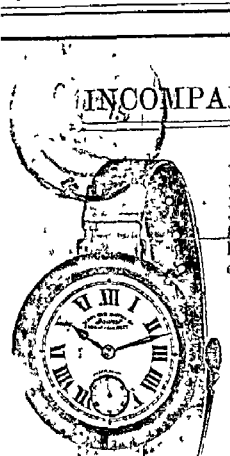
THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCH[illegible]BER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું. VOL. XII. AUGUST 1910. ઑગસ્ટ ૧૯૧૦. અંક ૨ જો. No.

WEST END
INCOMPARABLE WATCH VALUE.

Whatever price you pay for a West End Watch will receive the maximum quality according to price, and it is this policy that has for the l years kept WEST END Watches pre-eminent give VALUE for every rupee asked and ev lowest priced watch will be found to possess essential qualities of a good timekeeper.—

ACCURACY-STRENGTH-DURABILITY

THE "SOWAR"

New Patent Keyless Lever Wrist Wa
GUARANTEED TWO YEARS.

Gilt half plate movement, 15 ruby jewels, c tion balance double roller and tempered hairsp

NICKEL SILVER..... ..... Rs. 37
STERLING ... . „ 43

Illustrated catalogue sent free on application

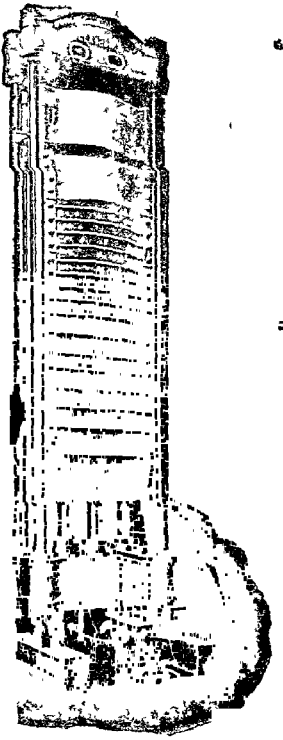
WEST END WATCH Co.

373, Hornby Road, BOMBAY.

14, Dalhousie [illegible] CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.

ડ્રુએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.
નં૦ ૩૧ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

હમારી મુખ્ય સ્પેશીઅલીટી ડ્રકન સ્ટ્રુઅર્ટ ઍન્ડ કુાં૦ લીમીટેડના રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા પમ્પીંગ ઍન્જીનો છે.

લડાઇ ખતમ થવાથી પ્રેસ મશીનરી ઍનજીન, બોઇલર વગેરેના ઓરડરો હવે અમો લઇશું

અમારી મુખય સપેશીઍલીટી ડ્રકન સટ્રુઅરટ ઍંડ કુાં૦ લીમીટેડની રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા પમપીંગ ઍનજીનો.

ઈલેકટ્રીક સીલીંગ ફેનસ (પંખા) વખાણાયલા "મેરલી એકર" ના સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ બ્રધર્સના ચાર તથા પાચ મેરીઝના ઇનો તથા ઓપનર.
હુંમેશાં પ્રેસો, ફીનીશરો, એન્જીન બાઇલર, લેથ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ.
ગોડાઉન, ફ્રીયર રોડ, પ્રીન્સીસ ડૉક સામે.

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.
દ્રૂએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.
નં૦ ૩૧ ચર્ચગેટ મોહોલો, કોટ, મુંબઇ.

જાહેર ખબરનો અનુક્રમણિકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ.	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કું૦	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦ ...	૩ એ
ધી આયેનિક ફાર્મસી	૪ એ
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	૪ એ
અમરતાંજન ડીપો	૫ એ
ધી ઈન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	૫ એ
નગીનદાસ અને મણેકલાલ	૬ એ
એચ. વલભરામ એન્ડ કું	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ તાઈવાન લીમીટેડ... ..	૭ એ
ધી ઈન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ. ...	૮ એ
જે બાલમલની કું	૮ એ
ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ
દુબલ મેડીકલ હોલ	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેણસી	૧૧ એ
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું. લી. ...	૧૨ એ
ટુંકી જાહેર ખબરો...	૧૩ એ
ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	૧૪ એ
ડૉક્ટર બાટલીવાલા	૧૫ એ
ઈ. એસ. પાટણવાલા	૧૫ એ
બી. એલ થોસર	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ .. .	૧૬ એ
દાવડા કુંપની	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી. .	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ .. .	૧૮ એ
સી. એન. દાવરની કું	૧૯ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું ...	૨૦ એ
સ્ટેટનો સર્વારી મહેનત	૨૧ બી
બી એન. ભાથેનાની કું.	૨૧ બી
ગોવર્ધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી ...	૨૩ બી
કુર્નીક બ્રધર્સ	૨૪ બી
મહાલે એન્ડ કું	૨૪ બી
મોતીલાલ મુલચંદ એન્ડ કું૦	૨૪ બી
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મહેતા	૨૫ બી
નગલાલ ગોવર્ધનદાસ .	૨૫ બી

INDLX.

Name of Advertiser.	Page
West End Watch Co.	1 A
Drewet Chowna and Co. ...	2 A
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
The Ionic Pharmacy ...	4 A
Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A
Amruntanjan Depot	5 A
The Indian Claim Agency ...	5 A
Nagindas and Maneklal ...	6 A
H. Vallabhram & Co.	6 A
The Bank of Taiwan Limited ..	7 A
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dustoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Dubal Medical Hall	11 A
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A
Jivraj G. Nensi	11 A
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A
Short Advertisements	13 A
Dr. D. Writer & Co.	14 A
M. H. Shastri	14 A
Dr. Batliwalla	15 A
E. S Patanvala	15 A
B L. Thosar	15 A
Rangoon Samachar Press ...	16 A
Davada & Co.	16 A
The Central Bank of India Ltd.	17 A
Godrej Brothers	18 A.
C. N. Davar & Co.	19 A
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	20 A
State Management of Railway	21 B
B. N. Bhathena & Co. ...	21 B.
Govardhandas Kursandas Hallu	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
Kurnik Bros.	24 B.
Mahale & Co.	24 B
Motilal Mulchand & Co ...	24 B
Dahyabhai Ramchandra Mehta	25
Nagalal Govardhandas	25

હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડિયાદ ...	..	૨૬	બી
સિંધનાડી ડેપો	..	૨૬	બી
મણીશંકર ગોવિંદજી ...	...	૨૭	બી
સપ્રટ કંપની. ...	...	૨૮	બી
ઓડી. કેમીકલ કું. ...	...	૨૯	બી
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.	...	૩૦	બી
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી ...	...	૩૦	બી
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	૩૧	બી
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા	...	૩૧	બી
કાઠિયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ...	...	૩૨	બી
આર. જી. કામદાર	...	૩૨	બી
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા	...	૩૩	બી
દુલેરાય ઝોબાલાલ અંજારીયા	...	૩૩	બી
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ...	...	૩૪	બી
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ.	...	૩૫	બી
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું.	...	૩૫	બી
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ ...	...	૩૬	બી
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૭	બી
ગુજરાતી સ્ત્રીમંડળ ...	...	૩૮	બી
ઇંદુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક ..	.	૩૮	બી
જગજીવનદાસ નારાયણ ...	...	૩૯	બી
શ્રરજી વલભદાસની કું	...	૪૦	બી

Hindu Anathashram—Nadiad			26
Singhnadi Depot ...	...		26
Manishanker Govindji	...		27
Sapat & Co. ...	...	...	28
Od. Chemical Co. ...	...	...	29
Rajvaidya Narayanji Keshavji			30
Jivraj Gokuldas Nenshi	...		30
Godrej Brothers ...	...		31
Mahuva Gaurasak Sabha	...		31
Kathiawad Hindu Anathreshram.			32
R. G. Kamdar	...		32
Amritlal Manekhlal Davavala'	...		33
Dulersi Obhotalal Anjariya	...		33
Vaidya Kalyanji Harikrushna	...		34
Laxmichand Dosabhai & Bros.	...		35
The Parastan Perfumary Co.	...		35
The Cochara Trading Company, Ltd.	...		36
Gulamhussein Esmalji & Brothers.			37
Gujarati Stri Mandal ...			38
Indulal Kanaialal Yagnik	...		38
Jagjiwandas Narayan...	...		39
Shoorji Vallabhdas & Co.	..		40

અમારાં ધરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, જી સી આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજા ધીરાજ સાહેબ સર કે. સી આઈ ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજા ધીરાજ સર, કે સી. આઇ ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકર સાહેબ, સી બીસ આઇ, અને બીજા નાના મોટાસંસ્થાનીકો, નવાબ નામદાર સરકારના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, ત્યા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુંબાઇના હાઇ નામદાર જજ સેશન્સ જજો, કમીશ્નરો, કલેક્ટરો, ડેપ્યુટેન્ટ કમીશ્નરો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર સાહેબના ઓનરરી એ ડી સી લેફ્ટેનન્ટ, પ્રાઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના કોમસ્સ અને હેડ્સ ઓફ્ ધી પાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટન્ટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી જોઇન્ટીયન ચીફ્ટીસરો, ડેપ્યુટી કમીશનરો પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડીંગ એન્જનીયરસ, સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ વાઇસરીગલ એસ્ટેટ્સ, (હોલી) રેલવે મેનેજરો એકાઉન્ટ્સીયન એન્ડ દીવાન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, મુબઇના માટે પોલીસ કમીશનરસ, ઇન્ડીયન નેશનલ કોંગ્રેસ્યન કમીટીના પ્રમુખ, એડીસરો, ડેપ્યુટી રજીસ્ટ્રાર જનરલ ઓફ્ બોસ્ટ ઓફ્ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ મેમ્બર સર દયુફોસ પાકી. કે. સી. એસ. આઇ, એમ જી. હેડ ઓફ્સ્ટ્રક્ટર જનરલ ઓફ્ ઇન્ડીયન મેડીકલ સર્વીસ મુખ હતા તે સીવીલ સર્વીસ ઓફ્ કોસ્ટ વોર હોસ્પીટલ્સ, કે જેમા મેજર ઓનરેબલ સર, એફ સ્ટેફર્ડ સી. બી એમ સી સરકારી હોસ્પીટલ્સ, (યુરોપીયન સીવીલ સરજનો ડેપ્યુટીઓ, કેપ્ટનો) (આઇ એમ. એસ.) એમ ને વિલાયતી ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, કોલેજોના મીન્સ્ટ્રાઓ, યુરોપીયન તથા દેશી અગ્રગણ્યો અને ઘણા જુદા જુદા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે —

બાદશાહો ચાહતી.

ગયે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરવારત કાયમ રહેજે છે આ નજરવ શી યાકુતી ચર્ચ નિ ીમ ત્યાંથી મટાડે છે અને વીર્ય પટ બનાવી અને પુરૂષાતન આપે છે. બધી મરદાઇ આપનાર અને મરદને પણ જુવાનની માફક જોસવર બનાવનાર આ દવાનો ઢાળ લેના આમારી ખાસ ભલામણ છે આ રેલ્વામાં કોઇ જાતની જરૂર નથી ૪૦ ગોળાની ડબ્બી એમના રૂા ૬૦.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ–રાજકોટ–કાઠીયાવાડ.

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—૦૫—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

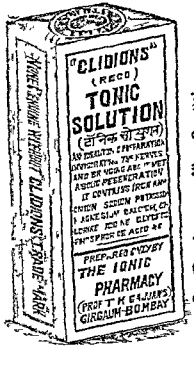
ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની

૧૪૯ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુ બઇ નં.

"ક્લિડાયન્સ"

ટૉનીક સોલ્યુશનઃ—એના પદાર્થો "ગ્લિસરો ફોસ્ફેટ" સહેલાઇથી લોહીમા ભળી જાયછે, અને તેથીજ જ્ઞાનતંતુની નબળાઇ તેમજ બીજા રોગો દુર કરવામાં ઘણી સારી છે.

રૂ. ૨–૮–૦ અને ૧–૮–૦

દંત મંજનઃ—ફીનાઈલ જેવી તુકશાનકારક દવાઓથી નીરોગી અને પ્રાયદાકારક જલદ પ્રાણવાયુ (ઑક્સિજન) ઉત્પન્ન થવાથી રોગનાં સઘળા જંતુઓ નાશ પામે છે અને દાંત ઉજળા થાય છે. રૂ. ૦–૮–૦ અને ૦–૫–૦.

ધી આયોનિક ફાર્મસી,

(૩) ૨૨–૨૪, હાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોગકોંગ બેંકની પાસે, ફોર્ટ, મુંબઇ

(મ. જે. ગજજરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે, જેવા કે પાણીઓ, તેલો, ખળતણો, ખનીજો, ખનિજ પદાર્થો વિગેરે.

ગીલોમા અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે આ પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કરે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ થતી રહ્યું છે તે નક્કી આપને છેતરે એની ઘણી વધી છે

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓનાં અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે, અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

રૂટલોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજજર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

૨૨–૨૪, હાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવામાંથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શૂળ, ગળાંનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઠેસ, ઘા, વગે-રેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

ટુથ પાઉડર.

કિંમત માત્ર બે આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ. દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન લીમ.
૧૦૯, ફ્રીઅર સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.
(૪૧)

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાબદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૉર્મ ભરી આપવામાં આવશે.

વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે.
જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ ફીસાબના અને લખાપટી

માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે કોઇની પાસે જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અથવા બહાર ગામની ઉઘરાણીઓના નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમ પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે,
આપ તાબદે મળો નીચેના સરનામે.

ટેલીફોનઃ—મુખ્ય ઈન્ડીયન પહેલ માળે નં. ૧૮
(૩૬) એડવર્ડ સીનેમાની બાજુમા. ધોબી તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુ

The Indian Cotton Co., Ltd.

7/9 Churchgate St. Fort Bombay.

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tariff.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

૨)

તમારા ઘરઘતુ અપની

કે

વેપાર વણજને માટે

ડગલા અને સુટને માટે વણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને લેમીંગ કાર્ડ સીલ્ક પાનીસ રેશમી ૬ સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલા માલ અને એન્ટીમનીવિર, વાસેટ, કલોઝની, સર સુભા, લેડીઝ હેન્ડબેગ અને નોટકેશ વગેરે અમારે ત્યાં ગાબંધ તથા પરચુરણ કીંમતમાં ભાવે મલશે.—લખો ચોકસો.

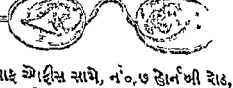
Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

જે. બાલામલ કું.

દાણા બંદર, મુંબઈ. ૩

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦.૭ હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ

મુંબઇમાં ફ્રકત અમારૂંજ એક સંપુરણ આતુ છે, જ્યાં ઈ ગલીશ ડીબી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા દીધેનાની આંખની હોસ્પીતાલમાં કામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાંકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસનાં રેતીનાસ્કોપવી તથા ઓફ્રેલમોસ્કોપથી આખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાવુ કરી આપે છે કે જે કામ બહોર મોટી ફી ખરચતા પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છે.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લોરેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બેટી, મીસીસ બેટી, ઓનરેબલ સર ઓન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ ભીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બેચેલર, કરનલ ફ્રાસ્મેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ બુહલ M. D., I M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S, મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ એલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની કાબેલીયતપણાની ઉભરા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી હમો પોતે અમારા બીજાથી ચાલતા યંત્રોમાં છેલ્લામા છેલ્લી શોધ

"કોપટોક"

આબ્જેકટલ ફ્રલેત તથા તારીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે સાધા વગરના) લેન્સી તથા ઉંચી ક્વોલાટીના બ્રેઝીલીઅન પેબલમના તેમજ આખને ઠંડક આપનાર ચશ્મા તથા રંગીન કાચના ગગાસના સીલીનડરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીલીનડરીકલ પ્રીઝમેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ ઉત્તમ માલ છતા ભાવ વ્યાજબી દીકાયત.

"વી વી"

આંખનાં દીપાં

આખ દુઃખવા આવવી, પાણી જવું, ખીલ વગેરે દરદો માટે ઠંડા આત્રોપુર્વ બલાલ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફ્ત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીચો એજ ઓના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઈલાજ છે. બાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના, તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બધાંના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓના અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીચો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામોના દુખાવો, પેડુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડોકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીચો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીતઃ— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઈ ગયા હોય તેઓએ દવા જરૂર લેવી.

દવા લેવાની રીતઃ— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે હેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીચો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ખુબ વેલાં દરદો દુર કરવાની અચુક શક્તિને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે જે કોઇ ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીચો કેમીકલ કું.' લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવા વિષે પણ બીજી અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

RICHARDS CHEMICAL Co. રીચો કેમીકલ કું.

BARCLAY STREET, ૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,

YORK, U. S. A. ન્યુ યોર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા
નવનવીન લેબલો
તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક
ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં
૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) આંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

THE LAKSHMI ART BOMBAY.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ ભાયખલા મુંબઈ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુકતા-

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-રેફરૂ કે વાયથી આંકડી, તાણ, એંચ કે ઢાંકણી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, દીલના ધ્રીસોટા, પેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબા

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેતછાને લીધે, રડવું, કુરડું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન સિચિત્ર બોલું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા બહિનાબારની-વનસ્પતિની-ફિલાય પત્રે જવાબ, વ્યા કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પો.)—દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્ન ટેકસ બુક કી ૦)રા. પો.)—

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાંવાળા. સર્વોચ્ચિક હીસ્ટિરિયા-રોહ શેરી-વડોદ
(૨૬)

" રેલવે બુલમાંથી " પરાધીન મુંબા થઈ કલાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુસાફરીમાં દૂર કરવાને બે કોઇપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, અથવા સાદાચ્ય જોઇતી હોય અથવા તમારે તમારા હિતને ઉલ્લંઘન થવારે રેલ લેવુ હોય તો " ઇન્ડીયન બોર્ડ ઓફ ટ્રાફરેક્ટર્સ " ના કચેરીપણ નીચે સ્ટેટ મેનેજમેન્ટ ઓફ રેલ્વેનો સ્ વાનુ ઠરાવ કરવું આ બાબતના કાયદાઓની કોપીનો અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદ્ગૃહસ્થ પાસેથી મળશ

જીવરાજ છ. નેનસી
ધી ઇન્ડીયન પેસેનજરસ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
ઓરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબ

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની ઍને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૭૫,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે ગીરવીગ્રસ્ત, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમ । આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્લેખાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી । પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઑફિસમા અથવા જાતે માણવું

પેસ્તનજી અદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦

૧૬, ઍન્ડ્રુ સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધારોજગારને માટે ટુંકું અખબાર (ટેલીગ્રાફ સીરકયુલર) આ જાહેર ખબરો બાર આનાના શ્રોણ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામા આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ બાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. બાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમા લખાણ પૈસા સાથે નીચેને સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ. બહાર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમા મોકલી આપવા.

ચેફેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
હૅંક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબઈ.

કેલશાઇટ.

ધોળા, પીળા, અને રાતા, રંગનો જથ્થા બંધ તથા છુટક આખો, તથા પાઉડર વેચવાનો છે લખો. મુ એસ. આચાર્ય, ગોદલ (કાઠીઆવાડ.)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

વીજળીના દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા વીયરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર

ચોખ, સેન્ડ, તથા વાયરની હોર, તથા બુમર, તથા બેટરી ટેલફોન, વગેરે માલ ફીકાયત ભાવ મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી આની કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૭, મુંબઈ ન ૨

જોઇએ છે.—કમીશન એજંટો—લખો સ્વદેશી લેધર ગુડસ ફેકટરી બુંબઇ ન. ૨

કાર્બન પેપર.

જોઇએ છે—એજંટો વેપારીઓને સારૂ કમીશન મળશે.

બ્લુબ્લેક, જાબુઓ, તથા લાલ સાઇઝ ૧૩"+૮" સો શીટના ૩ ૮/—બીજી સાઇઝ નમુના તથા ભાવ માટે લખો

મેનેજર—કાર્બન પેપર વર્કસ.

(૬૮) પંચ, જીલા ચીંદવારા સી પી

સેવાના ઉદ્દેશ માટે દર માસે પ્રગટ થતું માસિક

સેવક

(Sevak.)

સેવા' એજ 'જીવન' 'સેવા' એજ 'સ્વરાજ્ય'
સેવા' એજ' આનદ' 'સેવા એજ 'સ્વર્ગ ય'

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ, અને ડાબુ ફાડી બેસી રહેવા કરતા ઉઠીને કાર્ય કરો

'સેવક 'ના ગ્રાહક થાઓ અને નામરદાનુ કલંક દુર કરી ખરા મરદ બનો,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને કરીદતાને લાત મારી સાચા ધનવાન થાઓ,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને છ દગી વાર્થ કરી સદાનો આનદ મેળવો,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દેશની ભવિષ્યની પ્રજા માટે લાગણી બતાવો,

વાર્ષિક લવાજમ { રૂ ૨ સર્વ સાધારણ, રૂ, ૧॥ સાર્વજનીક લાયબ્રેરી સેવા સસ્થાઓ તથા મદ્રાસીને વિગેરે, રૂ, ૦—૩—૦ છુટક નમ્બર કિમત,

લખો —સેવક ઑફિસ
ના, ૧૦૫ રીચીરોડ—અમદ
(નોંધ—જાહેર ખબરના અતિ મધ્યમ દર

(અર્થશાસ્ત્રનું એક મુખ્ય તત્વ

દ્રવ્યનો સદુપયોગ કરવા

સન્માર્ગ.

દેશી સાળોમા વણેલી, ડોટ, હ
માટે જુની સફાઇદાર ખાદી, ઓઢવા પા
ઠામમા આવે, તેવી જાડી ચાદરો, ગોદ
માટે આસ બનાવેલાં ટકાઉ ગજીઆ,
સુતરની પાટીઓ, ખીછાના, જાજમો
ઘણા દીર્ઘકાળ પર્યન્ત ચાલે, તેવા
અને લટ્ટ માલ, વણકરો પાસે તૈયાર
મોટા જથામા, મોકલી આપીએ છીએ.

નરસિંહભાઈ પરભુદાસ પટેલ એલ,
(૬૬) મુ. ભાદરણ—(ગા

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા ખાં ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ભારે આવકારદાયક પીણું છે. બે "ટીકલીઓ" ભુકો કરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમા નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે કી. ૧ ટચુબના આના ૮

હમારી શુગર કોટેડ કલીનાઇન કેસકેરા વેજીટેબલ લેક્સેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઇ મધ્યે મારફીટમા દવા વેચનારાઓને ત્યાથી તથા હમારા ૧૧ બેતવાડી મધ્યેના કારખાના મધ્યેથી મળશે

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

(૨૧) " ટીકલી " બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુંબઇ નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રી

સાંધીવા અને ગાઉટના દરદો માટે આ એક ઘણોજ અસરકારક રામબાણ અને ઝટપી ઇલાજ તે દુખતા નામનુ તેલ છે એ તેલ વા, પેન મારતો વા, તમામ જાતનો સાંધીવા, સાએટીકા, ગાઉટ, ઝડની, કરતલ, આકરા નસોનુ બેચાનુ, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને ગરદનનુ દુખતુ, બરડાની ફાટ, બચાંઓના નબળા પડેલા પગો ગુઢણનો સોજો, સુજેલા તથા ગઠઇ ગયલા સાધા અને હાડકા અકરસાત, લમબેગો, લકવો, લચક, ચસક, વીગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખારાને ઝટપટ સાજા કરી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી કરતુ કરી નવી જીંદગી બખસવા એ આ તેલના ખાસ ગુણો છે, કી મત ફકત રૂપીઓ એક

સર્વે જાતના દવાના વેપારીઓ વેચે છે બાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવુ

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

હેડ ઓફીસઃ—દોરડી સીટ, નવસારી.

જો

તમારે નીલ વર્ણના ઉતારચોની હાડમારી અને ત્રાસમ અટકાવવા હોય, હીંદી ઝેપાર ઉદ્યોગને થતી હાની બંધ કરવી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પૌંડનો હીંદુસ્તાન ઉપર પડતો પસારો અટકાવવો હોય, હીંદીઓ માટે રેલ્વેમા સારા પગારની નોકરીઓ જોઈતી હોય, હીંદી વ્યાપાર હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવો હોય, લંદન પ્રજાની સગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હોય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ જોઇતો હોય,

તો

રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ માંગો.

ઉપર દર્શાવેલી રેલ્વે સબંધી હડતાલ ચલાવવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ કૃપૈદન કૃસ્તાસ્પ ફાદાયાનજી ૩૬૧, હૉર્નબી રોડ, મુંબઇ, એ સરનામે મોકલવા વીનવી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબના પત્રકો (ડી. ફ્રોમ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થોસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ

ઓઝબે કોમરશીયલ કોલેજ,

(૧૪) ૪૧, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.

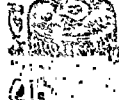
દુશ્મન સામે લડીફાઇ કરનાર

પાટણવાલા બામ,

રૂમીટીઝમનો દુઃખાવો, તથા સંધીવા, દમનો દુઃખાવો, લકવો, વાયુરોગ, અશક્ત દુઃખાવો, જખમ, લચક કપાળ તથા દમ, છાતીનો દુઃખાવો, ખાંસી, સરદી, ગળાનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો માથુ, વીછુ, વગેરે ઝેરી દુખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે. માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ ડીમતી તક જવા દેતા ના જરૂર એક વખત 'પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રી કરેજ ડી આ,-૨) ની રૂ ૦૫.

વી પી. અરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાળ પુલેમાથી બનાવેલ ઉંદર એકલો અત્તરો તથા ઓટો મલશે, અને દરેક ઇંગ્લીશ ગન્ટો લવંડર રાણુ હમારી ચેપ્ટ બનાવેલી દરેક પણ મલશે.

વી. પી. વી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મોકલવાની જરૂર નથી.

એકલા બનાવનારઃ

ઇ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાજપાતા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઇ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાહુવાજોગ કોર્ટના ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને આસ કરીને અવેરાતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

એમ. એ. મામસા.

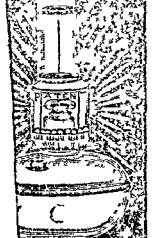
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.

હેડ ઓફીસ—નં૦ ૪૨ ગલી નં૦ ૨૭–૨ રંગુન.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.

ગલી નમ્બર ૨૭, ઘર નમ્બર ૫૪–૨ રંગુન

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામા "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે જેટલે બર્મીની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામા જાહેર ખબરો મોકલવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમા તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાચની ચીમની પચીશ ભાંગી જાય ત્યા સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કું૦,
મંમ્માદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઇ ના૦ ૩.

કાચુ સોનુ વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૫૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૨૫,૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૬,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રસીડંસી બેંકેા માફક આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામા આવે છે.

હાલમાં હુંડી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેક્ા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસ–એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફેાર્ટ, મુબઇ.

શાખા ઑફીસેા–ઝવેરી બજાર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબજાર.

	ચાલુ ખાતાં ઉપર.	રોજની બાકી ઉપર.
જાનેવારીથી જુન.....	૩	ટકા.
જુલાઇથી ડીસેમ્બર.....	૨॥	ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ.....	૫	ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે...	૫॥	ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવેા અરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતેા માટે મેનજરને મળવું.

સેારાબજી ન. પેાચખાનાવાલા
મેનેજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ઈવર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ઈવર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ કેવીડે પોતાની હજારોની કીમતની વેલાતી મોટા જાણીતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંઉથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજ-નીજ ડાગળે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાત ક્રાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુઝરઓબ્ઝર્વેાગને લગતું સૌથી આગેવાન ચોપાન્યું નામે સાયન-ટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

"મોટી દહગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાત ક્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જે જે લાકડાંની પેટી કરતા વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં ઠારખાના અને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારખાનું:—

THE BOMBAY

MILL STORES SUPPLY AGENCY.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

ESTABLISHED 1912

TELEPHONE No 1211. *Telegrams* —"TREMENDOUS BOMBAY."

We have in Stock for Immediate Delivery the following Goods.

LEATHER GOODS —Best English and American Leather Belting, Hairy, Chrome and Plain Lacing Bands Spring Buffers, Buffalo Pickers, Drop Box Pickers, Roller Skins, Leather Laces, etc etc, etc

WOOLLEN GOODS —Roller Cloth, Cleaner Cloth and Swing Flannels best makes

WEAVING ACCESSORIES —Best English and Cornelwood Shuttles, Picking Sticks and Loom Sundries of all kinds

BOBBINS —Best English and Japanese Slubbing Roving, Warper and Rabbeth Bobbins of all Sizes

SPINNING ACCESSORIES —Spindles for Ring and Fly Frames Rings, Tubes Flyers, Spindle and Bobbin Wheels, Wheel, Stripping Burnishing and Emery Flat Tops, Card Combs, Card Cans, etc, etc, etc

HEALDS AND REEDS —Healds and Reeds of best well known makes

ROPES AND BANDINGS —Lambeth Cotton Driving Ropes and Bandings

CHEMICALS —Chloride of Zinc, Chloride of Magnesium, Chinoy Clay, Salt, Glauber Salt, Farina, French Chalk, (Mutton and Vegetable) Sago Flour, Soluble Blue, Sodium Sulphide, Soft Soap, Rice Starches, etc, etc, etc

If you do not see what you want in the above List of Materials, please write to us

તમારા લાભનું.

ઇનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (વાસલેટ) થી વદન રહિત છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાંબા વપરાસથી માથાને તથા ભાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમાં વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશું.

ભાટલી ૧ ના રૂા. ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વપારીઓ પાસેથી મળશે.

દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી હિંદ બટન ફેકટરી એન્ડ જેટલ વર્કસ.

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૫ બાબુલ

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. AUGUST 1919. No. 2. ઑગસ્ટ ૧૯૧૯. અંક ૨ જો

અનુક્રમણિકા

વિષય	પાનું.
૧. અધિપતીની નોંધ	૫૯
૨ ચેમ્બરનો વિલાસ	૫૩
૧ કમીશ્નરની મીટીંગોનો અહેવાલ ...	૫૩
૨ સરકારને કરેલી અરજીઓ	૫૯
૩ સ્ટીમર "તારોબા" ના ઇલાસ્ટોની હાડ મારી તોરો કમીશનો રીપોર્ટ	૭૧
૪ લાયબ્રેરીમા આવેલાં પુસ્તકો	૭૨
૩. વિગ્રહ અને વેપાર સરકારી જાહેરનામાં	૭૩
૪ વેપારી બબદો	૭૮

વિષય	પાનું
૫ વેપારી આંકડાઓ	૭૬
૧ ખાંડની જ્યાત વખતે આકેલી કીંમત ...	૭૯
૨ ગેલન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ	૭૩
૩ નવા પેટંટો	
૪ ખાંડની આયાત	
૫ સુતરની આયાત ...	
૬ હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર ...	
૭ સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આ	
૮ વેપારી પુછપરછ ...	
૯ ૪ સ. ૧૯૧૯ ના બે માસ માટે દુરથની વેરહાઉસીંગમાના માલના લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા	

ઇન્ડીયામાં ફ્લોટીંગ ટાયલનું જાણીતું બ્રાંડ—પ્રી બોરએ ટાયલ માર્ક ૨૧ બોક સ્ટ્રીટ, કોર્ટ

અમે પોતે.

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩–૮–૦ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૦—૦ પેસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામા આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છ. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૧૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ નહિ તે. તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ

અમારા જુના કોન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા બાદ, રીડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામા આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી.

અમોને વા. ૧૦–૭–૧૯૧૮ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ. ૩–૯–૦ મનીઓર્ડરથી પ્રાપ્ત છે પરંતુ તેમાં નામ બગર ચોકખું નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવું તે અમો સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલ્યો હોય છતા માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

અધિપતિની નોંધ.

ખેડુતોએ શું શું જાણવાની જરૂર છે? આ નો જવાબ નીચે પ્રમાણે જુદી જુદી રીતે આ પવામાં આવે છે. (૧) પાક માટેની જમીનના ગુણ જાણવા એ તેમનું પ્રથમ કર્તવ્ય ગણાયજ ખેતી કરવામા થતા ખર્ચને અને પેદાશ થતી આવકને હીસાબ રાખવાં એમને હવુ જોઇએ, (૩) કુલ્યામાં કયા કયા ની કીંમત કેટલી છે અને આવતા છ માસમાં કેટલી વધવા કે ઘટવાનો સંભવ છે તે જાણ્યા વગર પણ એને ચાલે એમ નથી કેમકે તે જાણ્યા વગર કદાચ તે એવો પણ પાક કરે કે જેનુ ઉત્પન્ન બરચ કરતાં પણ ઓછુ થાય અગર વધારે લાભ આવે એવો પાક કરવાને બદલે ઓછા લાભવાળો પાક કરે. (૪) કેટલો પાક થશે તે બીજા હોકોથી છાનું નથી એટલે એ બબરનો લાભ વેપારીઓ

મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સફાઇદાર અને મજબુત.

જાય છે. તેઓ ઉત્પાદમાંથી પાછ ઉતરે તે અગાઉ દુનયાંની હાજવના પ્રમાણમાં તેના ભાવ બાંધી દે છે, અને ભાવ વધવાનો સંભવ હોય તોપણ શરૂઆતમાં ઓછા ભાવ રાખી વેપારીઓ માલ સસ્તે ભાવે લઇ લે તે પછીજ ભાવ ખરી રીતે જોઇએ તેટલા વધવા દે છે. એમ થવાથી ખેડુતોને ભાવ વધવાનો લાભ મલતો નથી તે અગવડ દુર કરવા માટે બધા ખેડુતોએ એકસંપથી કામ કરવાને શીખવું જોઇએ અને એવી એકઠ સંપીથી તેઓ પોતાના વર્ગના લોભિ સંજાળતાં શીખે તે માટે કોઓપરટીવ સોસાયટી સ્થાપવી તથા તેમાં ભળીને કાર્ય કરવાનું પણ ખેડુતોએ જાણવું જોઇએ (૫) ખેતીના કામમાં વપરાતી વસ્તુઓ ના ગુણદોષ તથા તેના ભાવમાં થયેલી વધઘટ અને ભવીષ્યમાં વધઘટ થવાનો સંભવ હોય તે સર્વથી વાકેફ રહેવું, ખરચમાં બચાવ કરવામાં અથવા પાક વધારે સારો કરવામાં ઉપયોગી થઇ પડે એવી શોધોથી માહીતગાર રહેવું, અને કોઇ કોઇવાર એવી શોધ માટે પોતે પ્રયત્ન કેવી રીતે કરવા, તેને લગતા આંકડા કેમ મેળવવા, કેવી રીતે તેની નોંધ રાખવી વગેરે સંબંધી કાંઇવ્યવત મેળવવી એ પણ ખેડુતોને માટે જરૂરનું છે કેમકે હરીફાઇ હંમેશાં વધતીજ રહે અને તેમાં નવી શોધોનો લાભ લે તેઓજ હરીફાઇમાં ફાવે (૬) દેશમાં જે જમીન અનાજના કરતાં બીજી વસ્તુઓના પાકને વધારે અનુકુળ હોય તેમાં તેવા પાકો સ્વભાવીક રીતે કરવામા આવે તે વેળા દુષ્કાળ પડવાથી અથવા બીજે દેશથી અનાજ લાવવામાં વિઘ્ન આવવાથી લોકો અનાજ વગર દુખી થવાનો સંભવ રહે. એ સંભવ દુર કરવા માટે તથા કોઇ એક કે વધારે પરદેશ સાથે લડાઇ જાગતાં દેશના મુખ્ય ઉદ્યોગો ભાગી ન પડે તે માટે બધા ખેડુતોએ ભેગા મળી ઉપાયો યોજવા જોઇએ આ મહાન કાર્ય ખેડુતોનાં મંડળો કરી શકે માટે તેમાં ભાગ લેવા માટે જોઇતી માહીતી તથા તાલીમ ખેડુતોએ મેળવવી જોઇએ.

મારસેલ્સ ખાતેની ક્વીંટીયર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે માસીક કહાડવા માંડયું છે જેનો પહેલો અંક એપ્રીલ માસનો છે તે આગને મળ્યો છે આપણી ચેમ્બરના સભાસદોમાંથી કોઇને તે જોઇતો હશે તો મોકલવામા આવશે આ અંકમાં એ મંડળની સ્થાપના કેવી રીતે કરવામાં આવી તથા અત્યાર સુધી તેણે શું કામ કર્યું તેની વીગત આપી છે, હવે પછીના અંકોમાં એજ પ્રમાણે એ મંડળના કામકાજને લગતી વીગત આપવામાં આવશે અને તે ઉપરાંત એમ ધારણા રાખવામાં આવી છે કે નીચે જણાવેલી વીગત પણ જો તે પ્રમાણે આપવી: (૧) જુદા જુદા ધંધાને લગતી ડીરેકટરી; (૨) પરદેશોના વેપારીઓ તરફથી મારસેલ્સમાં કામ કરતા આડત્યાઓનું રજીસ્ટર, અહીંના (મારસેલસના) વેપારીઓ જે પરદેશી વેપારીઓની તરફની આડત મેળવવા માંગતા હોય તેમનું રજીસ્ટર તથા પરદેશોમાં આડત્યા રાખવા માગનારાઓનું રજીસ્ટર, (૩) વેપારને લગતા પત્રોનો કોલમ (૪) વેપ વધારવાના માર્ગને લગતી વીગત જેવી કે મ આયાત કરનારાઓની કયાં જરૂર છે તથા નીકાશ કરનારની કયાં જરૂર છે વગેરે. મારસે ખાતેની એ ક્વીંટીયર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે માસીક ઉપરાંત નીચે જણાવેલાં કામ હાથ ધર્યા છે: —

(૧) ગરમ મુલકોના સાથે વેપાર કર ઓએ કંટ્રાકટ કેવાં કરવાં તેનો બધા વેપા ઉપયોગ કરે એવો નમુનો તૈયાર કરવો, મારસેલ્સ ખાતેના વેપારીઓ તથા પર માલ મોકલનારાઓ વચે વાંધા પડે તેવે તેનો નીવેડો લવાદીથી લાવવાની સહુથી જોજના તૈયાર કરવી; (૩) એક વીભાગ બીજા વીભાગમાં માલની લાવલાઇમા સગવડ કેવી રીતે વધારી શકાય તે સ અભ્યાસ કરવો, (૪) વેપારીઓને તથા કીનારે ઉતારવા માટેની સગવડો વધારવ

ત્ન કરવો, (૫) માસ્સેલ્સના બંદરને વધારે મોટું બનાવવું, (૬) બંદર ઉપર માલ ચઢાવવા ઉતારવા માટે ક્રેન વગેરેની ગોઠવણ કરવી (૭) માસ્સેલ્સની માલ બનાવનારી ચેટીઓને તથા સ્ટીમર કંપનીઓને જોઇતી ફ્રીટીશ ફેલસો વગતસર મેળવી આપવા પ્રયત્ન કરવો, (૮) ફ્રાન્સ અને ઇંગ્લંડ વચેના વેપાર સંબંધી પુછપરછ માટેની સગવડ વધારવી, (૯) જે લોકોને કામ ન હોય તેમને માટે કામ મેળવી આપવું, (૧૦) વેપારી ફેળવણી માટે ગોઠવણ કરવી વગેરે. એ માસીકમા માસ્સેલ્સના બંદરના ખાસ લાભ ગણાવ્યા પછી એવી આશા દર્શાવવામાં આવી છે કે ઇજીપ્ટનો તથા હીંદનો રૂ મોટે ભાગે ત્યાં થઇને જશે અને સુડાનમાં લોયસીનો જે પાક વધારવા માટે ત્યાની સરકાર ઘણું ઉત્તેજન આપે છે તે વધશે તો માર્સેલ્સના વેપારમા તેથી વધારો થશે.

ફ્રીટીશ ઇન્ડસ્ત્રીઝ ફેર નામનું પુસ્તક લંડની સરકારના વેપાર ખાતા વરફથી બહાર પડવામાં આવ્યું છે. એ ફેર (fair) અર્થાત (ભરતા) તા. ૨૪-૨-૧૯ થી ૭-૩-૧૯ સુધી ભરવામાં આવ્યો હતો માત્ર ફ્રીટીશ બનાવનારી ચેટીઓ જેજ એમાં ભાગ પોતાનો માલ એનો પ્રદર્શનમાં મુકયો હતો. માટીકામ પોસલેન, ચીનાઇ કામ, હાથ, દાંતની ચીજો, ફેન્સી માલ, સ્ટેશનરી, કાગળો રમકડાં, વગેરેને પણ પ્રદર્શનમાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું. ઇંગ્લંડના માલ બનાવનારાંઓનાં નામ, એડ્રેસ વગેરે વીગત સાથે આ ચોપડીમા આપવામાં આવ્યાં છે. આ ચોપડરના જે ખરીદનારને આ ચોપડી જોઇતી હશે તેમને એ મોકલવામાં આવશે.

હીંદમાં ઉનની ચૂંદારા તથા અપ ફેટલો છે તે તથા તેનો વ્યાપાર અને એને લગતા ઉદ્યોગો વીશે વીગત એકઠી કરી એની ખીલવણી કેવી રીતે કરી શકાય તે વીશે પોતાના વીચારો સરકાર પાસે રજુ કરવાનું કામ કાપડના કંટ્રોલર મી. એ. એચ. મીલ્વર તથા ઉદ્યોગ હુન્નરને લગતી બાતમી ખાતાના આસીસ્ટંટ કંટ્રોલર મી. જે. કે. મેહેતાને સોંપવામા આવ્યું હતું. તેમણે તદનુસાર તયાર કરેલી વીગત હાલમાં હીંદી સરકારના ઇન્ડીશન બૉર્ડે ચોપડીના રૂપમાં બહાર પાડી છે અને તેનું નામ "નોટસ ઑન વુલ ઇન ઇંડીયા" (Notes on Wool in India) રાખ્યું છે. એમાંથી ધ્યાન ખેંચવાલાયક થોડો ભાગ આ માસીકના આવતા અંકમા આપવામાં આવશે.

ચેમ્બરનો વિભાગ.

ધી ઇસ્ટીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ ક્રુરોની કમીટીની સભા બુધવાર તા. ૧૧ મી જુન ૧૯૧૯ ને દીને ૩ વાગે (સટા ટા.) ચેમ્બરની ઑફીસમા શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા.—

શેઠ વીઠલદાસ ડી. ગાવી દલ્
„ લાલજી ગોર્વીદજી.
„ નારણજી હુંગીભાઇ
„ મોતીલાલ કાનજી
„ હ સરાજ પ્રાગજી હાકરસી.
„ મનુ સુબેદાર
„ એસ. બી. બીલીમોરીયા
„ સોનાજી એદલજી વાર્ડન
„ મુલજી હરીદાસ.

તે વેળા નીચે પ્રમાણે કામકાજ કરવામાં આવ્યુ હતુ —

૧ કમીટીની આગલી સભાની મીનીટ જે મલાસદોમા વહે ચવામા આવી હતી તે પસાર કરવામા આવી હતી

૨ સધર્ન ઇંડીયા હાર્ડવ એન્ડ સ્ટીલ મર્ચન્ટસ એસોસીએશન તરફથી પત્ર હતો કે જેણે નામદાર સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતા પર જે અરજી મોકલી છે તેને આ મીટીંગે મંજુરીમાની કરી દેવી આપવી. એ અરજીની મતલબ એવી હતી કે હીંદમાથી નિકાશ થતા બધા કાચા ચામડા ઉપર ૧૫ ટકાની નીકાશ જકાત નાખવી આ બાબત ઉપર વીચાર કર્યા પછી વધુ વીગત મેળવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૩ એકસેસ પ્રોફીટ ટેકસ એકટના નીયમોની ૩એ નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી જે ઓર્ડર ઓફ રેફરીશ થવાનું છે તેમા ચેમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોને નેમવામા આવ્યા હતા—શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ, ઓ શેઠ પુરૂશોતમદાસ હાકોરદાસ, ઓ. શેઠ લલુભાઇ સામળદાસ, શેઠ મનુ સુબેદાર, શેઠ એસ બી. બીલીમોરીયા, શેઠ મોતીલાલ કાનજી, શેઠ વીઠલદાસ દામોદર ગોર્વીદજી તથા શેઠ એસ ઇ વોર્ડન

૪ તા ખાકુને લગતુ જે બીલ મુબઇ સરકારની ધારા સભાની આવતી બેઠકમા ઠરવામા આવનાર છે તે વીશે વીચાર ચલાવ્યો હતો અને ઠરાવ થયો કે એવીષ્ય મતલબનુ બી અગાઉ તયૈયાર થયું હતું તે વેળા ચેમ્બરે વીશે મોકલેલી અરજની નકલ તથા બી સાહીત્ય કમીટીના સભાસદોમા ફેરવવું અને તેમને યોગ્ય લાગે તો મુબઇ સરકારની ધારા સભાના બીન સરકારી સભાસદો ઉપર એકેક નકલ મોકલી આપવી

૫ ચેમ્બરના સભાસદ થવા માટેની અરજ મેસર્સ સોમીયા એન્ડ કુ. તરફથી આવી તે કમીટી પાસે રજુ કરવામા આવતા ઠરાવ થયો કે એ વીશે ચેમ્બરના સભાસદોના મત મંગાવવા અને સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ વલ્લભજીને નેમવા.

૬ મુંબઇથી કાનપુર સુધીની મેલ ટ્રેનોની ઝડપ વધારવા બાબદ કમીટીએ અપર ઇંડીયા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની અરજીને જે ટેકો આપ્યો હતો તે માટે અપર ઇંડીયા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે પત્ર લખી આ કમીટીના આભાર માન્યો હતો. તે પત્રની નોંધ લેવા કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો.

૭ મુંબઇથી કાનપુર સુધીની મેલ ટ્રેનોની ઝડપ વધારવા બાબદની અપર ઇંડીયા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની અરજીના ટેકામાં આ કમીટીએ જે પત્ર જી. આઇ. પી. રેલ્વેને લખ્યો હતો તેના જવાબમાં જી. આઇ. પી. રેલ્વે તરફથી જવાબ આવ્યો હતો કે હાલ તુરત એ બાબદમાં કાંઇ બની શકે તેમ નથી. કમીટીએ તેની નોંધ લીધી હતી.

૮ શેઠ મથુરદાસ વસનજી ખીમજીએ પત્ર લખી કમીટીને જણાવ્યું હતું, કે નાદુરસ્ત તબીયતને લીધે તેમનાથી બે માસ સુધી કમીટીમા આવી શકાશે નહીં. તેમને એ માટે રજા આપવા કમીટીએ ઠરાવ્યું હતું.

૯ હવે પછીની કમીટીની મીટીંગો માટે મુંબઇવારે સ્ટા. ટા. ૨૫ વાગતાનો વખત મુકરર કરવામાં આવ્યો હતો.

આદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ કૃષિની કમીટીની સભા બુધવાર તા. ૨૫ મી જુન ૧૯૧૯ ને રોજ બપોરે સ્ટા. ટા. ૨૫ જે શેઠ જહાંગીર ભમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

શેઠ વીઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજી.
,, પી. જે. ખીલીમોરીયા.
,, સોરાબજી એદલજી વાર્ડન.
,, મોતીલાલ વલભજી.
,, મનુ સુબેદાર.
,, લક્ષ્મીદાસ રવજી ટેરસી.

તે વેળા નીચે પ્રમાણે કામકાજ કરવામાં આવ્યું હતું:—

૧ લંડનમાં બેઠેલાં રૉયલ ઇન્કમટેકસ કમીશન ઉપર મોકલવા માટે કમીટીના વીચાર દરશાવનારી જે અરજી સભકમીટીએ તૈયાર કરી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી અને તેને ઘટતે ઠેકાણે રવાના કરવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨ સ્ટીમર "તારોણા"ના ઉતારૂઓની ફરયાદ સંબંધે ચેમ્બરની સભકમીટીએ તેની મુલાકાત લીધી હતી અને તે બાબદનો રીપોર્ટ તૈયાર કર્યો હતો. આ વીશે એવો ઠરાવ થયો હતો કે એ સ્ટીમરના ઉતારૂઓને કવરેન્ટાઇનને લીધે જે હાડમારી ભોગવવી પડી હતી તે બાબદમાં ઇસ્ટ આફ્રીકન ગવર્મેંટ ઉપર અરજી મોકલવી, સબ કમીટીના રીપોર્ટની એક નકલ ઝાંઝીબાર ઇંડીયન નેશનલ એસોસીએશન ઉપર મોકલવી, તથા મેકીનોન મેકેનઝી કંપનીને લખી જણાવવું કે ઉતારૂઓના સામાન ઉચકવા માટે વધારે સારી ગોઠવણ ભવિષ્યમાં થવી જોઇએ.

૩ કુડ કમીશનર તરફનો પત્ર હતો જેમાં ચોખા, ઘઉં તથા બીજાં મુખ્ય અનાજની નીકાશના આંકડા આપવામા આવ્યા હતા. એ પત્રની કમીટીએ નોંધ લીધી હતી.

૪ રેલ્વે રેટસમાં જે વધારો લડાઇ દરમ્યાન થયો છે તે બાબદમાં વધુ વીચાર ચલાવીને અરજી તૈયાર કરવાને માટે નીચે જણાવેલ ગૃહસ્થોની સભકમીટી નેમવામાં આવી હતી:—

શેઠ જહાંગીર ભમનજી પીટીટ.
,, સોરાબજી એદલજી વાંડન.
,, મનુ સુબેદાર.
,, પી. જે. ખીલીમોરયા.
,, વીઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજી
૫ મુ બઇથી કાનપુર માલ લઇ માટે જે બેહદ વખત રેલ્વે લગાડે છે તે દમાં અપર ઇંડીયા ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ

મેટેલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઈન ગમશે કે ?

બી. એંડ સી. આઇ. રેલ્વેના સતાવાળાઓ ઉપર પત્ર લખ્યો હતો તથા તેને ટેકો આપવાની વીનંતી આ કમીટીને કરી હતી. કમીટીએ એ વીશે ઠરાવ કર્યો કે કમીટીની આ બાબદમાં પૂર્ણ દીલસોજી છે એમ તેમને જણાવવું અને જે જવાબ બી. બી. એંડ સી. આઇ. રેલ્વેના સતાવાળાઓ તરફથી મળે તેની નકલ આ કમીટી ઉપર મોકલી આપવાની તેમને વીનંતી કરવી.

૬ વેપારી પેઢીઓનાં નામો તથા ભાગીદારી રજીસ્ટર કરાવવા બાબદ નામદાર સરકારનો પત્ર હતો. તે સંબંધમાં વધુ વીગત હવે પછીની સભા મળે તે અગાઉ સભાસદોને પુરી પાડવા ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૭ ચેમ્બરના સભાસદ થવા માટે શેઠ લાલજી ગોકુળની અરજી આવી હતી. એ વીશે ચેમ્બરના સભાસદોના મત માંગવાનો અને સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલભજીને નેમવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૮ આયાત તથા નીકાશ બાબદ સરકાર તરફથી તા. ૭-૬-૧૯ નો પત્ર આવ્યો હતો. કમીટીએ તેની નોધ લીધી હતી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની અસાધારણ સભા બુધવાર તા. ૨ જી જુલાઇ ૧૯૧૯ ને રોજ બપોરે સ્ટા. ટા. રા વાગે ચેમ્બરની ઓફીસમાં શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

શેઠ મનુ સુબેદાર.
,, હંસરાજ પ્રાગજી હાઠરસી.
,, વીઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજી.
,, લક્ષ્મીદાસ રવજી ટેરસી.
,, મોતીલાલ વલભજી.
,, ગુલાબચંદ દેવચંદ.

સભામાં કામકાજ નીચે પ્રમાણે કરવામાં આવ્યું હતું:—

૧ હીંદી પ્રધાને લંડનમાં હીંદી ચલણને લગતા સવાલો બાબદ જે કમીટી નેમી છે તેની સમક્ષ ચેમ્બર તરફના પ્રતીનીધી તરીકે જુબાની આપવા માટે કોણ જશે એમ પુછનારો પત્ર નામદાર સરકાર તરફથી આવ્યો હતો, જેમાં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમને ઇંગ્લંડ જવા માટેનો ખરચ સરકાર આપશે. કમીટીએ તે વીશે વીચાર કરીને શેઠ મનુ સુબેદારને ચેમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે નેમવા ઠરાવ કર્યો હતો.

૨ એજ બાબદમાં હીંદી પ્રધાને નેમેલી કમીટી પાસે આપવાની જુબાની માટેનો ખરડો સબ-કમીટીએ તૈયાર કર્યો હતો તે કમીટી પાસે રજુ કરવામાં આવતાં તે ઉપર વીચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો અ કેટલાક સુધારા વધારા સાથે તે પસાર કરવામ આવ્યો હતો.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની એક સભા તા. ૧૬ મી જુલાઇ ૧૯૧૯ ને દીને સ્ટા. ટા. ૨॥ વાગે ચેમ્બરની ઓફીસમાં શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

આ. સર ફાઝલભાઇ કરીમભાઇ
,, શેઠ લલુભાઇ સામળદાસ.

વેપારી બબરો.

લડાઈમાં સારી સેવા બજાવનારને બક્ષેલા ૧૯૧૪ અને ૧૯૧૪-૧૫ ના વરસ માટેના ના "સ્ટાર" હમણાં કલકત્તા ખાતેની ટંકશાળમાં બનાવવામાં આવ્યા છે અને સરકારે રીબન, કે કેસ વગર તે દરેક માટે બે રૂપીયાની કીંમતે વેપારીઓને આપવાનું ઠરાવ્યું છે. તે માટે વેપારીઓએ કબુલાત આપવી પડશે કે તેના ઉપર ૩૩૪ ટકા કરતાં વધારે નફો તેઓ નહીં લે અને જેમને એવા "સ્ટાર" વાપરવાનો હક હશે તેમને વેચશે તથા બીજા કોઇને તે નહીં વેચે. આથી કબુલાત આપનાર જે વેપારીઓનાં નામ સરકાર મંજુર કરશે તેમને એ સ્ટાર વેચવા માટે મળશે આવી મતલબનો સરકારી પત્ર વેપારીઓની જાણમાં લાવવા માટે અમને મળ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે આપ્યો છે:—

COPY.

No 7762.

Government of India,
Army Department,
Simla, 9th June 1919.

To

The Master of the Mint,
CALCUTTA.

Sir,

I am directed to refer to your letter *No* 739, *dated the* 22nd March 1919, in which you propose:-

(1.) that the Mint should manufacture miniatures of the 1914 and 1914-15 Stars and issue them to the Trade in India at the price of Rs. 2 for each miniature without ribbon, brooch or case, for retail to customer; and

(2.) that the retail price of these miniatures by the Trade should be fixed at the Mint price as in (1) above *plus* 33⅓ per cent exclusive of the cost of the ribbon, brooch or case.

2. I am to say that the Government of India approve your proposals *subject to the condition* that issue of the miniatures are made only to approved tradesmen and outfitting firm, and that the latter undertake not to retail the miniatures to persons other than those who are actually in possession of, or can furnish a guarantee of their title to, the decorations themselves.

3. Steps are being taken to inform the Trade that these miniatures can be obtained from the Mint. The price at which they

can be supplied and that fixed for retail to customers are also being communicated to the trade.

I am, Sir,
Your most obedient servant,
(Sd.) A. Shairp,
Lieut.-Colonel.
Additional Deputy Secretary
to the Govt of India.

માઈસોર ગોલ્ડ માઇનીંગ કંપની લીમીટેડની છેલ્લી વારસીક સભામા જાહેર કરવામા આવ્યું કે તેની ખાણોમાથી ૧૯૩૭૦૬ ટન કવાર્ટઝ લેવા ભુકકા કરવામાં આવ્યો હતો અને તેમાથી ૧૯૪૬૬ આઉંસ ગારગોલ્ડ નીચવ્યું હતું.

યુનીવર્સલ કર્મશીયલ મ્યુઝીયમ પેરીસ ખાતે સ્થાપવામાં આવ્યું છે ત્યાંના ઉદ્યોગ હુન્નરોમાં પડેલા આગેવાનો તથા વેપારીઓની એક મંડળી ફ્રેંચ ફેડરેશન ઓફ ઈંટર નેશનલ ફ્રેમર્સ નામની છે તેણે આ મ્યુઝીયમ સ્થાપવામાં આગેવાની લીધી છે. એક મોટા મકાનમા સર્વ પ્રકારના માલના નમુના રાખવામા આવ્યા છે અને જે માલ એવો હોય કે તેને મ્યુઝીયમમા રાખી શકાય નહીં તો તેને લગતા ફોટાઓ રાખવામા આવ્યા છે યોગ્ય રીતે જાહેર ખબરો આપીને સર્વ દેશોમાંથી વેપારીને ખેંચવાના પ્રયત્નો કરવામા આવ્યા છે. આઠ હજાર ગૃહસ્થોએ પાંચ લાખ ફ્રાંક માલ ખરીદનાર તરીકેના લીધાં છે. એ સંખ્યામાં ફેડરેશનના સભાસદો, મ્યુઝીયમના એજંટો અને માલ પ્રદર્શન માટે મોકલનારાઓ છે. તેઓ આવાં ફ્રાંક પોતાના સ્નેહીસંબંધીઓને મોકલી આપશે. એ વેપારીની વ્યવસ્થાથી માલનો નમુનો રજુ કરવા પછી એ નમુના પ્રમાણેનો માલનાં વેચાણ થઇ શકશે અને તે માટે જાહેર ખબરો પણ આપી શકાશે. નમુના અથવા માલનાં ઠાકુમેંટો મોકલનારાઓનાં ફેટલોગ, ભાવ, સરકયુલર, ફોટોગ્રાફ બધાંનો ફેલાવો કરવામાં આવશે. એ પ્રદર્શનમા જે માલ મુકાયો હશે તે વેચવા માટે ફ્રાન્સમાં અને બીલ સર્વ દેશોમા એજંટો રાખવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે અને એ એજંટો પણ તેમણે પસંદ કરેલા માલને લગતા અનુભવીઓનેજ નેમવામા આવ્યા છે અને તેઓ પોતપોતાના વિભાગમા એકલા આડત્યા તરીકેજ કામ કરશે. જે માલ વેચવાનું એમને સોંપવામા આવે તે માલના સર્વ જાતના નમુના એણે પોતાની પાસે રાખવા પડશે અને માલ ખરીદે એવા વેપારીઓ મુલાકાતે આવે ત્યારે તેને જોવાની સગવડ રહે એવે સ્થળે એ નમુના રાખવા પડશે આ ગોઠવણનું પરીણામ એવું થશે કે જે કોઇ ગૃહસ્થ આ પ્રદર્શન જોવા જશે પેરીસ જઇ નહીં શકે તેને પોતાના વિભાગ માંહેલા આડત્યાઓ પાસેથી માલના નમુના જોવા મળી શકશે આખી દુનીયામા જ્યાંથંધ માલ વેચવા માટેનું આવા બંધારણવાળું ખાતું એકે નથી, કોઈ પણ પ્રકારનો માલ બનાવનાર એનો લાભ લઈ શકે અને કોઇ પણ માલનો વેપારી માટે એ ખુલ્લુ છે. પ્રદર્શનના કાર્યવાહકો "મકુર્યરી" નામનું માસ પત્ર પ્રદર્શનના કામ માટે છપાવે છે અને તેનો છેલ્લો અંક આવી કેનની કીંમતના સ્ટાંપ મોકલી આપનારની ઉપર રવાના કરવામાં આવશે. પ્રદર્શનની આવી સનું ટેકાણું ૪૩, સેંટ લેઝેરે પેરીસ છે. એ શીરનામે પત્ર લખનારને જવાબ મોકલવા માટે કાંઇ લવાજમ લેવામાં આવતો નથી.

વેપારી આંકડાઓ.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કિંમત.

ઇ. સ. ૧૯૧૧ ની સાલના કસ્ટમ સરકયુલર નંબર ૫ મા માં જતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે ખાડ ઉપર કેટલી જગાત થશે, તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઇ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ સપ્ટેમ્બર માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઈ પડી હતી તે તથા કસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હંદ્રવેટની સરેરાશ શી કિમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમાં વરસની શરૂઆતથી આજ સુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કિમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત	ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના બે માસમાં થયેલી આયાત.		૧૯૧૮ ની પહેલી પછી થયેલી આયાત.	
	જથ્થો હંદ્રવેટ	દર હંદ્રવેટની સરેરાશ કીંમત. રૂ. આ.	જથ્થો. હંદ્રવેટ	દર હંદ્રવેટની સરેરાશ કીંમત. રૂ. આ.
ખાડ ગાગડીવાળી બીટ જાતની	૯	૨૨—૦	૧૯	૨૧—૦
,, ,, સુંવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૩૦,૨૩૯	૨૬—૪	૬૯,૧૯૨	૨૫—૪
,, ,, સુંવાળી ધજીપટમાંથી અથવા જાપાનની	.....	.....	.....	.....
,, ,, જાવાની ૨૩ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની	૨,૨૫,૦૫૬	૨૨—૪	૪૩,૪૨,૬૨૯	૧૬—૦
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૧૬ થી ૨૨ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની	૧,૨૪,૭૮૯	૧૮—૮	૧૦,૬૪,૨૦૫	૧૫—૪
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૧૫ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી	.....	.....	.....	.....
,, ,, મોરીશિયસની ૧૬ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉંચી જાની	૯૨,૯૪૨	૨૧—૪	૧૧,૬૫,૮૪૯	૧૭—૦

જૉઇન્ટ-સ્ટૉક કંપનીઓ

ટેબલ પહેલું.

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્થાનમાં ઓડાઇ ગયેલી કંપનીઓ જે મે ૧૯૧૯ માં રજીસ્ટર થઇ હતી. તેની વીગત નીચે લખવામાં આવી છે —

જાત.	એપ્રીલ ૧૯૧૮ સંખ્યા.	એપ્રીલ ૧૯૧૮ થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦	એપ્રીલ ૧૯૧૯. સંખ્યા.	એપ્રીલ ૧૯૧૯. થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
બેંકીંગ અને લોન ઇન્સ્યુરન્સ				
૧. બૅંકીંગ અને લોન.	૧	૨૦	૯	૧,૧૦૦
૨. ઇન્સ્યુરન્સ	૧	૧,૦૦૦	૧	૨૦,૦૦૦
ટ્રેડીંગ:—				
૩ જનીરેશન.	...	...	૧	૧,૦૦૦
૪. શીપીંગ ફોરવર્ડીંગ અને વેરહાઉસીંગ	...	...	૧	૩,૦૦૦
૫. પ્રીન્ટીંગ પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	૩	૨૦૦	૧	૧૫૦
૬. બીજાઓ.	૧૧	૩,૫૯૫	૨૦	૨૧,૯૩૨
મીલો અને પ્રેસો:—				
૭. કોટન મીલો.	...	...	૧	૭,૫૦
૮. જ્યુટ મીલ.	...	...	૧	૭,૫૦૦
૯. કોટન જ્યુટ,રૂ અને પ્રેસો.				
૧૦ સાઇસ મીલ.	૧	૪૫,૦૦	૧	૫૦૦
ચા અને બીજી વાવેતર કું:—				
૧૧. ચા.	૧	૨,૦૦	૫	૧૨,૦૦
બીજાઓ ખાણો અને પથ્થરની ખાણો.				
૧૨. કોલસો.	૧	૭,૦૦	૪	૧૮,૫૦
૧૩. બીજાઓ.	૧	૧,૭૦	૨	૧,૧૦
૧૪ ઉપર લખ્યા ઉપરાંત બીજી કું.	...	...	૧	૧,૦૦
કુલે.	૨૦	૧,૦૩,૧૫	૪૮	૫,૯૮,૫૩૨

માઇસોર અને બ્રીટીશ હિંદવાનમાં એપ્રીલ અને મે ૧૯૧૯ એ બે મહીનામાં ૧૯૧૮ ની આગલા મહીનાને સરખાવતાં નીચે પ્રમાણે રજીસ્ટર્ડ થયેલી છેઃ—

કંપનીઓની જાત.	એપ્રીલ અને મે ૧૯૧૮ સંખ્યા.	એપ્રીલ અને મે ૧૯૧૮ થાપણ રૂ. ૧૦૦૦	એપ્રીલ અને મે ૧૯૧૯. સંખ્યા.	એપ્રીલ અને મે ૧૯૧૯. થાપણ રૂ. ૧૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ.				
૧. બેંકીંગ અને લોન.	૩	૯૦	૧૬	૧,૮૭૦
૨. ઇન્સ્યુરન્સ.	૧	૧૦,૦૦	૧	૨,૦૦,૦૦
કૂવીંગઃ—				
૩. નેવીગેશન.	...	.....	૧	૧,૦૦૦
૪. શીપીંગ લેન્ડીંગ અને વેર હાઉસીંગ.	...	.....	૧	૩,૦૦૦
૫. પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	૪	૩,૦૦	૨	૨૨૫
૬. મીલ્સઓ.	૨૧	૭૨,૭૫	૩૨	૩,૨૪,૧૭
મીલો અને પ્રેસોઃ—				
૭. કોટન મીલ.	૨	૪૫,૦૦	૧	૭૫૦
૮. જ્યુટ મીલ.	...	.....	૧	૭,૫૦૦
૯. કોટન, જ્યુટ, સ્ક્રુસ, અને પ્રેસો.	...	.....	૧	૫૦૦
૧૦. રાઇસ મીલ.	૧	૪૫,૦૦	...	...
૧૧. બીજી મીલો અને પ્રેસો.	૧	૧,૦૦	૧	૫૦૦
આ અને બીજી વાવેતર કુાં :—				
૧૨ ચા.	૪	૩,૯૫	૧૩	૩૬,૫૦
૧૩. બીનઓ.	૨	૧૮,૨૦	...	..
આણો અને પથ્થરની આણો.—				
૧૪. કોલ.	૧	૭,૦૦	૯	૨૫,૯૫
૧૫ બીનઓ	૪	૫,૧૮	૩	૨૦૦
૧૬. જમીન અને બાંધકામ.	...	.....	૨	૩૧,૦૦
૧૭. જવનો દારૂ.	૧	૭૨	...	...
૧૮. બાહનું કારખાનું.	૧	૪,૦૦	...	...
૧૯. ઉપર જણાવ્યા ઉપરાંત બીજી કંપનીઓ.	...	.....	૩	૩,૩૦
કુલે.	૪૬	૨,૧૬,૭૦	૮૭	૭,૭૬,૩૭

ટેબલ ત્રીજું.

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમા મે ૧૯૧૯માં થયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ ના નામ ઠેકાણાં વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

ન૦	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
	૧ બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ			
	(અ) બેંકીંગ અને લોન			
૧.	મનીકગંજ ટ્રેડીંગ અને બેંકીંગ કું.	હાયરેકટર, અશ્વની કુમાર બોસ, મનીકગંજ, બંગાલ	નાણા ધીરવાનો ધંધો.	૨૦,૦૦૦
૨.	મદારીપુર કોમર્શીયલ બેંક	હાયરેકટર, પુર્ણચંદ્ર મૈત્ર મદારીપૂર, બંગાલ	બેંકીંગ અને નાણાં ધીરવાનો ધંધો.	૧,૦૦,૦૦૦
૩.	આસામ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ બેંક	મેનેજીંગ એજન્ટો, આસામ ઇન્ડસ્ટ્રીસ એન્ડ કોમર્સ લી. શીલોંગ, આસામ.	બેંકીંગ	૫,૦૦,૦૦૦
૪	આસામ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ એન્ડ કોમર્સ	શીલોંગ, આસામ	ઉદ્યોગ ખીલવાને નાણાની સગવડે વગેરે	૧,૦૦,૦૦૦
૫	કેટકરની બેંક અને એજન્સી	નાગપુર (સીતાબાલ્ડી) સેન્ટ્રલ પ્રાંતો	બેંક અને વેપાર કરનાર	૨,૫૦,૦૦૦
૬	હાયમન્ડ બેન્કરો.	મેસર્સ ચોટનીઝની કું. ના સેક્રેટરીઓ વગેરે, મુબાઇ	બેંકીંગ	૨૦,૦૦૦
૭	મદ્રાસ સમચોપકર બેની કંપની કું	મેનેજીંગ હાયરેકટર, પોકરાનચેટી, પક, સ્વામી મુદારામ સ્ટ્રીટ, છીંપાડીપેટ, મદ્રાસ	બેંકીંગ અને ધીરધાર	૩૦,૦૦૦
૮	સીટી જીવધરા મુચ્ચુલ બેનીફીટ કું.	મેનેજીંગ હાયરેકટર, બોસ. સુબારાયા મુદેલીયર ઓધીપાર્ક ટ્રીનસ્ટ્રીટ મદ્રાસ.	,,	૩૦,૦૦૦
૯.	વેનકટરામના વીલાસા કું.	સેક્રેટરી, ગલીગીરીચેટી વેલાલોર, ટ્રેઇનરોડ, મદ્રાસ,	,,	૫૦,૦૦૦
			બેંકીંગ અને લોન કુલ	૧૧,૦૦,૦૦૦

નં૦	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
	(બ) ઇન્સ્યુરન્સ.			
૧૦.	ન્યુપીટર જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, મેસસ લાલજી નારણજી એન્ડ કું. ૪૨-૪૮ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઇ	ઇન્સ્યુરન્સ.	૨,૦૦,૦૦,૦૦૦
			બેંકીંગ, લોન, અને ઇન્સ્યુરન્સ કુલ.	૨,૧૧,૦૦,૦૦૦
૧૧.	ટ્રેડીંગ (અ) નેવીગેશન સ્ટીમશીપગેલીઆ ... (બ) શીપીંગ, લેન્ડીંગ અને વેર હાઉસીંગ.	૧૦, સ્ટ્રેન્ડ રોડ, કલકત્તા.	સ્ટીમરો ખરીદવીવગેરે.	૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૨.	જોકીન નહાપીટે કું. ...	,,	માલ ભરી રાખવાની જગ્યા અને સામાન્ય ધંધો	૩૦,૦૦,૦૦૦
	(ક) પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.			
૧૩.	કલાધર પ્રીન્ટીંગ વર્કસ ...	૮, ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ કોર્નર, કલકત્તા.	છાપકામ, ટાઇપ બનાવનાર અને સ્ટેશનરીને લગતી દરેક ચીજો વગેરે	૧,૫૦,૦૦૦
	(ડી) મીલઓ.			
૧૪.	આસાનસોલ મોટર અને એનજીનીયરીંગ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, મેસર્સ એચ. વી. લો એન્ડ કું. ૧૨, ઉલહાઉ સ્ટ્રી સ્વેર, કલકતા.	મોટરકાર બનાવનાર અને વેચનાર અને એના લગતા પરચુરણ સામાનનું કામ કરનાર.	૧,૫૦,૦૦૦
૧૫.	સ્વીસ એમબ્રોયડરી કું. ...	૧૦, સ્ટ્રેન્ડ રોડ, કલકત્તા	સીવવાનું અને તૈયાર કપડાં બુનાં પાડવા વગેરે	૨,૦૦,૦૦૦
૧૬.	જે. એસ. મ્યુલ એન્ડ કું...	૪, ગારસ્ટીનસ પ્લેસ કલકત્તા.	સામાન્ય વેપારી અને બનીજ પદાર્થોનું કામ કરનાર.	૩,૭૫,૦૦૦
૧૭	મીલકસ	૮૬, ક્રાનસીપરા રોડ, ભવાનીપુર, કલકત્તા.	ડીરીફાર્મનો ધંધો શરૂ કરનાર.	૩૦,૦૦૦
૧૮	ઇન્ડીયન સાયેન્ટીફીક મેડેલ વર્કસ	બંગાલ	શરીરના અવયવોને સાચવવાનું કામ કરનાર વગેરે.	૧૬,૦૦૦

નવા પ્લાનોના બીલ્ડીંગમા ટાઇલ્સ કોણ પુરી પાડે છે?

નં.	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	ચાપણુ રૂ
૧૯.	ઈ. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઇન્ડિયન બંગાલ ટ્રેડીંગ એજન્સી કું. ૧૬-૧, શામાચરણ્ડી સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ટ્રેડલર્સીંગ અને આઉટ ફીટીંગ.	૨૦,૦૦૦
૨૦.	ચૈનીફ્રેફ્ટ (ઇન્ડીયા) ...	ડાયરેક્ટર અર ઇન્ડીયા-ની ફ્રેફ્ટ, ૭, એલ્ફ્રેડ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	મોટરના પૈંડા અને બીજો એને લગતો સામાન બનાવનાર વગેરે	૨૪,૦૦,૦૦૦
૨૧.	સીરકોર બ્રધર્સ	બંગાલ.	નવી ચીલ્ડા, ફ્રેફ્ટરીઓ, વાડીઓ, અને લેમ્બિરિટ-રીને લગતો સર્વે વેપાર કરનાર વગેરે.	૨૦,૦૦૦
૨૨.	એન્ડ્રયુલ એન્ડ કું. ...	,,	સર્વે માલના વેપારી.	૫૦,૦૦,૦૦૦
૨૩.	સેન એન્ડ સેન	,,	,,	૨૦,૦૦૦
૨૪.	હીરપુર ટ્રેડીંગ કું. ...	ડાયરેક્ટર, બુકેક્ષીસ્ટો બાગચી, બંગાલ	પરચુરણ ધંધો.	૫૦,૦૦૦
૨૫.	કલકત્તા સીગારેટ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, છારી કું. લી., ૨, લયોન્સ રેન્જ, કલકત્તા.	તંબાકુ ખરીદનાર વગેરે.	૫,૦૦,૦૦૦
૨૬.	પાયોનીર ઈન્ડસ્ટ્રીમેન્ટ કું....	૮૧,હેરીસનરોડ, કલકતા	ચટણી, મુરબ્બો વગેરે બનાવનાર.	૫,૦૦,૦૦૦
૨૭	જ્હા જ્હા સીમેન્ટ કું ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, આર. એ. ઠીકી એન્ડ કું. ૨-૩ કલાઈવ રો, કલકત્તા.	ઇટ અને નળીયા બનાવનાર વગેરે.	૩,૦૦,૦૦૦
૨૮.	વીજે એન્ડ કું.	સેક્રેટરી, બી શામલાલ ભારુચ બીમલી અજમેર.	પરચુરણ ધંધો અને કમીશન એજન્ટો.	૨,૦૦,૦૦૦
૨૯	ટી. આર. જેટ (મુંબઇ)	મેનેજીંગ એજન્ટો, એચ. એમ. મેતા એન્ડ કું મુંબાઇ	ઓટોમોબાઇલ ચો ટરેનું ગ્રામ કરનાર વગેરે.	૫,૦૦,૦૦૦
૩૦.	જયન્તીલાલ અમરતલાલ એન્ડ કું. ...	સેક્રેટરીઓ, ટ્રેઝરરો, અને એજન્ટો, જે અમરતલાલ એન્ડ કું. અમદાવાદ અને મુંબઇ.	મીલની એજન્સીનું ગ્રામકાજ કરનાર વગેરે.	૩૮૪
૩૧.	રણછોડલાલ ગીરધરલાલ એન્ડ કું.	સેક્રેટરીઓ, ટ્રેઝરરો, અને એજન્ટો રણછોડલાલ ગીરધરલાલ એન્ડ કું. અમદાવાદ અને મુંબઇ.	,,	૩૮૪

નં૦	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૩૨.	ટરનર હોર એન્ડ કું.	ડાયરેક્ટર, એ. ટરનર લીંગ ૧૧, એલ્ફીન્સ્ટન સર્કલ, ફ્રેર્ટ, મુંબાઈ.	એન્જીનીયરો અને કોન્ટ્રેક્ટરો.	
૩૩.	રાજમન્દરી વીવીંગ અને ડાઈંગ એસટાબ્લીશમેન્ટ.	મેનેજીંગ એજન્ટો, સ્ટાર એન્ડ સન્સ, રાજમન્દરી, મદ્રાસ.	વીવીંગ અને ડાઈંગ.	૧૬,૦૦,૦૦૦ ૫૦,૦૦૦
			ટ્રેડીંગ કુલ.	૨,૬૦,૮૧,૭૬૦
	૩ મીલો અને પ્રેસો.			
	(અ) કોટન મીલો.			
	કોટન નેશનલ કોટન મીલો	ડાયરેક્ટર, બાબા ચુરાન મજુમદાર બરમન, ૮૦૨ હેસ્ટીંગ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	વહાણમાં માલ ચઢાવવાનું અને સુતર વણાટ વગેરે.	૭,૫૦,૦૦૦
	(બ) જ્યુટ મીલો			
૩૫.	સેન્ચુરી મીલ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, મેશર્સ ગીલેન્ડરસ અરબુથ નોટ એન્ડ કું. કલાર્ઈવ બીલ્ડીંગ કલકત્તા.	શણ કાંતવાનું, વણવાનું અને ગાંસડી બાંધવાનું મશીન વગેરે.	૭૫,૦૦,૦૦૦
	(ક) કોટન અને જ્યુટ સ્ક્રુસ અને પ્રેસો.			
૩૬.	વેસ્ટ પ્રેસ (સલકી). ...	૫-૧, રોયલ એક્સચેન્જ પ્લેસ, કલકત્તા.	શણને દાબવાનું અને ગાંસડી બાંધવાનું કારખાનું.	૫,૦૦,૦૦૦
			મીલ અને પ્રેસો કુલ.	૮૭,૫૦,૦૦૦
	૪. ચા અને બીજી વાવેતર કંપનીઓ			
૩૭.	ગુડ વીલ ટી કું. ...	ઑ. સેક્રેટરી, એમ એન સરકાર, બંગાળ.	ચા અને રબરની વાવણી વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦

મેટેલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો ઓરડો શોભે છે.

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું	ધંધો	થાપણ રૂ.
૩૮ હીલ મેન્સ ટ્રી એન્ડ ટ્રેડીંગ કુંપની	ડાયરેકટર, જેપીટર, કેલ્વીમપોગ, ડીરેકટર દારજીલીંગ બંગાણ	ચાની વાવણી.	૨,૦૦,૦૦૦
૩૯ બાટેલી ટી કુાં. ...	૪, મેગો લેન, કલકત્તા, મેનેજીંગ એજન્ટો, મેસર્સ વીલયમસન મેગોર કુા.	,,	૬,૦૦,૦૦૦
૪૦. ડાસ્સ ટી એસોસીએશન	ડાયરેકટર, ગોબીન્ડો સુન્દર ભોલીક, અલી પુર ડોવર, બંગાણ	ચા અને કોફીના રોપા નાંખવાનુ વગેરે	૨,૦૦,૦૦૦
૪૧ પાનબરી ટી કુા ..	ટેજપુર, આસામ.	ચાની વાવણી	૧,૦૦,૦૦૦
		ચા અને બીજી વાવેતર કુંપની મળી કુલ.	૧૨,૦૦,૦૦૦
૫. ખાણો અને પત્થરની ખાણો			
(અ) કોલ			
૪૨ બરડવાન કોલ કુા. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો લીન ટોન મોલસ્વર્થ એન્ડ કુા. ૧૨, મીશન રો, કલકત્તા	કોલસા અને બનીજ કોલમો બનાવનાર	૫,૦૦,૦૦૦
૪૩ સામલા—મન્દરબોની કોલીયરો	મેનેજીંગ એજન્ટો, માર-ટીન એન્ડ કુા. ૯–૭ કલાઈવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	ખાણો અને કોલસાની ખાણોના માલીકો.	૬,૫૦,૦૦૦
૪૪ સરટાન્ડ કોલ કુા	મેનેજીંગએજન્ટો, લીન ટોન મોલસ્વર્થ એન્ડ કુા ૧૨, મીશન રો, કુલકત્તા	,,	૩,૫૦,૦૦૦
૪૫ સેન્ટ્રલ નોહીલ્હા કોલીયરી...	મેનેજીંગ એજન્ટો લીન ટન મોલસવર્થ એન્ડ કુા, ૧૨, મીશન રો, કલકત્તા	,,	૩,૭૫,૦૦૦
		કોલ કુલ.	૧૮,૭૫,૦૦૦
(બ) બીજાઓ			
૬. રજપુતાના કોમર્શીયલ સીન્ડીકેટ .. .	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, એસ સી ભર્જુ ભઠાર, કટલેરી રોડ, અજમેર	ખાણ ખોદવાનો ધંધો અને પરચુરણ વેપાર	૧,૦૦,૦૦૦

નં૦	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ	થાપણ રૂ.
૪૭	પલેા માઇનીંગ સીન્ડીકેટ..	મેનેજીંગ એજન્ટો, એચ. ટી. લેા એન્ડ કું. ૮. સ્ટ્રેન્ડ રેાડ, રંગુન, બરમા.	બાણેાના સુરંગ ફેાડવાનું અને એને લગતું બીજું કામકાજ કરનાર વગેરે.	૫૦,૦૦૦
			બાણેા અને પત્થરની બાણેા કુલ	૨૦,૨૫,૦૦૦
૪૮	ટુરકેા-રેામન આયરસ એાફ ઇન્ડીયા	મેનેજીંગ એજન્ટો, એ. કે. કું. લીમીટેડ.	બારના ગુચ્છના ફેલાવા વિષે.	૧,૦૦,૦
			ગ્રાન્ડ ટોટલ..	૫,૮૨,૫૬,૦

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટો મેળવવા માટે નીચે મુજબ નવી અરજીઓ કરવામાં આવી હતી

પેટંટ નંબર	અરજી કરનારના નામ	શાં માટે.
૫૫૧૧	ડીમેક એન વૉટીસ એંડ કંમલ્યુ. ગુથરી.	મોટર ગાડીમાં સુધારો.
૫૫૧૨	યુ એસ. ઈન્ડસ્ટ્રીયલ આલ્કો હૉલ કું.	પ્રવાહી બળતણમા સુધારો
૫૫૧૩	,, ,,	,, ,,
૫૫૧૪	,, ,,	ઠરી ન જાય એવા બળતણમા સુધારો
૫૫૧૫	,, ,,	પ્રવાહી બળતણ બનાવવાની રીતમા સુધારો તથા એ બળતણમા સુધારો
૫૫૧૬	,, ,,	એરોપ્લેન માટેના મોટરના બળતણમા સુધારો
૫૫૧૭	,, ,,	,, ,, ,,
૫૫૧૮	,, ,,	બળતણમા સુધારો
૫૫૧૯	,, ,,	,, ,,
૫૫૨૦	,, ,,	,, ,,
૫૫૨૧	,, ,,	એરોપ્લેન માટેના બળતણમા સુધારો.
૫૫૨૩	જે એમ કુપર	સાબુ માટેની રકાબીમા સુધારો.
૫૫૨૪	કંમલ્યુ કંમલ્યુ લઈવર.	સોર્ટીંગ મશીનમાં સુધારો
૫૫૨૫	એ પી મોરીસ.	ઠાચ બનાવવાના ઠામમા ડાગરના છોડાને ઉપયોગમા લેવાની રીત.
૫૫૨૬	આર એલ દત્ત	ફાફીનની બનાવટમા સુધારો
૫૫૨૭	,, ,,	ફોમેટની બનાવટમા સુધારો.

થી ઓઝબે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ચામડાં...	૨,૧૦,૪૪૨	૬,૬૨,૭૦૧
દારૂ	૨૦,૯૯,૦૦૪	૨૮,૨૩,૭૨૦
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૨૭,૦૦,૪૧૫	૬૬,૪૩,૫૨૨
દીવાસળી	૧૫,૬૧,૬૯૪	૩,૩૬,૧૨૫
પીત્તળ	૫,૦૮,૩૦૪	૧૦,૨૨,૫૫૯
ત્રાંબું	૭,૪૯,૧૬૯	૬,૭૧,૭૭૮
જર્મન સીલ્વર	૨,૩૨૬	....
લોઢું	૧,૬૫,૭૭૮	૫,૮૦,૫૬૬
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૩૫,૨૬,૮૬૪	૧,૩૩,૩૭,૬૪૪
સ્ટીલ	૬,૪૩,૩૬૪	૧૮,૧૬,૬૩૩
સીસું	૨,૦૭,૩૬૧	૨,૪૧,૪૫૬
મોટર ગાડીઓ અને સાયકલો	૧,૮૨,૨૩૦	૧૮,૬૭,૭૦૬
કેરોસીન તેલ	૧૭,૪૪,૩૩૭	૨૦,૧૦,૪૫૮
અળસીનું તેલ	૧૦	૧૬,૩૦૧
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ	૨૭,૫૬,૨૧૨	૫૫,૪૮,૦૮૪
રંગ રોગાન વિગેરે...	૮,૪૮,૩૦૬	૧૦,૩૬,૦૫૬
કાગળો	૧૩,૬૨,૯૮૧	૧૫,૫૫,૫૬૪
રેલ્વે ગાડાંઓ તથા બીજો સામાન ...	૫,૧૦,૬૧૦	૨૧,૫૭,૩૬૫
રબ્બર	૭,૬૧,૪૨૩	૧૬,૦૧,૫૬૪
ગીદું	૨૨,૫૮,૦૧૧	૧૦,૬૭,૧૫૬
સાબુ	૬,૪૧,૫૬૬	૭,૮૮,૫૧૪
સોપારી	૧૦,૪૩,૫૦૩	૧૬,૭૭,૮૬૬
તેલનો કુલ	૧૨,૧૮,૦૬૮	૨૨,૭૭,૬૬૭
સ્ટેશનરી	૪,૬૨,૮૫૧	૭,૬૮,૨૧૬
ખાંડ	૬૨,૫૫,૬૭૩	૧,૧૨,૬૮,૨૫૧
રૂ	૧૩,૧૨,૪૫૫	૩,૧૨,૨૬૫
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૫૨,૦૮,૬૬૮	૨૫,૬૬,૮૬૭
રૂની હોજીઅરી	૪,૫૨,૮૭૬	૬,૩૬,૧૭૮
વગર ધોએલાં પીસ ગુડ્ઝ	૧,૧૬,૬૬,૫૭૬	૧,૨૦,૪૫,૦૩૩
ધોયેલાં પીસ ગુડ્ઝ...	૮૫,૬૮,૮૮૮	૧,૨૦,૧૨,૭૬૮
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડ્ઝ	૭૨,૭૫,૭૧૬	૫,૨૫,૭૬૦
શીવવાના દોરા	૨,૮૬,૧૭૭	૧,૦૬,૮૫૩
સુતર એકંદર	૩,૬૧,૪૩,૬૬૨	૩,૩૬,૧૩,૧૬૨
રેશમ કાચું	૧,૬૫,૭૩૮	૨૪,૪૫,૩૭૬
રેશમના પીસ ગુડ્ઝ...	૨૬,૪૫,૩૩૦	૪૦,૭૩,૪૩૩
કાચું ઉન	૩૪,૬૬૦	૬૩,૭૬૦
ઉનની હોજીઅરી	૬૧,૬૧૩	૩૧,૬૫૮
ઉનના પીસ ગુડ્ઝ	૧૩,૮૮,૭૬૨	૭,૧૪,૦૬૪
ઉન કુલ	૧૬,૩૩,૨૬૩	૬,૮૬,૨૩૫
તંબાકુ	૧૧,૬૬,૬૬૪	૧૪,૩૮,૨૫૨

		૧૯૧૮	૧૯૧૯
		રૂ.	રૂ.
રમકડાં		૨,૦૦,૭૫૬	૨,૮૫,૧૦૨
છત્રીઓ		૪૭,૨૭૪	૪૭,૦૮૪
છત્રીઓનો સામાન		૮૬,૬૯૭	૬૮,૦૮૯
સાંઠકાં		૧૦,૧૭,૧૦૬	૧૪,૦૬,૧૮૫
કુલ ખાનગી આયાત		૧૦,૦૧,૮૩,૨૨૬	૧૩,૭૮,૧૭,૨૦૩

Exports.

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮-રૂ.	૧૯૧૯-રૂ.
ઊનનાં જનાવરો	૧,૩૩,૪૧૬	૩,૦૦,૬૩૭
ઘસ કરવા માટે રેસા	૧,૩૨,૦૩૬	૮૧,૮૧૨
મીણબત્તી	૩,૪૦,૮૦૧	૧,૮૩,૪૧૬
સૉલ્ટપીટર	૧૨,૧૫,૭૫૭	૪,૦૮,૫૦૦
કેાલસા	૭૩,૫૪૦	૫,૫૮,૪૮૦
કૉફી	૧૮,૦૧,૫૮૦	૭૬,૮૭,૬૦૧
કાથો, (સીંદરી)	૬૧,૪૪,૫૫૧	૧૧,૯૭,૬૦૮
રેારડાં	૧,૧૫,૦૩૭	૧,૧૬,૦૦૦
દવાઓ	૨,૩૮,૭૬૦	૨,૬૫,૮૦૭
ગળી	૧૬,૮૫,૫૨૬	૨,૬૭,૬૩૭
દરડાં બેડાં	૪,૮૮,૪૪૦	૪,૬૬,૧૮૬
લુગડાં, ચામડાં રંગવાની ચીજો કુલ ...	૨૮,૬૧,૨૬૭	૧૦,૧૮,૨૬૮
કુળ ને ગાઠ	૩,૬૮,૬૭૨	૪,૬૮,૨૩૪
ગાગર	૬૬,૭૪૩	૭૩૧,૪૦૮
ગેાખા ઘઉં અને બીજી જાતનેા દાણેા ઘઉં નેા લેાટ બગેરે કુલ	૪,૭૭,૨૦,૬૧૬	૮૬,૬૨,૬૭૭
વગર ફેાતરાંવાયલાં ચામડાં	૬૪,૨૮,૩૬૮	૧,૬૦,૮૧,૦૧૮
લાખ	૩૧,૬૨,૪૮૦	૨૪,૦૬,૦૭૦
ફેાતરાંવાયલા ચામડાં	૩૨,૪૭,૫૭૬	૬૬,૪૮,૭૨૬
દારૂ	.....	૧૨૭
અાતર	૩,૬૧,૫૭૬	૫,૬૩,૪૦૦
ગેનીત્ર બેાર	૬,૪૫,૬૧૭	૩,૫૬,૩૩૫
અફીણ	૧૩,૮૮,૦૮૧	૪,૮૪,૭૩૩
તલ	૬,૮૫,૫૫૧	૬૧,૧૭૩
કેાપરેલ તેલ	૬,૦૦,૬૨૬	૧૦,૦૧,૩૦૬
અળસીનું તેલ	૫,૮૬,૩૩૨	૧,૮૪,૬૦૨
બીજી જાતના તેલેા અળીકુલ	૨૬,૨૨,૩૫૫	૧૮,૧૫,૨૨૬
ખેાળ	૧,૭૨,૫૮૫	૫,૫૮,૧૭૪
અફીણ	૩૪,૨૬,૨૬૫	૧૦,૧૭,૩૨૫

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮. રૂ.	૧૯૧૯ રૂ.
... ...	૩,૧૩,૯૧૪	૫,૧૨,૨૬૬
રબર	૧૧,૪૫,૬૯૭	૮,૪૬,૬૪૮
લવેલી	૧,૭૬,૯૬૦	૨,૧૭,૦૦૧
કોપરૂં	૧૦,૬૮૬	૧,૩૪,૭૦૭
કપાસીયાં	૭,૭૪૫	૫,૪૨,૬૪૧
લોયસીંગ	૫,૭૨,૯૫૮	૭,૩૮,૧૨૦
અળગી	૨૯,૫૭,૯૧૭	૬૭,૦૯,૧૬૧
બસબસ	૩૭,૪૭૬	૧,૧૩,૬૭૮
સરસવ	૭૭૫	૬,૬૮૯
તલ	૮૧,૮૧૪	૭૨,૮૧૧
તેજાનો	૧૦,૫૧,૬૧૨	૧૭,૪૯,૨૭૮
ખાડ	૪,૨૪,૧૬૮	૪,૮૪,૫૮૨
ચા	૧,૩૭,૬૭,૧૫૧	૧,૧૫,૪૪,૫૪૮
રૂ	૩,૭૫,૫૧,૭૭૮	૨,૪૮,૮૧,૦૩૯
ટ્વીસ્ટ અને યાર્ન	૧૭,૨૮,૭૩૩.	૬૦,૩૬,૬૪૬
રૂમાલ અને શાલો	૨૧,૧૬૨	૧,૪૩,૭૪૪
પીસ ગુડ્ઝ	૩૫,૫૦,૭૨૫	૧૦૧,૬૬,૬૦૭
સણ અને સણની બનાવટો	૩,૫૭૦	૧,૦૬૧
ન્યુટ કાચું	૬૭,૨૦,૨૩૬	૧,૧૨,૨૧,૮૩૨
રેશમ (કાચું)	૨,૬૮,૧૬૬	૬૦,૭૫૦
રેશમ કુલ	૬૮,૦૬૫	૭૩,૨૩૨
ઉન કાચું	૭૨,૮૬,૪૬૬	૪૭,૫૬,૩૩૫
ઉનની ધાબલીઓ ને ગાલીચા વગેરે	૫૦,૭૩૫	૬,૪૬,૭૦૬
તંબાકુ બીડી વિગેરે	૪,૫૦,૧૨૭	૬,૧૭,૦૦૪
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૪,૬૨,૮૩૫	૧૨,૭૨,૬૫૪
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે આનગી નિકાશ	૨૦,૮૬,૪૬,૦૩૭	૧૬,૬૫,૩૫,૧૬૬

* મારસેલની રંગીન લાદીઓ સફાઈદાર અને

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

૪. સ. ૧૯૧૯ ના એપ્રીલ માસમાં હિંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં:—

		સુતર (રતલ)	
બ્રિટીશ ઈન્ડીયા		૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ		૨,૩૭,૯૩,૯૦૬	૨,૨૭,૨૮,૭૧૯
મદ્રાસ		૨૪,૧૫,૧૧૩	૯,૧૮,૭૪૦
બંગાળા		૩,૧૫,૧૨૭	૪,૧૬,૭૧૬
યુનાઇટેડ પ્રૉવીન્સીઝ		૮,૪૩,૭૬૫	૮,૭૬,૭૭૩
અજમેર મેવાડ		૧,૦૬,૮૫૭	૧,૧૬,૧૭૬
પંજાબ		૬૨,૬૩૮	૫,૫૦૪
દીલ્હી		૫૮,૮૨૨	૫૭,૮૦૮
મધ્ય પ્રાંતો વર્યા બિરાર		૧૩,૨૭,૬૪૧	૧૨,૨૩,૪૭૬
બ્રિટીશ ઈંડીયામાં કુલ		૨,૬૬,૫૭,૧૬૬	૨,૬૪,૦૬,૬૧૫
દેશી રાજ્યો		૧૮,૩૨,૨૪૧	૨૩,૦૫,૪૫૪
એકંદર કુલ		૩,૦૭,૮૬,૪૪૦	૨,૮૭,૧૨,૩૬૬
		કાપડ	
બ્રિટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	રતલ	૨,૩૭,૯૩,૯૦૬	૨,૨૭,૨૮,૭૧૯
	વાર	૧૦,૬૬,૩૫,૩૬૩	૯,૯૭,૩૫,૦૦૦
મદ્રાસ	રતલ	૨૪,૧૫,૧૧૩	૯,૧૮,૭૪૦
	વાર	૬૦,૨૩,૦૨૧	૩૨,૩૪,૬૩૮
બંગાળ	રતલ	૩,૧૫,૧૨૭	૪,૭૬,૭૧૬
	વાર	૧૩,૬૨,૨૩૩	૨૩,૬૦,૪૪૨
યુનાઇટેડ પ્રાંતો	રતલ	૮,૪૩,૭૬૫	૮,૭૬,૭૭૩
	વાર	૨૧,૪૦,૪૩૪	૩૦,૧૬,૩૭૭
અજમેર મેવાડ	રતલ	૧,૦૬,૮૫૭	૧,૧૬,૧૭૬
	વાર	૪,૦૬,૫૧૭	૪,૨૫,૬૬૭
પંજાબ	રતલ	૬૨,૬૩૮	૫,૫૦૪
	વાર	૨,૬૬,૮૨૩	૧૬,૨૨૪
દીલ્હી	રતલ	૫૮,૮૨૨	૫૭,૮૦૮
	વાર	૧,૦૦,૬૩૬	૧,૩૮,૮૬૬
મધ્ય પ્રાંતો	રતલ	૧૩,૨૭,૬૪૧	૧૨,૨૩,૪૭૬
અને બિરાર	વાર	૫૫,૬૨,૫૬૪	૫૦,૪૬,૭૬૧
બ્રિટીશ હિંદુ-	રતલ	૨,૬૬,૫૭,૧૬૬	૨,૬૪,૦૬,૬૧૫
સ્તાનમાં કુલ	વાર	૧૨,૨૫,૫૭,૫૬૧	૧૧,૪૦,૧૩,૩૩૮
દેશી	રતલ	૧૮,૩૨,૨૪૧	૨૩,૦૫,૪૫૪
રાજ્યો	વાર	૬૬,૫૩,૮૮૩	૮૬,૫૭,૫૪૭
એકંદર	રતલ	૩,૦૭,૮૬,૪૪૦	૨,૮૭,૧૨,૩૬૬
(ટોટલ)	વાર	૧૨,૬૨,૨૧,૪૭૪	૧૨,૨૬,૭૦,૮૮૫

માઠલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે,તે.
મી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ		
" " ૭૭	મુબઇની એક પેઢી.	હરડાં શણ, જુટ, ચામડા, ઓરકેચ્યલા, હોર્યસીંગ, રાઇ, દીવેલ, કરીયાતુ વગેર હીંદમા બનતો માલ પુરો પાડનાર સાથે સંબંધ બાધવા માંગે છે.

નોટ. "ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની બાતમીઓના સબંધમા તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેવી બાતમીઓનો જવાબ આપવામાં આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમા જે ઠેકાણે "ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ" લખેલું છે તેના સંબધમાં મીષ્ણ ડાયરેકટર જનરલ ઓફ કોમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવુ. (આ એડ્રસનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના મે માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના માલના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત તા. ૧ પહેલી	૧૯૧૯ ના મે ને દિને સ્ટૉક.	૧૯૧૯ ના મે થયેલી ડીલીવરી.	૧૯૧૯ ની ૧ લી જુન તારીખે સ્ટૉક.	૧૯૧૮ ની ૧ લી જુન ને દિને સ્ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૩૭,૦૪૦	૭,૧૦૮	૩૫,૯૮૫	૩૩,૫૨૪
" " પેટી	૬,૪૮૭	૧,૬૬૦	૫,૩૮૮	૧૧,૬૩૭
રેશમ તથા ઉનની પીસગુડ્ઝ ગાંસડી.	૧,૪૩૫	૧૫૩	૧,૩૩૧	૧,૨૩૩
રેશમ તથા ઉનની પેટી	૧,૪૪૫	૧૪૭	૧,૩૩૪	૧,૦૫૨
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉ) પેકેજીઝ	૮,૨૫૦	૨,૦૫૧	૬,૭૭૬	૯,૬૦૧
રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૪,૧૧૮	૯૧૦	૩,૯૧૪	૨,૪૬૧
ચાંદીના ટન	૪૯	૮૦	૫૪	૫૫૮
પીતળના ટન	૪૧૩	૧૮૭	૨૯૮	૧૯૪

દીવાલના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોશો કે?

રેટોલ ગોળીઓ.

(રાક્ષસી)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે તેથી આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઈ જાય છે, અને બાધા પછી હવેશ્ને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી ન્હાશી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર ગભરાને માટે ઘણીજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકીના ઉંદરો નહાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનુ મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરકી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

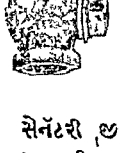
જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ જાડા પુડા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગટ ગઠ્ઠીને મુકવી એથે દીવશે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી

કીમત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથ્થામા મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તેમ્બલેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦.
ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુમ્બઈ.

(૬૯)

બી. એન. ભાથેનાની કું૦.

સેનેંટરી એન્ડ હારડવેર મરચંટસ.

નાગદેવી સ્ટ્રીટ, મુમ્બઈ નાં૦ ૩

ટેલીફોન ના૦ ૩૧૫૫.

સેનેંટરી જીન એન્ડ રેલ્વેને લગતો સર્વે સામાન.

લોખ્ખની, કલાઇની, પીતલની, તાબાની, સીસાની, બેાયલર ટયુબો, બ્લીસ્ટર કનવેાટર પાઈપો અને તેની ફીટીંગ્સો —દરેક માપની મોટા જથ્થામાં મળશે.

તેમજતેજ પીતલના સ્ટોંવ કોક, બીબકોંક, સીતના વીલ વાલવસો, અને ઢાકસો:— દરેક જાત અને માપના.

ચીનીની ગટરના પાઈપ્સો અને ફીટીંગ્સો, બેાટર–કલોઝના બાસણો, લેવેટરીસો બાથ તબ્સો, ફલસની ટાંકીઓ વગેરે પલમ્બરોને લગતો દરેક જાતનો માલ જથ્થાબ તથા છુટક મળશે.

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

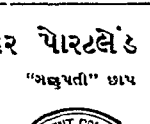
સારી કમાણી કરવાનો એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલબા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી ફ્રેમર્સીઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી રાવપ્રી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઇમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામા આવે છે. શીખવાનો વખત સૌને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને ગાંસિક ફી. રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. ઓફીસનેજ (ભાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારને પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ

હમારો સીમેંટ હીંદુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને બણીતા ખાતાઓમા વપરાય છે. એનું પેકીંગ એક એક હંદરવેટના મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી બીપ કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી લઇ જઇ શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઇન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું૦

એજન્ટસ,

(૪૧) નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ.

નિરાશ થવાની જરૂર નથી

પરંતુ જે અન્ય વીશીઓમા, લોજન ગૃહોમા કે ભપકાદાર લૉજોમા, અને ખુદ પોતાને ઘેર પણ, અહીંના જેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટફુલ રસોઇ જમવાની આશા રાખશો તો જરૂર નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પધારો અને ખાત્રી કરો.

ડે મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

(૩૦)

ધી ઓલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લું. લી.

મુ બઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ —

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—દેશી ઔષધિયોમાથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જઠરાગ્નિ સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કોનત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમાં) રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુ ક સમય માટે જગાડાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી ગતિને છે)

(૨) લીવરને પોતાનુ કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની વ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન બરાબર તા ત આપે છે

નોટ —ગર્ભવતી તેમ જ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે તેથી સુવારોગ લાગુ થઇ શક્તો નથી, અગર લાગુ પડે છે તો બહી જાય છે કિમત દર બાટલીના રૂા ૧—૨—૦

ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુ ય દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓના મજ્જામા મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે અને જ્યારે તેનુ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરા યતા અને શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સબ્યાધ થઈ દરરોજ હત્પન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે બરાબર આવે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખેલી બેઠા પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને મજાનો કે અ ગળનો ઘસારો વિશેષ જણાતો હોય તેમણે અવુ આ દવા વાપરવી કિમત દર બાટલીના રૂા ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ)

" ૦—૧૪—૦ (નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનુ ઠેકાણુ—**ધી ઓલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લું. લી.**

(૩૯) પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુ બઇ.

કર્ણાટક ઔષધના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણાટક	એગ્યુ મીક્ષ્ચર	(તાવમાટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણાટક	એગ્યુ પીલસ્	(તાવ માટે)	..	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણાટક	ટૉનીક મીક્ષ	(શક્તી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણાટક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણાટક	કફ મીક્ષ્ચર	(ખાંસી માટે)	..	...		૧—૦—૦
કર્ણાટક	કૉલેરા મીક્ષ્ચર	(પટકી માટે)	...	..	..	૧—૦—૦
કર્ણાટક	ઇન્ડો બામ	(શરીરના દુખાવા માટે)		..	..	૦—૮—૦

બીજી દવાને માટે લખો.

Tel. "Kadki" Bombay—કર્ણાટક ઔષધ ગીરગામ—મુંબઈ

તહેવારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની

અને જાણીતી

મારવાડી બજાર મુંબઇ.

અહમદ એન્ડ કુંપની.

વીલાયતી

કોરતી મેકરની જાણીતી

ઉચ્ચ ટાર્ચી છાપની ફુગેરીઅન

બિગલોર, આઈડલ, મીરઝાપુર, વીગેરે

તથા બચ્ચાના ફ્રેન્સી ટરસો તેમજ સાથી જરીની તથા

નવી તરાહની ૬ ફ્રેમ કેપ તથા વીકટોરીયા કેપ, સાદી ટોપાઓનો

ગંજનર જાણો હમારે ત્યા દરદમેશ તૈયાર છે તે લેહ

જવાને ચુકશો નહી.

બહારગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors

Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET. FORT, BOMBAY.

Largest Importers

of

Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

જગત વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ-ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ખ્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા લાલ કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય-રૂા૦ ૨-૮-૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉત્તમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે અંત પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકીક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવાં છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવો જોઇએ.

સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપકઃ-સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

બારીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, લુલેશ્વર કબુતર ખાના પાસે

(૫૪) કેવેડલ સ્ટીટ—મુંબઇ નં૦ ૨

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે
અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એક્કી વખતે રૂ ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આર સની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમા ચોઢવામા આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાથી દરેક-વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમા અનાથોને જમાડવામા આવશે

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" જાણી તેના વ્યાજમાથી અનાથોને દુધ આપવામા આવે છે તથા દાતાના નામનુ લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર ભાગમા મુકી રમારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોના નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમા પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે

મત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(૨૩)

એક નવીન જાતનું ઘી.

તેના આશ્ચર્યકારક ગુણો.

હિમાલય તરફના પ્રદેશના જગલોમા થતા મોહક વૃક્ષને મળતી જતના ઝાડના બીયામાથી એક પ્રકારનુ ઘી તયાર કરવામા આવે છે અને એ ઘીમા આશ્ચર્યકારક ગુણો રહેલા હોવા છતા તેની શોધખોળ કરીને અત્યાર સુધીમા તેનો લાભ જન સમુદાયને કોઇ પણ શોધખે આપેલો નથી, એ ઘી દરરાજ તથા ખરેખર ઉપર માલીસ કરવાથી ચોવીસ કલાકમા જુવાનો કરે છે અને નવાઈ ભરેલુ તો એ છે કે તેથી કપડા બીલકુલ ખરાબ થતા નથી માથાના દુખાવા ઉપર માલીસ કરવાથી તાબડતોબ આરામ થાય છે અને બીજા આખોનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર રહેતી નથી શરીરના કોઇ પણ ભાગ ઉપરની વેદના, કળતર કે સાધારણના દુખાવા ઉપર માલીસ કરવાથી તે વિનજીના વેગે આરામ કરે છે મોઢા ઉપરના બીજા કરોળીયા અને ચામડી ઉપરના ડાઘ ઉપર માલીસ કરવાથી ઘણીજ ઝડપે તે દુર થાય છે ચેમ્બ આવ્યા હોય અથવા કોઇ પણ ભાગ સુજી ગયો હોય તો તે ઠેકાણે મસળવાથી તે દરદ નિર્મુળ થાય છે ગુપ્ત ભાગની કે બીજા કોઇપણ કમનીર થયલી નસો ઉપર માલીસ કરવાથી તે નસો ઘણીજ જલ્દીથી મજબુત થાય છે, અને કમકોવત કુ નષુસકપણુ એથી દુર થાય છે નકામા કેસ કાઢી નાખ્યા પછીથી તે ઠેકાણે આ ઘી માલીસ કરવાથી ઘણી લાબી મુદત સુધી કેસ ઉગવાજ નથી ખસ, ચેપ, ગડગુમડ ફોડલીઓ અને ચાદા ઉપર મસળવાથી ઘણીજ ઝડપે આરામ થાય છે લગભગ એક હજાર માણસો ઉપર અજમાવ્યા પછીથી આ આશ્ચર્યકારક ગુણો ધરાવનાર ઘી જાહે રને લાભ આપવાને પબ્લીક કરવામાં આવેલુ હોવાથી તેનો દરેક અવશ્ય લાભ લેવો જોઈએ જાણીતાઓ સુકુલ એ નામથી તેને ઓળખે છે તે દવાઓના દરેક જાણીતા વેપારીઓને ત્યા તથા બીજા પ્રસ્થાપ્રણ દુકાનદારોને ત્યા મળશે સુકુલ અને નિહનાદી ઘીનો એ નામ બરાબર વાચીને લેવુ તેની એક કુબ્બીની કિમત રૂ ૧-૮ ૦ છે (પોસ્ટેજ જુદુ) તમારા જાણીતા વેપારીને ત્યા ન મળે તો સુ બઈને જાહેર ભુલેશ્વર રસ્તે થઇને માધવબાગમા જતા પાજરાપોળ

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

☞ જે તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જે તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જે તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જે તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ચાહતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઇ દૂર થાય છે. સ્થિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, ચોરી મહેનતે પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની કોઇપણ જાતની કૃરિયાદ તથા દરતની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલબત્ત રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયો ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

પ્રાંચ એપ્રીસ,
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.
આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

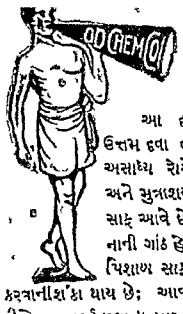
ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીર-માંથી નબળાઇથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવું, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવું, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુંકી નજર, ચહેરાનું ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ ના શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર અ
ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધિ
અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનને દ્રિ
અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અ
સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એ
નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથ
પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિશાબ
કરવાની હાજત રહ્યા કરે છે; આની સ્થિતમાં સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો
સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિશાબ ઘણોજ ગરમ, બળતા થતી
અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમા બહુ ફાયદાકારક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓના
કૃંથમાં બિછાનામાં પિશાબ કરી નાંખે છે તે રોગમા ઘણુ ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પિશાબમાં
થતી હરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ
માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને
લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફાયદાકારી છે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ
આપી સ્ત્રી પુરૂષને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

ઘણાખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ
ઓછું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાની હીલચાલ વગર ઘેાડા વખત
લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તેા ઘણુંજ દુઃખ
અને ઈજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણેાજ ઝેરી કચરો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે રહી જાય
છે, અને તથી જનનેંદ્રિયના સ્વસ્થા અગત્યના કામ કરતા કમજોરાતથી છુટા પડવાને અને આવર
ડાની ઇંજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા ઘેાડું
નીકળે અથવા ઘણેા વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમા કાંઇ કચરેા
હોય અથવા બુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય, જો મુત્રથી તબુજ
મારતી હોય કે ઇંજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતા હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનેા ભાગ
પુરેા ભરેલેા છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને
માટે વાર વાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનને દ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇંજા થતી
હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના
સુતા વખત મળી ત્રણવાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇંજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે
તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં બરાબ મુત્ર રહે
વાથી ધીમી કુરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફકત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપીઆ
અને આઠ આના. દવા વેચનાર ડ્રેગિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથ્થાબંધ મળશે.
કોઇપણ મારફતથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ટ્રીટ, ન્યુ યૉર્ક—અમેરિકા.

માયાળુ માતા.

માયાળુ માતા પોતાના સ્તનપાનથી બાળકોને રૂષ્ટ પુષ્ટ અને કાન્તિવાન બનાવે છે. તેમ—

મૃદનમંજરી ગોળીઓ.

તેનું સેવન કરનારાઓને રૂષ્ટ પુષ્ટ, ધૈર્યવાન, કાન્તિવાન અને બળવાન બનાવે છે તેના સેવનથી રક્ત દોષ, રક્તપ્ત દોષ, વીર્ય વીકાર, નસોની કમજોરી, શરીર અને મનની નબળાઇ, સ્મરણ શક્તિનું ગુમ થવું, વાંસાની ફાટ, હાથ પગની કળતર. તથા દાહ, અરૂચી, અજીર્ણ, દસ્તની કબજીઆત વીગેરે તમામ દરદો દૂર કરી મનને ઉત્સાહી તથા આહોશ બનાવે છે.

કીંમત ગોળી ૪૦ કણી ૧ ને રૂા. ૧.

(૮) વધૂ વીગ્ય નામનું કળદાર પુસ્તક મફત મળેછે.

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઑફિસ—જામનગર—ઝાડીઆવાડ બ્રેન્ચ નં. ૧૮૭ ઝાલણદેવી રોડ—મું બઇ

સરકયુલર ના. ૪.

ધી ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

જોઇએ છે,

દરેક હિંદી રેલ્વે ઉતારૂએ જાણવું:—

૧. કે જ્યારે એક રેલ્વે કુંપનીના નોકર અથવા રેલ્વે પોલીસનો માણસ ઉતારૂઓના વર્ગમા બીચારીચ અસાહવાને સખ્તાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરતો અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે

૨ કે આ હક્કના જ્ઞાનનો અભાણ ઉતારૂઓમા ફેલાવો કરવાની દરેક ભણેવા ઉતારૂની ફરજ છે

૩ કે પોતીમ ને પોતીકા કરતા ઓછા નસીબદાર ઉતારૂ-ભાઇના સ્વાર્થને ખાતર આ હક્કનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક ભણેવા ઉતારૂની ફરજ છે

૪ કે હિંદ દરેક તેના બેટા, ને પછી તે પહેલા વર્ગનો કે બીજા વર્ગનો ઉતારૂ હોય, તે જોય કે તેના ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ ચાલ્વી રીતે વર્તવામા નથી આવતુ તો તેની મદદે જવા જ્યાસા રાખે છે

૫ કે ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન નામની એક મડળી છે તે કે ઇ પણ ઉતારૂને રેલ્વે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને ઉપલી મડળીના ઓનરરી સેક્રેટરીને ન ૨૮૧–૨૯૩ ઓરા બ્લાર સ્ટ્રીટ, કોટ, મુબઇ લખી જણાવવુ

૬ કે દરેક ઉતારૂએ રેલ્વે મથકોએ મુસફરી ક્યા પહેલા જાણવાની જરૂર છે

લી૰ સેવક,
રાજ ઝોકલદાસ નેણશી.
ઓ ને. સેક્રેટરી

ઓરા બ્લાર સ્ટ્રીટ,
કોટ, મુબઇ

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યારથી પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

કારખાનું—ગોદરેજ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવહત્યાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬માં ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮માં ૨૧૭૪ ને સં. ૧૯૭૨ માં ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ-ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડવાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હંમેશા દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોગ્રાસાળાનો ઢરવાળે ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંમકુંમના ચાંલ્લા કરેલી, શીંગડે લીલા કૂંટકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુઠી ગયેલી દશ પંદર ગાયો બેઠેલી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી બોશામ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપર કે ટ્રેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટોકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કણ ખરીદ કરવા તથા દાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણુંજ વાહવા ખરાખનારૂં છે. આવા દેશહિતૈષી પરમાર્થિક ખાતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદ્વ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશો-

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

અંગનું થાકી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં વેદના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવાં, ઠંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીઠો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઇ જવું, ઓપર અભાવો ધાતુનું તુરત સ્ખલીત થવું. શરીરનું તવાઇ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવુ, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમો:—આમ ત્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે, ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્રી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા બલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઈ વધારે છે અને ઓરાદી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ઇત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે કીં. ગોળી ૩૦ ની દબીના રૂા. ૨૫ા કૃત્યમાં ન થાય તો એક પણ શબ્દ પુછયા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. લિખાયેલ શરીરનો બાધો સ્તન વિગેરે અવયવોને ફરી દૃઢ કરે છે, શ્વાસણી ધુપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભ ધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવારોગ અને તે પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. કીં. ગોળી ૩૨ ની દબીના રૂા. ૫.

એક ડબ્બી સાથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામાં આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,

કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India Illustrated with photos of rulingchiefs and gentry Price Rs 25 or £ 2/

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufacturers in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts intere ting account of Native States and Political divisions of India and up-to-date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customery Directories Price Rs 10 or 15 Shillings

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc Price Rs 10 or Shillings 15

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishments located in Japan with notes for tourist's use Price Rs 10 or Shillings 15

PROPRIETORS —

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office — RAJKOT, (INDIA) & Branch — BOMBAY P O Box No 457

વીલાયત કયાં જાઓ છો?

જરા પેહલા તમારા ધ્યાનમાં તો નજર કરો, જુઓ વીલાયતના એજન્ટને વીનવવે તેવું.

સેન્ટ વીટેલા.

અહીંજ મળે છે કે જે ઉંચા ખાનદાને ઇગ્રેજ કુટુમ્બો પણ હોસે હોસે વાપરે છે તમે એક વખત્ વાપરી જુઓ અને અમો ખાત્રીથી કહીયે છીએ કે વીલા યતી સેન્ટનો તમારે મોહ છુટવો જશે

કી. શીશી ૧ ના ૩. ૧)

(૬૦) ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું.

પાયધુની—મુ બઇ.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, સ્ત્રીઉપયોગી લેખો, ત્રણેક ઠાંચ્યો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—ઓ. ઑ સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી ટેંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઈ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર	બાર માસ.	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦-૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

નવજીવન અને સત્યના

ઑકટોબર માસના કેળવણી પરિષદના ઇળદાર અંકમાં

ગાંધી ગુજરાત—પ્રો. બાળવંતરાય ક. ઠાકોર.

હિન્દુસ્થાનમાં પ્રાથમિક કેળવણી—રા. અમૃતલાલ વિ. ઠક્કર.

કેળવણી વિષે ટુંકા ટિપ્પણો—રા. રણછોડભાઈ વગેરે જાણીતા વિદ્વાન લેખકોના તથા પરિષદ વિષે માહીતિ આપનારા લેખો પ્રકટ કરવામાં આવ્યા છે. છુટી નકલની કીમત ૦—૪—૦

ચાલુ વર્ષથી ૪૮ ને બદલે ૬૪ પાના કર્યા છે, છતાં વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨ હિન્દુસ્થાનની બહારના રૂા ૨-૮-૦; પુસ્તક શાળાઓ, ગુજરાતી નિશાળના શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ માટે રૂા. ૧-૧૨-૦; વધુ વિગત માટે લખોઃ—

સર્વન્ટસ ઑફ ઇન્ડીયા સોસાયટી } ઈંદુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક, બી. એ; એલએલ, બી.
ગિરગામ—મુંબઈ. } તંત્રી અને પ્રકાશક.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT	IMPORT
Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabolams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hessian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.	Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.
	Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No: Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C, Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગંધીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ખોળ, હરડાં, જેઠીમધ, બેરડેાચણાં, મેરી, એલચી, ધાણા, જીરૂ, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકેા મેવેા, ગુણપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે વેચાંવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅલેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટેાર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનેા માલ ભરનર કચ્ચી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મેાકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.

એકજ વખત કામ પાડી આત્રી કરવા વીનંતી છે.

વધુ માટે લખેા.

તાર:— "Fairrun"

ટેલીફેાન:— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને

૯૩ ૧૦૭ મસીદ બંદર રેાડ, બારભાઇ મહેાલા, મુંબઇ નં. ૩.

C. B. 988.

ટેલીફ્રોન નં. ૧૯૭૦.

તારનું સરનામું રવસીયા (Ravasia.)

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ
ડાગોરેડ
ડેલ્ટા રેડ
ડીરેકટ બ્લેક
ડીરેકટ યલો
ડીરેકટ ગ્રીન
ડીરેકટ પીંક
બેઝો પરપ્યુરીન
ડીરેકટ મેજેંટા
ડીરેકટ રૂણીન
ડીરેકટ વાયોલેટ
વિગેરે.

બેઝીક અને એસીડ
મેથીલ વાયોલેટ
મેથીલીન બ્લ્યુ
મેલેકાઇટ ગ્રીન
બ્રોમીન II
મેટાનીલયલો.
ઓરેંજ II
રહોડામીન 3 R
સાઇબ્રી ગ બ્લ્યુ
વીકટોરીઆ બ્લ્યુ
સ્ટે પીંગ રેડ
વિગેરે વિગેરે.

સલ્ફર રંગ
સલ્ફર બ્લેક
,, ગ્રીન
,, યલો
,, બ્રાઉ
,, બ્લ્યુ
,, ઇન્ડીગો
વિગેરે વિગેરે.

કેમીકલ્સ
બાયક્રોમ સોડા
,, પોટાશ
બ્રાઉન શુગર લેડ
લીથાર્જ ફ્લેક
ટેનીક એસીડ
એન્ટીમની સોલ્ટ
ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા
સ્ટેનેટ સોડા
સોડીઅમ સલ્ફાઇડ
કોસ્ટીક સોડા
વીગેરે વીગેરે.

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑફ્રેનેજ કે. એન સેલર પ્રેસમાં ધોંડીબા નારાયણ વનારસેએ છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો માટે જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઇ ઓલ્ડ ટેલીફ્રોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોટમા પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CH

દેશી વેપારી એમ્બરનું માસિક

પુસ્તક ૧૨ મું VOL XII SEPTEMBER 1919, આપ્ટેમ્બર ૧૯૧૯. અંક ૩ જો No

There's a reason why-

WEST END WATCHES are BEST.

sound construction, finished to perfection and above all-PERFECT TIMEKEEPERS

These are the inherent qualities of West End Watches which have for 30 years proved to be the best watches for India

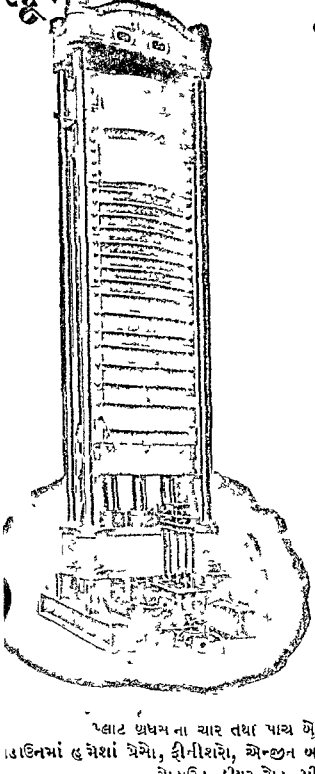
All watches are thoroughly tested before leaving the factory and again readjusted here in India before being sold

Our illustrated catalogue describing and illustrating over 300 varieties of watches will be sent post free to any address

West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co
RCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.
ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.
નાં૦ ૩૧ દવળનો મોડ્ડાલો, ફોટ, મુંબઇ.

શૂર

હમારી મુખ્ય સ્પેસીઅલીટી ડંકન સ્ટુઅર્ટ ઍન્ડ કુાં૦ લીમીટેડના રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા પમપીંગ ઍન્જીનો છે.

લડાઇ ખતમ થવાથી પ્રેસ મશીનરી ઍનજીન, બોઇલર વગેરેના ઓરડ્રો હુવે અમો લઇશું

અમારી મુખય સપેશીએલીટી ડંકન સટુઅરટ એંડ કુાં૦ લીમીટેડની રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા પમપીંગ ઇનજીનો.

ઇલેકટ્રીક સીલીંગ ફેનસ (પંખા) વખાણાયલા "મેરલી ચેકર" ના સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ બ્રધર્સ ના ચાર તથા પાચ ગ્રેરીંગના જીનો તથા ઓપનર.
ાડાઉનમાં હુ મેશાં પ્રેસો, ફીનીશરો, ઍન્જીન બાઇલર, લેથ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ
ગોડાઉન, ફીયર રોડ, પ્રીન્સીસ ડૉક સામે

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.	NAME OF ADVERTISER.	Page.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કંપની	૧ એ	West End Watch Co.	1 A.
ડ્રેઓ ચવના એન્ડ કું૦	૨ એ	Drewot Chowna and Co. ..	2 A.
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦ ...	૩ એ	Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
ધી આયોનિક ફાર્મસી	૪ એ	The Ionic Pharmacy ...	4 A.
ગિરગાંમ કેમીકલ લેબોરેટરી	૪ એ	Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A.
અમૃતાંજન ડીપો	૫ એ	Amrtanjan Depot	5 A.
ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	૫ એ	The Indian Claim Agency ...	5 A.
નગીનદાસ અને મણેકલાલ	૬ એ	Nagindas and Manekla! ...	6 A.
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	૬ એ	H. Vallabhram & Co.	6 A.
ધી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમિટેડ... ...	૭ એ	The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
ધી ઇન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ ...	૮ એ	The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
જે. બાલામલની કું.	૮ એ	J. Balamal's & Co.	8 A.
ફિરોજ એમ. દસ્તુરની કું	૯ એ	Phiroze M. Dustoor & Co. ...	9 A.
રીયો કેમીકલ કું૦	૧૦ એ	The Rio Chemical Co. ...	10 A.
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ	The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ	Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
જીવરાજ જી નેણસી	૧૧ એ	Jivraj G. Nenai	11 A.
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લી. ...	૧૨ એ	The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
ટુંકી જાહેર ખબરો	૧૩ એ	Short Advertisements	13 A.
ડા. ડી રાઇટર એન્ડ કું.	૧૪ એ	Dr D. Writer & Co.	14 A.
એમ. એચ. શાસ્ત્રી...	૧૪ એ	M. H. Shastri	14 A.
સ્ટેટનો સરકારી વહીવટ	૧૫ એ	State Management of Railway.	15 A.
બી. એલ થૈસર	૧૫ એ	B. L. Thosar	15 A.
ઇ એસ. પાટણવાલા	૧૫ એ	E. S Patanvala	15 A.
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૧૬ એ	Rangoon Samachar Press ...	16 A.
દાવડા એન્ડ કું.	૧૬ એ	Davada & Co.	16 A
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી. ...	૧૭ એ	The Central Bank of India Ltd.	17 A.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૧૮ એ	Godrej Brothers	18 A.
સી. એન. દાવરની કુ..	૧૯ એ	C. N Davar & Co.	19 A.
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું ...	૨૦ એ	Dwarkadas Jagmohandas & Co	20 A.
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	૨૧ બી	Vardhaman & Sons	21 B.
ગોવરધનદાસ કરસનદાસ હૉલ	૨૨ બી	Goverdhandas Kursandas Hallu	22 B.
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦	૨૨ બી	The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	૨૩ બી	The Sabarkantha Boarding House	23 B.
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી ...	૨૩ બી	The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
કર્ણાક બ્રધર્સ	૨૪ બી	Karnik Bros.	24 B.
મહાલે એન્ડ કું.	૨૪ બી	Mahale & Co.	24 B.
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	૨૪ બી	Motilal Mulchand & Co ...	24 B.
ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ (...	૨૫ બી	The Eastern Motor House ...	25 B.
મનેકલાલે ગોરધનદાસ	૨૬ બી	Manekla! Gordhandas	26 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહતા	૨૭ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta.	27 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	૨૭ બી	Nanalal Goverdhandas... ...	27 B.

હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ	...	...	૨૮ બી
સંઘનાદી ડીપો	...	...	૨૮ બી
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	...	૨૯ બી
સપટ કંપની.	...	...	૩૦ બી
ઓડી. કેમીકલ કું.	...	...	૩૧ બી
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.			૩૨ બી
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૨ બી
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૩૩ બી
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સંભા			૩૩ બી
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...			૩૪ બી
આર. જી. કામદાર ...	...	...	૩૪ બી
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા			૩૫ બી
દુલેરાય ઝોટાલાલ અંજરીયા			૩૫ બી
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	...	૩૬ બી
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ			૩૭ બી
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું.	...	...	૩૭ બી
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ			૩૮ બી
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ			૩૯ બી
ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રીમંડળ	...	...	૪૦ બી
ઇંદુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક	...	...	૪૦ બી
જગજીવનદાસ નારાયણ	...	...	૪૧ બી
શ્રી વલભદાસની કું.	...	...	૪૨ બી
બી. એન. ભાથેનાની કું	...	...	૧૩૦
ધી તેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	...	...	૧૪૪

Hindu Anathashram—Nadiad			28 B.
Singhnadi Depot	...	...	28 B.
Manishanker Govindji		...	29 B.
Sapat & Co.	...	...	30 B.
Od. Chemical Co.	...	...	31 B.
Rajvaidya Narayanji Keshavji			32 B.
Jivraj Gouldas Nenshi		...	32 B.
Godrej Brothers	...	...	33 B.
Mahuva Gaurakak Sabha		...	33 B.
Kathiawad Hindu Anathashram.			34 B.
R. G. Kamdar ...	...	...	34 B
Amritlal Manekial Davavala		...	35 B.
Dulerai Chhotalal Anjariya		...	35 B.
Vaidya Kalyanji Harikrishna		...	36 B.
Laxmichand Dossabhai & Bros...			37 B.
The Parastan Perfumary Co.		...	37 B.
The Coohara Trading Co Ltd....			38 B.
Gulamhussein Esmalji & Brothers.			39 B.
Gujarati Hindoo Stri Mandal		...	40 B.
Indulal Kanaialal Yagnik		...	40 B.
Jagjiwanda's Narayan...		...	41 B.
Shoorji Vallabhdas & Co.		...	42 B.
B. N. Bhathena & Co.		...	130
The Teblet Manufacturing Co.			144

અમારાં ધરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, જી. સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ ઇ, હીઝ હાઇનેસ 'મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી. એસ. આઇ, અને બીજા રાજ મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુંબાઇના હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ સેશન્સ જજો, કમાંડીંગ ઓફીસરો, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઈસરોય સાહેબના ઓનરરી એ. ડી. સી. લેફ્ટેનન્ટ, પ્રાઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના કોમસે અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટંટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસરો, ઉપયુક્તી કમીશનરો; કલેક્ટરો, સુપ્રીન્ટેન્ડીંગ એજ્યુનીયરસ, સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ વાઇસરીયલ એસ્ટેટ, (દીલ્હી) દેવલે મેનેજરો એકઝીકયુટીવ એન્જીનીયરો, દીવાન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, મુંબઇના માજી પોલીસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોનગ્રેસના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, એરીસ્ટરો, ઉપયુક્તી ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરબત જનરલ સર ક્યુથીસ પારડી. કે. સી એસ. આઇ, એમ. ડી. લેટ ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાલા પ્રમુખ હતા તે સ્પેશીયલ રેડ ક્રોસ વોર હોસ્પીટલ, કે ક્રેમા મેજર ઓનરેબલ સર, એફ. સ્ટેવર્ટ સી આઇ. ઈ. કલકત્તા તથા મેજર એ ઈ વાટસ્ટર. આઈ. એમ. એસ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાકટરો વ્યવસ્થાપક હતા તે મોટી સરકારી હોસ્પીટલ, (યુરોપીયન સીવીલ સરજનો લેફ્ટેનો, કેપ્ટનો) (આઇ એમ. એસ) એમ. ડી અને વિલાયતી ટીબી ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, કોલેજોના પ્રીન્સીપાલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો તથા જાદા જાદા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે.—

બાદશાહો ચાકુતી.

ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરૂષાતન કાયમ રાખે છે આ રાજવંશી ચાકુતી વર્ષ વિકારોના તમામ વ્યાધી મટાડે છે અને નીર્બ ધટ બનાવી ખરે પુરૂષાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે બ્યા દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂા દસ.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ—રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—:૦:—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

———

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરીફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૬૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨

The Indian Cotton Co., Ltd.

7/9 Churchgate St. Fort Bombay.

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tariff.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરઘતુ ખપની

કે

વેપાર વણજને માટે

હગલા અને સુટને માટે ‘ઘલુીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને હેમીંગ કાર્ડ સીલ્ક જાપાનીસ રેશમી કે સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલો માલ અને એન્ટીમનીવેર, ડામાસેંટ, કલોઝની, સર સુમા, લેડીઝ હેન્ડબેગ અને નોટકેશ વગેરે અમારે ત્યાંથી જથાબધ તથા પરચુરણ કીંમતથી ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

જે. બાલામલ કું૦

દાણા બંદર, મુંબઈ. ૩.

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦ ૭ હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમાં ફક્ત અમારૂંજ એક સપુરણ ખાતું છે, જ્યાં ઈંગલીશ ઢીગ્રી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની હોસપીતાલમાં ડામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬વરસના રેતીનાસ્કોપથી તથા ઓફ્થેલમોસ્કોપથી આંખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાગુ કરી આપે છે કે જે ડામ બાહેર મોટી ફી ખરચતાં પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છ.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લેરેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેટી, મીસીસ બેટી, ઓનરેબલ સર એન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેચેલર, કરનલ ફ્રામ્મેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ બુહલ M. D., I. M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S., મુંબઇના પોલીસ કમીશ્નર મી૦ જેલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની ક્રાબેલીયતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી હમો પોતે અમારા વીજળીથી ચાલતા યંત્રોમાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધનો

"ક્રોપટોક"

બાઇફ્રોકલ ફ્રેલેત તથા તોરીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે સાંધા વગરનાં) લેન્સીસ તથા ઉંચી કવોલીટીના એસ્ટીગ્મેટીઅન ઓબ્જલસના તેમજ આંખને ઠંડક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ક્રાઉન ગ્લાસના સીલીનડરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીલીનડરીકલ પ્રીજમેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉતમ માલ છતાં ભાવ ઘણોજ ફીક્ષાયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આંખ દુઃખવા આવવી, પાણી જવું, ખીલ વગેરે દરદો માટે ઠંડા ખાત્રીપુર્વક ઇલાજ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઈલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે.. બધસ્તન ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના કમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીઠમાંનો દુખાવો, પેડુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. ફ્રેદો તથા ઠાંકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણું નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઈ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે ૪ગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રોઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટકે અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચળુચ શક્તિને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇપણ ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો ઓર્ડર પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL Co.
79, Barrow Street,
New York, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુ યાર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીના માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક બીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા
નવનવીન લેબલો
તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક
ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં
૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી ઠરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) સાંકળી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

THE LAKSHMI ART

BOMBAY.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ ભાયખલા મુંબઈ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુકતા-

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૂર્ગી-ટ્રેકૂર્ રૂ કે વાઈથી આંકડી, તાવ, ખેંચ કે ઠંડીથી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી શ્વાસ રૂંધાવો, ઘંડાગાર બનવું, ઠીણુના ફ્રીસોટા, પેટના દુખાવા ઈ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.
વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલછાને લીધે, રડવું, કુટવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર બોલું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.
ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. હવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિસ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પો.)—દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક ડી ૦)ત્રા. પો-)—

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. સંશોધિક હીસ્ટિરિયા-ચેક રોગી-વડાદરા.
(૨૬)

"રેલ્વે ભુલભ્રમાંથી" પરાધીન મુંગા થઈ કલાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દૂર કરવાને જે તમારે કોઇપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, ન્યૂસ અથવા સાદાચ્ય જોઇતી હોય અથવા તમારે તમારા હિંદનો દેવાંગ વધારે ફેલાયેલો જોવો હોય તો "ધ-ઈન્ડીયન ઓર્ડ ઓફ્ ડાયરેક્ટરસ્" ના હપરીપણા નીચે સ્ટેટ મેનેજમેન્ટ ઓફ્ રેલ્વેઓ સ્થાપ-વામાં આવ્યું છે. આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદ્રહસ્થ પાસેથી મળશે.—

જીવરાજ જી. મેનસી

ધી ધ-ઈન્ડીયન પેસેનજરસ્ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ્ એસોશીએશન,
બારા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઈ.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૬૫,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સ પર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમા લેવામાં આવે છે જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એસ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી વધુ વિગત ચાર્જ આ કંપનીની ઓફ્રિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઈન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦

૬-૧૧ ૧૯, એન્ડ્રુઝીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટુંક ખરચની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામા આવશે ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તેઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. ઉપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમા લખાણ પૈસા સાથે નીચલે સરનામે મોકલી આપવા એઇએ અદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમાં મોકલી આપવા

સેક્રેટરી, ઇડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
બેંક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબઈ.

કેલશાઇટ.

ધોળા, પીળા, અને રાતા, રંગનો જથ્થા-બંધ તથા છુટક આખો. તથા પાઉડર વેચવાનો છે ઓ. યુ એસ. આચાર્ય, ગોંડલ. (કાઠીઆવાડ.)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

વીજલીના દરેક જાતના સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

ગ્લોબ, સેન્ડ, તથા વાયરની ડોર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેલફોન, વગેરે માલ ડીફેરન્ટ ભાવ મળશે, એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૭, મુંબઈ નં. ૨.

જોઇએ છે.—કમીશન એજંટો—લખો સ્વદેશી લેધર ગુડ્સ ફેકટરી મુંબઇ નં. ૨.

કાર્બન પેપર.

જોઇએ છે—એજંટો વેપારીઓને સારૂ કમીશન મળશે.

બ્લુબ્લેક, જાંબુડીઓ, તથા લાલ સાઇઝ ૧૩"+૮" સો શીટના રૂ ૮/-બીજી સાઇઝ નમુના તથા ભાવ માટે લખો.

મેનેજર—કાર્બન પેપર વર્કસ.
(૬૮) પંચ, જીલા ચીંદવારા સી. પી.

સેવાના ઉદ્દેશ માટે દર માસે પ્રગટ થતું માસિક.

સેવક

(Sevak.)

સેવા' એજ 'જીવન' 'સેવા' એજ 'સ્વરાજ્ય'
સેવા' એજ 'આનંદ' 'સેવા' એજ 'સ્વાતંત્ર્ય'

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ, અને ડાહ્યા, ફાંફા મારી રહેવા કરતા હાલને કાર્ય કરો.

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને નામરદનું કલંક દુર કરી ખરા મરદ બનો,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દરીદ્રતાને લાત મારી સાચા ધનવાન થાઓ,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને છેહગી વાર્ષક કરી સદાનો આનંદ મેળવો,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દેશની ભવિષ્યની પ્રજા માટે લાગણી બતાવો,

વાર્ષિક લવાજમ { ૧. ૨ સર્વ સાધારણ, ૨. ૧॥ સાર્વજનીક લાયબ્રેરીઓ, સેવા સંસ્થાઓ તથા મુનિ મહારાજો વિગેરે, ૩. ૦-૩-૦ છુટક નકલ એકની કિમત,

લખો—**સેવક ઑફિસ.**
ના, ૧૦૫ રીચરોડ—અમદાવાદ,
(નોંધ—જાહેર ખબરના અતિ મધ્યમ દર પુછો.)

હરકોઈ પ્રકારની

ખાદી.

ખરીદ કરનાર વેપારીઓને ઉપયોગી તક.

દેશી સાળોમાં વણેલી, કોટ, હાફકોટ, માટે જુની સફાઇદાર ખાદી, ઓઢવા પાથરવાના ઠામમાં આવે, તેવી જાડી ચાદરો, ગોદડાં ઠરવા માટે ખાસ બનાવેલાં ટકાઉ ગજીઆં, દુવાલ, સુતરની પાટીઓ, બીછાનાં, બજારો વિગેરે, ઘણા દીર્ઘકાળ પર્યન્ત ચાલે, તેવો મજબુત અને ઘટ માલ, વણકરો પાસે તૈયાર કરાવી મોટા જથામાં, મોકલી આપીએ છીએ.

નરસિંહભાઈ પરભુદાસ પટેલ. બેલ, ઇન્દ્યુ, ટી.
(૬૬) મુ. ભાદરણ-(ગુજરાત).

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ભારે આવકાર-દાયક પીણું છે. જે "ટીકલીઓ" બુકો ઠરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમા નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ ટકુમના આના ૮.

હમારી ગુગર ફ્રેટેડ કનીનાઇન કેસકેરા વેજીટેબલ લેક્સેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઈ મધ્યે મારકીટમાં દવા વેચનારાઓને ત્યાથી તથા હમારા ૧૧ એતવાહી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

" ટીકલી " બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

(૨૧)

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રી

સ ધીવા અને ગાઉટના દરદો માટે આ એક ધણોજ અસરકારક રામબાણ અને ઝટપી ઇલાજ તેં હપલા નામનુ તેલ છે એ તેલ વા, પેન માસ્તો વા, તમામ જતનો સ ધીવા, સાએટીકા, ગાઉટ, ગજની, કરતલ, આકરા નસોનુ એચાણ, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને ગરદનનુ દુખવુ, બરડાની દાટ, બચાઓના નબળા પરેલા પગો ગુડણનો સોજો, સુજેલા તથા ગ ઠયેલા સાધા અને હાડકા અકરસાત, લમબેગો, લકવો, સચક, ચસક, વીગેરે તમામ જતના શરીરના જુના દુખાસને ઝટપટ સાજ કરી નબળા પરેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી ફરતુ કરી નવી જ દગી બક્ષવાની એ આ તેલના ખાસ ગુણો છે, કી મત ફકત રૂપીઓ એક

સર્વે જણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે બાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવુ

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

હેડ ઓફીસઃ—દારૂડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

(૪૫)

જો

હમારે ત્રીજ વર્ગના ઉતારૂઓની હાડમારી અને જુલમ અટકાવવા હોય, હીંદી જહેાજ ઉદ્યોગને થતી હાની બંધ કરવી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૦,૨૫૭ પૈાંડનેા હીંદુસ્તાન ઉપર પડતેા બેાજો અટકાવવેા હોય, હીંદીએ માટે રેલ્વેમા સારા પગારની નેાકરીઓ જોઈતી હેાય, હીંદી ઉદ્યોગ હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવેા હેાય, જહેર પ્રજાની સગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હેાય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવેા અમલ જોઈતેા હેાય,

તેા

રેલ્વેનેા સરકારી વહીવટ માંગેા.

ઉપર દર્શાવેલ રેલ્વે સબંધી લડત ચલાવવા માટે નાણાની મેાટી અથવા નાની રકમની મદદ ફેરદુન કુરશરૂપ દાદાચાનજી ૩૬૧, હૅાર્નબી રેાડ, મુંબઇ, એ સરનામે મેાકલવા વીનવી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચેાપડાઓમાથી આવક વેરા માટે હીસાબનાં પત્રકેા (ડી. ફેાર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળેા અથવા લખેાઃ—

બી. એલ. થેાસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ
બેામ્બે કેામરશીયલ કેાલેજ,
૪૧, કાલબાદેવી રેાડ, મુંબઇ.
(૧૪)

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર.

પાટણવાલા બામ,

રૂમીટીઝમનેા ઠેઠ દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનેા દુખાવેા, લકવેા, વાયુરેાગ, માથાનેા દુખાવેા, જખમ, લચક કપાણ તથા દમ, છાતીનેા દુખાવેા, ખાંસી, સરદી, ગળાનેા દુઃખાવેા, દાંત તથા કાનનેા દુઃખવેા માખ, વીછુ, વગેરે ઝેરી ઇજના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.
મેાટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રી કરેા કી. બા.–૧) ની રૂ. ૦।।.
વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબેાદાર મધ મધતા તાજા પુલેામાથી બનાવેલા હેર ઓઇલેા અત્તરેા તથા ઓટા મલશે, અને દરેક જાતના ઇગ્લીશ શુન્ટેા લવંડર ગ્રાણ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.
વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મેાકલવું.
એકલા બનાવનારઃ

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાજપાલા લેન, પેા. નં. ૩, મુંબઈ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, લાલુવાલેગ ફોટો ન ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને આસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને આસ કરીને બ્રહ્મદેશનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૩-રંગુન

એમ. એ. મામસા.
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
ઠેકાણું ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફકત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાગી જાય ત્યાં સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને બરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કું૦,
મંગ્માદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઈ નાં૦ ૩.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રીકાબોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૩૭,૪૬,૬૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગોઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબો અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીડંસી બેંકો માફક આ બેંક પોતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે.

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકો તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસ:–એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસો:–ઝવેરી બજાર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રોજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન.....	૩ ટકા.
જુલાઇથી ડીસેમ્બર.....	૨॥ ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ.....	૫ ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે...	૫॥ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા

મેનેજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી રહે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ઇવર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સધળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ઇવર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ ડેવીડે પોતાની હજારોની કીમતની વેલાતી મોટા જાણીતા મેકરોની તીજોરીઓ હીલાંડથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજનીમાં ઢાગળે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં બોંત્રીસ વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુન્નરઉદ્યોગને લગતું સૌથી આગેવાન પોપાન્યુ નામે સાયનટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

" મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જો કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં કારખાનાં અને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારખાનુંઃ—

(૪) ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ.

THE BOMBAY
MILL STORES SUPPLY AGENCY.

PROPRIETORS :

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

ESTABLISHED 1912

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—"TREMENDOUS BOMBAY."

We have in Stock for Immediate Delivery the following Goods.

LEATHER GOODS :—Best English and American Leather Belting, Hairy, Chrome and Plain Picking Bands, Spring Buffers, Buffalo Pickers, Drop Box Pickers, Roller Skins, Leather Laces, etc., etc., etc.

WOOLLEN GOODS :—Roller Cloth, Clearer Cloth and Sizing Flannels of best makes

WEAVING ACCESSORIES :—Best English real Cornelwood Shuttles, Picking Sticks and Loom Sundries of all kinds.

BOBBINS :—Best English and Japanese Slubbing, Roving, Warper and Ring Rabbeth Bobbins of all Sizes.

SPINNING ACCESSORIES :—Spindles for Ring and Fly Frames, Rings, Inner Tubes, Flyers, Spindle and Bobbin Wheels, Twist Wheels, Stripping, Burnishing and Emery Fillets, Flat Tops, Card Combs, Card Cans, etc., etc., etc.

HEALDS AND REEDS :—Healds and Reeds of best well-known makes.

LOPPS AND BANDINGS :—Lambeth Cotton Driving Ropes and Bandings.

CHEMICALS :—Chloride of Zinc, Chloride of Magnesium, Chinoy Clay, Epsom Salt, Glauber Salt, Farina, French Chalk, Tallow (Mutton and Vegetable) Sago Flour, Dextrines, Soluble Blue, Sodium Sulphide, Soft Soap, Maize and Rice Starches, etc., etc., etc.

If you do not see what you want in the above List of Materials, please write to us

તમારા લાભનું.

ઈનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (ધાસલેટ) થી તદન રહિત છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાબા વપરાસથી માથાને તથા બાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે, કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમા વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશુ.

બાટલી ૧ ના રૂા ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વપારીઓ પાસેથી મળશે.

હારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી હિંદ બટન્ ફેક્ટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ.

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબાઇ

(૫૩)

Registered No. B. 810

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. SEPT. 1919. No. 3. સપ્ટેંબર ૧૯૧૯. અંક ૩ જો

અનુક્રમણિકા

વિષય	પાનું.
૧ વેપારી વિષયો	૯૮
૧. હૉંદતા ખાદ બનાવવાના હુકોગની ચીતી	૯૮
૨. રસાયણી પદાર્થો બનાવવાના હુકોગો ..	૧૬૩
૩ બેનરો અને કારખાનાઓ	૧૦૪
૪ બીસ સાથેનો હીંદનો વેપાર	૧૦૮
૨. અધિપતીની નોંધ	૧૧૦
૩. અવલોકન	૧૧૨
૪ વેપારી પત્રવ્યવહાર	૧૧૩
૧ પૂર્વ આફ્રીકા સાથનો વેપાર વધિ ...	૧૧૩
૨. ઇ ગ્લંડની હુ ડીતા ફર વીશે	૧૧૫
૫ ચેમ્બરનો વિભાગ	૧૧૭
૧ કમીટીની મીનીટ	૧૧૭
૨ સ્ટેટ બે ક વીશે ચેમ્બરે નામદાર સરકારને કરેલી અરજી	૧૨૧
૩. ચેમ્બરમા આવતા ચોપાન્યા	૧૨૨
૪ ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમા વધારવામાં આવેલાં પુસ્તકો	૧૨૩

વિષય	પાનું.
૬. વિગ્રહ અને વેપાર: સરકારી જાહેરનામાં	૧૨
૭ વેપારી ખબરો	૧૨
૮ વેપારી આંકડાઓ ...	૧૨
૧ ખાંડની જગાત વખતે આકરી કીંમત ...	૧૨૯
૨ ઇ સ ૧૯૧૯ ના જુન માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીંગમાના માલના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા ...	૧૩૦
૩ સ્ટોર્સન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ	૧૩૧
૪ નવા પેટંટો	૧૩૮
૫ ખાંડની આયાત	૧૪૦
૬. સુતરની આયાત	૧૪૦
૭ સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ...	૧૪૧
૮ વેપારી પુછપરછ	૧૪૨

ઇન્ડીયામા ફેલોરીંગ ટાઇલ્સનું જાણીતું ખાતું—ખી ચેમ્બે ટાઇલ્સ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ મુંબઇ.

અમે પોતે

આ માસિકમા બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી

આ માસિકનુ લવાજમ મુળઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૮-૦ તથા બાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધા રાખવામા આવ્યુ છે છુટક નકલ એકના આના ૬ છ નમુનાની કોપી મફત મોકલવામા આવતી નથી.

આ માસિકમા જે જાહેર ખબરો છે તેમા કઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો ઠાઠી નાખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલા આપવી જોઇએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવુ બની શકશે નહિ

અમારા જૂના કોન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા બાદ, રીડીંગ મેટરમા અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામા આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી

અમોને તા ૧૦-૬-૧૯૧૮ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ ૩-૬-૦ મનીઓર્ડરથી મળેલ છે પરંતુ તેમા નામ બરાબર ચોકખુ નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવુ તે અમો સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલાવ્યો હોય છતા માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

આ માસીક દર મહીને પહેલી પાચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમા રવાના કરવામા આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમા અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જેથી જલદી તે વીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલ્લીકમાથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે ઇલાજ કરવો અશક્ય થઇ પડે છે

COMMERCIAL SUBJECTS.

વ્હેપારી વિષયો.

હિંદના ખાંડ બનાવવાના ઉદ્યોગની સ્થિતિ.

હીંદમા ખાંડની પેદાશ પોતાના ઉપયોગ માટે જોઇએ તે કરતા પણ વધારે થાય અને એ વધારે નીકાશ કરે એવી સ્થિતિ હિંદ પ્રાપ્ત કરી શકશે કે કેમ

તે વિશે ખાંડને લગતી બાબતોના ખાસ વિદ્વાન (એક્સપર્ટ) ડાક્ટર સી. એ. બારબર લડાઇ પુરી થઈ તે અગાઉ લખેલા એક લેખમાં નીચે પ્રમાણે જણાવે છેઃ—

ખાંડની છત જોઇએ તે કરતાં થોડી છે એમ દુન્યાના દરેક દેશની ફરીયાદ છે. એમ થવાનાં બે મુખ્ય કારણ છે. એક એ કે માણસ હીંદ ખાંડનો વપરાશ ઘણી ઝડપથી વધ્યો છે અને બીજું એ કે બીટના કળમાંથી બનતી ખાંડનો મોટો જથ્થો જર્મની, ઓસ્ત્રીયા તથા ફ્રાંન્સથી નીકાશ થતો હતો તે લડાઇને લીધે તદન બંધ પડી ગયો છે. લડાઈ અગાઉ દર વર્ષે એક કરોડ એંશી લાખ ટન ખાંડ વપરાતી હતી તેમાં અર્ધ ભાગ શેરડીની ખાંડનો અને અર્ધ ભાગ બીટની ખાંડનો હતો.

છેલ્લાં કેટલાંક વરસથી હીંદમાં ખાંડની આયાત વધતી જાય છે એ વાત હવે સર્વત્ર જાણીતી છે. એ આયાત હવે લગભગ દશ લાખ ટન જેટલી થાય છે અગાઉ એમાં ઘણો ભાગ આસ્ત્રીયાથી આવતો હતો. હાલ થોડા વખતથી મોરીસશથી આવવા લાગી છે પણ હાલ આવતી ખાંડમાં મોટો ભાગ તો જાવાથી આવતી ખાંડનો હોય છે. દુન્યામાં ખાંડની અછત છે તેનું પરીણામ એ છે કે હીંદમા ખાંડના ભાવ બમણા થઇ ગયા છે. ભાવમાં થયેલા આ વધારાનો લાભ લઇને હીંદ પોતાને માટે જોઇતી ખાંડ બનાવશે? અગાઉ એક સમયે હીંદથી ખાંડ પરદેશ જતી હતી તે સ્થિતિ ફરીથી પ્રાપ્ત કરવા માટે હીંદ પ્રયત્ન કરશે? આ સવાલનો જવાબ આપી શકાય તે પહેલાં બે વાત ધ્યાનમાં લેવી જોઇએ. એક તો એ કે હાલ ભાવમાં જે વધારો થયેલો દેખાય છે તે ઘણો સમય ચાલુ રહેશે કે લડાઈ પછી પાછો ધીમે ધીમે ઘટી જશે તે વીશે આપણે કાંઇ જાણતા નથી. ખાંડનો ઉદ્યોગ એવો નથી કે જલદી જમાવી શકાય શરૂઆત કર્યા પછી કેટલેક વરસે એને સારા પાયાપર મુકી શકાય છે. હીંદમાં ખાંડ બનાવવાનું કામ એક નવા ઉદ્યોગ જેવું છે અને ગરમ મુલકોમાં જ્યાં શેરડી ઉગાડવામાં આવે છે ત્યાંના કરતાં પણ વધારે મુશ્કેલી હીંદમાં ખાંડના ઉદ્યોગને નડે છે. બહુજ અગત્યનો મુદ્દો તો એ છે કે લડાઇ પછી ખાંડના ભાવ શા રહેશે? મારો અભિપ્રાય એવો છે કે લડાઇ અગાઉ હતા તે ભાવે ખાંડ વેચાય તે અગાઉ કેટલાંક વરસો નીકળી જશે અને તે પછી પણ એ જુના ભાવ આવશે એમ નક્કી કહી શકાય નહીં. આ પ્રમાણે અભિપ્રાય બાંધવાના કારણો નીચે પ્રમાણે છેઃ-

(૧) દરેક દેશમા ખાંડનો વપરાશ વધતો જાય છે અને લડાઇથી એને ઉત્તેજન મળશે એ પ્રમાણે વધારે ખાંડ વાપરવાની ટેવ પડશે તે ઘણાં વરસ સુધી ચાલુ રહેશે એમ હું માનું છું.

(૨) અત્યારે જેમની સાથે લડાઇ ચાલે છે તે રાજ્યોમાંથી ખાંડ આવતી અટકાવવા માટે બ્રીટીશ સરકાર ખાસ પ્રયત્ન કર્યા વગર રહેશે નહીં અને તેને લીધે પણ હીંદમાં ખાંડના ભાવ ઉંચા રહેશે.

(૩) યુરોપના ઘણા ભાગોમા જ્યા બીટનો પાક કરવામાં આવતો હતો ત્યાં હાલ જમીનની સ્થિતિ બદલાઇ થઇ છે અને વેપારધંધા પણ ચુંથાઇ ગયો છે કારણ કે જે ભાગોમાં એ પાક થતો હતો તેજ ભાગોમાં લડાઇ ચાલી હતી. એવી જગાનો નાશ કરવા માટે ખાસ પ્રયત્ન કરવામાં આવેલા છે એટલે ત્યાં બીટનો પાક કરે તો પણ તે માટેનો ખેતરોના વીસ્તાર અગાઉ કરતાં ઓછો રહેશે. જરમનીથી ખાંડ પરદેશ ખાતે જતી હતી તે બંધ થઇ ગઇ છે તે છતાં ત્યાં અત્યારે ખાંડની અછત થઇ છે અને લડાઇને પરીણામે બધાંને એમ લાગશે કે લોઢા તથા ઢોરોના ખોરાકમાં ખાંડનો ઉપયોગ અગાઉ

કરતાં વધારે કરવામા આવે તો તેથી દેશને વધારે લાભ થઇ શકે. એ રીતે ખાંડનો જે જથ્થો બનાવવામાં આવે તેનો અગાઉ કરતાં વધારે ભાગ દેશમાંજ વપરાય એવી ઇચ્છાથી જ્યારે કામ લેવામાં આવશે ત્યારે નીકાશ ઓછીજ રહેશે. જે જે દેશોમાં ખીટમાંથી ખાંડ બને છે તે સર્વ મુલકોમાં એમ બનશે.

(૪) ગરમ મુલકામાં શેરડીના પાકનો વીસ્તાર વધવાની મને આશા નથી. આ બાબતમાં એક અપવાદ છે તે સંબંધી આગળ વીવેચન આવશે પણ તે શીવાયના મુલકોમાં બીજે સામાન્ય રીતે લેતાં એમ કહી શકાય કે જે જે દેશોમા શેરડીનો પાક કરવામાં આવે છે ત્યાં બધે છેલ્લા વીસ વરસમાં એ પાકના વીસ્તારમાં ઘણો વધારો થયો છે અને હવે પછી એમા જે વધારો થશે તે ખાંડની અપતમાં થતા વધારાના કરતા પણ વધારે પ્રમાણમા નહીં થાય. દરેક દેશની છુટી છુટી તપાસ આ માટે લઇ શકાય પણ સ્થળસ કોચને લીધે અત્રે માત્ર બેજ દેશની સ્થિતિ તપાસીશું. એ બે દેશો જાવા અને કયુબા છે. ત્યા ખાંડની પેદાશ ઘણી થાય છે. ખાંડની પેદાશ કરનારા દેશોમાં એ બેઉ મુખ્ય સ્થાન અત્યારે ભોગવે છે. મારી જાણમાં ઘણા સંજોગો એવા આવ્યા છે કે જેથી મને લાગે છે કે શેર

ડીના પાક માટેની સહેથી સરસ જે જે જમીન હતી તે બધળી ત્યાં બેજ કામમાં ઉપયોગમા લેવામા આવી છે અને તે ઉપરાંતની ફ્રેટલીક જમીનમાં જ્યાં શેરડીનો પાક કરવામાં આવ્યો હતો ત્યાં તેની ઉતર ઘટતી જાય છે. એ રીતે ગણતાં હવે જાવામાં શેરડીના પાકો માટેના વીસ્તાર વધવાનો હદ લગભગ આવી ગઇ છે. કયુબા માટે બેજ રીતની વાત કરી નહીં શકાય. ત્યાં સ્થિતિ કેવી છે તે વીશેની વધારે વીગત જાણવામાં નથી પણ જે ફ્રેટલીક વીગત જાણવામાં આવી છે તે વીશે ધ્યાન બેચ ઠીક થઇ પડશે. એમ પણ બને કે દુનિયામાં જેમ કોફીની પેદાશ માટે બ્રાઝીલે સર્વોપરી સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે તેજ પ્રમાણે ખાંડની પેદાશ માટેનું સર્વોપરી સ્થાન કયુબા પ્રાપ્ત કરે. ચેારીશસ, ઇસ્ટ ઇન્ડીયા, બતવા વગેરે દેશમાં ખેતરમાંથી શેરડી, અને તેમાંથી ખાંડ વધારે પ્રમાણમા પેદા કરવા માટેના પ્રયત્નોમા રસાયણ શાસ્ત્ર વગેરે શાસ્ત્રોની મદદ ઘણી લેવામાં આવી હતી તેવી મદદ લેવાનો પ્રસંગ કયુબામાં આવ્યો નથી અને એવી મદદ લેવાનું કયુબામાં હજી બની શકે તેમ નથી. શેરડીના પાકનો વીસ્તાર વધારવા માટે કયુબામાં હજી સારૂં ક્ષેત્ર છે એમ નીચે રજુ કરેલા આંકડા ઉપરથી માલમ પડશે:—

૧૮૯૮ ની લડાઇ અગાઉ કયુબામાં દશ લાખ ટન જેટલી ખાંડ દર વરસે બનતી હતી તે પછી કયુબામા ખાંડની પેદાશ.

૧૮૯૭—૧૯૦૦ મા	દર વરસે	૨ લાખથી ૩ લાખ	ટન હતી.
૧૯૦૧—૧૯૦૩ મા	,,	૬ ,, ૧૦ ,,	,,
૧૯૦૪—૧૯૧૨ સુધી	,,	૧૦ ,, ૨૦ ,,	,,
૧૯૧૩—૧૯૧૬	,, ,,	૨૦ ,, ૩૦ ,,	,,

૧૯૧૭ માં પાંત્રીસ લાખ ટન જેટલી ખાંડ કયુબામાં બનશે એમ ધારવામાં આવે છે. હજી ત્યાં ઘણી જમીન પાક વગરની છે અને ધાપણ તથા સંચાકામની આયાત કયુબામાં વધતી જાય છે એને પરીણામે ખાંડની પેદાશ ઘણી વધે અને ખાંડના ભાવ ઉપર પણ તેની અસર થાય એવો સંભવ લાગે છે.

હીંદમાં શેરડી ઉગાડવામાં આવે છે તેની જાતબાતનો વિચાર કરીએ તો હીંદની કેટલીક મુખ્કેલીઓ સમજાય. ખાસ કરીને શેરડીનો પાક જે જમીનમાં કરવામાં આવે છે તેના એક બીજાથી ભીન્ન એવા બે પ્રકાર છે. એક જાત એવી છે કે જ્યાં ગરમ મુલકની માફક જાડી શેરડી ઉગાડાય. જાવા તથા વેસ્ટ ઈંડીઝમાં જે જાતની શેરડી ઉગાડવામાં આવે છે તેને મળતી આવે એવી એ જાત છે. બીજો પ્રકાર એ છે કે જ્યાં પાતળી સણત, દેમાવાળી, અને અસ્સલ હીંદી શેરડી થાય છે. એમાંથી ખાંડ બનાવવાનું ફાવતું નથી. પહેલા પ્રકારની જમીન મદ્રાસ, માઇસોર, મુંબઇ ઇલાકાના કેટલાક ભાગમાં અને મધ્ય પ્રાંતમાં કેટલેક ઠેકાણે આવેલી છે. આસામ તથા બરમામાં પણ એવીજ જમીન કેટલેક સ્થળે છે. શેરડીના પાક માટેજ કુદરતે નીમોણ કરી હોય એવી આ જમીન છે અને ગરમ મુલકોમાંજ તે થાયું. કરીને હોય છે. આસામમાં પણ તે છે એ નવાઇ જેવું છે. એન્ટીગુઆના ટાપુ જેવા ગરમ મુલકોમાં હોય તેવી ત્યાંની હવા છે. બીજા પ્રકારની જમીન ગરમ મુલકમાં જડતી નથી. બંગાલ તથા બીહારમાં જે ભાગોમાં શેરડીનો પાક કરવામાં આવે છે તેને એ બે પ્રકારની જમીનના મધ્યમાં આવેલા ગણી શકીયે. તે પછી રાજમહાલ પર્વતની ટેકરીઓની હાર છોડી આગળ વધીએ તો જમીન બદલાઇ ગયેલી દેખાય છે. એ ભાગમાં શેરડી કરતાં ઘઉંનો પાક વધારે સારી રીતે કરી શકાય છે. એ વિભાગમાં ગંગાનદીનો પ્રદેશ, મધ્ય પ્રાંતો, તથા મુંબઇ ઇલાકાના કેટલાક ભાગો આવેલા છે. જે વિભાગમાં શેરડીના પાકને લાયકની જમીન છે તે વિભાગમાં શેરડીના પાકનો વિસ્તાર ઘણો ઘોડો છે જ્યારે ૯૦ ટકા જેટલો શેરડીનો પાક એ વિભાગમાં આવ્યો છે કે જ્યાં ઘઉંના પાકને લાયકની જમીન વધારે છે. ખાંડનો ઉદ્યોગ આગળ વધારવામાં આથી મુશ્કેલી નડે છે એ ઉભી થવાનાં કારણોની વીગતવાર તપાસમાં ઉતર્યા વગર એટલું કહેવું બસ થશે કે અગાઉ હીંદના દક્ષીણ ભાગમાં ખાંડનો જે બચ રહેતો તે માટે નાળીયેર ખજુર વગેરેમાંથી જે ખાંડ બનાવી શકાય તેટલાથી ગરજ સરતી અને ઉત્તરના મુલકોમાં શેરડીનો પાક વધારે મુખ્ય સ્થાન લેતો. ઉત્તર વિભાગમાં તે માટે ઓછો ખર્ચ થતો અને દક્ષીણ વિભાગમાં જાડી શેરડી ઉગાડવા જતાં ખર્ચ અતીશય વધી જતો એથી દક્ષીણમાં શેરડીનો પાક થતો અટકી પડયો અને ઉત્તરમાં એ પાકનો વિસ્તાર વધ્યો.

(૨) બીજી મુશ્કેલી હીંદમાં ખાંડના ઉદ્યોગે ધ્યાનમા લેવા જેવી એ છે કે તેને ગોળ બનાવવાના ઉદ્યોગ સાથે હરીફાઈ કરવી પડે છે. બીજાં અનાજની માફક ખાંડ ઉપર લોકોનાં જીવનનો આધાર નથી. ગોળ એ ખાંડ કરતાં ઓછી સાફ કરેલી વસ્તુ છે પણ ભોજનની બાબતમાં લોકો તેને વધારે સંતોષથી વાપરે છે. એ ગોળમાંથી ખાંડ બનાવવા જતાં ખરચ વધી જાય છે. હીંદમાં શેરડીનો જે પાક થાય છે. તેનો મોટો ભાગ ગોળ બનાવનારાઓ લઇ જાય છે. દુનયામાં ખાંડનો ભાવ વધે કે ઘટે તેની બહુજ થોડી અસર ગોળના ભાવ ઉપર થાય છે. શેરડીના પાકનો વીસ્તાર વધે એવાં કારણો નીચે પ્રમાણે છેઃ—(૧) લોકોની વસ્તીમાં વધારો. (૨) લોકોની રહેણીકરણીમાં

સુધારો, (-) મોસમની અનુકુળતા અને (૪) એની સાથે વારાફરતી ઉગાડાય એવા પાકના ભાવમાં વધારો. કોઇ પણ અમુક ભાગમાં ગોળ બનાવવાનું વધારે સારૂં પડશે કે ખાંડ બનાવવી વધારે સારી ગણી શકાય તે સવાલનો જવાબ આપતા પહેલા એ મુલકમા ભાવ કેવા રહે છે તે જોવું પડે અને એ રીતની તપાસ દરેક જીલા માટે ખાસ જુદી લેવી પડે એમ છે. વેપારની દૃષ્ટિથી આ વીશે વધારે વિવેચન કરવાની મારી સ્થિતિ નથી પણ એટલું કહ્યા વગર મારાથી રહેવાતું નથી કે આ હરીફાઇ બે સરખી સ્થિતિના પક્ષકારો વચ્ચે નથી પણ નબળા અને જબરા વચ્ચેનું આ યુદ્ધ છે. જેની પાસે શેરડીનો પાક હોય તે ગોળ બનાવી શકે. એમાં પાક બરોબર તૈયાર થયો છે કે હજી કાચો છે એ જોવાની પણ જરૂર રહેતી નથી થાપણ ચાટી જોઇતી નથી અને ઇચ્છામા આવે ત્યારે શરૂ કરાય અને ઇચ્છા થાય ત્યારે છોડી દેવાય એવો એ ધંધાની સ્થિતિ છે. ખાંડ બનાવવાનો ઉદ્યોગ હીતમાં નવો છે એમા મોટી થાપણની જરૂર પડે છે. એને માટે ઘણી સંભાળથી તૈયારીઓ કરવી પડે છે અને ધંધ કરવો હોય તો નાણાં સંબંધી ઘણી ખોટ જાય છે.

(૩) જમીનની અતિશય વહેંચણી એ ત્રીજી અડચણ છે. થોડાક મોટા જમીનદારો કરતા પાસે પાસે આવેલાં નાનાં નાના સંખ્યાબંધ ખેતરોના માલીકો સાથે ગોઠવણ કરવી વધારે મુશ્કેલ પડે એ સમજાય એવી વાત છે અને અનુભવીઓ જણાવે છે કે ખાંડના ઉદ્યોગ સારી રીતે ચલાવવો હોય તો જે જમીનના ભાગો ઉપર તેનો આધાર હોય તે પાસે પાસે આવેલા હોવા જોઇએ અને મોટા પાયા ઉપર એ કામ ઉપાડવું જોઇએ. જગા પાસે પાસે હોય તો ગાડાંનું નુર ઓછું બરચવું પડે અને શેરડી એક ખેતરમાંથી ન લવાય તો બીજું ખેતર પાસે હોય ત્યાંથી લવાય એટલે એ રીતે કારખાનામાં માલની આયાત વધારે વહેલી, નીયમીત રીતે અને અનુકુળ પ્રમાણમાં થઇ શકે શેરડીના પાકવાળા ખેતરો નાનાં હોય અને છુટા છવાયા હોય અને જમીનના હક છોડી શકાય નહીં એવા હોય ત્યાં ખાંડ બનાવવાનું કારખાનું ઉભું કરવામાં ઘણી મુશ્કેલીઓ નડે છે.

(૪) બીજા પાકની હરીફાઇ પણ ખાંડના ઉદ્યોગોને નડે છે. આગળ જતાં એવો વખત આવશે કે જ્યારે બીજા પાક વધારે નફાકારક નીવડે તો શેરડીના પાકમાં ઘટાડો કરે. આ હરીફાઇનું જોર જુદા જુદા ભાગોમાં વધારે ઓછું હોય છે. ચોખા એટલે કે ડાંગરના પાક માટેની ખેતી કરવામાં આવતી હોય ત્યાં જોહેરોમાંથી પાણી મેળવીને કામ લેવું પડે એવા ભાગમા એ હરીફાઇ વિશેષ જોવામા આવે છે.

(અપૂર્ણ)

ઉંચી પોલીસ કરેલા ટેબલ ટોપ ખરીદ કરવા કયા જશો ?

રસાયણી પદાર્થો બનાવવાના ઉદ્યોગો.

આ ઉદ્યોગ વીશે ઇંગ્લંડમાં મેન્ચેસ્ટર આર્ટે સોસાયટી ઑફ કેમીકલ ઇન્ડસ્ત્રીઝ સન્મુખ મી. એચ. એન. મોરીસે વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. રસાયણી પદાર્થો તથા રંગો બનાવનારી ત્યાંની એક પેઢીના વડા તરીકે તે ઘણો જાણીતો માણસ છે એમાં એણે ધ્યાન ખેંચ્યું હતું કેમીકાની આયાત મુખ્યત્વે માત્ર બંગાલમાં થાય છે. એ પ્રાંતમાં કોલસો તથા લોખંડની પેદાશ હોવાથી રસાયણી પદાર્થો બનાવવાના ઉદ્યોગ માટે ત્યાં ઘણું સારૂં ક્ષેત્ર છે. બંગાલમાં અથવા તેની પાસેના ભાગમાં શા માટે મીઠું બનાવવામાં આવતું નથી તે માટે એ વિદ્વાને બંગાલના કેટલાક ભાગની મુલાકાત લીધી તે વેળા તપાસ કરી હતી પણ કોઇ સંતોષકારક કારણ જાણી શકાયું ન હતું. એ ઉદ્યોગ નાના પાયા ઉપર છુટોછુટો ચલાવવાને બદલે જો એક કે બે સ્થળે મોટા પાયાપર એ ઉદ્યોગ ચલાવવામાં આવે તો તેમાંથી કેટલીક આલ્કલી ચીજો (બાઇપ્રોડક્ટસ) મેળવી શકાય. એવી ચીજોનાં દૃષ્ટાંત મેગ્નેશીયમ, પોટાશીયમ બ્રોમાઇડ, અને બ્રોમાઇન છે. ફ્રાન્સની દક્ષીણ ભાગમાં હવાપાણી એટલાં અનુકુળ નથી તો પણ સુર્યની ગરમીથી મીઠાનો મોટો જથ્થો પકાવવામાં આવે છે. તે વેળા આવા આલ્કાલી પદાર્થો પણ જતા રહે નહીં તે માટેની સંભાળ રાખવામાં આવે છે. અને એક જાતનો ક્ષાર બનાવવાનું કામ પણ મોટા પાયાપર ચાલે છે. હીંદમા એવા ક્ષાર બનાવવાના કારખાનાં જાણવા જેવાં નથી પણ જ્યાં મીઠું પકાવાય છે ત્યાં તે એટલું સસ્તુ હોય છે અને એટલા મોટા જથ્થામાં એ પકાવાય છે કે ક્ષાર બનાવવાનો ઉદ્યોગ પણ ત્યા વખત જતાં સ્થાપી શકાય. એને માટે કરવા જેવું એ છે કે છુટે છુટે ઠેકાણે મીઠું પકાવવાને બદલે ગોદીક પણ મોટા વીસ્તારવાળી જગોએ એ કામ થાય એવી ગોઠવણ કરવી જોઇએ. એમ કરવામાં આવે તો મીઠા ઉપરના ઠર તરીકે જે રકમ આપવી પડે છે તેમાં પણ બચાવ થાય અને મીઠા ઉપર આધાર રાખે એવા રસાયણીક પદાર્થો બનાવવાનો ઉદ્યોગ પણ ચાલુ કરી શકાય.

કુદરતી ગળી લડાઇ પછી હરીફાઇમાં ટકી રહે કે નહીં તે વીશે મી. ડબલ્યુ. એ. ડેવીસ અને ડૉકટર હચીન્સનની તપાસને પરીણામે એમ માલમ પડયું હતું કે ખાતર તરીકે સુપર ફૉસ્ફેટનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો ગળી વધારે સારી અને વધારે જથ્થામાં મળી શકે પણ એ સુપર ફૉસ્ફેટ મોટા પાયાપર હીંદમાં હજી બનાવવામાં આવતા નથી અને એ પદાર્થોની આયાત કરવાનું કામ લડાઇ દરમ્યાન મુશ્કેલ થઇ પડયું હતું. એ પદાર્થો હીંદમાં બનાવવા જોઇએ અને એ રીતે ગળીનો ઉદ્યોગ ટકી શકે એમ હોય તો તેને ટકાવવો જોઇએ. વસ્તુને કહેવરાવીને ઉભરો લાવવાની રીતમાં શાસ્ત્રીય પદ્ધતીથી હવે કામ લેવામાં આવે છે અને તેથી ઔદ્યોગીક કાર્યોમાં ઘણો લાભ અને

સુધારો થઈ શકેાય છે હવે ગળીના વેપારમાં એકજ પ્રકારનેા માલ એકસરખેા મળી શકે અને એને લાહી જેવા રૂપમાં વેચાય એવું કરવાની જરૂર છે. મી. મેારીસે એ વીશે ૧૯૧૭ માં કેટલીક તપાસ ચલાવી હતી તેના પરીણામ વીશે વીવેચન કરતાં એણે જણાવ્યું કે જો આટલા સુધારા કરવામાં આવે, અને જો ગળીનેા પાક કરનારા સાથે રહીને કાર્ય કરે તેા કુદરતી ગળી બનાવટી ગળીની સાથે સારી રીતે હરીફાઈ કરી શકે. હીંદી સરકારનેા ખેતીવાડીને લગતેા સલાહકારક મી. બર્નાડ કાંવેન્ટ્રી એમ માને છે કે જો ખેતરની તથા બીયાંની પસંદગી કરવામાં તથા ચેાગ્ય રીતે ખાતર નાંખવામાં પુરતી કાળજીથી કામ કરવામાં આવે તેા કુદરતી ગળી બનાવનારાઓ બનાવટી ગળીના ભાવ ગમે તેટલા ગગડે તેા પણ તેને ઓછા ભાવે માલ વેચી શકે.

ખેતરેા અને કારખાનાઓ.

લેખક—પી. ક્રેાપેાટકીન

ભાષાન્તર કર્તા ધનસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મેહતા

(ઓકટેાબર ૧૯૧૮ ના પૃષ્ઠ ૧૫૧ થી ચાલુ)

આ સર્વનું તાત્પર્ય એટલુંજ કે આપણે જે માણીએ બનન્યુઆરીમાં પાકાં ટ્રેાપેરી ઉગાડવાનું કાર્ય કરે છે તેમને બાજુએ મુકીએ અને જે મનુષ્યેા ખુલ્લા મેદાનમાં પેાતાનેા પાક ઉગાડે છે અને છેાડવાની આવ્યાવસ્થામાં માત્ર ફ્રેમેાનેા આશરેા લે છે. તેમનેા દાખલેા લઈએ અને તેમની રીતિનું પૃથક્કરણ કરીએ તેા આપણને એટલું જણાશે કે એ રીતિનેા મુળ ઉદ્દેશ એટલેાજ કે પ્રથમ છેાડવાઓને માટે આવી સારી ફળદ્રુપ અને છીદ્રવાણી જમીન બનાવવી કે જેમાં જરૂરનેાગી organic અને inorganic વસ્તુઓ હેાય; અને તે પછી એ જમીનને અને તેની આસપાસની હવાને ખુલ્લાં મેદાનની હવા કરતા સારી, અને એકસરખી ઉષ્ણતાની સ્થિતિમાં રાખવી. આટલા થેાડા શબ્દેામાંજ આ રીતિ સમાઈ જાય છે. આજ પરિણામ લાવવા માટે ફ્રેંચ લેાકેા જુદાં જુદાં ખાતરેાને આટલી કાળજીથી ભેગાં કરે છે અને એકજ વખતે બધી જાતના ખાતરેામાં કેાહવાટ ઉત્પન્ન થાય એવી યેાજના કરે છે. આ ભેજ વસ્તુઓને માટે-સારી જમીન અને હવાની એકસરખી-ઇચ્છવા ચેાગ્ય સ્થિતિ-તે પેાતાની સર્વ શક્તિઓનેા ઉપયેાગ કરે છે. પણ આજ ઉદ્દેશ બહુ સહેલી રીતે પાર પડી શકે તેમ છે, જમીન હાથવડે સુધરી શકે તેમ છે પણ હાથવડે તેને બનાવીએ નહિ તેા ચાલી શકે તેમ છે. કેાઇ પણ પ્રકારની જમીન, કેાઇપણ પ્રકારના અને પ્રમાણુના મિશ્રણથી સાંચાકામથી બનાવી શકાય તેમ છે. ખાતર આપણે

સાંચાકામથી બનાવીએ છીએ, ફોસફેારાઈટસ phosphorites ને એંજીનથી pulverise થઈ શકેછે અને તેજ પ્રમાણે વાંસજીસના ગ્રેનાઈટમ પણ તૈયાર કરી શકાય તેમ છે; વળી તેજ રીતે જે માગણી હોય તો લોમ ('loam') પણ સાંચા કામથી બનાવી શકીએ તેમ છે.

હમણાં ખાતર બનાવવામા એટલો બધો ઢગો ચાલે છે, અને ખાતર બનાવવાની રીત ફીઝીયોલોજીકલ નથી પણ ગ્સાયણિક છે એમ ધારવામા આવે છે તેથી ખેડુતો આવી જતના હલકી બનાવટના પણ બહારથી ભપકાભર્યા દેખાવના ખાતર વાપરીને પોતાના પાકની ખરાબી કરવાને બદલે પોતાને હાથેજ, બહુજ મહેનત કરીને પોતાને જોઇતું પ્રમાણ ખાતરના મિશ્રણથી બનાવે છે. પરંતુ આ સર્વનું કારણ કુદરતી નથી પણ માત્ર કેટલીક સામાજીક અડચણોને લઇને છે; અને આ અડચણો જ્ઞાનનો અભાવ અને ખરાબ સામાજીક બંધારણને લીધેજ ઉત્પન્ન થાય છે.*

અલબત છોડવાઓ નાના હોય તે વખતે ગરમ જમીન અને હવાની અગત્યતા હમેશ રહેવાનીજ અને સાઠ વર્ષ પહેલાં લીઅૉસ દલાવન્યે આગાહિ કરી હતી કે ખેતીવાડીમાં બીજું પગલું જમીનને ઉષ્ણ બનાવવામાં આવશે તે થશે. પરંતુ ગરમ કરનાર લોઢાંની નળીઓ તેજ કાર્ય કરતા ખાતરો જેવુંજ કામ આપે છે અને તે પણ મનુષ્યોની બહુજ ઓછી શારીરિક મહેનતે. બીજાં પ્રકરણમાં વાંચવામા આવશે તે પ્રમાણે આ રીતિ મોટા વિસ્તારમાં દાખલ થઇ ચુકી છે. આ રીતિના પરિણામે અમુક જમીનના વિસ્તારની ઉત્પાદક સ્થિતિ સો ગણી કરતાં પણ વધારે વધે છે.

હમણ જ્યારે થ્રાપણવાળાઓ આપણી કનેથી તેના મુળ મુલ્ય કરતાં ત્રણ કે ચાર ગણુ દામ લે છે ત્યારે એક ગરમ કરેલ વનસ્પતિ શાળાની એક ચોરસવાર જમીનને માટે આશરે એક પાંઉ ખર્ચાએ છીએ એ દેખીતું છે. પરંતુ ટ્રાંસ્મિથથી આણેલા લાકડાના ટ્રેમોને માટે કેટલા દલાલો લાભ્યો રૂપિયા કમાતા હશે? જે આપણે માત્ર મનુષ્યની મજુરીજ ગણીએ તો આપણે જોઇ શકશું કે યંત્રોને લીધે એક વનસ્પતિ શાળાની ચોરસવાર જમીન એક મનુષ્યની અડધા દિવસની મજુરીનુ કાર્ય છે; કાચની નીચેની એક એકર જમીન ખેડવાને માટે જર્સી અને ગર્નસીમાં સરેરાશ રોજના દશ કલાક કામ કરતાં માત્ર ત્રણ પુરૂષોજ બસ થાય છે. એટલે જે કાચની વનસ્પતિશાળાઓ પ્રથમ મોજશોખના સાધન સરીખેજ ગણાતી હતી તે હવે ખેતીવાડીના એક અંગ તરીકેજ ગણાવા માંડી

* કારમાં અને બેલજીયમમા આ અડચણો ઘણે દરજ્જે દુર કરવાના યત્ન કરવામા આવ્યા છે, કારણ કે ત્યા જાહેર પ્રયોગશાળામા બીજાં અને ખાતરનું પૃથકરણ વિના મૂલ્ય કરી આપવામા આવે છે આ પ્રયોગશાળા દ્વારા, આપણી કલ્પનામા નહિં આવે એટલા બુદાણો બહાર પડી આવ્યા છે, જે ખાતરામા માત્ર ૧-૫ ભાગ જેટલોજ પોષણકારક ભાગ હોય તેવાં ખાતરો પણ જોવામા આવ્યા છે, તેમજ "બાગદાર" કંપનીઓ વરચ્ચી, જે ખાતરોમા પોષણનું તત્વજ નહિ હોય અને ઇજારદાર વસ્તુઓ હોય તેવા ખાતરો પણ આપવામાં આવ્યા છે બીજાઓતો આથી પણ વધારે ઠગો જોવામા આવ્યો છે ૧૯ ટની પ્રયોગશાળામા કરવાક બીજાં તપાસવામા આવ્યા હતા કે જેમા ૨૦ ટકા જેટલા નુકસાનકારક બીજાનો ભેસ કરવામાં આવ્યો હતો અથવા તો ૨૦ ટકા જેટલી રેતી ભેળવામાં આવી હતી અને ૧૦ ટકા જેટલાં ઝેરી બાજના બીજા ફેમરવામાં આવ્યા હતા

છે અને જ્યારે આવીજ કાચની વનસ્પતિ-ગાળાઓ દરેક ખેતરના એક ભાગ તરીકે વપરાશે અને તેમાં જે શાકભાજી ખુલ્લી હવામાં નહિં ઉગી શકે અથવા તો જેમને પહેલાં આવાં સ્થાનમાં ઉગાડવાની જરૂર હોય તેવી શાકભાજી માટે વાપરવામાં આવશે તેવા વખત પણ બહુજ પાસે છે.

સ્વદેશમાંજ ઉગાડવામાં આવતાં ફળફળાદી અને શાકભાજી પરદેશથી આયાત કરવામાં આવતાં અડધી પાકી અવસ્થામાં આવેલાં ફળફળાદી કરતાં વધુ સારાં છે અને કાચના રક્ષણ નીચે ઉગાડવામાં પડતી મેહેનતનો બદલો વસ્તુઓની ઉત્તમતાને લીધે તરતજ વળી રહે છે. મજુરીનો પ્રશ્ન જ્યારે ઉહો થાય છે અને જ્યારે રહાઇન અને સ્વિટઝરલેન્ડમાં દ્રાક્ષની વાડીઓ ઉગાડવામાં અને તેનું રક્ષણ કરવામાં વાપરવામાં આવતી મજુરીનો જ્યારે આપણે વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે આપણને એજ પ્રશ્ન થાય છે કે લંડનના પરામાં એવી વાડી કાચના રક્ષણથી કરીએ તો ઓછી મજુરી થાય કે આવી રીતે રહાઇન કે લેક લેમન આગળ વાડીઓ ઉગાડીએ તેમાં ઓછી થાય ! અને જ્યારે આપણે લંડનમાંના પરામાં ઉગાડવામાં આવતી દ્રાક્ષની કિંમત અને ફ્રાંન્સ અને સ્વિટઝરલેન્ડમાં સપ્ટેમ્બર—ઑકટોબરમાં ઉગાડવામાં આવતી દ્રાક્ષની કિંમતની સરખામણી કરીએ ત્યારે આપણને એમ માનવું પડે છે કે લંડનખાતા અને બ્રસેલ્સમાંના પરામાં ઉગાડવામાં આવતી દ્રાક્ષ સોથી ઓછી મજુરીથી ઉત્પન્ન થઇ શકે છે.

ગમે તેમ કરો પણ આપણે નિરાશ કરનાર દેશોની ઉત્પાદક શક્તિ વિષે બહુ ઉંચો અભિપ્રાય બાંધવો જોઇતો નથી અને આપણે એટલું યાદ રાખવું જોઇએ કે દક્ષિણ યુરપના દ્રાક્ષ ઉગાડનાર પોતે હલકી જાતનો પીકે નામનો દારૂ પીએ છે, એશિયામાંથી આણેલ ગેરાંમાંથી બનાવેલ દારૂથી મારસેલ્સના લોકો પોતાની તરસ મટાડે છે અને જે નૉરમંડિના લોકો સફરજન લંડન મોકલે છે તેજ લોકો તેમાંથી બનાવેલ ઉત્તમ સાઈડર માત્ર વારતહેવારેજ પીએ છે. આ પ્રમાણેની વસ્તુસ્થિતિ લાંબો કાળ ટકે તેમ નથી; અને જે વખતે જે ઘણી વસ્તુઓ આપણે હાલમાં આયાત કરીએ છીએ તેજ વસ્તુઓ માટે આપણે આપણા પોતાના દેશનીજ ઉત્પાદકશક્તિ ઉપર આધાર રાખવો પડશે તે વખત હવે બહુ દુર નથી અને તેથી આપણને નુકશાન થવાનું નથી. આપણી ઉત્પાદકશક્તિ વધારવામાં અને નવી નવી શોધો કરવામાં રસાયનશાસ્ત્રના સાધનો અખુટ છે. અને એક જાતની શોધ બીજી ઘણી શોધોને જન્મ આપે છે અને આથી કુદરતની શક્તિઓ ઉપર મનુષ્યની શક્તિ વધારેને વધારે પ્રાધાન્ય મેળવતી જાય છે.

જો આપણે બધી વસ્તુઓનો વિચાર કરીએ; બગીચાઓમાંની ખેતીવાડીમાં જે હમણાં હમણાં વિકાસ થયો છે અને તે વિકાસ ખેતરોમાં પણ કામમાં લગાડવાની જે વલણ દેખાય છે તેનો ખ્યાલ કરીએ; જે પ્રયોગો આપણે ખેતીવાડીના ઉત્કર્ષ માટે કરીએ છીએ અને જે આજે પ્રયોગો છે તે કાલે સાધારણ રીત થઇ જશે તે વિશે

તર્ક કરીએ અને રસાયનશાસ્ત્રે જે સાધનો આપણે માટે તૈયાર રાખ્યાં છે તે વિશે મનન કરીએ તો આપણને કહ્યા વિના ચાલવાનું નથી કે " આ વખતે અમુક વિસ્તારની જમીનમાંથી સૌથી વધારેમા વધારે કેટલાં મનુષ્યો પોતાનું ઉદરપોષણ કરી શકશે તેની આગાહિ કરવી એ કેવળ અશક્ય છે." અથવા તો 'તેજ ઉપર કેટલી જુદી જુદી જાતની વનસ્પતિઓ આપણે ઉગાડી શકશું' એ કેહેવું બહુજ મુશ-કેલ છે." દરેક દિવસે આગળની મર્યાદા વધતી જાય છે અને નવા નવા વિશાળ વાતા. વરણ આપણી દૃષ્ટિ સન્મુખ ઉઘડતાં જાય છે. હમણાં માત્ર આપણે આટલું તો કહી શકીએ કે હમણાં પણ એક ચોરસ માઇલના વિસ્તા-રની જમીનથી ૬૦૦ માણસો પોતાનું ઉદર પોષણ કરી શકે તેમ છે અને ૧૦૦૦ માણસો-આળસુ માણસો નહિં—૧૦૦૦ એકર જેમીન વડે કરીને, બહુ મહેનત કર્યા વિના તેજ જમી-નમાથી ઉત્તમ વનસ્પતિ અને જનાવરોને માટેનો ખોરાક તેમજ કપડાંને માટે શણ, ઉન, રેશમ તેમજ ચામડાં મેળવી શકે. આથી પણ ઉત્તમ ખેતીવાડીની રીતિ—જેને હમણા પણ પ્રયોગ થાય છે. પણ ઝાઝા વિસ્તારમાં નહિં—જ્યારે અમલમાં મુકાશે ત્યારે શું પરિણામ આવશે તેનું કાંઇ પણ અનુમાન બાંધી શકાય તેમ નથી કારણ કે ખેતીવાડીની કળા એટલી બધી વિકાસ પામી છે અને પામતી જાય છે.

આ પ્રમાણે આપણે જોઇ શકીએ છીએ કે વસ્તી વધી જવાનાં જોખમો આપણે ધારીને પૃથક્કરણ કરવા માંડીએ તો પહેલેજ સપાટે જમીનદોસ્ત થઇ જાય છે જે માણસો એમ ધારે છે કે માણસો માત્ર આ જગતની જડ દોલતના ઉપભોગ કરનાર છે અને તેમાં વધારો કરનાર નથી તેજ માણસો આ દેશમાં દર ૧૦૦૦ સેકન્ડે એક માણસનો વધારો થાય છે એ આંકડાથી ભયભીત થઇ જાય છે. પરંતુ આપણા જેવા માણસો જે એમ ધારે છે કે દરેક નવો જન્મ લેનાર મનુષ્ય એક ખરો કામ કરનાર છે અને પોતાના હિસ્સાના પ્રમાણ કરતા પણ વધારે ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ ધરાવે છે તે માણસો તો એના જન્મને આનં-દથી વધાવી લે છે.

એક માણસ પોતાની મજુરીની ઉત્પાદક શક્તી વધારવા માટે યત્ન કરે તે માટે માણસની ઝાઝી વસતિ એ એક મુળ જરૂરીયાતની વસ્તુ છે તે આપણે જાણીએ છીએ. સૌથી વધારે ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ ધરાવનાર મજુરી, જ્યાંસુધી માણસો થોડાં થોડાં હોય અને વિખરાયલાં રહેતાં હોય ત્યાં સુધી, અશક્ત છે એ વાત આપણે જાણીએ છીએ. અસલના વખતના હળથી જમીન ખેડતા કેટલી મજુરી વાપરવી પડે છે અને હાથેથી વણતાં અને કાંતતાં કેટલી મહેનત પડે છે તે આપણે જાણીએ છીએ અને તેટલોજ ખોરાક અને તેટલાંજ કપડાં હાલના સંચાકામથી કેટલી ઓછી મજુરી અને મહે-નતથી ઉત્પન્ન થઇ શકે છે તે પણ આપણે જાણીએ છીએ.

વળી, એક એકર જમીન ઉપર ૨,૦૦,૦૦૦ શેર ખોરાક ઉત્પન્ન કરવો-એ તેટલોજ ખોરાક દશ એકર જમીન ઉપર ઉત્પન્ન કરવા કરતાં બહુજ સહેલું છે તે આપણે જોઇએ છીએ. રશિયામાં ઘઉં પોતાની મેળે ઉગે છે એમ ધારવું એ બહુ ખારી વાત છે, પરતુ જે માણસોએ ત્યાંની જમીનમાં કામ કરતાં મજુરોની સ્થિતિ જોઇ છે તેમને માત્ર એકજ વિચાર આવે છે; તે એ કે વસતિ વધે અને તે માટા પ્રમાણમાં વધે તો સાંચાકામ વાપરી શકાય અને નવામાં નવી ઢબની ખેતીવાડી અમલમાં મુકી શકાય; અને જે માણસો હુમણા જનાવર માફક કામ કરે છે તેમને જરા વિશ્રાંતિ મળે અને તેઓ માણસોની હારમાં આવી શકે.

(અપૂર્ણ)

ગ્રીસ સાથેનો હીંદનો વેપાર

ગ્રીસ સાથેના હીંદના વેપાર વીશે લંડન ખાતેનો ઇંડીયન ટ્રેડ કમીશનર મી. ડી. ટી. ચાડવીક જણાવે છે કે હીંદમાં કાપડ સુતરની મીલોમાં જે માલ બને છે તેમાં દર વરસે ચોટો ચોટો પણ સુધારો થતો જાય છે અને તેને પરીણામે પરદેશમા હીંદી માલ અગાઉ કરતાં વધારે ખપવા લાગ્યો છે. ગ્રીસ તરફના ગોમાં હીંદી સુતર અગાઉ ઘણુ હલકા ૧૭ બાર નંબરનું ખપતું હતું. જ્યારે જ્યારથી ચઉદ નંબરનું સુતર ઇટલીથી અને તે કરતાં વધારે ચઢતા નંબરનું સુતર ઇંગ્લંડથી ત્યાં જતું હતું. એનું કારણ એમ જણાવવામાં આવતું હતું કે ચઢતા ન બરના હીંદી સુતરમાં ટકાઉપણું ઓછું રહેતું. હવે માલ વધારે સારો બનતો હોવાથી વીસ નંબર સુધીનું હીંદી સુતર ત્યાં વેચાશે એમ આશા રાખવામાં આવે છે. બાલ્કનના મુલકોમાં જે માલ મોકલવામાં આવે છે તેમાં દસ રતલના વજનનાં હોય છે તેને કાર્ડબોર્ડ વીંટાળી તેના ઉપર કાગળ ચોટાડી તે ઉપર નંબર વગેરેની છાપ મારીને મોકલવામાં આવે છે. કુપ નામથી ઓળખાતી જાતનું ખાસ સખત ટવીસ્ટ સુતર પણ ગ્રીસમાં ઘણું વેચાયું છે. ધોએલું અને રંગેલું સુતર પણ ત્યાં મોટા જથ્થામાં આયાત થયું છે. તેમાં મુખ્ય રંગો લુદરા તથા લાલ છે. હીંદમાં બનેલું કાપડ ગ્રીસ જતું નથી. ચાદરો કેલિકોટ વગેરે જાતનો માલ ત્યાં મોકલવામા આવે તો ઘણી સહેલાઇથી વેચી શકાય. હલકા પ્રકારના કાપડ માટે બાલ્કનના સર્વે પ્રાતોમાં અત્યારે ઘણું સારૂં બજાર છે કેમકે ત્યાં કાપડની અછત છે. કેલિકોટ તથા ટીકલોથ બનાવટી ત્યા જવા માંડયું છે અને તેને માટે સારો અભિપ્રાય બંધાયો છે. સુતર બનાવતી વેળા જે વેસ્ટ પડે તેને માટે પુછપરછ ઘણી છે. જેમને, એ બજારમાં ઘરાકી મેળવવી હોય તેમણે દરેક જાતના માલના નમુના મોકલવા પડશે.

વનસ્પતીમાથી બનાવેલા તેલ, જેવાં કે બળસીનુ તેલ, દીવેલ, વગેરે મોટા જથ્થામાં ગ્રીસ આયાત કરે છે. દીવેલ દવા માટે તથા કેટલાક ઉદ્યોગો માટે તેઓ મંગાવે છે અને બીજી કેટલીક જાતનાં તેલમાંથી સાબુ બનાવે છે. એવી ચીજો માટે ગ્રીસમાં ઉહાવ સારો છે—

દીવાળીના માટે ફ્રેન્ચી ટાઇલ્સની છલ્લી ડીઝાઇનો જોઇએ છે ?

તેલના બીયા માટે બાલ્કનના મુલકોમાં હાલ બહુ પુછપરછ નથી ઠારણ કે તેમાંથી તેલ કાઢવાનો ઉદ્યોગ એ મુલકોમાં હજી શરૂઆતની સ્થીતીમાં છે. મશાલામા મરીની આયાત ઘણી થાય છે. એને માટે તેમજ મશાલાની બીજી બધી જાત માટે પુછપરછ ઘણી છે. ઠાણી હીંદુસ્તાનથી ગ્રીસ ખાતે મુદ્દલ જતી નથી. બાલીલથી ત્યા જે ઠાણી જાય છે તેજ ત્યા વપરાય છે. હીંદની કાણીનો થોડોક જથ્થો ગ્રીસની સરકારે કેટલાક વખત ઉપર મગાવ્યો હતો. પણ ત્યાના લોકોને તે માલ પસંદ પડયો નહી. ચા હીંદથી તેમજ સીલોનથી મોટા જથ્થામા જાય છે અને બાલ્કનના મુલકોમાં ખપે છે ઘણું ગ્રીસમા અત્યારે વપરાય છે. તે સઘળા હીંદથી ત્યાં ગયેલાજ છે પણ એ આયાત કરવાનો તથા લોકોને પુરો પાડવાનો ધંધો ત્યાંની સરકારના હાથમાં છે. એ સીવાય કેટલીક જાતનો હીંદી માલ જેવો કે હેસ્શન કલોથ અને કોથળા બાલ્કન મુલકોમા ઘણો ખપે છે તેનુ વજન અથવા પનો વધારે કે ઓછો હોય નો તે માટે ઠાંઈ મુશ્કેલી પડની નથી વળી ખનીજ તેલ પણ મોટા જથ્થામાં આયાત કરવામાં આવે છે હાલમાં એના ભાવ સારા છે પણ સ્ટીમરોની આવજા વધારે છુટથી થવા લાગે તે વેળા નુર વગેરે બધાનો સરવાળો ગણતા હીંદી માલ ને અમેરીકન ખનીજ તેલ સાથે હરીફાઈમા વધારે સસ્તુ પડશે તોજ એનો વેપાર બાલ્કનના મુલકો સાથે ચાલુ રહેશે. કાચા ચામડા મોટા જથ્થામાં આયાત કરવામા આવે છે અને પછી ત્યા તે કેળવાય છે. લડાઈ અગાઉ હીંદથી ત્યાં જતો માલ મુખ્ય કરીને ઑસ્ત્રીયન લોઈડ કંપનીની સ્ટીમરોમા ત્રીએસ્ટ જતો અને ત્યાંથી એજ કંપનીની બીજી સ્ટીમરોમા ગ્રીસના તથા તેની આસપાસના બંદરોએ લઇ જવામા આવતો. એમ થવાથી હીલ બહુ થતી અને ખરચ પણ ઘણો વધારે પડતો જેથી હીંદ સાથેનો વેપાર ખીલવવામા મૂશ્કેલી પડતી પણ હવે પછી પોર્ટસેડના બંદરેથીજ બીજી સ્ટીમરમા માલ ચઢાવવાની ગોઠવણ કરવામાં આવશે એવી આશા રાખવામા આવે છે

(બાઇસોર ઇકોનોમીક જનલ)

અધિપતિની નોંધ.

૨. હુંડીનો પ્રધાનની હુંડીના ભાવમાં થયેલા ફેરફાર વીશે વેળાસર માહીતી નહીં મેળવવાને લીધે કસ્ટમ્સ ખાતાંએ ઠરેલી ભુલને લીધે ઉપસ્થીત થયેલો "વેપારી પત્રવ્યવહાર" આ અંકમાં આપ્યો છે તે ઉપરથી જોઇ શકાશે કે કસ્ટમ્સ ખાતાંને હુંડીના ભાવના ફેરફાર વીશેની ખબર મળવામાં ઢીલ થઇ હતી. એવીજ પ્રકાર પોસ્ટ ખાતાંમાં પણ બન્યો હતો જે વીશે "ટાઇમ્સ ઓફ ઇંડીયા" પત્રના તા. ૧૬-૮-૧૯ ના અંકમાં અગ્ર નોંધમાં નીચે પ્રમાણે વીવેચન કરવામાં આવેલું છે:—

What is this we hear about the Post Office? It is becoming the prince of profiteers, for it is continuing to remit money to England by money order at the rate of 1s. 8d. though the rate of exchange was raised to 1s. 10d. a week ago. The explanation given at the General Post Office in Bombay is that no official announcement of the change has yet reached it, and if that is the correct explanation the Government of India should lose no time in ascertaining what steps it should take against the official who is thus slow to get to work.

Who said Profiteer?

ઉપરનાં લખાણનો ભાવાર્થ નીચે પ્રમાણે છે:—

પોસ્ટ ઑફીસ વીશે આપણે આ શું સાંભળીયે છીયે? એ અયોગ્ય નફો ખાનારાઓમાં અગ્રણી થઇ છે કે? ઇંગ્લંડ નાણાં મોકલવા માટે ... કરવામાં આવ્યો તેને એક અઠવાડીયું થઇ ગયું તોપણ હજી પોસ્ટ ઑફીસ તો એક શીલીંગ આઠ પેન્સ લેખે નાણાં લે છે. જનરલ પોસ્ટ ઑફીસ મુંબઇ, જણાવે છે કે અમને સત્તાવાર રીતે કાંઇપણ ખબર મળી નથી. જો એમ ખરેખર હોય તો પોતાના કામને લગતી બાહીતી વેળાસર મેળવવામાં આપણો ઘીમો જે અમલદાર હોય તેના સંબંધમાં કેમ કામ લેવું તેનો હવે વખત ખોવા વગર હીંદી સરકારે વીચાર કરવો જોઇએ.

૨. પૂર્વ આફ્રીકાનો વેપાર ઘણો ભાગે હીંદીઓના હાથમાં છે અને તેને ઘણો વધારી શકાય તેમ છે તે પોતાના કાણુમાં લે એવી. કંપની સરકારી સહાયતાથી કાઢવા વીશે મેજર મેકેરેની સુચના વીશે આ ચેમ્બરે સરકારને મોકલેલી અરજી આ માસીકના ગયા અંકમાં છાપી છે. આ વેળા જંગબાર ખાતેની ઇન્ડીયન નેશનલ એસોસીએશનના આ. સેક્રેટરી ભી. ભીહારીલાલ એન. અનંતાણીનો પત્ર ૧૧૩ મે પાને છાપ્યો છે તે વીશે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

૩. હીંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવમાં વધઘટ થાય તેમાં બીજા દેશો સાથે હીંદને વેપારને અંગે પ્રાપ્ત થયેલું લેલું કે દેવું જે હોય તેની અસર હમેશાં મુખ્ય હોય છે અને એ બાબતમાં જાણવા જેવું છે કે અમેરીકાનાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસ તથા ચીન અને જાપાનથી હીંદ બાતે થયેલા આયાત તથા હીંદથી તે દેશો બાતે પ્રૉયલી નીકાશ ૧૯૧૬-૧૭ માં નીચે પ્રમાણે હતી:—

	આયાત.	નીકાશ.
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	પાઉંડ ૭૩ લાખ.	૨૦૭ લાખ.
ચીન ...	,, ૧૧ ,,	૩૯ ,,
હોંગકોંગ ...	,, ૭ ,,	૨૮ ,,
જાપાન ...	,, ૮૮ ,,	૧૭૬ ,,

ખેતીવાડીને લગતા ૧૯૧૬—૧૭ના વરસ માટેના આંકડાનું પુસ્તક હમણાં સરકારે બહાર પાડયું છે તે ઉપરથી જણાય છે કે એ વરસમાં ખેડવામાં આવેલી જમીનનો વીસ્તાર અને ખેડવા લાયક હોવા છતાં ખેડાયલી નહી એવી જમીનનો વીસ્તાર નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે હતો:—

		હજાર એકર		
		ખેડવા લાયક પણ ન ખેડાયલી જમીન.	પડતર રાખેલી જમીન.	ખેડવામાં આવેલી જમીન.
અમદાવાદ	જીલ્લો ...	૧૫૩	૩૯૭	૧૪૧૫
ખેડા	,, ...	૪૫	૩૯	૮૦૦
પંચમહાલ	,, ...	૮૬	૮૮	૫૩૩
ભરૂચ	,, ...	૨૮	૩૨	૬૨૬
સુરત	,, ...	૬૩	૨૬	૭૪૮
પુર્વ આનદેશ	,, ...	૬૭	૭૫	૧૬૮૪
પશ્ચીમ	,, ...	૧૬૩	૧૪૦	૧૬૧૨
નાશીક	,, ...	૭૪	૩૫૨	૨૧૨૬
અહમદનગર	,, ...	૪૨	૪૨૨	૨૭૬૦
પુના	,, ...	૫	૫૨૧	૨૦૫૪
શોલાપુર	,, ...	૧૩	૩૬૪	૨૧૬૩
સતારા	,, ...	૩૪	૩૬૦	૧૬૩૪
બેલગામ	,, ...	૭૨	૪૦૫	૧૭૮૮
બીજાપુર	,, ...	૪૬	૩૨૪	૨૬૦૬
ધારવાડ	,, ...	૪૪	૨૦૩	૨૨૧૩
થાણા	,, ...	૪૮	૪૬૩	૫૮૦
કોલાબા	,, ...	૨૧	૪૦૩	૩૬૬
રત્નાગીરી	,, ...	૧૪૦	૧૧૦૪	૭૨૬
કાનરા	,, ...	૪૦	૮૫	૨૫૫
કુલ મુંબઇ	ઇલાકો ...	૧૨૨૫	૫૮૪૦	૨૭૪૭૦
સીંધ	પ્રાંત ...	૫૬૧૨	૪૬૪૫	૪૬૨૨
મદ્રાસ	,, ...	૧૧૪૫૮	૮૪૬૬	૩૪૩૧૭
બંગાલ	,, ...	૪૬૪૬	૫૫૦૦	૨૪૭૫૩
આસા	,, ...	૭૨૮૬	૧૬૪૨	૨૭૩૬૪
બીહાર	,, ...	૬૬૬૫	૪૮૦૪	૨૫૮૬૦
પંજાબ	,, ...	૧૬૧૪૮	૨૨૬૬	૨૬૬૩૮
મધ્ય	પ્રાંતો ...	૧૩૨૨૮	૨૪૦૦	૧૮૩૭૧
બ્રીટીશ હીંદમાં	કુલ	૧૧૨૩૦૮	૪૫૭૬૨	૨૨૬૭૦૮

" કરોળીઆ "

આ ભાષાન્તર સ્તુત્ય છે અને ઉમદા છે. વિજ્ઞાનની પરિભાષાના શબ્દો આપના ગુજરાતી સાહિત્યમા બહુ ઓછા છે અને વૈજ્ઞાનિક સાહિત્ય બહુ ફેલાવાયું નથી તોપણ મી. ભાનુસુખરામ નિર્ભુલરામ મેહેતાએ અંગ્રેજી પારિભાષિક શબ્દોનો ગુજરાતી અનુવાદ ઠીક કર્યો છે વૈજ્ઞાનિક પુસ્તકોનું ભાષાન્તર કરવું એ બહુ કઠિન છે અને એ કઠિણ કામ મી. ભાનુસુખરામે ઠીક સાધ્યું છે અને એ સ્તુતિપાત્ર છે. એ પુસ્તકમાં કરોળીઆની બાબતની માહિતી સારી છે. એનું જીવનનું અવલોકન બહુ બારીક છે અને જુદી જુદી તરેહવાર કરોળીઆના વિભાગ પાડી તેઓપર ખાસ પ્રકરણ રચ્યાં છે. કરોળીઆની જાળ કેમ બને છે તે પણ ઠીક દર્શાવ્યું છે. અમારા ધારવા પ્રમાણે આ પુસ્તક સારૂં છે અને એવા વૈજ્ઞાનિક પુસ્તકોના ભાષાન્તર તથા મૂળ ગ્રન્થોથી આપનું સાહિત્ય શોભાવવાની જરૂર છે.

જ. ગો. દ.

" ગિરધર. "

મી. જ્યોજ્જ્યોસેફ્સ. ટ્યાણ્ણીજી ચોટીએ આ જીવન ચરિત્ર લખી ગુજરાતી સાહિત્યની સેવા ઠીક બજાવી છે, આપના સાહિત્યનો જાણવા જેવો ઇતિહાસ પણ નથી અને સાહિત્ય મુગટમણી કવિઓના જીવન ચરિત્રોનો પણ ઘણો અભાવ છે, આમ તેમ કેટલાંક જીવન ચરિત્રો આલેખવાને પ્રયત્ન થયા છે, અને કવિનાં પુસ્તકો પ્રગટ કરતી વેળા તે પુસ્તકની પ્રસ્તાવનામા કંઇક જીવન આલેખવામા આવે છે પરંતુ કવિનાં જીવનચરિત્રના સ્વતંત્ર પુસ્તકોનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં કંઇક અભાવ તો જેમ આ ઉપરોકત પુસ્તકમાં મી મોદીએ કવિના જીવનની માહિતી મેલવવામાં ઠીક પ્રયત્ન કીધો છે, અને સામગ્રી પણ ઠીક ભેગી કીધી હોય તેમ લાગે છે. કવિનું ભક્તિ પૂર્ણ હૃદય હતું એ બહુ સારી રીતે વર્ણવ્યું છે અને કવિનાં અવસાન સમયનો ચિતાર તેવો આબેહૂબ ચિતર્યો છે કે વાંચનારના મન ઉપર પણ અસર થયા વગર રહે નહિ.

કવિ ગિરધરની કવિતાની સમાલોચના પણ સારી કરી છે અને ગુજરાતી સાહિત્ય પર કાણુ એ સમાલોચનમાં મી " મોદી સારી રીતે દર્શાવે છે. કવિની કવિતા "ડોશી સુઘડ ચતુર, મરમાળી, અને વિલાસવતી નગરનારીમાં ગણાવાનો પ્રયત્ન કરવા જતી સરળ સ્વભાવની, ઠાવકી, ડાહી, મીઠ્ઠી બોલી, પવિત્ર હૃદયની, પણ શહેરના વસ્ત્રોટમા ન આવેલી સૌંદર્યવતી ગ્રામ્યનારીના જેવી છે, " આ રૂપક મી. મોદીએ બહુ યોગ્ય આપ્યુ છે. દયારામની કવિતા જે સુઘડ ચતુર મરમાળી અને વિલાસવતી નગરનારી છે તેનું અનુકરણ કરવા જતા ઘણી વખત ગિરધરની કવિતા બહુ ઠાવકી બની જ્ઞાનમાં ઉતરી જાય છે અને તેથી દયારામની માર્મિકતા અંદર આવી શકતી નથી.

મી. મોદીએ ઉદાહરણો આપી કવિતા ઉપર દયારામ, પ્રેમાનંદ બાદિના જે સંસ્કારો પડયા છે તે પણ બતાવ્યા છે અને તે કવિઓની સાથેનાની તુલના કરવામા મી. મોદીનું જ્ઞાન સાહિત્યનું ઘણું સારૂ છે એમ બતાવી આપે છે. આ પુસ્તક સાહિત્યના ઉપાસકને બહુ ઉપયોગ અને કવિના જીવનની કંઇક માહિતી આપનારૂ છે અને કવિની કૃતિ સાથે સારો પરિચય કરાવે છે.

જ. ગો. દ.

કરનીચરના માટે ફ્રેન્સી ટા મોટા જથ્થો કયાં છે ?

વેપારી પત્રવ્યવહાર.

પૂર્વ આફ્રિકા સાથેના વેપાર વિષે.

મુંબઇ ૨૨ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૯.

મહેરબાન સેક્રેટરી

શ્રી ઇન્ડીઅન મરચંટસ ચેમ્બર અને બુરો

મુંબઇ.

સાહેબ,

થોડા વખત આસાયેશ લેાગવવાના હેતુથી મારા લાભા વસવાટ બાદ પુર્વ આફ્રીકા-માંથી હું હાલજ આંહી આવ્યેા છું. માતૃભુ-મિની હાલની જરૂરીઆતેા પર વિચાર કરતાં સદરહુ આસાયેશનેા સમય સરસમાં સરસ રીતે લેાગવવાનેા ઉત્તમ માર્ગ હું માનું છું તે પ્રમાણે એ થશે કે હીંદુસ્તાનના વ્યાપારનાં આ મુખ્ય નગર મુંબાઇમાં આસ કરીને જાતે ચેાગ્ય સંસ્થાઓ અને ગૃહસ્થેાની મુલાકાતેા લઇને, મળી શકે તેટલું સાહિત્ય આપણા હિન્દી પ્રેસમાં પ્રસિધ્ધ કરીને, અને જરૂર પડે તેા જાહેર વ્યાખ્યાનેા આપીને, પુર્વ આફ્રિકાના (હાલે આપણા શાહી સરકારના સત્તા નીચેના અગાઉના કહેવાતા જર્મન પુર્વ આફ્રીકા સહીત) વિશાળ મુલકમાં હિન્દી વ્યાપાર અને ઉદ્યોગેાની શકયતા અને આપણા હિન્દી યુવકેા માટેની શકયતા વીશે ખરાં જ્ઞાનનેા પ્રસાર જેમ બને તેમ જલ્દીથી અને જેટલેા બને તેટલેા કરવેા.

કદાચ આપ જાણતા હશેા કે ભારત વર્ષ માટેના મહાન વિચારકેા જેવા કે મરહુમ ઓનરેબલ મિ. ગેાખલે, નામદાર આગાખાન સાહેબ, અને સર શીંગેાઠાર મેારીસને માત્ર હિંદુસ્તાનનાંજ સરસ હિત માટે નહિ પરંતુ આખી શહેનશાહતનાં ભલાં અર્થે આપણી શાહી સરકારને માત્ર હિન્દી વસવાટ માટેજ પુર્વ આફ્રિકાના તે વિભાગને ઇલાયદેા રાખવાની સલાહ આપવાનું ચેાગ્ય વિચાર્યું છે છતાં પણ ઘણી દિલગીરીની બાબત છે કે સ્થાનીક જરૂરીયાતેાના ઘણાં ગંભીર દબાણને લઇને પણ આ ભારે ઉપયેાગી વિચારને સંપૂર્ણ ટેકેા હિન્દુસ્તાનમાં મળેલ નથી પરંતુ હવે આ વિષય પર થેાડેા સમય રેાકવાને માટે ખરેા સમય આવી લાગ્યેા છે કારણ કે તે ઉપર ત્યાંના આપણા વ્યાપાર ઉદ્યોગનેા અને હિન્દી યુવકેાને માટે એક ક્ષેત્ર મેળવવાનેા આધાર છે એટલુંજ નહિ પરંતુ ઘણી સદીઓ. અગાઉ આપણા જે દેશ બાંધવેા ત્યાં વસાહત કરી રહ્યા છે તેમને માટેની ભયંકર કટાકટીના સમયને દુર કરવાનેા આધાર પણ તે પરજ છે.

તે દેશમાં વ્યાપાર અને ખેતીની સ્થા-પનાની શકયતા માટેની તપાસ કરવા માટે વ્યાપાર ઉદ્યોગ પર ધ્યાન રાખનારી સંસ્થા-ઓના પ્રતિનિધીઓ તરીકે દક્ષીણ આફ્રીકા અને બીજા દેશેામાંથી ઘણાં એક બીજાનેાએ

પોતાનું કામ કયારનુંએ પુરૂં કર્યું છે અને તેને પરીણામે સારી રીતે રથપાયેલી વ્યાપારી એજન્ડીકેટોએ ત્યાં આવવાનું શરૂ કરી દીધું છે. માત્ર હિંદુસ્તાનજ એવો મુલક છે કે જેનો વેપાર આ દિશામાં હજુ જીવવાળો જણાતો નથી.

કેટલાંક કારણો માટે પુર્વ આફ્રીકામાંના ઉદ્યોગની ચોકસ શાખાને આર્થીક વિષયમાં પોષણ માટે મુંબઇમાં હાલ એકાદ જોઇન્ટ સ્ટોટ પેઢીના પ્રોસ્પેકટસની જાહેરાત થઇ છે તે પર ધ્યાન પુગાડવા હું માગતો નથી. તેવીજ દરખાસ્ત મેજર મેકેન્ઝી નામના એક ગૃહસ્થ તરફથી થઇ છે તે સામે સમયસરનો અને બહાદુર ટકાવ મુંબઇની વ્યાપારી ચેમ્બરે કરેલ છે તેની પણ સર્વને માહીતી છે. માટે લાગતા વળગતાઓના તાત્કાલીક અને આતુર વિચાર માટે હું નીચેની થોડી સુચનાઓ રજુ કરવાની હિંમત કરૂં છું.

૧. શા માટે પુર્વ આફ્રિકા ખસુસ કરી એક હિન્દી સંસ્થાન બનવું જોઇએ તે માટેનાં સંગીત કારણોને સારી રીતે સર્વત્ર જાણીતાં કરવાની જરૂરીયાત તરફ લક્ષ આપવું.

૨. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેના આયાત નીકાશ અને ખેતી સહીતના સ્થાનિક વ્યાપારની ત્યાંની પ્રચલીત સ્થિતી અને ભાવી શકયતાઓ પર તપાસ કરવા અને તે પર રીપોર્ટ કરવા માટે મીલમાલેકો અને બીજી વ્યાપારી સંસ્થાઓએ જોઇતાં સાધનો સહીત પોતાના પ્રતિનીધીઓને ત્યાં મોકલવાની જરૂરીયાત પર લક્ષ આપવું,

૩. ભણેલા હિન્દી યુવાનોનું હાલતુ ગીચોગીચ પણું અને પરીણામે તેમના માનસીક ક્ષેત્રની થતી ક્ષીણતા દુર કરવાના હેતુથી તેમના માટેનાં આ નૈસર્ગિક ભારામાં જેઓ પોતાનાં જીવનને સ્થાપવા ઇચ્છતા હોય તેવા હિન્દી ભણેલા યુવાનોને તે માર્ગમાં જોઇતી દરેક પ્રકારની મદદ અને જરૂર પડે તો લોનો અને ગાન્ટો આપી આર્થીક મદદ પણ આપવાના અસરકારક ઉપાયો યોજવા.

૪. માત્ર હિન્દીઓ તરફથીજ પોષાયેલા અને હિન્દીઓનાજ કાબુમાં ખાસ કરી તે મુલકમાં હિન્દી વ્યાપારને લોકપ્રીય કરવાનાજ મુખ્ય હેતુસર એક કેન્દ્રીક હિન્દી જોઇન્ટ સ્ટોક સંસ્થા સ્થાપવી. વસ્તુતઃ તે સંસ્થા એક એવી મહાન ખડી થવી જોઇએ કે તે માર્ગે છેક હિન્દી એન્ડીંગ હિન્દી બીભા ખાતાં અને હિન્દી નૌકા ખાતાથી કરીને હિન્દી વ્યાપારના હલકામાં હલકી શાખા પુર્વ આફ્રિકામાં વહન કરે.

જ્યારે મુંબાઇમાં કોઇપણ સંસ્થાને જરૂર પડે ત્યારે અનેકાં મારી સેવા તેમના માટે તથા જે મે ઉપર કહયું છે તેની વધુ સમજણ માટે પણ સદા તયાર છે.

હું કહું છું, સાહેબ

તમારો વિશ્વાસુ.

બિહારીલાલ એન. અનંતાણી.

દીવાલના માટે ફેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોયો કે?

ઇંગ્લંડની હુંડીના દર વીશે.

કસ્ટમ ખાતા તરફથી આયાત માલ ઉપર લેવામાં આવતી જકાત સંબંધી મી૦ લક્ષ્મીદાસ રવજી તેરસી અને કસ્ટમ કલેક્ટર વચ્ચે ચાલેલો પત્રવહેવાર નીચે મુજબ હતોઃ-

મુંબઇ, તા૦ ૨૭ મી મે.

પ્રીન્સેસ અને વીકટોરીયા ડોકના મદદનીશ કલેક્ટર જોગ.

સાહેબ,

જે વેપારીઓ અમારી મારફત આયાત વેપાર ચલાવે છે તેમની તરફથી અમને એવી ખબર આપવામાં આવી છે કે, જોકે સરકારે વટાવનો દર ૧ શી૦ ૮ પે૦ ઠરાવેલો હોવા છતાં હજુ જકાત ૧ શી૦ ૬ પે૦ ની ડીમતને હીસાબે લેવાય છે. આ રીતે તેમને વધારે જકાત ભરવી પડે છે. આ બાબતમાં તપાસ કરવાની મહેરબાની કરશો. અને જો તેવી રીતે જકાત લેવાઇ હોય તો તે પાછી પગાર કરવાં મહેરબાની કરશો.

લી૦ તમારો નીમકહલાલ
(સહી) લક્ષ્મીદાસ રવજી તેરસી

એસીસ્ટંટ કલેક્ટરનો જવાબ.

મુંબઇ, તા. ૧૪-૬-૧૯.

મેસર્સ લક્ષ્મીદાસ રવજી તેરસી
સરદાર બીલ્ડીંગ ગ્લોક નં૦ ૩,
એપોલો બંદર, કોટ.

સાહેબ,

તમારો પત્ર મલ્યો. તમોએ જણાવેલા બાબતમાં તપાસ ચાલે છે અને વધુ પત્રવહેવાર હવે પછી કરવામાં આવશે.

લી૦ તમારો તાબેદાર
સેવક
(સહી) એ. ડી. લાલકાકા
મદદનીશ કલેક્ટર.

મુંબઇ, તા. ૧૫ મી જુન

મદદનીશ કલેક્ટર એડ્. કસ્ટમ્સ,
વાડીબંદર

મહાશય,

અમારા તા૦ ૨૭ મી મેના અને તમારા તા. ૧૪ મી જુનના પત્ર તરફ તમારૂ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. તે પત્રમાં વટાવના દર સંબંધે તપાસ ચલાવી વધુ પત્રવહેવાર ચલાવવાનું વચન આપ્યું હતું.

ઉતાવળે તમારી તરફથી પ્રત્યુતર માટે રાહ જોઇએ છીએ.

તમારો વીશ્વાસ
(સહી) લક્ષ્મીદાસ આર. તેરસી
મેસર્સ લક્ષ્મીદાસની કું૦.

મુંબઇ, તા૦ ૨૪-૭-૧૯.

એપોલો સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઇ.

મહાશય,

તા૦ ૧૪ મી મેના અમારા નં. પી. ડી. ૬૭૫૯ અને તમારા તા૦ ૧૫ મી જુનના પત્રના જવાબમાં જણાવવાનું કે ૧ શી૦ ૮ પે૦ નો વટાવનો નવો દર તા૦ ૨૩ મી મે ૧૯૧૮ થી અમલમાં મુકવામાં આવ્યો છે, અને તે તારીખથી આયાત કરવામાં આવેલા સઘળા માલપર તે પ્રમાણેની ડીમત ગણીને દર લેવામાં આવશે.

લી૦ તમારો નમ્ર સેવક
(સહી) એફ્. ડી. લાલકાકા
મદદનીશ કલેક્ટર.

મુંબઇ, તા૦ ૨૮ મી જુલાઇ ૧૯૧૯.

મી૦ એફ. ડી. લાલકાકા,
એસીસ્ટંટ કલેકટર પ્રન્સેપ ડોક.
કસ્ટમ હાઉસ, મુંબઇ.

મહાશય,

તા૦ ૨૪ મી જુલાઇના તમારા પત્રમાં જણાવેલી બીના, વાંચી છે. તમે જણાવો છો કે, તા૦ ૨૩ મી મેથી આ દર અમલમાં મુકયો છે પણ અમે જે સવાલ હાથ ધર્યો છે તે એ છે કે, તા૦ ૧૩ મી મેથી સરકારે વટાવનો દર ફેરવ્યો છે અને તેથી તે તારીખથી તમારો દર પણ ફેરવવો જોઇએ. આ સવાલનો જવાબ તમે આપ્યો નથી. તમારા ખાતાએ કયારથી નવો દર રાખ્યો છે તે જાણવાની અમને ખરી ઇચ્છા ન હોતી.

જે વધારે જકાત તેથી અમને ભરવી પડી છે તે પાછી મળશે કે કેમ તે જણાવશો તો ઉપકાર થશે.

લી૦ તમારો વીશ્વાસુ
(સહી) લક્ષ્મીદાસ આર. તેરસી.

મુંબઇ, તા૦ ૫ મી ઓગસ્ટ ૧૯.

તમારા તા૦ ૨૮ મી જુલાઇના પત્રના જવાબમાં હું જણાવીશ કે, આ બાબતમાં વધુ વીચાર કરતા વટાવનો નવો દર તા૦ ૨૩ મી મે ૧૯૧૯ થી દાખલ કરવાનો નીશ્ચય કર્યો છે. અને તેથી તે તારીખથી આયાત થયલા સઘળા માલ ઉપર તે પ્રમાણે જકાત લેવામા આવશે.

લી૦ તમારો તાબેદાર
(સેવક)
મદદનીશ કલેકટર.

મેટલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઈન ગમશે કે ?

ચેમ્બરનો વિભાગ.

ધી ઈંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની એક સભા બુધવાર તા. ૨૩ મી જુલાઇ ૧૯૧૯ ના રોજ બપોરે સ્યા. ટા. ૨॥ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં શેઠ જહાંગીરજી મી. પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો હાજર હતા:—

શેઠ મથુરાદાસ વસનજી. ઑ શેઠ લલુભાઇ સામળદાસ સી આઇ ઇ શેઠ પી. જે ખીલીમોરીયા શેઠ વીઠલદાસ હાંસોદર ગોવીંદજી ઑ. શેઠ પુરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ સી. આઇ. ઇ. શેઠ મોતીલાલ વલભજી શેઠ લાલજી ગોવીંદજી

તે વેળા નીચે પ્રમાણે કામકાજ કરવામાં આવ્યું હતું.—

૧ આગલી સભાની મીનીટ સભાસદોમાં ફેરવવામા આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨ રૂની ભેળસેળ બાબદનો જે ખરડો તે માટે નેમાયલી સબકમીટીએ તૈયાર કર્યો હતો તે સુધારા વધારા સાથે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩ આઠ આના અને ચાર આનાના નીકલના સીકાઓ વીશે શેઠ વીસનજી ઠાકરસી હાલાએ લખેલા પત્રની નોંધ લેવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૪ હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશને કરેલી ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા ખાતાંઓ સંબંધી સુચનાઓ બાબદ વેપારી ફ્રેમનો અભિપ્રાય નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી માગવામાં ન આવ્યો તે વીશે, તેમની ઉપર પત્ર લખવા ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૫ હીંદ અને પૂર્વ આફ્રીકાના વેપાર બાબદ આ ચેમ્બરનો જે મત મોકલવામાં આવ્યો તેના અનુસંધાનમાં એમ લખી જણાવવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કે ટૂંક કમીશનરને મદદ કરવા માટે ત્યાંના વેપારીઓમાથી એક એડવાઇસરી કમીટી નેમાવી જોઇએ.

૬ લંડન ચેમ્બર ઓફ કૉમર્સના ઇસ્ટ ઇંડીયા વીભાગે હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશનની રહેવેના દરને લગતી કેટલીક બાબતો પ્રત્યે નાપસંદગી દર્શાવી હતી તથા બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કૉમર્સ મારફતે આ ચેમ્બરનો અભિપ્રાય માગ્યો હતો. તે વીશે તૈયાર કરવામાં આવેલો અભિપ્રાયનો ખરડો પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૭ વધારાના નફા ઉપરના કર (એકસેસ પ્રોફીટ ટેકસ) ની નવમી કલમની રૂએ આખા હીંદ માટે જે નાની કમીટી નેમવામાં આવનાર છે, તેમાં ચેમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે એક નામ સુચવવાની ધન્જીભોય ફ્રામજી પીટીટને વીનંતી કરી હતી. કમીટીએ તેના જવાબમાં ઑ શેઠ લલ્લુભાઇ સામળદાસ સી. આઇ. ઇનું નામ સુચવવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

૮ શેઠ રેવાશંકર જગજીવને નાદુરસ્ત તબીયતને લીધે કમીટીની સભામાંથી બે માસ ગેરહાજર રહેવાની રજા માગી હતી તે આપવામાં આવી હતી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની ખાસ સભા શનીવાર તા. ૨-૮-૧૯ ને રોજ બપોરે સ્ટા.ટા. ૩ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં શેઠ જહાંગીર બ. પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી, શેઠ મોતીલાલ કાનજી, શેઠ મોતીલાલ વલભજી, શેઠ લાલજી ગોવીંદજી, શેઠ વીઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજી, શેઠ નારણદાસ પુરૂશોતમદાસ તથા શેઠ પી. જે. ગીલ્લીમોરયા.

તે વેળા નીચે પ્રમાણે કામકાજ કરવામાં આવ્યું હતુંઃ—

૧ ચેમ્બરની ઑફીસ માટે નવું મકાન લેવા બાબત વીચાર ચલાવવામાં આવતાં એમ જણાવવામા આવ્યું હતું કે શેઠ જહાંગીરજી બી પીટીટ તથા સેક્રેટરીએ હોર્નબી રોડ ઉપર એક ઑફીસ જોઇ હતી જેનું ભાડું દર મહીને અઢીસો રૂપીયા હતું. ભાડાના પ્રમાણમાં જગા સારી ન હતી. એ વીશે વીચાર કરી એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કે ચેમ્બરની ઑફીસ હાલ જે ઠેકાણે છે તેજ ઠેકાણે હાલ તુરત ચાલુ રાખવી.

૨ ચેમ્બરને ટેલીફોન લેવા બાબત સેક્રેટરીએ તપાસ કરી રીપોર્ટ કરવો એવો ઠરાવ થયો હતો.

૩ ફર્નીચર માટે જરૂર જેવી વસ્તુઓ ઉપ-પ્રમુખને પુછીને ખરીદવાની સેક્રેટરીને પરવાનગી આપવામાં આવી હતી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની ખાસ સભા તા. ૬-૮-૧૯ ને રોજ બપોરે સ્ટા. ટા. ૨-૪૫ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં ઑ. શેઠ ચુનીલાલ વી મેહેતાના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર થયા હતાઃ—

શેઠ જહાંગીર બી. પીટીટ	ઑ. શેઠ પુરૂશોતમદાસ હાકોરદાસ
,, વીઠલદાસ દા. ગેમિંદજી	,, ,, લલુભાઇ સામળદાસ
,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી	શેઠ એસ. બી. ગીલ્લીમોરીયા
,, લક્ષ્મીદાસ રવજી કેરસી	,, પી. જે. ગીલ્લીમોરીયા

શેઠ મનુ સુબેદાર આ ચેમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે ચલાવુને લગતી કમીટી પાસે જુબાની આપવાને માટે ઈગ્લંડ જવાથી તેમને બદલે પોર્ટ ટ્રસ્ટની ઑફીસમાં ટ્રસ્ટી તરીકે કામ કરવાને માટે ચેમ્બરના પ્રતીનીધી ચુંટવાની બાબત કમીટી સન્મુખ રજુ કરવામાં આવતાં એવો ઠરાવ કરવામા આવ્યો કે એ માટેની દરખાસ્તો લેવા માટેની મુદત તા. ૧૫ મી ઑગસ્ટની રાખવી અને જો એક કરતા વધુ સભાસદને માટે દરખાસ્ત મળે તો ચુંટણી કરવા માટેનો દીવસ તા. ૨૭ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૯ નો રાખવો

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની એક સભા બુધવાર તા. ૧૩-૮-૧૯ ને દીને ઑ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહેતા પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા —

શેઠ જહાંગીર બી પીટીટ.	ઑ. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ.
,, સોરાબજી ક. વાર્ડન	ઑ. શેઠ લલુભાઇ સામળદાસ.

મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સફાઇદાર અને મજબુત.

શેઠ હું.ચરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.
,, પીઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજી.
,, પી. જે. બીલીમોરીયા.
શેઠ લાલજી ગોવીંદજી.
,, ગુલાબચંદ દેવચંદ.
,, મોતીલાલ વલભજી.

મેશર્સ એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કંપની તરફથી શેઠ ભાઈલાલ દાજીભાઈ અમીન સલાને ઝઘડતી વીગત રજુ કરવા માટે હાજર થયા હતા.

તે વેળા નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે કામકાજ ઠરવામાં આવ્યું હતું:—

૧ ગઈ તા. ૨૩ મી જુલાઈ ૧૯૧૯ તથા તા. ૨ જી ઑગસ્ટ ૧૯૧૯ ને દીને મળેલી કમીટીની સભાની મીનીટો સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર ઠરવામાં આવી હતી.

૨ તાતા ઇંડસ્ટ્રીયલ બેંકના સેક્રેટરી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે હુંડી પ્રબ્ધ સન્મુખ હુંડી ચલણના સવાલ વીશે એક રીપોર્ટ રજુ કરવાનો ઇરાદો છે અને તે તૈયાર કરવાનું બને તેટલા માટે ઑગસ્ટ માસમાં એક કૉન્ફરન્સ ભરવાનું ડીરેક્ટરોએ ઠરાવ્યું છે તેમાં આ ચેમ્બર તરફથી બે પ્રતીનીધીઓ મોકલી આપવા. કમીટીએ ઑન. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહેતા તથા શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટને પ્રતીનીધી તરીકે બે કૉન્ફરન્સમાં મોકલવા ઠરાવ કર્યો હતો.

૩ મેશર્સ એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કંપનીવાળા શેઠ ભાઈલાલ દાજીભાઈ અમીને કરેલી ફરીયાદોના સંબંધમાં નામદાર સરકાર ઉપર મોકલવા માટે ઘડી કાઢવામાં આવેલી અરજી મંજુર રાખવામાં આવી હતી અને એવો ઠરાવ થયો હતો કે અમદાવાદવાળી મેશર્સ અંકલેશરીયા કંપની પાસેથી તેમની કંપની સંબંધી વીગત મેળવી તે પણ આ અરજીમા ઉમેરવી.

૪ શેઠ બી. એફ. માદને તા૦ ૨૬-૭-૧૯ ના પત્રમા સુચના કરી હતી કે નામદાર સરકારને વીનંતી કરવી કે સ્ટેટ બેંક માટેની કોઈ યોજના સરકાર સ્વીકારે તો તે અગાઉ તે જાહેર કરવી અને એ વીશે પોતાનો સુચનાઓ રજુ કરવાની તક વેપારી કોમને આપવી

કમીટીએ એ સુચના પ્રમાણે નામદાર સરકાર ઉપર લખવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

૫ ઑ. શેઠ મનમોહનદાસ રામજીએ સુચના કરી હતી કે નામદાર સરકારને વીનંતી કરવી કે ચાંદીના ભાવ હમણાં હજી વધારે વધી જવાનો ભય છે તે અટકાવવા માટે ચાંદી ઉપરની જકાત ઝાઝી નાંખવી

કમીટીએ ઠરાવ કર્યો કે હમણા ખાનગી હીસાબે રૂપું દેશમાં આયાત થતું નથી તેથી અત્યારે જે જકાત છે તેની ચાંદીના ભાવ ઉપર અસર થવાને ઠરવુ નથી અને તેથી કાંઇ પગલાં ભરવાની જરૂર નથી.

૬ ચાંદીના ભાવમાં વધારો થાય તેને લીધે હુંડીનો ભાવ વધારવો એવી જે વ્યવસ્થા નામદાર સરકારે રાખી છે તે પ્રમાણેનો કાંઇપણ ફેરફાર જ્યાં સુધી કરન્સી કમીટીનો રીપોર્ટ બહાર પડે નહીં ત્યાં સુધી ન કરવો એવી હુંડી સરકારને વીનંતી કરવાની સુચના શેઠ ગુલાબચંદ દેવચંદ તથા શેઠ લખમીચંદ માણેકચંદ ઓબાણીએ કરી હતી. તે પછી નામદાર સરકારે હુંડીનો ભાવ એક શીલીંગ દસ પેન્સનો કર્યો છે. કમીટીએ એ વધારા માટે પ્રોટેસ્ટનો વાર નામદાર સરકાર ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

૭ રેલ્વે રીસ્ક નોટ ફેરાર્ગ એચ વીશે મેશર્સ રામદાસ ખીમજીની કંપનીનો પત્ર આવ્યો હતો કે તેમણે મોકલેલા માલમાંથી રેલ્વેએ એક ગાંસડી ઓછો આપી હતી અને તેના કારણમાં રેલ્વે સત્તા-

વાળાઓએ એમ જણાવ્યું હતું કે નંદગામ નજીકમાં ચાલતી ટ્રેનમાંથી એ ગાંસડી ચોરાઈ હતી અને તેથી રીસ્ક નોટ ક્લેમ એવા પ્રમાણે બદલો માગી શકાય નહીં. મેસર્સ રામદાસ ખીમજીએ આ રીસ્ક નોટ સુધારવાની બાબતમાં પત્રો ભરવાની આ ચેમ્બરને વિનંતી કરી હતી.

કમીટીએ ઠરાવ કર્યો કે અગાઉ આ સંબંધમાં કમીટીએ ઘણો પ્રયાસ કર્યો હતો અને વેપારી કોમ્પ્રેસ ૧૯૨૫ માં મળી તે વેળા તેણે પણ એ માટે ઠરાવ કર્યો હતો છતાં તે બાબતમાં કાંઇ પણ પરીણામ આવી શકયું ન હતું. આ સવાલ પાછો ઉભો કરવાને હાલનો સમય કમીટીને યોગ્ય લાગતો નથી એટલે કમીટી દલગીર છે કે હાલ કાંઇ એ બાબત થઇ શકે તેમ નથી.

૮ મેશર્સ મેકીનોન મેકેન્ઝીની કંપનીની જે સ્ટીમરો આફ્રીકા તરફ જતી હોય તેમાં માલ મોઠ લેવાના બીલ ઑફ લેડીંગની રૂપે હાલ એવી શેઠવણ છે કે જો કાંઇ ક્ષતીના બનાવ થાય તો તે માટેના બદલા તરીકે અઢીસો રૂપિયા ઠરતાં વધારે માગી શકાય નહીં. એ રકમ વધારીને સાતસો પચાસ રૂપિયાની કરવી એમ આ ચેમ્બરે મેશર્સ મેકીનોન મેકેન્ઝી કંપનીને સુચવ્યું હતું તેના જવાબમાં તેમણે એમ જણાવ્યું કે બીલ ઑફ લેડીંગમાં હાલ કાંઇ ફેરફાર કરી શકતા નથી અને જે માલ ચઢાવનારાઓને એવી ઇચ્છા હોય કે સ્ટીમર કંપની વધારે જોખમદારી માથે લે તેમણે માલ ચઢાવતા પહેલાં માલની કીંમત નકી કરીને તુર માલની કીંમતના પ્રમાણમાં આપવું. આ જવાબ કમીટી પાસે રજુ કરવામાં આવતાં કમીટીએ એવું ફરીથી લખવા ઠરાવ કર્યો કે યુરોપ તરફ જતી સ્ટીમરોવાળી કંપનીઓએ આવી જનતની નુકશાની માટેના બદલાની રકમની વધતામાં વધતી હદ સાતસો પચાસ રૂપીયાની રાખી છે તે ધ્યાનમાં લઇને આ કંપનીએ પણ તેજ પ્રમાણે ઠરવું જોઇએ.

૯ ચેમ્બરના સભાસદ થવા માટે (૧) મેશર્સ જેઠા મુળજી એન્ડ કું. (૨) શેઠ સુલતાન આઇ. જાનમહમદ (૩) શેઠ શાંતીદાસ આશકરણ (૪) મેશર્સ હલસુખભાઇ કનૈયાલાલ એંડ કંપની તથા (૫) શેઠ લક્ષ્મીશંકર નર્મદાશંકર વ્યાસ તરફથી અરજીઓ આવી હતી તેમને માટે ચેમ્બરના સભાસદોનાં મત માંગવાનો, એ મતપત્રકો લેવા માટેના દીવસો બુધવાર તા. ૨૦–૮–૧૯ થી બુધવાર તા. ૨૭–૮–૧૯ સુધીના દીવસો રાખવાનો અને સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલભજીને નેમવાનો કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો.

૧૦ ટેરીફ વેલ્યુએશનના સંબંધમાં નામદાર હીંદી સરકારનાં વેપાર તથા ઉદ્યોગને લગતાં ખાતાના વડા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે આ વીશેની તમારી અરજી નામદાર મુંબઇ સરકાર મારફતે મોકલવી અને હવે પછી સર્વ પત્રવ્યવહાર નામદાર મુંબઇ સરકાર મારફતેજ મોકલવો. કમીટીએ તેના જવાબમા લખ્યું હતું કે આ ચેમ્બર ઘણા વખતથી હીંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાં ઉપર સીધી રીતે લખાણ કરતી આવી છે અને હવે નામદાર મુંબઇ સરકાર મારફતેજ પત્રવ્યવહાર કરવાનું જણાવવામાં આવે છે તે માટે વાંધો ઉઠાવે છે. એ પત્રના જવાબમા હીંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાં તરફથી જવાબ આવ્યો હતો કે વેપારી વર્ગના સામાન્ય લાભના દરેક સવાલ વીશે સીધો પત્રવ્યવહાર હીંદી સરકાર સાથે કરવાનું ચેમ્બર ચાલુ રાખી શકશે પણ ટેરીફ વેલ્યુએશન માટેની સભામા ચેમ્બર તરફના કેટલા પ્રતીનીધી મોકલવા એ સવાલ વીશે જે કાંઇ પત્રવ્યવહાર થાય તે નામદાર મુંબઇ સરકાર મારફતે મોકલવો.

કમીટીએ એ પત્રની નોંધ લીધી હતી

---

૧ મારસેલ્સની ૨ગીન લાદીઓ સફાઇદાર અને મજ

૧૧ રેલ્વે ભાડાં વીશે ચેમ્બરે નામદાર સરકારને કરેલી અરજીનો રેલ્વે બોર્ડ તરફથી જવાબ આવ્યો હતો કે રેલ્વેઓ પાસે તેમનાં ડામ માટેનાં આંધનો ઘટી જવાથી રેલ્વેના દર ઘટાડીને લડાઈ અગાઉ હતા તેટલા કરવાનું હાલ અને તેમ નથી પણ આવતા ઑક્ટોબર માસમાં રેલ્વેઓના પ્રતીનીધીઓનું કન્ફરન્સ ભરવામાં આવનાર છે તે વેળા એ સવાલ વીશે વીચાર ચલાવવામાં આવશે. સરકારે નાંખવામા આવ્યો તે વેળા માત્ર લડાઈનું જ કારણ હતું પણ એ કર ક્યારે કાઢી નાંખવામાં આવશે તે વીશે હજી સુધી કાંઇ કહી શકાય તેમ નથી.

કમીટીએ એ પત્રની નોંધ લીધી હતી.

૧૨ બી. બી. એંડ સી. આઇ. રેલ્વેવાલાઓ સાથે જે પત્રવ્યવહાર અપર ઇંડીયા ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સે માલની લાવલઇંજામાં થતી ઢીલ બાબદ કર્યો હતો તેની નકલ એ ચેમ્બરે આપણી ચેમ્બર ઉપર મોકલી આપી હતી. કમીટીએ તેની નોંધ લેવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

૧૩ ફ્રીન્ચેંડ તરફથી લંડન ખાતેના ફ્રેન્સલ જનરલ મી. એલ. નોગ્રાન તરફના એક પત્રની નકલ મુંબઇ સરકારે મોકલી આપી હતી જેમાં જણાવેલું હતું કે ફ્રેન્ચેંની સરકાર મુંબઇ ખાતે એનરરી વાઇસ કૉન્સર્લ નેમવા માગે છે અને ઉમેદવારો પાસે તે માટે અરજી માગે છે તે માટે જેની નેમણુંક થશે તેને પગાર આપવામા આવશે નહીં પણ કી તરીકે જે આવક થશે તે તેને મળશે. ઉમેદવારોએ પોતે કયા રાજ્યની પ્રજા છે તે તથા ઉમર ધંધો વગેરે વીગત સાથે અરજી કરવી. કમીટીએ એ પત્રની હકીકત સભાસદોને જણાવવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

સ્ટેટ બેંક વીશે ચેમ્બરે નામદાર સરકારને કરેલી અરજી.

નામદાર હીંદી સરકારનાં નાણાં ખાતાંના
સેક્રેટરી જોગ,
સીમલા.

સાહેબ,

મુંબઇ બેંકના ભાગીદારોની વાર્ષિક સભા હમણાં થોડા દિવસ અગાઉ મળી હતી તેમાં બાબત કરતાં એ બેંકના પ્રમુખે જણાવ્યું હતું કે ત્રણે ઇલાકેદાર બેંકોને એકઠી કરવાના સવાલ વિશે હાલ વીચાર ચલાવવામાં આવે છે અને એ વીશેની દરખાસ્તો એ ત્રણે બેંકોના ભાગીદારોની અનુમતી અને મંજુરી માટે રીતસર રજુ કરવામાં આવે એવો સંભવ છે. આ ટીકા ઉપર મારી કમીટીનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું છે. એનો અર્થ સ્પષ્ટ છે કે સરકારી બેંકની યોજના વીશે સરકાર વીચાર ચલાવે છે. મારી કમીટી આશા રાખે છે કે આ યોજના વીશે વેપારી ડોમનો અભિપ્રાય માગવામાં આવશે અને એ યોજના સંબંધી ટીકાઓ તથા સુચનાઓ રજુ કરવાની વેપારી ડોમને તક આપવામા આવશે. આ બાબદમાં હીંદી સરકારનાં નાણાં ખાતાંમાંથી તા. ૨૨ મી જુલાઈ ૧૯૧૪ ને દીને લખાયલા પત્ર વીશે આપનું લક્ષ બેંચવાની મને આજ્ઞા થઇ છે. એ પત્રના નીચલ ફકરામાં હીંદી નાણાં તથા ચલણને લગતાં કમીશનની વધારે અગત્યની કેટલીક ભલામણોને ગણતરીમાં લેવામા આવી હતી. એમાંઆઠમી બાબદ "ક્યાંતો સરકારી બેંક સ્થાપવાની વિરૂધમા ચોખ્ખો નિર્ણય આપે અથવા તો તે સ્થાપવા માટેની ચોક્કસ યોજના ઘડી કાઢવે એવી એક નાની અનુબંધીઓની કમીટી નેમવાનો સવાલ" એ હતી. એ ઉપરથી દેખાય છે કે સરકારી બેંક સ્થાપવાની યોજના નામદાર સરકાર છેવટની સ્વીકારે તે અગાઉ આવી કમીટી પાસે રજુ કરવાની હતી.

અ ચેમ્બરની કમીટી આશા રાખે છે કે આવી રીતની જે સમજુતી હતી તે પ્રમાણે હજી પણ અમલ થશે અને આ બાબતમાં જે દરખસ્તો રજુ થાય તે ઉપર પોતાનો મત દર્શાવવાની વેપારી ફોમને તક આપ્યા વગર કાંઇ પણ પગલું ભરવામાં આવશે નહીં. ૧૯૧૪માં ધરણા રાખવામાં આવી હતી તે પ્રમાણે જે કમીટીને આ બાબત સોંપવાની હોય તો તેમાં બીન સરકારી વેપારી ફોમના પ્રતિનિધિઓને ચોગ્ય સ્થાન આપવામાં આવશે એવો મારી કમીટીને વિશ્વાસ છે.

લી. આજ્ઞાંકીત સેવક,
જે. કે. મેહેતા.
સેક્રેટરી.

ચેમ્બરમાં આવતાં ચોપાન્યાં.

1. American Review of Reviews (Monthly.)
2. *Bankers' Magazine* (Monthly.)
3. Board of Trade Journal (Weekly.)
4. Bombay Government Gazette (Weekly.)
5. British Exporters' Register (Quarterly.)
6. British India Agricultural Statistics (Annual.)
7. Capital (Weekly.)
8. Commerce (Weekly.)
9. Commerce and Finance (Weekly.)
10. Cotton Press Return (Fortnighly.)
11. Cotton Spinning and Weaving in Indian Mills (Monthly.)
12. Economist (Weekly,)
13. Gazette of India (Weekly.)
14. Government Press Notes.
15. Indian Journal of Economics (Quarterly.)
16. Indian Trade Journal (Weekly.)
17. International Conciliation (Monthly).
18. International Review of Agricultural Economics (Monthly.)
19. International Review of Agricultural Statistics (Monthly.)
20. International Review of Science and Practice of Agricultural (Monthly)
21. International Trade Developer (Monthly.)
22. Investors' Review (Weekly.)
23. Journal of the Birmingham Chamber of Commerce (Monthly.)
24. Journal of the British Chamber of Commerce at Marseilles (Monthly.)
25. Journal of the Incorporated Chamber of Commerce, Liverpool (Monthly.)
26. Journal of the Indian National Association, Zanzibar, (Monthly.)
27. Journal of the Indo—Japanese Association (Monthly.)
28. Journal of the London Chamber of Commerce (Monthly.)
29. Modern Review (Monthly.)
30. Mysore Chamber of Commerce Price Current and Market Report (Weekly.)

31. Mysore Economic Journal (Quarterly.)
32. Nation (Weekly.)
33. New Statesman (Weekly.)
34. Record of the Manchester Chamber of Commerce (Monthly.)
35. Seaborne Trade and Navigation of British India (Monthly and Quarterly.)
36. Statist (Weekly.)
37. System (Monthly.)
38. Times History and Encyclopaedia of the War (Weekly.)
39. Times Trade Supplement (Weekly.)
40. Trade by Land of British India with Foreign Countries (Monthly.)

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં વધારવામાં આવેલાં પુસ્તકો.

C. 776. International Conciliation June 1919 (2 Copies).
,, 777. Catalogue of Books added to the of the Bombay branch of the Royal Asiatic Society's Library 1918.
,, 778. The Timas History of the war Vol XVII 1918.
,, 779. Do. Do. Do. Vol. XVIII. 1918.
,, 780. The Journal of the Indian Merchants' Chamber July—June 1918—19
,, 781. Annual Report of the counsil of the Indian Institute of Science, Banglore 1919.
,, 782. Do Do. Do Do. 1919.
G 1426. Administration Report of the Irrigation works for 1917-18 part II.
,, 1427. Records of the Geological Survey of India Vol I Part I 1919.
,, 1428. Annual Statement of the Trade & Navigation for 1917-18.
,, 1429. British India Agriculture Statistics 1915-16-1916-17, 1917-18.
,, 1430. Reports on the administration of the Excise Department in the Bombay Presidency, Sind, Aden year 1917-18.
,, 1431. Alphabetical List of Railway Stations in India 1919.
,, 1432. Report on the Sea-Borne Trade and Customs Administration of the Bombay Presidency excluding Sind for 1918-19.
,, 1433. Annual Report of the Lunatic Asylums 1918.
,, 1434. Indian Munitions Board Organization and Work 1918.
,, 1435. Bombay Baroda & Central India Railway goods Tariff Part I a No 2 of 1st may 1919.
,, 1436. Annual Statement of the Trade and Navigation of the Presidency of Bombay excluding sind for the year 1917-18.
,, 1437. Report on the Maritime Trade of the Province of Sind for 1918-19.
,, 1438. Administration Report of the Forest Circle in the Bombay Presidency including Sind for the year 1917-18.
,, 1439. Annual Statement of the Sea Borne Trade of British India for the year ending 31st March 1918 Vol I.
,, 1440. Statistics of British India Vol. III Public Health 1919

વિગ્રહ અને વેપારઃ સરકારી જાહેરનામાં.

જેમાં વાળ વપરાતા હોય એવી ચીજો, બ્રશ વગેરેના સંબંધમાં આસ્ટ્રેલીયાની સરકારે જાહેર કર્યું છે કે એ માલ ત્યાંના કોઇ બંદરે ઉતારવા યાદ સાઠ દીવસમાં એવું સરટીફીકેટ માલ નીકાશ કરનારા દેશના તંદુરસ્તી ખાતાના અમલદારની સાહી સાથેનું રજુ કરવું પડશે કે જેમાં તેણે જણાવ્યું હશે કે આ માલને જંતુ મારી નાખનારી ચીજોથી સાફ કરવામાં આવ્યો છે. એ સરટીફીકેટ એજ માલ માટે છે એમ બતાવનારો પુરાવો પણ હોવો જોઇશે.

લડાઇને અંગે જેમણે સરકારની સેવા બજાવી હશે તેમને સરકારી નોકરીની બાબતમાં કેટલાક ખાસ લાભ આપવાનો સરકારે ઠરાવ કર્યો છે જેને લગતી વીગત હીંદી સરકારનાં ગેઝેટમાં ૧૬૦૧/૨ મે પાને છાપવામાં આવી છે ત વીશેની વીશેષવાર માહીતી એમાંથી મળી શકશે.

ઇંગ્લંડનો સરકારે ત્યાંની આયાત તથા નીકાશ ઉપર મુકેલા અંકુશો ધીમે ધીમે દુર કરવા માંડયા છે તે વીશેની કેટલીક વીગત ઇંગ્લંડનાં બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ જર્નલના તા૦ ૨૪-૭-૧૯ સુધીમાં પ્રગટ થયલા અંકોમાં છપાઇ છે તે વીશે વીશેષ માહીતી ચેમ્બરની ઓફીસમાંથી મળી શકશે.

હીંદી સરકારે લડાઇને લીધે વેપાર ઉપર અંકુશ મુકવા માટે અગાઉ બહાર પાડેલ નીચેનાં જાહેરનામાં હવે રદ કર્યા છેઃ—

તારીખ ૨૧-૭-૧૬ નં. ૬૧૬૭-૧૫૦ ડબલ્યુ. ચીન, સીયામ, ઇરાન, મોરક્કો લાઇબેરીયા પોર્ટુગીઝ ઇસ્ટ આફ્રીકા, અને સુરો પમાં સુનાઇટેડ કીંગ્ડમ, રશીયા, ફ્રેન્સ તથા ઇટાલી શીવાયના મુલકો માલ મોકલવા ઉપર અંકુશ મુકવા માટેનું.

તારીખ ૮-૧૨-૧૭ નં. ૧૨૨૩ ડી. નોર્વે, સ્વીડન, ડેન્માર્ક હૉલેંડ તથા સ્વીટ્ઝરલેંડ સાથેના વેપાર ઉપર અંકુશ મુકવા માટેનું.

તારીખ ૨૧-૭-૧૬ નં. ૬૧૬૮-૧૫૮ ડબલ્યુ. નોર્વે સ્વીડન, ડેન્માર્ક, બેલ્જયમ, હૉલેંડ અને સ્વીટ્ઝરલેંડથી સુનાઇટેડ કીંગ્ડમ, ખાતે આયાત થયેલા માલની સુનાઇટેડ કીંગ્ડમથી હીંદુસ્તાનમાં આયાત થાય તે ઉપર અંકુશ મુકવા માટેનું.

આસ્ટ્રોયન લોઇડ કંપનીની સ્ટીમર મેરીચેન્બાદને ફ્રેંચ કાફલાએ લડાઇમાં પકડી હતી તે વીશેની લશ્કરી અલાલતનો ચુકાદો હમણા બહાર પડયો છે જેની રૂએ એ સ્ટીમરનો માલ જપત થયો છે. જેમને એ ચુકાદા વીરૂદ્ધ અપીલ કરવી હોય તેમને માટે તા. ૪-૧૦-૧૯ સુધીની મુદત નકી કરવામાં આવી છે.

ગાય, ભેંશ, ઘેટાં, તથા બકરાંનાં કાચાં ચામડાના સંબંધમા કસ્ટમ્સ કલેકટરે તા ૨૭-૮-૧૯ ના પત્રમાં જણાવ્યું છે કે બ્રીટીશ સામ્રાજ્યના કોઇપણ ભાગ બાતે એ ચામડ નીકાશ કરવા દેવામાં આવશે. આ સામ્રા જ્યની બહારના કોઇપણ દેશમા તે મોકલ વાના હશે તો તેવા દરેક પ્રસંગ માટે સરકારની મંજુરી લેવી પડશે જે માટેની અરજી મુબઇના કસ્ટમ્સ કલેકટરના શીરના માથી મોકલવી.

વિગ્રહ અને વેપાર: સરકારી જાહેરનામાં.

જેમાં વાળ વપરાતા હોય એવી ચીજો, બ્રશ વગેરેના સંબંધમાં આસ્ટ્રેલીઆની સરકારે જાહેર કર્યું છે કે એ માલ દરીઆના કોઈ બંદરે ઉતારવા બાદ સાઠ દીવસમાં એવું સરટીફીકેટ માલ નીકાશ કરનારા દેશના તંદુરસ્તી ખાતાના અમલદારની સહી સાથેનું રજુ કરવું પડશે કે જેમાં તેણે જણાવ્યું હશે કે આ માલને જંતુ મારી નાખનારી ચીજોથી સાફ કરવામાં આવ્યો છે. એ સરટીફીકેટ એજ માલ માટે છે એમ બતાવનારા પુરાવો પણ હોવો જોઇશે.

લડાઇને અંગે જેમણે સરકારની સેવા બજાવી હશે તેમને સરકારી નોકરીની બાબતમાં કેટલાક ખાસ લાભ આપવાનો સરકારે ઠરાવ કર્યો છે જેને લગતી વીગત હીંદી સરકારના ગેઝેટમાં ૧૬૦૧/૨ મે પાને છાપવામાં આવી છે ત વીશેની વીગતવાર માહીતી ચેમ્બરમાંથી મળી શકશે.

ઇંગ્લંડનો સરકારે ત્યાંની આયાત તથા નીકાશ ઉપર મુકેલા અંકુશો ધીમે ધીમે દુર કરવા માંડયા છે તે વીશેની કેટલીક વીગત .ઇગ્લંડનાં બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ જર્નલના તા૦ ૨૪-૭-૧૯ સુધીમાં પ્રગટ થયલા અંકોમાં છપાઈ છે તે વીશે વીશેશ માહીતી ચેમ્બરની ઓફીસમાંથી મળી શકશે.

હીંદી સરકારે લડાઇને લીધે વેપાર ઉપર અંકુશ મુકવા માટે અગાઉ જાહેર કરેલાં નીચેનાં જાહેરનામાં હવે રદ કર્યાં છે:—

તારીખ ૨૧-૭-૧૬ નં. ૬૧૬૭-૧૫૮ ડબલ્યુ. ચીન, સીયામ, ઇરાન, મોરક્કો લાઇબેરીયા પોર્ટુગીઝ ઇસ્ટ આફ્રીકા, અને યુરોપમાં યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ, રશીયા, ફ્રાન્સ તથા તથા ઇટાલી શીવાયના મુલકો માલ મોકલવા ઉપર અંકુશ મુકવા માટેનું.

તારીખ ૮-૧૨-૧૭ નં. ૧૨૨૩ ડી. નોર્વે, સ્વીડન, ડેન્માર્ક હૉલેંડ તથા સ્વીટઝલેંડ સાથેના વેપાર ઉપર અંકુશ મુકવા માટેનું.

તારીખ ૨૧-૭-૧૬ નં ૬૧૬૮-૧૫૮ ડબલ્યુ. નોર્વે સ્વીડન, ડેન્માર્ક, બેલ્જ્યમ, હૉલેંડ અને સ્વીટઝરલેંડથી યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ, ખાતે આયાત થયેલો માલની યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ મથી હીંદુસ્તાનમા આયાત થાય તે ઉપર અંકુશ મુકવા માટેનું.

નવા પ્લાનોના ખીલ્ડીંગમાં ટાઇલ્સ કેમ પુરી પાડે છે?

જૉઇન્ટ–સ્ટૉક કંપનીઓ.

ટેબલ, પહેલું.

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્થાનમાં જોડાઇ ગયેલી કંપનીઓ જે જુન ૧૯૧૯ માં રજીસ્ટર થઇ હતી. તેની વીગત નીચે લખવામાં આવી છેઃ—

જાત.	જુન ૧૯૧૮		જુન ૧૯૧૯.	
	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦	સંખ્યા.	થાપણ. રૂ. ૧,૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્વેસ્ટમેન્ટ				
૧. બેંકીંગ અને લોન.	૩	૨૫૦	૫	૩,૪૦
કૉમર્શીયલ:—				
૨. કૉઓપરેટીવ એસોશીએશન.	૧	૨૦	...	...
૩. પ્રીન્ટીંગ પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	...	...	૧	૧૫૦
૪ મીલ્સ.	૮	૧૯,૩૦	૧૨	૧,૦૧,૨૯
મીલો અને પ્રેસોઃ—				
૫. કૉટન જ્યુટ, રબ્બર અને પ્રેસો	૧	૫,૦૦	૧	૫૦૦,
૬. રાઇસ મીલ.	...	...	૨	૩,૫૯
૭. સો અને ટીમ્બર મીલ.	૧	૧૯,૦૦	...	...
૮. ઓઇલ મીલ અને પ્રેસો	...	...	૨	૧૯,૦૦
ચા અને બીજી વાવેતર કુંઃ—				
૯. ચા.	૨	૨,૯૫	૨	૪,૫૦
૧૦. બીલ્ડીંગ્સ	૩	૭૦	૬	૧૧,૨૫
ઇંટો અને પથ્થરની ખાણો				
૧૧. કોલસો.	...	...	૨	૧૬,૫૦
૧૨. બીલ્ડીંગ્સ	...	...	૩	૧,૪૫
૧૩. જમીન અને બાંધકામ	...	...	૧	૫૦,૦૦
૧૪. જવનો ઢારૂ	૧	૧,૦૦	...	...
૧૫. ઉપર લખ્યા ઉપરાંત બીજી કંપનીઓ.	૧	૮,૨૫	...	...
કુલ્લે.	૨૧	૪૯,૯૦	૩૭	૨,૦૮,૩૦

માઇસોર અને બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનમા એપ્રીલ થી જુન ૧૯૧૯ એ બે મહીનામાં ૧૯૧૮ ની ગલા મહીનાને સરખાવતાં નીચે પ્રમાણે રજીસ્ટર્ડ થયેલી છેઃ—

કંપનીઓની જાત.	એપ્રીલ થી જુન ૧૯૧૮		એપ્રીલ થી જુન ૧૯૧૯.	
	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ.				
૧. બેંકીંગ અને લોન.	૬	૩,૪૦	૨૧	૨,૨૧૦
૨. ઇન્સ્યુરન્સ	૧	૧૦,૦૦	૧	૨,૦૦,૦૦
ટ્રેડીંગઃ—				
૩. નેવીગેશન	...	.....	૧	૧,૦૦૦
૪. શીપીંગ લેન્ડીંગ અને વેરહાઉસીંગ.	...	.....	૧	૩,૦૦૦
૫. પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી	૪	૩,૦૦	૩	૩૭૫
૬. બીલ્ડીંગ્સ.	૨૯	૯૨,૦૫	૪૪	૪,૨૫,૩૭
મીલો અને પ્રેસોઃ—				
૭. કોટન મીલ	૨	૪૫,૦૦	૧	૭૫૦
૮. જ્યુટ મીલ.	...	.....	૧	૭,૫૦૦
૯. કોટન, જ્યુટ, સ્ક્રુસ, અને પ્રેસો.	૧	૫,૦૦	૨	૧,૦૦૦
૧૦. રાઇસ મીલ.	૧	૪૫,૦૦	૨	૩૫૦
૧૧. સો અને ટીમ્બર મીલ.	૧	૧૦,૦૦	...	..
૧૨. બીજી મીલો અને પ્રેસો.	૧	૧,૦૦	૩	૧,૫૦૦
ચા અને બીજી વાવેતર કુાં :—				
૧૩. ચા.	૬	૬,૯૦	૧૫	૪,૧૦૦
૧૪. બીલ્ડીંગ્સ.	૫	૧૯,૯૦	૬	૧,૧૨૫
ખાણો અને પથરની ખાણો.—				
૧૫. કોલ.	૧	૭,૦૦	૧૧	૪,૨૨૫
૧૬. બીલ્ડીંગ્સ.	૪	૫,૧૮	૬	૩૪૫
૧૭. જમીન અને બાંધકામ.		.....	૩	૮,૧૦૦
૧૮. જવનો દારૂ.	૨	૧,૭૨	...	..
૧૯. બાંડલું કારખાનું.	૧	૪,૦૦	...	...
૨૦. ઉપર જણાવ્યા ઉપરાત બીજી કંપનીઓ.	૧	૮,૨૫	૩	૩,૩૦
કુલે.	૬૭	૨,૬૬,૬૯	૧૨૪	૬૮,૪૬૭

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમા વુન ૧૯૨૯માં થયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ ના નામ ઠેકાણા વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

નં૦	નામ અને જાત.	ઠેકાણું	હેતુ	થાપણ રૂ.
	૧. બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ.			
૧.	અન્નુર વરદંગ સહ્યાનીધી .	સેક્રેટરી, કે. વી. સુબ્રહમની આયર, અન્નુર, કોઇમબતુર મદ્રાસ	બેંકીંગ અને ધીરધાર.	૧,૦૦,૦૦૦
૨.	કોમર્શીયલ બેંક ...	મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર, કે. સરવન ભવ મુદે લીયર, કન્હા ગોડન, સલે, વીકુ મલાયાન, પાલયામ કોઇમબતુર, મદ્રાસ.	,, ,,	૧,૦૦,૦૦૦
૩.	પરીયા નેકાનપલયામ શ્રી રથકિષ્ન વિલાસા નીધી...	સેક્રેટરી, કે. મથુ નડુ પરૂયા નેકાન-પલાયમ, કોઇમબતુર, મદ્રાસ.	,, ,,	૧,૦૦,૦૦૦
૪.	મથુરા લોન કું	ડાયરેક્ટર, એસ ણી. સિંહ, મથુરા, બંગાલ	ધીરધારનો ધંધો	૨૦,૦૦૦
૫.	ધાનબદ લોન અને ટ્રેડીંગ કુંપની	સેક્રેટરી, કે. પી. સરકાર, ધનબાદ, બીહાર અને ઓરીસા	બેંકીંગ. ધીરધાર અને એકસચેન્જનો ધંધો.	૨૦,૦૦૦
	૨ ટ્રેડીંગ.		બેંકીંગ, લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ કુલ.	૩,૪૦,૦૦૦
	(અ) પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.			
૬.	યુનીવર્સલ પબ્લીશીંગ સીન્ડીકેટ	જનરલ ડાયરેક્ટર, કે. સીતારામયા પંપ, શુકવપન સ્ટ્રીટ, ગોજ ટાઉન, મદ્રાસ.	છાપવાનુ । કામકાજ વગેરે	૧,૫૦,૦૦૦

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
(બ) બીનઅો			
૭. તાતા એનજીનીયરીંગ કું....	સેક્રેટરી, એ. ટી, આર નાલ, નવસારી બીલ્ડીંગ, ફ્રેાર્ટ મુંબઈ	આરચીટેક્ટ અને ઈનજીનીયરસે.	૧૦,૦૦,૦૦૦
૮. બીટ સ્ટોર્સ	૬૪,૩૨ સ્ટ્રીટ, રંગુન.	વહાણુ બનાવવાને લગતો દરેક સામાન વેચનાર.	૧,૦૦,૦૦૦
૯. જી. કોકેન મીની કું (૧૯૧૯)	૧૦૫-૧૦૭ મેન્ટો ગોમરી સ્ટ્રીટ રંગુન.	મશીનરી, મોટરેા વગેરેમાં કામકાજ કરનાર	૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૦. એલફ્રર્ટ પેઈન્ઠસ ...	૧૫, કલાઈવરેા, કલકત્તા.	રંગ અને વારશની વગેરે બનાવનાર.	૫,૦૦,૦૦૦
૧૧. આટલાસ કનસ્ટ્રકશન કું...	મેનેજીંગ, એજન્ટો, વેબરની કું ૩, મીશનરેા, કલકત્તા.	એનજીનીયરસ અને કોન્ટ્રેક્ટર વગેરે.	૬,૦૦,૦૦૦
૧૨. સી. ડી. બોઇસની કું ...	મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર, ડા. આલ્સ કનકન બોઇસ.	કેમીસ્ટ અને ડ્રગીસ્ટ વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૧૩. જે. સી ટોશ	૨૪, સ્ટ્રેન્ડ રોડ, કલકત્તા	લોઢું, ત્રાબુ, અને પીતળના વાસણ બનાવનાર અને સમારકામ કરવાનો ધંધો કરનાર વગેરે	૦ ૨,૦૦,૦૦૦
૧૪. લીસટર એન્ટી સેપટીકસ અને ડ્રેસીંગસ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, મીટર એન્ડ સન્સ, ૧૨, ડેલહાઉસી સ્કેવર કલકત્તા.	રસાયણીક, એન્ટિ સેપ્ટિક, અને શસ્ત્ર વિદ્યાને લગતા ચોપરો અને ઉપણી ચીજો બનાવનાર વગેરે	૨૫,૦૦,૦૦
(ભ) બીનઅો.			
૧૫. બ્રિટીશ અમેરીકન મશીનરી કું	બંગાલ.	ખેતીવાડીને લગતા હથીયારો અને મશીનરી બનાવનાર વગેરે.	૧૦,૦૦,૦૦૦

નવા પ્લાનોના બીલ્ડીંગમાં ટાઇલ્સ કોણ પુરી પાડે છે?

નં૰	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	ભાપણ રૂ.
૧૬.	ઇન્ડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ અને એગ્રીકલ ચરલ એસોશીએશન.	મેનેજીંગ એજન્ટો, શોય મૌમા એન્ડ કું., ૫, પોલોક સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ઉદ્યોગીક, ખેતીવાડી, અને ડેરીને લગતા ધંધા કરનાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૧૭.	હક્કા આયુર્વેદીક ફાર્મસી.	હક્કા બંગાલ.	દવા વગેરેનો ધંધો કરનાર.	૨૦,૦૦૦
૧૮.	ભગત બ્રધર્સ. ...	હેસ્ટીંક સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	સામાન્ય ધંધો.	૨૦,૦૦,૦૦૦
			બીજાઓ કુલ.	૧,૦૧,૨૦,૦૦૦
			ટેર્ડીંગ કુલ.	૧,૦૨,૭૦,૦૦૦
	૩. મીલો અને પ્રેસો.			
	(ઇ) કોટન અને જ્યુટ રહુસ અને પ્રેસો.			
૧૯	ટીપેરા કોટન સી-ડીકેટ.	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઇસ્ટર્ન જાપાન ટ્રેડીંગ કું. ૧૩-૧ કલાઈવરો, કલકત્તા.	રૂની ગાંસડી બાંધવાનું અને તેલ કાઢવાનું કારખાનું વગેરે.	૫,૦૦,૦૦૦
	(ઇ) ચોખાની મીલો.			
૨૦.	દરભંગા રાઇસ મીલો.	મેનેજીંગ એજન્ટો, એચ. વી. ડો એન્ડ કું. ૧૨, રેલહાઉસી સ્કવેર કલકત્તા.	ચોખાનો ધંધો અને મીલ વગેરેનું કામકાજ કરનાર.	૨,૫૦,૦૦૦
૨૧.	બંગાલ રાઇસ મીલ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, જે. સી. શોય એન્ડ કું., ૨૨૩, બોબજાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	,, ,,	૧,૦૦,૦૦૦
			રાઇસ મીલો કુલ.	૩,૫૦,૦૦૦
	(ઇ) બીજી મીલો અને પ્રેસો.			
૨૨.	ન્યુ ઇન્ડીયન પેટોલીયમ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઠક્કર ચુનીલાલ એન્ડ કું., મુ બઇ.	આયાત અને નિકાશ કરનાર અને તેલો બનાવનાર વગેરે.	૯૦,૦૦,૦૦૦

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૨૩. ઇસ્ટર્ન ઓઇલ મીલસ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, જે. સી. રોયની કું., ૨૨૩, બો બજાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	વનસ્પતિ અને બીજાં તેલો વગેરેનો ધંધો કરનાર.	૧૦,૦૦,૦૦૦
		બીજી મીલો અને પ્રેસો કુલ.	૧૦,૦૦,૦૦૦
		મીલો અને પ્રેસો કુલ.	૧૮,૫૦,૦૦૦
૪. ચા અને બીજી વાવેતર કંપનીઓ. (અ) ચા.			
૨૪. ગોપાલનગર ટી કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, બંગાલ પરેન્ટરસ સીન્ડીકેટ, બંગાલ.	ચા ઉગાડનાર વગેરે.	૨,૦૦,૦૦૦
૨૫. ટમસોંગ ટી કું	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઇવેનપોર્ટ એન્ડ કું, ૮-૧, કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	,, ,,	૨,૫૦,૦૦૦
		ચા કુલ.	૪,૫૦,૦૦૦
(બ) બીજાઓ.			
૨૬. ફ્રેઝર પેટ કાર્બો કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, હોમશવીલ્સન એન્ડ કું., ૧૫, કેનીંગ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	રોપાઓના રેસા ઉગાડનાર વગેરે.	૪,૦૦,૦૦૦
૨૭. પાયોનીઅર ડેમડ્રર એસ્ટેટ.	મેનેજીંગ એજન્ટો, ચેટરજી ગાંગુલી એન્ડ કું., ૨૬, સ્ટેન્ડ રોડ, કલત્તા.	કપુરના છોડ રોપનાર અને કપુર બનાવનાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૨૮. છોટાનાગપુર લેડ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટ, જે. સી. બેનરજી, ૨૦. સ્ટેન્ડ રોડ, કલકત્તા.	લાખ અને લાખ ની પતરીઓ બનાવનાર વગેરે.	૫૦,૦૦૦
૨૯. ઇસ્ટર્ન રબર કું. ...	બરમાં.	રબર ઉગાડનાર વગેરે.	૨,૭૫,૦૦૦
૩૦. ઇસ્ટર્ન એજન્સી	,,	,, ,,	૧,૦૦,૦૦૦

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૩૧. ઈસ્ટર્ન નેશનલ સુગર કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, સી. થોમસની કું., ૨, રોયલ પ્લેસ, કલકત્તા.	શેરડી ઉગાડનાર વગેરે	૨,૦૦,૦૦૦
		બીજાઓ કુલ,	૧૧,૨૫,૦૦૦
		ચા અને બીજી વાવેતર કુંપનીઓ કુલ.	૧૫,૭૫,૦૦૦
૫. ખાણ અને પથ્થરની ખાણો (અ) કોલ.			
૩૨ પીટાચર એન્ડ કું.... ..	૧, હેર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	ખાણો અને કોલસાની ખાણોના માલીકો.	૧૫,૦૦,૦૦૦
૩૩. ખ્રીસ્તી વાઈટ એન્ડ કું. ...	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, એ. ખ્રીસ્તી, ૧. એ વેનીસ્ટાર્ટ રોડ, કલકત્તા.	,, ,,	૧,૫૦,૦૦૦
		કોલ કુલ	૧,૦૦,૦૦૦
(બ) બીજાઓ.			
૩૪. ઇન્ડીયન માઇન્સ .. .	રલીયેન્સ રેન્જ, કલકત્તા.	કોલસા અને ઘાસલેટની ખાણો વગેરે.	૨૫,૦૦૦
૩૫ ઇન્ડીયન મીનરલસ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, શોરીજ એન્ડ કું, ૨૩, સ્ટેન્ડ રોડ, કલકત્તા.	ખાણ અને પથ્થરની ખાણો વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૩૬. ગુજરાત માઇનીંગ સીન્ડીકેટ	જે. વી દેશાઇ, અમદાવાદ	ખાણો.	૨૦,૦૦૦
		બીજાઓ કુલ.	૧,૪૫,૦૦૦
		ખાણો અને પથ્થરની ખાણો કુલ.	૧૭,૯૫,૦૦૦
૬. જમીન અને બાધકામ. ૩૭ પીટીટ લન્ડ અને બીલ્ડીંગ	એજન્ટો, મેસર્સ જહાંગીર બી. પીટીટ એન્ડ કું.	જમીન ખરીદનાર અને બીલ્ડીંગ બાંધવાનું કામકાજ કરનાર.	૫૦,૦૮,૦૦૦
		ગ્રાન્ડ ટોટલ.	૨,૦૮,૩૦,૦૦૦

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટો મેળવવા માટે નીચે મુજબ વધુ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી.

પેટંટ નંબર.	અરજી કરનારનાં નામ.	શા માટે.
૪૬૧૯	જી. એન. બેરૂઆહ.	ફેફીન તથા ટેનીન નામના પદાર્થો મેળવવાની રીતમાં સુધારો.
૪૬૨૪	એસ. ટી. ડટન.	રેલ્વેની એકવડી લાઈન હોય ત્યાંનો વહેવાર વધારે સારો ચાલે એવી રીતની શોધ.
૪૬૨૫	ટી. સ્મીંધ.	ચીત્ર કામ માટેના ચાક અથવા પથ્થર બનાવવા તથા ગાભણ અથવા હરસોહન રમકડાં બનાવવા.
૪૬૪૨	કે. એ. એફ. હીઓર્થ.	આવાની ચીમ્નો બગડી જતી અટકાવવાની નવી રીત.
૪૬૪૩	એચ. નીશીમુરા.	લાંબુ ટુંકું થઇ શકે એવું બનાવટી શણ બનાવવાની રીત.
૪૬૪૪	બેંગાલ કેમીકલ એંડ ફાર્માશ્યુટીકલ વર્કસ.	ગેસબર્નરમાં હવા રહે એવો જે ભાગ છે તેમાં સુધારો.
૪૬૪૫	ડી. હબલ્યુ. ગ્રીફીન.	ફળ.
૪૬૪૬	બી. લીમરાવ.	મીઠું મેળવવા માટેના કયારાની ગોઠવણમાં સુધારા.
૪૬૫૯	ઇ. એડરસન.	સંચાકામને લગતાં ઓજારોમાં સુધારા.
૪૬૭૯	એ. જે. મેરેટ.	ચામડાં કેળવવાની તથા બગડે નહીં એમ રાખી મુકવાની રીતમાં સુધારો
૪૬૮૦	પી. એન. સહા.	વહાડકાપ વેળા બાંધવા માટેના મીજાવાળા પાટા.
૪૬૮૧	એસ. એલ. પાનક એંડ કું.	સુધારેલુ તાળુ.
૪૬૮૩	એસ. એમ. યુ. હસન.	આફીસમાં વાપરવાનું મીણ.
૪૬૮૪	પી. ફેગર.	લીથોફોન અને અન્કાલી હાઇડ્રોક્સાઇડ બનાવવાની સુધારેલી રીત.
૪૬૮૫	ડી જે. થોમસ.	લીવર વોટર લીફ્ટ.
૪૧૮૬	જે. એમ. મારૂમ.	ઉડી જાય એવાં તેલને હવાઇ રૂપ આપવા માટે સુધારેલી રીતનો સંચો.
૪૬૮૭	આર. એલ. દત્ત.	આલ્કલી ક્રોમેટ ઓક્સર્ન બનાવવાની રીત.

આ બાબતનો સઘળો પત્રવ્યવહાર "કન્ટ્રોલર ઑફ પેટન્ટસ ઍન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧ ઝાઉ સિલે હાઉસ, કલકત્તા" એ પ્રમાણે કરવો. દરેક અરજી કરનાર ઉમેદવારે પેટન્ટ ઑફીસ હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડીયન પેટન્ટસ ઍન્ડ ડીઝાઇન ઍક્ટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ ઍન્ડ ડીઝાઇન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ ઍન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧૯૧૫ આપેલાં છે) વાંચીને પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના પ્રીન્ટેડ સ્પેસીફીકેશન્સ તેમજ પેટન્ટ ઑફીસનાં બીજાં પુસ્તકો નીચેને ઠેકાણે વિના મૂલ્યે જોવા દેવામાં આવશે:—

ગામ.	ઠેકાણું.
મુંબાઇ...	રેકૉર્ડ ઑફીસ.
	વિકટોરીયા જ્યુબિલિ ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, ભાયખલા.
	ઓગ્ઝે ટેકસટાઇલ ઍન્ડ ઍન્જીનીયરીંગ એસોસીએશન, નં. ૧, એ, સ્પેક્ટ્રસ રોડ, પરેલ.
અમદાવાદ	આર. સી. ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ.
અલ્હાબાદ	પબ્લીક લાયબ્રેરી.
બે ગલોર	ઇન્ડીયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઑફ સાયન્સ.
કલકત્તા...	પેટન્ટ ઑફીસ, નં. ૧, ઝાઉસિલ હાઉસ સ્ટ્રાટ. સીવીલ ઍંજીનીયરીંગ કૉલેજ, સીબપૂર.
કાનપૂર...	ઑફીસ ઑફ ધી ડીરેક્ટર ઑફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ યુનાઇટેડ પ્રોવિન્સીસ.
કરાચી	ઑફીસ ઑફ ધી કલેક્ટર ઑફ કસ્ટમ્સ.
દીલ્હી	ઑફીસ ઑફ ધી ડેપ્યુટી કમીશનર.
હૈદ્રાબાદ	ના. નિઝામના રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.
કાંચી	ઑફીસ ઑફ ધી સીટી ડેપ્યુટી કલેક્ટર.
લાહોર	પંજાબ પબ્લીક લાયબ્રેરી.
લન્ડન	પેટન્ટ ઑફીસ, નં. ૨૫, સાઉથેમ્પટન બીલ્ડીંગ્ઝ, ડબલ્યુ. સી.
મદ્રાસ	રેકૉર્ડ ઑફીસ ઍગમોર, કૉલેજ ઑફ ઍંજીનીયરીંગ.
માઇસોર	ઑફીસ ઑફ ધી સેક્રેટરી ટુ ગવર્નમેન્ટ, જનરલ ઍન્ડ રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.
નાગપૂર...	વિકટોરીયા ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ.
પૂના	કૉલેજ ઑફ ઍંજીનીયરીંગ.
રંગૂન	ઑફીસ ઑફ ધી રેવન્યુ સેક્રેટરી, ગવર્નમેન્ટ ઑફ બરમા.
રૂરકી	થૉમસન કૉલેજ.
શોલાપૂર	ઑફીસ ઑફ ધી કલેક્ટર.

IMPORTS OF SUGAR.

ખાંડની આયાત.

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં ૧૯૧૯ ના જુન મહિનામાં શેરડીની ખાદની નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતી:—

	બીટની ખાંડ.		શેરડીના પાક	
	૧૯૧૮ હંદ્રવેટ.	૧૯૧૯ હંદ્રવેટ.	૧૯૧૮ હંદ્રવેટ.	૧૯૧૯ હંદ્રવેટ.
બંગાળા			૨,૯૯,૫૭૭	૪,૨૫,૩૮૫
મુંબઇ			૨,૦૩,૪૨૨	૫૮,૭૬૯
સિંધ			૧,૨૫,૩૪૨	૧
મદ્રાસ			૧,૧૦,૧૪૯	૧૮,૦૮૮
બર્મા ૨			૭૧,૧૯૨	૧૨,૫૧૬
કુલ. ૨			૮,૦૯,૬૮૨	૫,૧૪,૭૮૯

IMPORT OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના જુન મહિનામા બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ થા ૧ ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ
ગ્યુલ એન્ડ વૉટર નં. ૩૧ થી ૪૦	૧,૬૪,૨૦૦	૨૨,૬૨૧	.....	.....	.. ..	૧,૩૬,૮૨૧
નં. ૪૧ થી ૫૦	૧૧,૪૫૦	૯,૬૯૩	....	.....	.....	૨૧,૪૪૩
નં. ૫૦ થી ઉપર	૨૪,૬૨૦	૬,૩૯૪	....	૩૪,૧૫૫	.....	૬૫,૧૬૯
ઑરેન્જ, રેડ અને બીજા રંગોવાળું નં. ૩૧ થી ૪૦	૭૫,૦૨૫	૬,૮૦૦	.. ..	૨૬,૮૦૦	.....	૧,૦૮,૬૨૫
નં. ૪૧ થી ૫૦	૪,૪૧૨	.....	૨,૫૦૦	.....	.....	૬,૯૧૨
નં. ૫૦ થી ઉપર	.....	.. ..	.. ..	૯૦,૮૦૦	.....	૯૦,૮૦૦
ટોટલ	૨,૨૯,૭૦૬	૪૫,૮૦૮	૨,૫૦૦	૧,૫૧,૭૫૫	.....	૪,૨૯,૭૬૦

સુતર અને સુતરાઉ કાપડનાં આંકડાઓ.

૪. સ. ૧૯૧૯ ના બે માસમાં હિંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં—:

સુતર (રતલ)

બ્રિટીશ ઈન્ડીયા	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	૩,૯૦,૭૬,૫૫૯	૪,૧૨,૨૬,૪૫૩
મદ્રાસ	૩૯,૦૩,૧૬૬	૩૯ ૫૦,૦૮૮
બંગાળા	૨૪,૮૮,૧૭૦	૨૮,૨૨,૩૧૮
સુનાયટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૨૬,૩૯,૪૯૭	૩૨,૯૭,૧૭૫
અજમેર મેવાડ	૧,૪૬,૮૦૮	૨,૦૦,૬૮૪
પંજાબ	૪,૦૨ ૯૪૮	૩,૦૪,૯૮૫
દીલ્હી	૨,૨૦,૫૬૪	૨,૫૩,૭૪૯
મધ્ય પ્રાંતો તથા બિરાર	૨૯,૫૭,૪૪૨	૩૧,૩૨,૩૪૮
બ્રિટીશ ઇંડીયામા કુલ	૫,૧૮,૩૫,૧૧૪	૫,૫૧,૯૭,૮૦૦
દેશી રાજ્યો	૨૯,૧૮,૩૬૦	૨૭,૧૮,૩૪૬
એકંદર કુલ	૫,૪૭,૫૩,૫૦૪	૫,૭૯,૦૬,૧૪૬

કાપડ

બ્રિટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	રતલ	૨,૧૮,૦૫,૩૧૨	૩,૧૨,૮૮,૨૭૬
	વાર	૯,૬૬,૮૨,૮૧૬	૧૪,૨૦,૨૫,૪૧૮
મદ્રાસ	રતલ	૧૫,૫૫,૮૭૬	૧૨,૨૧,૦૪૧
	વાર	૪૧,૪૨,૮૫૮	૪૫,૦૦,૬૫૩
બંગાળ	રતલ	૫,૫૩,૦૫૮	૫,૪૬,૬૯૨
	વાર	૨૮,૨૮,૬૬૯	૨૬,૬૦,૩૮૦
સુનાયટેડ પ્રોવીન્સીઝ	રતલ	૭,૮૩,૩૨૬	૮,૭૨,૪૫૩
	વાર	૧૮,૬૧,૪૨૫	૩૦,૦૧,૩૪૨
અજમેર મેવાડ	રતલ	૧,૪૨,૬૭૬	૧,૪૬,૮૫૫
	વાર	૫,૩૬,૭૪૭	૫,૪૬,૩૩૧
પંજાબ	રતલ	૫૬,૪૭૬	૩૭,૮૭૧
	વાર	૧,૭૩,૮૦૭	૧,૮૩,૧૬૦
દીલ્હી	રતલ	૫૮,૧૩૬	૭૮,૬૧૬
	વાર	૭૮,૮૮૬	૧,૬૪,૫૫૩
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧૦,૬૭,૦૪૩	૧૪,૧૬,૫૦૫
	વાર	૪૫,૨૮,૦૫૮	૫૬,૩૧,૭૫૭
બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૨,૬૦,૩૨,૨૧૫	૩,૫૬,૧૭,૩૧૫
	વાર	૧૧,૭૮,૩૭,૪૬૬	૧૫,૮૦,૭૩,૬૨૪
દેશી રાજ્યો	રતલ	૨૦,૩૮,૦૩૫	૧૬,૬૧,૩૦૧
	વાર	૭૭,૪૬,૦૨૬	૬૫,૪૭,૮૮૮
એકંદર (ટોટલ)	રતલ	૨,૮૦,૭૦,૨૫૦	૩,૭૨,૭૮,૬૧૬
	વાર	૧૧,૮૫,૭૬,૫૨૫	૧૬,૫૬,૨૧,૮૧૨

વેપારી પુછપરછ.

—:×:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશનાં કૉન્સેલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી આતમીઓ આપીશું. અત્રેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું.

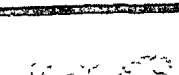
અબર મોકલનારનું નામ.		વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ			
આઇ.	૮૭	મુંબઇની એક પેઢી.	બાળદંતનાં શીંગડાં પુરાં પાડનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે
,,	૯૦	એક હીંદી ગ્રહસ્થ.	બનાવટી લાકડાં જેવા લાગે એવા કાગળો ફરનીચર માટે પુરા પાડે અને આલમારીઓ માટે કામ લાગે એવા પાટીયાં પુરાં પાડે એવા વેપારીઓની સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે
,,	૯૧	કરાચીની એક પેઢી.	માલ બનાવનાર તરફથી જુદા જુદા મુલકોમા ફરતા રહીને માલ વેચવાનું કામ કરે છે અને ચીંધ પંજાબ તથા બલુચીસ્તાનમાં પોતાનો માલ ખપાવવા માંગતી હોય એવી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.
,,	૯૨	સંયુકત પ્રાંતોમાં [illegible] હુન ખાતેની એક પેઢી. [illegible]૦૦	દેહરાદુન ખાતેના ચોખા બરીદનારા સાથે કામ પાડવા માંગે છે.
,,	૯૩	સ્વીટઝરલેંડમાં [illegible] આતેની એક પેઢી. [illegible]	મશાલા, કરીયાણા, કૉફી, સુકો મેવો, અનાજ, ચોખા તથા તેલના વેપાર માટે કમીશન એજંટ નેમવાની ઇચ્છા હોય એવા હીંદી વેપારીઓ સાથે સંબંધમાં આવવા માંગે છે.
,,	૯૫	મુંબઇની એક પેઢી.	કપાશીયા, દીવેલી, ચણા, ખોળ તથા વનસ્પતીમાંથી બનાવેલા તેલ પુરા પાડનાર સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે

નંબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કયા બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇંડયન ટ્રેડ જર્નલ.		
,, ૯૬	દક્ષીણ આફ્રીકામા કેપટાઉન ખાતે.	રેશમી માલ, હાથીદાંતની ચીજો વગેરે બનાવનાર તરફથી દક્ષીણ આફ્રીકા ખાતેના આડત્યા થવા માંગે છે.
અમેરીકન કૉન્સલ મારફતે.	ધી ડીવીડણીસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની.	રંગવાના તથા ચીનના ઠામ માટે વપરાતી ચીજો વેચવા માટે હીંદી વેપારીઓ સાથે ગોઠવણ કરવા માંગે છે.
,,	ધી ગીલ્બર્ટ નીટીંગ કંપની.	હોઝીયરીનો માલ બનાવે છે અને હીંદમાં વેચવા માંગે છે.
,,	ડી. એસ. સ્ટર્ન કું.	મરચાં, વટાણા, બીયાં વગેરે નીકાશ કરનાર હીંદી વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	ધી ગ્રેટીટેરેનીયન એંડ જનરલ ટ્રેડર્સ.	ચેટાંના વાળ હીંદથી નીકાશ કરનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે. જેમને એવું કામ હોય તેમણે માલના નમુના મોકલવા અને બારોબાર પત્રવ્યવહાર કરવો. એ વાળની લંબાઇ પાંચ ઇંચથી ઓછી હોવી ન જોઇએ.
,,	ધી વેસ્ટીંગ હાઉસ લેંપ કું.	બજારમાં પોતાની બનાવટના દીવા વેચાય એમ ઇચ્છે છે. ભાવ વગેરેની વીગત અમેરીકન કૉન્સલ પાસેથી મળશે.
,,	એથલેહેમ મોટર કોરપોરેશન.	મોટર ગાડાંના વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	જે. એ. વેનબ્રંટ એંડ કું.	સ્ટીલ, રસાયણી પદાર્થો તથા ચામડાં કેળવવાના અને રંગવાના ધંધાઓ માટે જોઇતી ચીજો પુરી પાડવા તૈયાર હોય અને એ ધંધામાં બનતી ચીજો વેચી શકે એવા વેપારીઓ સાથે કેટલીક ગોઠવણ કરવા માંગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ એગેરીકન કૉન્સલ મારફતે.	સાહસ્તીન બાત એંડ કું.	ચેટાંના વાળ અને ઠાચાં ચામડાં નીકાશ કરનાર તથા સર્વ પ્રકારનાં ચામાં અને રેચમી માલ, હોઝીયરી વગેરે કાપડનો વેપાર કેાય એવી ચેદીઓ સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.

નોંધ. "ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા ચેદીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેની બાતમીઓનો જવાબ આપવામાં આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સીધું હાયરેકટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી લેવું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

રેટોલ

ગોળીઓ.

(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હમેશને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી જહાંથી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ઘણીજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકીના ઉંદરો નહાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનું મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરકી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ નહાના પુડા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગટ ગણીને મુકવી. ચોથે દીવશે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના આઠસના ૮ આના. મોટા જથ્થામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી ગ્રેટબ્રીટન ઇન્સુરેક્ચરીંગ કું૦.
ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુબઇ.

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો

એક મત.

દેશી હુન્નરનો

નાદર નમુનો.

ટીનની ડબ્બીમાં ચેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલ ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબજાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પડતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમા લેતા અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહાળું થશે.

"બેંગાલી" પત્રના અધિપતિ બાબુ. શ્રી સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એ ટીકડીઓથી એક આંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

		રૂ.	આ.
	આઈંટ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી ૧૪૪ ટીકડીના	૦	૧૫
	ડાયમંડ " " " "	૧	૪
(Red)	રાતી " " " "	૦	૬
	ગ્રીપ " " " "	૦	૧૦
	ગ્રીન (લીલી) " " " "	૧	૪
	કોમર્સીયલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી " "	૧	૪
	બ્લ્યુ ઈંક " " " "	૧	૪
	વાયોલેટ " " " "	૧	૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હરફો મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી કાગળપર ગીલકુલ ફેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ વાપર્યા હશે, તો પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી જુઓ ? કે શાહી કઈ સારી ને કેટલી સસ્તી છે ?

એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મોકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથ્થાબંધ લેનારને ઘણું સારું કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઈ બ્રાંચની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસાધા (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખોઃ—

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની મુંબઈ નં. ૩

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

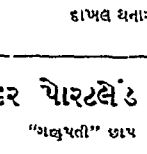
સારી કમાણી કરવાના એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલબા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરમચંદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્સીઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઇમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામાં આવે છે. શીખવવાનો વખત સૌને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી રૂા. ૧ રાખવામા આવી છે. ઓરફનેજ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારને પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ

હમારો સીમેંટ હીંદુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને નફીતા ખાતાઓમા વપરાય છે. એનુ પેકીંગ એક એક ૬ કવેંટના મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી પીપ કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી હેરફેર કરી શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું૦

એજન્ટસ,

નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ.

નિરાશ થવાની જરૂર નથી

પરંતુ જે અન્ય વીશીઓમા, ભોજન ગૃહોમા કે ભપકાદાર લૉજોમા, અને ખુદ પોતાને ઘેર પણ, અહીના જેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટ્રેસ્ટફુલ રસોઇ જમવાની આશા રાખશો તો જરૂર નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પધારો અને ખાત્રી કરો.

ઠે મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લીં. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ —

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિઓમાથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જઠરાગ્ની સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કોવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમા) રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી રગીરમા આવતી શક્તિ હસ્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુ ક સમય માટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ મયમની કુદરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને ચેતાતુ કામ બજવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની બાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન માર્ગને તા ત આપે છે

નોટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે તેથી સુવારોગ લાગુ થઇ શકતો નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે કિંમત દર બાટલીના રૂા ૧—૨—૦

ગ્લીસેરેા ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓમા અને મગજમા મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે, અને જ્યારે તેનુ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આવેગ્યતા અટે શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સ ખ્યાબંધ દર્દો ઉત્પન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે બારૂ આપે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખેડલી ખા પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે એઓને અજમો કે અ ગળણનો ઘરગથ્થુ વિરોધ જણાતો હોય તેમણે અમુક આ દવા વાપરવી કિંમત દર બાટલીના રૂા ૧—૯—૦ (મોટી સાઇઝ.)

" ૦—૧૪—૦ (નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—**ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લીં. લી.**

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

(૩૯)

કર્ણીક ઓષધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણીક	એરંડ મીક્ષચર	(તાવમાટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	એરંડ પીલસ્	(તાવ માટે)	...	.	..	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	ટોનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	..	..	..	૧—૦—૦
કર્ણીક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)	..	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	કફ મીક્ષચર	(ખાંસી માટે)	...	...	.	૧—૦—૦
કર્ણીક	ફ્લોરા મીક્ષચર	(પટ્ટી માટે)	..	..	..	૧—૦—૦
કર્ણીક	ઇન્ડો બામ	(દરદીના દુખાવા માટે)	..	.		૦—૮—૦
કર્ણીક	બીજા દવાને માટે લખો					

Tel "Kadki" Bombay—કર્ણીક ઓષધર્સ ગ્રીડમાર્ગ—મુંબઈ

(૪૮)

તહેવારને માટે ટોપી કયાંથી લેશો?

ઓરીજ ભાવવાણી જુની
અને જાણીતી

મારવાડી
બજાર
મુંબઇ.

મહાલે એન્ડ કંપની.

વીલાયતી
કીરતી ચેહરની જાણીતી
૧૨૬૪ હાથી છાપની હ ગેરીબાલ
એગલોર, સાર્કલ, મીરઝાપુર, બીગરે
તથા બચ્ચાના ફ્રેન્સી ડરેસો તેમજ સાથી જરીની તથા
નવી તરાહની ઇ ટ્ર ફેપ તથા બીકટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓને
ગ જવર જમ્યો હમારે ત્યા હરહંમેશા તઈયાર છે તે લોઈ

જવાને ચુકશો નહી.
અહારગામના ઓર્ડર ઉપર ખુસ ધ્યાન આપવામાં આવશે

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Soulptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.
Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles

Also Portland Cement, etc.

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
CAR
&
Accessories
To buy from us

Telegrams — "AIRSHIP" Bombay.

MAKE US PROVE IT
BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેનો તફાવત કોઈ કહેશો કે?

હા કેટલો?

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ માહેમ?

કાને માંભળેલું સાચુ માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઇને ખાત્રી કરવી પડે છે અને વખતો વખત જતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતાં ન કોઇનું માનવુ કે ન કોઇનું સભાંળવું પણ સીધાજ મે ડ હર્ટ રોડપર વ ડાવન મેનશનમા " ધી ઈસ્ટર્ન મોટર હાઉસ "માંજ જવુ જ્યા મોટરકાર અને તેને લગતા તમામ સામાન ગ્રીકાયને પુરેા પાડવામા આવે છે. ખાત્રીન કરી હોય તેા હવે કરી જુએ.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,
Can you send us your address? Our's is,
THE EASTERN MOTOR HOUSE,
11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,
BOMBAY.

C b 197.

કૃણી & બ્રધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કૃણી &	એચ્યુ મીક્ષચર	(તાવમટે)	...	...	૦—૧૨—૦
કૃણી &	એચ્યુ પીલસ્	(તાવ માટે)	...	...	૦—૧૨—૦
કૃણી &	ટ્રોનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કૃણી &	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)	...	...	૧—૦—૦
કૃણી &	કફ મીક્ષચર	(ખાંસી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કૃણી &	કોલેરા મીક્ષચર	(ઝાડી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કૃણી &	ઇન્ડો બામ	(દરદીના દુખાવા માટે)	...	...	૦—૮—૦

બીજા દવાને માટે લખો

Tel. "Kadli" Bombay—કૃણી & બ્રધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ.

(૪૮)

તહેવારને માટે ટોપી કયાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કુંપની,

મારવાડી બજાર મુંબઇ.

વીલાયતી
ફીસ્તી ચેહરની જાણીતી
૨૨૫ ટાથી ૩૫૦ની ૬ંગેરીઝાન
એગલેટ, સાઈકલ, મીરઝાપુર, વીગેરે
તથા બચ્ચાંના ફેન્સી કેરેસો તેમજ સાથી જરીની તથા
નવી તરાહની ઈંડુ કેપ તથા વીક્ટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓને!
મંગાવનાર જ્યારે હમારે ત્યાં ભરતમેળ વર્ષથાર છે તે ભર્યું
જવાને ચુકશો નહીં.

(૩૪) બહારગામના ઓર્ડર ઉપર ખુલતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.

Largest Importers
of

Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
C A R
&
Accessories

Telegrams:— "AIRSHIP" Bombay.

To buy from us.

MAKE US PROVE IT
BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેનો તફાવત કોઈ કહેશો કે?

હા કેટલો?

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ માનિયે?

કાને સાંભળેલું સાચું માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઇને ખાત્રી ઠરવી પડે છે અને વખતો વખત જાતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતાં ન કોઇનું માનવું કે ન કોઇનું સલાંબલું પણ સીધાજ મેં'ડ હર્સ્ટ રોડપર વંડરવન મેનશનમાં " ધી ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ "માંજ જવું જ્યાં મોટરકાર અને તેને લગતા તમામ સામાન કીફાયતે પુરો પાડવામાં આવે છે. આવીને કરી હોય તો હવે કરી જુઓ.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,

Can you send us your address? Our's is,

THE EASTERN MOTOR HOUSE,

11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,

BOMBAY.

C. B. 137.

PLEASE REMEMBER

MANEKLAL GORDHANDAS,

Offices —
Kapadia Bazar
AHMEDABAD

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores.

Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c., Spinning & Weaving accessories, Healds Reeds, Yarn & Hardware.

Dept.,

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require.

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.

Satisfaction Guaranteed.

Telegrams — "Pramashaw" AHMEDABAD. } Code:—A. B. C. 5th Edition.

C. B. 217.

જત્‌ગ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાન દના ગુરૂ દેવ–ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ક્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.

એમનુ વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા જાડા કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય–રૂા૦ ૨–૮–૦ પોષ્ટેજ વી પી જુદુ.

ઈશ્વરાવતર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉત્તમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામા લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે અંત પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થવા, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાચવા જેવા છે. દરેક મનુજનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાચવો જોઇએ

સર્વ પન વ્યવહાર

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપક –સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફ્રેશનબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

બારીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતર ખાના પાસે

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામા આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન!!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડ પર લખી જાહેર ભાગમાં મુકી સ્મારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

એક નવીન જાતનું ઘી.

તેના આશ્ચર્યકારક ગુણો.

હિમાલય તરફના પ્રદેશના જંગલોમા થતા મોહક વૃક્ષને મળતી ભાતના ઝાડના બીયાંમાંથી એક પ્રકારનું ઘી તૈયાર કરવામા આવે છે અને એ ઘીમા આશ્ચર્યકારક ગુણો રહેલા હોવા છતા તેની શોધખોળ કરીને અત્યાર સુધીમા તેનો લાભ જન સમુદાને કોઇ પણ શોધક આપેલો નથી, એ ઘી દરદાન તથા ખરજવા ઉપર માલીસ કરવાથી ચોવીસ કલાકમા કૃત્રિમ કરે છે, અને નવાઈ ભરેલુ તો એ છે કે તેથી કપડા બીલકુલ ખરાબ થતા નથી માથાના દુખાવા ઉપર માલીસ કરવાથી તાળવેતોબ આરામ થાય છે અને બીજા બ મોનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર રહેતી નથી, પારીરના કોઇ પણ ભાગ ઉપરની ચૂંદના, કળતર કે સાધાઓના દુખાવા ઉપર માલીસ કરવાથી તે વિજળીના વેગે આરામ કરે છે મોઢા ઉપરના ખીલ કરોળીયા અને ચામડી ઉપરના ડાઘ ઉપર માલીસ કરવાથી ધણીજ જડપે તે દુર થાય છે સોજા આવ્યા હોય અથવા કોઇ પણ ભાગ સુજી ગયો હોય તો તે કેટલાકે મસળવાથી તે દરદ નિર્મુળ થાય છે ગુપ્ત ભાગની કે બીજા કોઇપણ કમજોર થયલી નસો ઉપર માલીસ કરવાથી તે નસો ધણીજ મજબુત થાય છે, અને કમકોવત કે નપુસકપણુ એથી દુર થાય છે નકામા કેસ કાઢી નાખ્યા પછીથી તે કેટલાકે આ ઘી માલીસ કરવાથી ઘણી લાબી મુદત સુધી કેસ ઉત્પન્ન નથી ખસ, ચેળ, ગડગુમડ ફોડફોડીઓ, અને ચાદા ઉપર મસળવાથી ઘણીજ જડપે આરામ થાય છે સગભગ એક હજાર માણસો ઉપર અનુભાવ્યા પછીથી આ આશ્ચર્યકારક ગુણો ધરાવનાર ઘી જાહેરને લાભ આપવાને પબ્લીક કરવામા આવેલું હોવાથી તેનો દરેક અવશ્ય લાભ લેવો જોઈએ જણીતાઓ મુકુલ એ નામથી તેને ઓળખે છે તે હવાઓના દરેક જણીતા વેપારીઓને ત્યા તથા બીજા પ્રસ્થિણ દુકાનદારોને ત્યા મળશે મુકુલ અને સિહનાદી ડીયો એ નામ બરાબર વાચીને લેવું તેની એક ડબ્બીની કિમત રૂ ૧ ૮ ૦ છે (પોસ્ટેજ જાદું) તમારા જણીતા વેપારીને ત્યા ન મળે તો મુ બઇને જાહેર ખુરેશ્વર રસ્તે ઘરને માધવબાગમા જતા પાંચ રૂપિયા.

(૬૪)

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

☞ જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઇ દૂર થાય છે, રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, ડેડની અને પગની કળતર, થોડી મહેનતે પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની કોઇપણ જાતની કૃત્રિયાદ તથા દસ્તની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલ્પપ્રયત્ન રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયો ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

જામનગર—કાઠિયાવાડ.

બ્રાંચ ઓફીસ,
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

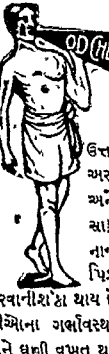
ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઇથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવું, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવું, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુંકી નજર, ચહેરાનું ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ ના શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્ય મુતબ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિસાબ ઠરવાનીશ ઠા થાય છે; આવી સ્થિતમા સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાબ ઘણીજ ગરમ, બળતા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમાં બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ સુંવમાં બિછાનામાં પિસાબ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણુ ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પ્રમાબમાં થતી દરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાત આપી સ્ત્રી પુરૂષને નવી જીવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

ઘણાખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ ચોકું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાની હીલચાલ વગર થોડા વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઈજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણીજ ઝેરી કચરો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અવયવના કામ કરતાં કળજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઇજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે. જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા ચોકું નીકળે અથવા ઘણા વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછા વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાંઇ કચરો હોય અથવા બુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાણું હોય. જો મુત્રથી વધુખ મારતી હોય કે ઇજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતાં હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વારંવાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાતીના સુતા વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબુત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં ખરાબ મુત્ર રહેવાથી ધીમી ફરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફક્ત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇપણ ઠારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ત્રીટ, ન્યુ યૉર્ક—અમેરિકા.

 Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, NEW YORK U. S. A

માયાળુ માતા.

માયાળુ માતા પોતાના સ્તનપાનથી બાળકોને રૂષ્ટ પુષ્ટ અને કાન્તિવાન બનાવે છે. તેમ—

મદનમંજરી ગોળીઓ.

તેનું સેવન કરનારાઓને રૂષ્ટ પુષ્ટ, ધૈર્યવાન, કાન્તિવાન અને બળવાન બનાવે છે. તેના સેવનથી રક્ત દોષ, સ્વપ્ન દોષ, વીર્ય વીકાર, નસોની કમજોરી, શરીર અને મનની નબળાઇ, સ્મરણ શક્તિનું ગુમ થવુ, વાંસાની ફટ, હાથ પગની કળતર. તથા હાર્ટ, અરૂચી, અજીર્ણ, દસ્તની કબજીઆત વીગેરે તમામ દરદો દૂર કરી મનને ઉત્સાહી તથા આહોશ બનાવે છે.

કીંમત ગોળી ૪૦ કળી ૧ ની રૂા. ૧.

(૮) વધુ વીગ્રા નામનું દળદાર પુસ્તક મફત મળેછે.

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઑફિસ—જામનગર—કાઠીઆવાડ. બ્રેન્ચ નં. ૧૮૭ કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ

સરકયુલર ના. ૪.

શ્રી ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

જોઇએ છે,

દરેક હિંદી રેલ્વે ઉતારૂએ જાણવું:—

૧. કે જ્યારે એક રેલ્વે કુંપનીના નોકર બનવા રેલ્વે પોતાસેનો માણસ ઉતારૂઓના વર્ગમા બીજાત્રીજા એસાડવાને સખ્તાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરનો અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે

૨ કે આ હકના જ્ઞાનનો અભાવ ઉતારૂઓમા રેલવો કરવાની દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૩ કે પોતીકા ને પોતીકા કરતા ઓછિ નસીબદાર ઉતારૂ-ભાઇના સ્વાર્થને ખાતર આ હકનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૪ કે હિંદ દરેક તેના બેટા, ને પછી તે પહેલા વર્ગનો કે બીજા વર્ગનો ઉતારૂ હોય, તે લેય કે તેના નીચલ વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ વાજબી રીતે વર્તવામા નથી આવતુ તો તેની મદદે જવા ત્રિાયાર રાખે છે

૫ કે ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન નામની એક મંડળી છે તે કોઇ પણ ઉતારૂને રેલ્વે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને ઉપલી મંડળીના ઓનરરી સેક્રેટરીને ન ૨૯૧–૨૯૩ બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ લખી જણાવવું

૬ કે દરેક ઉતારૂએ રેલ્વે કાયદાઓ મુસાફરી કયા પહેલા જાણવાની જરૂર છે.

બોરા બજાર સ્ટ્રીટ,
ફોર્ટ, મુંબઇ

લી૰ સેવક,
જીવરાજ ગોકલદાસ નેણશી.
ઓ. ને. સેક્રેટરી

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યારથી પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ માં ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૪ ને સં. ૧૯૭૨ મા ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ-ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડવાથી એક રૂપીયાનું બ્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હજારો દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાનો દરવાજો ઉઘાડવામા આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંભકુંભના ચાંદલા કરેલી, શીંગડે લીલા ફટકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુકી ગયેલી દશ પંદર ગાયો બેઠેલી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મોશમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનુ પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે કેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કઠાટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમા આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કઠણ ખરીદ કરવા તથા દાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણુંજ ચાહના ધરાવનારું છે. આવા દેશહિતૈષી પરમાર્થિક ખાતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદ્વ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશોદય થશે.

જરા જોશો કે ? ક્યાં ! અનાથ બાળકો તરફ—શું !

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને?

ધાર્યો–અને બચાવો તેાજ બચશે

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભું કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બંધાવી અમર નામના મેળવેા.

લખેા.
ઓ. સેક્રેટરીઓ,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
વઢવાણ કેમ્પ.

(૪૦)

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકેા.

હુન્નર સાગર —મેંણબત્તી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ટીલીટ સીમેંટ વીગેરે ૧૩૦૦ હુન્નર કી મત ૨–૮–૦

હુન્નર પ્રકાશ ઓટેા —દીવાસળી, કાચ સુધી સેટ, અર્કો વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કીં ૩ ૧–૮–૦

હુન્નર સંગ્રહ —ઉલ્લામા ઉલ્લી શોધના, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરેાથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી ચગ્યનેા ઉત્તમ અભીપ્રાય મલ્યેા છે) કીંમત ૩ ૧–૮–૦

સાબુનેા હુન્નર —સરવે જાતના સાબુ, બાર સેાપ, ટાઇલેટ સેાપ, મેલીંગ સેાપ, વીગેરે હુન્નર કીંમત ૩ ૦–૬–૦

હુન્નર માલીકા —૧–૨–૩ હેર ઓઈલ, અત્તર, લવ ડર, પેામેડ, સેાપ, લાઇમજ્યુસ, બામ, એઝુભીક્ષચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરેાથી ભરપુર કીંમત ૩ ૧–૪–૦

હુન્નર દર્પણ —૨–૩–૪–સુગંધી તેલેા, સેટ પેનકીલર, વાળ કાઢવાનેા સાબુ, કેસમેટીક, જર્મન સીલ્વર્સ અતરેા, રંગ, વારનીસ, સ્લેટ, હેરડાઈ, બાર સેાપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત ૩ ૧–૦–૦

હુન્નર કળા જ્ઞાન —અગરબત્તી, સાઈ, ટેાળ ગીલીટ, કાચની આરસી, સેાના રૂપાનુ પાણી વીગેરે હુન્નર. કીંમત ૩ ૦–૬–૦

ફેાટેાગ્રાફીક હુન્નર —કીંમત ૩ ૦–૬–૦

હુન્નરમાળા નવીન —કીંમત ૩ ૦–૪–૦

પેાસ્ટેજ જુદુ

લખેા.—હુન્નરેાદય બુક ડીપેા.
હુન્નરનાં પુસ્તકેા વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ બનીઅન રેાડ (ડી.) મુંબઈ નાં૦ ૯.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાયટેલીઆ–નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શકતી વર્ધક ખોરાક.

ક્રેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

ક્રેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણ હેર ઓઇલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ એફ્. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જથ્થાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (ચેમ્ટ એકીસીન, પ્રોપીલન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)
ઝીંદા બીલ્ડીંગ—ઝુમામસજીદ—મુંબઈ.

વાંચો ! મંગાવો ! ! વાંચો !

આજે પાંચ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીકળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમા રેવન્યુ ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી ચાકભાજીના વાવેતર ક્યારે અને કઇ મોસમમા કરવા, ઝેડતોએ ચોકસ ખર્ચ કરી ઉપજ કેમ વધારવી વિગેરે વિગેરે વિષયોથી ભરપુર આ એકજ માસિક છે નમુનાનો અંક મગાવવાથી મફત મોકલવામા આવે છે વાર્ષિક લવાજમ ફક્ત રૂા ૨) બે રૂપીઆ રાખવામા આવેલ છે લાયબ્રેરીને રૂા ૧–૮–૦ દોઢ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામા આવશે, માટે તુરત નમુના માટે લખો—

ઉપરાંત અમો એ ખેતિવાડીને લગતા નીચે જણાવેલા પુસ્તકો બહાર પાડયા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ ખપી જવાથી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે —

૧	કૃષ્ણાદ કુલભાગનુ બળીવાનુ પુસ્તક	કીંમત રૂા ૧–૧૨–૦
૨	હિંદુસ્થાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત	,, રૂા ૧—૪–૦
૩	ખેતર, ખેડ તથા ખેતરા ફરીથાર બનેરે	,, રૂા ૧—૪–૦
૪	પાણીની શોધ તથા તેના ઉપયોગ સાધન	,, રૂા ૧—૮–૦
૫	ખેતિના ધંધામાથી જેવા કમાવાની કુચી.	,, રૂા ૧—૦–૦
	(આ પુસ્તકમા જુદી જુદી જાતના ખાતરોનો સમાવેશ થાય છે)	
૬	રેશમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેમીકલ વાવેતર કરી રેશમ બનાવવાની રીત	,, રૂા. ૦—૬–૦
૭	કુવામા પાણી વધારવા માટે બેતરીંગ કરવાનો "ખેતિવાડી–વિજ્ઞાન"નો ખાસ અંક	,, રૂા. ૦—૪–૦

ઇશ્વરરાય ભોળાનાથ ત્રંબકરાય, લીંબડી–કાઠીઆવાડ.

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

અંગનું થાકી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં વેદના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવાં, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડિયો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઇ જવું, સ્ત્રીપર અભાવો ધાતુનું તુરત સ્ખલીત થવું. શરીરનું તવાઇ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમોઃ—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે; ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્વરી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઇ વધારે છે અને ઓરાડી વધારી હુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ઇત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે કીં. ગોળી ૩૦ ની દબીના રૂા. ૨૫) ફાયદો ન થાય તો એક પણ શબ્દ પુછ્યા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિખાયેલ શરીરનો બાંધો સ્તન વિગેરે અવયવોને દૃઢ કરે છે; ધાસણી ક્ષુધપણું અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવારોગ અને તે પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. કીં. ગોળી ૩૨ ની દબીના રૂા. ૫.

એક દબી સાથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામાં આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,

કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR Book containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of ruling chiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufacturers in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts, interesting account of Native States and Political divisions of India and up-to date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customary Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufact uring centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or 15 Shillings

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishments located in Japan with notes for tourist's use Price Rs 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS —

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:— RAJKOT, (INDIA.)

&

Branch:— BOMBAY. P. O. Box No 457.

વીલાયત કયાં જાઓ છો?

જરા પેહલા તમારા ઈંડિયામાં તો નજર કરો, જુઓ વીલાયતના સેન્ટને વીમરાવે તેવું.

સેન્ટ વીટેલા

આદીજ મળે છે કે જે ઉંચા ખાનદાને ઈંગ્રેજ કુટુમ્બો પણ હોંસે હોંસે વાપરે છે. તમે એક બાટલી વાપરી જુઓ અને અમો આગ્રીથી કહીયે છીએ કે વીલાયતી સેંટનો તમારો મોહ ઉતરી જશે.

કી. શીશી ૧ નો રૂ. ૧)

(૧૦) ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી હાં.

પાયધુની—મુંબઈ.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળોના રીપોર્ટ, સ્ત્રીકેળવણીની લેખો, ત્રણેક ફાગ્યો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—ને. ઑા. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

.. પી ૪૬ પાસે, ગીરગામ, મુંબઇ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર	બાર માસ	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦ -૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

નવજીવન અને સત્યના

ઑક્ટોબર માસના કેળવણી પરિષદના ઢાળદાર અંકમાં

ગાંડી ગુજરાત—પ્રો. ખળવંતરાય ક. ઠાકોર.

હિન્દુસ્થાનમાં પ્રાથમિક કેળવણી—૧. અમૃતલાલ વિ. ઠક્કર.

કેળવણી વિષે ટુંકા નિબંધો—૨. રણજીતરામ વાવાભાઇ વગેરે જાણીતા વિદ્વાન લેખકોના તથા પરિષદ્ વિષે માહીતિ આપનારા લેખો પ્રકટ કરવામાં આવ્યા છે. છુટી નકલની કીમત ૦—૪—૦

આલુ વર્ષથી ૪૮ ને બદલે ૯૪ પાના કર્યા છે, છતા વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨ હિન્દુસ્થાનની બહારના રૂા. ૨-૮-૦; પુસ્તક શાળાઓ, ગુજરાતી નિશાળના શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ માટે રૂા ૧-૧૨-૦, વધુ વિગત માટે લખોઃ—

સ્વરાજ્ય પ્રેસ ઑફ ઇન્ડીયા મેં સાઇટી } ઇ દુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક, બી. એ; એલએલ. બી.
ગિરગામ—મુ બઇ } તંત્રી અને પ્રકાશક.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Snudries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY, No. 3

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગંધીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ગોળ, હરડાં, જેઠીમધ, જેરકેચલા, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, જુજુપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, જરમન, આફ્રીકા, પૅલેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરના ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બનાવી કસી બનીદ્વીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડતીયા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાડી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.
વધુ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun."
ટેલીફોન.— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩ ૧૦૭ મસ્જીદ બંદર રોડ, બારભાઇ મહોલા, મુંબઇ નં. ૩.

C. B. 083.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hessian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No:— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગંધીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, બોળ, હરડાં, જેઠીમધ, એરંડીયાનાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આમલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, ગુણપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને બીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅસ્ટે-સ્ટાઈન વગેરે દેશાવરો આને ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝીયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બજાર કરી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આવ્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાડી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.

પધ્ધ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun." A. B. 5th.

ટેલીફોન— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩ ૧૦૭ મસ્જીદ બંદર રોડ, બારભાઈ મહોલા, મુંબઈ નં. ૩.

શૂરજી વલ્લભદાસની ફું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ--ફોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી--મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ	બેઝીક અને એસીડ	સલ્ફર રંગ	કેમીકલ્સ
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલ્ફર બ્લેક	બાઈક્રોમ સોડા
ડબ્રા રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	,, પોટાશ
ડીરેકટ બ્લેક	મેલેકાઈટ ગ્રીન	,, યલો	બ્રાઉન શુગર લેડ
ડીરેકટ યલો	ઓરામીન II	,, ખાકી	લીથાર્જ ફ્લેક
ડીરેકટ ગ્રીન	મેટાનીલયલો	,, બ્લ્યુ	ટેનીક એસીડ
ડીરેકટ પીંક	ઓરેંજ II	,, બ્રાઉન	એન્ટીમની સોલ્ટ
બેંઝો પરપ્યુરીન	રહોડામીન 3 R	વિગોર વિગોરે.	ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
ડીરેકટ મેજેંટા	સાઈનીંગ બ્લ્યુ		હાઈડ્રો સલ્ફાઈટ સોડા
ડીરેકટ રૂણીન	વીકટોરીઆ બ્લ્યુ		રટેનેટ સોડા
ડીરેકટ વાયોલેટ વિગોરે.	રટેપીંગ રેડ વિગોરે વિગોરે.		સોડીઅમ સલ્ફાઈડ
			ક્રોરટીક સોડા
			વીગોરે વીગોરે.

(૫૭)

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઈ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑફ્‌નેજ કે. એન. સેક્ષ પ્રેસમાં ધીંડીઆ નારાયણ વનારસેએ છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને જુરા ભાઈ જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઈ એાલ્ડ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોટમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ
ડ્રો ચવના એન્ડ કુાં	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કુાં ...	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડિઆદ	૪ એ
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	૫ એ
ધ ઇંડિયન ક્લેમ એજન્સી	૫ એ
નગીનદાસ અને માણેકલાલ	૬ એ
વલ્લભરામ એન્ડ કુા.	૬ એ
ધ બેંક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ	૭ એ
ધ ન્યુ ઇંડિયન કુાંન લીમીટેડ. ...	૮ એ
જે. બલમલ કુા	૮ એ
ફીરોજ એમ. દસ્તુરજી કુા.	૯ એ
રીયો કેમીકલ કુાં	૧૦ એ
શ્રી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેણસી	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કુા. લી. ...	૧૨ એ
કુશ્રી ભદોર ખબરી	૧૩ એ
ધ. ડી રાઇટર એન્ડ કુા.	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુાં	૧૪ એ
સ્ટેટનો સરકારી વહીવટ	૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	૧૫ એ
ઇ એસ. પટાવાલા	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	૧૬ એ
શ્રી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી. ..	૧૭ એ
ગોદરેજ બધર્સ	૧૮ એ
સી. એન. દાવરની કુાં.... ...	૧૯ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કુાં ...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	૨૧ બી
ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કુાંo લીo .	૨૨ બી
શ્રી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કુાં લી ...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મોલસ્ટર્સ કુા ...	૨૪ બી
કર્નીક બધર્સ	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કુા.	૨૫ બી
મોતીલાલ મુલ્ચંદ એન્ડ કુાં	૨૫ બી
ધ ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ	૨૬ બી

INDEX.

Name of Advertiser.	Page.
West End Watch Co.	1 A.
Drewet Chowna and Co. ...	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A.
Amrutanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ..	5 A.
Nagindas and Manekla1 ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ..	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dastoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A
Jivraj G. Nensi	11 A
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A
Short Advertisements	13 A
Dr. D. Writer & Co.	14 A
M. H. Shastri	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.	14 A
State Management of Railway.	15 A
B. L. Thosar	15 A
E. S. Patanvala	15 A
Rangoon Samachar Press ...	16 A
Davada & Co.	16 A
The Central Bank of India Ltd.	17 A
Godrej Brothers	18 A
G. N. Davar & Co.	19 A
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	20 A
Vardhaman & Sons	21 I
Goverdhandas Kursandas Hallu.	22 I
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 I
The Sabarkantha Boarding House	23 I
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 I
The British Express Maulsters Co.	24 I
Karnik Bros.	25 I
Mahale & Co.	25 I
Motilal Mulchand & Co. ...	25 I
The Eastern Motor House ...	26 I

માનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	...	૨૭ બી	Maneklal Gordhandas ...	... 27 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહતા.	...	...	૨૮ બી.	Dahyabhai Ramchandra Mehta.	28 B.
નાનાલાલ ગોવર્ધનદાસ	...	...	૨૮ બી	Nanalal Goverdhandas...	... 28 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	...	૨૯ બી	Manishanker Govindji	... 29 B.
સપટ & કંપની.	...	...	૩૦ બી	Sapat & Co.	... 30 B
ઓડી. કેમીકલ કું	...	...	૩૧ બી	Od. Chemical Co. ...	... 31 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.		...	૩૨ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji	32 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૨ બી	Jivraj Goculdas Nenshi	... 32 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૩૩ બી	Godrej Brothers ...	... 33 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા		...	૩૩ બી	Mahuva Gauraxak Sabha	... 33 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...		...	૩૪ બી	Kathiawad Hindu Anathashram.	34 B.
આર. જી. કામદાર ...	...	...	૩૪ બી	R. G. Kamdar	... 34 B
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા		...	૩૫ બી	Amritlal Manekla Davavala	... 35 B.
દુલેરાય છોટાલાલ અંજરીયા		...	૩૫ બી	Dulerai Chhotalal Anjariya	... 35 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	...	૩૬ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ...	36 B.
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઇ એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૭ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros...	37 B.
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું૦	...	...	૩૭ બી	The Parastan Perfumary Co..	... 37 B.
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ		...	૩૮ બી	The Coohara Trading Co. Ltd....	38 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાઇલજી એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૯ બી	Gulamhussein Esmalji & Brothers.	39 B.
ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રીમંડળ	...	...	૪૦ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal	... 40 B.
ઇંદુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક	...	...	૪૦ બી	Indulal Kanaialal Yagnik	... 40 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ	...	...	૪૧ બી	Jagjiwandas Narayan...	... 41 B.
શરૂજી વલભદાસની કું.	...	...	૪૨ બી	Shoorji Vallabhdas & Co.	... 42 B.
ડા. કાળીદાસ મોતીરામ	...	...	૧૮૪	Dr. Kalidas Motiram...	... 184

સ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—×o×—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આસ્મની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામા આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર ભાગમાં મુકી સ્મારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(મ. જે. ગજ્જરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે, જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

ગીદ્યોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળસેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વટી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે, અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

કેટલોગો તથા વગેરે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૨-૨૪, ઠાવસહ પટેલ સ્ટ્રીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવામાંથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શૂળ, ગળાંનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, ન્યુમોનીયા, કમરનો દુખાવો, ઠેસ, ઘા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

દુખ પાંઉડર.

કિંમત માત્ર બ આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન હોપો.
(૪૧) ૧૦૯, ફ્રીયર સ્ટ્રીટ-મુંબઈ.

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફર્મ ભરી આપવામાં આવશે.
વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે.
જેની મુલાકાત એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે ઑફીસે પાસે જવાની જરૂર પડશે નહી અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજા કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓના નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮
(૩૬) એડવડ મીનેમાની બાજુમા. ધોબી તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઈ

The Indian Cotton Co., Ltd.

7/9 *Churchgate-St. Fort Bombay.*

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tariff.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરઘતુ ખપની

વેપાર વણજને માટે

ડગલા અને સુટને માટે ઘણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને લેમીંગ કાર્ડ સીલ્ક જાપાનીસ રેશમી ૬ સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલા માલ અને એન્ટીમનીવેસ, ડામાસેંટ, કલોત્રની, સર સુમા, લેડીઝ હેન્ડમેગ અને નોટકેશ વગેરે અમારે ત્યાંથી જથાબંધ તથા પરચુરણ કીફાયત ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

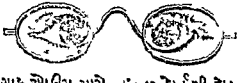
જે. બાલામલ કું૦

દાણા બંદર, મુંબઈ.

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, ન૦ ૭ હોર્ન બી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમા ફકત અમારૂંજ એક સંપુર્ણ ખાતું છે, જ્યાં ઈંગલીશ ટીબી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની હોસપીતાલમાં ડામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસના રેતીનાસ્કોપથી તથા ઓપ્થેલમોસ્કોપથી આંખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાયુ કરી આપે છે કે જે ડામ બાહેર મોટી ફી ખરચતાં પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છ.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લોરેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેટી, મીસીસ બેટી, ઓનરેબલ સર એન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેચેલર, કરનલ ફ્રેરમેન, P. M. O, R. A. M. C., કરનલ બુઘ્ધ M. D., I. M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S., મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની ક્રાબેલીયતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી હુમો પોતે અમારા બીજાઓથી ચાલતા યંત્રોમાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધના

"કોપટોક"

બાયફોકલ ફ્રેસેત તથા તોરીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે સાંધા વગરના) લેન્સીસ તથા ઉંચી કવોલીટીના બ્રેઝીલીઅન પેબલસના તેમજ આંખને ઠંડક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ક્રાઉન ગલાસના સીલીનદરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીલીનદરીકલ પ્રીસ્મેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉત્તમ માલ છતાં ભાવ વ્યાજબી કીમતયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આંખ દુઃખવા આવવી, પાણી જવું, ખીલ વગેરે દરદો માટે ઠંડા બાત્રીપુર્વક ધ્યાજબ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઈલાજ છે. આસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બાઈઓને ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમેનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદ્‌ભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગર્ભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીઠમાંનો દુખાવો, પેડુમાં થતા દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તા ડોકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીન અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીતઃ— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણા નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ફીક્કુ થઇ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીતઃ— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયા નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચુક શક્તિને લીધે ઘણાં બેઆબરૂ એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇપણ ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જોના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામા આવશે.

THE RIO CHEMICAL Co.
79, Barrow Street,
New York, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુ યાર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીના માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા

નવનવીન લેબલો

તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક

ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં

૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ ૬ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) આંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

THE LAKSHMI ART

BOMBAY.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ ભાયખલા મુંબઈ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુકતા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પૌ. જુદું.

મૃર્ગી-ફેફરૂ કે વાઇથી આકડી, તાણ, ખેંચ કે કાઠણી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાતખીલી બેસ રૂંધાવે, થંડાગાર બનવું, ફીણના ફીસોટા, પેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલાછાને લીધે, રડવુ, કુદવું, ધ્રુજવું, નાસવું, બકવું, મોન્યતા, વિચિત્ર બ્લેવું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેન્દ્વાર વરતુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિસ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પૌ.)—દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક કી ૦)—પૌ.—

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનાભાવાળા. સંશોધિક હીસ્ટિરિયા-શેઠ શેરી-વડાદરા.
(૨૯)

" રેલ્વે જુલમમાંથી " પરાધીન મુંગા ઘર્ડ કલાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દૂર કરવાને જો તમારે કાઇપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, અથવા સાહાય્ય લેવાની હોય અથવા તમારે તમારા દિલની ફરીયાદો વધારે ફેલાવાથી લેવી હોય તો " ઇન્ડીયન એસોસીએશન ઓફ ટ્રાફીક્ટસ " ના ઇમ્પીરીયલ રેલ્વે મેનેજમેન્ટ ઓફ રેલ્વેમાં સ્થાપ નાનું ઇળાણ કરવું આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેના રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સરનામેથી મળશે —

છવરાજ જી. નેનસી

ધી ઇન્ડીયન પેસેનજરસ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કેન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનુ કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમા ધરવામાં આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એસ્ટેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત માટે આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૬-૧૧ ૧૯, એન્ડરસ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધધાદારીઓને માટે ટૂંક અક્ષરની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો બાર આનાના ત્રીસ શબ્દ અને ઉપરાંત બદલા દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી વેચાશે આવરો ૧૬ શબ્દ દીઠ બાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમા લખાણ પૈસા સાથે નીચેથી સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ અદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમા મોકલી આપવા

સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓફીસ ટેલીફોન નિકડી ૨૬ ૧૯,
બૅંક સ્ટ્રીટ—કોટ—મુંબઈ.

કેલશાઇટ.

ધોળા, પીળા, અને રાતા, રંગનો જથ્થા-બધ તથા છુટક આખો, તથા પાઉડર વેચવાનો છે જથ્થો. મુ એસ. આચાર્ય, ગોંડલ. (કાઠીઆવાડ.)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

વીજલીના દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

ગ્લોબ, સેન્ડ, તથા વાયરની હોર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેલફોન, વગેરે માલ વ્હોલસેલ ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૭, મુબઈ નં ૨.

કાર્બન પેપર.

જોઇએ છે—એજંટો વેપારીઓને સારૂ કમીશન મળશે.

જાંબુલેક, જાંબુઓ, તથા લાલ સાઇઝ ૧૩"×૮" સો શીટના ૩ ૮/-બીજી સાઇઝ નમુના તથા ભાવ માટે લખો.

મેનેજર—કાર્બન પેપર વર્કસ
(૬૮) પંચ, ભીલા ચીંદવારા સી. પી.

ટુંકી જાહેર ખબરોમાં

" લગ્નનું પત્રું " નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.

ડી. એન. શાહ, 'ખપાટીયા ચકલા'
સુરત.

એવાના ઉદ્દેશ માટે દર માસે પ્રગટ થતું માસિક.

સેવક

(Sevak.)

સેવા' એટ 'ઇવન' 'સેવા' એટ 'સ્વરાજ્ય'
સેવા' એટ' આનદ' 'સેવા એટ 'સ્વાત ત્ય'

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ, અને ડાઘુ કાઢી બેસી રહેવા કરતા ઉઠીને કાર્ય કરો

'સેવક 'ના ગ્રાહક થાઓ અને નામરદપણુ દૂર કરી ખરા મરદ બનો.

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દરીદ્રતાને લાત મારી સાચા ધનવાન થાઓ,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને છ૬ણી વાર્ષિક કરી સદાનો આનદ મેળવો.

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દેશની ભવિષ્યની પ્રજા માટે લાગણી બતાવો.

વાર્ષિક લવાજમ { રૂ ૨ સર્વ સાધારણ, રૂ. ૧॥ સાર્વજનીક લાયબ્રેરીઓ, સેવા સસ્થાઓ તથા મુનિ મહારાજો વિગેરે, રૂ. ૦-૩-૦ છુટક નકલ એકની કિમત,

લખો—**સેવક ઑફિસ.**
ના, ૧૦૫ રીચરોડ—અમદાવાદ.
(નો.—જાહેર ખબરના અતિ મર્યાદ દર પુછો.)

હરકોઇ પ્રકારની

ખાદી.

ખરીદ કરનાર વેપારીઓને ઉપયોગી તક.

દેશી સાળોમા વણેલી, કોટ, હાફકોટ, માટે જાડી સફાદાર ખાદી, ઓઢવા પાથરવાના કામમા આવે, તેવી જાડી ચાદરો, ગોદડાં કરવા માટે ખાસ બનાવેલા ટકાઉ ગજીઆ, દુવાલ, સુતરની પાટીઓ, પીછાનાં, જાજમો વિગેરે, ઘણા દીર્ઘકાળ પર્યન્ત ચાલે, તેવો મજબુત અને ઘટ્ટ માલ, વણકરો પાસે તૈયાર કરાવી. મોટા જથ્થામા, મોકલી આપીએ છીએ

નરસિંહભાઈ પરભુદાસ પટેલ. એલ, એલ્બ્યુ, ટી.
(૬૬) મુ ભાદરણ-(ગુજરાત).

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વખતે આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ખાસ આવકારદાયક પીણું છે. જે "ટીકલીઓ" બુકો કરી એક ટમબલર ઠંડા પાણીમા નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ ટયુબના આના ૮

હમારી શુગર કોટેડ કનીનાઇન કેસ્ટ્રેરા વેજીટેબલ લેક્સેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઇ મધ્યે મારકીટમાં દવા વેચનારાઓને ત્યાથી તથા હમારા ૧૧ ગેલવાડી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

" ટીકલી " બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

(૨૧)

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રી

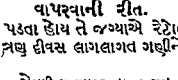
સંધીવા અને ગાઠડના દરદો માટે આ એક ઘણોજ અસરકારક રામબાણ અને ઝડપી ઇલાજ તે ઉપરના નામનુ તેલ છે એ તેલ વા, પેન મારતો વા, તમામ જાતનો સંધીવા, સાએટીકા, ગાઉટ, ગઠણી, કરતલ, આકરા નસોનુ એચાણ, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને ગરદનનુ દુખણ, બરડાની ફાટ, બચાએાના નળળા પડેલા પગે ગુઠણોના સોજો, સુજેલા તથા ગઠણ ગયલા સાધા અને હાડકા અકરસાત, સમળેગો, લકવો, લચક, ચસક, વગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખાવાને ઝટપટ સાજા કરી નળળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી કરતું નવી જીવંત બનાવતી એ આ તેલના ખાસ ગુણો છે, કી મત ફકત રૂપીએ ૨૫

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે ભાઠારગામવાળાઓએ નવસારી લખવુ

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

(૪૫) હેડ ઓફીસઃ—દોરડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ

ગોળીઓ.

(રજીસ્ટર્ડ)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હમેશાને માટે ઘર, દુકાન, ગોદામ છોડી જતા રહી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ઘણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકીના ઉંદરો નહાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનુ મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરકી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ ભાંગી પુડા ઉપર કાણુ દીવસ લાગલાગટ ગણીને મુકવી જોઇએ દીવશે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી

કી મત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથ્થામા મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશુ.

ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦.

ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુમ્બઇ.

જો

તમારે ગ્રીલ વર્કના ઇલાસ્ટ્રેશનની હાઇમારી અને ભૂલમ અક્ષરવવા હોય, હીંડી જોબર ઉલેખને યતી હાની બધ કરતી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પોંડનો હીંદુસ્તાન ઉપર પડતો પસારો અટકાવવો હોય, હીંડીએ માટે રેલ્વેમા સારા પગારની નોકરીઓ જોઈતી હોય, હીંડી ઉદ્યોગ હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવો હોય, લંડન પ્રદર્શની સનવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હોય અને હીંડીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ જોઇતો હોય,

તો

રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ માંગો.

ઉપર દર્શાવેલી રેલ્વે સંબધી લડત ચલાવવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ ફેરેલુ ફંડસ્વરૂપ દાદાભાઇ ૩૬૧, કૉર્નવૉલ રોડ, મુંબઇ, એ સરનામે મોકલવા વીનતી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબના પત્રકો (ડી. ફોર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થોસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ

ઓગ્મે કોમરશીયલ કોલેજ,

(૧૪) ૪૨, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઇ કરનાર.

પાટણવાલા બામ,

રૂમેટીઝમનો કટ્ટા દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનો દુખાવો, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચક કપાણ તથા દમ, છાતીનો દુખાવો. ખાંસી, સરદી, ગળાનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો માખ વીંછુ, વગેરે ઝહેરી ઇંખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે. મારે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરો કી. બા.—૧) ની રૂ ૦॥

વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાજા પુલીમાથી બનાવેલા ઇત્ર ઓછો અત્તરો તથા ઓટો મલશે, અને દરેક જાતના ઇંગ્લીશ શ્નો લવંડર શાણુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.

વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મોકલવું.

એકલા બનાવનારઃ

ઇ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૬) ભાટીયાવાલા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઇ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાહેરાતો કોર્ટને ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને ખાસ કરીને એશેઆતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દરશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬૦, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

એમ. એ. મામસા.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૩-રંગુન

પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી, વેપારી મુલ્કમા જાહેર ખબરો લાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

દાવલાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમા તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાચની ચીમની પચીશ ભાગી જાય ત્યા સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને બરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવલાની ફોં૦,
મ ભાદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઈ નાં૦ ૩.

કાયુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવલાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમા ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ ..... રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ ..... રૂ. ૩૭,૪૬,૬૦૦
રીઝર્વ ફંડ ..... રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીઝની બેંકેા માફક આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેક્કા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસઃ–એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફેાર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસેાઃ–ઝવેરી બન્દર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબન્દર.

ચાલુ ખાતાંમાં રેાજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.
જુલાઇથી ડીસેમ્બર..... ૨॥ ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ..... ૫ ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫॥ ટકા.

ટૂંકી મુદતના ભાવેા ત્યરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતેા માટે મેનજરને મળવું.

સેારબ્જી ન. પેાચખાનાવાલા
મેનેજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેચાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કેટની ઇવર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાયદ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ઇવર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જેઓ હેવીડે પોતાની હજારોની કીમતની વેચાતી મોટા ભાગુતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંહુથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજનીમાં ઠાગળે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં શોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુનરઉદ્યોગને લગતું સૌથી આગેવાન "ચેાપાન્યું" નામે સાયનટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

" મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણુમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જો કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓના ઠારબાનાં અને દુકાનેા સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારબાનું:—

THE BOMBAY
MILL STORES SUPPLY AGENCY.

PROPRIETORS :

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

ESTABLISHED 1912

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—"TREMENDOUS BOMBAY."

We have in Stock for Immediate Delivery the following Goods.

LEATHER GOODS:—Best English and American Leather Belting, Hairy, Chrome and Plain Picking Bands, Spring Buffers, Buffalo Pickers, Drop Box Pickers, Roller Skins, Leather Laces, etc., etc., etc.

WOOLLEN GOODS :—Roller Cloth, Clearer Cloth and Sizing Flannels o best makes.

WEAVING ACCESSORIES:—Best English real Cornelwood Shuttles, Picking Sticks and Loom Sundries of all kinds.

BOBBINS :—Best English and Japanese Slubbing, Roving, Warper and Ring Rabbeth Bobbins of all Sizes.

SPINNING ACCESSORIES:—Spindles for Ring and Fly Frames, Rings, Inner Tubes, Flyers, Spindle and Bobbin Wheels, Twist Wheels, Stripping, Burnishing and Emery Fillets, Flat Tops, Card Combs, Card Cans, etc., etc., etc.

HEALDS AND REEDS :—Healds and Reeds of best well-known makes.

ROPES AND BANDINGS :—Lambeth Cotton Driving Ropes and Bandings.

CHEMICALS :—Chloride of Zinc, Chloride of Magnesium, Chinoy Clay, Epsom Salt, Glauber Salt, Farina, French Chalk, Tallow (Mutton and Vegetable) Sago Flour, Dextrines, Soluble Blue, Sodium Sulphide, Soft Soap, Maize and Rice Starches, etc., etc., etc.

If you do not see what you want in the above List of Materials, please write to us.

તમારા લાભનું.

ઈનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (ઘાસલેટ) થી તદન રહિત છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાંબા વપરાસથી માથાને તથા ખાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમાં વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશું.

બાટલી ૧ ના રૂા. ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વપારીઓ પાસેથી મળશે.

દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી હિંદ બટન ફેકટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ.

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબાઇ

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. OCT. 1919. No. 4. અકટોબર ૧૯૧૯. અંક ૪થો.

અનુક્રમણિકા

વિષય	પાનું.
૧ વેપારી વિષયો	૧૪૬
૧ હિંદમા હનને લગતો વેપાર તથા ઉદ્યોગ ..	૧૪૬
૨ હિંદના ખાડ બનાવવાના ઉદ્યોગની સ્થીતી	૧૪૯
૩ એક હિન્દુ યુવાને કરેલી શોધ	૧૫૦
૪. ખેતરો અને કારખાનાઓ	૧૫૨
૫ ચ ઇન અને ચ ઇનનુ તેલ	૧૫૬
૨. અધિપતીની નોંધ	૧૫૯
૧ મજુરવર્ગની માંગણીઓ	૧૫૯
૨ બૉમ્બે કમર્શીયલ મ્યુઝીયમ	૧૬૦
૩. ધ માને લગતી ફેણવણી	૧૬૦
૪. લેધર કૉલેજ ખનાવવાનો ઉદ્યોગ ...	૧૬૧
૩. પુસ્તક પરિચય	૧૬૨
૪ ચેમ્બરનો વિભાગ	૧૬૩
૧. કમિટીની મીટીંગોમા થએલુ કામકાજ .	૧૬૩
૨ ઉદ્યોગીક ઉન્નતિમા નડતા વિઘ્નો વીષે મી૦ અબીનની ફરીયાદ વીષે, નામદાર સરકાર ઉપર ચેમ્બરે મોકલેલી અરજી ...	૧૬૭
૩ ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં વધારવામા આવેલા પુસ્તકો	૧૬૯
૫ વિવિધ અને વેપાર: સરકારી જાહેરનામાં	૧૭૦
૬. વેપારી ખબરો.	૧૭૧
૭ વેપારી આંકડાઓ	૧૭૨
૧ ખાડની જ્ઞાત વખતે આકેલી કીંમત ...	૧૭૨
૨ લેધર્સ્ટ સ્ટોક કંપનીઓ	૧૭૩
૩ નવા ચેટરો	૧૮૨
૪ ૬ સ ૧૯૧૯ ના જુન માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના માલના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા ...	૧૮૪
૫ ખાડની આયાત	૧૮૫
૬. સુતરની આયાત	૧૮૫
૭ સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ...	૧૮૬
૮. હિંદુસ્તાનનો દરિયાઇ વેપાર	૧૮૭
૮ વેપારી પુછપરછ	૧૯૧

ઇન્ડીયામાં ફ્લોરીંગ ટાઇલનું જાણીતું ખાતું—પી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક ઑફ, ફોર્ટ મુંબઇ.

અમે પોતે.

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૮-૦ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા ૪—૮—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામા આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છ. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

જો માસિકમા જે જાહેર ખબરો છે તેમા કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો ઠાઢી નાખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

અમારા જૂના કોન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા બાદ, રીડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી.

અમોને તા. ૧૦-૭-૧૯૧૮ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ ૩-૬-૦ મનીઓર્ડરથી મળેલ છે પરંતુ તેમા નામ ગરાબર ચોકખું નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવું તે અમો સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલાવ્યો હોય છતાં માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામા આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમા અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જેથી જલદી તે વીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીઘ્રકમાથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય પાછળથી ઘણી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે ધ્યાન કરવો અશકય થઇ પડે છે.

COMMERCIAL SUBJECTS.

વ્હેપારી વિષયો.

હીંદમાં ઉનને લગતો વેપાર તથા ઉદ્યોગ.

હીંદના ઉનને લગતા વેપાર અને ઉદ્યોગ	ચોપડી ટેકસ્ટાઇલ કંટ્રોલર મી૦ એ. એચ.
વીશે નામદાર સરકારના ગ્રેનીરાન બોર્ડે જે	સીલવર તથા આસીસ્ટંટ કંટ્રોલર મી૦ જે. કે

નવા પ્લાનોના બીલ્ડીંગમા ટાઇલ્સ કોણ પુરી પાડે છે?

ચોહતા (જે હાલ ઈડીયન આર્ટ્સ ચેમ્બરના સેક્રેટરી તથા આ માંસીકના અધિપતી છે તેની પાસે ૧૯૧૮માં તૈયાર કરાવી હમણાં છપાવી છે તેમાં નીચે પ્રમાણે લખાયું કરવામાં આવ્યું છેઃ—

વેપાર તથા ઉદ્યોગની ચીજ તરીકે ઉન હીંદના લોકોને ઘણા પ્રાચીન વખતથી જાણીતું છે એમ મનુસ્મૃતી વગેરે ગ્રંથો ઉપરથી માલમ પડે છે કેમકે યજ્ઞકાર્યમાં ઉનની બનાવેલી ચીલો વાપરવાનું તેમાં જણાવ્યું છે. "પારાશણ્યાર સંગ્રહ" નામના પુસ્તકમાં એમ કહ્યું છે કે શ્રાદ્ધ કરનારે ઉનના વસ્ત્ર પહેરીને પીંડ આપવા કેમકે એવી રીતે પીંડ આપવાથી તે ગયાજી જાતે શ્રાદ્ધ કરવા બરોબર થાય છે. "હારીતસ્મૃતી" નામના ધર્મશાસ્ત્રના પુસ્તકમાં ઉદ્લેખ છે કે અગ્ની ઉનનું કપડું, ઝાઝણ અને કુશનું ઘાસ એ ચાર ચીજો મહા કૃપાળુ બ્રહ્માએ બનાવી છે એ સર્વે ઉપરથી માલમ પડે છે કે ઉનના કપડાં પ્રત્યે પ્રાચીન કાળમાં ધાર્મીક દૃષ્ટિથી અને ધર્મ ક્રીયા વેળા ઉપયોગ કરવા લાયક ચીજ તરીકે માનથી નીહાળવામાં આવતું હતું. મી॰ એ. ડબલ્યુ. પીમ નામના ગૃહસ્થે લખેલા "મેનોગ્રાફ ઑન વુલન ફેબ્રીકસ ઇન ધી યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ" નામના પુસ્તકમાં એ વીશે ઘણી જાણવાલેગ વીગત આપવામાં આવી છે એ પુસ્તક ૧૯૯૮ માં છપાયું હતું મુસલમાની રાજ્યમાં ઉનના કપડાંને એટલું માન આપવામાં આવ્યું નથી પણ અરબીક અને પર્શીયન સાહીત્યમાં એવા લેખ મળે છે કે પવિત્ર માણસના પોશાકને લાયક ઉનના કપડાં છે.

ઢાંકવાનો હુન્નર લોકોને આવડતો થયો તે અગાઉ વધુવાનું આવડયું હતું અને જેમ વાંસના ખપાટીયાંનાં પડ અથવા તારના તથા ઘાસની બનેલી ચીલ્મોમાં તેમને જોતનો તાણેબાણો નાંખીને ચોમા આપવામાં આવે છે તેમ અગાઉ ઉનનો પણ ઉપયોગ કરવામાં આવતો હતો એમ સામાન્ય રીતે માનવામાં આવે છે. ઉનદારીને બનાવેલી ધાબળીઓમાં ગરમાવો આપવાનો જે ગુણ છે તે ઘણા જુના વખતમાં પણ લોકોમાં જાણીતો હતો અને તે માટે તેઓ એ રીતે ધાબળીઓ બનાવતા. ઉનને ઢાંવવાનું તથા ઉનમાંથી વણીને કપડાં બનાવવાનું લોકોને આવડયું તે અગાઉ પણ ઉનને દાંણીને તેમાંથી ધાબળી જેવી ચીલ્મે બનાવવામાં આવતી હતી. એ ઉદ્યોગનો ઇતીહાસ રજુ કરવા જેટલી નોંધી રાખવાનું તથા જાળવી રાખવાનું અત્યુ નથી તેથી બ્રીટીશ રાજ્યની પૂર્વે એ ઉદ્યોગની શી સ્થીતી હતી તે વીશે વધારે વીગત રજુ કરવાનાં સાધન નથી. ૧૮૧૩માં મીલ્બર્નસ ઓરીએન્ટલ ફેામર્સ નામની ચોપડી છપાઈ હતી તેમાં કાશ્મીર તરફના ભાગમાં ઉનની શાલો તથા ઉનની બીજી ચીજોના વેપાર વીશે ટુંક વીવેચન નજરે પડે છે. ઉન વીશે ખાસ ઇંશારો તો માત્ર એકજ ઠેકાણે છે જ્યાં જણાવ્યું છે કે ઉનનો માલ મુંબઇ બંદરના કસ્ટમ હાઉસ ઉપર ઉતારવા દેવામાં આવતો નથી પણ ભરુચ બંદર ઉપર ઉતારી શકાય છે. ૧૮૦૫ માં મુંબઇમાં ઉનનો માલ આયાત થયો તેની કીંમત રૂા. ૩,૪૪,૫૯૯ હતી હીંદમાંથી ઉનનો માલ નીકાશ થવા વીશેની પહેલી નોંધ ૧૮૩૪નાં વરસની મળે છે એ વેળા ૬૮,૯૪૪ રતલ જેટલો માલ નીકાશ કરવામાં આવ્યો હતો. એ માત્ર સાહસ તરીકે હોય તો તે સાહસ બટ કૃતેહવંત થયેલો ગણી શકાય કેમ કે એ નીકાશ વધીને ૧૮૩૫ માં ૪,૮૬,૫૩૮ રતલ જેટલી, ૧૮૩૬માં ૧૧,૬૬ ૬૬૪ રતલ જેટલી, તથા ૧૮૩૭માં ૨૪,૪૪ ૦૧૯ રતલ જેટલી થઇ હતી ૧૮૭૨માં એ નીકાશ ૨,૪૧,૨૨,૫૬૨ રતલ જેટલી થયેલી જણાવવામાં આવે છે તે પછી એ નીકાશ વધતી ચાલી છે એમ આગળ જ્યારે એને લગતા હાલના આંકડા રજુ કરીશું ત્યારે જોવામાં આવશે.

હીંદમાંથી એ રીતે જે ઉન નીકાશ થાય છે તે ગણું કાંઇ હીંદની પેદાશ નથી એમાં કેટલોક ભાગ તો હીંદની બહારના મુલકોથી દરયા માર્ગે તેમજ જમીન માર્ગે આવેલો હોય છે. દરયા માર્ગે આવે છે તેમાં મુખ્ય તો ઇરાનથી આવેલો માલ નજરે પડે છે પણ ઇરાનથી પણ કેટલોક માલ જમીન માર્ગે આવે છે. એ શીવાય, ઘણો ભાગ અફઘાનીસ્તાન, મધ્ય એશીયા ટીબેટ, નેપાલ વગેરે મુલકોમાથી આવે છે. કવેટા શીકારપુર, અમૃતસર અને મુલતાન ઉનના વેપારનાં મથકો છે જમીન માર્ગે આવેલું ઉન ત્યાં એકઠું થાય છે અને પછી ત્યાંથી પરદેશ મોકલવા માટે કરાંચી ખાતે રવાના કરવામાં આવે છે.

૧૮૫૩માં લોર્ડ વીલ્યમ હે નામનો ગૃહસ્થ સીમલા ખાતે ડપ્યુટી કમીશનર હતો તેણે એક ટેકાણે લખ્યું છે કે રામપુર ખાતે બત્રા ભરાય છે તે વેળા ત્યાં ઉન વેચાય છે. મોટું ટીબેટ તથા નાનું ટીબેટ અને ચીનાઇ તુર્કસ્તાન એ ત્રણ વિભાગોમા અમુક ખાસ જાતનાં ઘટા તથા બકરાં થાય છે તેનું એ ઉન અને પશ્મ એ બત્રામાં વેચાય છે. એમ જણાવેલું છે. ચીરાંગી નામની જાતનાં એ બેટાનું ઉન ઘણું સુંવાળું અને લાંબા તારવાળું હોય છે જ્યારે પશ્મ વળી એ કરતા વધારે સુંવાળું અને બારીક હોય છે. પશ્મમાં બે વર્ગ હોય છે. એક કાળું અથવા કાળર ચીતરૂ હોય છે જેને ચણરી નામથી ઓળખવામાં આવે છે જ્યારે બીજું સફેદ હોય છે અને તે કુમ અથવા પશ્મના નામથી ઓળખાય છે. આ છેલ્લી ગણાવેલી જાતમાંથી શાલ બનાવાય છે તે કાશ્મીરી શાલ તરીકે પ્રખ્યાત છે. લોર્ડ હે જણાવે છે કે ઉનના તથા પશ્મનાં વેચાણ માટે ચોટાં બજાર રોકાક અને ગરતાલ છે જે ચીનાઇ તુર્કસ્તાનમાં આવેલાં છે પશ્મની ખરીદી મુખ્ય કરીને રામપુર તથા કાશ્મીરમા થઇ હતી કુલુ નામથી ઓળખાતા મુલકમા સુલતાનપુર ખાતે પણ કેટલુંક ઉન વેચાવા જતું હતું અને ચોકાક ભાગ ગારવાલ તથા કુમાઓન ખાતે જતું હતું. રામપુરમાં મેળો નવેમ્બર માસમાં ભરાય છે અને તે ત્રણ દીવસ રહે છે ત્યાં પશ્મ વેચાય છે તે સોદા રોકડેથીજ થાય છે ખરીદનારાઓમાં અમૃતસર, લુધીયાણા તથ નુરપુર ખાતે પણ માલ વેચાતો હતો. દર વરસે સફેદ પશ્મ છસો મણ અને કાળું પશ્મ બસ્સો મણ વેચાતું હતું (મણ એકના ૮૨½ રતલ ગણવામાં આવ્યા છે) એ ખરીદનારા સ્થીટી, લહુલ તથા કુનાવર ખાતેના લોકો હતા તેઓ તાર્તરીના લોકો જેવાજ હતા. તેઓ રામપુરથી દક્ષીણ તરફના મુલક સુધી ભાગ્યજ આવતા જે ઘેટાં તથા બકરાનું ઉન એ રીતે વેચાતું તે ઘેટાં તથા બકરાં ઉપર કેટલાક માલ લાધીને વળતી મુસાફરીમાં લઇ જવામાં આવતો હતો એક ઘેટા ઉપર સાધારણ રીતે પોણો મણ ભાર લાધવામાં આવતો હતો. આ લખતી વેળા લોર્ડ હે એની ટીકા કરી ગયો છે કે એ ઉનનો જથ્થો અખુટ છે

ટીબેટથી જે ઉન હીંદમાં આવે છે તે ખરીદવા માટેનું મુખ્ય મથક કાલીમ્પોંગ છે. ટીસ્ટા રેલ્વે ઉપર એ આવેલું છે. એ રેલ્વે કારજીલીંગ હીમાલયન રેલ્વેની શાખા છે. પણ એ શીવાય ટનકપુર નામના મથકે પણ ટીબેટનું ઘણું ઉન આવે છે. રોહીલખંડ કુમાઓન રેલ્વે ઉપર ટનકપુર સ્ટેશન છે. ત્યાથી અસ્તક સુધી સડક છે અને તે પછીથી રસ્તાના વિભાગ પડે છે. એક રસ્તો અંતાલુરી ખીણ, માર્ગી ગારટોક જાય છે અને બીજો નીચેલુરા, લંપીયાધુરા, અને લીપુલાકી ખીણમા થઇને જાય છે એજ માર્ગમાં કૈલાશ પર્વત તથા માન સરોવર છે. ટીબેટનું ઉન ચુનાખેડ પ્રાંતમા હલ્દાની તથા રામનગર ખાતે પણ આવે છે સરહદ વરકના ભાગમાંથી જે ઉન આવે છે તેને માટે બે ગોલ નોર્થ વેસ્ટર્ન રેલ્વેના બેઝવાગની, તથા રક્ષાલ સ્ટેશનો જાણીતા છે.

(અપૂર્ણ.)

મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સમારકામ અને મજબુત.

ઢીંચણ ખાંડ બનાવવાના ઉદ્યોગની સ્થીતી.

(ગયા અંકના પા. ૧૦૨ થી ચાલુ.)

બંગાલ પ્રાંતમાં જુટના પાકની હરીફા-ઇને લીધે શેરડીના પાક માટેની જમીનના વીસ્તાર ઉપર અસર પહોંચે છે. પંજાબમાં નેહેરોવાળા ભાગમાં રૂનો પાક એવીજ રીતે શેરડીના પાક સાથે જમીનના વીસ્તાર માટે હરીફાઇ કરે છે. જુટના તથા રૂના પાકને એ હરીફાઇમાંથી દુર કરી શકાય તેમ નથી અને તેથી શેરડીના પાક માટે જમીનનો વીસ્તાર વધવાનો સંભવ થોડો છે. આટલી વાતનો સાર એ છે કે ખાંડ બનાવવાના ઉદ્યોગને આટલાં વીઘ્નો નડે છે:—(૧) જમીન ઓછા ફસવાળી હોય છે; (૨) જ્યાં શેરડી વેચાતી હોય છે ત્યાં ગોળ બનાવનારાઓ સાથે હરીફાઇ કરવી પડે છે; (૩) ખેતરો નાનાં નાનાં હોય છે; ૪ ફાલતુ જમીન ઉપયોગમાં લેવા જતાં રૂ અને એવા પાકવાળા સાથેની હરીફાઇ નડે છે. આ સ્થીતીનું પરીણામ એ આવ્યું છે કે જ્યાં ગોળનો ભાવ સસ્તો હોય, ત્યાં અમુક પાક માટે જમીનનો મોટો ભાગ ઉપયોગમાં લેવાની રૂઢી સ્થીર થઇ ન હોય, અને જ્યાં શેરડીની વધારે સરી જાત ઉગાડવાના પ્રયત્ન માટે અવકાશ હોય ત્યાંજ એવા પ્રયત્ન કરી શકાય છે.

જુદા જુદા પ્રાંતોમાં એવા પ્રયત્ન માટે અવકાશ કેટલો છે તે હવે વીચારીશું એટલે દરેક પ્રાંતમાં ખાસ મુશ્કેલીઓ રહેલી દેખાશે.

મદ્રાસ પ્રાંતમાં બીજા ગરમ મુલકની માફક શેરડી ઉગાડી શકાય છે પણ પાણીની અછતને લીધે નેહેરોની મદદની જરૂર પડે છે અને નેહેરોનાં પાણીના લાભ લેનારા ડાંગેર જેવા બીજા પાક સાથે ફરીફાઇ કરવી પડે છે. ડાંગેરનો પાક એ પ્રાંતમાં ઘણી સહેલાઇથી કરી શકાય છે અને શેરડીનો પાક ઉગાડવો હોય તો ઘણી મહેનત લેવી પડે છે અને એ માટે ઘણો ખરચ કરવો પડે છે. વળી ડાંગેરનો પાક કર્યો હોય તો વરસમાં બે વાર પણ પાક કરી શકાય એટલે એને હઠાવીને શેરડીના પાકનો વીસ્તાર વધારવામાં આવે એવો સંભવ નથી એમજ ગણવું પડશે. માત્ર જ્યાં જમીનની તળે પાણી ઘણું રહેતું હોય ત્યાં ડાંગેરનો પાક કરી શકાય નહીં એટલે તેવા ભાગમાં શેરડીને વધારી શકાય. બાગમાં કુવાના પાણીથીજ ઉગાડાય તેમાં મહેનત વધારે પડે છે. રગી, લોયસીંગ અને (cholum) ના પાક પણ આ વર્ગના છે પણ એ આ મુલકમાં નવા હરીફ છે અને જ્યાં ખેતર મોટાં હોય ત્યાં એ હરીફા-ઇમાં શેરડી ફાવી શકે. દક્ષીણ આર્કટમાં ખાંડ બનાવવાનું કારખાનું છે તે આવી રીતેજ ટકી રહ્યું છે. સામલકોટા સરકારી ખેતરમાં વધારે સારી જાતની શેરડી ઉગાડવામાં આવી તે સુધારાની મદદથી, તથા જમીનની તળે પા-ણીનો ભાગ વધારે હોય એવાં ખેતરોનો લાભ લઇને એ તરફ શેરડીનો પાક ઘણો વધારવામાં આવ્યો છે. અગાઉથી નાહ્યાંની મદદ આપીને; ખાતર સારૂ પુરું પાડીને, ઇજનેરોની મદદથી પુષ્કળ પાણી પુરું પાડીને એકુતોને લલચાવવા-માં આવ્યા છે એટલે તેઓ શેરડી ઉગાડીને એ કારખાનાંને પુરી પાડે છે. પણ એવો મુલક મદ્રાસમાં ઘણો નથી. કેટલોક મુલક નદીઓનો તથા ટ્રેકરાઓનો છે. ત્યાં લોયસીંગનો પાક કરવામાં આવે છે. ત્યાં શેરડીના વીસ્તાર વધારી શકાય એમ લાગતું નથી.

માધસોરમાં ઘણી શેરડી ઉગાડાય છે. ત્યાં ડાંગરનો પાક થતો નથી. લોહેરાની વસ્તી છુટી છવાઇ છે. વરસાદ બહુ પડતો નથી. નેહેરોની મદદ લેવી પડે છે. નેહેરોના વીસ્તાર વધા-રીને અથવા જમીન તળે પાણી વધારે હોય

એવા ભાગ શોધી કહાડીને શેરડીના વીસ્તાર કહાડ્યા વધારી શકાય. એ બાબતમાં માઇસોર રાજ્યના ઉદ્યોગ ખાતાના વડાએ વધારે અભ્યાસ કર્યો છે તેના અભિપ્રાય માન્ય રાખવાજોગ ગણવો જોઇએ.

મુંબઇ કલાકામાં સ્થીતી જુદીજ છે ડાંગેરની હરીફાઇ મુશ્કેલ નથી. સારી જાતની શેરડી ઉગાડવામાં આવે છે અને તે ચારી રીતે રસભરેલી થાય છે પણ એવી શેરડીના પાકના વીસ્તાર ઘણો ઓછો છે. વસ્તી ઓછી હોય એવા ભાગમાં નવી નહેરો માટેની યોજનાઓ હવે સંપૂર્ણ થવા આવી છે અને ત્યાં શેરડીનો પાક વધશે એમ અનુમાન કરી શકાય. એમાં મુખ્ય આધાર ખાંડના ભાવ ઉપર રહેશે પણ કોઇ કારખાનું કહાડવા માટે જોઇતી આપણ ઉભી કરીને જમીનનો મોટો વીસ્તાર રાખે તો એવું કારખાનું નીભાવવામાં મુશ્કેલી નહીં પડે

મધ્ય પ્રાંતો શેરડી ઉગાડનારા બે મોટા વીભાગની વચે આવેલો પ્રદેશ છે. ત્યાં જાડી શેરડીનો ઉત્તમ પાક થાય છે. વસ્તી ઓછી છે. નવી નહેરો વડે જમીનનો વીસ્તાર વધારવાના પ્રયત્નો થાય છે જેનો લાભ શેરડીના પાકને ઘણો મળશે. હવે થોડા વખતમાં એ પ્રાંતમાં શેરડીનો પાકનો વીસ્તાર ઘણો વધેલો આપણે જોઇ શકીશું. હાલ તો એ વીસ્તાર ઘણો થોડો છે. ગોળનો ભાવ વધારે હોવાથી ખેતીવાડી ખાતાનો અભિપ્રાય એવો છે કે એ પ્રાતમાં ગોળની સાથે હરીફાઇમાં ખાંડ બનાવવા માટે કારખાનું કહાડવાનું સલાહકારક નથી.

(અપૂર્ણ.)

એક હિન્દુ યુવાને કરેલી શોધ.

મિ. પી. સી. દત્ત બેરિસ્ટરનો પુત્ર ઇ. દત્ત, મધ્ય પ્રાંતના જબલપુર શહેરમાં સંવત ૧૯૫૯ ના અગષ્ટ મહિનામાં જન્મ્યો હતો. આ યુવાનનું શરીર નાનપણથીજ બહુ ક્ષીણ અને દુર્બલ હતું. જ્હાનપણનો લગભગ સમય ઇંગ્લંડમા પસાર થયો હતો તેથી લંડનની સેંટ્રોલની પ્રાથમિક શાળામાં પ્રાથમિક શિક્ષણ મેળવવાનો તેને પ્રસંગ મળ્યો. કૅલેજ એ શી વસ્તુ છે એનો આ યુવાનને કંઇ ખ્યાલ ઉદ્‌ભવ્યો નથી એ કે ઇંગ્લંડમાંજ આ યુવાનની પ્રવૃત્તિ રસાયન-વિજ્ઞાન તરફજ વળેલી હતી. યુરોપમાં સળગેલી લડાઇને લીધે યુવાન ઇ. દત્તને ઇ. સ. ૧૯૦૭માં જબલપુર ખાતે આવી પહોંચવું પડ્યું હતું. ત્યાં એની પ્રતિભાનો-બુદ્ધિબળનો વિકાસ શરૂ થયો. અહિં વ્યવહારૂ રીતે (Practically) વિજ્ઞાન વિષયક શોધખોળમાં પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. તેના પિતાએ બૅરીસ્ટર થયા પહેલા ઉદ્યોગ-ધંધામાં સારી ખ્યાતી મેળવી હતી એટલુંજ નહિ પરંતુ જબલપુરની આસપાસના કેટલાક જંગલોમાં આવેલી ખાણોની માલીકીપણ તેઓ ધરાવતા હતા. પુત્રે પિતાની માલેકીની ખાણની માં ગણી કરી એવો નિશ્ચય કર્યો કે હું વિજ્ઞાન શાસ્ત્રમા નિષ્ણાત થઇશ, પુત્રને તેનું છોકરવાદીપણું જોઇને ઠબકો નહિં આપતાં તેના ઉત્સાહને વધારવા ખાતર જેજે પ્રકારની સહાયની અપેક્ષા તેને હતી તેતે સર્વે તેના પિતાએ પુરી પાડી, અને પોતાના બંગલાની પાસે પોતાનું ધન રોકીને એક રસાયનશાળા-પ્રયોગશાળા તૈયાર કરાવી આપી સંયુક્ત પ્રાતની સરકારે પણ તેની પ્રતિભા શક્તિનો ખ્યાલ આવતા એવો હુકમ કર્યો કે મિ. ઇ. દત્તને જબલપુર કૉલેજ

તરફથી જેટલી સહાયતા જોઇએ તેટલી તેને ખુશીથી આપવી. યુવાન ઇ. દત્તને તરેહ તરેહના પત્થરોની જરૂર પડી કે જે તેના પિતાની બાણોમાંથી મળી શકે તેમ હતા. પ્રયોગ અને પૃથક્કરણ કરવાથી જે પરિણામ આવ્યું તેનું સવિસ્તર વર્ણન ઇંગ્લંડ લખી મોકલ્યું, અને એ પરથી બરાબર એમ સિદ્ધ થઈ શકાયું કે ત્યાંના મોટા મોટા વિજ્ઞાન વેત્તાઓ મિ. દત્તે કરેલી શોધ સુધી પહોંચ્યા હતા.

મિ. દત્તે પૃથક્કરણ અને પરીક્ષણ સંબંધી કાર્ય આગળને આગળ જારી રાખ્યું અને લગભગ બે મહિના પછી એક હકીકત એ શોધી કહાડી કે મિથેન ગેસ કે જેની જરૂર દરેક ઉદ્યોગધંધામાં એંજીન ચલાવવામાં પડે છે તે દરેક ઠેકાણે થોડા ખર્ચમાંજ બનાવી શકાય એમ છે. એ આ યુવાનની પહેલી અને મહત્તની શોધ હતી, ત્યારપછી લગભગ ત્રણેક મહિના લીધા પછી એણે પંદરેક પ્રકારે 'નિષ્ક્રમ' નામના ખનિજ પદાર્થમાંથી શુદ્ધ ગંધક તૈયાર કરી શકાય છે, એમ શોધી કહાડ્યું. છેલ્લાં કેટલાએક મહિનાઓથી આ યુવાન શોધક મુંબઇ ખાતે પોતાની શોધો પ્રયોગોદ્વારા બતાવી રહેલ છે, અને ત્યાં સિદ્ધ થઈ ગયેલ છે કે આ શોધોદ્વારા મોટા મોટા ઉદ્યોગ—ધંધાઓ ચલાવી શકાશે. મુંબઇના મોટા મોટા વ્યાપારીઓનું એક મંડળ બનેલું છે તેણે મિ દત્ત પાસેથી ગંધક, પોટાશ, સોડા વગેરે બનાવવાનું પેટન્ટ—અધિકાર મેળવી લીધો છે. જ્યારે પ્રયોગો બતાવવાનું કાર્ય ખતમ થઈ જશે, ત્યારે બે કરોડ રૂપીયાની થાપણ રોકીને એક કંપની રચવામાં આવશે, અને તેના તરફથી ઉપર દર્શાવેલાં રસાયણિક પદાર્થો તૈયાર કરવામાં આવશે, આ વ્યાપાર માટે ભારતવર્ષમાં કાચો માલ નથી. ગંધક તૈયાર કરવા માટે રજપુતાનામાં આવેલાં બીકાનેર સ્ટેટમાં, અને જોધપુરનાં રાજ્યોમાં, ઉત્તર અને પશ્ચિમનાં પ્રાંતોમાં, કાળા બાગ અને સિંધમાં ઘણા ખોળા પ્રમાણમાં મળી શકે છે. આથી ઘણું મોટું કામ એ થશે કે ગંધકનો તેજાબ કે જેની વપરાશ ઘણા નાના મોટા ધંધામાં થાય છે તે ઘણી સસ્તી રીતે પેદા થઈ શકશે, અને તેથી કરીને ઘણા નવા ઉદ્યોગો શરૂ થવાના સંભવ ઉભા થશે, એટલુંજ નહિ પરંતુ ઘણાખરા ધંધાઓ કે જે આ તેજાબની અછતીને લીધે મૃતપ્રાય થઇ ગયેલ છે તેને નવજીવન પ્રાપ્ત થશે. યુવાન મિ. દત્તે આ દેશના સાધારણ પત્થરોમાંથી સોડા, અલુમિના અને પોટાશ તૈયાર કરવાની ઘણીજ સરળ અને ઓછા ખર્ચવાળી રીત શોધી કહાડી છે. પોટાશનો ઉપયોગ યુરોપ અને અમેરિકામાં ઘણો થાય છે. જે જે દેશોમાં એની જરૂર પડતી હતી તે તે બધા દેશોને એ ચીજ માટે જર્મનીનું મોં તાકવું પડતું, પરંતુ મિ. દત્તની શોધ પછી હવે ભારતવર્ષ આખી દુનીયાને પોટાશ પહોંચતો કરી શકે તેમ છે. મીથેન ગેસને દરેક સ્થળે તૈયાર કરવાની રીત બે વર્ષ પહેલાંજ યુવાન મિ. દત્તે શોધી હતી, પરંતુ તેને પેટન્ટ કરાવતી વખતે ગ્રેટ બ્રીટનની સરકારે એવી વિનતિ કરી કે લડાઇના દિવસો દરમ્યાન આ શોધ તદ્દન ખાનગી રાખવી જોઇએ, નહિતર એમ થવાનો સંભવ રહેશે કે જર્મનીના વૈજ્ઞાનિક લોકો આ શોધ સાંભળીને પોતાને ત્યાં તેને તૈયાર કરીને તેનો દુરૂપયોગ કરવા માંડશે. *

ઇ. દીનશાહ અમૃતલાલનો અંગ્રેજી—ગુજરાતી પરથી } આવજી દામજી શાહ.

* વિજ્ઞાન, હિંદી માસિકના એક લેખનો અનુવાદ.

ખેતરો અને કારખાનાઓ.

લેખક—પી. ક્રોપોટકીન.

ભાષાન્તરકર્તા:—ધનસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મેહતા.

(ગતાંકથી ચાલુ.)

હજી થોડા અર્થ શાસ્ત્રિઓ છે કે જે આ બધું સમજી શકયા છે એટલું તો આપણે કબુલ કરવુંજ જોઇએ. હમણા જેટલો ખોરાક ઉત્પન્ન કરી શકે છે તેના કરતાં વધારે ખોરાક પશ્ચિમ યુરોપ પેદા કરી શકે તેટલું તેઓ કબુલ કરે છે; પરંતુ જ્યાંસુધી ખોરાક પેદા કરનાર બીજા દેશો છે અને તેઓ તૈયાર માલના બદલામાં ખોરાક આપે છે ત્યાંસુધી વધારે ખોરાક ઉત્પન્ન કરવાની આવશ્યકતા અને લાભ શા માટે જોઇએ તે એ લોકો સમજી શકતા નથી. હવે આ સિદ્ધાંતમાં કેટલું સત્ય છે તે આપણે તપાસીએ.

લીંકનશાયરમાં ઘઉં ઉગાડીએ તેના કરતા રીગાથી ઘઉં મંગાવીએ તો સસ્તા પડે એમ જે માત્ર આપણે કહી દઇએ તો જે આ પ્રશ્નનો નિકાલ એક ઘડીમા આવી જાય. પરંતુ આ હકીકત શું ખરી છે? અને ધારો કે તે ખરી હોય તોપણ શું આપણે જેને 'કિંમત' કહીએ છીએ તેનું પૃથક્કરણ કરવું ઘટતું નથી? શું તેને એક સિદ્ધાંત ગણી લઇનેજ આપણે સંતોષ માનવો ઘટે છે?

ફ્રેંચ ખેતીવાડી ઠરના બોજાથી કેવી કચરાયલી છે તે આપણે જાણીએ છીએ. તેમ છતાં પણ આપણે ફ્રાંસ કે જ્યાં સઘળું અનાજ ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાંના અનાજની કિંમત અને ઇંગ્લંડ કે જ્યાં સઘળું અનાજ આયાત કરવામાં આવે છે એની કિંમત જો સરખાવીએ તો આપણને આયાત ઠરનાર દેશના અનાજની કિંમત સસ્તી માલુમ પડશે નહિં. એથી ઉલટું ફ્રાંસના અનાજની કિંમત સસ્તી હતી અને રક્ષણાર્થે કર નહિં જુકાયો ત્યાં સુધી ઘઉંની બાબતમાં તો સસ્તીજ હતી. ફ્રાંસમાં આપણે પેરિસને બાદ કરીએ તો જણાશે કે ત્યાંજ ઉગાડેલું અનાજ ઇંગ્લાંડમાં વેચાતાં અનાજ કરતાં સસ્તું છે અને યુરોપમાં જેમ જેમ આપણે પુર્વ તરફ જતા જઇએ તેમ તેમ આ સત્ય વધારે સ્પષ્ટ થતું જાય છે.

વળી આ દેશમાં એવી બીજી હકીકત ખરાબ છે: અનાજ ઉગાડનાર દેશો અને ઇંગ્લંડમાં આયાત કરનાર વચ્ચેના અને આયાત કરનાર અને રૈયત વચ્ચેના દલાલોનો મોટા પાયા ઉપર થઇ ગયેલો વિકાસ. જે અસાધારણ નફો આ દલાલોના ગજવામાં જાય છે તે વિષે હમણા હમણા આપણે ઘણું સાંભળીએ છીએ આ દલાલોના પંજામાંથી છુટવાને એક પાદરીને ખાટકીનો ધંધો કરવો પડયો હતો તે પણ આપણે જાણીએ છીએ. જ્યારે મધ્ય ઇંગ્લંડના ખેડુતો એક શેર માખણને માટે માત્ર નવ પેની ઉપજાવી શકે છે ત્યારે આપણે બધા એક શેર માખણના ૧ શિ. ૬ પેન્સથી ૧ શિ. ૮ પેન્સ સુધી આપ્યે છીએ; અને તેજ પ્રમાણે ચેશાયરના ખેડુતો પોતાના દુધને માટે એક ક્વાર્ટની દોહથી બે પેની ઉપજાવે છે ત્યારે લોકોને ખરાબ દુધને માટે ચાર પેની અને ચોખ્ખા દુધને માટે પાંચ પેની આપવી પડે

છે. કોવેન્ટ ગાર્ડનમાં બોલાતી કિંમત અને છુટક વેચાતી વસ્તુઓની કિંમતનું પૃથક્કરણ કરીએ તો જણાશે કે છુટક વસ્તુ લેનાર ગ્રાહક જે વસ્તુઓની છ ચેની અથવા તો એક શિલિંગ અને તેથી પણ વધારે કિંમત આપે છે તે વસ્તુ ઉગાડનાર આદમીને તો તેમાંથી માત્ર એક પેનીજ મળે છે. પણ જે દેશમાં ખાવાની વસ્તુઓ આયાત કરવામાં આવે છે તે દેશમાં એમ થવું જોઇએઃ કારણ કે માલ ઉગાડનાર અને તે માલ પોતેજ વેચનાર મનુષ્ય અદૃશ્ય થઇ જાય છે અને તેની જગ્યા દલાલ લે છે.* પણ આપણે જેમ જેમ પુર્વ તરફ જતા જઇએ અને બેલેજીયમ, જરમની અને રશિયામાંની કિંમત તપાસીએ તેમ તેમ આપણને જણાતું જશે કે ગુજરાત ચલાવવાનો ખર્ચ ઓછોજ થતો જાય છે. જે દેશ હજી ખેતીવાડી કરનારજ રહ્યો છે તે રશિયામાં લંડન કરતાં અર્ધ કે બે-તૃતિયાંશ જેટલી કિંમત છે અને આખા દેશમાં એક શેર માંસના માત્ર ૧૦ ફ્રાંકિંગ બેસે છે.

પરંતુ જો આપણે "કિંમત" નું બરાબર પૃથક્કરણ કરીએ અને તેને જુદાં જુદાં રૂપનું અવલોકન કરીએ તો આ સ્થિતિ વધારે તાદૃષ્ય દેખાતી જશે. દાખલા તરીકે, જો આપણે ઘઉં ઉગાડવાનો ખર્ચ આ દેશમાં થાય છે તેની સાથે રશિયામાંના ખર્ચની સરખામણી કરીએ તો આપણને જણાશે કે જુનાઇટેડ કિંગડમમાં એક હંડ્રેટ ઘઉંની ઉગામણી ખર્ચ ૫ શિ. ૭ પેન્સ પડવા જાય છે, ત્યારે તેટલાજ ઘઉંને ઉગાડવા માટે રશિયામાં ૩ શિ. ૬ પેન્સથી ૪ શિ. ૬ પેન્સ પડે છે. તફાવત ઘણો મોટો છે અને આપણે જો ઇદાચ એમ ધારીએ કે ઇંગ્લંડના આંકડા કાંઇક અતિશયોક્તિવાળા છે તોપણ તફાવત ઘણો મોટો છજ. પણ આ તફાવત શામાટે? શું રશિયન મજુરને અહિંના મજુર કરતાં ઓછું આપવામાં આવે છે? અલબત્ત, તેમનો પગાર ઓછો છે પણ તેમની ઉત્પત્તિનું પ્રમાણ ગણીએ તો તરતજ આ તફાવત નીકળી જશે. બ્રિટનના મજુર અઠવાડીયાના બાર શિલિંગ કમાય છે અને રશિયાના મજુર છ શિલિંગ કમાય છે પણ તેજ પ્રમાણમાં બ્રિટનના મજુર રશિયાના મજુર કરતાં બમણું ઉત્પન્ન કરે છે. રશિયાની જમીન ઘણી ફળદ્રુપ છે એવી જે સામાન્ય માન્યતા છે તે ખોટી છે. રશિયામાં એક એકર દીઠ સોળથી વીશ બુશલ ઘઉં સારો પાક કહેવાય છે અને નિકાસ કરનાર રશિયન પ્રાંતોમાં સરેરાશ તેર બુશલ ઘઉંની આવે છે. વળી ત્યાં યંત્ર વિના ખેતી કરવામાં આવતી હોવાથી પુર્વ યુરોપના કરતાં મજુરી ઘણી મોંઘી પડી જાય છે.

૧૮૮૭ માં રશિયામાંથી આણેલા ઘઉં એક ક્વાર્ટરના ૩૬ શિલિંગ લેખે વેચાયા હતા જ્યારે તેજ વખતે તેટલાજ લંડનના ઘઉંની કિંમત ૩૬ શિ. ૮ પેન્સે ગણાઇ હતી. પણ બન્ને દેશોમાંના ભાડાંની સરખામણી કરીએ તોજ આ તફાવત તો નીકળી જશે. રશિયાના જે પ્રદેશમાં એક એકર દીઠ ૧૨ શિલિંગ ભાડું તે વખતે હતું અને પાક એક એકર દીઠ ૧૫ થી ૨૦ બુશલ ઉતરતો હતો એટલે એક ક્વાર્ટર રશિયન ઘઉં ઉપર જમીન ભાડું ૩૨ શિલિંગ કે પડે શિલિંગ પડવા જતું હતું, જ્યારે આ દેશમાં એક એકર દીઠ ચાળીસ શિલિંગ ભાડું હતું અને તેટલીજ જમીનમાં ૩૦ બુશલ ઘઉં નીપજતા હતા એટલે

* ૧૮૯૯ ના શિયાળામાં લંડનના પરાંમાં રહેતો એક મારો મિત્ર બર્લેરિયાથી પોતાને માટે માખણ પાર્સલ પોસ્ટથી મંગાવતો હતો અને તે તેને અગીયાર શેર માટે ૧૦ સિલ્લિંગે પડતું. આમાં ૨ શિ. ૬ પેન્સ પોસ્ટેજના ચુકાઇ જતા હતા. તે ઉપરાંત ૬ પેન્સ બગીબારદના અને રૂ. ૪ ઘેની કાચળની એમ તેને આપવું પડતું. આ માખણથી તદ્દન હલકા પ્રકારનું અને ૧૦થી ૧૪૦/૦ પાંણી ખોરેલું માખણ લંડનમાં ૧ શિ. ૬ પેન્સે એક શેર મળતું!

એક કવાર્ટર ઘઉંની કિંમતમાં ૧૦ શિલિંગ માત્ર ભાડાં તરીકે જતા * આપણે માત્ર ભાડાની ૩૦ શિલિંગજ ગણીએ અને પાકની સરેરાશ માત્ર ૨૮ બુશલજ ગણીએ તોપણ એક કવાર્ટર ઘઉં ઉપર ભાડાંના ૮ટ્ટું શિલિંગ પડવા જાય. આ દેશમાં રશિયાના કરતાં ઘણાં ઓછા પ્રમાણમાં મજુરી વાપરવી પડે છે તેમ છતાં અહિંની ઘઉંની કિંમત રશિયાના કરતાં ઓછી છે તેનું કારણ માત્ર એટલુંજ કે ૧૮૬૦-૧૮૮૦ માં અહિંની જમીનના ભાડામાં અસાધારણ વધારો થયો હતો. પણ આ વધારો અહિં બનાવવામાં આવતા માલની ઉપર પરદેશમા ઉપજતા મોટા નફાનેજ આભારી છે. આ પ્રમાણે અહિંની ખેતીવાડીની ખોટી સ્થિતિજ રશિયન હરિફાઈ ઉત્પન્ન કરી શકે છે, જમીનની ફળદ્રુપતામાં રહેલી ખામી નહિં.

ઉપલા શબ્દો લખ્યાને આજે પચીશ વર્ષ થઇ ગયાં—અમેરિકન સસ્તા ઘઉંની હરિફાઇને લીધે ઉભી થયેલી ખારીક સ્થિતિ તે વખતે ઉગ્ર સ્વરૂપમાં હતી અને તેમ છતાં આજે પણ તેમાની એક લીટી ફેરવવાનું મને મન થતું નથી અથવા કારણ જડતું નથી એથી હું દીલગીર છું. હું એમ કહેવા માગતો નથી કે આ હરિફાઇના પરિણામે ઇગ્લંડમા કાંઇજ ફેરફાર થયા નથી. આ વિષે તો મેં આગળ પણ જણાવેલું છે કે ખેતીવાડીની બાળતમાં, ફળફળાદીમાં, વાડીઓમાં, કાચના ઘરોમાંની રોપણીમાં, કુકડાંઓ ઉછેરવામાં વગેરેમાં ઘણો સુધારો થયેલો છે અને એ તેમાં અંદર અંદર સહકાર પણ ઘણો વધ્યો છે, તેમજ માલ લાવવા લઇ જવાના સાધનોમાં પણ ઘણો સુધારો થયો છે.

પરંતુ આ બધા સુધારા ધ્યાનમાં લઇએ તોપણ જે ખરાબ સ્થિતિ ૧૮૭૦થી અખત્યાર કરવામાં આવેલી છે તે હજી પણ ચાલ્યા કરે છે એમ કહ્યા વિના ચાલતું નથી. ખેતરની જમીનમાંથી ધીમે ધીમે મોટા વિસ્તાર ઢોરોને ચરાવવાનેજ માટે અલાયેલા રાખવામાં આવતા જાય છે અને તેના પ્રમાણમા ઢોરોનો સ ખ્યામા વધારો થતો જોવામાં આવતો નથી. હમણા હમણા આજ વિષય ઉપરના લખાણો તથા વર્તમાન પત્રો જોઇએ તો જણાશે કે ઘણા મનુષ્યો તથા લેખકો એમ ખુમ મારે છે કે ઇગ્લંડે પોતાની ખેતીવાડીમાં ઘણો વધારો સુધારો અવશ્ય કરવેાજ જોઇએ. વળી તે લોકો એમ પણ કબુલ કરે છે કે જે માર્ગ ખેતીવાડીના સંબંધમાં હમણા અખત્યાર કરવામાં આવેલો છે તે યોગ્ય નથી અને તે માર્ગે પણ લોકો ઉત્સાહપુર્વક ઠામ કરતા જણાતા નથી. બ્રિટીશ ખેતીવાડીની જરૂરીયાતો પ્રત્યે જાહેર સમાજ બેદરકાર રહે છે.

અમેરિકાના સસ્તા ઘઉંએ યુરોપના બીજા દેશોમાં અને મુખ્યત્વે કરીને ફ્રાંસ અને બેલજીયમમાં બહુ ત્રાસ કેલાવી દીધેલ હતો તે આપણે ખુલ્લી જવું જોઇવું નથી પણ તે દેશોએ જોઇએ તે પ્રમાણમાં સુધારા કરીને અમેરિકન ઘઉં સામે બરાબર ટક્કર લીધેલી છે. અને ફ્રાંસમાં સસ્તા અમેરિકન ઘઉંની આયાતથી પોતાના દેશની જમીનનો બને તેટલો વધારે ઉપયોગ કરવાના અને તેમાથી બને તેટલો વધારે પાક ઉતારવાના યત્નો સફળ રીતે થયા; તેમાં ફ્રાંસે તો આયાત થતા ઘઉં ઉપર જકાત નાખીને પણ કાંઇક બચાવ કર્યો હતો પણ બેલજીયમે તો તે પણ નહોતું કર્યું. ઉલટું જે વખતે અમેરિકન ઘઉંની હરિફાઇ અરેખરી

* ૧૮૮૭ ની સાલ પછી જમીનનુ ભાડું ઘટ્યું છે પણ તેજ પ્રમાણમા ઘઉંની કિંમત પણ ઘટી છે વળી સેાથી ઉત્તમ, જમીન ઉપરવાનુ ઘઉં ઉગાડવામા આવે છે એટલે ૨૦૦ થી ૩૦ એકરનાં એતરમા જે જમીન ઉપર ઘઉં ઉગાડવામા આવતા હોય તેજમીનનુ ભાડું આપણે આસપાસની જમીન કરતા વધારે ગણવું જોઇએ તે વાત ખુલી જવી જોઇતી નથી

વિક્ષેપ હતો તે વખતે એટલે ૧૮૭૦-૧૮૮૦ માંજ બેલજીયમે આયાત થતા ઘઉં ઉપરનો કર કહાડી નાખ્યો હતો.

ઘઉંની કિંમત ઘટી જવાથી એકલા ઇંગ્લંડનાજ ખેડુતોને ખમવું નહોતું પડ્યું. ફ્રાંસમાં, એક હેકટોલીટર (આશરે ત્રણ બુશલ) ઘઉંની કિંમત ૧૮૬૬ શિલિંગ ૧૮૭૧-૧૮૭૫ માં હતી તે ઘટીને ૧૮૮૧-૧૮૮૫ માં ૧૫૬૬ શિલિંગ થઈ ગઇ અને ૧૮૯૩ માં ૧૨૩ શિલિંગ થઇ. અને તેજ પ્રમાણે બેલજીયમમાં પણ બન્યું હશે કારણ કે ત્યાં તો આયાત વેરો પણ કહાડી નાખવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ આ બાબતમાં મી૦ સીગેમ ડ્રેપ્રી પોતાના પુસ્તક "બેલજીયમમાં જમીન અને મજુરી" માં જે લખે છે તે મનન કરવા લાયક છે:--

"અદ્યપ કાળ સુધી બેલજીયમના ખેડુતને બહુ ધોકો પહોંચ્યો હતો પણ પછીથી રફતે રફતે તેણે પોતાની જાતને નવી સ્થિતિ અનુસાર ગોઠવી દીધી. એટલીજ જમીનમાંથી તેણે વધારે ઉગાડવા માંડ્યું, જુદી જુદી દિશામાં સહકારનો ઉપયોગ કરવા માંડ્યો, ખેતીવાડીની જુદી જુદી અને નવી નવી શાખાઓનો ઉપયોગ કરવા માંડ્યો અને મુખ્યત્વે કરીને વાડી બગીચાના રોપણુ પ્રત્યે અને ઢોરોને ઉછેરવા તરફ વધુ લક્ષ આપ્યું." (Land and labour, page 147.)".

રાજ્ય તરફથી પ્રસિદ્ધ થતા આંકડાઓ ઉપરથી બેલજીયમની ખેતીવાડીની સામાન્ય સ્થિતિ વિષે જે ખ્યાલ આવે છે તે મી. ડ્રેપ્રી ના વિચારોને બરાબર પુષ્ટિ આપે છે. ફ્રાંસનું પણ આજ પ્રમાણે કહી શકાય. ઉપર જણાવેલ કિંમતમાં ઘટાડો થવાથી ખેડુતો વધુ તીવ્ર રોપાણ કરતાં શીખ્યા. છેલ્લાં વીસ વર્ષમાં ફ્રાંસના ખેડુતોમાં ખેતીવાડીના યંત્રો વાપરવામાં જે ગંજાવો વિકાસ થયો છે તે હું આગળ જણાવી ગયો છું; અને તેજ પ્રમાણે રસાયણિક ખાતર વાપરવામાં પણ વિકાસ ત્યાં થયો છે એમ મારે જણાવવું જોઇએ તેજ પ્રમાણે ૧૮૮૪ થી ખેતીવાડીની સીન્ડીકેટોના બંધારણમાં વિકાસ, સહકારને ફેલાવો, કુળકુળાદી વિકાસ કરવામાં ગરમ તેમજ ઠંડી ગાડીઓનો ઉપયોગ, ઔદ્યોગિક ખેતીવાડીને વિશેષ પ્રચાર, વાડી બગીચાના રોપાણમાં દક્ષિણ તથા ઉત્તર ફ્રાંસમાં થયેલો સંગીન સુધારો વગેરે બાબતો ઉપર મારે ધ્યાન ખેંચવું જોઇએ. આ બધા બાબતો એટલા મોટા વિસ્તારમાં ત્યાં દાખલ થઇ કે આ જાતની પરદેશની હરિફાઇથી ત્યાં એક નવીજ જાતની ખેતીવાડી રચાઈ હોય તેમ લાગે છે.

આ અમેરિકન હરિફાઇ વિષે આથી પણ કાંઇક વધુ કહેવું જરૂરનું છે એટલા માટે ૧૮૮૬ માં શફ્રલે પ્રસિદ્ધ કરેલ આજ વિષય ઉપરની લેખમાળા (Zeitschrift fur die gesammte Staatswissenshaft) અને ૧૮૮૭ ના એપ્રિલના ક્વાર્ટરલી રીવ્યુમાં "દુનિયાના જુદા જુદા ભાગમાં ઘઉંનાં રોપાણનો ખર્ચ" એ નામના અગત્યના લેખ ઉપર મારે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચવું જોઇએ. જે વખતે અમેરિકન હરિફાઇ નવીજ હતી અને તેણે ઇંગ્લંડની ખેતીવાડીમાં ગજબનું તુફાન ફેલાવી દીધું હતું અને ખેતીવાડીની જમીનમાં ૩૦ થી ૫૦ ટકા જેટલો ઘટાડો કરી દીધો હતો તે વખતના આ લેખો લખાયેલા છે. પરંતુ આ બે લેખકોના મતને અમેરિકન ખેતીવાડીની સંસ્થા તરફથી પ્રગટ થતા વાર્ષિક રીપોર્ટોએ સંપૂર્ણ પુષ્ટિ આપેલી છે. અને સેફ્લના અનુમાનને મી. જે. આર. રોજના પાછળથી પ્રગટ થએલ રીપોર્ટોએ પુરે પુરે ટેકો આપેલો છે. આ બધાં પુસ્તકો ઉપરથી એમ ખુલ્લું જણાઇ આવે છે કે અમેરિકન જમીનની કુળકુપ્તા વિશેના વિચારોમાં વહી અતિશયોક્તિ હતી અને તે જમીન યુરોપની

જમીન કરતાં કોઇ પણ રીતે ચડતી નહોતી, ફલનું કેટલાક પ્રમાણમાં ઉતરતી હતી. ડોક્ટરના કેસલટન ફ્રીમીમાં એક એકર દીઠ બીજા બુશલ ઘઉંનો પાક ઉતરતો હતો પણ તે માત્ર અપવાદજ હતો, બાકી સાધારણ રીતે બીજી અમેરિકન જમીનનો ઘઉંનો પાક સરેરાશ એક એકર દીઠ માત્ર અગીઆરથી બાર બુશલજ હતો. અમેરિકામાં ફળદ્રુપ જમીન જોઇ હોય અને જ્યાં એક એકર દીઠ ત્રીસથી ચાળીશ બુશલનો પાક ઉતરે તે જોવું હોય તો પુરાણા પુર્વના સ્ટેટોમાંજ જવું પડે અને તે જમીન માણસોએ પોતે હાથે બનાવેલી હતી.

(અપુર્ણ)

ચંદન અને ચંદનનું તેલ*

ઘણી વસ્તુઓના ઉપયોગ કરવાનું જંગલી યુરોપવાસીઓ સભ્ય હિંદવર્ષ પાસેથી હાલમાં શીખેલ છે. તેમાંથી ચંદનનું તેલ, એ પણ એક વસ્તુ છે ચંદનની કદર કરવી તે તો હજુપણ તેઓ જાણતા નથી. ચંદનના તેલનો ઉપયોગ તેઓ દવાઓના કામમા કરવા તો લાગ્યા છે પરંતુ આ તેલ તેઓને ભળે કયાંથી? ભારતવર્ષ સિવાય ચંદનનો એક ટુકડો પણ બીજે ઠેકાણે મળવો મુશ્કેલ છે, માટે દરવર્ષે ચંદનનો જથ્થો અહિંથી વિદેશ મોકલવામાં આવે છે.

ભારતવર્ષમાં ચંદન મદ્રાસપ્રાંત, માઇસોર અને કુર્ગપ્રાતમાં ભળે છે, અહિંના લગભગ બધાં જંગલ સરકારી છે. મદ્રાસમા કેટલીક વ્યક્તિઓનાં પોતાના પણ છે. નીચેના કોષ્ટકપરથી જાણી શકાશે કે દરવર્ષ કેટલું ચંદન બહાર નીકાશ થાય છે.

	રૂા.
૧૯૦૫—૦૬	૧,૧૧૪,૭૭૦
૧૯૦૬—૦૭	૧,૧૩૦,૮૮૦
૧૯૦૭—૦૮	૧,૨૦૭,૨૭૫
૧૯૦૮—૦૯	૬,૦૩૫,૧૩૫
૧૯૦૯—૧૦	૭૪૬,૩૫૫
૧૯૧૦—૧૧	૧,૩૩૬,૦૦૫

* 'વિજ્ઞાન, માસિકના એક લેખનો અનુવાદ.

	રૂા.
૧૯૧૧—૧૨	૧,૩૨૬,૮૭૦
૧૯૧૨—૧૩	૧,૫૫૨,૭૩૫
૧૯૧૩—૧૪	૬,૬૨૬,૩૬૦
૧૯૧૪—૧૫	૫૩૮,૭૭૪
૧૯૧૫—૧૬	૧,૫૫૬,૬૩૬
૧૯૧૬—૧૭	૬,૮૬૦,૨૪૫

ગયુવર્ષ પહેલા સુધી તો એ પ્રમાણે કરવામાં આવતુ હતું કે ત્રણે ઠેકાણે આખા વર્ષદરમ્યાન એકઠો થયેલાં ચંદનના જથ્થાનું લીલામ નવેંબર યા તો દિસેંબર મહિનામાં કરી નાંખવામાં આવતું હતું.

ઉપર દર્શાવેલા આંકડાઓ પરથી ચંદનનું પ્રમાણ જાણવામાં આવી શકે તેમ છે.

ઇ. સ. ૧૯૧૪-૧૫ ના આંકડાઓ જોવાથી માલુમ પડશે કે ચંદનનું વેચાણ આ વર્ષો કાંઇક ઓછુ થયું છે. માઇસોર રાજ્યને આ વર્ષોમાં ઘણું નુકસાન થયું હતું, સાડી ઓગણીશ લાખ રૂપીયા જેટલી આવકમા ઘટાડો એકદમ થઇ ગયો જણાયો ત્યારે અધિકારીવર્ગનું ધ્યાન ખેચાયું. સત્યથી કે ઠોકર ખાધા વગર કોઇને અક્કલ આવતી નથી

ઇ. સ. ૧૯૧૧ સુધી ચંદનનું મુલ્ય ટનદીઠ ભાવ રૂા. ૫૦૦) હતો, પરંતુ સન ૧૨-૧૩માં

વધી અને બમણો ગયો, એમ થવાનું એ હતું જ જર્મનીના તેલ કાઢનારા આડતીઆઓની બે'ચવાણુ. હતી. પરંતુ લડાઇ શરૂ થવાની સાથેજ જર્મની ચંદન મંગાવતું બંધ થયું અને તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે, માઇસોર રાજ્યને એટલું નુકશાન સહન કરવું પડયું.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ની આખરે માઇસોર રાજ્યના વ્યાપાર-વિભાગના અધિકારી સાહેબે એવો ઠરાવ બહાર પાડયો કે "ચંદનનું તેલ કાઢવાનું એક કારખાનું ઉઘાડવું જોઇએ, એમના ધ્યેયવાદીજ તાતા ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ઓફ સાયનસ બેંગલોરમાં પ્રવેશ સંબધી પરીક્ષાઓ થવા લાગી-ચંદનનું તેલ કાઢવાને લગતા અખતરાઓ શરૂ થવા લાગ્યા. અને થોડા દિવસોમાંજ એટલું ઉંચા પ્રકારનું તેલ તૈયાર થવા માંડયું કે જેવું યુરોપમાં નીકળતું હતું લડાઇ શરૂ થયા પુર્વે પણ ભારતમાં ચંદનનું તેલ કાઢવામાં આવતું તો હતુંજ પરંતુ તે જરા રંગે શામળુ જણાતું હતું, પરંતુ હતું ચોખ્ખું; શામળુ થવાનું કારણ એ હતું કે તેમાં કંઇક ભેળવણી કરવામાં આવતી હતી અને એમ થવાથીજ તેની યુરોપમાં માગણી ઘણી ઓછી હતી.

ઇ. સ. ૧૯૧૫ સપ્ટેમ્બર મહીનામાં માઇસોર રાજ્યે ૧૦૦૦ શેર તેલ દર મહિને નીકળી શકે તેવું એક નાનું સરખું કારખાનું ઉઘાડવા માટે એક લાખ રૂપીઆનો ખર્ચ કરવા સંમતિ આપી આ કારખાના માટે બેંગલોરની પાસેજ એક જગ્યાની ગોઠવણ કરવામાં આવી. આમ કરવાથી બેંગલોર—સાયન્સ ઇન્સ્ટીટ્યુટના પ્રોફેસરોને પણ પ્રયોગશાળા તથા વખતો વખત સંચાઓની મદદ લેવાનું સુગમ થઇ ગયું.

લડાઇને લીધે વિદેશથી યંત્રો—મશીનો આદિ મંગાવવું ઘણું મુશ્કેલ થઇ પડયું હતું, તેથી શરૂઆતથીજ એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કે, જે કંઇ પણ સામાન દેશમાં જુનો કે નવો મલી જાય તે ખરીદી લેવો અને બાકીનો દેશી કારખાનામાં તૈયાર કરાવી લેવો. મદ્રાસની ઇંડીયન એલ્યુમીનીઅમ કંપની Indian aluminium Company of Madras તેમજ બેંગલોર ઇંજીનીયરખાતા તરફથી પાણી પુરૂં પાડનારા Water Supply Division of the P. W. D. of Banglor કારખાનાના કાર્યવાહકો તરફથી ઘણી સહાયતા મળી. કારખાનાનું કામ ઇ. સ. ૧૯૧૬ના મે મહિનાની ૧૦ મી તારીખેથી શરૂ કરી દેવામાં આવ્યું અને ૩૦ મી જુન ૧૯૧૭ સુધીમાં ૨૫૩૪૫ શેર તેલ તૈયાર થઇ ગયું. જર્મનીથી તેલ આવતું અટકી ગયું હતું, એ કારણથી તેલની માગણી ઘણી વધી પડેલી હતી, અને એથી માઇસોર રાજ્યને ઘણી આવક થઇ, અને ઇ. સ. ૧૯૧૪માં જેટલું થયું હતું તેના બદલો મલીગયો.

જ્યારે તેલની માગણી વધતી ચાલી, ત્યારે રાજ્યે એવો ઠરાવ કર્યો કે અમારા તરફથી હવે પછી ચંદન વિદેશ મોકલીશુંજ નહિ. જેટલું ચંદન આંહિ તૈયાર થશે તેટલો પ્રમાણમાં તેનું તેલ કાઢવામાં આવશે. આ હેતુથી કારખાનું આગળ પર ગોટાપાયો પર શરૂ કરવામાં આવ્યું અને બેંગલોરમાં

૩૦૦૦ શેર તેલ નીકળવા લાગ્યું. વળી બીજું કારખાનું માર્ચસિરમાં પણ ખોલવામાં આવ્યું, તેમાંથી ૧૦૦૦૦ શેર તેલ દરમાસ નીકળવું શરૂ થશે. આ બીજા કારખાનાની શરૂઆત થઇ ચુકી છે, અને સપ્ટેમ્બર મહિનામાં તેમાં તેલ કાઢવાનું શરૂ પણ થઈ ચુકયું છે. હવે આ બન્ને કારખાનામાં દરમહિને ૬૦૦૦ શેર તેલ નીકળે છે. બે વર્ષમાં પંદર લાખ રૂપીઆનું તેલ તૈયાર થઇ ગયું છે. અને ઇ. સ. ૧૯૧૭ની આખરે લગભગ ૪ લાખ રૂપીયાનું તેલ મહિને મહિને નીકળતું થયું છે.

સો મણ જેટલું ચંદનનું તેલ પણ નીકળે છે, આથી અનુમાન કરી શકાય છે કે, જે પૈસા અહિંથી યુરોપ સુધી ચંદન મોકલવામાં ખરચાતાં હતાં તેમાં કેટલો બચાવ થઈ ગયો.

કારખાનામાં કામ દિવસ અને રાત ચાલુ રહે છે. ક્યારે કયારે સાફસુફ કરવામાં આવે છે ત્યારે થોડો વખત કામ બંધ રાખવાની જરૂર પડે છે. કામ કરનારાઓના ત્રણ વિભાગ પાડવામાં આવ્યા છે. દરેક વિભાગવાળા આઠ કલાક કામ કરી જાય છે, અને તેઓના ઉપરી તરીકે રસાયન શાસ્ત્રમાં પારંગત થયેલ હિંદીને રાખવામાં આવ્યો છે. એ ઉપરાંત તેલ સાફ કરીને પેક કરાવવાની દેખરેખ રાખવા માટે બીજા રશાયન શાસ્ત્રીઓ રાખવામાં આવ્યા છે.

આ રીતે જાણી શકાય છે કે ભારતવર્ષના રાજ્યોમાં કેટલી વસ્તુઓ મળે છે. જો એ પરદેશ ન મોકલવામાં આવે અને તેના ઉપયોગ અહિંજ કરવામાં આવે તો એ રાજ્યોને કેટલો બધો નફો થાય, પરંતુ શોક સાથે લખવું પડે છે કે, દેશી રાજ્યોમાં આવી વાતો તરફ લક્ષ્યજ જતું નથી.

C/o હીરાલાલ અમૃતલાલનો બંગલો—ઘાટકોપર. } આત્મજ દામજી શાહ.

અધિપતિની નાંધ.

મજુર વર્ગના હીત માટે મુલેહના કરારનામામાં દાખલ કરવા માટે રજુ કરવામાં આવેલી એક કલમ એવી હતી કે આ કરારનામાં ઉપર સહી કરનાર રાજ્યોની સરકાર આથી નીચેની નવ કલમો સ્વીકારે છે અને તેને વ્યવહારૂ રીતે અમલમાં મેલવા માટે દેશપરદેશના પ્રતીનીધીઓના કૉન્ફરન્સ તરફથી વખતો વખત જે સલાહ મળે તે અનુસાર પગલાં ભરવાનું કબુલે છે:—

૧ કોઇ પણ મનુષ્ય પાસે મજુરી કરાવવાનો હક્ક વેપારની ચીજે માફક એક માલીક પાસેથી બીજા માલીકને આપી શકાશે નહીં અને વ્યવહારમાં પણ કોઇ પણ મનુષ્ય પોતાના મજુરને બીજા કોઇની મજુરી કરવાનુ ફરમાવી શકશે નહી

૨ કાયદાપુર્વક કરી શકાય એવાં કોઇ પણ કામ માટે મજુરો તથા તેમને નોકરીમાં રાખનાર શેઠીયાઓ મંડળમાં ભેગા મળી શકશે.

૩ ચઉદ વર્ષની અંદરની ઉમરના દરેક બાળકને માનસીક તથા શારીરીક યોગ્ય કેળવણી આપી શકાય એટલા માટે એવી વ્યવસ્થા રાખવામાં આવશે કે એવા કોઇ પણ બાળકને નોકરીમાં રાખવાની પરવાનગી આપવામાં નહી આવે. ચઉદથી અઢાર વર્ષનો કોઇ પણ છોકરો કે છોકરી શારીરીક ઉન્નતીને વીઘ્નકર્તા ન હોય એવો કોઇ પણ ધંધો એવી રીતે કરી શકશે કે તેના સામાન્ય અથવા ધંધાને લગતો અભ્યાસ ચાલુ રાખવાનું બની શકે.

૪ દરેક મજુરને પોતાના દેશકાળને અનુસાર યોગ્ય રીતે જીવન ગાળવાનું બની શકે એટલો પગાર મેળવવાનો હક્ક રહેશે.

૫ એક સરખા પ્રકારનું એક સરખું કામ કરનાર પુરૂષો તથા સ્ત્રીઓને સરખો પગાર આપવામાં આવશે.

૬ બધા મજુરોને રવીવાર અથવા અઠવાડયામા બીજો કોઇએક દીવસ આરામાયેશ માટે આપવામાં આવશે.

૭ મજુરો પાસે દરરોજના આઠ કલાક અથવા અઠવાડયાના અડતાળીસ કલાક કરતાં વધારે વખત કામ લેવામાં આવશે. નહીં. શીવાય કે જ્યાં સ્થાનીક હવાપાણી અથવા ઔદ્યોગીક બધારણની અપૂર્ણતા અથવા બીજા કોઇ ખાસ કારણોને લીધે મજુર વર્ગની કામમાટેની કાર્યશીલત ઉપર અસર થતી હોય. ત્યાં તે કારણો ધ્યાનમાં લઇને સમય નક્કી કરવામા આવશે. એવા કેશોમાં આ નીયમના બદલે એવોજ બીજો નીયમ

દેશ પરદેશના મજુરોના પ્રતીનીધીઓનું કૉન્ફરન્સ નકી કરશે.

૮ મજુર તરીકેના હકનો સવાલ હોય અથવા તેમની સંસારી સ્થિતીને લગતી બાબત હોય ત્યાં પરદેશથી કાયદાપુર્વક આવેલા મજુરોને તથા તેમનાં કુટુંબને સ્થાનીક મજુરોના જેવાજ ગણવામાં આવશે.

૯ મજુરોના રક્ષણ માટેના કાયદાઓ તથા નીયમો કેવી રીતે પળાય છે તે બાબતની યોગ્ય તપાસ રાખવામાં આવે તે માટે દરેક દેશની સરકાર ગોઠવણ કરશે અને તેમાં સ્ત્રીવર્ગનો પણ ભાગ રહેશે.

ઉપરની નવ કલમો બ્રીટીશ સરકારે સ્વીકારી હોય તો તે પ્રમાણે અમલ થતો રહે એવી સંભાળ રાખવા માટે હીંદમાં પણ મજુર વર્ગ તરફથી મંડળો સ્થપાવાની ૪૩૨ છે.

"ઑગ્મે કમર્શીયલ મ્યુઝીયમ" નામની જે સંસ્થા અત્રે થોડા વખતથી હસ્તીમાં આવી છે તે પ્રત્યે આથી વાચનારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે દશેરાને દીને (તા. ૪ ૧૦-૧૯) એ સંસ્થાનું પ્રદર્શન ખુલ્લું મેલાશે એમા કયો માલ રાખવો તે જો કે એ સંસ્થાના ચાલકોની મુનસપ્રી ઉપર રહેશે તોપણ મુંબઇની વેપારી આલમ કઇ ચીજોના વેપાર કરે છે તથા મુંબઇમાં કઇ વસ્તુઓ બને છે. અને કઇ બને છે તેનો બ્યાલ એકજ જગાએ મળવાનો સંભવ જો આપણે કલ્પી શકીયે તો તેવું પ્રદર્શન સ્થાપવાનો અને તેને સતત ચાલુ રાખવાનો હેતુ આ સંસ્થાનો છે. કો ઇની પાસે નાણાંની મદદ કે ધર્માર્થ સહાય એ સંસ્થા માગતી નથી પણ વેપારી માલના નમુના મોકલી આપવા, ઉદ્યોગ તથા વેપાર વીશે અનુભવીઓનાં ભાષણો અથવા લેખો મેળવવા વગેરે કાર્યો આ સંસ્થાની પ્રવૃત્તીને અંગે હાથ ધરવાનો વીચાર રાખવામાં આવ્યો છે અને તેમાં બનતી મદદ કરવા માટે સર્વને વિનંતી કરવામાં આવે છે. એવાં કાર્ય વેપારી પેઢીની શૈલીપ્રમાણે કરનારી સંસ્થાઓ બીજા દેશોમાં ઘણી છે અને આ સંસ્થા પણ એજ રીતે કામ કરનાર છે. જેમને પ્રોસ્પેકટસ જોવાં હોય તેઓ ગીરગામ પોર્ટ-ગીઝ દેવળ પાસે એ મ્યુઝીયમની ઑફીસમાં પુછવાથી સર્વ માહીતી મેળવી શકશે.

ધંધાને લગતી કેળવણીની બાબતમાં અમેરીકામાં તથા ઈંગ્લંડમાં હાલ જે જાગતી ચાલી રહી છે તે ધ્યાન ખેંચવા લાયક છે. "ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતી કેળવણી વધારવા માટેનું મંડળ" ઈંગ્લંડમાં થોડા વખત ઉપર સ્થાપવામાં આવ્યું છે લીલાંઉવાળાઓએ પોતાનું મંડળ સ્થાપી એ ધંધાને લગતી કેળવણી માટેની યુનીવર્સીટીની ડીગ્રી કાજે તાલીમ આપે એવી કૉલેજ કાઢી છે. વર્તમાન પત્રના અધિપતી થવા માટે જોઇતું શીક્ષણ તો ઘણા વખતથી અપાય છે અને તે લેનારને ત્યાંની લંડન યુનીવર્સીટી ડીપ્લોમા આપે છે. શરાફી તથા બેંકના કામકાજને લગતી તાલીમ લેનાર-લેનારાઓ માટે શીક્ષણ પરીક્ષા ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઑફ બેંકર્સ તરફથી અપાય છે અને છેવટે તે માટેની પરીક્ષા પણ એ મંડળ લે છે, પરદેશીમા બેંકોને લગતું કામકાજ

ક્રેમ ચાલે છે તે માટેની માહીતી મળે તે અર્થે ચોગ્ય માણસોને ચુંટી કહાડી પરદેશ ખાતેની બે ઠેકાણાં ક્રામ કરવા માટે મોકલવાની ચોજના લંડન ગ્લોબ સીટી એંડ મીડલેંડે તૈયાર કરી છે. લંડનની કાઉંટી એંડ વેસ્ટ મીન્સ્ટર બેંકે ચાલાના નોકરોને માટે સ્કોલરશીપ ફંડ સ્થાપ્યું છે મી. એમ. ઇસ્ટીન નામના એક ગૃહસ્થે તા. ૧૪ મી જુન ૧૯૧૯ ના "ધનેકોનોમીસ્ટ" નામના અઠવાડીક પત્રમાં લેખ મોકલ્યો છે તેમાં તેણે એવી સુચના કરી છે કે સરકારી નોટો તથા શેરોના બજારને લગતા કામકાજ વીશેની માહીતી તથા તાલીમ આપવા માટે ખાસ ગોઠવણ કરવી જોઇએ અને એવી તાલીમ મેળવેલી ન હોય એવા કોઇ પણ ગૃહસ્થને તે ગમે તેવો પ્રમાણીક અને શ્રીમંત હોય તો પણ હવે પછી શેર બજારના મંડળના સભાસદ તરીકે દાખલ કરવો ન જોઇએ.

લેધર ક્લોથની બનાવટ માટેની હુરી [illegible] ઘણી સલક્ષ છે. જાપાનના એ ઉદ્યોગની સ્થીતી ઉપરથી એ વીશે કેટલીક જાણવા જેગ માહીતી વેપારી ખબરોમાં આ અંકમાં આપી છે તે ઉપરથી માલમ પડશે કે ૧૯૧૮ ના વરસ અગાઉ જાપાનમાં તથા ઓઇલ ક્લોથની આયાતમાં, મોટો વધારો થયેલો જણાય છે તેનું કારણ એ છે કે ઉંચા પ્રકારનો માલ મોટરકાર બનાવવામાં ઉપયોગી હોવાથી તેની લેવાતી ઘણીજ વધી હતી. લેધર ક્લોથ બનાવવામાં સુતરાઉ ચાદરો (કેટન ક્લે સીર્ટીંગ) મુખ્ય કરીને વપરાય છે. તેનો મોટો ભાગ સ્થાનીક મીલોમાં બનેલો હોય છે. તેને માટેનું રૂ મોટે ભાગે હીંદમાંથી આયાત કરેલું હોય છે. એ કે થોડોક ભાગ ફોરીયામાંથી પણ આયાત થાય છે. પણ તે બેઉમાં અમેરીકન રૂની ભેળવણી કરવી પડે છે. તેમ ન કરે તો લેધર ક્લોથ બનાવતી વેળા કાપડનું કદ ઘટી જાય છે.

લેધર ક્લોથ બનાવવાની રીતમાં ઇંડીયન ટ્રેડ જર્નલના તા. ૧૩ મી જુન ૧૯૧૯ નાં અંકમાં ટુંકામાં સમજાવેલી છે એમાં બે પીગમેંટ અને કોલોડીયન વપરાય છે તે જાપાનમાં બને છે માત્ર બહુ પીગમેંટ અને કાર્બનબ્લેક પરદેશથી આયાત થાય છે. પીગમેંટમાં દીવેલનો ભાગ વીસથી ત્રીસ ટકા જેટલો હોય છે. લેધર ક્લોથ બનાવતી વેળા બસો વાર [illegible] પછી વેપારીઓને માલ આપતી વેળા તેમાંથી સગવડ અને હાજતના પ્રમાણમાં કડકા કરવામાં આવે છે, હીંદમાં લેધર ક્લોથ બનાવવાનો ઉદ્યોગ નથી પણ સાદીસીક ધંધાદારીઓ એમાં ધ્યાન આપે તો એ ઉદ્યોગ હીંદમાં જમાવી શકાય એવો છે.

પુસ્તક પરિચય.

ધી બરોડા ચેંબર ઓફ કોમર્સનો છઠ્ઠો વાર્ષિક રિપોર્ટ—પ્રસિદ્ધ કર્યો માણેકલાલ હરગોવિંદદાસ શાહ—સંવત ૧૯૭૪-૭૫, ઈ સ. ૧૯૧૮-૧૯. રિપોર્ટમાં બહુ ટુંકમાં એ ચેંબરે કરેલા કામકાજનો અહેવાલ આપેલો છે છેલ્લા છ વર્ષથી અનેક મુશ્કેલીઓ છતાં પણ આ સંસ્થા ટકી રહી છે અને યથાશક્તિ પોતાનું કામકાજ બજાવ્યે જાય છે. એથી એને ધન્યવાદ ઘટે છે ધીમે ધીમે આ મંડળ બીજી આગેવાન ચેંબરોને અનુસરીને પોતાના કાર્યક્રમમાં વધારો કરતું જાય અને એથી કરીને વડોદરાના વેપારની ઉન્નતિ સાધવા કારણભુત બને એવી આશા રાખીએ છીએ.

The Stock Exchange News—શેર બજાર ન્યુસ, વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૪, છુટક નકલ-૨ આના. પ્રસિદ્ધ કર્તા:—મેસર્સ મંચેરશાહની કું.—રેવ્યે ચ્યુ ચાંટરોડ.

આ અઠવાડિક પત્રને આવકાર આપતા અમને ઘણો આનંદ થાય છે બીજા દરેક મુંબરેલા દેશોમા જ્યાં જ્યાં શેર બજાર છે ત્યાં ત્યા માત્ર તે સબંધી વિદ્વતાપુર્વ ચર્ચા ચલાવતાં વર્તમાન પત્રો પણ હસ્તી ધરાવે છે, પણ અહિં હજી સુધી એવુ એકે પત્ર નહતુ તેની ખોટ આથી પુરી પડે છે અને આ નવા સાહસને માટે તેના પારસી કાર્યવાહકોને ધન્યવાદ ઘટે છે. અલબત, હજી આ પત્ર નવું છે એટલે લેખકો એવા વિચારપુર્વ લેખો નથી પણ રફતે રફતે એમાં સુધારો થતો જાય અને વ્યાપારના અનેક અંગ રૂપથી લેખો તે તે અંગના વિદ્વાનો પાસે લેવામાં આવે અને ખરા પૈસા રોકનાર ગમે તે વર્ગના આસામીઓ માટે પણ આ પત્ર માર્ગસૂચક બને તો મુંબાઇના વ્યાપારને મોટો લાભ થશે એટલું જ નહિં પણ હમણા શેર સટ્ટાના પવનમાં પણ સામાન્ય લોકોમા જે અજ્ઞાન આ સંબંધી જોવામાં આવે છે તે દૂર થશે એમ ધારીએ છીએ.

સ્વામી વિવેકાનંદ—ભાગ ૫ મો અનુવાદક.—રા. નર્મદાશંકર બાલાશંકર પંડ્યા અને રા. નટવરલાલ ગિરધરલાલ શાહ: પ્રકાશક: સરસ્વતિ સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય: હવે આ સંસ્થા કે તેના તરફથી પ્રસિદ્ધ થતા પુસ્તકોને ગુજરાતી પ્રજાને ઓળખાવવાની જરૂર રહી નથી 'સ્વામી વિવેકાનંદ' જેવા પુસ્તકોનો પણ લોકોમાં આટલો બધો ઉહાલ છે એ હકીકતથી સંતોષજ ઉત્પન્ન થાય છે. ભાષા શુદ્ધ તેમજ સરળ છે અને જે વર્ગ આ પુસ્તક વાંચીને લાભ મેળવી શકે તેમને યોગ્યજ છે.

ચેમ્બરનો વિભાગ.

શ્રી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની સભા તા. ૨૭-૮-૧૯ ને રોજ બપોરે (સ્ટા. ટા.) ૨॥ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં ઑ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહેતાના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. તે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—મેશર્સ જહાંગીર બમનજી પીટીટ, વીસનજી ઠાકરસી હાલાઇ, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી, લક્ષ્મીદાસ રવજી ટેરસી, નીકલદાસ હાંમોદર, ગોવીંદજી, કેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી, મોતીલાલ વલભજી, મોતીલાલ કાનજી, મુળજી હરીદાસ, તથા લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઓખાણી.

સભામાં કામકાજ નીચે પ્રમાણે કરવામાં આવ્યું હતું.

૧ આગલી સભાની મીનીટ સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨ અક્ટોબર માસમાં મળનારી ઇંડીયન રેલ્વે કૉન્ફરન્સ એસોસીએશનની કમીટી તા. ૬-૧૦-૧૯ ને રોજ સીમલા ખાતે મળનાર છે એમ જણાવી જે વીષયો એ સભામાં અર્થ્ય એવી ચેમ્બરની ઇચ્છા હોય તે વીષયોની ખબર તા. ૧૦-૯-૧૯ સુધીમાં મોકલવી એવી વીનંતી કરનારો પત્ર એ કૉન્ફરન્સના સેક્રેટરી તરફથી આવ્યો હતો. કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે રેલ્વેના દર બાબદ ચેમ્બર તરફથી નામદાર સરકાર ઉપર મોકલવામાં આવેલી અરજી તથા ગ્રીન્સ વર્ગના ઉતારૂઓની કર્યાદો એ બે બાબદ એ સભાની ચર્ચા માટે સુચવવા.

૩ મી. બી. એફ. માદને "ટાઇમ્સ ઓફ ઇંડીયા" ના પત્રના તા. ૨૧-૮-૧૯ ના અંકમાં છઠે પાને "સોના વીશેના ઠરાવ ઉપર સહી થઇ" એવા મથાળા નીચે આવેલા લખાણ વીશે કમીટીનું ધ્યાન ખેંચી એમ સુચવ્યું હતું કે જો ઇગ્લંડની સરકાર પોતાનાં મુલકમાંથી સોનું નીકાશ થવા દેવા તૈયાર હોય તો કમીટીએ હીંદી સરકારને તથા હીંદી પ્રધાનને મજબુત આગ્રહ સાથે વીનંતી કરવી કે એ સોનું ખીજે દેશ જાય તો હીંદના લેહેણા પેટે આ દેશમાં આવવા દેવું એમ થવા માટે હાલ હીંદમાં સોનું આયાત કરવાની મનાઇ છે તે કાઢી નાંખવી જોઇએ અને જે કીંમત આવે તે કીંમતે ખુલા બજારમાં સોનું વેચાવા દેવું જોઇએ. એ રીતે સોનું હીંદમાં આવશે તો તેટલે અંશે ચાંદી માટેની માંગણી ઘટશે અને હીંદી પ્રધાનની હુંડીને લગતો મામલો વધારે બગડતો અટકશે.

કમીટીએ ઠરાવ કર્યો કે હીંદમાં સોનું આયાત કરવાની મનાઇ કાઢી નાંખવી અને સાધારણ રીતે આવતું હતું તે પ્રમાણે હીંદમાં એ આવે એવી પરવાનગી આપવી એવી હીંદી સરકારને વીનંતી કરવી.

૪ જંગબાર ખાતેની ઈંડીયન નેશનલ એસોસીએશનના આ. સેક્રેટરી મી. બીહારીલાલ એન. અનંતાણીએ હીંદના પૂર્વ ઈસ્ટ આફ્રીકા સાથેના વેપાર કેમ વધારવો તે વીશે ચેમ્બર ઉપર એક પત્ર લખ્યો હતો તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે વેપારી અને ઉદ્યોગ ધંધાને લગતાં મંડળોએ પૂર્વ આફ્રીકામાં વેપારની સ્થીતી હાલ કેવી છે તથા વેપાર માટેની સગવડો કેવી છે તે વીશે રીપોર્ટ ઠરવા માટે પ્રતીનીધીઓ મોકલવા જોઇએ. બીજી પણ કેટલીક સુચનાઓ એ પત્રમાં હતી જેમાં એક એ હતી કે હીંદીઓના હાથમાંજ નાણાં જંબધી કાણુ હોય અને આ વેપાર વધારવા માટે પ્રયત્ન કરે એવી એક જોઇટ સ્ટોક કંપની સ્થાપવી.

કમીટીએ એ પત્ર સભાસદોમાં ફેરવવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

૫ ચેમ્બરના સભાસદો થવા માટે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો તરફથી અરજી આવી હતી :— (૧) શેઠ ઈશ્વરલાલ લક્ષ્મીદાસ, (૨) શેઠ એન. એમ. મજમુદાર અને (૩) શેઠ રામકૃષ્ણ એન. બીલ્લુર.

એમને વીશે ચેમ્બરના સભાસદોનાં મત માગવાં, મત પત્રકો તા૦ ૪-૯-૧૯ થી ૧૧-૯-૧૯ સુધીમાં સ્વીકારવાં અને સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલભજીને નેમવાનો કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો.

૬ હુંડીને લગતા સવાલો સંબંધી ચર્ચા કરવા માટે જે કોન્ફરન્સ વાતા બેંક વરફથી ભરવામાં આવનાર હતી તે માટેનો વીચાર એમણે માંડી વાળ્યો છે એમ જણાવનારો એમનો પત્ર આવ્યો હતો.

કમીટીએ તેની નોંધ લીધી હતી.

૭ રેલ્વેની રસીદો ઉપર ખોટી સહી ઠરવામાં આવે તો તેથી ખોટ જાય તે માટેની જવાબદારીમાંથી રેલ્વે સતાવાળાઓને મુક્ત રાખવા બાબદ નામદાર સરકારે ચેમ્બરનો અભિપ્રાય માગ્યો હતો.

એ વીશે વીચાર ચલાવવા માટે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સબ-કમીટી નેમવાનો ઠરાવ થયો હતો :—

ઑ. મી૦ ચુનીલાલ વી. મેહેતા, ઑ. મી૦ પુરૂશોતમદાસ ઠાકોરદાસ તથા મેસર્સ જહાંગીર બમનજી પીટીટ, લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ખોખાણી, મોતીલાલ કાનજી, વેલજી લખમસી નપુ, વીસનજી ઠાકરસી હાલાઇ તથા નારણજી હરીભાઇ.

૮ મી. પદમસી મનજીએ પત્ર લખી ફરીયાદ કરી હતી કે જરમની તથા આસ્ત્રીયા ખાતે મોકલેલા તાર પહોંચ્યા કે કેમ તે વીશેની પુછપરછનો બરોબર જવાબ નામદાર સરકાર પાસેથી મળતો નથી. કમીટીએ ઠરાવ કર્યો કે આ પત્રનો એવો જવાબ વાળવો કે જર્મની તથા આસ્ત્રીયા ખાતે મોકલેલા તારના સંદેશા સામાન્ય રીતે પહોંચે છે કે કેમ તે વીશે એમણે નામદાર સરકારનાં તાર ખાતાંના વડાને લખીને પુછવું.

૯ એસેન્શીયલ આઈલની આયાત તથા નીકાશને લગતી વીગત નામદાર સરકાર પાસે મંગાવવી એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૦ કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો કે આવતી મીટીંગ સોમવાર તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ રટા. ટા. ૨ વાગે ભરવી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની એક સભા શુક્રવાર તા. ૫-૯-૧૯ ને દીને બપોર પછી ૨ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં ઑ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહેતાના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર થયા હતાઃ—ઑ. શેઠ લલ્લુભાઈ સામળદાસ, શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન, શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી, શેઠ વીઠલદાસ ડી. ગોવિંદજી, શેઠ લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઝોબાણી, શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી, શેઠ મોતીલાલ કાનજી, તથા શેઠ વસનજી ઠાકરસી હાલાઇ.

નામદાર સરકારના એકાઉંટંટ જનરલ ખી. કે. એલ દત્ત ચેમ્બરની મુલાકાત લેનાર હોવાથી ખાસ આમંત્રણને માન આપીને શેઠ બી. એફ. માદન તથા શેઠ એન. એમ. મજુમદાર પણ હાજર થયા હતા.

નીચે પ્રમાણે કામકાજ કરવામાં આવ્યું હતું:—

૧ મી. કે. એલ દત્તને આવકાર આપી ચલણ સંબંધી વાતચીત કરવામાં આવી હતી.

૨ ચેમ્બરના સભાસદોની વાર્ષીક સભામાં રજુ કરવા માટે ચેમ્બરનો વાર્ષીક રીપોર્ટ હીસાબ આથે સેક્રેટરીએ રજુ કર્યો હતો, કમીટીએ તે બહાલ રાખ્યો હતો.

૩ વાર્ષીક સભા તા. ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ સાંજે સવાપાંચ વાગે (રટા. ટા.) મેળવવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

૪ ચેમ્બરની કમીટીની ચુંટણી માટેનાં મતપત્રકો માટે સ્કુટીનીયરો તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી તથા શેઠ વીઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની ખાસ સભા શુક્રવાર તા. ૧૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ બપોરે રટા. ટા. ૩ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં શેઠ જહાંગીર ઇમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—

શેઠ સોરાબજી એદલજી વાર્ડન
" હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી
" ગુલાબચંદ દેવચંદ ઝવેરી
શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
" મોતીલાલ કાનજી

તે વેળા નીચે પ્રમાણે કામકાજ કરવામાં આવ્યું હતું:—

૧ ચામડાંની નીકાશ ઉપર જકાત નાંખવામાં આવી તે માટે અનુમોદન આપવાનો અને એમાં સામ્રાજ્યમાં ફેરબદલ કરવા માટે નીકાશ થતાં ચામડાં ઉપરની નીકાશ જકાતનો અમુક ભાગ વળતર આપવાની જે ગોઠવણ છે તે સામે વાંધો ઉઠાવનારા તારનો સંદેશો મોકલવા માટેનો મુસદ્દો રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. કમીટીએ એ મુસદ્દો બહાલ રાખ્યો હતો.

૨ હૂંડી પ્રધાનની હુંડી માટેનો દર વધારીને બે શીલીંગ કરવામાં આવ્યો તે સામે વાંધો ઉઠાવવાની બાબત કમીટી પાસે રજુ કરવામાં આવી હતી. કમીટીએ ઠરાવ કર્યો કે એ વીશે વધારે હકીકત મેળવી જરૂર લાગે તો નામદાર સરકારને તાર કરવાની પ્રમુખને સત્તા આપવી.

૩ રંગ (dyes)ની આયાત હીંદમાં કરવાની બાબતમાં જે અંકુશ મુકવામાં આવ્યો છે તે માટે વાંધો ઉઠાવવાનો ઠરાવ કરવામા આવ્યો હતો.

૪ ગળીના ઉદ્યોગમાં થતી આવકને કરમાંથી મુકત રાખવાનો જે ઠરાવ તા૦ ૫–૯–૧૯૧૯ ને દીને નામદાર હીંદી સરકારનાં નાણાંખાતાએ કર્યો છે તે બાબત કેટલીક હકીકત પુછનારા પત્ર નામદાર સરકાર ઉપર લખવાનો કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો.

૫ ચેમ્બરના સભાસદ થવા માટે નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે નવ અરજીઓ આવી હતી તેમને માટે ચેમ્બરના સભાસદોનાં મત માગવાનો બેલટ માટે સોમવાર તા૦ ૨૯ મી સપ્ટેંબર થી ૬ ઠી ઓકટોબર ૧૯૧૯ સુધીની તારીખો રાખવાનો અને સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરશીને નીમવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો:—

એ અરજીઓ નીચેના ગ્રહસ્થો તરફથી આવી હતી:—

મેસર્સ હાતીમ અતારી એંડ કું.
" એચ. જે., બીલીમોરીયા એંડ કું.
શેઠ ડી. એમ. વાડીયા
" ઇશ્વરલાલ ગણપતરામ ગજ્જર.
" બદરીનારાયણ ગંગાધર.
શેઠ હુસેન એ. ફાઝલભાઇ.
" કાનજી ગોરધનદાસ ટોપરાણી.
" ગોપાલદાસ નીકમજી જીવણદાસ.
" વસનજી નારણજી ભીમજી.

૬ ગઇ સભામાં કમીટીની ચુંટણી માટે સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજીને નેમવામાં આવ્યા હતા તેઓ બહાર ગામ જતા હોવાથી તેમની જગાએ શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરશીને નેમવાનો ઠરાવ થયો હતો.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

મારસેલ્સની રંગીન સાદીઓ સફાઈદાર અને મજબુત.

ઔદ્યોગીક ઉન્નતીમાં નડતાં વિઘ્નો વીશે મી૦ અમીનની ફરયાદ વાશે નામદાર સરકાર ઉપર ચેમ્બરે મોકલેલી અરજી.

હીંદી સરકારનાં વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાંના

સેક્રેટરી જોગ:—

સાહેબ,

ગઈ તા૦ ૨૨ મી સપ્ટેંબર ૧૯૧૬ ને દીને આ ચેમ્બર તરફથી તમારા ઉપર પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો જેમાં મેસર્સ એલેક્ષીક કંપનીને પોતાના ધંધામાં નડતી અડચણો વીશે વીવેચન કરવામાં આવ્યું હતું. તે પત્રની પહોંચ સ્વીકારાઈ. પછી કાંઈ પણ વીશેશ જવાબ નામેદાર સરકારે આપ્યો નથી એ વીશે કમીટી દલગીર સાથે આપનું ધ્યાન ખેંચે છે. એ પછી ત્રણ વરસ થયાં છે તો પણ કમીટીએ ઠરેલી એ ફરયાદ વીશે તપાસ કરી તે દુર કરવા માટે કાંઈ પણ પગલાં લરવામાં આવ્યાં નથી તે દલગીર થવા જેવું છે આ કાંઈ અમુક વ્યકતી કે કંપનીને લગતી બાબત નથી. એ એવી બાબત છે કે જેમાં એક નવા ઉદ્યોગની હાલની રચીતી તથા હવે પછીની ઉન્નતીનો સવાલ સમાયલો છે. આ ચેમ્બરની કમીટી એમ માને છે કે એ નવા ઉદ્યોગને ખીલવવા માટે અમારા જેટલીજ કાળજી નામદાર સરકારને પણ છે. ઉપર જણાવેલો પત્ર અમે લખ્યો તે પછી મેસર્સ એલેક્ષીક કેમીકલ કંપનીએ હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશન પાસે જુબાની આપી તેમાં પણ તેમણે પોતાને નડતી મુશકેલીઓ વીશે વીગતવાર વીવેચન કર્યું હતું. તેમ છતાં આ બધાં વરસો દરમ્યાન એમને માત્ર એટલોજ ફાયદો થયો છે કે ઔદ્યોગીક કાર્ય માટેનો ઓકકેહોલ ઉપરથી ચાડા સાત ટકાની જકાત કાઢી નાંખવામાં આવી. એ માટેનો હુકમ નામદાર હીંદી સરકારે આખા બ્રીટીશ હીંદને માટે કહાડયો હતો પણ તે છતાં આ કંપનીની બીજી બધી ફરયાદ તો અગાઉ જેવીજ રહી એટલુંજ નહીં પણ આ કંપનીના માલ પંજાબમાં આયાત થતો પંજાબની સરકારે અટકાવવાથી કંપનીને ગંભીર પ્રકારનો અન્યાય થયો છે.

મારી કમીટીને એવી ખબર મળી છે કે એલેક્ષીક કેમીકલ વર્કસ કંપનીની સામે જ્યારે આવી રીતનો અટકાવ મેલવામાં આવ્યો છે ત્યારે જાવા, જાપાન અને બીજા પરદેશોનો માલ પંજાબમાં હંમેશ પ્રમાણે કર આપીને આયાત કરી શકાય છે. મુંબાઈના એકસાઈઝ કમીશનર પોતાના તા. ૫ મી ઓકટોબર ૧૯૧૦ ના નં. ૧૪૧૯ ના પત્રમાં જણાવે છે કે પંજાબનાં દારૂ ગાળનારાં કારખાનાંના હીત જોતાં તથા પંજાબની સરકારની આવકનો લાભ ધ્યાનમાં લેતાં પંજાબ એકસાઈઝ મેન્યુઅલ (પાનું ૧૩૦) ની કલમ ૩૮૪ મી પ્રમાણે કાશમીરમાં, દીલ્હી પ્રાંતમાં તથા સંયુકત પ્રાંતમાં આવેલી રેક્ટી ડીસ્ટીલરીમાંથી જે માલ આવે તે શીવાય હીંદના બીજા કોઈપણ ભાગમાં બનેલો દારૂ પંજાબમાં આયાત થવા દેવાય એમ નથી. આ પત્રનો અર્થ એજ છે કે મેસર્સ કેરૂ એંડ કંપનીને ઈજારો આપવામાં આવ્યો.

ઓટલુંજ નહી પણ હીંદના બીજા ભાગમાં બનતા માલને અટકાવીને પરદેશોથી આવેલો દારૂ આયાત થઇ શકશે. આ ફરીયાદ વીશે મારી કમીટીએ ઝારી રીતે વીચાર કર્યો છે અને દલગીરી સાથે જોયું છે કે એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કંપનીએ નામદાર હીંદી સરકારને આ બાબદમાં અરજી કરી. તેનો નીચેનો લાવતાં હીંદી સરકારનાં વેપાર તથા ઉદ્યોગને ખાતાં તરફથી નં. ૨૪૪૩ ડી તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૮ ના પત્રમાં દલગીરી દર્શાવીને જણાવવામાં આવ્યું છે કે પંજાબની સરકારના કાર્યની વચે પડવાનું હીંદી સરકારને ચોગ્ય લાગતું નથી.

આ દેશની વેપાર ઉદ્યોગમાં પડેલી ફ્રોમ એવી આશા રાખે છે કે હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશનના રીપોર્ટ પછી નામદાર સરકાર જે રાજનીતી ધારણ કરશે તે આ દેશના ઉદ્યોગોને અનુકુળ રહેશે. એવી આશાને લીધેજ મારી કમીટીએ આ બાબદ તમારૂં લક્ષ ખેંચ્યું છે અને એમ કરતી વેળા એવી આશા રાખી છે કે આ હીંદી સરકાર કંપનીની આ ફરયાદો દુર કરવાની કૃપા કરશે.

તા. ૨૨ મી સપ્ટેંબર ૧૯૧૯ ના પત્રમાં મારી કમીટીએ કરેલી ફરયાદોમાં એક એ હતી કે માલ ઠારખાનાંમાથી બહેરી જવા અગાઉ તેના ઉપરની જકાત આપવાની ફરજ પાડવામાં આવતી હતી. એ ફરીને લીધે ચાલુ કામ માટેની થાપણનો મોટો ભાગ રોકવાની ફરજ પડતી હતી. આ ફરયાદમાં મુંબઇના એકસાઇઝ કમીશનરે થોડા વખતપર કહાડેલા હુકમથી વધારે થયો છે. એ હુકમમાં જણાવ્યું છે કે જે દારૂ આયાત કરવાનો હોય તેને માટેની ડીપોઝીટ જેટલી રકમની સરકારી પ્રોમીસરી નોટ એકાઉંટંટ જનરલ પાસે અનામત તરીકે રાખવી. આ હુકમનો અર્થ વ્યવહારમાં એવો થાય છે કે આખા વરસ માટેની રકમ અનામત મુકવી પડે એ રકમ ઓછામાં ઓછી પચાસ હજાર રૂપયા જેટલી થવા જાય. એટલી રકમ એવી રીતે રોકવી પડે તો આ ઉદ્યોગની હાલની સ્થીતીમાં બહુ ભારે પડે. મારી કમીટી એવી ભલામણ કરે છે કે પરદેશથી આવતા દારૂને માટે જેવી સગવડ છે તેવી સગવડ એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કંપનીને પણ આપવી જેથી પરદેશથી આયાત થતા માલની હરીફાઇથી હાલ એ કંપનીને જે ગેરલાભ થાય છે તેમાથી તે મુકત થાય.

બ્રીટીશ હીંદમાં દારૂ બનાવનારાઓ જ્યારે પોતાનો માલ પરદેશ મોકલે છે ત્યારે તેમને જકાત પાછી મેળવવાનો હક રહે છે પણ એ પ્રકારનો લાભ એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કંપનીને આપવાને એવું જણાવીને ના પાડવામાં આવે છે કે સી કસ્ટમ્સ એકટની કલમ ૧૫૦ મીની કૃયે જકાત પાછી આપવાનું માત્ર બ્રીટીશ હીંદમાં બનેલા માલને માટેજ છે. (જુઓ મુંબઇના કસ્ટમ્સ કલેકટરનો પત્ર ૧૯૧૮ નો નં૦ ૧૪૦૮) આ બાબતમાં નામદાર મુંબઇ સરકારે એટલું સ્વીકાર્યું છે કે વડોદરામાં બનેલો "રેકટીફાઇડ ડીનેચર્ડ સ્પીરીટ" મુંબઇ ઇલાકામાં આયાત કરવામાં આવશે તે વેળા બ્રીટીશ હીંદમાં બનેલા એજ પ્રકારના માલના જેવીજ છુટ આપવામાં આવશે. એ પ્રમાણે છે તે

દીવાલના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોયો કે ?

પછી આ બાબતમાં પણ એવીજ રીતે ઠામ ચામાટે લેવામાં ન આવેલ્તેનું કારણ દેખાતું નથી. જો એલેગ્ઝીક ડેમીકલ વર્કસ કંપનીને પોતાનો માલ પરદેશ નીકાશ કરતી વખતે આવી સગવડ આપવામાં આવશે તો તે દેશો આતે લેવાથી બહુ ફેરવાથી એ ઉદ્યોગ ઘણો ખીલી શકશે.

ફી. આજાંકીત,
જે. કે. ગ્રેહુતા.
સેક્રેટરી.

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં વધારવામાં આવેલાં પુસ્તકો.

G. 1441 Agricultural Research Institute Pusa Report 1913–17.
,, 1442 Annual Statement of the Sea-Borne Trade of British India yea ending 31st March 1918. Vol I.
,, 1443 Statistics of British India Vol. III Public Health 1919.
,, 1444 Land Revenue Administration Report of the Bombay Presidency including Sind for the year 1917–18 Part II
,, 1445 Record of the Geogical Survey of India Vol. L. Part II 1919.
,, 1446 Annual Report on the Department of Industries Bombay Presidency for the year 1917–18.
,, 1447 Legislative Council 18th September 1919 List of Questions.
,, 1448 Report on the Operations of the Madras Currency Department and on the Resource operations of Government in the Madras Presidency for the year 1918–19.

C.
,, 784 સંપાદક સાહીત્ય સભા પુસ્ત ૩૧ બાલીમેન્ટ
,, 785 ,, પુસ્ત ૩૨ તુલનાત્મક ધર્મ વિચાર
,, 786 ,, પુસ્ત ૩૩ ભાલણ
,, 787 Bombay Lagislative Council Manual 1916
,, 788 Business Organization.
,, 789 Bombay Commercial Museum.
,, 789a Do Do
,, 790 International Conciliation March 1919.
,, 791 Do Do August 1919.
,, 792 A Monograph on Indian Railway Rates.
,, 793 The Oxford Dictionary.
,, 793a Do Do (Second copy)
,, 794 વીરીષ્ઠ શ્રી યમલા સ્વામી વિવેકાનંદ ભાગ પાચમો
,, 795 ધી બરોડા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો છઠ્ઠો વાર્ષિક રીપોર્ટ

વિગ્રહ અને વેપારઃ સરકારી જાહેરનામાં.

જરમની તથા જર્મન આસ્ટ્રીયા ખાતે માલ મોકલવાની હવે રજા આપવામાં આવી છે પણ કેટલીક જાતના માલની નીકાશ માટે હીંદી સરકારે અને કેટલીક જાતના માલની નીકાશ માટે ઈંગ્લંડની સરકારે સામાન્ય રીતે બંધી કરેલી છે તે પ્રકારનો માલ મોકલી શકાશે નહીં એમ મુંબઈના કસ્ટમ્સ કલેક્ટર અમને જણાવે છે. એ મનાઈ કરેલા માલ સંબંધી વીશેશ વીગત ગવર્મેંટ ગેઝેટના અંદાજમાં વારંવાર આપવામા આવે છે અને આ ચેઝ્બરમાંથી તે સંબંધી માહીતી મળી શકશે.

કાચાં ચામડાંની નીકાશના સંબંધમાં મુંબઈના કસ્ટમ્સ કલેક્ટર તા ૪-૯-૧૯ ના પત્રમાં જણાવે છે કે જે દેશખાતે માલ મોકલવાની સામાન્ય રીતે મનાઈ હોય તેવા મુલક શીવાય હુનીયાના કોઈપણ ભાગમાં કાચાં ચામડાં મોકલવા દેવામાં આવશે. કાચાં ચામડાં કોઈ પણ દેશ ખાતે નીકાશ કરવા માટે છુટથી લાઈસન્સ આપવામાં આવશે એમ નામદાર સરકાર તરફથી જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

કોલસા તથા કોકની નીકાશ માટેની બંધી કાઢી નાંખવામા આવી છે એમ હીંદી સરકારના ઠરાવ નં. ૫૬૮૧ મા જણાવવામાં આવ્યું છે.

દારૂગોળા, હથીયાર અથવા હથીયારના ભાગની નીકાશ કરવા માટે ઈ. સ. ૧૯૧૬ ના ૧૧ મા કાયદાની રૂએ કરવામાં આવેલી મનાઈ કાઢી નાંખવામા આવી છે એમ હીંદી સરકારનાં પડુળ૭ નંબરના ઠરાવમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

દારૂગોળા, હથીયાર, અથવા હથીયારના ભાગના આયાત માટે ઈ. સ. ૧૮૭૮ ના ૮ માં કાયદાની રૂએ મનાઈ કરવામાં આવી છે. એમ હીંદી સરકારનાં પડુઉ૭ નંબરના ઠરાવમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

બેલ્જ્યમનો માલ આયાત હીંદમાં કરવા માટે "માલ કયાં બન્યો છે તથા એમાં કોનો લાભ છે" તે દર્શાવનારાં સર્ટીફીકેટ તથા "શીપીંગ બીલ" રજુ કરવાની જરૂર હવે નહીં રહે એમ હીંદી સરકારના ૪૮૪૨ નંબરના ઠરાવમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

તારના સંદેશા માટે ખાનગી "કોડ" નો ઉપયોગ કરવા માટે જે મનાઈ હુતી તે જપાનની સરકારે તા૦ ૧ લી સપ્ટેમ્બરથી દુર કરી છે એમ જપાનની સરકાર તરફનો મુંબઈ ખાતેનો કોન્સલ જણાવે છે.

"મોનેઝાઇટ સેડ" ની નીકાશ બ્રીટીશ સામ્રાજ્યની બહારના મુલક ખાતે કરવા માટે મનાઈ હતી તે કાઢી નાંખવામાં આવી છે એમ હીંદી સરકારના ૬૨૫૪ નંબરના જાહેરનામામાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

આસ્ટ્રીયાના મુલક સાથે વેપાર કરવાની પરવાનગી હાલ આપવામાં આવી છે અને તે માટેની શરતો વીશેની વીગત ચેમ્બરની ઑફીસમાંથી મળી શકશે.

રેલ્વે માટેનો સામાન આયાત કરવાની મનાઈ કાઢી નાંખવામાં આવી છે.

આયાત અગર નીકાશ ઉપર નાંખેલા અંકુશો ઈંગ્લંડની સરકાર ધીમે ધીમે દુર કરતી જાય છે તેને લગતી બબરો ઈંગ્લંડની સરકારનાં બોર્ડ ઓફ ટ્રેડના અંકમાં આપવામાં આવે છે તા. ૨૮ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૯ સુધીના બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ જર્નલના અંકમાં આવેલી માહીતી ચેમ્બરની ઑફીસમાંથી મળી શકશે.

યુનીયન નેશનલ બેંક હાઉસ્ટન, ટેકસાસ, ને નાણાં મોકલવા માટેના તારના સંદેશા માટે ટેસ્ટ વર્ડસનો ઉપયોગ કરવાની પરવાનગી લંડન ખાતેના ચીફ સેન્સરે આપી છે.

વેપારી ખબરો.

બીલ ઑફ લેડીંગ "ઑગ્રર"નાં પણ બનાવી શકાશે. એવી પરવાનગી સઘળી જાતના માલને માટે આપવામાં આવી છે અને તેમાં જે દેશ સાથે વેપાર કરવાની છુટ હોય તે દેશમાંની કોઈ પણ પેઢીનું નામ લખી શકશે જેથી બીજી કોઈ પેઢીની દરમ્યાનગીરી જરૂર નહીં રહે એવી મુંબઈના કસ્ટમ્સ કલેક્ટરે અમને પત્રથી ખબર આપી છે.

સ્ટીમરો માટેના પ્લાન સરકારનાં ન્યુનીશન બોર્ડે પોતાના કામ માટે તૈયાર કરાવ્યા હતા તેની નકલ હવે જે પેઢીઓને જોઇતી હશે તેમને ઉદ્યોગ ખાતાના વડાની બેલાર્ડ પીયર પર ન્યુ કસ્ટમ હાઉસમાં આવેલી ઑફીસમાંથી મળી શકશે એમ નં. ૭૪૪ ની પ્રેસ નોટમાં સરકારે જાહેર કર્યું છે. અમુક પ્રકારનીજ સ્ટીમરો જોઇએ એવા ફરમાનને અનુસરીને એ પ્લાન બનાવવામાં આવેલા છે અને એમાં ગણેલા એન્જીન પાવર તથા ઝડપ માટેજ તે ઉપયોગી થઇ શકશે.

હીંદમાં રંગ (dyes)ની અત્યાત યુન ઇટેડ કીંગ્ડમ શીવાયના કોઇ પણ સ્થળથી કરવી નહીં એમ નામદાર હીંદી સરકારે જાહેર કર્યું છે. હીંદના કોઇપણ બંદરથી, હીંદ બહેલાં, કોઇપણ દેશી રાજ્યમાંથી, નામદાર સરકારની આજ્ઞાથી કે સરકારી કામકાજ માટે, અથવા સરકારે લાઇસન્સ આપેલું હોય તેની રૂએ આયાત થતા માલને આ મનાઈ લાગુ પડશે નહીં.

જાવાથી ખાંડની નીકાશ ફેબ્રુઆરી ૨૯ થાય છે તે વીશેના નીચે આપેલા આંકડા જાણવા જોગ છે. એમાં ટન એકના રતલ ૨૦૪ ગણ્યા છે:—

	હીંદ ખાતે.		સર્વ દેશ ખાતે કુલ.	
	૧૯૧૩	૧૯૧૮	૧૯૧૩	૧૯૧૮
પહેલા ઉકાળાથી બનાવેલી ખાંડ ...	૬,૧૮,૩૪૬	૩,૭૫,૩૪૭	૧૨,૩૮,૭૩૮	૧૫,૦૧,૪૩૮
બીજા ઉકાળાથી બનાવેલી ખાંડ તથા ગોળ	.....	.....	૩૮,૮૪૨	૩૩,૭૫૬
તે ઉપરાંત રહેલો ગોળ	૯૦,૩૩૬	૧૫,૩૦૭	૧,૬૦,૭૭૮	૩૪,૩૩૮
	૭,૦૬,૦૮૫	૩,૬૦,૬૫૪	૧૪,૬૮,૩૫૮	૧૫,૬૬,૫૩૫

જાપાનમાં લેમર કલોથ તથા ઑઇલ ક્લોથની આયાતને લગતા આંકડા નીચે આપ્યા છે:—

જર્મન—કીન.	૧૯૧૪.	૧૯૧૫.	૧૯૧૮
યુનાઇટેડ કીંગ્ડમથી ...	૨૪,૪૦૬	૨૭,૨૨૬	૨૭૨૧૬
જરમનીથી	૪૦૭૩	.....	.....
યુનાઇટેડ સ્ટેટસથી ...	૨,૨૬૧	૨૦૧૪	૧૫૪૦૬
બીજા દેશોથી	... ...	......	૬૭૨
કુલ કીન ...	૩૦૭૭૦	૨૯૨૪૦	૪૩૩૭૦
કીમત—ચેન.	૧૯૧૪.	૧૯૧૫.	૧૯૧૮
યુનાઇટેડ કીંગ્ડમથી... ...	૧૫૮૧૫	૧૬૫૨૫	૫૦૫૩૦
જરમનીથી	૫૦૫૯	.....	.....
યુનાઇટેડ સ્ટેટસથી ...	૩૦૧૩	૨૫૬૨	૩૦૭૫૪
બીજા દેશોથી	....	.....	૬૨૨
કુલ ચેન ...	૨૩૮૮૭	૧૬૧૧૭	૮૨૨૦૫

વેપારી આંકડાઓ.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કિંમત.

ઇ. સ. ૧૯૧૧ ની સાલના કસ્ટમ સરકયુલર નંબર ૫ મા માં બતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે આંડ ઉપર કેટલી જગાત થશે, તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઇ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ ઑગસ્ટ ૧૯૧૯ માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઈ પડી હતી તે તથા કસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એકે હંદ્રવેટની સરેરાશ શી કિંમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમાં વરસની શરૂઆતથી આજ સુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કિંમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત.	ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના ઑગસ્ટ માસમાં થયેલી આયાત.		૧૯૧૮ ની પહેલી ઑકટોબર પછી થયેલી આયાત.	
	જથ્થો.	દર હંદ્રવેટની સરેરાશ કીંમત.	જથ્થો.	દર હંદ્રવેટની સરેરાશ કીંમત.
	હંદ્રવેટ.	રૂા. આ.	હંદ્રવેટ.	રૂા. આ.
આંડ ગાંગડીવાળી બીટ જાતની	૫	૪૨—૧૨	૨૬	૨૫—૦
,, ,, સુંવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૧૩,૮૦૭	૨૯—૧૨	૯૬,૫૦૯	૨૬—૮
,, ,, સુંવાળી ઇજીપ્ટમાંથી	.....	.....	.....	.....
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૨૩ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની	૬,૦૪,૦૯૪	૨૬—૦	૫૬,૨૨,૮૪૭	૧૮—૦
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૧૬ થી ૨૨ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની	૧,૦૪,૨૨૩	૨૧—૮	૧૪,૮૭,૪૮૧	૧૬—૧૨
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૧૫ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી	.....	.....	૬,૭૩૩	૨૩—૦
,, ,, મોરીસીયસની ૧૬ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની બરાબરી કરે એવી	.....	.....	૧૨,૫૧,૧૪૬	૧૭—૪૰

બ્રોકન મોઝેઇક ટાઇલ્સની ડીઝાઇનો ક્યાં જોવા મળશે !

જૉઇન્ટ-સ્ટૉક કંપનીઓ.

ટેબલ પહેલું.

માઈસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્થાનમાં જોડાઇ ગયેલી કંપનીઓ જે જુલાઈ ૧૯૧૯ માં રજીસ્ટર થઇ હતી. તેની વીગત નીચે લખવામાં આવી છેઃ—

જાત.	જુલાઇ ૧૯૧૮		જુલાઇ ૧૯૧૯.	
	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦	સંખ્યા.	થાપણ. રૂ. ૧,૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ				
૧. બૅંકીંગ અને લોન.	૨	૧,૮૩	૫	૩,૪૦
૨. ઇન્સ્યુરન્સ.	...	...	૧	૨૦,૦૦,૦૦
ટ્રેડીંગઃ—				
૩. નેવીગેશન.	...	...	૧	૧૫,૦૦
૪. પ્રીન્ટીંગ પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	૨	૧,૯૯	૧	૩
૫. બીજાઓ.	૮	૫૨,૫૦	૨૫	૧,૩૬,૭૫
મીલો અને પ્રેસોઃ—				
૬. કૉટન મીલ.	૧	૬,૦૦	૧	૫૦,૦૦
૭. રાઈસ મીલ.	...	...	૨	૨,૫૦
૮. કૉટન જ્યુટ, રફુઓ અને પ્રેસો	...	...	૧	૯,૦૦
૯. જ્યુટ મીલ.	...	..	૧	૧૪,૦૦
૧૦. આટાની ગીરણી	...	...	૧	૭,૦૦
ચા અને બીજી વાવેતર કુંઃ—				
૧૧. ચા.	૩	૧૦,૦૦	૩	૯,૫૦
ખાણો અને પથ્થરની ખાણો				
૧૨. કોલસો.	...	...	૪	૩૭,૦૦
૧૩. જમીન અને બાંધકામ	...	...	૧	૧,૮૦
૧૪. ખાડ બનાવવાનું કારખાનું.	...	...	...	૨૫,૦૦
૧૫. ઉપર લખ્યા ઉપરાંત બીજી કંપનીઓ.	...	...	૪	૧૫,૭૦
કુલે.	૧૬	૭૨,૩૨	૫૧	૨૩,૨૬,૬૮

ટેબલ બીજું.

માર્ચ સુધીમાં અને બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનમાં એપ્રીલ થી જુલાઇ ૧૯૧૯ એ ચાર મહીનામાં ૧૯૧૮ ની આગલા મહીનાને સરખાવતાં નીચે પ્રમાણે રજીસ્ટર્ડ થયેલી છે:—

	એપ્રીલ થી જુલાઇ ૧૯૧૮		એપ્રીલ થી જુલાઇ ૧૯૧૯.	
કંપનીઓની જાત.	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ.				
૧. બેંકીંગ અને લોન.	૮	૫,૨૩	૨૬	૨૫,૫૦
૨. ઇન્સ્યુરન્સ.	૧	૧૦,૦૦	૨	૨૨,૦૦,૦૦
ટ્રેડીંગ:—				
૩. નેવીગેશન.	...	.....	૨	૨૫,૦૦
૪. શીપીંગ લેન્ડીંગ અને વેરહાઉસીંગ.	...	.....	૧	૩૦,૦૦
૫. પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	૬	૪,૯૯	૪	૩,૭૮
૬. બીલ્ડીંગ્સ.	૩૭	૧,૪૪,૫૫	૬૯	૫,૬૨,૧૨
૭. કોઓપરેટીવ સોસાયટીઓ.	૧	૨૦	...	.....
મીલો અને પ્રેસો:—				
૮. કોટન મીલ.	૩	૫૧,૦૦	૨	૫૭,૫૦
૯. જ્યુટ મીલ.	...	.....	૨	૮૯,૦૦
૧૦. કોટન, જ્યુટ, સ્ટફ્સ, અને પ્રેસો.	૧	૫,૦૦	૩	૧૯,૪૦
૧૧. ગાઇસ મીલ.	૧	૪૫,૦૦	૩	૬,૦૦
૧૨. સો અને ટીમ્બર મીલ.	૧	૧૦,૦૦	...	...
૧૩. બીજી મીલો અને પ્રેસો.	૧	૧,૦૦	૩	૧,૫૦૦
૧૪. આટાની ગીરણી.,	...	..	૧	૭૦૦
ચા અને બીજી વાવેતર કુા:—				
૧૫. ચા.	૯	૧૬,૯૦	૧૮	૫૦,૫૦
૧૬. બીજાઓ.	૫	૧૮,૯૦	૬	૧૧,૨૫
ખાણો અને પથ્થરની ખાણો —				
૧૭. કોલ.	૧	૭,૦૦	૧૫	૭૯,૪૫
૧૮. બીજાઓ.	૪	૫,૧૮	૬	૩,૪૫
૧૯. જમીન અને આબકામ.	૨	૧,૭૨	૪	૮૨,૮૦
૨૦. બાંધવું ધારબાંધું.	૧	૪,૦૦	૧	૨૫,૦૦
૨૧. ઉપર જણાવ્યા ઉપરાંત બીજી કંપનીઓ.	૧	૮,૨૫	૭	૧૯,૦૦
કુલે.	૮૩	૩,૩૮,૬૨	૧૭૫	૩૩,૧૧,૬૫

મેટલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો બોરડો શોભે છે.

ટેબલ ત્રીજું.

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમા જુલાઇ ૧૯૧૯મા થયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ નાં નામ ઠેકાણા વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે.—

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૧. બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ.			
(અ) બેંકીંગ અને લોન			
૧ એકસચેન્જ લોન કું.	મેનેજીંગ એજન્ટ, એમપાયર એજન્સી કું ૨, વેલસલી સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	નાણા અને ધીરધાર	૧,૦૦,૦૦૦
૨. મદારીપુર લોકલ બેન્ક ...	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, રામાની મોહનરાય ચોધરી, મદારીપુર (ફરીદપુર) બંગાલ	,,	૨૦,૦૦૦
૩ વીલેજ યુનીયન બેંક ...	ડાયરેકટર, ઋતીશચંદ્ર ચોધરી, લક્ષ્મી પશા (જેસોર) બંગાલ	,,	૨૦,૦૦૦
૪ કરમાદે શ્રીરંગનાથનીધી,	સેક્રેટરી કે વી સુબ્રમનીયા આયર કરમાદે કોમ્બટુર, મદ્રાસ	,,	૧,૦૦,૦૦૦
૫ આંધ્રા સામાહુલમ લક્ષ્મી નારાયણનીધી	સેક્રેટરી, વી વેરીયા નેકન આંધ્રા સામા હુલમ, કોમ્બટુર મદ્રાસ	,,	૧,૦૦,૦૦૦
		નાણા અને ધીરધાર કુલ	૩,૪૦,૦૦૦
(બ) ઇન્સ્યુરન્સ			
૬ ન્યુ ઇન્ડીયા ઇન્સ્યુરન્સ કું.	સેક્રેટરી, આર પી ગાધી, નવસારી બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ મુંબાઇ	ઇન્સ્યુરન્સ.	૨૦,૦૦,૦૦,૦૦૦
		બેંકીંગ, લોન, અને ઇન્સ્યુરન્સ કુલ	૨૦૧૩,૪૦,૦૦૦

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ।
૨. ટ્રેડીંગ.			
(અ) નેવીગેશન કું.			
૭. ઇસ્ટર્ન સ્ટીમ નેવીગેશન કું.	એજન્ટો, શેરીફ હુસેન એન્ડ કું. ૫૬, એસ-પ્લેનેડ રોડ, ફ્રેટ, બુંબાઇ.	વહાણ બનાવવાનું, વેચ-વાનું, ભાડે આપ વાનું, કામ ચલાવ-વાનું વગેરે.	૧૫,૦૦,૦૦૦
(બ) પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.			
૮. ધરલાભીઆ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.	પ્રેસીડન્ટ, એ. ડે. કું. નહીમયાન, હાજી શાહીબ બહાદુર, ટેલીચેરી મદ્રાસ.	છાપવાનું કામકાજ વગેરે.	૩,૦૦૦
(ક) બીજાઓ.			
૯. ઇંગરધર પાવર સપ્લાઇ કું.	૮, કલાઇવરોડ, કલકત્તા.	ઇલેકટ્રીકનો સામાન પુરો પાડનાર.	૪૦,૦૦,૦૦૦
૧૦. ઓગરા મેડીકલ સ્ટોરસ ...	ડાયરેકટર, સેટીસચંદ્ર બોસ આગરા બંગાલ.	દવાઓમાં કામકાજ કરનાર.	૧૫૦,૦૦૦
૧૧. કનડેન્સડ મીલ	મેનેજીંગ એજન્ટો સ્પે-લાર્ડીંગ એન્ડ કું. ૨૧, ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	દુધમાંથી બનતી ચીજો બનાવનાર અને વેચ નાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૧૨. હીતેશી ભંડાર	ડાયરેકટર, પુરણચંદ્ર શાહ, ઓકસા જૈની-પુર, નડીયા બંગાલ.	છાપવાનું, ઓરડર પુરો પાડવાનું અને એવું બીજું કામકાજ કરનાર વગેરે.	૫૦,૦૦૦
૧૩. બંગાલ ટ્રેડરસ કું. ...	૧૧૭, અપર સરકયુ-લર રોડ, કલકત્તા.	ચાને લગતો મેનેજીંગ એજન્ટ તરીકે વેપાર કરનાર.	૨૦,૦૦૦
૧૪. ટીમ્બર ટ્રેડરસ	ડાયરેકટર, હેરીપોડો મોન્ના, ૩—૪ હેર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	લાકડાના વેપારી.	૫,૦૦,૦૦૦

નં૦	નામ અને જાત	ઠેકાણું.	હેતુ	થાપણ રૂ.
૧૫.	બંગાલ ઇમ્યુનીટી કું. ...	૧૦૧, કોર્નવોલીસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	પ્રયોગશાળાને લગતું દરેક ઠામઠાજ ઠરનાર વગેરે	૩,૦૦,૦૦૦
૧૬.	ડ્રગ્સ ગ્રોહકટસ	મેનેજીંગ એજન્ટો, રપેલડીંગ એન્ડ કું. ૨૧, ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	રસાયણીક દવા બનાનાર અને વેચનાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૧૭.	કલકત્તા કેમીકલ કું ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ચારી એન્ડ કું, ૨ લેમોન્સરેજ કલકત્તા	ચામડાની ચીજો બનાવનાર.	૬,૦૦,૦૦૦
૧૮	બ્લાઇથ (ઇન્ડીયા) ...	૭૯ બેનટીન્ક સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	લોઢાને લગતું ઠામકાજ કરનાર વગેરે અને મશીનરી બનાવનાર અને એને લગતા હથીયારો બનાવનાર.	૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૯.	ઇન્ડીસ્ટ્રીયલસ	,,	સાબુ પરફ્યુમરી, તેલો વગેરે બનાવનાર.	૧,૦૦,૦૦૦
૨૦	ઇસ્ટ કેમીકલ વર્કસ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, એમ મેકગીનલી એન્ડ કું. ૭ ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	રસાયણીક પદાર્થો, દવા વેચનાર અને બનાવનાર	૨,૦૦,૦૦૦
૨૧.	ડોક એનજીનીયરીંગ કું ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, કું મેન એન્ડ કું. ૨૨, એસરા મેનશન્સ કલકત્તા.	આર્યન ફાઉન્ડરસ, મીકેનીકલ એન્જીનીયરો વગેરે	૭,૦૦,૦૦૦
૨૨	બેન બોનીયર ...	૩૨, ડેલહાઉસી સ્કે વર કલકત્તા.	ચામડાના વેપારી	૧,૦૦,૦૦૦
૨૩	આયુર્વેદીક મહમનદલ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, સુરેન્દ્રનાથદાસ ગુપ્ત, ૧૯, ગ્રે સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	અસલ આયુર્વેદીક દવાઓ બનાવનાર અને વેચનાર વગેરે	૫૦,૦૦૦

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૨૪. આર વી. કે. વોટર વર્કસ.	બંગાલ.	જાહેર અને ખાનગી પ્રજાઓને પાણી પુરું પાડવું વગેરે.	૨,૦૦,૦૦૦
૨૫. કલકત્તા મેટલ વર્કસ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, છાપરી એન્ડ કું૰ ૨, લેયોન્સ રેન્જ કલકત્તા.	લોઢાને લગતું હરેક કામકાજ કરનાર.	૬,૦૦,૦૦૦
૨૬. વોટરસ રૂહુઅર્ટ એન્ડ કું૰ ...	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, ચાર્લ્સ હેનરી રૂહુઅર્ટ, ૪ મીશનરી, કલકત્તા.	મીલ પુરી પાડનાર, બનાવનાર, અને ઇમપોરટરસ.	૫,૦૦,૦૦૦
૨૭. બંગાલ બ્રીજ એન્ડ બોલ્ટ કુંપની	મેનેજીંગ એજંન્ટ, જે. સી. બેનરજી ૨૦, સ્ટ્રેન્ડ રોડ, કલકત્તા.	એનજીનીયરીંગ, બીલ્ડીંગ અને કોન્ટ્રેકટનું કામ કરનાર.	૨૫,૦૦,૦૦૦
૨૮. બ્રેથવાઈટ	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, સી. બ્રેથવાઈટ, ૮-૧, ડેકે લેન, કલકત્તા.	ઘોડાગાડી અને મોટર એ બેને લગતું હરેક કામકાજ કરનાર વગેરે.	૩,૦૦,૦૦૦,
૨૯. લોર્ડસ	ડાયરેકટર, એફ. એમ. લેસલી ૬, હેસ્ટીંગસ કલકત્તા.	બોર્ડીંગ, કનફેકશનર અને ઘરને લગતું કામકાજ કરનાર.	૩,૦૦,૦૦૦
૩૦. બ્રેથવેઈટ	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, ડી. પી. રો. હેરીસ રો. કલકત્તા.	કેબીનેટ બનાવનાર.	૧,૦૦,૦૦૦
૩૧ બોગ્બે પરફ્યુમરી માર્ટ ...	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, ધનજીભાંગી સોરાબજી પટેલ, મુંબાઇ	પરફ્યુમરસ અને જનરલ મરચન્ટો.	૫૫,૦૦૦
૩૨. બ્રેલાઇન્સ હોટેલસ કું૰. ...	દીલ્હી.	જમીનમાં કામકાજ કરનાર, હોટેલસ અને રેસ્ટોરા તૈયાર કરનાર વગેરે.	૫૦,૦૦૦

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૩૩. ફ્લાઈંગ એનજીનીયરીંગ અને મોટર વર્કસ	દીલ્હી.	મોટરકાર વગેરેમાં કામકાજ કરનાર.	૧૨,૦૦,૦૦૦
		બીજાઓ કુલ.	૧,૩૬,૭૫,૦૦૦
		ટ્રેડીંગ કુલ.	૧,૫૧,૭૮,૦૦૦
૩. મીલો અને પ્રેસો.			
(અ) કોટન મીલ.			
૩૪. એલફીન્સ્ટન સ્પીનીંગ અને વીવીંગ મીલો કું. ...	એજન્ટો, હાજી મેહોમદ એન્ડ હાજી ઇસ્માઈલ એન્ડ કું. ૩૭૫, હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબાઈ.	સુતર કાંતવાનું અને વણવાનું વગેરે.	૫૦,૦૦,૦૦૦
(બ) જ્યુટ મીલ.			
૩૫. બીહાર જ્યુટ મીલો કું ...	મેનેજીંગ એજન્ટ, એચ વી લો. એન્ડ કું. ૧૨, ડેલહાઉસી સ્કેવર કલકત્તા.	શણ, સુતર, જ્યુટ વગેરે બનાવનાર. ટ્રેડ	૧૪,૦૦,૦૦૦
(ક) કોટન અને જ્યુટ સ્પીનો અને પ્રેસો.			
૩૬. નેહપેટ જ્યુટ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ટી. એમ. થેડુસ એન્ડ કું. ૧૧-૨૫, રેડહો બઝાર સ્ટેન, કલકત્તા	ગાંસડી બાંધવાનું વગેરે અને જ્યુટમાં કામકાજ કરનાર.	૯,૦૦,૦૦૦
(ડ) આટાની મીલ્હો.			
૩૭ સ્ટાર્ન્ડ ફ્લોર મીલસ કું....	મેનેજીંગ એજન્ટો, એચ. વી. લો. એન્ડ કું. ૧૨ ડેલહાઉસી સ્કેવર કલકત્તા.	લોટ અને ઓખાનો આટો કરનાર વગેરે.	૭,૦૦,૦૦૦
(ઇ) રાઇસ મીલસ.			

નં૦	નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ
૩૮.	એનીપુર રાધસ મીલ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, એચ. વી. લો એન્ડ કું., ૧૨, ડેલહાઉસી ઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ચોખામાં કામકાજ કરનાર વગેરે.	૨,૫૦,૦
	ચા અને બીજી વાવેતર કું'પનીઓ.		બીલો અને પ્રેસો કુલ.	૮૨,૫૦,૦
૩૯.	મેખલી પરા ટી કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, થી સરદર એન્ડ કું. ૨, ગરસ્ટીનસ પ્લેસ કલકત્તા.	ચા અને ચાના બીઆ ઉગાડનાર અને વેચનાર વગેરે.	૨,૦૦,૦૮
૪૦.	લોઅર આસામટી સીન્ડીકેટ.	મેનેજીંગ એજન્ટો, મીત્ર એન્ડ સન્સ, ૨, લાલ બજાર, સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ચા અને તેને લગતું બીજું વાવેતરનું કામકાજ કરનાર વગેરે.	૫,૦૦,૦૦
૪૧	બાઝલ ધાટ ટી કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઓરન્ટલ પ્લેન્ટરસ એજન્સી, બંગાલ.	ચા ઉગાડનાર અને બીજી ચીજો ઉગાડનાર.	૨,૫૦,૦૦૦
	બાબુ અને પથ્થરની બાબો.		ચા અને બીજી વાવેતર કું'પનીઓ કુલ.	૯,૫૦,૦૦૦
૪૨.	વેસ્ટ એલગીયન કોલ કું...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ફ્રીસ્ટી વાધ એન્ડ કું. ૧—અ, બેનીસટાર રા, કલકત્તા,	કોલસાની બાબોના માલીકો.	૨,૦૦,૦૦૦
૪૩	રાધનાથ બુટી કોલ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, એન. સી. સરકાર એન્ડ સન્સ, ૭, સ્વેલો લેન કલકત્તા.	"	૩,૦૦,૦૦૦
૪૪.	ન્યુ ગીરીદીહ કોલ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, સ્વેલર્ડીંગ એન્ડ કું. ૨૧, ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	કોલસાની બાબોના વેપારી.	૫,૦૦,૦૦૦

મેટેલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો બારડા શીલે છે.

નં૦ નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેત.	થાપણ રૂ.
૪૫. નીડુરીઆ કોલીયરીઝ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, એફ્. ડબલ્યુ હેલ્ગરસ એન્ડ કું૰ ચાર્ટર્ડ બેન્ક બીલ્ડીંગ કલકત્તા.	કોલસાની ખાણોના વેપારી.	૨૭,૦૦,૦૦૦
		કોલસાની ખાણો અને પથ્થરની ખાણો કુલ.	૩૭,૦૦,૦૦૦
૬. જમીન અને બાંધકામ			
૪૬. અમલા સેવયાનાસ એસ્ટેટસ.	ડાયરેક્ટર જાનકીનાથ, સહા અમલ સબડીવીઝન કુસતીઆ, બંગાલ.	દરેક જમીનો ખરીદનાર વગેરે.	૧,૮૦,૦૦૦
૭. બાંડનુ કારખાનું.			
૪૭. ચમરટીપુર સેન્ટ્રલ થ્રુગર કું.	એગ સધરલેન્ડ એન્ડ કું. સીવીલ લાઇન્સ, કાનપુર, યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સ.	બાંડ બનાવનાર.	૨૫,૦૦,૦૦૦
બીલ્ડીંગો.			
૪૮. પરીસ સીનેમા અને વેરાયટીઝ	ડાયરેક્ટર, બી. ચૌધરી ૧૩, એસપ્લેનેડ, ફ્રન્ટ, કલકત્તા.	સીનેમા અને થીયેટરસ તૈયાર કરનાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૪૯. હાઉરા સીનેમા	મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર, ઠગલ્યુ. એફ્. ડકેટ, ૭, લીન્ડસે સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	,,	૨,૫૦,૦૦૦
૫૦. બાબોલી લેન્ડ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, એન્ડ એ ગ્રાહમ એન્ડ કું. ગ્રાહમ બીલ્ડીંગ પારસી બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઇ.	તાતા હાઇડ્રો ઇલેક્ટ્રીક પાવર સપલાઇ કું. ઉદ્યોગીક અને ખેતી વાડીને લગતું ટેબલ વોટર પુરું પાડનાર.	૧૨,૦૦,૦૦૦
૫૧. કોરલ પીકચર હાઉસ કું...	કેનીંગ રોડ, અલાહાબાદ, યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સ.	પીકચર હાઉસ વગેરે પુરા પાડનાર.	૨૦,૦૦
		બીલ્ડીંગો કુલ.	૧૫,૬૦,૦
		ગ્રાન્ટ ટોટલ.	૨૩,૨૬,૬૮,૮

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના જુલાઇ માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના માલના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત.	તા. ૧ પહેલી	૧૯૧૯ ના જુલાઇ	૧૯૧૯ ના જુલાઇ	૧૯૧૯ ની ૧ લી આગસ્ટ	૧૯૧૮ ની ૧ લી આગસ્ટ
		ને દિને સ્ટૉક.	થયેલી ડીલીવરી.	વાદીએ સ્ટૉક.	ને દિને સ્ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી		૩૦,૪૭૯	૫,૧૭૩	૨૮,૩૪૩	૩૬,૫૫૯
,, ,, પેટી		૪,૭૨૪	૧,૩૦૯	૪,૩૪૮	૧૦,૭૯૯
રેશમ તથા ઉનની પીસગુડ્સ ગાંસડી.		૧,૨૩૪	૧૫૦	૧,૧૦૮	૧,૨૯૮
રેશમ તથા ઉનની પેટી.		૧,૨૪૪	૮૨	૧,૧૮૫	૧,૦૩૮
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉ) પેકેજીઝ		૫,૧૪૨	૧,૭૮૮	૪,૩૩૯	૭,૬૧૫
રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ		૩,૫૬૪	૩૬૫	૩,૩૧૩	૨,૬૬૯
ત્રાંબાના ટન		૪૨	૨૨	૧૯	૪૩૭
યલોમેટલ ટન		૨૬૯	૧૪૫	૧૩૬	૧૩૧

અમારાં ઘરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, જી. સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી એસ આઇ, અને બીજા ઘણા મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુંબાઇના હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ સેશન્સ જજો, કર્નલો, કમાન્ડીંગ ઓફીસરો, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઇસરોય સાહેબના ઓનરરી એ. ડી. સી. લેફ્ટેનન્ટ, પ્રાયમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના ફ્રાયસ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કમીશનના આસીસ્ટંટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસરો, ડેપ્યુટી કમીશનરો, કલેક્ટરો, સુપ્રીન્ટેન્ડીંગ એન્જીનીયરસ, સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ વાઇસરીગલ એસ્ટેટ, (દીલ્હી) રેલવે મેનેજરો ઓડીટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયા, એકાઉન્ટન્ટ જનરલ, દીવાન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, જુબઇના માજી પોલીસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોન્ગ્રેસના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, બેરીસ્ટરો, ડેપ્યુટી ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરજ્યન જનરલ સર સ્યુબાસ પાશી કે. સી. એસ. આઇ, એમ ડી. લેટ ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાલા પ્રમુખ હતા તે સ્પેશીયલ રેફ ફ્રાસ વાર હોસ્પીટલ, કે જેમા મેજર ઓનરેબલ સર, એફ સ્ટેવર્ટ સી આઇ ઈ, કલકત્તા તથા મેજર એ. ઇ. વાલ્કર આઇ એમ. એસ જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાકટરો વ્યવસ્થાપક હતા તે મોટી સરકારી હોસ્પીટલ, (યુરોપીયન સીવીલ સરજ્યનો. લેફ્ટેનન્ટો, કેપ્ટનો) (આઇ એમ. એસ) એમ ડી અને વિલાયતી ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, કોલેજોના પ્રીન્સીપાલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો, તથા જુદા જુદા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે.—

આદ્રશાહી ચાકુતી.

ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરૂષાતન કાયમ રાખે છે. આ રાજવંશી ચાકુતી વર્ષ વિકારના તમામ વ્યાધી માટેજ છે અને વીર્યને ઘટ્ટ બનાવી ખરૂ પુરૂષાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી પાસ જણાવ્યું છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજીની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂા ૬ર.

કાલીદાસ મોતીરામ–રાજકોટ–કાઠીયાવાડ.

IMPORTS OF SUGAR.

ખાંડની આયાત.

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં ૧૯૧૯ ના જુલાઇ મહિનામાં શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતી:—

	ગોટની ખાંડ		શેરડીના પાક	
	૧૯૧૮ હંદ્રવેટ.	૧૯૧૯ હંદ્રવેટ.	૧૯૧૮ હંદ્રવેટ	૧૯૧૯ હંદ્રવેટ.
બંગાળા			૨,૫૫,૫૫૩	૪,૧૦,૩૯૮
મુંબઇ			૫,૪૦,૩૭૬	૭૫,૩૫૧
સિંધ			૧,૯૨,૨૩૮	૪૫,૦૬૨
મદ્રાસ			૧,૩૩,૫૭૪	૩૦,૦૧૧
બર્મા			૨૪,૮૨૪	૩૩,૫૧૭
			૧૧,૪૬,૫૬૫	૫,૬૪,૩૩૯

INPORT OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના જુલાઇ મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ
ગ્રુલ અૅન્ડ વૉટર	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ /	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ઝ.	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૮૯,૮૫૦	૬,૬૦૦		૬,૫૦૦		૧,૦૩,૨૫૦
નં. ૪૧ થી ૫૦	૧૯,૬૫૦	૨૧,૮૬૪		.....	.....	૪૧,૫૧૪
નં. ૫૦ થી ઉપર ઑરેન્જ, રેડ અને બીજા રંગોવાળું	૫,૭૫૪	૧૧.૧૮૬		૨,૫૦૦	.....	૧૯,૪૪૦
નં. ૩૧ થી ૪૦	૧,૦૩,૮૩૪	૧૮,૬૦૦	૪,૬૦૦	૧,૦૪,૦૦૦	.....	૨,૩૧,૩૩૪
નં. ૪૧ થી ૫૦	....	૧,૮૦૦	....	.....	.....	૧,૮૦૦
નં. ૫૦ થી ઉપર.	.....	.....	.....	૮૭,૪૩૫	.....	૮૩,૪૩૫
ટોટલ	૨,૧૯,૦૮૮	૬૦,૩૫૦	૪,૬૦૦	૨,૦૦,૪૩૫	.....	૪,૮૪,૭૭૩

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના જુન માસમાં હિંદુસ્તાનની ચીલામાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં:—

	સુતર (રતલ)	
બ્રિટીશ ઇન્ડીયા	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	૩,૬૨,૧૯,૨૬૯	૩,૬૨,૬૫,૪૮૨
મદ્રાસ	૩૬,૪૩,૦૬૦	૩૭,૭૦,૬૭૬
બંગાળા	૩૧,૬૨,૬૮૯	૨૬,૬૬,૮૩૩
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૨૫,૪૩,૧૧૪	૩૦,૬૫,૮૩૭
અજમેર મેવાડ	૧,૭૧,૬૯૧	૧,૮૬,૦૦૬
પંજાબ	૩,૨૫,૮૧૬	૨,૬૩,૭૫૬
દીલ્હી	૨,૨૧,૪૮૦	૨,૭૧,૨૫૬
મધ્ય પ્રાંતો તથા બિરાર	૨૮,૪૫,૬૧૭	૨૮,૧૭,૧૬૨
બ્રિટીશ ઇંડીયામાં કુલ	૪,૬૧,૩૩,૩૩૬	૫,૨૫,૩૭,૪૪૭
દેશી રાજ્યો	૨૮,૬૫,૪૪૨	૩૩,૬૭,૪૩૬
એકંદર કુલ	૫,૨૦,૨૮,૭૭૮	૫,૫૬,૦૪,૭૮૬

કાપડ

		૧૯૧૮	૧૯૧૯
બ્રિટીશ ઇન્ડીયા			
મુંબઇ	રતલ	૨,૬૦,૭૫,૬૭૧	૩,૧૫,૬૦,૭૮૭
	વાર	૧૨,૮૭,૫૮,૧૬૭	૧૪,૧૩,૮૮,૧૬૨
મદ્રાસ	રતલ	૧૨,૬૨,૬૫૩	૧૧,૭૬,૬૧૫
	વાર	૩૩,૭૬,૮૦૭	૪૦,૬૬,૬૭૫
બંગાળા	રતલ	૪,૨૧,૭૬૨	૪,૪૬,૩૦૩
	વાર	૨૧,૦૭,૬૬૪	૨૨,૨૨,૮૦૨
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	રતલ	૮,૮૮,૨૮૪	૮,૧૮,૭૮૬
	વાર	૨૧,૬૧,૬૧૬	૨૭,૮૬,૭૬૫
અજમેર મેવાડ	રતલ	૧,૫૫,૮૦૬	૧,૪૩,૬૬૮
	વાર	૫,૮૪,૨૭૧	૪,૭૮,૪૬૩
પંજાબ	રતલ	૬૪,૭૮૮	૬,૭૮૩
	વાર	૧,૭૬,૫૬૫	૮૩,૨૨૮
દીલ્હી	રતલ	૬૬,૬૨૭	૭૨,૫૨૩
	વાર	૧,૭૧,૭૬૬	૧,૮૦,૭૦૩
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧૧,૬૩,૭૬૩	૧૨,૬૧,૨૭૪
	વાર	૪૬,૦૨,૮૨૩	૫૨,૧૦,૮૬૨
બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૩,૩૧,૨૬,૬૮૪	૩,૫૫,૨૬,૨૭૦
	વાર	૧૪,૧૮,૧૩,૦૭૨	૧૫,૬૪,૨૦,૫૦૦
દેશી રાજ્યો	રતલ	૨૦,૨૮,૪૫૫	૨૫,૧૬,૭૪૬
	વાર	૭૫,૪૩,૬૫૩	૬૫,૧૧,૨૮૮
એકંદર (રતલ)	રતલ	૩,૫૧,૫૮,૧૩૬	૩,૮૦,૩૮,૦૧૬
	વાર	૧૪,૬૩,૫૭,૦૨૫	૧૬,૫૬,૩૧,૭૮૮

ગ્રેટબ્રીટન શીવાંગની આરી કીઆઇન ગમથી કે!

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૧૯૦૯૧૯ ના જુલાઇ માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

ચીજનું નામ.	Imports.	આયાત. ૧૯૧૮ માં રૂ.	૧૯૧૯ માં રૂ.
જીવતા જનાવરો		૨૩,૯૯૩	૨૫,૦૯૨
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે		૧,૧૫,૨૭	૪૮,૦૫૩
છાપેલી, ચોપડી, નકશા વિગેરે		૬,૧૨,૪૫૭	૩,૫૬,૫૨૪
બુટસ અને શુંજ		૩,૦૦,૬૧૯	૩,૦૯,૪૨૧
ઘર બાંધવાનો સામાન		૭,૩૧,૯૬૩	૧૩,૪૧,૩૯૯
મીણબત્તી		૪૧૭	૧૩,૧૧૮
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ		૧,૩૨,૫૯૭	૬૮,૭૪૨
રસાયણિક પદાર્થો		૨૭,૧૯,૨૩૫	૧૬,૩૭,૨૮૧
ઘડીયાળો		૧,૫૦,૪૭૧	૨,૧૧,૨૯૯
કોલસા		૩,૮૯,૭૯૫	૧,૬૫,૪૨૮
કૉફી		૪,૬૫૨	૭૧,૫૯૯
કાચો (સીંદરી)		૧૦,૨૮૯	૧,૭૧૩
કોરાં		૧,૪૭,૫૦૭	૧,૨૦,૫૦૧
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર)		૧,૮૦,૨૭૮	૩,૦૩,૪૪૫
સાઈકલો		૧,૫૭,૩૩૭	૧,૭૨,૧૨૬
કપુર		૨,૬૫,૪૨૨	૧,૪૩,૧૭૫
બીજી જાતની મળી કુલ દવા		૧૨,૫૮,૬૭૬	૧૭,૬૩,૬૬૯
લુગડાં રંગવાની ચીજો		૨૨,૮૬,૬૧૮	૧૩,૨૫,૪૨૬
ફટાકડા		૩૭,૬૯૭	૧,૨૧,૪૬૪
ફરનીચર		૧,૧૪,૭૪૬	૮૨,૬૮૩
કાચનો સામાન		૧૫,૨૬,૬૭૫	૧૪,૬૨,૪૨૨
ધુપ		૨	૭૨૫
ચોખા		૧૧,૧૧૪	૬૭૬
ઘઉં		.....	૧૭,૧૨,૫૬૨
ઘઉંનો લોટ		૫૮,૮૪૩	૧૭,૫૩૬
દારૂ વેર		૨૪,૬૩,૨૦૫	૪૩,૫૬,૧૫૨
ચામડાં સિન કેળવાયલાં		૨,૫૩,૬૮૭	૨,૦૧,૨૦૧
ઈલેકટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો		૧૩,૦૩,૭૫૦	૧૬,૩૧,૭૧૧
સંગીત વિગેરેને લગતાં હથીઆરો		૧,૪૭,૨૬૮	૧,૨૭,૪૨૫
હાથીદાંત		૨,૬૮,૦૩૧	૩,૦૬,૧૪૦
જવેરાત		૪૪,૦૦૫	૬૭,૩૨૬

બીજું નામ.	૧૯૧૮	૧૯
	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ચામડાં...	૫,૬૩,૨૫૭	૩,૮૬,૬
ક્રારૂ	૭,૮૨,૯૭૪	૬,૦૬,૬
ક્રાશ્મીરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૪૧,૧૯,૫૨૦	૮૨,૩૫,૧
ક્રીવાસણી	૧૬,૭૦,૫૯૦	૧૧,૪૧,૫
ક્રીત્તળ	૮,૬૨,૬૬૮	૭,૫૫,૫
ક્રાંણું	૧૦,૨૧,૮૫૪	૧૧,૮૪,૧
જર્મન સીલ્વર	.....	.....
લોઢું	૧,૨૧,૪૪૧	૧,૬૫,૫
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૬૨,૬૩,૨૨૯	૧,૩૫,૦૨,૬
સ્ટીલ	૧૯,૬૪,૮૧૯	૧૬,૧૮,૮
સીસું	૨,૫૯,૮૪૪	૧,૩૦,૧
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો	૨૯,૦૭૩	૨૧,૩૪,૨
ક્રેરોસીન તેલ	૪૦,૩૭,૨૩૫	૨૯,૬૮,૫
અળસીનું તેલ	૨૪	૨૦,૭૯
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ	૫૯,૫૫,૮૮૫	૭૭,૩૭,૨૯
રંગ રોગાન વિગેરે...	૧૨,૦૪,૧૧૨	૧૧,૦૬,૦૮
ક્રાણો	૧૬,૪૮,૪૫૭	૧૫,૬૦,૧૫
રેલ્વે ગાડીઓ તથા બીજો સામાન ...	૬,૦૭,૩૭૬	૫૮,૨૮,૬૧
રબર	૮,૩૭,૫૨૮	૬,૦૬,૪૮
રૂનું	૩૨,૪૬,૦૫૫	૨૧,૩૬,૬૬
સાબુ	૧૩,૩૩,૬૨૦	૧૩,૧૬,૩૦
સોપારી	૧૦,૬૧,૦૩૨	૨૧,૨૪,૬૬
તેજાનો કુલ	૧૨,૪૭,૮૨૬	૨૬,૦૧,૭૫
સ્ટેશનરી	૬,૭૮,૦૬૬	૬,૬૦,૮૭
ખાંડ	૧,૭૧,૪૬,૮૪૬	૧,૪૦,૬૦,૦૦૮
રૂ	૧૬,૩૧,૦૫૪	૩,૨૭,૬૧૫
ટપીસ્ટ્રી અને યાન	૬૮,૨૮,૩૮૫	૨૦,૫૧,૩૬૨
રૂની હોઝીઅરી	૭,૪૧,૫૪૫	૮,૮૦,૬૬૭
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૨,૧૭,૬૧,૭૪૦	૧,૧૮,૬૨,૭૩૩
ધોએલાં પીસ ગુડઝ...	૧,૮૦,૫૧,૪૩૬	૮૭,૬૨,૬૬૪
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ	૧,૮૮,૩૬,૬૧૪	૪૪,૭૨,૩૮૩
શીવવાના દોરા	૮,૬૮,૧૬૩	૨,૬૫,૬૧૭
સુતર એઠંદર	૧,૩૬,૨૪,૦૬૮	૨,૬૫,૭૭,૨૫૬
રેશમ કાચું	૧૧,૨૪,૫૨૮	૧૧,૬૧,૦૩૩
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૨૪,૬૪,૮૩૨	૩૪,૧૨,૦૦૦
કાચું ઉન	૧,૦૧,૨૭૦	૫,૫૬,૬૧૦
ઉનની હોઝીઅરી	૧,૦૮,૭૫૦	૩૦,૪૬૮
ઉનના પીસ ગુડઝ	૨૩,૨૧,૭૩૬	૫,૪૧,૫૦૩
ઉન કુલ	૩૦,૩૦,૧૫૬	૬,૫૫,૪૬૪
તંબાકુ	૨૪,૬૪,૫૦૪	૮,૦૨,૪૩૧

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ.	રૂ.
રમકડાં	૩,૦૩,૧૦૪	૫,૬૫,૯૩૫
છત્રીઓ	૧,૨૬,૨૪૯	૪૫,૦૫૮
છત્રીઓનો સામાન	૧,૧૨,૨૦૮	૧,૨૦,૧૬૦
લાંઠડાં	૨,૫૦૮	૫,૫૦૮
કુલ ખાનગી આયાત	૧૭,૫૩,૬૪,૬૩૧	૧૪,૬૩,૮૦,૨૨૭

Exports.

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮–રૂ.	૧૯૧૯–રૂ.
જીવતાં જનાવરો	૧,૬૬,૫૬૦	૩,૩૪,૦૧૮
ઘસ કરવા માટે રેસા	૧,૮૩,૬૬૧	૨,૦૪,૦૬૬
મીણબત્તી	૧,૪૬,૧૧૨	૩,૧૨,૩૬૧
સૉલ્ટપીટર	૬,૫૫,,૭૮૧	૨,૪૫,૬૫૬
કેરોસા	૮૫,૦૬૧	૬,૫૪,૬૫૪
કૉફી	૮૮,૧૪૨	૫,૪૭,૨૦૬
કાથો, (સીંદરી)	૨,૮૪,૪૨૫	૮૩,૬૬૧
દોરડાં	૭૩,૭૬૨	૬૩,૫૨૬
દવાઓ	૪,૧૦,૭૪૬	૧,૭૭,૫૫૫
ગળી	૧૬,૮૬,૭૬૧	૧૨,૬૦,૦૮૨
હરડાં બેડાં	૩,૭૭,૮૮૮	૩,૭૨,૩૩૬
લુગડાં; ચામડા રંગવાની ચીજો કુલ ...	૨૪,૦૫,૪૭૦	૧૬,૫૨,૭૦૪
કુળ ને શાક	૩,૬૮,૫૧૧	૫,૧૭,૭૧૩
કોગર	૮૩,૬૬૪	૭
ચોખા	૧,૮૫,૭૨,૭૫૬	૧૫૨,૨૩,૧૨૩
ઘઉંનો લોટ	૫,૪૦,૧૨૫	૧૫,૩૨,૨૮૩
બીજી જાતના દાણા	૬૫,૨૭,૬૭૧	૨૬,૧૧,૪૨૪
બગર કેળવાયલાં ચામડાં	૫૭,૧૬,૫૭૪	૨,૮૮,૬૫,૪૨૮
લાખ	૪૨,૪૫,૩૨૨	૫૮,૧૭,૮૪૪
કેળવાયલાં ચામડાં	૪૦,૫૨,૮૬૬	૧,૩૨,૬૧,૫૮૧
દારૂ	.....	૪૬૬
અાતર	૩,૮૧,૪૬૩	૪,૨૧,૩૮૩
મેંગેનીઝ ઓર	૫,૫૬,૭૦૦	૩,૫૧,૧૨૪
અબરખ	૧૨,૮૨,૬૩૨	૪,૭૨,૭૫૬
ટીવેલ તેલ	૧,૩૫,૪૬૧	૧,૨૦,૨૬૮
કેરોસેલ તેલ	૮,૬૫,૨૫૪	૧૨,૬૬,૪૪૮
અળસીનું તેલ	૩,૪૮,૫૦૦	૭,૮૬,૭૭૩
બીજી જાતના તેલો મળીકુલ	૨૬,૪૪,૬૮૦	૪૦,૧૮,૪૫૩
ઓળ	૮,૬૬,૬૪૬	૧૬,૧૪,૬૬૫
અફીણ	૧૬,૮૪,૬૭૫	૨૦,૨૫,૬૨૫

બીજું નામ.	૧૯૧૮ રૂ.	૧૯૧૯ રૂ.
ઘીસું	૧૪,૯૫,૦૮૦	૧૧,૭૧,૭૭૭
રબર	૯,૬૮,૬૧૩	૭,૬૯,૨૮૮
લીવેલી	૧૦,૯૬,૭૫૨	૧૩,,૦૬૦
ક્રોપડું	૯,૪૦૬	.....
કપાસીયાં	૨૭,૭૬૧	૫૬,૫૨,૬૨૨
બોયસીંગ	૫૬,૪૦૦	૩૬,૩૬,૬૨૭
અળસી	૩૮,૮૭,૨૫૬	૨,૪૨,૪૧,૪૬૦
અસબસ	૫,૭૭૨	૨,૧૧,૮૦૩
સરસવ	૭,૦૭૬	૨,૪૩,૪૬૦
તલ	૬૪,૦૫૩	૩,૦૩,૩૪૦
તેલનો	૧૨,૮૫,૫૪૪	૧૬,૬૭,૦૧૬
ખાંડ	૧,૬૪,૬૬૭	૩,૨૬,૬૩૬
ચા	૧,૧૧,૨૮,૫૫૩	૮૨,૩૫,૦૬૬
રૂ	૨,૪૫,૩૮,૬૪૪	૫,૦૨,૬૩,૪૩૫
ટર્પીસ્ટ અને યાર્ન	૫૬,૮૭,૪૧૩	૧,૬૦,૬૨,૮૧૪
રૂમાલ અને શાલો	૨૬,૦૨૫	૧,૮૧,૨૮૦
પીસ ગુડ્ઝ	૬,૫૨,૫૧૧	૪૪,૩૬,૪૮૬
શણ અને શણની બનાવટો	.....	૪,૭૬૦
બ્રુટ કાચું	૬૩,૦૩,૫૦૭	૮૫,૬૪,૩૦૬
રેશમ (કાચું)	૭૪,૬૩૨	૬,૧૧,૨૪૪
રેશમ કુલ	૫૩,૫૩૩	૭૮,૨૦૮
ઉન કાચું	૧૩,૦૭,૨૬૫	૪૧,૧૭,૧૬૪
ઉનની થાકલીઓ ને ગાદીયા વગેરે	૧૩,૨૪,૦૬૪	૪૫,૬૮,૫૦૬
ગાંભુ થીડી વિગેરે	૧૩,૫૩,૪૬૮	૫,૬૦,૩૨૬
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૬,૫૪,૩૩૭	૧૧,૦૩,૦૫૫
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે આનગી નિકાશ	૧૬,૮૮,૬૧,૦૭૮	૨૬,૧૭,૧૭,૦૧૨

વેપારી પુછપરછ.

—:*:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી બાતમીઓ આપીશું. અત્રેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ		
આઇ. ૯૭	ગ્રીસમાં એથેન્સ ખાતેની એક પેઢી.	હીંદમાં માલ બનાવનારી હીંદમાં માલ આયાત કરનારી, હીંદથી માલ નીકાશ કરનારી અથવા હીંદના પરદેશ સાથેના વેપારને લગતો હરીયાફ વીગેરા ઉઠાવનારી અને ગ્રીસ તથા ઇજીપ્તમાં આડત્યા રાખવા માંગનારી પેઢીઓ સાથે સંબંધ જોડવા માંગે છે.
,, ૯૮	મદ્રાસની પેઢી	દક્ષિણ હીંદમાં ઘેટાંનાં તથા બકરાંનાં ચામડાંના ખરીદી કરવા માટે હીંદી પેઢીઓના આડત્યા થવા માંગે છે.
,, ૯૯	કલકત્તાની પેઢી.	બોકસાઇટ, ફેરોમેન્ગેનીઝ, મેન્ગેનીઝ, ક્રોમેટ, બુલ્ફ્રામ, વગેરે ચીજો પુરી પાડે છે અને ખરીદનારની સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૦૨	મદ્રાસ ઇલાકામાં ફેક્ટોનાડા ખાતે આવેલી એક પેઢી.	તાડફળમાંથી બનાવેલો ગોળ ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા માંગે છે.
,, ૧૦૪	મુંબઇની એક પેઢી.	મશાલા, બીયાં, હળદર વ, દવાઓ વગેરે ચીજો પુરી પાડનારાઓની સાથે સંબંધ બાંધવા માંગે છે.
,, ૧૦૬	કરાંચીથી નીકાશ કરનારી એક પેઢી.	દેશી ચામડાં, દવાઓ, રેઝીન, સુકો મેવો, કાપડાં, ગુંદર, ગુંથણકામ, છાપેલ કાપડ, અને નવાઇની ચીજો પુરી પાડનાર સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇંડિયન ટ્રેડ જર્નલ.		
,, ૧૦૭	સાધપ્રસાદની એક પેઢી.	હીંદી દવાઓ, સુતર, કાપડ, ઉનની બનેલી ચીજો, લોખંડનો માલ, સાબુ, કોફી, ચા, ખાંડ, મણી, અળસીનું તેલ, રસાયણી તથા દવાની ચીજો, બુટ માટેનાં ચામડા, જુટનો માલ, દોરડાં વગેરેના વેપાર માટે ત્યાં આડત્યો રાખવાની ઇચ્છા હોય એવી હીંદી પેઢીઓ સાથે કામ પાડવા માંગે છે.
	પોરબંદરના એક વેપારી Stone C/o સેક્રેટરી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર એંડ બુરો મુંબઈ.	પોરબંદરના પ્રખ્યાત સફેદ પથ્થર જે દરેક જાતના ઇમારતના બાંધકામમાં વાપરી શકાય છે તે પથ્થરોનો ફેલાપો હીંદુસ્તાનના મોટા શેહેરોમાં અને હીંદુસ્તાનની બહાર કરવા ઇચ્છે છે. નમુના માટે લખો.

નોટ. "ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેવી બાતમીઓનો જવાબ આપવામાં આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમા સીધ્ધુ ડાયરેકટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

મેટેલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો ઓરડો શોભે છે.

હિંદના લોક નાયકો.

માણુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો

એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ઠબીમાં પેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

" અમૃતબઝાર " પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પડતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહોળું થશે.

" બંગાલી " પત્રના અધિપતિ બાબુ. શ્રી સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી. એક ઔંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

							રૂ.	આ.
	બ્રાઇટ બલ્યુ બ્લેક શાહી	૧૪૪	ટીકડીના	...	...	...	૦	૧૫
	હાયમંડ "	"	"	...	...	...	૧	૪
(Red)	રાતી "	"	"	...	...	...	૧	૬
	ચીપ "	"	"	...	...	...	૦	૧૦
	ગ્રીન (લીલી) "	"	"	...	...	...	૧	૪
	ફેામર્સવિલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી "		"	...	...	...	૧	૬
	બ્લ્યુ ઈન્ક "	"	"	...	...	...	૧	૪
	વાયોલેટ "	"	"	...	...	...	૧	૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હસ્તેદો મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે શાહી બીલકુલ રેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ બાપર્યા હશે, તો પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશો કે શાહી કઇ સારી ને કેટલી સસ્તી છે?

એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મોકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથાબંધ લેનારને ઘણું સારૂ કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઇ ખાતેની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખોઃ—

સ્વરાજ્ય વિરો.

સર્વના હૃદયમા દેશહીત માટે નવું ચેતન સ્ફુરાવનાર હીદ નાયકોની છબીઓ દરેક દરેક કુટુંબોમાં સ્વદેશ સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માતૃભક્તિનો ઉર્જીત સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા મસ્તકને અલંકૃત કરનારા આર્ય વીરરત્નોના ચેરેડ, આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર ૩૫ જાતના ચેાક કાર્ડ આઇઝના જુદી જુદી જાતના વીરરત્નોનાં ફોટા તૈયાર છે જેની કી મત સાધારણ તથા ગરીબસ્થીતિના લોકોપણ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આદેશથી કી મત તદન જુજ રાખવામા આવી છે.

પોષ્ટથાર્ડ સાઇઝના દરેક ફોટાની કી મત અર્ધી આનો, ૨૪ કાર્ડનાં બાર આના; ૫૦ કાર્ડનાં રૂા. સવા. ૧૦૦ કાર્ડના રૂપીયા સવા બે ટપાલ ખર્ચ અમો આપીએ છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩.

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

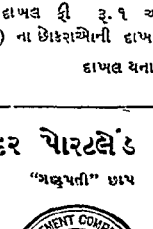
સારી કમાણી કરવાનો એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલબા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્શીઅલ ઈન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પાકુ નામું, સર્વ પ્રકારના વ્યાજ, મુંબઈમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના ડીસાઉ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઈપરાઈટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંડુ જ્ઞાન ધરાવનાર ગ્રિફકેની મારફતે આપવામાં આવે છે. શીખવવાનો વખત સૌને અનુકૂળ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી રૂા. ૧ રાખવામા આવી છે. ઓફીસનેજ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી મફ્ત છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમા મળવુ

પોરબંદર પોર્ટલેંડ સીમેંટ

"ગજપતી" બ્રાંડ

હમારો સીમેંટ હી દુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને ભારીતા ખાતાઓમા વપરાય છે. એનું પેકીંગ એક એક હદસ્તેદાર મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી પીપ વગેરેની જરૂરીઆત રહેવાઈ પામી શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

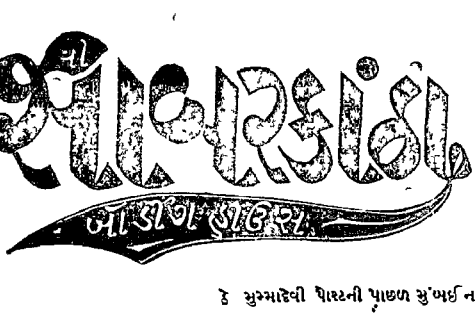
'તાતા સન્સ એન્ડ કું૦

એજન્ટસ,

નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ.

નિરાશ થવાની જરૂર નથી

પરંતુ જો અન્ય વીશીઓમા, ભોજન ગૃહોમાં કે ભપકાદાર હોટેલોમા, અને ખુદ પોતાને ચેનચૂકપણુ, અહીંના જેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટફુલ રસોઇ જમવાની આશા રાખશો તો જરૂર નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પધારો અને ખાત્રી કરો.

૬ મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

ધી ઓલેમ્પીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકારા નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ —

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિયોમાથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જઠરાગ્ની સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કેવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમા રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુ કે સમય માટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને પોતાનુ મન બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની બ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન બરાબર તાબાત આપે છે

નોટ —ગર્ભવતી સ્તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવાવેગ લાગુ થઇ શકતો નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે કિમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦

ટ્રીપરેટ ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતંતુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાનતંતુઓમા અને મજ્જામા મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ટ્રીપરેટના ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે અને જ્યારે તેહ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સ્વરૂપો દરદો ઉત્પન્ન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે મારફત આપે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ઘડેલી ખોટ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને મજ્જાનો કે અગ્નગળનો ઘણોજ વિરોધ જણાતો હોય તેમણે અચુક આ દવા વાપરવી કીમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)

" ૦—૧૪—૦ (નાની સાઇઝ.)

બીજા બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી ઓલેમ્પીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કુંપની.

ની

અદ્‌ભુત શોધ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ—ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ.

"ડાયાસ્ટેસ્યમ" રોટલી, પુરી, વગેરે દરેક ખોરાક માટે,
એક શેર "ડાયાસ્ટેસ્યમ" નો એક મણ આટા સાથે મેળવી ઉપયોગ કરવાથી ખોરાક એકદમ હલકો અને ઘણોજ સ્વાદીષ્ટ બને છે અને પાચન શક્તિ વધારી લહેજતદાર બનાવે છે, અને ખોરાક ખાટો પડી જવાની અગર બગડી જવાની બીલકુલ ધાસ્તી રહેતી નથી. કીંમત, રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૦–૧૨ ૦.

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" સાત્વિક ખોરાક, એ ઉછરતાં બાળક, વૃદ્ધ અને અશકત સ્ત્રી પુરૂષો, બચ્ચાંની માતાઓ, કામના બોજાને લીધે કંટાળેલા ધંધાદારીઓ, વીદ્યાર્થીઓ, વકીલ, બારીસ્ટરો વગેરે, મગજ મારી કરનારાઓ તથા બેઠાની તંદુરસ્તી અચાર નવાર કંઈને કંઈક નરમ ગરમ રહે છે, તેઓને માટે અમુલ્ય આશીર્વાદ સમાન છે.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" એ શરીરમા હાડકાં, માસ, લોહી વધારનાર અને મગજને પોષક અને જલદી પચી શકે તેવા ખોરાક હોવાથી ક્ષય તથા બીજા ભયંકર દરદોમા એક અજુતમ ખોરાક છે. તે શરીરનો બાધો મજબુત કરે છે, વજન વધારે છે અને કેવત ટકાવી રાખે છે એટલે દરદોની બીલકુલ અસર થઇ શકતી નથી

દુધવાળાના દુધોરમા પાને બદલે "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા પીવાથી તમોને નુકશાન થવાને બદલે ફાયદો થાય છે, કારણ કે તે સ્ફુરતી લાવી આળસ ઉડાડી ક્ષુધા વધારવાને બદલે વધારેછે તમો ચાથી શુ નુકશાન થાય છે તે સમજો છો છતાં ચા છોડી શકતા નથી અને ચાના ગુલામ બની બેઠા છો તો ચાની ગરજ સારનાર સર્વ પ્રકારે ફાયદોજ કરવા આવું "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા તમો શું નહીં પીઓ?

કીંમત રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૧–૪–૦

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ધી બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.

૫, એલાસીસ રોડ, ભાયખલા,—મુંબઇ.

૮ B

કર્ણીક બ્રધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણીક	એગ્યુ મીક્ષ્ચર	(તાવમટે)	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	એગ્યુ પીલ્સ્	(તાવ માટે)	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	ટૉનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	કેફ મીક્ષ્ચર	(ખાંસી મટે)	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	ડાયેરા મીક્ષ્ચર	(પડકી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	ઇન્ડો બામ	(શરીરના દુખાવા માટે)	...	...	૦—૮—૦

ખીજા દવાને માટે લખો.

(૪૮) Tel. "Kadki" Bombay—કર્ણીક બ્રધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ

તહેવારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાળી જુની અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કંપની,

મારવાડી બજાર મુંબઇ.

વીલાયતી કીસ્તી એકરની જાણીતી ૨,૨,૪ હાથી છાપની હ ગેરીઝન બિ ગલેાર, સાઈકલ, મીરજાપુર, વીગરે તથા બચ્ચાના ફેન્સી ડરેસો તેમજ સાથી જરીની તથા નવી તરાહની ઇ દ્રે કેપ તથા વીક્ટોરીયા કેપ, સાહી ટોપીઓનો ગ લવર જ્યો હમારે ત્યા હરહંમેશ તૈયાર છે તે જોઇ જવાને ચુકશો નહી.

(૩૪) બહારગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.

Largest Importers of

Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
C A R
&
Accessories

Telegrams:— "AIRSHIP" Bombay.

To buy from us.

MAKE US PROVE IT
BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેનો તફાવત કોઈ કહેશો કે ?

હા કેટલો?

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ સાહેબ ?

કાને સાંભળેલું સાચું માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઈને ખાત્રી કરવી પડે છે, અને વખતો વખત ખાતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતાં ન કોઇનું માનવું કે ન કોઇનું સભાંળવું બસ સીધાજ સેંડ હર્સ્ટ રોડપર વંદ્રાવન મેનશનમા " ધી ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ "માંજ જવું જ્યાં મોટરકાર અને તેને લગતો તમામ સામાન કીફાયતે પુરો પાડવામા આવે છે. ખાત્રીન કરી હોય તો હવે કરી જુઓ.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,
Can you send us your address? Our's is,
THE EASTERN MOTOR HOUSE,
11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,
BOMBAY.

PLEASE REMEMBER

MANEKLAL GORDHANDAS,

Offices —
Kapasia Bazar
AHMEDABAD

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores. Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c., Spinning & Weaving accessories, Healds Reeds, Yarn & Hardware. **Dept.,**

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require.

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.
Satisfaction Guaranteed.

Telegrams —
"Pramashaw"
AHMEDABAD.

Code :—A. B. C.
5th Edition.

C. B. 217.

જગત વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ-ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ખ્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને.
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.)

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
. ચિકણા જાડા કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય-રૂા૦ ૨-૮-૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

જગદીશ્વરાવતાર શ્રીશમકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઇશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉતમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જેના સમયથી તે અંત પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઇશ્વર દર્શન થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવાં છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાચવો જોઇએ.

સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપક -સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

ચારીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતર ખાના પાસે

(૫૪) ક્રેથેડ્રલ સ્ટીટ—મુંબઇ નં૦ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઇ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, ચોથી મહેનતે પસું લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની ફોધપણ જાતની કૃત્રિયાદ તથા હસ્તની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અજાયબ રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયા ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ, એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

પાંચ ઓફીસ,
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.
આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીર-માંથી નબળાઇથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવું, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવું, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુંકી નજર, ચહેરાનું ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ ના શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઇ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીના જનનેંદ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆમાના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે, તે લેવાથી પિશાણ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મેં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાણ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ વારે વારે પિશાણ ઠરવાનીશંકા થાય છે; આવી સ્થિતમા સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાણ ઘણીજ ગરમ, બળતા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમાં બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિસાણ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણુ ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને ઘસામમાં થતી દરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીના જનનેંદ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ આપી સ્ત્રી પુરૂષને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

ઘણાખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાની હીલચાલ વગર થોડા વખત લગાતુ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઇંજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવો જોઇએ તે રહી જાય છે, અને તેથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અગત્યના કામ કરતા કૃળજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાની ઇંજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે. જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણા વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાંઇ કચરો હોય અથવા બુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તણખા મારતી હોય કે ઇંજા થતી હોય અથવા ટીપા પડવા હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુતને માટે વાર વાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનને દ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇંજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતા વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇંજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં બરાબ મુત્ર રહેવાથી ધીમી ફરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફક્ત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઈપણ ઠારથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત ઓકલથામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ત્રીટ, ન્યુ યૉર્ક—અમેરિકા.

(૩૮) Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, NEW YORK U. S. A.

માયાળુ માતા.

માયાળુ માતા પોતાના સ્તનપાનથી બાળકોને પુષ્ટ પુષ્ટ અને કાન્તિવાન બનાવે છે. તેમ—

મદનમંજરી ગોળીઓ.

તેનું સેવન કરનારાઓને પુષ્ટ પુષ્ટ, ધૈર્યવાન, કાન્તિવાન અને બળવાન બનાવે છે. તેના સેવનથી રક્ત દોષ, સ્વપ્ન દોષ, વીર્ય વીકાર, નસોની કમજોરી, શરીર અને મનની નબળાઇ, સ્મરણ શક્તિનું ગુમ થયું, વાંસાની ફાટ, હાથ પગની કળતર. તથા દાહ, અરૂચી, અજીર્ણ, દસ્તની કબજીઆત વીગેરે તમામ દરદો દૂર કરી મનને ઉત્સાહી તથા બાહોશ બનાવે છે.

કીંમત ગોળી ૪૦ કબી ૧ ની રૂા ૧.

(૮) પાંદડ વીદ્યા નામનું ઇળદાર પુસ્તક મફત મળેછે.

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઑફિસ—જામનગર—ઠાકોરવાડ બ્રેન્ચ નં. ૧૮૭ ઢાલભાદેવી રોડ—મુંબઇ.

સરકયુલર નં. ૪.

ધી ધન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

જોઇએ છે,

દરેક હિંદીરૂવે ઉતારૂએ જાણવુ:—

૧. કે જ્યારે એક રેલ્વે કુંપનીનો નોકર અથવા રેલ્વે પોલીસનો માણસ ઉતારૂઓના વર્ગમા બીચારીબ બેસાડવાને સખ્તાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરતો અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે

૨ કે આ હકના જ્ઞાનનો અજાણ ઉતારૂઓમા ફેલાવો કરવાની દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૩ કે પોતીકા ને પોતીકા કરતા ઓછા નસીબદાર ઉતારૂ-ભાઇના સ્વાર્થને ખાતર આ હકનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૪ કે હિંદ દરેક તેના બેટા, ને પછી તે ભણેલા વર્ગનો કે બીજા વર્ગનો ઉતારૂ હોય, તે જોય કે તેના ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ વાજબી રીતે વર્તવામા નથી આવતુ તો તેની મદદે જવા ઇચ્છા રાખે છે

૫ કે ધન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન નામની એક મંડળી છે તે કોઇ પણ ઉતારૂને રેલ્વે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને લગતી મંડળના ઓનરરી સેક્રેટરીને ન ૨૯૧–૨૯૩ બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ લખી જણાવવું

૬ કે દરેક ઉતારૂએ રેલ્વે કાયદાઓ મુસાફરી કયા પહેલા જાણવાની જરૂર છે.

બોરા બજાર સ્ટ્રીટ.
ફોર્ટ, મુંબઇ

લી० સેવક,
જગરાજ ગોકલદાસ નેણશી.
ઓ. ને. સેક્રેટરી

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યારથી પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ મા ૧૨૩૮, સ. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૪ ને . . . . ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પશુ ઘાસ–ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડયાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હું'મેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે, અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાનો દરવાજે ઉઘાડવામા આવે છે ત્યાં નજીકમાં કું'મકું'મના ચાહલા કરેલી, શીંગડે લીલા કૂટકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુકી ગયેલી દશ પંદર ગાયો બેઠેલી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મોસમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે હાથમી ઉપજ કે ડિપોઝીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટાકટીના વખતમા તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતા જાહેર હિમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કઠળ ખરીદ કરવા તથા દાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણું'જ ચાહના ધરાવનારૂં છે. આવા દેશહિતેચી પરમાર્થિક ભાવને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદવ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશોદય થશે.

જરા જોશો કે? ક્યાં! અનાથ બાળકો તરફ—શું!

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને?

ધાઓ—અને બચાવો તોજ બચશે

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભું કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બંધાવી અમર નામના મેળવો.

લખો.
ઓ. સેક્રેટરીઓ,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
વઢવાણ કેમ્પ.

(૪૦)

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગર —મીણબત્તી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ગીલીટ સીમેંટ વીગેરે ૧૩૦૦ હુન્નર. કીમત ૨-૮-૦

હુન્નર પ્રકાશ બીજો. —દીવાસળી, કાચ સુગંધી સેંટ, અર્કો વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કીં ૩ ૧-૮-૦

હુન્નર સંગ્રહ—ઉપલામા ઉપલી શોધના, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી એજન્સીઓ ઉત્તમ અભીપ્રાય આપ્યો છે)
કીંમત રૂ. ૧-૮-૦.

સાબુનો હુન્નર —અસ્સે નતના સાબુ; બાર સોપ, ટોયલેટ સોપ, સેવીંગ સોપ, વીગેરે હુન્નર કીંમત રૂ ૦-૬-૦.

હુન્નર માલીકા:—૧-૨-૩ હેર ઓઈલ, અત્તર, લવંડર, પોમેડ, સોપ, લાઈમજ્યુસ, બામ, એગ્યુમીક્ષચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીંમત રૂ. ૧-૪-૦

હુન્નર દર્પણ—૨-૩-૪-સુગંધી તેલો, સેંટ પેનસીલર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કોસમેટીક, જર્મન સીલ્વર અતરો, રંગ, વારનીસ, સ્લેટ, હેરડાઈ, બાર સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૧-૦-૦.

હુન્નર કળા જ્ઞાન.—અત્તરની, સાઈ, ઢોળ ગીલીટ, કાચની આરસી, સોના રૂપાનો વાળી વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૦-૬-૦

કેટોગ્રાફીક હુન્નર.—કીંમત રૂ. ૦-૬-૦

હુન્નરમાળા નવીન—કીંમત રૂ. ૦-૪-૦

પોસ્ટેજ જુદુ.

લખો:—હુન્નરોદય બુક ડીપો.

હુન્નરનાં પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ બનીઅન રોડ (ફી.) મુંબઈ નાં ૯.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાઇટેલીઆ—નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શકતી વર્ધક ખોરાક.

કેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

કેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે

સુવાસણ હેર ઓઈલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ ઓફ્ એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જથ્થાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (ચેટર્ટ ચેડીસ્ટીન, પ્રોવીઝન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)
ફીદા બીલ્ડીંગ—ઝુમાખસજીદ—મુંબઇ

વાંચો ! મંગાવો ! ! વાંચો !

આજે પાંચ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીકળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમા વૈજ્ઞાનીક ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી ઋતુબાજીના, વાવેતર ક્યારે અને કઇ મોસમમા કરવા, ખેડુતોએ ચોકી ખર્ચ ઓછી ઉપજ કેમ વધારવી વિગેરે વિગેરે વિષયોથી ભરપૂર આ એકલ માસિક છે નમુનો નાનો અને મંગાવવાથી મફત મોકલવામા આવે છે વાર્ષિક લવાજમ ફકત રૂા ૨) એ રૂપીઆ રાખવામા આવેલ છે લાયબેરીને રૂા ૧-૮-૦ દોઢ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામા આવશે, માટે જરૂર નમુના માટે લખો—

ઉપરાંત અમો એ ખેતિવાડીને લગતા નીચે જણાવેલા પુસ્તકો બહાર પાડયા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ બધી અગાઉની બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે —

૧	કુણ્ડાઃ કુલબાગનુ બગીચાનુ પુસ્તક	કીંમત રૂા ૧-૧૨-૦
૨	ઢિલુસ્થાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત.	,, રૂા ૧—૪-૦
૩	ખેતર, ખેડ તથા ખેતના હથીયાર વગેરે	,, રૂા ૧—૪-૦
૪	પાણીની ચોમ્ય તથા તેના ઉપયોગી સાધનં.	,, રૂા ૧—૮-૦
૫	ખેતિના ઘ ધામાથી પૈસા કમાવાની કુચી	,, રૂા ૧—૦-૦
	(આ પુસ્તકમા જુદી જુદી જાતના ખાતરોનો સમાવેશ થાય છે)	
૬	રેશમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેળવીને વાવેતર કરી દેશા બનાવવાની રીત	,, રૂા. ૦—૬-૦
૭	કુવામા પાણી વધારવા માટે એજીંગ કરવાનો "ખેતિવાડી-વિજ્ઞાન"નો ખાસ અંક	,, રૂા. ૦—૪-૦

કવેરાય છોટાલાલ ચંભરિયા, લીંબડી-કાઠીઆવાડ.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, ઔષધોપયોગી લેખો, ત્રણેક ફાળ્યો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—સે. ઑ. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી ટૅંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઈ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર.	બાર માસ.	છ માસ.
૧. આખું પેજ	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦-૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

નવજીવન અને સત્યના

ઑક્ટોબર માસના કેળવણી પરિષદના ઘાઘાર અંકમાં

ગાંડી ગુજરાત—પ્રો. બળવંતરાય ક. ઠાકોર.

હિન્દુસ્થાનમાં પ્રાથમિક કેળવણી—રા. અમૃતલાલ વિ. ઠક્કર.

કેળવણી વિષે ટુંકા ટિપ્પણો—રા. રણજીતરામ વાવાભાઇ વગેરે જાણીતા વિદ્વાન લેખકોના તથા પરિષદ્ વિષે માહીતિ આપનારા લેખો પ્રકટ કરવામાં આવ્યા છે. છુટી નકલની કીંમત ૦—૪—૦

ચાલુ વર્ષથી ૪૮ ને બદલે ૬૪ પાના કર્યાં છે, છતાં વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨ હિન્દુસ્થાનની બહારના રૂા. ૨-૯-૦; પુસ્તક શાળાઓ, ગુજરાતી નિશાળના શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ માટે રૂા. ૧-૧૧-૦; વધુ વિગત માટે લખોઃ—

સર્વન્ટસ ઑફ ઇન્ડીયા સોસાયટી, ગિરગામ—મુંબઈ. } ઈંદુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક, બી. એ; એલએલ, બી. તંત્રી અને પ્રકાશક.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hessian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No 3

Telegrams
"FAIRRUN"

Telephone No — Office 3563, Residence 3112

Codes
4th & 5th Editions A B C.
Private & Bentley's.

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગળીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, બોળ, હરડાં, બેહેડાંચલાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરું, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, શુધપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાણી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅસેસ્ટાર્ઇન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બજાર કરી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાડી આત્રી કરવા વીનંતી છે.

વધુ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun." ટેલીફોન — ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૬૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩ ૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, બારભાઇ મહોલા, મુંબઇ નં ૩.

C. P. 988.

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફ્રોટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ	બેઝીક અને ઍસીડ	સલ્ફર રંગ	કેમીકલ્સ
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલ્ફર બ્લેક	બાયક્રોમ સોડા
ડેલ્ટા રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	,, પોટાશ
ડીરેક્ટ બ્લેક	મેલેકાઇટ ગ્રીન	,, યલો	બ્રાઉન શુગર લેડ
ડીરેક્ટ યલો	ઓરામીન II	,, ખાકી	લીથાજ ફ્રલેક
ડીરેક્ટ ગ્રીન	મેટાનીલયલો	,, બ્લ્યુ	ટેનીક ઍસીડ
ડીરેક્ટ પાક	ઓરેજ II	,, ઠબ્છ	એન્ટીમની સોલ્ટ
ઓઝો પરપ્યુરીન	રકારલેટ 3 R	વિગેરે વિગેરે.	ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
ડીરેક્ટ મેરેન્ટા	સાઇઝીંગ બ્લ્યુ		હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા
ડીરેક્ટ રૂબીન	વીક્ટોરીઆ બ્લ્યુ		સ્ટેનેટ સોલ્ટ
ડીરેક્ટ વાયોલેટ વિગેરે.	સ્ટે પીંગ રેડ વિગેરે વિગેરે.		સોડીઅમ સલ્ફાઇડ
			ફોરટીક સોડા વીગેરે વીગેરે.

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑફનેજ ક્રે. એન. સેતલ વાડમાં ધોંડીભા નારાયણ વનારસેએ છોપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો માટે ત્યમુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઇ ઓફીસ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ ફોટમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

ખબરના અનુક્રમણીકા.

નંબર	આપનારનું નામ	પાનું.
	કંપની	૧ એ
	ડ કું૦	૨ એ
	દનદાસની કું૦ ...	૩ એ
	—નડીઆદ	૪ એ
	લેબોરેટરી	૪ એ
	... ...	૫ એ
	એજન્સી	૫ એ
	ાણેકલાલ	૬ એ
	ાન્ડ કું.	૬ એ
	પલ લીમીટેડ... ...	૭ એ
	કું૦ લીમીટેડ. ...	૮ એ
	કું	૮ એ
	રી કું.	૯ એ
	... ...	૧૦ એ
	ાર્મીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ
	૪ ચાડ	૧૧ એ
	ે	૧૧ એ
	લ્સ 'ધન્યુરન્સ કું. લી. ...	૧૨ એ
	.. ..	૧૩ એ
	ડ કું.	૧૪ એ
	... ...	૧૪ એ
	ચરીત્ર કું ...	૧૪ એ
	લેવટ	૧૫ એ
	... ...	૧૫ એ
	॥	૧૫ એ
	... ...	૧૬ એ
	.. ..	૧૬ એ
	૬ કું ડયા લી. ...	૧૭ એ
	... ...	૧૮ એ
	... ...	૧૯ એ
	દાસ એન્ડ કું. ...	૨૦ એ
	... ...	૨૧ બી
	ાસ દલ્લુ ...	૨૨ બી
	કું૦ લી૦ ...	૨૨ બી
	ગ હાઉસ ...	૨૩ બી
	ા વર્કસ કું૦ લી ...	૨૩ બી
	ા મેલરર્સ કું ..	૨૪ બી
	.. .. ..	૨૫ બી
	.. ...	૨૫ બી
	ર્ક કું૦	૨૬ બી.
	.. ...	૨૬ બી

INDEX.

Name of Advertiser.	Page.
West End Watch Co.	1 A.
Drewet Chowna and Co. ..	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A.
Amrutanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ...	5 A.
Nagindas and Manekla! ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A.
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dastoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
Jivraj G. Nensi	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
Short Advertisements	13 A.
Dr. D Writer & Co.	14 A.
M. H. Shastri	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.	14 A.
State Management of Railway.	15 A.
B. L. Thosar	15 A.
E. S. Patanvala	15 A.
Rangoon Samachar Press ...	16 A.
Davuda & Co.	16 A.
The Central Bank of India Ltd.	17 A.
Godrej Brothers	18 A.
C. N. Davar & Co.	19 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	20 A.
Vardhaman & Sons	21 B.
Goverdhandas Kursandas Halla.	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
The British Express Manlsters Co.	24 B.
Karnik Bros.	25 B.
Mahale & Co.	25 B.
Motilal Mulchand & Co. ...	25 B.
The Eastern Motor House ...	26 B.

ટેલીફોન નં. ૧૯૭૦.

તારનું સરનામું રવસીયા (Ravasia.)

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફ્રોટ: મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ

કેગોરેડ

ડેહ્યા રેડ

ડીરેકટ બ્લેક

ડીરેકટ યલો

ડીરેકટ ગ્રીન

ડીરેકટ પાંક

બેઝો પરપ્યુરીન

ડીરેકટ મેજે'ટા

ડીરેકટ ફ્રાનીન

ડીરેકટ ચાયોલેટ વિગેરે.

એઝીક અને એસીડ

મેથીલ વાયોલેટ

મેથીલીન બ્લ્યુ

મેલેકાઇટ ગ્રીન

ઓરામીન II

મેટાનીલયલે।

ઓરે'જ II

સ્કારલેટ 3 R

સાઇઝીંગ બ્લ્યુ

વીકટોરીઆ બ્લ્યુ

સ્ટે'ર્પીંગ રેડ વિગેરે વિગેરે.

સલ્ફર રંગ

સલ્ફર બ્લેક

,, ગ્રીન

,, યલો

,, ખાકી

,, બ્લ્યુ

,, કચ્છ

વિગેરે વિગેરે.

કેમીકલ્સ

બાઇક્રામ સોડા

,, પોટાશ

બાઉન શુગર લેડ

લીથાજ ફ્લેક

ટેનીક એસીડ

એન્ટીમની સોલ્ટ

ટીન ક્રીસ્ટલ્સ

હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા

સ્ટેનેટ સોડા

સોડીઅમ સલ્ફાઇડ

કોસ્ટીક સોડા વીગેરે વીગેરે.

(૫૭)

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી મરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ, કે. એન. સેલર પ્રેસમાં. પોંડીબા નારાયણ વનારસેએ છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ એમ્બર અને બુરો માટે જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઇ એાલ્ડ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોટમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું. VOL. XII. NOVEMBER 1919. નવેંબર ૧૯૧૯. અંક ૫ મો. No

There's a reason why—

ઠંડીની મોસમ માટે.

ગરમ કાપડ.

જેવું જોઇએ તેવું ને મસ્તામાં મસ્તું નીચેને ઠેકાણેથીજ મળશે—

ધી બોમ્બે સ્વદેશી સ્ટોર્સ.

જે કે જાતના સ્વદેશી માલનો સૌથી મોટો, સૌથી જુનો
અને સૌથી સસ્તો સ્ટોર.

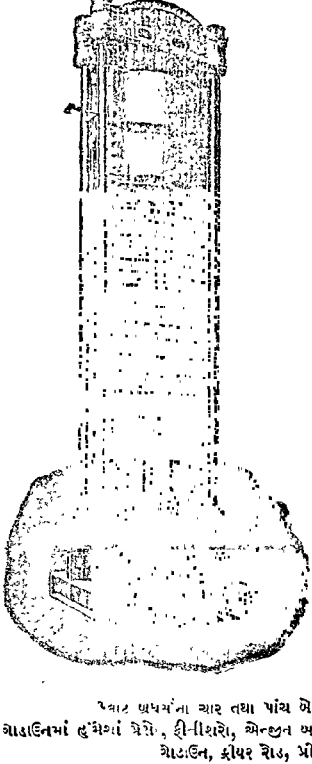
હેડ ઑફીસ—બોરીબંદર ટાઇમ્સ બીલ્ડીંગ મુંબઇ.

શાખાઓ:—મુંબઇ. ૧. મોન્સેગ સ્ટ્રીટ, ૨. માધવબાગ.
૩. ગીરગાંવ ૪. પુના શહેર. ૫. પુના કેમ્પ અને
૬. કોચીન.

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.

ડ્રૂએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.

નાં૦ ૩૧ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખ્ય સ્પેશીએલીટી ઠંકન સટુઅરટ ઍંડ કુાં૰ લીમીટેડની રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા પમર્પીંગ ઇનજીનો.

દ્વી. સી. અને એ. સી. ઈલેકટ્રીક મોટરો ના "મેરલી મેકર" ના સીલીંગ ફેનસ (પંખા) અને ઈલેકટ્રીક લાઈટના ફીટીંગસ.

નવાં ૨૦"×૬×૨૮૦ ના લેન્ટેસાયર બોઈલરો.

સ્ટોકમાં છે.

પ્યાટ બ્રધર્સના ચાર તથા પાંચ બેરીંગના જીનો તથા ઓપનર, ગોડાઉનમાં હુંમેશાં પ્રેસો, ફીનીશરો, એન્જીન બાઈલર, લેધ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ. ગોડાઉન, ક્રોયર રોડ, પ્રીન્સીસ ડૉક સામે.

જાહેર ખબરના અનુક્રમણીકા.

INDEX.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.	Name of Advertiser.	Page.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ	West End Watch Co.	1 A.
ડ્રયેટ એવના એન્ડ કું૦	૨ એ	Drewet Chowna and Co. ..	2 A.
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦ ...	૩ એ	Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ	૪ એ	Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	૪ એ	Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A.
અમૃતાંજન ડીપો	૫ એ	Amrutanjan Depot	5 A.
ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી	૫ એ	The Indian Claim Agency	5 A.
નગીનદાસ અને માણેકલાલ	૬ એ	Nagindas and Manekhal ...	6 A.
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	૬ એ	H. Vallabhram & Co.	6 A.
ધી બેન્ક ઓફ્ તાયવાન લીમીટેડ... ...	૭ એ	The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
ધી ઇન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ. ...	૮ એ	The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
જે. બાલામલની કું	૮ એ	J. Balamal & Co.	8 A.
ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું.	૯ એ	Phiroze M. Dastoor & Co. ...	9 A.
રીયો કેમીકલ કું૦...	૧૦ એ	The Rio Chemical Co. ...	10 A.
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ	The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ	Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
જીવરાજ જી. નેણસી	૧૧ એ	Jivraj G. Nensi	11 A.
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લી. ...	૧૨ એ	The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
કુંપની જાહેર ખબરો	૧૩ એ	Short Advertisements	13 A.
ડા. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	૧૪ એ	Dr. D Writer & Co.	14 A.
એમ. એચ. શાસ્ત્રી...	૧૪ એ	M. H. Shastri	14 A.
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	૧૪ એ	The Teblet Manufacturing Co.	14 A.
રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ	૧૫ એ	State Management of Railway.	15 A.
બી. એલ. થોસર	૧૫ એ	B. L. Thosar	15 A.
ઇ. એસ. પટાવુવાલા	૧૫ એ	E. S. Patanvala	15 A.
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૧૬ એ	Rangoon Samachar Press ...	16 A.
દાવડાની કુંપની	૧૬ એ	Davada & Co.	16 A.
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ્ ઇંડીયા લી. ...	૧૭ એ	The Central Bank of India Ltd.	17 A.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૧૮ એ	Godrej Brothers	18 A.
જી. એન. દાવર્સ કું	૧૮ એ	G. N. Davar & Co.	19 A.
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું. ...	૨૦ એ	Dwarkadas Jagmohandas & Co.	20 A.
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	૨૧ બી	Vardhaman & Sons	21 B.
ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	૨૨ બી	Goverdhandas Kursandas Hallu.	22 B.
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ મુ૦ લી૦	૨૨ બી	The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	૨૩ બી	The Sabarkantha Boarding House	23 B.
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ મુ૦ લી ...	૨૩ બી	The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
ધી બીટીશ એક્સપ્રેસ મોલ્સ્ટર્સ કું	૨૪ બી	The British Express Manisters Co.	24 B.
કર્નીક બ્રધર્સ	૨૫ બી	Karnik Bros.	25 B.
મહાલે એન્ડ કું.	૨૫ બી	Mahale & Co.	25 B.
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	૨૫ બી	Motilal Mulchand & Co. ...	25 B.
ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ	૨૬ બી	The Eastern Motor House ...	26 B.

માનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	...	૨૭ બી
ડાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મહેતા.	...	...	૨૮ બી
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ .	...	...	૨૮ બી
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	...	૨૯ બી
સપટ કંપની.	...	...	૩૦ બી
ઓડી. કેમીકલ કું	...	...	૩૧ બી
રાજ્વૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.		...	૩૨ બી
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૨ બી
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૩૩ બી
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા		...	૩૩ બી
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...		...	૩૪ બી
આર. જી. કામદાર ...	...	...	૩૪ બી
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા		...	૩૫ બી
દુલેરાય છોટાલાલ અંજરીયા		...	૩૫ બી
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	...	૩૬ બી
લક્ષ્મીચંદ દોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૭ બી
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું૦	...	...	૩૭ બી
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ		...	૩૮ બી
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૯ બી
ધી નેશનલ સીમે ટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ			૪૦ બી
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	...	...	૪૧ બી
ઇન્દુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક	...	...	૪૧ બી
ડા. કાળીદાસ મોતીરામ	...	...	૪૨ બી
જગજીવનદાસ નારાયણ	..	...	૪૩ બી
શ્રરજી વલભદાસની કું	...	...	૪૪ બી

Maneklal Gordhandas ...	...	...	27 B.
Dahyabhai Ramchandra Mehta.			28 B.
Nanalal Goverdhandas...		...	28 B.
Manishanker Govindji		...	29 B.
Sapat & Co.	...	...	30 B.
Od. Chemical Co.	...	...	31 B.
Rajvaidya Narayanji Keshavji			32 B.
Jivraj Gocouldas Nenshi		...	32 B.
Godrej Brothers	...	...	33 B.
Mahuva Gauraxak Sabha		...	33 B.
Kathiawad Hindu Anathashram.			34 B.
R. G. Kamdar ...	...	...	34 B.
Amritlal Maneklal Davavala		...	35 B.
Dulerai Chhotalal Anjariya		...	35 B.
Vaidya Kalyanji Harikrishna		...	36 B.
Laxmichand Dossabhai & Bros...			37 B.
The Parastan Perfumary Co.		...	37 B.
The Coohara Trading Co. Ltd....			38 B.
Gulamhussein Esmalji & Brothers.			39 B.
The National Siment Manu. Co. L.			40 B.
Gujarati Hindoo Stri Mandal ...			41 B.
Indulal Kanaialal Yagnik		...	41 B.
Dr. Kalidas Motiram...		...	42 B.
Jagjiwandas Narayan...		...	43 B.
Shoorji Vallabhdas & Co.		...	44 B.

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—૦૧—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે
અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઠવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામા આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર ભાગમાં મુકી રમારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(મ. જે. ગજ્જરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે, જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, ખળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વકી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

કંટલોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૨૨-૨૪, ડાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવાઓથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શુળ, ગળાંનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ફૂંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઢેસ, ઘા, વગેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

ટુથ પાઉડર.

કિંમત માત્ર બ આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
(૪૧) ૧૦૯, ફ્રીઅર ક્વાર્ટ—મુંબઈ.

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૉર્મ ભરી આપવામાં આવશે.
વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે.
જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે ઠોંઠની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજા કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓનાં નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮
(૩૬) એડવર્ડ સીનેમાની બાજુમાં. ઘોબી તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

ઇન્કમ ટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ

ના નવા કાયદા પ્રમાણે વેપારીઓએ પોતાની આવકનો હીસાબ પહેલેથી મોકલવાનો છે, વળી ઘટતી સલાહ. સહ બરાબર સમજી કાયદા પ્રમાણે કામ કરવાથી વખત, મહેનત અને પઇસાનો ઘણો બચાવ થાય છે માટે તાબડે મળો

નગીનદાસ અને માણેકલાલ.

એફ્. એલ. એ. એ. (લંડન): એફ્. ઇન્સી. સી. એ

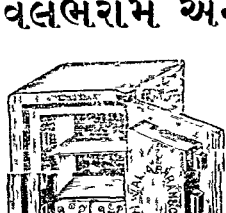
ઇન્કમટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ સ્પેસીઆલીસ્ટસ.

ટાઉન હોલ આગળ. બાગ સામે.

હોમજી સ્ટ્રીટ, હનુમાન બીલ્ડીંગ. કોટ, મુંબઇ.

(૩૫) ટેલીફોન નાં૦ ૨૫૬૦.

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ત્રીજોરીઓ, તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ઘોબી ગલી.

(૩૫) દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુંબઇ–૩.

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	30,000,000.
Paid up Capital	Yen.	27,500,000.
Reserve Fund	Yen.	6,530,000.

Head Offices—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kiukiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad.

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ્ ટાઈવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જાપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ ચેન	...	...	૩૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કરેલી	,,	...	૨૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	...	૬,૫૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઈપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન કુચાંઉ, હેંન્કો, કીલુંકીએંગ સ્વેટો, ટામાન, ટેકાક, શેંગાહી, હૉંગકૉંગ, સીંગાપોર, સેારાબાયા, સીમારાંગ, બટેવીઆ, ચેકંગ, તાઈટોહુ, શીન્ચીકુ, તાઇચુ, ટોકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યોકેાહામા, આકેા, ગીરાન, કાગી, કારેન્કેા, કીલંગ, ટામસુઈ, ટોવન. મોજી, બાંકોક.

તે ઉપરાંત દેશ પરદેશ બેન્કના સંબ્યાબંધ કોરસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકો માટે ચાલુ ખાતાંઓ ઉઘાડવામાં આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામાં આવે છે, જેની શરતો અરજ કીધાથી જણાવવામાં આવશે.

દરેક જાતનું ગ્રાહકી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ—બુંબઇ,

કે. તાકેચુરા
મેનેજર.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ એના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બધાંના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમેનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શકિત છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામોના દુખાવો, ચેકુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડોકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઈ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી.

દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગળજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રોઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચળુચ શકિતને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇપણ ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL CO.
79, BARROW STREET,
NEW YORK, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુ યાર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ ગોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા
નવનવીન લેબલો
તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક
ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં
૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ કર જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) સાંકળી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

THE LAKSHMI ART

ધી લક્ષ્મી આર્ટ ભાયખલા મુંબઈ

BOMBAY.

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુક્તા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-ફેફરૂં કે વાધથી આંકડી, તાણ, ખેંચ કે ઠાંકણી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી શ્વાસ રૂંધાવો, થડાગાર બનવું, ઈંચના ફ્રીસોટા, પેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે વેલછાને લીધે, રડવું, કુટવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર ઝેવું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રો. હવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પો.)—દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક કી ૦)ન્ના. પો.)—

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. સંગ્રોધિક હીસ્ટિરિયા-શેઠ શેરી-વડોદરા.
(૨૬)

" રેલ્વે મુસાફરમાંથી " પરાધીન મુંગા પર્દા ક્લાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દૂર કરવાને જે તમારે કાઇપણ પ્રકારના મદદ, બાતમી, અથવા સાદાચ્ય જોઇતી હોય અથવા તમારે તમારા હિંદના દેહલોક વધારે કેલાયલો જોવો હોય તો " ઇન્ડીયન ઓર્ડ ઓફ ડાઇરેક્ટરસ " ના ઉપરીપણા ન ચે સ્ટર મેનજમેન્ટ ઓફ રેલ્વેમો સ્થાપ વાનું દબાણ કરવું આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેના રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદ્ગૃહસ્થ પાસેથી મળશે:—

જીવરાજ જી. નેનસી

ધી ઇન્ડીયન પેસેનજરસ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઈ.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીસ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનુ રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦

ડીરેકટરો.

ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી
શેઠ માધવજી ઠાકરશી
શેઠ ઓસરજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી
શેઠ વાલજી સુંદરજી
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી
શેઠ જગજીવન શેપકરણ

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગસપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં ધરવામા આવે છે જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એસ્ટેમાસ કરવામા આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરણાની કરવી વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઓફિસમા લખવુ અથવા જાતે મળવુ

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૧૯, ગેન્હામ્સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામા આવશે ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો વિચાર છે. ઉભાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા. ૨૦ મી સુધીમા લખાણ પૈસા સાથે નીચલે સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમા મોકલી આપવા

મેનેજરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
બેંક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબઈ.

કેલશાઇટ.

ધોળા, પીળા, અને રાતા, રંગનો જથ્થાબંધ તથા છુટક આખો તથા પાઉડર વેચવાનો છે લખો. યુ એસ. આચાર્ય, ગોંડલ (કાઠીઆવાડ.)

પ્રેમચંદ કરાનાજી મુરતવાલા.

બીજલીના દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

ગ્લોબ, સેન્ડ, તથા વાયરની ફ્રેાર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેબલફેન, વગેરે માલ ડીફેાયત ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશેા.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલ્ડીંગ, બીજે માલે, બ્લેાક નં. ૭, મુબઈ નં ૨

" લગ્નનું પત્રું " નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મગાવો.

ડી. એન શાહ, બપાટીયા ચકલા
સુરત

સેવાના ઉદ્દેશ માટે દર માસે પ્રગટ થતું માસિક.

સેવક

(Sevak.)

સેવા' એજ 'જીવન' 'સેવા' એજ 'સ્વરાજ્ય'
સેવા' એજ' આનંદ' 'સેવા એજ 'સ્વાતંત્ર્ય'

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ, અને ઠાવુ કાળી બેગી રહેવા કરતા ઉઠીને કાર્ય કરેા

'સેવક 'ના ગ્રાહક થાઓ અને નામરદપણુ કાયદર કરી ખરા મરદ બનેા,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દરીદ્રતાને લાત મારી સાચા ધનવાન થાઓ,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને છ દફા વાર્ષિક કરી સદાનેા આનંદ મેળવેા,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દેશની ભવિષ્યની પ્રજા માટે લાગણી બતાવેા,

વાર્ષિક લવાજમ { રૂ. ૨ સર્વ સાધારણ,
રૂ. ૧॥ સાર્વજનીક લાયબ્રેરીઓ,
સેવા સંસ્થાઓ તથા મુનિ મહારાજો વિગેરે,
રૂ. ૦-૩-૦ છુટક નમ્બર એકની કિમત,

લખેા—સેવક ઑફિસ.

ના, ૨૦૫ રીચરેાડ—અમદાવાદ,
(નેા.—જાહેર ખબરના અતિ મર્યાદમ દર પુછેા.)

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ભારે આવકાર-યક્ષ પીણું છે. જે "ટીકલીઓ" બુકેડા કરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ રૂપીયના આના ૮.

હમારી શુગર કોટેડ ક્યીનાઇન કેસકેરા વેલ્ઠેબલ લેક્સેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબાઇ મધ્યે મારકીટમાં દવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ એજન્સી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

(૨૧) " ટીકલી " બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રો

સ્ત્રીના અને બાલકના દરેક માટે આ એક ઘણોજ અસરકારક રામબાણ અને જાપી ઇલાજ તે ઉપલા નામનુ તેલ છે એ તેલ વા, પેન મારતો વા, તમામ જાતનો સ્ત્રીનો, સાંધેગીકા, ગાઉટ, ગ્રહણી, કૃતલ, આકરો નસોનુ એંચાણું, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને સરહનત દુખવુ, બરડાની ફાટ, બચાઓના નબળા પડેલા પગો ગુહ્યનો સોજો, સુજો તથા ગઇ ગયલા સાંધા અને હાડકા અકસ્માત, લમઝેલો, લકવો, લચક, ચસકે, વગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખારાને કાયમ સાજા કરી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી કરતું નવી જીંદગી બક્ષવાથી એ આ તેલના બાક્ષ ગુણો છે, બીજા કૃત રૂપીયા એક

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે

બાહારગામવાળાઓએ નુચસારી લખવું

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

હેડ ઓફીસ:—હોરડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

(૪૫)

રેટોલ

ગોળીઓ.

(રહસ્યમય)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આઘાત અસર કરે છે તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હમેશાને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ઘણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકીના ઉંદરો નહારી જાય છે. ઉંદરો મરકીનુ મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરકી પણ દુર રહે છે

વાપરવાની રીત

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ નાના પુડા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગટ ગણીને મુકવી. ચોથે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહીં.

કીમત ૧૫૰ ગોળીના ગ્રાહકના ૮ આના. મોટા જથ્થામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તેજપ્રેટ એન્ડ્રુક્ચરીંગ કું૰.

ના૰ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુંબઇ.

(૧૮)

જો

તમારે ત્રીસ વર્ષના ઉતારૂઓની હાડમારી અને જુલમ અટકાવવા હોય, હીંદી વ્હેપાર ઉદ્યોગને થતી હાની બંધ કરવી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પૌંડનો હીંદુસ્તાન ઉપર પડતો બસારો અટકાવવો હોય, હીંદીએ મટે રેલ્વેમાં સારા પગારની નોકરીઓ જોઈતી હોય, હીંદી ઉદ્યોગ હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવો હોય, લહેર પ્રજાની સગવડ મટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હોય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ જોઈતો હોય,

તો

રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ માંગો.

ઉપર દર્શાવેલ રેલ્વે સબંધી લડત ચલાવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ ફેરદુન દરશારૂપ દાદાભાનજી ૩૬૧, ફ્રોનજી રોડ, મુંબઇ, એ સરનામે મોકલવા વીનતી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાથી આવક વેરા માટે હીસાણનાં પત્રકો (ડી. ફ્રોમ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થોસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ
બોમ્બે કોમરશીયલ કોલેજ,
(૧૪) ૪૬, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર.

પાટણવાલા બામ,

રૂમેટીઝમનો કટ્ટો દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનો દુખાવો, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચક કપાળ તથા દમ, છાતીનો દુખાવો, ખાંસી, સરદી, ગળાંનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુ,ખાવો માખ, વીછુ, વગેરે ઝેરી દંખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.
મટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.
આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રો કરો કી. બા.–૧) ની રૂ. ૦૫.
વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાળ પુડીમાંથી બનાવેલા ઉંચ ઓલ્ડો અત્તરો તથા ઓટો મલશે, અને દુનેક જાતના ઇ સ્પીશ ફ્રન્ટો લવંડર સાબુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.
વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મોકલવું.
એકલા બનાવનારઃ

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાજીપાલા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઈ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, લાયસન્સ ફોર્મ ન ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને ખાસ કરીને બંગાલાનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦ — શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૩-રંગુન

એમ. એ. મામસા.
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર અતિ ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાગી જાય ત્યાં સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું ફેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કું૦,
મંબ્માદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઈ ના૦ ૩.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માટીઠની બીજી શોધોની રોકાણોને બીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૩૭,૪૬,૬૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જમીનગીરીએા દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ત્રસીડ'સી બેંકેા માફક આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે.

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકેા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વધી ઑફીસઃ–એલાફસ બીલ્ડીંગ, ફેાર્ટ, મુંબઈ.

શાખા ઑફીસેાઃ–ઝવેરી બજાર, મુંબઈની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રેાજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.

જુલાઇથી ડીસેમ્બર..... ૨॥ ટકા.

૧૨ માસની ડીપૉઝીટ..... ૫ ટકા.

રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫॥ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવેા અરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતેા માટે મેનજરને મળવું.

સેારાબજી ન. પેાચખાનાવાલા
મેનેજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેના હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ઈવર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ઈવર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ ઈવીડે પોતાની હજારોની કીમતની વેલાતી મોટા જાણીતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંઉથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેર્વીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજનીમાં બાળજે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુનરઉદ્યોગને લગતું સૌથી આગેવાન પોપાન્યું નામે સાયનટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

“ મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમા એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જે કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનુ નામ આપી વેચનારાઓનાં કારખાના અને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.”

ગોદરેજનું - કારખાનું:—

(૪) ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ.

THE BOMBAY

MILL STORES SUPPLY AGENCY.

PROPRIETORS :

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19. Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

ESTABLISHED 1912

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—" TREMENDOUS BOMBAY."

We have in Stock for Immediate Delivery the following Goods.

LEATHER GOODS:—Best English and American Leather Belting, Hairy, Chrome and Plain Picking Bands, Spring Buffers, Buffalo Pickers, Drop Box Pickers, Roller Skins, Leather Laces, etc., etc., etc.

WOOLLEN GOODS:—Roller Cloth, Clearer Cloth and Sizing Flannels o best makes.

WEAVING ACCESSORIES:—Best English real Cornelwood Shuttles, Picking Sticks and Loom Sundries of all kinds.

BOBBINS:—Best English and Japanese Slubbing, Roving, Warper and Ring Rabbeth Bobbins of all Sizes.

SPINNING ACCESSORIES:—Spindles for Ring and Fly Frames, Rings, Inner Tubes, Flyers, Spindle and Bobbin Wheels, Twist Wheels, Stripping, Burnishing and Emery Fillets, Flat Tops, Card Combs, Card Cans, etc., etc., etc.

HEALDS AND REEDS:—Healds and Reeds of best well-known makes.

ROPES AND BANDINGS:—Lambeth Cotton Driving Ropes and Bandings.

CHEMICALS:—Chloride of Zinc, Chloride of Magnesium, Chinoy Clay, Epsom Salt, Glauber Salt, Farina, French Chalk, Tallow (Mutton and Vegetable) Sago Flour, Dextrines, Soluble Blue, Sodium Sulphide, Soft Soap, Maize and Rice Starches, etc., etc., etc.

If you do not see what you want in the above List of Materials, please write to us.

તમારા લાભનું.

ઈનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે ક્રોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (ધાસલેટ) થી વદન રહિત છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાંબા વપરાસથી માથાને તથા ભાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જે કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમાં વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશું.

બાટલી ૧ ના રૂા. ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વપારીઓ પાસેથી મળશે.

દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કાં.

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી હિંદ બટન ફેકટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ.

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII NOV. 1919. No. 5. નવેમ્બર ૧૯૧૯. અંક ૫ મો.

અનુક્રમણિકા

વિષય.	પાનું.
૧ ચેમ્બરનો વિભાગ	૧૯૪
૧. વાર્ષિક સભા	૧૯૪
૨. કમીટીની સભાઓ	૨૦૫
૩ પત્રવ્યવહાર	૨૧૦
૪. લાયબ્રેરીમાં નવાં પુસ્તકો	૨૧૧
૨. બીજો ચેમ્બરનો વિભાગ	૨૧૩
૩. વેપારી વિષયો	૨૧૪
૧. હૌદમાં ચામડાં ક્રોબવાનો ધંધોગ ...	૨૧૪
૨. હૌદમાં ઉગાડવામાં આવતા રતું ઔદ્યોગીક મહત્વ	૨૧૭
૩. પૂર્વ આફ્રીકાનું રૂ	૨૧૮
૪. અધિપતીની નોંધ	૨૨૦
૫. વિઝહ અને વેપાર: સરકારી જાહેરનામાં.	૨૨૬
૬. વેપારી અબરો	૨૨૭
૭. વેપારી આંકડાઓ.	૨૩૧
૧. ખાંડની જ્યાત વખતે આંકેલી કિંમત ...	૨૩૧
૨ ખાંડની આયાત	૨૩૨
૩. સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ ...	૨૩૩
૪. સુતરની આયાત	૨૩૪
૫. ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના ઑગસ્ટ માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાકસીઝમાંના માલના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા ...	૨૩૪
૬. નવાં પેટન્ટો	૨૩૫
૭. હિંદુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	૨૩૭
૮. વેપારી મુબ્બરછ	૨૩૯

હુન્ડીયામાં ફ્લોટીંગ ટાઇલનું બહોળું ખાતું—ધી બોમ્બે ટાઇલ માટ ૨૧ બેંક બીલ્ડીંગ, ફોર્ટ મુંબઇ.

અમે પોતે.

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩–૮–૦ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છ. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

અમારા જૂના કોન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા બાદ, રાઈટીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે જેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી

અમોને તા. ૧૦–૭–૧૯૧૮ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ ૩–૬–૦ મનીઓર્ડરથી મળેલ છે પરંતુ તેમા નામ બરાબર ઓકખું નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવું તે અમો સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલ્યો હોય છતાં માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જથી જલદી તે બીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલીકમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય. પાછળથી બધી પ્રતો બાકી નથી છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ બરી હોય તો પણ તે માટે ઇલાજ કરવો અશકય થઇ પડે છે.

ચેમ્બરનો વિભાગ.

વાર્ષીક સભા.

આ ચેમ્બરની વાર્ષીક સભા શુક્રવાર તા. ૩૦ મી સપ્ટેંબર ૧૯૧૯ ને દીને મળી હતી જે વેળા એ. શેઠ ચુનીલાલ વીજભુખણદાસ મેહેતાએ સભાનું કામ શરૂ કરતાં પ્રમુખસ્થાનેથી નીચે પ્રમાણે ભાષણ કર્યું હતું:—

નવા પ્લાનોના બીલ્ડીંગમાં ટાઈલ્સ કોણ પુરી પાડે છે?

ઝૉ. શેઠ સી. વી. મહેતાનું ભાષણ.

ગૃહસ્થો.

ઇ. સ. ૧૯૧૮-૧૯ ના વર્ષ માટેના આ ચેમ્બરના બારમા વર્ષનો રીપોર્ટ બહાલ રાખવાની દરખાસ્ત મુકતા મને આનંદ થાય છે. આ વર્ષમાં ચેમ્બરે કરેલાં કામકાજનો સારાંશ આપને પુરો પાડવામાં આવેલો છે એ વીશેની સંપૂર્ણ હકીકત સહીતનો રીપોર્ટ હવે જેમ બને તેમ જલદી બહાર પાડવામાં આવશે. મારા ભાષણમા હું મુખ્ય આબતો વીશેજ બોલીશ. વર્ષ આખરે ઓધો ઠોડતી કોઇ પણ કમીટીને આમ સ્વાભાવીક રીતેજ લાગે કે અમારા વખતમા જે કામ થયાં તે ચેમ્બરની આણી ઠારકીર્દીમા મુખ્ય છે. તમે એટલુ તો સ્વીકારશો કે એવી લાગણીથી દોરવાઇ ગયા વગર પણ હું એમ કહી શકું કે આજે ઓધો ઠોડતી કમીટીએ કરેલાં કામો બાબ મહત્વનાં હતાં. યુરોપમાં ચાલેલા જે ભયંકર યુદ્ધથી ભારે ખુવારી થઇ અને વેપાર તથા ઉદ્યોગને જબરો ધોકો લાગ્યો તે યુદ્ધ ગયા નવેંબર માસમા એકદમ બંધ પડયું અને ઇગ્લંડ તથા મીત્ર રાજ્યોનો એવો સંપૂર્ણ વિજય થયો કે જે માટે અગાઉ કોઇએ વધી રાખી નહી હોય. એ લડાઇના છેવટના કટોકટીના વખતમાં તથા યુદ્ધ બંધ પડયા પછીની ઉથલ પાથલના વખતમા કમીટીએ કામ કર્યું છે. એમણે જે પ્રશ્નો વીચાર્યા છે તે અગાઉ કરતાં વધારે સંહેલા કે સાદા હતા એમ તો કોઇ પણ નહીં કહી શકે. હવે આપણી પહેલી ફરજ એ છે કે આ ભયંકર લડાઇનો અંત આવી સારી રીતે આવ્યો તે માટે પાડ માનવો. આપણું બીજું કર્તવ્ય એ છે કે હાલના અસાધારણ સંજોગોને પણ આપણી સ્થીતીને અનુકુળ કરી લેવા અને હાલના મુશ્કેલ મામલાને પહોચી વળવા માટે સર્વોત્તમ પ્રયત્ન કરવાની તૈયારી રાખવી.

લડાઇમાં જીત મળી તેથી હીંદમાં સર્વત્ર આનંદ થઇ રહ્યો હતો અને એ જીત મેળવી આપનારાઓ પ્રત્યે આભારની લાગણી પણ આપણે પ્રદર્શીત કરી ચુકયા છીએ ૧૯૧૮ ના નવેંબરથી ૧૯૧૯ ના જુન સુધીનો વખત એક સ્થીતીમાંથી બીજી પરાસ્થીતીમાં જતી વેળાની અસ્થીરતાનો હતો. એ દરમ્યાન, ખાસ કરીને શરૂઆતના ભાગમાં વેપાર ધંધામાં ભારે મંદી થઇ હતી તેનું કારણ એટલુંજ હતુ કે લડાઇ આમ એકાએક બંધ પડવાની કોઇએ વધી રાખી ન હતી. પણ એ મંદી બહુવાર ટકી નથી થોડાજ વખતમા આપણે સુધરી જઇને વેપાર ધંધામાં તેજી આવી છે. નડતરોમા મુખ્ય દુકાળ, સ્ટીમરોની તંગી, રેલ્વેના ગાડાની તગી તથા છેવટના ભાગમાં ઉપરથીત થયેલો હીંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવમા ઉછાળો છે. આ બધી નડતરો છતાં વેપાર ધંધામા જે નવુ જોમ આવ્યું છે તે એટલું જોરદાર છે કે આપણે બધા સટાના વમળમાં ઘસડાઇ જઇશું એમ ઘણાને ધાસ્તી લાગી છે અગાઉ શેરમેનીયા ચાલ્યો તે સમયની સાથે હાલના સમયને સરખાવવામા આવે છે પણ તે વેળા જે નથી કંપનીઓ ઠાઠવામા આવી તે માત્ર અસાધ્ય વસ્તુ સાધવા જનારના ઠોગ જેવી હતી તે ધ્યાનમા રાખીએ તો એ સરખામણી બરોબર નથી એમ લાગ્યા વગર રહેશે નહીં. તેમ છતા નવાં સાહસો ઉપાડવામા ઘણી સંભાળ રાખવાની જરૂર છે અને પડી જાણે એવાં સાહસને મુદલ ઉત્તેજન મળવું ન જોઇએ, કેમ કે એવા સાહસને પરીણામે લોકોને ઘણાને અને આમ કરીને ગરીબ તથા મધ્યમ વર્ગને બહુ નુકશાન પહોંચે છે. વેપારની ખીલવણી માટે આપણું આ મંડળ છે તે ખીલવણીને પણ એવાં અયોગ્ય સાહસના સટાથી નુકશાન થાય છે. હવે લડાઇના જમાનો ગયો છે એટલે વેપારની બાબદમાં સરકાર વચ્ચે પડે એ

ચોગ્ય નથી. વેપાર તથા ઉદ્યોગની બાબદમાં સરકારે વચે પડવું જોઇએ એવી માગણી કેટલેક ઠેકાણેથી કરવામાં આવે છે પણ મારો અંગત અભિપ્રાય એવો છે કે વેપાર તથા ઉદ્યોગની બાબદમાં સરકારે કાયદા રૂપે વચે પડવું એ યેાગ્ય નથી. જે ભય આપણે માથે ઝઝુમે છે તેને પહોંચી વળવા માટે સાધન એજ છે કે લોકોમાં નીતીની લાગણી ખીલવવી અને સમાજનેા અભીપ્રાય યેાગ્ય હોશમાં વાળવેા.

હાલની ઉદ્યોગ ધંધા સંબંધી ચળવળના સમયમાં જો નામદાર સરકારે હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર વીચાર કરી પોતે શાં પગલાં ભરશે તે જાહેર કર્યું હોત તેા પ્રજાને ઘણી સહાય મળત. હજી પણ આપણે આશા રાખીયું કે એમા વધારે વાર લગાડવામાં નહી આવે. થેાડા વખતમા જે રાજકીય સુધારા કરવામાં આવનાર છે તે અને ઔદ્યોગીક ખીલવણીને લગતા આ સવાલેા એક બીજા સાથે ઘાડો સંબંધ રાખે છે. એમાં નામદાર સરકાર જે કાંઇ કરે તે કૃતેહવંત થાય ત માટે મને બે વાતની જરૂર લાગે છે અને તે એ છે કે દરેક પ્રાંતમાં વેપાર ઉદ્યોગને લગતાં ખાતાંનેા કારભાર યેાગ્ય હીંદી મીનીસ્ટરને સેાંપવેા અને હીંદને જકાત બાબદમાં સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા આપવી. આ બે થશે નહીં ત્યાં સુધી ઔદ્યોગીક ઉન્નતીની બાબદમાં સરકારના પ્રયત્ન જોઇએ તેટલા સફળ થશે નહી. જકાતના સંબંધમાં હીંદને સ્વતંત્રતા આપવાની બાબદમાં વમારૂં ધ્યાન એ ચાયું હશે કે કાચાં ચામડાંની નીકાશ ઉપર પંદર ટકાની જકાત નાંખવા માટે કાયદામાં હાલમાં ફેરફાર કરવામા આવ્યેા છે અને એમા એવી ગેાઠવણ છે કે બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં જે ચામડા કેળવાય તે જો હીંદથી નીકાશ કરવામાં આવેલાં હોય તેા એ જકાતના પંદર ટકામાંથી દસ ટકા જેટલી વળતર આપવામાં આવશે. જકાતને લગતા એવા ફેરફારેાના સંબંધમાં સરકારની રાજનીતી કેવી છે તે જાહેર કરવાની વીનંતી આ ચેમ્બર ઘણા વખતથી કરે છે એટલું જ નહીં પણ જકાતમાં વખતેા વખત યેાગ્ય ફેરફાર કરવાની સત્તા હીંદને આપવાની કેટલી જરૂર છે તે વીશે રાજકીય મંડળીએ તથા વેપારી ટ્રેાને નામદાર હીંદી પ્રધાન મી. મેાંટેગ્યુ અને નામદાર વાઇસરાય લેાર્ડ ચેમ્સફર્ડ સન્મુખ આગ્રહપૂર્વક વીવેચન કર્યું હતું અને એમ પણ જણાવ્યું હતું કે એ હક હીંદને આપવામાં નહીં આવે તેા એકલા રાજકીય સુધારાથી ધારેલેા અર્થ સરશે નહીં. પ્રજામાં આવેા એકત્ર અભિપ્રાય છે તે છતાં એ બાબદમાં નામદાર સરકારે કાંઇપણ કર્યું નથી એટલું જ નહીં પણ ચામડાં ઉપરની નીકાશની બાબદમાં જકાતને લગતી જુદીજ રાજનીતીમાં હીંદને ઉતારી છે એટલું જ નહીં પણ એકંદરે નવી રાજનીતી કેવી રાખશે તે પણ જણાવ્યું નથી. હીંદી ઉદ્યોગેાને રક્ષણ આપવા માટેની રાજનીતી પ્રત્યે ચેમ્બરે પસંદગી દર્શાવી છે કારણ કે તેથી ઉદ્યોગેા ખીલવાની આશા રહે છે પણ સામ્રાજ્યને ઉત્તેજન આપવા માટેની આ રાજનીતી પ્રત્યે ચેમ્બરે વાંધેા ઉઠાવ્યેા છે કારણ કે ચામડાં ઉપરની જકાતમાંથી વળતર આપવાની આ ગેાઠવણ માત્ર બ્રીટીશ સામ્રાજ્યને અન્ય દેશેા કરતાં વિશેશ લાભ આપવાની રાજનીતી દાખલ કરવાનું આડકતરૂં પગથીયું છે. આવેા મહત્વનેા ફેરફાર આવી રીતે કરવેા યેાગ્ય નથી. મી૦ ચેમ્સફર્ડ ચેમ્બરહેન જેવાને પણ આ ફેરફાર માટેની હીલચાલ કાજે ત્રણ કે ચાર વર્ષ સુધી અથાગ મહેનત કરવી પડી ત્યારે એ માટેની દરખાસ્ત પ્રજા સન્મુખ રજુ કરવાનું બની શકયું હતું. તે છતાં હીંદી પ્રજા સન્મુખ અથવા ઠાઇ નહીં તેા નામદાર વાઇસરાયની ધારાસભા સન્મુખ એ આખેા પ્રશ્ન રજુ કરી ઠરાવ ઉપર આવવાને બદલે આવેા મહાન ફેરફાર આવા અડકતરા માર્ગે દાખલ કરવાનું

હૂંડી સરકારે ચેલ્ચ્ય ગણ્યું છે. એ વીશે પ્રજાને પોતાનો અભિપ્રાય રજુ કરવા માટે છ આપવી ઘટતી હતી. અત્યાર સુધી હૂંડીને પોતાના અરીઆરીયા તરીકે ગણવાની રહેજ પણ વલણ કોઈ પણ બ્રીટીશ સંસ્થાને ગતાવી નથી તો પછી જકાતને લગતી બાબતમાં હૂંડીને લાભ થાય એવી ગોઠવણ રાખવાની તો વાતજ શી કરવી ? દક્ષીણ આફ્રીકામાં હૂંડીઓને જે થોડા પણ હક્ક હતા તે પણ ઝુંટવી લેવા માટે બનતા પ્રયત્નો ત્યાં કરવામાં આવે છે અને તે માટે મંડળ પણ સ્થાપ્યું છે. એમ જણાવવામાં આવે છે કે આ કાયદામાં માત્ર એવી સત્તા હૂંડી સરકારને આપવામાં આવી છે કે જેની રૂએ સરકાર બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાંથી જે જે ભાગને વાણતરનો લાભ આપવા માગે તે તે ભાગને એ લાભ આપી શકે અને જો દક્ષીણ આફ્રીકાને એવો લાભ આપવો નહીં એમ લાગે તો તેમ પણ કરી શકે આટલું છતા અમને એમ લાગે છે કે હૂંડી સરકાર ઉપર એ બાબતમાં જે દબાણ ચલાવવામા આવે તેને આધીન થઇને એવાં સંસ્થાનોને પણ આ લાભ હૂંડી સરકાર આપશે કે જેઓ હૂંડીના લાભ પ્રત્યે સુહલ દરકાર રાખતાં ન હોય આ સંજોગોને લીધે હૂંડીને માટે જ્યાત સંબંધી એવી સ્વતંત્રતા આપવું હજી પણ મુશ્કેલ છે કેમકે એક નીશ્ચિત રાજનીતી જાહેર રીતે ધારણ કરી શકાય. જ્યાં સુધી હૂંડી સરકારનું બંધારણ હાલ છે તેવું રહેશે ત્યાં સુધી હૂંડી પ્રજાની લાગણી અને લાભ પ્રત્યે યોગ્ય રીતે ધ્યાન આપવામાં આવે એવી બહુ આશા નથી.

ચલણને લગતી યોગ્ય વ્યવસ્થા તો વેપારી કોમનો શ્વાસપ્રાણ છે અને તેમ છતાં હૂંડી પ્રધાને કેટલાક મહીનાથી ચલણના સંબંધમા જે રીતે કામ લેવા માંડયું છે એ દલગીર થવો જેવું છે કેમ કે તેથી વેપારી કોમને ઘણું નુકશાન થાય છે અને એ કોમમાં ઘણો ખળભળાટ થઇ રહ્યો છે. કરન્સી કમીટીની નેમ બહુજ થંઇ ત્યારે આપણને આશા રાખવાનું કારણ મળ્યું કે હુંડીના ભાવ સ્થીર થશે અથવા કાંઇ નહીં તો એ કમીટી રીપોર્ટ કરશે ત્યાં સુધી તેમાં ફેરફાર કરવામાં નહીં આવે; પણ તેમ છતાં તે વખતથી હુંડીના ભાવમા વધારો કરવામાં આવતો રહ્યો છે અને તેને પરીણામે વેપાર ઘણો અરથીર થઈ પડયો છે. કમીટીના કામમાં લાંબો ખચકો પડયો છે અને તે દરમ્યાન ભાવ બે વાર બબે પેન્સ વધીને બે શીલીંગ સુધી ગયો છે. એથી હૂંડીનો માલ નીકાશ કરનારાઓને ભારે ખોટ ગઇ છે અને આપણા નીકાશ વેપારમાં પણ ઘટાડો થયો છે જેને પરીણામે ખેડુતોને ભારે નુકશાન મોડે કે વહેલે થશેજ. એમ જણાવવામાં આવે છે કે હુંડીના ભાવના વધારા સામેનો આ પોકાર માત્ર માલ નીકાશ કરનારાઓના તથા વચગાળેના વેપારીઓ તરફનોજ છે કેમકે તેમનેજ એ વધારાથી ખોટ જાય એમ છે. ખેડુતોને તો બધી વસ્તુઓ કોઇ વેળા મળી ન હતી એટલી સસ્તી મળશે. પણ આ દલીલ ખોટી છે કારણ કે નીકાશ કરનારાઓ અને વચગાળેના વેપારીઓ તો પોતાનો નફો ગમે તેમ કરીને પણ કહાડશે-/ અને તરેહવાર મુકતી વાપરીને પણ આ ખોટ છેવટે ખેડુતને માથે ઢોળી પાડશે. એ રીતે ખોટ છેવટે ખેડુતોજ ભોગવવી પડશે. તેમની પેદાશના ભાવ અત્યારથીજ નીચા ગયા છે એટલુંજ નહીં પણ આયાત થતા માલમાં તેના જેટલો ઘટાડો થશે કે કેમ તે કહી શકાય એમ નથી. પશ્ચીમના દેશોમાં હુંડીના ભાવમાં થયેલા વધારા ધ્યાનમાં લઇને ચીજોના ભાવ વધારવાની શરૂઆત થઇ ચુકી છે. હીંદમાં સોનું કે ચાંદી આયાત કરવાની મનાઇ ઘણા વખત અગાઉ કહાડી નાંખવી જોઇતી હતી. સરકારે સોનું વેચવાનું શરૂ કર્યું છે પણ તેથી હુંડીના ભાવ ઉપર એવી અસર પહોંચનાર નથી કે જેવી અસર શીરસ્તા પ્રમાણે વેપાર મારફે સોનું આયાત કરવાની છુટ આપવાથી

થાય. તમારી કમીટીએ એવી ભલામણ કરી છે કે જો બીજા ઇલાજ નીકળ જાય તો ત્રણ રૂપયાની કીંમતનો નવો સીક્કો કઢાડવો જેમાં ચોખી ચાંદીનું પ્રમાણ ઓછું રાખવું. ચલણી નોટને બદલે રૂપયા આપવાની જે ફરજ નામદાર સરકારને માથે છે તે થોડા વખત સારૂ જરૂર લાગે તો દુર કરવાની સત્તા નામદાર સરકારને આપવામાં આવે તો તેથી ચાંદી એકહાથ કરવા માટેના પ્રયત્ન કરનારાઓ ઉપર તથા ચાંદીના ભાવપર તેની શી અસર થાય એ પણ વીચારવા જેવો પ્રશ્ન છે. સર્વ લોકો અત્યારે તો હુંડીના ભાવની સ્થીરતા માગે છે અને ચલણને લગતી કમીટીનો રીપોર્ટ મળવાની રાહ ઘણીજ આતુરતાથી જુએ છે.

નામદાર હુંડી પ્રધાન તથા નામદાર વાઇસરાય રાજકીય સુધારા વીશે હુંડીની પ્રજાનો અભિપ્રાય સાંભળવા માટે હુંડીના જુદા જુદા ભાગોમાં સાથે સાથે ફર્યા તે વખતથી તમારી કમીટીએ હુંડી ધારાસભામાં તથા પ્રાંતીક ધારાસભામાં હુંડી વેપારીઓનું પ્રતીનીધીત્વ કેટલું રહે છે તે વીશેની ચર્ચા ઉપર ધ્યાન આપ્યું છે. એ ખુશી થવા જેવું છે કે સાહેબ બહાદુર કમીટીએ આપણી ચેમ્બરને એક સભાસદ પ્રાંતીક ધારા સભામાં અને એક સભાસદ હુંડી ધારા સભામાં મોકલવાનો હક આપવાની ભલામણ કરી છે. આપણે આશા રાખીશું કે મુંબઈની મ્યુનીસીપાલીટીના નવા બંધારણમાં વીસ સભાસદો નેમવાની સત્તા નામદાર સરકારે પોતાના હાથમાં રાખી છે તો આ ચેમ્બર તરફથી પણ ચોગ્ય સંખ્યામાં પ્રતીનીધીઓ મોકલવામાં આવે તે માટેની ગોઠવણ કરવામાં આવશે. હવે જે વખત આવે છે તે દરમ્યાન વેપાર તથા ઉદ્યોગોમાં ઝડપથી ઘણો વધારો થવાની આપણે આશા રાખીએ છીએ અને તેથી એવા ઘણા સવાલો ઉપસ્થીત થશે કે જે સ્થાનીક તેમજ હુંડી ધારાસભાનામાં ચર્ચાશે. તે વેળા આપણી હુંડી વેપારી કોમ તરફથી પ્રતીનીધીઓ મોકલવાના હકની જેમ માગણી કરીએ છીએ તેજ પ્રમાણે એ બાબતમાં આપણી જોખમદારીનો પણ વિચાર આપણે ભુલી જતાં નથી. એ કારણથીજ ચેમ્બરના નીયમો આપણે સુધાર્યા છે, સભાસદોની ફી વધારી છે તથા બીજા ફેરફાર પણ એવા કર્યા છે કે જેથી ચેમ્બરની મહત્તા વધે અને આ દેશોપયોગી સંસ્થા જે ગત્યાર સુધીમાં દેશના જાહેર જીવનમાં ચોક્કસસ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે તેની લાગવગમાં હજી પણ વધારો થાય.

જેમ વધારે સવાલો આ ચેમ્બરનું ધ્યાન ખેંચશે તેમ તેમ કમીટીની જોખમદારી વધતી જશે અને મારી ખાત્રી છે કે હું નવી કમીટીની વતી કહી શકું કે તેઓની ઉપર નામદાર સરકાર તરફથી કે વેપારીઓ તરફથી ગમે તેટલો બોઝો આવી પડે તોપણ તે સર્વને પહોંચી વળવાને જેઓ તૈયાર છે. તે માટે ચેમ્બરની આવક વધારી છે ચેમ્બરના "સ્ટાફ"માં વધારો કર્યો છે અને બીજા પણ જરૂર જોગા ફેરફાર કર્યા છે. હું આશા રાખું છું કે થોડા વખતમાં ચેમ્બરની ઑફીસ માટે મકાનનો સવાલ કમીટી પાસે ઉપસ્થીત થશે. આ સવાલ ઘણોજ અગત્યનો છે. અત્યાર સુધીમાં કમીટીએ નીયમોમા કરવાના સુધારા વીશે તથા આપણી કામ કરવાની પદ્ધતી ઉપર સંપૂર્ણ તપાસ કરી વીચાર કર્યો છે તેમણે હવે પછી આપણે કામ કરવાની પદ્ધતી એવી બદલી છે કે આ શહેરમાં રહેતી વેપારી કોમના વિવિધ વર્ગોની સાથે વધારે સીધા અને ઘાડા સમાગમમાં આપણે આવી શકીએ. જુદા જુદા જે જે ધંધામાં પડેલા આપણા સભાસદોની સંખ્યા દસ કરતાં વધારે હશે તે પ્રત્યેક ધંધાને લગતી બાબતમાં સલાહ આપવા માટેની સળ કમીટીઓ નેમવામાં આવે એવી જે ચોજના આપણા નવા બંધારણમાં છે તે આવતા માસથી કમીટી અમલમાં લાવશે. એ સળ કમીટીઓની મદદથી વધારે સારી વ્યવસ્થા થઇ વધારે સારૂં કામ થશે.

કરનીચરના માટે ફ્રેન્સી ટા મોટો જથ્થો ક્યાં છે ?

વળી ચેમ્બરના સભાસદોની મીટીંગ દર ત્રણ મહીને મેળવવાની જે ગોઠવણ ચેમ્બરના નવા કાનુનથી હમણા કરવામાં આવી છે તેને લીધે ચેમ્બરના સભાસદો પણ ચેમ્બરના કાર્યમાં વધારે રસ લેતા થશે. સભાસદોએ આ નીયમો સુધારવામાં કીમતી મદદ આપી છે તેમનો હું આ તકે આભાર માનું છું. હું ઈગ્લંડ ગયો તે દરમ્યાન ત્રણ માસ સુધી મી. જહાંગીર બમનજી પીટીટે માંથી વતી પ્રમુખ તરીકેની ઝોખમદારીવાળી ફરજો બજાવી તે માટે હું એમનો આભાર માનું છુ અને હવેનું વર્ષ જે વધારે કામથી ફળદાયક થશે એવી આશા છે તે વર્ષના ચેમ્બરના પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયા તે માટે એમને મુબારકબાદી આપું છું. ચેમ્બરના ઉપપ્રમુખ તરીકે ચુટી કઢાડાયા તે માટે મી૦ વોર્ડને હું અભીનંદન આપું છું.

ચેમ્બરની ઑફીસમા કામ કરનારાઓનો પણ હું આ તકે આભાર માનુ છું તેમણે પોતાનું કામ ઉત્સાહથી અને સારી રીતે કર્યું છે. મી૦ મેહેતાની સેક્રેટરી તરીકેની કીમતી સેવા ફરીથી ચેમ્બર મેળવી શકી છે તેથી મને આનંદ થયો છે એમણે અગાઉ ચેમ્બરનું કામ કેવી કુશળતાથી કર્યું છે તે તમે સૌ જાણો છો. સીમલા ખાતેના ન્યુનીશન બોર્ડે એમની સેવા આપણી પાસે ઉછીની લીધી હતી. ત્યા સેવા બજાવી વિશેશ અનુભવ મેળવી એઓ પાછા અહીં આવ્યા છે તે આ ચેમ્બરને વિશેશ ઉપયોગી થઇ પડશે એવી મારી ખાત્રી છે.

છેવટે નવી કમીટીને તેમનાં વિવિધ ઠાર્યોમાં આજથી શરૂ થતા નવા વર્ષમા વીશેશ યશ મળે એવી મારી પ્રાર્થના છે.

શેઠ જે. બી. પીટીટનું ભાષણ.

શેઠ જહાંગીરજી બમનજી પીટીટે તે પછી આપેલું ભાષણ નીચે મુજબ છે:—

મે. પ્રમુખ સાહેબ તથા સદ્ગૃહસ્થો,

આ ચેમ્બરનો તા૦ ૩૧ મી ઓગસ્ટ સને ૧૯૧૯ સુધીનો જે રીપોર્ટ અને હીસાબ આપની મંજુરીને સારૂ રજુ થયો છે તેને હું આનંદપુર્વક ટેકો આપું છું.

તે ઉપરાંત આપ સર્વની સંમતીથી જે વીશેષોનું વાર્ષીક રીપોર્ટમાં ધ્યાન કરવામાં આવ્યું છે અને જે વીશેષોને મે. પ્રમુખ સાહેબના વીદ્વતાભરેલા ભાષણમા સ્થાન મળ્યું નથી તે વીષયો સબંધી હું ડેટલીક ટુંક સામાન્ય પ્રકારની સુચનાઓ કરવાની રજા લઉં છું.

ગયું વર્ષ અનેક રીતે પ્રખ્યાત થયેલુ છે. દુનીઆના સહુથી મોટા યુધ્ધનો અંત આવ્યો તેથી કરીને ધણાજ મહત્વના વેપારી, ઉદ્યોગીક અને આર્થીક પ્રશ્નો ઉદ્ભવ્યા છે કે જે વર્ષના એકત્ર બળે કરીને ચેમ્બરના જીવનમા ગયું વર્ષ સહુથી મહત્વનું નીવડ્યું છે.

ભયાનક અને વરણુવી ન શકાય એવા ચાર વર્ષના બનાવોમાથી પસાર થયને દુનીયામાં શાંતી થઇ છે પણ કમભાગ્યે એ શાંતી અસ્થીર છે, અને પ્રજાસત્તાક વર્ગને માલુમ પડવા માંડે છે કે અમેરીકાના એક અપવાદ શીવાય તમામ યુધમાં જોડાયલા મીત્ર રાજ્યોએ (ઈગ્લંડ સુધા) પ્રેસીડંટ વીલસનના ૧૪ મુદ્દાનો અને તેના હેતુનો અનાદર કર્યો છે. આપણી નજદીક જોઇએ તોપણ અસર તેવીજ થવાનો સંભવ છે, ટરકી, પરશીયા ઇજીપ્ત, અને હીંદુસ્થાનના બનાવો, અને ખાસ કરીને યુરપ આફ્રીકાના બ્રિટીશ સંસ્થાનમાં જે વર્ણ ભેદને લીધે ઉદ્ભવેલા વીરસ્કારને ઉતેજન આપવામાં આવે છે તે બનાવો, અને તેથી પણ વધારે જન્સમાજની ન્યાય બુધીને આઘાત થાય તેવા હીંદુસ્થાનના બનાવો (દાખલા તરીકે જન સમાજની સ્વતંત્રતા ઉપર ગેરવ્યાજબી અંકુશ મુકનારો રોલેટ એકટ અને પંજાબની નીરદોશ અને અશસ્ત્ર પ્રજા સામે જુલમ.) આ સર્વ બનાવો સ્વતંત્ર રીતે બતાવી આપે છે કે હજી પ્રજા સત્તાના દીવસો ઘણાજ દુર છે.

અને જોહુકમીનું સામરાજ્ય યુદ્ધ પહેલાં જેવું બળવાન હતું તેવું હજી પણ છે. વળી તે બનાવો સ્પષ્ટ રીતે બતાવી આપે છે કે હજી દુનીઆમાંથી રાજ્યદ્વારી વિરૂદ્ધ તત્વનું નીકંદન થયું નથી. તેમ ન્યાય સમભાવ મૈત્રી, વગેરે શબ્દો પ્રકૃત શબ્દો તરીકેજ પ્રચારમાં છે પણ તે શબ્દોને અંગે રહેલા ભાવ બીલકુલ આચારમાં નથી.

હવે આપણે એક ક્ષણ આપણા દેશના ઉદ્યોગ અને વેપાર ઉપર યુદ્ધની શી અસર થઇ છે તેનો વીચાર કરીએ. ઉદ્યોગને લગતું કમીશન નીમવામાં આવ્યું હતું તેનો રીપોર્ટ બહાર પાડવાને આજ લગભગ વર્ષ થયું છે. તે રીપોર્ટમાં એવી સરકારવા યોગ્ય સુચનાઓ થયલી કે વેપારના સંબંધમાં સરકારે હાલ પર્યંત જે વીરોધી વૃતી બતાવેલી તે વૃતી દુર રાખીને ઉદ્યોગનો વીકાસ થાય તેવાં સાધનો જોજવાં. આવી ભલામણને લઇને તે રીપોર્ટને લોકોએ ટેકો આપેલો પણ જે આપણે એ રીપોર્ટની મુખ્ય સુચનાઓનો વીચાર કરીએ તો દલગીરીથી કહેવું પડે છે કે તે સુચનાઓને હજી કાંઇ સરકારે આચારમાં મુકી નથી તેમ હાલ તુરત ભવિષ્યમાં તેમ કરવાને સરકારનો કાંઇ વીચાર હોય તેમ પણ જણાતું નથી. આ બનાવથી જે લોકમત મળ્યો હતો તે વધારે ઘટ થતો જાય છે અને તે એજ છે કે જ્યાં સુધી વડી ધારાસભામાં લોકના પ્રતીનીધીઓની સત્તા જામશે નહી ત્યાં સુધી લોકહીતવર્ધક સુધારા અમલમાં મુકવા અશક્ય છે.

આ પ્રકારની ન્યાયી માગણી તરફ સરકાર તદન ઉદાસીન વૃતી રાખે છે તે પણ સરકાર પક્ષતી કૃએજ છે.

જ્યાં સુધી લોકમતની સત્તા ધારાસભામાં જામશે નહી અને બાહોશ અને દુરંદેશી એક હીંદવીર ઉદ્યોગખાતા માટેના સલાહદ તરીકે નીમાશે નહી ત્યાં સુધી બીજાનો મત ગમે તે હો પણ હું તો ઘણોજ શક રાખું છું કે ઉદ્યોગ કમીશનના ભવ્ય રીપોર્ટનું કાંઇ પણ ફળ નહીં આવે.

હીંદુસ્થાનના વેપાર અને ઉદ્યોગ તરફ સરકારની આજ સુધી શી નીતી ચાલતી આવી છે તેનું જો આપણે બારીકાઇથી અવલોકન કરીશું તો સ્પષ્ટ જણાશે કે (બીલાયતની અને હીંદી) બંને સરકારે બીજા વધારે મહત્વના સ્વાર્થો આગળ હીંદુસ્થાનના વેપારી સ્વાર્થ ઉપર બીલકુલ લક્ષ આપ્યુંજ નથી. આથી કરીને હીંદુસ્થાનનું વેપારી જીવન ઘણે અંશે નિર્બળ થઇ ગયું છે એટલુંજ નહી પણ ભવીષ્યમાં પણ કેટલીક ઉછરતી હુન્નરકળાઓનું પોશણ થવાનો સંભવ નથી. અને વધારામાં તેમનું તાત્કાળ અવસાન થવાની ધારતી રહે છે.

સુલેહની "કોનફરન્સ" યુરોપમાં મળી તે વેળા ત્યાંની બેઠકોમાં હીંદુસ્થાનનું વેપાર ઉદ્યોગને લગતું ભવીષ્ય હમેશને સારૂ આંઠવાની ચર્ચા થતી હતી. અને તે વખતે બેઠક હીંદુસ્થાનવાસીઓ તરફથી પોઠાર થયો હતો કે બ્રીટીશ સરકાર હીંદના લોકોના નામે જે વ્યવસ્થા "કોનફરન્સ" માં બહારોબહાર કરે છે તે તદન ગેરવ્યાજબી છે. પણ તે પોકાર છતાં હીંદના વેપારીઓ તથા ઉદ્યોગવાળાઓના એ કે પ્રતીનીધીને સુલેહ કોનફરન્સમાં મોકલવામાં આવ્યો નથી.

હીંદુસ્થાનની "આર્થીક સ્વતંત્રતા" ના સંબંધમાં પણ જે માગણી જોરી છે તેનો કાંઇ હજી સરકાર તરફથી ઉતર મળ્યો નથી. ઉદ્યોગ કમીશનના કાર્યક્ષેત્રમાંથી આ બાબત કયાં હેતુથી પડતી મુકવામાં આવી હતી તે હું તો સમજી શકતો નથી.

હીંદુસ્થાનના ઉદ્યોગ અને હુન્નરનો વીકાસ થવાને સારૂ ખાસ જરૂરીઆતની બાબત એ છે કે કરવું બધારવું અને તેની વ્યવસ્થાની સંબંધમાં હીંદુસ્થાનને સ્વતંત્ર

બનાવવું અર્થાત સર્વ આર્થીક વીધ્યેામાં એને સ્વતંત્ર ગણવું. આ પ્રકારની સ્વતંત્રતા જે કાંઇ પંણ રીતે ન્યુન થાય તેા વેપાર ઉદ્યોગમાં પણ તેટલેા અંશે નબુનત્વ સ્વભાવીક રીતે થાય.

આ પ્રકાર સર્વમાન્ય મત હેાવા છતાં પણ સરકાર હીંદુસ્થાનની આર્થીક સ્વતંત્રતા સ્વીકારવાને તૈયાર નથી તેા તે પરથી તેમની ગાય બુધીના ખ્યાલજ કરવેા બસ છે.

બ્રીટનના દરેકે દરેક સંસ્થાનને કર બ્યવસ્થાની સ્વતંત્રતા છે તેા ફકત હીંદુસ્થાનને સ્વતંત્રતામાંથી શા માટે દુર રાખવું જોઇએ?

જ્યાં સુધી આ પ્રકારની સ્વતંત્રતા હીંદુસ્તાનને મળે નહી ત્યાં સુધી સરકાર હીંદુસ્તાનના વેપાર પ્રત્યે માયાળુ લાગણી ધરાવે છે એ જે કહેવાય છે તે તરફ શક અને અણુવીશ્વાસની નજરથી પ્રજા જુવે તેા તે દોષ તેને શીર નથી.

દુકાળમાં અધીક માસ જેવી બીજી મહીના એ જોવામાં આવે છે કે વડી ધારા સારૂ સરકારે ફકત હિંદુસ્થાનનાં ચામડાંના ઉદ્યોગને સરકારી મદદથી ઉત્તેજન આપ્યું હોય તેા વધારે ન્યાયસર ગણાત, પણ તેથી કરીને આ "ઇમપીરીયલ પ્રેફરંસ" ની જે નીતી સ્વીકારમાં આવેલી છે. અને જેને લીધે દસ ટકાની વળતર આપવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે તેવી ગેરવ્યાજબી એક છુટી બાબદ હેાય તેમ આડકતરી રીતે દાખલ કરવી તે તદ્દન ન્યાયથી વીરૂધ છે અને તેમ કરવામાં હિંદને ઘણેાજ ગેરલાભ થયેા છે. આવી અગત્યની બાબતમાં આડકતરી રીતે ધારા પસાર થાય અને હિંદુસ્થાન કે જેનેા એમાં અરધ સમાયેલેા છે તેનેા અભીપ્રાય તેા લેખામાંજ નહિ. આ અન્યાયની પરાકાષ્ટાજ છે.

વડી ધારાસભામાં સરકારના આ ઠરાવ સામે એ પંડીત મદનમેાહન માલવીયા અને ઑ. મી૦ શર્માએ ઘણીજ લડત ચલાવી હતી જે સારૂ તમને જેટલેા ધન્યવાદ આપીએ તેટલેા ઓછેા છે.

"ઇમપીરીઅલ પ્રેફરન્સ" નેા સવાલ

ફરજીઆત રીતે પોતાનો કાચો માલ ગ્રેટબ્રીટનને સસ્તે ભાવે વેચવો અને પોતાને અપત સારૂ જે તૈયાર માલની જરૂર પડે તે માલ "યુનાઈટેડ કીંગડમ" અને તેના સંસ્થાનોમાંથી મોંઘે ભાવે ખરીદવો અને બ્રીટીશ સામ્રાજ્ય શીવાય દુનીયાના ઢેઈ પણ ભાગમાંથી મોંઘે ભાવે હીંદુસ્થાનનો કાચો માલ લેવાની માગણી થાય અગર તો તેને તૈયાર માલ સસ્તે ભાવે આપવાની માગણી થાય તો તે લાલચમાંથી હીંદુસ્થાને દુર રહેવું.

એક ક્ષણ વાદવીવાદની ખાતર આપણે કદાચ એમ માનીએ કે બ્રીટીશ સામ્રાજ્યની આબાદીની ખાતર પરસ્પર મદદ અને પરસ્પર લોભની જરૂર છે તો પણ દક્ષીણ આફ્રીકા અને નાતાલ જેવાં સંસ્થાનો કે જેઓ આપણા દેશી ભાઈઓ પ્રત્યે ઘણીજ જંગલી રીતે વર્તે છે તેમને ૧૦ ટકા વળતરમાંથી કેમ બાતલ ઠરવા ન જોઈએ.

બીજું પણ એક પગલું સરકારે એવું લીધું છે કે જેથી હીંદુસ્થાનનો વેપાર ક્ષીણ થયા વીના રહે નહીં અને તે એ છે કે હીંદુસ્થાનમા સરકાર પરવાનગી સીવાઈ "યુનાઈટેડ કીંગડમ"ની બહાર જે રંગ બનતો હોય તેના આયાત થઈ શકે નહીં.

યુદ્ધ બંધ થયું છે તેમ છતાં પણ વેપાર ઉપર આ પ્રકારના અંકુશ મુકવામાં આવે એ પરથી હું તો એટલેજ અર્થ કરૂં કે સરકારનો હેતુ ફક્ત એટલેજ છે કે હીંદુસ્થાનને પોતાના સ્વાર્થનો ગમે તેટલો ભોગ આપવો પડતો હોય પણ બ્રીટીશનો રંગનો ઉદ્યોગ ખીલવવો. આ બહારને માટે જ્યાં સુધી સરકાર બીજું વધારે સંતોષકારક કારણ બતાવે નહી ત્યાં સુધી હીંદુસ્થાન જે સરકારને માથે એવો આક્ષેપ મુકે કે સામ્રાજ્યના વેપારના હીત આગળ હીંદુસ્થાનના વેપારીયોનું હીત કાંઇ હીસાબમાં નથી તો તેમાં હું કાંઇ ગેરવ્યાજબી જોતો નથી. અહરથી, આપની કમીટીએ આ ઠરાવ સામે પણ સખ્ત પોકાર નોંધાવ્યો હતો પણ લખતાં દીલગીરી થાય છે કે હજી કાંઇ જવાબ મળ્યો નથી.

યુદ્ધને પ્રસંગે હીંદુસ્થાનને અનેક પ્રકારની સંકડામણ વેઠવી પડી હતી અને તે વખતે વપરાતી ઘણીખરી ચીજોપર સરકારી જપતો હતો. અને હું ઘણી મગરૂરીથી જણાવું છું કે તે વેળા હીંદુસ્થાને માણસ, પઇસો અને માલથી ખુવાર થવામાં કાંઇ બાકી રાખી નહોતી. તમને સર્વને માલુમ છે કે ખોરાક વીગેરે રોજની જરૂરીઆત ચીજો પણ સરકારે કાબુમાં લીધી હતી. અને તેમ થવાથી કાંઇ લોકને ખોટી હાડમારી પડી નહોતી પણ લડાઇ દરમીયાન લોકોએ કાંઇ પણ અસંતોષ બતાવ્યો નહોતો. હવે સુભાગ્યે યુદ્ધનો અંત આવ્યો છે તો સરકારે પ્રથમ એ કરવાની જરૂર છે કે એક હેવાલ બહાર પાડવો અને તેમાં નીચે પ્રમાણે વીગત જણાવવી.

(૧) યુધ્ધ દરમીયાન કયા કયા ખોરાકો સરકારે કાબુમા લીધા હતા?

(૨) તે ખોરાકોની શું કીંમત આવી હતી?

(૩) તે ખોરાકોનો કેવે પ્રકારે ઉપયોગ થયેલ હતો? વીગેરે વીગેરે.

સરકારના હીતને સારૂ આ પ્રકારનો હેવાલ કાયદાકારક છે કારણ કે લોકોમા એવી માન્યતા છે કે સરકાર હીંદુસ્થાનમાથી ખોરાકનો ઉઠાવ કરે છે તે ફક્ત યુધ્ધનાં ક્ષેત્રોને સારૂ નથી પણ બ્રીટીશ સામ્રાજ્યના બીજા ભાગોમાં પણ આપવાને સારૂ છે. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેનું વીગતવાર પત્રક બહાર પડયું હોય તેમ માની જાણમાં નથી અને જો મારી એ સમજુત ખરી હોય તો આશા છે કે સરકાર જલદીથી તેનું પત્રક બહાર પાડશે.

બીજી ગંભીર બાબત જે લડાઈમાથી ઉપસ્થીત થઈ હતી તે ઈંગ્લંડ અને હીંદ

વચેની હુંડીના ભાવમાં થયેલો વધારો હતો. આ સવાલની વીવીધ બાજુથી તમે વાકેફ છો અને જે જુદા જુદા તબક્કામાંથી પસાર થઈને એ સવાલ હાલની સ્થીતીએ જે શીઘ્રીગના દરે પહોંચ્યો છે તેની વીગત પણ તમારાથી અજાણી નથી એટલે એ વીશે વીગતમાં ઉતરવાની જરૂર નથી. આ અગત્યના અને ગુચવણ ભરયા સવાલ વીશે ચેમ્બરનો અભીપ્રાય યાદીના રૂપમાં રજુ થયો છે એ યાદી જે કરન્સી કમીટી હાલ ઈગ્લંડમાં કામ કરે છે તેના ઉપર તમારી વતી મોકલવામા આવી છે. સવાલ ગુચવણ ભરયો અને મુશ્કેલ છે તેની કોઇ ના પાડી શકશે નહીં પણ જે ગોહદ રીઝર્વ ઈગ્લંડમાં છે તે હુંડયામણના નકામાંથી એકકું થયલું છે અને તેનો ઉપયોગ ચાંદીના ભાવના વધારાની અસર હુંડી ઉપર થતી અટકાવવા માટે કેમ કરવામાં નથી આવ્યો તે હુ સમજી શકતો નથી. મને સમજાતુ નથી કે માત્ર આપ અખત્યારીથી હુંડીના ભાવ નક્કી કરવોજ પડે એમ હતું તો હુંડીના ભાવે સોનું હીંદમાં શા માટે આયાત થવા દેવામાં આવ્યું નહીં અને એમ શા માટે કહેવામાં આવે છે કે હીંદમા સોના ચાંદીની આયાત થતી અટકાવવામાં આવી તે પગલું માત્ર હીંદના લાભ કાજેજ અને હુંડીને અંગે થયેલી મુશ્કેલીઓને પહોંચી વળવા માટેજ હતું, હુ માત્ર સાદો સવાલ પુછવા માગું છું. હીંદ સ્વતંત્ર દેશ હોત અને હીંદ તથા ઈગ્લંડ વચેના વેપારની સ્થીતી આવારે છે તેવી હોત તો કેવી રીતે કામ લેવામાં આવત? એમ હોત તો હીંદમાંથી પરદેશ ખાતે આયાત કરવાં વધારે માલ મોકલીને ઉભું કરવામાં આવેલું લહેણું જે અસ્વભાવીક અને આપખુદી ભરેલી રીતે ઘટાડી નાંખવામા આવ્યું છે તેવી રીતે કામ લેવાની હીંમત પણ સરકાર કરી શકત કે? હાલની સ્થીતી સાદા શબ્દોમા નીચે પ્રમાણે વર્ણવી શકાય એમ છે. યુનાઇટેડ કીંગડમને હીંદનો કાચો માલ જોઇએ છે પણ તેની કીંમત આપવાની ઇચ્છા નથી. ગ્રહસ્થો, મને તો લાગે છે કે ચલણ તથા હુંડીને લગતી જે રાજનીતી આ દેશમાં લડાઇ દરમ્યાન ચલાવવામાં આવી છે અને જે હજી પણ અમલમાં ચાલુ છે અને જેને લીધે ચલણ તથા હુંડી બાબદમાં ગુંચવાડો થયો છે તેનું કારણ એજ છે. દલગીર થવા જેવું એ છે કે જે વેળા હીંદ સંપૂર્ણ હૃદયથી અને સ્વેચ્છાથી ઈગ્લંડની મદદે ખરી કટોકટીના વખતે પોતા નાથી બનતી સઘળી સહાય આપતું હતું તે વેળા ચલણની બાબદમાં અપકાર આવા પગલા ભરતી હતી. ચલણને લગતી કમીટી નેમાઇ તે પછી એનો રીપોર્ટ આવતાં સુધી વધારે ફેરફાર કર્યો ન હોત તો કદાચપણ ભયું ગણાત. વેપારી વર્ગને એટલી તો આશા હતી. હુંડીના ભાવમા સ્થીરતા લાવવા માટે પગલાં ભરવાની જરૂર હતી અને તે હેતુથી સરકારે થોડા વખત સુધી પોતે કંઇ રાજનીતી પાળશે તે જાહેર કરવાની ખાસ જરૂર હતી એવી કાઇક સત્તાવાર ખબર બહાર પાડવા માટે દેશમા એક કરતાં વધારે ડેકાણેથી માગણી આવી હતી પણ તેની ઉપર હજી સુધી મુલ્લમાં ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નથી. તેની બેરહાજરીમા દેશમા સઘળે અસ્થીરતા પ્રસરી છે. પોતાની સ્થીતી કેવી છે કે પોતે હવે શું કરશે તે કોઇને પોતાને સમજાતુ નથી. પરીણામે વેપારને તથા ઉદ્યોગોને હાની પહોચી છે અને મુખ્ય બજારોમાંથી કેટલાકમાં તો એવી મંદી થઇ છે કે જે થોડા વખતમાં ગંભીર રૂપ લેવાની ચીંતા રહે છે.

પ્રમુખ સાહેબ અને ગ્રહસ્થો, જો તમે હીંદી સરકારના આવક ખર્ચના અડસટા ગયા માર્ચ માસમાં હીંદી ધારાસભામાં રજુ કરવામાં આવ્યા તે પ્રત્યે નજર કરશો તો જોઇ શકશો કે હીંદી સરકારની આવક ૮૫૨૫ લાખ પાઉંડ હતી તેમાંથી ૪૪૦ લાખ

પાઉંડ અથવા ૫૧ ટકા જેટલો ભાગ લશ્કરી ખર્ચમાં ગયો અને ૧૨૦ લાખ પાઉંડ અથવા ૧૪ ટકા જેટલી રકમ લડાઇને લગતા ખર્ચમાં ઇંગ્લંડની સરકારને હીંદ તરફથી આપેલી મદદમાં ગઇ જેથી ફેળવણી, નેહેરો, સુખ-શાંતી વગેરે ખાતાં માટે બહુજ થોડી રકમ રહી. હાલ આવી રીતે શ્રમ થાય છે તે જોતાં તમને પણ લાગશે કે ધારાસભાઓમાં સુધારા કરો તોપણ તેઓ તમારા ઉદ્યોગોને ખીલવવાને માટે શકતીવાન થશે નહી. પ્રમુખ સાહેબ, અરી વાત એ છે કે આ આ દેશની સરકાર તેના સાધનના પ્રમાણમાં અતીશય ઉદાર અને અતીશય ખરચાલુ છે. તેમાં જુદાં જુદાં ખાતામાં ઉપરી તરીકે અમલદારો છે તેમનો ખર્ચ બહુ વધારે છે અને તેને મુળમાંથી સુધારી નાખવામાં નહી આવે અને જે સુત્ર ઉપર એનું બંધારણ ઘડવામાં આવ્યું છે તેમાં સંપુર્ણ રીતે સુધારો નહી થાય ત્યાં સુધી અને તો ઘણીજ ધારતી આપણા ઉદ્યોગો માટે રહેશે. વરસીમાં દરેક મનુષ્ય દીઠ બે પાઉંડ વાપીંકે આવક હોય એવા દેશ તરફથી દશ કરોડ પાઉંડ જેટલી રકમ બક્ષીસ આપવા અગાઉ તેની કોઇ પણ સરકાર ઘણીવાર અચકાયા વગર ન રહે. એટલી રકમ આજથી પાંચ વરસ અગાઉ તો આખા વર-સની આવક જેટલી થઇ હોત; પણ હીંદી ધારાસભાએ પોતાની હુશીયારી વાપરીને જુદોજ વીચાર કર્યો અને તેને લીધે સુપરટેક્ષ અને બીજા વધારાના કર આ દેશની ઓછાં સાધનવાળી રૈયત ઉપર ઘણા વરસ સુધી નાખવા પડે એમ હોવા છતાં એટલી મોટી રકમ આપી દેવા ઠરાવ કર્યો છે. એ ઠરાવ કરવામાં તેમણે ગંભીર ભુલ કરી હતી અને તે એ હતી કે દેશનાં સાધનો ગોયા પચીસ વરસ માટે ગીરો મુક્યા જેવું કર્યું છે જો કે એ સાધનોની દેશના બહુજ મોટા લાભ માટે ઘણીજ જરૂર છે. પણ એ પછી બીજી વધારાની મદદ માટે જેમણે ધારાસભા પાસે માગણી કરી તેમને માટે શું કહેવું તે મને સુઝતું નથી અને મારે શરમ સાથે કબુલ કરવું જોઇએ કે ધારાસભા મધેના આપણા પ્રતીનીધીઓએ પોતાની જોખમ દારીનો યોગ્ય ખ્યાલ વીસરી જઇને અને પોતાના કાર્યથી દેશની ઉન્નતીમાં કેટલા વખત સુધી ઢીલ થશે તેનો વીચાર પણ કર્યા વગર આંખ મીચીને વધારાની રકમ આપી છે. એ વધારાની મદદની રકમ પસાર કરવાની જોખમદારી જે રીતે ધારાસભાના હીંદી સભાસદો ઉપર નાખવામા આવી તે તથા તેને પરીણામે જે રીતે વધારાના નફા ઉપરનો કર આ દેશ ઉપર નાંખવામાં આવ્યો તે બે એવા તાજા અને જાણીતા બનાવો છે કે જે વીશે અત્યારે કાંઇ પણ કહેવાની જરૂર નથી. તેમ છતાં હું એટલું કહિશ કે આ બે મદદ અને તેને પરીણામે દેશ ઉપર નાંખવામાં આવેલા કરને લીધે દેશના સાધનો એવા બંધાઇ ગયાં છે કે હવે પછી જેમને મીનીસ્ટરની પદવી આપવામા આવે તેઓ હીંદી કે અંગ્રેજ ગમે તે હો તોપણ તેમને નહેરો વચ્ચેરે બાધ-કામની, ફેળવણી વીશેની, સુખશાંતી માટેની તથા એવી બીજી ચોજનાઓ જે આ દેશના લાભ માટે તદન જરૂરની છે તેને માટે જોઇતાં નાણાં ભેગાં કહાડવાં એ લગભગ અશક્ય છે એમ લાગશે.

ગ્રહસ્થો જેમ પ્રમુખ સાહેબે જણાવ્યું છે તેમ તમારી કમીટી ચેમ્બર માટે એવું યોગ્ય મકાન મેળવવાની તજવીજમાં છે કે જ્યાં ચેમ્બરની ઑફીસ રાખી શકાય અને તેના હાલને બીલ્લવી શકાય હું પ્રમુખ સાહે બના અભીપ્રાય સાથે મળતો થાઉં છું કે એ માટેના તમારી કમીટીના પ્રયત્નો ફતેહમંદ થાય એવી આશા છે.

પ્રમુખ સાહેબની ગેરહાજરી દરમ્યાન મેં કામ કર્યું તે માટે એમણે જે માયાળુ શબ્દો વાપરયા છે તે માટે હું તેમનો

આભાર માનું છું અને ગ્રહસ્થો તમે એમના ઉદગારને જે રીતે વધાવી લીધા તે માટે તથા આવતા વરસ માટે મને પ્રમુખ નીમ્યો તે માટે તમારો આભાર માનું છું.

આટલા શબ્દો બોલી, ગ્રહસ્થો, પ્રમુખ સાહેબે ગયા વરસ માટેનો રીપોર્ટ બહાલ રાખવાની જે દરખાસ્ત મેલી છે તેને ઘણા આનદપુર્વક હું અનુમોદન આપું છું.

શેઠ સોરાબજી વાર્ડનનું ભાષણ.

મી સોરાબજી એદલજી વોર્ડને તે પછી જણાવ્યું કે મને આવતા વર્ષ માટે ઉપપ્રમુખ નીમ્યો તે માટે હું આપનો આભાર માનું છું અને હું આપને ખાત્રી આપું છું કે જેમ છેલા દસ વર્ષમા મેં કર્યું છે તેજ પ્રમાણે હવે પછી પણ ચેમ્બરને મારી સર્વ સેવા અર્પીશ અને એનું કામ વધે અને વધારે ઉપયોગી થાય અને હીંદની ઉન્નતીમાં મદદ રૂપ થાય તે માટે મારાથી બનતી સર્વ મદદ આપીશ.

આ ચેમ્બરનું કામ જોતાં મને સારી રીતે આશા રહે છે કે વખત જતાં આ ઇન્ડીયન ચેમ્બર સરકારને ઘણી મદદ રૂપ થઇ પડશે અને હિંદના લાભ ઉત્તમ પ્રકારે સંભાળશે ચેમ્બરની સઘળી અરજીઓ ઉપર નામદાર મુંબઇ સરકાર તેમજ હીંદી સરકાર સારી રીતે ધ્યાન આપે છે તે માટે આપણે આભારી છીયે સરકારી અમલદારો તથા વેપારીઓ વચે વીચાર વીનીમય થાય છે તો તેથી ઘણા મતભેદના સવાલોનું નીરાકરણ થઇ જાય છે. વળી જ્યારે રાજકીય સુધારાનું બીલ પાસ થશે ત્યારે બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં હિંદ પણ સારી જગા લેશે એવી આશા છે. એ સ્થીતી જલ્દ લાવવા માટે હિંદની વેપારી ઉન્નતી માટે આપણે સર્વેએ એકત્ર થઇને કામ કરવું જોઇએ કેમકે એમ કહેવાય છે કે પ્રજાનું ખરૂં બળ વેપારમાં છે.

શેઠ હુંસરાજનું ભાષણ.

તે પછી શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીએ એ દરખાસ્તને ટેકો આપતાં જણાવ્યું કે હું બે ત્રણ બાબતો પ્રત્યે આપનું ધ્યાન ખેંચવા માગું છું. તેમાંહેલી એક રૂના વેપાર વીશે છે. જ્યારે રૂનો સટ્ટો જોશમાં ચાલ્યો અને ભાવ બહુજ ઉંચે ગયા ત્યારે સરકારે કેટલીક સંસ્થાઓને વીનંતી કરીને વચે નાંખી અને રૂના સટાને કાબુમાં રાખવા માટેની ગોઠવણ કરવા જણાવ્યું. તે પછી મી. નાગ્યેલ વીલ્કીન્સનની ભલામણથી કલીયરીંગ હાઉસ ઠહાડયું અને કોટન કંટ્રોલ કમીટી નેમી પણ જે હેતુથી એ સર્વ કર્યું તે હેતુ પાર પાડયો હોય એમ લાગતું નથી અને હજી રૂના વેપારમાં સટાનું તત્વ ઘણું છે જેથી રૂના ભાવનો આધાર ખપ અને છત ઉપર નહિં રહેતાં મોટા સટોરીયાઓની ઉપર રહે છે દર પખવાડીયે પતાવટ કરવાનું રાખવાથી તો સટ્ટો વધ્યો છે બીજી બાબત સુરત જીલ્લામાં હલકા પ્રકારનું રૂ સારી જાતના રૂ સાથે ભેગી નાખવામાં આવે છે તે છે. આ ઉપરાંત ચલણ તથા હિંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવમાં થયેલા વધારા વીશે પણ એમણે વીવેચન કર્યું હતું.

કમોટીની સભાઓ.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચંન્ટસ ચેમ્બર ઍન્ડ બુરાની કમીટીની એક સભા બુધવાર તારીખ ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરને રોજ બપોરે ૩ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં શેઠ જહાંગીરજી બમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો હાજર હતાઃ—

શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી	શેઠ સોરાબજી એદલજી વાર્ડન
,, વસનજી ઠાકરસી હાલાઇ	,, મોતીલાલ વલ્લભજી .

પાઉંડ અથવા ૫૧ ટકા જેટલો ભાગ લશ્કરી ખર્ચમાં ગયો અને ૧૨૦ લાખ પાઉંડ અથવા ૧૪ ટકા જેટલી રકમ લડાઇને લગતા ખર્ચમાં ઇંગ્લંડની સરકારને હીંદ તરફથી આપેલી મદદમાં ગઇ એવી કેળવણી, નેહેરુ, સુખ-શાંતી વગેરે ખાતાં માટે બહુજ થોડી રકમ રહી. હાલ આવી રીતે કામ થાય છે તે જોતાં તમને પણ લાગશે કે ધારાસભાઓમાં સુધારા કરો તોપણ તેઓ તમારા ઉદ્યોગોને ખીલવવાને માટે શકતીવાન થશે નહી. પ્રમુખ સાહેબ, બરી વાત એ છે કે આ આ દેશની સરકાર તેના સાધનના પ્રમાણમાં અતીશય ઉડાઉ અને અતીશય બરચાલુ છે. તેમાં જુદાં જુદાં ખાતામાં ઉપરી તરીકે અમલદારો છે તેમનો ખર્ચ બહુ વધારે છે અને તેને મુળમાંથી સુધારી નાખવામાં નહી આવે અને જે સુત્ર ઉપર એનું બંધારણ ઘડવામાં આવ્યું છે તેમાં સંપુર્ણ રીતે સુધારો નહી થાય ત્યાં સુધી અને તો ઘણીજ ધારતી આપણા ઉદ્યોગો માટે રહેશે. વરસીમાં દરેક મનુષ્ય દીઠ બે પાઉંડ વાર્ષીક આવક હોય એવા દેશ તરફથી દશ કરોડ પાઉંડ જેટલી રકમ બક્ષીસ આપવા અગાઉ તેની કોઇ પણ સરકાર ઘણીવાર અચકાયા વગર ન રહે. એટલી રકમ આજથી પાંચ વરસ અગાઉ તો આખા વર-સની આવક જેટલી થઇ હોત; પણ હીંદી ધારાસભાએ પોતાની હુશીયારી વાપરીને જુદોજ વીચાર કર્યો અને તેને લીધે સુપરટેક્ષ અને બીજા વધારાના કર આ દેશની ઓછાં સાધનવાળી સ્થીતી ઉપર ઘણા વરસ સુધી નાખવા પડે એમ હોવા છતાં એટલી મોટી રકમ આપી દેવા ઠરાવ કર્યો છે. એ ઠરાવ કરવામાં તેમણે ગંભીર ભુલ કરી હતી અને તે એ હતી કે દેશનાં સાધનો ગોવા પચીસ વરસ માટે ગીરો મુક્યા જેવું કર્યું છે જો કે એ સાધનોની દેશના બહુજ મોટા લાભ માટે ઘણીજ જરૂર છે. પણ એ પછી બીજી વધારાની મદદ માટે જેમણે ધારાસભા પાસે માગણી કરી તેમને માટે શું કહેવું તે મને સુજતું નથી અને મારે શરમ સાથે કબુલ કરવું જોઇએ કે ધારાસભા મથેના આપણા પ્રતીનીધીઓએ પોતાની જોખમ દારીના યોગ્ય ખ્યાલ વીસરી જઇને અને પોતાના કાર્યથી દેશની ઉન્નતીમાં કેટલા વખત સુધી ઢીલ થશે તેનો વીચાર પણ કર્યા વગર આંખ મીચીને વધારાની રકમ આપી છે. એ વધારાની મદદની રકમ પસાર કર-વાની જોખમદારી જે રીતે ધારાસભાના હીંદી સભાસદો ઉપર નાખવામા આવી તે તથા તેને પરીણામે જે રીતે વધારાના નફા ઉપરનો કર આ દેશ ઉપર નાંખવામાં આવ્યો તે બે એવા તાજા અને જાણીતા બનાવો છે કે જે વીશે અત્યારે કાંઇ પણ કહેવાની જરૂર નથી. તેમ છતાં હું એટલું કહેીશ કે આ બે મદદ અને તેને પરીણામે દેશ ઉપર નાંખવામા આવેલા કરને લીધે દેશના સાધનો એવા બંધાઇ ગયાં છે કે હવે પછી જેમને મીનીસ્ટરની પદવી આપવામા આવે તેઓ હીંદી કે અંગ્રેજ ગમે તે હો તોપણ તેમને નહેરુ વચ્ચેરે બાધ-કામની, કેળવણી વીશેની, સુખશાંતી માટેની તથા એવી બીજી યોજનાઓ જે આ દેશના લાભ માટે તદન જરૂરની છે તેને માટે જોઇતાં નાણાં ગોધી કહાડવાં એ લગભગ અશક્ય છે એમ લાગશે.

ગ્રહસ્થો જેમ પ્રમુખ સાહેબે જણાવ્યું છે તેમ તમારી કમીટી ચેમ્બર માટે એવું યોગ્ય મકાન મેળવવાની તજવીજમાં છે કે જ્યાં ચેમ્બરની ઑફીસ રાખી શકાય અને તેના કામને ખીલવી શકાય હું પ્રમુખ સાહે બના અભીપ્રાય સાથે મળતો થાઉં છું કે એ માટેના તમારી કમીટીના પ્રયત્નો ફલેહમંદ થાય એવી આશા છે.

પ્રમુખ સાહિબની ગેરહાજરી દરમ્યાન મેં કામ કર્યું તે માટે એમણે જે ભાષાળુ શબ્દો વાપર્યા છે તે માટે હું તેમનો

આભાર માનું છું અને ગ્રહસ્થો તમે એમના ઉદ્ગારને જે રીતે વધાવી લીધા તે માટે તથા આવતા વરસ માટે મને પ્રમુખ નીમ્યો તે માટે તમારો આભાર માનું છું.

આટલા શબ્દો બોલી, ગ્રહસ્થો, પ્રમુખ-સાહેબે ગયા વરસ માટેના રીપોર્ટ બહાલ રાખવાની જે દરખાસ્ત મેલી છે તેને ઘણા આનંદપુર્વક હું અનુમોદન આપું છું.

શેઠ મોરાબજી વાર્ડનનું ભાષણ.

મી મોરાબજી એદલજી વોર્ડને તે પછી જણાવ્યું કે મને આવતા વર્ષ માટે ઉપપ્રમુખ નીમ્યો તે માટે હું આપનો આભાર માનું છું અને હું આપને ખાત્રી આપું છું કે જેમ છેલા દસ વર્ષમા મેં કર્યું છે તેજ પ્રમાણે હવે પછી પણ ચેમ્બરને મારી સર્વ સેવા અર્પીશ અને એનું કામ વધે અને વધારે ઉપયોગી થાય અને હીંદની ઉન્નતીમાં મદદ રૂપ થાય તે માટે મારાથી બનતી સર્વ મદદ આપીશ.

આ ચેમ્બરનું કામ જોતાં મને સારી રીતે આશા રહે છે કે વખત જતાં આ ઇન્ડીયન ચેમ્બર સરકારને ઘણી મદદ રૂપ થઇ પડશે અને હિંદના લાભ ઉત્તમ પ્રકારે સંભાળશે ચેમ્બરની સઘળી અરજીઓ ઉપર નામદાર મુંબઇ સરકાર તેમજ હીંદી સરકાર સારી રીતે ધ્યાન આપે છે તે માટે આપણે આભારી છીયે સરકારી અમલદારો તથા વેપારીઓ વચે વીચાર વીનીમય થાય છે તો તેથી ઘણા મતભેદના સવાલોનું નીકારણ થઇ જાય છે. વળી જ્યારે રાજદ્વીય સુધારાનું બીલ પાસ થશે ત્યારે બ્રાંટીશ સામ્રાજ્યમાં હિંદ પણ સારી જગા લેશે એવી આશા છે. એ સ્થીતી જટ લાવવા માટે હિંદની વેપારી ઉન્નતી માટે આપણે સર્વેએ એકત્ર થઇને કામ કરવું જોઇએ કેમકે એમ કહેવાય છે કે પ્રજાનું ખરૂં બળ વેપારમાં છે.

શેઠ હુંસરાજનું ભાષણ.

તે પછી શેઠ હુંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીએ એ દરખાસ્તને ટેકો આપતાં જણાવ્યું કે હું બે ત્રણ બાબદો પ્રત્યે આપનું ધ્યાન ખેંચવા માગું છું. તેમાંહેલી એક રૂના વેપાર વીશે છે. જ્યારે રૂનો સટો જોશમાં ચાલ્યો અને ભાવ બહુજ ઉંચે ગયા ત્યારે સરકારે કેટલીક સંસ્થાઓને વીનંતી કરીને વચે નાંખી અને રૂના સટાને કાબુમાં રાખવા માટેની ગોઠવણ કરવા જણાવ્યું. તે પછી મી. નોએલ વીલ્કીન્સનની ભલામણથી કલીયરીંગ હાઉસ કહાડયું અને કોટન કંટ્રોલ કમીટી નેમી પણ જે હેતુથી એ સર્વ કર્યું તે હેતુ પાર પાડયો હોય એમ લાગતું નથી અને હજી રૂના વેપારમાં સટાનું તત્વ ઘણું છે જેથી રૂના ભાવનો આધાર ખપ અને છત ઉપર નહિં રહેતાં મોટા સટોરીયાઓની ઉપર રહે છે ૬૨ પખવાડીયે પતાવટ કરવાનું રાખવાથી તો સટો વધ્યો છે બીજી બાબત સુરત જીલ્લામાં હલકા પ્રકારનું રૂ સારી જાતના રૂ સાથે ભેળી નાખવામાં આવે છે તે છે. આ ઉપરાંત ચલણ તથા હિંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવમાં થયેલા વધારા વીશે પણ એમણે વીવેચન કર્યું હતું.

કમીટીની સભાઓ.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર ઍન્ડ બુરોની કમીટીની એક સભા બુધવાર તારીખ ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરને રોજ બપોરે ૩ વાગે ચેમ્બરની ઑફીસમાં શેઠ જહાંગીરજી બમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો હાજર હતાઃ—

શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી — શેઠ મોરાબજી એદલજી વાર્ડન
,, વસનજી ઠાકરસી હાલાઇ — ,, મોતીલાલ વલભજી

શેઠ નારણદાસ પુરૂષોત્તમ
,, લાલજી ગોવિંદજી
,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.

શેઠ વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી
,, ગુલાબચંદ દેવચંદ જવેરી

નીચે પ્રમાણે ઠામઠાજ કરવામાં આવ્યું હતું:—

૧ ગઇ તા. ૨૭-૮-૧૯, તા. ૮-૯-૧૯ તથા તા. ૧૯-૯-૧૯ ને રોજ મળેલી કમીટીની મીનીટો પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨ મેસર્સ અબદુલ કાદર નુરમાઇ ઍન્ડ સન્સ તરફથી તેઓને આ ચેમ્બરના મેમ્બર તરીકે કાયમ રહેવાની ઇચ્છા છે એવો પત્ર આવેલો તે ઉપર એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેમણે હમેશના રિવાજ મુજબ અરજી કરવી.

૩ ઇન્ડીયન ક્રોમશી અલ ક્રોમ્પ્રેસ ઇ. સ. ૧૯૨૦ ના જાન્યુઆરી માસમાં ભરવી એ મતલબનો પત્ર એસોસીએટેડ ઇન્ડીયન ચેમ્બર આફ્ કોમર્સના સેક્રેટરી તરફથી આ ચેમ્બરના સેક્રેટરી ઉપર આવેલો હતો તે પર એમ લખવાનો ઠરાવ કર્યો હતો કે કમીટી તે ચોજનાને પસંદ કરે છે અને ક્રોગ્રેસમાં ડેલીગેટો મોકલશે.

૪ સ્ટેટ બેંકના સંબંધમાં આ ચેમ્બરે ના. સરકારને પત્ર લખેલો તેનો જવાબ આવેલે. કે સરકારે કૂકત એમ જણાવેલું કે ત્રણ બ્રાંચોની બે'ક બેઠકી કરવી તે પરથી કાંઇ એમનો સ્ટેટ બેંક સ્થાપવાનો વીચાર છે એવું અનુમાન કરવું વ્યાજબી નથી. કમીટીએ તેની નોંધ લીધી હતી.

૫ મી. બી. એન. અનંતાની તરફથી એવો કાગળ આવ્યો હતો કે જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકામાં ઘણા હિંદીઓ પાસે જરમન સરકારની નોટો છે તે બજારમાં ચાલતી નથી તો તે બાબત તરફ ના. સરકારનું ધ્યાન ખેંચી દાદ માગવી આ ઉપર એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે નામદાર સરકારને પાસે આ વિષે તપાસ કરવી.

૬ દારૂ અને દવાની બનાવટોને લગતા આંકડાના સંબંધમાં આંકડા ખાતાના ડીરેક્ટર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે એ બાબત ધ્યાનમાં છે અને થોડા વખતમાં કાંઇ નીર્ણય ઉપર આવશે. આ પત્રની નોંધ લીધી હતી.

૭ ચામડાની નીકાશ ઉપર અંકુશ મુકવામાં આવ્યો હતો તે સંબંધમાં પંજાબ ચેમ્બર ઑફ કોમર્સના સેક્રેટરી તરફથી એવી મતલબનો પત્ર આવ્યો હતો કે એ લોકોએ સરકારને તારથી ખબર આપી છે અને વાંધો ઉઠાવ્યો છે અને આ ચેમ્બરે પણ જો તેવો અભિપ્રાય હોય તો તેમ કરવું પણ ત્યાર બાદ સરકારે એ પદ્ધતી ફેરવી હતી. તેથી કાંઇ પગલા લેવાં એ આ ચેમ્બરને જરૂરી લાગતું નથી એવો ઠરાવ કમીટીએ કર્યો હતો.

૮ ઉદ્યોગોને લગતા પ્રાંતીક ખાતાના સંબંધમાં કેટલીક ભલામણ કરેલી તેના જવાબમાં એમ જણાવવામા આવ્યું હતું કે જે જે વિષયોમાં ચેમ્બરનો અભીપ્રાય લેવાનું સરકારને વ્યાજબી લાગશે તે તે બાબત પર અભીપ્રાય લેવાશે એટલે તે સંબંધમાં ચેમ્બરે નિર્ભય રહેવું તેની નોંધ લીધી હતી.

૯ આયાતની એક સામાન્ય તારીખના સંબંધમાં ઑગ્એ પોર્ટ ત્રસ્ટે આ ચેમ્બરનો અભીપ્રાય માગ્યો હતો તે ઉપર એવો મત આપવાનું નક્કી થયું હતું કે હાલ વેપાર સ્થીર

નથી ત્યાં સુધી એ ચેાજના અનુકુળ છે કે નહીં તે કાંઇ કહી શકાય નહી તેથી વેપાર સ્થિર થયા પછીથી અભીપ્રાય આપી શકાય.

૧૦ મુંબઇ કમરશીયલ મુનીયમના સેક્રેટરી તરફથી એવેા પત્ર આવ્યેા હતેા કે તેમને હરકેાઇ પ્રકારે બનતી મદદ કરવી. તે ઉપર એવેા ઠરાવ કર્યો હતેા કે આ ચેમ્બર એ પ્રયાસેાને બનતું ઉત્તેજન આપશે. એ પત્ર આ ચેમ્બરના માસીકમાં છપાવવાનેા ઠરાવ થયેા હતેા.

૧૧ ભાગીદારી રજીસ્ટર કરવાના સંબંધમાં નામદાર સરકારે આ ચેમ્બરનેા અભીપ્રાય માગ્યેા હતેા અને તે પ્રમાણે અભીપ્રાયનેા સબ કમીટીએ તૈયાર કરેલેા ખરડેા મેાકલાવી આપવાનેા ઠરાવ થયેા હતેા.

૧૨ હીંદુસ્થાનમાં વીમાનની ખીલવણી સંબંધી સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યેા હતેા તે ઉપરથી એવેા ઠરાવ કરવામા આવ્યેા હતેા કે તે પત્ર સભાસદેામાં ફેરવવેા અને ત્યારબાદ એ બીજી કમીટીની મીટીંગ પાસે રજુ કરવેા.

૧૩ મુંબઈ સરકાર તરફથી એવું પુછાવવામા આવ્યુ હતું કે આ ચેમ્બરના સભાસદેાના નેાકરેાને કયા કયા તહેવારેા પાળવા દેવામાં આવે છે તેનેા જવાબ આપવાનેા ઠરાવ કરવામા આવ્યેા હતેા (જુઓ ચેમ્બરનેા પત્રવ્યવહાર).

૧૪ મી. બ્રેાસની તરફથી પત્ર આવ્યેા હતેા કે તેમને આ ચેમ્બર તરફના ખબર પત્રી તરીકે વગર પગારે ટેાદીન્ટેામાં કામ કરવા ખુશી છે તે પર એવેા ઠરાવ કરવામા આવ્યેા હતેા કે એમનેા એ પ્રમાણેની નેાકરીની આ ચેમ્બરને હાલ જરૂર નથી એવેા પત્ર એમને લખવેા.

૧૫ મસુરની નીકાલના સંબંધમા એક નનામેા પત્ર આવ્યેા હતેા પણ તે નનામેા હેાવાથી તેપર ધ્યાન આપવામા આવ્યું ન હતું.

ધી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરેાની કમીટીની એક સભા બુધવાર તા. ૮ મી ઓકટેાબર ૧૯૧૯ ને દીવસે ૨—૩૦ (સ્ટા. ટા.) મે ભરવામા આવી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થેા હાજર હતા:—

શેઠ જહાંગીરજી એમ. પીટીટ (પ્રમુખ)
,, મનસુખલાલ આત્મારામ મારફત
,, વલ્લભદાસ ચતુરભૂજ શીવજી
,, જેઠમલ નારણદાસ
,, એ. મર કૃષ્ણલાલ ઝરીમલાઇ
,, દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી
એ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહેતા
શેઠ ભાવજી ગેાવીંદજી
શેઠ સેારાબજી એદલજી વેારડન (ઉપ-પ્રમુખ)
,, પી. જે. બીલીમેારીઆ
,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ
,, પીઠલદાસ હાંમેાદર ગેાવીંદજી
,, મેાતીલાલ વલભજી
એ. શેઠ પુરૂશેાત્તમદાસ ઠાકેારદાસ
શેઠ ગુલાબચંદ દેવચંદ
,, લાલજી ગેાવીંદજી

૧. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૯ ને રેાજ ભરાયેલી કમીટીની સભાની મીનીટેા જે સભાસદેામાં ફેરવવામાં આવી હતી. તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો અને પેઢીઓ તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાને અરજીઓ આવી હતી. જેમને રાખેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોઢતવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટેના દીવસો તા. ૧૫ ઓકટોબર થી તા. ૨૨ ઓકટોબર સુધીના મુકરર ઠરવામાં આવ્યા હતા. સ્કુટીનીઅર તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

૧ શેઠ મુળજી રણછોડ વેદ.
૨ શેઠ મોરારજી મુળજી ખટાઉ.
૩ મેસર્સ પાલનજી એદલજી એન્ડ સન્સ.
૪ મેસર્સ એફ્. એમ. ચીનાઇ એન્ડ કું.
૫ મેસર્સ કે. જી. એ. દેમતુલ્લા મુળજી એન્ડ કું. ૬ મેસર્સ નપ્પુ નેણસી એન્ડ કું.

૩. આધા ઓરાટીની ચીલ્લેને એક ઇલાકામાંથી બીજા ઇલાકામાં લાવવાઇજ્ઞ ઠરવામાં હાલ જે અંકુશ સરકાર તરફથી ચાલુ છે તે અંકુશ ખસેડવાને અરજી કરવાને માટે શેઠ લાલજી પદમશી તરફથી જે સુચના ઠરવામાં આવી હતી તે ઉપર વીચાર કરવામાં આવતાં એમ ઠરાવ ઠરવામાં આવ્યો હતો કે તે સંબંધમાં ના. સરકારને લખવું.

૪ એ. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ તરફથી એમ પત્ર આવ્યો હતો કે કમીટીની મીટીંગો મુંબ અને ગુરૂવારે ભરવામાં આવે તો તેઓથી તેમાં હાજર રહેવાનું બની શકતું નથી આ બાબત ઉપર એમ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે હવેથી રાખેતા મુજબ કમીટીની સભાઓ દર મહીનાના બીજા અને ચોથા મંગળવારે ૧—૩૦ (મું. ટા.) એ ભરવી.

૫. ઇસેન્શીઅલ ઓઇલ્સની આયાત અને નીકાસના વધારે વીગતવાર આંકડાઓ નામદાર સરકાર તરફથી પ્રસીદ્ધ થતાં આંકડાઓનાં પુસ્તકોમાં અપાવાં જોઇએ તે મતલબની કમીટીએ કરેલી સુચનાનો આંકડા ખાતાના ડીરેકટર તરફથી એમ જવાબ વાળવામાં આવ્યો હતો કે આ સુચના ઉપર ના. સરકાર વીચાર ચલાવે છે. આ જવાબની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૬. સોનાની આયાત, વગર અંકુશે આ દેશમાં થવા દેવા માટે કમીટીએ ના. સરકારને સુચના કરી હતી. તે બાબતમાં ના. સરકારનો જવાબ આવ્યો હતો કે હાલ તેમ થવા દેવું એ અશકય છે. આ બાબતમાં એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે આ મતલબના ઠરાવ માટેનાં સરકાર પાસે શું કારણો છે તે જણાવવાં કે જેથી કરીને વેપારી કોમના મનનું સમાધાન થાય.

૭. ચેમ્બરના નીયમ નં. ૨૫ માં પ્રમાણે કમીટીના સભાસદો તરીકે નીચે જણાવેલા પાંચ ચેમ્બરના સભાસદો નીમવામાં આવ્યા હતા.

૧. શેઠ નારણજી હરીભાઇ (ગ્રેઇન મર્ચન્ટસ એસોસીએશન,)
૨. શેઠ લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઓખાણી (બોમ્બે ક્રોક્ રેસોસીએશન).
૩. ,, મથુરાદાસ કાનજી મટાણી (બોમ્બે રાઇસ મર્ચન્ટસ એસોસીએશન.)
૪. ,, બી. એફ્ માદન.
૫. ,, એન. એમ. મજુમદાર

૮, ચેમ્બરના નીયમ નં. ૨૩ પ્રમાણે જુદા જુદા ધંધાને લગતી સણ કમીટીઓ બનાવવાને માટે જુદા જુદા ધંધાઓમાં ચેમ્બરના કયા કયા સભાસદો છે તે બાબતનું લીસ્ટ તપાસવા માટે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સણ કમીટી નીમવામાં આવી હતી.

પ્રમુખ, ઉપ પ્રમુખ, શેઠ સુરજમલ લલ્લુભાઇ તથા શેઠ લાલજી ગોવીંદજી.

મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ મજબુત અને મજબુત.

૯. મેશર્સ એમ. એમ. સંજાણા એન્ડ કંપની લીમીટેડે તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે મેસર્સ એમ એમ બોટલવાળાની કંપની જેઓ આ ચેમ્બરના સભાસદ છે તેઓનું ગુડવીલ તેઓએ (મેસર્સ સંજાણાની કંપનીએ) લઇ લીધું છે અને તેથી તેઓને આ ચેમ્બરના સભાસદ તરીકે જાહુવા. આ બતલબનો સુધારો ચેમ્બરના રજીસ્ટરમાં કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૦. શેઠ આર ઈ. દાદાચાનજી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો જેમાં જણાવવામા આવ્યું હતું કે એકરચેજ ઉંચી જવાથી તેઓના વેપારમાં તેઓને મોટી નુકશાની ગઇ હતી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી તથા જે સભાસદોને વાંધવો હોય તેઓને માટે ટેબલ ઉપર મુકવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૧. ગ્રેટબ્રીટન શીવાય બીજા દેશોથી આવતા રંગની આયાત સામે ના. સરકાર તરફથી જે અંકુશ મુકવામાં આવ્યો હતો તેની સામે કમીટીએ પોતાનો પ્રોટેસ્ટ રજુ કર્યો હતો તથા ચામડાની નીકાસ જકાતમાંથી અપાવાની રીબેટ બાબત પણ પ્રોટેસ્ટ મોકલાવ્યો હતો. ના. સરકાર તરફથી એમ જવાબ આવ્યો હતો કે રંગોની આયાત માટે લાઇસેન્સ બહુ છુટથી આપવામાં આવશે કે જેથી હીંદુસ્તાનના લોકોને નુકશાન ન જાય. ચામડા ઉપરની નીકાશ જકાતમાંથી અપાવાની રીબેટને "ઇમ્પીરીઅલ પ્રેફરન્સ"સાથે કાંઇ સંબંધ નથી એ પ્રમાણે ના સરકારે જણાવ્યું હતું. ના. સરકારના જવાબના આ બીજા ભાગની નોંધ લેવામાં આવી હતી તથા રંગવાળી બાબતના જવાબને માટે વધુ વીચાર કરવાને માટે નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થોની સબ કમીટી નીમવામા આવી હતીઃ—પ્રમુખ, ઉપ પ્રમુખ, ઓ. શેઠ પુરૂશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ, ઓ. સર ફાઝલભાઇ કરીમભાઇ, મી. બી એફ. માન્ન, મી. એન. એમ. મજુમદાર.

૧૨. ઈગ્લાંડથી આ દેશમાં આવવા માટે સ્ટીમરના પેસેજીઝ બાબત ના સરકારે કરેલી ગોઠવણના સંબંધમાં તેઓ તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો, તે ચેમ્બરના સભાસદોમા ફેરવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૩. ઓ. શેઠ પુરૂશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસે ચેમ્બરના પ્રમુખ ઉપર એક પત્ર લખ્યો હતો જેની બતલબ તેઓએ જાતે કમીટીમા કહી સંભળાવી હતી. ભાવાર્થ એ હતો કે હીંદુસ્તાનની વેપારી કોમના લાભ બરાબર સચવાઇ શકે તથા આ ચેમ્બર પોતાનું કેટલુંક કામ વધારે સારી રીતે કરી શકે તે માટે લંડનમાં ચેમ્બર તરફથી એક શાખા Branch Office રાખવાની ખાસ જરૂર છે. આ યોજના અમલમાં મુકવી હોય તો તેને કેવું જાતનું રૂપ આપવું તથા ખર્ચ માટે શું બંધોબસ્ત કરવો તે બાબત ઉપર નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થોની સબ કમીટી નીમવામાં આવી હતીઃ—

૧ પ્રમુખ.
૨ ઉપ પ્રમુખ.
૩ ઓ. શેઠ પુરૂશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ
૪ ઓ. સર ફાઝલભાઇ કરીમભાઇ
૫ શેઠ ભાવજી ગોવીંદજી
૬ ,, મોતીલાલ વલ્લભજી
૭ ઓ. શેઠ ચુનીલાલ વી મહેતા,
૮ શેઠ કેવીદાસ માધવજી ઠાકરશી
૯ ,, એન એમ. મુજુમદાર

૧૪. ઓ. શેઠ પુરૂશોત્તમદાસ હાકોરદાસે કમીટીનું ધ્યાન એ ખેચ્યું હતું કે ઓસ્ટ્રેલીયાને એક બ્રીટીશ સંસ્થાનં તરીકે જરમની તરફથી મળનારી "ઇન્ડેમનીટી" માં ભાગ મળવાનો છે એમ વર્તમાનપત્રોમારથી જણાય છે. આ બાબતમાં ના. સરકારને પત્ર લખી ખરી હકીકત પુંછાવવાનું નક્કી થયું હતું.

પત્રવ્યવહાર.

(૧)

નામદાર મુંબઇ સરકારનાં સામાન્યખાતાંના
સેક્રેટરી જોગ

વહાલા સાહેબ,

તમારા તા૦ ૧૭ મી સપ્ટેંબર ૧૯૧૯ના પત્રના જવાબમાં જણાવવાની રજા લઉં છું કે આ ચેમ્બરના સભાસદોના નોકરોને તેહેવારોનો લાભ મળવાનો આધાર તેમનું કામકાજ અંગ્રેજી રૂઢી પ્રમાણે કે હીંદી રૂઢી પ્રમાણે ચાલવા ઉપર છે. સાધારણ રીતે પહેલા વર્ગમાં ગણાવેલી ઑફીસો બધા બેન્કના તેહેવારોને દીને તથા રવિવારે બંધ રાખવામાં આવે છે અને તે ઉપરાંત સંક્રાત, મહા એકાદશી વગેરે કેટલાક ખાસ તેહેવારો પણ પાળે છે જો કે એવા ખાસ તેહેવારોની સંખ્યા ઘણી મોટી નથી દેશી રૂઢી પાળનારા સભાસદો અમાસને દીને તથા પોતાના ધંધાને લગતી મંડળી ઠરાવે તે તહેવારોને દીને ઑફીસ બંધ રાખે છે. એવા તેહેવારો ઘણું ખરૂં બેંકના માટે ઠરાવેલા તેહેવારો હોય છે પણ સામાન્ય રીતે પારસીઓના તથા મેહોમેદનોના તેહેવારો બજારમાં તથા વેપારી મંડળોમાં પળાતા નથી. આ શીવાય કાંઇ વધારે ખબર જોઇતી હશે તે આ ચેમ્બરની કમીટી ખુશીથી પુરી પાડશે.

હીં૦ આજ્ઞાંકીત,
જે. કે. મેહેતા,
સેક્રેટરી.

(૨)

ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરના સેક્રેટરી જોગ
સાહેબ

વેપારને લગતા આંકડા તથા હિસાબો છાપવામાં વરસ જનેવારી માસથી શરૂ કરવા વીશે તમારો તા. ૧૭ મી મે ૧૯૧૯નો પત્ર મળ્યો હતો તે વીશે જણાવવાનું કે તેર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો એ વીશે અભિપ્રાય લેવામાં આવ્યો હતો તેમાંથી માત્ર એક શીવાયની બધી ચેમ્બરોનો અભિપ્રાય જનેવારી માસથી વરસ શરૂ કરવાની તરફેણમાં મળ્યો હતો.

૧૯૨૦ ના એ માસમાં ઇમ્પીરીયલ સ્ટેટીસ્ટીકલ કોન્ફરન્સ લંડનમાં મળવાની છે તે બીના ધ્યાનમાં લઇને હીંદી સરકારે ઠરાવ્યું છે કે એ કોન્ફરન્સ મળે ત્યાં સુધી આ ફેરફાર મુલતવી રાખવા.

લી. આજ્ઞાંકીત સેવક,

કલકત્તા } (સહી) જી ફ્રીલે .શીરાસ
૨૭-૯-૧૯ } ડીરેકટર ઑફ સ્ટેટીસ્ટીકસ.

(૩)

ફ્રીલેંડની સરકાર તરફથી મુંબઇ ખાતે વાઇસ કોન્સલ નેમવામાં આવનાર છે એમ જણાવનારો પત્ર આ ચેમ્બરને ગઇ તા૦ ૩૦-૭-૧૯ ને દિને મળ્યો હતો તે પત્ર રદ કરવામાં આવ્યો છે એમ હમણાં મુંબઇ સરકાર તરફથી મળેલા પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

ચેટેલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઈન ગમશે કે ?

(૪)

હીંદુસ્થાનમાં લશ્કરી શીવાય બીજા

તમામ કામસર આકાશ માર્ગે મુસાફરી કરવા બાબત વીશે હીંદી સરકાર તરફથી એક પત્ર આવ્યો છે. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આકાશ માર્ગે મુસાફરીની યોજના કરતા પહેલાં બે મુદ્દા ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાના છે. પહેલો મુદ્દો એ છે કે આકાશની મુસાફરી એ એક એવી ખરચાળ બાબત છે કે તેનો નીભાવ સાધારણ રીતે કરવો અશક્ય છે. પણ તેને અંગે બીજી સંતોષકારક બાબત એ છે કે તેવી મુસાફરીને સારૂ જે એક મથક ખોલ્યું હોય તો પછી નજદીકમાં બીજું મથક ખોલવાની જરૂર રહેતી નથી. અર્થાત એ મથકો ઘણે દુર હોય તો પણ બસ છે. આવા હેતુથી સરકારનો હાલ હીંદુસ્થાન અને બર્મા બેમાં મળીને નીચેના સ્ટેશને મથકો ખોલવાનો વીચાર છે:— મુંબાઈ, કલકત્તા, મદ્રાસ, કરાચી, દીલ્હી, નાગપુર, રંગુન

ઉપર પ્રમાણે ઘણાંજ જુજ મથકો ખોલવામા સરકારનો એવો હેતુ છે કે ઘણાં મથકો પણ નબળાં થોડે થોડે અંતરે રાખવાં તેના કરતાં જુજ પણ મજબુત મથકો વધારે અંતરે રાખવાથી ખર્ચમાં વધારે પોસાણ થાય તેમ છે. બીજો મુદ્દો યંત્રોની રચના સંબંધી છે. આ સંબંધમા સરકારનો એવો અભીપ્રાય છે કે યંત્રો દીવસે દીવસે એટલાં તો યુક્તીવાળાં થતાં જાય છે કે એ યુક્તી શીખરે પહોંચી એમ કોઇ પણ કહી શકે નહી. એ પરથી સરકારનો બીજો વીચાર એ છે કે યંત્રોની પસંદગીમાં બીલકુલ અંકુશ ન હોવો જોઇએ. ઉપર બતાવેલા બે મુદ્દા ધ્યાનમાં લઇને સરકારને ગમે તે કંપનીને આકાશ માર્ગ ચલાવવાનો મંજુરો અમુક વર્ષ સુધી આપવાનો વીચાર છે એ હકની રૂએ કંપની આકાશ માર્ગે ટપાલ લઇ જશે. અને તેના દર સરકાર નક્કી કરશે. માલ અને મુસાફર લાવવા લઇ જવામાં કંપનીને પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે દર નક્કી કરવા દેવામાં આવશે. ઉપર પ્રમાણે કોઇ પણ કંપનીને મંજુરો આપતાં પહેલાં સરકારની એવી ઇચ્છા છે કે જે જે કંપનીઓને આ યોજના સાથે કાંઇ સંબંધ હોય, અગર તો આ યોજનાના સંબંધમાં કાંઇ ખાસ ભલામણ અગર સવતો લખી જણાવવા ઇચ્છા હોય તે તે કંપનીઓને તેમ કરવાની તક મળે. વધારામાં સરકાર ખાસ કરીને જણાવે છે કે આ સંબંધમાં પત્રવહેવાર કોઇને આનગી રાખવાની ઇચ્છા હશે તો તેને માન આપવામાં આવશે.

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં વધારવામાં આવેલાં પુસ્તકો.

G. 1449 Report on the Operations of the Paper Currency Department in the Bombay and Karachi Circles and on the Movement of Funds in the Presidency of Bombay including Sind for the year 1918-19.

,, 1450 Report on the Working of the Dawood Sassoon Industrial and Reformatory Institution for the year 1918-19.

,, 1451 Bombay Port Trust Docks by-laws

,, 1453 Report on Sanitation, Dispensaries and Jail is Rajputana for 1918 and on Vaccination for the year 1918-19.

,, 1454 The International Customs Journal 17th Supplement No. 1 (February) 1916)

,, ,, A ,, ,, ,, ,, 18 (March 1917).

,, ,, B ,, ,, ,, ,, No. 8 year 1918-19 Belgium.

,, ,, C ,, ,, ,, ,, France 3 Supplement to No. 22 (April 1919.)

,, ,, D ,, ,, ,, ,, No. 2 year 1919-20 United Kingdom.

,, 1455 Bombay Port Trust Administration Report 1918-19.

C. 796 The Unrepeled General Acts of the Governor-General-in-council From Act I of 1919 to Act XI of 1919 Vol VIII.

,, 797 ધી ઓગ્યે આર્યન મરચન્ટસ એસોસીએશનનો પ્રથમ વાર્ષીક કામકાજનો રીપોર્ટ ઈ. સ. ૧૯૧૮.

,, 798 કન્ટ્રોલની હાટમારી વિષે રામસ્વરૂપ બાલચેરીનું ભાષણ

,, 798a ,, ,, ,, ,, ,, ,,

,, 799 The National Self—Government, Its Growth and Principles—the culmination of Modern History by Ramsay Muir,

,, 800 The British and Foreign Guide to the Banking & Insurance Merchants Shippers &c. of the World for 1915.

,, 801 The London Banks and Kindred Companies and Firms 1916-17.

,, 802 The British Mercantile Guide For the year 1916.

મારસેલ્સની રંગીન સાદીઓ સફાઇદાર અને મજબુત.

બીજી ચેમ્બરનો વીભાગ.

રેલ્વેના દર સંબંધમાં હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશને કરેલી ભલામણના સંબંધમાં લંડન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ઇસ્ટ ઇંડીયા વીભાગ તરફથી એવો વાંધો લેવામાં આવ્યો હતો કે એ ભલામણો હીંદના ઉદ્યોગોને ખાસ ઉત્તેજન આપવા માટે કરવામાં આવી છે અને તેથી કાચી જણસોની નીકાશમાં ઘટાડો કરવાનો તથા હીંદના ઉદ્યોગો માટે પરદેશી તૈયાર માલ ઉપરની આયાત જકાત જેવુજ રક્ષણ આપવાનો એમાં ઉદ્દેશ રહેલો લાગે છે એ વીશે હીંદની વેપારી આલમનો અભિપ્રાય લેવા કરવાની વીનંતીનો પત્ર એમણે બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સને મોકલ્યો હતો જેણે એ પત્રની નકલ હીંદના કેટલાંક વેપારી મંડળો ઉપર મોકલી હતી. તેમના જવાબ મળ્યા પછી બંગાલ ચેમ્બરે પોતાની વરફથી લંડન ચેમ્બરને ગયા ફેબ્રુઅર માસમાં જવાબ વાળ્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે પરદેશી માલની હીંદમાં થતી આયાત ઘટે એવી રીતે હીંદના ઉદ્યોગોને રક્ષણ આપવાનો હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશનનો હેતુ કે અભિપ્રાય નથી. સર્વને એક સરખો ન્યાય આપવાનીજ એની ઇચ્છા છે. તેના રીપોર્ટમાં ૨૭૨મા પેરેગ્રાફમાં જણાવેલું છે કે એક સરખો માલ અમુક બંદરથી એક સરખા અંતર વચે લાવવાનો કે લઇ જવાનો હોય તો તે માટેનું તુર પણ સરખુંજ રહેવું જોઇએ. એ પ્રમાણે દર સરખા કરવા હોય તો જે ઓછા હોય તેને વધારીને પણ થાય અને જે વધારે હોય તેને ઘટાડીને પણ થાય પણ એ બે માર્ગમાંથી પહેલો માર્ગ કદાચ વધારે સારો થઇ પડશે એમ લાગે છે. આમાં કોઇ અમુક પેદાશને કે ઉદ્યોગને અંગત છુટ આપવાની વાતજ નથી એવી છુટ આપવી નહીં જોઇએ એવો અમારો અભિપ્રાય છે.

આ ઉપરાંત ૨૭૮ મા પેરેગ્રાફમાં પણ જણાવ્યું છે કે નાણાં સંબંધી સ્થિતિનો વિચાર કર્યા વગર ઉદ્યોગોને મદદ કરવાનાં સાધન વરીંદે રેલ્વેનો વહીવટ કરવાની એક વરપી રાજનીતીની હીમાયત અમે કરતા નથી.

આ ઉપરથી માલમ પડે છે કે લંડન ચેમ્બરના ઇસ્ટ ઇંડીયા વીભાગે રાખેલી ભીતી ખોટી છે તેમ છતાં જો ભવિષ્યમાં કોઇ વેળા હીંદના ઉદ્યોગોને પરદેશી હરીફાઇ સામે ખાસ રક્ષણ આપવા માટે રેલ્વેના દરમાં વધઘટ કરવામાં આવે એવો પ્રસંગ ઉપસ્થીત થશે તો લંડન ચેમ્બરે ઉઠાવેલા વાંધા પ્રત્યે બંગાલ ચેમ્બર ધ્યાન આપશે.

COMMERCIAL SUBJECTS.

વ્હેપારી વિષયો.

હીંદમાં ચામડાં કેળવવાનો ઉદ્યોગ.

હીંદમાં ચામડાં કેળવવાના ઉદ્યોગ વીશે હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશને નીચે પ્રમાણે વીવેચન કર્યું છેઃ—

એવી ગણતરી કરવામાં આવી છે કે હીંદમાં ૮૭૦ લાખ ઘેટાં તથા બકરાં છે અને ૧૮ કરોડ બીજાં ઢોર છે એમના ચામડાં કેટલા ઉતરે તે વીશે માત્ર અટકળજ ઠરી શકાય પણ હીંદમાંથી જે ચામડાં પરદેશો ખાતે નીકાશ થાય છે તેની જાત, કીંમત વગેરે વીશેની બારીક વીગત એકઠી કરવામાં આવેલી છે. છેલ્લાં ચાર વરસમાં નીકાશ થયેલાં ચામડાંની વીગત નીચે પ્રમાણે છેઃ—

વરસ.	નીકાશ થયેલાં ચામડાંની કીંમત.		
	કાચાં	કેળવાયલાં	કુલ.
	લાખ રૂ.	લાખ રૂ.	લાખ રૂ.
૧૯૧૪-૧૫	૭૮૨	૪૭૬	૧૨૫૮
૧૯૧૫-૧૬	૯૭૯	૫૬૪	૧૫૪૩
૧૯૧૬-૧૭	૧૪૪૧	૯૪૪	૨૩૮૫
૧૯૧૭-૧૮	૭૮૪	૬૩૭	૧૪૨૧

આ ઉપરાંત એ વીશે ઘણી બારીક વીગત સરકારી આંકડાઓનાં પુસ્તકોમાં છે પણ તે એ ધંધામાં પડેલા ન હોય તેમને રસ પડે એવી નથી. પરદેશો સાથેના વેપારના આંકડામાં દેખાતી વધઘટ મોટે ભાગે જકાતને લીધે હોય છે. કેળવાયલાં ચામડાંનો મોટો ભાગ ઈંગ્લંડ જાય છે. કાચાં ચામડાં એવા દેશોમાંજ જાય છે કે જ્યાં ચામડાં કેળવવાના ઉદ્યોગને રક્ષણ આપવાના હેતુથી કાચાં ચામડાની આયાતને ઉતેજન આપવા માટે કેળવાયલાં ચામડાં ઉપર આયાત જકાત નાંખવામાં આવી હોય લડાઈ અગાઉ કાચાં ચામડા મુખ્ય ઠરીને જરમની, આસ્ટ્રીયા તથા ઇટલી ખાતે જતા હતાં જ્યે કે બાતળાં ચામડાંનો લગભગ ચોથો ભાગ યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ખાતે જતો હતો. હીંદમાજ ચામડા કેટલાં વપરાઈ જાય છે તે વીશેની વીગત મળતી નથી. ઘણું કરીને જાડાં ચામડાનો અડધો ભાગ અને પાળાતાં ચામડાંનો નવદશાંશ ભાગ નીકાશ થાય છે

૨. ચામડાંની પેદાશ માટે કોઇ ખાસ પ્રયત્ન કરવામાં આવતા નથી. ખેતી માટે ઢોર પાળવામાં આવે તે મરી જાય ત્યારે ચામડાં ઉતરે એથી ચામડાં માટેની લેવાળી કે ઉંચા ભાવની અસર એની પેદાશ ઉપર થતી નથી. તેમ છતાં ચામડાંની નીકાશમાં એક સરખી રીતે વધારો થતો રહ્યો છે તેમાં પણ ચામડાંની સંખ્યા અને વજન કરતા વીશેશ વધારો ભાવમા થયો છે. હુન્યાંમાં ચામડાંના બજારમાં હીંદી ચામડાં મુખ્ય ભાગ લે છે. ભાવમાં થતા રહેલા વધારાને લીધે હીંદમાં ચામડાંના સ્થાનીઠ વપરાશ ઉપર પણ અસર થઇ છે પણ તે વીશેનું વીવેચન પછી કરીશું.

૩ ઇ. સ. ૧૮૪૬-૪૭ માં મદ્રાસથી નીકાશ કરવામાં આવેલાં ૪૮૨૧૨ જાડાં ચામડાંની કીંમત રૂ. ૨૨૪૨૩ ની હતી. દરેક ચામડાંની કીંમત એ રીતે માત્ર લગભગ સાડાસાત આનાની થઇ પણ ૧૯૧૨-૧૩ માં નીકાશ થયેલાં ૧૩૪ લાખ ચામડાની કીંમત રૂ. ૮૦૫ લાખ રૂપયાની હતી જે રીતે દરેકની કીંમત લગભગ છ રૂપયાની થઇ. કાચા પાતળાં ચામડાંની કીંમત પણ ૧૮૪૬-૪૭ માં દરેકની સવાત્રણ આના જેટલી હતી તે ૧૯૧૩-૧૪ માં રૂ. ૧-૯-૬ ની થઇ હતી. આમ થવાનું પરીણામ એ આવ્યું છે કે અગાઉ ચામડાં એકઠાં કરવા માટે ઓછી હરકાર રાખવામા આવતી હતી તેને બદલે હવે વધારે સંભાળ રાખવામાં આવે છે. અગાઉ તો એવાં બધા ચામડાં ઉપર ચમારોનો હક ગણાતો હતો અને એને કેળવવાનું કામ ચમારોજ પોતાની અસલી રીત પ્રમાણે કરતા હતા પણ જ્યારે એના ભાવ સારા આવવા લાગ્યા ત્યારે ચામડાં કેળવવાને બદલે એમને એમ વેચી દેવાનું ચમારોએ શરુ કર્યું અને આવાં ચામડાં લઇ જવાનો ચમારોનો હક સ્વીકારવાની લોકોએ ના પાડી. હાલમાં અમારો માત્ર ચામડાં વેચવા માટેના આહત્યા તરીકેજ કામ મેળવે છે. હવે લોકો પોતે પણ ચામડાં કેળવવા માટે સ્થપાયેલાં કારખાનાંઓમાંથી કેળવાયલાં ચામડાં બારોબાર ખરીદે છે અને તેમાંથી બુટ વગેરે બનાવવાનુ કામ ચમારોને સોપાય છે.

૩ જુદી જુદી જગાનાં ઢોરનો શરીરનો બાંધો જુદા જુદા પ્રકારનો હોવાથી હીંદી ચામડાનો વાપ ઘણા પ્રકારે નાનો મોટો રહે છે. ઢોરના શરીર નબળાં હોવાથી ચામડાં પણ ઉતરતા પ્રકારનાં હોય છે. ઢોરને ઓળખવા માટે અથવા અન્ય કારણથી ડામ દઇને છાપ પાડવામા આવે છે તેને લીધે ચામડાં ખરાબ થઇ જાય છે વળી ઢોર પાસે હળ તથા ગાડાં એ'વા માલની લાવલક્ષ્મી કરવી વગેરે તરેહવાર પ્રકારનું કામ લેવામાં આવતું હોવાથી તેમનાં ચામડાં જુદે જુદે ઠેકાણે ઓછા કે વધારે ઘસારો દેખાડે છે. માણસને માટે ખોરાક પુરો પાડવા કાજે સારાં ઢોરને મારી નાંખવામાં આવતાં હોય એવું તો માત્ર મોટાં શહેરોમાં કે લશ્કરી છાવણીઓમાંજ બને છે. તે શીવાય જે ચામડા ઉતરાય છે તે તો રોગથી, ઘડપણથી કે વાગવાથી મરી ગયેલાં ઢોરનાં હોય છે. કસાઇખાનું શબ્દ ખરી રીતે તો જે ઢોરને ખાસ આવા હેતુથી ઉછેરેલાં હોય તેનાં

ઢોરોના વધની જગા માટે વપરાવો જોઈએ પણ તેને બદલે તે એવી જગા માટે પણ વપરાયછે કે જ્યાં સાધારણ ઢોર કુદરતી રીતે મરણ પામેલાં હોય તેનાં ચામડાં ઉતારવામાં આવતાં હોય. કસાઈખાનાંમાંથી જે ચામડાં વેચાય તે ઘણું ખરૂં ઉંચા પ્રકારનાં હોય છે, અને તે જો ગાયનાં હોય તો ખુટનાં વળીયાં (સોલ) માટે વાપરી શકાય એવાં હોય છે પણ એવાં ચામડાંની સંખ્યા બહુ થોડી રહે છે. હીંદુઓ ઢોરને મારવાની વીરૂધ હોવાથી ઢોરો માંદગી અને ઘડપણથી હેરાન થતાં રહે છે તેથી તેમનાં ચામડાંની જાત બગડી જાય છે. એ કરતાં વધારે નુકશાન ઢોરોને દેવાતા ડામથી થાય છે. હજારો ચામડાં એવી રીતે તદન ખરાબ થઇ જાય છે એવા ચામડાંની કીંમત અરધો ભાગ જેટલી પણ ઉપજતી નથી. એવા ડામ દેવાનાં કારણોમાં મુખ્ય તો સુતપ્રેતના વહેમનું હોય છે અને તેથી ઓછે દરજ્જે રોગ મટાડવા માટેના ઉપાય તરીકે હોય છે. તેમ છતાં ઢોરો નકામાં પડે તે પછી તેમને મારી નાંખવાની વીરૂધમાં હીંદુઓ જે સુગ ધરાવે છે તે હીંદના બધા ભાગોમાં એક સરખી નથી; મધ્યપ્રાંતોમાંથી તથા સંયુક્ત પ્રાંતોમાંથી માંસ નીકાશ બહુ થાય છે તેમાં ઘણો ભાગ આવાં ઢોરમાંથી મેળવેલો હોય છે. આગ્રા દાણીહ, રહાતગઢ, ખુરાઇ, વગેરે મથકો ખાતે કસાઇખાના છે અને ચીકાગોમાં જેમ માસ નીકાશ કરનારાઓનો જુદો ધંધો જામી ગયો છે તેવીજ રીતે આવાં મથકો ખાતે પણ થવા લાગ્યું છે. તેને પરોક્ષ્યમે આવાં સ્થળોએ ચામડાં વધારે સારી જાતનાં મળે છે જો કે બીજા કામ માટે નીરૂપયોગી થઇ પડેલાં ઢોરનેજ ત્યાં મોકલવામાં આવે છે.

૪ "પાતળાં ચામડાં" શબ્દો માટે ઘેટાં કે બકરાંનાં ચામડાં માટેજ વપરાય છે તેમાં પણ બકરાંનાં ચામડાં વજનદાર, મોટાં અને સારી જાતનાં હોય છે. જાડાં ચામડાંના કરતાં આમાં ઘણાજ પ્રકાર છે. આ ચામડાં સાધારણ રીતે એવાં ઘેટાં કે બકરાંનાં હોય છે કે જેમને માંસ મેળવવા માટેજ ખાસ મારેલાં હોય છે તેથી તે ચામડાં દુનીયાંના બીજા મુલકોનાં ઘેટાંના કે બકરાંના ચામડાં કરતાં વધારે સારી જાતનાં હોય છે. ચામડાં કેળવવાનો ઉદ્યોગ મુખ્ય કરીને મુંબઇ તથા મદ્રાસ ખાતે છે. એ ચામડાંમાં જે ચામડાં મળે છે તે બીજી ઋતુઓમાં મળેલાં ચામડા સાથે સરખાવતાં વધારે હલકા પ્રકારનાં હોય છે કારણ કે તે ઢોરને તાવ આવ્યો હોય અગર બીજા કોઇ પ્રકારની માંદગી થઇ હોય છે. વળી ઠંડીના વખતમાં શરીર ઉપર વાળ કે રૂંવા વધારે થાય છે જેથી ચામડું પાતળું પડે છે. એવાં ચામડાંમાંથી મોટો ભાગ કેમ કરવા માટે અમેરીકા કે યુરોપ ખાતે મોકલવામાં આવે છે. બાર ચામડાં પાથરવાં જો પંચોતેર ચોરસ ફુટ જગા ન રોકાય તો એ ચામડાં સંતોષકારક ગણાતાં નથી. દરેક ચામડું એકવીસ ઇંચ પહોળું હોય તોજ એ પરદેશોમાં ઉપયોગી થઇ શકે છે.

(અપુર્ણ)

મેટલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગના ઓઢણા શોધે છે.

હીંદમાં ઉગાડવામાં આવતા રૂનું ઔદ્યોગીક મહત્વ.

હીંદમાં ઉગાડવામાં આવતા રૂનું ઔદ્યોગીક મહત્વ કેટલું છે.? તે વીશે હીંદી ઔદ્યોગીક કમીશને કરેલી ટીકા નીચે પ્રમાણે છેઃ—

હીંદમાં રૂ વધારે ઉગાડી શકાય એમ છે કે નહીં તે સવાલ પ્રથમ વીચારવા જેવો છે. હુનયાંમાં રૂની પેદાશ કેટલી છે તે વીશે પ્રોફેસર ટોનના આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

દરેક પાંચસો રતલની એવી હજાર ગાંસડી

વરસ	૧૯૦૭-૮	૧૯૦૮-૯	૧૯૧૩-૧૪
પેદાશ	૧૮૬૪૦	૨૨૩૭૧	૨૭૭૦૩
વપરાશ	૨૧૦૫૩	૨૨૩૮૭	૨૭૮૦૦

આ આંકડા પ્રમાણે વપરાશ કરતાં રૂની પેદાશ ઓછી છે એ અછત દર વરસે વધતી જાય છે. જો રૂની પેદાશ વધારે થાય તો વધારે કાપડ વેચીને વેચી શકાય હાલ દુનયાંમાં રૂની પેદાશ ઓછી હોવાથી દુખ ભોગવવું પડે એવી સ્થીતી ઇંગ્લંડની વીશેશ કરીને છે કેમકે ઇંગ્લંડની મીલોમાં ૪૩ લાખ ગાંસડી રૂ વપરાય છે જેમાંથી ૩૭ લાખ ગાંસડી અમેરીકાથી, પોણુછ લાખ ગાંસડી ઇજીપ્તથી, ચાલીસ હજાર ગાંસડી હીંદથી અને બાકીની બીજા દેશોથી મેળવવામાં આવે છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં રૂનો સ્થાનીક વપરાશ ૧૯૧૧ ના વરસમાં ૪૩ લાખ ગાંસડી જેટલો હતો તે ૧૯૧૫માં વધીને સાઠલાખ ગાંસડી જેટલો થયો હતો. રૂની પેદાશનો ઉપ ટકા જેટલો ઉપયોગ ૧૯૧૧ માં હતો તે વધીને ૧૯૧૫ માં પીસ ટકા જેટલો થયો હતો. એ પાંચ વરસમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં રૂની પેદાશ સાઠ લાખ ગાંસડી જેટલી વધી તેમાંથી ૨૭૩૦૦૦૦ ગાંસડી સ્થાનીક વપરાશમાં ગઇ અને ૨૬૩૦૦૦૦ બીજા દેશોમાં ગઇ જેથી ઇંગ્લંડને એ સાઠ લાખમાંથી માત્ર ૬૪૦૦૦૦ ગાંસડી રૂ વધારે મળ્યું. યુનાઇટેડ સ્ટેટસમા રૂનો સ્થાનીક વપરાશ વધતો જવાનો સંભવ બહુ છે અને એ જેટલો વધે તેટલો ઇંગ્લંડને ઓછો મળે આમ હોવાથી બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં રૂની પેદાશ વધારવાના પ્રયત્નો કરવામા આવે છે. આફ્રીકામાં વધારે રૂ પેદા કરી શકાય પણ તેની લાવલઇજા માટે રસ્તાઓની સગવડ હીંદ કરતાં ઓછી છે. ત્યાંના ખેડુતો કરતાં હીંદના ખેડુતો વધારે હોશીયાર છે અને હીંદમા રૂના પાકનો વીસ્તાર પણ મોટો છે. તેથી હીંદમાં રૂની પેદાશ વધારવાનું વધારે સહેલું પડશે એમ માની લેવામાં આવ્યું છે. હુનયાંના કાપડ બનાવવાના ઉદ્યોગની સ્થીતી જોતાં એવો વધારો કરવાની તાકીદ બહુ છે. આફ્રીકામાં એવા પ્રયત્નોનું પરીણામ એટલું તાકીદે લાવી શકાય તેમ નથી. આ સ્થીતીમાં હીંદી ખેડુતોને માત્ર એટલુંજ કહેવાની જરૂર છે કે વધારે રૂ પેદા કરશો તો વધારે લાભ મેળવશો. એ શીવાય બીજી કોઇ રીતે તેમના ઉપર હુમાયુ વાપરવાના માર્ગ વીચારવાની અમારી ફરજ હોય એમ અમને લાગતું નથી. અનાજના ભાવો વધે અને રૂના પાકનો વીસ્તાર સહેલાઇથી વધારી શકાય તે કરતાં પણ વીશેશ વધારવાના પ્રયત્નો થાય તો તે નીષ્ફળ જવાની ખાતરીજ રહે. સુધારો વધારો થઇ શકે એવું હજી બહુ છે. એકર દીઠ રૂની ઉતર હીંદમાં માત્ર ૯૮ રતલ છે છે જ્યારે અમેરીકામાં બસો રતલ અને ઇજીપ્ત સાડાચારસો રતલ છે.

(અપુર્ણ)

પૂર્વ આફ્રિકાનું કપાસ.

(લેખક—બિહારીલાલ નારાયણ અંતાણી) જગબ્યાર.

જર્મન પૂર્વ આફ્રીકાને હિન્દી સંસ્થાન બનાવવા માટેનો પોકાર લાંબા સમયથી થયા કરે છે. શહેનશાહત પોતાના વિચાર પ્રમાણે જે વધારે ઉપયોગી વિષયો છે તે વિચારવામાં અને તેનું ચોગ્ય નિરાકરણ કરવામાં રોકાયલ છે. હિન્દુસ્થાન પોતાને દુઃખકર તેમજ સ્થાનિક તાત્કાળિક લાભદાયી વિષયોનું મંથન કરવામાં મશગૂલ છે; એવા વિપરીત સમયમા મને તો ધારતી લાગે છે કે અમો પૂર્વ આફ્રીકા વાસીઓનો આ પોકાર કેવળ અરણ્ય રૂદન સમાનજ થશે તે છતા પણ નહિ માના કરતાં કાણો મામો સારો એ ન્યાયે હિન્દુસ્થાન હાલે વાત્કાળીકજ આ મુલકમા લાભ લઇ શકે એવા વિષય પર અત્રેના વ્યાપારીઓનું લક્ષ ખેંચવાનો આ પ્રયત્ન છે. અને તે પૂર્વ આફ્રીકામા ઉગતું "ઇજીપ્શીઅન" સ્ટેપલનુ કપાસ છે.

જર્મન પૂર્વ આફ્રીકામાં જર્મનોની અસામાન્ય વ્યાપારી કુનેહથી અદ્યાપિ સેંકડો વર્ષો થયા તે મુલકમાં વસવાટ કરતા હિન્દી વ્યાપારીઓને માહિતી પણ નહતી કે કપાસ જેવી વસ્તુ ત્યા ઉગે છે. જ્યારે લડાઇ જાગી ત્યાર પછીજ અમારા જાણવામાં આવ્યું કે આફ્રીકાની અંદર વધારેમાં વધારે અને સુંદરમા સુંદર કપાસ જે કોઇ પણ મુલક ઉત્પન્ન કરી શકે તો તે જર્મન પૂર્વ આફ્રીકાજ છે. તેઓ તો વ્યાપારમા એવા કુનેહબાજ હતા કે પોતાના અદ્દના મુલકમાં માઇલોના માઇલોના વિસ્તારવાળા પ્લેનટેશનોમાં પોતાનું કપાસ ઉગાડતા અને ત્યાં જર્મનો અને સ્વાહીલીઓ શિવાય બીજી કોઇ પણ પ્રજાને ભાગ્યેજ વસવા દેતા જે જગોએ કપાસ ઉગતું તેજ જગોએજ પોતાના જીનો અને પ્રેસો રાખતા; પ્રેસ અને પેક પણ ત્યાંજ કરતા; અને સ્ટીમર પર લોડ કરવાને માટે છીછરાં પાણીમા વરી શકે તેવા મછવાઓ બનાવી છેક પ્લેન્ટેશનો સુધી મોકલતા. આજે તે માટેનું કંઇ નથી અને વિના લાભ લીધે મુલક જેમનો તેમ પડયો છે. વાજબીમા વાજબી વાત તો એજ થઇ શકે કે હિન્દીઓએજ તેનો લાભ લેવો જોઇએ. હક પણ તેમનોજ છે. સ્વાભાવિક પણ તેમને માટેજ છે. પણ હિન્દમા વસતા હિન્દવાસીઓને સટા શિવાય બીજો સ્વભાવિક વ્યાપાર જોઇએજ કયાં છે?

આ કપાસની ત્રણ ક્વૉલીટી છે અને તે અમાસી, મિટાફીફી અને અપલેન્ડ નામે ઓળખાય છે. સ્ટેપલ ઇજીપ્શીઅન છે. અને ગઇ સાલના અમારા અખતરા પછી અમોએ જોયું છે કે મુંબાઇમાં વધારેમાં વધારે કપાસે ઉપજાવેલો ભાવ એક ખાંડીના રૂા. ૧૫૦૦૦) છે.

એમ મનાય છે કે આખો પૂર્વ આફ્રીકા લેવામાં આવે તો તેનો વિસ્તાર ભારત વર્ષના વિસ્તાર જેવડો છે. બીજાં અનેક ફળદાયી વાવેતરોની સાથે કપાસનું વાવેતર મુખ્ય થઇ

મેટલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો ઓરડો, શોભે છે.

શકે તેમ છે. યુગાન્ડાનું કપાસ પણ તેવું જ સુંદર છે. અને તેનો લાભ હિન્દી સાહસોને અભાવે યુરોપીઅન સિન્ડીકેટો લેવા લાગી છે. એકલા યુગાન્ડામાં વાર્ષિક અર્ધી લાખ ગાંસડીઓ પેદા થઇ શકે છે. અને આ સઘળી વસ્તુઓ પર હિન્દી પ્રજાનો સહુ કરતાં પહેલો અને સ્વાભાવિક હક હોવા છતાં હિન્દીઓ છાશ ખાય છે. જ્યારે બીજાઓ માખણ ખાઇ આપણા પર હસે છે. હિન્દુસ્થાનની ગીલો ચેતે ઇજીપ્શીઅન સ્ટેપલનું કપાસ હજી બહુ ઓછાં પ્રમાણમાં વાપરી શકે છે એ વાત સાચી છે. પણ હિન્દુસ્થાનમા વધતા જતા ઉદ્યોગોની સાથે એ વસ્તુસ્થિતી હમેશને માટે ટકી શકશે નહિ તો પછી હિન્દુસ્થાન જેટલું પરંતુ જે હિન્દુસ્થાનના મીલ માલેકો જો સ્વતંત્ર રીતે આ મુલકોમાં સહર્હું કપાસ માટે પોતાનાંજ વાવેતરો કરવા માટે જમીનો મેળવે અને જો સ્વતંત્ર રીતે ન બની શકે તો બ્રાઝીની વિદેશી કંપનીઓ સ્થપેલ સાહસ જેવા જોઇતાં જોઇતરટોક સાહસો બનાવી સહર્હું હેતુ સાધે તો તે શું ધ્યેય નથી? હિન્દુસ્થાનથી તે જેટલું વાપરી શકાય તેટલું વાપરે અને પછી વિદેશને આપી તેનાં નાણાં હિન્દુસ્થાનમાં આપે. ભારત વર્ષનાં બચ્ચા માટે મીઠું અને ઘઉં મોંઘાં કરી આપણે આપણું અનાજ બહાર જવા દઇએ છીએ એવાતો આપણે ઉદાર છીએ. શા માટે પૂર્વ આફ્રિકા આપણે આપણા કબજામાં ન લઇએ અને લીગ ઑફ્ નેશન્સ પોતાના ખરીતાઓ બહાર પાડે તે પહેલાં વ્યાપારથીજ આપણે તે મુલકને આપણુંજ કોલોની બનાવીએ અને તે માર્ગમાં જો કંઇ કૃત્તિમ હરકતો નાંખવામાં આવે તે સામે હકથી પ્લેટફાર્મો ગજાવીએ. યુરોપીય પ્રજાઓના હિન્દુસ્થાનમાંના વસવાટ પછીથી તેમનુ હિન્દુસ્થાનમાં સામ્રાજ્ય સ્થપાયું તેમાથી ભારત વર્ષની પ્રજાએ કંઇપણ અન્ત પાઠ શીખવાનો હોય તો તે વ્યાપાર છે અને પૂર્વ આફ્રીકામાં આપણું સામ્રાજ હકથી સ્થાપવું હોય તો તે પણ વ્યાપારજ છે. અને તેનું મુખ્ય અંગ આ કપાસ છે.

બીજે સમયે આ ઉપરાત પૂર્વ આફ્રીકાના વ્યાપારનાં બીજાં અંગો ઉપર યથાશક્તિ ચર્ચા કરવાનો અભિલાષ છે

પી ઓરીએ ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

અધિપતિની નાંધ.

હીંદી ચલણને લગતો મામલો અત્યારે ખાસ અભ્યાસ કરવા લાયક થઇ પડયો છે તેથી તેને લગતી નીચે જણાવેલી કેટલીક હકીકત પ્રત્યે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએઃ— (૧) અગાઉ હીંદી પ્રધાન પોતાના ખપ જોગાં નાણાં માટેજ હુંડીઓ લખતો હતો તે હાલ કેટલાંક વરસથી વેપારીઓની સગવડ માટે વધારે હુંડીઓ પણ લખે છે. એનું પરીણામ એટલું જ કોઇ શકે કે એક મોટી થાપણવાળી નવી બેંકનો હીંદનું અગર કોઇ પણ દેશનું પરદેશો સાથેનું લ્હેણું દેવું પમુલ કરવા અથવા ચુકાવી આપવા તૈયાર થાય તો જેમ તે દેશનો પરદેશો સાથેનો શરાણી વહીવટ એ બેંકના હાથમાં જાય તેજ પ્રમાણે હીંદનો પરદેશો સાથેનો લ્હેણાદેણાનો સંબંધ થોડે ઘણે દરજ્જે પણ અગાઉ કરતાં વધારે પ્રમાણમાં હીંદી પ્રધાનના હાથમાં ગયો છે. (૨) અગાઉ હીંદમાં ઇંગ્લંડના લોકોએ બજાવેલી નોકરી બદલનું તેમનું પેન્શન, તેમણે હીંદને ધીરેલાં નાણાંનું વ્યાજ તથા હીંદના વેપારમાં તેમણે હીધેલા ભાગને અંગે તેમને થયેલો નફો તથા સ્ટીમરોનું તુર આ ચાર રકમો હીંદે ઇંગ્લંડને આપવાની રહેતી અને હીંદની આયાત કરતાં નીકાશ લગભગ એટલીજ વધારે થતી જેથી એ રકમોની આપ લે થયા પછી નીશેષ રકમ હીંદની લ્હેણી રહેતી નહીં. એ મામલો છેલ્લાં થોડાંક વરસોથી બદલાયો છે. હાલમાં તો આયાત પેટે તથા ઉપર ગણાવેલી રકમો માટે આપવાની કુલે રકમ બાદ કરતાં પણ નીકાશને અંગે હીંદનું લ્હેણું બહુ રહે છે (૩) ઇંગ્લંડમાં માલ બનાવવાનો ખર્ચ લડાઇ અગાઉ જેટલો થતો હતો તેના કરતાં હાલમાં લગભગ બમણો થાય છે એમ જણાવવામાં આવે છે; અને ભાવમાં તો એવો વધારો થયેલો આપણે જોઇ શકીયે છીએ તેથી જો હીંદી પ્રધાનની હુંડીનો ભાવ અગાઉ જેટલો રહે તો આયાત બહુ ઘટી જાય અને નીકાશ બહુ વધી જાય પણ હીંદમાં પણ માલ બનાવવાનો ખર્ચ અને તેને પરીણામે

હીંદનાં બજારોમાં હીંદી માલના ભાવ કરીને અગાઉ કરતાં દોઢા થયા છે. ઇંગ્લંડમાં માલના ભાવમાં જે વીશેશ વધારો થયો છે તેટલોજ વધારો હીંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવમાં થયો છે અને તેથી એ હુંડીના હાલના ભાવે એટલે કે બે શીલીંગની બરોબર એક રૂપયાને ભાવે વેપારનું સમતોલપણું અગાઉ બાકી જળવાશે એમ જણાવવામાં આવે છે. આ અભિપ્રાય ખોટો છે એમ આ ચોખણનું માનવું છે. (૪) દેશ-પરદેશો વચેની હુંડીઓના ભાવ અગાઉ

હીવાળીના માટે ફેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોઇએ કે ?

પણ એક બીજા ઉપર અસર કરતા હતા પણ મુખ્ય લેણદાર દેશ ઈંગ્લંડ હોવાથી ઈંગ્લંડ સાથેના હુંડીના ભાવમાં થતા ફેરફારોનાં કારણો સમજાય તો બીજા દેશોમાં સ્થીતી કેવી છે તે વીશેના ખાસ અભ્યાસની વીશેશ જરૂર રહેતી નહીં. હાલમાં અમેરીકાના યુનાઇટેડ સ્ટેટસનું બીજા દેશો પાસે લ્હેણું વીશેશ હોવાથી એ દેશ અને બીજા દેશો વચેની હુંડીના ભાવમાં વધઘટ થાય તેની અસર ઈંગ્લંડને થતી થાય છે. દ્રષ્ટાંત તરીકે જોઇએ કે અગાઉ ઈંગ્લંડના એક પાઉંડ બરોબર ત્યાંના લગભગ ૪–૮૭ ડાલરનો ભાવ રહેતો હતો જે હાલ માત્ર ૪–૧૫ ડાલરનો છે જો એ વધીને અસલ સ્થીતીએ આવે તો હુંડી પ્રધાનની હીંદ ઉપરની હુંડી ઉપર પણ તેની અસર થયા વગર રહે નહીં. આટલા વીવેચનથી વાંચનારને સમજાયું હશે કે હુંડી પ્રધાનની હુંડીમાં વધઘટ થવાનો સંભવ કેટલો છે તેનો અભ્યાસ કરવા ઇચ્છનારે આટલી બાબતો ઉપર ધ્યાન રાખવું જોઇએ:—(૧) હીંદના પરદેશો સાથેના વેપારમાં લ્હેણી પડતી રકમ (૨) હુંડી પ્રધાન વેપારીઓની સગવડ માટે વચે પડે એવી એની શકતીમાં થતી વધઘટ (૩) અમેરીકાનાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસ સાથેના ઈંગ્લંડના હુંડીના ભાવની વધઘટ (૪) યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, મેકસીકો તથા ચીન જેવા દેશો ખાતે ચાંદીના ભાવમાં થતી વધઘટ. આ ઉપરાત વીચારવા જેવી બીજી પણ કેટલીક બાબતો છે જે વીશે કોઇ બીજે પ્રસંગે વીવેચન કરીશું. હાલતો નોંધ લેવા જેવી વાત એ છે કે (૧) હુંડીની આયાત ઉપરાંતની નીકાશ પેટે લેણી પડેલી રકમમાં દર ગહીને મોટો વધારો થવાનું છેલ્લા કેટલાક માસથી ચાલુ છે (૨) હવે વધારે હુંડીઓ વેચવાને બદલે ઈંગ્લંડ ઉપરની હુંડી હીંદમાં વેચવાનું શરૂ કરવાની સરકારને થોડા વખત માટે જરૂર પડી છે અને (૩) ન્યુયોર્ક તથા લંડન વચેનો હુંડીનો ભાવ જ્યારે ૪'૧૫ ડાલરનો છે ત્યારે ન્યુયોર્કમાં ચાંદીનો ૧'૧૩ ડાલરનો છે.

જકાતને લગતી રાજનીતી હીંદી સરકારની કેવી છે તે વીશેનો ઇતીહાસ જાણવા જેવો છે. ૧૮૫૭ ના બળવા વેળા હીંદની સઘળી આયાત ઉપર પાંચ ટકાની જગાત હતી. બળવાને લીધે થયેલા ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે એને વધારીને દસ ટકા કરી અને થોડીક ચીજો ઉપર જકાત વીસ ટકા જેટલી પણ કરી. ૧૮૬૪ ના વરસ સુધી એ પ્રમાણે ચાલ્યું પછી જકાતનો સામાન્ય દર સાડાસાત ટકા કર્યો. ૧૮૬૭ માં પહેલીવાર જરૂરની થોડીક ચીજોને વગર જકાતે હીંદમાં આયાત થવા દેવાનું શરૂ કર્યું. સામાન્ય દરમાં ઘટાડો કરીને ૧૮૭૫ માં પાંચ ટકાનો કર્યો. ૧૮૮૨ માં સામાન્ય આયાત જકાત ઠાઠી નાંખી પણ ચલણની મુશ્કેલીને લીધે ૧૮૯૪ મા, પાછી પાચ ટકા જેટલી સામાન્ય જકાત નાંખી જે ૧૯૧૯-૧૭ માં વધારીને સાડાસાત ટકા કરવામાં આવી હતી. રાજકીય કારણોને લીધે હથીયારો તથા દારૂગોળા સંબંધે, અને નૈતીક કારણોને લીધે દારૂ તથા અફીણ સંબંધે કામ લેવાની રીત જુદીજ પડે તેમાં નવાઇ નથી કાપડ તથા ખાંડ એ બે ચીજો માટે ખાસ પ્રકારનું વર્તન ધ્યાન ખેંચે તેવું છે.

૧૯૭૫માં આયાત જકાત પાંચ ટકાની કરી તે ત્રણ વરસ સુધી ચાલુ રહી પણ ૧૮૭૮મા જાડા કાપડ ઉપરની જકાત ઠાઠી નાંખવામાં આવી. ૧૮૮૨માં સઘળી આયાત જકાત ઠાઠી નાખ્યા પછી બાર વર્ષે ૧૮૯૪ માં જ્યારે ફરીથી પાંચ ટકા જેટલી આયાત જકાત નાંખવામાં આવી ત્યારે ઈંગ્લંડમાં તેની વીરૂદ્ધ ઘણો વાંધો લેવાયો જેને પરીણામે કાપડ ઉપરની જકાત ઘટાડીને સાડાત્રણ ટકાની કરી અને હીંદમાં જે કાપડ ગને તેના ઉપર પણ સાડા ત્રણ ટકા જકાત લેવાનું ઠરાવ્યું અને સુતર તથા ટવીસ્ટ ઉપર જકાત તદન માફ થઇ. કાપડ ઉપરની આયાત જકાત વધારવાના પ્રયત્ન ૧૯૧૫-૧૬ માં થયા પણ તે નીષ્ફળ ગયા અને ૧૯૧૮ માં એવાજ પ્રયત્ન ફરીથી થયા ત્યારે કાપડ ઉપરની આયાત જકાત વધારીને સાડાસાત ટકા કરવામાં આવી. અગાઉ ખાંડ ઉપરની જકાત બીજી સાધારણ ચીજે ભારે જ હતી પણ જરમની તથા આસ્ત્રીયાની બીટ-માંથી બનાવેલી ખાંડની આયાત બહુ વધી ગઇ અને તેનું કારણ એમ સમજાયું કે પરદેશમાં વધારે સસ્તે ભાવે એ વેચાય તે માટે એ બનાવનારાઓને ખાસ મદદ મળતી હતી. આથી એ મદદ જેટલી આયાત જકાત નાંખવામાં આવી પણ તેટલાંથી એ ખાંડની આયાત ઘટી નહીં ત્યારે ૧૯૦૦ માં એ વધારી છતાં તેનું પરીણામ હીંદમાં ખાંડ બનાવવાના ઉદ્યોગને ઉત્તેજન આપવાનું નહીં પણ જરમની તથા આસ્ત્રીયાની બીટની ખાંડને જોગે ચીન, જાવા તથા મોરીશસની ખાંડને ઉત્તેજન આપવામાં આવ્યું. એ આયાત ત્યાર પછી કેટલી વધી છે તે વાચનારાઓ જાણે છે. નીકાશ ઉપર ત્રણ ટકા જેટલી સામાન્ય જકાત ૧૮૬૦ના વર્ષ સુધી હતી પણ તેમાંથી ધીમે ધીમે કેટલીક ચીજોને મુક્ત કરવામાં આવી જેથી ૧૮૭૫ માં માત્ર ચોખા, તેલ, ગળી, તથા લાખ ઉપરજ નીકાશ જકાત લેવાની રહી તેમાંથી પણ છેલ્લી ત્રણ ચીજો ઉપરની જકાત ૧૮૮૦ માં કાઢી નાંખવામાં આવી જેથી તે પછી માત્ર ચોખા ઉપરજ નીકાશ જકાત લેવાતી રહી. ૧૯૧૬-૧૭ માં ચા તથા જુટ ઉપર નીકાશ જકાત નાંખાઇ અને હમણાં ચામડાંની નીકાશ ઉપર જકાત નંખાયલી આપણે જાણીએ છીએ.

દેશના કે સામ્રાજ્યના ઉદ્યોગોને રક્ષણ આપવાની પદ્ધતી હીંદમાં અંગ્રેજના રાજ્યમા કોઇ કાળે ન હતી એમ ઉપર આપેલા ઇતીહાસ ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાશે ઇંગ્લંડમા સરહદે વ્યાપારની નીરંકુશતાની રાજનીતી ૧૮૪૬ મા સ્વીકારી તેને પોણોસો વરસ થયાં નથી. ૧૮૪૦ ના વરસ અગાઉ લગભગ સઘળી વસ્તુઓ ઉપર ભારે આયાત જકાત લેવાતી જેને લીધે ચોરીછુપીથી વસ્તુઓ આયાત કરનારાઓનું જોર વધી પડયું હતું તે એટલે સુધી કે આવી "આડતરી રીતે" માલ લાવવા માટેના ભાવ જાહેર રીતે જુદા બોલાતા. તે વેળા આયાત જકાત માટે કાંઇ ધોરણ ન હતું. જકાત માટે ઠરાવેલા જુદા જુદા દરની સંખ્યા ૧૧૫૦ (અગ્યારસો પચાસ) ની હતી જેમાં ઘણીક તો તે માલની આયાત તદન અટકાવી દેવા માટેજ હતી. આવક ઉપરનો ઠર ઇંગ્લંડમાં દર પાઉંડે સાત પેન્સનો ૧૮૪૨ માં નંખાયો ત્યાર પછી આયાત જકાતની રૂઢીમાં સુધારો કરવાનું શરૂ થયું. તે અગાઉ

જકાતની રૂઢી એવી હતી કે ચીજનો ભાવ જેમ વધારે હોય તેમ તેની ઉપરની જકાતનું પ્રમાણ ઘટે જેથી તે ભાવ અમુક હદ સુધી વધે તો આયાત જકાત તદન બંધ પડે પણ ભાવ સસ્તા થવાથી પરદેશી માલની આયાત વધે ત્યારે જકાત પણ વધીને અંતરાયરૂપ થાય જેથી દેશના ઉદ્યોગોને રક્ષણ મળે. ૧૮૪૨માં જકાતની પ્રઢતી સુધારવાની શરૂઆત વેળા પણ ઈંગ્લંડના વડા પ્રધાન સર રોબર્ટ પીલે એટલી કબુલાત આપવી પડી હતી કે દેશના ઉદ્યોગને રક્ષણ આપવાનો નીયમ હું નહીં તોડું; તેમ છતાં આયાત જકાત ચાલુ હતી તે ૧૯૨૯ મા રદ થઇ. વેપારનું છુટાપણું અને રક્ષણની ગેરહાજરીનો ખરો સ્વીકાર એ વરસે થયો ગણીએ તો તેને પચાસ વર્ષ પણ થયા નથી. એટલામાં રક્ષણની રાજનીતીનો ઈતીહાસ તાજો કરવાનો પ્રસંગ આવ્યો છે. ઈંગ્લંડની સરકારે હમણાંજ જાહેર કર્યુ છે કે ઈંગલંડના ખેતીના ઉદ્યોગને મદદ કરવાનાં પગલાં ભરવામાં આવશે. એવી રીતે સરકારી ઉત્તેજન લડાઈ દરમ્યાન પણ અપાયું હતું જેને પરીણામે ઈંગલંડની પ્રજાનો ૪૦ ટકાને બદલે સાઠ ટકા જેટલો ભાગ સ્વદેશી અનાજ ઉપર જીની શકે એટલો અનાજ વધ્યો હતો. પણ ઓગણીસમાં સૈકાના પુર્વાર્ધ માં જે વેળા એવુંજ રક્ષણ આપવામાં આવતું હતું તે વેળાના અનુભવે એક વાત એ બતાવી કે જ્યારે દેશમાં કોઈ કારણથી પાક ઓછો થાય અથવા ન થાય તે વેળા ગમે તેટલા ઉત્તેજન છતાં પરદેશથી માલ મંગાવવાના પ્રયત્નો સફળ થતા નથી. હવે ફરીથી એવો વખત આવે તે વેળા એવીજ મુશ્કેલી નડે છે કે કેમ તે જોવાનું છે; પણ હીંદમાંથી અનાજ પરદેશ મોકલવાને પરીણામે પાછળથી પરદેશી અનાજ હીંદમાં આયાત કરવાની જરૂર ગયે વરસે પડી ત્યારે આવી મુશ્કેલી નડી હતી અને સરકારના ખાસ પ્રયત્નો ન હોત તો આટલો માલ પણ ન આવત એમ લાગ્યા વગર નહીં રહે.

ઔદ્યોગીક સંરક્ષણની રાજનીતી પાળવા જતાં શી શી મુશ્કેલીઓ નડે છે તેનો કાંઇક ખ્યાલ ઈંગ્લંડના છેલ્લા પંદર વર્ષ ના ઈતીહાસમાથી મળે છે. ઈંગ્લંડની સરકાર જ્યાં દેશના ઉદ્યોગોને આવું રક્ષણ આપવાને તૈયાર થઇ કે તુરત નીચે પ્રમાણે પ્રશ્નો ઉદ્ભવ્યાઃ—(૧) રક્ષણ આપવાની પદ્ધતી કઈ રાખવી? આયાત અથવા નીકાશ ઉપર જકાતથી એવું રક્ષણ આપવું કે આવક વેરા-માથી મુકતી રૂપે કે ખાસ સરકારી મદદ રૂપે? (૨) કયા ઉદ્યોગોને રક્ષણ આપવું? જે ઉદ્યોગોમા આવકનું પ્રમાણ ઘેાડું હોય તેને, કે જેમાં દેશના મજુર વર્ગનો ઘણો ભાગ રોજી મેળવતો હોય તેને, કે જેની પેદાશ ઉપર અન્ય ઉદ્યોગોનો આધાર હોય તેને, કે જેની પેદાશ ઉપર દેશના લશ્કરી સંરક્ષણનો આધાર હોય તેને? પરદેશી કાચા માલમાંથી તૈયાર માલ બનાવનારને કે દેશી કાચો માલ વાપરનારને? પેાતાનો માલ દેશમાજ ખપાવનારને કે પરદેશ ખાતે માલ નિકાશ કરનારને? હીંદમા ઔદ્યોગીક સરક્ષણની રાજનીતીની હીમાયત કરનારે આ અને આવા બીજા જે જે પ્રશ્નો નિકળે તેનો જવાબ આપવાને તૈયાર રહેવું જોઇશે.

સામ્રાજ્યના ઉદ્યોગોને મદદ આપવાની રાજનીતીની હીમાયત મરહુમ જોસફ ચેમ્બરલેને શરૂ કરી તેને લગભગ વીસ વર્ષ થયા છતાં આ સામ્રાજ્યના સર્વ વિભાગોના કોઇ પણ એક અથવા અમુક ઉદ્યોગોને એક સરખી રીતે લાગુ પડે એવી રીતના કર કે ઉત્તેજનના પ્રકાર હજી સુધી સુચવાયા નથી. સામ્રાજ્યના વિભાગો એટલા છુટા છવાયા છે કે તેમાંથીજ માલ આયાત કરવાને બદલે પાસે આવેલાં પરરાજ્યોનો માલ આયાત કરવાનું

વધારે પરવડે; વળી વ્યુટ તથા લોખંડની ચીજો શીવાય કોઈ બીજો કાચો પદાર્થ પુરતા પ્રમાણમાં સામ્રાજ્યમાં પેદા થતો હોય; કદાચ બીજા કોઈ એવા પદાર્થો હશે તો પણ એમ જોવું પડશે કે એમાંથી બનેલો માલ સામ્રાજ્યમાંજ ખપી જશે કે પરદેશમા ખપાવવો પડશે પરદેશમાં ખપાવવા જતી વેળા હરીફાઈ તથા તે દેશની સરકાર જે જકાત નાંખે તેની અસરનો પણ વીચાર રાખવો પડે. આ સર્વ સંજોગોનો વીચાર કરીને નવી રાજનીતીની વીરૂધમાં હીંદી સરકારે ૧૯૦૩માં અભિપ્રાય આપ્યો હતો તે બદલવાને હાલમાં કાંઇ કારણ મળ્યાં હોય એવું આપણા જાણવામાં નથી અને તેમ છતાં સરકારે નવી રાજનીતી સ્વીકારી છે. રંગની આયાત યુનાઈટેડ કીંગડમમાંથીજ કરવી એમ ઠરાવ્યું છે, ચામડાની નીકાશ જકાતના પંદર ટકામાથી દસ ટકા જેટલો ભાગ સામ્રાજ્યના ઉદ્યોગ માટે વળતરરૂપે આપવાનું ઠરાવ્યું છે અને ગળી બનાવવાના હીંદના ઉદ્યોગને આવક વેરામાથી માફી આપી છે. હીંદી પ્રજા એ સર્વ માટે વાધો લે એમાં નવાઇ નથી કારણ કે એમાં નથી થયો હીંદના હીતનો વીચાર કે નથી લેવાઇ સામ્રાજ્યના હીતનો સાંગોપાંગ તપાસ; અધુરા, ઉપલકીયા, અને છુટક પ્રયત્નોનું પરીણામ હીતકારક થવાને બદલે નુકશાનકારક વધારે નીવડે તો આશ્ચર્ય પામવાનું કારણ નથી.

કુતરાના ગુચ્છા દારવાળ ઉનને બદલે વાપરી શકાય એવા હોય તે એકઠા કરી તેનો પણ કાપડ બનાવવા માટે ઉપયોગ કરવા ફ્રાંસે ઈંગ્લંડમાં એક મંડાણ સ્થપાયું છે જેનું નામ બ્રીટીશ ડૉગ્સવુલ એસોસીએશન છે બીજી ઈંડીયન ટેક્સ્ટાઈલ જર્નલના જુલાઇ માસના અંકમાં ૧૮૮મે પાને એ વીશે એવી ટીકા કરવામા આવી છે કે કાપડ વણવા કરતાં ભોજન ગુંથવા જેવાં કામમાં એ વધારે ઉપયોગી થઇ પડશે. હિંદમાં એવાજ પ્રયોગો કોઇએ કર્યા હોય તેમના અનુભવની વીગત અમને જો કોઇ લખી મોકલશે તો અમે અમારા માસીકમાં ખુશીથી છાપીશું.

હીંદુસ્તાનમાં આવેલી દરેક જગાને લગતી બને તેટલી સંપુર્ણ માહીતી પુરી પાડવાના હેતુથી 'ઈંડીયન ગાઇડ એંડ ડીરેક્ટરી' નામનું પુસ્તક મેશર્સ આનોલ્ડ વ્હાઇટ એંડ કંપનીએ બહાર પાડયુ છે. વેપારીઓને તે ઘણું ઉપયોગી થઇ પડવાનો સંભવ ધારીશકાય છે કેમકે તેમાં એ દરેક જગાને લગતો વેપાર મ્યુનીસીપાલીટીઓ, કોરટો, સ્કુલો, કોલજો, છાપાંઓ, હોટેલો, ડાક, મંગલાઓ, દેવળો, હોસ્પીટલો, મંડળીઓ, મુસાફરો માટે આવજા સગવડ પડતા માર્ગો, વગેરે તમામ પ્રકારની વીગત રજુ કરવાનો એમાં ઉદ્દેશ છે. કીંમત રૂપયા છ છે. જો પુસ્તક મંગાવવા પછી પસંદ ન પડે તો નાણા પાછાં આપવાને અને પોસ્ટનો ખર્ચ આપવાને પણ મેશર્સ આર્નોલ્ડ વ્હાઇટ કું. તૈયાર છે.

ખેતીવાડીને લગતા ૧૯૧૬-૧૭ ના વરસ માટેના આંકડાનું જે પુસ્તક થોડા માસ ઉપર બહાર પડયું છે તેમાંથી કેટલીક હકીકત આ માસીકના સપ્ટેંબર માસના અંકમાં ૧૧૧ મે પાને આપી છે. ખેડવા લાયક પણ ન ખેડાયલી જમીનનો વીસ્તાર દરેક વિભાગમા કેટલો છે તે એમા બતાવ્યું છે. ઘાસ ઉગાડવામાં આવતું હોય એવી જમીનના વીસ્તારને લગતી હકીકત આ અંકમાં આપી છે અને તે સાથે ઢોરની સંખ્યા પણ આપી છે તે ઉપરથી ઢોરોના ચારા માટે જે જમીન છે તે પુરતી છે કે ઓછી છે તે માલમ પડશે.

બ્રીટીશ ઇંડીયા સ્ટીમ નવીગેશન કંપનીના એજંટો મેશર્સ બીની એંડ કંપની સામે મી૦ વી. ટી. કૃષ્ણસ્વામી આયરે મદ્રાસની

હાઇ કોર્ટમાં દાવો માંડયો હતો જેમાં સ્ટીમર "મરકેયા" મારફતે ફરયાદીએ ચઢાવેલી ભોંયસીંગના પાંચસો કોથળામાંથી ગુમ થયેલા ૮૮ કોથળાઓ માટે નુકશાનીનો મહલો માગ્યો હતો બચાવ પક્ષની દલીલ એ હતી કે બીલ ઓફ લેડીંગની શરતો પ્રમાણે આવી નુકશાનીનો હક્ક ફરયાદીને નથી કેમકે એ માલ મેળવી લીધો ન હતો અને આ પ્રમાણે માલ ઘટી પડવા સંબંધી ખબર ત્રીસ દીવસની અંદર આપી ન હતી. નામદાર મી૦ જસ્ટીસ કુટસ ટ્રોટરે ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે બીલ ઑફ લેડીંગમાં એ વીગેની કલમ એવી નાના અક્ષરે અને એવી રીતે છાપવામાં આવેલી છે કે તે વીશે માલ મોકલનારનું ધ્યાન ખેંચાય નહીં અને તેથી એવી કલમ બીલ ઑફ લેડીંગમાં દાખલ કરવાથી માલ મોકલનારને બંધન કર્તા ગણી શકાય નહીં. ગુમ થયેલા ૮૮ કોથળા ભોંયશીંગની કીંમત દર મણે સવાઅગ્યાર રૂપ્યા લેખે ગણીને સ્ટીમર કંપનીએ ફરયાદીને આપવી તથા વકીલનો ખર્ચ પણ આપવો એવો ફોર્ટે હુકમ ફરમાવ્યો હતો.

હીંદની બહારના મુલકમાંથી પોતાને થયેલી આવક માટે હીંદમાં વેપાર કરનારી પેઢી આવક વેરો આપવાને બંધાયલી છે કે નહીં તે પ્રશ્નનો ચુકાદો થોડા વખત ઉપર મદરાસની હાઇકોર્ટની કુલ બેંચે આપ્યો હતો મી. રામાનુજમ ચેટીયરની પેઢી હીંદમાં તેમજ ફ્રેંચ કોચીન ચાયનામાં વેપાર કરતી હતી. હીંદની બહારના ભાગોમાં તેને થયેલી આવક ઉપર આવક વેરો મદરાસ ધલાકાની બ્રીટીશ સરકારનાં મેહેસુલ-ખાતાંએ માગવાથી આ મુકદમો ઉભો થયો હતો. નામદાર વડા જજે ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે આવક વેરા સંબંધી ૧૯૧૮ ના જે કાયદો હાલ હીંદમાં પ્રવર્તે છે તે બાંધનારાઓની જો એવી ઇચ્છા હોય કે હીંદની વેપારી પેઢીઓ પરદેશમાં જે આવક કરે તેની ઉપર પણ આવક વેરો લેવાય તો તેમણે કાયદામાં વધારે સ્પષ્ટ રીતે એ હેતુ દર્શાવવો ઘટતો હતો. એ કાયદો હાલ છે તે પ્રમાણે લેતાં પરદેશમાં થયેલી આવક ઉપર વેરો લઇ શકાય નહીં મદ્રાસ હાઇકોર્ટની કુલબેંચે ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે પરદેશો ખાતે થયેલી આવક હીંદમાં લાવવામાં આવી ન હોય ત્યાં સુધી તેના ઉપર હીંદમાં આવક વેરો લઇ શકાય નહીં.

ગળીના પાકવીશેના પ્રથમ વર્તારો

૧૯૧૯-૨૦ ના વરસ માટેનો હિંદી સરકારના આંકડા ખાતાએ તા. ૧૭-૧-૧૯ને દીને બહાર પાડયો છે જે ઉપરથી જણાય છે કે બ્રીટીશ હીંદુસ્થાનમાં એ પાકનો વીસ્તાર ૨૦૮૧૦૦ એકર જેટલો છે તે ગયા વરસ કરતાં સેંકડે ૨૬ ટકા જેટલો ઓછો છે. એમાંથી ૨૭૩૦૦ હુ ડ્રેવેટ ગળી નીકળવાની ગણતરી ગણવામા આવે છે જે ગયા વરસ કરતા સેંકડે ૧૫ ટકા જેટલી ઓછી છે. મદ્રાસ તથા સ યુકત પ્રાંતો શીવાય સઘળે હવાપાણી અનુકુળ હતા અને પાકની સ્થીતી એકંદર સારી છે એકર દીઠ પાકની ઉતર ગયા વરસ કરતાં સહેજ વધારે થવાની વકી છે. એનો વીસ્તાર માત્ર બેરપુર રાજ્યમા ૪૭૦૦ એકર અને સીધના બીજા ભાગોમાં મલીને મુંબઇ ઇલાકામા કુલ ૭૫૦૦ એકર જેટલો છે જે ગયા વરસ કરતા સેકડે ૧૧ ટકા જેટલો વધારે છે એ પાક સીંધમાં છે અને ત્યા ની સ્થીતી સારી છે મુંબઇ ઇલાકા માટેની મેની ઉતર ૧૬૦૦ હુંડ્રેવેટ જેટલી થવાની વકી લખવામાં આવે છે ગયે વરસે એ ઉતર ૧૦૦૦ ડ્રેડવેટ જેટલી હતી.

૧૯૧૯-૨૦ ના રૂના પાક માટે મુંબઇ સરકારના ખેતીવાડી ખાતાએ બીજી યાદી તા૦ ૧૯-૧૦-૧૯ ને દીને બહાર પાડી છે જેમા તા૦ ૧-૧૦-૧૯ સુધીની ખબરો આપવામા આવી છે અને તે અધુરી છે હજી વાવણીનું કામ ચાલે છે અત્યાર સુધીમાં બ્રીટીશ મુલકમા ૨૭,૮૭,૦૦૦ એકર અને દેશી રાજ્યોમા ૨૧,૫૭,૦૦૦ એકર જગામા રૂના પાક માટે વાવણી કરવામા આવી છે. સીધમાં એનો વીસ્તાર ફક્ત ૩૨,૮,૦૦૦ એકર છે એ રીતે મુંબઇ ઇલાકા માટે કુલ ૫૨,૭૨,૦૦૦ એકર વીસ્તાર છે તે ગયા વરસ કરતાં ૨૩ ટકા જેટલો વધારે છે પછ છેલા દશ વરસ માં તા૦ ૧ લી આકટોબરે જે વીસ્તાર હતો તેવી સરશાશ કરતાં પાચ ટકા જેટલો ઓછો છે. ગયે વરસે રૂના ભાવ ઉંચા હતા તેને લીધે વધારો થયો છે ગુજરાતમા રૂનો શરૂઆતનો પાક જુનના પખવાડયામાં અને પાછોતરનો પાક જુલાઇની આખેરમાં વાવવામાં આવે છે. પખવહાલમા બેજ વધારે હોવાથી ફરી પાક કરવો પડયો હતો તે શીવાય ગુજરાતમાં રૂના પાકની સ્થીતી બધે સારી છે સપ્ટેંબરમાં અતીશય વરસાદ પડયો તેની અસર ખાનદેશ જીલામા થઇ છે અહમદનગર તથા શોલાપુર જીલામાં વરસાદના અછતથી પાકને સહેજ નુકશાન થયું હતું પછ પાછળથી વરસાદ પડવાથી ઘોડો સુધારો થયો છે. ખાનદેશમા પાક તૈયાર થવા માંડયો છે એકંદરે પાકની સ્થીતી સારી છે. કર્નાટકમા વરસાદની તંગીને લીધે પાકને બે ત્રણ અઠવાડયા જેટલી ઢીલ થઇ છે. એ પાકને ફણગા ફુટવા માંડયા છે. સીધમાં થર અને પારકર જીલ્લામા એપ્રીલમા અને બાકીના સઘ જીલામા જુનમા વાવણી કરવામાં આવી હતી. એની સ્થીતી સારી છે. રૂના પાકનો વીસ્તાર જુદી જુદી જાત પરત્વે નીચે પ્રમાણે હતો:—

	એકર
બંગાળા રજપુતાના	૪૦૦૦૦
ધોળેશ	૧૭૫૨૦૦૦
ભરૂચ	૧૧૦૩૦૦૦

ખાનદેશ	૧૩૫૪૦૦૦
અહમદનગર	૧૯૯૦૦૦
વેસ્ટર્ન	૬૧૦૦૦
કુમટા ધારવાડ	૪૩૫૦૦૦
સીંધી	૩૨૮૦૦૦

તલના ૧૯૧૯—૨૦ના વરસના પાક માટે મુંબઇ સરકારના ખેતીવાડી ખાતાએ તા. ૧-૧૦-૧૯ સુધીની હકીકત ઉપરથી બીજી યાદી તા. ૧૩-૧૦-૧૯ ને દીને બહાર પાડી છે જે ઉપરથી માલમ પડે છે કે મુંબઇ ઇલાકામાં ખરીફ તથા રબીના પાકનો વીસ્તાર નીચે પ્રમાણે હતોઃ—

	બ્રિટીશ મુલક	દેશી રાજ્યો
	એકર	એકર
સીંધ	૩૧૦૦૦	૧૦૦૦
બીજા વિભાગો	૧૨૫૦૦૦	૩૩૦૦૦૦
કુલ મુંબઇ ઇલાકો	૧૫૬૦૦૦	૩૩૧૦૦૦

આ બેઉ મળી કુલ ૪૮૭૦૦૦ એકર જેટલો વીસ્તાર થયો તે ગયા વરસ કરતાં સેકડે ૧૩૧ ટકા જેટલો વધારે છે પણ છેલાં દસ વરસમાં તા. ૧ લી ઓકટોબરે હતો તેની સરેરાસ કરતાં ૪૫ ટકા જેટલો ઓછો છે. અનાજના પાક માટે વધારે જમીન જવાથી આ પાકનો વીસ્તાર જોઇએ તેટલો વધી શકયો નથી. સીંધમાં નહેરોની સગવડ થયું આ પાકના વીસ્તારનો વધારાનું કારણ છે. પંચમહાલમાં ભારે વરસાદથી નુકશાન થયું છે તે શીવાય ગુજરાતમાં બધે તલનો શરૂઆતનો પાક સારો છે. ખાનદેશ તથા નાશકમાં એની સ્થીતી સારી છે બાકી દક્ષણમાં એની સ્થીતી સારી નથી. કચ્છ ઓકમાં કેટલેક સ્થળે ચીમળાયો છે બાકી બધે તેની સ્થીતી ઠીક છે. કોંકણમાં પાક સારો છે. કરાંચી ખાતે અતી વરસાદથી અને થરપારકર જીલામાં વરસાદની અછતથી એને નુકશાન થયું છે. સીંધના બીજા ભાગોમાં એની સ્થીતી સારી છે. ખાનદેશમા કાપણી કરવામાં આવે છે બાકીના ભાગમાં પાકને કુલ આવ્યાં છે અને કેટલેક ઠેકાણે હુંડાં બાજયાં છે.

૧૯૧૯-૨૦ ના શેરડીના પાક વીશેનો બીજી યાદી મુંબઇ સરકારનાં ખેતીવાડી ખાતાંએ તા. ૧૩-૧૦-૧૯ ને દીને બહાર પાડી છે જે ઉપરથી જણાય છે કે એનો વીસ્તાર સીંધમાં ૭૦૫૦૦ એકર જેટલો છે જે ગયા વરસ કરતા ૨૮ ટકા જેટલો ઓછો છે. પાકની સ્થીતી બધે સારી છે.

ઘાસ ચારો અને ઢોર.

ઘાસચારો ઉત્પન્ન કરવામાં આવતો હોય એવી જમીનનો વીસ્તાર તથા ઢોરોની સંખ્યા ૧૯૧૫-૧૬ ના વરસમાં કેટલી હતી તે વીગત છેલા સરકારી પુસ્તક ઉપરથી નીચે દર્શાવી છેઃ—

જીલ્લો.	વીસ્તાર		ઢોરોની સંખ્યા. (૧૦૦૦)			
	હજાર એકર.	બળદ.	ગાય.	ભેંશ	વાછરડાં	બીજાં
અમદાવાદ	૧૩૫	૧૨૧	૯૭	૧૦૦	૧૬૭	૧૪૪
ખેડા... ...	૧૦૭	૧૦૪	૩૪	૧૧૮	૧૬૨	૭૨
પંચમહાલ ...	૮૭	૧૨૪	૮૪	૪૧	૧૩૯	૮૦
ભરૂચ ...	૫૧	૫૮	૧૪	૩૦	૪૯	૪૯

જીલ્લો.	વીસ્તાર. હજાર એકર.	બળદ.	ગાય.	ઢોરોની સંખ્યા. (૧૦૦૦) ભેંશ.	વાછરડાં.	બીજાં.
સુરત ...	૨૮૦	૧૧૫	૭૦	૫૨	૧૩૬	૧૦૧
ખાનદેશ ...	૬	૩૯૫	૨૧૧	૧૨૧	૩૧૫	૪૦૫
નાશક ...	૯૦	૨૬૯	૨૦૩	૬૩	૧૬૮	૨૫૭
અહમદનગર ...	૧૧	૨૯૧	૧૮૯	૩૨	૧૯૧	૬૫૬
પુના ...	૯૩	૨૫૬	૧૭૦	૫૧	૧૬૭	૪૨૬
સોલાપુર ...	૧૨૪	૧૭૬	૧૦૭	૩૪	૧૩૬	૪૭૧
સતારા ...	૩૩૧	૨૩૪	૧૪૬	૧૦૬	૧૬૫	૪૭૭
બેલગામ ...	૮૮	૧૭૮	૬૬	૧૨૪	૧૭૩	૨૮૨
બીજાપુર ...	૬	૧૮૬	૬૧	૭૧	૧૬૩	૩૪૭
ધારવાડ ...	૫૩	૨૧૬	૧૦૫	૧૦૬	૧૮૭	૨૦૧
થાણા ...	૧૩૨	૧૫૬	૧૨૧	૭૭	૧૩૮	૭૫
કોલાબા ...	૨૮	૧૦૦	૮૫	૭૨	૬૬	૩૫
રત્નાગીરી ...	૩૮	૬૬	૪૪	૩૬	૫૬	૧૬
કાનરા ...	૪૨	૮૫	૬૭	૪૬	૮૪	૩
કુલ મુંબઇ ઇલાકો.	૧૭૧૨	૩૨૦૮	૧૬૫૦	૧૩૦૪	૨૭૪૨	૨૫૪૬
સીંધ ..	૩૭	૬૧૬	૭૦૪	૨૮૬	૫૬૫	૧૬૩૧
સંયુક્તપ્રાતો ..	૧૧૮૬	૧૦૬૧૩	૬૮૫૩	૪૬૬૬	૬૬૦૩	૧૩૫૧૬
બીહાર-ઓરીસા	૩૬	૬૫૧૬	૫૮૧૬	૨૨૮૦	૫૪૭૬	૧૬૭૪૩
પ જાબ ...	૪૦૫૬	૪૫૮૬	૩૬૬૬	૩૧૮૬	૪૦૪૧	૧૦૫૭૬
બરમા ...	૮૪	૧૪૧૬	૧૩૮૦	૮૫૬	૧૬૪૧	૩૪૬
મધ્યપ્રાતો ...	૪૬૩	૩૨૪૦	૨૬૪૪	૧૧૨૩	૨૭૧૬	૧૩૮૬
બ ગાલ ...	૧૮૭	૮૬૦૨	૭૦૬૫	૬૪૨	૮૩૮૩	.. ..
મદ્રાસ ...	૩૪૭	૬૭૪૮	૫૩૮૧	૩૭૫૦	૫૮૭૮	૧૮૩૮૦
બ્રીટીશ હીંદમાં કુલ.	૮૧૬	૪૬૪૧૬	૩૭૬૧૬	૧૬૭૮૪	૪૩૧૧૨	૬૦૦૭૬

ગારસેલ્સની ૨ ગીત, લાંદીઓ. સફાઇદાર અને મજબુત.

વેપારી આંકડાઓ.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કિંમત.

ઇ. સ. ૧૯૧૧ ની સાલના કસ્ટમ સરકયુલર નંબર ૫ મા માં બતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે ખાંડ ઉપર કેટલી જગાત થશે, તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઇ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ સપ્ટેંબર ૧૯૧૯ માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઇ પડી હતી તે તથા કસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હંદ્રવેટની સરેરાશ શી કિંમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમાં વરસની શરૂઆતથી આજ સુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કિંમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત.	ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના સપ્ટેંબર માસમાં થયેલી આયાત.		૧૯૧૮ ની પહેલી ઑકટોબર પછી થયેલી આયાત.	
	જથ્થો.	દર હંદ્રવેટની સરેરાશ કીંમત.	જથ્થો.	દર હંદ્રવેટની સરેરાશ કીંમત.
	હંદ્રવેટ.	રૂા. આ.	હંદ્રવેટ.	રૂા. આ.
ખાંડ ગાંગડીવાળી ૧૬ જાતની	.....	.....	૨૬	૨૫—૦
,, ,, સુંવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૩૨,૭૬૦	૨૯—૧૨	૧,૨૯,૨૯૬	૨૭—૪
,, ,, સુંવાળી ૧૬ જાતમાંથી	.....	.....	.....	.....
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૨૩ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની	૪,૮૮,૩૬૧	૨૫—૧૨	૬૧,૧૧,૨૦૮	૧૮—૮
,, ,, જાવાની અથવા જાપાનની ૧૬ થી ૨૨ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની	૧,૭૫,૯૨૭	૨૨—૪	૧૬,૬૩,૨૨૮	૧૭—૪
,, ,, જાવાના અથવા જાપાનની ૧૫ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી	.....	.....	૬,૭૩૩	૨૩—૦
,, ,, મોરીસીયસની ૧૬ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની બરોબરી કરે એવી	૧૧	૨૭—૪	૧૨,૫૧,૧૫૭	૧૭—૪

IMPORTS OF SUGAR.

ખાંડની આયાત.

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં ૧૯૧૯ ના આગસ્ટ મહિનામાં શેરડીની ખાંડ નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતી:—

	શેરડીના પાક	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	હંદ્રવેટ	હંદ્રવેટ.
બંગાળા	૨,૯૧,૩૧૨	૩,૩૨,૭૫૮
મુંબઇ	૧,૧૮,૮૪૧	૨,૩૧,૧૯૨
સિંધ	૫૨૦	૧,૫૧,૨૬૮
મદ્રાસ	૧,૮૦,૫૦૧	૫,૬૯૪
બર્મા	૧૬,૭૮૦	૬,૮૨૫
	૬,૧૬,૬૫૪	૭,૨૮,૦૩૯

જુદા જુદા દેશોથી શેરડીની ખાંડની આયાત કેટલી થઈ હતી તે દર્શાવવા માટે એપ્રીલથી આગસ્ટ સુધીના પાંચ માસ માટેના આંકડાં નીચે આપ્યા:—

	હંદ્રવેટ.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ	૭	૧,૭૨૬
સીલોન	૬	૬૫
સ્ટ્રેટ સંસ્થાનો	૭,૬૫,૬૨૫	૧,૭૫,૭૪૦
જાવા	૨૧,૮૬,૬૧૭	૨૨,૬૩,૪૪૮
ચીન	૧૪,૦૭૭	૬૭,૩૬૨
જપાન	૫,૨૬૨	૧
ઇજીપ્ત	૬,૬૭૮	૨૧,૭૬૬
મોરેશસ	૪,૭૦,૬૬૪	૧,૭૮,૨૩૯
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૨,૦૦૬	૩,૦૮૯
બીજા દેશો...	૨૮૯	૧૪
	૩૪,૫૦,૬૭૬	૨૭,૭૧,૪૮૦

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના જુલાઇ માસમાં હિંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં:—

સુતર (રતલ ૧૦૦૦)

	૧૯૧૮	૧૯૧૯
બ્રિટીશ ઇન્ડીયા		
મુંબઇ	૩૭,૭૭૫	૪૨,૪૪૯
મદ્રાસ	૩,૮૮૮	૩,૯૮૬
બંગાળા	૨,૬૩૦	૩,૦૩૬
યુનાઇટેડ પ્રૉવીન્સીઝ	૨,૭૦૨	૩,૩૩૦
અજમેર મેવાડ	૧૯૪	૧૮૪
પંજાબ	૩૮૭	૨૭૧
દીલ્હી	૨૪૬	૨૮૧
મધ્ય પ્રાંતો તથા બિરાર	૩,૦૪૫	૩,૧૦૨
બ્રિટીશ ઇંડીયામાં કુલ	૫૦,૯૫૧	૫૬,૬૪૪
દેશી રાજ્યો	૩,૦૧૪	૩,૦૮૩
એકંદર કુલ	૫૩,૯૬૫	૫૯,૭૨૭

કાપડ

		રતલ વાર (૧૦૦૦)	રતલ વાર (૧૦૦૦)
બ્રિટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	રતલ	૨૬,૧૭૮	૨૭,૧૧૮
	વાર	૧,૧૩,૦૩૮	૧,૧૯,૭૬૨
મદ્રાસ	રતલ	૧,૫૭૯	૧,૨૧૦
	વાર	૩,૮૪૯	૩,૬૬૨
બંગાળ	રતલ	૩૫૪	૪૬૦
	વાર	૧,૮૬૦	૨,૩૫૮
સંયુકત પ્રાંતો	રતલ	૮૮૮	૧,૧૧૩
	વાર	૨,૦૬૯	૩,૮૦૭
અજમેર મેવાડ	રતલ	૧૧૫	૬૬
	વાર	૪૦૧	૩૩૦
પંજાબ	રતલ	૧૦૭	.....
	વાર	૪૨૨	૩
દીલ્હી	રતલ	૭૫	૬૮
	વાર	૧૧૫	૨૪૪
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧,૩૬૧	૧,૫૪૧
	વાર	૫,૪૫૭	૬,૧૮૦
બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૩૦,૬૬૨	૩૧,૬૬૯
	વાર	૧,૨૭,૨૪૫	૧૩૬,૬૪૯
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧,૯૦૨	૧,૬૮૩
	વાર	૬,૬૬૯	૭,૩૨૬
એકંદર (ટોટલ)	રતલ	૩૨,૫૬૪	૩૩,૬૫૩
	વાર	૧,૩૩,૬૪૪	૧,૪૩,૯૭૬

INPORT OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના આગસ્ટ મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ઝ.	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડ
ગ્રે						
નં. ૩૧ થી ૪૦	૮૩,૬૫૦	૧૦,૨૦૦	.....	૧,૦૦૦	.....	૯૪,૮
નં. ૪૧ થી ૫૦	૨૬,૬૪૯	૨૭,૩૮૨	.....	.....	.....	૫૪,૦
નં. ૫૦ થી ઉપર						
બીજા રંગોવાળું	૪૮,૨૭૮	૪૮,૫૦૨	.....	૫,૦૦૦	.....	૧,૧૧,૧
નં. ૩૧ થી ૪૦	૨,૪૩,૮૪૯	૨૨,૮૦૦	૮૩,૮૦૧	૩૫,૨૦૦	.....	૩,૮૫,૧
નં. ૪૧ થી ૫૦	.....	.....	.....	.....	૪,૪૦૦	૪,૬
નં. ૫૦ થી ઉપર.	.....	.....	.....	૫૮,૮૦૦	.....	૫૮,૮
ટોટલ	૪,૧૨,૪૨૬	૧,૦૮,૮૮૪	૮૩,૮૦૧	૧,૦૦,૦૦૦	૪,૪૦૦	૭,૦૬,૫૧૧

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના આગસ્ટ માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના માલના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત.	૧૯૧૯ ના તા. ૧ લી આગસ્ટ ને દિને સ્ટૉક.	૧૯૧૯ ના આગસ્ટમાં થયેલી ડીલીવરી.	૧૯૧૯ ની ૧ લી સપ્ટેંબર તારીખે સ્ટૉક.	૧૯૧૮ ની ૧ લી સપ્ટેંબર ને દિને સ્ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૨૮,૩૫૩	૨,૬૭૧	૨૯,૮૯૬	૨૭,૬૮૯
" " પેટી	૪,૩૪૮	૭૫૨	૪,૪૭૨	૮,૪૮૫
રેશમ તથા ઉનની પીસગુડઝ ગાંસડી.	૧,૧૦૮	૭૪	૧,૦૭૬	૧,૧૩૩
રેશમ તથા ઉનની પેટી.	૧,૧૮૫	૭૫	૧,૧૧૬	૧,૦૧૫
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉ) પેકેજીઝ	૪,૩૩૯	૧,૩૫૦	૩,૫૪૪	૫,૦૫૬
રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૩,૩૧૩	૨૪૯	૩,૪૯૫	૨,૭૫૦
ત્રાંબાના ટન	૧૯	૨૨	૪૭	૪૩૫
યલોમેટલ ટન	૧૩૬	૩૮	૧૫૯	૧૭૬

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે તા. ૮—૯—૧૯ પછી આવેલી અરજીઓના નંબર, અરજી કરનારના નામ તથા શોધ અથવા સુધારાનો વિષય નીચે પ્રમાણે છેઃ—

પેટંટ નંબર.	અરજી કરનારનાં નામ.	શા માટે.
૪૮૨૩	એફ્. એચ. કેટલ એંડ હોજ્સન એન્ડ સન્સ.	ટોપીઓમાં સુધારો.
૪૮૨૪	જે. એસ. આરથર એંડ એલ. જી. કીલબી.	ચુનો તથા બ્રામાઇનની નવી મેળવણી બનાવવાની રીત.
૪૮૨૭	સી. સી. સ્ટીફન.	રદી રબર તથા રબરની ચીજોને સાફ કરવાના સંચામાં સુધારો.
૪૮૨૮	મેઝર ગ્રાફ્ કંપની	માલને માપીને કીંમત ગણી કાઢનારો સંચો.
૪૮૩૧	પી. જે. એચ. મુર.	અનાજ સાફ કરવાની રીત તથા તે માટેનો સંચો.
૪૮૩૪	ડબલ્યુ. એચ. ડીકસન.	દીવાસળીઓ બનાવવાની રીતમાં સુધારો.
૪૮૩૫	એ. જે. એફ્. લી.	પાણીની સપાટી નીચે રહી શકે તેવાં વહાણોમાં સુધારો.
૪૮૩૬	એ. જે. એફ્. લી.	ડુબેલાં વહાણોનો માલ મેળવે એવું વહાણ.
૪૮૬૭	આર. એલ. દત્ત.	ફ્રેમેટની બનાવટ.
૪૮૪૬	ડી. આર. ગ્લેર.	લોખંડ તથા સ્ટીલની બનાવટમાં સુધારો.
૪૮૪૭	ડી. એચ. બીબ.	ઇંટનો આકાર બળતણને આપવાની રીત.
૪૮૫૨	એફ્. આર. ગ્રેહામયુલ.	બાળકોને દુધ પાવાની શીશીની ટોટીમાં સુધારો.
૪૮૬૦	પી. એન. મેહેતા.	પોટાશીયમ ફ્રેમેટ અને કેલ્શ્યમ ફ્રેમેટ બનાવવાની એક રીત.
૪૮૬૩	એસ. એ. રાઘવ આયંગર.	સુધો.
૪૮૭૬	ઓવન બોટલ કું.	બાટલી બનાવવાનાં સાધનો.
૪૮૮૮	જે. એ. મીનીટ એંડ જે. એ. લી.	કામ થઇ રહે એટલે પોતાની મેળે બંધ થાય એવું નળનું મુખ.

આ બાબતનો સઘળો પત્રવ્યવહાર "કન્ટ્રોલર ઑફ પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧ ઠાઉસિલ હાઉસ, કલકત્તા" એ પ્રમાણે કરવો. દરેક અરજી કરનાર ઉમેદવારે પેટન્ટ ઑફીસ હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન ઍક્ટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧૯૧૫ આપેલાં છે) વાંચીને પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના પ્રીન્ટેડ સ્પેસીફીકેશન્સ તેમજ પેટન્ટ ઑફીસનાં બીજાં પુસ્તકો નીચેને ઠેકાણે વિના મૂલ્યે જોવા દેવામાં આવશે:—

ગામ.	ઠેકાણું.
મુંબાઇ...	રેકર્ડ ઑફીસ.
	વિક્ટોરીયા જ્યુબિલિ ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, ભાયખલા.
	બોમ્બે ટેકસટાઇલ એન્ડ એન્જીનીયરીંગ એસોસીએશન, નં. ૧, એ, સ્સેકસ રોડ, પરેલ.
અમદાવાદ	આર. સી. ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ.
અલ્હાબાદ	પબ્લીક લાયબ્રેરી.
બેંગલોર	ઇન્ડીયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઑફ સાયન્સ.
કલકત્તા...	પેટન્ટ ઑફીસ, નં. ૧, કાઉસિલ હાઉસ સ્ટ્રીટ. સીવીલ એંજીનીયરીંગ કૉલેજ, સીબપુર.
ાનપૂર...	ઑફીસ ઑફ ધી ડીરેક્ટર ઑફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ યુનાઇટેડ પ્રોવિન્સીસ.
ક્ષા	ઑફીસ ઑફ ધી ડીસ્ટ્રીક્ટ બૉર્ડ.
દીલ્હી	ઑફીસ ઑફ ધી ડેપ્યુટી કમીશનર.
ઇદ્રાબાદ	ના. નિઝામના રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.
ાંચી	ઑફીસ ઑફ ધી સીટી ડેપ્યુટી કલેકટર.
લાહોર	પંજાબ પબ્લીક લાયબ્રેરી.
લન્ડન	પેટંટ ઑફીસ નં. ૨૫, સાઉથેમ્પટન બીલ્ડીંગ્ઝ, હોલ્બર્ન. સી.
મદ્રાસ	રેકૉર્ડ ઑફીસ એગમોર, કૉલેજ ઑફ એંજીનીયરીંગ.
માઇસોર	ઑફીસ ઑફ ધી સેક્રેટરી ટુ ગવર્નમેન્ટ જનરલ એન્ડ રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.
નાગપૂર...	વિક્ટોરીયા ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ.
પૂના	કૉલેજ ઑફ એંજીનીયરીંગ.
રંગૂન	ઑફીસ ઑફ ધી રેવન્યુ સેક્રેટરી, ગવર્નમેન્ટ ઑફ બરમા.
રૂરકી	થૉમસન કૉલેજ,
શોલાપૂર	ઑફીસ ઑફ ધી કલેકટર.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૧૯૦ સ૦ ૧૯૧૯ ના આગસ્ટ માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

Exports.	નિકાશ.	
ચીજનું નામ.	૧૯૧૮-રૂ. (૧૦૦૦)	૧૯૧૯-રૂ. (૧૦૦૦)
જીવતાં જનાવરો	૨૮૧	૨૪૦
બસ કરવા માટે રેસા	૨૪૪	૫૭
મીણબત્તી	૨૬૧	૩૩૨
સૉલ્ટપીટર	૯૮૩	૨૭૦
કેાલસા	૧૧૧	૬૪૨
કૉફી	૧૫૪	૮૦૧
કાથો, (સીંદરી)	૧૧૭	૧૧૧
ઢોરડાં	૧૬૧	૫૬
ઢવાએા	૪૧૧	૫૨૫
ગળી	૧,૮૮૫	૯૧૯
ઘરડાં બેડાં	૭૨૭	૬૦૬
લુગડાં, ચામડાં રંગવાની ચીજો કુલ ...	૨,૯૨૦	૨,૦૨૪
ફળ ને શાક	૪૨૯	૪૩૧
જીંગર	૨૪	...
ચોખા	૨૨,૯૨૫	૬,૧૩૫
ઘઉં અને ઘઉંના લોટ...	૧૮,૧૮૦	૧,૩૮૩
બીજી જાતના દાણા	૬,૩૭૪	૧,૪૮૫
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૪,૦૮૦	૧૬,૦૬૮
લાખ	૪,૨૮૩	૭,૧૯૧
કેળવાયલાં ચામડાં	૮,૦૭૪	૧૮,૮૪૬
અાતર	૩૭૪	૫૪૧
મેંગેનીઝ ઓર	૮૨૫	૫૩૩
અભરખ	૭૦૪	૬૬૮
સુખડનું તેલ	૫૩૯	૨૪૯
દીવેલ તેલ	૬૨૫	૫૭
કેાપરેલ તેલ	૮૯૬	૩૭૨
અળસીનું તેલ	૧,૦૫૪	૬૯
બીજી જાતના તેલો મળીકુલ	૪,૧૨૫	૧,૨૮૧
ખોળ	૭૫૮	૨,૬૬૦
ગરીણ	૪,૫૨૧	૧,૮૭૮

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮ રૂ. (૧૦૦૦)	૧૯૧૯ રૂ. (૧૦૦૦)
મીણ	૩૨૦	૭૨૧
રબર	૯૭૪	૬૩૫
વેલી	૪,૦૨૮	૧૦
કાપડ	૧	૫૪૯
કપાસીયાં	૩૧	૫,૪૪૦
લોયસીંગ	૬૬	૩,૫૪૧
અળસી	૩,૩૭૬	૨૨,૫૭૮
ખસખસ	૨૪	૧,૨૧૬
સરસવ	૬૦૫	૨,૩૯૮
તલ	૮૬	૧,૪૬૬
તેજાનો	૮૦૦	૧,૧૮૨
ખાંડ	૩૭૫	૩૦૬
ચા	૨૦,૩૬૮	૧૫,૫૭૮
રૂ	૧૬,૭૭૬	૩૨,૨૪૭
ટર્પીરટ અને યાર્ન	૪,૩૯૪	૧૫,૯૨૬
રૂમાલ અને શાલો	૩૪	૧૫૭
પીસ ગુડ્સ	૬,૦૦૯	૬,૬૦૧
શણ અને શણની બનાવટો	૫૪૬	૨,૭૩૪
જ્યુટ કાચું	૮,૩૫૮	૧૩,૩૦૭
રેશમ (કાચું)	૧૧૧	૪૪૦
રેશમ કુલ	૨૨૬	૪૫૬
ઉન કાચું	૭,૧૦૬	૩,૬૧૯
ઉનની ધાબલીઓ ને ગાલીચા વગેરે	૧૯૩	૪૪૪
તંબાકુ બીડી વિગેરે	૪૧૮	૪૩૨
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૩૮૬	૧,૨૯૨
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે આનગી નિકાશ	૨,૩૭,૨૪૩	૨,૫૬,૧૨૫

વેપારી પુછપરછ.

—:*:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી પુછપરછને લગતી વીગત આપીશું. અત્રેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું. પુછપરછની ખબર મોકલનારનાં નામ વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ તથા વેપારનો વિષય નીચે પ્રમાણે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ		
આઇ. ૧૦૯	મેન્ચેસ્ટરની એક પેઢી.	ઇંગ્લંડમાં રસાયણી પદાર્થો વગેરેની ખરીદી માટે આડત્યો રાખવા માગતી હોય અથવા પોતાને હીસાબે ઇંગ્લંડમાં વેચવા માટે હીંદમાં બનેલી ચીજનાં કન્સાઇન્મેંટ મોકલવાને તયાર હોય એવી હીંદી પેઢીઓ સાથે કામ પાડવા માગે છે.
,, ૧૧૦	સીકંદરાબાદ ખાતેની એક પેઢી.	રેશા ઘાસનું તેલ ખરીદનારાઓ સાથે કામ પાડવા માગે છે.
,, ૧૧૧	બેંગલોરની એક પેઢી.	એસબેસ્ટોસ, લાલ, લીલમ, માણેક કુરંદ, ક્રેબોલીન, ચીનાઇ માટી, ગેરૂ, ગાલણ, હરસોઢ, વગેરે ચીજોના ખરીદનારાઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૧૨	કરાંચીની એક પેઢી.	દવાઓ, દ્રાક્ષ, સુકો મેવો, ફ્રેન્સી આમડાં, ગુંદર, લાખ, કાચું રેશમ, રેશમી અથવા કસણી ભરતનુ કામ, છાપેલો માલ અને નવાઇની ચીજો પુરી પાડનાર સાથે કામ પાડવા માગે છે.
,, ૧૧૩	ઇજીપ્તમાં કેરોની પેઢી.	ઇજીપ્તમાં માલ ખરીદવા અથવા વેચવા માટે આડત્યો રાખવા માગતી હોય એવી હીંદી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૧૪	ફ્રાન્સમાં મારસેલ્સની પેઢી.	તેલનાં બીયાં, ઘઉં, દ્રાક્ષ, વગેરે આવાની ચીજો પુરી પાડનાર હીંદી વેપારીઓ સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

સારી કમાણી કરવાના એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલબા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્સીઅલ ઈન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઈમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામાં આવે છે. શીખવાનો વખત સૌને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી. રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. બોરડીંગ (ખાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગજપતી" છાપ.

હમારા સીમેંટ હીંદુસ્તાનમાં આયાત થતા સારામાં સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને જાણીતા ખાતાંઓમાં વપરાય છે. એનું પેકીંગ એક એક હંદરવેટના મજબુત કોથળાઓમાં આવે છે, જેથી પીપ કરતાં ઘણીજ સહેલાઈથી ઉંચકી શકાય છે.

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

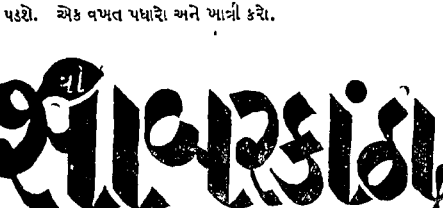
તાતા સન્સ એન્ડ કું૦

એજન્ટસ,

(૪૧) નવસારી બીલ્ડીંગ ફોટ, મુંબઈ.

નિરાશ થવાની જરૂર નથી

પરંતુ જો અન્ય વીશીઓમાં, ભોજન ગૃહોમાં કે ભપકાદાર લૉજોમાં, અને ખુદ પોતાને ઘેર પણ, અહીંના જેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટફુલ રસોઈ જમવાની આશા રાખશો તો જરૂર નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પધારો અને ખાત્રી કરો.

ઠે. મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ નં. ૨

(૩૦)

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

મુંબઈ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓઃ—

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિઓમાંથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જઠરાગ્ની સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કોવત આપે છે. (એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમાં આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી કું'ક સમય માટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની ટકતી શક્તિ છે.)

(૨) લીવરને પોતાનું કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે.

(૩) અજીર્ણની વ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન માંગને તાજાત આપે છે.

નોટઃ—ગર્ભવંતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવાવેાગ લાગુ થઇ શકતો નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે. કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦.

સ્ત્રીસેરો ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓમાં અને મગજમાં મુખ્ય પદાર્થ તરીકે સ્ત્રીસેરો ફોસ્ફેટનાં તત્વો રહેલાં હોય છે; અને જ્યારે તેનું પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે. અને અશક્તિને લઈ જુદાં જુદાં સંજ્યાબંધ દરદો ઉત્પન થાય છે. તેથી શરીરને કુદરતી રીતે મારફત આવે તેવા તત્વોમાંથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખરેખરી ખોટ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે. ડોક્ટોને મગજનો કે અંગભગનો પસારો નિરોગ જણાતો હોય તેમણે અમુક આ દવા વાપરવી. કીંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)

„ ૦—૧૪—૦ (નાની સાઇઝ.)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

(૩૯) પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કુંપની.

ની

અદ્‌ભુત શોધ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ—ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ.

"ડાયાસ્ટેસ્યમ" રોટલી, પુરી, વગેરે દરેક ખોરાક માટે,
એક શેર "ડાયાસ્ટેસ્યમ" નો એક મણ આટા સાથે મેળવી ઉપયોગ કરવાથી ખોરાક એકદમ હલકો અને ઘણોજ સ્વાદીષ્ટ બને છે અને પાચન શક્તિ વધારી લહેજતદાર બનાવે છે, અને ખોરાક ખાટો પડી જવાની અગર બગડી જવાની બીલકુલ ધાસ્તી રહેતી નથી. કીંમત, રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૦-૧૨-૦.

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" સાત્વિક ખોરાક, એ ઉછરતાં બાળક, વૃદ્ધ અને અશક્ત સ્ત્રી પુરૂષો, બચ્ચાંની માતાઓ, કામના બોજાને લીધે કંટાળેલા ધંધાદારીઓ, વીદ્યાર્થીઓ વકીલ, બારીસ્ટરો વગેરે મગજ મારી કરનારાઓ તથા જેઓની તબીયત અવાર નવાર કંઈને કંઈક નરમ ગરમ રહે છે, તેઓને માટે અમુલ્ય આશીર્વાદ સમાન છે.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" એ શરીરમાં હાડકાં, માંસ, લોહી વધારનાર અને મગજને પોષક અને જલ્દી પચી શકે તેવો ખોરાક હોવાથી ક્ષય તથા બીજા ભયંકર દરદોમાં એક અદ્‌ભુતમ ખોરાક છે. તે શરીરનો બાંધો મજબુત કરે છે, વજન વધારે છે અને કૈવત ટકાવી રાખે છે એટલે દરદોની બીલકુલ અસર થઈ શકતી નથી.

સવારના ખોરામાં ચાને બદલે "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા પીવાથી તમોને નુકશાન થવાને બદલે ફાયદો થાય છે, કારણ કે તે સ્ફુરતી લાવી આળસ ઉડાડી ક્ષુધા ઘટાડવાને બદલે વધારે છે. તમો ચાથી શું નુકશાન થાય છે તે સુમજો છો છતાં ચા છોડી શકતા નથી અને ચાના ગુલામ બની બેઠા છો તો ચાની ગરજ સારનાર સર્વ પ્રકારે ફાયદોજ કરતા આ "ન્યુટ્રેપ્યુલમ," ની ચા તમો શું નહીં પીઓ?

કીંમત રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૧-૪-૦

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ધી બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.

૫. બેલાસીસ રોડ, ભાયખલા,—મુંબઇ.

C B.

કણકિ બ્રધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કણકિ	એસ્યુ મીક્ષચર	(તાવમાટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કણકિ	એસ્યુ પીલસ્	(તાવ માટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કણકિ	ટોનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કણકિ	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)...		...	...	૧—૦—૦
કણકિ	કફ મીક્ષચર	(ખાસી માટે)	...	...	..	૧—૦—૦
કણકિ	કોલેરા મીક્ષચર	(ઝાડા માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કણકિ	ઇન્ડો આમ	(ગરીરના દુખાવા માટે)		...	...	૦—૮—૦

બીજા દવાને માટે લખો

Tel. "Kadki" Bombay—કણકિ બ્રધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ

(૪૮)

તહેવારને માટે ટોપી કયાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કંપની,

મારવાડી બજાર મુંબઈ.

વીલાયતી કીસ્તી મેકરની તાણીતી થયલી હાથી છાપની હંગેરીઅન બિગસેાર, સાઈકલ, મીરઝાપુર, વીગરે તથા બચ્ચાના ફેલ્ટી ડ્રેસેા તેમજ સાચી જરીની તથા નવી તરાહની ઇ દ્ર કેપ તથા વીક્ટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓનેા ઓર્ડર જલ્દી દમારે ત્યા હરહંમેસ તૈયાર છે તે લેાઈ જવામે ગુસ્સેા નહીં.

(૩૪) બહારગામના ઓર્ડર ઉપર ખુરતુ ધ્યાન આપવામાં આવશે.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Soulptors.

15, BANK STREET. FORT, BOMBAY.

Largest Importers of

Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
C A R

Telegrams:- "AIRSHIP"
&
Bombay.

Accessories
To buy from us.

MAKE US PROVE IT
BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેનો તફાવત કોઈ કહેશો કે?

હા કે ટ લો!

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ સાહેબ?

કાને સાંભળેલું સાચું માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઇને ખાત્રી કરવી પડે છે અને વખતો વખત જાતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતાં ન કોઇનું માનવું કે ન કોઇનું સભાંભળ્યું પણ સીધાજ સેંડ હર્સ્ટ રોડપર વંદ્રાવન મેનશનમાં " ધી ઈસ્ટર્ન મોટર હાઉસ "માંજ જવું જ્યાં મોટરકાર અને તેને લગતા તમામ સામાન કીફાયતે પુરો પાડવામાં આવે છે. આવીને કરી હોય તો હવે કરી જુઓ.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,
Can you send us your address? Our's is,
THE EASTERN MOTOR HOUSE,
11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,
BOMBAY.

C. B. 197.

PLEASE REMEMBER

MANEKLAL GORDHANDAS,

Offices -
Kapasia Bazar
AHMEDABAD.

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores.

Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c, Spinning & Weaving accessories, Healds Reeds, Yarn & Hardware

Dept.,

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.
Satisfaction Guaranteed.

Telegrams —
"Pramashaw"
AHMEDABAD.

Code :—A. B. C.
5th Edition.

C. B. 217.

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ–ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ખ્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૩૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા જાડા કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય–રૂા૦ ૨–૮–૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉત્તમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે મૃત્યુ પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવા છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવો જોઇએ.

સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપક–સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

ફેથેડૂલ સ્ટીટ—મુંબઇ નં૦ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શકિત.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શકિત ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનુ સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઇ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને આમી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, ચોરી મરડનતે પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની ક્રેાઇપણ જાતની ફરિયાદ તથા હસ્તની અટકાયત અને પાચન શકિતની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલ્પપ્રમ રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયા ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ ફ્રેએટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

બ્રાંચ ઓફીસ
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

વૈદ્યશાસ્ત્રો મણિશંકર ગોવિંદજી.
આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

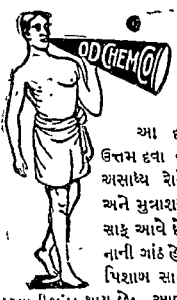
ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઈથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનુ દુખવુ, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવુ, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુકી નજર, ચહેરાનુ ફીકાપણુ, સાધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણુ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧ નો રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવનશકિત વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું ૬ ાને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અગવ્યુ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિસાબ કરવાની શંકા થાય છે; આવી સ્થિતમાં આ સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના ઠાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાબ ઘણીજ ગરમ, બળતા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમાં બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિસાબ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા બી પુરૂષને પિસાબમાં થતી દરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશકત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ આપી બી પુરૂષને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

ઘણાખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ ઓછું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાની હીલચાલ વગર બેાડા વખત લગણ બી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ બી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઈજા થઇ આવે છે ડાણુ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અગત્યના ભાગ કરતાં કબજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઇંજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા બેાડું નીકળે અથવા ઘણા વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં બેાછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાંઇ ક્ચરો હોય અથવા બુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તણખા મારતી હોય કે ઇંજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતા હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શકિત નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વાર વાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇંજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જરૂર અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતા વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇંજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુનથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં ખરાબ મુત્ર રહેવાથી ધીમી ફરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફકત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રુગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇપણ ઠારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ત્રીટ, ન્યુ યૉર્ક–અમેરિકા.

(૩૮) Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, NEW YORK U. S. A.

જરા જોશો કે ? ક્યાં ! અનાથ બાળકો તરફ—શું !

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને?

બચ્યો—અને બચાવો તોજ બચશે

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભું કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બે ધારો અમર નામના મેળવો.

લખો.
ઓ. સેક્રેટરીઓ,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
વઢવાણ કેમ્પ.

(૪૦)

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગર —મીણબતી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ગીલીટ સામટ વીગેરે ૧૪૦૦ હુન્નર ફ્રી મત ૨-૮-૦

હુન્નર પ્રકાશ બીજો —દીવાસળી, કાચ સુનથી સેટ, અર્કો વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર ફી ૩ ૧-૮-૦

હુન્નર સ ગ્રહ—છેલ્લામા છેલ્લી શોધખા, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી અભીપ્રાય ઉત્તમ અભીપ્રાય મલ્યો છે) કીમત ૩ ૧-૮-૦

સાબુનો હુન્નર —સસ્તે નવતા સાબુ, બાર સોપ, ટોયલેટ સોપ, સેવીંગ સોપ, વીગેરે હુન્નર કીમત ૩. ૦-૬-૦

હુન્નર માલીકા—૧-૨-૩ હેર ઓઈલ, અત્તર, લવ ડર, પોમેડ, સોપ, લાઇમજુસ, બામ, ઓયુમીક્ષચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીમત ૩ ૧-૪ ૦

હુન્નર દર્પણ—૨-૩-૪-સુગધી તેલો, ટેટ પેનકીલર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કાસમેટીક, જર્મન સીલ્વર અતરો, રંગ, વારનીસ, સ્પ્રેટ, હેરવાઈ, બાર સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીમત ૩ ૧-૦-૦

હુન્નર કળા જ્ઞાન —અગરબતી, સાઈ, ટોય ગીલીટ, કાચની આરસી, સોના રૂપાનુ પાણી વીગેર હુન્નર. કીમત ૩. ૦-૬-૦

ફોટોગ્રાફી- હુન્નર —કીમત ૩ ૦-૬-૦

હુન્નરમાળા નવીન – કીમત ૩ ૦-૪-૦

પોસ્ટેજ જુદુ

લખોઃ—હુન્નરોદય બુક ડીપો.

હુન્નરનાં પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ બનીઅન રોડ (ફી.) મુંબઈ નાં૦ ૯.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાઈટેલીઆ–નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શક્તી વર્ધક ખોરાક.

કેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

કેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણ હેર ઓઈલ તથા ઝમઝમ.

એ૦ એફ્. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જર્ધ્યાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (પેટંટ મેડીસીન, પ્રોવીઝન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)
ક્રીદા બીલ્ડીંગ—ઝુમામસજીદ—મુંબઈ.

વાંચો ! મંગાવો ! ! વાંચો !

આજે પાંચ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નાકાનું એકજ માસિક

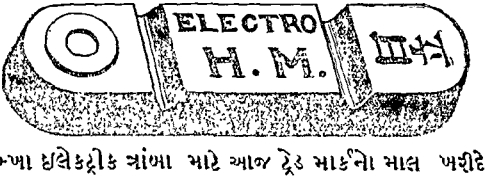
ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમા રેવન્યુ ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુની જુની ગાકભાજીના વાવેતર ક્યારે અને કઇ મોસમમા કરવા, એકુતોએ શોધું ખર્ચ કરી ઉપજ કેમ વધારવી વિગેરે વિષયોથી ભરપૂર આ એકજ માસિક છે નદ્દનાનો એક મગાવવાથી મફત મોકલવામા આવે છે વાર્ષિક લવાજમ ફક્ત રૂા ૨) બે રૂપીઆના રાખવામા આવેલ છે. લાયબ્રેરીને રૂા ૧–૮–૦ દોઢ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામા આવશે, માટે તુરત નમુના માટે લખો—

ઉપરાત અમો એ ખેતિવાડીને વગતા નીચે જણાવેલા પુસ્તકો બહાર પાડ્યા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ ખપ જવાથી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે —

૧ ફળઝાડ કુલબાગનુ બગીચાનુ પુસ્તક-	કિંમત રૂા ૧–૧૨–૦
૨ હિંદુસ્થાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત	,, રૂા ૧—૪–૦
૩ ખેતર, એ૦ તથા એડના હરીમ્માર વગેરે	,, રૂા. ૧—૪–૦
૪ પાણીની શોધ તથા તેના ઉપયોગી સાધન	,, રૂા ૧—૮–૦
૫ ખેતિના ધ ધામાથી પૈસા કમાવાની રીતી	,, રૂા ૧—૦–૦
(આ પુસ્તકમા જુદી જુદી જાતના બાતકોનો સમાવેશ થાય છે)	
૬ રેસમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેતકીનુ વાવેતર કરી રેસા બનાવવાની રીત	,, રૂા. ૦—૬–૦
૭ કુવામા પાણી વધારવા માટે બોરીંગ કરવાનો "ખેતિવાડી–વિજ્ઞાન"નો ખાસ અ૦	,, રૂા. ૦—૪–૦

દુલેરાય છોટાલાલ અંજારિયા, લીંબડી–કાઠીઆ૦ ૨

ચોખ્ખા ઇલેકટ્રીક ત્રાંબા માટે આજ ટ્રેડ માર્કનો માલ ખરીદો.

ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ,

(કુહારા શોજી કયશા લીમીટેડ.)

જાપાનમાં રજીસ્ટર્ડ થયલી

થાપણ.....ચેન ૧,૦૦,૦૦,૦૦૦.

હેડ ઑફીસ કોબે, જાપાન.

આયાત તથા નીકાસ કરનારાઓ તથા સ્ટીમરોના માલેકો.

ધી કુહારા માઇનીંગ કંપની લીમીટેડ.

થાપણ..... .....ચેન, ૭,૫૦,૦૦,૦૦૦.

પૂર્વ વિશ્વવૃતમાં ત્રાંબું, સોનું રૂપું, જસત, સીસું વગેરેની મોટામાં મોટી ખાણોના માલેકો અને પીતળ, મોરથુથુ, તેમજ ખાણોને લગતા સાંચાઓ અને ઇલેકટ્રીક મશીનરી વગેરે બનાવવાના મોટા કારખાનાના માલેકો.

શાખાઓ.

ઓસાકા.	બ્રુએનાઅર્સ.	સીડની.	ડાલરેન.
ટોકીઓ.	લંડન.	વલાડી વૉસ્ટોક.	મુકડેન.
યોકોહામા.	પારીસ.	હાર્બીન.	ટીએનસીન.
ન્યુયૉર્ક.	બર્લ.	સીંગાપોર.	હાંકો.
સાન ફ્રાન્સીસકો.	પોર્ટ સૈયદ.	હાંગકોંગ.	કલકત્તા.
બટેવીયા.	રોમ.	શાંગહાઇ.	

વગેરે, વગેરે.

કોઇ પણ વ્યાપારને લગતી પુછપરછ કે તપાસનો આભાર સહર્ષ થશે.

તારનું સરનામું.	મુંબઇની શાખા.
"કુહારા કંપની,"	૧૩૭. એસપ્લેનેડ રોડ, કોટ.
ટેલીફોન નં. ૩૬	મુંબઇ.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut Col. Raja Ramshing's
Travelling Despatch box.

TRADE MARK
G 110 A

સ્થાપના ઈ૰ સ૰ ૧૮૭૪ મા થઇ

ખાસ મુંબઇના નામદાર ગવરનરના
આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં
વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ત્રંક અને દરેક જાતના
બૉક્સ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનનાં દરેક ભાગના મહાન એક્ઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના

ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉક્સ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની ઑફીસો - અને પહેલીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉક્સની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જમીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કૅટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેક્ટરી કેમ્પ કરાંચી. શો રૂમ ના૰ ૬૭-૬ હોરનબી રોડ, મુંબઇ

અમારાં ધરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, જી સી આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજા ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી. આઈ ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજા ધીરાજ સાહેબ સર, કે સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી એસ આઇ, અને બીજા રાજ મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુબાઇના હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ મેમ્બરસ જજો, કર્નલો, કમાન્ડીંગ ઓફીસરો, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઇસરોય સાહેબના ઓનરરી એ. ડી. સી લેફ્ટેનન્ટ, પ્રાઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના ડેમાસ અને ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટંટ, ચેલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસરો, ડેપ્યુટી કમીશનરો; કલેક્ટરો, સુપ્રીન્ટેન્ડીંગ એન્જીનીયરસ, સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ પાયસરીગલ એસ્ટેટ, (દીલી) રેલવે મેનેજરો એકઝીક્યુટીવ એન્જીનીયરો, દીવાન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, મુબઇના માજી પોલીસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોન્ગ્રેસના રીસેપશન કમીટીના પ્રમુખ, એરીસ્ટરો, ડેપ્યુટી ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરજ્યન જનરલ સર સ્યુકીસ પારસી ૬ સી એસ. આઇ, એમ ડી. લેટ ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાળા પ્રમુખ હતા તે રૂપેરીયલ રેડ ફ્રોસ વોર હોસ્પીટલ, કે જેમા મેજર ઓનરેબલ સર, એફ રટેવર્ડ સી. આઇ ઈ ક્લકત્તા તથા મેજર એ. ઇ. વાકર આઈ એમ એસ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાકટરો વ્યવસ્થાપક હતા તે મોટી સરકારી હોસ્પીટલ, (યુરોપીયન સીવીલ સરજ્યનો લેફ્ટેન્ટો, કેપ્ટનો) (આઇ અમ. એસ) એમ ડી અને વિલાયતી ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, કોલેજોના પ્રીન્સીપાલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો તથા જાદા જાદા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે —

બાદશાહો ચાકુતી.

એને તે કારણથી ચુમાનેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરપાતન કાયમ રાખે છે આ રાજ્યશ્રી ચાકુતી નર્યા વિકારના તમામ વ્યાધી મટાડે છે અને વીર્ય વૃદ્ધ બનાવી ખરૂ પુરૂષાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ જણાવણ છે આ દવા વાપરવામા કોઇ જાતની પરેજળી જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂા ૬રા.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ–રાજકોટ–કાઠીયાવાડ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabolams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hessian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

95/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No:— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગળીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ડેપ્પાં, ખેળ, હરડાં, જેઠીમધ, એરંડાચરણાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરું, રાઈ, મેથી, દળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, ગુગળપાટ, ગુગળ, શણ, મનર, દેશી કાપડ વગેરે દેશની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમ ભમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરેસ, આફ્રીકા, પેરેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બજાર કરતાં ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકના આકત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાકી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.
વધુ માટે લખો.

તારઃ— "Fairrun."

ટેલીફોન— ઑફીસ ૩૫૬૩ રેસીડેન્સ ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને...

૯૫ ૧૦૭ મસ્જીદ બંદર રોડ, બારભાઈ મહોલા
મુંબઈ નં. ૩

ટેલીફોન ન. ૧૯૭૦.

તારનું સરનામું રવસીયા (Ravasia)

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

૨ગ અને ૨ગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મગાવનારા અને વેચનારા

પાકા રંગ	બેઝીક અને એસીડ	સલ્ફર ૨ગ	કેમીકલ્સ
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલ્ફર બ્લેક	બાયક્રોમ સોડા
ઉલ્ટા રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	,, પોટાશ
ડીરેકટ બ્લેક	મેલેકાઇટ ગ્રીન	,, યલો	બ્રાઉન શુગર લેડ
ડીરેકટ યલો	ઓરામીન II	,, ખાકી	લીથાજ ફ્રેક
ડીરેકટ ગ્રીન	ઓટાનીલયલો	,, બ્લ્યુ	ટેનીક એસીડ
ડીરેકટ પીંક	ઓરેજ II	,, કચ્છ	એન્ટીમની સોલ્ટ
બેઝો પરપ્યુરીન	સફ્રાનેટ B R	વિગેરે વિગેરે	ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
ડીરેકટ મેજેન્ટા	સાઇબ્રી ગ બ્લ્યુ		હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા
ડીરેકટ રૂબીન	વીકટોરીઆ બ્લ્યુ		સ્ટેનેટ સોડા
ડીરેકટ વાયોલેટ વિગેરે.	સ્ટે પીંગ રેડ વિગેરે વિગેરે		સોડીઅમ સલ્ફાઇડ
			કોસ્ટીક સોડા વીગેરે વીગેરે.

(૫૭)

આ માસિક ન. ૯૭૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ લિ૬ુ ઑફ્‌ઈન્ડ કે એન સેલ્સ પ્રેમમાં ઘોડીબા નારાયજી પનારસેએ છાપ્યુ છે અને શ્રી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને જુદેા માટે જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઇ ઓલ્ડ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોટમા પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

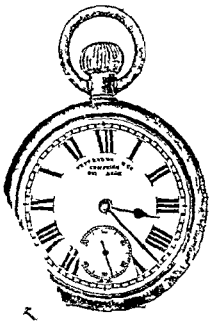
Registered No. B. 810.

પુસ્તક ૧૨ મું VOL. XII. DECEMBER 1919 ડીસેમ્બર ૧૯૧૯. અંક ૬ ઠો. No. 6.

SERVICE

West End Watches

give you life-long service because they are made of such excellent materials by skilled labour No other watches in India can approach them in STRENGTH ACCURACY – DURABILITY Here is one specially recommended

The "CAMPAIGN"

Full jewelled movement with 15 rubie , real compensation balance SUBSTANTIAL CASES

	NICKEL SILVER	STERLING SILVER
Open Face	Rs 34	Rs 44
Hunting	„ 37	„ 50
Half Hunting	„ 40	„ ?

Catalogues free on application

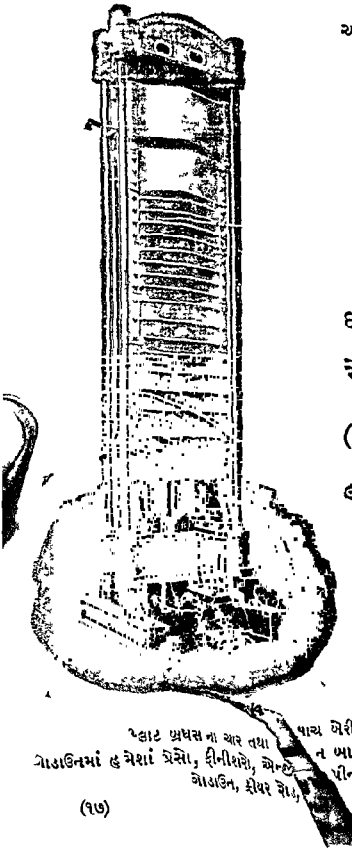
West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co

31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.

દ્રુએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.

નાંઃ ૩૧ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખ્ય સપેશીઍલીટી ડકન સટુઅરટ ઍંડ કુાં૦ લીમીટેડની રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા પમપીંગ ઇનજીનો.

દી. સી. અને ઍ. સી. ઈલેકટ્રીક મોટરો ના "મેરલી મેકર" ના સીલીંગ ફેનસ (પંખા) અને ઈલેકટ્રીક લાઇટના ફીટીંગસ.

નવાં ૨૦'×૬×૨૬૦ ના લેન્કેસાયર

બોઈલરો.

સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ પ્રેસ ના ચાર તથા પાચ ઍરીંગના જીનો તથા ઓપનર.
ગોડાઉનમાં હમેશાં ગ્રેસો, દીનીશરો, અને ન બાઈલર, લેધ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ
ગોડાઉન, સ્ટોર રો., પીન્સીસ ડૉક સામે

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ
દ્રુએટ ચક્કના એન્ડ કું૦ ...	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડિઆદ	૪ એ
ગિરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી ...	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	૫ એ
ધી ઈન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	૫ એ
નગીનદાસ અને માણેકલાલ	૬ એ
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ ...	૭ એ
ધી ઈન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ. ...	૮ એ
જે. બાલામલની કું.	૮ એ
ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું. ...	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેપ્સી	૧૧ એ
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું. લી. ...	૧૨ એ
ટુંકી જાહેર ખબરો...	૧૩ એ
વા. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું ...	૧૪ એ
રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ ...	૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	૧૫ એ
ઇ. એસ. પટાવાલા	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડયા લી. ...	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું. ...	૧૯ એ
સી. એન. દાવરની કું.... ...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	૨૧ બી
ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	૨૨ બી
ધી ઈન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦ ...	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી. ...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મોલસ્ટર્સ કું. ...	૨૪ બી
કાર્નીક બ્રધર્સ	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું.	૨૫ બી
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	૨૫ બી
ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ	૨૬ બી

INDEX.

Name of Advertiser.	Page.
West End Watch Co.	1 A.
Drewet Chowna and Co. ..	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A.
Amrutanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ...	5 A.
Nagindas and Manekla! ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A.
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroza M. Dustoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co.	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
Jivraj G. Nensi	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
Short Advertisements	13 A.
Dr D. Writer & Co.	14 A.
M. H. Shastri	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.	14 A.
State Management of Railway.	15 A.
B. L. Thosar	15 A.
E. S. Patanvala	15 A.
Rangoon Samachar Press ...	16 A.
Davada & Co.	16 A.
The Central Bank of India Ltd.	17 A.
Godrej Brothers	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	19 A.
C. N. Davar & Co.	20 A.
Vardhaman & Sons	21 B.
Goverdhandas Kursandas Hallu.	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
The British Express Maulsters Co.	24 B.
Karnik Bros.	25 B.
Mahale & Co.	25 B.
Motilal Mulchand & Co. ...	25 B.
The Eastern Motor House ...	26 B.

મનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	૨૭ બી	Maneklal Gordhandas ...	...	27 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહતા.	...	૨૮ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta.		28 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	...	૨૮ બી	Nanalal Goverdhandas...	...	28 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	૨૯ બી	Manishanker Govindji	...	29 B.
સપટ કંપની.	...	૩૦ બી	Sapat & Co.	...	30 B
ઓડી. કેમીકલ કું	...	૩૧ બી	Od. Chemical Co. ...	...	31 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી	...	૩૨ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji		32 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	૩૨ બી	Jivraj Gocildas Nenshi	...	32 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	... ...	૩૩ બી	Godrej Brothers ...	...	33 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગોરક્ષક સભા	...	૩૩ બી	Mahuva Gauraxak Sabha	...	33 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...	...	૩૪ બી	Kathiawad Hindu Anathashram.		34 B.
આર. જી. કામદાર ...	...	૩૪ બી	R. G. Kamdar	...	34 B.
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા	...	૩૫ બી	Amritlal Maneklal Davavala	...	35 B.
દુલેરાય ઓટાલાલ અંજરીયા	...	૩૫ બી	Dulerai Chhotalal Anjarlya	...	35 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	૩૬ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ...		36 B.
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઇ એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૭ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros..		37 B.
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું	...	૩૭ બી	The Parastan Perfumary Co.	...	37 B.
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ	...	૩૮ બી	The Cochara Trading Co. Ltd....		38 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ	..	૩૯ બી	Gulamhussein Esmalji & Brothers.		39 B.
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડ		૪૦ બી	The National Siment Manu. Co. L.		40 B.
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	... ...	૪૧ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ...		41 B.
ડા. કાળીદાસ મોતીરામ	.. ...	૪૨ બી	Dr. Kalidas Motiram...	...	42 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ	... ...	૪૩ બી	Jagjiwandas Narayan...	...	43 B.
શ્રરજી વલભદાસની કું	.. ...	૪૪ બી	Shoorji Vallabhdas & Co.	...	44 B.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ			પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	...	...	૧ એ
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કું૦	...	...	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦		...	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નાડીઆદ	..	...	૪ એ
ગીરગાંવ કેમીકલ લેબોરેટરી	..	...	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	..	...	૫ એ
ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	...	..	૫ એ
નગીનદાસ અને મણીલાલ	...	...	૬ એ
એચ. વલભરામ એન્ડ કું.	...	...	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ	...	...	૭ એ
ધી ઇન્ડીયન કોટન કું૦ લીમીટેડ	...	...	૮ એ
જે. બાલામલની કું	...	...	૮ એ
ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું.	...	...	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦	...	...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	...	...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	...	...	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેણસી	...	...	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લી.		...	૧૨ એ
કુછ ભી જાહેર ખબરેં	...	..	૧૩ એ
ડા. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	...	...	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	...	...	૧૪ એ
ધી તેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	...	...	૧૪ એ
સ્ટેટનો સરકારી વહીવટ	...	...	૧૫ એ
બી. એલ. બોસર	...	...	૧૫ એ
ઇ. એસ. પટણવાલા	...	...	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	...	...	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	...	...	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડ્યા લી.		...	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.		...	૧૯ એ
સી. એન દાવરની કું	...	...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	...	...	૨૧ બી
ગોવરધનદાસ કરસનદાસ હાલ્લુ	...	...	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦	...	...	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	...	...	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી.		...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મોલ્સ્ટર્સ કું		..	૨૪ બી
કર્નીક બ્રધર્સ	..	...	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું	.	...	૨૫ બી
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	...	..	૨૫ બી
ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ	.	...	૨૬ બી

INDEX.

Name of Advertiser.			Page.
West End Watch Co.	...	...	1 A.
Drewet Chowna and Co.		..	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.			3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad			4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory		...	4 A.
Amrutanjan Depot	...	...	5 A.
The Indian Claim Agency		...	5 A.
Nagindas and Manekla!		...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	. .		6 A
The Bank of Taiwan Limited		...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd.		...	8 A.
J Balamal & Co.	...	...	8 A.
Phirose M. Dastoor & Co.		...	9 A.
The Rio Chemical Co.		..	10 A
The Lakshmi Art Printing Works			11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah		...	11 A.
Jivraj G. Nensi	..	...	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.			12 A.
Short Advertisements	. .	...	13 A.
Dr D. Writer & Co.	...	...	14 A.
M. H. Shastri	...	...	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.			14 A.
State Management of Railway.			15 A.
B. L. Thosar	...	...	15 A.
E. S. Patanvala	...	...	15 A.
Rangoon Samachar Press		...	16 A.
Davade & Co.	...	...	16 A.
The Central Bank of India Ltd.			17 A.
Godrej Brothers	...	...	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.			19 A.
C. N. Davar & Co.	...	...	20 A.
Vardhaman & Sons	...	...	21 B.
Goverdhan das Kursandas Hallu.			22 B.
The Indian Cement Co. Ltd	...		22 B.
The Sabarkantha Boarding House			23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.			23 B.
The British Express Maulsters Co.			24 B.
Karnik Bros.	...	...	25 B.
Mahale & Co.	...	...	25 B.
Motilal Mulchand & Co.		...	25 B.
The Eastern Motor House		...	26 B.

મનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	૨૭ બી	Maneklal Gordhandas ...	27 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મ્હેતા. ...	...	૨૮ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta.	28 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	...	૨૮ બી	Nanalal Goverdhandas... ...	28 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	૨૯ બી	Manishanker Govindji ...	29 B.
સપટ & કંપની. ...	...	૩૦ બી	Sapat & Co.	30 B
ઓ.ડી. કેમીકલ કું	...	૩૧ બી	Od. Chemical Co.	31 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી	...	૩૨ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji	32 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	૩૨ બી	Jivraj Goculdas Nenshi ...	32 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	૩૩ બી	Godrej Brothers	33 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા	...	૩૩ બી	Mahuva Gaurakak Sabha ...	33 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...	...	૩૪ બી	Kathiawad Hindu Anathashram.	34 B.
આર. જી. કામદાર	...	૩૪ બી	R. G. Kamdar	34 B.
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા	...	૩૫ બી	Amritlal Manekla Davavala ...	35 B.
દુલેરાય ભોટાલાલ અંજરીયા	...	૩૫ બી	Dulerai Chhotalal Anjariya ...	35 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ...	...	૩૬ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ...	36 B.
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૭ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros..	37 B.
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું૦ ...	...	૩૭ બી	The Parastan Perfumary Co. ...	37 B.
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ	...	૩૮ બી	The Coohara Trading Co. Ltd....	38 B.
ગુલામહુસેન ઇસ્માલજી એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૯ બી	Gulambhussein Esmalji & Brothers.	39 B.
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ		૪૦ બી	The National Siment Manu. Co. L.	40 B.
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	... ...	૪૧ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ..	41 B.
ડા. કાળીદાસ મોતીરામ	... ...	૪૨ બી	Dr. Kalidas Motiram... ...	42 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ	... ...	૪૩ બી	Jagjiwandas Narayan... ...	43 B.
શ્રરજી વલભદાસની કું.	.. ...	૪૪ બી	Shoorji Vallabhdas & Co. ...	44 B.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ			પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	..	...	૧ એ
ડ્રેઅેટ ચવના એન્ડ કું૰	...	...	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગ્મોહનદાસની કું૰		...	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ	..	...	૪ એ
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	...	...	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	...	...	૫ એ
ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	...	..	૫ એ
નગીનદાસ અને માણેકલાલ	...	...	૬ એ
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	...	...	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ...		...	૭ એ
ધી ઇન્ડીયન કૉટન કું૰ લીમીટેડ.		...	૮ એ
જે. બાલામલની કું	...	...	૮ એ
ફીરોજ એમ. દસ્તુરની કું.	...	...	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૰...		...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ...		...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	...	...	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેણસી	...	...	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લી.		...	૧૨ એ
કું૰ની જાહેર ખબરો...	...	...	૧૩ એ
ડી. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	...	...	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી...		...	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૰		...	૧૪ એ
રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ	...	...	૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	...	...	૧૫ એ
ઇ. એસ. પાટણવાલા	...	...	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	...	...	૧૬ એ
દાવડાની કું૰ની	...	...	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડયા લી.		...	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગ્મોહનદાસ એન્ડ કું.		...	૧૯ એ
સી. એન. દાવરની કું.	...	...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	...	...	૨૧ બી
ગોવર્ધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	...	...	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૰ લી૰	...	...	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	...	...	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૰ લી.		...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મેલસ્ટર્સ કું		..	૨૪ બી
કર્ણાટક બ્રધર્સ	..	...	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું.	...	...	૨૫ બી
મોતીલાલ મુલચંદ એન્ડ કું૰	...	..	૨૫ બી

INDEX.

Name of Advertiser.			Page.
West End Watch Co. ...	...		1 A.
Drewet Chowna and Co.	..		2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.			3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad			4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory...			4 A.
Amrutanjan Depot	...	...	5 A.
The Indian Claim Agency		...	5 A.
Nagindas and Manekla!		...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	..	..	6 A
The Bank of Taiwan Limited ...			7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd.		...	8 A.
J Balamal & Co.	...	...	8 A.
Phiroze M. Dastoor & Co.		...	9 A.
The Rio Chemical Co.	..		10 A.
The Lakshmi Art Printing Works			11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah		...	11 A.
Jivraj G. Nensi	..	...	11 A.
The Indian Mercantile I. Co Ltd.			12 A.
Short Advertisements	...		13 A.
Dr D. Writer & Co.	...	...	14 A.
M. H. Shastri ...	...	...	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.			14 A.
State Management of Railway.			15 A.
B. L. Thosar	...	...	15 A.
E. S. Patanvala	...	...	15 A.
Rangoon Samachar Press		...	16 A.
Davada & Co. ...	...	...	16 A.
The Central Bank of India Ltd.			17 A.
Godrej Brothers	...	...	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.			19 A.
C. N. Davar & Co.	...	...	20 A.
Vardhaman & Sons	...	...	21 B.
Goverdhandas Kursandas Hallu.			22 B.
The Indian Cement Co. Ltd	...		22 B.
The Sabarkantha Boarding House			23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.			23 B
The British Express Maulsters Co.			24 B.
Karnik Bros.	...	...	25 B.
Mahale & Co.	...	...	25 B.
Motilal Mulchand & Co.		...	25 B.

માનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	૨૭ બી	Maneklal Gordhandas	27 B.
દાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મેહતા. ...	...	૨૮ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta.	28 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ ...	...	૨૮ બી	Nanalal Goverdhandas... ...	28 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	૨૯ બી	Manishanker Govindji ...	29 B.
સપત & પની. ...	...	૩૦ બી	Sapat & Co.	30 B
ઓડી. કેમીકલ કું	..	૩૧ બી	Od. Chemical Co.	31 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી	..	૩૨ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji	32 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	૩૨ બી	Jivraj Gocouldas Nenshi ...	32 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	... ...	૩૩ બી	Godrej Brothers	33 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગોરક્ષક સભા	...	૩૩ બી	Mahuva Gauraxak Sabha ...	33 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...	...	૩૪ બી	Kathiawad Hindu Anathashram.	34 B
આર. જી. કામદાર ...	...	૩૪ બી	R. G. Kamdar	34 B.
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા	...	૩૫ બી	Amritlal Maneklal Davavala ...	35 B.
દુલેરાય છોટાલાલ અંજારીયા	...	૩૫ બી	Dulerai Chhotalal Anjariya ...	35 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	૩૬ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ...	36 B.
લક્ષ્મીચંદ દોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૭ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros..	37 B.
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું૦	...	૩૭ બી	The Parastan Perfumary Co. ...	37 B.
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ	...	૩૮ બી	The Coohara Trading Co. Ltd....	38 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૯ બી	Gulamhussein Esmalji & Brothers.	39 B.
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ		૪૦ બી	The National Siment Manu. Co. L.	40 B.
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	... ...	૪૧ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ...	41 B.
ડા કાળીદાસ મોતીરામ	... ...	૪૨ બી	Dr. Kalidas Motiram... ...	42 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ	... ...	૪૩ બી	Jagjiwandas Narayan... ...	43 B.
શૂરજી વલ્લભદાસની કું.	.. ...	૪૪ બી	Shoorji Vallabhdas & Co. ...	44 B.

જાહેર ખબરનો અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ			પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	...	...	૧ એ
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કું૦	...	...	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦		..	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ	..	...	૪ એ
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	...	...	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	...	...	૫ એ
ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	...	..	૫ એ
નગીનદાસ અને મણેકલાલ	...	...	૬ એ
એચ. વલભરામ એન્ડ કું.	..	...	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ	...	...	૭ એ
ધી ઇન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ.		...	૮ એ
જે. બાલામલની કું૦	...	...	૮ એ
ફીરોઝ એમ દસ્તુરની કું.	...	...	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦	...	...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	...	...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	...	...	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેણસી	...	...	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું૦ લી.		...	૧૨ એ
ટૂંકી જાહેર ખબરો...	...	...	૧૩ એ
ડી. ડી. રાઇટર એન્ડ કું૦	...	...	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	...	...	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦	...	...	૧૪ એ
રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ	...	...	૧૫ એ
બી. એસ. થોસર	...	...	૧૫ એ
ઇ. એસ. પાટણવાલા	...	...	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	...	...	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	...	...	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી.		...	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.		...	૧૯ એ
સી. એન દાવરની કું....	...	...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	...	...	૨૧ બી
ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	...	...	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦	...	...	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	...	...	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી.		...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મોલસ્ટર્સ કું.		..	૨૪ બી
કર્મીક બ્રધર્સ	..	...	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું.	...	...	૨૫ બી
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	...	...	૨૫ બી
ધ [illegible]			[illegible]

INDEX.

Name of Advertiser.			Page.
West End Watch Co. ...	...	...	1 A.
Drewet Chowna and Co.		..	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.			3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad			4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory...			4 A.
Amrutanjan Depot ...	...		5 A.
The Indian Claim Agency	..		5 A.
Nagindas and Manekla!	...		6 A.
H. Vallabhram & Co. ...	...		6 A
The Bank of Taiwan Limited ..			7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd.	...		8 A.
J. Balamal & Co.	...	...	8 A.
Phiroze M. Dastoor & Co.	...		9 A.
The Rio Chemical Co.	..		10 A.
The Lakshmi Art Printing Works			11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah	...		11 A.
Jivraj G. Nensi	..	...	11 A.
The Indian Mercantile I. Co Ltd.			12 A.
Short Advertisements ...		...	13 A.
Dr D. Writer & Co. ...	...		14 A.
M. H. Shastri ...	...	...	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.			14 A.
State Management of Railway.			15 A.
B. L. Thosar ...	...	..	15 A.
E. S. Patanvala	...	...	15 A.
Rangoon Samachar Press		...	16 A.
Davada & Co. ...	...	...	16 A.
The Central Bank of India Ltd.			17 A.
Godrej Brothers	...	...	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.			19 A.
C. N. Davar & Co.	...	...	20 A.
Vardhaman & Sons	...	...	21 B.
Goverdhardas Kursandas Hallu.			22 B.
The Indian Cement Co. Ltd	...		22 B.
The Sabarkantha Boarding House			23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.			23 B
The British Express Maulsters Co.			24 B.
Karmik Bros. ...	...	...	25 B.
Mahule & Co.	...	...	25 B.
Motilal Mulchand & Co.		...	25 B.
[illegible]			[illegible]

માનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	૨૭ બી	Maneklal Gordhandas ... 27 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહેતા	...	૨૮ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta. 28 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	...	૨૮ બી	Nanalal Goverdhandas... 28 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	૨૯ બી	Manishanker Govindji ... 29 B.
સપટ & પની.	...	૩૦ બી	Sapat & Co. ... ... 30 B
ઓડી. કેમીકલ કું	...	૩૧ બી	Od. Chemical Co. ... ... 31 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી	...	૩૨ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji 32 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	૩૨ બી	Jivraj Gokuldas Nenshi ... 32 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	૩૩ બી	Godrej Brothers ... ... 33 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગોરક્ષક સભા	...	૩૩ બી	Mahuva Gaurakak Sabha ... 33 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ	...	૩૪ બી	Kathiawad Hindu Anathashram. 34 B.
આર. જી. કામદાર	...	૩૪ બી	R. G. Kamdar ... ... 34 B.
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા	...	૩૫ બી	Amritlal Manekla! Davavala ... 35 B.
દુલેરાય છોટાલાલ અંજરીયા	...	૩૫ બી	Dulerai Chhotalal Anjariya ... 35 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	૩૬ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna... 36 B.
લક્ષ્મીચંદ દોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૭ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros.. 37 B.
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું	...	૩૭ બી	The Parastan Perfumary Co. ... 37 B.
ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ	...	૩૮ બી	The Cochara Trading Co. Ltd.... 38 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૯ બી	Gulamhussein Esmalji & Brothers. 39 B
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ		૪૦ બી	The National Siment Manu. Co. L. 40 B.
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	...	૪૧ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ... 41 B.
ડા કાલીદાસ મોતીરામ	...	૪૨ બી	Dr. Kalidas Motiram... ... 42 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ	...	૪૩ બી	Jagjiwandas Narayan... ... 43 B.
શ્રરજી વલભદાસની કું.	...	૪૪ બી	Shoorji Vallabhdas & Co. ... 44 B.

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—૦૧—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબ્દુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ ન ૩.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે

અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોડવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન!!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર જાગામાં મુકી રમારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(મ. જે. ગજ્જરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, ખળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વધી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

રૂટલોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૨૨-૨૪, હાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવામાંથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શુળ, ગળાનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચકો, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઠેસ, ઘા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

દુથ પાઉડર.

કિંમત માત્ર બ આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
૧૦૯, ફ્રીઅર ક્રોટ—મુંબઈ.

(૪૧)

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખ્ખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૉર્મ ભરી આપવામાં આવશે.

વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે. જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે ઉઘરાણીની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો ત્રિગેરે બીજાં કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોનિ લગતાં કામ તથા અદ્દીયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓના નાણાં વસલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮
એડવડ સીનેમાની બાજુમાં. ધોબી તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઈ.

(૩૬)

ઇન્કમ ટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ

ના નવા કાયદા પ્રમાણે વેપારીઓએ પોતાની આવકનો હીસાબ પહેલેથી મેળવવાનો છે, વળી ઘટતી સલાહ લઇ બરાબર સમજી કાયદા પ્રમાણે કામ કરવાથી વખત, મહેનત અને પઇસાનો ઘણો બચાવ થાય છે માટે તાકીદે મળો.

નગીનદાસ અને ભાણેકલાલ.

એફ. એલ. એ. એ. (લંડન): એફ. ઇન્સી. સી. એ

ઇન્કમટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ રપ્રેસીઆલીસ્ટસ.

ટાઉન હોલ આગળ. બાગ સામે.

હોમજી સ્ટ્રીટ, હનુમાન બીલ્ડીંગ. ફોટ, મુંબઇ.

(૩૫) ટેલીફોન નાં૦ ૨૫૬૦.

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ચોરને પકડવાની

હાથકડી બનાવીએ

ત્રોજરીઓ. તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ઘોબી ગલી.

(૩૫) દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુંબઇ-૩.

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	30,000,000.
Paid-up Capital	Yen.	27,500,000.
Reserve Fund	Yen.	6,530,000.

Head Office:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kinkiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad.

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ્ ટાઈવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જાપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થપણ	યેન	...	...	૩૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કાપેલી	,,	...	...	૨૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	...	...	૬,૫૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઇપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન કૂચાઉ, હેન્કો, કીલુંગ્યી એંગ રચેટો, તામાન, ટેકાઉ, શેંગાહી, હૉંગકૉંગ, સીંગાપોર, સેરાબાયા, સેમારાંગ, બટેવીઆ, મેકંગ, ટાઇટોહ, શીન્ચીકુ, ટાઇચુ, ટોકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યોકોહામા, આકો, ગીરાન, કાગી, કારેન્કો, કીલંગ, ટામસુઇ, ટોવન. મોજી, બાંકોક.

તે ઉપરાંત દેશ પરદેશ બેન્કના સંબંધ ડેરસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકો માટે ચાલુ ખાતાંઓ ઉઘાડવામાં આવે છે અને આંધી મુદતની કીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામા આવે છે, જેની શરતો અરજ કીધાથી, જણાવવામાં આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ—મુંબઇ,

કે. ટાકેમુરા
મેનેજર.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કેરડીયલ રીયેા એજ ઓના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને ઓના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બધાંના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કેરડીયલ રીયેા ગરભાશયના કમને બરાબર ટેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામાંના દુખાવેા, પેઢુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હેાય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડૉકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કેરડીયલ રીયેા તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયેાગી થઇ પડશે. દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયેા હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રીઝ કેરડીયલ રીયેા અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલા દરદો દુર કરવાની અચળુચ શક્તિને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇપણ ઉપલી દવા જ્યારે થી લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયેા કેમીકલ કું' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવેા હોય તેને નીચે ટેકાણેથી મફત મેાકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL CO.

79, BARROW STREET,

NEW YORK, U. S. A.

રીયેા કેમીકલ કું.

૭૯, બારેા સ્ટ્રીટ,

ન્યુ યાર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા
નવનવીન લેબલો
તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક
ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં
૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) સાંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

T H E L A K S H M I A R T

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ ભા ય ખ લા મું બ ઈ

BOMBAY.

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુક્તા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પૌ. જુદું.

મૃગી-ફેફરૂં કે વાઈથી આંકડી, તાણ, ખેંચ કે ઠાકણી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી શ્વાસ રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, ટ્રીચુના ફ્રીસોટા, પેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિન્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલકાને હીષે, રડવું, કૂદવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર ચેલું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કલ્પનું રૂ. ૨, પૌ.)ન્ન-દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક ટ્રી ૦)ન્ના. પૌ-)-

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. મંશોવિષ્ટ હીસ્ટિરિયા-ચેઇ શેરી-વડોદરા. (૨૬)

" રેલ્વે જુલમમાંથી " પરાધીન મુંગા વર્ગ ક્લાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દૂર કરવાને જો તમારે કોઈપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, અથવા સાદાચ્ય જોઇતી હોય અથવા તમારે તમારા દિલનો ઉભરો વધારે ફેલાવવો જોતો હોય તો " ઇન્ડીયન ઓર્ડર ઓફ હાઇરેફર્મસ " ના ઇપરીપણા નીચે સ્ટેટ મેનેજમેન્ટ ઓફ રેલ્વેઓ સ્થાપવાનું ઠબાણ કરતું. આ બાબતના કાયદાઓના કોપીઓ અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સરનામેથી મળશે:—

જીવરાજ જી. નેનસી

ધી ઇન્ડીયન પેસેનજર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઈ.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૭૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઓનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પુરુષોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સ,પર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમા ધરવામાં આવે છે જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એહતેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું હીતેચ્છન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત માટે આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું.

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૧૯, ગ્રેનકોટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટુંક ખરચની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના ગ્રોસ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામાં આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તેઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. ઉપાવનાશયોએ દરેક મહીનાની તા. ૨૦ મી સુધીમાં લખાણ પૈસા સાથે નીચલે સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ. અંદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમાં મોકલી આપવાં.

સેક્રેટરી, ઈંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
બેંક સ્ટ્રીટ—કોટ—મુંબઈ.

ચરોતરની તપણીર—ચરોતરની સર્વોત્તમ તમાકુમાંથી શ્રીમંતો માટે ખાસ હાથે ઘુંટી બનાવેલી.—કીંમત રતલના રૂપીયા ચાર—નમુનો મફત ચરોતર એજંસી,

નડીયાદ,

પ્રેમચંદ કરાનાલ્ડ મુરતવાલા.

વીજલીનો દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

ઝીણ, સેન્ડ, તથા વાયરની ડોર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેબલફેન, વગેરે માલ ફીકાયત ભાવ મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી માત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૭, મુંબઇ નં. ૨.

" લગ્નનું પત્રું " નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.

ડી. એન. શાહ, ખપાટીયા ચકલા

સુરત.

સેવાના ઉદ્દેશ માટે દર માસે પ્રગટ થતું માસિક.

સેવક

(Sevak.)

સેવા' એટ 'જીવન' 'સેવા' એટ 'સ્વરાજ્ય'
સેવા' એટ' આનંદ' 'સેવા' એટ 'સ્વાર્તત્ય'

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ, અને ડાબુ ફાડી તેમા રહેવા કરતા ઉઠીને કાર્ય કરો.

'સેવક 'ના ગ્રાહક થાઓ અને નામરદનું કલંક દુર કરી ભરા મરદ બનો,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને હરીફ્રતાને લાત મારી સાચા ધનવાન થાઓ,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને છંદગી વાર્થક કરી સદાનો આનંદ મેળવજ્ઞ,

'સેવક'ના ગ્રાહક થાઓ અને દેશની ભવિષ્યની પ્રજા માટે લાયકી બતાવો,

વાર્ષિક લવાજમ { ફુ. ૨ સર્વ સાધારણ,
રૂ. ૧॥ સાર્વજનીક લાયબ્રેરીઓ,
સેવા સંસ્થાઓ તથા મુનિ મહારાજો વિગેરે,
રૂ. ૦-૩-૦ છુટક નકલ એકની કિમત,

લખો—**સેવક ઑફિસ.**

નં, ૧૦૫ રીચારોડ—અમદાવાદ,

(નો૦—જાહેર ખબરના અતિ મર્યમ દર પુછો,)

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને ચારવચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી હવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ભારે આલ્કારદાયક પીણું છે. બે "ટીકલીઓ" ભુકો કરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ ટયુબના આના ૮.

હમારી શુગર કોટેડ કવીનાઇન કેસ્કેરા વેજીટેબલ લેક્સેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઈ મધ્યે મારફીટમાં દવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ એતવાડી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

(૨૧) " ટીકલ્સ," બ્રાન્ડ ટેબલેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રી

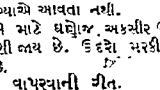
સંધીવા અને ગાઉટના દરદો માટે આ એક પ્રોપ્રાઇટર અસરકારક. રામબાણ અને કદી ઇલાજ તે ઉપલા નામનું તેલ છે. એ તેલ વા, પેન મારતો વા, તમામ જાતનો સંધીવા, સાએટીકા, ગાઉટ, ઝણઝણી, કરતલ, આકાશ નસોનુ ખેંચાવું, કમર, છાતી, સાંધા, હાડકા અને ગરદનનું દુખવું, બરડાની દૂટ, બચાંઓના નબળા પડેલા પગે ગુછણનો સોજો, સુજેલા તથા ગંઠાઇ ગયલા સાંધા અને દાદકા અકરસાત, લમ્બેગો, સકતા, વરક, ચસકા, વગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખાવાને અઠપટ સાજા કરી નબળા, પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી ફરતું કરી નવી જીંદગી બખ્શવી એ આ તેલનાં ખાસ ગુણો છે, કી મત દરત કીશીઓ એક.

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે. બાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવું.

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

(૪૫) હેડ ઓફીસઃ—હારડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ

ગોળીઓ.

(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હુકેશને માટે ઘર, દુકાન, ગોદામ છોડી નાશી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરડીને દુર રાખવાને માટે ઘણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરડીના ઉંદરો નાશી જાય છે. ઉંદરો મરડીનું મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરડી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ જાડા પુઠા ઉપર ત્રણ ફીવસ લાગલાગટ ગણીને મુકવી. ચોથે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તબલેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કાંપ.
નાં ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુંબઇ.

જો

તહવારે ગ્રીલ વર્ગના બનાવેલાની હાટમારી અને ગ્રહલમ અટકાવવાં હોય, હીંડી ઝેપાર ઉલેગને યતી હાની બંધ કરવી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પૌંડનો હીંદુસ્તાન ઉપર પડતો વસારો અટકાવવો હોય, હીંડીએ માટે રેલ્વેમાં સારા પગારની નોકરીઓ જોઈતી હોય, હીંડી ઉલેગ હીંદાનાજ લાભ માટે ખીલવવો હોય, બહેર પ્રજાની સગવટ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હોય અને હીંડીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ જોઇતો હોય,

તો

રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ માંગો.

ઉપર દર્શાવેલી રેલ્વે સબંધી લક્ષ્ન પક્ષાવવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ કરેલ્ન ફરજારૂપ દાદાયાનજી ૩૬૧, હોર્નબી રોડ, મુબઇ, એ મરનામે મોકલવા વીનતી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબનાં પત્રકો (ડી. ફોર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થૈસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ
બોમ્બે કોમરશીયલ કોલેજ,
(૧૪) ૬૧, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર

પાટણવાલા બામ,

ડરીટીઝમનો ફટ્ટો દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનો દુખાવે, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચ્છ કપાળ તથા દમ, છાતીનો કફ વો, ખાંસી, સરદી, ગળાનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો માર્ક, વીંછુ, વગેરે ઝેરી દંખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.
માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરો કી. બા.–૧) ની રૂ. ૦૫૦.
વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાજા પુડીમાંથી બનાવેલા હેર ઓઇલો અત્તરો તથા ગોટો બલશે, અને દુનીયા જાતના ઇંગ્લીશ શન્ટો લવંડર શાણુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.
વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મોકલવું.
એકલા બનાવનારઃ

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાટીયાલા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઈ

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાહેરાતોનો કોલમ ચોકકસ-ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને ખાસ કરીને ઝવેરાતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

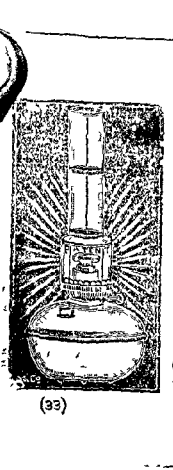
શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

એમ. એ. મામસા.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૬-રંગુન

પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નં૦ ૪૨ નવી નં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામા "રંગુન સમાચાર" ફકત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમા તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાચની ચીમની પચીશ ભાંગી જાય ત્યાં સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથેનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કું૦,
મંબ્બાદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઈ ના૦ ૩.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (ભાલીકની બીજી શોધોની શકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૪૯,૫૯,૯૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગોઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબો અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

પ્રેસીડંસી બેંકો માફક આ બેંક પોતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે.

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં હુંડી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકો તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસઃ—એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસોઃ—ઝવેરી બજાર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રોજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન.....	૩	ટકા.
જુલાઈથી ડીસેમ્બર.....	૩॥	ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ.....	૫	ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે...	૫॥	ટકા.

હુંડી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા

મેનેજર.

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE

Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19. Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready for immediate delivery.

Lambeth Cotton Ropes and Bandings.
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands
Chrome Spring Buffera,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packings,
Canvas Hose, etc., etc., etc.,

If you do not see what you want in the above List of Materials, Please write to us

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII DEC. 1919. No. ૬. ડીસેમ્બર ૧૯૧૯. અંક ૬ ઠ્ઠો.

અનુક્રમણિકા

વિષય.	પાનું.
૧. વેપારી વિષયો	૨૪૨
૧ પૂર્વ આફ્રીકાનાં જંગબાર સંસ્થાનમાં લવંગ	૨૪૨
૨. અધિપતીની નોંધ	૨૪૫
૧. રેલ્વેઓ અને મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ... ...	૨૪૫
૨. રેલ્વે ગાડાંઓને સ્ટીમર ઉપર અગ્રક્રમ ચડાવવાની ગોઠવણ	૨૪૬
૩. અવલોકન વેદાંત તત્વજ્ઞાન	૨૪૬
૩. ચેમ્બરનો વિભાગ	૨૪૭
૧. કમીટીની સભાઓ	૨૪૭
૨. લાયબ્રેરીમાં આવતાં નવાં પુસ્તકો ...	૨૫૨
૩ પત્રવ્યવહાર	૨૫૪
૪ વિવાહ અને વેપાર સરકારી જાહેરનામાં	૨૫૮
૫. વેપારી બબરો	૨૬૦
૬. વેપારી આંકડાઓ	૨૬૧
૧. ખાંડની આયાત	૨૬૧
૨. ભેષ્ટ સ્ટેટ્સ કમ્પનીઓ	૨૬૨
૩. પોર્ટત્રસ્ટના વહાણસમાં પડેલો માલ. ...	૨૭૩
૪. કાપડની પેદાશ	૨૭૪
૫. સુતરની પેદાશ	૨૭૫
૬. સુતરની આયાત	૨૭૬
૭. નવાં પેટંટો	૨૭૭
૮. હિંદુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	૨૮૧
૭. વેપારી પુછપરછ	૨૮૫

ઇંડીયામાં ફ્રેલાસીંગ ટાઇલનું બનાવનું ખાતું—પી એન્ડ્રુઝ ટાઇલ માર્ટ ૨૧ એંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમે પોતે.

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૮-૦ તથા બાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છે. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો ઠાઠી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

અમારા જૂના કોન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા બાદ, રીડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી.

અમોને તા. ૧૦-૭-૧૯૧૮ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ ૩-૯-૦ મનીઓર્ડરથી મળેલ છે પરંતુ તેમાં નામ બરાબર ચોકખું નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવું તે અમો સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલાવ્યો હોય છતાં માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જેથી લહી તે વીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલીકમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના રી શકાય. પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો ુ તે માટે દિલગીર કરવો અશક્ય થઇ પડે છે.

વ્હેપારી વિષયો.

પૂર્વ આફ્રિકાનાં ઝંગબાર સંસ્થાનમાં લવંગ.

(લેખકઃ—બિહારીલાલ નારાયણજી અંતાણી ઝંગબાર)

ગયા માસમાં આપણે પૂર્વ આફ્રિકાના વ્યાપારનાં મુખ્ય અંગ કપાસ બાબતમાં કંઇક તપાસ કરી છે હવે તે વિશાળ મુલકના પુરાણાં રાજ્યધાનિનાં સંસ્થાન ઝંગબાર તરફ આપણી નજર ફેરવીશું.

ઝંગબારનું સંસ્થાન જેમ ઐતિહાસીક છે તેમ તે સમગ્ર પૂર્વ આફ્રિકાના વ્યાપારનું ભૂગોળાની દ્રષ્ટિએ પણ મહાન કેંદ્ર છે અને એ દ્રષ્ટિથીજ પૂર્વ આફ્રિકાને પહેલો હસ્તગત કરનાર આરબો અને તેની સાથે હિન્દીઓએ તે સંસ્થાનને પોતાનું રાજ્ય

માનનું સંસ્થાન બનાવેલું હતું. પૂર્વ આફ્રિકાનાં આ મહાન ઐતિહાસિક અંગનો વિસ્તાર ૧૦૨૦ ચોરસ માઇલનો છે અને મૂળ વતનીઓ સહીત પ્રજાની વસ્તી બે લાખ માણસની છે અને તેમાં ૨૨૦૦૦ હિન્દીઓ વસે છે. ગયાં વર્ષનો નિકાશ વ્યાપાર તે સંસ્થાનનો ૬૦૦૦૦ પૌંડ થયો હતો અને આયાત વ્યાપાર ૯૦૦૦૦૦ પૌંડનો થયો હતો. કહેવાની જરૂર નથી કે જેમ સમગ્ર પૂર્વ આફ્રિકામાં તેમ આ સંસ્થાનમાં પણ સઘળો વ્યાપાર હિન્દીઓના હાથમાંજ છે અને હિન્દીઓજ ત્યાંના શાહ વ્યાપારીઓ છે. નિકાશ વ્યાપાર ઓછો થવાનું કારણ લડાઇને અંગે સ્ટીમરોની તંગી છે અને તેથી કરીનેજ અંગઆરની ઘ્રાંચી પેદાશોને જથ્થો તે મુલકમાં રહી જવાં હાલમાં હિન્દુસ્થાનમાંથી ત્યાં નિકાશ કરવાની ચીજોની માંગણીની મંદી થઇ પડેલ છે.

ઉપરોકત જે બહોળો વિસ્તાર આપણામાં આવ્યો તે વિસ્તારમાંથી ઘણોજ થોડો વિસ્તાર ખેડાયલો છે અને જે ખેતી કરવામાં આવેલ છે તે ખેતી કેવળ અશાસ્ત્રીય પ્રમાણો પર થએલી છે. પરમાત્મની કૃપાથી સ્થાનના લાભથી વર્ષોદ આખાં વર્ષમાં બહુ બહોળાં પ્રમાણમાં હોવાથી નેહેરો વગેરેની જરૂર બહુ ઓછી રહે છે. ત્યાં જે ખેડાએ છે તે આ ખેતીપર રોકવાની મૂડી, વૈજ્ઞાનિક ખેતી અને હિન્દી મજુરી છે. જો તેમ કરવામાં આવે તો દરેક પ્રકારના ઉપયોગી ખેતીને માટે ત્યાં વિશાળ ક્ષેત્ર છે. દૃષ્ટાંત તરીકે ચોખા, અનાજ ચેરડી, ગળી વગેરે.

આરબ મુલતાનોના હાથમાં આ સંસ્થાન આવ્યું કે તરતજ તેમની મુખ્ય નજર ગેરશીઅસમાં ઉત્પન્ન થતા લવંગ પર પડી અને એક બપાટે લવંગ અને નાળીએરની ખેતીતેઓએ આ સંસ્થાનમાં કરી દીધી કે જેનાં ફળ આ સંસ્થાન લગભગ સમય થયા બાધા કરે છે. જ્યારથી પોતાને સુધરેલી માનતી સરકારોએ પણ હજુ સુધી કાંઇ પણ સુધારો કર્યો નથી.

ગુજરાતીઓએ આ મુલક સહુથી પહેલાં વ્યાપારની દૃષ્ટીએ હસ્તગત કર્યો છતાં, અને મુલકના ઇતિહાસમાં, મુલકના બૂજોળના વિસ્તારમાં અને વ્યાપારમાં મહાન ભાગ ભજવ્યા છતાં અફસોસની વાતતો એ છે કે ગુજરાતના સાક્ષરોએ પોતાના પ્રિય વ્યવસાયોમાં મશગુલ રહી, ભાષાન્તરીઓ પાઠો ગુજરાતી વાંચન માળામાં નાંખી, દુનિયાંને એકલે હાથે લવંગ પુરા પાડનાર અંગબારનાં સંસ્થાનનો સમાવેશ પોતાના ભસાલાના ગેટાના પાઠમાં કેવળ વીસારી દીધેલ છે. જોકે અંગબારનાં ટાપુએ પરવાણાંની લાભમાંથી બનેલો ટાપુ છે એ સુંદર (!) વર્ણન એ વાંચન માળામાં આપવામાં આવે છે. વિષયાંતરના દોષની ભીતિથી એ વસ્તુ હાલ નહિં ચર્ચીએ.

લવંગનું ઝાડ દેખાવે બહુ સુંદર છે અને જો એ લવંગ લતાઓની અંદર કરવામાં આવે તો તેથી શરીરની અંદર અત્તરના સરખો મધમઘાટ કરી મૂકે છે. અને અત્તરના જેવીજ ગરમી પેદા કરે છે. જરમનો કહ્યા તે માટેજ જેમ ગ્રેનેડા અને ઇંગ્લંડ માત્ર તેમાંથી તેલજ કહાડે છે તેમ પરકુશુમરી અને ઇટલે રંગ કહાડતા હતા. રોપાયા બાદ લગભગ ચારથી પાંચ વર્ષમાં તે પાક આપવા લાગે છે. પાક વર્ષમાં બે વખત આવે છે. અંગબારનાં લવંગ અંગબારના પેટાં વિભાગ પેમ્બાના ટાપુ કરતાં જરા સારી કવોલીટીનાં લેખવામાં આવે છે તેનું કારણ અંગબાર પોતાનો પાક ઉતારવામાં પેમ્બાના અજ્ઞાન આરબોની માફક વધારે અધીરૂં બનતું નથી અને તેને સંપૂર્ણ પણે સુકાવા દઇ મોટાં થાય ત્યારે ઝાંડીના વિભાગથી વિરકત કરી ઉતારે છે જ્યારે પેમ્બાનાં લવંગ ભીનાશવાળાં જરા કાળાં એછાં મુડેલા

હવાથી મારીદ્રીથી ન્યૂનારને પ્રથમ દ્રષ્ટી એજ માલને બહાર રૂમણ રહ્યુ કરનાર માટે કુઅદપણાંનો અને ઉતાવળા-પણાંનો ચિતાર એકદમ અંડો થાય છે. એકલી ગઇ માલમાં અંગળાર અંસ્થાનમાં લવંગનો પાક ૧૭૦૮૬૪ સુરકાંનો થયો હતો જેમાંથી ૧૦૨૮૬૯ સુરકા મુંબાઇએ ખરીદ્યા હતા અને બાકીનો માલ યુરપ અમેરીકા ગયેલો હતો પરંતુ જે માલ મુંબઇ આવેલો હતો તે માલમાંથી ઘણુ હિન્દુસ્થાને બહુ એછો ઉહાલ કર્યો હતો પરંતુ આફ્રિકા-માંથી સ્ટોમરોની તંગીન લઇને તેજ માલ પાછો દેશાવર બાતે મુંબાઇથી નિકાશ થએલો હતો.

આ રીતે લવંગના વ્યાપાર ઉપર વિચાર કરતાં નીચે પ્રમાણેના પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે. જે ચીજ હિંદીઓના હાથમાંજ કેંદ્રસ્થ રહેલી છે તે ચીજનો સંપૂર્ણ વિકાશ પણ હિન્દીઓના હાથેજ શા માટે ન થાય? હિન્દુસ્થાન-ઉદ્યોગના આ વિકાસ કાળમાં હિન્દુસ્થાન-ઉદ્યોગ બાબતના બરા ખેરખાંઓએ લવંગ માંથી લવંગનું તેલ, ખરફસુમરી, રંગ વગે જે ચીજો નીકળતી હોય તેનાં કારખાન તેનાં ઉત્પત્તિસ્થાનમાં યા તો મુંબઇમાં સ્મિથ ટેડ કંસર્ન્સ બારફને શા માટે ન કરવ જોઇએ? આપણા પાસે હાથલો મોજુદ છે કે મેસર્સ વાતા સન્સની કંપનીએ કોચી-નની અંદર કોપરેલ તેલનું કારખાનું કાઢેલ છે.

જો ઉપરોકત ખ્યાલો પર નિયમપુર્વક નજર કરી તે પ્રમાણે અમલ કરવામાં આવે તોજ હિન્દીઓ આ કિમતી વસ્તુનો બરો લાભ લઇ શકે.

પરમાત્મા આપણુને આવી વિષમ સ્થિતી માંથી વેળાસર જાગૃત થવાનું કહાપણ આપે.

ચોખાના પાક માટેની પહેલી યાદી મુંબઇ સરકારનાં એતેવાડી ખાતાએ ગઇ તા. ૧-૧૦-૧૯૧૯ ને દીને બહાર પાડી છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ચાલુ મોસમના પાક વીશેની તા. ૨૦-૯-૧૯ સુધીની ખબરો ઉપરથી એ યાદી તૈયાર કરવામાં આવી છે. એ બબરો અધુરી છે. તે ઉપરથી માલમ પડે છે કે એ પાકનો વીસ્તાર મુંબઇ ઇલાકામાં ૧૭ લાખ એકર અને સીંધમાં ૧૦૮૮૦૦૦ એકર છે એ સીવાય દેશી રાજ્યોમાં ૫૩૪૦૦૦ એકર છે જેથી કુલ ૩૩૨૨૦૦૦ એકર થાય છે. ગયા વરસ કરતાં તે ૨૩ ટકા વધારે છે. પણ છેલ્લાં પાંચ વરસની સરેશરા કરતાં વધારે નથી. ગયા વરસે વરસાદની અછત હતી અને આ વરસે વેળાસર વરસાદ થયો તેથી ઇલાકામાં બધે વાવેતર કરવાનું એકુનાને હતેજન મળ્યું સીંધમાં નેહરોમાં જલદી પાણી મળવાથી એનુંજ પરીણામ આવ્યું. વાવણીનું કામ આ વેળા હંમેશ કરતાં જરા વહેલું કરવામાં આવ્યું હતું પણ વાવણી કર્યા પછી વરસાદ ઓછો થવાથી ઉત્તર ગુજરાતમાં અને કર્ણાટકમાં પાકને ફરી વાવવામાં ઢીલ થઇ હતી. દક્ષીણ ગુજરાતમાં તથા કોંકણના અતીશય વરસાદથી એનુંજ પરીણામ આવ્યું હતું. પાછળથી મોસમ વધારે અનુકુળ આવી છે, અને આ ઇલાકામાં તથા સીંધમાં બધે આ પાકની સ્થીતી સારી છે.

મારસેલ્યની રંગીન ઢાદીઓ મજબુત અને મજબુત.

અધિપતિની નોંધ.

રેલ્વેઓ અને મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ.

આપણી ઐદ્યોગીક ઉન્નતી માટે છેલ્લા કેટલાક મ સથી નવી નવી કંપનીઓ નીકળે છે પણ જે વેળા અમદાવાદ પ્રાંતીજ રેતવે, ધોળકા રેલ્વે વગેરે બ ધાઈ તે વેળા રેલ્વેઓ વધારવા માટે જે ઉત્સાહ લોકોમાં હતો તે હાલ જોવામા આવતો નથી. રેલ્વેઓ બાધતી વેળા શરૂઆતમાં જે ક ઇ ખર્ચ થાય તે થાપણ માથી થતા ખર્ચ ખાતે ઉધારવામાં આવતો હોવાથી તેના ધસારા માટેની રકમ સહિત ચાલુ આવક ખાતે ઉધ રવાના ખર્ચની રકમ દર વર્ષે બહુ રહેતી ન હતી કારણકે એન્જીનો, ગાડાં, પાટા, પુલ, ગરનાળા વગેરેમા જુજ ખર્ચની રહેજસાજ મરામત કરવાના પ્રસંગ ઓછા આવતા. એવો નાની રકમો તે વેળા સગવડ ખાતર આવકમાથી થતા ચાલુ ખર્ચ ખાતે ઉધારવા મા આવતી હની વખત જતા એ એન્જીનો, ગ ડા, પાટા તથા પુલ વગેરે બહુ જુના થવાથી તેમાં મરામત કરવાનો ખર્ચ વધતો જાય તે સ્વાભાવીક છે પણ એ ખર્ચ થાપણ ખાતે ઉધારવા જઈએ તો ઠયે ખર્ચ ચાલુ આવક ખાતે ઉધ રવા જોગ અને કયે થાપણ ખ તે ઉધારવા જોગ તે નડી કરવા માટે સલામત નીયમ ન રહે તેથી જ્યારે કોઈ વસ્તુ જુની થવાથી રદ કરી તેનો કાટ વેચી તેને બદલે નવી ચીજ વસાવવી પડે ત્યારે એ ફેરફાર વ ત નો ખર્ચ થાપણ ખાતે ઉધા-રવો અને ત્યા સુધીનો મરામતનો ખર્ચ ચાલુ આવક ખાતે ઉધારવો એવો નીયમ જળવાય છે. તેનુ પરીણામ એ આવે છે કે મરામત માટેના ખર્ચ માટે ચાલુ આવક ખાને ઉધાર બાની રકમ દર વર્ષે વધતી જાય છે આ સ્થીતી જેવાં કેટલાક વરસથી એવો ગભીર થઇ પડી છે કે નવો થાપણ ખર્ચ કરીને નવી રેલ્વેઓ વધારવાની રજનીતી ઉપર ગોયા એક જાતનો અંકુશ સરકાર સ્વીકાર્યો છે. તેને પરીણ મે સરકારે રેલ્વે સ ણ ધી રાજ નીતીમા થોડોક ફેરફાર કરી એવું રાખ્યું છે કે કોઈ જીલ્લામા રેલ્વે આધવાથી તે જીલ્લાના ઉજડ ભાગોમા એતી કે વેપાર વધી આબાદી થવાનો સંભવ હોય તો તેવી રેલ્વે બાંધવા માટે તે જીલ્લાની મ્યુનીસીપાલીટી અથવા જીલ્લા લોકલ બોર્ડને ઉતેજન આપવું. આ રજનીતીનો લાભ લઇને દક્ષીણ હિંદુસ્તા-નમાં કેટલીક રેલ્વેઓ તાલુકાની કે જીલ્લાની લોકલ બોર્ડ તરફથી બાધવામા આવી છે મુબઇ ઇલાકામા એવાં સડાસ ઉડાવવા જેવી આબાદ સ્થીતીમા મ્યુનીસીપાલીટીઓ કે લોકલ બોર્ડો ન હોવાથી વેપારીઓની બનેલી જોઈટ સ્ટોક કંપનીઓજ એવી રેલ્વેઓ બંધાતી રહી છે. તે ઉપરાંત મુંબઇ ઇલાકામા રેલ્વેઓ વધારવામા વડોદરાના તેમજ બીજા દેશી રાજ્યોએ પણ સરી મદદ આપી છે, પણ એ સવ છતાં હવે વીશેષ રેલ્વે માટે અવકાશ નથી એમ કહી નહી શકાય તેમ છતા રેલ્વેઓ બાંધવાનું કામ અતી ખરચવાળુ હોવાના સબબસર લોકો એ ચોકસ ઉપાડી લેવા તૈયાર ન હોય તો મોટરો મારફતે માલની હેરવહેંચ કરવાનું કામ ઉપાડી લેનારી જોઈન્ટસ્ટોક કંપનીઓ સ્થપાય તે ઇચ્છવા જોગ છે. માઈ-સોરના નાન્યમા દરેક જીલ્લામા એવી રીતનું કામ ઉપાડી લેવામા આવે તો કેવી રીતે કુનેહ મંદ થઇ શકે તે દર્શાવનારી એક યોજના દીવાન બહાદુર જે. એસ. ચક્રવર્તીએ તૈયાર કરી છે અને આપણે આશા રાખીશું કે મુબઇ ઇલાકાના દરેક જીલ્લા માટે પણ એવી યોજના

ઓ તૈયાર કરવામાં આવે, આવી ચેાજનાઓ તૈયાર થયા પછી તેને પ્રસીદ્ધીમાં મુકવા તથા તેમાં મુધારેા વધારેા થાય તે માટેની ચર્ચાને ઉતેજન આપવા મટે આ માસીક હુંમેશાં તૈયાર છે. કેમકે માલની લાવલઈન માટેનાં સાધનેા જેમ વધશે અને તેનેા લાભ લેાકેા લઇ શકે તેમાટેની સરળતા જેમ વધશે તેમ પ્રથમ વેપાર ઉપર, પછી ઉદ્યોગેા ઉપર, અને છેલ્લે લેાકેાની સ્થીતી ઉપર તેની ઘણી સારી અસર થશે. એટલા માટે જેમણે આવી ચેાજનાઓ સંપુર્ણ અથવા અપુર્ણ રૂપમાં પણ તૈયાર કરી હેાય તેમણે આ માસીક ઉપર તે મેાકલી આપવી.

રેલ્વે ગાડાંઓને સ્ટીમર ઉપર અદ્ધરબંધ ચડાવવાની ગેાઠવણ.

રેલ્વેની લાવલઈન માટેનેા ખર્ચ ઘટાડવાના હેતુથી રેલ્વે તથા સ્ટીમર કંપની ઓએ એકત્ર થઇને કામ કરવાની ચેાજના સ્વીડન તથા જરમની વચેના વેપારને અંગે અમલમાં મેલ ઇ છે. એમાં એવી ગેાઠવણ છે કે રેલ્વેનાં ગાડામાં ભરેલેા માલ ખાલી કર્યા વગર ગાડું બંદરેથી અદ્ધરબંધ સ્ટીમર ઉપર ચઢાવી દેવાય અને ઉતારવાની જગાએ પણ સ્ટીમર ઉપરથી ઉતારતી વેળા પાટા ઉપરજ મુકી દેવાય જેથી ત્યાંની રેલ્વે પણ એને ધરેલી જગાએ તુરતજ લઇ જઇ શકે. ઇંગ્લંડ તથા સ્વીડન વચે એવી ગેાઠવણ કરવાના પ્રયત્ન થાય છે. એવી ગણતરી કરવામાં આવી છે કે ચાર ગેાલ્સી એ કાર્ય સારીરીતે કરી શકાશે. આવી ગેાઠવણથી રેલ્વેવાળાઓ તથા સ્ટીમર વાળાઓને માલની ફેરફારીનેા ખર્ચ બચે છે. જે રત્નાગીરી તથા ગેાવા જેવા મુંબઇથી દુરના ભાગેામાં મલ રેલ્વે મારફતે મેાકલવાનેા ખર્ચ વધારે પડતેા હેાય અને તે આવા ઉપાયેાથી ઘટાડી શકાય તેા તે માટે પ્રયત્ન કરવેા જોઇએ પણ તે કરવા અગાઉ એવાં બંદર સુધી રેલ્વે જતી હેાવી જોઇએ અને બંદર ઉપર પણ વધારે સારી સગવડ રહેવી જોઇએ. ગુજરાતનાં બંદરેા માટે આવી સગવડ હાલ બહુ ઓછી છે તેમાં મુધારેા થવાની ઘણી જરૂર છે.

અવલેાકન.

વેદાંત તત્વજ્ઞાનના સંબંધમાં એક નવું પુસ્તક શ્રી. શાભુપ્રસાદ શિવપ્રસાદ મેહતા તરફથી હાલમા બહાર પાડવામાં આવ્યું છે તેમાં શ્રી શંકરાચાર્યની પદ્ધતિ ઉપર શ્વેતાશ્વર સહિત બાર ઉપનિષદ, તથા શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાનું તારણ દરેક અધ્યાયનેા સમાવેશ કરીને આ ગ્રંથમાં મુકવામાં આવ્યું છે. ગ્રંથનાં પાનાં બસેા છે અને કિંમત ત્રણ રૂપયા રાખવામાં આવી છે ગ્રંથ કર્તાએ અગાઉ ઉપનિષદેાનું તારણ કરી રહસ્ય પ્રકટ કરેલું હતું. અમને લાગે છે કે તેમના પુસ્તકની જે પ્રસ્તાવના લગભગ ૧૯ પાનામાં મુકવામાં આવી છે, તે પ્રસ્તાવના બનારસ હાઇ કુંતીવર્માટીનેા પાયેા નંખાયેા તે વખતે તેઓએ પેાતે વાંચેલા નિબંધના સર રૂપે હેાય તેા આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી. શ્રીરામાનુજની પદ્ધતિને જેટલે દરજ્જે અહલ કરીને આ ગ્રંથમાં કેાઇ કેાઇ જગેાએ દૃષ્ટિપાત થયેા છે. એમ જોવામાં આવે છે. ઉપનિષદેાનું તારણ અમને લાગે છે કે વિદ્યાર્થી વર્ગને ઉપયેાગી થઇ પડશે અને ગીતાનેા રહસ્ય સહિત આખેા ગ્રંથ વાંચક વર્ગને જ્ઞાન આપવાને માટે યેાગ્ય બાબતેા પુરી પાડે છે અને કેટલેક ઠેકાણે લેાકીક રીતે પણ અમુક બાબતેા સમજાવવામાં આવી છે, ને એતાં ગ્રંથની સંગીનતા અસર દારક થશે. મુબઇ નામદાર ગવરનરને આ ગ્રંથ અર્પણ કરવામાં આવ્યેા છે અને અર્પણ પત્રીકામાં લે ડીકે ન્યાય સામાજીક અને રાજીય કાર્ય શ્રેણી માર્ગ તત્વ જ્ઞાનનેા અર્થ બેાધ્યેા છે તે પણ જોવામા આવે છે. અંગ્રેજી વાંચનારાઓને અને ઇંગ્રેજી વિદ્યની કેળવણી લીધેલા દેશીબાંધવોને બીજા ધર્મના અનુયાયીઓને એકદર ગમે આ ગ્રંથની વાંચવા લાયક તરીકે ભલામણ કરી શકાય એવેા છે અમે તેથી અમે ને ગંબંધે કર્તાની કૃતેહ ઇચ્છીએ છીએ.

ઉંચી પેાલીસા કરેલા ટેબલટેાપ ખરીદ કરવા કયાં જશેા

ચેમ્બરનો વિભાગ.

કમીટીની સભાઓ.

ધી ઈન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને લુરોની કમીટીની ચેઠ મીટીંગ મંગળવાર તા૦ ૨૮ મી ઓકટોબર સને ૧૯૧૯ ને રોજ બપોરે ૨ કલાકે ભરવામાં આવી હતી (૨ટા. ટા.) જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉરડન ઉપ-પ્રમુખ	શેઠ મનસુખલાલ આત્મારામ માસ્તર
,, દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી	,, મુરજમલ લલ્લુભાઇ ઝવેરી
,, વિકુવદાસ દામોદર ગોવિંદજી	,, પી. જે. ઑલીમોરીઆ
,, બી. એફ. માદન	,, લક્ષ્મીચંદ ઓખાણી
,, ભાવજી ગોવીંદજી	,, એન. એમ. મજુમદાર
,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી	,, ગીરજાશંકર ત્રીવેદી
,, લાલજી ગોવીંદજી	,, મથુરાદાસ ઠાનજી મટાણી
ઓ. શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ	,, ગુલાબચંદ દેવચંદ ઝવેરી
શેઠ જેઠમલ નારણદાસ	,, લક્ષ્મીદાસ રવજી ટેલ્સી

પ્રમુખની ગેરહાજરીમાં ઉપ-પ્રમુખે પ્રમુખસ્થાન લીધું હતું.

૧ લા. ૮ ઓકટોબર ૧૯૧૯ ને રોજ બળેલી સભાની મીનીટ જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨ (૧) શેઠ જમનાદાસ રામદાસ; (૨) ટાટા ઇન્ડસ્ટ્રીયલ બેંક (૩) બી. સીતારામ એન્ડ સન્સ મુંબાઈ (૪) બી. સીતારામ એન્ડ સન્સ (પુના) તરફથી સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજીઓ આવી હતી. રાખેતા મુજબ બેલટ ઉપર બોકસવાનો ઠરાવ થયો હતો તથા સ્કુટીનીઅર તરીકે શેઠ ભાવજી ગોવીંદજીને નીમવામાં આવ્યા હતા. બેલટના દીવસો શનીવાર તા. ૮ મી શનીવાર તા. ૧૫ મી નવેમ્બર સુધી રાખવામાં આવ્યા હતા.

૩ ના. સરકાર તરફથી પ્રસીદ્ધ કરવામાં આવતાં આકડાંના પુસ્તકો માટે હાલ તુરત બારઠારી વરસ એટલે કે એપ્રીલથી શરૂ થતું વરસ ગણવામાં આવે છે. તેને બદલે "કેલેન્ડર યર" (ક્રીસ્તી વરસ) દાખલ કરવાને માટે આ કમીટીનો જે અભીપ્રાય માગવામાં આવ્યો હતો તેના સંબંધમાં ના. સરકારનો પત્ર આવ્યો હતો કે ૧૩ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સને પુછાવવામાં આવ્યું હતું તેમાંથી ફકત બેઉ જવાબ સીવાય બધાએએ આ નવી ફરમાસ્તની તરફેણમાં મત આપ્યો હતો પણ આ સંબંધમાં લંડન ખાતે ૧૯૨૦ ના મે માસમાં ઇમ્પીરીઅલ સ્ટેટીસ્ટીકલ કોન્ફરન્સ (આખી જાસ્તનતની આંકડા શાસ્ત્રીઓની કોન્ફરન્સ) મળવાની છે ત્યારબાદ નીર્ણય નક્કી કરવામાં આવશે.

૪. ચુંગીના ઉઘોગને આપેલ ઉત્તેજના ઠરમાંથી મુકત કરવા બાબત થોડા વખત ઉપર ના. સરકારે એક જાહેરનામું બહાર પાડયું હતું. જે સંબંધમાં નામદાર સરકારને કમીટીએ પુછાવ્યું હતું કે કયા કારણથી આવી અગની છુટ ચુંગીના ઉદ્યોગને આપવામાં આવી છે તથા કેટલ કયા

ઉદ્યોગને આવી જાતની છુટ આપવામા આવેલી છે. તેના જવાબમા ના. સરકાર તરફથી એમ લખી જણાવવામા આવ્યું હતું કે ગુજીના ઉદ્યોગની હાલ જે સ્થીતી છે તે સ્થીતીને લીધે ઉપર જણાવેલી છુટ આપવામાં આવેલી છે અને તેવી છુટ બીજા કે ઇ ઉદ્યોગને આપવામા આવી નથી. આ સંબંધમાં ના. સરકારને એમ પુછાવવાનો ઠરાવ થયો હતો કે મુબ્યત્વે કરીને એવી કઇ બાબતો ગુજીના ઉદ્યોગના સબંધમા છે કે જેને લઇને આવી જાતની મુકતી આપવી પડી.

૫. અમુક ઉદ્યોગોમાં મજુરીનું ધોરણ શું છે તે બાબતને લગતા જે આંકડાઓ ના. સરકાર તરફથી હાલ પ્રસીધ્ધ કરવામાં આવે છે તેમાં સુધારો કરવા બાબત ના. સરકારના આંકડા ખાતા ના ડીરેક્ટર તરફથી કેટલીક સુચનાઓ આવી હતી જે સબંધમાં વીચાર કરવાને નીચે જણાવેલા સદ્દગ્રહસ્થોની સબ કમીટી નીમવામાં આવી હતી. પ્રમુખ; ઉપ પ્રમુખ, ઓ. સર ડી. ઇ. વાચ્છા; ઓ. શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ; શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી, અને શેઠ એન. એમ. મજુમદાર.

૬. ૧૮૫૯ ના વર્કમેન્સ પ્રીચ એક્ટ કેન્ટોન્મેન્ટ એક્ટને સુધારનારા બીલનો ખરડો કમીટીના અભીપ્રાય માટે ના. મુંબાઇ સરકાર તરફથી મોકલી આપવામા આવ્યો હતો તે સંબંધમાં વીચાર કરવાને નીચે જણાવેલા સદ્દગ્રહસ્થોની સબ કમીટી નીમવામાં આવી હતી. પ્રમુખ; ઉપ પ્રમુખ; ઓ. શેઠ પુરૂશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ, શેઠ મારજી ગે વીંદજી, તથા શેઠ એન એમ. મજુમદાર.

૭. ઇન્કમટેક્સ એક્ટની એ જુદા જુદા ઉદ્યોગોને માટે જે ડીપ્રીશીએશનના ટકા મંજુર કરવામા આવે છે તે બાબતમાં ના. સરકાર તરફથી કમીટીના અભીપ્રાય માટે એક ખરડો આવ્યો હતો. આ સંબંધમા એ પ્રમાણે લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો કે જે ઉદ્યોગનાં મરઘાનાં ૨૪ કલાક ચાલતાં હોય તેવા ઉદ્યોગોને ખાસ ડીપ્રીશીએશનના ટકા આપવા.

૮. ઇતરેજ જીનીંગ ફેક્ટરી બાબત બી. બી. એન્ડ સી. આઇ. રેલ્વેના એજંટનો જે પત્ર આવ્યો હતો તથા તેના જવાબમાં તે જીનીંગ ફેક્ટરીના માલીકોને જે જવાબ આપ્યો હતો તેની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૯. ચેમ્બરના નીયમ ૨૩ ની રૂએ જુદા જુદા ધંધાને લગતી જે સાત કમીટીઓ બનાવવાની છે તે સંબંધમાં આ બાબતની સબ કમીટીએ તૈયાર કરેલાં લીસ્ટ ઉપર વીચાર કરતાં તેમાં ઘટતા ફેરફાર સાથે સ્વીકારવામાં આવ્યાં હતાં આ લીસ્ટમા જણાવેલા જુદા જુદા ઉદ્યોગોના સભાસદોને તેઓના ધંધાની સબ કમીટી બનાવવા માટે લખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૦ ના. સરકારના આંકડા ખાતાના ડીરેક્ટરનો પત્ર આવ્યો હતો જેમાં કમીટીને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હાલ તેલના આંકડા ગેલનમાં આપાય છે તેને બદલે હંડરવેટ અને ટાઇડમાં આપવામાં આવે તો કમીટીને કાંઇ હરકત છે કે કેમ આ સંબંધમાં અનાર ફેરફાર સાથે કમીટીની સંમતી છે એમ લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

-૧૧. શેઠ વલ્લભદાસ ચતુરભૂજ શીવજી જતરાપર ગયેલા હોવાથી કમીટીની મીલાગેમાગી ગેર હાજર રહેવાની રજા માગી હતી. તે તેમોને આપવામા આવી હતી.

૧૨. કેનેડામાં ટોરાન્ટો ગામમાંથી એ મુંબરસીએ કમીટીને એક પત્ર લખ્યો હતો જેમાં વીનંતી કરવામાં આવી હતી કે તેઓને કેનેડામા એ ચેમ્બરના બબરપત્રો તરીકે

નીમવામાં આવે. આ સબંધમાં ઓ. બી. ફ્રીશેજ શેઠનાને આનગી રીતે તપાસ કરી કમીટીને ખબર આપવાની વીનંતી કરવાનો ઠરાવ કરવામા આવ્યો હતો.

૧૩. રેલ્વે રેટસની બાબતમાં હીંદી ઉદ્યોગીક કમીશને જે ટીકાઓ કરી હતી અને જેના સબધમાં લંડન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ઈરટ ઇન્ડીઅન રેકર્ડને જે વાધો ઉઠાવ્યો હતો તેના જવાબમાં બંગાળા ચેમ્બરે પોતાનો અભીપ્રાય મોકલાવેલો છે. તે અભીપ્રાયની એક નકલ કમીટીની જાણ અર્થે મોકલવામાં આવી હતી જેની નોધ લેવામા આવી હતી.

૧૪. કમીટીના સભ્ય વરીકે પોતાને નંમવા માટે શેઠ એન. એમ મજુમદારે આભાર માનનારો પત્ર લખ્યો હતો જેની નોધ લેવામા આવી હતી.

૧૫ લંડન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ તરફથી એવી સુચના થઇ હતી કે આખા બ્રીટીશ સામ્રાજ્યના પેટંટ વીગેરેના કાયદામા સમાનતા લેાય તો ઠીક. આ સુચના ઉપર ચેમ્બરના સેક્રેટરીએ કમીટીનું ધ્યાન ખેચ્યું હતું. પણ એ સુચના ઉપર હાલ તુરત ધ્યાન આપવું કમીટીને વ્યાજબી નહી લાગવાથી ફક્ત એ સુચનાની નોધ લેવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૬. શેઠ લાલજી પદમશી તરફથી એવો પત્ર આ વેા હતો કે હવે ૯૯ ઇ બંધ થઈ છે તો ના સરકારને અનાજ ઉપરથી અંકુશ ખસેડવા અરજ કરવી. તે ઉપરથી ના. સરકારને એવી મતલબનો પત્ર લખ્યો હતો તેના જવાબમાં જણાવે છે કે એ બાબત ના. સરકારના ધ્યાનમા છે. આ પત્રની નોધ લેવામા આવી હતી.

૧૭. ઇન્ડીઅન રેલ્વે ફ્રેાન્ફરન્સ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે હાલ રેલ્વેના સારાનની તગીને લઈ લાડાના દર વધારો પરેલાના દર શરૂ થઇ શકશે નહિ વધારામાં જણાવવામા આ યું હતું કે લાડાના જે દર હાલ છે તે પણ બીજા ઘણા દેશેાના દર કરતા કમી છે. આ પત્ર ની નોધ લેવામા આવી હતી.

૧૮. બી. આર. વી. પીરમહમદ તરફથી ઇન્કમ ટેકસ ફ્રોર્મ "ઠ" ના સંબંધમાં પત્ર આવ્યો હતો. તે ઉપર એવો ઠરાવ કરવામા આવ્યો હતો કે જે વેપારીઓ ઉપર આવી જાતના ફ્રોર્મ ગાવેલા છે તે ઠેકે ને ઇન્કમ ટેકસ કલેકટર ઉપર લખવાની સુચના કરવી અને તે બાબત ઉપર જો કાંઈ પુરતું ધ્યાન ન અપાયેલા આવે તો ત્યાર બાદ કમીટીએ યેાગ્ય પગલાં લેવા.

બી ઈ.ડીઅન મચ ન્ટ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા૦ ૧૧ મી નવેમ્બરને રોજ બપોરે (૨૮ા ટા.) ૨ વાગે ભરવામાં આવી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા

શેઠ જહાગીરજી ગમનજી પીટીટ (પ્રમુખ)	ઓ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મહેતા
,, સોરાબજી એદલજી ચોરડન (ઉ. પ્રમુખ)	શેઠ લક્ષ્મીદાસ રવજી ટેરસી
,, લાવજી ગોવીંદજી	,, મોતીલાલ વલ્લભજી
,, ફાજલભાઈ ધ્યાબાદીમ રહીમતુલ્લા	,, એન. એમ. મજુમદાર
,, સુરજમલ લલ્લુભાઈ	,, મોતીલાલ કાનજી
,, પ્રીરાજ જે. બીર્લામોરીચ્ચા	,, દેવીદાસ ખાખજી ઠાકરસી
,, વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ગોવીંદજી	,, ગીરજાશંકર બી. ત્રિવેદી
,, જેઠમલ નારણદાસ	,, મનસુખલાલ આત્મારામ ભાસ્તર
ઓ ,, પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ	,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી
	,, બી એફ. મદન

૧. તા. ૨૮ મી ઑક્ટોબર ૧૯૧૯ ને રોજ મળેલી સભાની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેર-વવામાં આવી હતી તે વંચાર કરવામાં આવી હતી.

૨. હીંદુસ્થાનમાં (સીવીલ એવીએશન) વીમાન મારફતે લાવલક્કડની બીલવણીની બાબત નામદાર સરકારને ઓલતા માટે જે ડ્રાફ્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો તે સંબંધમાં એમ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે શેઠ બાલચંદ હીરાચંદના લંડનથી પાછા આવ્યા પછી આ બાબત કમીટી આગળ ફરીથી લાવવી કારણ કે આ સબ્જેક્ટમાં તેઓ ઉત્સાહ લે છે.

૩. સોનાની આનગી આયાત ઉપર જે અંકુશ હાલ છે તેને દુર કરવા માટે ચેમ્બરે નામદાર સરકારને જે પત્ર લખ્યો હતો તેના જવાબમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું કે હાલ તેઓ તેમ કરી શકતા નથી! આ પરથી કમીટીએ એવી સુચના કરી હતી કે આ બાબતના પત્રવ્યવહાર માટે નામદાર સરકારને જે ઠરાવો હોય તે જણાવવામાં આવે તો વેપારી કોમના મનનું સમાધાન થાય. નામદાર સરકારે આના જવાબમાં જણાવ્યું હતું કે આ બાબતનાં સબબો ઠરાવ મંજાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની સાથે હીંદી ખજાનચીની જે મુલાકાત થઇ તે મુલાકાત દરમીયાન આપ-વામાં આવ્યાં હતાં. આ જવાબની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૪ દેશી રજવાડાની સરકારો વચે ખાંડની બાબત થયેલા કોલકરારોમાંથી છુટા થવા માટેની નોટીસ બ્રીટીશ સરકારે તૈયાર આપી હતી એ સંબંધમાં ચેમ્બર તરફથી નામદાર સરકાર પાસે જે પુછપરછ કરવામાં આવી હતી તેના જવાબમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આવી નોટીસ તા. ૭-૮-૧૯૨૮ને રોજ આપવામાં આવી હતી. વળી એ પત્રમાં એમ પણ જણાવ-વામાં આવ્યું હતું કે ખાંડની નીકાસ જકાતના સંબંધમાં જુદા જુદા દેશો વચ્ચે હાલ કાંઇ ચીત્રભાવ રાખવામાં આવ્યો નથી અને હવે પછી હીંદી સરકાર કેવી રાજનીતી પાળશે તે હું કહી શકતો નથી. આ જવાબની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૫ વીરમગામ આગળ કાઠીયાવાડથી આવતા ઉતારૂઓ પર પડતી હાડમારી બાબત શેઠ લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઓખાણીએ કમીટીપર એક પત્ર લખ્યો હતો. જે બાબતમાં એમ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે સેની એક નકલ બી. બી. એન્ડ સી. આઇ. રેલ્વેના ટ્રાફીક સુપરીનટેન્ડન્ટ ઉપર મોકલાવી આપવી અને તેમનો ખુલાસો મંગાવવો.

૬ પહેલાંના જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકામાં ચાલતી જરમન ચલણી નોટો બાબત કમીટીએ જે પુછ પરછ કરી હતી એના જવાબમાં નામદાર સરકાર તરફથી જવાબ આવ્યો હતો કે એ વીશે તેઓને કાંઇ ખબર નથી અને ઇન્ડીઆ ઓફીસમાંથી ખબર મંગાવેલી છે. કમીટીએ એ પત્રની નોંધ લેવા ઠરાવ કર્યો હતો.

૭ શેઠ લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઓખાણીના પત્ર આવ્યો હતો કે ગ્રોક્ર એસોસીએશનના પ્રતીનીધી તરીકે કમીટીમાં તેઓની જે નીમણુંક કરવામાં આવી છે, તેમાંથી તેઓ રાજીનામું આપે છે, કારણકે તે એસોસીએશનના એક આગેવાન સભાસદ મી. રેવાશંકર જગજીવનદાસ આ કમીટીમાં ચુંટાયા નથી. શેઠ લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઓખાણીનુ રાજીનામું મંજુર કરવામાં આવ્યું હતું તથા તેમની જગ્યાએ કમીટીએ શેઠ રેવાશંકર જગજીવનની નીમણુક કરી હતી.

૮ રા. બાલાજી હરી વરકૃથી એક પત્ર આવ્યો હતો જેમાં ઝેરીમંદર અને બીજા સ્ટેશનોએ રોકડ રૂપીયા ટ્રેન ભારપૂર્વક લાવવામાં પડતી મુશ્કેલીઓ વર્ણવેલી હતી. આ સંબંધમાં મુંબાઇના એકાઉન્ટંટ જનરલ પાસે પુછપરછ કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૯ ગવર્મેન્ટ સીક્યુરીટીના કાયદાને સુધારનારૂં બીલ આ કમીટીના અભીપ્રાય માટે નામદાર સરકારે મોકલાવી આપ્યું છે તે બાબત ઉપર વીચાર કરવાને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સબ-કમીટી નીમવામાં આવી હતી.

શેઠ જહાંગીરજી બમનજી પીટીટ (પ્રમુખ)	શેઠ સોરાબજી એદલજી વોર્ડન (ઉપ-પ્રમુખ)
,, એસ. એન. પોચખાનાવાલા	,, સી. આઈ. પારેખ
,, એલ. ડી. એલ. બકલે.	,, એન. એમ. મજુમદાર.

૧૦ ટેરીફ વેલ્યુએશનને માટે ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ કોમરસીઅલ ઈન્ટેલીજન્સ, મુંબાઇ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સને તા. ૧૯ મીએ મળવા અવે તે પ્રસંગે આ કમીટી તરફથી એક કે બે પ્રતીનીધી મોકલવાને તે ચેમ્બરના સેક્રેટરી તરફથી વીનંતી કરવામાં આવી હતી આ સંબંધમાં વીચાર કરતા ઓ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મહેતાએ દરખાસ્ત કરી કે આ પત્રની નોંધ લેવી અને ના હીંદી સરકાર ઉપર મુંબાઇ સરકાર મારફતે જે રેપ્રીજેન્ટેશન કમીટી તરફથી મોકલવામા આવ્યું હતું તેની નામદાર સરકારને યાદ આપવી. આ દરખાસ્તને શેઠ હંસરાજ પ્રાગજીએ ટેકો આપ્યો હતો. શેઠ વીઠ્ઠલદાસ હાલોદર ઓનરેબલએ દરખાસ્ત મુદ્રી અને શેઠ ફુલચંદભાઇ ઈબ્રાહીમ રહીમતુલ્લાએ ટેકો આપ્યો કે મુ બાઇ ચેમ્બરના પત્રના જવાબમાં શેઠ જહાંગીર બ. પીટીટ અને શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજીને કમીટીના પ્રતીનીધી તરીકે મુંબાઇ ચેમ્બરની ઓફીસમા ભરાનારી કે નફરન્સમાં મોકલવા. સુધારા ઉપર મત લેવાતાં તે પાંચ વીરૂધ્ધ બે મતે ઉડી ગયો હતો અને અસલ દરખાસ્ત પાંચ વીરૂધ્ધ બે મતે પસાર થઇ હતી.

૧૧ "ગવરમેન્ટ સ્ટોર્સ પરચેઝીંગ" કમીટી જે ના. હીંદી સરકાર તરફથી નીમવામાં આવનાર છે તેની આગળ ચેમ્બરની જુબાની આપવા માટે બે સભાસદોનાં નામ સુચવવાની વીનંતી ઇન્ડીઅન મ્યુનીશન્સ બોર્ડના સેક્રેટરી તરફથી કરવામાં આવી હતી. શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ અને શેઠ એન. એમ. મજુમદારને ચેમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા.

૧૨ શેઠ મનુ સુબેદારે ચેમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે ચલણને લગતી કમીટી આગળ જે જુબાની આપી હતી તે વીશે પત્ર મોકલાવ્યો હતો તેની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૧૩ શેઠ હકમચંદ વાલજી કાપડીઆ તરફથી તથા તાતા હાઇડ્રો ઇલેક્ટ્રીક કંપની ચેમ્બરમા સભાસદ તરીકે દાખલ થવાને અરજી આવી હતી જેને રાજેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટેના દીવસો તા. ૨૨-૧૧-૧૯- થી તા. ૨૯-૧૧-૧૯ સુધીના મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. રકટુનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

૧૪ શેઠ કાનજી દીનશા તરફથી આ ચેમ્બર ઉપર પત્ર આવ્યો હતો કે જી. આઇ. પી. રેલ્વે કંપની ઉપર માલ ચઢાવતા પહેલાં "રીકનોઇટ" સહી કરવાની ફરજ પાડે છે જેથી કરીને પાછળથી માલમા કાંઇ કમી જાસ્તી માલમ પડે છે તો તેની જુકસાની રેલ્વે તરફથી મળી શકતી નથી. તેઓએ વીનંતી કરી હતી કે આ બાબતમાં ચેમ્બરે ઘટતાં પગલાં લેવા જોઇએ આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી, અને તે ઉપર વધુ તપાસ ચલાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

Mysore Economic Journal September 1919
The Nation 4th, 11th, 18th & 25th October 1919
The New Statesman 4th, 11th, 18th & 25th October 1919
The Statist 4th October 1919
Sea-Borne Trade of British India September 1919
The Times Trade Supplement (London) 4th, 11th, 18th, & 25th October 1919
Trade by Land of British India June 1919
Indian Textile Journal July 1919
The Gujarati 2nd, 9th, 16th & 24th November 1919.
એતિહાસિક વિજ્ઞાન ઓક્ટોબર ૧૯૧૯.

ચેમ્બરનો પત્ર વ્યવહાર.

૧

નં. ટી ૧૧૮ તા૦ ૧૩-૧૦-૧૯.

નામદાર હીંદી સરકારનાં મહેસુલ તથા ચેતીવાડી બાતાંના સેક્રેટરી સાહેબ.

સીમલા,

સાહેબ,

અનાજને હીંદના એક પ્રાંતમાંથી બીજા પ્રાંતમાં મોકલવાની બાબતમાં જે અંકુશ રાખવામાં આવેલો છે તે જેમ અને તેમ જલદી દુર કરવાની હીંદી સરકારને વીનંતી કરવાની મને આ ચેમ્બરની કમીટીની આજ્ઞા થઈ છે. હમણાં જે ચોમાસુ પુરૂ થયું છે તે પહેલાં સંતોષકારક નીવડવાની આશા રાખવામાં આવે છે અને હીંદના જુદા જુદા ભાગોમાં પાકની ઉતર પણ એટલીજ સંતોષકારક થવાની વધી છે. જે વેળા દુકાળ જેવી સ્થીતી હતી અને અનાજનો જથ્થો નહોતો ખાનારાઓના હાથમાં હતો તે વેળા જુદા જુદા પ્રાંતો વચ્ચે અનાજની લાદગીબ્ધ માટે અંકુશ રાખવામાં આવે તો તે કદાચ યોગ્ય ગણી શકાય; પણ હવે એ સંજોગો દુર થયા છે એટલે વેપારની સ્વાભાવીક ગતીમાં નડતરરૂપ એ અંકુશો ચાલુ રાખવાની કાંઈ પણ જરૂર લાગતી નથી.

લી૰ આજ્ઞાંકીત.
જે. કે. મહેતા,
સેક્રેટરી.

૨

નં. ટી ૧૧૯ તા. ૧૩-૧૦-૧૯.

નામદાર હીંદી સરકારનાં નાણાં બાતાંના મદદનીશ સેક્રેટરી સાહેબ.

સીમલા,

સાહેબ,

તમારો નં. ૨૫૦૨ એફ. તા. ૨૬-૯-૧૯ નો પત્ર સ્વીકારવાની મને આજ્ઞા થઈ છે. મારી ચેમ્બરની કમીટીને એમ લાગે છે કે દેશની અંદરના ભાગમાં એક જગાએથી બીજી જગાએ સોનું તથા સોનાના સીક્કા લઈ જવાની બંધી હતી તે દુર કરવામાં આવી એ પગલું આવકારદાયક છે પણ તેથી બાનગી વેપારીઓને હીંદમાં બહારથી સોનું આયાત કરવાની મનાઈ છે તે દુર કરવાના ઇરાદાને અસર થતી નથી. એ મનાઈ હુકમોજ દુર કરવાનું જાહેર કરી શકાય એમ ન હોય તોપણ તે મનાઈ ચાલુ રાખવા માટેનાં કારણો જાહેર કરવામાં આવશે તો વેપારી વર્ગનું એ બાબતમાં તુરતજ ઘણું સમાધાન થશે.

લી૰ આજ્ઞાંકીત,
જે. કે. મહેતા,
સેક્રેટરી.

૩

નં. ટી. ૧૨૰ તા. ૧૪-૧૦-૧૯.

વેપારી બાતમી બાતાંના ડીરેક્ટર
જનરલ ઓગ
કલકતા

મહેરબાન સાહેબ,

લંડન ચેમ્બરઓફ કોમર્સના માસીકમાં ૨૧૬ મે પાને એમ જણાવ્યું છે કે બ્રીટીશ પ્રજાપીયલ કાઉન્સીલ ઓફ કોમર્સની વીનંતી સ્વીકારવા ખી. બાલ્ફરે ઠબુલાત આપી હતી કે બસલ્તના કોલફરારમાંથી છુટા થવા માટેની છ માસની નોટીસ હવે આપીશું. મહેરબાની કરીને અમને જણાવશો કે એ નોટીશ અપાઇ કે કેમ અને અપાઇ હોય તો ક્યારે અપાઇ અને હવે જુદા જુદા દેશોથી થતી આયાત ઉપર વધની ઓછી જકાત નાંખવા માટે હીંદી સરકાર કેટલી સ્વતંત્ર છે અથવા વેવાની વકી રાખે છે.

લી. આજ્ઞાંકીત
જે. કે. મેહેતા.
સેક્રેટરી

૪

નં. ૧૦૮૬૭ તા. ૨૭-૧૦-૧૯,

ઇન્ડીયન મચર્ંટસ ચેમ્બર અને બુરોના
સેક્રેટરી ઓગ

વદ્વાલા સાહેબ,

તમારા તા. ૧૪ મી ઓકટોબર ૧૯૧૯ ના પત્રના જવાબમાં જણાવવાનું એ છે કે ખાંડ ઉપરની જકાતને લગતા એ કોલફરારમાંથી છુટા થવા માટેની છ માસની નોટીસ ગઇ તા. ૭-૮-૧૮ ને દીને ઇંગ્લંડની સરકારે આપી હતી

એ યાત જકાતના સંબંધમા હાલ કોઇ દેશોના આયાત ઉપર વધારે અને ઓછા કોઇની ઉપર ઓછી એવું નથી અને હવે પછી હીંદી સરકારની રાજનીતી કેવી રહેશે તે વીશે હું કાંઇ કહી શકતા નથી

લી. તમારો વિશ્વાસુ
(સહી) એચ. એ એફ. લીડસે
ડીરેકટર જનરલ

૫

મુંબઇ તા. ૧૩-૧૧-૧૯-

હીંદી સરકારનાં વેપાર તથા ઉદ્યોગખાતા
ના અંડરસેક્રેટરી ઓગ,
સીમલા

સાહેબ,

તા. ૨૨-૯-૧૯ ના માસ તારના તથા તા. ૨૩-૯-૧૯૧૯ ના મારા પત્રના જવાબમાં આપનો તા. ૨૬-૯-૧૯ નો નં. ૭૬૦૭ નો પત્ર મળ્યો. મારી કમીટી એ વાંચીને ઘણી દલગીર થઇ છે. એમને એમ લાગે છે કે સ્થાનીક વેપાર તથા ઉદ્યોગમાં રહેલા વર્ગના હીત માટે એ અગત્યની બાબતમા જેટલું ધ્યાન અપાવું જોઇએ તેટલું ધ્યાન નામદાર સરકારે આપ્યું નથી. મારી કમીટીએ મજબુત વાંધો લીધો છે તેનું કારણ આ બાબતના મુળ મુદ્દાના સવાલનું છે. એ મુદ્દે હીંદી વેપાર તથા ઉદ્યોગને બ્રીટીશ વેપારીઓ તથા માલ બનાવનારાઓને રક્ષણ અને ખાસ લાભ આપવાનો છે. સ્વભાવીક રીતે એવો સવાલ થાય છે કે હીંદના રંગ બનાવવાના ઉદ્યોગને મજબુત પાયા ઉપર મુકવા માટે નામદાર સરકારે કોઇ પગલાં લીધાં કે કે હવે પછી થોડા વખતમાં લેવાનો સંભવ છે? એવા કાંઇ પણ પગલાં સરકારે લીધાં નથી અને લેવાની નથી તે જોતાં હીંદના વેપાર તથા ઉદ્યોગને ભોગે રંગ બનાવવાના બ્રીટીશ ઉદ્યોગને આડકતરી રીતે ઉતેજન આપવું એ કોઇપણ રીતે યોગ્ય કે વાજબી નથી. રંગના વેપાર ઉપર જે અન્યાય કુશ નાખવામાં આવ્યો છે તે રંગ બનાવવાના બ્રીટીશ ઉદ્યોગવાળા ઓને સરકાર તરફની ખાસ મદદ આપવા રૂપ છે. મારી કમીટીનો એવો અભિપ્રાય છે કે જો એમને માટે કોઇ પ્રકારનો રક્ષણની જરૂર હોય તો તેને સીધીરીતે ઇંગ્લંડની સરકારે મદદ આપવી જોઇએ પણ હીંદી સરકારે તેમને માટે અથવા તેમના માલના

વેપારીઓ માટે હીંદના બજારને ચારે બાજુથી બંધ કરી હીંદને એટલો રંગ પુરો પાડવાનો પુકારો ઇંગ્લંડને આપ્યો હોય એવી સ્થીતી કલ્પન કરવી ન જોઇએ. બ્રીટીશ રંગ બનાવનારા તથા તેના વેપારીઓને આડકતરી મદદ આપવા માટે હીંદના વેપારી તથા ઉદ્યોગધંધાઓને આ પ્રમાણે હેરાન કરવા એ સંસ્થાનમાં ગોચ્ય રીતે વેપાર ચાલવા દેવાના નીયમથી તદન વીરૂધ્ધ છે એમ મારી કમીટીના અભિપ્રાય છે.

તમે તમારા પત્રમાં જણાવો છો કે રંગને લગતા હીંદી ઉદ્યોગના લાભોના સંબાળથી હીંદી સરકારે વીચાર કર્યો છે અને તેમના રક્ષણ માટે પુરા ગે ઠરાવ કરી છે અને તેમણે એવા હુકમ કઢાવ્યા છે કે "જે ઇંગ્લંડથી જોઇતો હોય તેવો માલ વાજબી ભાવે મેળવી શકાય એમ નહોય તો તેવા માલ પરદેશથી મંગાવવા માટે લાઇસન્સ છુટથી આપવામાં આવશે," આવા હુકમો કઢાવેલા હોવા છતાં અહીંના રંગના વેપારીઓના તથા કાપડની મીલોના લાભ પ્રત્યે ચોગ્ય પ્રકારે ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નથી. નીચે રજુ કરેલી કેફીયત હકીકત ઉપરથી એ વાત સમજાશે.

આ એગ્રજના એક સભાસદે બ્રીટીશ ટ્રાન્ગોરેડ રંગ મંગાવવાની પરવાનગી માગી હતી એ જાતનો એવોજ રંગનો પાકો અને તેજસ્વી માલ જુનાઇટેડ કીંગડમમાં કોઇ ઠેકાણે બનાવવામાં આવતો નથી. એવીજ પરવાનગી ક્રોન્ગોરેડ બ્લુઇશ માટે પણ માગી હતી. એ રંગ ઇંગ્લંડમાં બનાવવામાં આવે છે. પણ તે ભભકો ભાવ જુનાઇટેડ સ્ટેટના ભાવ કરતાં ઘણો વધારે છે. એ બે રંગ જુનાઇટેડ સ્ટેટસથી મંગાવવા માટેની અરજીના જવાબમાં એક માટે ના પાડવામાં આવી છે. એમ જણાવવામાં આવે છે કે ક્રોનંગપણ પ્રકારનો ક્રોન્ગોરેડ પરિણામમાંથી આયાત કરવામાં માટે મુંબઇનો કુલકટર પરવાનગી આપવા તયાર નથી નામદાર સરકારે શ્રી અંગ્રેજ લિયરનાગયો નહીં હોય.

ચેલેઇઝ એટલે કે પીળાશ પડતા તથા બ્લુઇશ એટલે ભુરાશ પડતો એવા બે રંગ માટે પણ એવાજ હાબોલા અન્યા છે. એ રંગ હાલ ઇંગ્લંડમાં બને છે; પણ ત્યાંથી માલ મંગાવવા માટે જે ભાવ આપવા પડે છે તે કરતાં પીસતાળીસ ટકા જેટલા ઓછા ભાવે એવોજ માલ જુનાઇટેડ સ્ટેટસથી લાવી સકાય પણ તેમ છતાં તે રંગ જુનાઇટેડ સ્ટેટસથી મંગાવવા માટે પરવાનગી આપવામાં આવતી નથી.

ડીરેકટ બ્લેક રંગ જુનાઇટેડ સ્ટેટસથી મંગાવવા ભાવ રતલ દીઠ રૂ. ૨-૬-૩ પડે ત્યારે જુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી મંગાવવાનો રતલ દીઠ રૂ. ૩—૬-૪ પડે એ રીતે તફાવત ચોત્રીસ ટકા જેટલો છે તે છતાં તે માટે લાઇસન્સ આપવામાં આવતાં નથી.

બ્રીલીયંટ ડીરેકટ પીંક સ્પીસ કોલોર બનાવે છે તેવાજ રંગનો ચકચકાટ આપનારો માલ જુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી કોઇ પુરો પાડી શકે તેમ નથી. એ માલ એક ટન જેટલો મંગાવવા માટે અહીંના એક વેપારીએ પરવાનગી માગી પહુન્તેન માત્ર પાંચ હંડ્રેડવેટ જેટલો માલ મંગાવવા માટે પરવાનગી મળી છે એ જાતનો માલ મંગાવવા માટેનું લાઇસન્સ આપવું ચોગ્ય છે એમ તે લાઇસન્સ આપનાર અમલદારને લાગ્યું તો પછી તેને જેટલો જોએ એટલો માલ લાવવાની રજા આપવામાં શા માટે ન આવી તે સમજી શકાતું નથી. આવી રીતે સ્વભાવીક વેપાર ઉપર અંકુશ રાખવામાં આવે અને વેપારીઓના કામમાં દખલ કરવામાં આવે છે તેથી રંગના બજારમાં મુખ્ય મુખ્ય માલના ભાવ ગયા આગસ્ટ માસમાં હતા. તે કરતાં દોઢા થઇ ગયા છે જો હાલની પદ્ધતીમાં ફેરફાર કરવામાં નહીં આવે તો ભાવ હજી પણ વધે એવો સંભવ છે અને જો જુનાઇટેડ કીંગડમથી રંગ મંગાવવાની ફરજ આવી આડકતરી રીતે

પાડવાનું ચાલુ રહેશે; તો હીંદમા ડાપડ બનાવનારી મીલોને નાનાં સંબંધી ખોટ જશે અને ઉદ્યોગને આકસ્મરી રીતે ફટકો પડશે.

નામદાર સરકારનાં આવાં વર્તન થી અહીંના રંગના વેપારીઓ બ્રીટીશ રંગ બનાવનારને આશરે જઇ પડયા છે ત્યારે તેઓ કેવી રીતે વર્તે છે તે જાણવા જેવું છે અમારા એક સભાસદે યુનાઇટેડ સ્ટેટમથી બ્રીશીલ વાયેલેટ ક્રીસ્ટલ મંગાવવાની રજા માંગી પણ તે માટે ના પાડવામાં આવી. તે પછી તેણે બ્રીશીલ વાયેલેટ બેળી હીન્ડલ રંગ પુરો પાડવાનું બ્રીટીશ ડાઇઝ લીમીટેડને પુછ્યું તો તે વેપારીને નીચે પ્રમાણે જવાબ મળ્યો :—અમે દલગીર છીયે અમે બ્રીશીલવાયેલેટ બેળી ક્રીસ્ટલ રૂપમાં પુરો પાડવા માટેનો તમારો ઓરડર સ્વીકારી શકતા નથી અને અમે માલ સ્ટીમર ઉપર રવાના થવાની ખાત્રી આપી શકતા નથી અને વળી તમે બીજા રંગ પણ લો નહીં ત્યાં સુધી બ્રીશીલવાયેલેટ બેળી ક્રીસ્ટ તમને વેચવાને પણ અમે તૈયાર નથી.

આ જવાબનો અર્થ એમજ થઇ શકે કે હીંદી વેપારીઓનો આધાર માત્ર બ્રીટીશ રંગ બનાવનારાઓ અને તેના વેપારીઓ ઉપરજ છે અને એ બ્રીટીશ માલવાળાઓ તેમને માલ આપવા માટે ગમ તવી શરતો કરી શકે.

રંગની આયાત કરવાની બાબતમાં હીંદી સરકારે હાલમાંજ જાહેરનામાનો અમલ અતી શય અયોગ્ય અને ગેરવાજબી રીને કરવામા આવે છે તેના થોડાક જાણવાલાયક દાખલા અત્રે મારી કમીટીએ પુરા પાડયા છે. મારી કમીટીને ધરતી હતી અને આગલા તારના ચ દેશમા તે દર્શાવેલા હતી કે નામદાર સર કારનું આ પગલું બ્રીટીશ રંગ બનાવનારા ઓને રક્ષણ આપવાના આશય જેવું છે. એ ભીતી આપના પત્રથી જરા પણ દુર થઇ નથી એમ અત્રે જણાવવું પડે છે. એમાં મહત્વના મુદ્દાનો સવાલ સમાયેલો છે અને રંગના વેપા નીઓ તે મજ કાપડના ઉદ્યોગોના હીતને બીના કારણ મોટા નુકશાનમાં ઉતરવાને ભય છે તેથીજ મારી કમીટી નામદાર સરકારના આ પગલા વીરૂધ મજબુત વાંધો ઉઠાવે છે અને એ પગલું પાછું ખેંચી લેવાની વીનંતી કરે છે.

નામદાર સરકારે કહેવું જાહેરનામું અયોગ્ય અને ગેર વાજબી હોવાથી મારી કમીટી મજબુતીથી તેની સામે થાય છે. પણ જો એ પગલું તદન ખેંચી લેવાનું બને એમ ન હોય તો અનો અમલ કરવાની પદ્ધતીમાં રહેલી કેટલાક અગવડો દુર કરવાની બહુજ જરૂર છે એમ દર્શાવે છે.

(એ) મારી કમીટી સુચના કરે છે કે યુનાઇટેડ કીંગડમ હીંદમાં પુરો પાડી શકે તેવા રંગની એક યાદી તૈયાર કરાવવી.

(બી) એ રંગોના કેટલો જથ્થો મળી શકે તેમ છે તે વીશે પુરતી તપાસ કરાવવી અને એમાંથી હીંદને જેની જરૂર હોય,તે આયાત કરવા માટે લાઇસન્સ આપવું જ એવો નીયમ કરવો.

(સી) બ્રીટીશ માલ અને પરદેશી માલના ભાવ વચે તફાવત કેટલો રહેવો જોઇએ તેની હદ બાધવા માટે એ બે પ્રકારના માલના ભાવનું પ્રમાણ નકી કરવું જો એ પ્રમાણ કરતા વધારે તફાવત હોય તો પરદેશી માલ મંગાવવા માટે લાઇસન્સ આપવાની ના પાડવી નહીં.

(ડી) દરેક બંદરે આ બાબતમાં કલેકટર ઑફ કસ્ટમ્સ સાથે મળીને કામ કરવા માટે બ્રીટીશ વેપારીઓ અને બે યુરોપીયન વેપારીઓ ની એક સલાહકારક કમીટી નેમવી.

આપનો આજ્ઞાંકીત,
જે. કે. મેહેતા,
સેક્રેટરી.

ધી ઓરીએન્ટલ ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક ઓફ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

વિગ્રહ અને વેપારઃ સરકારી જાહેરનામાં.

જરમની વગેરે દેશો સાથેનો વેપાર.

જરમની તથા બીજા દેશો સાથેનો વેપાર કરવાની શરૂ કરવાની નામદાર સરકારે પરવાનગી આપી છે અને એ દેશો ખાતે માલ જતો અટકાવવા માટે રાખવામાં આવેલી ઓછપણ કાઢી નાખી છે તેમજ યુનાઈટેડ કીંગડમમાં માલ આયાત કરવાના કામ ઉપર જે અંકુશ રાખવામાં આવ્યા હતા તે પણ કાઢી નાખ્યા છે તેને લઈ ને આવાર્થે વેપારને માટેની રથીતી કેવી છે તે વીશેની નીચે આપેલી હકીકત બ્રીટીશ વેપારીઓના જાણ માટે નામદાર સરકારના ઓર્ડર ઓફ ટ્રેડ તરફથી પ્રગટ કરવામા આવી છે. સી એમ ડી ૨૭૪ નંબરના પાર્લામેંટરી પત્રકમાં છેલા જુલાઈ માસમાં આપવામાં આવેલી હકીકત ને બદલે નીચે જણાવ્યા પ્રમાણેની હકીકત હવેથી જાણવી

લડાઈ દરમ્યાન દુશ્મન સાથેના વેપાર માટે મનાઈ કરવી પડી હતી પણ હવે સુલેહ થવાથી એ મનાઈનુ કારણ નથી. એ દેશો સાથેવ્યવહાર પ્રકારના માલ માટે ઘણી લેવાળી નીકળશે. એ દેશે નાં બજાર ડુનીયાના વેપાર માટે ખુલાં છે અને તેમાં હરીફાઈ કરતાં બ્રીટીશ વેપારીઓને અટકાવવા એવી નામદાર બ્રીટીશ સરકારની મુદ્દલ ઈચ્છા નથી યુરોપના અધ્યભાગમા આવેલા એ દેશોના બજારોમાં વેપાર ચાલે તેમા પોતાનું યોગ્ય સ્થાન પ્રાપ્ત કરવામાટે બ્રીટીશ વેપારીઓ પોતાનાથી બનતો દરેક પ્રકારનો પ્રયત્ન કરે તેવઈચ્છવા જોગ છે

૧ જરમની.

નીકાશ—જરમની ખાતે કોઈ પણ પ્રકારનો માલ મોકલી શકાશે એમાં અપવાદ તરીકે જે ચીજો માટે મનાઈ હજી ચાલુ છે તે ચીજો "એ" અને "બી" યાદીઓમા દર્શાવવામાં આવી છે. એવી ચીજો નીકાશ કરવા માટે એક્સપોર્ટ લાઈસન્સ ડીપાર્ટમેંટ, ૬, કવીન એન્સગેટ બીલ્ડીંગ્સ, વેસ્ટમીનીસ્ટર, એસ ડબલ્યુ ૧ ની ઉપર અરજી કરવી પડશે. જરમનીનો જે ભાગ બ્રીટીશ અથવા મીત્રરાજ્યોના કબજામાં નથી તે ભાગ બાદે માલ આયાત કરવા અગાઉ ત્યાંની સરકારની રજા લેવી પડે છે અને તે માટેની અરજી ત્યાંના સત્તાવાળાઓ ઉપર માલ આયાત કરનારા જરમન વેપારીઓએ કરવાની હોય છે.

આયાત—જરમનીથી કોઈપણ માલ આયાત કરી શકાય અને તેનાં નાણાં આપી શકાય તે માટે લાઈસન્સની જરૂર નથી પણ તેમાં અપવાદ છે અને તે એજ કે જેને માટે કોઈપણ પરદેશ ખાતેથી આયાત કરવાની મનાઈ હોય એવી નીચે જરમનીથી આયાત કરી શકાશે નહી. એવી ચીજોની સંખ્યા બહુ થોડી છે અને તેની યાદી ગેઝેટ ઓફ ટ્રેડ જરનલના તા. ૨૮-૮-૧૯ ના અંકમાં આપવામાં આવી છે.

વેપાર અથવા નાણાની લેવડદેવડને લગતા બીજા સોદા જરમનીમાં આવેલી પેઢીઓ સાથે કરવાની મનાઈ નથી તેમ તે માટે લાઈસન્સ પણ લેવાની જરૂર નથી પણ અપવાદ તરીકે નીચેના નીયમો ધ્યાનમાં રાખવાના છે:—

૧ લડાઈ અગાઉના સોદાને અંગે નાણાં આપવા નહીં.

૨ લડાઈ શરૂ થયા અગાઉથી જરમનીમાં હોય એવા શખસોની જે મીલ્કત આ દેશમાં હોય તે આપવી નહી અને તેના સોદા કરવા નહીં.

૩ જરમનીમાં હોય તેને હીસાબે અથવા તેની તરફથી સીક્યુરીટીની ફેરબદલી કરવી વર્જ્ય

૪ જરમનીની પ્રજા હોય તેના લાભ માટે અથવા તેના નામ ઉપર કેઈ પણ કંપનીના શેર ચઢાવવા નહીં અને તેનાં નાણાં આપવા નહીં.

૫ જરમનીમાં હોય એવા શખસનુ દેવું હોય તેની ફેરફારી કરવી નહીં.

નાણાં સંબંધી બાબતની ગોઠવણ વેપારીઓએ પોતાની મેળે કરી લેવાની છે અને તેમાં કાંઈ મુશ્કેલ ન પડે તો તેમણે પોતાના બેંકરની સલાહ લેવી.

૨ અગાઉ આસ્ત્રીયા હુંગેરીનાં રાજ્યમાં હતા એવા મુલકો.

આસ્ત્રીયા તથા જુગોસ્લાવીયા ખાતે મોકલવાની મનાઇ હોય એવી ચીજોની યાદી "ડી" લીસ્ટ નામથી આપેલી છે ને શીવાય કેાઇ પણ પ્રકારનો માલ આ મુલકો ખાતે મોકલવાની બાબતમાં સ્થાતી જરમની માટે ઉપર લખી છે તેવીજ ગણી લેવી.

૩ ટર્કી અને બલ્ગેરીયા.

ઉપર જે લીસ્ટ "ડી" વીશે જણાવ્યું છે એ લીસ્ટમાં દર્શાવેલેા માલ ટર્કી ખાતે મોકલવાની મનાઇ છે અને લીસ્ટ "ઇ"માં જણાવેલેા માલ બલ્ગેરીયા ખાતે મોકલવાની મનાઇ છે તે શીવાયની બાબતમા નીયમેા જરમની માટે છે તેવાજ છે.

૪ નોર્વે સ્વીડન ડેન્માર્ક હૉલેંડ અને સ્વીટ્ઝરલેંડ.

આ દેશેામાં માલ આયાત કરતી હોય એવી એસેાસીએશનેા પાસેથી સરટીફીકેટ લેવાની કે તેમની પાસે બીજી કેાઇ રીતની જામીનગીરી લેવાની હવે જરૂર નથી. માલ જરમની ખાતે જતેા અટકાવવા માટે એ દેશેાના બીજા વેપારીઓ ઉપર તે નડીં મોકલતાં આવી એસેાસીએશનેા ઉપરજ મેકલવેા એવી જે ગેાઠવણ હતી તે પણ હવે બંધ પડી છે. તેમ છતાં એ દેશેા ખાતે માલ મોકલવા માટે લાઇસન્સ લેવાં પડે છે જે માટે ઉપર જણાવેલે ઠેકાણે અરજી કરવી. અવી અરજીઓ માત્ર "એ" અને "બી" લીસ્ટમાં દર્શાવેલા માલ માટેજ કરવી પડે છે. બાકીની ચીજો માટે કાંઇ જરૂર નથી.

૫ પેલેંડ, ફીનલેંડ, એસ્ટોનીયા, લેટલેંડ અને લીથુએનીયા.

આ દેશેા સાથેના વેપાર ઉપર ઇંગ્લંડની સરકારે કાંઇ અંકુશ નાંખ્યા નથી પણ "એ" અને "બી" લીસ્ટમા દર્શાવેલેા માલ મોકલવેા હોય ત્યારે બીજા દેશેાની માફક અહીંને માટે પણ લાઇસન્સ લેવું પડે છે.

આ ઉપરાંત બીજી કેાઇ નીકાશ માટે કાંઇ માહીની જોઇતી હોય તેા દરપણવાડીયે "હીસ્ટ ઑફ એક્સપોર્ટ પ્રેહીબીટેડ ગુડસ" એટલે કે નીકાશને મનેની મનાઇ લાગા માલની યાદી છપાય છે તે બોર્ડ ઑફ ટ્રેડ જરનલમાં વાંચવી. માલ કયાં બનેલેા છે અને તેની માલેકી ધરાવનાર કયા રાજ્યની પ્રજા છે તે વીશે કેાન્સલની સરટીફીકેટની હવે જરૂર નથી.

માલ આખરે કયે દેશ જવાનેા છે અને કયા વેપારી ઉપર મેકલવામાં આવ્યેા છે તે વીશેની વીગત રજુ કરવાની પણ હવે મુનાશ્ઠેડ ફીગઠમથી માલ નીકાશ કરનાર માટે જરૂર નથી. બીલ ઑફ લેડીંગ કે શીપીંગ મેનીફેસ્ટ ઉપર પણ એવી હકીકત આપવાની હવે જરૂર નથી શીવાય કે માલ જેના ઉપર જવાનેા હોય તેનું નામ જણાવવાની લાઇસન્સ આપનારા ખાતાને જરૂર લાગે.

વેપારી ખબરો.

દક્ષિણ હીંદનાં ચામડાંનાં વેપારીઓનાં મંડળ (Southern India Skin & Hides Merchants' Association) ની મેનેજીંગ કમીટીની સભા તા૦ ૮-૧૦-૧૯ ને દીને મળી તે વેળા ઠરવામાં આવેલાં કામકાજનો હેવાલ બહાર પાડતી વેળા તે મંડળ તરફથી કેટલીક ખલામણ કરવામાં આવી હતી. એ કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે યુરોપમાં કેળવાયલાં ચામડાંનો જથ્થો તથા તેના વેપારની જે રીતી છે તે પ્રત્યે તથા એના ભાવ પ્રત્યે મદ્રાસ ઇલાકાના તથા મ હસોર અને નીજામનાં રાજ્યોના ચામડાં કેળવનારાઓનું ધ્યાન ખેચવું અને જણાવવું કે ચામડાં કેળવવાનું થોડો વખત બંધ રાખવાની અથવા લટાડવાની અને એની નીકાશ બંધ પાડવાની ઘણી જરૂર છે. એ ઠરાવ પ્રમ ણે લખવામાં આવેલા પત્રમાં જણાવ્યું હતું કે સુલેહ થયા પછી યુરોપમાં ચામડાંનો ઉદ્યોગ બહુ થશે એમ ધારીને ઇગ્લંડ એના ગોદા જથ્થો એકઠો કર્યો છે પણ નાણાં મંજાદી તથા બીજી કેટલીક મુશ્કેલીઓને લીધે એ દેશો અને બીજા કરીને જર્મનીની એ માલ ખરીદ કરી શકે તેમ નથી. લડાઈ અગાઉ એ દેશો જે પ્રમાણે ખરીદી કરતા તે પ્રમાણે કરીથી તેઓ ખરીદી કરે તે અગાઉ ઘણો વખત લાગશે હાલ તો અમેરીકા તથા ઇગ્લંડ એ બે દેશો તરફથીજ ખરીદી થાય એમ છે અને તેમાં પણ હીંદ ચામડાંનો ઉહાપ અમેરીકા તરફથી બહુ થતો નથી તેથી હીંદનાં ચામડાં કેળવનારાઓએ માત્ર ઇગ્લંડ ઉપર આધાર રાખવો પડે એવી સ્થીતી છે અને ત્યાં પણ માલનો જથ્થો ઘણો એકઠો થઇ ગયો છે તે જોતા હવે હીંદમાંથી ચામડાં નીકાશ કરવાનું થોડો વખત બંધ પાડવું જોઇએ એમ આ મંડળ માનતું છે એમ કરવામાં આવશે તો ઇગ્લંડમાં એકઠો થયેલો માલ સરે આવે વેચાઇ જશે. હીંદમાં ચામડાં કેળવવાનાં જે કારખાનાં હોય તે માત્ર ચાલુ રાખવા કાજે એમાં જેમ બને તેમ ઓછું કામ લઇને નભાવવું એવી હાલ જરૂર છે એમ આ મંડળનો અભિપ્રાય છે કેમકે એવી રીતે કામ લેવાથીજ કેળવાયલાં ચામડાંનો જથ્થો ઘટાડી શકાશે.

તલના પાકવીશે હીંદી સરકારનાં આંકડાં ખાતાંએ ગઇ તા. ૨૧–૧૦–૧૯ ને દીને બહાર પાડેલા બીજા વર્તારામાં જણાવ્યું છે કે બ્રીટીશ હીંદના જે ભાગોમાં આ પાક કરવામાં આવે છે તેના વીસ્તારના ૭૬ ટકા જેટલા ભાગમાંથી મળેલી બાતમીને આધારે આ વર્તારો તૈયાર કરવ માં આવ્યો છે. વાવ્ય પ્રાંતોમાં કેટલીક જમીનમાં બે જાતના પાક કરવામાં આવે છે તેનો વીસ્તાર તથા મદ્રાસ અને બંગાલમાં પાછળથી કરેલા પાકનો વીસ્તાર સાથે લેતાં હીંદમાં કુલ ૭૬૭૦ હજાર એકર જેટલા ભાગમાં તલનો પાક આ વરસે કરવામાં આવ્યો છે જે ગયા વરસ કરતાં ૩૫ ટકા જેટલો વધારે છે. મધ્યપ્રાંતો તથા વાવ્ય પ્રાંતોમાં ચાલુ ભરે વરસાદથી પાકને નુકશાન પહોંચ્યુ હતું તોપણ પાકની ઉપર એકંદરે સારાજ થશે.

શેરડીના પાકવીશે હીંદી સરકારનાં આંકડા ખાતાંએ ચાલુ વરસ માટેનો બીજો વર્તારો ગઇ તા. ૨૧–૧૦–૧૯ને દીને બહાર પાડ્યો હતો તે ઉપરથી જણાય છે કે આવરસે શે-ડીનના પાકનો વીસ્તાર બ્રીટીશ હીંદમાં ૨૭૨૬ હજાર એકર છે જે ગયા વરસ કરતાં પાંચ ટકા જેટલો એ છે. છે પકની સ્થીતી સરી છે મુખ્ય ઘાટો મુંબઇ તથા મદ્રાસ ઇલાકામાં અને મધ્યપ્રાંતો તથા બીરારમાં છે. વાવ્ય પ્રાંતોમાં એનો વીસ્તાર વધ્યો છે મુંબઇ ઇલાકામાં દખણ તથા કર્ણાટકમાં જુવાર તથા આજકાલ વરસાદની લાગલાગાટ ઘણા દીવસની ગેરહાજરીથી પાકને નુકશાન થયું હતું. એકંદરે મુંબઇ ઇલાકામા શેરડીના પાકનો વીસ્તાર ગયા વરસ કરતાં ૨૭ ટકા જેટલો ઓછો હતો પાછળથી સપ્ટેમ્બરમાં વરસાદ સારો પડવાથી પાકની સ્થીતીમાં ભાગમાં સુધરી છે. પરદેશીમાં મુખ્ય કરીને ઇજીપ્તમાં આ વરસે રૂતુ શેરડીના પાક માટે અનુકુળ છે હયુશીઆન્યામાં પકની સ્થીતી સારી લે યે પણ એકંદરે શેરડીના પાક આ વરસે ઓછો રહેશે. ઉતરશે ક્યુબામાં પાકની સ્થીતી બહુજ સારી છે. પે ટોરીકોમાં પણ પાક બહુ સારો થવાની આશા છે.

વેપારી આંકડાઓ.

ખાંડની આયાત.

બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં ૧૯૧૯ ના સપ્ટેમ્બર મહિનામાં શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઈ હતી:—

	શેરડીના પાક	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	હંદ્રવેટ	હંદ્રવેટ.
બંગાળા	૬,૧૮,૧૪૪	૨,૮૬,૧૧૩
મુંબઇ	૪૨,૨૫૰	૨,૯૫,૪૪૫
સિંધ	૯૬,૨૭૮	૮૫,૦૫૫
મદ્રાસ	૮૭,૮૮૧	૧૪,૭૦૩
બર્મા	૬૨,૩૧૪	૨૫,૯૨૨
કુલ	૯,૦૯,૮૬૭	૭,૦૮,૦૩૮

જુદા જુદા દેશોથી શેરડીની ખાંડની આયાત કેટલી થઈ હતી તે દર્શાવવા માટે એપ્રીલથી સપ્ટેમ્બર સુધીના છ માસ માટેના આંકડા નીચે આપ્યા :—

	હંદ્રેડવેટ.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ	૭	૧,૭૩૭
ચીલિન	૬	૧૭૦
એડ સંસ્થાનો	૮,૭૫,૬૦૩	૨,૧૬,૪૧૦
જાવા	૨૯,૮૬,૬૫૦	૨૯,૧૬,૬૫૦
ચીન	૧૬,૫૯૪	૧,૩૦,૬૪૫
જાપાન	૫,૬૩૦	૧
ઇજીપ્ત	૬,૬૭૮	૩૧,૪૪૭
એરીશ્રાસ	૪,૭૦,૬૬૪	૧,૬૮,૨૩૯
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૨,૦૦૬	૩,૦૬૧
આસ્ટ્રેલીયા	૮૭	૧૦
બીજા દેશો	૨૬૦	૧૮
કુલ.	૪૩,૬૦,૮૪૬	૩૪,૭૬,૫૧૮

ટેબલ ત્રીજું.

માર્કેસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં સપ્ટેંબર ૧૯૧૯માં થયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓનાં નામ ઠેકાણાં વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧.	ચોરજન લોન ઑફીસ કું।	મે. ડી. જે. સી. ભ્હા હરા, પે રજન, બેંગોલ	ધીરધાર	૫૦
૨.	કલકતા ઇંડસ્ટ્રીયલ બેંક ...	ડી ઓ. સ૨. ડી. પી. સર્વાધીકારી ૧૧, પોલક સ્ટ્રીટ કલકત્તા	બેંકનું.	૨૦,૦૦૦
૩.	ઠનોની ઇંડસ્ટ્રીયલ બેંક ..	મે. ડી રાયબહાદુર શેઠ સુખવાલ ઠનોની ૩, સીનાગોગ સ્ટ્રાટ, કલકત્તા.	,,	૫૦,૦૦૦
૪.	કોઇમ્બતુર બજાર બેંક ...	મે ડી. એ. વી શ્રીકાંત આયર, કોઇમ્બતુર.	બેંકીંગ અને ધીરધાર	૧૦૦
૫.	હૃદય પલૈયમ મહા વિષ્ણુ બેંક	મે ડી. આર. વી. ઉદયપલાયમ, મદ્રાસ	,,	૧૦૦
૬.	ગીંડુપલાયમ ટાઉન બેંક ..	મે ડી. એસ. એસ. શ્રી નીવાસ આયંગર ગીંડુ પલાયમ, મદ્રાસ	,,	૧૦૦
૭	સીમલા બેંકીંગ અને ઇંડસ્ટ્રીયલ કું.	સીમલા પંજાબ.	,,	૫૦૦
૮.	અલ્હા જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની	મે એ. રહમાન જમાલ એંડ સન્સ ૨૬ રેલ્હા ઉશીસ્કવેર કલકત્તા.	વીમો.	૫૦,૦૦૦
૯.	બેંગાલ ઇન્સ્યુરન્સ એંડ રીયલ પ્રોપર્ટી કું. ...	મે. એ ઘોશ એંડ કું. ૧૨, ડેલ્હાઉસીસ્કવેર કલકત્તા.	,,	૧૦,૦૦૦
૧૦	યુનીવર્સલ ફાયર એંડ જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. ..	મે એ. એમ. ઠાનજી એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૧૫,૦૦૦
૧૧.	વકન ઇન્સ્યુરન્સ કું. ...	એજંટસ જે. સી. સેટલવાડ એંડ કું	,,	૩૦,૦૦૦
૧૨.	સેફટી ઇન્સ્યુરન્સ કું. ..	એફ જેઠમ, મુંબઇ	,,	૧,૫૦૦
૧૩.	બ્રીટીશ ઇંડીયા જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કું.	મે. ડી. એચ. એમ. મેહેતા, મુંબઇ.	,,	૧૦,૦૦૦
૧૪.	હીંદુસ્તાન નેટીવ ફ્રેંકર એંડ મરીન ઇન્સ્યુરન્સ કું. ...	મે. એ. હરીદાસ વાલજી એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૩૦૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૫.	ઓરીએંટલ નેવીગેશન કું।	મે. એ. બંદો એંડ કું. ૩, હેર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	સ્ટીમરો વગેરે ખરીદવાનું.	૧૦,૦૦૦
૧૬.	ચક્રવર્તી એટરજી એંડ કું।	મે. ડી. આર. સી. ચક્રવર્તી, ૧૫ કૉલેજ સ્કવેર, કલકત્તા.	છાપવાનું તથા પ્રગટ કરવાનું અને પુસ્તકોનો વેપાર.	૨૦૦
૧૭.	મૉડર્ન લાયબ્રેરી	૧૫, કૉલેજ સ્કવેર કલકત્તા.	,,	૫૦
૧૮.	રેલ્વે સ્લીપર્સ	મે. એ. એચ. પી મૉર્ટન એંડ કું. ૩ હેસ્ટીંગ્સ કલકત્તા	લાકડાંનો વેપાર.	૧,૦૦૦
૧૯.	એ. ચેન્ડર	મે ટી. એફ્. એમ લેમ્બી, ૪૩, પાર્ક ઑટ કલકત્તા.	રમવાનું દારૂગો વગેરેનું.	૧૦૦
૨૦.	બેરાગા ટીગ્રજ કું। ..	મે. એ. માર્ટીન એંડ કું. ૬, કલાઇવ ઑટ કલકત્તા	લોકડું.	૩,૦૦૦
૨૧.	પાયોનીયર સુતાઇટેડ એજન્સી	બ્રહ્મન્મારીયા બંગલ.	આડત્યા તથા દલાલી તરીકેનું કામ.	૨૦
૨૨.	સ્ટેન્ડર્ડ કલોથીંગ ફેક્ટરી...	મે. એ. જી મુકરજી એંડ કું. ૯૮, કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	કાપડનો વેપાર.	૧૦૦
૨૩	એકફ્રલેન એંડ કું। ...	મે ડી. જે. એકફ્રરલેન ૩૦૩, બોબજાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	દવા બનાવવી	૪૦૦
૨૪.	ઇસ્ટર્ન એગીનરી એંડ એન્જીનીયરીંગ કું। ...	મે. ડી. એમ. એમ. આર. એનરજી, ૧૪ કલાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	આર્યન ફાઉન્ડર્સ તથા એન્જીનીયર્સ.	૧,૦૦૦
૨૫.	સેંટ્રલ જાગાર એજંસી એંડ ટ્રેડીંગ કું। ...	ડી. જે. એન. એસ, ૨૯ હુગોચોક, મીત્ર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	ઉતારૂ તથા સામાનની લાવલાઇબ્રા કરવી.	૫૦
૨૬.	ઇલેક્ટ્રીક એપેરેટસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું।	મે એ. સીંહ એંડ કું. ૧૬૬, હેરીસન રોડ, કલકત્તા.	બીજળીને લગતા સંચાનો સામાન બનાવવો.	૫૦૦

નં૰	નામ.	ઓફિસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	રાપલ રૂ. ૧,૦૦૦
૨૭.	એકસી-એરાયટ મર્ચન્ટાઇલ કોરપોરેશન ...	મે. એ. ગેડી, ઉલ્ટન એંડ કું. ૫, ફલાઇવ રેડ, કલકત્તા.	સામાન્ય વેપાર.	૫૦૦
૨૮.	એ. ફ્રૉનસ એંડ કું. ...	૧૨, ડેલ્હાઉસી સ્કવેર કલકત્તા.	આગઢાંનો વેપાર.	૭૦૦
૨૯.	બેંગાલ હાર્ડ્રોલીક લાઇમ વર્કસ	મે એ એનેન્ટ એંડ કું. ૭, રવાંવો લેન કલકત્તા.	ચુનો ઈંટ વગેરે બનાવવાં.	૧૦૦
૩૦.	ટેલર ચામરીયા સન્ય ...	૩૮ સ્ટ્રેંડ રોડ, કલકત્તા.	વેપારી અને કમીશન એજંટ.	૩૦૦૦
૩૧.	તાજલક ટમર્શીયલ ઇંડસ્ટ્રીઝ.	એડટીયા, હારીયા પી. ઓ. બંગાલ.	સ્થાનીક ઉદ્યોગોને મદદ કરવી.	૨૦
૩૨.	નાળશાહી ટેનરી કું. ...	મે એ ડેવનપોર્ટ એંડ કું ૮-૧ કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	ચામડાનો સામાન બનાવવો.	૧૦૦૦
૩૩.	રાધાગોવીંદ બ્રીક કું. ...	ડી આર. બી. ચક્રબર્તી અલપ ઇંગુરી બંગાલ.	ઈંટ બનાવવી તથા ચુનો વગેરેનો પાક કરવો.	૨૦
૪.	સેનમજુમદાર એંડ કું. ...	૨૪ સ્ટ્રેંડ રોડ કલકત્તા.	એજંસીનું કામ.	૫૦
૫૫.	ણીહાર કૃાયર બ્રીકસ એંડ પોટરીજ	મે. એ. એ બી. એનેન્ટ એંડ કું. બંગાલ	ઈંટોના ભીયાં વગેરે બનાવવાં.	૧,૦૦
૬૬.	સીકદર આયર્ન વર્કસ ...	મે. એ. સીકદર એંડ કું ૧૨, કલાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	આયર્ન કાસ્ટીંગ્સ એન્જીનીયર વગેરે.	૬૦૦
૩૭.	બ્રીટીશ ઇંડીયા ટોબેકો કું.	મે. એ. હાવીસન બ્રધર્સ ૧૨, ડેલ હાઉઝી સ્કવેર કલકત્તા	તંબાકુ સીગાર વગેરેનો વેપાર.	૩૦૦
૩૮.	ણીહાર ટેનરી કું. ...	મે એ. ડેવન પોર્ટ એંડ કું. ૮-૧ કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ચામડાંનો વેપાર.	૧,૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	ભાપણ રૂા. ૧,૦૦૦
૩૯.	પ્રીમીયર સેપ કું. ઓફ ઇંડીયા	મે. ઇ. ડીવેલ પમેંટ ફ્લો-પેરેશન ઓફ ઇંડીયા ૪, કાર્ડન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	સાબુ બનાવવાનું.	૨,૫૦૦
૪૦.	મે ગોલ ગ્લાસ વર્કસ ...	મે. એ. ઇબ્રાહીમ પીર મહમદ એંડ કું. ૩૯-૧ કેનીંગ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	કાચ બનાવવા	૭૦૦
૪૧.	વ્હાઇટ બ્રધર્સ	૫૪, કેનીંગ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	સામાન્ય વેપાર.	૨૦
૪૨.	કુકસ મોટર્સ .. .	મે. એ. કુક એંડ કું. ૧/૩ ધરમતુલા સ્ટ્રીટ કલકતા.	મોટરકારનો વેપાર.	૬,૫૦૦
૪૩.	ઇંડીયન સ્લેસ કીડસ ..	મે એ ચારી એંડ કું. ૨, લાયેન્સ રેંજ કલકતા.	ચામડાં કેળવવાં વગેરે	૫,૦૦૦
૪૪.	ઓરીએન્ટલ મશીનરી સપ્લાઇંગ એજંસી ...	મે એ. સી. એન કુંડુ એંડ કું ૮૧, કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલકતા.	મીકેનીકલ એનજીનીયર.	૧,૦૦૦
૪૫.	મે ગોલ મોટર એંડ ઇલેકટ્રીક કું.	મે. એ. જી. ડી. રામ ગોપાલ, ૧૨ હેર સ્ટ્રીટ, કલકતા	મોટરો બનાવવી તેને લાડે ફેરવવી. સમાર કામ કરવું વગેરે.	૧,૦૦૦
૪૬.	જે. એન. કેહેલસ એંડ કુ	કાનપુર.	રૂ વગેરેનો વેપાર	૩૦૦
૪૭.	અલાહાબાદ ટેનરીજ ..	૧૫, કેનીંગ રોડ અલાહબાદ.	ચામડાં કેળવવાં અને ચામડાંની ચીજો બનાવવી.	૧,૦૦૦
૪૮.	કેકરી મોટર સર્વીસ ...	કેકરી અજમેર-મેવાડ.	મોટર મારફતે સામાનની લાવ લાવજા કરવી.	૫૦
૪૯.	પુલચંદ ગોવીંદલાલ એંડ કું.	વહીવટદાર પરિખ કુલચંદ ગોવીંદલાલ, અમદાવાદ.	મીલનું કામ હીંદી માલ રાખવો અને તેનો વેપાર કરવો.	૩
૫૦.	ભાગીરથી સ્ટોર્સ ...	મે. એ. લાલા કનૈયાલાલ એંડ સન્સ મુંબઈ.		૨૫૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	ભાગ્યશું રૂ. ૧,૦૦૦
૫૧.	ગ્રામ્ય ઓઈલ મોટર એજન્સી	મે. એ. કે. ડી. વાડપા એંડ કું મુંબઈ.	મોટર તથા એનો સામાન મંગાવનાર તથા વેચનાર.	૫,૦૦૦
૫૨.	અશોક સ્વદેશી સ્ટોર્સ ...	મુંબઈ	સ્વદેશી માલ રાખવે તથા.	૧૦,૦૦૦
૫૩.	બીજાપુર મોટર સર્વીસ કું.	મે. એ. શાહા એંડ કું બીજાપુર	મોટરોનું કામકાજ.	૧૦૦
૫૪.	સીમ્પ્લન ફ્રીથ એંડ કું ...	ડીરેક્ટર હબર્ટ એગ્ન. ફ્રીથ, હોર્નબી રોડ મુંબઈ	વેપારી અને કમીશન એજંટ.	૫૦૦
૫૫	તાતા પાવર કું... ...	એજંટસ તાતા મન્સ હોર્નબી રોડ મુંબઈ.	વીજળી પુરી પાડવી.	૬૦,૦૦૬
૫૬.	ધનમશી મોરારજી કેમીકલ કંપની	એજંટ ધનમશી મોરારજી એંડ કું. મુંબઈ.	એસીડ મેલ્ટ વગરે બનાવવાં.	૫,૦૬૦
૫૭	વેસ્ટર્ન ઈંડીયા કેમીકલ વર્કસ	મે એ. ભુલાભાઈ સારાભદામ એંડ કું. મુંબઈ.	દવાઓ તથા રસાયણો અને વેચવાનું.	૧,૦૦૦
૫૮.	સ્વદેશી ફ્રેન્ચ ફ્રેંચમ એંડ હોઝીયરી મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	એજંટસ જી. એ હાવા એંડ કું મુંબઈ.	રેસામાંથી બનતો માલ તૈયાર કરવા અને વેચવો.	૧,૦૦૦
૫૯.	હેન્સલક્ષ	પ્રેસીડન્ટ એચ હેન્સ લક્ષ.	સબુ, હેર ઓઈલ વગેરે બનાવવાનું.	૨૦
૬૦	કોઈબટોર ઈંડસ્ટીયલ્સ ...	મે. ડી. ટી. અર વેંકટ રમણ આયર, કોઈબટુર.	સામાન્ય વેપાર	૧૦૦
૬૧.	ઈંડીયા કું	મે. ટી. સી. રાજમ, ત્રીપ્લીકેન મદ્રાસ		૨૦
૬૨.	સાલમ	સીઆલ કોટ, પંજાબ.	રમત ગમત માટેના સામાનનો વેપાર.	૨૦
૬૩.	નીવાણીન માઈપ કું. ...	નીયોગ, બરમા.	વેપાર.	૫૧
૬૪.	સીલ્હટ ટ્રેડીંગ કું. ...	એગ્રેટર મોલવી મહમદ અબદુલા સીલ્હટ આસામ.	ચા વગેરેનો વેપાર.	૨૦

નં૦ નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૬૫. હરીબાગ રાંચી મોટર	ડીરે. ડબલ્યુ. આર. લાસેલ્સ સીજવા હઝારીબાગ, બીહાર અને ઓરીસા.	માલ લાવ લઇજા કરવાનું.	૨૦૦
૬૬. માઇસોર મેટલ ઇંડસ્ત્રીઝ..	૪૧૭, એવન્યુ રોડ બે ગ્લોર ગાર્ટી, માઇસોર.	ધાતુની ચીજો બનાવવી તથા તેનો વેપાર.	૨૦૦
૬૭. કલકત્ત કોટન મીલ્સ ...	મે. એ. મારવાડી ઇંડસ્ત્રીયલ એજન્સી ૩૨, પોલકસ્ટ્રીટ, કલકતા.	પુતર કાંતવું, વગેરે.	૫,૦૦૦
૬૮. હરદતરાય ચામરીયા કોટન મીલ્સ કું.	મે એ. ટેલર ચામરીયા સન્સ ૩૮, સ્ટ્રેન્ડરોડ કલકતા	,,	૧૦,૦૦૦
૬૯. અમદાવાદ જુપીટર રબી વી. મે. કું.	મે ત્રે. અને એજન્ટસ કુવરચંદ ગોનીદવાલા એંડ કું. મુબઇ.	,,	૧,૦૦૦
૭૦ અમદાવાદ વીષ્ણુ કોટન મીલ્સ કું.	એજંટસ અંબાલાલ બગત એંડ કુ. મુબઇ	,,	૧,૦૦
૭૧ શ્રી વીવેકાનંદ મીલ્સ ...	સે. એંડ એજંટસ નાનુભાઇ માણેકલાલ એંડ કું. અમદાવાદ	,,	૪૨૫
૭૨. બેન્જામીન જુટ મીલ્સ કું.	મે એ. બી એન ઇવીયાસ ૩૭૭ બ્રાબનકાર સ્ટ્રીટ, કલકતા.	જુટની મીલનું	૫,૦૦૦
૭૩. હુકમચંદ મીલ્સ (કલકત્તા)	મે. એ. એસ. એ. ચદ હુકમચંદ એંડ કું ૩૦ કલાઈવ સ્ટ્રીટ કલકતા.	જુટ તથા શણની મીલનું.	૮,૦૦૦
૭૪. હવવાસ્યા જુટ મીલ્સ કું ...	મે. એ. રાયબહાદુર બી. એલ હુરગોવીંદ, ૬ કલ ઇંચરો, કલકતા	જુટની મીલનું	૫,૦૦૦

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અનોંકેાર્યું.	હેતુ.	યાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૦૦. કેાલ માંકર્ીંગ એંડ શીપીંગ કું.	મે. એ. જઝાઇ એંડ કું. બંગાલ.	,,	૧૫૦
૧૦૧. સહ્યાના કેાલ કું. ...	મે. એ. ફ્રેન્ર્ીંચ એંડ કું. ૮૪ ડી, કલ ધ્રુટ કલક તા.	,,	૬૦૯
૧૦૨. બંગાલ કરડ લાઇમ્સ્ટોન કંપની	મે. એ. એન. બેલ એંડ કું. ૯૭, કલાધ્રુટ સ્ટ્રીટ કલક તા.	ખ ણેા ખરીદવી વગેરે.	૧૫૦
૧૦૩. ગ્રેંટૂલ પ્રેવીન્સીઝ પેાર્ટલેંડ સીમેંટ કું. ...	મે એ. બર્ન એંડ કું. ૭, હેસ્ટીંગ્સ સ્ટ્રીટ, કલક-તા.	પથર ફેાડવા સીમેંટ બનાવવી વગેરે. ..	૨૦૦૦૦
૧૦૪. મર્ચ્યુંટીન ડ્રેજીંગ કું.	મે. એ. એલરમેનગાઇસ મીલ્સ, ૫૯ ગ્રુલયગેાડા રેાડ, રંગુન, બર્મા.	ખ ણેા માટેની જમીન ખરીદવી વગેરે	૧૫૦૦
૧૦૫. મથુરાપુર જમીનદારી કું.	મે. એ. એચ. વી. લેા એંડ કું. ૧૨, ડેલહાઉઝી સ્કવેર, કલક તા.	જમીનદારી જગા ખરીદવી વગેરે.	૨૦૦૦
૧૬. કમર્શીયલ પ્રેાપર્ટીંઝ. ...	મે. એ. સેંડાર્નેટ એંડ કું. ૮ કલાધ્રુટ સ્ટ્રીટ, કલક તા.	જમીન ખરીદવી તથા મકાનેા બાંધવાં.	૧૦૦૦૦
૧૦૭ પ્રેાપ્રેમીનલેંડ, બીલ્ડીંગ એંડ ટ્રેડીંગ કું. ..	મે. એ ણી. એચ. વાર્ડન મન્સ એંડ કું. મુંબઇ.	મકાનેા બાંધવાં ભારે લેવાં ભાડે આપવાં તથા વેચવાં ખરાદવા વગેરે.	૮૦૦
૧૦૮. બેંગલ શુગર ફેકટરી	મે. એ. પ્રેાક્ટ એંડ કું. મસ્તકાપુર બ ગાલ	જમીન ખરીદવી ખાંડનું કારખાનું કહાડવું વગેરે.	૨૫
૧૦૯. સ્ટેન્ડર્ડ શુગર મીલ્સ ...	મે. એ. ઇસ્ટર્ન એજન્સી કું. ૨-૩, લાલ બજ સ્ટ્રીટ કલક તા	ખાંડનું કારખાનું ખરીદવું શેરડી વગેરેનેા પાક કરવેા ઇત્યાદી શેર સ્ટેાક.	૧૦૦૦

દીવાલના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનેા જોયેા કે ?

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતું.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૧૦. સીગ્નેટ કું. ...	૮ કલાઇવરો ઠલકન્તા	ઓંડ વગેરેનો વેપાર.	૩૦૦૦
૧૧૧. ઇડીયા એગ્રુઝ ...	મે. એ. ગંગુલીએંડ બ્રેશ બંગાલ.	રબત ગમતો માટેનાં ચાબખા પુરાં પાડવા.	૩૦૦
૧૧૨. માદન થીયેટર્સ ...	મે એ. જે. એફ્ માદન એંડ કું. ધર્મતોલા-સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	સીનેમેટ્રોગ્રાફ્યો તથા પ્રદર્શનો.	૧૦૦૦૦
૧૧૩. કુષ્ણ એગ્રીકલ્ચરીસ્ટ એ સેાસાએશન	મે. ડી. સી. બી. રાજુ મદ્રાસ.	,,	૫૦૦

પોર્ટ ટ્રસ્ટના વેરહાઉસમાં પડેલો માલ.

મુંબઇનાં પોર્ટ ત્રસ્ટનાં વેરહાઉસમાં પડેલા માલને લગતા આંકડા નીચે પ્રમાણે છેઃ—

માલની જાત.	૧૯૧૯ ના તા. ૧-૯-૧૯ ને દિને સ્ટૉક.	સપ્ટેંબરમાં તા. ૧-૧૦-૧૯ થયેલી ડીલીવરી.	તા ૧-૧૦-૧૮ ને દિને સ્ટૉક	તા ૧-૧૦-૧૮ ને દિને ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૨૯,૮૯૬	૪,૪૦૩	૩૧,૩૪૬	૩૧,૦૯૫
,, ,, પેટી	૪,૪૭૨	૭૮૦	૫,૦૪૦	૮,૨૫૧
રેશમ તથા ઉનની પીસગુડ્ઝ ગાંસડી.	૧,૦૭૬	૬૭	૧,૦૧૧	૧,૧૧૧
... પેટી ...	૧,૧૧૬	૩૫	૧,૧૦૪	૧,૧૫૨
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉ) પેકેજીઝ	૩૫,૪૪	૮૭૮	૩,૩૧૪	૭,૬૪૦
રેશમ તથા ઉન ટવીસ્ટ તથા યાર્ન પેકેજીઝ	૩,૪૯૫	૫૩૧	૩,૨૨૫	૩,૬૩૭
ગાંણાના ટન	૪૭	૧૧	૬૨	૪૫૭
પ્લેાગેટલ ટન	૧૫૯	૪૯	૨૨૫	૨૧૬

કાપડની પેદાશ.

હીંદની મીલોમાં કાપડની પેદાશ કેટલી હતી તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

રતલવાર પેદારા (લાખ રતલ.)

પ્રાંત.	આગસ્ટ માસમાં.		એપ્રીલથી-આગસ્ટ સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઈ	૨૮૯	૨૧૦	૧૨૬૮	૧૩૩૭
મદ્રાસ	૧૧	૧૧	૮૦	૫૭
બંગાલ	૫	૪	૨૧	૨૪
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૧૦	૧૦	૪૪	૪૬
અજમેર-મેવાડ ...	૧	૧	૭	૬
મધ્યપ્રાંતો	૧૬	૧૩	૬૬	૬૮
બ્રીટીશ હીંદ... ...	૩૩૬	૩૫૩	૧૫૨૪	૧૫૪૫
દેશી રાજ્યો.... ...	૨૨	૨૦	૧૦૦	૧૧૮
કુલ	૩૫૯	૨૭૩	૧૬૨૫	૧૬૬૩

વારની ગણુનીએ પેદારા (લાખ વાર)

પ્રાંત.	આગસ્ટ માસમાં		એપ્રીલથી આગસ્ટ સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	૧૨૪૫	૯૩૦	૫૬૯૬	૫૬૫૬
મદ્રાસ	૨૯૦૭	૩૬૩૮	૨૦૨	૧૬૭
બંગાલ	૨૭૬૧	૨૨૫૩	૧૦૬	૧૧૬
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૨૫	૩૩	૧૦૭	૧૬૦
અજમેર-મેવાડ ..	૬	૪	૨૮	૨૨
પંજાબ	૧	...	૬૧	૨
દીલ્હી	૧	૧	૫	૯
મધ્યપ્રાંતો	૬૬	૫૫	૨૬૮	૨૭૮
દેશી રાજ્યો... ...	૮૧	૭૮	૩૬૮	૪૪૬
કુલ ...	૧૪૮૫	૧૧૬૫	૬૭૬૬	૭૧૬૫

ચેદાસની કીમત (હજાર રૂપીઆ)

પ્રાત	આગસ્ટ માસમા		એપ્રીલથી આગસ્ટ સુધીમા	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબાઇ	૩૭૯૭૧	૩૩૦૦૩	૧૬૯૪૪૨	૨૦૭૨૮૫
મદ્રાસ	૧૫૭૬૯	૧૮૯૧	૮૦૯૮	૮૬૦૯
બંગાલ	૬૬૧	૭૨૬	૨૭૮૨	૩૭૮૬
સંયુક્ત પ્રાતો	૧૧૭૪	૧૪૨૦	૪૬૮૦	૬૬૧૮
અજમેર મેવાડ	૨૨૦	૧૭૩	૮૭૯	૬૧૮
પંજાબ	૪૬	.	૩૬૧	૭૭
દીલ્હી	૭૮	૧૨૧	૩૪૪	૫૮૪
મધ્ય પ્રાતો તથા બીરાર	૧૬૭૮	૨૧૨૫	૮૪૮૬	૧૰૪૨૪
દેશી રાજ્યો	૧૮૦૩	૬૰૫	૭૩૩૮	૬૬૨૬
કુલ	૪૫૫૧૩	૪૦૩૬૭	૨૰૨૭૪૭	૨૪૫૨૩૬

સુતરની નમ્બરવાર પેદાશ.

હીંદની મીલોમા સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છે,—

નમ્બર	નમ્બર પ્રમાણે પેદાશ (હજાર રતલ)			
	આગસ્ટ માસમા		એપ્રીલથી આગસ્ટ સુધીમા	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
૧ થી ૧૦	૮૦૮૦	૭૨૭૨	૩૭૭૨૭	૩૮૬૮૧
૧૧ થી ૨૦	૨૭૬૧૧	૩૧૨૧૫	૧-૨૬૬૭	૧૫૭૫૦૩
૨૧ થી ૩૦	૧૭૮૫૬	૧૬૮૬૬	૮૭૭૨૪	૮૦૧૧૩
૩૧ થી ૪૦	૧૮૬૩	૧૫૬૮	૬૨૬૮	૭૩૭૨
૪૧ અને ઉપરાત	૨૮૩	૨૬૪	૧૬૭૩	૧૬૨૰
કુલ	૫૬૰૧૬	૫૭૨૬૩	૨૬ ૫૰૩	૨૮૫૪૰૬

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ (હજાર રતલ.)

	આગસ્ટ	આગસ્ટ	એપ્રીલથી આગસ્ટ	એપ્રીલથી આગસ્ટ
પ્રાંત.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.
મુંબઇ.	૩૯૮૦૩	૪૧૨૪૯	૧૯૦૭૪૨	૨૦૦૮૫૨
મદ્રાસ.	૩૪૫૧	૩૮૮૫	૧૮૫૬૧	૧૬૩૧૯
બંગાલ.	૩૯૯૦	૨૯૩૪	૧૩૬૯૯	૧૪૬૬૧
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૨૮૬૯	૨૯૫૯	૧૩૫૨૪	૧૫૬૧૬
અજમેર–મેવાડ	૧૭૯	૧૬૧	૮૬૩	૯૦૪
પંજાબ.	૨૯૫	૨૮૬	૧૭૫૯	૧૪૦૫
દીલ્હી.	૨૩૩	૨૭૧	૧૧૮૯	૧૨૦૯
મધ્યપ્રાંતો ત્યા બીરાર.	૨૯૫૧	૩૦૭૦	૧૪૫૦૯	૧૫૧૭૩
દેશી રાજ્યો.	૩૧૪૪	૨૪૭૩	૧૪૬૫૭	૧૫૬૬૬
કુલ.	૫૬૦૧૯	૫૭૨૯૩	૨૬૯૫૦૩	૨૮૫૪૧૯

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના સપટેમ્બર મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ
	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ	રતલ.	રતલ
નં. ૩૧ થી ૪૦	૩૬,૫૬૮	૫૫,૩૪૫	.....	.....	.....	૯૧,૯૦
નં. ૪૧ થી ૫૦	૨૫૦	૫૦,૬૯૧	.....	.....	.....	૫૧,૨૪૧
નં. ૫૦ થી ઉપર બીલ્ડ રંગેલાણું	૮૧,૨૮૦	૬૪,૫૧૫	.....	૨,૫૦૦	.....	૧,૪૮,૦૩૧
નં. ૩૧ થી ૪૦	૨,૩૫,૦૨૧	૭૮૧૦૦	૫૪,૨૩૫	૧,૮૩૪૦૬	.....	૫,૫૦,૭૫૫
નં. ૪૧ થી ૫૦	.....	૪૦૦૦	.....	.....	.....	૪,૦૦૧
નં. ૫૦ થી ઉપર	.....	૩૭૦૮૦	.....	૪૧,૭૨૦	.....	૮૮,૮૦
ટોટલ	૩,૬૩,૧૧૧	૨,૬૦,૦૦૧	૫૪,૨૩૫	૨,૩૭,૬૨૬	.....	૬,૩૫,૦૮

ઉંચી ગાલીસ હરેલા ટેણલ ટોય ખરીદ કરવા કયા જશો?

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે તા. ૧૧-૧૦-૧૯ થી તા. ૧-૧૧-૧૯ સુધીમાં આવેલી અરજીઓમાં મુખ્ય નીચે દર્શાવેલીછેઃ—

પેટંટ નંબર.	અરજી કરનારનાં નામ.	શા માટે.
૪૮૮૯	ધ. સી. હેન્સન.	તાર વગર બળ એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે મોકલવાની રીત.
૪૮૯૨	ટી. કીરીઆકો.	પંપ તથા નેહેરામાંથી પાણી પુરૂં પાડવાના સંચાઓમા સુધારો.
૪૮૯૪	સી. લી. પીટીટ.	બળતણની બનાવટમાં સુધારો.
૪૮૯૬	કે. ટી. આલ્વા.	દરદીને માટેના પટામાં સુધારો.
૪૯૦૧	એ. ટી. કૉલીયર.	ગ્રામોફોન, ફોનોગ્રાફ, ટેલીફોન વગેરેની બનાવટમાં સુધારો.
૪૯૦૪	એ. ડબલ્યુ. સ્ટોન બીજ અને મેજર એલ. જી. પીલ્કીંગ્ટન.	પોતાની મેળે બંધ થાય એવો નળ.
૪૯૦૫	, ,	, ,
૪૯૧૫	થોમસ રોબીન્સન એંડ સન લીમીટેડ, મી. જે. રોબીન્સન, તથા ટી. જે. સ્ટીવન્સન.	અનાજમાંથી ફુળ તથા કાંકરા છુટા પાડવા માટેના સંચામાં સુધારો.
૪૯૧૭	એકટીસેલ્સમ્રેટ ડી. જી. ઇન્ડસ્ટી.	યીસ્ટ નામનો (અખરામણ માટે વપરાતો) પદાર્થ બનાવવાની રીત.
૪૯૨૩	મી. એ. ફ્રેસેલ.	ઝુલતા પુલમાં સુધારો.
૪૯૨૪	રોપવેઝ લીમીટેડ.	આકાશી તાર ઉપર ચાલતી લટકતી રેલ્વેમાં સુધારો.
૪૯૩૮	ડબલ્યુ મી.ની બોર.	ખાંડ બનાવવા માટેનો રસ શુદ્ધ કરવાની રીત.
૪૯૪૩	એ. ઇ. એમ. વૉનડર મીર્શ.	સેફ્ટીઝર એટલે કે વાગે નહીં એવા અસ્ત્રાનાં સુધારો
૪૯૪૮	બી. બી. રહા.	ઘરમાં દુધની મલાઇ ઠાઢવાનો સંચો.
૪૯૪૯	વી. એફ નોવેલ તથા સી. એ. કૉલેટ.	પાણી ગળતું અટકાવે એવો નળ.

આ બાબતનો સઘળો પત્રવ્યવહાર "કન્ટ્રોલર ઑફ પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧ ઝાકરિયા હાઉસ, કલકત્તા" એ પ્રમાણે કરવો. દરેક અરજી કરનાર ઉમેદવારે પેટન્ટ ઑફીસ હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ ઍક્ટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧૯૧૫ આપેલાં છે) વેચાતી પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના પ્રીન્ટેડ સ્પેસીફીકેશન્સ તેમજ પેટન્ટ ઑફીસનાં બીજાં પુસ્તકો નીચેને ઠેકાણે વિના મૂલ્યે લેવા દેવામાં આવશે:—

ગામ.	ઠેકાણું.
મુંબાઈ...	રેકૉર્ડ ઑફીસ
	વિક્ટોરીયા જ્યુબિલિ ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, માટુંગા.
	બોમ્બે ટેક્સટાઇલ એન્ડ એન્જીનીયરીંગ એસોસીએશન, નં. ૧, એ, સસેક્સ રોડ, પરેલ.
અમદાવાદ	આર. સી. ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ.
અલ્હાબાદ	પબ્લીક લાયબ્રેરી.
બેંગલોર	ઇન્ડીયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઑફ સાયન્સ.
કલકત્તા...	પેટન્ટ ઑફીસ, નં. ૧, કાંડલિસ હાઉસ સ્ટ્રાંડ સીબીલ એંજીનીયરીંગ કૉલેજ, સીબપુર.
કાનપૂર...	ઑફીસ ઑફ ધી ડિરેક્ટર ઑફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ મુનાઇટીડ પ્રોવિન્સીસ.
ઢાકા	ઑફીસ ઑફ ધી ડીસ્ટ્રીક્ટ બોર્ડ.
દીલ્હી	ઑફીસ ઑફ ધી ડેપ્યુટી કમીશનર
હૈદ્રાબાદ	ના. નિઝામના રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.
કરાંચી	ઑફીસ ઑફ ધી સીટી મેજીસ્ટ્રેટ કલેક્ટર.
લાહોર	પબ્લીક પબ્લીક લાયબ્રેરી.
લન્ડન	પેટંટ ઑફીસ નં. ૨૫, સાઉથેમ્પટન બીલ્ડીંગ્સ, હમ્બર્ગ. ની.
મદ્રાસ	રેકૉર્ડ ઑફીસ એગમોર, કૉલેજ ઑફ એંજીનીયરીંગ.
માઇસોર	ઑફીસ ઑફ ધી સેક્રેટરી ટુ ગવર્નમેન્ટ જનરલ એન્ડ રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.
નાગપૂર...	સિક્ટોરીયા ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ.
પૂના	કૉલેજ ઑફ એંજીનીયરીંગ.
રંગૂન	ઑફીસ ઑફ ધી રેવન્યુ સેક્રેટરી, ગવર્નમેન્ટ ઑફ બરમા.
રૂરકી	થૉમસન કૉલેજ,
શોલાપૂર	ઑફીસ ઑફ ધી કલેક્ટર.

નવા ધ્યાનોના ઓલ્ડીનમાં હાર્ડવેર ઠેકાણું પુરી પાડે છે!

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૧૯૦ સ૦ ૨૯૧૯ ના સપ્ટેંબર માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

ચીજનું નામ.	આયાત.	
	૧૯૧૮ માં રૂ. (૧૦૦૦)	૧૯૧૯ માં રૂ. (૧૦૦૦)
જીવતાં જનાવરો	૫૧૫	૧૫૯
બંદુકોળા હથીયાર વિગેરે	૪૦૮	૩૫૬
બૉળીન	૪૯૪	૪૧૮
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે	૩૬૧	૨૫૮
બુટસ અને શુઝ	૧૬૮	૨૦૪
ઘર બાંધવાનો સામાન	૧,૧૨૦	૧,૧૬૪
મીણબત્તી	...	૯
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ	૫૧	૩૧૩
રસાયણિક પદાર્થો	૨,૯૯૨	૧,૬૧૦
ઘડીયાળો	૨૯૩	૨૯૮
કેરોસા	૧૬૪	૮૨
કૉફી	...	૧૧૫
કોથો (ખી'દરો)	...	૩૮
દોરડાં	૧૩૮	૪૪
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર)	૧૫૯	૩૦૧
સાઈકલો	૧૭૮	૧૭૩
કુપર	૧૯૭	૭૪
બીજી જાતની મળી કુલ ઇવા	૧,૧૮૩	૧,૩૧૬
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૧,૦૮૮	૧,૦૮૯
ફટાકડા	૧૩૭	૧૦૬
ફરનીચર	૯૫	૮૦
કાચનો સામાન	૧,૨૦૨	૧,૪૨૫
ગોળા	૨	...
ઘઉં	...	૧,૯૫૮
ઘઉંનો લોટ	૫	...
હાર્ડવેર	૩,૦૫૮	૩,૨૨૭
ચામડાં બિન કેળવાયલાં	૫૨	૨૦૮
ઈલેકટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો	૧,૨૯૪	૧,૧૨૩
સંગીત વિગેરેને લગતાં મળી કુલ હથીઆરો ...	૧,૮૩૯	૧,૫૯૬
દાણીદાંત	૨૨૯	૫૬૪
અબેરાત	૨૮	૧૫૬

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮ રૂ. (૧૦૦૦)	૧૯૧૯ રૂ. (૧૦૦૦)
ગીણુ	૪૬૧	૭૦૭
રબરે	૮૮૧	૯૮૩
વેલી	૨,૬૧૭	૨૮૮
ડ્રોપરૂ	૧	૧,૭૩૪
કપાનીયાં	૩	૫,૫૬૫
બોયગીંગ	૭૯	૬,૩૦૦
અળાસી	૩,૧૯૧	૧૮,૬૫૮
ખસખસ	૩૬૮	૪૦૩
સરસવ	૧,૬૩૩	૩,૦૩૩
તલ	૬૨	૧,૬૬૪
તેજાનો	૪૫૯	૧,૧૮૧
ખાંડ-	૮૭૧	૧૬૩
ચા	૨૨,૭૨૬	૧૫,૮૮૬
રે.	૧૨,૧૨૯	૫૦,૧૪૧
ટ્વીસ્ટ અને યાર્ન	૧,૮૪૧	૧૭,૦૨૪
રૂમાલ અને શાલો	૨૬	૨૨૫
વીંચ-ગુડઝ	૫,૧૨૨	૬૬૨૬
શણ અને શણની બનાવટો	૩૪૦	૨,૬૮૧
જ્યુટ કાચું	૫,૨૮૧	૨૪,૬૭૪
રેશમ (કાચું)	૩૬૭	૫૧૧
રેશમ કુલ	૪૭૮	૫૬૪
ઉન કાચું	૫,૬૬૯	૨,૬૯૩
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાલીચાં વગેરે	૧૮૯	૬૪૧
તબાકુ બીડી વિગેરે	૩૮૭	૭૪૨
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૧૬૭	૨૬૭
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલ આમની નિકાશ	૧,૮૧,૧૭૪	૨,૬૭,૬૭૦

વેપારી પુછપરછ.

—:*:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી પુછપરછને લગતી બીગત આપીશું. અત્રેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમા દાખલ કરીશું. પુછપરછની ખબર મોકલનારના નામ, વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનુ નામ, તથા વેપારનો વિષય નીચે પ્રમાણે છેઃ—

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ જાતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ		
આઇ. ૧૧૭	બેંઝલોરની એક પેઢી.	રોગીયરી સુતર, ૩, ઉનનો માલ, દીવાશળી, કોફી, ગા, બાઇ, ગળી, ટ્રંક્સ વગેરે બાઇસોરમાં વેચવા ઠાજે હીની પેઢીઓની પ્રતીનીધી થવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૧૮	સ્પેનમાં બાર્સીલોના ખાતેની એક પેઢી.	ગળી, ચામડાં, મશાલા, કોપરા, તેલનાં બીયાં, રૂ, જુટ, શણ, શીમ જાનું રૂ તથા બીજા રેસાના વેપાર માટે રૂબરૂ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છનાર હીંદી વેપારીઓના નામ માગે છે.
,, ૧૨૦	બેંઝલોરની એક પેઢી.	કાગળ, કાપડ, ફુલ લીન, ફ્રેન્ચી માલ ચર્મિ, કાળી તથા બ્લુ સર્જ, રમ કડા તથા કપુરનો વેપાર કરનારી પેઢીઓ તથા કારખાનાંવાળાઓના એજંટ થવા માગે છે
, ૧૨૧	કાનપુરની એક પેઢી	હીંદમાં માલ બનાવનારાઓ આથા નથા આકાશમાં આડત્યા રાખવા ઇચ્છતા હોય તેમની સાથે કામ પાડવા માગે છે.
,, ૧૨૪	રત્નાગીરી જીલામાં માલવણ ખાતેની એક પેઢી.	બેલાડોના નામનો દવા માટે વપરાતો પદાર્થ ખરીદનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૨૫	કલકત્તા ખાતેના એક સરકારી ખાતા માટે	છાલ બોગરાનાં બી પુરાં પાડનારનાં નામ જોઇએ છે

ખબર મોકલનારનું નામ		વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ			
,,	૧૫૧	અજમામાંથી બનતો થીમોલ નામનો દવાનો પદાર્થ બનાવનાર.	એના ખરીદનાર ઓ સાથે સંબંધમા આવવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૫૩	.અમેરીકામાં ન્યુયોર્ક ખાતેની એક પેઢી.	ત્યાંનો માલ ખરીદવા માટે અથવા હીંદનો માલ ત્યાં વેચવા માટે આવવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૫૪	ફ્રેન્ચેન્ટીનોપલ ખાતેની એક પેઢી.	ફ્રોપરેલ, જર્યુનો માલ, ગળી, ચા, મામખુ, તથા હેરશીયન ફલોથ આયાત ઠરવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૫૭	ઇટલીમાં મીલન ખાતેની એક પેઢી.	એ પેઢી અવેરાતનો વેપાર કરે છે અને તેનો આહયો હાલમાં મુંબઇમાં છે અને તેને મોતી તથા રંગીત અવેરાત પુરૂ પાડનારાઓ જોઇએ છે.
,,	૧૫૮	સંયુક્ત પ્રાંતમાં આવેલા દેહરા દુન ખાતેની એક પેઢી.	ચા, જુટ, ગીળ, લાખ, ચામડાં, હરનુનાં શીંગડાં, મધ, સાફ કરેલું થીમોલ તથા શીલાજીત વગેરે ખરીદનારા હીંદના વેપારીઓ સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

નોટ. "ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેવી બાતમીઓનો જવાબ આપવામા આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમા જે ઠેકાણે 'ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમા સમજુ ડાયરેકટર જનરલ ઓફ કોમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછવાની જરૂર. (આ એજન્સીનું નામ તે ઠાણામાં લખવું).

ઇન્ડીયામાં ફ્લોરીંગ ટાઇલનું જાણીતું ખાતું—ધી ઓરીએ ટાઇલ માટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ મુંબઇ.

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ડબ્બીમા ચેપ કરેવી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબજાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામા ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પડતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમા લેતા અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહાળું થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ બેાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમા અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાથી એક ઔસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

							રૂ.	આ.
	બ્રાઇટ બદ્યુ બ્લેક શાહી ૧૪૪ ટીકડીના					... ...	૦—૧૫—૦	
	હાયમઠ	,,	,,	,,	,,	... ...	૧—૪—૦	
(Red)	રતી	,,	,,	,,	,,	... ...	૧—૬—૦	
	ચીપ	,,	,,	,,	... ..		૦—૧૦—૦	
	ગ્રીન (લીલી)	,,	,,	,,	... ..	...	૧—૪—૦	
	કેામ-ર્પલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી	,,				... ...	૧—૬—૦	
	બદ્યુ ઈન્ક	,,	,,	,,	,,	...	૧—૪—૦	
	વાર્ષે લેટ	,,	,,	,,	,,	... ...	૧—૦—૦	

દરેક શાહીની ટીકડીએા એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુદર છે કે તમારા લખેલા હસ્તેદ્ર મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી બીલકુલ રેલાતી નથી

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ વાપર્યા હોયે, તા પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકેા. ક શાહી કઇ સારી ને કેટલી સસ્તી છે?

એક આનાની ટીકડીએ બેાકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી બેાકલી આપશુ બે પારીઓને તથા જથાબંધ લેના-રને ઘણું સારૂ કમીશન મલે છે.

દેશના બનતી દરેક ચીજની મુ બઇ આનેની એજન્સી રાખવા માગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધ ધાને મદદ પણ આપીશુ. મેરપલ સાથે લખેા:—

સ્વરાજ્ય ઉત્સવ

સર્વના હૃદયમા દેશદીત માટે નવુ ચેતન સ્ફુરાવનાર હીદ નાયકેાની છબીઓ દરેક દરેક કુટુંબેામા સ્વરેા સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માનબિંદુતેાને ઉત્પન્ન સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા ગૃહન અલંકૃત કરવાના આર્ય વીરરત્નોના ગ્રેવ્હડ આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર ઉચ્ચ જાતના પેાણ ગાર્ટ સાઇજના જુદી જુદી જાતના વીરરત્નોના ફેાટા તૈયાર છે જેની કીમત સાધા બ તથા ગરીબસ્થીતિના બેાપલ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આદેશથી કીમત તદન જુજ રાખવામા આવી છે.

પેપરકાર્ડ સાઈજના દરક ફેાટાની કીમત અર્ધી આનેા ૨૪ કાર્ડના બાર આનાા; ૫૦ કાર્ડના રૂા સવા. ૧૦૦ કાર્ડના રૂપીયા સવા બે ટપાલ ખર્ચ અલગ આપવે છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩.

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

સારી કમાણી કરવાના એક સહેલો, સાંધો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલબા દેવી રસ્તા પર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્સીઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમા દેશી શરાફી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઇમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામાં આવે છે. શીખવવાનો વખત સૌને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. ઓરફનેજ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"મધુપતી" છાપ

હમારો સીમેંટ હીંદુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને જાણીતા ખાતાઓમા વપરાય છે. એનુ પેકીંગ એક એક હંદરેટના મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી ઉપર કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી ઉપાડી શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઇન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

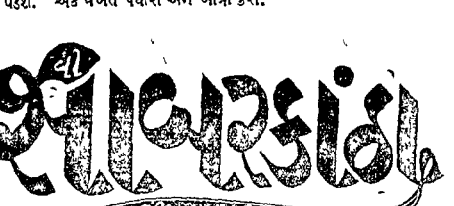
તાતા સન્સ ચેમ્બર્સ કું૦

એજન્ટસ,

નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ

નિરાશ થવાની જરૂર નથી .

પરંતુ જે અન્ય વીશીઓમાં, ભોજન ગૃહોમાં કે ભપકાદાર લૉજોમાં, અને ખુદ પોતાને ઘેર પણ, અહીંના જેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટફુલ રસોઈ જમવાની આશા રાખશો તો જરૂર નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પધારો અને ખાત્રી કરો.

ડે. મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લું. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ.—

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિયોમાંથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જહરજંતુ સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કીંમત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમા રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુક સમય અટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે.)

(૨) લીવરને પોતાનું કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે.

(૩) અજીર્ણની બ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન માત્રને તાબત આપે છે.

નોટ —અજીર્ણતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવારોગ લાગુ થઇ શકતો નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦.

ફ્લીસેરેા ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમૃત્યુ દવા) માણસના જ્ઞાન-તન્તુઓમા અને મગજના મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ફ્લીસેરેા ફોસ્ફેટનાં તત્વો રહેલાં હોય છે; અને જ્યારે તેનું પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે. અને અશક્તિને લઈ જુદાં જુદાં સ બ્યાધ્યો ઘટી ઉત્પન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે બાકી આવે તેવા તત્વોમાંથી બનાવેલી આ દિર્ઘ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી પડેલી ખોટ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે એમાંને મગજનો કે અંગબલનો ધસારો નિરોધ જણાતો હોય તેમણે અચુક આ દવા વાપરવી કીંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)

" ૦—૧૪—૦ (નાની સાઇઝ.)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—**ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લું. લી.**

પ્રીન્ટેડ . . . ી.

બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કુંપની.

ની

અદભુત શોધ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ—ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ.

"ડાયાસ્ટેસ્યમ" રોટલી, પુરી, વગેરે દરેક ખોરાક માટે,
એક શેર "ડાયાસ્ટેસ્યમ" નો એક મણ આટા સાથે મેળવી ઉપયોગ કરવાથી ખોરાક એકદમ હલકો અને ઘણોજ સ્વાદીષ્ટ બને છે અને પાચન શક્તિ વધારી લહેજતદાર બનાવે છે, અને ખોરાક ખાટો પડી જવાની અગર બગડી જવાની બીલકુલ ધાસ્તી રહેતી નથી. કીંમત, રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૦-૧૨-૦.

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" સાત્વિક ખોરાક, એ ઉછરતા બાળક, વૃદ્ધ અને અશક્ત સ્ત્રી પુરૂષો, બચ્ચાની માતાઓ, કામના બોજાને લીધે કંટાળેલા ધંધાદારીઓ, વીદ્યાર્થીઓ વકીલ, બારીસ્ટરો વગેરે મગજ મારી કરનારાઓ તથા જેઓની તબીયત અવાર નવાર કંઈને કંઈક નરમ ગરમ રહે છે, તેઓને માટે અમુલ્ય આશીર્વાદ સમાન છે.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" એ શરીરમાં હાડકાં, માંસ, લોહી વધારનાર અને મગજને પોષક અને જલદી પચી શકે તેવો ખોરાક હોવાથી ક્ષય તથા બીજા ભયંકર દરદોમાં એક અત્યુતમ ખોરાક છે. તે શરીરનો બાંધો મજબુત કરે છે, વજન વધારે છે અને કૈવત ટકાવી રાખે છે એટલે દરદોની બીલકુલ અસર થઈ શકતી નથી.

સવારના ખોરમાં ચાને બદલે "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા પીવાથી તમોને નુકશાન થવાને બદલે ફાયદો થાય છે, ઘણુ કે તે સ્ફુરતી લાવી બાળસ ઉઘાડી ક્ષુધા ચટાડવાને બદલે વધારે છે. તમો ચાથી શું નુકશાન થાય છે તે સુમજો છો છતાં ચા છોડી શકતા નથી અને ચાના ગુલામ બની બેઠા છો તો ચાની ગરજ સારનાર સર્વ પ્રકારે ફાયદોજ કરતા આ "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા તમો શું નહીં પીઓ?

કીંમત રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૧-૪-૦

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

બ્રી બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.

૫. બેલાસીસ રોડ, ભાયખલા,—મુંબઇ.

C. B

કર્ણીક અધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણીક	એગ્યુ મીક્ષચર	(તાવમાટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	એગ્યુ પીલ્સ	(તાવ માટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	ટૉનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)...		...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	કફ મીક્ષચર	(ખાસી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	ક્રોસેરા મીક્ષચર	(પથરી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	ઇન્ડો બામ	(શરીરના દુખાવા માટે)		...	...	૦—૮—૦

બીજા દવાને માટે લખો.

(૪૮) Tel. "Kadki" Bombay—કર્ણીક અધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ.

તહેવારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની
અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કંપની,

મારવાડી બજાર મુંબઇ.

વીલાયતી
કીસ્તી મેકરની તાણીતી
૨૨ થી ૮૦ સુધી છાપની હુગેરીઅન
બેગલોર, આર્કલ, ભીરજાપુર, વીગેરે
તથા બચ્ચાના ફેન્સી કરેસો તેમજ સાચી જરીની તથા
નવી તરાહની ઈંદ્ર કેપ તથા વોકેટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓનો
ગ્રાહક જલ્દી હમારે ત્યાં હરહંમેશ તઈયાર છે તે લઈ
જવાને ચુકશો નહી.

(૩૪) બહારગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Soulptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.
Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
C A R
&
Accessories
To buy from us.

Telegrams:- "AIRSHIP" Bombay.

MAKE US PROVE IT
BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેના તફાવત કોઈ કહેશે કે?

હા કે ટ લો!

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ સાહેબ?

કાને સાંભળેલું સાચું માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઈને ખાત્રી કરવી પડે છે અને વખતોવખત જાતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતાં ન કોઇનું માનવું કે ન કોઇનું સાંભળવું પણ સીધાજ સેંડ હર્સ્ટ રોડપર વંદ્રાવન મેનશનમાં "ધી ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ" આંજ જવું જ્યાં મોટરકાર અને તેને લગતા તમામ સામાન કીફાયતે પુરો પાડવામાં આવે છે. ખાત્રીન કરી હોય તો હવે કરી જુઓ.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,
Can you send us your address? Our's is,
THE EASTERN MOTOR HOUSE,
11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,
BOMBAY.

C. B. 197.

PLEASE REMEMBER

MANEKLAL GORDHANDAS,

Offices :—
Kapasia Bazar
AHMEDABAD.

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores Dept.,

Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c., Spinning & Weaving accessories, Healos Reeds, Yarn & Hardware.

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require.

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.
Satisfaction Guaranteed.

Telegrams :—
"Premashaw"
AHMEDABAD.

Code :—A. B. C.
5th Edition.

C. B. 217.

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ-ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ક્રોસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધામીંક ગ્રંથ.

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા જાડા કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય-રૂા૦ ૨-૮-૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદુ.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉતમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે અત પર્યંત બનેલ સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો. વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાચવા જેવાં છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવો જોઇએ.

સર્વ ત્રત વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મેહેતા.

વ્યવસ્થાપક -મસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

પોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

ફ્રેયર્ડવ સ્ટીટ—મુબઇ નંબ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઈ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, થોડી મહેનતે પણ લાગી જતો થાક, ઓઓના ગભરાંશયના દોષ, ઓઓની દૂર બેસવાની કોઇપણ જાતની કૂરિયાદ તથા દરવની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલ્પાયણ રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—આણી ડર ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયા ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઈસ લિસ્ટ મંગાવો.

બ્રાંચ એ.પ્રીસ.
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.
આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

કામદીપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

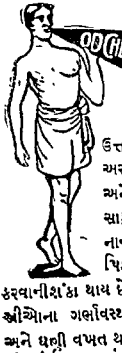
ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઈથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવું, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધ્રુજવુ, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુંકી નજર, ચહેરાનું ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઈથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ–મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્ય મુત્રવ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું ંકરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિસાબ કરવાનીશંકા થાય છે; આવી સ્થિતિ ને સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાબ ઘણીજ ગરમ, બળતા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમાં બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિસાબ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પિસાબમાં થતી દરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિષ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ આપી સ્ત્રી પુરૂષને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

બલાખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ ચોકું લક્ષ આપે છે. કોઇ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરહાની હીલચાલ વગર થોડા વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઇંજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે નહી જાય છે; અને તેથી જનનેંદ્રિયના સબળા અગત્યના કામ કરતાં કળજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરહાની ઇંજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે જો હમેશા મુત્ર ઘણું વધારે અથવા ચોકું નીકળે અથવા ઘણા વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછી વખત નીકળે જો મુત્રમાં કાંઇ કચરો હોય અથવા બુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તણખા મારતી હોય કે ઇંજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતા હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોધને રાત્રે મુત્રને માટે વારંવાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇંજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતા વખત મળી ત્રણવાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇંજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં ખરાબ મુત્ર રહેવાથી ધીમી ફરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફકત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રુગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇપણ ઠારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ટ્રીટ, ન્યુ યૉર્ક—અમેરિકા.

(૩૮) Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, NEW YORK U. S. A.

માયાળુ માતા.

માયાળુ માતા પોતાના સ્તનપાનથી બાળકોને પુષ્ટ પુષ્ટ અને કાન્તિવાન બનાવે છે. તેમ—

મહત્નમંજરી ગોળીઓ.

તેનું સેવન કરનારાઓને પુષ્ટ પુષ્ટ, ધૈર્યવાન, કાન્તિવાન અને બળવાન બનાવે છે. તેના સેવનથી રક્ત દોષ, વધ્યત્વ દોષ, પીર્ય વીકાર, નબોની કમજોરી, શરીર અને મનની નબળાઈ, સ્મરણ શક્તિનું ગુમ થવું, વાંસાની ફાટ, હાથ પગની કળતર. તથા હાડ, ચરૂચી, અજીર્ણ, દસ્તની કબજીઆત વીગેરે તમામ દરદો દૂર કરી મનને ઉત્સાહી તથા આહ્લાદ બનાવે છે.

કીંમત ગોળી ૪૦ કબી ૧ ને રૂા ૧.

(૮) વધુ વીગા નામનું ગુજરાતી પુસ્તક મફત મળેછે.

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઑફિસ—જામનગર—કાઠીયાવાડ. બ્રેન્ચ નં. ૧૮૭ કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ

સરક્યુલર ના. ૪.

શ્રી ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

જોઇએ છે,

દરેક હિંદી રૈયતે ઉતારૂએ જાણવું:—

૧. કે જ્યારે એક રૈયતે કુંપનીનો નોકર અથવા રૈયતે પોતાસનો માણસ ઉતારૂઓના વર્ગમાં બીજાયોગ્ય એસાઇયાને સખ્તાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરતો અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે.

૨. કે આ હકના જ્ઞાનનો અભાવ ઉતારૂઓમા ફેલાવો કરવાની દરેક બાબતમા ઉતારૂની ફરજ છે

૩ કે પોતાકા ને પોતાકા કરતા બીજા નસીબદાર ઉતારૂ-ભાઇના સ્વાર્થને બાતર આ હકનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક બણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૪. કે હિંદ દરેક તેના બેટા, ને પછી તે પહેલા વર્ગના કે બીજા વર્ગનો ઉતાર હોય, તે જોય કે તેના ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ વાળી રીતે વર્તવામાં નથી આવતું તો તેની મદદે જવા ઉમેદા રાખે છે.

૫. કે ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન નામની એક મંડળી છે તે કોઇ પણ ઉતારૂને રૈયતે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને ઉપલી મંડળીના ઓનરરી સેક્રેટરીને નં.૨૯૧-૨૯૩ બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ લખી જણાવવું.

૬. કે દરેક ઉતારૂએ રૈયતે મારફતમા મુસાફરી કર્યા પહેલા જાણવાની જરૂર છે.

બોરા બજાર સ્ટ્રીટ,
કોટ, મુંબઇ

ઓનરરી સેક્રેટરી

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમા તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યાર પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ મા ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૮ ને સં. ૧૯૭૨ મા ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ–ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડ્યાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હંમેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાનો ફરવાને ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાં નજીકમા કુંમકુંમના ચાંદલા કરેલી, શીંગડે લીલા કુટકા બાંધેલી ગામડાની ગ્રામ સુકી ગયેલી ફરા પંદર ગાયો બેઠેલી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મોશમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે ફેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટોકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કડબ ખરીદ કરવા તથા દાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણું જ ચાહના ધરાવનારૂં છે. આવા દેશહિતેચ્છી પરમાર્થિક ખાતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદ્વ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશોદય થશે.

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

આંગનું ચાલ્યું જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં વેદના થવી, ચક્કરી તથા આખે અંધારા આવવાં, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડીયો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઇ જવું, ઝીપર ગભરાવો ધાતુનું તુરત રખરીત થવું. શરીરનું તવાઇ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમો:—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે, ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્વરી ગોળીઓ.

નું સેવન કરવા લલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્ય ને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઇ વધારે છે અને ઓશકી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ઇત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે કીં. ગોળી ૩૦ ની ડબીના રૂા. ૨૫) ફાયદો ન થાય તો એક પણ રુપ્પ પુછ્યા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિકાયેલ શરીરનો બાંધો સ્તન વિગેરે અવયવોને કુરી દૃઢ કરે છે, ધાચણી ધુપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવાદોગ અને ત પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો. ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. કીં. ગોળી ૩૨ ની ડબીના રૂા. ૫.

બેફ ડબી સાથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામાં આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,

કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of rulingchiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufactures in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts, interesting account of Native States and Political division of India and up-to date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customary Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or Shillings 15.

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishments located in Japan with notes for tourist's use. Price Rs. 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS:—

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:— RAJKOT, (INDIA.) & Branch:— BOMBAY. P. O. Box No. 457

વીલાયત કયાં જ્યો છો?

જરા ચેહલા તમારા ઇંડિયામાં તો નજર કરો, જુઓ વીલાયતના એન્ટને વીસરાવે તેવું.

સેન્ટ વીટેલા

અહીંજ મળે છે કે જે ઉંચા ખાનદાને ઇંગ્રેજ કુટુમ્બો પણ હોંસે હોંસે વાપરે છે. તમે એક બાટલી વાપરી જુઓ અને અમો ખાત્રીથી કહીયે છીએ કે વીલાયતી સેંટનો તમારો મોહ ઉતરી જશે.

કી. શીશી ૧ ના રૂ. ૧)

(૬૦) ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું.

પાયધુની—મુંબઇ.

ચોખ્ખા ઇલેકટ્રીક ત્રાંબા માટે આજ ટ્રેડ માર્કનો માલ ખરીદો.

ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ,

(કુહારા શોજી કયશા લીમીટેડ.)

જાપાનમાં રજીસ્ટર્ડ થયલી.

થાપણ.....યેન ૧,૦૦,૦૦,૦૦૦.

હેડ ઑફીસ કોબે, જાપાન.

આયાત તથા નીકાસ કરનારાઓ તથા સ્ટીમરોના માલેકો.

ધી કુહારા માઇનીંગ કંપની લીમીટેડ.

થાપણ.....યેન, ૭,૫૦,૦૦,૦૦૦.

પૂર્વ વિશ્વવૃતમાં ત્રાંબું, સીસું રૂપું, જસત, સ્ટીસું વગેરેની મોટામાં મોટી ખાણોના માલેકો અને પીતળ, મોરચુથુ, તેમજ ખાણોને લગતા સાંચાઓ અને ઇલેકટ્રીક મશીનરી વગેરે બનાવવાના મોટા કારખાનાના માલેકો.

શાખાઓ.

ઓસાકા.	બુએનાસએરસ.	સાઇની.	ડાઇરેન,
ટોકીઓ.	લંડન.	વલાડી વૅસ્ટોક	મુકડેન.
યોકોહામા	પારીસ.	હાર્બીન.	ટીએનસીન.
ન્યુયૉર્ક.	બર્લ.	સીંગાપોર	હાંકો.
સાન ફ્રાન્સીસકો	વેર્ઝ સૈયદ.	હાંગકાંગ.	કલકતા.
બટેવીયા.	રોમ.	સેંગહાઇ.	

વગેરે, વગેરે.

કોઈ પણ વ્યાપારને લગતી પુછપરછ કે તપાસનો સાભાર સ્વકાર થશે.

તારનું સરનામું. મુંબઇની શાખા.

"કુહારા કંપની," ૧૩૭. એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ.

ટેલીફોન નં. ૩૬ મુંબઇ.

C. B. 869. (૬૫)

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's
Travelling Despatch box.

TRADE MARK
G 110 S

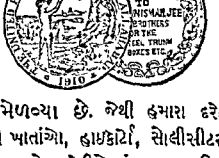
સ્થાપના ઈ૰ સ૰ ૧૮૭૪ માં થઈ.

ખાસ મુંબઇના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ત્રંક અને દરેક જાતના બૉકસ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનનાં દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના

ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉકસ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની મોટરો અને પલેટીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉકસની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જામીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કેટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેકટરી કેરપ કરાંચી. શો રૂમ ના૰ ૬૭-૬ હોરનબી રોડ, મુંબઇ.

(૧૯૧૩ ના ઇંડીઅન કંપનીઝ એક્ટની ૭ મી કાયદાની ૬૮ મી કલમને અનુસરીને મર્ચેન્ટાઇલ્સને બદલે એક ચાલી મુબઈની જોઈટ સ્ટોક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેકચરીંગ કંપનો લીમીટેડ.

(જે ૧૯૧૩ ના સાલના ઈંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

સતાવાર થાપણ.... .... રૂા. પેા૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ.... ... રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરેામા વહેંચાઇ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ પગાર કરવાની છે:—

રૂ. ૩) અરજી સાથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂા, ૫) થી વધુ નહીં એવા કેાલથી, જે કેાલ શેર નામ ઉપર કીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમા નહી, એવે અંતરે અને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામા આવશે.

ડીરેકટરેાઃ—

એા૦ મી૦ સાલે ભાઈ કે. બરેાડાવાલા, મીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ)
સર હુકમચંદ સરૂપચંદ, નાઈટ, બેંકર અને મીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે સેન-ગુપતા, એમ. એ., બી. એસ. સી. (ક્લ૦) બી. એસ. સી. (બાહુને લગતી) એમ. એસ. સી (બરમી.) એમ. આઇ. એમ. ઇ, એફ્. જી. એસ. ભુગતરશાસ્ત્રી, કલકત્તા.
મી૦ રતનલાલ એમ. ગેાદી, બી. એ. એલ. એલ. બી, સેાલીસીટર અને નેાટરી પબલીક (મેસર્સ માળવી ગેાદી, રણછેાડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ રવીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશેાતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ એચ. એમ. મહેતા, બેચેલર ઓફ કેામર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને મીલમાલેક.
મી૦ ત્રીપુરારી બી. કંથારીયા.
મી૦ જીતુભાઇ બી. મહેતા. બી. એ. એલ એલ. બી. બેરીસ્ટર—એટલેાસીએા.

બેંકરેાઃ—

ધી ઇંટર-નેશનલ બેંકીંગ કેારપેારેશન.
ધી બેંક ઓફ ઇંડીઆ લીમીટેડ.

સેાલીસીટરેાઃ—

મેસર્સ માલના, ભાદી, રણછેાડદાસની કંપની.

ઓડીટરેાઃ—

મેસર્સ બાટલીબેાઇ અને પુરેાહીત
ઇન્ડેાનેપેારેટેડ એકાઉંટ ટેા (લંડન) હેાર્નબીહાઉસ, મુંબઇ.

મેનેજીંગ એજંટેાઃ—

રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.

રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—

૯૫, મેડાસ સ્ટ્રીટ કેાટ મુંબઇ.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમા આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળોના રીપોર્ટ, સ્ત્રીઉપયોગી લેખો, ચર્ચેક હાથ્યો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨–૦–૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—ઓ. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી ટૅંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઈ.

કાપડ વેચનાર, ચોની, ગવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર	બાર માસ	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦–૦–૦	૧૨–૦–૦
૨. અડધું ,,	૧૨–૦ –૦	૭–૦–૦
૩. પા ,,	૬–૦–૦	૪–૦–૦

અમારાં ઘરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, છ સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે સી આઈ ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી એસ. આઇ, અને બીજા રાજા મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુબાઇના હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ સેસન્સ જજો, કર્નલો, કમાન્ડીંગ ઓફીસરો, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઈસરોય સાહેબના ઓનરરી એ. ડી. સી. લેફ્ટેનન્ટ, માઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના કોમસ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટંટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી સીનીયરીયથન ઓફીસરો, ડેપ્યુટી કમીશનરો; કલેક્ટરો, સુપ્રીન્ટેન્ડીંગ એન્જીનીયરસ, સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ વાઇસરીગલ એસ્ટેટ, (ઢીપી) રેલવે મેનેજરો એકઝીકયુટીવ એન્જીનીયરો, જીવન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, મુંબઇના ભાજી પોલીસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોંગ્રેસના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, ઓનરેરરો, ડેપ્યુટી ડીરેકટર જનરલ ઓફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરજ્યન જનરલ સર લ્યુકીસ પાકી. કે સી એસ આઇ, એમ ડી. સેટ ડીરેકટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાલા પ્રમુખ હતા તે રોયોશ્યલ રેડ ક્રોસ વોર હોસ્પીટલ, કે જેમાં મેજર ઓનરેબલ સર, એફ સ્ટેવર્ટ સી આઇ ઈ. કલકત્તા તથા મેજર એ ઇ. ચાટફર. આઈ એમ એસ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાક્ટરો વ્યવસ્થાપક હતા તે મોટી સરકારી હોસ્પીટલ, (યુરોપીયન સીવીલ સરજ્યનો લેફ્ટેન્ટો, કેપ્ટનો) (આઇ એમ એસ) એમ. ડી અને વિલાયતી ડીગ્રી ધરાવનાર મોટા ડાક્ટરો, બોલેનના ગ્રીન્સીપાલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો તથા જાદા જાદા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે,—

બાદશાહો ચાકુતી.

અમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરૂષાતન કાયમ રાખે છે આ રાજ્ય શી ચાકુતી વર્ષ વિકારના તમામ વ્યાધી માટે છે અને વીર્ય ઘટ બનાવી ખરે પુરૂષાતન આપે છે. ઝડી મનદાશ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજની જરૂર નથી ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂા. ૬સ.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ–રાજકોટ–કાઠીયાવાડ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Ten, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvonica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No: Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C, Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનુ કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગંધીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, બોણ, હરડાં, જેઠીમધ, જેરકોચલાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકેા મેવેા, ગુગળપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅલેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરેાથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનેા માલ બબ્બર કસી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.

એકજ વખત કામ પાડી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.

વધુ માટે લખેા.

તાર:— "Fairrun."

ટેલીફોન.— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને

૯૩ ૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, બારભાઇ મહોલા
મુંબઇ ન ૩.

C. B. 988.

ટેલીફોન નં. ૧૯૭૦.

તારનું સરનામું રવસીયા (Ravsaia.)

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનાર અને વેચનારા

પોકા રંગ
ક્રેગોરેહ
ડેહ્ટ રેહ
ડીરેકટ બ્લેક
ડીરેકટ યલો
ડીરેકટ ગ્રીન
ડીરેકટ પીંક
બેંઝો પરપ્યુરીન
ડીરેકટ મેજેંટા
ડીરેકટ રૂબીન
ડીરેકટ વાયોલેટ
વિગેરે.

બેઝીક અને એસીડ
મેથીલ વાયોલેટ
મેથીલીન બ્લ્યુ
મેલેકાઇટ ગ્રીન
ઓરામીન II
મેટાનીલયલે।
ઓરેજ II
રહાડામાઇન 3 R
સાઇઝીંગ બ્લ્યુ
વીકટોરીઆ બ્લ્યુ
સ્ટેપીંગ રેહ
વિગેરે વિગેરે

સલ્ફર રંગ
સલ્ફર બ્લેક
„ ગ્રીન
„ યલો
„ ખાકી
„ બ્લ્યુ
„ ઠબ્બ
વિગેરે વિગેરે

ફેમીકલ્સ
બાઇક્રોમ-સોડા
પોટાશ
બ્રાઉન શુગર લેડ
લીથાજ ફ્લેક
ટેનીક એસીડ
એન્ટીમની સોલ્ટ
ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા
સ્ટેનેટ સોડા
સોડીઅમ સલ્ફાઇડ
ક્રોમ્યીક સોડા.
વીગેરે વીગેરે.

(૫૭)

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ કે. એન સેલત પ્રેસમાં ધોંડીબા નારાયણ પનારસેએ છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો માટે જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઈ ઓલ્ડ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોટમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું VOL XII JANUARY 1920 જાન્યુઆરી ૧૯૨૦ અંક ૭ મો No. 7

ઠંડીની મોસમ માટે ગરમ કાપડ.

લગ્ન સરા માટે—રેશમી કાપડ

પોલકા, ઝભલા માટે રેશમ તથા વાયલ.

જરીની મદુરાની તથા બનારસની સાડીઓ.

ફેન્સી છાયલો વગેરે તદ્દન સસ્તાં ને સસ્તાં

બાવાનું એકલું ઠેકાણું—ધી બ્રોડ્બ્યે સ્વદેશી સ્ટોર્સ.

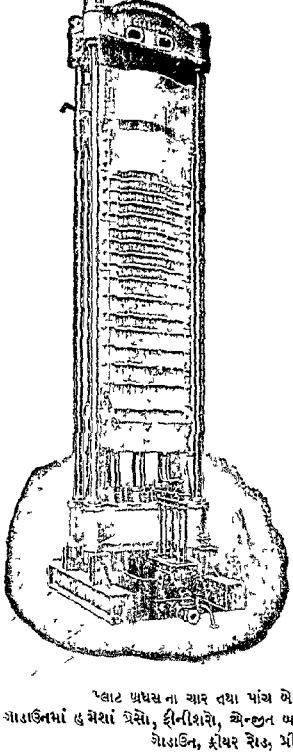
બોરીબંદર, કોટ—મુંબઈ તથા શાખા

West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.

ડ્રૂએટ ચવના એન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.

નાં૦ ૩૧ દવળનો મોહોલ્લો, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખ્ય સપેશાએલીટી ડંકન સટુઅરટ એંડ કું૦ લીમીટેડની રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફ્રીનીશરો તથા પમપીંગ ઇનજીનો.

ડી. સી. અને એ. સી. ઈલેકટ્રીક મોટરો ના "મેરલી મેકર" ના સીલીંગ ફેનસ (પંખા) અને ઈલેકટ્રીક લાઇટના ફીટીંગસ.

નવાં ૨૦"×૬×૧૩૦ ના લેન્કેસાયર બોઇલરો.

સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ પ્રેસ ના ચાર તથા પાંચ ઓપનીંગના જીનો તથા ઓપનર.
ગોડાઉનમાં હમેશાં પ્રેસો, ફ્રીનીશરો, એન્જીન બાઇલર, લેધ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ
ગોડાઉન, ફ્રીયર રોડ, મીન્સીસ કોર્ટ સામે.

જાહેર ખબરના અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારાનું નામ	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ
ડ્રયુએટ ચવના એન્ડ કું૰	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૰ ...	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ	૪ એ
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	૪ એ
અમૃતાજન ડીપો	૫ એ
ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી	૫ એ
નગીનદાસ અને માણેકલાલ	૬ એ
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ... ...	૭ એ
ધી ઇન્ડીયન કૉટન કું૰ લીમીટેડ. ...	૮ એ
જે. બાલમલની કું૰	૮ એ
ફીરોસ એમ. દસ્તુરની કું.	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૰... ...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેઉસી	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લી. ...	૧૨ એ
કુંકી નાદેર ખબરો...	૧૩ એ
ડા. કાલીદાસ મોતીરામ	૧૩ એ
ડા. ડી રાઇટર એન્ડ કું.	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી...	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	૧૪ એ
સ્ટેટનો સરકારી વહીવટ	૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	૧૫ એ
ઇ. એસ. પટાવાલા	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી. ...	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું. ...	૧૯ એ
સી. એન. દાવરની કું....	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	૨૧ બી
ગોવર્ધનદાસ કરસનદાસ હાલુ	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૰ લી૰	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૰ લી. ...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મેસ્ટર્સ કું. ...	૨૪ બી
કર્ણીક બ્રધર્સ	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું.	૨૫ બી
મોતીલાલ મુલચંદ એન્ડ કું૰	૨૫ બી

INDEX.

Name of Advertiser.	Page
West End Watch Co.	1 A.
Drewet Chowna and Co. ...	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory...	4 A.
Amrutanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ...	5 A.
Nagindas and Manekial ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A.
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dastoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
Jivraj G. Neusi	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
Short Advertisements	13 A.
Dr. Kalidas Motiram ...	13 A.
Dr. D. Writer & Co.	14 A.
M. H. Shastri	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.	14 A.
State Management of Railway.	15 A.
B. L. Thosar	15 A.
E. S. Patanvala	15 A.
Rangoon Samachar Press ...	16 A.
Davada & Co.	16 A.
The Central Bank of India Ltd.	17 A.
Godrej Brothers	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	19 A.
C. N. Davar & Co.	20 A.
Vardhaman & Sons	21 B
Goverdhandas Kursandas Hallu.	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
The British Express Manleters Co.	24 B.
Karnik Bros.	25 B.
Mahale & Co.	25 B.
Motilal Mulchand & Co. ...	25 B.

ધ્રસ્તર્ન મોટર હાઉસ	૨૬ બી	The Eastern Motor House ... 26 B.
માનેકલાલ ગોરધનદાસ	૨૭ બી	Manekla1 Gordhandas ... ... 27 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહતા.	૨૮ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta. 28 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	૨૮ બી	Nanalal Goverdhandas... ... 28 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	૨૯ બી	Manishanker Govindji ... 29 B.
સપટ & કંપની.	૩૦ બી	Sapat & Co. ... ... 30 B.
ઓડ. કેમીકલ કું.	૩૧ બી	Od. Chemical Co. ... ... 31 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી. ...	૩૨ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji 32 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	૩૨ બી	Jivraj Gocnldas Nenshi ... 32 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૩૩ બી	Godrej Brothers ... ... 33 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા ...	૩૩ બી	Mahuva Gauraxak Sabha ... 33 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ... ...	૩૪ બી	Kathiawad Hindu Anathashram. 34 B.
આર. જી. કામદાર	૩૪ બી	R. G. Kamdar ... ... 34 B.
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા ...	૩૫ બી	Amritlal Manekla1 Davavala ... 35 B.
દુલેરાય ચોટાલાલ અંજરીયા ...	૩૫ બી	Dulerai Chhotalal Anjariya ... 35 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	૩૬ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ... 36 B.
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઇ એન્ડ બ્રધર્સ ...	૩૭ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros... 37 B
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું૦	૩૭ બી	The Parastan Perfumary Co. ... 37 B
ધી કુબારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ ...	૩૮ બી	The Coobara Trading Co. Ltd.... 38 B
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ ...	૩૯ બી	Gulambussein Esmalji & Brothers. 39 B
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ	૪૦ બી	The National Siment Manu. Co. L. 40 B
જગજીવનદાસ નારાયણ	૪૧ બી	Jagjiwandas Narayan.... ... 41 B
શ્રરજી વલ્લભદાસની કું.	૪૨ બી	Shoorji Vallabhdas & Co. ... 42 B
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	૩૨૮	Gujarati Hindoo Stri Mandal ... 32

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—*૦*—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

— —

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોડવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન ! !

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામા આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર ભાગમા મુકી સ્મારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમા પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(મ. જે. ગજજરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનુ તથા વેપારની ચીજોનુ પૃથ્થકરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે, જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળસેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વદી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરે એમ માગણી કરે છે.

રૅટલોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૨૨-૨૪, ભાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, ઠાંગડીગ બૅન્કની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવામાંથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામા આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શુળ, ગળાનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઠેસ, લા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે

કિંમત માત્ર આઠ આના.

દુધ પાડિકર.

કિંમત માત્ર બે આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારા થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
૧૦૯, ફીઅર સ્ટ્રેટ—મુંબઈ.

(૪૧)

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફર્મ ભરી આપવામાં આવશે.

વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોક્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે. જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન કલેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે કોઇની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજા કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ નથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓનાં નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે. માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮
એડવડ સીનેમાની બાજુમા. ધોબી તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મું.

(૩૬)

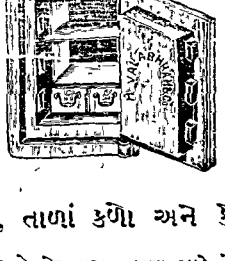
ઇન્કમ ટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ

ના નવા કાયદા પ્રમાણે વેપારીઓએ પોતાની આવકનો હીસાબ પહોંચી વળવાનો છે, વળી ઘડતી સલાહ નહિ બરાબર સમજી કાયદા પ્રમાણે કામ કરવાથી વખત, મહેનત અને પૈસાનો ઘણો બચાવ થાય છે. માટે તાબડતોબ મળો

નગીનદાસ અને માણેકલાલ.

એફ. એલ. એ. એ. (લંડન): એફ. ઇન્સી. ચી. એ.
ઇન્કમટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ રપેસીઆલીસ્ટસ.
ટાઉન હોલ આગળ. બાગ સામે.
હોરમજી સ્ટ્રીટ, હનુમાન બીલ્ડીંગ. કોટ, મુંબઇ.
(૩૫) ટેલીફોન નાં૦ ૨૫૬૦.

એચ. વલભરામ એન્ડ કુાં૦

ત્રીજોરીઓ, તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મંગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ઘોબી ગલી.

(૩૫) દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુંબઇ.

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	60,000,000.
Paid-up Capital	Yen.	37,500,000.
Reserve Fund	Yen.	7,030,000.

Head Office:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kiukiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad.

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ તાઈવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ મા જાપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ	ચેન	... ...	૬૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કરેલી	,,	... ...	૩૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	... ...	૭,૦૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઈપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન ફૂચાઉ, હેંન્કો, કીઉકીએંગ સ્વેટો, હામાન, ટેકાઉ, શે ગાડી, હૉંગકૉંગ, શ્રીંગાપોર, સેરાબાયા, સેમારાંગ, બટેવીઆ, એકંગ, તાઈટોહુ, શીન-ચીકુ, તાઇચુ, ટોકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યોકોહામા, આકો, ગીરાન, કાગી, કારેન્કો, કીલંગ, તામસુઇ, ટોવન મોજી, બાંકોક.

તે ઉપરાત દેશ પરદેશ એનકના સંબ્યાબંધ કોરસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકો માટે ચાલુ ખાતાઓ ઉઘાડવામા આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામા આવે છે, જેની શરતો અરજ કરીથી જણાવવામા આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામા આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ—મુંબાઇ,

કે. તાકેમુરા
મેનેજર

The Indian Cotton Co., Ltd.

7/9 *Churchgate St. Fort Bombay.*

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tarif.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરઘતુ અપની

કે

વેપાર વણજને માટે

ડગલા અને સુટને માટે ઘણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને ડ્રેમીંગ કાર્ડ સીલ્ક જાપાનીસ રેશમી કે સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલા માલ અને એન્ટીમનીવેર, ટામાસેંટ, કલોઝની, સર સુમા, લેડીઝ હેન્ડબેગ અને નોટકેશ વગેરે અમારે ત્યાંથી જથાબંધ તથા પરચુરણ કીફાયત ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

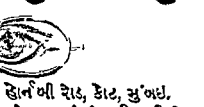
જે. બાલામલ કું૦

દાણા બંદર, મુંબઈ. ૩.

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦ ૭ હોર્ન બી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમાં ફક્ત અમારૂજ એક સંપુરણ ખાતું છે, જ્યાં ઈંગ્લીશ ડીગ્રી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની હોસ્પીતાલમાં કામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસના રેટીનોસ્કેાપથી તથા ઓપ્ટ્રેલમોસ્કેાપથી આંખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાગુ કરી આપે છે કે જે કામ બાહેર મોટી ફી ખરચતાં પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છ.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લેારેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેટી, મીસીસ બેટી, ઓનરેબલ સર એન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેચેલર, કરનલ ફ્રેઝમેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ જુહ્ન M. D., I. M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S., મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની કાબેલીયતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી હમો પોતે અમારા બીજાથી ચાલતા યંત્રોમાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધના

"કોપટોક"

બાયકોન્કલ ફુલેત તથા તોરીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે સાંધા વગરનાં) લેન્સીસ તથા ઉંચી કવોલીટીના ક્રોસ્ટીલીઅન પેબલસના તેમજ આંખને ઠંડક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ક્રાઉન ગલાસના સીલીનડરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીલીનડરીકલ પ્રીજમેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉતમ માલ છતાં ભાવ ઘણાજ ફીકાયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આંખ દુઃખવા આવવી, પાણી જવું, બીલ વગેરે દરદો માટે ઠંડા ખાત્રીપુર્વક સલાજ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બાઇઓના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનેારીયા, લ્યુકેારીયા, ઓમેનેારીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદ્‌ભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લેાહી વગરની ફીક્કી છેાકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા ગરભાશયના કમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડમાંના દુખાવા, પેડુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હેાય તેને ઉપલી દવા આપની. વેરે તથા ઠેાકડરેાને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હેાય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હેાય તેા તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયેાગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હેાય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હેાય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયેા હેાય, જેને ચચર્યું ન હેાય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હેાય તેઓએ પેતી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષેાને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કેાઇ પણ આગરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચુક શક્તિને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કેાઇની ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયેા કેમીકલ કું' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનેા જેને પણ અજમાયેશ કરવેા હેાય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મેાકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL Co.
79, Barrow Street,
New York, U. S. A.

રીયેા કેમીકલ કું.
૭૯, બારેા સ્ટ્રીટ,
ન્યુ યાર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

THE LAKSHMI ART

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે,
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા
નવનવીન લેબલો
તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક
ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં
૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) સાંકળી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

BOMBAY.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ મુંબઈ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુકતા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-ફેફરૂં કે વાયુથી આંકડી, તાણ, ખેંચ કે કાંકણી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી શ્વાસ રૂંધાવો, થંડગાર બનવું, શીશના ફ્રીસોટા, ચેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલછાને લીધે, રડવું, કુદવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર ઝેવું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. હવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પો.)—દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક દી ૦)ટ્રા. પો.)—

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. સંશોધિક હીસ્ટિરિયા-ચેક ચેરી-વડોદરા.
(૨૬)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

બીજાઓના દરેક જાતના સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફ્રીટીંગ કામ કરનાર.

સ્ટોવ, સેન્ડ, તથા વાયરની ઢોર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેબલફ્રેન્ડ, વગેરે માલ ફીકાયત ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલ્ડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૬, મુંબઇ નં. ૨.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કેન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફુડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફુંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફુંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમ ધરવામાં આવે છે જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત ચાર આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું.

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કેન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૧૯, બેન્કશીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

૬-૧૧

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટૂંક જરૂરની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સ્ટેમ્પ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી વેચાતી આવરી. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમાં લખાણ પૈસા સાથે નીચેને સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ. અંદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમાં મોકલી આપવાં.
સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
ગૅલ્ડ સ્ટ્રીટ—કોટ—મુંબઈ.

ચશ્માંતરની તપખીર—ચશ્માંતરની સર્વોત્તમ તમાકુમાંથી શ્રીમંતો માટે ખાસ હાથે ઘુંટી બનાવેલી—કીંમત રતલના રૂપીયા ચાર—નમુનો મફત ચશ્માંતર એજંસી,
(૬૨) નડીયાદ,

"લગ્નનું પદલું" નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.
ડી. એન. શાહ, ખપાટીયા ચકલા
સુરત.

અધ્યાપિ બહુર નજ પડેલી એવી મુંબઇ દલાલોની ભુંગળીની ખાસ ચાર આના બીજા ઘોરણ માટે અંકગણીતનાં મનોચ્યન ચાર આના દરેક ચોપડીનો ડીક્ટેશન શિક્ષક તૈયાર છે.
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
(૬૩) શાહપોર—સુરત.

"દેવે ભુલભમાંથી" પરાધીન મુંગા બહેરા કલાસ દેવે મુસલ્માનોની મુસદ્દેગીનો દુર કરવાને તે તમારે કાઇપણ પ્રકારની મદદ, ભાતમી, અથવા સાહાય્ય લેવાની હોય અથવા તમારે તમારા ડિંડનો ઉલ્લેખ વધારે ફેલાવેલો જોવો હોય તો "ઇન્ડીયન ઓર્ડર એફ હાઇરેકટરસ" ના ઉપરીપણા નીચે સ્ટેટ મેનેજમેન્ટ ઓફ દેવેલ્યો સ્થાપવાનું ઠેકાણા કરવું આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદ્રહસ્થ પાસેથી મળશે:—
જીવરાજ છ. મેનસી.
ધી ઇન્ડીયન પેસેનજર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
ઓરા ભઠાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઈ.

અમારાં ઘરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, છ સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ પીરાજ સાહેબ સર, કે સી. આઇ, ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ વીરાજ સાહેબ સર, કે. સી આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી એસ આઇ, અને બીજા રાજ મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના બધા સભાસદ મેમબર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમબરો, મુંબઇના હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ સેસન્સ જજો, કમીશનર ઓફીસરો, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઇસરોય સાહેબના ઓનરરી એ ડી. સી. લેફ્ટેનન્ટ, પ્રાઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના કોમસ અને ઇન્ટરનૂયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટંટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી ગીવીલીયન ઓફીસરો, ઉપમુખી કમીશનરો, કલેકટરો, સુપીરન્ટેન્ડીંગ એન્જનીયરસ, સુપીરન્ટેન્ડ વાઇસરીગલ એસ્ટેટ, (ફીલ્ડી) દેવેલ મેનેજરો એક્ઝીકયુ ટીવ એન્જનીયરો, દીવાન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, મુંબઇના માજી પોલીસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોન્ગ્રેસના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, બેરીસ્ટરો, ઉપમુખી રજીસ્ટ્રાર જનરલ એફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરન્યાય જનરલ સર સ્યુજીસ પારશી કે સી એસ આઇ, એમ ડી. લેટ રજીસ્ટ્રાર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાળા પ્રમુખ હતા તે રૂપેરીયસ ઇ ફ્રોસ વેર હોસ્પીટલ, ફ્રુ લેમાં મેજર ઓનરેબલ સર, એફ સ્ટેવર્ટ સી. આઇ ઇ કર્નલ તથા મેજર એ. ઇ વાલ્ટર આઈ એમ. એસ એવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાકટરો વ્યકતીગત હતા તે મોટી સરકારી હોસ્પીટલ, (યુરોપીયન સર્જીપ સરન્યાયને લેફ્ટેન્ટો, કેપ્ટનો) (આઇ એમ એસ.) એમ. ડી અને વિદ્યાર્થની ટીમો ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, કોલેજોના પ્રીન્સીપાલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમભદારો અને શહેરો તથા જીલ્લા જીલ્લા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને શહેરો વગેરે.—

બાદશાહો ચાકુતી.

જ્યે તે કારભૂની ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરવાદાન કાયમ રાખે છે આ રાજવંશી ચાકુતી વર્ષ વિકારના તમામ ખ્યાલી મટાડે છે અને વીર્ય વૃદ્ધ બનાવી અને પુરવાદાન આપે છે. બેબી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક મોહારક બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂા. ૬ર.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ—રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની મુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ભારે આવકાર દાયક પીણું છે. એ "ટીકલીઓ" ખુટો કરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ ટમુબના આના ૮.

"હમારી શુગર કોટેડ કવીનાઇન કેસકેરા વેજીટેબલ લેકેસેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઇ મધ્યે મારકીટમાં હવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ એતવાડી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી માગો.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

(૨૧). "ટીકલી" બ્રાન્ડ ટેબલેટ બનાવનાર મુંબઇ. નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રી

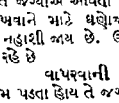
સંધીવા અને ગાઉટના દરદો માટે આ એ- ઘણોજ અસરકારક. રાસ્નાણ અને ઝરપી ઇત્યાદ તે ઉપલા નામનું તેલ છે. એ તેલવાવા, ચેન મારવો વા, તમામ જાતનો સંધીવા, સાએટીકા, ગાઉટ, પક્ષઘાત, કરતલ, આકાર નસોનુ એંચાણું, કમર, છાતી, સાંધા, હાડકા અને ગરદનનું દુખણ, બરડાની ફાક, બચાંગોના નબળા પડેલા પગો ગુલ્લના સોજ્યે, મુજેલા તથા ગંડહ ગયલા સાંધા અને હાડકાં અકસ્માત, લગભગો, લકવો, લચક, ચસક, વગેરે તમામ જાતના શરીરના જુનુ દુખાવાને ઝટપટ સાજા કરી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી ફરતું કરી નવી જંદગી બક્ષવાની એ આ તેલનાં ખાસ ગુણો છે, કી મત ફકત રૂપીઆ એક.

સર્વે બાળીતા દવાના વેપારીઓ રાખે છે બાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવું.

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

(૪૫) હેડ ઓફીસ:—હારડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ

ગોળીઓ.

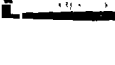
(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને આધા પાછી હમેશને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી જાયી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરડીને દુર રાખવાને માટે ઘણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરડીના ઉંદરો નાહાશી જાય છે. ઉંદરો મરડીનુ મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરડી પણ દુર રહે છે

વાપરવાની રીત

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ જાડા પુડા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગત ગણીને મુકવી બીજે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી.

ફી મત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તબલેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦.

ના૦ ૧૮૨—૪, રીપન રોડ,—મુબઇ.

જો

તમારે ત્રીજા વર્ષના હપ્તાઓની હાડમારી અને જુલમ અટકાવવા હોય, હીંદી વ્હેપાર ઉદ્યોગને થતી હાની બંધ કરવી હોય, ફરવર્ષે સરાસરી ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પોંડનો હીંદુસ્તાન ઉપર પડતો બોજારો અટકાવવો હોય, હીંદીએ માટે રેલ્વેમાં સારા પગારની નોકરીઓ મેળવી હોય, હીંદી ઉદ્યોગ હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવો હોય, લહેર પ્રજાની સગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા મેળવી હોય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ મેળવો હોય,

તો

રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ માંગો.

ઉપર દર્શાવેલ રેલ્વે સંબંધી લડત ચલાવવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ ફરેદુન ફરશરૂપ દાદાચાનજી ડી૬૧, હોર્નબી રોડ, મુંબઇ, એ સરનામે મોકલવા વીનતી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબના પત્રકો (ડી. ફોર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થોસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ

બોમ્બે કોમરશીયલ કોલેજ,

(૧૪) ૪૨, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર

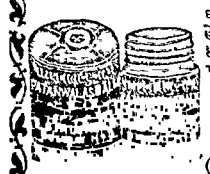
પાટણવાલા બામ,

રૂમીટીઝમનો ઠઠ્ઠો દુશ્મન, તથા સરદીવા, ઠમરનો દુખાવો, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચક કપાણ તથા દમ, છાતીનો દુખાવો, ખાંસી, સરદી, ગળાનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો માખ, વીછુ, વગેરે ઝેરી દખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે

માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરો કી બા.—૧) નીચે ૩ બા.

વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના મુખપોદાર મધ મધતા તાળ પુડીમાંથી બનાવેલા હેર ઓઇલો અત્તરો તથા ઓટો મલશે, અને દરેક જાતના ઇંગ્લીશ ગુન્દો લવંડર ગ્રાણુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.

વી પી થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મોકલવું.

એકલા બનાવનારઃ

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાટીયાવાલા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઇ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાણવાલેગ ફેાર્ટન સુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને આસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને આસ કરીને જવેરાતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
ગલી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૩-રંગુન

એમ. એ. મામસા.
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એજ ગુજરાતી પેપર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ચટકતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાંગી જાય ત્યાં સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કુંઠ,
મંમાદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઇ નાં૦ ૩.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ ..... રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ ..... રૂ. ૪૯,૫૯,૯૦૦
રીઝર્વ ફ્રંડ ..... રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીડંસી બેંકેા માફક આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકેા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસઃ—એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફેાર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસેાઃ—ઝવેરી બજાર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રેાજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.
જુલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨॥ ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ..... ૫ ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫॥ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવેા અરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતેા માટે મેનજરને મળવું.

સેારાબજી ન. પેાચખાનાવાલા
મેનજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ધર્વ્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ધર્વ્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ હમીદે પોતાની હજારોની કીમતની વેલાતી મોટા ગણીતાં મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંઉંધી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને અરબાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજ-નીમાં ઠાગળે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુનરઉદ્યોગને લગતું સૌથી આગેવાન ચોપાનીયું નામે સાયન-ટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

" મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જો કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આની કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં ઠારખાનાં અને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું ઠારખાનું:—

તમારા લાભનું.

ઈનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (વાસલેટ) થી તદન રહિત છે વ્હાઇટ ઓઇ લના લાબા વપરાસથી માથાને તથા બાલને તે નુકસાન કરે છે માટે જે કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમા વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશુ.

બાટલી ૧ ના રૂા ૦-૧૰ ૦

દરેક જાણીતા વપારીઓ પાસેથી મળશે

હારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું

પ્રોપરાઇટરસ

ધી બ્રિટ ઇન્ડિયન ફેકટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુબાઇ

(૫૩)

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE

Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready for immediate delivery.

Lambeth Cotton Ropes and Bandings,
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands.
Chrome Spring Buffers,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packings,
Canvas Hose, etc, etc., etc.,

If you do not see what you want in the above List of Materials, Please write to us

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. JANU. 1920. No. 7. જાન્યુ. ૧૯૨૦. અંક ૭ મો.

અનુક્રમણિકા

વિષય.	પાનું.
૧. વેપારી વિષયો	૨૯૦
૧. પૂર્વ આફ્રીકામાં જંગબાર સંસ્થાનમાં લવંગની ડાંડી	૨૯૦
૨. સોનાનો વેપાર	૨૯૨
૨. આધપતીની નોંધ	૨૯૪
૧. શેઠ હેન્ડના અભ્યાસને ઉત્તેજન ...	૨૯૪
૨. સર રતન તાતાના મરણનો શોક ...	૨૯૪
૩. હૉંદમાં રાજકીય સુધારા	૨૯૪
૪. આફ્રીકામાં હૉંડીઓની સ્થીતી... ...	૨૯૪
૫. ચેમ્બર ઑફ કોમર્સની શાખાઓ ...	૨૯૫
૬. રંગ	૨૯૫
૭. બ્રીટીશ ઇંડસ્ટ્રીઝ ફેર	૨૯૬
૮. કાઠીયાવાડ હૉંડુ અનાથાશ્રમ ...	૨૯૬
૩ ચેમ્બરનો વિભાગ	૨૯૭
૧. સર જ્યોર્જ બાર્ન્સની મુલાકાત ...	૨૯૭
૨. કમીટીની સભાઓ	૩૦૦
૩ પત્રવ્યવહાર	૩૦૫
૪ લાયબ્રેરીમાં આવતા નવાં પુસ્તકો ...	૩૦૯
૪. વેપારી ખબરો	૩૧૧
૫. વેપારી આંકડાઓ	૩૧૨
૧ ખાંડની જકાત વખતે આકેલી કીંમત ...	૩૧૨
૨ ખાંડની આયાત	૩૧૩
૩. ગોલ્ડ સ્ટોક કમ્પનીઓ	૩૧૪
૪ વેપારી ચીજોની આયાત તથા ચીજોના ભાવ	૩૨૩
૫. કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી	૩૨૩
૬. કાપડની પેદાશ	૩૨૪
૭. સુતરી નંબરવાર પેદાશ	૩૨૫
૮. સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ	૩૨૬
૯. સુતરની આયાત	૩૨૬
૧૦. નવાં પેટેંટો	૩૨૭
૧૧. હિંદુસ્તાનનો ફરીયાદ વેપાર	૩૨૯
૬. વેપારી પુછપરછ	૩૩૩

ન્ડીયામાં ફ્રેસોર્સીંગ ટાઇલનું જાણીતું ખાતું—ધી ઓમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમે ચેતે.

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૮-૦ તથા બાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છે. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

અમારા જૂના કોંન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા બાદ, રીર્ડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી.

અમોને તા. ૧૦-૭-૧૯૧૮ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ ૩-૯-૦ મનીઓર્ડરથી મળેલ છે પરંતુ તેમા નામ બરાબર લેાકમું નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવું તે ગમે સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલાવ્યો હોય છતાં માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જેથી જલદી તે બીજો તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલીકમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય. પાછળથી અથી પ્રતો અપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ અરી હોય તો પણ તે માટે દીલગીર કરવો અશકય થઇ પડે છે.

વ્હેપારી વિષયો.

પૂર્વ આફ્રિકાનાં જંગબાર સંસ્થાનમાં લવંગની ડાંડી

લેખક-બિહારીલાલ નારાયણજી અંતાણી, જંગબાર.

ગયા માસમા આપણે ઉપરોકત સંસ્થાનની મુખ્ય પેદાશ લવંગની બાબતમાં કાંઇક જાણ્યું છે. આ સંસ્થાનની બીજી અગત્યની પેદાશ તરફ આપણી નજર ફેરવ્યા પહેલાં આ અંકમા આપણે લવંગની પેટા પેદાશ લવંગની ડાંડી તરફ આપણું લક્ષ આપીશું.

લવંગની બાબતમાં આપણે જાયું તેમ લવંગલત્તાપરથી લવંગને ઝુમખા રૂપે ઉતારવામાં આવે છે અને તે ઝુમખા સૂકાતાં એકેક ફળ છૂટો પડતા ઝુમખાના જે શેષ ભાગ રહે છે તે લવંગની ડાંડી નામે ઓળખાય છે.

કરનીચરના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સ મોટો જથ્થો ક્યાં છે ?

આ વસ્તુ પણ વાણિજ્યનું ઉપયોગી અંગ અદ્યાપી લેખવામાં આવ્યું છે. ડાંડીને સૂકાવી લવંગની ભારકંજ તેને બજારમાં મેલવામાં આવે છે.

આરંભ મુલતાનોએ આ સંસ્થાનમાં પોતાનો વસવાટ શરૂ કર્યો અને મોરીશી અસ્સામીથી આણી લવંગની ખેતી આ મુલકમાં શરૂ કરી ત્યારથીજ આ વસ્તુ લવંગની સાથેજ વેચા થવા લાગી પરંતુ તેનો બદલો ઉપયોગ તેઓના જાણવામાં આવ્યો નહિ અને તેનો કૂહવા ઉપયોગ તો લવંગમાં ભેળસેળ કરવા-માંજ થવા લાગ્યો.

સહુ જાણે છે તેમ આરબો સાથેજ કચ્છ અને ગુજરાતના સાહસિક ભાટીયા તેમજ બોળા વ્યાપારીઓ આ મુલકમાં વસવાટ કરવા તેમજ વ્યાપાર કરવા લાગ્યા તેઓ જે મોસમી વહાણોમાં દેશથી કચ્છી છાયલો મુદ્રા માંડવીની ચીજો-નીકું-અનાજ ચીડીયાં કાપડ વગેરે વગેરે પુર્વ આફ્રિકામાં લાવતા-તેના બદલામાં હાથી દાંત-કચ્છડો-રબર વગેરે ઉપયોગી ચીજોની સાથે લવંગ પણ વળતી સફરે સદરહુ વહાણોમાં ભરાવા લાગ્યા અને જ્યારે ઉપરોક્ત કીમતી કારમાજી વસ્તુસર નહિ મળી શકતી ત્યારે કેવળ નીરમ ભરવાને બદલે આ ભેળસેળ શિવાય નિરૂપયોગી લેખાતી ચેદાશ ડાંડી પહેલ વહેલી કચ્છી ભેંટીયાઓએ મુદ્રા માંડવીનાં વહાણોમાં ભરી દેશ મોકલી કચ્છમાં તેનો અજબ જેવો ઉપયોગ કચ્છી રંગારાઓએ કર્યો અને તેમાથી તેઓ એક જાતનો ગેરૂ જેવો રાતો રંગ કાઢવા લાગ્યા અને ડાંડીની કીમત ત્યારથી આફ્રિકાના વ્યાપારીઓ જાણવા લાગ્યા-કચ્છને જર્મનશીએ કચ્છના લગભગ તમામ ઉદ્યોગોની ગણ્યાં અર્ધ સૈકામાં થએલ પડતીના સાથે આ ઉદ્યોગ પણ પડયો પણ-એજ કચ્છી છાયલો ભાલોની નકલ સાહસિક જરમન વ્યાપારી-ઓએ સદરહુ મુલકમાં આવી કરી અને આજે આંગા અને શુકા નામથી પ્રખ્યાત કાપડની હજારો ગાંસડીનો વ્યાપાર કરી પણ કોઇ પણ જાતી હરીફાઇમાં ન ટકે તેવી રીતે ચલાવ્યો. વખતનાં વહનની સાથે અંગ્રેજોએ પણ ડાંડીનો અખતરો કર્યો તેઓ લવંગ સાથે વિલાયત તેને પણ લઇ જવા લાગ્યા પણ તેઓ પણ હજી સુધી સટા શિવાય તેનો વૈજ્ઞાનિક ઉપયોગ કરી શકયા નથી. અમેરિકા ફ્રાન્સ વગેરે સ્થળો જ્યાં જ્યાં લવંગનાં બજાર છે ત્યાં ત્યાં અમુક જથ્થાઓમાં ડાંડી પણ ઉપરોકત હેતુ માટે જતી પરંતુ ટુંક મુદતમાંજ આપણા દુરંદેશ વ્યાપારીઓએ તેની ખરીદી એવી તો અજબ રીતે વધારી નાંખી કે લડાઇ શરૂ થયાનાં બેલાં અઠવાડયાંમાં ડાંડીની મુખ્ય નિકાશ જરમનીમાં હતી અને ઉપજેલા ભાવો લગ ભગ લવંગના ભાવો જેટલાજ જરમનીએ આપ્યા હતા.

લડાઇ શરૂ થયાની સાથે કોઇ પણ પ્રજાએ ડાંડીની માંગણી કરી નથી. ચાર વર્ષના પાઠની ડાંડી જંગબારની અંદર પાણીને મૂલે લગભગ ૩૫ રતલના જથ્થા ૧૪ રૂપીઆના ઉપજતા ત્યાં આજ આને હજારો દૂરા ભરાઈ ગઇ કુદરતી રીતે અમારી જંગબારની દીર્ઘ-દૃષ્ટીવાળા વ્યાપારીઓની એસોસીએશનને આ દેખી અતી ચ્હાની થઇ અને રથાનિક સરકાર તરફની મદદમાં નિરાશા ઉત્પન્ન થતાં પોતા તરફથીજ તેનું રસાયણિક પ્રથકરણ આંહી કરાવવા માડયું અને વિલાયતનાં ઇમ્પીરીયલ ઇન્સ્ટીટયુટમાં તેમજ કલકત્તાની સરકારની લેબોરેટરીમાં નમુનાઓ મોક-લાવ્યા. ઇમ્પીરીયલ ઇન્સ્ટીટયુટ તરફથી તેનું ડાંઈક ટેકનીકેલીટી કે જે વ્યાપારીઓ જાણે છે તેમ સરકારની એક જાતની ગેલછાજ છે તે આવી આવી અને જંગબારના ખેતીવાડી ડાયરેકટર સાહેબ મારફતે તેમણે ન મોકલાવ્યા

તેથી તેમના મારફત પત્ર વ્યવહાર ચલાવા વ્યાપારીઓને સુચના થઇ સદરહુ અમલદાર લડાઇના સમયમાં બહુ કામમાં હોવાથી વ્યાપારીઓની આવી નિર્માલ્ય સુચનાપર ધ્યાન આપી શકયા નહિ પરંતુ બીચારી ભારતની લેજીસ્લેટરી તરફથી તોપણ જવાબ આવ્યો કે તેમાંથી હિંદુસ્તાનમાં તેલ નીકળી શકે અને અમુક ભાવે જો વ્યાપારીઓ આ પેદાશ આપી શકે તો બધો પાક હિંદુસ્તાન ખરીદી શકે એવો તેમનો અભીપ્રાય થયો જે ભાવ આપવામાં આવ્યો તે ભાવ નુરની સરખામણી કરતાં પોશાઈ ન શકે તેવો લાગવાથી ભારતનાં વાણિજ્યનું ઠંડા દિલાસાનું સબળ હથીયાર નિશાશો નાખી અમે બેશી રહયા. આ અમારી ઢાંઢીનો ટુંક ઇતિહાસ છે કહો અમે કેવા બહાદુર છીએ તેનો શું આ ચિતાર નથી.

ભારતમાં જે મારા હાલના ટુંક વસવાટ દરમીયાન કંપનીઓનાં એટલાં તો પ્રોસ્પેકટસ વાચ્યા છે કે જેની ગણતરી કરવાની મારામાં તો શકતી રહી નથી તેમાંની જો કોઇ પણ કંપની કેમીકલ ઇન્ડસ્ટ્રી તરફ નજર દોડાવવાની હોય શેરનાં ઠગીશનો કરતાં-કંપનીઓ કાંઇ કળાના વધુ ઉપયોગ માટે ચોજવામાં આવતી હોય મેનેજીંગ એજંટસોનાં વર્તન પોશવા શિવાય તે કંપનીઓનો કાંઇ બીજો દેશોપયોગી ઉપયોગ થવાનો હોય તો ભારતની શાખ પુર્વ આફ્રિકો પોકાર કરી ભારતના વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ માટે જવાબદાર શા કારને આ ઉપયોગી ચીજ અખતરા મા પરફયુમરી, નહિ તો-રંગ, નહિ તો તેલને બ પણ જો ભારત તેનો ઉપયોગ કરે તો આ આપવા તૈયાર છે.

સંસ્થાનોની ઉપયોગીતા અને રસાયણિ વાણિજ્યનો કાંઇ પણ વ્યવહારૂ ખ્યાલ ભારતમ આવ્યો હોય તો મને આશા છે કે આ ટુંક નોંધપર અવશ્ય ખ્યાલ કરવામાં આવશે અને તે બાબત કાંઇક વ્યવહારૂ ચોજના તૈયાર કરી તાત્કાલિક પગલાં લેવામાં આવશે. નહિ તર તો નિરાસાવાદીઓ અને પાકા અનુભવ અંગે ક્રોંડીટ અને કરેલા બચેલાઓ આપણ જે દેશો દે છે તે દેશને માટે સીધી આડકતરી રીતે આપણે સર્વાંશે લાયક બનીશું પ્રભુ તે દિન ન આપે. અસ્તુ.

સોનાનો વેપાર.

સોનાની અછત દુનીઆમાં એટલી વધી ગઇ છે કે સોનાના સીક્કાનો અવેજ રાખી તેની સામે ઠરાવવામાં આવેલી ચલણી નોટો વડે અને એવાં નાણાં બેંકમાં રાખી તેની સામે લખેલા ચેકો વડે સુધારેલા દેશોનો વ્યવહાર ચાલે છે તે એટલે સુધી કે એ ચેકો અથવા નોટના બદલામાં તેટલી કીંમતના સોનાના સીક્કા મળી શકવા નથી. એક આઉસ સે નામાથી ત્રણ પાઉંડ સતર શીલીંગ સાડા હસ પેન્સ લેખે ઇંગ્લંડમાં સોનાના સીક્કા પાડી આપવામા આવતા હતા પણ હવે એવી રીતે સીક્કા પડાવવા માટે કોઇ વેપારી આતુર ન વાથી એ સીક્કા પાડવાનુ બંધજ થઇ ગ છે અને એક આઉસ સોનાને માટેનો જે ભા ઉપર જણાવેલો છે તે કરતાં વધારે કીંમ આપીને પણ હીંદી પ્રધાન સો ખરીદ કરે છે. તેમ છતાં ઇંગ્લંડમાં જો સોન આયાત અત્તર દેશો બાતેથી થતી ન હોય ઇંગ્લંડ ઘણા વખત સુધી હીંદને સોનું પાડી શકે નહીં. તેથી ઇંગલડમાં પરદેશ સોનું કેટલું આયાત કે નીકાશ થય છે વીશેના આકડા આપણે લક્ષમાં લેવા જેવા

મેટેલીક શીલીંગથી બીલીંગનો બોરડો શોલે છે.

પડે છે. ગયા ઑકટોબર માસને લગતા-એ આંકડાઓ નીચે પ્રમાણે હતાઃ—

યુનાઇટેડ કીંગડમમાં થયેલી સોનાની આયાત તથા નીકાશ.

	પાઉંડ	પાઉંડ
હીંદુસ્તાન	૧૮૪૨૦૧૫	૨૪૨૬૨૨૦
હોલેંડ	૨૪૮૪૭૫૦૦	૪૨૮૧
બેલ્જીયમ	૧૮૨૨૪૫૦૦	૧૧૧૪૦
સ્વીટઝરલેંડ	.....	૧૧૨૦૦૦
સ્પેન	૧૨૦૦૦	૮૦૫૫૦૪
ઑસ્ટ્રિઅમ આફ્રીકા	૪૭૪૨૨૭	૧૨૬
યુનાઇટેટ સ્ટેટસ	૪૦૬૭૮૭	૬૫૭૬૪૦
ઇજીપ્ત	૮૮૫૩	૧૫૦૦૦૦
રોડેશીયા	૮૬૬૮૩	.....
ત્રાન્સવાલ	૧૩૩૬૩૬૬૮	.....
ડ્રેપ ઑફ્ ગુડહોપ	.....	૩૦૦૦૦૦
બીજા દેશો		
મળીને કુલ	૫૬૫૦૪૩૭૬	૪૧૬૪૩૬૭

આ ઉપરથી જણાશે કે નીકાશ આઠ ૪રતાં ઇંગ્લંડમાં સોનાની ચોખ્ખી આયાત પ૩૩ લાખ પાઉંડની કીંમતની થઇ હતી જેમાં ૪૨૭ લાખ પાઉંડ જેટલી હોલેંડ તથા બેલ્જયમથી હતી. યુનાઇટેડ સ્ટેટસે જરમનીને અનાજ મોકલ્યું તેની કીંમતને ચેટે વાળવામાં આવેલાં નાણામાંથી આટલું સોનું વેપારદ્વારા ઇંગ્લંડમાં આયાત થયું છે એમ જણાવવામાં આવે છે. આવી સ્થીતી કેટલો સમય ચાલુ રહેશે તે વીશે અભિપ્રાય બાંધવાનાં સાધન આપણી પાસે નથી પણ જો એ સ્થીતી ચાલુ રહે અને એમાંથી સારૂં જેવી રકમનું સોનુ હીંદમાં લાવવામાં આવે તો હીંદમાં હવે પછી સોનાનો અવેજ રાખી તેની સામે ચલણી નોટ કહાડવી એવી આ ચેમ્બરની સુચના જલદીથી અમલમાં લાવી શકાય. હાલ તુરતમાં તો હીંદના ગોદામાં સોનાની ભુખ એટલી વધી ગયેલી દેખાય છે કે હીંદી સરકાર જે સોનું વેચે છે તે બધું ખપી જવા છતાં સોનાનો ભાવ હજી રૂા. ૨૩–૧૪–૪ ની હદે પહોંચ્યો નથી.

અધિપતીનો નાંધ.

શૉર્ટહેન્ડની તાલીમ આપણા દેશમાં ઘણી સ્કુલોમાં અપાય છે પણ તે લેનારાઓમાં મોટો ભાગ આંગ્રેજી ભાષા ઉપર સારો કાબુ ધરાવનારો ન હોવાથી પોતાના કાર્યમાં ઝોઇતી ઝડપ વધારી શકતો નથી. ટાઉન્સહીલ ખાતે એક સોલ્જરે પાંચ મીનીટમાં ૧૧૧૫ શબ્દો ઉતારીને દર મીનીટે ૨૨૩ શબ્દો જેટલી ઝડપને હાંબલો પુરો પાડયો છે. આસ્ત્રેલીયાનાં ન્યુ કેલીન્સલેંડના સંસ્થાનમાં એ ઝડપ માટે કોઇપણ હરીફ તેની સાથે શરતમાં ઉતરવા તૈયાર થાય તો સો પાઉંડ સુધી આ સોલ્જરને મદદ આપવાને પણ ત્યાંનો એક ગૃહસ્થ બહાર પડયો છે. એવી હરીફાઇ દ્વારા તથા બીજા ઉપાયોથી હીંદમાં એવા અભ્યાસને ઉત્તેજન આપવું ઘટે છે કેમ કે એવી તાલીમવાળા ગૃહસ્થોની હીંદમાં ઘણી આછત છે.

સર રતન તાતાનાં અકાળમરણથી થયેલો શોક દર્શાવવા માટે મુંબઇના શહેરીઓની જે સભા ગઇ તા ૯-૧૨-૧૯ ને દીને મળી હતી તે વેળા પ્રમુખ તરીકેના પોતાના ભાષણમાં મુંબઇના નામદાર ગવરનર સર લોઇડ જ્યેાર્જ એમનાં બહુ વખાણ કર્યા હતાં. મરહુમે ગરીબ વર્ગની સ્થીતી સુધારવાનાં કામોમાં તથા દક્ષીણ આફ્રીકામાં જઇ દુખી થયેલા હીંદીઓને માટે જે મદદ કરી હતી તે માટે હીંદની પ્રજા હમેશાં આભારની લાગણી ધરાવતી રહેશે.

હીંદમાં રાજકીય સુધારા કરવા માટેના કાયદો પાર્લામેંટની આમની સભાએ પસાર કર્યો છે તેમાં જકાતને લગતી ગોઠવણોમાં હીંદી સરકારને ઇંગ્લંડની સરકારથી સ્વતંત્ર રીતે હિંદની રાજનીતી નકી કરવાની સત્તા આપવામાંઆવી નથી અને પ્રાંતીક સરકારો જે પ્રમાણે પ્રજકીય પ્રધાનના હાથમાં અમુક ખાતાંઓને લગતી સત્તા સોંપશે તે પ્રમાણે હીંદી સરકારે પણ પોતાનાં અનેક ખાતામાંથી ઓછામાં ઓછાં એક કે બે ખાતા પણ પ્રજકીય પ્રધાનને સોંપવાં એ સુચનાનો પણ અસ્વીકાર કર્યો છે. રેલ્વેઓનો વધારેલો દર, ગાડાની તંગીને લીધે માલની લાવ લઇજા માટે થતી અતીશય ઢીલ, માલ ખોવાય તો બદલો ન મળવો એવી વેપારીઓ પાસે લખાવી લેવાતી કબુલાતો, પરદેશી વેપારને ઉત્તેજન આપે અને દેશના ઉદ્યોગોને ખીલતા અટકાવે એવી રીતે રેલ્વેના દરો રાખવાની રાજનીતી, વગેરે કર્યા દા પ્રત્યે હવે વેપારીઓ એવા જાગ્રત થયા છે કે રેલ્વેઓને લગતું હિંદી સરકારનું ખાતું પ્રજાકીય પ્રધાનને સોંપાવવા માટે પોતાનાથી બનતો સર્વ પ્રયત્ન કર્યા વગર રહેશે નહીં. પાર્લામેંટે સુધારા માટેનો કાયદો હમણાં ઘડયો તે પછી થોડા સમયમાં વધુ સુધારા કરવાનું કામ હાથ ધરી શકે નહીં માટે તે કાજે ચળવળ કરવી છોડી દેવી એવી સલાહ હીંદી પ્રધાને આપી છે પણ હીંદી પ્રજા તે કદાચ સ્વીકારી શકશે નહીં કેમ કે જે વેપાર ઉદ્યોગ વગર પ્રજા જીવી શકે નહીં તેના ભાગ માં હાલની રાજ્ય વ્યવસ્થા હરકત કર્તા માલમ પડી છે.

હીંદના જે વેપારીઓ દક્ષીણ આફ્રીકામાં જઇ વસ્યા છે તેમના હક છીનવી લેવા માટેની હીલચાલ ચુપી થઇ નથી. એ હીલચાલ કરનારાઓએ પોતાની મતલબ પાર પાડવા માટેનો કાયદો પણ ત્યાંની પાર્લામેંટમાં પસાર કરાવ્યો છે. હીંદી પ્રજનમાં એથી ખળભળાટ થવાથી હીંદી સરકારની સુચના સ્વીકારી ત્યાંનો સરકારે હીંદથી ત્યાં જઇ વસેલી પ્રજાના હક વીશે તપાસ ચલાવવા માટે કમીશન નેમ્યું છે અને તેને મદદ કરવ

મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સફાઇદાર અને મજબુત.

માટે હીંદી સરકારે ભી. રોબર્ટસન નામના અમલદારને મોકલ્યો છે. દરમ્યાન હીંદી પ્રજા તરફથી કેસ રજુ થાય એવી ગોઠવણ કરવા ને રેવરંડ એંડ્રૂસ પણ ત્યાં જવા ઉપડી ગયા છે. એ પ્રકરણ પુરું થયું નથી તેટલામાં પુર્વ આફ્રીકામાં હીંદીઓ જઇ વસેલા તે ભાગમાં પણ તેમના હક ઝુંટવી લેવાના પ્રયત્ન શરૂ થયા છે અને રેવરંડ એંડ્રૂસ તરફથી મળેલા સંદેશા ઉપરથી જણાય છે કે મામલો ત્યાં પણ ઘણો ગંભીર થઇ પડયો છે. આ સર્વથી હીંદી વેપારીઓમાં ઘણો અસંતોષ ફેલાયો છે. હજી પણ ઈંગ્લંડનો સરકાર વચ્ચે પડી કાંઇક મંતોષકારક કુકવો લાવશે એવી આશા છે. હીંદી સરકારે તે માટે સખત આગ્રહ કરવો પડશે.

બ્રીટીશ વેપારીઓએ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરીકામાં ન્યુયેાર્ક ખાતે પોતાની એક ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ સ્થાપી છે. હીંદી ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ પણ એજ પ્રમાણે પરદેશોમાં પોતાની શાખા કઢાવી જોઇએ. જાપાનમાં સ્થાપાયેલી ધંડા જાપાનીઝ એસોસીએશન જેમ હીંદ તથા જાપાન વચ્ચેના સંબંધ ગાઢા બનાવવા માટે પ્રયત્ન કરે છે તે પ્રમાણે જો હીંદીઓ પરદેશો સાથેના પોતાનો સંબંધ ગાઢો કરે તો હીંદની સંસારીક રાજકીય આર્થોગીક તથા વ્યાપારી સ્થીતી વીશે પરદેશો ખાતેની પ્રજામાં જે અજ્ઞાન જણ્યે પડે છે તેમાં ઘણો ઘટાડો થઇ શકે અને તેનો લાભ હીંદને બહુજ થાય. આવાં મંડળોની મદદથી જાપાન પોતાનો વેપાર હીંદમાં ફેલાવી ઝડપથી વધારે છે તે વીશે વીગતે વીવેચન કરવાની જરૂર નથી. આ સઘળા સંજોગ ધ્યાનમાં લેતાં આપણે ઇચ્છીશું કે હીંદી વેપારી મંડળો પરદેશો ખાતે પોતાની શાખાઓ સ્થાપવા માટેનાં પગલાં જલદી ભરશે.

ઓલીઝરાઇન ઢાલ્ડ મેળવી આપવાની વીનંતી અમને આ ચેમ્બરના સભાસદો તથા બીજા વેપારીઓ કરે છે. વેપારીઓ પોતે જેનો માલ પસંદ કરે તેની સાથે ભાવ વગેરે શરતો નક્કી કરે એજ વેપારનું ખરૂં ધોરણ છે એમાં સરકાર તરફથી હરકત નડતી હોય તો તે માટે અરજી કરીને તે દુર કરાવવી અને વેપારીઓ ઢગો કરતા હોય અને તે સામે સરકાર પાસેથી રક્ષણ મળતું ન હોય તો અપાવવું એ આ ચેમ્બરે સ્વીકારેલાં કાર્યો છે. જો કોઇ પ્રકારનો માલ ન મળવાથી આ દેશના ઉદ્યોગને હરકત પડતી હોય તો તે દુર કરવા માટેના ઉપાય સુચવવા તથા તેમાં મદદ કરવી એ કાર્યને આ ચેમ્બરે પોતાનું કર્તવ્ય ગણ્યું છે પણ એ કરવાથી જો આ દેશના ઉદ્યોગને સગવડ આપી શકાય તો તે લાભ એ ઉદ્યોગમાં પડેલા સર્વને આપવાનો આ ચેમ્બરનો હેતુ છે જેથી કોઇ પણ અમુક વેપારીઓની પેઢીના અંગત લાભ માટે એ શીવાય કાંઇ વધારે કરી શકાય તેમ નથી. તેમ છતાં આ રજની બાબદમાં વેપારીઓને પડતી અગવડ ચેમ્બરના લક્ષની બહાર નથી. એ વીશે તપાસ કરતાં એવી ખબર મળી છે કે મેશર્સ ધંટ લેધમની કંપની પાસેથી નહીં પણ મેશર્સ લેધમ એબરક્રોમ્બીની કંપની પાસેથી એલીઝરાઇન રંગ ખરીદવા માટેનાં લાઇસન્સ મુંબઇ સરકારના ઉદ્યોગન લગતાં ખાતા તરફથી આપવામાં આવતાં નથી. ગામડાંના લોકોને એ માલ આપવાની વાત હોય છે ત્યાં એ કંપની એ ખાતાંના વડાની સલાહ લે છે પણ મોટા વેપારીઓની બાબદમા એ પ્રમાણે વર્તવું કે નહીં તે એ કંપનીની મુનસફી ઉપર છે. જો કોઇને એ રંગ આપાત કરવો હોય તો તેણે તે માટેના લાઇસન્સ માટે કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સને અરજી કરવી પણ બ્રીટીશ એલીઝેરાઇન કંપની પોતાના આડત્યા શીવાય કોઇને માલ મોકલે એવી આશા નથી. કારણ એ છે કે એને માટેના ભાવ ઉપર ઇંગ્લંડની સરકારનાં ઓર્ડ ઓફ રેહને આંકુશ રહે છે. હાલમાં હીંદમાં એ માલ જેટલો

મળી શકે એવો છે તે હીંદની હાજત માટે પુરતો નથી પણ તેનો ઇલાજ નથી. યુનાઇટેડ કીંગ્ડમની બહાર એ માલ માત્ર જરમનીમાં જ બને છે. બીજા કોઇ દેશમાં એ બનતો હોય એમ જાણવામા નથી અને જરમનીનો માલ તો કોને આપવો તે સુલેહની શરતોમાં નકી કરવામાં આવેલું હોવાથી એ માલ જરમનીથી બારોબાર મેળવી શકાય તેમ નથી આ બાબદમા બ્રીટીશ સરકાર પણ કાંઇ કરી શકે એમ નથી. છેવટનો ઇલાજ માત્ર જરમનીથી રંગ મેળવવાનો છે પણ તે બાબદમાં મીત્ર રાજ્યોની કાઉન્સીલ જોડરાવ કરેતેને અનુસરીને બ્રીટીશ સરકારે પણ વર્તવું પડે છે એટલે હાલ તુરત તો જે જાતના રંગ મળતા હોય તેનાથી કાપડવાળાઓએ પોતાનું કામ ચલાવવું ઘટે છે.

"બ્રીટીશ ઇંડસ્ટ્રીયલ ફેર" નામથી જે મોટુ પ્રદર્શન ફાંસ્ટલ પેલેસમા લંડન ખાતે ૧૯૨૦ ના ફેબ્રુઆરી-માર્ચ માસમાં ભરાવાનું છે તેમા સામ્રાજ્યના લોકે પસંદ કરેલા ઉદ્યોગોવાળાઓ ભાગ લે એથી ગોઠવણ કરવામા આવી છે અને તેમા ઘણા એવા છે કે જે માટે હીંદનાં ગામડાઓમાં અવકાશ નથી. તેથી હીંદથી નીચે જણાવેલી ચીજોના નમુના મોકલવામા આવ્યા છેઃ—(૧) ચાંદીનો તથા ઇલેકટ્રોપ્લેટ કરેલો માલ, (૨) કેન્સી માલ તથા (૩) રમકડા અને રમત ગમતો માટેનો સામાન આ પ્રદર્શનમા માત્ર વેપારી-ઓનેજ ભાગ લેવા દેવામાં આવશે અને જે ચીજો યુનાઇટેડ કીંગ્ડમમાં બને એવી હશે અને જેને માટે ઓરડર મળ્યા પછી ચોગ્ય મુદતની અંદર માલ પુરો પાડી શકાશે એવી ખાતરી સાબને કરવુ હશે તેવો માલજ આ પ્રદર્શનમાં રજુ કરવા દેવાશે. (૧) સુરતમાં સુબડનું લાકડ કામ થાય છે તે. (૨) લાકડ કામ તથા બીજી ધાતુઓની ચીજો (૩) સોના રૂપાની ઝીક વગેરેનું કામ, (૪) ડીઝીયા ખોટાં મોતી, શણીઓ વગેરેમાંથી બનતાં તોરણ વગેરે ચીજો, (૫) રમકડાં તથા (૬) લેસ, ભરતનું તથા ચીકનનું કામ આટલી ચીજો પ્રદર્શનમાં જગા મળી શકશે અને તે માટેની અરજી ડીરેકટર ઓફ ઇંડસ્ત્રીઝ, ન્યુ કસ્ટમ હાઉસ, મુબઇ એ શરતોમે કરવી.

કાઠીયાવાડ હીંદુ અનાથાશ્રમનો છેલ્લો બ્રી માસીક રીપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે જે ઉપરથી જણાય છે કે ગયા ભાદરવા માસમાં એની આવક રૂ. ૧૧૫૨ ની અને આમે માસમાં રૂ. ૯૦૪ ની થઇ હતી. જે ઉપરાંત છસો રૂપ્યા અનામત મળ્યા હતા. ખર્ચમાં રસોડા ખાતે ભાદરવા માસમાં રૂ. ૫૨૨ અને આમેમાં રૂ. ૨૪૫ થયા હતા. આશ્રમનો લાભ લેનારની સંખ્યા શરૂઆતમા ૬૬ ની હતી તેમાં આઠનો વધારો અને ૩ નો ઘટાડો થવાથી છેવટે એ સંખ્યા ૭૧ ની રહી હતી. રસોડા શીવાયનો ખર્ચ ભાદરવા માસમાં રૂ. ૫૬૬ અને આસોમાં રૂ. ૭૧૪ નો હતો જે શીવાય બસો રૂપ્યા ઓવરહ્યાન્સ ખાતે ઉધાર થયેલા નજરે પડે છે.

ચેમ્બરનો વિભાગ.

હીંદી સરકારનાં વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાનાં વડા સર જ્યોર્જ આર્ન્સની મુલાકાત.

ઈંડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીની એક સભા ધુધવાર તા૦ ૨૬ મીએ હીંદી સરકારનાં વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતાના સલાહકાર એા૦ સર જ્યોર્જ આર્ન્સને મલવા માટે ભેગી મળી હતી. બુરોના ચેરમેન મી૦ જહાંગીર બી. પીટીટે મીટીંગનું પ્રમુખસ્થાન લીધું હતું મી૦ પાટીટે સર જ્યોર્જને આવકાર આપતાં દેશના વેપાર અને ઉદ્યોગને લગતા કેટલાક અગત્યના સવાલો ઉપર વીવેચન કર્યું હતું.

સર જ્યોર્જ આર્ન્સેએ જુદા જુદા સવાલોના જવાબ વાળ્યા હતા શરૂઆતમાં સર જ્યોર્જે જણાવ્યું કે હું વેપાર અને ઉદ્યોગને લગતી આબદ ઉપર બોલું તે પહેલાં મારે એક બહુજ દલગીરી ભરી ફરજ બજાવવાની છે. આપણા બહુ માન પામેલા મીત્ર સર દીનશા વાચ્છા જેવું તરફ હું ઘણો ચાહ ધરાવું છું તેવું ઉપર આવી પડેલાં કુટુંબી સંકટની ખબર સાંભળીને મને મોટી દલગીરી ઉપજી છે. આપણે સઘળા તેવું ઉપર આવી પડેલી દીલગીરીમાં અંતઃકરણથી ભાગ લઇએ છીએ.

હીંદને જગાતનું છુટાપણું મળવાનો આવી પડેલો વખત.

તમારા ચેરમેને પોતાના ભાશણમા ઉઠાવેલા જુદા જુદા સવાલોનો જવાબ આપવાની હું કોશીશ કરીશ. શહેનશાહી પસંદગીની જગાતને લગતા સહથી મોટા સવાલ બાબે હું પહેલાં બોલીશ. ઈંડસ્ટ્ર કમીટીની ભલા મણ બહાલ રહેશે એમ જો આપણે ધારી લઈશું તો આપણે ખાતરી સાથે કહી શકીશું કે ભવીશમાં હીંદને પોતાની સ્વરક્ષણની જગાત નાંખવાનો હક મળશે. ઈંડસ્ટ્ર કમીટી એ એવી ભલામણ કરી છે કે જ્યારે હીંદી સરકાર અને ધારાસભાઓ એક મત થાય ત્યારે હીંદી વજીરે હીંદની જગાતની બાબદમાં વચ્ચે પડવું નહીં. એટલે કે જો હીંદી સરકાર અને હીંદી લેજીસલેચર એક મત થશે તો હીંદ વહેવારૂ રીતે જગાતના સંબંધમાં છુટે હાથે કામ લઇ શકશે. આ એક આગળ વધવા માટેનુ મહાન પગલું છે અને જગાતના છુટાંપણાની હીંદની લાંબા વખતની આકેશ પાર પાડવાનો વખત આવી પુગેલો આપણુ જોઇશું. 'બોમ્બે ક્રોનીકલ' માં આ બાબે પ્રગટ થયલા અભિપ્રાયો ઉપરથી મેં જોયું છે કે તમો એ બાબે બહુ આશાવંત જણાતા નથી પણ મેં ઉપર જણાવેલો અભિપ્રાય ખરો પડશે એવી વટી આપણે રાખીશું. ઈંડસ્ટ્ર કમીટીને રીપોટ આપણને તાર મારફતે મલ્યો હતો. તે આગમજ હીંદી વજીર અને હીંદી સરકાર બંને એવાં સેવટ ઉપર આવ્યા હતા કે કંઇ પણ ફેરફાર ઉપર આવવા આગમજ શહેનશાહી પસંદગીની જગાતના સવાલમાં સમાયલા સામાનય નીયમો ઉપર કોઇપણ પ્રકારે હીંદી પ્રજાના અભીપ્રાય લેવા જોઇએ.

વેપારી વર્ગો સાથે ગલબત મસલત ચલાવામા આવશે તેમજ હાલની વડી ધારા સભાની એક કમીટી નેમી એ સવાલ બાબે રીપોર્ટ મોંગવામાં આવશે. આવી એક કમીટી નેમવા માટે ફીનેનસ મેમબર અથવા મારા તરફથી આવતો બેઠક દરમીયાન દરખાસ્ત લાવવામાં આવશે. મારી ખાતરી છે કે તમો સઘળા આ પગલાં તરફ પસંદથી બતાવશો કારણ કે એની એક કમીટીથી જગાતને લગતી રાજનીતી વીશેના સામસામા અભીપ્રાયો મજબુત રીતે રજુ થશે અને સઘળાને પસંદ પડે તેવો તોડ લાવી શકાશે. '

ચામડાં ઉપરની નીકાશ જગાત હીંદમાં ચામડાના ઉદ્યોગની મોટી ખીલવણી થવાની વકી.

આ સવાલ હું બંધ કરું તે પહેલાં ચામડાં ઉપર થોડું'ક ઉપર નાંખવામાં આવેલી નીકાશ જગાત બાબે હું થોડા શબ્દો બોલીશ આ જગાત શહેનશાહી જગાતની કોઇ સામાન્ય ચોજનાના એક ભાગ તરીકે નાખવામાં આવી નથી એમ તમો સઘળા જાણો છો, પણ હીંદના લાભ માટે એ જગાતની જરૂર હોવાથી તે નાંખવામાં આવી છે. આ દેશમાના ચામડાં કેળવીને સંપુર્ણ લેધરમાં ફેરવવામાં આવે અથવા હીંદમાંજ ચામડાની ચીજો બનાવવાને સગવડ મળે એવી નેમથી એ જગાત નાંખવામા આવી છે. કે જેથી હીંદમાના કાચાં ચામડાં પરદેશીમાં ઘસડાઇ જવા પામે નહી. લડાઇની શરૂઆતમા આપણને જોઇતી ચામડાંની બનાવટો આપણે મેળવી શકયા હતા નહી કારણ કે મોટે ભાગે તે પણ જરમનીમાંથી મેળવતા હતા. એવો મામલો ફરી ઉભો થવા પામે નહી તેટલા માટે શહેનશાહતમાં લેધર ઉત્પન્ન કરનારી ટેનરીઓ તૈયાર કરવી જોઇએ અને હાલની જગાતથી હીંદમાં એ ઉદ્યોગની ખીલવણી થવા પામશે એમ કહેવાની જરૂર નથી. મજકુર નીકાશ જગાત પરદેશથી આવતી ચામડાની બનાવટો ઉપર નાંખવામાં આવી છે જ્યારે શહેનશાહતના બીજા ભાગોમાંથી બનવી ચામડાની બનાવટોના સંબંધમાં જગાત ઉપર રીબેટ આપવાની ગોઠવણ કરવામા આવી છે, તમારા ચેરમેને સુચના કરી છે કે દક્ષીણ આફ્રીકાની યુનીયન સરકારે હીંદીઓનો સામે લીધેલા છેલ્લાં પગલા તરફ જોતાં એ મુલકમાંથી મોકલેલા ચામડા ઉપરની જગાતમાથી રીબેટ નહી આપવાનો ઠરાવ કરવો જોઇતો હતો. પણ આ સુચના એ મુલકના ચેપારને લગતા આંકડાઓ ધ્યાનમાં લીધા વગર ઠરવામાં આવેલી હું ધારૂં છું. દક્ષીણ આફ્રીકામાં ટેનરીઓ જેવું ઠાંઇ નથી અને ત્યાં ચામડાં હીંદુસ્તાનથી મોકલવામાં આવવાંજ નથી. જેથી યુનીયન સરકારને રીબેટના લાભમાંથી બાકાત કરવાનું આપણું પગલું બીન અસરકારક થઇ પડતે, એ પગલું કોઇના મસ્તક સામે કારનીજ વગરની ખાલી બંદુક ટાંકવા જેવું થઇ પડતે.

રંગ માટે હવે આપણને જરમની ઉપર આધાર રાખવાનો નથી.

પરદેશી રંગોની નીકાશને લગતો સવાલ તમારા ચેરમેને રજુ કર્યો છે અને આ સવાલ ઉપર કંઇ બોલવાની મને તક મળવા માટે હું ખરીત ખુશી થયેલું છું આ સ્થળનાં સંબંધમા હીંદુસ્તાનના લાભો ધ્યાનમાં લઇને કામ લેવાની આપણી ફરજ છે અને હીંદમા રંગનો ઉપયોગ ખીલવવામાં સરકારે મદદગાર થઇ પડવું જોઇએ. હીંદી રંગનારાઓને રંગ પહેલાંથી અને ઉંચા પ્રકારનો મેળવો જોઇએ. આ નેમથી હીંદના દરેક બંદરના કસ્ટમ કલેકટરોને હુકમ કરવામાં આવ્યો છે કે જે કેસમાં સુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી ચોકસ પ્રકારનો રંગ મળી શકતો નહી હોય તો તે બીજે ઠેકાણેથી મેળવવા માટે છુટથી લાઇસેનથી આપવાં. તમો જાણોવો છો કે હાલનું ધોરણ સંતોષ કારક નીવડયું નથી અને હીંદી રંગ મેળવનારાઓને નુકશાન થવાના ફાળવાઓ રજુ કરો રહ્યા તેમ છો. હું ધારૂ છું કે આ મુશ્કેલીનો કહેવો સહેલી સરસ રીતે કરવા માટે તમારામાના બે વધુ ગ્રહો જેઓ રંગના સંબંધમાં એક્સપરટો હોય તેઓએ મારી અને મી૦ એકલ્સ સાથે એક ટેબલ ઉપર બેસીને મસલત ચલાવવી આપણી પહેલી અને મુખ્ય નેમ હીંદી લાભો જાળવવાની છે. તમોએવળી સવાલ પુછયો છે કે ગ્રેટબ્રીટનના કોઇપણ સંસ્થાને એ લાઇન ઉપર કામ લીધું છે કે ગ્રેટબ્રીટન તેમજ બેલ્જીયીયાએ પણ એજ લાઇન ઉપર કામ લીધું છે. લડાઇ આમગજ રંગના સંબંધમાં જરમન મોનોપોલી ઉપર

આપણો આધાર હતો અને જરમન માલ બંધ થઈ જતાં હીંદ રંગ વગરનું થઈ પડયું હતું તેવો મામલો ફરી ઉભો થવો જોઈએ નહી.

જગાવની આંકણી

જગાતની આંકણી કરવાની હાલની ગોઠવણમાં ફેરફાર કરવાનો સવાલ તમારા ચેરમેને રજુ કર્યો છે હાલની ગોઠવણ એ છે કે એપ્રેઝરો આગમજથી આંકણી નકી કરવા માટે તપાસ ચલાવે છે. જુદા જુદા વેપારી માલ આયાત કરનારા વેપારીઓ જેઓમાં અલમત તમારી ચેમ્બરના સભાસદો પણ છે તેઓ સાથે એઓ મસલત કરે છે. આ તપાસ પછી સુચવવામાં આવેલ દરોનો નકલ તમારી ચેમ્બરને મોકલવામા આવે છે અને પાછળથી વેપારી બાતમી ખાતાના ડીરેકટર જનરલ એક ફોન ફરનસ બોલાવે છે જેમા તમારી ચેમ્બરના સભાસદોના તેમજ ચેમ્બર ઓફ કોમરસના સભાસદોના પ્રતીનીધીઓને આમંત્રણ કર વામા આવે છે અને લાગે છે કે આંકણી કરવા માટેની આ રૂઢી સઘળી પ્રજાને સંતોષકારક જણાવી જોઈએ પણ તેને બદલે તમારી ચેમ્બરે બીજા બે મારગો સુચવ્યા છે. મુંબઈ સરકારે પણ ઉપરી રૂઢી તજ પંચદંગી બતાવી છે અને મારો અભીપ્રાય તેમજ મારી આગળજના મેમ્બર સર થોમસ હોલેન્ડ પણ એજ અભીપ્રાય ધરાવે છે.

હીંદમાં ટપાલ માટે વીમાની સરવીસ
અખતરા તરીકે મુંબઈથી કરાંચી સુધી
ઉડનારા ટપાલી વીમાનો.

વીમાનો મારફતે ટપાલ સરવીસ સ્થાપવાનો સવાલ ઉભો થયો છે. મારા ખાતા તરફથી આ સવાલના સંબંધમા એક સામાન્ય રાજનીતી નક્કી કરવા બાબે વેપારી ચેમ્બરો જોગ બહાર પાડેલો પત્ર તમોએ જોયો હશે. હીંદમા વીમાની સરવીસની ખીલવણી કરવાનો સૌથી સરસ માર્ગ હવાઈ વીમાનો મારફતે ટપાલ લઈ જવા માટે એક કંપનીને ચોક્કસ વરસોની મુદત માટે કનટ્રાકટ આપવામાં સમાયેલો છે એમ અમારો મત છે. આ કનટ્રાકટની એક સરત એવી હોવી જોઈએ કે કંપની ફોઈ પણ વીમાનો બનાવનાર એક કારખાનાવાળાઓના આંકોડા હેઠળ રહેવી જોઈએ નહી. વીમાનો બનાવવામાં દીવસે દીવસે મોટા સુધારાઓ થતા હોવાથી આપણી સરવીસ માટે એકજ પ્રકારના મશીનો લાવવામાં આવે તેવી કોઈ કંપની સામે આપણે બંધાઈ જવું જોઈતું નથી. પણ મારે કહેવું જોઈએ હીંદી સરકારે હજી એ બાબે ચોક્કસ રાજનીતી નક્કી કરી નથી કારણ કે વીમાનો મારફતે ટપાલ સરવીસ લાવ લઈજા કરવાનું કબ્જે આવવાજોગ છે છતા વહેલાડ રીતે તે બનવા જોગ છે તે નહી તે બાબે હજુ આપણે નક્કી કર્યું નથી. હીંદમા હવાઈ વીમાનોને લગતા કાનુનો ઘડી કાઢવા અમો બહાર પાડીશું જે પછી બીનગી વીમાનીઓને છુટક ઉડવા દેવાની પરવાનગી આપવામા આવશે.

તમો જાણીને ખુશી થશો કે એક કંપનીને મોનોપોલી આપવા પડેલા અનુભવ મેળવવા માટે હીંદી સરકારે મુંબઈ અને કરાચી વચે અખતરા રૂપે એક વીમાની મેલ સરવીસ સ્થાપવાનો વીચાર રાખ્યો છે. આ સરવીસ બાદશાહી વીમાનો મારફતે ચલાવવામા આવશે અને મારે જણાવવુ જોઈએ કે આ સરવીસ નમારા નામદાર ગવરનર સર જ્યોર્જ લોઈડને આભારી છે. આ અખતરા ઉપરથી અમો જાણી શકીશું કે તમો વેપારી બ્રહસ્થો અને બીનગી બ્રહસ્થો કેટલા પ્રમાણમા વીમાની સરવીસનો ટપાલ માટે ઉપયોગ કરી શકો છો અને બીજા તે માટે જરૂરી ટપાલનો ખર્ચ કરવાને કેટલા પ્રમાણમા તૈયાર થશે.

મુંબઈમાં ઉભી થયલી કંપની પાછળ કુંપનીઓ-સર જ્યોર્જ બાર્ન્સે બતાવેલી ચીંતા

રેલવે કૂરેંટ, વેગનોની અછત અને ચલણને લગતા સવાલો બાબે સર જ્યોર્જે કેટલુંક વીવેચન કરવા પછી જણાવ્યું કે એક બીજા બાબતના સવાલ ઉપર હું થોડા શબ્દો બોલવા માંગું છું. તમો મુંબઈ શહેર ના વેપાર અને ઉદ્યોગને લગતા સાહસમાં તમે વેપારી હામના સ્વીકારાયલા આગેવાનો છો અને તમારી ચેમ્બર જેવા એક વગ વાળા અને બાહોશ મંડળ સનમુખ એક ચીજ બાબે ધ્યાન ખેંચવાની મને એક ઉમદા તક મળી છે. આ શહેરમાં તેમજ કલકત્તા શહેરમાં પરપોટા માફક કંપનીઓ પુરી નીકળેલી છે અને હજી નીકળતી જાય છે અને તેના ધરીણામમાં શહેરમાં સટાનો જે પવન કુંફાઈ રહ્યો છે તે તરફ હું બહુજ ચીંતાની નજરે જોઉં છું. હીંદના ઉદ્યોગની બીલવણી માટે હું તમારા જેટલોજ આતુર છું. પણ ઉદ્યોગોની બીલવણીનો પાયો મક્કમ અને મજબુત રચાયલો હોવો જોઇએ અને જો શરૂઆતમાજ ઉદ્યોગોનો પાક નીબ્બળ નીવડે અને કાપણી વખતે કાંઈ રહે નહી તો ઉદ્યોગોની બીલવણીમાં ઘણે મોટો કૂટકો પડયા વગર રહે નહી હું તમને તમારા સઘળા લાગવગનો કૂટો ઉપયોગ કરવાને અપીલ કરું છું અને આ હેશમાં એકદમ મોટા પાયા ઉપર યોહામ બીલવાવને બદલે નાના પાયા ઉપર સાવચેતીથી આગળ વધવાની જરૂર દરશાવવાના સબંધમાં તમારાં લાગવગનો તમે ઉપયોગ કરશો એવી મને સંપુરણ ખાત્રો છે.

બાદ ચેરમેન મી૦ જહાંગીર પીટીટે સર જ્યોર્જે ચેમ્બરને આપેલી મુલાકાત માટે તેમનો ઉપકાર માન્યો હતો અને સભા વીસર્જન થઇ હતી.

કમીટીની સભાઓ.

ધી ઈન્ડીઅન મર્ચંન્ટસ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા૦ ૨૫ મી નવેમ્બર ૧૯૧૯ ને દીને (સ્ટા. ટા.) ૨ કલાકે ભરવામા આવી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

(૧) શેઠ જહાંગીરજી બમનજી પીટીટ (પ્રમુખ)	(૧૦) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
(૨) ,, સોરાબજી એદલજી વૉંદ ન	(૧૧) ,, પ્રીરોલ જે. ગીલીમોરીઆ
(૩) ઓ. શેઠ પુરૂશોતમદાસ હાકોરદાસ	(૧૨) ,, જેઠમલ નારણદાસ
(૪) ,, સર ફ્રામજીભાઇ કરીમભાઇ	(૧૩) ,, ગોરધન કર બી.ત્રીવેદી
(૫) ,, ચુનીલાલ વી. મહેતા	(૧૪) ,, મનસુખલાલ આત્મારામ માસ્તર
(૬) શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી	(૧૫) ,, રેવાશંકર જગજીવન
(૭) ,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ	(૧૬) ,, મથુરાદાસ કાનજી મટાણી
(૮) ,, લક્ષ્મીદાસ રવજી તેરસી	(૧૭) ,, બી. એફ. માદન
(૯) ,, ગુલાબચંદ દેવચંદ ઝવેરી	(૧૮) ,, એન. એમ. મજમુદાર

૧ તા. ૧૧ મી નવેમ્બર ૧૯૧૯ રોજ ભરાયેલી કમીટીની સભાની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. મુંબાઇ સરકાર તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો તે સાથે ના. હીંદી સરકારે બરમા સરકાર ઉપર જે પત્ર લખ્યો હતો તેની એક નકલ મોકલી હતી. એ પત્રમાં ના. હીંદી સરકારે

બરમા સરકારને જાહેર કર્યું હતું કે તેમના (હીંદી સરકાર) તરફથી જે બે પત્ર નં. ૯૮૨ એફ; અને નં. ૯૮૩ એફ મોકલેલા તે રદ ગણવા. (એ બે પત્રો રંગૂન બેંક સ્થાપવાના સંબંધમાં તથા હીંદમાં સોનાના ચીકાશ માટેની ટંકશાળ સ્થાપવાના સંબંધમાં હતા.) આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૩. ડાયરેક્ટર ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ તરફથી મેસોપોટેમીઆ અને પરશીઆન ગલ્ફમાં બ્રોટીશ વેપારના વીસ્તારને કેટલો સંભવ છે તે સબળી માહિતી આપનાર એક રીપોર્ટની બે નકલો આવી હતી. તે સંબંધમા એવો ઠરાવ ઠરવામાં આવ્યો હતો કે એક નકલ કમીટીના સભાસદોમા ફેરવવી અને જો તેવી નકલની કોઈને જરૂર હોય તો જેટલી નકલોની કમીટીના સભાસદો તરફથી માગણી થાય તેટલી નકલો મંગાવવાને સારૂ ડાયરેક્ટર ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રીઝને લખી જણાવવું.

૪. હીંદુસ્તાનમાં તેમજ હીંદુસ્તાન અને "યુનાઈટેડ કીંગડમ" વચ્ચે તારની આવજામાં વીલંબ થવાથી બેંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે ના. હીંદી સરકારપર પત્ર લખેલો તેના જવાબમાં ના. સરકારે તે સંબંધી ખુલાસાનો પત્ર એ ચેમ્બરપર મોકલેલો તેની એક નકલ આ ચેમ્બર પર મોકલી આપી હતી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૫. ના. હીંદી સરકારના રેલ્વે ખાતા તરફથી એવી મતલબનો પત્ર આવ્યો હતો કે હાલમા રેલ્વે ચાલુ રાખવાનો ખર્ચ, મજુરીની મોંઘવારી ગ્રિગેરે અનેક કારણોને લીધે રેલ્વે સત્તાવાળા કેટલાક માલનું નુર વધારવાનો વીચાર કરે છે. ખાસ કરીને તેઓનો વીચાર કોલસા ઉપર હાલ જે નુર છે તે નુર વધારવાનો છે. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે રેલ્વે સત્તાવાળાઓના આ વીચાર સામે વીરૂદ્ધ મત દર્શાવનારો એક પત્ર તેઓને લખવો.

૬. બેંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે પોસ્ટ અને ટેલીગ્રાફ ખાતાના ડાયરેક્ટર જનરલ પર એવી મતલબનો પત્ર લખ્યો હતો કે હાલના હુંડીના ચઢતા ભાવ જોતા દેશાવર જતા તારના દરમા ઘટાડો કરવો જોઈએ. આ પત્રની એક નકલ મોકલી તેઓની આ ભલામણને અનુમોદન આપવાની આ ચેમ્બરને વીનંતી કરી હતી. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે તેમની ભલામણને ટેકો આપવો.

૭. મેસર્સ એલેક્ઝીક કેમીકલ વર્કસ કંપનીએ તેઓના વડોદરાના કારખાનામાંથી "સ્પીરીટસ" ની નીકાસ કરવામાં જે મુશ્કેલીઓ વેઠવી પડતી હતી તે ઉપર આ ચેમ્બરનું ધ્યાન ખેંચીને ના. સરકારને અરજ કરવા વીનંતી કરેલી તે મુજબ આ ચેમ્બરે ના. સરકારને અરજ કરેલી તેના જવાબમા ના. સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતાના ડીરેક્ટર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે હવે પછી સદરહુ કંપનીને જેટલો "સ્પીરીટસ" પરદેશ નીકાસ કરવો હોય તેટલો સ્પીરીટ મુંબાઈ આવતા તેપર જકાત લેવામાં આવશે નહી. આ પત્રની નોંધ લેવામા આવી હતી.

૮. કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો અને તે સાથે તા ૭ નવેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ કલકત્તામાં "એક્ષ્પ્રેઝ"ની કોનફરન્સે જે "ટ્રેરીફ વેલ્યુએશન"નો ચોપડો ઘડયો તૈયાર કર્યો હતો તેની એક નકલ મોકલી હતી. આ પત્રની નોંધ લેવામા આવી હતી.

૯. આંકડા ખાતાના ડીરેક્ટર તરફથી "ઈસેનશીઅલ ઓઈલ" ની જેટલી જાતો તે ખાતા તરફથી પ્રગટ થતા આંકડાના પુસ્તકમાં ઉમેરવામા આવી હતી તે સબળી જાતો દર્શાવનારો એક પત્ર આવ્યો હતો. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૫. આંકડા બાતાના ડીરેક્ટર તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો અને તે સાથે હીંદુસ્થાનમાં "ઈન્ડેન્ટ સ્કેઠ કંપની"ની વર્ગા વર્ગી દર્શાવનારો એક કોઠો રજુ કર્યો હતો. આ બાબતમાં કમીટીનો અભીપ્રાય માગેલો હોવાથી એવો ઠરાવ થયો હતો કે તે સંબંધમાં પુરતો વીચાર કરવાને સારૂ એક સબ કમીટી નીમવી. અને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોને સભાસદ તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા:—

શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ.	શેઠ સોરાબજી એદલજી વોરડન
" એન. એમ. મજુમદાર	એ. શેઠ પુરૂશોતમદાસ ઠાકોરદાસ.

૬. ના. હીંદી સરકાર તથા મુંબાઇ સરકાર તરફથી પત્રો આવ્યા હતા જેમાં જણાવવામા આવ્યુ હતું કે "ટ્રેરીફ વેલ્યુએશન"ના સંબંધમાં હાલ જે આ ચેમ્બરના એક અગર બે પ્રતીનીધીઓ મુંબાઇ ચેમ્બરમાં મોકલવાની પદ્ધતી છે તે વ્યાજબી છે અને આ ચેમ્બરની જે પ્રથમ ભલામણ હતી કે પ્રતીનીધીઓ વધારે મોકલવાનો હક મળવો જોઇએ નહીંતો ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ કોમર્શીયલ ઇન્ટેલીજન્સ આ ચેમ્બરની જુની મુલાકાત લે એ અમલમાં મુકી શકાય તેમ નથી. આ પત્રોની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૭. એસોસીએટેડ ઇન્ડીઅન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના સેક્રેટરી તરફથી ભલામણનો પત્ર આવ્યો હતો કે આવતી ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોનફરન્સ અને ઇન્ડીઅન ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સની કોમર્શીયલ કોન્ગ્રેસ એકત્ર કરવી. પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે એ સુચના અમલમાં મુકવાને કાંઇ હરકત નથી.

૮. ઓસ્ટ્રેલીઆને મળનારી કન્ટેમનીટીના સંબંધમા (વધુ વીગત સારૂ જુવો. કમીટી મીટીંગની મીનીટ બુધવાર તા. ૮-૧૦-૧૯૧૯ બાબત ૧૪ મી) હીંદી સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો અને તેમાં વધુ વીગત સારૂ " ટ્રીટી ઓફ પીસ વીથ જરમની " એ નામની ચોપડી ના આઠમા પ્રકરણ તરફ કમીટીનું લક્ષ ખેંચ્યું હતું. કમીટી આગળ પત્ર રજુ કરતાં ઠરાવ થયો હતો કે હાલ તુરત તે સંબંધમાં હીલચાલ મુલતવી રાખવી.

૯ વર્ધમાન બ્રધર્સ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે પંજાબ અને મધ્ય હીંદુસ્થાનના મુલકોમાંથી ખોરાક ખરીદવાને વેપારીઓને ઘણીજ મુશ્કેલી પડે છે આ સંબંધમાં કમીટીએ યોગ્ય પગલાં લેવાની વીનંતી કરી હતી. પત્ર કમીટી આગળ રજુ કરતાં ઠરાવ થયો હતો કે ખોરાક એક મુલકમાથી બીજા મુલકમા લાવલઇજા કરવાને સારૂ હાલ જે અંકુશ છે તે ખસેડી નાખવાની ના. સરકારને વીનંતી કરવી.

૧૦. ના. મુંબાઇ સરકાર તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો અને તેમાં સીવીલ પ્રોસીજર કોડની કલમ ૫૫ પેટા કલમ ૪ રદ કરવાના સંબંધમાં ચેમ્બરનો અભીપ્રાય માગેલો હતો. કલમ નાદારીના કાયદાને લગતી હતી, અને સાધારણ રીતે તે રદ થવાથી નાદારી કાયદો અંકુશીત થતો હતો તેથી ના. સરકારની એ ભલામણને ટેકો આપવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૧. ચેમ્બરના સેક્રેટરી તરફથી રાજીનામુ દર્શાવનારો એક પત્ર આવ્યો હતો. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતા સર્વાનુમતે એવો ઠરાવ થયો હતો કે તેમની મુલ્યવાન નોકરી બદલ ચેમ્બર રાજીનામું સ્વીકારી શકે તેમ નથી, પણ એમના પગારમા માસીક રૂ ૨૦૦ નો વધારો કરી આપવો અને તેઓએ આ ચેમ્બરમા ત્રણ વર્ષ સુધી જોડાયલા રહેવું. પણ જો તે દરમીયાન ના. સરકાર તરફથી એમને કોઇ પણ નિમણુક મળે અને તેઓને એ ભાગણી સ્વીકારવાની ઇચ્છા હોય તો એમને છુટા કરવા.

હીવાળીના માટે ફેન્સી ડાયરીઓની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોઇએ છે?

૧૨. મેસર્સ કાવસજી દીનશા બ્રધર્સ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે જી. આઈ. પી. કંપની "વેગન" પુરાં પાડવામાં ઢીલ કરે છે તેથી તેઓને ઘણીજ હાડમારી વેઠવી પડે છે. આ પત્રના સંબંધમાં ઠરાવ થયો હતો કે રેલ્વે બોર્ડને લખી જણાવવું.

૧૩. મેસર્સ કાવસજી દીનશા બ્રધર્સ તરફથી જે "રીસ્ક નોટ" ના સંબંધમાં પત્ર આવ્યો હતો (વધુ વીગત સાડ જુવો કમીટીની મીનીટ મંગળવાર તા. ૧૧ મી નવેમ્બર ખાણત ૧૪ મી) તેજ સંબંધમાં બીજો પત્ર આવ્યો હતો કે જી. આઈ. પી. રેલ્વે નુકશાનીના સંબંધમા કાંઇ પણ બદલો આપતી નથી આ સંબંધમાં તેઓએ દાદ માગી હતી. કમીટી આગળ પત્ર રજુ કરતાં કંપનીને લખી ખુલાસો મંગાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૪. ઇજીપ્તની સરકારના સ્ટોર્સ ખાતા તરફથી જુદા જુદા માલ માટે ટેન્ડરો માગવામાં આવેલાં છે, અને તેને લગતી તમામ માહીતી તથા ચરતો બતાવનારું એક પુસ્તક આ ચેમ્બરપર મોકલવામાં આવ્યું હતું. આ બાબતમાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે એક સરકયુલર ચલાસદોમાં ફેરવવો.

૧૫. શેઠ ઓ. એચ. નાઝર અને શેઠ સુરજમલ લલ્લુભાઈ તરફથી રૂબલ નોટ ઓરડીનન્સ તરફ કમીટીનું લક્ષ ખેંચવામા આવ્યું હતું તથા તે સામે ના. સરકારને પ્રોટેસ્ટ મોકલવાની વીનંતી કરવામાં આવી હતી. કમીટી આગળ આ પત્ર રજુ થતાં ના. સરકારને તારથી મોકલવાને "પ્રોટેસ્ટ" ઠરાવ થયો હતો અને તે પ્રમાણે એક તાર ના. હીંદી સરકાર પર મોકલવામાં આવ્યો હતો.

૧૬. ઓ. સર જ્યોજ બાર્ન્સ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે "રેલ્વે વેગન" ના સંબંધમાં કમીટી તરફથી જે પત્ર તેઓને લખવામાં આવ્યો હતો તે પત્ર રેલ્વે બોર્ડ ઉપર તેઓએ રવાના કર્યો છે અને આશા છે કે બોર્ડ એ સંબંધમાં યોગ્ય પગલાં લેશે.

ચેમ્બરનો પત્રવ્યવહાર.

૧

નં ટી.૩૫૪ તા. ૧૧-૧૨-૧૯

નામદાર હીંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાના સેક્રેટરી જોગ.

દીલ્હી.

સાહેબ,

ગઇ કાલે આપને નીચે મુજબ તાર મોકલ્યો છે:—

રશીયન રૂબલ નોટ સંબંધી ૧૯૧૯નો સાતમા નંબરનો ઓરડીનાન્સ કહાડવામાં આવ્યો છે તેથી ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરની કમીટીને ઘણી ચીંતા ઉત્પન્ન થઇ છે કારણકે જે વેપારીઓએ એ રૂબલ નોટમાં નાંણાં રોકયા છે તેમાંથી મોટા ભાગને એથી નુકશાન થશે. એ નોટનુ હાલકાજ ઘણા લાંબા સમયથી પ્રમાણીક વેપારની રીતે કરવામાં આવે છે તેથી અને ઇંગ્લંડના મીત્ર રાજ્યોમાં રશીયા હોવાથી એ વેપાર માટે કાંઇ ભીતી ન હતી. રશીયામાં રાજ્યક્રાંતી થયા પછી પણ સરકારે એ વેપાર બાબદ કાંઇ ચેતવણી આપી ન હતી જો કે એમાં મોટી રકમના સોદા થતા હતા તે વાત ઘણું કરીને સરકારની જાંણ બહાર ન હતી. હાલમાં સરકારે આ ઓરડીનાન્સ કહાડયો તેથી વેપારી વર્ગમાં ઘણો ગભરાટ ફેલાયો છે અને તેનું ખાસ કારણ એ છે કે એ નોટ પ્રમાણીકપણે મેળવેલી હોય તો પણ તેને પોતાની પાસે રાખવાનું ફોજદારી ગુન્હારૂપ ઠરાવવામા આવ્યું છે. એમ જાહેર કરવામાં શો હેતુ હશે તે વીશે કમીટી તદન અજાણી છે અને તેથી વીનંતી કરે છે કે એ બાબતમાં વેપારીઓની ચીંતા મટાડવા માટે એ જાહેરનામાનો હેતુ પ્રગટ કરવો. એમ થાય તે અગાઉ એમની મજબુત ભલામણ છે કે માત્ર રૂબલ નોટના સોદા કરવાનું જ ગુન્હા ભરેલું ઠરાવવું અને એ નોટ પોતાની પાસે રાખવાનું ગુન્હા ભરેલું ન ગણવું તથા જેમની પાસે એવી નોટો હોય તેઓ તે નોટો સરકારને સ્વાધીન કરવાને બદલે તે વીશેની

માહીતી સરકારને આપે એવી ફરજ પાડવી તથા ચોથી કલમની બીજી પેટા કલમમાં લાઇસન્સ આપવાની જે શરતો વીશે ઇશારા કર્યો છે તે શરતો જાહેર ઠરવી આ ઉપરાંત મીત્ર રાજ્યો તથા અલગ રાજ્યોમાંથી જ્યાં આ રૂબલ નોટોની આયાત માટે મનાઇ હોય તેવા દેશોનાં નામ કમીટી જાણવા માગે છે કેમકે કયા દેશો ખાતે એ નોટો મોકલી શકાય એમ છે તેની ખબર મેળવવાની વેપારીઓને જરૂર છે.

લી. આજ્ઞાંકીત
જે. કે. મેહેતા.
સેક્રેટરી.

નામદાર સરકારે આ વીશે હુમણાં એક પ્રેસ નોટ બહાર પાડી જણાવ્યું છે કે રૂબલ નોટ વીશે સરકારે બહાર પાડેલા ઓરડીનાન્સના સંબંધમાં યાદ રાખવાનું છે કે આ બધી હેરાનગતીનું મુળ રશીયાની હાલની સરકાર જે રીતે નાણાં અલાહેદાં રાખ્યા વગર નોટો બહાર પાડે છે તે છે. તારફ દમાંથીજ દરરોજ લગભગ ચાળીસ લાખ રૂબલની નોટો બહાર પડે છે. એ ન બાપરવી એવી હીલચાલ અત્યાર સુધીમાં અફઘાનીસ્તાનમાં શરૂ થઇ ચુકી છે અને હીંદી સરકારે એ રૂબલ નોટો માટે ઓરડીનાન્સ બહાર પાડવાનું જે સણત પગલું લીધું છે તેની એવી અસર થવાની આશા રાખવામાં આવે છે કે આ નોટથી બનાર બુકશાનમાંથી હીંદી વેપારીઓ બચે. એ નુકશાનનો ભય દરરોજ વધતો જાય છે. અગાઉ જે વેળા એવી નોટોને પેટે નાણાંનો અવેજ રાખવામાં આવતો હતો તે વખતથી રૂબલ નોટોનો વેપાર ચાલે છે પણ હવે એ નોટો માત્ર રદી કાગળના સુલની થઇ પડી છે એનો વેપાર ચાલવા દેવાથી હીંદની નાણા બજારની સલામતી ન રહે અને ઇન્વેસ્ટીવટની હીલચાલને ઉત્તેજન મળે. તેથી વેપારીઓના રક્ષણ માટે એમનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તેઓ રૂબલ નોટ પરદેશ મોકલી શકે અથવા નામદાર સરકાર પાસે રાખી મુકે અને રશીયન સરકાર એ નોટને પેટે અવેજ રાખતી થાય ત્યાં સુધી રાહ જુએ. હાલની સ્થીતીમાં એ નોટોને ડુમતી ચીલ્લે તરીકે બજારમાં ફરતી રહેવા દેવી એ હીંદના નાણાં બજારને મારી નાંખનારૂં થઇ પડે.

મુંબઇ દેશી કાપડના વેપારીઓની મંડળી.
નં. ૧૫ તા. ૨૪-૧૧-૧૯
ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરોના
સેક્રેટરી લોગ,

મહારાય

આવક ઉપરના વેરાને લગતા ઇ. સ. ૧૯૧૮ ના કાયદાની રૂએ નામદાર સરકારે ઘડેલા નીયમો માટે વાંધા દર્શાવવામાં જે ૭૧ વેપારી મંડળોના પ્રતીનીધીઓ મળ્યા હતા તેમની એક સભા એ કામ માટે એકઠાં કરવામાં આવેલાં ફંડમાંથી વધેલી રકમનું શું કરવું તે વીશે વીચાર કરવાને માટે ગઇ તા. ૧૭-૧૧-૧૯ ને દીને મળી હતી. તેમાં એવી સુચના કરવામાં આવી હતી કે એ બાકી વધેલી રકમ જે લગભગ રૂા. ૧૦૮૦૦ જેટલી છે ને તમારી ચેમ્બરને એવી શરતે સોંપી દેવી કે હવેથી જ્યારે આવક વેરાની એ બાબત સંબંધી કાંઇ સલાહની જરૂર પડે ત્યારે તે સલાહ આ ૭૧ વેપારી મંડળોને ચેમ્બરે આપવી અને એ વીશે સરકાર તથા અન્ય સતાવાળાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા પડે ત્યારે તે કામ ચેમ્બરે કરવું. આ શરતો સાથે એ રકમ સ્વીકારવાને તમારી ચેમ્બર તયૈયાર છે કે કેમ તે મને જણાવશો. તમારા જવાબ જલદી મોકલવાની વીનંતી છે. એ મળેથી એ વીશે બીજી મીટીંગ બોલાવવામાં આવશે.

લી. આજ્ઞાંકીત
લાલજી ગોવીંદજી.
ઓ. ઓનરેટ સેક્રેટરી.

ટી. ૩૨૧ તા૦ ૧-૧૨-૧૯.
મુંબઇ દેશી કાપડના વેપારીઓના મંડળીના
સેક્રેટરી લોગ.
મુંબઇ.

મહારાય,

તમારા નં. ૧૫ ના તા. ૨૪ મી નવેંબર નાં પત્રના જવાબમાં તમને એમું જણાવવાનું આ ચેમ્બરની કમીટીએ મને ફરમાવ્યું છે કે

ઉંચી ચોલીસી કરેલા ટેબલ ટોય ખરીદ કરવા ક્યાં જશો ?

જાહેર પ્રજાના લાભને લગતી સર્વ બાબદમાં જાહેર પ્રજાનું હીત સંભાળવા માટે તથા હીંદના વેપાર ઉદ્યોગને વધારવા માટે ચેમ્બર હમેશાં ચોતાનાથી બનતો સર્વ પ્રયત્ન કરે છે. પોતાની આ ફરજ કોઇ પાસેથી કાંઇ બદલો કે મદદ મેળવવાની આશા વગર એ બજાવશે એવી વધારે રાખવામાં આવે છે. તમે ૭૧ વેપારી મંડળો તરફથી રૂપયા દસ હજાર આકસો આપવાની માગણી કરી તેની કદર મારી ઠમીટી બુઝે છે પણ એની સાથે જે ભારે શરતો જુકી છે તેને લીધે એ સ્વીકારી શકતી નથી.

લી૦ આજ્ઞાંકીત,
સતુભાઈ એમ. મજમુદાર,
સેક્રેટરીની વતી.

નં. ટી. ૩૩ તા. ૧૯–૯–૧૯.
નામદાર હીંદી સરકારનાં નાણાં ખાતાના
સેક્રેટરી ઓગ,
સીમલા.

મહેરબાન સાહેબ

તા. ૫–૯–૧૯ ને દીને સરકારે ૨૩૧૨ નંબરનો જે ઠરાવ કર્યો છે તેમાં ગળી બનાવનારાઓને બે વરસ સુધી આયાત વેરામાંથી માફી બક્ષી છે. કયા સંજોગો ધ્યાનમાં લઇને એ માફી આપવામાં આવી છે તે તથા એવીજ માફી બીજા કોઇ ઉદ્યોગને આપવામાં આવી છે કે કેમ તે વીશેની માહીતી આપી આભારી કરશો એજ વીનંતી.

લી આજ્ઞાંકીત
જે. કે મેહેતા.
સેક્રેટરી.

નં. ૨૬૨૭ તા. ૯–૧૦–૧૯
ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરના સેક્રેટરી ઓગ,
સાહેબ,

તમારા તા ૧૯–૯–૧૯ ના પત્રના જવાબમાં જણાવવાની મને ફરમાશ થઇ છે કે ગળીના ઉદ્યોગની હાલની સ્થીતી છે તેને લીધે એ ઉદ્યોગને આવક વેરામાંથી માફી આપવામાં આવી છે અને એવી માફી બીજા કોઇ ઉદ્યોગને આપવામાં આવી નથી. લી.....
હીંદી સરકારના નાણાં ખાતાનો અંડર સેક્રેટરી.

નં. ટી ૧૬૨ તા. ૩૧–૧૦–૧૯૧૯
નામદાર હીંદી સરકારનાં નાણાં ખાતાના
અંડર સેક્રેટરી ઓગ.
સીમલા

મહાશય,

તમારા તા. ૯–૧૦–૧૯ ના નં. ૨૬૨૭ વાળા પત્ર ના સંબંધમાં મારી કમીટી વીગતે જાણવા માગે છે કે ગળીના ઉદ્યોગને આવક વેરામાંથી મુક્ત કરવા માટેના ખાસ સંજોગો શા છે. જ્યારે બીજા કોઇ ઉદ્યોગને એવી રીતે આવક વેરામાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યો નથી ત્યારે ગળીના ઉદ્યોગને એવી રીતે મુક્ત કરવા માટે ઘણાં મજબુત કારણો મળ્યાં હોવાં જોઇએ અને તેથી તે વીશેની વીગત વેપાર ઉદ્યોગમાં રોકાયલી કોમને માટે ઘણી જાણવા લાયક થઇ પડવી જોઇએ.

લી. આજ્ઞાકીત
જે. કે. મેહેતા,
સેક્રેટરી,

નં. ૩૪૩ તા. ૧૧–૧૨–૧૯.
ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરના સેક્રેટરી
ઓગ.

મહાશય

તમારા નં ટી. ૧૬૨ ના પત્રના જવાબમાં એવું જણાવવાની મને આજ્ઞા થઇ છે કે ગળીના ઉદ્યોગને આવક વેરામાંથી માફી આપતી વેળા નીચે બતાવેલા સંજોગો સરકાર ધ્યાનમાં લીધા હતા:—

કુદરતી ગળીના ઉદ્યોગને બનાવટી ગળી ના ઉદ્યોગ સાથે ઘણાં વરસથી હરીફાઇ કરવી પડી છે. લડાઇની શરૂઆતના સમયમાં કેટલેક વખત એ હરીફાઇ મંદી હતી પણ તે હવે કુરીથી તાજી થઇ છે જેથી હવે આખી દુનીયામાં કૃત્રીમ ગળી સાથે કુદરતી ગળીની હરીફાઇ ચાલી રહી છે. એ હરીફાઇ ઇંગ્લંડમ, અમેરીકામાં, જરમનીમાં તેમજ સ્વીટઝરલેંડમાં ચાલે છે. હીંદી સરકારને એવું લાગ્યું છે કે લડાઇ અગાઉ ઇંગ્લંડમાં રંગનારાઓ કુદરતી ગળી વધારે પસંદ કરતા હતા તેને બદલે હવે તેઓ કેટલેક વરસ સુધી પાતા વટી ગળી વાપરવાને માટેના ઠંદ્રાકટથી બંધાઇ ગયા છે. અમેરીકામાં બનાવટી ગળીના ઉદ્યોગને રક્ષણ આપવા માટે કુદરતી ગળી

ઉપર ત્રીસ ટકા જેટલી આયાત જકાત નાંખવામાં આવી છે. અને તેને પરીણમે હીંદમાં બનતી ગળી માટે પશ્ચીમના દેશોનાં બજારો વ્યવહારૂ રીતે બંધ થઇ ગયાં છે. જે વેળા આ વીશેનો ઠરાવ હીંદી સરકારે કર્યો તે વેળા તેને એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ગયે વરસે પેદા થયેલા ગળીના પાકનો મોટો ભાગ વેચાયા વગર રહ્યો હતો. આ ઉપરથી હીંદી સરકારને એમ લાગ્યું કે એ ઉદ્યોગ આવક વેરો ખમવાને શકતીવાન નથી. વળી એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હીંદમાં જે ગળી બનાવવામાં આવે છે તે એવી બાદ કર્યા વગરની હોય છે કે એમાં જે નફો થાય તે ખેતીમાંથી થયેલો નફો ગણવો કે ખેતી શીવાયના ઉદ્યોગમાંથી થયેલો નફો ગણવો એ નકી કરવું બહુજ મુસ્કેલ થઇ પડશે. આ સર્વ સંજોગો લેતાં એમ લાગ્યું કે ગળી ના ઉદ્યોગવાળાઓ પાસેથી આવક વેરો લેતાં જે રકમ મેળવી શકાય તે એ નકી કરવાની તથા વસુલ કરવાની મુસ્કેલીના પ્રમાણમાં બહુજ ઓછી પડે.

લી આજ્ઞાંકીત.
હીંદી સરકારનાં નાણું
ખાતાંનો અંડર સેક્રેટરી.

નં. ૩૬૩ તા. ૧૨-૧૨-૧૯.
હીંદનાં ટપાલ તથા તાર ખાતાનાં ડીરેક્ટર
જોગ.

સાહેબ,

બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમ્મ્સ તરફથી પરદેશ આવેના તારના વ્યવહાર માટેના દર સંબંધી તા. ૪ થી નવેંબર ૧૯૧૯ ના પત્ર નં. ૪૮૨૯ દ્વારા જે અરજી આપને મોકલવામાં આવી છે તે વીશે આ પત્ર લખવાની મને આ ચેમ્બરની કમીટીએ ફરમાશ કરી છે. બંગાલ ચેમ્બરની એ અરજીમાં એવો મુદ્દો રજુ કરવામાં આવ્યો છે કે પરદેશ સાથેના તારના વ્યવહારને લગતા ખર્ચનો ઘણો ભાગ પાઉંડમા થાય છે અને તેથી હીંદી પ્રધાનની હુંડીના હાલના ભાવને ધ્યાનમાં લેતાં એ ખર્ચના રૂપિયા ઓછા થાય તેના પ્રમાણમાં હીંદથી મોકલવાના તારના દરમાં ચોગ્ય ફેરફાર કરવો જોઇએ. મારી કમીટીને લાગે છે કે એ મુદ્દો વાજબી છે અને આપે તે ઉપર ધ્યાન આપવું ઘટે છે છેવટે મારી કમીટી આશા રાખે છે કે જો હીંદી પ્રધાનની હુંડીના હાલના ભાવ હાલની ઉંચી હદે ટકી રહેવાનો સંભવ હોય તો હાલના દરમાં ફેરફાર કરવાનો સવાલ વીચારવાની હીંદી સરકાર મહેરબાની કરશે.

લી. આજ્ઞાંકીત
જે. કે. મેહેતા.
સેક્રેટરી.

નં. ૭૮૬૦ તા, ૧૯-૧૨-૧૯

ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરના સેક્રેટરી જોગ
સાહેબ,

તમારો તા. ૧૨ મી ડીસેંબરના નં. ટી. ૩૬૩ વાળો પત્ર જેમાં પરદેશ ખાતે મોકલવાના તાર માટેના દર ઘટાડવાની બાબત છે તે પત્ર મળ્યો છે અને તે ઉપર વીચાર ચલાવવામાં આવે છે એમ આપને જણાવવાની મને આજ્ઞા થઇ છે.

લી. આજ્ઞાંકીત
ડેપ્યુટી ડીરેક્ટર જેનરલ
ટેલીગ્રાફ ટ્રાફીક

ધી મર્ચંટસ એસોસીએશન ઓફ ન્યુયોર્ક
તા. ૩૦-૧૦-૧૯.

ઇંડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરના સેક્રેટરી જોગ,
વહાલા સાહેબ,

સામાન્ય રીવાજ પ્રમાણે અમારા મંડળના ૧૯૧૯ ના વરસ માટેનું વાર્ષીક રીપોર્ટની આ સાથે તમને નકલ મોકલી છે. અમારી ઓફીસ તરફથી શું શું કામ કરવામાં આવે છે તેની વીગત એમાં આપવામાં આવી છે તે તમારા મંડળનું ધ્યાન ખેંચશે એવી આશા છે. એમાં દર મે માને પરદેશ સાથેના વેપારને લગતી ખબરો પુરી પાડનારાં ખાતાંનો

રીપોર્ટ છે તે વીશે આપનું ધ્યાન ખેંચવાની રજા લઉંછું. અમને એમ લાગે છે કે આ પ્રમાણે ધ્યાન ખેંચવાથી તમારા મંડળ સાથે મળીને આપણા દેશો વચેનો વેપાર વધારવાનું કાર્ય અમારાથી સાધી શકાશે. જો તમારા મંડળનો કોઇ સભાસદ આ દેશમાંથી માલ ખરીદવા કે વેચવા માગતો હોય તો તે વીશે તમે અથવા તે સભાસદે અમને લખવાની કૃપા કરવી અને તેમાં તે માલ વીશેની બીગત અને એ વેપાર કરવાની ગોઠવણ કેવી રાખવા ઇચ્છા છે તે વગેરે સર્વ માહીતી એમાં જણાવવી જે અમને મળશે એટલે તુરત અમે તમારા સભાસદને સંતોષ આપવા માટે અમારાથી બનતો પ્રયત્ન કરીશું તથા તે માટે કોઇ પણ ખર્ચ લઇશું નહીં. છેવટે તમારા મંડળને તેના પ્રયત્નોમાં યશ મળે એવી દુઆ ચાહીને આ પત્ર પુરો કરીએ છીએ.

લી૦ આજ્ઞાંકીત,
પરદેશ સાથેનો વેપારને લગતાં ખાતાંનો
મેનેજર.

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં આવેલાં પુસ્તકો તથા ચોપાન્યાં.

G.

1501 Report on the Working of the Criminal Tribes Act in the Bombay Presidency For 1918.

1502 Statistical Tables Showing For each of the years 1901-02 to 1917-18 the estimated Value of the Import and Export of India at the Prices Prevailing in 1899-1900 to 1901-02.

1503 Dealers in Indian Produce in South-west Asia

1504 International Customs Journal year 1916-17 No. 101 Bolivia.

1505 Annual Factory Report of the Presidency of Bombay 1918.

1506 The Eighteenth Financial and Economic Annual of Japan 1918.

1507 Report on the Operation of the Paper Currency Department in the Lahore circle For the year 1918.

1508 Joint Stock Companies in British India and Mysore 1917-18.

1509 Land Revenue Administration Report Part II of the Bombay Presidency including Sind For the year 1917-18.

1510 International Customs Journal year 1917-18 No. 66 Saint Martina.

1511 ,, ,, ,, ,, 1915-16 No. 58 Argentine Republic.

1512 ,, ,, ,, 5th Supplement No. 22 July 1919 France.

1513 Report on the Trade and Navigation of Aden For the Official year 1918-19.

1514 Report on the Rail Borne Trade of the Province of Sind and British Baluchistan for 1918-19.

1515 Legislative Council 10th December 1919 List of Questions and Answers.

1516 Department of Industries, Bomby Presidency Annual Report 1918-19.

1517 Scientific Report of the Agricultural Research Institute, Pusa 1918-19.

C.

816 The Incorporated Oil Seed Association Form of Contract 1917-18-19.

817 The Merchants Association of New York Year Book 1919.

818 The Bombay Students Brotherfood 22nd Annual Report 1918-19.

819 Land and Labour in a Deccan Village by Harold H. Mann. D. Sc.
The Bankers Magazine November 1919.
The Board of Trade Journal 6th, 13th, 20th November 1919.
The Indian Bussiness November 1919.
The British Exporters Register No. 42.
Capital 22nd, 29th, Nov. 6th, 13th Dec. 1919.
Commerce 21th, 28th Nov; 4th, 13th, 22nd Dec. 1919.
Commerce and Finance 8th, 15th, 22nd, 29th, Oct. 1919 and 5th, 12th Nov. 1919
Commerce and Industries October 1919
Cotton Spinning and Weaving in Indian Mills September 1919.
Bombay Co-operative Quaterly December 1919.
Economist 18th, 25th, Oct. 1919 and 1st, 8th, 15th Nov. 1919.
The Gazette of India 22nd, 29th, Nov. 1919 and 6th, 13th Dec. 1919
The Bombay Government Gazette 27th Nov. 1919 4th 11th, 18th, Dec. 1919.
Indian Trade Journal 21st, 28th Nov. 1919 and 5th, 12th, 19th Dec. 1919.
Investers' Review 18th, 25th, Oct. 1919 and 1st, 8th, 15th, November 1919.
International Review of Agricultural Economics June-July 1919.
International Review of the Science and Practice of Agriculture, February 1919.
International Crop Report and Agriculture Statistics-July, September and November 1919
International Trade Developer, October and Novomber 1919.
Indian Economic Journal, November 1919.
The Ward Salesman, November 1919.
Liverpool Chamber of Commerce October 1919.
London Chamber of Commerce Jaurnal, October and November 1919.
Modern Review December 1919.
Mysore Economic Journal October 1919
The Nation 1st, 8th, 15th, and 22nd November 1919.
The New Statemen 1st, 8th, 15th. and 22nd November 1919
Patent Office Journal July to September 1919.
Sea-Borne Trade British India October 1919.
Statist 11th, 18th, 25th October 1st, 8th, 15th November 1919
The Times Trade Supplement (London) 1st, 8th, 15th 22nd November 1919.
Trade by Land of British India July 1919.
The Times History of the War Part 264-265

બુદ્ધિ પ્રકાશ. નવેમ્બર ૧૯
નવજીવન ૨૩-૩૦ નવેમ્બર અને ૭-૧૪-૧૧ ડીસેમ્બર ૧૯૧૯
સાહિત્ય. ડીસેમ્બર,૧૯૧૯.
ધી ગુજરાતી. ૭-૧૪-૧૧ ડીસેમ્બર.
ઉદ્યમ ઓકટોબર ૧૯૧૯

વેપારી ખબરો.

જે બંદરો ખાતે પ્લેગની બીમારી ફેલાયલા હોવાની ખબર સુમાત્રા તથા જાવાની સરકારને મળી હશે તે બંદરોથી ત્યાં જતી સ્ટીમરોને બોલાવનદેલીનાં બંદર ખાતે સાફ સુફ કરી શકાશે એવી ખબર મળી છે એમ મુંબઇ સરકારનાં સામાન્ય ખાતાંના તા. ૧૦૩૭૭ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

લડાઈ દરમ્યાન થયેલાં નુકશાન માટે બદલો મેળવવા બાબદની જે શરતો સુલેહ માટેનાં કરારનામામાં રાખવામાં આવી છે તેની રૂએ માગણી કરવાની હોય એવા હવાઓ મુંબઇ, કરાંચી તથા એડન ખાતે દુશ્મનની મીલકતોના રક્ષક ઉપર મોકલી આપવા એમ જણાવી તેને લગતી કેટલીક વીગત સરકારે તા. ૧૫ મી નવેંબરે કહાડેલી પ્રેસનોટમાં આપ વામાં આવી છે.

હીંદથી પરદેશ ખાતે નીકાશ કરવાની મનાઇ હોય એવી ચીજોની યાદી સરકારે ૧૮૨૭ નંબરના ઠરાવથી બહાર પાડી હતી તે પછી તેમાંથી કેટલીક ચીજો ઘટાડવામાં આવી છે અને હાલ માત્ર નીચે જણાવેલી ચીજો માટેજ એવી મનાઇ છે પણ એ ચીજોની નીકાશ નામદાર સરકાર કરે અથવા ક્રસ્ટમસ ડહેકટરની પાસેથી લાઇસન્સ મેળવીને કોઇ વેપારી આવે માલ નીકાશ કરે તો તેને બાધ નથી નહી. એવી ચીજો ઘઉં, ઘઉંનો લોટ, બાજરો, જુવાર, જવ, મકાઇ, ચોખા, દાળ, ચણા, મસુરની દાળ, દીવેલા, દીવેલ, કોપરૂં, કોપરેલ, કપાસીયાનું તેલ, શેાંગ-સીંગનું તેલ, અળશીનું તલ. અળશી, ગાયનાં, ભેંસના, ઘેટાના તથા બકરાંનાં ચામડાં, ઉન, ઉનીનાન જેમાંથી બને છે તે રેાપાની છાલ, ઉનીનાન, એલ્યુમીનમની કાચી ધાતુ, ઉંટ, ગાયું લેાખંડ, અબરખ, ચાંદીના સીક્કા અથવા ધાતુ, તથા ગ્રેનીફ્રોમ.

સામુનાં આયાત સુપાત્રા, જવા, પીનાંગ, તથા સીંગાપોર ખાતે કરનારા વેપારીઓના નામ આ ચેમ્બરને નામદાર સરકાર તરફથી પુરાં પાડવામાં આવ્યાં છે.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા, જંગબાર, બેા-ર્નીયેા, ખાતેના વેપારીઓનાં નામેા નામદાર સરકારે આ ચેમ્બરને પુરાં પાડયાં છે.

બેંક ઓફ બાઇપાને પેાતાની થાપણ ત્રણ કરેાડ રેનની હતી તે વધારીને છ કરેાડ રેન કરવાનેા અને રીઝર્વ ફંડમાં પાંચ લાખ રેન ઉમેરી એ ફંડને ૭૦૩૦૦૦૦ રેન જેટલું બનાવવાનેા ઠરાવ કર્યો છે. "પેડઅપ" થા-પણ હાલ ૩૦૫ લાખ રેન જેટલી છે.

ખુરદીસ્તાન ખાતેના લેાકેામાંથી પચાસ લાખ માણસેા યાયુદીને ઠેકઠે કેવી જા-તનેા માલ વાપરે છે તેના નમુના મુંબઇ ખાતેના ઉદ્યોગખાતાંના વડાની એલાર્ડ રેાડ ઉપર ન્યુ ક્રસ્ટમ્સ હાઉસમાંની એાફીસમાં આ-વ્યેા છે અને એ જાતનેા માલ હીંદમાં બના-વવામાં આવે તેા લાભકારક થઇ પડે એમ છે તેમાં નવ નમુના રેશમ કે રૂમાંથી બનાવેલા છે એ જોવા માટે અપેારના બારથી ચાર સુધી ખુલા છે. એના ભાવ વગેરે સંબંધી વીગત પણ તે વેળા જાણી શકાશે એમ અમને સતા-વાર રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે.

બેાય સીંગના પાક વીશ ૧૯૧૯-૨૦ના વરસ માટેની બીજી યાદી મુંબઇ સરકારનાં ખેતીવાડી ખાતાંએ તા. ૧૩-૧૦-૧૯ ને દીને બહાર પાડી છે જે ઉપરથી જણાય છે કે મુંબઇ હલાકામા એ પાકનેા વીસ્તાર કુલ ૧૨૦ હજાર એકર જેટલેા છે જે ગયા વરસ કરતાં ૩૩ ટકા જેટલેા વધારે અને છેલા દશ વરસની સરેરાશ કરતા ૩૯ ટકા જેટલેા એાછેા છે મુખ્ય કરીને દક્ષીણમા ખેલગામ તથા કોલ્હાપુરમાં થાય છે. મુકાપાકને જુલાઇ-ઓગસ્ટમાં વરસાદની ગેરહાજરીથી નુકશાન પહેાચ્યું હતું. સપ્ટેમ્બર માં વરસાદ પડવાથી સુધારેા થયેા છે અને હાલ સ્થીતી સારી છે બીજે કોઇ કોઇ ઠેકાણે અતીશય વરસાદથી નુકશાન થયું છે તે સીવાય સઘળે પાકની સ્થીતી સારી છે. ગુજરાતમાં ખેડુતેા એ પાક હવે કરવા લાગ્યા છે અને તેની સ્થીતી સારી છે જ્યાં એને માટે નેડેરેાનાં પાણીની મદદ લેવામા આવે છે ત્યાં બધે એ પાક આબાદ છે.

હીંદના પરદેશ સાથેના વેપારને લગતાં આંકડાઓનાં પુસ્તકેામાં દર્શાવવાની ચીજોની ત્રણ યાદીઓ નામદાર સરકાર તરફથી અમને મળી છે જે મહેસુલી એકમાં આયાતને લગતી, બીજી આયાત થયેલેા માલ નીકાશ થાય તેને લગતી અને ત્રીજી હીંદનેા માલ નીકાશ થાય તેને લગતી છે. એ ચેમ્બરની ઓફીસમાંથી જોઇ શકાશે.

મેટેલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનેા ઓરડેાશેાભે છે.

જૉઇન્ટ-સ્ટૉક કંપનીઓ.

રેજલ પડેલું.

બ્રિટિશ હિંદુસ્થાન તથા માઇસોર સ્ટેટમાં જે નવી જોઇંટ સ્ટૉક કંપનીઓ સ્થપાઇ હતી. તેને લગતી વીગત નીચે લખવામાં આવી છેઃ—

	અકટોબર ૧૯૧૮.		અકટોબર ૧૯૧૯.	
જાત.	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦	સંખ્યા.	થાપણ. રૂ. ૧,૦૦૦
૧. બૅંકીંગ અને લોન	૧	૨૦	૬	૬૩,૩૨૦
૨. ઇન્શ્યુરન્સ.	...	...	૫	૨,૨૨,૫૦૦
૩. નેવીગેશન.	...	...	૩	૧,૦૫,૪૦૦
૪. કોઓપરેટીવ એસોસીએશન.	...	...	૧	૫૦
૫. પ્રીન્ટીંગ પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	...	...	૭	૧,૪૯૫
૬. બીજી ટ્રેડીંગ—	૯	૧,૫૨૦	૩૯	૬૪,૩૯૫
૭. કોટન મીલ.	...	...	૮	૩૮,૮૦૦
૮. જુટ.	...	...	૧	૪૦૦
૯. રૂ અને જુટનાં પ્રેસ.	..	...	૨	૨,૩૦૦
૧૦. શોભાની ગીરવી.	૧	૪,૫૦૦	...	...
૧૧. બીજી મીલો અને પ્રેસો—	...	...	૨	૨,૦૦૦
૧૨. ચા.	૧	૪૨૦	૫	૬૨૫
૧૩. બીજી વાવેતર કરનારી કંપની	૧	૧૦૦	...	...
૧૪. કોલસાની ખાણો	૨	૭૦૦	૮	૬,૭૫૦
૧૫. બીજી ખાણો.	...	...	૨	૨,૭૦૦
૧૬. જમીન અને બાંધકામ	...	...	૩	૧૦,૦૦૦
કુલે.	૧૨	૭,૨૬૦	૯૨	૫,૨૧,૦૩૫

ટેબલ બીજું.

બ્રીટીશ હિંદુસ્તાન તથા માઇસોરમાં એપ્રીલથી સપ્ટેબર સુધીમાં સ્થાપાયેલી જોઇંટ સ્ટોક કંપનીઓને લગતી વીગત ગયા વરસ સાથે સરખાવતાં નીચે પ્રમાણે રજીસ્ટર્ડ થયેલી છે:—

	એપ્રીલ થી અકટોબર ૧૯૧૮.		એપ્રીલ થી અકટોબર ૧૯૧૯.	
કંપનીઓની જાત.	સંખ્યા.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦	સંખ્યા.	થાપણ. રૂ. ૧,૦૦૦
૧. બેંકીંગ અને લોન	૧૨	૨,૬૯૨	૪૦	૧,૩૬,૮૨૦
૨. વીમા	૧	૧,૦૦૦	૧૫	૫,૬૯,૩૦૦
૩. નેવીગેશન.	...	.. ..	૬	૧,૧૭,૬૦૦
૪. કોઓપરેટીવ એસોસીએશન	૧	૨૦	૧	૫૦
૫. શીપીંગ લેન્ડીંગ અને વેરહાઉસીંગ	.	...	૧	૩,૦૦૦
૬ પ્રીન્ટીંગ પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	૭	૫૧૯	૧૪	૨,૧૪૩
૭ બીજી ટ્રેડીંગ.	૬૦	૨૦,૮૩૫	૧૮૬	૨,૮૫,૬૬૬
૮. કોટન મીલ.	૩	૫,૧૦૦	૧૫	૬૧,૬૭૫
૯ જ્યુટ મીલ.	...	.....	૮	૩૭,૩૦૦
૧૦. ઉન રેશમ શણ વગેરેની મીલ.	...	....	૪	૪૫,૦૦૦
૧૧ પ્રેસ્ટન, અને જ્યુટના, પ્રેસ.	૧	૫,૦૦	૫	૪,૨૩૦
૧૨. ફ્લોર મીલ.	...	.....	૩	૧,૬૦૦
૧૩ રાઇસ મીલ.	૨	૬,૦૦૦	૭	૩,૩૦૦
૧૪. સો મીલ.	૧	૧,૦૦૦	...	... .
૧૫ બીજી મીલો અને પ્રેસ.	૨	૭૦૦	૮	૫,૩૦૦
૧૬ આ.	૧૮	૪,૨૬૦	૩૫	૭,૬૪૫
૧૭ બીજા વાવેતર કરનારી	૬	૧,૬૬૦	૬	૧૪,૧૭૫
૧૮. કોલસાની ખાણો.	૬	૧,૮૫૦	૩૮	૨૦,૬૬૫
૧૯ બીજી ખાણો.	૮	૩,૨૧૮	૧૨	૧૪,૭૬૫
૨૦. જમીન અને મકાનો.	૧	૬૦૦	૧૦	૩૧,૦૮૦
૨૧. દારૂ બનાવવાની.	૨	૧૭૨	...	.....
૨૨. ખાંડ બનાવવાની	૧	૪૦૦	૩	૩,૫૨૫
૨૩. બીજી	૫	૩,૭૫૫	૧૨	૧૫,૮૫૦
કુલે.	૧૩૭	૫૩,૬૧૨	૪૩૫	૧૩,૮૧,૭૭૬

મી એમ્બે ટાયલ માર્ટ, ૨૧ બે'ક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટબલ ત્રાજું.

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં સપ્ટેંબર ૧૯૧૯માં થયેલી ભ્રાઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓનાં નામ ઠેકાણાં વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

નં૦	નામ.	એજેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧.	ચૈદપુર કમર્શીયલ બેંક ...	રામચંદ્ર સોમાની રંગપુર બંગાલ.	બેંકનું.	૫૦૦
૨.	શેરપુર સંગીલની લોન ઓફીસ	રામચંદ્ર સોમાની શેરપુર, બંગાલ.	બેંકનું અને ધીરધારનું.	૧૦૦
૩.	ચેટીપલાયમ શન્મુકા નીધી.	એમ. આયાસ્વામી ગૌન્દાર કોઇમ્બટુર.	,,	૧૦૦
૪.	ચેટીપલાયમ શ્રી માયાગાયા વીનાયક શ્રીવીયા સકાય નીધી	એ. નંજપા ચેટી, કોઇમ્બટુર.	,,	૧૦૦
૫.	કાલીદાઇ મુરીચી લક્ષ્મી વીલાસ પર્મેનંટ ફંડ ...	કે. પી. ચેલમ આયર, ટીનાવેલી.	અરસ પરસ ધીરધાર.	૨૦
૬.	ઇંડસ્ટ્રીયલ બેંક ઓફ વેસ્ટર્ન ઇંડીયા...	ગીરધરદાસ એંડ સન્સ મુંબઇ.	બેંકનું.	૬૨,૫૦૦
૭.	હીમાલય એશ્યુરન્સ કાં. ...	મેકન્ઝી એંડ રજણ અલી ૨, લાયન્સરંજ કલકત્તા.	વીમા.	૧,૫૦,૦૦૦
૮.	ઇંડીયન લાયન એશ્યુરન્સ કુંપની	મણીલાલ ભગનલાલ એંડ બ્રધર્સ મુંબઇ.	,,	૧૨,૫૦૦
૯.	બાગ્બે સીટી ઇન્સ્યુરન્સ કુાં.	યુસફ આઇ. એ. લાલજી એંડ કુંપની મુંબઇ.	,,	૩૦,૦૦૦
૧૦	ક્રેસંટ ઇન્સ્યુરન્સ કુાં. ...	રામચંદ્ર હાતીમભાઇ એંડ કુાં. મુંબઇ.	,,	૨૦,૦૦૦
૧૧.	એવ્યાણ ઇન્સ્યુરન્સ કુાં.	જી. સી. ઉદ્દેશી એંડ કુાં. મુંબઇ.	,,	૧૦,૦૦૦
૧૨.	ઇસ્ટર્ન પેનીન્શુલા નેવીગેશન કુંપની	રૉબર્ટ મેકલીન એંડ કુાં. બ્રીશનરો કલકત્તા.	સ્ટીમરોનું.	૫,૦૦૦

નવા ખ્લાનોના બીલ્ડીંગમાં ટાઇલ્સ કોણ પુરી પાડે છે?

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૩.	કર્નાની સ્ટીમશીપ કું. ...	કર્નાની ઇંડસ્ટ્રીયલગ એંક સીનાગોગ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	,,	૧,૦૦,૦૦૦
૧૪.	કાર્મેન એક્સ પોર્ટ એંડ ઇમ્પોર્ટસ	ટી. વીલ્બર ફ્રેાર્ષ એંડ કું. ૧૨, ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	સ્ટીમરોનું તથા ઇમ્પોર્ટ એક્સ પોર્ટનું.	૪૦૦
૧૫.	નીમાર સ્ટોર્સ	એામ્બે બજાર સ્ટ્રીટ બંડવા.	વેપાર.	૫૦
૧૬.	કે. એમ. કોનોર એંડ કું.	લીંડસે સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	પુસ્તકો છપાવવા વગેરે	૧૨૫
૧૭.	માઇસોર ગાર્ડીયન કું. ...	ડબલ્યુ એમ. કેર્નક્રેાસ, મદ્રાસ.	છાપખાનાનું.	૨૦
૧૮.	જ્ઞાતીબંધુ પ્રીંટીંગ પ્રેસ કું.	જે. એન. વકીલ એંડ કુંપની મુંબઇ.	,,	૨૦૦
૧૯.	યુનાઇટેડ પ્રેસ ઓફ ઇંડીયા	એજંટ મંચેરશા એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૩૦૦
૨૦.	એન્સાઇકલોપીડીક ડીરેકટરી કું.	૩૮, હ્યુએટ રોડ અલાહાણાદ.	,,	૫૦૦
૨૧.	વીજય પ્રીંટીંગ પ્રેસ કું. ...	દીલ્હી.	વર્તમાન પત્ર છાપવાનું	૫૦.
૨૨.	ઇંડીયન પ્રેસ	૩, પાયેાનીયર રોડ અલાહાણાદ.	છાપવાનું.	૩૦૦
૨૩.	કલકતા મેાટર સર્વીસ ...	એમ. એઝજીન્હી એંડ કું. કલકત્તા.	મેાટરકાર બનાવવી ભાડે ફેરવવી તથા તેનેા વેપાર કરવેા.	૫,૦૦૦
૨૪.	બ્રીટીશ અમેરીકન કેાર-પેારેશન	૧૦, કલાઇવરેા કલકત્તા.	વેપાર.	૨,૫૦૦
૨૫.	ક્લેન બુલ ગેલ્વેનાઇઝીંગ એંડ મેન્યુ ફેકચરીંગ કું. ...	એચ. બી. એંડર્સન કલકત્તા.	ગેલ્વેનાઇઝડ ધાતુની ચીજો બનાવવી.	૫૦૦
૨૬.	કલકતા ટેકસી કેબ્સ ...	જે. એચ. આર હેલીં એંડ કું. કલકત્તા.	મેાટરકારનેા વેપાર તથા બનાવવાનું અને ભાડે ફેરવવાનું.	૧,૨૦૦
૨૭.	રેાબર્ટસ મેકલીન એંડ કું.	મીશનરેા કલકતા.	વેપાર.	૧૦૦

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	ધંધો.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૨૮. હીલ્જર્સ બ્રધર્સ ...	ક્લાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	કોલસાની ખાણોનું.	૩,૫૦૦
૨૯. મોટર ટ્રેડર્સ	૩૦૩ બોબઝાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	મોટરઠાર રંગિને કરવી તથા તેનો વેપાર.	૨૦૦
૩૦. યુનીયન કટલરીઝ ...	યુ. એમ. બેનર્જી એંડ કું. ૭, રવાલોસ્ટેન કલકત્તા.	છરી વગેરે કટલરીનો સામાન તથા સંચા બનાવવા અને વેચવા.	૫૦૦
૩૧. નેશનલ મોટર એંડ એન્જી-નીયરીંગ વર્કસ	ઓશીએન્ટલ ટ્રેડીંગએંડ એન્જીનીયરીંગ કંપની ૧૭૨, બોબઝાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	મોટરનું તથા એન્જી નીયરીંગ.	૪૦૦
૩૨. એલાયન્સ ઠીપ્સ કું. ...	૧૨, ડેલ્હાઉસી સ્કવેર કલકત્તા.	ચામડાં કેળવવાં તથા તેની ચીજો બનાવવી	૩૫૦
૩૩. આલ્બીયન ટેનરી એંડ લેધર વર્કસ	આર. એ. ડીક્રી એંડ કું. ક્લાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	" "	૧૫૦૦
૩૪. ઇંડીયા ટાઇપરાયટર્સ એંડ સપ્લાઇઝ	એમ. રીટા એંડ કું. હેસ્ટીંગ્સ સ્ટ્રીટ કલકત્તા	ટાઇપ રાઇટર બનાવવાં તથા તેનો વેપાર.	૨૫૦
૩૫ યુનાઇટેડ કેમીકલ્સ એંડ મેન્યોર	નોલન એંડ ઓધરી લાયન્સ રેન્જ કલકત્તા	ખાતર તથા રસાયણી પદાર્થો બનાવવા તથા તેનો વેપાર.	૧૦૦
૩૬. કલકત્તા ચીકફીલ્ડસ ...	કાલીદાસ બોશ કલકત્તા.	ઇંટો બનીયાં વગેરે બનાવવાં વેચવાં વગેરે	૧૦૦
૩૭. કાર્મેન મોટર એકસ પ્રેસ...	ટી. પીલ્ગર ફ્રેસર એંડ કું. કલકત્તા	મોટરો બનાવવી, તેને ભાડે ફેરવવી તથા તેનો વેપાર.	૨૦૦
૩૮ કોચીન કું.	સાઉથ ઇંડીયન મદ્રાસ એકસ ચોર્ટ કંપની મદ્રાસ.	એકસ ચોર્ટ ધમ્ચોર્ટનું.	૧૦૦૦
૩૯. કોઇમ્બટુર ટ્રેડીંગ કું. ..	એસ. આર. વે કેટેશ આયર કોઇમ્બટુર.	વેપાર.	૫૦
૪૦. હાજી મહમદમદ બાદશા સાહેબ એંડ કું. ...	ખાન બહાદુરો હાજી મહમદ અબદુલ અઝીઝ બાદશા સાહેબ, અને મહમદ અબદુલ કુદુસ બાદશા સાહેબ મદ્રાસ.	" "	૧,૦૦૦

દીવાલના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોયો કે ?

નં૦	નામ	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૪૧.	નેશનલ ડીવેલપમેંટ કું. ...	મુરતી એંડ કું. મદ્રાસ.	વેપાર.	૨૦
૪૨.	રટુઅર્ટ જેક્સ	એ. રટુઅર્ટ જેક્સ એંડ કંપની	મોટરકાર સાઇકલ વગેરે બનાવવાનું તથા તેનો વેપાર.	૨,૦૦૦
૪૩.	મલબાર ટીંબર કું. ...	જગાભાઇ મણીભાઇ એંડ કું. ૯૦, એસ્પ્લેનેડ રોડ, મુંબઇ.	લાકડાંનો વેપાર.	૧૦,૦૦૦
૪૪.	ઇંદ્રોર ટ્રેડીંગ કું. ...	સર સરૂપચંદ હુકમચંદ મુંબઇ.	દલાલનું તથા કમીશન એજંટનું.	૧,૨૫૦
૪૫.	પાયોનીયર ઇંડીયન પેઇન્ટ એંડ ઑઇલ વર્કસ ...	વાડા ડોશી એંડ કું. મુંબઇ.	રંગ તથા વાર્નીશ બનાવવાં આયાત કરવાં ખરીદવાં વેચવાં વગેરે.	૧,૦૦૦
૪૬.	બી. આર હર્માન એંડ મહત્તા	બેન્જામીન રીચર્ડ હર્માન, કરાંચી.	એન્જીનીયરીંગ.	૧,૧૦૦
૪૭.	નેશનલ સીમેંટ મેન્યુ ફેક્ચરીંગ કું.	ઓંકારજી કસ્તુરચંદ એંડ કુંપની ૬૫ મેડોસ્ટ્રીટ મુંબઇ.	સીમેંટ ચુનો પ્લાસ્ટર વગેરે બનાવવાનું તથા તેનો વેપાર.	૫,૦૦૦
૪૮.	ચોકાઇ પર્લ સીંડીકેટ ...	જીવણચંદ લલ્લુભાઇ એંડ કું.	મોતી તથા ઝવેરાતનો વેપાર.	૧૦,૦૦૦
૪૯.	કાનપુર સ્વદેશી સ્ટોર્સ ...	મેસ્ટન રોડ કાનપુર.	સ્વદેશી વસ્તુઓનો વેપાર.	૫૦૦
૫૦.	સ્ટેન્ડર્ડ લેધર ફેક્ટરી એંડ ટેનરી	લાહોર.	ચામડાં કેળવવાં તથા તેની ચીજો બનાવવી.	૨૦૦
૫૧.	ભીવાની ટ્રેડીંગ કું. ...	દીલ્હી.	એકસપોર્ટ ઇમ્પોર્ટ એજંટ.	૨૫
૫૨.	દીલ્હી ક્રીક મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંપની	,,	ઇંટો તથા નળીયાં બનાવવાનું અને ઇમ્પોર્ટ એકસપોર્ટ.	૭૫
૫૩.	નેશનલ કમર્શીયલ કું. ...	,,	ઇમ્પોર્ટ એકસપોર્ટ.	૧,૦૦૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૫૪.	એક્સપોર્ટ ટ્રાન્સપોર્ટ સર્વિસ કું૰પની	એક૰ એમ૰ ચીનાઈ એંડ કું૰.	મોટરકાર ભાડે ફેરવવી વગેરે.	૧,૦૦૦
૫૫.	પાંચાળ આયર્ન એંડ બ્રાસ વર્કસ...	ભાઈલાલ નાથાભાઈ પાંચાલ બ્રધર્સ એંડ કું૰ અમદાવાદ.	લોખંડ તથા પીતળની ચીજો બનાવવી.	૫૦૦
૫૬.	વેસ્ટર્ન ઇંડીયા રોપ કું૰. ...	દામોદર ગોવીંદજી એંડ કું૰પની.	દોરડાં વગેરે બનાવવાં.	૨,૦૦૦
૫૭.	મોહન એન્જીનીયરીંગ એંડ કન્સ્ટ્રકશન કું૰.	પર્સી હુર્બર્ટ બર્ન એંડ જ્યોર્જ થોમસ મેસન, મુંબઇ.	એન્જીનીયર્સ કંટ્રાકટર્સ વગેરે.	૧૭૫
૫૮.	પલ્પ્સ એંડ પ્રેશીયસ સ્ટોન્સ કન્સાઈનમેંટ કું૰. ...	સી. આઇ. પારેખ એંડ કું૰. એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.	મોતી તથા ઝવેરાતનો વેપાર.	૫,૦૦૦
૫૯.	મીલ મશીનરી એંડ જનરલ સ્ટોર્સ	દમણીયા એંડ કું૰પની મુંબઇ.	મશીનરી તથા સ્ટોર્સ પુરો પાડનાર.	૨,૫૦૦
૬૦.	ઇંડીયન ઓટો મોબાઇલ કું૰.	લક્ષ્મીદાસ હરીદાસ એંડ કું૰. ૩૨૦ મીંટ રોડ મુંબઇ.	મોટરો, સાઇકલો વગેરે બનાવવી તથા તેનો વેપાર.	૩,૦૦૦
૬૧.	અમદાવાદ સ્વદેશી સ્ટોર્સ કું૰પની	ભીશન દયાળ ધરમદાસ એંડ કું૰. અમદાવાદ.	સ્વદેશી વસ્તુઓનો વેપાર.	૫૦૦
૬૨.	કેશવરાય કોટન મીલ્સ ...	કેશવરામ ચેતદાર એંડ કું૰. ૧૩ કલાર્ધવ રોડ, કલકત્તા.	કાપડ સુતરની મીલ.	૮,૦૦૦
૬૩.	પ્રોપીન્શીયલ ડાઈંગ પ્રીંટીંગ એંડ કેમીકલ વર્કસ ...	ટી એલ. ડૉલીંગ એંડ કું૰. ગીલેંડર હાઉસ કલકત્તા.	સુતર બનાવવું–રંગવું વગેરે.	૬૦૦
૬૪.	જાજોદીયા કોટન મીલ્સ ...	સુખદેવદાસ રામપ્રસાદ ૧૪૦, હેરીસન રોડ, કલકત્તા.	જુટ તથા કાપડ સુતરની મીલ.	૪,૦૦૦
૬૫.	ઇંડીયા સ્પીનીંગ એંડ વીવીંગ કું૰પની	ઠાકવાળા સન્સ એંડ કું૰. અમદાવાદ.	કાપડ સુતરની મીલ.	૧,૨૦૦

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૬૬. ડાયમંડ સ્પીનીંગ એંડ વીવીંગ કુંપની... ...	ગુલાબચંદ દેવચંદ એંડ કું. મુંબઈ.	કાપડ મુતરની મીલ.	૧૦,૦૦૦
૬૭. મુળજી હરીદાસ મીલ્સ ...	મુળજી હરીદાસ એંડ એસ. નારણજી એંડ કું. બેંક સ્ટ્રીટ કોટ મુંબઈ.	,,	૫,૦૦૦
૬૮. નેશનલ સ્પીનીંગ વીવીંગ એંડ હોઝીયરી મીલ્સ ...	એન. મગનલાલ એંડ કું. મુંબઈ.	,,	૫,૦૦૦
૬૯. વજીન મીલ્સ	બેચીસ્ટ એંડ કું.	,,	૫,૦૦૦
૭૦. ઈસ્ટ બંગાલ જુટ કું. ...	ચોરીએન્ટલ ટ્રેડીંગ એંડ એન્જીનીયરીંગ કું. ૧૭૨ બોબાજાર સ્ટ્રાટ કલકત્તા.	જુટનો પાક કરવો તથા તેની ચીજો બનાવવી	૪૦૦
૭૧. ઈસ્ટર્ન કોટન ટ્રેડીંગ કું. ...	રામદાસ ખીમજી એંડ કુંપની.	રૂ, ઉન, વગેરે માટે પ્રેસીંગ તથા જીનીંગનું કામ કરવું.	૨,૦૦૦
૭૨. કાઠીયાવાડ જીનીંગ એંડ પ્રેસીંગ કું.	રતીલાલ એંડ કુંપની મુંબઈ.	,,	૩૦૦
૭૩. ગોકલદાસ ઍાઈલ એંડ પ્રોડકટસ મેન્યુફેચરીંગ કું.	ગોકલદાસ હંસરાજ ૫, આગા કેરબેલા મહમદ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	બીયામાંથી તેલ કહાડવું તથા તેની ચીજો બનાવવી.	૧,૦૦૦
૭૪. સ્વદેશી ઓઈલ મીલ્સ કું.	છોટાલાલ ભીખાભાઇ એંડ કું. મુંબઈ.	બીયાંમાંથી તેલ કહાડવું વગેરે.	૧૦૦૦
૭૫. મોતીશાની ટી કું. ...	રશેંદ્ર સરકાર ૭૬, બેન્ટીક સ્ટ્રીટ કલકત્તા	લીંબુ ગળી, રૂ, શેરડી વગેરેનો પાક કરવો.	૧૦૦
૭૬. દુકાનીયા લોંગા ટી કું. ...	જે. સી. ગંજુલી ૨૮૫ બોબાજાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	ચાનો પાક કરવો બેંકનું કામ કરવું વગેરે.	૨૫૦
૭૭. સૈયદાબાદ ટી કું. ...	સૈયદ લુતફરઅલી જાનલપર્ધચુરી.	ચા, કાફી, રૂ. ચોખા, વગેરેનો પાક તથા વેપર કરવો.	૧૭૫
૭૮. નીહટ ટી એંડ ટ્રેડીંગ કોરપોરેશન	ઇંડસ્ટ્રીયલ ટ્રેડીંગ સોસાયટી કરીમગંજ, આસામ	ચાનો પાક.	૩૦૦
૭૯. સીલ્હટ ટુઆર્સ ટી કું. ...	મરકંટાઈલ ગ્રુનીયન ઑફ કરીમગંજ.	ચાનો પાક અને ખેતી તથા વેપારને લગતા ઉદ્યોગોને ઉતેજન.	૧૦૦

નં૰	નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૮૦.	મોહગેરા કોલ કું. ...	જારડીન સ્કીનર એંડ કું. ૪, કલાઈવરો કલક-તા.	કોલસાનું તથા ખાણોનું.	૨,૫૦૦
૮૧.	બાહુલા કોલ કું. ...	મી. ડીકીસ એંડ કું. ૮૩, ઓલ્ડ ચીના બજાર કલક-તા.	ખાણોનું કોલસાનું તથા ચુનાનું કામકાજ	૨૦૦
૮૨.	દુગ્ધકોલ કું.	એટરજી એંડ કું. ૪, મશીનરો, કલક તા.	,,	૨૫૦
૮૩.	નોર્થ બ્રુક કોલ કું. ..	ઉમ્માલ જમાલ એંડ સન્સ ૨૬ ડેલ્હાઉસી સ્કવેર કલક-તા.	,,	૫૦૦
૮૪.	ન્યુ ઇંડીયા કોલ કું. ..	ઓરીએંટલ ટ્રેડીંગ એંડ એન્જીનીયરીંગ કું. ૧૭૨ બેાબજાર સ્ટ્રીટ કલક-તા.	કોલસાનું તથા ખાણોનું કામકાજ.	૪૦૦
૮૫.	બોઇરા કોલ્યરીઝ ..	માર્ટીન એંડ કું. કલા-ઇવ સ્ટ્રાટ કલકતા.	,,	૪૦૦
૮૬.	બોગ્રા કોલ કું.	હોમ્સ વીલ્સન એંડ કું. હેન્લીહાઉસ રાધા બજાર, કલક તા.	,,	૫૦૦
૮૭.	બોમ્બે માઈનીંગ કીવેલપીંગ સીન્ડીકેટ	એલ. છોટાલાલ એંડ કુંપની.	કોલસાની ખાણોનું.	૨,૦૦૦
૮૮.	બાસીયા માઇન્સ ...	લીટન મોલ્સ્વર્થ એંડ કું. ૧૨, મીશનરો, કલક તા.	ખાણો ખરીદવી વગેરે.	૧,૨૦૦
૮૯.	રજપુતાના મીનરલ્સ કું...	લાલજી નારણજી એંડ કુંપની મુંબઇ.	ખાણોનું કામકાજ.	૧,૫૦૦
૯૦.	ફેરલી હાઉસ	૩૨, ડેલ્હાઉસી સ્કવેર કલક તા.	જમીન તથા મકાન ખરીદવાં વગેરે.	૧,૦૦૦
૯૧.	બોમ્બે પ્રેસીડન્સી લેંડ એ ડ બીલ્ડીંગ કું.	ઠક્કર બ્રધર્સ, મુંબઇ.	,,	૫,૦૦૦
૯૨.	બેલાપુર કું.	માર્શલ સન્સ એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૪,૦૦૦
				૫,૨૧,૦૩૫

મેટલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઇન બમણે કે?

વેપારી ચીજોની આયાત તથા નીકાશ વેળાના સરેરાસ ભાવ.

ગયા અકટોબર માસમાં આયાત તથા નીકાશ થયેલી ચીજોના ભાવની સરેરાશ આગલાં વરસો સાથે સરખાવીને નીચે મતાવી છે—

			અકટોબર		
			૧૯૧૩	૧૯૧૮	૧૯૧૯
આયાતની ચીજો			રૂ. આ. પ.	રૂ. આ. પ.	રૂ. આ. પ.
કોલસો	ટન	દીઠ	૧૮—૮—૫	૨૫-૧૦—૬	૩૪—૯-૧૦
ખાંડ	હંડ્રેવેટ	,,	૮-૧૩—૩	૧૫—૯—૩	૨૫—૩-૧૦
ટવીસ્ટ એંડ યાન	રતલ	,,	૦-૧૪-૧૧	૨—૩—૬	૨-૧૦—૨
છાપડ કોરૂં	વાર	,,	૦—૨—૬	૦—૬—૭	૦—૬—૫
,, સફેદ	,,	,,	૦—૩—૦	૦—૮—૮	૦—૭—૫
,, રંગીન	,,	,,	૦—૩—૫	૦—૬—૬	૦—૮—૫
નીકાશની ચીજો.					
કોલસો	ટન	દીઠ	૬—૭—૮	૧૦-૧૨—૨	૧૨—૦—૨
કોપ્રી	હંડ્રેવેટ	,,	૫૮-૧૦-૧૧	૪૬-૧૫—૦	૭૧—૬—૮
ગળી	,,	,,	૨૧૫-૧૪—૪	૩૭૩—૧—૮	૩૮૦—૧—૨
ચોખા	,,	,,	૫-૧૨—૬	૫-૧૪—૭	૮—૪—૪
ઘઉં	,,	,,	૫—૬—૦	૮—૬—૫	૧૧-૧૪-૧૧
મેંગેનીઝ	ટન	,,	૧૬-૧૪-૧૧	૨૧-૫—૦	૧૮-૧૩- ૧
ચા	રતલ	,,	૦—૮—૨	૦—૮—૮	૦—૮—૬
રૂ	હંડ્રેવેટ	,,	૩૮—૧—૬	૧૦૪—૧—૬	૬૨-૧૫—૪
જુત કાચું	ગુણ	,,	૭૬-૧૫—૧	૬૬—૬—૧	૮૫-૧૦—૧
,, કોચળા	નંગ	,,	૦—૬—૦	૦—૬—૫	૦—૬—૪
,, ગુણનું કપડું	વાર	,,	૦—૨—૬	૦—૪—૩	૦—૪—૫

કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી.

	સપ્ટેમ્બર માસમાં		એપ્રીલથી સપ્ટેમ્બર સુધીમાં	
જાત.	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮
	હજાર યાર્ડ.	હજાર યાર્ડ.	હજાર યાર્ડ.	હજાર યાર્ડ.
કોરાં તથા ધોયેલાં કાપડની પેદાશ ...	૮૨,૭૬૭	૮૧,૪૨૫	૬,૦૭,૨૬૦	૫,૮૪,૯૭૪
,, ,, આયાત...	૭૬,૮૫૬	૫૬,૫૦૧	૩ ૦૪,૪૪૩	૪,૪૯,૮૬૨
રંગીન કાપડ પેદાશ	૩૬,૮૪૯	૩૨,૨૧૯	૨,૩૫,૧૧૫	૨,૦૮૩૪૪
,, ,, આયાત ...	૧૨,૭૦૮	૨૨,૮૯૪	૫૫,૪૩૯	૧,૪૦,૬૦૪

ધો ઓગ્રેફ ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુબઇ.

કાપડનો પેદાશ.

૧ (લાખ રવલ.)

હીંદની મીલોમાં કાપડની પેદાશ કેટલી હતી તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

પ્રાંત.	સપ્ટેંબર માસમાં.		એપ્રીલથી સપ્ટેંબર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઈ	૨૨૨	૨૨૬	૧૫૨૦	૧૫૬૪
મદ્રાસ	૯	૧૨	૮૯	૬૯
બંગાલ	૫	૪	૨૬	૨૮
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૬	૮	૫૩	૫૫
મધ્ય પ્રાંતો	૧૨	૧૩	૭૮	૮૧
દેશી રાજ્યો... ...	૧૮	૨૦	૧૧૬	૧૪૬
કુલ	૨૭૬	૨૮૬	૧૬૦૫	૧૬૫૮

૨ (લાખ વાર.)

પ્રાંત.	સપ્ટેંબર માસમાં		એપ્રીલથી સપ્ટેંબર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઈ	૬૩૮	૬૭૭	૬૬૩૧	૧૬૩૬
મદ્રાસ	૨૨	૩૮	૨૨૫	૨૩૫
બંગાલ	૨૭	૨૦	૧૩૭	૧૩૬
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૨૪	૨૬	૧૩૧	૧૮૬
મધ્ય પ્રાંતો	૪૮	૫૦	૩૧૬	૩૨૬
દેશી રાજ્યો... ...	૬૮	૭૫	૪૩૬	૫૫૪
કુલ ...	૧૧૩૬	૧૧૬૬	૭૬૩૩	૮૪૨૩

મારસેલ્યની રંગીન લાદીઓ. સફાઈદાર અને મજબુત.

કીમત (લાખ રૂપીઆ)

પ્રાંત	સપ્ટેંબર માસમાં		એપ્રીલથી સપ્ટેંબર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબાઇ	૨૯૦	૩૪૭	૧૯૮૫	૨૪૨૦
મદ્રાસ	૧૩	૧૯	૬૪	૧૦૫
બંગાલ	૬	૬	૩૪	૪૪
સંયુક્ત પ્રાંતો	૧૦	૧૨	૬૦	૭૮
અજમેર મેવાડ	૧	૧	૧૦	૧૦
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર	૧૬	૨૦	૧૦૦	૧૨૪
દેશી રાજ્યો	૧૩	૧૩	૮૬	૯૨
કુલ	૩૫૩	૪૨૨	૨૩૮૦	૨૮૮૪

સુતરની નંબરવાર પેદાશ.

હીંદની મીલોમાં સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

નંબર પ્રમાણે પેદાશ (લાખ રતલ)

નંબર	સપ્ટેંબર માસમાં		એપ્રીલથી સપ્ટેંબર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
૧ થી ૧૦	૭૬	૬૯	૪૫૭	૪૫૮
૧૧ થી ૨૦	૨૬૯	૩૦૧	૧૫૬૬	૧૮૮૪
૨૧ થી ૩૦	૧૭૫	૧૬૮	૧૦૫૨	૯૭૩
૩૧ થી ૪૦	૧૭	૧૫	૧૧૦	૮૯
૪૧ અને ઉપરાંત	૪	૨	૨૪	૧૯
કુલ	૫૪૭	૫૫૮	૩૨૪૨	૩૪૨૬

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ (હજાર રતલ.)

	સપ્ટેમ્બર		એપ્રીલથી સપ્ટેમ્બર.	
પ્રાંત.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.
મુંબઇ.	૩૬૩૦૧	૩૬૪૬૩	૨૩૦૦૪૪	૨૪૦૩૧૬
મદ્રાસ.	૩૬૧૪	૩૮૪૧	૨૨૧૭૬	૨૩૧૬૦
બંગાલ.	૨૬૫૯	૨૬૬૨	૧૬૩૫૮	૧૭૩૨૩
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૨૭૩૮	૨૮૬૩	૧૬૨૬૨	૧૮૦૦૬
અજમેર–મેવાડ	૧૮૦	૧૫૬	૧૦૪૪	૧૦૬૩
પંજાબ.	૩૫૧	૨૮૧	૨૧૧૦	૧૬૮૬
દીલ્હી.	૨૭૦	૨૭૭	૧૬૬૦	૧૪૮૭
મધ્યપ્રાંતો તથા બીરાર.	૨૮૭૧	૨૬૬૯	૧૭૩૧૮	૧૮૧૪૨
દેશી રાજ્યો.	૨૮૪૪	૩૨૨૨	૧૭૫૦૧	૨૦૬૨૨
કુલ.	૫૪૭૭૩	૫૫૮૭૦	૩૨૪૨૭૬	૩૪૨૬૧૨

સુતરની આયાત.

ઇ. સ ૧૯૧૯ ના અકટોબર મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ.
ગ્રે						
નં. ૩૧ થી ૪૦	૧૬૯,૨૫૦	૧૫,૭૯૩	૨,૫૦૦	૫,૦૦૦	.....	૧૯૨,૭૪૩
નં. ૪૧ થી ૫૦	૨૧,૨૧૨	૬૫,૬૭૬	.....	૭,૫૦૦	.....	૬૪૬,૩૮૮
નં. ૫૦ થી ઉપર	૬૧,૧૫૭	૪૭,૮૮૧	.....	૬,૫૦૦	.....	૧,૪૮,૫૩૮
બીલા રંગેલાણું						
નં. ૩૧ થી ૪૦	૧,૩૩,૬૧૬	૨૧,૪૦૦	૬૮,૭૩૩	૩૬૬,૭૭૩	.....	૬,૨૦,૮૨૫
નં. ૪૧ થી ૫૦	.....	૪૦૦૦	.....	.....	૮૦૦	૪,૮૦૦
નં. ૫૦ થી ઉપર	.....	.....	.....	૧૬,૬૦૦	.....	૧૬,૬૦૦
ટોટલ.	૪૧૫,૫૩૮	૧૫૪,૭૫૦	૧૦૬,૨૩૩	૪૦૮,૩૭૩	૮૦૦	૧૦૮૦૬૯૪

ઉંચી પોતીસ કરેલા ટેબલ ટોચ ખરીદ કરવા કયાં જશો?

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે આવેલી અરજીઓમાં કેટલીક નીચે પ્રમાણે છે

પેટંટ નંબર.	અરજી કરનારનાં નામ.	શા માટે.
૫૦૧૪	એ. બી ગોહરેજ.	તીજોરીમાં સુધારો.
૫૦૧૫	એચ. કેન્ડલ	ગાંસડી બાંધવા માટેનાં સાધનોમાં સુધારો
૫૦૧૬	ટી. ઝીગળગ.	મોટરને ઠાણુમાં રાખવા માટેનો સુધારો.
૫૦૧૯	ઇ. મૅાસ	હળ અને બીજા બે નીનાં હથીયારોમાં સુધારો
૫૦૩૦	ઇ. એચ. ડેગ્રલ, જે સી હબલ્યુ. બીડલ અને એ. વી. પીયન્સન.	મરઘીના દરદીઓને તપાસવાના સાધનો
૫૦૩૨	સી. એચ. છબ.	તાળામાં સુધારો.
૫૦૩૪	એસ કુરોડી.	પાકા ંગમા સુધારો.
૫૦૩૯	ઓસ્ટ્રેલેસીઆ પ્રોપ્રાયટર લીમીટેડની ઇલેકટ્રોલીટીક ઝીંક કું.	વીજળીના પ્રયોગથી જસત બનાવવામાં સુધારા.
૫૦૪૪	ડબલ્યુ. સ્પેલાસ્દ્રા.	સુકી વનસ્પતી વગેરેને લગતો સામાન બનાવવા માટેનો સુધારો.
૫૦૪૭	ડબલ્યુ. ગ્રેરીંગ.	તીજારી વગેરમાં સુધારો.
૫૦૫૦	સી. એ. ઇસ્ટીંગ.	" બોલ્ટસ અને નટસ " માં સુધારો.
૫૦૫૩	જે. લેવીક.	ટાકીમાં સુધારો.
૫૦૫૪	બ્રીટીશ એવર રેડી કું લી.	પોકેટ ઇલેકટ્રીક લાઇટમાં સુધારો.
૫૦૫૬	એ. જી બ્રુ ઉનીંગ.	પરપમાં સુધારો.
૫૦૬૧	જે. જે. ટીનીંગલસ.	ઓટોમેટીક ટ્રેનને લગતા સામાનમાં સુધારો
૫૦૬૫	પારકર એરોપ્લેન ઇમપ્રવમેન્ટ કું. લી	હવાઈ વીમાનમાં સુધારો.
૫૦૬૬	આર. જે. ડેનેટ.	રેલ્વે વેગનોને બંધ અને ચીલ કરવામાં સુધારો
૫૦૭૩	સરદાર રાજાબાબુ	શંખવાના વાસણો.
૫૦૭૪	એસ. વેન. લીપીટ.	રેસા સાફ કરવાને માટેના ઓજારોમાં સુધારો.

ધી ગોમ્બે ટાઇલ્સ માટ ૨૧ એ ક સ્ટીટ, ફોર્ટ, મુંબઈ.

આ બાબતનો સઘળો પત્રવ્યવહાર " કન્ટ્રોલર ઑફ પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧ કાઉન્સિલ હાઉસ, કલકત્તા " એ પ્રમાણે કરવો. દરેક અરજી કરનાર ઉમેદવારે પેટન્ટ ઑફીસ હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન ઍક્ટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧૯૧૫ આપેલાં છે) વાંચીને પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના પ્રીન્ટેડ સ્પેસીફીકેશન્સ તેમજ પેટન્ટ ઑફીસનાં બીજાં પુસ્તકો વિના મૂલ્યે જોવા દેવામાં આવે એવાં દેકાણાંની યાદી અમારા છેલા અંકમાં ૨૮૦ મે પાને આપવામાં આવી છે:—

કુંવારી સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, સ્ત્રીઉપયોગી લેખો, ચિત્રો કાઢવા આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨–૦–૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—મે. ઑ. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી. ટૅંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઇ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર.	બાર માસ.	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦–૦–૦	૧૨–૦–૦
૨. અડધું ,,	૧૨–૦ –૦	૭–૦–૦
૩. પા ,,	૬–૦–૦	૪–૦–૦

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૧૯૦ સ૦ ૧૯૧૯ ના સપ્ટેંબર માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાસ નીચે પ્રમાણે હતી.

આયાત.	અટોબર		એપ્રીલથી	અકટોબર
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૨૦૪	૮૬	૨૧૨૮	૫૮૬
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે ...	૧૨૨	૧૮૫	૨૪૪૦	૨૩૮૬
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે ...	૫૭૧	૩૩૯	૨૯૪૪	૨૬૭૮
બોંથીન	૨૦૪	૨૪૩	૧૮૬૯	૨૩૭૦
બુટસ અને શુઝ	૨૧૭	૪૧૦	૧૩૬૧	૨૨૨૪
ઘર બાંધવાનો સામાન	૧૦૭૮	૯૨૮	૫૩૫૨	૬૭૭૭
મીણબત્તી	...	૯	૧૨	૫૯
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૯૬	૨૯૨	૪૭૦	૧૫૪૪
રસાયણિક પદાર્થો	૨૭૪૭	૧૧૯૦	૧૪૪૬૧	૯૯૨૩
ઘડીયાળો	૬૦	૧૨૯	૧૧૭૫	૯૭૩
કેાલસા	૧૦૭	૧૧૮	૧૬૩૮	૫૫૫
કૉફી	...	૨૮	૪૬	૩૩૬
કાથો (ચીંદરી)	૧૪	૫૪	૩૮	૧૧૭
દોરડાં	૧૩૬	૧૫૭	૧૦૩૨	૯૫૯
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૧૬૩	૨૯૬	૧૧૪૬	૧૮૧૪
સાઇકલો	૨૦૪	૨૪૦	૧૨૩૬	૧૨૨૧
કપુર	૧૩૬	૨૬	૧૨૮૬	૬૩૨
બીજી જાતની મળી કુલ દવા ...	૧૧૭૬	૧૨૧૬	૭૭૫૩	૬૬૩૬
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૭૬૪	૧૩૮૫	૬૭૦૬	૬૬૩૩
ટાઢા	૧૪૬	૧૦૪	૪૪૭	૫૭૦
ફરનીચર	૮૧	૭૭	૭૭૩	૬૨૬
કાચનો સામાન	૧૦૬૦	૧૭૪૧	૭૬૬૧	૬૧૫૯
ચોખા	૫	૬	૪૧	૧૩
ઘઉં	...	૬૬૦	...	૨૫૧૮૫
ઘઉંનો લોટ	૭	૨	૧૨૬	૨૬
હાર્ડવેર	૨૫૮૧	૩૩૩૫	૧૬૮૩૫	૨૪૩૪૬
પથુ	૨	૨૪	૬૨	૬૬
ચામડાં બિન કેળવાયલાં	૫૧	૨૩૩	૮૧૦	૧૧૫૩
ઇલેકટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો ...	૧૨૫૬	૧૦૭૭	૭૬૫૦	૬૮૭૨
Stores માં વિગેરેને મળી કુલ હથીઆરો	૨૦૬૪	૧૫૮૬	૧૧૫૭૫	૧૩૮૦૭
હાથીદાંત	૨૪૮	૫૬૭	૧૫૧૫	૩૨૧૧
ઝવેરાત	૫૭	૧૪૭	૨૬૮	૬૨૫

બી બોગ્બે ટાઇસ માટ ૨૧ બેંક સ્ટીમ રાફે સિલમ

ચીજનું નામ.	એપ્રીલથી અક્ટોબર.			
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
કળાવાએલાં ચામડા...	૨૯૮	૩૩૧	૨૨૬૨	૨૭૩૯
દારૂ	૩૫૫૧	૨૮૫૨	૫૩૬૭૪	૧૬૨૫૪
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૩૪૨૧	૫૩૭૫	૨૪૧૨૮	૫૫૦૨૬
દીવાસળી	૧૫૪૯	૨૨૪૬	૧૧૫૩૨	૯૫૦૧
પીત્તળ કાંસુ વગેરે	૧૦૬૯	૧૬૭૬	૫૧૬૭	૭૮૬૬
ત્રાંબું	૫૭૭	૨૧૮૨	૪૬૨૦	૮૬૨
જર્મન સીલ્વર	...	...	૪	૭
લોઢું	૨૩૯	૩૬૯	૧૬૮૫	૨૪૬૯
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૧૮૩૬	૧૩૨૬	૬૪૦૬	૧૩૦૫૦
સ્ટીલ	૫૨૫૨	૧૫૩૬	૧૬૮૧૦	૧૨૦૦૧
સીસું	૨૦૫	૧૫૧	૨૦૧૬	૧૨૭૨
મોટર ગાડીઓ અને સાધનો ...	૪૭	૧૫૬૩	૧૪૬	૬૦૦૫
ફ્રેક્ષીસીન તેલ	...	૬૬૪૬	૧૦૪૬૭	૩૬૫૩
અળસીનું તેલ	...	૫૪	૩	૩૫
સર્વ જાતનાં તેલો ભળી કુલ ...	૨૩૫૬	૮૦૮૩	૨૩૬૭૮	૫૪૮૧૪
રંગ રોગાન વિગેરે...	૧૦૧૮	૧૦૧૭	૬૬૪૪	૭૦૭૬
મ્રાણો	૧૬૦૮	૧૪૨૬	૧૬૫૭	૧૧૨૬૪
રેલ્વે ગાડાંઓ તથા બીજો સામાન	૧૦૬૫	૩૩૦૧	૫૨૪૧	૨૩૩૩૭
રબ્બર	૭૬૮	૧૦૨૪	૭૦૫૮	૬૧૫૬
મીઠું	૧૩૭૮	૩૧૩૦	૧૫૦૪૧	૧૨૦૬૬
સાબુ	૧૦૬૫	૧૧૩૬	૬૩૭૩	૭૦૪૬
સોપારી	૧૪૨૫	૧૧૬૯	૬૧૪૧	૬૩૬૮
તજનો કુલ	૨૫૬૩	૧૬૪૫	૧૧૩૮૦	૧૪૪૬૪
સ્ટેશનરી	૬૩૬	૬૬૭	૩૬૦૩	૪૩૬૪
ખાંડ	૧૨૭૩૭	૧૫૫૫૬	૭૬૩૨૪	૬૫૬૬૦
સુતર કાચું	૧૮૪૬	૭૦૧	૬૮૩૧	૪૨૨૫
ટ્વીસ્ટ અને યાન	૧૦૬૭૯	૩૫૧૬	૫૩૨૮૪	૧૮૭૬૬
વગર ધોએલાં પીસ ગુડ્સ	૨૩૩૦૫	૨૨૮૦૭	૧૩૫૬૩૦	૧૦૮૦૭
ધોએલાં પીસ ગુડ્સ...	૧૬૦૧૬	૬૬૪૮	૬,૧૬૦૬	૬૦૭૮૭
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડ્સ ...	૧૧૮૭૩	૬૨૦૪	૮૨૭૧૬	૪૩૫૮૮
શીવવાના દોરા	૫૮૬	૪૨૬	૪૧૨૬	૨૧૨૦
સુતર એકંદર	૬૧૨૭૫	૪૬૭૧૬	૩૬૪૮૫૭	૨૫૩૫૭૬
રેશમ કાચું	૧૦૨૮	૧૬૭૦	૭૭૬૫	૧૩૬૬૪
રેશમના પીસ ગુડ્સ...	૩૫૬૪	૩૮૦૨	૧૬૨૭૮	૨૮૬૨૮
કાચું ઉન	૨૦	૨૪	૭૬૫	૪૬૩
હોઝીઅરી	૧૪૨	૪૧	૬૩૪	૨૮૦
ઉનના પીસ ગુડ્સ	૨૬૧૮	૧૭૬૧	૧૦૬૬૦	૫૬૬૩
ઉન અને ઉનના કપડા કુલ ...	૨૪૬૪	૧૨૮૩	૧૪૨૦૧	૭૩૭૬
તંબાકુ	૨૦૦૭	૧૪૩૨	૧૦૬૫૪	૬૭૬૮

એટલીક શીલીંગની સારી હીંગાઈન ગમશે કે ?

ચીજનું નામ.	ઑક્ટોબર મહીનામાં		ઍપ્રીલથી ઑક્ટોબર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
રમઠડા	૩૫૭	૪૩૬	૧૮૮૬	૩૧૦૩
છત્રીઓ	૧૧૫	૪૩૬	૧૨૧૪	૬૪૨
છત્રીઓનો સામાન	૫૪	૩૨	૭૧૦	૫૦૭
લાકડાં...	૫૬૪	૧૦૩૦	૫૫૧૬	૬૬૫૮
કુલ આયાત	૧૫૭૭૭૭	૧૬૫૨૪૫	૬૨૨૮૦૬	૧૦૪૪૨૭૩

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૧૨૫	૨૫૧	૧૧૬૮	૧૬૪૩
ઘસ કરવા માટે રેસા	૧૩૮	૬૬	૧૧૬૪	૬૫૮
મીણબત્તી	૨૭૧	૪૨૪	૧૪૮૦	૨૨૦૭
સોલ્ટ પીટર	૭૧૨	૨૦૦	૬૧૬૦	૨૬૨૫
કોલસા	૩૪	૭૩૩	૪૦૩	૩૬૬૨
કૉફી	૮૫૪	૨૧૧	૫૭૮૭	૧૨૬૭૦
કાથો, (સાદરી)	૩૪૦	૪૨૫	૧૩૨૦	૪૨૫૯
દોરડાં	૧૩૪	૬૬	૭૫૬	૭૦૭
દવાઓ	૩૬૩	૩૫૦	૨૧૦૦	૨૩૭૭
ગળી	૬૮૪	૮૩૫	૬૬૫૨	૫૨૫૯
દોરડાં ગૅાંઠાં	૩૬૫	૧૧૭૦	૩૧૨૫	૫૩૮૩
લુગડા, ચામડા વિગેરે રંગવાના ચાલ્સે કુલ	૧૬૭૯	૨૩૮૪	૧૫૫૭૪	૧૬૨૬૫
ફળ ને શાક	૩૫૬	૪૮૩	૨૯૦૪	૩૩૪૬
ડાંગર	૨૦	...	૬૨૩	૧૩૦૮
ચોખા ઘઉં અને બીજી જાતનો દાણો કુલ	૪૪૩૦૪	૧૧૬૫૯	૩૧૦૨૮૬	૬૩૬૮૩
ઘઉંની	૨૮૫૩	૧૮૫	૬૫૧૩૬	૧૨૨૬
ઘઉંનો લોટ	૬૮૮	૧૨૧૭	૪૧૫૦	૮૦૮૨
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૫૦૬૨	૧૬૩૮૭	૩૬૭૭૨	૧૫૦૦૬૪
લાખ	૨૬૧૬	૩૪૧૬	૨૧૦૮૮	૩૬૩૬૨
કેળવાયલાં ચામડાં	૧૩૬૧૨	૧૨૬૯૬	૪૧૭૬૨	૬૦૨૩૬
દારૂ	...	...	...	૭
રબ્બર	૫૬૮	૬૩૦	૧૭૩૫૬	૫૪૫૯
અાતર	૫૫૯	૧૪૧૫	૨૭૧૪	૫૭૮૦
ગેંગેનીઝ ઓર	૬૭૩	૫૬૯	૪૨૬૧	૩૧૬૦
ધાતુ કુલ	૭૪૩	૬૭૦	૩૪૧૬	૫૬૦૧
અબરખ	૬૮૪	૧૧૪૭	૬૨૩૨	૫૩૬૬
દીવેલ તેલ	૭૫૭	૬૮	૩૭૦૬	૫૬૫
કોપરેલ તેલ	૨૪૧૨	૧૧૬૪	૬૫૬૦	૮૮૭૬

વર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇંડીયન ટ્રેડ જર્નલ.		
આઇ. ૧૬૭	પંજાબની એક પેઢી.	કેપરેલ, અને કેપરેલ તેલ પુરું પાડનર પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૬૮	રતનાગીરીની એક પેઢી.	અભરખ ખરીદનારની સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૬૯	મુલતાન (પંજાબ)ની એક પેઢી.	હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટ તરીકે મોટર કંપની સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૭૦	જાનપુર (યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સ)ની એક પેઢી.	ગાદીમાં ભરવાને છાંલા ખરીદનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે. જેનો તૈયાર માલ લગભગ ૧૦ હજાર મણ જેટલો છે.
,, ૧૭૧	શીકારપુર (સીન્ધ)ની એક પેઢી	કાપડ, લોઢું, એક્યુમીનીયમના વાસણો, સ્ટેસનરી અને પચ્ચટણ સામાન બનાવનાર કારખાનાઓની સાથે સંબંધ બાંધવા અને એ ચીજોનું સીન્ધના પ્રાંતમાં વેચાણ કરવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૭૨	કલકત્તાની એક પેઢી.	નેપાલનું ઝાડું, ખાતળું અને ટકડા લાકડાનું વેચાણ કરવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૭૩	રંગુનની બરમીઝસાઇ મીલની એક પેઢી.	બરમાના સીવા હિંદુસ્તાન અને પરદેશી વેપારીઓને વાસ્તે કમીશનથી ચલાવે તેવા વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે
,, ૧૭૬	કલકત્તાની એક પેઢી.	ભીલુ અને ડુક્કરના વાળ જથ્થાબંધ ખરીદનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ૧૭૭	કલકત્તાની એક પેઢી.	ચાઇના ક્લે (China clay) ખરીદનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે.

અમ્બર મોકલનારનું નામ.		વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ.			
આઇ.	૧૭૮	માંગા (પંજાબ)નો એક વેપારી.	અનાજ એરંડી, ઘી અને ચોખા એ ચીજોમાં ઠમીશનથી ઠામઠાજ કરવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૭૯	મુંબઇની એક પેઢી.	ખાદની ગુણો (સાઇઝ ૨૪×૪૮) પ્લેઇન ટવીલ (Plain Twill) ની બનાવનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૮૧	કેરો (ઇજીપ્ટ)ની એક પેઢી.	શણના કોથળા, હેસીન ક્લોથ (Hessian Cloth) સુતર, અળશીનું તેલ વગેરેમાં હિંદુસ્તાનની પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૮૨	પોર્ટસેઇડની એક પેઢી.	ઇજીપ્ટ અને સુડાનની ગ્રનાવર, ખાંડ, લોટ, ચોખા, હોર્યસીંગ, ગીણ્બત્તી, શણના કોથળા, ચખા, વટાણા, સુતરાઉ કાપડ, સુતર બ્રુચ અને બુટ વગેરે મોકલનાર પેઢીઓની સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૮૮	ન્યુયોર્કની એક પેઢી.	સેનટોનાઇન (Santonine) ના બોટ પુશ પાડનાર પેઢી સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૯૦	કલકત્તાની એક પેઢી	સીટ્રલસ કોલોસીનથ (Citrulless (Colocynth) નું તલ, નામસીડ ઓઇલ (Neem seed oil) સફેદા અથવા લખનૌ મેલન સીડ ઓઇલનું (Safeda or Lucknow-melon) seed oil તેલના વેપારી સાથે સંબંધ રાખવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૯૧	અલીગઢની (યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સ) એક પેઢી.	ઉનની ટોપી બનાવવા માટે હુંફાતાતણાનું ઉન પુરું પાડનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

નંબર મોકલનારનું નામ.		વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ.			
આઇ.	૧૯૨	બેલગ્રેડ (સરવીઆ)ની એક પેઢી.	સરવીઆમાંથી કાચી ચીજોની આયતા કરનાર અને હિંદુસ્તાનમાંથી કોફી, ખાંડ, ચોખા, ચીજોની નિકાશ કરનાર હીંદની પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે
,,	૧૯૩	ચીકાગોની (યુનાઇટેડ સ્ટેટીન્સ ઓફ અમેરીકાની એક પેઢી.	એકસપોર્ટ અને ઇમપોર્ટનું કામકાજ કરવાનું ઇચ્છનાર હિંદુસ્તાનની પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૯૪	નેપલ્સ (ઇટાલી)ની એક પેઢી.	એકસપોર્ટ અને ઇમપોર્ટનું કામકાજ કરવાનું ઇચ્છનાર હિંદુસ્તાનની પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,	૧૯૫	સુરતની એક પેઢી.	કાશીદા (Kashida) નામનું કપડું પુરૂ પાડનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,	૧૯૬	કલકતાની એક પેઢી.	દાડમની છાલ મોટા જથ્થામાં ખરીદનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,,	૧૯૭	કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ (Turkey in Europe)ની એક પેઢી.	ગુણો નિકાશ કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

નોટ. "ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી મા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેવી બાતમીઓનો જવાબ આપવામા આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમાં જે કેસોએ 'ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સંધુ' ડાયરેકટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરનુ નામ તે કાગળમાં લખવું).

મેટેલીક શીલીંગથી બાંધવામાં આવેલ ગોલ છે.

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો

એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ડબ્બીમાં પેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબઝાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પડતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહોળું થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ એાનરેબલ શ્રી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી એક આંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

										રૂ.	આ.	
	બ્રાઈટ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી ૧૪૪ ટીકડીના					...	...	...		૦	૧૫	૦
	ડાયમંડ	,,	,,	,,	,,	...	...	...		૧	૪	૦
(Red)	રાતી	,,	,,	,,	,,	...	...	...		૧	૬	૦
	ચીપ	,,	,,	,,		...	...	...		૦	૧૦	૦
	ગ્રીન (લીલી)	,,	,,	,,		...	...	...		૧	૪	૦
	ક્રોમસીયલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી		,,	,,		...	...	...		૧	૬	૦
	બ્લ્યુ ઈન્ક	,,	,,	,,	,,	...	...	...		૧	૪	૦
	વાયોલેટ	,,	,,	,,	,,	...	...	...		૧	૦	૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હરફો મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી બીલકુલ રેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ વાપર્યા હશે, તો પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશો કે શાહી કઇ સારી ને કેટલી સસ્તી છે?

એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મોકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથાબંધ લેનારને ઘણું સારૂં કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઈ ખાતેની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખોઃ—

સ્વરાજ્ય વિશે.

સર્વના હૃદયમાં દેશહીત માટે નવું ચેતન સ્ફુરાવનાર હીંદ નાયકોની છબીઓ દરેકે દરેક કુટુંબોમાં સ્વદેશ સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માતૃભક્તિનો ઉત્કર્ષ સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા ગૃહન અલંકૃત કરનારા આર્ય વીરરત્નોના ગ્લેઝડ આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર ૭૫ જાતના પોસ્ટ કાર્ડ સાઈઝના જુદી જુદી જાતના વીરરત્નોનાં ફોટા તૈયાર છે. જેની કીંમત સાધારણ તથા ગરીબસ્થીતિના લોકોપણ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આદેશથી કીંમત તદન જુજ રાખવામાં આવી છે.

પોસ્ટકાર્ડ સાઈઝના દરેક ફોટાની કીંમત અધી આને; ૨૪ કાર્ડના બાર આના; ૫૦ કાર્ડનાં રૂા. સવા. ૧૦૦ કાર્ડના રૂપીઆ સવા બે. ટપાલ ખર્ચ અમો આપીએ છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩,

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

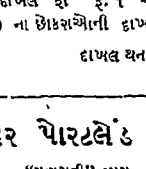
સારી કમાણી કરવાના એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલણા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્સીઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પાકુ નામું, સર્વ પ્રકારના વ્યાજ, મુંબઈમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામાં આવે છે. શીખવવાનો વખત સૌને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામા આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. બોરડીંગ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવુ

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ

હમારા સીમેંટ હીંદુસ્તાનમા બાયાત થતા સાસામા સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને બહુલીતા બાતાઓમા વપરાય છે એનુ પેકીંગ એક એક હદરવેના મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી પીપ કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી બ્યપરા સાકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

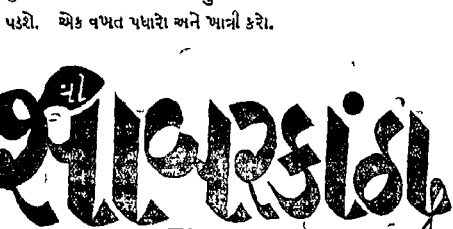
તાતા સન્સ એેન્ડ કું

એજન્ટસ,

નવસારો બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઈ.

નિરાશ થવાની જરૂર નથી

પરંતુ જો અન્ય વીશીઓમાં, ભોજન ગૃહોમા કે હપકાદાર લૉજોમાં, અને ખુદ પોતાને ચેર પણ, અહીંના જેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટફુલ રસોઇ જમવાની આશા રાખશો તો જરૂર નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પધારો અને ખાત્રી કરો.

કે. ખુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ —

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિયોમાથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જઠરાગ્ની સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અમૃત જેવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમા) રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ કેરોસ્ટીક અને કેમાઇક દવાઓથી કુદ્ર સમય માટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને પોતાનુ કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની વ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન બરાબર પચાવે છે

નોટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવારોગ લાગુ થઇ શકતો નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦

ફ્લીસેરો ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) મગજના જ્ઞાનતન્તુઓમા અને મગજના મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ફ્લીસેરો ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે અને જ્યારે તેનુ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ ઘટી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સંખ્યાબંધ દરદો ઉત્પન્ન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે મદદ આવે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખોવાઈ ગેલ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને મગજનો કે અંગબળનો ઘસારો વિશેષ જણાતો હોય તેમણે અમુક આ દવા વાપરવી કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)

" ૦—૧૪—૦ નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કુંપની.

ની

અદભુત શોધ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ—ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ.

"ડાયાસ્ટેસ્યમ" રોટલી, પુરી, વગેરે દરેક ખોરાક માટે,
એક શેર "ડાયાસ્ટેસ્યમ" નો એક મણ આટા સાથે મેળવી ઉપયોગ કરવાથી ખોરાક એકદમ હલકો અને ઘણોજ સ્વાદીષ્ટ બને છે અને પાચન શક્તિ વધારી લહેજતદાર બનાવે છે, અને ખોરાક ખાટો પડી જવાની અગર બગડી જવાની બીલકુલ ધાસ્તી રહેતી નથી. કીંમત, રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૦-૧૨-૦.

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" સાત્વિક ખોરાક, એ ઉછરતાં બાળક, વૃદ્ધ અને અશકત સ્ત્રી પુરૂષો, બચ્ચાંની માતાઓ, કામના બોજાને લીધે કંટાળેલા ધંધાદારીઓ, વીદ્યાર્થીઓ વકીલ, બારીસ્ટરો વગેરે મગજ મારી કરનારાઓ તથા જેઓની તબીયત અવાર નવાર કંઈને કંઈક નરમ ગરમ રહે છે, તેઓને માટે અમુલ્ય આશીર્વાદ સમાન છે.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" એ શરીરમાં હાડકાં, માંસ, લોહી વધારનાર અને મગજને પોષક અને જલદી પચી શકે તેવો ખોરાક હોવાથી ક્ષય તથા બીજા ભયંકર દરદોમાં એક અત્યુત્તમ ખોરાક છે. તે શરીરનો બધો મજબુત કરે છે, વજન વધારે છે અને કેવત ટકાવી રાખે છે એટલે દરદોની બીલકુલ અસર થઈ શકતી નથી.

સવારના પ્હોરમાં ચાને બદલે "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા પીવાથી તમોને નુકશાન થવાને બદલે ફાયદો થાય છે, કારણ કે તે સ્ફુરતી લાવી આળસ ઉડાડી ક્ષુધા વધારવાને બદલે વધારે છે. તમો ચાથી શું નુકશાન થાય છે તે સુમજો છો છતાં ચા છોડી શકતા નથી અને ચાના ગુલામ બની બેઠા છો તે ચાની ગરજ સારનાર સર્વ પ્રકારે ફાયદોજ કરતા આ "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા તમો શું નહીં પીઓ?

કીંમત રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૧-૪-૦
વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ધી બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.

૫, એલાસીસ રોડ, ભાયખલા,—મુંબઈ.

C. B.

કર્ણીક બ્રધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણીક	એગ્યુ મીક્ષ્ચર	(તાવમાટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	એગ્યુ પીલ્સ્	(તાવ માટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણીક	ટોનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	કફ મીક્ષ્ચર	(ખાંસી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	કોલેરા મીક્ષ્ચર	(પડ્યો માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણીક	ઇન્ડો બામ	(શરીરના દુખાવા માટે)	...	...	...	૦—૮—૦

બીજા દવાને માટે લખો.

(૪૮) Tel. "Kadki" Bombay—કર્ણીક બ્રધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ.

તલ્વારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની
અને જાણીતી

મારવાડી
બજાર
મુંબઇ.

મહાલે એન્ડ કંપની.

પીલાયતી
ફીસ્તી એકરની જાણીતી
થયલી હાથી છાપની હકેરીઅત
બિગલોર, સાઈકલ, મીરઝાપુર, વીગેરે
તથા બગ્ચાંના ફેન્સી કરેસ્રો તેમજ સાથી જરીની તથા
નવી તરાહની ઇંડ્રુ કેપ તથા વીક્ટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓનો
બંનવર જલ્દી હમારે ત્યાં હાલ મેસ તયાર છે તે લોઈ
જવાને ચુકશો નહીં.
બહારગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.
Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vascs, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
C A R
&
Accessories
To buy from us.

Telegrams:- "AIRSHIP" Bombay.

MAKE US PROVE IT
BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેનો તફાવત કોઈ કહેશે કે?

હા કે ૮ લો!

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ સાહેબ?

કાને સાંભળેલું સાચું માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઈને ખાત્રી કરવી પડે છે અને વખતો વખત જાતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતાં ન કોઈનું માનવું કે ન કોઈનું સાંભળવું પણ સીધાજ મેસર્સ હરર્ટ રોડપર વંદ્રાવન મેનશનમાં "ધી ઈસ્ટર્ન મોટર હાઉસ" માંજ જવું જ્યાં મોટરકાર અને તેને લગતો તમામ સામાન કીફાયતે પુરો પાડવામાં આવે છે. ખાત્રીન કરી હોય તો હવે કરી જુઓ.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,
Can you send us your address? Our's is,
THE EASTERN MOTOR HOUSE,
11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,
BOMBAY.

C. B. 197.

PLEASE REMEMBER

MANEKLDL GORDHANDAS,

Offices –
Kapasia Bazar
AHMEDABAD.

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores.

Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c., Spinning & Weaving accessories, Healos Reeds, Yarn & Hardware.

Dept.,

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require.

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.

Satisfaction Guaranteed.

Telegrams :—
"Pramashaw"
AHMEDABAD.

Code :—A. B. C.
5th Edition.

C. B. 217.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઈથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનુ દુખવુ, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનુ ધુજવુ, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત જુવાનીમાં ટુકી નજર, ગોઠણનુ દુઃકાણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઈથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ ની શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનને'દ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્ય મુત્રવ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનને દ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાળ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના ગોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું ક ને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાળ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિશાળ કરવાનીશ'કા થાય છે; આવી સ્થિતિમા સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાળ ઘણીજ ગરમ, બળતા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમા બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિસાળ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણુ ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પિસાળમાં થતી દરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનને દ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાત આપી સ્ત્રી પુરૂષને નવી જુવાની આપે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

બહુધરા લોકો જનને'દ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાની હીલચાલ વગર થોડા વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનને'દ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઈજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનને'દ્રિયના સઘળા અગત્યના કામ કરતા કલણીમાતથી છુટા થવાને અને આંતર હાની ઈજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણો વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમા કાંઇ કચરો હોય અથવા ભુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તથુમ મારતી હોય કે ઈજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતા હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વાર વાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનને'દ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતા વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનને'દ્રિયને ભવિષ્યમાં ઈજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે તે જનને'દ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનને'દ્રિયમાં બરાબ મુત્ર રહેવાથી ધીમી ફરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફક્ત આઠ ઔંસની બાટલીમા વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર ડ્રેગિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે કોઇપણ કારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ત્રીટ, ન્યુ યૉર્ક—અમેરિકા.

(૩૮) Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, NEW YORK U. S. A.

માયાળુ માતા.

માયાળુ માતા પોતાના સ્તનપાનથી બાળકોને રૂષ્ટ પુષ્ટ અને કાન્તિવાન બનાવે છે. તેમ—

મદનમંજરી ગોળીઓ.

તેનું સેવન કરનારાઓને રૂષ્ટ પુષ્ટ, ધૈર્યવાન, કાન્તિવાન અને બળવાન બનાવે છે. તેના સેવનથી રક્ત દોષ, સ્વપ્ન દોષ, વીર્ય વીકાર, નસોની કમજોરી, શરીર અને મનની નબળાઇ, સ્મરણ શક્તિનું ગુમ થવું, વાંસાની ફાટ, હાથ પગની કળતર. તથા દાહ, અરૂચી, અલ્પાગ્નિ, હસ્તની કંપજીઆત વીગેરે તમામ દરદો દૂર કરી મનને ઉત્સાહી તથા આહોશ બનાવે છે.

કીંમત ગોળી ૪૦ રૂપી ૧ નો રૂા. ૧.

(૮) વર્ષદ વીધા નામનું દળદાર પુસ્તક મફત મળેછે.

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઑફિસ—જામનગર—કાઠીઆવાડ. બ્રેન્ચ નં. ૧૮૭ કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ

સરકયુલર નં. ૪.

ધી ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

જોઇએ છે,

દરેક હિંદી રેલ્વે ઉતારૂએ જાણવું:—

૧. કે જ્યારે એક રેલ્વે કુંપનીનો નોકર અથવા રેલ્વે પોલીસનો માણસ ઉતારૂઓના વર્ગમાં બીચેવાંચ એસાઇવાને સબબાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરતો અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે.

૨. કે આ હકના જ્ઞાનનો અજાણ ઉતારૂઓમાં ફેલાવો કરવાની દરેક જાણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૩. કે પોતીકા ને પોતીકા કરતાં બીજા નસીબદાર ઉતારૂ-ભાઇના સ્વાર્થને ખાતર આ હકનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક જાણેલા ઉતારૂની ફરજ છે.

૪. કે હિંદ દરેક તેના બેટા, ને પછી તે પહેલા વર્ગનો કે બીજા વર્ગનો ઉતારૂ હોય, તે સર્વ કે તેના ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ વાજબી રીતે વર્તવામાં નથી આવતું તો તેની મદદે જવા ઉમેદવાર રાખે છે.

૫. કે ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ્ એસોસીએશન નામની એક મંડળી છે તે કોઇ પણ ઉતારૂને રેલ્વે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને ઉપલી મંડળીના ઓનરરી સેક્રેટરીને નં.૨૬૧-૨૬૩ ઓરા ઘનશ્યામ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ સભી જણાવવું.

૬. કે દરેક ઉતારૂએ રેલ્વે કાયદાઓ મુસાફરી કર્યા પહેલાં જાણવાની જરૂર છે.

ઓરા ઘનશ્યામ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

લી૰ સેવક,
જીવરાજ ગોકલદાસ નેણશી.
ઓ. સે. સેક્રેટરી.

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યાર પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ માં ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૪ ને સં. ૧૯૭૨ માં ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પશુ ઘાસ-ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડ્યાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હંમેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાનો દરવાજો ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંભકુંભના ચાંઠલા કરેલી, શીંગડે લીલા કૂટકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુકી ગયેલી દશ પંદર ગાયો એકઠી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજી ઉનાળાની ખરી મોશમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે કેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટોકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુંઝવેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કડબ ખરીદ કરવા તથા દાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણુંજ ચાહના ધરાવનારૂં છે. આવા દેશહિતૈષી પરમાર્થિક ખાતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદ્વ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશો-

જરા જોશો કે? ક્યાં! અનાથ બાળકો તરફ—શું!

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને?

ધાર્યો—અને બચાવો તેજ બચશે

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભુ કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બંધાની અમર નામના મેળવો.

લખો.
ઓ સેક્રેટરીઓ,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
વઢવાણ કેમ્પ.

(૪૦)

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગર —મીણબત્તી, સાબુ, રંગ, વાર્નીસ, ગીલીટ સામેટ વગેરે ૧૩૦૦ હુન્નર કીમત ૨-૮-૦

હુન્નર પ્રકાશ ગ્રોટો —દીવાસળી, કાચ સુધી સેટ, અહીં વગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કી ૩ ૧-૮-૦.

હુન્નર સંગ્રહ —ઉપલાગા ઉપરથી શોધના, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી એજન્સીનો ઉત્તમ અભીપ્રાય મળ્યો છે)
કીમત રૂ ૧-૮-૦

સાબુનો હુન્નર —સરસ્ત બનતા સાબુ, બાર સોપ, ટોઇલેટ સોપ, સેવીંગ સોપ, વગેરે હુન્નર કીમત રૂ ૦-૬-૦

હુન્નર માલીકા —૧-૨-૩ હેર ઓઇલ, અત્તર, લવેન્ડર, પોમેડ, સોપ, લાઇમજ્યુસ, ખામ, એન્ટુમોક્ષચર વગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીમત રૂ ૧-૪-૦

હુન્નર દર્પણ—૨-૩-૪-સુધી નેપો, સેટ પેનશીલર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કેમીકેલ્સ, જર્મન સીલ્વર અતરો, રંગ, વાર્નીસ, સ્પેટ, હેરડાઈ, બાર સોપ, વગેરે હુન્નર. કીમત રૂ ૧-૦-૦

હુન્નર કળા જ્ઞાન —અગરબત્તી, સાઈ, ટોન ગીલીટ, કાચની આરસી, સોના રૂપાનુ પાણી વગેરે હુન્નર કીમત રૂ ૦-૬-૦

કેટેલાગ્રાફીક હુન્નર —કીમત રૂ ૦-૬-૦

હુન્નરમાળા નવીન —કીમત રૂ ૦-૪-૦

પોસ્ટેજ જુદુ

લખો —હુન્નરોદય બુક ડીપો.
હુન્નરના પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ બનીઅન રોડ (ડી) મુંબઈ ના૦ ૯.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાઇટેલીઆ–નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શકતી વર્ધક ખોરાક.

કેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

કેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણ હેર ઓઇલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ એફ. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જથ્થાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (પેટંટ મેડીસીન, પ્રોવીઝન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)
દીલ્હા બીલ્ડીંગ—ભુમામસજીદ—મુંબઇ.

વાંચો ! મંગાવો ! ! વાંચો !

આજે આઠ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીકળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમાં રેવન્યુ ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી શાકભાજીના વાવેતર ક્યારે અને કઇ મોસમમાં કરવાં, ખેડુતોએ શેઢું ખર્ચ કરી ઉપજ કેમ વધારવી વિગેરે વિગેરે વિષયોથી ભરપુર આ એકજ માસિક છે. નમુનાને અર્થે મંગાવવાથી મફત મોકલવામાં આવે છે. વાર્ષિક લવાજમ ફક્ત રૂા ૨) બે રૂપીઆ રાખવામાં આવેલ છે. લાયબ્રેરીને રૂા. ૧–૮–૦ દોઢ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામાં આવશે, માટે વ્રસ્ત નમુના માટે લખો—

ઉપરાંત અમો એ ખેતિવાડીને લગતાં નીચે જણાવેલા પુસ્તકો બહાર પાડયા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ ખપી જવાથી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે —

૧	કુણજાડ કુલબાગનું બગીચાનું પુસ્તક.	કીંમત રૂા. ૧–૧૨–૦
૨	હિંદુસ્થાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત.	,, રૂા. ૧—૪–૦
૩	ખેતર, ખેડ તથા ખેડનાં ઓજારો વગેરે.	,, રૂા. ૧—૪–૦
૪	પાણીની શોધ તથા તેનાં ઉપયોગી સાધન	,, રૂા. ૧—૮–૦
૫	ખેતિના ધંધામાથી પૈસા કમાવાની કુંચી	,, રૂા. ૧—૦–૦
	(આ પુસ્તકમાં જુદી જુદી જાતના ખાતરોનો સમાવેશ થાય છે)	
૬	દેશમના ફીડા ઉભેરવાની તથા કેતકીનું વાવેતર કરી રેસા બનાવવાની રીત.	,, રૂા. ૦—૬–૦
૭	ક્યારામાં પાણી વધારવા માટે ઓરીજ કરવાને "ખેતિવાડી–વિજ્ઞાન"નો ખાસ અંક	,, રૂા. ૦—૪–૦

સાથે તંદુરસ્ત દેશી શાકભાજીનાં બીયાં પણ વેચીએ છીએ.

દુલેરાય ઠોટાલાલ અંજારિયા, શાહીબાગ–અમદાવાદ.

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

અંગનું ઘાટી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં વેદના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવાં, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઇ જવું, ઓપર અભાવો ધાતુનું તુરત રખલીત થવું. શરીરનું તવાઇ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમોઃ—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે; ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્રી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઇ વધારે છે અને ઓરાડી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ઇત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે ડૉ. ગોળી ૩૦ ની ડબ્બીના રૂા. ૨૫) ફાયદો ન થાય તો એક પણ શબ્દ પુછ્યા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિખાયેલ શરીરનો બાંધો સ્તન વિગેરે અવયવોને ફરી દૃઢ કરે છે, ઘાસણી ધુપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે. ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવારોગ અને તે પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. ડૉ. ગોળી ૩૨ ની ડબ્બીના રૂા. ૫.

એક ડબ્બી વાપે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામા આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,

કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of rulingchiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufactures in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts, interesting account of Native States and Political division of India and up-to date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customery Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or Shillings 15.

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishmentslocated in Japan with notes for tourist's use. Price Rs. 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS:—

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:— RAJKOT, (INDIA.) & Branch:— BOMBAY. P. O. Box No. 457.

વીલાયત કયાં જાઓ છો?

જરા પેહલા તમારા ઇંડિયામાં તો નજર કરો, જુઓ વીલાયતના સેન્ટને વીસરાવે તેવું.

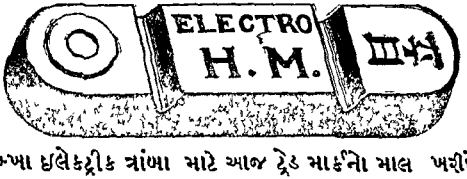
સેન્ટ વીટેલા

અહીંજ મળે છે કે જે ઉંચા ખાનદાને ઇંગ્રેજ કુટુમ્બો પણ હોંસે હોંસે વાપરે છે. તમે એક બાટલી વાપરી જુઓ અને અમો ખાત્રીથી કહીયે છીએ કે વીલાયતી સેંટનો તમારો મોહ ઉતરી જશે.

કી. શીશી ૧ ના રૂ. ૨)

(૬૦) ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું.

પાયધુની—મુંબઇ.

ચોખ્ખા ઇલેકટ્રીક ત્રાંબા માટે આજ ટ્રેડ માર્કનો માલ ખરીદો.

ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ,

(કુહારા શોજી કયશા લીમીટેડ.)

જાપાનમા રજીસ્ટર્ડ થયલી

થાપણ..... ....યેન ૧,૦૦,૦૦,૦૦૦

હેડ ઑફીસ કોબે, જાપાન.

આયાત તથા નીકાસ કરનારાઓ તથા સ્ટીમરોના માલેકો.

ધી કુહારા માઈનીંગ કંપની લીમીટેડ.

થાપણ..... .. ..યેન, ૭,૫૦,૦૦,૦૦૦

પૂર્વ વિશ્વવૃતમા ત્રાબું, સોનું રૂપું, જસત, સીસું વગેરેની મોટામાં મોટી ખાણોના માલેકો અને પીતળ, મોરથુથુ, તેમજ ખાણોને લગતા સાચાઓ અને ઇલેકટ્રીક મશીનરી વગેરે બનાવવાના મોટા કારખાનાના માલેકો.

શાખાઓ

ઓસાકા	બ્યુએનાએર્સ	સાઇની	ડાલ્ટન,
ટોકીયો	લ ડન	વલાડી વૉસ્ટોક	મુકડેન
યોકોહામા	પારીસ	હાર્બીન.	ટીએનસીન
ન્યુયૉર્ક.	બર્લ	સીંગાપોર	હાકો
સાન ફ્રાન્સીસકો	પોર્ટ સૈયદ	હાગકાગ	કલકત્તા
બટેવીયા	રોમ	રો ગહાઇ	

વગેરે, વગેરે

કોઈ પણ વ્યાપારને લગતી પુછપરછ કે તપાસનો સાભાર સત્કાર થશે

તારનું સરનામું. મુંબઇની શાખા

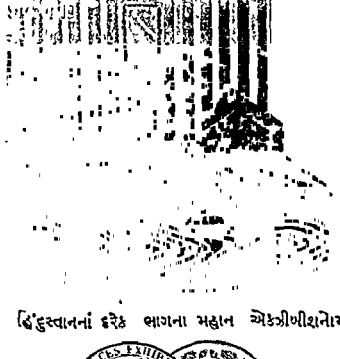
" કુહારા કંપની," ૧૩૭ એસપ્લેનેડ રોડ, કોટ

ટેલીફોન ન. ૩૬ મુંબઇ

C B 863 (૬૫)

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's Travelling Despatch box.

TRADE MARK

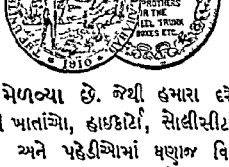
સ્થાપના ઈ૰ સ૰ ૧૮૭૪ માં થઈ.

ખાસ મુંબઈના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ટ્રંક અને દરેક જાતના બૉકસ બનાવનાર.

હિંદુસ્થાનનાં દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના

ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉકસ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની ઑફીસો અને પહેલીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉકસની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જમીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કૅટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેકટરી કેમ્પ કરાંચી. ઓ. રૂમ ના૰ ૬૭-૬ હોરનબી રોડ, મુંબઇ.

(૧૯૬૩ ના ઇંડીઅન કંપનીઝ એકટની ૭ મી કાયદાની ૬૮ મી કલમને અનુસરીને મંદેહનજરને બાકી એક ચાદી મુબઈની સ્ટોઈટ સ્ટોક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનો લીમીટેડ.

(જે ૧૯૧૩ ના સાલના ઇંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

સતાવાર થાપણ.... .... રૂા. ૫૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ.... .... રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરોમાં વહેચાઇ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ પગાર કરવાની છે:—

રૂ. ૩) અરજી સાથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂા. ૫) થી વધુ નહીં એવા કોલથી, જે કોલ શેર નામ ઉપર કીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમાં નહી, એવે અંતરે અને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામાં આવશે.

ડીરેકટરોઃ—

ઓ૦ મી૦ સાલેભાઈ કે. બરોડાવાલા, મીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ.)
સર હુકમચંદ સરૂપચંદ, નાઈટ, બેંકર અને મીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે. સેન-ગુપ્તા, એમ. એ., બી. એસ. સી. (હલ૦) બી. એસ. સી. (બાબુને લગતી) એમ. એસ. સી. (બરમી.) એમ. આઈ. એમ. ઇ, એફ. જી. એસ. ભુસતરશાસ્ત્રી, કલકતા.
મા૦ રતનલાલ એમ. મોદી, બી. એ. એલ. એલ. બી, સોલીસીટર અને નોટરી પબલીક (મેસર્સ માળવી મોદી, રણછોડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ કપીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશોતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ. એચ. એમ. મહેતા, બેરીસ્ટર ઓફ કોમર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને મીલમાલેક.
મી૦ ત્રીપુરારી બી. કંથારીઆ.
મી૦ જીનુભાઈ બી. મહેતા. બી. એ. એલ એલ. બી. બેરીસ્ટર—એટ-લો—એડ્રોસીઓ.

બેંકરોઃ—

ધી ઈસ્ટર્ન-નેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન.
ધી બેંક ઓફ ઇંડીઆ લીમીટેડ.

સોલીસીટરોઃ—

મેસર્સ માલવા, મોદી, રણછોડદાસની કંપની

ઓડીટરોઃ—

મેસર્સ બાટલીબોઈ અને પુરોહીત

ઇનકોરપોરેટેડ એકાઉંટ ટો (લંડન) હોર્નબીલ્ડ, મુંબઈ.

મેનેજીંગ એજંટોઃ—

રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.

રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—

૬૫, મેડાસ સ્ટ્રીટ કોટ મુંબઈ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone Nos:— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C, Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કઠોળ, ગળીઓ, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ખોળ, હરડાં, જેઠીમધ, જેરફોચલાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, ગુગળપાટ, સુંઠ, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅલેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—જુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બજાર કસી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત ઠામ પાડી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.
વધુ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun."

ટેલીફોન:— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩ ૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, બારભાઇ મહોલા
મુંબઇ નં. ૩.

C. B. 988.

ટેલીફ્રોન નં. ૧૯૭૦.

વારનું સરનામું રવસીયા (Ravasia

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફ્રોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ	બેઝીક અને ઐસીડ	સલ્ફર રંગ	કેમીકલ્સ
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલ્ફર બ્લેક	બાયક્રોમ સોડા
ડેલ્ટ. રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	,, પોટાશ
ડીરેકટ બ્લેક	મેલેકાઇટ ગ્રીન	,, યલો	બ્રાઉન શુગર લેડ
ડીરેકટ યલો	ઓરામીન II	,, ખાકી	લીથાર્જ કલેક
ડીરેકટ ગ્રીન	મેટાનીલયલ્લે।	,, બ્લ્યુ	ટેનીક એસીડ
ડીરેકટ પીંક	ઓરેજ II	,, કચ્છ	ઓન્ટીમની સોલ્ટ
બેઝો પરપ્યુરીન	સ્કારલેટ 3 R	વિગેરે વિગેરે.	ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
ડીરેકટ મેજેન્ટા	સાઇનીંગ બ્લ્યુ		હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા
ડીરેકટ રૂબીન	વીકટોરીઆ બ્લ્યુ		રટેનેટ સોડા
ડીરેકટ વાયોલેટ	સ્ટેપીંગ રેડ		સોડીઅમ સલ્ફાઇડ
વિગેરે વિગેરે.	વિગેરે વિગેરે.		ફ્રોસ્ટીક સોડા
			વીગેરે વીગેરે.

(૫૭)

આ માસિક નં. ૬૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ કે. એન. સેતલ- એમાં જાદવજી પીતાંબર કકરે છાપું છે અને ધી ઇન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરા માર્ક જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઇ આદ્ય ટેલીફ્રોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, ગેલક્ષ્ટ્રીટ ફ્રોટમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

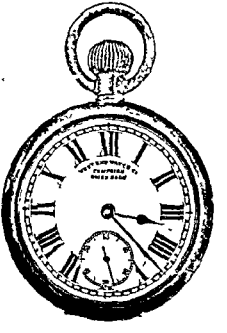
દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું. VOL. XII. FEBRUARY 1920. ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૦ અંક ૮ મો. No. 8.

SERVICE

West End Watch

give you life-long service because they are made of such excellent materials by skilled labour No other watches in India can approach them in STRENGTH - ACCURACY - DURABILITY Here is one specially recommended.

The "CAMPAIGN"

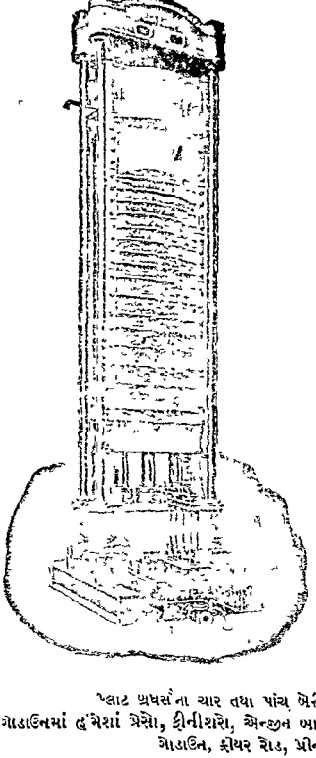
Full jewelled movement with 15 rubies, real compensation balance. SUBSTANTIAL CASES.

	NICKEL SILVER.	STERLING SILVER.
Open Face	Rs. 34	Rs. 44
Hunting	,, 37	,, 50
Half Hunting ...	,, 40	,, 53

Catalogues free on application.

West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.
ડ્રૂએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.
નાંઓ ડેર દવંળના ગોદાલો, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખય સપેશીએલીટી ડંકન સટુઅરટ એંડ કુાં૦ લીમીટેડની રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ પ્રેસ તથા ફ્રીનીશરો તથા પમપીંગ ઇનજીનો.

દી. સી. અને એ. સી. ઈલેકટ્રીક મોટરો ના "મેરલી મેકર" ના સીલીંગ ફેનસ (પંખા) અને ઈલેકટ્રીક લાઈટના ફ્રીટીંગસ.

નવાં ૨૦'×૬×૨૮૦ ના લે-ફેસાયર બોઈલરો.

સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ બ્રધર્સના ચાર તથા પાંચ બેરીંગના જીનો તથા ઓપનર.
ગોદાડીનમાં હુંમેશાં પ્રેસો, ફ્રીનીશરો, એન્જીન બાઈલર, લેધ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ.
ગોદાડીન, ફ્રોયર રોડ, પ્રીન્સીસ ડૉક સામે.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ		પાનુ.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	...	૧ એ
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કું૦	...	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦	...	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ	...	૪ એ
ગીરગામ કેમીકલ લેબોરેટરી	...	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	...	૫ એ
ધી ઈન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	...	૫ એ
નગીનદાસ અને માણેકલાલ	...	૬ એ
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	...	૬ એ
ધી એચ્ એ૬ તાઇવાન લીમીટેડ	...	૭ એ
ધી ઈન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ.	...	૮ એ
જે. બાલામલની કું૦	...	૮ એ
પીરોમ એમ. દસ્તુરની કું.	...	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦...	...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ...	...	૧૧ એ
છબનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	...	૧૧ એ
જીવરાજ જી. નેણસી	...	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું૦ લી.	...	૧૨ એ
કુકી નટેરા ખબરો ..	...	૧૩ એ
ડા, કાલીદાસ મોતીરામ	...	૧૩ એ
ડો. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	...	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી...	...	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦	...	૧૪ એ
રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ	...	૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	...	૧૫ એ
ઇ. એસ. પાટણવાલા	...	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	...	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	...	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડયા લી.	...	૧૭ એ
ગોદરેજ બધર્સ	...	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું	...	૧૯ એ
સી. એન. દાવર્ની કું....	...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	...	૨૧ બી
ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ	...	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦	...	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	...	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી.	...	૨૩ બી
ધી બ્રીટીશ એક્સપ્રેસ મોલ્સ્ટર્સ કું.	...	૨૪ બી
કર્ણાક બધર્સ	...	૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું.	...	૨૫ બી
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	...	૨૫ બી

INDEX.

NAME OF ADVERTISER.		Page.
West End Watch Co. ..	...	1 A.
Drewet Chowns and Co.	...	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.		3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad		4 A.
Girgaon-Chemical Laboratory	...	4 A.
Amrutanjan Depot	...	5 A.
The Indian Claim Agency	...	5 A.
Nagindas and Maneklal	...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	...	6 A.
The Bank of Taiwan Limited	...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd.	...	8 A.
J. Balamal & Co.	...	8 A.
Phirose M. Dustoor & Co.	...	9 A.
The Rio Chemical Co.	...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works		11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah	...	11 A.
Jivraj G. Nensi	...	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.		12 A.
Short Advertisements	...	13 A.
Dr Kalidas Motiram	...	13 A.
Dr. D. Writer & Co.	...	14 A.
M. H. Shastri	...	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.		14 A.
State Management of Railway.		15 A.
B. L. Thosar	...	15 A.
E. S Patanvala	...	15 A.
Rangoon Samachar Press	...	16 A.
Davada & Co.	...	16 A.
The Central Bank of India Ltd.		17 A.
Godrej Brothers	...	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.		19 A.
C. N. Davar & Co.	...	20 A.
Vardhaman & Sons	...	21 B.
Goverdhandas Kursandas Hallu.		22 B.
The Indian Cement Co. Ltd	...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House		23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.		23 B.
The British Express Maulsters Co		24 B.
Karnik Bros.	...	25 B.
Mahale & Co	...	25 B.
Motilal Mulchand & Co.	...	25 B

ધ ઇસ્ટર્ન મોટર હાઉસ	...	...	૨૬ બી
માનેકલાલ ગોરધનદાસ	...	...	૨૭ બી
દાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મેહતા.	...	...	૨૮ બી
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	...	...	૨૮ બી
મણીશંકર ગોવિંદજી	..	...	૨૯ બી
સપટ & કંપની.	...	...	૩૦ બી
ઓ. કેમીકલ કું	...	...	૩૧ બી
રાજ્વૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી		...	૩૨ બી
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૨ બી
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૩૩ બી
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા		...	૩૩ બી
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ	...	...	૩૪ બી
આર. જી. કામદાર	...	...	૩૪ બી
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા		...	૩૫ બી
દુલેરાય ચોટાલાલ અંજારીયા		...	૩૫ બી
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	...	૩૬ બી
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૭ બી
ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું	...	...	૩૭ બી
ધી કુહાતા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ		...	૩૮ બી
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૯ બી
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	...	...	૪૦ બી
બાબુ રામ સાહુ એન્ડ કું	...	..	૪૧ બી
ધી નેશનલ સીમે ટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ			૪૨ બી
જગજીવનદાસ નારાયણ	...	...	૪૩ બી
શૂરજી વલ્લભદાસની કું.	...	...	૪૪ બી

The Eastern Motor House	...	...	26 B.
Maneklal Gordhandas	...	...	27 B.
Dahyabhai Ramchandra Mehta.		...	28 B.
Nanalal Goverdhandas	...	...	28 B.
Manishanker Govindji		...	29 B.
Sapat & Co.	...	...	30 B
Od. Chemical Co.	...	...	31 B
Rajvaidya Narayanji Keshavji			32 B.
Jivraj Gocouldas Nenshi		...	32 B.
Godrej Brothers	...	...	33 B
Mahuva Gauraxak Sabha		...	33 B.
Kathiawad Hindu Anathashram.			34 B.
R. G. Kamdar	...	...	34 B.
Amritlal Manaklal Davavala		...	35 B.
Dulerai Chhotalal Anjarlya		...	35 B.
Vaidya Kalyanji Harikrishna		...	36 B.
Laxmichand Dossabhai & Bros.		...	37 B.
The Parastan Perfumary Co.		...	37 B.
The Coohara Trading Co. Ltd.		...	38 B.
Gulamhussein Esmalji & Brothers.			39 B
Gujarati Hindoo Stri Mandal		...	40 B.
Baboo Ram Sawh & Co.		...	41 B.
The National Siment Manu. Co. L.			42 B.
Jagjiwandas Narayan		...	43 B.
Shoorji Vallabhdas & Co.		...	44 B

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—*૦૪*—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

———

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ. મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે

અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામા આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડ પર લખી ગ્લોબ ભાગમાં ચુકી સ્મારક રખાય છે.

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમા પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(મ. જે. ગજજરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથ્થકરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજ, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળસેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી બધી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાએ માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

ટેલોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજજર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૨૫) ૨૨-૨૪, હાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવાઓથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શુળ, ગળાંનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઢેસ, ધા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

ટુથ પાઉડર.

કિંમત માત્ર બે આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
૧૦૯, ફ્રીઅર રોડ–મુંબઈ.

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૂર્મ ભરી આપવામાં આવશે.
વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે.
જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન ફુલેમ એજન્સી

જે કુ

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે કોઇની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજાં કોઈ પણ જાતની કાયદેસર વખાપટી કરવાનું અને કોર્ટને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીઢાંઓના નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ટેલીફોન:—મુલ બીલ્ડીંગ પહેલે માળે નં. ૧૮
એડવર્ડ સીનેમાની બાજુમાં. ધોબી તળાવની પાસે દેવી રોડ—મુંબઈ.

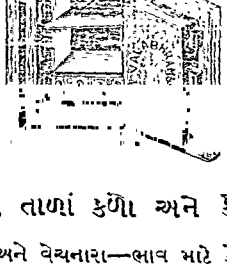
ઇન્કમ ટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ

ના નવા કાયદા પ્રમાણે વેપારીઓએ પોતાની આવકનો હીસાબ પહેલેથી મોકલવાનો છે, વળી ધરતી સ
સહ બરાબર સમજી કાયદા પ્રમાણે કામ કરવાથી વખત, મહેનત અને પૈસાનો ઘણો બચાવ થાય છે. માટે તાબડતે

નગીનદાસ અને માણેકલાલ.

એફ. એલ. એ. એ. (લંડન): એફ. ઇન્સી. ચી. ઇ
ઇન્કમટેક્ષ તથા સુપરટેક્ષ રપેસીઆલીસ્ટસ.
ટાઉન હોલ આગળ. બાગ સામે
હોમજી સ્ટ્રીટ, હનુમાન બીલ્ડીંગ. કોટ, મુંબઇ.
(૩૫) ટેલીફોન નાં૦ ૨૫૬૦.

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ત્રીજોરીઓ, તાળાં કુંચી અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મંગાવો.
કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ખોબી ગલી.
(૩૫) દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુંબઇ.

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	60,000,000.
Paid up Capital	Yen.	37,500,000.
Reserve Fund	Yen.	7,030,000.

Head Office:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kinkiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad.

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ્ ટાઈવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જાપાની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ	યેન	... ...	૬૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કરેલી	,,	... ...	૩૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	... ...	૭,૦૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઇપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન ફુચાઉ, હેંન્કો, કીઉકીએંગ સ્વેટો, ટામાન, ટેકાઉ, શેંગાહી, હૉંગકૉંગ, સીંગાપોર, સોરાબાયા, ચીમારાંગ, બટેવીઆ, મેકંગ, ટાઇકોહ, શીન્ચીકુ, ટાઇચુ, ટોકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યેકેહામા, આકો, ગીરાન, કાગી, કારેન્કો, કીલંગ, ટામસુઇ, ટોવન. મોજી, બાંકોક.

તે ઉપરાંત દેશ પરદેશ બેન્કના સંબ્યાબંધ કોરસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકો માટે ચાલુ ખાતાઓ ઉઘાડવામાં આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામાં આવે છે, જેની શરતો અરજ કીધાથી જણાવવામાં આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ—બુંબઇ,

કે. તાકેમુરા
મેનેજર.

The Indian Cotton Co., Ltd

7/9 Churchgate St. Fort Bombay.

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tariff.*

(1) Royal Exchange Assurance. Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરઘતુ ખપની

કે

વેપાર વણજને માટે

ડગલા અને સુટને માટે ધણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને લેમીંગ કાર્ડ સીલ્ક જાપાનીસ રેશમી કે સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલા માલ અને ગ્રેન્ટીમનીક્ષ ડામાસેંટ, કલોઝની, સર સુભા, લેડીઝ ડ્રેન્ડમેગ અને નેટકેશ વગેરે અમારે ત્યાં જથાબંધ તથા પરચુરણ કીમ્મત ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

જે. બાલામલ કું૰

દાણા બંદર, મુંબઈ.

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦ ૭ હોર્ન બી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમાં ફક્ત અમારૂજ એક સંપુરણ ખાતું છે, જ્યાં ઈંગલીશ ડીગ્રી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની હોસ્પીતાલમાં કામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસના રેતીનાસ્કોપથી તથા ઓફ્ટેલમોસ્કોપથી આંખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાગુ કરી આપે છે કે જે કામ બાહેર મોટી ફી બરચતાં પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છે.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લોરેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બેથી, મીસીસ બેથી, ઓનરેબલ સર એન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બેચેલર, કરનલ ફોરમેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ બુલ્ટ M. D., I. M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S., મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને બહરથા તરફથી એમની ફાઉલીયતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી હુમો પોતે અમારા બીજાથી ચાલતા યંત્રામાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધના

"કોપટોક"

બાઇફોકલ ફ્રેમ તથા તોરીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે સાંધા વગરનાં) લેન્સીસ તથા ઉંચી કવોલીટીના ગ્રેફીલીઅન પેબલસના તેમજ આંખને ઠંડક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ફાઉન ગટાપરના સીલીનડરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીલીનડરીકલ પ્રીજમેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉતમ માલ છતાં ભાવ વ્યાજબી દીક્ષાયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આંખ દુઃખવા આવવી, પાણી જવું, ખીલ વગેરે દરદો માટે ઠંડો ખાત્રીપુર્વક ઇલાજ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઈલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બધાંના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમેનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શકિત છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીઠમાંના દુખાવો, પેઢુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડોકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અનયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે. દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણું નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ થયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઈ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગગ્રજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચબુચ શક્તિને લીધે ઘણાં બેદાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇની ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગારેલું લેબલ જેના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL CO.
79, BARROW STREET,
New York, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુયોર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

ધી લક્ષ્મી આર્ટ

T HE LAKSHMI ART

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક બીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા

નવનવીન લેબલો

તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક

ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં

૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના જીવોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) સાકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

B O M B A Y.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ ભાયખલા મુંબઈ

હીસ્ટરિયા-વાયુ મુક્તા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૂર્ગી-ફેફરૂં કે વાઇથી આંકડી, તાણ, બેંચ કે ઠંડીથી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી શ્વાસ રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, ફીણના ફીણેટા, ચેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દરદ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેસ્કાને લીધે, રડવું, કુટવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર ભ્રમ, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજહાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી આવ્યો. હવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ, વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કહેતું રૂ. ૨, પો.)ક્રૂ-દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક કી ૦)ક્રા. પો-)ક્રૂ

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનાવાળા. અશોધિક હીસ્ટિરિયા-શેઠ શેરી-વડોદરા.
(૨૬)

પ્રેમચંદ કરનાજી સુરતવાલા.

વીજળીના દરેક જાતના સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

સ્ટોવ, સેન્ડ, તથા વાયરની ટોર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેલફેન, વગેરે માલ ફીક્ષાયત ભાવે મળશે.

એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૬, મુંબઇ નં. ૨.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરશી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મારારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે ણીહીડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમા ધરવામાં આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું.

ચેસ્તનજી એદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૧૯, એન્ડરઓટ, કોટ, મુંબઇ.

૬-૧૧

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધારોજીઓને માટે ટૂંકે ખરચની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામાં આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તેથી ઘણાં શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમાં લખાણ પૈસા સાથે નીચેને સરનામે મોકલી આપવા જોઈએ. અંદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમાં મોકલી આપવાં.

સેક્રેટરી, ઈંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
બૅંક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબઈ.

ચરોતરની તપખીર—ચરોતરની સર્વોત્તમ તમાકુનાંથી શ્રીમંતો માટે આસ હાથે ઘુંટા બનાવેલી.—કીંમત રતલના રૂપીયા ચાર—નમુનો મફત ચરોતર એજન્સી,
(૬૨) નડીયાદ.

" લગ્નનું પહલું " નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.
ડી. એન. શાહ, ખપાટીયા ચકલા
સુરત.

ચાવાપિ બહાર નજ પડેલી એવી મુંબઈ ઈલાકાની છુપોળાની પ્રશ્નોત્તરમાળા—ચાર આના બીલ ધીરણ માટે અંકગણીતનાં મનોયત્ન ચાર આના અને દરેક ચોપડીને હીકેટ્શન શિક્ષક તૈયાર છે.

છગનલાલ મોતીરામ શાહુ.
(૬૩) શાહુબાર—સુરત.

" રેલ્વે ભુલભમાંથી " પરાધીન મુંગા યર્ કલાસ રેલ્વે મુસાફરોના મુશ્કેલીઓ દુર કરવાને તે તમારે કોઇપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, અથવા સાહાય્ય જોઇતી હોય અથવા તમારું તમારા હિંદને લેવામાં વધારે ફેલાવો જોવો હોય તો " ઇન્ડીયન ઓર્ડ ઓફ્ ડાઇરેક્ટરસ " ના ઉપરીપણા નીચે સ્ટેટ મેનજમેન્ટ ઓફ્ રેલ્વેઓ સ્થાપમામાં આવ્યું કરવું. આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદૃગૃહસ્થ પાસેથી મળશે:—

જીવરાજ જી. તેનસી
ધી ઇન્ડીયન પેસેનજરસ એન્ડ ટ્રાફીક
રીલીફ્ એસોશીએશન,
બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઈ.

અમારાં ધરાકો કોણ છે ?

હીમ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, જી. સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજા ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી. આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, જી. એસ. આઇ, અને બીજા રાજ મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુખ્યાલા હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ સેસન્સ જજો, કમીશ્નરો, કમાન્ડીંગ ઓફીસરો, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઈસરોય સાહેબના ઓનરરી એ. ડી. સી. લેફ્ટેનન્ટ, માઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના હોમસ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટંટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસરો, રેપ્યુટી કમીશ્નરો, કલેક્ટરો, મુખ્તેદારીજ એજ્યુકીયરસ, મુખ્તેદારીજ વાઇસરીગલ અસ્ટંટ, (દીલ્હી) રેલ્વે મેનેજરો એકઝીક્યુટીવ એન્જીનીયરો દીવાન બહાદુરો, રાવ બહાદુરો, જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ, મુખ્તના માજી પોલીસ કમીશ્નર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોન્ગ્રેસના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, બેરીસ્ટરો, ડેપ્યુટી રજીસ્ટર જનરલ ઓફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરજ્યન જનરલ સર ક્યુથેસ પાકી. કે સી એસ. આઇ, એમ ડી. લંડ ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાલા પ્રમુખ હતા તે સ્પેશીયલ રેડ ક્રોસ વોર હોસ્પીટલ, કે જેમાં મેજર ઓનરેબલ સર, એફ્. સ્ટર્લ્ હી આઇ. ઇ. કલકત્તા તથા મેજર એ ઇ વાલ્ટર આઈ. એમ એમ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ઠાકરો વ્યવસ્થાપક હતા તે એ ધી સરકારી હોસ્પીટલ, (યુરોપીયન સીવીલ સરજ્યનો. લેફ્ટેનો, કેપ્ટનો) (આઇ એમ. એસ.) એમ. ડી અને વિવાધ ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, ક્રોકેજેના પ્રીન્સીપલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો તથા બહાર બહાર દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે.—

આદશાહો ચાકુતી.

અમે તે કારણથી ઝુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરવાતન કાયમ રાખે છે આ રાજવંશી યાકુતી વર્ય ચિકારના તમામ બ્યાધી મટાડે છે અને વીર્યં વૃદ્ધ બનાવી ઝટ પુરવાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ લુગાવનારી માફક એરોવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી આસ ભલામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજીની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળાની ડબ્બી એકના રૂા. ૬૬.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ—રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને ગરમ છ ગાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ" ખારે આવકાર પીણું છે. બે "ટીકલીઓ" ભુકો કરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ થાય છે. કી. ૧ ટ્યુણના આના ૮.

હમારી શુગર કોટેડ કવીનાઇન કેસકેરા વેજીટેબલ લેકસેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઇ મધ્યે મારકીટમાં હવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ વાડી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

૨૧) "ટીકલી" બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુબઇ. નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રો

સંધીવા અને ગાઉના દરદો માટે આ એક ધણુજ અસરકારક રામબાણ અને ઝટપી ઇલાજ તે હવા નામનુ છે. એ તેલ વા, ચેન મારનો વા, તમામ જાતનો સંધીવા, સાએટીકા, ગાઉ, ઝડની, કરતલ, આકાર નસોનુ ચાણું, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને ગરદનનુ દુખવું, બરડાની ફાટ, બથાઓના નબળા પડેલા પગો ગુહ્યનો ગ્રંથિ, સુજેલા તથા ગઠ્ઠા ગયલા સાધા અને હાડકા અકરસાત, લમબેગો, લકવો, લચક, ચસકે, વીગેરે તમામ જાતના વીરતા જુના દુખાવાને ઝટપટ સાજા કરી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી કૃત્તુ કરી નવી જીંદગી બક્ષનારી : આ તેલના ખાસ ગુણો છે. કી મત ફકત રૂપીઓ એક.

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે જાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવું

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રો.

હેડ ઓફીસ:—દેારડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ ગોળીઓ.

(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આગાહ અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હમેશને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ધણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકી ઉંદરો નહાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનું મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખવાથી મરકી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ જાડા પુઠા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગાત ગણીને મુકવી. ચોથે દીવશે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહીં.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના ગ્રાહકના ૮ આના. મોટા જથ્થામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંપ.

ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુબઇ.

જો

તમારે ત્રીસ વર્ષના હતાશ્રોની હાડમારી અને નુકસાન અટકાવવાં હોય, હીંદી વ્હેપાર સહેલાઈને યતી હાની બંધ કરવી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પોંડની હીંદુસ્તાન ઉપર પડતો બસારો અટકાવવો હોય, હીંદીએ માટે રેલ્વેમાં સારા પગારની નોકરીઓ જોઈતી હોય, હીંદી વેપાર હીંદિતાજ લાભ માટે ખીલવવો હોય, બહેર પ્રજાની સગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હોય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ જોઈતો હોય,

તો

રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ માંગો.

ઉપર દર્શાવેલ રેલ્વે સંબંધી લડત ચલાવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ ફ્રેદુન દૂરાશરૂપ હાદાયાનજી ૩૬૧, ઠોર્નબી રોડ, મુંબઇ, એ સરનામે મોકલવા વીનંતી છે.

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા ઠાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબનાં પત્રકો (ડી. ફોર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થોસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ
ઓગ્લે કોમરશીયલ કોલેજ,
(૧૪) ૪૧, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર

પાટણવાલા બામ,

રૂમીટીઝમનો કટ્ટો દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનો દુખાવો, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચક કપાળ વધા ઘમ, છાતીનો દુખાવો, આંખી, સરદી, ગળાંનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો ખાળ, વીછુ, વગેરે ઝેરની દુઃખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.
માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રી કરેજ. ડી. બા.-૧) ની રૂ. ૦॥.
વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાજા પુલેલમાંથી બનાવેલા સેર આઉલો અત્તરો તથા ગોટો મલશે, અને દરેક જાતના ઈંગ્લીશ સ્પેશ્યલ લવંડર શાબુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.
વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ ઓરડાન્સ મોકલવું.
એકલા બનાવનાર:

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાજીપાલા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઈ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાહેરાતો, કોર્ટ મુકદમાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને ખાસ કરીને અવેરાતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

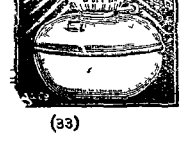
વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦ — શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૩-૨ ગુન

એમ. એ. મામસા.
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામા "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમા તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાગી જાય ત્યા સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રા સાથેનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કુંઠ,
મમ્બાદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઇ ના૦ ૩.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ ..... રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ ..... રૂ. ૪૯,૫૯,૯૦૦
રીઝર્વ ફંડ ..... રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જામીનગીરીએા દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીઅસી બેંકેા માફક આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે.

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકેા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસઃ—એલાફસ બીલ્ડીંગ, ફેાર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસેાઃ—ઝવેરી બજાર, મુંબઇની આંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રેાજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.
જુલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨॥ ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ..... ૫ ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫॥ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવેા અરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતેા માટે મેનેજરને મળવું.

સેારાબજી ન. પેાચખાનાવાલા
મેનેજર.

TELEPHONE No. 1211. *Telegrams* :—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE

Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready for immediate delivery.

Lambeth Cotton Ropes and Bandings,
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands
Chrome Spring Buffers,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packings,
Canvas Hose, etc., etc., etc.,

If you do not see what you want in the above List of Materials, Please write to us

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું, VOL. XII. FEBRU. 1920. No. 8. ફેબ્રુ. ૧૯૨૦, અંક ૮ મો.

અનુક્રમણિકા

વિષય	પાનું
૧ વેપારી વિષયો	૩૩૮
૧ ચીનાઈ તુર્કસ્તાન સાથેનો વેપાર ..	૩૩૮
૨ આસ્ટ્રેલીયાનો ન્યુઝિ સાથેનો વેપાર...	૩૪૦
૩ બ્રીટીશ પુર્વ આફ્રીકાનો વેપાર ..	૩૪૧
૪ પૂર્વ આફ્રીકાના નંગબાર સરવાલમા કોપરા	૩૪૨
૫ ખાંડનો ઉદ્યોગ	૩૪૪
૬ ગ્રેઇન્ડ સ્ટોક કમ્પનીઓ	૩૪૬
૨ ચેમ્બરની કમિટીની સભાઓ ...	૩૫૫
૧ „ વેપારને લગતી સબ-કમીટીઓ ...	૩૬૦
૨ „ લાયબ્રેરીમા આવેલા પુસ્તકો ..	૩૬૧

વિષય.	પાનુ
૩ હુનર ઉદ્યોગની પરીષદ અને વેપારી કોંગ્રેસ	૩૬૨
૩ વેપારી ખબરો	૩૮૨
૧ કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી	૩૮૨
૨ ખાંડની આયાત	૩૮૪
૩ કાપડની પેદાશ	૩૮૫
૪. સુતરની નંબરવાર પેદાશ	૩૮૫
૫ સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ	૩૮૬
૬. સુતરની આયાત	૩૮૬
૭ હિંદુસ્તાનનો હરીયાળ વેપાર	૩૮૭

ઇન્ડીયામાં ફ્રેલોર્સીંગ ટાઇલનું જનરીતું આનું—પ્રી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક આર્ક, ફ્રી. મા...

અમે પોતે.

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩–૮–૦ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છ. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી. આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

રીહીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી. આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જેથી જલદી તે વીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલીકમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય. પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે કશાજ કરવો અશક્ય થઇ પડે છે. અમોને તા. ૧૦–૭–૧૯૧૮ ના રોજ માસિકના લવાજમ પેટે રૂ ૩–૬–૦ મનીઓર્ડરથી મળેલ છે પરંતુ તેમાં નામ બરાબર ચોકખું નહિ લખેલ હોવાથી તે માસિક કોને મોકલવું તે અમો સમજી શકતા ન હોવાથી જે ગૃહસ્થે ઉપરનો મનીઓર્ડર મોકલાવ્યો હોય છતાં માસિક ન મળ્યું હોય તેને તે વિષે અધિપતિને જણાવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

વેપારી વિષયો.

ચીનાઇ તુર્કસ્તાન સાથેનો વેપાર.

બદક્શાન, અફઘાનીસ્તાન, હીંદુસ્તાન, ચીન, તથા રશીયા સાથેના ચીનાઇ તુર્કસ્તાનનો વેપાર કેવો ચાલે છે તે વીશેના તા૦ ૩૧ ૩ ૧૯ ને દીને પુરા થયેલાં વરસ માટેના આંકડા વગેરે વીગત ઇંડીયન ટ્રેડ જર્નલના તા. ૨૮–૧૧–૧૯ ના અંક સાથેના સપ્લીમેંટમા આપવામાં આવી છે, તે ઉપરથી માલમ પડે છે કે રશીયાની હાલની અવ્યવસ્થાને લીધે રશીયા અને ચીનાઇ તુર્કસ્તાન વચેનો વેપાર લગભગ બંધ પડયો છે અને તેને લીધે ત્યા અનાજના ભાવ પણ વધ્યા છે. ખાંડના અને તેલના ભાવ આઠ ગણા થયા છે. રશીયા તથા મધ્ય એશીયામાં રાજય વ્યવસ્થા સારી થશે ત્યાં સુધી એ ભાવ ઘટવાનો સંભવ નથી. એ દેશમાંથી હીંદમા આવતી મુખ્ય ચીજ ચરસ છે. એ માલ યારકંદથી ખરીદ કરી કોશીયારપુર લાવવાનો અરચ સાથે લેતાં તેની પડત કીંમત સો રતલના સીતેરથી સો રૂપયા જેટલી થતી હતી ત્યારે તે વેચતાં અઢીસોથી સવા ત્રણસો રૂપયા ઉપજતા હતા. એ પ્રમાણે વધારે નફો થતો હોવાથી એનો વેપાર પણ વધ્યો છે અને ગયા વરસ કરતાં એક હજાર મણ જેટલી ચરસની આયાત વધી છે. તેની ઉપરની આયાત જકાતમાં થોડો વધારો

ઉંચી ચોલીસી કરેલાં ટેબલ ટોપ ખરીદ કરવા કયા જોશો?

કરવા બીજે સરકાર વીચાર ચલાવે છે. વેપારની બીજી વસ્તુ રેશમની છે તેની આયાત પણ હીંદમાં વધી છે તેજ પ્રમાણે ચાંદીના ભાવ પણ ચીનાઈ તુર્કસ્તાન કરતાં હીંદમાં વધ રે હોવાથી કેટલીક ચાંદી પણ ત્યાંથી હીંદમાં આયાત થઈ હતી. રશીયન રૂબલ નોટ એ દેશથી હીંદમાં આવતી હતી પણ તેના ભાવ હીંદમાં ઘટી ગયો તેથી તથા એની આયાત માટે મનાઈ ઠરનારો હુકમ હીંદી સરકારે બહાર પાડયો તેને લીધે એમાં ઘટાડો થયેલ હતો. ઈંડીયન ટ્રેડ જનરલમાં લખી મોકલનાર જણાવે છે કે હજી છાની રીતે એ રૂબલ નોટો હીંદમાં લાવવામાં આવતીહશે. એવું લાગે છે. હીંદથી એ ચીનાઇ તુર્કસ્તાન ખાતે નીકાશ થતા માલમાં પરદેશથી આવેલું કાપડ મુખ્ય જગા લે છે. તેની નીકાશ આ ૧૯૧૮-૧૯૧૯ ના વરસમાં વધી હતી. જ્યારે હીંદમાં બનેલા કાપડની નીકાશ ઘટી હતી, ગળીની નીકાશ આગલે વરસે ૪૫૩ મણ જેટલી હતી તે ૧૯૧૮-૧૯૧૯ ના વરસ દરમ્યાન વધીને ૧૦૯૩ મણ જેટલી થઈ હતી અને તે પછી પણ એની માગણી વધતી જતી હતી. ચાનો વેપાર પણ વધ્યા જાય છે અને હજી વધવાની આશા છે. જે માલ હીંદથી ત્યાં જાય તેનીવેપારની બાજીનો બદલો આપવાની ચીલ્લેમાં સોનું રૂપું તથા રૂબલ નોટો હતી તેમાંથી રૂબલ નોટોની આયાત માટે હીંદમાં મનાઇ થઇ અને સોનાના ભાવમાં પણ ત્યાં વધારો થયો હતો; એટલે વેપાર બાજીની પલાવટનું આધન માત્ર ચાંદી રહી હતી. જેટલી ચાંદી કારગરમાં એક સો વીસ રૂપિયામાં મળતી તેના હીંદમાં એકસો સીતેર રૂપિયા ઉપજતા હતા. અફીણના વેપાર માટે મનાઇ હોવા છતાં બદકશાન તથા અફઘાનીસ્તાન માર્ગે છેક ઇરાનથી અફીણ આયાત કરવામાં આવે છે. ૨૨૫૦ મણ જેટલું અફીણ રીપોર્ટવાળા વરસમાં આયાત કરવામા આવ્યું હતું અને તે માટે સરેશરા દર રતલ દીઠ પંદર ટેલ જેટલી કીંમત આપવામાં આવી હતી. ૧૯૧૭-૧૮માં એ ભાવ ચાળીશથી પીસતાળીસ ટેલ જેટલો હતો. એ આટલો ઘટવાનું કારણ એ છે કે કાંગસુ બાતે અફીણનો પાક ઘણો કરવામાં આવે છે. અને રશીયાનાં કાકાકુલ પ્રાંતમાં પણ અફીણનો પાક વધારે થાય છે. રશીયાની સ્થીતી અવ્યવસ્થિત હોવાથી ચીન સાથેનો વેપાર વધ્યો છે. એ વેપારમાં આયાતની મુખ્ય ચીલ્લે કાળી ચા, રેશમ, ભારતકામ, ચીનીકામ, કાપડ, અનાજ અને આચાર મુરબ્બા વગેરે તથા શાક હોય છે. હાલ ત્યાં ખાંડના ભાવ પણ ઘણા વધી ગયા છે અને તેથી તેની આયાત વધી છે; પણ હવે અંદરના ભાગમાંથી ખાંડ આયાત થવા લાગી છે અને હીંદથી આવતી ખાંડના કરતાં ઓછે ભાવે વેચાય છે. ચીની કામ રશીયાથી આવતું હતું પણ ત્યાં રાજ્યની અવ્યવસ્થા થવાથી એ વેપાર ઘટી ગયો છે. રેશમી માલની આયાત ચીનથી થાય છે તેના ભાવ પણ વધ્યા છે અને તેની આયાતનો માલ પણ વધ્યો છે. ભાવ વધ્યા છતાં લેવાલી ઘટી નથી. જાપાન સાથેના વેપારની હરીફાઇ વધી છે. ચીનના પુર્વ ભાગમાં જેમ પોતાનો વેપાર વધારવા માટે જાપાન પ્રયત્ન કરે છે, તેજ પ્રમાણે ચીનના પશ્ચીમ ભાગમાં તથા ચીનાઇ તુર્કસ્તાનમાં વેપાર પોતાને હાથ કરવા માટે પણ તે અતીશય પ્રયત્ન કરે છે. હીંદનો વેપાર પણ થોડે ભાગે હાથ કરવાને જાપાન શક્તીવાન થયું છે. તે ચીલ્લેમાં હાલ છીંટ, રેશમ, કટલરી, સોય, દીવાશળી, સેંટ, દવા, આચાર અને મુરબ્બા, બ્રશ અને કાંશકીઓ, તથા છાપેલાં કાપડ, મુખ્ય છે. એનીલાઇન તથા એલીઝરાઇનના નકલી રંગો જાપાનથી આયાત થાય છે પણ તે ઉતરતા પ્રકારના હોવાથી બજારને વશ કરી શકતા નથી. બીજી જે ચીલ્લે ઉપર ગણાવી છે તેમાં બજારને પોતાના કાબુમાં લેવાના પ્રયત્નોમાં જાપાનને કૃતેહ મળી છે અને હવે જો વેળાસર ઇલાજ નહીં લેવાય તો તે મુલકો સાથેના હીંદના વેપારને ધક્કો લાગશે.

આસ્ત્રેલીયાનો હીંદ સાથેનો વેપાર.

૧૯૧૮ માં આસ્ત્રેલીયાનો હીંદ સાથેનો વેપાર કેવો હતો તે વીશેના સતાવાર રીપોર્ટમાં કરવામાં આવેલું વીવેચન ઈંડીયન ટ્રેડ જર્નલમાં હાલમાં પ્રગટ થયેલા એક લેખમાં આપવામાં આવ્યું છે તેમાં જણુ વવામાં આવ્યું છે કે—

લડાઇને લીધે આસ્ત્રેલીયા સાથેનો હીંદનો વેપાર વધ્યો છે. ૧૯૧૩ માં એ વેપાર હતો તે કરતાં ઘણોજ વેપાર ૧૯૧૭-૧૮ ના વરસમાં ચાલ્યો હતો.

વરસ.	હીંદથી આયાત હજાર પાઉંડ.	હીંદ આતે નીકાશ. હજાર પાઉંડ	કુલ. હજાર પાઉંડ.
૧૯૧૩	૩૦૮૨	૧૨૩૬	૪૩૧૯
૧૯૧૪-૧૫	૨૮૮૪	૧૪૧૮	૪૩૦૩
૧૯૧૫-૧૬	૩૬૭૯	૧૭૪૦	૫૪૨૦
૧૯૧૬-૧૭	૩૮૬૬	૨૬૪૨	૬૫૩૯
૧૯૧૭-૧૮	૪૭૬૮	૪૩૦૭	૯૧૦૫ *

* આ આંકડામાં સોનાની ગણુતરી ગણુવામાં આવી નથી.

આ વેપારમાં મુખ્ય ચીજો નીચે પ્રમાણે હતી:—

	પાઉંડ કીંમત.		પાઉંડ કીંમત.
ચોખા તથા શાકભાજી.	૩૬૧૨૧૯	અળસી.	૨૫૧૬૪૪
ચા.	૬૧૬૫૩૪૪	હેશીયન.	૪૩૮૪૫૬
ચામડાં.	૨૦૫૦૩૧	મીણ.	૧૧૨૨૧૦
શણ.	૮૭૧૪	કોંથળા વગેરે.	૨૬૪૬૨૬

હીંદથી આસ્ત્રેલીયા આતે જતો માલ વધે એવા ઉપાય આ લેખ લખનારને જડ્યા નથી. રેશમ તથા આસ્ત્રેલીયાના લોઢાને અનુકુળ આવે એવી લેસ, ગાલીચા, શાલ, કારીગરી વાળી લાકડાનો અથવા ધાતુની ચીજો, અને ફેન્સીમાલ એટલી વસ્તુઓની નીકાશ વધારી શકાય તેમ છે. હીંદમાં કયો માલ બને છે તે વીશે ત્યાંના લોઢાને કાંઇ માહીતી નથી તેથી હીંદમાં બનતી ચીજો વેચવા મટેનો એક સ્ટોર ત્યાં ખોલવામાં આવે અને એવી ચીજોનું પ્રદર્શન મેલબોર્ન તથા સીડની આતે રાખવામાં આવે તો તે ઘણું ઉપયોગી થઇ પડે. આસ્ત્રેલીયાથી હીંદમાં આયાત થતી ચીજોમાં ૧૯૧૭-૧૮ માં ટીનના ડબામાં સચવાણી રાખેલું માંસ ૧૦૬૩૧૨૬ પાઉંડ કીંમતનું અને વજનમાં ૧૮૧ લાખ રતલ હતું. ૧૯૧૩ માં એના રતલ ૩૬૨૧૬૬ અને કીંમત ૬૨૦૨ પાઉંડ હતી. અર્થાત ૧૯૧૩ માં જેની કીંમત લગભગ તેર પેન્સ હતી તેની કીંમત આજકાલ ઘટીને લગભગ ચાર પેન્સ થઇ છે. એ સીવાય બીજી ચીજો નીચે પ્રમાણે ૧૯૧૭-૧૮ માં હતીઃ—

	કીંમત પાંઉંડ.		પાઉંડ કીંમત.
બીસ્કીટ.	૨૦૪૯૫૩	ઉન	૬૬૭૮૦
દુધ અને મલાઇ.	૨૧૪૧૩૪	ત્રાંબુ.	૫૬૫૮૭૭
શાકભાજી.	૧૧૬૫૬૨	ચાંદી.	૮૬૪૫૩૬
ઘઉં	૫૪૩૪૬	ચામડાં.	૪૯૭૬૪
ચોડા.	૪૭૬૫૨૦		

આમાં ઘણી ચીજો માત્ર લશ્કરી કામ માટે હતી. સાધારણ સમયમાં આસ્ટ્રેલીયાથી ઉન કે ઘઉં શીવાય બીજી કોઇ ચીજ આયાત કરી શકાય એમ કોઇ જાણતું પણ ન હતું પણ ત્યાંથી બીજી કેટલી ચીજો હીંદમાં આયાત કરી શકાય તેમ છે તે ઉપર દર્શાવી છે અને તે શીવાય પણ ઘણી હશે જે પ્રયત્ન કર્યા પછીજ જાણી શકાય.

બ્રીટીશ પુર્વ આફ્રીકાનો વેપાર.

બ્રીટીશ પુર્વ આફ્રીકાના વેપાર વીશે વીવેચન કરતાં ઇંડીયન ટ્રેડ જરનલમાં જણાવવામાં આવે છે કે એ વેપાર મોટે ભાગે હમણાં ઇંગ્લંડના હાથમાં છે પણ બધે હરીફાઇ વધતી જાય છે. તેજ પ્રમાણે અહીં પણ વેપારની સ્થીતી બદલાતી જાય છે. લડાઇ અગાઉ હરીફાઇ જરમનો સાથે હતી અને તેઓ આફ્રીકાના પુર્વ કીનારા તરફના ભાગોમાં મજબુત ઘર કરી બેઠા હતા. બહુ જુના કાળથી સ્થપાયલી અને પ્રથમ પંકતીની ગણાતી પેઢીઓ ત્યાં વેપાર ચલાવતી હતી. તેઓ પોતાનો વેપાર વધારવાની બેઠક પણ તક ખાલી જવા દેતી નહતી. યુરોપ સાથેનો તેમનો વહેવાર સંભાળવા માટે સ્ટીમરની આવજાની ગોઠવણ સારી હતી. દર મહીને ચાર સ્ટીમરો યુરોપ જતી અને દર પખવાડીયે એક સ્ટીમર મુંબઇ માટે ઉપડતી. જરમન સ્ટીમર પાસેથી બીજી સ્ટીમરો કરતાં ઓછા ભાડા સરકાર દેતી હતી અને વેપારીઓને જરમન બેંકો પાસેથી ઘણી સગવડ મળતી હતી. હીંદ સાથેનો વેપાર યુરોપ તરફના વેપાર સાથે મજબુત હરીફાઇ કરતો હીંદના ઉધોગો જેમ જેમ વધે તેમ તેમ એ હરીફાઇ વધતી જાય એવો પાકો સંભવ છે. આ પ્રોટેકટરેટના વેપરમાં હીંદી વેપારીઓ ઘણો આગેવાન ભાગ લે છે. સર્વ મુખ્ય મુખ્ય શહેરોમાં હીંદી વેપારીઓની પેઢીઓ છે અને મોંબાસા, નેરોબી તથા કેમુસુ એ ત્રણ મુખ્ય મથકો આતે હીંદી પેઢીઓ આગેવાન ભાગ લે છે. ત્યાં યુરોપી અનોની સંખ્યા ઓછી છે. હુન્નીયાના સર્વ દેશો સાથ હીંદી પેઢીઓ બહોળો વેપાર ચલાવે છે અને પુર્વ આફ્રીકા તથા યુગાન્ડાની સર્વ પેદાશનો વેપાર એઓ કરેછે લડાઇ પછી દક્ષીણ આફ્રીકામા બનતા માલના વેપારમા પણ તેઓ ધ્યાન આપવા લાગ્યા છે. એ ચીજોમા બીસ્કીટ, તંબાકુ, સીગારેટ, મીઠાઇ, દારૂ, કુળ અને મેવા, ચોકોલેટ, વગેરે છે. દક્ષીણ આફ્રીકામા માલની પેદાશ વધતી જાય છે તેથી તેનો વેપાર એની આસપાસના મુલકોમાં ફેલાવાનો ઘણો સંભવ છે. વેપારના માર્ગોમાં મુખ્ય દરવાજા જેવું મથક મોંબાસા છે. ત્યાંથી માલ પુર્વ આફ્રીકામા તથા યુગાન્ડામા જાય છે. એનું કામ એટલું વધ્યું છે કે એની પશ્ચીમ બાજુ ઉપર કીલીન્ડીનીનું નવું બંદર હવે અગત્યનો ભાગ લેવા લાગ્યું છે. મોંબાસાનું બારૂં એવું સાંકડું છે કે તેનો લાભ હવે માત્ર નાનાં બારકસોજ લે છે. મોંબાસામાં એ બંદરે વહાણોને દરીયો બહુ પજવે છે. જમીન ઉપર ઉતરવાની સગવડ પણ ત્યાં કરવાની તેવી

નથી. ગાહાંથી કામ ત્યાં લઇ શકાય એવી જગા નથી એટલે માલ ઉતર્યા પછી અંદર લઇ જવાનું કામ મજુરો પાસે કરાવવું પડે છે. રેલ્વેની સગવડ પણ બંદરની પાસે નથી. તેનું કારણ જમીનના ઢાળ ટેકરાનું છે. રેલ્વેનો છેડો બંદરથી એક માઇલ દુર છે. ૧૯૧૧-૧૨ માં એ બંદરે પચાસ હજાર પેકેજ આવ્યાં હતાં જેનું કુલ વજન લગભગ પાંચ હજાર ટન જેટલું હશે. લહાઇ દરમ્યાન લાલ લઈજ વધારે હતી પણ તેના આંકડા અસાધારણ સ્થીતીને આભારી હોવાથી આપ્યા નથી. આ, સાબુ, દુધ, ચીણુપત્તી, દારૂ અને એવીજ ચીજોનાં પેકેજીસની લાલ લઈજ ત્યાં મોટે ભાગે હોય છે. ફ્રેંચ-ચીનીનું બંદર ઘણી સગવડવાળું છે. આ પૂર્વ આફ્રીકામાં તેમજ યુગાંડામાં માલ લાવ લઇજ ઠરવાની સગવડ માત્ર યુગાંડા રેલ્વેથી છે. તે શીવાયના રસ્તાઓ સારા છે. ઉનાળામાં મોટરો આવજા કરી શકે છે. ચોમાસામાં ઘણી અગવડ પડે છે. ચલણમાં બ્રીટીશ પાઉંડ તથા હીંદી રૂપીયા અથવા તે લઇને સરકાર આપે તે ચલણી નોટ વપરાય છે. નીકલના સીક્કા પરચુરણની ગરજ સારે છે. ચલણમાં મુખ્ય ભાગ એ નીકલના સીક્કા તથા નોટોનો હોય છે. બીજા સીક્કા ઘણા નજરે પડતા નથી. દેશનો નાણાં સબંધી વહીવટ ઘણે ભાગે બેંકોના હાથમાં છે. ઓંગીણાનની નોટ કે જરમન રૂપયા ચાલતા નથી. વેપારની ચીજોમાં હમારની લાકડાં મુખ્ય છે. રેલ્વેની તથા સ્ટીમરોની સગવડ વધે તો એ વેપાર ઘણો વધી શકે તેમ છે. ત્યાંથી નીકાશ થતી ચીજોમાં ચામડાં, રેસા, અનાજ, તેલનાં બીયાં, કોફી, કોપરાં, સોડા, ઓશગટ, હાથીદાંત, ઉન, બટાટા, અને રબર, મુખ્ય છે.

પૂર્વ આફ્રિકાનાં જંગબાર સંસ્થાનમાં કોંપરાં.

(લેખકઃ—બિહારીલાલ નારાયણજી અનંતાણી–જંગબાર.)

એક સમય એવો હતો કે વ્યાપારીઓ એમ સમજતા કે પોતાની દુકાન યા યોગ્ય બન્દરો શિવાય રાજ્યદ્વારી ચર્ચા ચલાવવી એ તેઓનું કર્તવ્ય નથી. એ વકીલો કે અસંતોષી ગ્રેજ્યુએટોનું કામ છે. મધ્યમ જમાનામાં તે જ્યાલ હતો. હવે પ્રસંગ એવો આવ્યો છે કે નામદાર આગાખાન જેવાં નરરત્નો પણ કહેવા લાગ્યાં છે કે રાય હો કે રંક હો, વ્યાપારી હે, વૈદ્ય હો, વકીલ હો, મજુર હો, કે કરાણી હો પરંતુ "એક સુરત અને રાજ્યદ્વારી અાત્મારહીત પ્રજા વધારે અને વધારે કંગાળીયત અને અજ્ઞાનમાં દુબવને ખાસ લાયક છે" જો આ શબ્દો અને પ્રમાણ સાચું હોય તો અમને તો એમ સ્પષ્ટ થાય છે કે ભારતના કંગાળીયત અને અજ્ઞાનનું ગમે તે કારણ હોય પરંતુ માત્ર એક સદી પુર્વ જે પ્રજા ભારત જેટલા મહાન વિસ્તારવાળાં સંસ્થાનની માલીક ગની—સમ્રાટની સરહારના વિસ્તારને ખીલવવાનું મહાન શાહી સાહસ ખેડી રહી હતી, જે પ્રજાએ વાસ્કેડીગામા નાવિકની પૂર્વે આફ્રિકાના સંસ્થામા ભારતનો જલમાર્ગ દેખાડયો હતો—જે પ્રજાએ કોઇપણ યુરોપીયન પ્રજાના ત્યાંના વસવાટ પહેલાં ભારતની સભ્યતા અને સાહસને પૂર્વ આફ્રિકાનાં જંગલોનાં હૃદયમાંથી પ્રવેશ કરી કોગો સુધી પોતાની શાખ, વ્યાપારી આંટ અને હુંડીઓ પહોંચાડી હતી, જે પ્રજાએ લિવિંગસ્ટન રૂઝવેલ્ટ, કિચનર અને વિલ્સન જેવા મહારથીઓના મુકત કંઠથી સાહસ અને સભ્યતા માટે શાબાશીના ઉદગાર કઢાવી ઠહેરાવ્યું હતું કે "જે જગોએ એક પણ ગોરો જઇ શકે નહિ અથવા જે ભાગમાં એક પણ ધોળો માણસ પોતાનું ગુજરાન કમાવી શકે નહિ એવી દરેક જાતની જમ્યા-

ઓમાં આગળ ધસી અને ત્યાં પોતાને સ્થિર ઠરી કોઇ પણ બીજા માણસ કરતાં વધારે હિંદી વ્યાપારીઓજ પૂર્વ આફ્રિકામાં વ્યાપારની પહેલી બીલવણી કરેલ છે અને વ્યવહારના પહેલાં સામાન્ય માર્ગો ખોલ્યા છે—" તે પ્રજાનાં કપાળમાં અનીતીનું મળું કલંક નાખનારા—ઇકોનોમિક કમિશનનો રિપોર્ટ હાલ છાપવામાં આવ્યો છે—જે કથે છે કે " અમને તે હિન્દી પ્રજાની ત્યાં જરૂર પણ ન હતી—તે કઢી અમારા પેહલાં ત્યાં હતી પણ નહિ. તેઓ તો ગુન્હા વધારનારી, વ્યભીચાર, અનીતી પોશનાર અને રોગને ઉતેજનારી હલકી જાત છે, આફ્રિકામાંની કાળી જાની પણ તેના સંસર્ગથી અનીતીમાન બને છે " આવી ટીકાનું કારણ તો એજ જણાય છે કે અમે વ્યાપારમાં ગમે તેટલા આગળ વધ્યા પણ તેનાં ચક્રરૂપ રાજ્ય રેણાની ગતી પર જાગૃત જાપ્તો ન રાખ્યો.

તેઓને જે કેહવું હોય તે કહે પણ સત્ય છે તે છુપું રહી શકે તેમ નથી અને તે પ્રમાણે જણાવવું જરૂરનું છે કે હિન્દીઓના આરબો સાથેના વસવાટની સાથેજ લવંગની ખેતીની સાથે નાળીએરની ખેતી પણ તે મુલકનાં ફ્રેન્દરથાન જંગણારસ્થાનમાં કરવામાં આવી હતી. આ ખેતી એવી છે કે જેમાં પરમાત્માની કૃપા સિવાય બીજી કશી અગત્ય પડતી નથી અને એક વખત જંગણારનાં ઠોપરાં મલબાર કોચીનનાં બીટમેની ટોપરાં કરતાં પણ વધારે વખણાવા લગ્યાં અને મારસેલ્સ, જીનોવા વગેરે ટોપરાં ઉપાદનાર મહાન હોવાની સબળ જુબાની વ્યાપારી પેઢીઓને ત્યાંથી બોલી. પરંતુ ગયા અંકમાં જોયું છે તે પ્રમાણે લવંગની પેદાયશથી પ્રજાની નજર નાળીએરની ખેતી તરફ વધારે ઠરી નહિં. છતાં તેનો વેપાર બહુ ધીકતો થયો અને છેલ્લી નિકાશ ૨૧૯૮૪૨ પૌંડનાં ટોપરાંની જંગણારથી બહાર થઇ હતી આ તો ખુદ ટોપરાં પરંતુ ત્રણ ચાર મિલો તેને પીછી તેલ કહાડે છે તેનો સમાવેશ આ આંકડામાં થતો નથી.

નાળીએરનો પાક વર્ષમાં ત્રણ વખત ઉતરતો હોવાથી તરત નાણાં કમાવાની-જલ્દી ધનવાન બનીજવાની વૃત્તિએ જંગણારની ભોળી પ્રજામાં પણ જરા વાસ કરવાથી નાળીએરને બહુ ઉંચી અવસ્થામાં નીચે ઉતારી લેવામાં આવે છે. તેને ધુમાડાથી સૂકવવાની તરત ચડાવી દેવાની વૃત્તિ થાય છે અને તેને પરીણામે એ ધુમાડેથી કોપરાં-મારસેલ કવોલીટી જાતમાંજ જાય છે. પરીણામે વિના કારણે મલબારનાં ટોપરાં કરતાં ૩૦ થી ૪૦ રકા ભાવ તે ના પડી જાય છે અને પાશ્ચાત્ય હુશીઆર પ્રજાના ભોગ અમે બનીએ છીએ. જ્યારે શાન્તાથી ધીરજથી જે કોપરાં સૂર્યના તાપથી અથવા વૈજ્ઞાનિક ભઠ્ઠીથી સૂકવવામાં આવે છે કે જે જેમ જર્મન પૂર્વ આફ્રિકાના મુલક ચોલા વગેરેમા સુકવવામાં આવતાં હતા યા આવે છે તો અમારાં આ સંસ્થાનમા આ પેદાશ પણ બહુજ નમુનેદાર થઇ શકે તેમ છે. એક ઝાંક ખેડુને આ અખતરો ઘોડો સમય થયાં શરૂ કર્યો છે અને હિન્દી વ્યાપારીઓની નજર હજુ તે તરફ ગઇ નથી એ અમારી કથા છે.

પરંતુ પ્રશ્ન એ પણ થાય છે કે હિન્દી મૂડીથી કોપરાં પીશી તેની પેદાયશ પણ સંપૂર્ણ રીતે આ મુલકમાં આપણાં સાહસર્થજ શા માટે ન કરવામાં આવે? જેમ મેસર્સ તાતા સન્સની પેઠીએ તેવી એક ફેક્ટરી કોચીન ખાતે ઠાઠો છે તેમ એકાદ મોટી મીલની ત્યાં પણ સંપૂર્ણ અપેક્ષા છે. નામદાર સરકાર તેવાં સાહસને મદદ પણ આપવા તત્પર છે કારણ કે જે મિલો છે તે બહુજ નાનાં પ્રમાણમાં અને તેની વ્યવસ્થા આધુનિક અપેક્ષાઓને સંતોષે તેવી નથી. જો આમ કરવામાં આવે તોજ વાણિજ્યનું આ સારૂં અંગ આપણા હાથમાં સારી રીતે ફળદાઈ થાય.

પરંતુ જે ખેતી નાણાંએરની કરવામાં આવે છે તે બહુજ ઓછી છે. આ સંસ્થાનનો વિસ્તાર ૧૦૨૦ ચોરસ માઇલનો લેખવામાં આવે છે તેના બહુજ બહેાળા વિભાગમાં આ ખેતીને માટે સ્થાન છે-નવાં ખીલતાં જર્મન પૂર્વ આફ્રિકાનાં સંસ્થાનમાં તેા મહાન ક્ષેત્ર છે અને જેટલી ખેતી અને ઉદ્યોગ આ દિશામાં ખીલવવા હોય તેમાં બે હરીફ સ્થાન છે અને બે વૈજ્ઞાનિક માર્ગે મુકવામાં આવે તેા ખેતીવાડી ખાતાંના ખેલા રિપોર્ટો એમ કહે છે કે બ્રિટિશ મહારાજ્યનાં કોપરાં પેદા કરનાર પ્રસિદ્ધ સંસ્થાનોનાં ટોપરાંની જાતને પણ ટક્કર મારે તેવાં કોપરાં જંગાર સંસ્થાનમાંથી પેદા થઇ શકે અને તેની સાથે બે ઉદ્યોગ ખીલવવામાં આવે તેા જીનેવા અને ફ્રાન્સ અને છેલ્લે દક્ષિણ આફ્રિકાનેા પગ પેસારેા અમારા ઘરમાંથી નીકળી શકે. નહીતર અમારી સુસ્તીને કારણે અમારી લાખી પ્રજાનાં હિતને વિરોધક તત્વેા આવી રીતે ઉંડાં પેસી જાય છે.

કહેવાઇ ગયું છે કે હિંદુસ્તાને બે સંસ્થાનના વ્યાપાર તરફ નજરજ ફેંકવી હોય તેા પૂર્વ આફ્રિકા હિંદુસ્તાનનું પહેલું સંસ્થાન છે. સરકારના કેાઇ સ્ટેટ્સમેન તેમાં જરૂર નથી કમીશનેા કે જુળ નીએાની અગત્ય નથી માત્ર હિંદુસ્તાનનાં વ્યાપારી ક્ષેત્રનાં રત્નેાની ખીણી નજર તે તરફ ફરવાની અગત્ય છે—જ્યારે એ દીવસ ઉગશે ત્યારે સાત ઠકેાનેામિક કમીશનેાના સ્વાર્થાંધ રિપોર્ટ પણ આપણને ગલાતી-ગુરસાં કે વૃથા પેદા કરવાને બદલે હાસ્યજનક અરણ્ય રૂદન સમાન લાગશે. પરમાત્મા એ દિવસ કયારે બતાવશે ? કવિ તેા કહે છે-કે

" પેખ ઉદયેાગિ ઠરી દૃષ્ટિ ઉંચી કરી, સુર્ય ધીમે ધીમે આમ આવે."

ખાંડનેા ઉદ્યોગ.

ખાંડના ઉદ્યોગ વીશે " વર્લ્ડ સેલ્સમેન " નામના માસીકમાં નીચે પ્રમાણે લેખ આવ્યેા છેઃ-

જાવા વગેરે હેાલેંડનાં સંસ્થાનેામાં ખાંડનેા વેપાર મુખ્ય છે. એ વેપાર ઉપર એ સંસ્થાનની આબાદી અત્યારે આધાર રાખે છે. ખાંડ બનાવવા માટેની મીલેા યુરેાપીયનેા, ચીનાએા તથા જાપાનીઝના હાથમાં છે. એવી મીલેાની સંખ્યા ૧૮૮ છે. એમને માટે સાડાત્રણ લાખ એકર જેટલી જગામાં શેરડીનેા પાક કરવામાં આવે છે. નેહેરેામાંથી પાણી એ જમીનમાં પહેાંચાડાય છે. એની પેદાશ સેાળ લાખ ટન જેટલી છે. તેની કીમત ચાર કરેાડ પાઉંડ જેટલી છે. છેલ્લાં કેટલાંક વરસેામાં થયેલી ખાંડની નીકાશ નીચે પ્રમાણે હતીઃ—

વરસ	ટન (હજાર કીલેાસ	વરસ	ટન (હજાર કીલેાસ
૧૯૧૩	૧૪૯૮૦૦૦	૧૯૧૬	૧ ૬૨૦૦૦
૧૯૧૪	૧૪૮૮૦૦૦	૧૯૧૭	૧૨૬૬૦૦૦
૧૯૧૫	૧૩૭૦૦૦૦	૧૯૧૮	૧૫૭૦૦૦૦

૧૯૧૫ તથા ૧૯૧૭ ના વરસેામાં સ્ટીમરેાની તંગી નડવાથી નીકાશ ઘટી હતી પણ તે પછી સ્ટીમરેા મળી હતી. ગે-નવેંબર ૧૯૧૯ ના પાકની ઉતર ઓછી જણાયે કારણ કે ઘણીક મીલેાએ આગલે વરસે પાક માટે ઓછા વીસ્તારની જમીન રોકી હતી. તેમ છતાં ખાંડની કીંમત વધારે હેાવાથી ઘણીક મીલેા અગાઉ કેાઇ વાર નહી કરેલેા એવેા નફેા કરશે. આ ભાગેામાં શેરડીનેા પાક કરવાનું તથા તેમાંથી 'ખાંડ મેળવવાનું કામ શાસ્ત્રીય પદ્ધતીથી કરવામાં આવે છે અને તેને પરીણામે દર એકર દેાઢ સાડાચાર ટન ખાંડ મેળવાય છે. એ ધંધામાં ત્રણ હજાર યુરેાપીયનેા રેાકાયલા છે. એમને મેનેજર તરીકે નીમતા પહેલાં ઘણી અઘરી પરીક્ષાઓ પસાર કરવી પડે છે. ખાંડ ત્રણ જાતની બને છે તેમાંથી પહેલીને પહેલાં

ઉકાળાની ખાંડ કહીને ઓળખાવવી ઠીક પડશે. તેનો રંગ ઘેરો બદામી કે તપખીરીયા હોય છે. આશ્રી પંદર નંબર સુધીની એ હોય છે. પીળી ખાંડને સોળથી પચીસ સુધીના નંબર અપાય છે, એ નંબર આપવા માટેના નમુના દર બે વરસે બદલાય છે. ફીજી ઉકાળાની ખાંડ સફેદ હોય છે. ખાંડ પરદેશ મોકલવા માટે હવે ગુણોનો ઉપયોગ ઠરાય છે. દરેક ગુણમાં ૨૨૫ પાઉંડ વજન જેટલી ખાંડ ભરાય છે. એ માલ સ્થાનીક બજારમાં વેચાતા નથી. પરદેશ ખાતે નીકાશ કરનારઓ ઉપર એ માલ મોકલાય છે અને તેઓ એમાંથી જુદાજુદા પ્રમાણે વિભાગ છુટા કરી તેને અનુકુળ દેશ ખાતે મોકલે છે. એ રીતે જુદા જુદા દેશો ખાતે મોકલાતી ખાંડનો જથ્થો એક સરખી રીતે વંચાયલો રહેતો નથી. છતા સામાન્ય રીતે એમ કહી શકાય કે એમાંથી ત્રીસ ટકા જેટલી ખાંડ યુરોપ ખાતે, ત્રીસ ટકા જેટલી હીંદુસ્તાન ખાતે, ત્રીસ ટકા જેટલી ચીન ખાતે અને દસ ટકા જેટલી જાપાન ખાને જાય છે. બે ઉકાળાથી ખાંડ કાઢી લીધા પછી રહેલા કુચામાંથી ગોળ જેવો જે પદાર્થ મેળવાય છે તે તથા પીળી ખાંડ યુરોપ ખાતે ઘણી જાય છે. ઉંચી સફેદ જાતની ખાંડ હીંદુસ્તાનમાં જાય છે. બીજા પ્રકારની તથા કાળી ખાંડ ચીન તથા જેપાન જાય છે જ્યાં તેનો કેટલોક ભાગ એમને એમ વપરાય છે અને કેટલોક ભાગ સાફ કરવામાં આવે છે. ખાંડ બનાવતાં મળેલો છેવટનો ગોળ જેવો પદાર્થ દારૂ ગાળવા માટે હીંદમાં સીધામમાં તથા ચીનમા વપરાય છે. હીંદમાં અગાઉ જાવાની ખાંડ આવતી ન હતી તે ચેળા આસ્ત્રીયાથી આવતી ખાંડ હિંદમાં વપરાતી, પણ પાછળથી રંગુન, કલકતા, મદ્રાસ, મુંબઇ તથા કરાંચી ખાતે જાવાથી સ્ટીમરો આવતી થઇ તે પછી જાવાની ખાંડ હીંદમાં ઘણી વપરાવા લાગી છે. હીંદમાં હવે ખાંડ જાવા તથા મોરીસસથી આવે છે, ચીનમાં તથા જાપાનમાં જાવાની ખાંડ મોકલવા માટેની સ્ટીમરોની સગવડ વધવાથી એ દેશો ખાતે પણ જાવાની ખાંડની નીકાશ નીયમીત રીતે થવા લાગી છે, પણ ચીનમાં એનો ઉઠાવ બહુ વધી જવાની વધી રાખવામાં આવે છે.

જાવામાં શેરડીને પાકી થતાં અઢાર માસ લાગે છે. દર વરસે નવી જમીન પાક માટે કામે લેવાય છે અને એ રીતે દર ત્રણ વરસે એ જમીનમા નવો પાક થાય છે. જલદી પાકે એવી શેરડીને માટે કયારા રાખવામાં આવે છે. શેરડીમાથી નવથી બાર ટકા જેટલી ખાંડ મળે છે. અગ્યાર ટકા કરતા વધારે ખાંડ ઉતરે તે વરસે ખાંડની મીલવાળાઓ પોતાને ભાગ્યશાળી ગણે છે. બહારના લોકો સાથે એ મીલવાળાઓ સોદા કરતા નથી. સોદા એકી વેળા ઓગણીસ હજાર પીકલ જેટલી ખાંડ માટે થાય છે એ સોદા માટે આશ્રી દસ, બારથી પંદર, સોળથી ચોવીસ, અને પચીસ અથવા વધારે એ પ્રમાણે નંબરો નોંધાય છે પછી તેમાં જે માલ મળે તેને માટે નંબરો જુદા પાડવાનું કામ ખરીદનારાઓ કરે છે, જો મીલમાંથી મળેલી ખાંડનો રંગ વધારે ખુલો હોય છે તો ખરીદનારને લાભ વધારે થાય છે. એની નીકાશના કામકાજ માટે બેંકો તરફથી નાણાંની સગવડ થતી મળે છે. નીકાશ માટેનાં બંદરો સૌર ભાયા, સેમારાંગ, ચેરીબોન, ટેગલ, પેકાલેંગન, પાસોરીયન, બેલેવાંગી વગેરે છે પણ તે માટેના સોદા કરનારા વેપારીઓની પેઢીઓ સૌરાબાયા, સેમારાંગ તથા બટેવીયા ખાતેજ છે. એ વેપારીઓની મદદ વગર કામકાજ કરવાની ગોઠવણ જો પરદેશના માલ મંગાવનારાઓ કરે તો તેમાં તેમને ઘણો લાભ થાય પણ તેમણે માલ રાખવા માટેની પુરકળ જગા, નાણાંની સારી સગવડ અને માલ ખરીદવા તથા સ્ટીમર ઉપર ચઢાવવા માટેના આડત્યો એટલાં સાધનો સારી રીતે રાખવાં જોઈએ.

જોઇંટ સ્ટોક કંપનીઓ.

માઇસોર સ્ટેટ અને બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં સપ્ટેંબર ૧૯૧૯માં થયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓનાં નામ ઠેકાણાં વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છેઃ—

નંબર નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ.			
૧. ઉણન્ધ નરમા બેંકીંગ અને ટ્રેડીંગ કું.	ડાયરેકટર, જાદણચંદ્ર મન્ડલ, ગૈમન્ધ બંગાલ.	બેંકનું અને ધીરધારનું.	૫૦
૨. ગોઆ બેંકીંગ અને ટ્રેડીંગ કું.	મેનેજીંગ ડાયરેકટર રાજેન્દ્રકુમાર, ગોઆ બંગાલ.	,,	૧,૦૦
૩. ઇન્ડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ બેંક...	મેનેજીંગ એજન્ટો એસ. એન. બન્ડો, ૩ થી ૬ હેર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	,,	૫૦,૦૦૦
૪. યુનીયન બેંક ઓફ ઇન્ડીયા.	મુંબાઇ.	,,	૫૦,૦૦૦
૫. કોઇમણ્ડુર અનુપરપલયામ બેંક	સેક્રેટરી, સી. એમ. નાગે નેડુ કોઇમણ્ડુર મદ્રાસ.	,,	૧૦૦
૬. કનજાપનીશ્રી ગણેશ સહાયનીધી	સેક્રેટરી, ઉથાન્ડી ચેટ્ટી કનજાપ ટ્રી. અવનાશી વાલુક, કોઇમણ્ડુર, મદ્રાસ.	,,	૫૦
૭. કોલેગલ શ્રીમદ્ વૈશ્યનગ વંશ ભી વર્ધનનીધી ...	સેક્રેટરી, એ. બી છેતીવીર ચેટ્ટી કોલેગલ, કોઇમણ્ડુર. મદ્રાસ.	,,	૫૦
૮. મરચન્ટસ બેંક... ...	ડાયરેકટર, એસ. આઇ એમ. મુથુસ્વામી ઐયર, ટાનજોર, મદ્રાસ.	,,	૨૦૦
૯. પીલામેડુ કરીવરધરાજા વૈષ્ણવા પરીપાલનાનીધી..	સેક્રેટરી, જી. રંગસ્વામી નેડુ, કોઇમણ્ડુર મદ્રાસ.	,,	૧૦૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપલ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૦.	રેલ્વે ઇન્સ્યુરન્સીસ. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ફ્રોરી વધ્રૂ એન્ડ મુ., ૧ એ, વેનીસીથર ૮ રો, કલકત્તા.	વીમો.	૨,૫૦૦
૧૧.	આરગસ ઇન્સ્યુરન્સ. ...	એજન્ટો, એમ. એમ. હવે એન્ડ કું., ૧૧૮૬, રીચી રોડ, અમદાવાદ, મુંબાઇ.	,,	૫,૦૦૦
૧૨.	બેંગાલ શીપ બીલ્ડીંગ અને નેવીગેશન કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઇસ્ટર્ન એજન્સી એન્ડ કું૨ અને ૩, લાલ બજાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	વહાણો, ખરીદવા, ચાર૨ કરવા, ભાડે આપવા અને બાંધવા વગેરેનું કામકાજ.	૧૦,૦૦૦
૧૩.	ડેમોક્રેટ	૧ પ્રયાગ સ્ટ્રીટ, અલ્લા હાબાદ	પુસ્તકો છાપવા વગેરે.	૧૦૦
૧૪.	શ્રી ભારત આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	એજન્ટો, કનૈયાલાલ મણીલાલ જૈન એન્ડ કું. અમદાવાદ મુંબઇ	,,	૧૦૦
૧૫.	નેશનલ ડેમેક્રેટીક પબ્લીશીંગ કું.	એજન્ટો, પંચાર પીર ભાઇ એન્ડ કું. મુંબઇ	,,	૧,૦૦૦
૧૬.	હોમ ઇન્ડ્રી, કવીવે ૧૫ અને ટ્રેનીંગ કોરપોરેશ ...	ડમરેડ્ર, યતીન્દ્રનાથ ચક્રવર્તી બારાસલ બંગાલ.	વેપારીઓ, ગૃહો અને મધ્યમ વર્ગના લોકોને મદદ કરવી અને વેપાર કરવો.	૧૦૦
૧૭.	ફ્રુટીઅર સીન્ડીકેટ ...	૯ હેસ્ટીંગ્સ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	આમદાની વેપારી અને પરચુરણ ધંધા કરનાર	૨,૦૦૦
૧૮.	ઇન્ડો-જનરલ ઇન્વેસ્ટમેંટ કોરપોરેશન	૩૨ ડેલહાઉસી સ્કેવર કલકત્તા.	પરચુરણ વેપારીઓ, અને બનાવનારાઓ	૧,૫૦૦
૧૯.	ઓરીયન્ટલ ઇન્વેસ્ટમેંટ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ટ્રસ્ટ ...	,,	,,	૩,૦૦૦

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	ભાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૪૦. ફીલાચંદ દેવચંદ એંડ કું...	ફીલાચંદ દેવચંદ મુંબઇ	સામાન્ય વેપાર.	૩,૦૦૦
૪૧. ગોભાઇ કરંજીયા ...	એમ. એન. ગોભાઇ એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૧૦,૦૦૦
૪૨. સીવીલ એન્જીનીયર્સ ...	ડી. જી. સેવાની મુંબઇ.	સીવીલ એન્જીનીયર્સ એંડ સર્વેયર્સ.	૧૦૦
૪૩. કરાંચી મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ કું ..	બી. આર. હર્ખાન એંડ મોહટા, કરાચી	મોટર ભારકને લાવ લઇજા કરવી.	૫૦૦
૪૪. ઇંડીયન યુનીવર્સલ સ્ટોર્સ.	હુસેનભાઇ દલસુખભાઇ એંડ કું. મુંબઇ.	બધી ચીજોનો સ્ટોર્સ.	૨૦,૦૦૦
૪૫. બ્રીટીશ ન્યુપોર્ટ એંડ જનરલ એડકેટ કું. ...	રેજીનાલ્ડ એસકેથેલ લુજીસ રોડ મુંબઇ.	બીમાનને લગતા સામાનનો વેપાર.	૫,૦૦૦
૪૬. ઇંડીયન સ્ટીલ વાયર પ્રોડકટસ	લલુભાઇ વાલચંદ ફાયડીય એંડ કું. ૬૫ એપોલો સ્ટ્રીટ મુંબઇ,	સ્ટીલના તાર વગેરેનો વેપાર.	૫,૦૦૦
૪૭. ઇસ્ટર્ન આર્ટ ઇંગ્રીઝ એંડ મેન્યુફેકચરીંગ કું. ...	ઓઝા એંડ કું. મુંબઇ.	છબીઓ જડવાની ફ્રેમો બનાવવી વગેરે.	૫૦૦
૪૮. ભારત ઑઇલ પેન્ટ એંડ ઇંડઓયલ કું.	જે. ડી. સંઘવી એંડ કું. મુંબઇ.	કપાસીયા તેલ રંગ વાર્નીશ વગેરેનો વેપાર.	૨,૪૦૦
૪૯. લક્ષ્મીપુર બેનાની ટ્રેડીંગ કું.	શીવનારાયણ બેનાની, ગાયબંધ, બંગાલ.	વેપાર, શરાફી વગેરે.	૧૦૦
૫૦. મશીનરી મેન્યુફેકચરીંગ કું.	અંબાલાલ એમ પટેલ એંડ કું. અમદાવાદ.	એન્જીનો વગેરે બનાવવા.	૫૦૦
૫૧. માર્ક કલીકર્ડ	એ. બી. પંડયા, મુંબઇ.	સામાન્ય વેપાર અને આડત.	૨૦
૫૨. આઇડીયલ ટ્રાન્સપોર્ટ કું....	સી. કે. લાલન એંડ કું. મુંબઇ.	લાવલઇજા કરવાનું.	૨,૫૦૦

દીવાલના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોશો કે?

નં૦	નામ	અગ્રેસર અને ઠેકાણું:	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૫૩.	ચેની-રબુસર ટ્રેડીંગ કું. ...	દવે પારેખ એંડ કું. મુંબઈ.	વેપાર.	૫૦૦
૫૪.	અમદાવાદ ગ્લાસ વર્કસ ...	દવે અધ્યારૂ એંડ કું. મુંબઈ.	કાચનો માલ બનાવવો.	૫૦૦
૫૫.	ઓગ્મે એક્સપોર્ટ ઇમ્પોર્ટ એંડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું. ...	નીડ એંડ કું. મુંબઈ.	રેશમ રૂ, વગેરેનો માલ બનાવવો તથા તેના માલની આયાત નીકાશ વગેરેનું કામ કરવું.	૫૦૦
૫૬.	હીરાલાલ રણછોડદાસ એંડ કંપની	હીરાલાલ રણછોડદાસ એંડ કું. અમદાવાદ.	વેપાર તથા આડત.	૩૦૦
૫૭.	ઓગ્મે આફ્રીકા ટ્રેડીંગ કું...	ડબલ્યુ. એચ. બ્રાડી એંડ કું. મુંબઈ.	,,	૩,૦૦૦
૫૮.	ભારતખંડ સ્વદેશી સ્ટોર્સ એંડ ઇંડસ્ત્રીયલ કું ...	મોતીલાલ દામોદરદાસ રાવલ એંડ કું.	સ્વદેશી માલ બનાવવો અને તેનો વેપાર કરવો.	૫૦૦
૫૯.	હીંદુસ્તાન ટેનરીઝ ...	પીરભાઇ ફેાચર એંડ કું. મુંબઇ.	ચામડાં તથા તેમાંથી બનેલી ચીજોનો વેપાર.	૫,૦૦૦
૬૦.	એકમી મેન્યુફેક્ચરીંગ કું...	જે. ગોવર્ધનદાસ એંડ કું લેમીંગ્ટન રોડ, મુંબઇ.	મોટરકાર બાઇસીકલ વગેરેનો વેપાર.	૨,૦૦૦
૬૧.	ઇશ્વર એંડ કું.	ઓ. વી સુબ્રમણ્ય ફ્રોઇ. ગ્મટુર.	વેપાર.	૫૦
૬૨.	જનરલ વેરહાઉસ કું. ...	પી. ઇ. રાગીયર ફ્રોઇ. ગ્મટુર.	,,	૫૦
૬૩.	ઇંટરનેશનલ કૉમર્સ કૉરપોરેશન	આર. કેાલમેન એંડ કું. મદ્રાસ.	ઇમ્પોર્ટ તથા એક્સપોર્ટ.	૫૦૦
૬૪.	રતન કોમ ટેનરીઝ ...	લક્ષ્મીરતન, મદ્રાસ.	ચામડાં ફેાળવવાં તથા તેનો વેપાર.	૫૦૦

નં૦ નામ.	એડ્રેસ અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૬૫. સુરત ઇંડસ્ત્રીયલ મીલ્સ કું.	નગીનલાલ મગનલાલ એંડ બ્રધર્સ, વીરમગામ.	કાપડ સુતર બનાવવું.	૧,૨૦૦
૬૬. વીરમગામ ઇંડસ્ત્રીયલ મીલ્સ કુંપની	ચુનીલાલ જેચંદ એંડ સન્સ, વીરમગામ.	,,	૫૦૦
૬૭. ગોકાક મીલ્સ	ફ્રેંચીસ ફ્રેંચીસ ટ્રેડપ-બેલ એંડ કું. મુંબઇ.	મીલો તથા કારખાનાં કાઢવાં વગેરે.	૪,૮૦૦
૬૮. વર્ધા મીલ્સ કું.... ...	રતનજી ગોવર્ધનદાસ એંડ કું. મુંબઇ.	કાપડ સુતર બનાવવાનું.	૫,૦૦૦
૬૯. સર હુકમચંદ એંડ હાલમીયા કૉટન ઑઇલ મીલ્સ ...	સર હુકમચંદ બાબા કીશનદાસ એંડ કું.	સુતર, ઉન રેશમ વગે-રેની મીલોનું કામ.	૩,૫૦૦
૭૦. એલ્ગીન મીલ્સ કું. ...	એંડ્રયુલ એંડ કુંપની કલકત્તા.	જુટ વગેરે રેસામાંથી માલ બનાવવો	૨,૬૦૦
૭૧. બનારસ કૉટન એંડ સીલ્ક મીલ્સ કું.	બનારસ એંક ખીલર્ડીંગ્સ, બનારસ.	રૂ. સુતર, રેશમ વગેરે સાફ કરવાનું તથા તે ઉપર રંગ ચઢાવવાનું.	૭,૫૦૦
૭૨. સુર્યપુર મીલ્સ કું. ...	સાંકળીયા દલાલ એંડ કું. મુંબઇ.	સુતર કાંતવાનું કાપ-વાનું વગેરે.	૧,૦૦૦
૭૩. ગંગા રાઇસ મીલ્સ ..	બી. રાય એંડ કું. ૪, મીરાનરો, કલકત્તા.	ચોખા તથા અનાજ સાફ કરવાની મીલ.	૬૦૦૦
૭૪. પુર્નીયા રાઇસ મીલ્સ કું...	ડેવનપેર્ટ એંડ કું. કલકત્તા.	,,	૨,૦૦૦
૭૫. બાહરગંજ રાઇસ મીલ્સ કું	મુનાઇટેડ ફ્રેંડસ એંડ કું. કલકત્તા.	,,	૫,૦૦૦
૭૬. બાસામ પ્લેંટર્સ રાઇસ મીલ્સ... ...	એસ સેન, બાબુ હા હસલેન કલકત્તા.	ચોખા વગેરે અનાજની મીલ ચલાવવી તથા પાક કરવો.	૧૦૦
૭૭. હાવરા ફ્લોર મીલ્સ ...	રૂપચંદરાય સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ઘઉં ચોખા વગેરેનો આટો કરવો	૧,૫૦૦

નં॰ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૭૮. હીલાલી ઑઇલ મીલ્સ ...	ઇ. સોલોમન એંડ કું. રાધાબજાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ઑઇલ મીલ માટેનાં સાધનો ખરીદવાં.	૩૦૦
૭૯. હાર્વીકુલ ઑઇલ કું. ...	એંડર્સન રાઇટ એંડ કું. કલકત્તા.	તેલ બનાવવાં તથા તેનો વેપાર કરવો.	૨,૦૦૦
૮૦. હુગલી ઑઇલ મીલ્સ ...	એસ. ચકરબર્તી એંડ કું. કલકત્તા.	,,	૬,૦૦
૮૧. ઑઇલ એંડ ઇંડસ્ત્રીયલ ...	સતીશચંદ્ર સરકાર ના ટોર, બંગાળ.	,,	૧૫૦
૮૨. ચીલ્હતટી પરા ટી કું. ...	નેશનલ પ્લાંટર્સ એજંસી, બંગાળ.	ચા વગેરેનો વેપાર.	૨૦૦
૮૩. ઓરાંગ ટી કું.	શો વૉલેસ એંડ કું. કલકત્તા.	ચા વગેરેનો પાક કરવો તથા વેપાર કરવો.	૧૮૦૦
૮૪. મતીધર ટી કું.	જે. સી. બેનરજી કલકત્તા.	,,	૩૦૦
૮૫. વીક્રમપુર ટી એંડ ઇંડસ્ત્રી કું.	લોગેશચંદ્ર ઘાટક. સુનશીગંજ.	,,	૩૦૦
૮૬. સેંટ્રલ આસામ ટી કું. ...	ડીગન એંડ કું. કલકત્તા.	,,	૩૦૦
૮૭. ઑકલેંડ ટી. કું... ...	,,	,,	૩૦૦
૮૮. ગોલકપુર ટી કું... ..	ગોલકપુર એજન્સી કું. બંગાળ.	,,	૧૦૦
૮૯. ઇસ્ટ બંગાલ હીંદુ મોરલેમ પ્લેંટર્સ	અબદુલ ગફુર એંડ ફ્રેંડસ કરીમગંજ આસામ	,,	૧૦૦
૯૦. ક્રસ્ટનંદી કોલ એંડ કું. ...	પીલ્યર એંડ કું.	કોલસાની ખાણનું.	૯૦૦
૯૧. સેંટ્રલ જેમીદારી કોલ કું...	ઉમાલ જમાલ એંડ સન્સ કલકત્તા.	,,	૫૦૦

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપવુ રૂ. ૧૦૦૦.
૯૨. લંડન બર્મા ડેવલપમેન્ટ કું.	બંગાળ.	તેલની તથા કોલસાની ખાણો શોધવા વગેરે.	૫૦
૯૩. જેસીનીયા મીનરલ્સ માઇનીંગ કું.	માથર એંડ કુંપની કલકત્તા.	અભરકની ખાણોનું.	૧,૦૦૦
૯૪. ઈંડીયન મીનરલ્સ એકસ-પ્લોરેશન સીંડીકેટ ...	પેસ્તનજી ધનજીશાહ પટેલ ૩૦૮ હોર્ન બીલ રોડ મુંબઇ.	ખાણોનું.	૧૦૦
૯૫. યુકુનોમીક લેંડ બીલ્ડીંગ એંડ સ્ટોર્સ	એમ. જે. વર્ધમાન એંડ કું.	જમીન લેવી, મકાનો બાંધવાં.	૫,૦૦૦
૯૬. બોર્ણીન્સ	ડબલ્યુ. ક્રીમેન એંડ કું. કલકત્તા.	જમીન લેવી મકાન બાંધવા તથા બોણીન બનાવવાં વગેરે.	૨,૦૦૦
૯૭. બંગાલ હાઉસ એંડ એસ્ટેટ સીન્ડીકેટ ...	સેહાના એંડ કું.	જમીન વેચાતી અથવા પટે લેવી વગેરે.	૨,૫૦૦
૯૮. બીલ્ડીંગ કું	એફ. જી. હુસેન એંડ કું. મુંબઇ.	જમીન લેવી તથા મકાન બાંધવાં.	૨૧,૦૦૦
૯૯. કુરતીયા શુગરકેન મીલ્સ ...	રાયચન્ત એંડ કુંપની કુરતીયા બંગાળ.	બાંડ બનાવવી.	૨૫૦
૧૦૦. બેરોની એંડ કું. .	કલકત્તા.	શેરો, સ્ટોક વગેરેનું કામકાજ.	૧,૫૦૦

ચેમ્બરની કમીટીની સભાઓ.

ધી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરાની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૨૩ મી ડીસેમ્બર સને ૧૯૧૯ ને રોજ સાંજના બે કલાકે (સ્ટા. ટા.) ભરવામાં આવી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

(૧) સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન.
(૨) ઓ. શેઠ પુરૂષોતમદાસ હાકોરદાસ.
(૩) ,, ,, ચુનીલાલ વી. મેહતા.
(૪) શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.
(૫) ,, સુરજમલ લલ્લુભાઈ.
(૬) ,, લખમીદાસ રવજી તેરસી.
(૭) ,, વલ્લભદાસ ચતુરભુજ શીવજી.
(૮) શેઠ વિઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી.
(૯) ,, ગુલાબચંદ દેવચંદ જવેરી.
(૧૦) ,, ફીરોજ જે. બીલીમોરીયા.
(૧૧) ,, કાજલભાઇ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા
(૧૨) ,, લાલજી ગોવિંદજી.
(૧૩) બી. એફ્. માદન.
(૧૪) ,, એન એમ. મજુમદાર

૧. તા. ૯ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ ભરાયેલી કમીટીની સભાની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો તથા પેઢીઓ તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજીઓ આવી હતી જેમને રાખેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટેના દીવસો તા. ૧૦ જાન્યુઆરીથી તા. ૧૭ જાન્યુઆરી સુધીના મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા રકુટીનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

૧ શેઠ દ્વારકાદાસ જેકીસનદાસ
૨ ,, મેસર્સ હંસરાજ એન્ડ કું.
૩ મેસર્સ ચેનીરામ જસરાજ એન્ડ કું.
૪ ,, કાશીનાથ. ડી. ખોટે એન્ડ કું.

૩ વર્કમેન્સ બ્રીચ ઓફ કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટની કલમ બે અને ત્રણ મુજબ, જે સજા ફરમાવી શકાય છે તે સામે અપીલ કરવાનો હક આપવો કે કેમ તે સંબંધમાં ના. સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો અને કમિટીનો અભીપ્રાય માગ્યો હતો. કમીટીએ તે સંબંધમાં ઠરાવ કર્યો હતો કે હક આપવો જોઈએ અને તે પ્રમાણે નામદાર સરકારને લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૪. રેલ્વે વેગનની તંગાશના સંબંધમાં કમીટીએ જે પત્ર લખ્યો હતો તેના જવાબમાં નામદાર હીંદી સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે એ બાબત ઉપર નીર્ણય કરી આ ચેમ્બરને લખી જણાવશે. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૫ સ્ટોર્સ પરચેઝ કમીટીના સેક્રેટરી તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો અને તેમા સ્ટોર્સ પરચેઝ કમીટીનાં "વીટનેસ" તરીકે જે બે સભાસદોના નામ આ ચેમ્બર તરફથી મોકલવામાં આવ્યાં હતાં તેઓ ઉપર ડેટલાક સવાલો મોકલવામાં આવ્યા હતા અને તેના જવાબ બનતી ઉતાવળે મંગાવ્યા હતા. પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે એ પત્રની નકલો કમીટીના સભાસદોમાં ફેરવવી.

૬ ગોઝારે પોર્ટ ટ્રસ્ટ રેલ્વે ઉપર માલ ચઢાવતી વખતે વધારાનો "વારફેજ ફી" લેવાના ચાલના સંબંધમાં પડતી મુશ્કેલીઓ વર્ણવનારો એક પત્ર મેશર્સ એચ. જે. હોરમસજી તરફથી આવ્યો હતો અને તે સાથે પોર્ટ ટ્રસ્ટ રેલવેના મેનેજર પર તેઓએ જે પત્ર લખ્યો હતો તેની એક નકલ બીડવામાં આવી હતી. આ સંબંધમાં પોર્ટ ટ્રસ્ટ રેલ્વેના મેનેજર તરફથી ખુલાસો બતાવનારો એક પત્ર પણ આ ચેમ્બર પર આવ્યો હતો. પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે મેશર્સ એચ. જે. હોરમસજીને લખી પુછાવવું કે તેઓને પોર્ટ ટ્રસ્ટ રેલ્વેના મેનેજર તરફથી જે ખુલાસો મળ્યો છે તે તેઓને માન્ય છે કે કેમ ?

૭ ગુણીના વેપારને આવક વેરામાંથી માફી આપી હતી તેના કારણો જાણવાને આ ચેમ્બર તરફથી ના. સરકારને અરજ કરેલી તેના જવાબમાં વીગતસર કારણો દર્શાવનારો એક પત્ર ના. હીંદી સરકાર તરફથી આવ્યો હતો. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૮ ના. હીંદી સરકાર તરફથી વેપારી ખબર એકઠા કરવાના સંબંધમાં ઇન્ડીઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ કમીશનની ફેડરલીક ભલામણો દર્શાવનારો જે પત્ર ના. મુંબઇ સરકાર ઉપર મોકલેલો તેની એક નકલ આ ચેમ્બરપર મોકલવામાં આવી હતી અને તેમાં જણાવેલી સુચનાઓપર ચેમ્બરનો અભીપ્રાય તા. ૨૩ મી ડીસેમ્બર સને ૧૯૧૯ આખરે માગેલો હતો પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે મુદત ઘણી ટુંકી હોવાથી તે મુદત તા. ૧૫ મી જાન્યુઆરી સને ૧૯૨૦ સુધી વધારી આપવાની ના. સરકારને અરજ કરવી.

૯ પંજાબ ગવર્નમેન્ટના ફીનાન્સ ખાતાના સેક્રેટરી તરફથી પંજાબ ગવર્નમેન્ટના પત્ર નંબર ૧૫૦૧૬ તા. ૫ જુન ૧૯૧૯ ની નકલ આ ચેમ્બરપર મોકલી હતી અને તે સાથે "પંજાબના ધોરી રસ્તા" ના સબંધમાં ઓ. મી. એચ. જે. મેનાર્ડની નોટની પણ એક નકલ બીડેલી હતી. આ પત્રો કમિટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે તે પત્રો કમીટીના સભાસદોમાં ફેરવવા.

૧૦ "સીવીલ એવીએશન"ના સંબંધમાં ના. સરકારનો પત્ર આવ્યાને ઘણો વખત થયો હતો પણ તે બાબત શેઠ બાલચંદ હીરાચંદ વીલાયતથી હીંદુસ્થાનમાં પાછા આવે તે ઉપર મુલતવી રાખવાનો ઠરાવ થયો હતો. તેઓ હીંદુસ્થાનમાં આવેલા હોવાથી કમીટીએ તૈયાર કરેલો ખરડો એમના અભીપ્રાય સારૂ તેઓના તરફ રવાના કર્યો હતો. તેઓની ભલામણો તથા પ્રથમનો ખરડો કમીટી આગળ રજુ થતાં પસાર થયો હતો અને તે મુજબ ના. સરકારને આ ચેમ્બરનો અભીપ્રાય લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૧ મેશર્સ ઠાકરસી ગુલજી એન્ડ કું. તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે નીઝામ સરકારના રાજ્યમાં "કરોડગીરી" નો વેરો જે લેવામાં આવે છે તે આ વર્ષથી બમણો કર્યો છે અને તેથી કરીને રૂના વેપારીઓને ઘણું નુકશાન થવાનો સંભવ છે. આ સંબંધમાં તેઓએ દાદ માગી હતી. પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે ના. નીઝામ સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતાના ડીરેક્ટરને અરજ કરવી.

૧૨ શેઠ સુરજી વલ્લભદાસ તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો કે એલીઝરાઇન અને એની લાઇન રંગની આયાત કરવામાં "ઇમ્પોર્ટ પરમીટ" મેળવણ બાબત ઘણીજ મુશ્કેલી પડે છે. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતા એવો ઠરાવ થયો હતો કે તેમના તરફથી વધુ માહીતી મેળવીને ના. સરકારને અરજ કરવી.

૧૩ મા. વી. પા. વેધ તરફથી પત્ર આવ્યા હતો કે સર એસ. પી. સીંહ તથા એ. મી. ભુપેન્દ્રનાથ બસુ વીલાયતથી આ તરફ આવે તે વખતે મુંબઇમાં તેઓને એક માનપત્ર આપવું. આ સુચના કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે તે સુચના અમલમાં મુકવી અને તે પહેલાં તેઓને સ્ટીમર ઉપર તારથી આમંત્રણ સ્વીકારવાની વીનંતી કરવી અને પુછી જણાવવું કે કયે દીવસ અને સમય તેઓને અનુકુળ થશે.

૧૪ શેઠ ડબ્લ્યુ. ટી. હાલાઇ વીગેરે કેટલાક સભાસદો તરફથી રૂબલનોટ ઓરડીનન્સના સંબંધમાં ચર્ચા કરવા સારૂ કમીટીની એક મીટીંગ ભરવાની વીનંતી કરવામાં આવી હતી. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે એ વીષય કમીટીની ત્રીમાશીક મીટીંગ જે જાન્યુઆરી માસની તા૦ ૧૦ ને રોજ ભરાવવાની છે, તે ઉપર મુલતવી રાખવો.

૧૫ દર કમીટીની મીટીંગમાં થનારા કામકાજની નોંધ ગુજરાતીમાં છાપવામાં આવે તો વધારે સારૂં એવી સુચના કેટલાક સભાસદો તરફથી થવાથી તે વીશય કમીટી આગળ રજુ કર્યો હતો. કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે થનારા કામકાજની ટુંકનોંધ ગુજરાતીમાં છપાવવી પણ કાંઇ બાબત ઉપર વીગતવાર માહીતીની જરૂર હોય અને તેનો જો ગુજરાતીમાં તરજુમો કહેલાઇથી ન થઇ શકે તેમ હોય તો તેવી વધારાની વીગત ઇંગ્રેજીમાં છપાવવી.

૧૬ ચેમ્બરના સભાસદોની ત્રીમાશીક મીટીંગની તારીખ મુકરર કરવાનું કામ કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે તે મીટીંગ જાન્યુઆરી તા૦ ૧૦-૧-૧૯૨૦ ને રોજ ભરવી.

ધી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૧૩ જાન્યુઆરી સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના બે કલાકે (સ્ટા. ટા) ભરવામાં આવી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો હાજર હતા:—

(૧) શેઠ જહાંગીરજી ભમનજી પીટીટ	(૧૧) શેઠ ફીરોજ જે. બીલીમોરીયા.
(૨) ,, સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન	(૧૨) ,, ફાજલ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા
(૩) એ. શેઠ ચુનીલાલ વા. મહેતા	(૧૩) ,, ગીરધરદાસ બી. ત્રીવેદી.
(૪) ,, ,, લલ્લુભાઇ શામળદાસ	(૧૪) ,, મનસુખલાલ આ. માસ્તર.
(૫) શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.	(૧૫) ,, માવજી ગોવિંદજી
(૬) ,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ.	(૧૬) ,, રેવાશંકર જગજીવન
(૭) ,, લખમીદાસ રવજી તેરસી.	(૧૭) ,, મથુરાદાસ કાનજી મટાની.
(૮) ,, વલભદાસ ચતુરભુજ શીવજી	(૧૮) ,, બી. એફ. માદન.
(૯) ,, વિઠ્ઠલદાસ હામીદર ગોવિંદજી	(૧૯) ,, એન. એમ. મજુમદાર.
(૧૦) ,, ગુલાબચંદ દેવચંદ ઝવેરી.	

૧. તા. ૨૩ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ ભરાએલી કમીટીની સભાની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી, તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો તથા પેઢીઓ તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજીઓ આવી હતી જેમને રાખેતા મુજબ બેલેટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયેા હતેા. બેલટ માટેના દીવસેા તા. ૨૩ જાન્યુઆરીથી તા. ૩૦ જાન્યુઆરી સુધીના મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા, સકુટીનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

---

૧. મેસર્સ વર્ધમાન બ્રધર્સ
૨. શેઠ ચત્રભુજ ગંગારામ
૩. મેશર્સ સુરજી વલ્લભદાસની કુા.
૪. ,, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.
૫. મેસર્સ પ્રાગજી સુરજી ગોધુની કું.
૬. ,, સુરજી ગોધુની કું.
૭. શેઠ કપીલરામ એચ. વકીલ
૮. મેશર્સ વલ્લભરામ રણછોડની કું.

૩. કરન્સી નોટસના સંબંધમાં ના. મુંબાઈ સરકારના નાણાં ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે જુદીજુદી ઠીંમતની નોટો સહેલાઈથી ઓળખી શકાય તે સારૂ રંગીન કાગળ વાપરવા વીશે વીચાર ચલાવવામાં આવે છે. વળી પત્રમાંએમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ના. સરકારને એમ જણાવવામાં આવેલું છે કે હુરો રંગ હીંદુ કોમમાં અપશુકનીઆળ મનાએલો છે, અને તેથી કરીને તેવા રંગની નોટોનાં ચલણમાં વાધો પડે. લોકોની આ માન્યતા કેટલે અંશે ખરી છે, તે વીશે ચેમ્બરનો અભીપ્રાય માગેલો હોવાથી તે પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે આસમાની રંગ વાપરવાની ના. સરકારને ભલામણ કરવી.

૪. નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટસ એક્ટની રૂએ પળાતા તહેવારો સંબંધી ના. મુંબાઈ સરકારના નાણા ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતોકે તે રૂએ પળાતા તહેવારો હાલમાં ૨૮ છે અને તે સંખ્યા વધારે લાગવાથી તેમાંથી કપાત કરવાનો વીચાર ચાલે છે. આ વીશેય પર ચેમ્બરનો અભીપ્રાય માગેલો હોવાથી તે પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે પળાતા તહેવારોમાંથી કમી કરવા વ્યાજબી નથી.

૫. મી. લક્ષ્મીચંદ માણેકચંદ ઓખાણીના તા. ૨૮-૧૦-૧૯ ને રોજના પત્ર ઉપરથી કમીટીએ રેલવે સત્તાવાળાઓને વીરમગામથી બે ટ્રેન અડધા કલાકને અંતરે દોડાવાની ભલામણ કરેલી તેના જવાબમાં બી. બી. એન્ડ સી. આઈ. રેલવેના ટ્રાફીક મેનેજર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તે પ્રમાણે હાલ બની શકે તેમ નથી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૬. શેઠ કરશનદાસ માવજી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે એનીલાઈન રંગની આયાત કરવાને સારૂ "ઈમ્પોર્ટ પરમીટ" મેળવવા માટે ઘણી મુશ્કેલીઓ પડે છે. આ પત્ર "ડાઈઝ અન્ડ કેમીકલ્સ" ના ધંધાને લગતો હોવાથી તે ધંધાની સણ કમીટીમાં રજુ કરવાને ઠરાવ થયો હતો.

૭. રંગની આયાતના સંબંધમાં કમીટીએ તા. ૨૭-૧૨-૧૯ ને રોજ કલેકટર ઑફ કસ્ટમ્સને પત્ર લખેલો તેના જવાબમા તેઓ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે યુનાઈટેડ કીંગડમમાં બનતા રંગ હિંદી વેપારીઓને પુરતા જથામાં મળતા નથી એ વાત ખરી નથી. આ પત્ર પણ ડાઇઝ અને કેમીકલ્સના ધંધાને લગતો હોવાથી તે કમીટીના સભાસદોમાં ફેરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૮. ઈન્ડીઅન ટેરીફ એક્ટમાં બાંહની આયાત જકાત જે પદ્ધતી ઉપર નક્કી કરવામાં આવી છે તે બાબત ઉપર ચેમ્બરનું લક્ષ ખેંચવામાં આવ્યું હતું. આ બાબત ઉપર પક્ષ. વીચાર કરવા સારૂ નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સણ કમીટી નીમવામાં આવી હતી:—

૧. શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉરડન.
૨. ઓ. શેઠ લલ્લુભાઈ શામળદાસ
૩. શેઠ ગુલાબચંદ દેવચંદ ઝવેરી.
૪. ,, એન. એમ. મજમુદાર.

૯. રૂબંલ નોટ ઑરડીનન્સના સંબંધમાં હીંદી સરકારના નાણા ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો અને તે સાથે ના. સરકારે લોકોની માહીતી માટે જે 'નોટ' બહાર પાડેલી તેની એક નકલ બીડેલી હતી. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં તેની નોંધ લેવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૦. ના. હિંદી સરકાર તરફથી વેપારી બાબત એકઠી કરવાના સંબંધમાં ઇન્ડીઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ કમીશનની ક્વેસ્ટીક બલાંમણ્યો દર્શાવનારા પત્રની એક નકલ મોકલવામાં આવી હતી. આ પત્રમાં જણાવેલી સૂચનાઓ પર કમીટીનો અભીપ્રાય માગેલો હોવાથી તેનો એક ખરડો તૈયાર કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૧. પંજાબ ગવર્નમેન્ટના ફીનેન્સ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો અને તે સાથે પંજાબના "ઘોરી રસ્તા" ના સબંધમાં એ મી. એચ. જે. મેનાર્ડની "નોટ" ની એક નકલ બીડેલી હતી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૧૨. જરમન કરન્સી નોટસના સંબંધમાં મી. બીહારીલાલ એન. અનન્તાની તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે ઑ. સર બી. રોબર્ટસન જેઓ દક્ષીણ આફ્રીકામાં જનાર છે તેઓ ઇસ્ટ આફ્રીકામાં પણ જાય અને જરમન નોટસના સંબંધમાં તપાસ કરે એવી ના. હીંદી સરકારને અરજ કરવી. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે તે મતલબનો પત્ર ના. સરકારને લખી જણાવવો.

૧૩. "કરાડગીરી" વેરાના સંબંધમાં કમીટીએ જે પત્ર ના. નીગામ સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતાના ડીરેક્ટર પર લખેલો તેના જવાબમાં પત્ર આવ્યો હતો કે તે બાબત ઉપર નીર્ણય થયેથી જણાવવામાં આવશે. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૧૪. ઇસ્ટ આફ્રીકામાં ચાલતા હીંદી સીક્ષાઓને બદલે બ્રીટીશ નાણું દાખલ કરવાની એક યોજના તરફ મી. જી. બી. ત્રીવેદીએ કમીટીનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. આ બાબત ઉપર ઠરાવ થયો હતો કે ના. સરકાર પાસે ખુલાસો મંગાવવો કે આ પ્રમાણે ઠરવાના શાં કારણો છે.

૧૫. માલની આયાત અને નીકાશ ઉપર હાલ જે અંકુશ છે તે અંકુશ થોડા પ્રમાણમાં કમી કરનારો ના. હીંદી સરકારનો તા. ૨૦ ડીસેમ્બર ૧૯૧૯ નો જાહેર ઠરાવ કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે એ ઠરાવની રૂએ હીંદુસ્થાનમાં માલ આમાત કરવા દેવાનાં પગલાં ના. સરકારે લીધાં છે કે કેમ તે પુછાવવું.

૧૬. મેશર્સ એલેક્ષણીક કેમીકલ વર્કસ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તેઓની ફેકટરીમાં બનતા રપીરીટસની બીન જકાતે પરદેશ નીકાશ કરવાની જે ના. સરકારે રજા આપી છે તે સાટ તેઓ ના. સરકારના અને આ ચેમ્બરના આભારી છે. વધારામાં તેઓને પહતી ક્વેટલીક મુશ્કેલીઓ પણ જણાવેલી હતી અને તે બાબત કમીટીની દાદ માગી હતી. પત્ર રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે એ પત્ર એઓના ધંધાને લગતી સબ કમીટી આગળ રજુ કરવો.

૧૭. રટેક્ષ પરચેઝ કમીટીના સેક્રેટરી તરફથી આ ચેમ્બરના બે વીટનેસ ઉપર જે સવાલો મોકલેલા તેના જવાબ રવાના કરવાની તે સેક્રેટરી તરફથી વીનંતી થવાથી તેનો એક ખરડો તૈયાર કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૮. ગવર્નમેન્ટ સીક્યુરીટી બીલ ઉપર આ ચેમ્બરનો અભીપ્રાય માંગેલો હોવાથી તે સંબંધમાં વીચાર કરતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે તે બીલ પસાર થાય તો તેમાં કાંઇ બાધ કર્તા નથી એ મતલબનો ના. સરકારને પત્ર લખી જણાવવો.

૧૯. સર વીઠ્ઠલદાસ દામોદર ઠાકરશી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે ઓપોલી અને આંધ્રા-વલી વર્કસમાંથી નકામા વહી જતા પાણીનો સ્વતંત્ર વાપરનો હક એક યુરોપીઅન કંપનીને આપેલો છે. તે બાબતમાં કમીટી તરફથી યોગ્ય પગલાં લેવાં જોઇએ. આ બાબત ઉપર કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે તે સંબંધમાં ના. સરકારને "પ્રોટેસ્ટ" મોકલવો અને વધુ ખબર જણાવવાની વીનંતી કરવી.

ચેમ્બરની વેપારને લગતી સબ-કમીટીઓ.

ચેમ્બરના નીયમોમાંથી ૨૩ મી કલમની રૂએ આ વરસમાં નીચે પ્રમાણે વેપારને માટે સબ-કમીટીઓ નીમવામાં આવી છેઃ—

૧ કાપડના વેપારીઓની સબ-કમીટી.

૧ શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરશી — ૨ શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
૩ ,, વલ્લભદાસ ડી. ગોવિંદજી — ૪ ,, લાલજી ગોવિંદજી
૫ ,, મોતીલાલ કાનજી

૨ મીલ એજન્ટોની સબ-કમીટી.

૧ શેઠ રતનશી ધરમશી મોરારજી — ૨ શેઠ વી. પી. વૈદ
૩ ,, દામોદર ગોવીંદજી — ૪ ,, લખમીદાસ હરીદાસ
૫ ,, મોરારજી મુલજી ખટાઉ

૩. અનાજ અને ણીઆંના વેપારીઓની સબ-કમીટી

૧ શેઠ વેલજી લખમસી નપુ — ૨ શેઠ મથુરાદાસ કાનજી મટાની
૩ ,, છોટાલાલ કીલાચંદ — ૪ ,, હીરજી ઘેલાભાઇ
૫ ,, સી. એલ. સાજન

૪. રૂના વેપારીઓની સબ-કમીટી.

૧ ઓન. શેઠ પુરૂષોતમદાસ ઠાકોરદાસ — ૨ શેઠ ણી. એફ. માદન
૩ ,, હરીદાસ માધવજી — ૪ ,, એલ. એમ. ખોખાની
૫ ,, શાન્તીદાસ આશકરણ

૫ બેંકર્સ અને શ્રોફની સબ-કમીટી.

૧ શેઠ એસ. એન. પોંચખાનાવાળા — ૨ શેઠ સી. આઇ. પારેખ
૩ ,, રેવાશંકર જગજીવન ઝવેરી — ૪ ,, જમનાલાલ આર. ગચ્છરામ
૫ ,, જીવનારાયણ બળદેવદાસ

૬. કેમીકલ અને રંગના વેપારીઓની સબ-કમીટી.

૧ શેઠ પ્રાગજી સુરજી — ૨ સુરજી વલ્લભદાસ
૩ ,, હોરમસજી બાપુજી ગઝદર — ૪ મેસર્સ ઝવેરીની કું
૫ ,, ધનજીરાલ ગલુપતરામ

૭. ગોલ્ડ અને સીલ્વર વેપારીઓની સભ-કમીટી.

૧ શેઠ વેરાશંકર જગજીવન
૨. શેઠ માણેકચંદ પાનાચંદ
૩ ,, ગુલાબચંદ દેવચંદ ઝવેરી
૪. ,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ
૫ ,, કે. જી. એ. રહેમતુલ્લા મુળજી

૮. આર્યન અને હાર્ડવેર, મશીનરી અને મીલને લગતો માલ પુરો પાડનાર. વેપારીઓની સભ-કમીટી.

૧ શેઠ એચ. ચામીક
૨. મુલજી હરીદાસ
૩ ,, હાતીમ અતારી
૪. પી. એન. મહેતા.
૫ ,, ટાહેર.

૯. શેર સ્ટોક અને એક્સચેંજના દલાલોની સભ-કમીટી.

નીચે લખેલા ગૃહસ્થોના નામ સભ-કમીટીમાં મુકવામાં આવ્યા છે.

૧ સર શાપુરજી બી. બરૂચા
૨. શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદ
૩ શેઠ રતનચંદ તલકચંદ માસ્તર
૪. ,, બી. એ. બીલીમોરીયા
૫ ,, ડબલ્યુ. ટી. હાલાઇ.

જે. કે. મહેતા.
સેક્રેટરી.

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં આવેલાં પુસ્તકો.

G

1516 Department of Industries Bombay Presidency Annual Report 1918-19
1517 Scientific Report of The Agricultural Research Institute Pusa 1918-19
1518 Statistics of Brit'sh India Volume IV Administrative Judicial and Local Self-Government.
1519 The Prospects of British Trade in Mesopotamia and the Persion Gulf.
1520 Sixth Annual Report of The Bombay Smoke Nuisances Commission For 1918-19
1521 Review of the Foreign Rail Borne Trade of Mysore State For the year 1916-17
1522 Bombay Port Trust Scale of Rates.
1523 Department of Industries Bombay Presidency Annual Report 1918-19
1524 Bulletin No. 87 of 1919 A contribution to our knowledge of South India.
1525 Bulletin No. 89 of 1919 Second Hundred Notes on Indian Insects.
1526 Annual Report on the Working of the Indian Companies Act. 1913 for the year 1918-19.
1527 Annual Report on Civil Hospital and Dispensaries for the year 1918.
1528 Annual Return of Statistics Relating to Forest Administration in British India for 1917-18.
1529 Report on the Administration of the Mints at Calcutta and Bombay for 1918-19
1530 Statistics of British India Volume I Commercial Statistics (Ninth Issue)

0

820 Bombay Income Tax Manual Part I.
821 Report of the Bengal National Chamber of Commerce for the year 1918.
122 Side Light on the Present Situation-the Rice Control and the House Famine in Bombay.
823 The Clerks Union Rules.
824 Indian Finance and Banking by Finlay Shirras.
825 Report of Bombay English Bleached and Plain Piece Goods Merchants Association for the Samvant 1915
826 Report of Committee of the Bengal Chamber of Commerce for the year 1918
827 Guide to Income Tax Super Tax and Excess Profits Duty (Second Edition).
828 Ready Calculator.
829 Directory of Indian Goods and Industries (Sixth Edition).

હુન્નર ઉદ્યોગની પરીષદ અને વેપારી કૉન્ગ્રેસ.

હીંદી ઔદ્યોગીક પરીષદ અને હીંદી વ્યાપારી કૉનગ્રેસની ભેગી બેઠક તા. ૨૩-૧-૨૦ ને શુક્રવારે બપોરે ૧૨ વાગે અત્રે મળી હતી. આ પ્રસંગે હીંદની જુદી જુદી વેપારી ચેમ્બર અને મંડળોના પ્રતિનીધીઓએ તેમજ થોડાક રાજ્યદ્વારી આગેવાનોએ પણ હાજરી આપી હતી.

અત્યાર સુધી આ પરીષદો કૉંગ્રેસ દર વરસે જ્યાં મળે ત્યાં મળતી હતી પણ કૉંગ્રેસવાળા અઠવાડીયામાં ઘણી પરીષદો મળે છે અને વ્યાપાર તેમજ હુન્નર ઉદ્યોગ જેવા અગત્યના વીષયો ઉપર ચર્ચા ચલાવવા માટે બહુ થોડો સમય મળે છે તેથી આ પરીષદો જુદી ભરવાનું ઠરાવવામા આવ્યું હતું. બહુ જણવાજોગ તો એ હતું કે હુન્નર ઉદ્યોગ પરીષદ અને વ્યાપારી કૉંગ્રેસની ભેગી બેઠક મળી હતી. આ બેઠકનો ખાસ ધ્યાન ખેંચનારો બનાવ એ છે કે કેટલાક બ્રીટીશ વ્યાપારીઓએ અને બાનુઓએ પણ હાજરી આપી હતી. પંજાબના જાણીતા આગેવાન અને વેપાર ઉદ્યોગમાં આગળ પડતો ભાગ લેનારા લાલા હરકીશનલાલ આવી પહોંચતાં તેમને હાજર રહેલાઓએ તાળીઓના ગડગડાટથી વધાવી લીધા હતા.

ઑનરેબલ સર ફાજલભાઈ કરીમભાઈ અને ઑનરેબલ સર દીનશાહ વાચ્છા આવી પહોંચતાં તેમને પણ તેજ માન આપવામાં આવ્યું હતું. ખેતીવાડીખાતાના વડા ડૉક્ટર મેને પણ આ પરીષદમાં હાજરી આપી હતી.

સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ મી૦ જહાંગીર પીટીટનું ભાષણ.

સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ મી૦ જહાંગીર બમનજી પીટીટે પ્રતીનીધીઓને આવકાર આપનારૂં ભાષણ કરતાં જણાવ્યું કે હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગની પરીષદ અને હીંદી વેપારી કૉંગ્રેસની ભેગી બેઠકમાં તમને આવકાર આપતાં મ્હારીત મને બહુ ખુશહાલી ઉપજે છે. હીંદી વેપારી કૉનફરન્સ સને ૧૯૦૫ ના વરસમાં કૉંગ્રેસની સાથે સ્થપાઇ હતી અને તેની છેલ્લી બેઠક દીલ્હી ખાતે સને ૧૯૧૮ ના ડીસેમ્બર મહીનામાં ભરાઇ હતી જેનું પ્રમુખસ્થાન મને મળ્યું હતું. ૧૪ વરસની

તેની ટુંકી હસ્તી દરમ્યાન હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગની પરીધ્રદે પોતાની મોટી ગહેનની સાથે અને તેની રાહબરી નીચે હીંદનો હાલનો ઇતીહાસ બનાવ્યો છે તે હીંદના વેપારી અને હુન્નર ઉદ્યોગમાં પડેલા વર્ગનો બુદ્ધીવાળો અને મજબુત અભીપ્રાય ઉત્પન કરવામાં કૃતેહમંદ નીવડી છે અને તેણે આખા દેશમાં હુન્નર ઉદ્યોગ સંબંધી જાગૃતી આણી છે. તેના કાર્યસાધકપણામાં વધારો કરવાના હેતુથી હીલ્હી ખાતે મળેલી બેઠક રજીસ્ટ્રીંગ કમીટીને સંપૂર્ણ ફરી વ્યવસ્થા કરવાનું કામ સોંપ્યું હતું કમીટી સંભાળ ભર્યા બીચાર પછી નીર્ણયપર આવી તેને પરીણામે હુન્નર ઉદ્યોગની પરીધ્રદ અને વેપારી ક્રેંડ્રિસને એકત્ર કરી નાખવામાં આવી છે. વેપારી ક્રેંડ્રિસની સ્થાપના સને ૧૯૧૫ માં ક્રેનફ્રરંસના જેવાજ હેતુથી થઇ હતી. આ બંને સંસ્થાઓ ભેગી થઇ જવાથી ભેગાં દહાપણ અને તમારા બધાના બહેવાડૂ અનુભવથી મૂળ હેતુ પાર પડશે તે વીશે મને કંઇપણ શક નથી.

લહાઇ.

મહાન યુધ્ધનો અંત આવ્યો છે. હીંદે માણુસો, નાણાં અને સામગ્રીની પુષ્કળ મદદ કરી હતી અને તેનાથી દુનીયાના બીજા ભાગોની માફક આપણામાં પણ હક અને ફરજ માટેની નવી જાગ્રતી ઉત્પન કરી છે. દુનીયાના બીજા લોકોની માફક આપણે પણ નવા યુગમાં સામાજીક, હુન્નર ઉદ્યોગની, આર્થીક અને રાજદ્વારી નવી રચનાના સમયમાં દાખલ થવાને આતુર છીયે. હીંદ પોતાનું વાજબી સ્થાન દુનીયાના બીજા દેશોની વચ્ચે મેળવવાને જાગ્રત થયું છે તે મહાન ફેરફારોની અહી પર છે.

આપણી રાજદ્વારી અભીલાષાઓ અને માંગણીઓને લાગેવળગે છે ત્યાં સુધી હુ કબુલ કરીશ કે આપણી આશા પાર પાડવા માટે થોડા વખતપર મોટું અને અગત્યનું પગલું ભરવામાં આવ્યું છે. હીંદી સુધારાનો કાયદો તા૦ ૨૩ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૯ ને રોજ પસાર થઇ ધારાપોથીમાં દાખલ થયો છે અને તે પછી નામદાર શાહનશાહનો પ્રગટ થયેલો ઢંઢેરો આ દેશના ઇતીહાસમાં જાણવાલાયક બનાવ છે અને તે અગત્યનો છે. આ દેશના ઇતીહાસમાં લોર્ડ સિંહને બ્રિટીશ પ્રધાન મંડળમાં હીંદી તરીકે હોદો મળ્યો છે. તેમને ઉમરાવ બનાવી ઉમરાવોની સભામાં બેસક આપવામાં આવી છે. શાહનશાહી અને મુસ્લેહની ક્રોનફ્રરંસમાં હીંદીવાનોની નીમણુંક થઇ છે. અને છેવટ લીગ ઑફ નેશન્સમાં હીંદને મુળ સલાહદ તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. આ દરેક બનાવ અગત્યનો અને આશા ઉત્પન્ન કરનારો છે, અને તે બતાવે છે કે હીંદ તરફનું ઇંગ્લંડનું વલણ બદલાયું છે અને દુનીયાના દેશોએ હીંદના દરજ્જો સ્વીકાર્યો છે. મારો અભીપ્રાય એવો છે કે ઉત્તેજન લેવાલેગ વાતાવરણ ઉભું થયું છે અને પંજાબમાં જુલમ ગુજારનારાઓને પૂરતી સજા કરી ઠેકાણે લાવવામાં આવે તો બધી સ્થિતિ આવકારદાયક થઇ પડે.

હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગના કમીશનનો રીપોર્ટ.

આપણી રાજદ્વારી પ્રગતીની સાથે આપણા દેશના હુન્નર ઉદ્યોગની જરૂરીયાતો ભૂલી જવામાં આવી નથી તે ખુશી થવા જોગ છે. સને ૧૯૧૬ માં હીંદી ઉદ્યોગના કમીશનની નેમણુંક વાજબી આશાનું પગલું હતું અને તેનો રીપોર્ટ જે ઘણો ઉપયોગી છે તે હવે પછીના સંખ્યાબંધ વરસો સુધી માર્ગદર્શક થઇ પડયા વીના રહેશે નહી પણ તે ભવિષ્યની પ્રગતી અને ખીલવણી માટે પડઘારૂપ થઈ પડશે. એ ખુશી થવા જોગ છે કે સરકાર બનતી તાકીદે ડેટલીક ભલામણો અમલમાં મુકવા માગે છે કે જે ભલામણો હુન્નર ઉદ્યોગના નવાં ખાતાં, સાર્વજનીક ઇન્સ્ટીટયુટો

અને બીજા આતાં છે પણ મને લાગે છે કે હીંદી સરકારમાં હુજર ઉદ્યોગ માટે એક સભાસદ જોઇએ અને તે હીંદી હોવો જોઇએ. દુઃકમાં રીપોર્ટ હુજર ઉદ્યોગ માટે નવો સ્ટ્રેક ઉઘાડે છે અને હુજર ઉદ્યોગની ખીલવણીમાં રાજ્યે ચોક્કસ રાજનીતી અખત્યાર કરવી જોઇએ તે તેમાં સુચવવામાં આવ્યું છે.

મહેસુલી સ્વરાજ્ય.

જકાતને લગતો સવાલ કે જેને દેશના હુજર ઉદ્યોગ સાથે સંબંધ છે તેને તપાસમાંથી મુક્ત રાખવામાં આવ્યો હતો તે હીલગીર થવાજોગ છે. આ બાબત પડતી મુકવાની ભલામણનું જોર ઘણી દીશામાં ઘટી ગયું છે. મહેસુલી સ્વરાજય સંબંધી આખા દેશનો મત એટલો બધો જાણીતો છે કે તે ફરીથી જણાવવાની જરૂર નથી. જુદા જુદા સો પ્લેટફોર્મપરથી તે અચુક રીતે જણાવવામાં આવ્યો છે. પાર્લામેંટની લેઇટ સીલેક્ટ કમીટીની ભલામણપરથી હીંદી સરકારના નવા કાયદામાં મહેસુલી સ્વરાજય જેવું આ દેશને આપવાની કોશેશ કરવામાં આવી છે. હીંદી સરકાર અને બારાસભાના મતો સંબંધી જે બાબતમાં હોય તે બાબતમાં હીંદી પ્રધાન વચ્ચે પડે નહી અને માત્ર દેશપરદેશ સાથેના કોલકરારોના રક્ષણ અને જેમાં નામદાર શહેનશાહની સરકાર પક્ષકાર હોય તેમાંજ તે વચ્ચે પડે એવી શરતે હીંદને મહેસુલી સ્વરાજય માટે ખાત્રી આપી શકાય એવું રીપોર્ટ માં જણાવવામાં આવ્યું છે. લોર્ડ સીંહે થોડા સમયપર આ શહેરમાં જણાવ્યું છે કે હીંદને નામદાર શહેનશાહના બીજા દેશોના જેવી નાણાં સંબંધી રાજનીતિનો હક્ક મળશે. લોર્ડ સીંહે આમ કહ્યું છે તેમ છતાં કાયદામાં શું લખેલું છે તેજ આપણે જોવાનું છે. દેશના હાલના સંજોગોમાં લોર્ડોની ઇચ્છા પ્રમાણે નાણાંને લગતો કાયદો ઘડી શકાશે તો અનર્થણી જેવું લેખાશે. પહેલાં તો નવા કાયદા પ્રમાણે ધારાસભાએ પસાર કરેલા બધા ઠરાવો માટે ફાઇનન્સીલ ઓફ્ક્ટ સ્ટેટની બહાલી જોઇશે. તેમાં અમલદારો અને નેમાયલા સભાસદોની સંખ્યા વધુ હશે એટલે ત્યાં તે પસાર થયો જુરેલ છે અને પસાર થશે તો પણ જો તે કાયદો ધ્યેય વેપારીઓ અને માલ બનાવનારાઓના હીત સામે અથડામણમાં આવતો હોય તો હીંદી સરકાર તે ભાગ્યેજ સ્વીકારશે. જો તેમ નહી થાય તો હીંદી પ્રધાન તો હેની ! તેને માત્ર એટલું જ જાહેર કરવાનું છે કે અમુક પગલું દેશપરદેશ સાથેના કોલકરાર અનુસાર નથી અથવા તો શાહનશાહાતમાંની નાણાને લગતી ગોઠવણ કે જેમાં નામદાર શાહનશાહની સરકાર પક્ષકાર છે તેની તે વિરૂદ્ધ છે. આવા સંજોગો વચ્ચે નાણાંને લગતો અગત્યનો ઠરાવ પસાર થવો અશક્ય છે. આટલું યાદ રાખવાનું છે કે આપણને હમેશાં કાંઇ મોનટેગ્યુ કે સીંહ મળતા નથી. આપણે ઓડરીંદ્રો અને હેમીલ્ટનો કે તેમના જેવા માણસોને ભૂલવા જોઇતા નથી. તમે આવા મહેસુલી સ્વરાજયથી સંતોષ પામ્યા છો કે કેમ તે હું તમને પૂછું છું. સ્વરાજય ભોગવતા સંસ્થાનો સાથે તેની સરખામણી થઇ શકતી નથી. સ્થીતી જુદી છે એટલે તે લાગુ પડી શકે તેમ નથી. તેમને ત્યાં બધા ચુંટાયલા સભાસદોની ધારાસભાઓ છે તેમના કોઇ ઠરાવ માટે બહાલીની જરૂર નથી કે જેવી જરૂર આપણે મહેસુલને લગતા ઠરાવ સંબંધી છે. આ સંજોગોમાં જણાવીશ કે કાયદામાં જે જણાવવામાં આવ્યું છે તે નાણા સંબંધી ખરું સ્વરાજય નથી. જો તે તરફનું એક પગલું હોય તો આપણે આશા રાખીશું કે પ્રજાના પ્રતીનીધીઓથી હક્ક દૂર રાખવામાં આવશે નહી, સ્વરાજય ભોગવતા સંસ્થાનો જેવા હક આપણને મળવા જોઇએ. જો સંસ્થાનોને દેશ પરદેશ સાથેના કોલકરારોનો બાધ નડતો નહી હોય અને તેઓ ઇંગ્લંડ સામે પણ જકાત નાખી શકતા હોય તો હીંદને એ હકમાંથી શા માટે મુકત રાખવા જોઇએ

તે હું સમજી શકતો નથી. હીંદીઓ સામે સંસ્થાનોએ કાયદા ઘડી તેમને શહેરી તરીકેના હક આપવાની પણ ના પાડી છે અને તે રીતે તેમણે શાહનશાહત તરફની ફરજનો ભંગ કર્યો છે અને તેમ છતાં પારલામેન્ટે કે નામદાર શહેનશાહે હીંદ તરફથી અને તેના બચાવમાં વચ્ચે પડવાનું વાજબી ધાર્યું નથી. જો શાહનશાહતની ફરજો અને બંધનો સંસ્થાનોને બંધનકારક નથી તો પછી હીંદને શા માટે બંધનકારક હોવાં જોઇએ ? આપણે ભૂતકાળનો કડવો અનુભવ ભુલી જઇ શકીએ તેમ નથી. હું ઇસ્ટ ઇંડીયા કંપની કે જેણે આ દેશના હુન્નર ઉદ્યોગો નાશ કર્યા તેની ગેરવાજબી રાજનીતિ વીશે બોલવા માગતો નથી. હું હીંદપરની એકસાઇઝ જકાત જે લેંકેશાયરના લાભ માટે નાખવામાં આવી છે તે વીશે પણ બોલવા માગતો નથી પણ શહેનશાહી જગાતને લગતી રાજનીતિ હીંદને લાગુ પડવા ધારી છે તે વીશે હું વીવેચન કરવા માંગુ છું.

શાહનશાહી પસંદગીની જગાત.

શાહનશાહી પસંદગીની જગાતની રાજનીતિ દેશનો અભીપ્રાય જાણ્યા શીવાય ચામડાં સંબંધી લાગુ પાડવાની કોશીશ કરવામાં આવી છે, જો કે સતાવાર રીતે એ બીના ઠબુલ કરવામાં આવી નથી છતાં મેં બીજે ઠેકાણે કહ્યું છે તે અત્રે કહ્યા વીના મને ચાલતું નથી કે એ રાજનીતી હીંદને લોગે બીજા લોગોને પસંદગી આપવાની છે. હીંદી સરકારે હીંદમાં છુટથી રંગની થતી આયાતપર મૂકેલા ગેરવાજબી અંકુશોપર હું તમારું લક્ષ ખેંચુ છું. હીંદી વેપારીને લોગે તે ઇંગ્લંડના રંગના વેપારીઓને ઇનામો આપવા જેવું છે. સિધ્ધાંત તરીકે આ રાજનીતિ ખોટી છે. સુધારાના કાયદા પ્રમાણે હુન્નર ઉદ્યોગનું ખાતું પ્રાંતમાં હીંદીને સોંપાશે અને આ ભલામણની અસર નાબુદ થાય એવા કાનુનો ઘડાશે નહી એવી હું આશા રાખું છું. યુરોપીયન વેપારી ચેમ્બરોએ આ ભલામણ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો છે તે પૂરવાર કરે છે કે તે હીંદના હીત માટે અસરકારક પગલું છે.

મધ્યસ્થ શાહનશાહી બેંક.

હવે હું ત્રણ પ્રેસીડન્સી બેંકોને મધ્યસ્થ શાહનશાહી બેંકમાં જોડી નાખવાની સૂચના વીશે બોલીશ. ત્રણ જુદી પ્રેસીડન્સી બેંકો ઉપરાંત જુદી સરકારી બેંક કહાડવા કરતાં આ પગલું વધુ લાભકારક થઇ પડશે કે કેમ તે વીશે એ શક રહે છે. જુદી બેંક કહાડવામાં આવે તો તેથી દેશનું હીત વધુ સચવાય આ સંબંધી વધુ વીગતોની જરૂર છે અને મને આશા છે કે તે બાહેર આવશે.

હુંડીયામણનો સવાલ.

હુંડીયામણનો ભાવ હાલના ૨ શીલીંગ અને ૪ પેન્સને હરે પહોંચ્યો તે અગાઉ તે જુદા જુદા તબકકામાંથી પસાર થયો છે. સત્તાવાળાઓને વારંવાર વીનંતી કરવા છતાં તેઓ શા માટે સત્તાવાર ખુલાસો કરતા નથી તે હું સમજી શકતો નથી. હુંડીના ચાંદી અને સોનાની સાથે સરખામણીમાં ભાવ કેમ ઠરાવવામાં આવતા નથી તે સમજાતું નથી અને આ દેશમાં સોનાની આયાત પર શા માટે અંકુશ રાખવામાં આવ્યો છે તે પણ સમજાતું નથી. હુંડીયામણના આ ઉંચા ભાવથી આ દેશના હુન્નર ઉદ્યોગને નુકશાન પહોંચ્યું છે. તેનાથી આયાત માલ સોંઘો મળે છે અને આપણા ઢાંચા પદાર્થોની કીમત ઓછી ઉપજે છે. જો એ ભાવે સોનું આયાત ઠરવા દેવામાં આવે તો એ ખોટનો બદલો વળી રહેશે. એવું જણાય છે કે ઇંગ્લંડને આપણા ઢાંચા પદાર્થો જોઇએ છે પણ તેને માટે નાણા

આપવા માગતું નથી અથવા તો તે માટે બની શકે તેટલી ઓછી રકમ આપવા માંગે છે. ચલણને લગતી કમીટીનું કામ પુરૂ થયું છે અને તેનો રીપોર્ટ પ્રગટ થવાની દરેક પળે આપણે રાહ જોઇએ છીએ. તે હીંદ માટે ગેરવાજબી થઇ નહી પડે એવી આશા રાખું છું કે એ રીપોર્ટ તે વેળાએ પ્રગટ થશે નહી એવી ગપ સત્ય પુરવાર થાય નહી. હીંદે ભવીષ્ય માટે હુંડીયામણને લગતી પોતાની રાજનીતિ ઠરાવવાનું દબાણ કરવું જોઇએ.

કામદારોની સ્થીતી–હડતાલ સંબંધી તેમનો અભીપ્રાય.

મજુરીના સવાલ વિશે હું આજે આ સંબંધી આનાકાનીથી બોલું છું કારણ કે હું જાણું છું કે હું એક વ્યાપણવાળો અને મજુરોની મોટી સંખ્યા રોઠનાર છું પણ આ સવાલ તરફ એક પ્રજકીય અને વધુ મોટી નજરે જોવાને હું તમને આગ્રહ કરું છું હું કબુલ કરું છું કે જે મીલ હડતાલમાંથી હમણાં આપણે પસાર થઇએ છીએ તેના સબબે મારી મુશ્કેલીમાં મોટો વધારો થવા પામ્યો છે. પહેલાં હું કબુલ કરું છું કે આ દેશમાં એક માલેકે પોતાના કામદારોની સગવડ અને કલ્યાણ માટે હજુ ઘણું કરવાનું બાકી રહ્યું છે. તેજ વેળાએ હું જણાવીશ કે કામદારો માટે અત્યાર અગાઉનું ઘણું કરવામાં આવ્યું છે. અને હજુ ઘણું કરવામાં આવે છે. લડાઇ પછી જુદા જુદા દેશેા પોતાના વેપાર ઉદ્યોગને આગળ વધારવા માટે જેહદ મોટી કોશીશ કરી રહ્યા છે. આ નવી સ્થીતીને પહોંચી વળવા માટે તમે શું કરવા ધારો છો? આ નવી મુશ્કેલીની સામે હીંદુસ્તાન કેવી રીતે થવા માગે છે? હડતાલથી તો નહીજ–બ્યાજી કરીયાદ્રોથી તો નહીજ–જ્યાં કંઇ પણ ખટપટો હસ્તી ધરાવતી નહી હોય ત્યાં ખટપટોની ઉશ્કેરણી કરીનેજ નહી! દોઢ હાહા પરોપકારી આત્માઓ જો પોતાની માતૃભુમી માટે કંઇ પણ કાળજી ધરાવતા હોય તો તેઓએ મજુરોના હકોની સાથે સાથે તેઓની ખામીઓ અને જોખમદારીઓ પણ દેખાડી આપવાનું કામ ઉપાડી લેવું જોઇએ અને આગળ વધવાની અને સુધારાની નવી કડીઓ શોધી કહાઢવી જોઇએ.

શું તમો જાણો છો કે આપણી સસ્તી મજુરી અને કામના આપણા કલાકો છતાં ફ્રાંતવાના અને કાપડ વણવાના ઉદ્યોગોમાં આપણી પેદાશનો રતલ દીઠનો ખરચ લેંકેશા યરમોના એ ખરચ કરતા ઘણો વધુ છે? શું તમે આ બીનાથી બીનમાહીતગાર છો કે હીંદી કામદારની લાયકાત યુરોપના કામદારોના કરતા સેંકડે ૫૦ ટકા ઓછી ઉતરતી છે! યુરોપ અને અમેરીકાના કામદારોએ સંભાળ અને બાહોશીનું જે કામ દેખાડયું છે તેજ પ્રમાણ શું હીંદી કામદારે દેખાડયું છે? યુરોપના દેશેામાં સ્પીન્ડલોની ચોક્કસ સંખ્યાપર જેટલા કામદારોને રોકવામાં આવે છે તેના કરતાં બેવડી કે ત્રેવડી સંખ્યા અહીં હીંદુસ્તાનમાં આપણને રોકવી પડે છે તે શું તમે જાણતા નથી? સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ ઉદ્યોગો માફક આવીજ સ્થીતી બીજા ઉદ્યોગ હુન્નરમા પણ છે. વળી આપણે છેલ્લા કેટલાક વખતથી જોતા રહ્યા છીએ કે બોટી ગ્રહબંદ્યથી દોરવાતા પરોપકારી શખ્સો મજુરોની ખટપટોની સમજુતીમાં બીચીત્ર માગણીઓ ઉભી કરીને ઉલટ લેવાની. તજવીજ કરવા લાગ્યા છે. જે ખટપટના કારણો અને સ્થીતીઓ તેઓ સમજતા નથી અને જેનો અભ્યાસ કરવાની તેમણે તકલીફ પણ લીધી નથી. (તાળીઓ.) કૈા ભુલી જતા લાગે છે કે આ દેશમાંની સ્થીતીઓ યુરોપ અને અમેરીકામાની સ્થીતીઓથી ઘણી જુદી છે અને એ બંને સ્થીતીઓ વચ્ચે સરખામણી જેવું કંઇ પણ નથી. આથી આ સ્થીતીઓ વચ્ચે એકસરખાપણું દેખાડવાની તજવીજ કરવી અને એ ધોરણોની ભાષામાં બોલવું તે અકલ વગરનું બોલવા બરાબર છે (તાળીઓ). મજુરોની સ્થીતીઓ સુધારવા માટે જુદી જુદી દીશાઓમાં સંગીન પ્રકારનું કામ કરવાનું રહ્યું છે.

ગ્રામદારોના મીત્રોએ પ્રજાકીય વીરો થઈ પડવાની ઠઠારીવ તક મળે તે માટે યુરોપની સ્થીતીઓ જે અહીં લાગુ પડતી નથી તેની ઉપર રચાયલી માંગણીઓ ઘડી કહાડી તે રજુ કરવામાં પોતાની શકતીઓ બરબાદ કરવાને બદલે આવા એક કાર્યક્રમપર પોતાના આશીરવાદ વર્સાવવા જોઇએ (તાળીઓ) નહી તો તેનું પરીણામ એ આવશે કે યુરોપની ખટપટોની સઘળી ખરાબીઓ, નુકસાનકારક સ્થીતી, તેની સારી સ્થીતી વગર શેડાક વખતમાં અહીં રજુ થવા પામશે અને આપણા હુન્નર ઉદ્યોગો જે હાલમાંજ બરાબ સ્થીતીમાં છે તેની ઉપર હજુ વધુ મોટા ઝંકુશો પડશે. બેશક ગ્રામદારોની સ્થીતીઓ સુધારવા માટે અને તેઓની ઠાયદેસર ફરીયાદો દુર કરાવવા માટે તમારે ગમે તેટલા ઠાલાવાલા કરો અને કામ કરો પણ ઈશ્વરને ખાતર એવું કંઇ પણ ન કરશો કે જેથી ગ્રામદારોની અત્યાર અગાઉની લાયકાતની નીચી સપાટીને હજુ ઘટારે અને દેશની ચેદારા અને નીપજની શકતીને ઘટાડે.

તમે ગમે તે કરો પણ મહેરબાની કરીને ત્રેડ યુનીયનીઝમનાં પંજામાં જઈ પડતા નહી, જે ત્રેડ યુનીયનીઝમ યુરોપના વેપારો અને હુન્નર ઉદ્યોગના ખુદ મુળ પાયાઓને કચડી નાખે છે. તમારે થાપણના જુદામાત નીચે રહેવાની જરૂર નથી પણ તે દુર કરવાનો મારગ કંઇ કામદારોના જુલમ નીચે તમારે જવાનો નથી. એક યુનીયનીઝમ સુધારાના એક ભય તરીકે અને યુરોપ અને અમેરીકાના વેપારો અને હુન્નર ઉદ્યોગોમાં એક કીડા તરીકે પુરવાર થયું છે, તેઓના અનુભવથી આપણે આ દેશમા લાભ લેવા જોઇએ અને આ ભય દુર રાખવા જોઇએ, હાલના ત્રેડ યુનીયનીઝમનો ક્રાપ જળરી અને ધમકીનો છે અને ઓછું કામ અને વધુપગારનો ભયભીત નીયમ ખેયેનીઝની અણી વડે સઘળાઓની ઉપર જબરજસ્તીથી ઠસાવવાનો છે. યુરોપ ભય અને ખીન કુદરતી અશાંતી કે જે દોલતના ઘટાડા અને ઉત્પન્નના ઘટાડા રૂપે ગંભીર મત પ્રજાકીય આપણી તરફ ધસડતી જાય છે તેની શરૂઆત અનુભવતી જાય છે. આ સ્થિતિ જોઇ યુરોપના વીચારવંત માણસો ડરી ગયા છે અને તેઓ સમજવા લાગ્યા કે વધુ ઝડપે અને વધુ વરસમાં પ્રમાણમાં માલ ઉત્પન્ન કરવાની જરૂર છે. આપણે જો હુન્નર ઉદ્યોગોની હરીફાઇમાં ટકી રહેવું હોય તો યુરોપ અને અમેરીકા જે ભય ખાઈ જાય છે તેનાથી દુર રહેવું જોઇએ. આ સંબંધમાં તરૂથ પત્રના તા૦ ૮ મી અકટોબર ૧૯૧૯ ના અંકમા આપણે કહ્યું હતું કે આપત્તી ? વધતી જતી આપણી દોલત એવાં મથાળા નીચે પ્રગટ થયલા આરટીકલ તરફ તમારું લક્ષ ખેચું છું. એ આરટીકલમાં ગ્રેટ બ્રીટનમાં હુન્નર ઉદ્યોગની ઉત્પન્નમાં ભારે ઘટાડો થવાનાં કારણો અને તેની અસર વિષે સંભાળ ભરી રીતે ચર્ચા કરવામાં આવી છે અને અને ચારીકાઇથી તે તપાસવામાં આવ્યા છે. એ આરટીકલના છેવટના ભાગમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કેઃ—

ઉત્પન્નનો સુધારો એક વર્ગને લગતો સવાલ નથી. દેશ તેમજ દેશના દરેક માણસ પર તેની અસર થાય છે. જો ઉત્પન હાલને ઓછે પોરેણે ચાલુ રહેશે તો આપણા બધાની સામે ભુખમરો આવીને ઉભો રહેશે. બધા વર્ગ પર તેની અસર થાય છે તે જોતાં બધા વર્ગના લોકોએ તેને પહોંચી વળવાના પ્રયત્ન કરવા જોઇએ તે દરેક માણસનું કામ છે. થાપણવાળાનું, તેની ઓફીસમાં માલ બનાવનારનું, કારખાનાના તેમજ રેલ્વે કામદારો અને કીશણી કારીગરથી રસ્તા બનાવનાર મજુર સુધીના મજુરોનું તે કામ છે. ગોદીના કામદારોને લાગવું જોઇએ કે ગોદીમાં માલની ઘણી ભીડ છે તેનો બોઝો તેના પર, મેનેજર પર, તેમજ જેનો માલ છે તે વેપારી પર પણ છે. સામાન્ય રીતે બધાનું કામ તે કોઇનું કામ નહી એ કહેવત ખરી છે, પણ તે કહેવત લડાયના

સંજોગમાં ખરી પડી નથી. એ દરેકનું કામ હતું. અને દેશે તેને લીધે કુતેહ મેળવી. દેશ પોતાની શક્તીઓ જો એકત્ર કરે તો તે પાછી કુતેહ મેળવે. બધાએ સાથે મળીને કામ કરવાનું છે પ્રજાકીય હુન્નર ઉદ્યોગની ઉત્પત્તી એવડી કરવાની ઇચ્છાવાળા સઘળા વર્ગના લોકો માટે આબાદી મેળવવાનો એજ માર્ગ છે.

ઉપસંહાર.

આથી દુકાનો જો હીંદને તેના પોતાના અને હીંદના હીત માટે હુન્નર ઉદ્યોગ સંબંધી મહાન અને સ્વાશ્રયો બનાવવું હોય, તેના કાચા પદાર્થોના પુષ્કળ જથા અને બનીજ પદાર્થો જે પરદેશ ખાતે જાય માલ રૂપે આ દેશમાં પાછા ફરે છે, તેનો પુરતો લાભ લેવો હોય, તેની લાભકારક ભૂગોળને લગતી સ્થીતી, તેના સુંદર હવા પાણી કે જે દરેક હુન્નર ઉદ્યોગને અનુકુળ આવે એવા છે તે, તેના બીજબીક અને બીજા બળ કે જેની બીલવણી માટે કુદરતી શક્તીઓ છે તેનો લાભ લેવો હોય, અને હુનર ઉદ્યોગના કમીશનની સુંદર ભલામણોને ફળદાયી બનાવવી હોય, તો હું જણાવીશ કે આખા દેશમાં હુન્નર ઉદ્યોગની પુષ્કળ સસ્થાઓ સ્થાપો પણ તે હીંદી માલેકો નીચે હોવી જોઇએ. અને તે માટેનાં નાણાં હિંદી હોવાં જોઇએ. હું કબુલ કરું છું કે તે ધીમી અને મુશ્કેલ રીતો છે. હું સમજું છું કે હુન્નર ઉદ્યોગનું અનુભવી જ્ઞાન આવતા વાર લાગશે. આ બધી શરતો પાર પડવા અગાઉ બીજા ઘણા કંટાળાભરયા પગલાં ભરવાં પડશે. પણ આ દેશને હુન્નર ઉદ્યોગમાં મહાન બનાવવો હોય તો ગમે તે ભોગે તે શરતો પાર પાડવી જોઇએ. જાપાન કાચા પદાર્થો મેળવવાની અને બીજી મુશ્કેલી છતાં અરધ સદી કરતાં ઓછી મુદતમાં એ શરતો પાર પાડી શક્યું અને વહેવારીક રીતે સ્વાશ્રયી બન્યું તો હીંદ પોતાના પુષ્કળ લાભ છતાં તેવું કેમ ન કરી શકે તે સમજી શકાતું નથી. એમ કરવાનો એકલો માર્ગ હાર્યભારખા હીંદીઓને એક છેડેથી બીજા છેડા સુધી દાખલ કરવા કે જેથી હીંદનો હેતુ સમજી પાર પાડી શકાય. વડી ધારાસભામાં હીંદીઓની સંગીન બહુમત, હોવા સીવાય, નાણાં સંબંધી સંપુર્ણ સ્વરાજ્ય આપ્યા સીવાય, હીંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતા હીંદીઓને સોંપ્યા સીવાય, અને આખા દેશમાં એ ખાતાઓના વડા તરીકે હીંદીઓને નેમ્યા સીવાય તેમ કરવું મુશ્કેલ છે. કાઉનસીલે વળી એવી સ્પષ્ટ અને ઓકસ રાજનીતી ઠરાવવી જોઇએ કે હીંદીઓ જો હુન્નર ઉદ્યોગ ઉપાડવાને તૈયાર હોય તો બીજાઓને વેપાર હુન્નર ઉદ્યોગ સંબંધી છુટછાટ અને હક આપવા નહી—કમનસીબે હાલમાં તેમ નથી અને તે એટલા પરથી માલુમ પડશે કે તાતા હાઇડ્રો ઇલેકટ્રીક કારખાનાંમાંના નકામા કપોલી ખાતેના પાણીનો બધો ઉપયોગ કરવાનો હક મુંબાઇ સરકાર તરફથી એક ગુજરાતીગન ચેટીને આપવામાં આવનાર છે. આ તો નદીનો ઉપયોગ એક ખાનગી પેઢીને કરવા દેવા બરાબર છે અને સીદ્ધાંત તરીકે તેનો બચાવ થઇ શકે એમ નથી. વળી હીંદીઓના હીત સચવાય અને વધે એવી ગોઠવણ આપણે કરવી જોઇએ. જ્યાં સુધી તેમ નહી થાય ત્યાં સુધી આપણી લાગ સમયની ફરીયાદો સમજશે નહી કે તેની દાદ મળશે નહી અને વેપાર ઉદ્યોગ સુધરવા માટેની આપણી માંગણીઓ દાખલા તરીકે આપણી રેલવેઓનો વહીવટ સરકારને સોંપવો. કામદારોના હીત માટે દારૂનો ખપ ધીમે ધીમે ઘટાડવો, ગોરાકી અને જીંદગીની જરૂરીયાતની બીજી વસ્તુઓની નીકાશ અટકાવવી જોઇએ. આપણી રેલવેના ભાડાને બીજે ઠેકાણે જતા અટકાવવા માટે-ની માંગણીઓ તરફ બેદરકારી બતાવવામાં આવશે તો હુનર ઉદ્યોગને નુકશાન પહોંચશે. જ્યારે આ બધું થશે—અને તે થવાનું અશક્ય નથી—ત્યારે હીંદને દુનીયાનું હુન્નર

ઉદ્યોગનું મહાન મથક અને સ્વાશ્રયીજ નહી પણ ઇંગલંડ અને શાહનશાહતને બળ અને વાજબી મગરૂરીનું સાધન થઇ પડશે. (તાળીઓ)

પ્રમુખપદ માટેની દરખાસ્ત.

મી૦ એસ. આર. બહુમનજીએ તે પછી એાનરેબલ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ ને પ્રમુખપદ આપવાની દરખાસ્ત મુકતા જણાવ્યું કે સર ફાજલભાઇની મુંબઇના લોકો સાથે તેમજ હીંદના વેપારી વર્ગની લોકો સાથે ઓળખાણ કરાવવાની જરૂર નથી. કરીમભાઇની પેઢી હીંદમાંજ નહી પણ ચીન અને જાપાનમાં પણ જાણીતી છે. સર ફાજલભાઇ વેપાર ઉદ્યોગના સ્થંભ સમાન છે. એક વખતે તેમની પેઢી ચીનમાંથી ખાંડની વધુમાં વધુ આયાત કરનારી પેઢી હતી. સર ફાજલભાઇને આગળ પણ આવાં માન માટે માગણી થઇ હતી પણ હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગના કમીશનમાં સભ્યતરીકે તેઓ રોકાયલા હોવાથી તેઓ તે સ્વીકારી શકયા ન હતા

અંગાળમાંના એક પ્રતીનીધીએ ઉપરની દરખાસ્તને વધુ ટેકો આપતાં જણાવ્યું કે વડી ધારાસભામાં વેપાર ઉદ્યોગ સંબંધી ઘણી સેવા સર ફાજલભાઇએ બજાવી છે. તેઓ વેપાર ઉદ્યોગના સ્થંભરૂપ છે. મી૦ ફાજલભાઇ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લાએ ઉપરની દરખાસ્તને વધુ ટેકો આપતાં જણાવ્યું કે હીંદના હુનર ઉદ્યોગની ખીલવણી માટેના સર ફાજલભાઇના પ્રયત્નો ઘણા જાણીતા છે અને તેમની આગેવાની નીચે મળતી આ કોન્ફરન્સ કૃતેહમદ નીવડયા વીના રહેશે નહી.

તે પછી ઉપરની દરખાસ્ત તાલીઓના ગડગડાટ વચે પસાર થઇ હતી અને સર ફાજલભાઇએ પ્રમુખપદ લીધું હતું.

લાલા હરકીશનલાલને આવકાર.

પ્રમુખે તે પછી જણાવ્યું કે તમારા તરફથી લાલા હરકીશનલાલને એકવાર ફરીથી અનેલા છુટા શેહરી તરીકે આવકાર આપવા માગુ છું. (તાળીઓ) તેઓ મારા અગંત મીત્ર છે. તેઓ પંજાબના ઉદ્યોગ હુન્નરના આગેવાન છે. એટલુંજ નહી પણ તેમણે દેશને ખાતર ઘણું સહન કર્યું છે. (તાળીઓ)

સહાનુભતીના સંદેશાઓ.

પ્રમુખે તે પછી જણાવ્યું કે નામદાર ગવરનર, એાનરેબલ મી૦ શાસ્ત્રી, મી૦ જી. કે. ડેવધર, સ્વામી શારદાનંદ, મી૦ સી. પી. રામસ્વામી આયર, ડૉકટર હેરલ્ડમેન, મીસીસ બીઝેનટ, ગવાલીઅરની ચેમબર ઓફ કોમર્સવાળા મી૦ અબદુલ પાદશાહ, મી૦ એમ. બી. દાદાભાઇ, અને રાજા કૃષીકેશ લાલ તરફથી દીલસોજીના સંદેશા મળ્યા છે. તે પછી એાનરેબલ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમે પોતાનું ભાષણ કરવું હતું.

એા૦ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇનું ભાષણ.

પ્રમુખ એાં૦ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇએ પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું કે ડેલીગેટ બંધુઓ, બાનુઓ અને ગ્રહસ્થો, હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગ કોન્ફરન્સ અને હીંદી વેપારી કોંગ્રેસની ભેગી બેઠકનાં પ્રમુખ તરીકે આમંત્રણ કરી તમો એ મને જે માન આપ્યું છે તે બદલ હું તમારો આભાર માનું છું. મોટા હુન્નર ઉદ્યોગ અને વેપારી બાબતો તરફ તમારું ધ્યાન એ ચવા પહેલા હું કેટલીક બીજી બાબતો તમોને સમજાવવા માગું છું. પ્રથમ તો મુંબાઇમાં હીંદી પ્રજાકીય કોંગ્રેસની બેઠકની શરૂઆત થઇ છે. બીજું એ કે આપણી બેઉ સંસ્થાઓ જોડાવા પામી છે. છેલા બે વરસથી એમ માનવામાં આવે છે કે એકજ વેળાએ અને એકજ સ્થળે હીંદી

પ્રજાકીય કૅાંગ્રેસ તથા હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગની કૅાનફરન્સ ભરવાથી ઘણો ગેરફાયદો થયો છે. કૅાંગ્રેસના અઠવાડીઆમાં ફકત એક નહિ પણ લગભગ એક હજાર કૅાનફરન્સોની બેઠક થઇ હતી. ફકત કૅાંગ્રેસ વરસના છેલ્લા દીવસો રોકે છે. લખનઉ ખાતેની બેઠકથી કૅાંગ્રેસના કામકાજમાં પ્રજા ઘણોજ આગળ પડતો ભાગ લેવા લાગી છે અને દેશ સમક્ષ રાજ્યકીય બાબતો રજુ થવાથી તેની અગત્યતા વધી છે. આવું થવાથી હુન્નર ઉદ્યોગ કૅાનફરન્સ માટે થોડો વખત રહયો અને કેટલીક બેઠકોમાં ફકત બે કલાકજ ગાળવામાં આવતા હતા. હુન્નર ઉદ્યોગને વેપારી બાબતો ઉપર એક બે કલાકજ કામ કરવાથી કોઇપણ જાતનું કામ થઇ શકે નહી તેટલા માટે કૅાંગ્રેસના અઠવાડીયા પછી આ બેઠક મુંબઇમાં રાખવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. છેલ્લા ચાર વરસથી વેપારી કૅાંગ્રેસની બેઠકોની ચળવળ તદન નરમ જેવી થઇ ગઇ છે. તે સમય દરમ્યાન આપણે બધા લડાઇને કૃતેહ બનાવવામાં રોકાયા હતા. જે સવાલો ઉભા થયા હતા તે જરૂરી લડાઇના સવાલો હતા અને તેનો કૃહયો વેપારી સંસ્થાઓ અને સરકારી અમલદારોની કૅાનફરન્સોથી જલદી આવી ગયો છે. લડાઇ તહકુબ રહ્યાથી અને સુલેહની સરતો ઉપર સહી થવાથી વેપારના મોટા સવાલો આગળ આવ્યા છે. હવે આપણા વીચારો તે તરફ દોરવાની જરૂર છે. જ્યારે હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગ અને હીંદી વેપારની અંદર બહુ ફેરફાર રહ્યો નહી હોવાથી આ બેઉ વીષયો માટે જુદી જુદી બેઠકો રાખવા કરતાં હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગ કૅાનફરન્સ અને હીંદી વેપારી કૅાંગ્રેસની સાથે બેઠક રાખવાનું નક્કી કર્યું છે. આપણી બેઉ સંસ્થાનીક બેઠક લેવી છે અને તેથી આપણે ભવીષ્યમાં એકઠા મળીનેજ કામ કરવું. આથી આપણને ઘણો ફાયદો થશે.

હાલના વખતો કાંઇ સાધારણ દીવસો નથી આપણે બ્રીટીશ રાજ્ય અને અને મીત્ર રાજ્યોની મહાન કૃતેહથી ઘણા ખુશી થયા છીએ અને તે બદલ નામદાર શહેનશાહને મુબારકબાદી આપીએ છીએ. આપણે લડાઇની અંદર લીધેલા ભાગને માટે મગરૂર છીએ. સુલેહથી ઘણા ફેરફારો થવા પામ્યા છે લડાઇની અંદર અમેરીકાએ હુન્નર ઉદ્યોગની બાબતમાં ઘણી મદદ કરી છે અને લડાઇને સુલેહના રૂપમાં ફેરવવા પોતાથી બનતું કર્યું છે. આપણા આગલા દુશ્મનોના પ્રદેશોમા ઘણોજ જબરો ધોકો લાગ્યો છે અને અસલની સ્થીતી પ્રાપ્ત કરવા માટે એક જમાનો પસાર થવો જોઇએ. રશીઆના અશાંતી ભરેલા મામલાને લીધે તેની અસર બધા એશીયામાં લાગી અને હીંદના દવારો તેથી ભયમાં છે. આ બધા સવાલો ઘણા જરૂરી છે ઠારણ કે તેથી હીંદી વેપારમાં ઘણો ફેરફાર થયો છે. આ સવાલો આપણે ખરાબર સમજવા જોઇએ ઠારણ કે તેની અંદર આપણું હીત સમાયલું છે.

આ સવાલો જેટલા અગત્યના છે તેટલાજ હીંદના બીજા સવાલો જરૂરી છે સુલેહની શરતો થયા પછી સુધારાનું બીલ કાયદા તરીકે અન્યું છે આંગ્રેજ સરકારનું આ કાર્ય ઘણુંજ ઉમદા છે. આપણા મજબુત રાજ્યને માટે અંગ્રેજ લોકોનું વળણ ફેરવાયલું લાગે છે. હીંદના બંધારણ માટે ગ્રેટબ્રીટન હુન્મન રાજ્યો સાથે મરણીયું થઇ લડયું છે. હીંદે પણ પોતાથી બને તેટલી સંપુર્ણ મદદ ખુશીથી આપી છે. આ ગ્રેજ સરકારે હીંદની આ સેવાની કદર કરવી જોઇએ અને હીંદને રાજ્યો સમાન હક્ક મળવો જોઇએ. આ કાંઇ રાજ્યદ્વારી બાબતો નથી. સુધારાનો ખરડો આ દેશના વેપાર અને હુન્નર ઉદ્યોગને ઘણી અસર કરે છે. આપણી આર્થીક સ્થીતીની બીલવણી હંમેશાં દેશની અંદર સુલેહ અને આબાદી ઉપર રહેલી છે. રાજ્યના બંધારણથી આપણા હુન્નર ઉદ્યોગની બીલવણી માટે સંપુર્ણ છુટ મળશે અને કોઇ પણ જાતની અડચણ વગર આગળ વધ્યો જશે.

આ ઉપરથી પાર્લામેંટની અંદર હીંદી સુધારાના બીલ બાબે જોઇટ કમીટીએ કરેલો રીપોર્ટ મને યાદ આવે છે. જકાતના સવાલનો સંપુર્ણ નીવેડો લાવવા માટે કમીટીએ સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે કે હીંદની અંદર જકાતની ગમે તેવી પોલીસી હોય તોપણ ત્યાંના વેપારીઓની ઉન્નતી માટે હીંદને ગ્રેટબ્રીટન ઓસ્ટ્રેલ્યા, ન્યુઝીલેંડ કેનેડા અને દક્ષીણ આફ્રીકા જેટલી સંપુર્ણ છુટ આપવી જોઇએ.

હીંદની દરેક પ્રજા જો પોતાના જુદા જુદા વીચારોમાં એકત્ર થતી હોય તો તે જકાતનોજ સવાલ છે, આ છુટ માટે ફકત અમુકજ કોમ યા રાજ્યદ્વારી મનુષ્યો પોકાર કરે છે એમ નથી. આ બાબતો માટે હાલામાં હાલ્યા માણસ પણ આજ સલાહ આપશે. પહેલી વેપારી કોન્ગ્રેસના પ્રમુખ તરીકેના મારા ભાષણમાં મેં જણાવ્યું હતું કે વડા સરકાર તેમજ હીંદી પ્રધાને કોઇપણ જાતની દખલ કર્યા વગર હીંદી સરકારે પ્રજાના પ્રતિનીધીઓ સાથે દેશના લાભ માટે જકાતની છુટ બાબે મસલત ચલાવવી જોઇએ. આ બધાનો સાર એજ કે આપણે વેપાર અને હુન્નર ઉદ્યોગની અંદર સ્વરાજ્ય માગીયે છીએ. નામદાર હીંદી પ્રધાને સુધારાના ખરડાની અંદર આપણે માટે એવી છુટ રાખી છે કે હીંદ સરકાર અને હીંદી કાયદો ઘડનારી કાઉન્સીલ એકમત હોય ત્યારે બનતા સુધી હીંદી પ્રધાને વચમાં પડવું નહી અને ફકત નામદાર શહેનશાહને લગતી બાબત હોય તોજ વચમાં માથું ઘાલવું. હું એમ માનું છું કે હીંદની બરાબર માગણી માટે આ પ્રથમ ખરું પગલું છે અને આપણને અંગ્રેજ રાજ્યોના જેટલી સંપુર્ણ જકાતનો છુટ મળી છે. આપણે આ છુટનો ખરી રીતે સંપુર્ણ ઉપયોગ કરીશું. તે બાબે અંગ્રેજ પ્રજાને કોઈ પણ જાતની ખાત્રી આપવાની જરૂર નથી. કાપડ ઉપરની એકસાઇઝ જકાત પણ નીકળી ગઇ છે અને તે બાબે હીંદી સરકાર અને હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગ તથા વેપારનો એકમત છે. હીંદી સરકાર અને વડી ધારાસભા એકમત નહી થાય એવા પ્રસંગો આવશે ખરા. પણ જ્યાં સુધી વડી સરકારનું બંધારણ આવુ રહેશે ત્યા સુધી એમ આશા રાખવામા આવે છે કે જે છુટ આપવામાં આવી છે તે ફતેહમંદ થશે.

હુન્નર ઉદ્યોગના કમીશનના રીપોર્ટ સંબંધી હીંદી સરકારના ડીસ્પેચ બાબે હીંદી પ્રધાન જણાવે છે કે જ્યાં સુધી લોકોના પ્રતિનીધીઓને પોતાનો કેસ રજુ કરવાની તક મળે નહી ત્યાં સુધી કમીશનની તપાસ કોઇ પણ રીતે ઉપયોગી કહી શકાય નહી. આ ઉપરથી હીંદી વેપારીઓની ચેમ્બરની કમીટીના પ્રતીનીધી મંડળને વેપાર અને ઉદ્યોગના સલાહદ ઓ૰ સર જ્યોર્જ બાર્ન્સ જણાવે છે કે શેહેનશાહી પસંદગીની જકાતના સવાલ બાબે તપાસ કરવા અને રીપોર્ટ રજુ કરવા વડી ધારાસભાની એક કમીટી નેમવામાં આવશે. હીંદી પ્રધાન જે તપાસ વીશે જણાવે છે તે અને ઓ૰ સર જ્યોર્જ બાર્ન્સ જે વીશે લખે છે તે કમીટી બેજ એક છે યા જુદી છે તે સમજી શકાતું નથી. મારા ધારવા પ્રમાણે વેપાર અને હુન્નર ઉદ્યોગના ઓ૰ મહાસદે જે કમીટી જણાવી છે તેને વધુ સત્તા હોવી જોઇએ અને તે ફકત શાહનશાહી પસંદગીની તપાસના સવાલ ઉપરાંત બીજા સવાલો ઉપર પણ વીવેચન ચલાવે. હીંદી પ્રધાન પોતાના છેલ્લા ડીસ્પેચમાં જણાવે છે કે જ્યાં સુધી લોકોના પ્રતીનીધીઓને તેમના વીચારો જણાવવાની તક મળે નહી ત્યાં સુધી તે કંઇ પણ જાહેર કરનાર નથી. આપણે આશા રાખીશું કે બહામણ કરેલી કમીટી આ સવાલ બાબે જાહેર પ્રજાની જુબાનીઓ પણ લેશે. શેહેનશાહી પસંદગીની જકાત સામે હીંદી વેપારી મંડળોએ જે પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવ્યો છે તે ફકત જાપાનના પરદેશી માલ માટે નહી પણ મેનચેસ્ટરના માલ માટે પણ છે. શાહનશાહી પસંદગીની જકાત દાખલ થઈ તે સામે અમારો પ્રથમ

ઉદ્યોગની ધીમે ધીમે પુખ્ત ખીલવણી કરવામાં આવી છે અને દરેક અગત્યના હુન્નર ઉદ્યોગોને સરકાર તરફની મદદ કરવી. ઉદ્યોગોની બાબતમાં સરકારે કેવા પગલાં ભરવાં જોઈએ તે મીશનના રીપોર્ટમાં દેખાડવામાં આવ્યું છે એમ તમેં કબુલ કરશો. જે સ્ટોર ખરીદવાનું ખાતું સ્થાપવામાં આવે તો હીંદમાં નવા ઉદ્યોગો સ્થાપવાની અગત્ય રહેશે. વળી જ્યારે ઉદ્યોગાનું ખાતું સ્થાપવામાં આવે ત્યારે હીંદીઓને તેમાં મોટા ઓધા આપવામાં આવશે એવી હું આશા રાખું છું અને પુરતા કુશળ હીંદીવાનો મળતા નથી એવું બહાનું કહાડવામાં આવશે નહી. હાલમાં હુન્નર ઉદ્યોગોની જે કોલેજો અને સ્કુલે વર્કશોપની જે સવલતો છે તે જોતાં ઉપલું બહાનું ચાલી શકે નહી.

હીંદી વેપારી ચેમ્બરે સરકારનું સુલેહનું કોનફરંસમાં લડાઇના કરારો કરતી વેળાએ હીંદી વેપાર બાબે તેની મસલત લેવા માટે ધ્યાન ખેચ્યું હતુ, છતાં પણ એવા કોઇપણ પ્રતીનીધીની મસલત લેવાને સરકારે નેમણુંક કીધી નહી. હીંદી પ્રધાન, લોર્ડ સીંહ અને બીકાનેરના મહારાજાએ હીંદી વેપારીઓની લાગણી કોનફરનસમાં સારી રીતે દર્શાવી હશે. પણ જેવી વેપારી પ્રતીનીધીઓ લાગણી દર્શાવી શકે.તેવી તો તે નહીજ હશે. સુલેહના બાબમાં કોઇબી દેશ સાથે વેપારી કરારો કરવામાં આવે તે પહેલાં હીંદી વેપારીઓને પુછવામાં આવશે એવી આપણે આશા રાખીશું. ઉદ્યોગીક કોનફરન્સમાં તેમજ હીંદી વેપારી ચેમ્બર તરફથી દરેક બ્રીટીશ કોનસ્યુલેટમાં વેપારી મદદનીશ નેમવો જોઇએ એવી બાહેશ દરશાવવામાં આવી હતી. મેસોપોટેમીઆ અને પુર્વ આફ્રીકામાં હીંદી વેપારી કમીશનરોની નેમણુંક થવી જોઇએ છે. ઇસ્ટ આફ્રીકામાં વસ્તા યુરોપીયનના આપણા હીંદી વેપારીઓ સામે જે અણઘટતી રીતે વરતે છે તેની મને અત્રે યાદ આવે છે. દક્ષીણ આફ્રીકા જેવી પુર્વ આફ્રીકામાં હીંદી વેપારીઓને મુશકેલી પડશે નહી એવી વાત પ્રથમ ફેલાવીને હવે ત્યાની સ્થીતી ઘણી અસહ્ય કરવામાં આવી છે. રેવરંડ એંડ્રૂસે જે વીગતો બહાર પાડી છે તે જોતાં ત્યાંના સાંકડા વીચાર ધરાવનારા બ્રીટીશ કેટલી હદ સુધી હીંદી હકો ઉપર ત્રાપ મારે છે, તે ગુસ્સાની લાગણી વગર આપણે જોઇ શકતા નથી. આપણી કોયેસે આ સવાલ ઉપાડી લીધો છે અને અત્રે પણ તે બાબેની દરખાસ્ત રજુ થાય ત્યારે તમેા સઘળાએા તેને ટેકો આપશેા.

હીંદી કામદારોનેા અગત્યનેા સવાલ.

હવે હું આ દેશના ઘણા અગત્યના આર્થીક સવાલ ઉપર બોલીશ જે સવાલ આપણે તપાસેલી બીજી બાબતેા કરતાં વધુ અગત્યનેા છે. આ સવાલ હીંદી કામદારોને લગતેા છે. કામદારોનેા અર્થ અત્રેના ઉદ્યોગ હુન્નર ખાતાઓમાં મહેનત કરતા મજુરોનેાજ થાય એમ અત્રે સમજવામાં આવે છે પણ બેહાળી રીતે જોતાં હુન્નાની દોલતમાં હીસ્સેા આપીને મહેનત કરનાર પુરૂષ કે સ્ત્રી કામદાર ગણેવાઈ શકાય છે પછી તે પેાતાના મજબુતબાથથી કે તનના બળથી તેવેા હીસ્સેા આપતેા હેાય. જ્યારે પણ આપણે હીંદી કામદારની વાત કરીએ છીએ ત્યારે એવા માણસેા વીશે તે સમજીયે છીએ કે માણસોની સ્થીતી જેવી જોઇએ તેવી સારી નથી. દરેક ધંધા અને રોજગારમાં કુશળ માણસોની ઘણી જરૂર પડે છે, પણ આપણા આ માણસેાના બાબમાં જોઇએ છીએ કે તેઓ જેવા જોઇએ એવા કુશળ નથી. આવા હરીફાઇના જમાનામાં કુશળતા ઉપર મોટેા આધાર હેાય છે. આપણા આ કામદારોની હાલત કેમ સુધારવી તે સવાલ આપણી હુન્નર ઘણેા અગત્યનેા ઉભેા છે, અને તે ઘણેા જુનેા હેાવા છતાં આપણે તેનેા કંડેા કરી શકયા નથી અને આ સવાલના કંડયા થવા ઉપરજ, જે દેશ આપણાથી હુન્નર ઉદ્યોગમાં આગળ વધી ગયલા છે તેની સાથે હવે હરીફાઈ કરવા માટેનેા આધાર છે.

હાંડી કામદારોની સ્થીતી સુધારવાનું કામ આપણે પાર પાડી શકયા નથી. આપણી તરફ વરાળથી ચાલતું પહેલું કારખાનું નીકળ્યું ત્યારથી આપણે આ કામદારોની સ્થીતી સુધારવા ઉપર વીચાર ચલાવીએ છીએ. જો હુંદિને કાચા પદાર્થ પેદા કરવાના એક દેશ તરીકેજ રાખવામાં આવનાર હોય તો પછી આવા સવાલની જરૂર રહે નહી. પણ જો આપણે સઘળા એમ ચાહતા હોઇએ કે હુંદમાં દરેક જરૂરી ચીજો આપણે પેદા કરવી તો આપણી ફરજ છે કે પ્રજાનું કોઇપણ આસામી ભુખ્યું રહીને જીંદગીની જરૂરીઆતોના લાભ મેળવવાથી બેનસીબ રહે નહી તે જોવું. આપણા દેશના ભલાને ખાતર, જેઓ પાંચ પઇસે સુખી છે તેઓની ફરજ છે કે પોતાથી ઓછા નસીબવાળા ભાગસોને જીંદગીના તબક્કામાં વધારવાને પોતાના હાથ લંબાવવા. ઘણાઓએ આમ કીધું પણ હશે.

દેશના સુધારા વધારામાં પ્રજાએ આપેલો હીસ્સો.

મારે અત્રે ખુલે ખુલ્લું કહેવું જોઇએ કે આ દેશના સુધારા વધારામાં પ્રજાએ સર્વેથી મોટો હીસ્સો આપ્યો છે, અને તેનું માન સરકારને શોભુંજ ઘટે છે. કેટલાક વરસ થયા આપણી સરકાર સારા નસીબે હુન્નર ઉદ્યોગના ઉપર ધ્યાન આપવા લાગી છે, સરકાર અને પ્રજાના લાભનું છે કે, મજુરોને વધતામાં વધતો દર આપીને દરેક જાતના કામકાજમાં સુધારો કરવો. એ બાબતમાં સરકારે જે કામ બજાવ્યું છે તે કરતાં હજુ ઘણું વધુ તે કરી શકે એમ છે. દરેક માણસે પોતાની આશરીક સ્થીતીમાં સુધારો કરવો જોઇએ છે. પણ તેમ સરકાર જો ચાહે તો એ બાબે ઘણું કરી શકે એમ છે, અને સરકાર જો કાંઇ કરવા નહી માગે તો પ્રજાથી તેનો બોજો માંડ માંડ ઘસડી શકાય છે. સરકાર પ્રજાની સ્થીતીમાં સુધારો કરી શકે એમ છે, આપણી પ્રજાનો ૯૪ ટકા જેટલો ભાગ ભણેલો નહી હોય ત્યારે તેની સ્થીતી કેવી હોવી જોઇએ? શું આ જથાને કેળવણી આપવાની જેમ સરકારની તેમ પ્રજાના સમજી વર્ગની ફરજ નથી? આપણા કરતાં પણ ઓછા સાધન છતાં જાપાને ૩૦ વરસની મુદતમાં પોતાના દેશમાંથી અભણપણાને હાંડી કહાડ્યું છે.

જે જાપાને કરી બતાવ્યું છે તે આપણી સરકાર હવે પછી થનારી રાજદ્વારી સુધારાની ચોજના દરમ્યાન કાં નહી કરી બતાવે? હુન્નર ઉદ્યોગના વધારા માટે કેળવણીની ઘણી જરૂર છે, અને તેથીજ આપણા ભવીષ્યના કામકાજમાં કેળવણી ઉપર પ્રથમ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.

કેળવણીથી કામદારોની સ્થીતીમાં થનારા સુધારા.

કેળવણીનો પ્રસાર કરવે આપણા કામદારોમાં જે દુઃખો જોવામાં આવે છે તેનો પોતાની મેળે નાશ થશે, કારણ કેળવણીથી સુખ શાંતી અને સુખકારી ભરી રીતે તેઓ રહેશે તો તેઓની સ્થીતી સુધરતાં કામમાં પણ ઘણો સુધારો થઈ શકશે. કામકાજના કલાક, મજુરીના દર, રહેઠાણ, અસુખકારો, છાકટપણું, વગેરે સવાલોનો કુદરતી થઇ જઈ આ કામદારો વચે શાંતોષ અને સુખ જોવામાં આવશે.

ઉદ્યોગો ધરાવતા દરેક દેશમાં આવા મુશ્કેલીના સવાલો ઉભા થયા પામ્યા હતા. જેથી તેઓના અનુભવ અને મુશ્કેલી ઉપરથી આપણને ઘણું શીખવાનું છે. જ્યારે પણ ખેતી કરનારી પ્રજા ઉદ્યોગ કરનારી પ્રજા થવા માટે ઉદ્યોગ ઉપર ધ્યાન દોરાયાછે ત્યારે હમેશા કંઇને કંઇ મુશ્કેલી ઉભી થાય છે. જો એવો વખત આવે કે જ્યારે આપણા કામદાર આજે ૧૨ કલાકમાં જેટલું કામ કરે છે તેટલું ૮ કલાકમાં જો કરી શકે તો કાં નહી તેનો રોજ ૮ કલાકનોજ ગણીયે? વળી જો તે જેમ જેમ વધુ કામ ઉતારતો જાય તો કાં નહી તેના દર વધારે આપવામાં આવે? પણ એ સઘળા પરીણામ લાવવા માટે કેળવણીની જરૂર છે, પણ જ્યાં સુધી કામદારો કેળવણી

લાઇને પાકા થાય ત્યાં સુધી તો તેઓ ફેડાઈની બી મદદ વગર પોતાનો માર્ગ કરવાને શક્તીવાન નહીં થાય. આપણે કકત તેઓને રેહઠાણ પુરા પાડવા જેવા સવાલો તપાસવાના છે. માણસોની વસ્તી પ્રમાણે આપણે તેઓને સુખાકારી ભર્યા મકાનો પુરાં પાડી શકયા નથી, અને એ સવાલ મ્યુનીશીપાલીટી, સીટી ટ્રસ્ટ, સરકાર તેમજ તવંગર વર્ગ સાથે મળીને ઉપાડી લે તોજ તેનો નીરણય આવે નામદાર ગવર્નરે એ સવાલ ઉપાડી લીધો છે તેવો વેળાએ આપણે તેમને દરેક રીતે સહાય થવાની ખાત્રી આપવી જોઇએ છે. રેહવાના મકાનોમાં સુધારા થવે આપણા કામદારોની સ્થીતીમાં ખરેખર સુધારા થશે.

રાજદ્વારી સુધારા વધારા થનાર છે તે સબબે વેપાર ઉદ્યોગમાં મોટા સુધારા કરવાની આપણે સત્તા લોગવી શકીશું. છુટા પણું ભોગવતા દરેક દેશમાં આપણે જોઇએ છીએ કે દરેક હીલચાલ માટે ચર્ચા થવી જોઇએ છે પણ આપણા દેશમાં કામદારો ઉપર પોતાનો લાગવગ ચલાવે એવાં ખાતાઓ હોવા છતા તેઓ કંઇ બી ચર્ચા કરી શકતા નથી એ ખેદ ભરેલું છે. આ રીતમાં સુધારા થવો જોઇએ છે. આપણા દેશી વેપારીઓની ઘણી થોડી ચેમ્બરો હસ્તી ધરાવે છે, અને તેઓએ જે કામ બજવવું જોઇએ તે પાર ઉતારવા જેટલા તેઓ પાસે ફંડ નથી. દરેક ઉદ્યોગ હુનરવાળા જીલ્લામા એવી અકક ચેમ્બરની હસ્તી હોય તોજ વેપાર ઉદ્યોગના જરૂરી સવાલ તુરત ઉપાડી લઇ શકાય. બીજી તરફ વેપારીઓને પણ કેટલીક ફરીયાદો કરવી પડે છે, જેવી કે રેલ્વે શીપીંગ વગેરે પણ આવી ફરીયાદો સામે કાયદા પુર્વક લડત ચલાવી શકે એવાં ખાતાંઓ નહીં હોવાથી ઘણી એવી ફરીયાદો જાણવામાં આવતી નથી. ફ્રાન્સ અને જર્મનીમાં તો એવી ચેમ્બરોને સરકાર તરફથી કેટલીક સત્તા આપેલી હોય છે આ સ્થિતિમાં હુવે સુધારો થવો જોઇએ છે અને જુદીજુદી ચેમ્બરો તથા જુદાજુદા ઉદ્યોગના મંડળ તરફના પ્રતિનીધી ઓ તરીકે તેમ કરવાનું તમારા હાથમાં છે. આવાં મંડળો આપણી વચ્ચે હયાતી ધરાવતા નહીં હશે તો સુધારા વધારાની યોજનામા જે સત્તા આપવામાં આવી છે તે આપણાથી પુરેપુરી ભોગવી શકાશે નહીં. આથી હું હીંદની આથી ક સ્થિતિમાં સુધારો કરવાને અને તેમ કરીને દુનિયાના બીજા દેશો સાથે સરખાવતાં તેની સ્થિતિ ઉંચી રાખવાના કામમાં મદદ આપવાની સર્વે ફેડાઇને અરજ કરૂં છું.

એ ભાષણ પુરૂ થવા બાદ પરીષદ તે પછી શનીવાર ઉપર મુલતવી રહી હતી.

ફેડરેશનની શનીવારની બેઠકમાં થયેલા ઠરાવો.

હીંદી ઉદ્યોગીક ફેડારેશનસ અને હીંદી વેપારી- ફેડારેશનની બીજી દીવસની બેગી બેઠક શનીવારે સહુવારે ૧ ક૦-૩૦ મી૦ ટાઉનહોલમાં એ૦ન૦ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇનાં પ્રમુખપણાં નીચે મળી હતી, જે વેળા ડેલીગેટોની સારી સંખ્યા હાજર થઇ હતી. સર દોરાબ તાતા અને મુંબાઇના હાઇકોર્ટના વિડા જજ સર નારમન મેકલાઉડે પણ હાજરી આપી હતી. લાલા હરકીશનલાલ આથી પુગતાં હાજર થયલાઓએ તેમને તળીઓના અવાજોથી વધાવી લીધા હતા.

૧. પ્રમુખે ઠરાવ રજુ કર્યો કેઃ—આ દેશની ઉદ્યોગીક અને વેપારી હીંદી કોમ નામદાર શેહેનશાહ તરફ વફાદારીની ઉંડી અને માનપુર્વક લાગણી પ્રદર્શીત કરે છે અને બાયાળુ દીલે કે જે હીંદનો નવો મેગના કાર્ટો છે અને દીલસોજીની નીશાની છે તે માટે ઉપકાર માને છે.

સભાએ ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

૨. મી૦ વીશ્વનાથ પ્રભુરામ વૈદ્ય બેરીસ્ટરે બીજો ઠરાવ રજુ કર્યો કેઃ—

ગેરેલીક શીલીંગથી બાલકીંગનો બોરડે શોભે છે.

આ કૉન્ફરન્સ સુધારાનો કાયદો પસાર થયો તેને આવકાર આપે છે અને પાર્લામેંટ તથા ખાસ કરીને રાઈટ ઑ૦ મી૦ મૉન્ટેગ્યુ અને રાઇટ ઑનર૦ લૉર્ડ સીંહનો એ કાયદો ધારાપોથીમાં દાખલ કરવા માટે હથીઆરૂપ થઇ પડવા માટે ઉપકાર માને છે અને હુનર ઉદ્યોગના ખાતાં હીંદી પ્રધાનોને સોંપવામાં આવ્યાં તેને ખાસ આવકારદાયક ગણી એવી આશા રાખે છે કે તેથી એવો નવો સફો ઉઘાડે કે જેમાં હીંદી વેપાર અને ઉદ્યોગ વધતો જતો ભાગ લે. આ કાયદો સ્વરાજ્યની દીશા તરફનું સંગીન પગલું છે તેનાથી સંપુર્ણ માહીતગાર હોવા છતાં તે દલગીર છે કે વડી સરકારના બંધારણમાં એવા ફેરફાર કરવામાં આવ્યા નથી કે જેથી વેપાર ઉદ્યોગના વધારા સંબંધી પ્રજામત કૃતેહમંદ થાય. તે વધુ દલગીર છે કે બર્મા પ્રાંતને બાતલ રાખવામાં આવ્યો છે તેથી એ પ્રાંતના અને આ દેશના આર્થીક હીતને નુકસાન થશે.

મી. સી. એલ. દેવલેએ ઉપલા ઠરાવને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૩. કલકત્તાવાળા ડૉકટર એનરજીએ ઠરાવ કર્યો કે:-

(એ) આ કૉન્ફરન્સ કબુલ કરે છે કે સુધારાના કાયદા પ્રમાણેનું મેહેસુલી છુટાપણાનું પગલું હાલની રથતી કરતા એક પગલું આગળ વધારનારૂં છે પણ તેને ભય છે કે મધ્ય સ્થ સરકારની સુચવવામાં આવેલી સ્થીતી જોતાં હીંદની ઉદ્યોગીક અને વેપારી કોમને તેથી સંતોષ નહીં થાય અને કદાચ કાયદો ઘડનારાઓની નેમઉપર પણ વળશે અને માનપુરવક આગ્રહ કરે છે કે કાયદાના વહીવટથી શેહેનશાહતના સ્વરાજ્ય ભોગવતાં સંસ્થાનોની મારફક સંપૂર્ણ પણે અને છુટથી હીંદ પોતાની જરૂરીઆતને અનુકુળ આવે તેવી રીતે ટેરીફ સંબંધી ગોઠવણ કરી અમલમાં મુકી શકે એવી સત્તાની ખાતરી મળવી જોઇએ.

(બી) આ કૉન્ફરન્સ વધુ એવી માંગણી કરે છે કે જકાતમાં છુટાપણાંની આવી સત્તા મળતાં સુધી શેહેનશાહતના જે મુલકો કે સંસ્થાનોએ આ દેશ સામે જકાત નાખી હોય તેમની સામે હીંદી સરકારે એવી જકાત નાંખવી જોઇએ.

બાદ ઉપલા ઠરાવ ઉપર મત લેતાં તે પસાર થયો હતો.

૪. કરાંચીવાળા જમસેદ એન. મહેતાએ ઠરાવ રજુ કર્યો કે:—

આ કૉન્ફરન્સ ચામડાંની નીકાશને લગતી છેલ્લા કાયદાથી શહેનશાહી પસંદગીની જકાતને લગતી રાજનીતી દાખલ કરવાની કોશેશ કરવામાં આવી છે તેના તરફ પોતાની નાપસંદગી જાહેર કરે છે અને એવો આગ્રહ કરે છે કે દેશના જુદા જુદા હુનર ઉદ્યોગના અને વેપારી હીત ધરાવતાં મંડળોના પ્રતીનીધીઓની બનેલી કમીટી એ આખો સવાલ તપાસે ત્યા સુધી શેહેનશાહી પસંદગીની જકાતની રાજનીતી સંબંધી કંઈ પગલું ભરવું નહીં. એ કમીટીને નાણાંને લગતા સઘળા સવાલો કે જે હીંદી હુનર ઉદ્યોગોનાં કમીશનના રીપોર્ટ ઉપરના અવલોકન કરનારા હીંદી પ્રધાનના ખરીતામાં જણાવવામાં આવ્યા છે તે સંબંધી જાહેર પ્રજાની જુબાની લેવાની સત્તા આપવી વળી હીંદી ધારાસભા દેશ માટે નાણાંને લગતી કંઇ રાજનીતી અનુકુળ આવે તેમ છે અને અમલમાં મુકાય તેવાં છે તે નક્કી ન કરે ત્યાં સુધી શેહેનશાહી પસંદગીની રાજનીતી સંબંધી પગલાં ભરવાં નહી.

મી. ગુલાબચંદ દેવચંદે ઉપલા ઠરાવને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૫. માધસોરવાળા મી૦ વી૦ લક્ષ્મણસ્વામી એ ઠરાવ રજુ કર્યો કે:—

આ કૉન્ફરન્સ એવો મજબુત અભીપ્રાય ધરાવે છે કે લાયકાત સરખી હોય તો.

(એ) સ્થાપવા ધારેલાં હુન્નર ઉદ્યોગ અને રસાયણી ખાતાંમાં હીંદીઓને પસંદગી આપવી.

(બી) દેશનાં કુદરતી સાધનોની ખીલવણી રેલવે, વહાણોની બનાવટ, કાચી જણસો, બાળ વગેરે સંબંધી છુટછાટની બાબતમાં હીંદી સાહસને પસંદગી આપવી.

(સી) સરકારી ખાતાંઓ અને સ્થાનીક મંડળો અને રેલવે કંપનીઓની જરૂરીઆત માટે સ્ટોર્સ ખરીદવા સંબંધી હીંદી પેઢીઓ અને માલ બનાવનારાઓને પસંદગી આપવી.

મી૦ મહમદ હુસને ઉપલા ઠરાવને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૬. મી. જમનાદાસ દ્વારકાદાસે એવો ઠરાવ રજુ કર્યો કે કામદારોની સ્થીતી બ્લાં આ કૉનફરન્સ હીંદી સરકારને વીનંતી કરે છે કે તેણે કામદારો અને વાપણવાળાઓના પ્રતીનીધીઓનું બનેલું કમીશન હીંદના કામદારોની સ્થીતી જેવી કે મજુરીના દર, કેળવણી, ઘરો, કામ કરવાના કલાકો વગેરે સંબંધી સંપુરણ તપાસ ચલાવવા અને વેપાર ઉદ્યોગની વૃદ્ધિ માટેના સુધારાની સુચના રજુ કરવા માટે નેમવું.

૭. મી૦ એસ. આર. ગભનજીએ ઠરાવ રજુ કર્યો કે:—

આ કૉન્ફરન્સ ધારે છે કે (એ) સ્થાપવા ધારેલી ૬૫પીરીઅલ બેંકને લગતા ખરડો સંપુર્ણ વીગતો સાથે પ્રગટ કરવો અને તેના સંબંધમાં કંઈ પણ ચોક્કસ પગલાં ભરવામાં આવે તે પહેલાં તેની ઉપર જાહેર પ્રજાને પોતાના અભીપ્રાયો જાહેર કરવાને આમંત્રણ કરવું. (બી) જે રીતે બ્લેડાણ કરવા ધાર્યું છે તે હીંદી હીતોનું પુરતું રક્ષણ થઈ શકે તેવી ધારવામાં આવતી નથી અને આ કૉન્ફરન્સ આગ્રહ કરે છે કે બધી બોર્ડો ઉપર પુરતું પ્રતીનીધીત્વ રાખવાની બેહ-વણ કરવામા આવે નહીં ત્યાં સુધી નામદાર સરકારે આ બેજાનાને ટેકો આપવો નહી. (સી) અને આ કૉન્ફરન્સ વધુ એમ ધારે છે કે એક્ષચેંજ બેંકોની કોઇ હરીફાઇને ટાડણે સ્થાપવા ધારેલી બેંકને કે બીજી જાતનું વાજબી સરાફી કામકાજ જો તેની સેવ્લ બોડ હાથ ધરવાનું સલાહ-ક ધારતી હોય, તો તે કામકાજમાંથી તેને બાતલ કરવી નહી.

લાલા હરકીશનલાલે ટેકો આપવા બાદ બે પસાર થયો હતો.

૮. ઓ૦ સી૦ પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસે ઠરાવ રજુ કરયો કે

આ કૉનફરન્સ હીંદમાં જીંદગીના જરૂરીઆતના ચીજોના અને ખાસ કરીને ખાધ ખોરા ાની જણસોના ભાવમાં થતા જતા વધારા તરફ ભયની નજર જુએ છે અને નામદાર સરકાર ને માન પુર્વક આગહ કરે છે કે ખાધા ખોરાકીની જણસો અને ઢોરો તથા દુધ દહીમાંથી બનાવવામા આવતી ચીજોની નીકાશ સરકારી ખાતાંઓ મારફતે નહીં પણ સરકારી તથા બીન સરકારી ગ્રહસ્થોની કમીટી મારફતે થવી જોઇએ અને દેશની જરૂરીઆતોને પુરી વળયા બાદ વધારાના જથામાંથીજ તેની નીકાશ કરવા દેવી જોઇએ.

માઇસોરવાળા મી૦ વી૦ લક્ષમણ સ્વામીએ ઉપલા ઠરાવને ટેકો આપ્યો હતો અને મી૦ જેહલમલ નારણદાસે તેને વધુ ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૯. કલકત્તાવાળા મી૦ એસ૦ સી૦ ઘોશે ઠરાવ રજુ કર્યો કે:—

આ કૉનફરન્સનો એવો મત છે કે (એ) રેલવેઓનો વહીવટ સરકારે પોતાના હાથમાં લેવો જોઇએ અને તે પોતાની દલગીરી જાહેર કરે છે કે ઇસ્ટ ઇડીઅન રેલવે સાથનાં ઠરાર-

નામાની મુદત ૨૨ી થતાં નામદાર સરકારે તેનો કારોબાર પોતાને હસ્તક લઇને તે તકનો લાભ લીધા નથી. (બી) આ કૉનફરન્સ ભલામણ કરે છે કે આ સવાલ સંબંધમાં તપાસ ચલાવવા માટે નેમવા ધારેલી કમીટીનાં બંધારણમાં હીંદીઓના પ્રતીનીધીઓને હુન્નર ઉદ્યોગો તથા વેપારનો અનુભવ હોય; એવાને નેમવા ભોઇએ અને (સી) આગ્રહ કરે છે કે રેલવે બોર્ડમાં સલાસલ્લેની ઓછામાં ઓછી અરધી સંખ્યા હીંદીઓની હોવી જોઇએ. (ડી) આ કૉનફરન્સ રેલવેનાં ગાડાંઓની ચાલુ વધતી અછત તરફ ચીંતાની નજરે જુવે છે અને આગ્રહ કરે છે લડાઇ દરમીઆન હીંદ ખાતેની રહેવે ગાડાંઓની જે સંખ્યાને પરદેશો ખાતે મોકલવામાં આવી હોય તે સંખ્યા પાછી હીંદ ખાતે મોકલવાનાં પગલાં ભરવાં જોઇએ અને તેમ કરીને હીંદમાં હુન્નર ઉદ્યોગના તથા વેપારનાં ઠામઠાજ માટે માલની લાવ લાવલઇ કરવા માટે હીંદી રેલવેઓના સાધનોમાં વધારો કરવો. (ઇ) આ કૉનફરન્સ મજબુત આગ્રહ કરે છે કે હુન્નર ઉદ્યોગના નવાં ખાતાંએ હાલમાં લેવામાં આવતા રહેવેના દરો તપાસવા અને તેસ કરીને હીંદી વેપાર અને ઉદ્યોગના લાભોને નુકસાન થાય તથા પરદેશી વેપાર અને ઉદ્યોગને લાભ થાય તેવી રીતે જે દરો લેવામાં આવતા હોય તે અટકાવવા અને ખાસ કરીને દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં સ્વદેશી ઉદ્યોગોની ખીલવણીમાં નડતર થાય તેવા દરોના સંબંધમાં તપાસ ચલાવવી. (એફ) આ કૉનફરન્સ ભલામણ કરે છે કે હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગો અને વેપારના લાભોનાં પ્રતીનીધીઓને રેલવે કૉનફરન્સમાં અને ગુડઝ કલાસીફીકેશન કમીટીની સભાઓમાં મોકલવા.

ઉપલા ઠરાવને રાવ બહાદુર છ૦ કે૦ કેલકરે ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૧૦ ઓન૦ મી૦ પરેશોતમદાસ ઠાકોરદાસે ઠરાવ રજુ કર્યો કે,

આ કૉનફરન્સ ઠરાવ રજુ કરે છે કે હીંદી ઉદ્યોગીક કૉનફરંસ અને હીંદી વેપારી કોંગ્રેસને જોડી દઇ તેને હીંદી હુન્નર ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતી કોંગ્રેસ એવું નામ આપવું અને તેનું બંધારણ રચવા માટે તથા વરસ દરમીઆન તેનું કામકાજ કરવા તથા ઇંગ્લંડ ખાતે તેમજ બીજે ઠેકાણે તેનાં બંધારણની રથાપના કરવા માટે પગલાં ભરવા

મી૦ જે૦ કે૦ મહેતાએ ઉપલા ઠરાવને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૧૧ મી૦ માધવજી ગોવિંદજી શેઠે ઠરાવ રજુ કર્યો કે આ કૉનફરંસ આગ્રહ કરે છે કે યુનાઇટેડ સ્ટેટસે દારૂના વેપારની મનાઇ કરીને પોતાના તે વેપાર ઉદ્યોગને જે મોટા લાભો કરી આપ્યા છે તે જોતાં અને દારૂના વેપારથી હીંદી ઠામદારોની કામ કરવાની શકતીને ઘણું સહન કરવું પડયું છે તે બીના તરફ જોતાં નામદાર હીંદ સરકારે નીશાના કામ માટે દારૂની બનાવટ, તેની આયાત અને વેચાણ થતાં સદંતર બંધ કરવાની રાજનીતી ધારણ કરવી જોઇએ છે.

ઉપલા ઠરાવને મી૦ મુકરજી અને મી૦ કે. નટરાજને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૧૨ પ્રમુખે એ પછી નીચલો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો અને પસાર થયેલો જાહેર કર્યો હતો:—

આ કૉનફરન્સ દુન્યાનાં જોયી અગતનાં વેપારી મથકો ખાતે વેપારી અનુભવવાળા હીંદીઓને વેપારી પ્રતીનીધીઓ તરીકે મોકલવાની તાકીદની જરૂર સમજે છે કે જેથી હીંદના હુન્નર ઉદ્યોગ અને વેપારના લાભો ઉપર ધ્યાન આપે અને આ કૉનફરન્સ નામદાર સરકારને ભલામણ

કરે છે કે કંઈ નહીં તો યુનાઈટેડ સ્ટેટસ, જર્મની ફ્રાન્સ, જાપાન અને ચીન ખાતે વેપારી એલચીઓ તરીકે વધા પુર્વ આફ્રીકા અને મેસોપોતેમીઆ ખાતે ટ્રેડ કમીશનરો તરીકે હીંદીઓને તાકીદે નેમવા.

૧૩ ,મી૦ માવજી ગોવીંદજી શેઠે ઠરાવ રજુ કર્યો કે

(એ) આ કોન્ફરન્સ પુર્વ આફ્રીકા અને દક્ષીણ આફ્રીકા ખાતેના બ્રીટીશ સંસ્થાનવાસીઓ વરફથી હીંદીઓમાં ચાલુ હદફદો ખુંચવી લેવાની જે કોશીશો કરવામાં આવે છે તેના તરફ પોતાનો અસંતોષ જાહેર કરે છે અને નામદાર હીંદી સરકારને જમાનાઓથી ત્યાં વસતા હીંદીઓને જોઈતું રક્ષણ આપવાની જરૂરીઆત આગે આગ્રહ કરે છે.

(બી) આ કોનફરંસનો એવો મત છે કે જે સ્વરાજ્ય લોગવતાં સંસ્થાનો અને ફ્રાઉન કોલોનીઓ હીંદીઓની સાથે બ્રીટીશ સહેનશાહતના શહેરીઓ તરીકે વર્તવાની નાપાડતા હોય તેઓની સામે પગલાં ભરવાં જોઇએ અને તે સંસ્થાનોના કોઇપણ રહેવાશીને બ્રીટીશ અથવા હીંદી નોકરીમાં નીમવા નહીં જોઇએ તથા હીંદ ખાતેથી કોઇપણ હાચી જણસો તે મુલકો ખાતે મોકલવી નહીં જોઇએ.

(સી) આ કોનફરન્સ ઇંડીઅન ઇમ્પીરીઅલ સીટીઝનશીપ એસોસીએશનને આગ્રહ કરે છે કે, પુર્વ આફ્રીકા તથા દક્ષીણ આફ્રીકા ખાતેના હીંદીઓના વેપાર તથા ઉદયોગોના હકોની આગત વરફ જોતાં ત્યાંની સ્થીતી આગે તપાસ ચલાવવા માટે મી૦ એનડરૂસની આગેવાની નીચે એક ડેપ્યુટેશન મોકલવું જે જબાનીઓ લેગી કરીને દક્ષીણ આફ્રીકાનું કમીશન તથા સર એનલ્ડસીન રોબર્ટસન સનમુખ રજુ કરે અને પાછળથી ઇંગ્લંડ ખાતે આગો ફેસ ત્યાંની પાર્લામેંટ તથા પ્રજા સનમુખ રજુ કરવા માટે જાય.

ઉપલા ઠરાવને મી૦ એચ૦ એસ૦ મેહેતાએ ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૧૪ મી૦ વીઠ્યાસાગર પંડ્યાએ તે બાદ ઠરાવ કરયો કે,

(એ) આ કોનફરનસ નામદાર સરકારને આગ્રહ કરે છે કે હીંદી ચલણને લગતી કમીટીનો રીપોર્ટ પ્રજાના અભીપ્રાયો મેળવવા માટે જલદી પ્રગટ કરવો અને આ કોનફરન્સનો એવો મત છે કે જ્યાંસુધી હીંદી પ્રજાનો મત ચોકકસ રીતે જાણવામાં આવે નહી. ત્યાં સુધી નાણાંને લગતી બાબતમાં કંઈ પણ પગલાં ભરવાં નહી.

(બી) દરમીઆન આ કોનફરનસ નામદાર સરકારને આગ્રહ કરે છે કે હીદમાં ફીંમતી ધાતુઓની આયાત સામે જે પ્રતીબંધ નાખવામાં આવ્યો છે તે કઢાડી નાખવો.

ઉપલા ઠરાવને મી૦ બી૦ એક૦ માદને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૧૫ મદ્રાસવાળા મી. નરસીંહમે ઠરાવ રજુ કરયો કે:—

આ કોનફરનસ પરદેશો ખાતેથી ઠરવામાં આવતી રંગોની આયાત ઉપર નાખનામાં આવેલા આંકોશ સામે પોતાનો વાંધો જાહેર કરે છે. અને તેને હીંદી વેપારીઓને લોગે ઇંગ્લંડના કારખાનાવાઓને લાભ આપવા સમાન ગણે છે અને તેને શહેનશાહતની અંદર વાજબી વેપારના સીધાંતથી પણ ઉલટું ગણે છે.

મી૦ ચંદુલાલ દેસાઇએ ઉપલા ઠરાવને ટેકો આપ્યા બાદ તે પસાર થયો હતો.

૧૬ મી૦ હંસરાજ પ્રાગજીએ ઠરાવ રજુ કર્યો કે હુંડી મીલોમાં બનતી કાપડ ઉપરની એકસા-ઇઝ જકાત હજુ પણ ચાલુ રાખવામાં આવી છે તેને ગેરવાજબી જણાવી તે સામે આ કોન્ફરન્સ માનપુર્વક વાંધો ઉઠાવી એવો આગ્રહ કરે છે કે કંઇ પણ ઢીલ વીના તે કહાડી નાખવી અને જ્યારે હુંડીયામણના ભાવને લીધે પરદેશી માલ હુંડી માલ કરતાં સોંઘો પડે છે ત્યારે તે ખારૂ કરીને જલદી કહાડી નાખવી.

ઉપલા ઠરાવને ટેકો મળ્યા બાદ પસાર થયો હતો.

૧૭ પ્રોફેસર કાંગાએ એવો ઠરાવ રજુ કરેલો કે આ કોન્ફરંસ પંજાબ યુનાવરસીટીના મી૦ એસ૦ સી૦ ના અભ્યાસક્રમમાં ટેકનોલોજીનો અભ્યાસ દાખલ કરવામાં આવ્યો તેને વધાવી લે છે અને એવી આશા રાખે છે કે ત્યાં ટેકનોલોજીકલ ફેકલટી સ્થાપવામા આવે અને તે એવી ભલામણ કરે છે કે બીજી મુખ્ય યુનીવરસીટી એજ ધોરણપર ટેકનોલોજીનો અભ્યાસક્રમ દાખલ કરે અને પોતાના મથકો ખાતે ટેકનોલોજીકલ ફેકલટી સ્થાપે.

ઉપલો ઠરાવ પસાર થયો હતો. છેવટે પ્રમુખનો ઉપકાર માની રીફ્રેશમેંન્ટને ઇનસાફ આપી કોન્ફરસ વીસરજન થઇ હતી.

વ્હેપારી ખબરો.

મખમલ (velvet) ની આયાત વીશેના આંકડા નામદાર સરકાર પાસેથી મળ્યા છે. તે નીચે પ્રમાણે છેઃ—

આયાત	૧૯૧૭—૧૮		૧૯૧૮—૧૯	
	વાર	રૂપયા	વાર	રૂપયા
મુંબઇ	૪૪૯૯૫૨	૫૫૧૧૪૩	૨૩૪૯૦૬	૪૫૪૫૮૧
સીંધ	૮૬૩૬૩	૭૩,૩૩૩	૧૦૦૯૬	૧૬૧૮૧
મદ્રાસ	૫૫૬૭	૮૦૯૮	૪૧૭૩	૭૪૨૭
બરમા	૧,૦૬,૩૮૨	૧,૨૩,૭૭૦	૧,૮૨,૬૩૧	૩,૦૪,૧૬૨

કલકત્તા ખાતે થયેલી મખમલની આયાતના આંકડા મળી શકતા નથી.

કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી.

જાત.		અકટોબર માસમાં		એપ્રીલથી અટોબર સુધીમાં	
		૧૯૧૯ હજાર યાર્ડ.	૧૯૧૮ હજાર યાર્ડ.	૧૯૧૯ હજાર યાર્ડ.	૧૯૧૮ હજાર યાર્ડ.
કોરાં તથા ધોયેલાં કાપડની પેદાશ ...		૧,૧૬,૩૨૧	૫૧,૩૯૪	૭,૨૩,૫૮૦	૬,૩૬,૩૬૮
,, ,,	આયાત...	૭૭,૯૬૬	૭૫,૭૭૯	૩,૮૭,૪૧૦	૫,૨૫,૬૪૧
રંગીન કાપડ પેદાશ		૫૪,૫૪૫	૨૪,૭૨૩	૨,૮૬,૬૫૬	૨,૩૩,૦૬૬
,, ,,	આયાત ...	૧૭,૫૯૦	૧૬,૬૭૩	૭૩,૦૨૬	૧,૬૦,૫૭૭

લાખનાં કારખાનાં—હીંદમાં સંયુકત પ્રાંતોમાં મીરઝાપુર ખાતે નીચે જણાવેલાં સાત કારખાનાં લાખ બનાવવા માટેનાં છેઃ—(૧) બદલીકતરા લાખ ફેકટરી, મીરઝાપુર; (૨) જૉન એકમંડ એંડ કંપનીઝ શેલ્લેક એંડ સીલીંગ વેકસ ફેકટરી; (૩) લ્યુકાસ લાખ ફેકટરી, નીરઘાટ; (૪) મહાદેવપ્રસાદ કાશીપ્રસાદ નારઘાટ બજાર લાખ ફેકટરી; (૫) રહમતુલ્લા એંડ બ્રધર્સ, શેલ્વેક ફેકટરી; (૬) રૂખરઘાટ કંપની લીમીટેડ; (૭) શેખ અબદુલ કરીમ્સ લાખ ફેકટરી રૂખણ્ડ ફાટક. આ સાત કારખાનામાં કામ કરવાની રૂદી કેટલેક અંશે જુની અને નવી શોધોને અનુસરતા ફેરફારો એમાં કરવામાં આવેલા ન હોવાથી એ કારખાનાઓમાં જઇને એ ઉદ્યોગ શીખવાની ઇચ્છા રાખનારાઓ તેમાંથી લાભ મેળવી શકે એવાં નથી એમ એ પ્રાંતની સરકારનાં ઉદ્યોગ હુન્નરને લગતા ખાતાં તરફથી જણાવવામાં આવે છે.

મેટેલીક શીલીંગની સારી હીલાઇન ગમશે- કે?

યુનાઇટેડ સ્ટેટસના રંગના વેપારીઓનાં નામો એના અત્રેના કોન્સલ તરફથી નીચે પ્રમાણે મળ્યાં છેઃ—

(૧) સોયર કેન્ડી એંડ કું. ૨૦-૨૨ બ્રોડવે, ન્યુયોર્ક.
(૨) અમેરીકન એની લાઇન પ્રોડકટસ ઇન્કોરપોરેટેડ ૮૦, પ્રીકૃથ એવીન્યુ ન્યુયોર્ક.
(૩) થીન એંડ સ્મીથ કંપની ૮૧-૮૩ પુલ્ટન સ્ત્રીટ, ન્યુયોર્ક.
(૪) ડીકસ ડેવીડ એંડ કું. ૨૯૯ બ્રોડવે, ન્યુયોર્ક
(૫) ક્લીપ્સટીન એ. એંડ કું. ૬૪૪-૬૫૨ ગ્રીની સ્ત્રીટ ન્યુયોર્ક.
(૬) એડગરટીન એનીલાઇન કોરપોરેશન ૧૧૮, વીલ્યમસ સ્ત્રીટ ન્યુયોર્ક.
(૭) ડીલ કેસેટ ઇન્કોરપોરેટેડન ૨૩૫, પાઈન સ્ત્રીટ સાન્ફ્રાન્સીસ્કો.
(૮) નેશનલ એનીલાઇન એંડ કેમીકલ કું. ૧૦૦ વીલ્યમ સ્ત્રીટ, ન્યુયોર્ક.
(૯) બોંડ બ્રધર્સ એંડ કું ૨૪૫, કેલીફોર્નીયા સ્ત્રીટ, સાન્ફ્રાન્સીસ્કો
(૧૦) ફ્રેડવેટઝેલ એંડ કું. ગ્રાંડ સેન્ટ્રલ ટરમીનલ, ન્યુયોર્ક.
(૧૧) અનસ્ટ ઝોણલ કું. ૩૮ વેાટર સ્ત્રીટ, ન્યુયોર્ક
(૧૨) પી. એચ. વાન્ઓમેરેન કોરપોરેશન, ૪૨, બ્રોડવે, ન્યુયોર્ક.

સીલોન ખાતેની સર્વે જાતેની પેદાશના વેપારી વી. પી. એલ. એસ અન્નામાલેચેટી (૧૮૪, સી. સ્ત્રીટ, કોલંબો) અત્રેના જે વેપારીઓ કોપરાંની આયાત કરવા ઇચ્છતા હોય તેમની સાથે કામ પાડવા માગે છે.

રેશમી પાઘડી વેચનારો અગર બનાવનારી હીંદી પેઢીઓના નામ અત્રેની મેસર્સ કીંગ કીંગ કંપનીની અહીંની શાખા મારફતે પરદેશો ખાતેની એક જાણીતી વેપારી પેઢીએ માગ્યાં છે

ખાંડની આયાત

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં ૧૯૧૯ ના નવેંબર મહિનામાં શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતી:—

	શેરડીના પાક	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	હંદ્રવેટ	હંદ્રવેટ.
બંગાળા	૨૭૭,૦૬૦	૩૦૬,૧૬૩
મુંબઇ	૧૫૮,૩૭૧	૧૬૬,૦૪૦
સિંધ	૧૧૧,૨૬૮	૧૫૭,૮૧૦
મદ્રાસ	૬,૩૦૧	૩૦,૬૮૦
બર્મા	૨૩,૫૭૮	૨૧,૩૩૫
કુલ	૫૭૬,૬૦૮	૬૮૫,૩૫૮

જુદા જુદા દેશોથી શેરડીની ખાંડની આયાત કેટલી થઈ હતી તે દર્શાવવા માટે એપ્રીલથી નવેંબર સુધીના સાત માસ માટેના આંકડાં નીચે આપ્યા :—

	હંદ્રવેટ.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ	૨૬	૧,૭૪૭
સીલોન	૧૪	૧૭૪
એડન સંસ્થાનો	૧,૧૦૨,૨૪૬	૩૧૪,૫૦૭
જાવા	૪,૦૦૧,૮૦૩	૪,૦૭૫,૬૫૪
ચીન	૨૧,૮૬૮	૧૬૫,૬૨૨
જાપાન	૬,૨૮૧	૧
ઇજીપ્ત	૩,૩૭૧	૪૧,૬૭૬
મોરીશ્યસ	૬૧૬,૭૪૪	૧૭૮,૨૩૬
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૨,૦૦૬	૩,૦૬૨
આસ્ત્રેલીયા	૫૬૭	૬
બીજા દેશો	૨૬૦	૧૬
કુલ.	૫,૭૫૮,૧૮૬	૪,૭૮૧,૭૫૦

કાપડની પેદાશ.

અકટોબર માસમાં

પ્રાંત	કીંમત લાખ રૂપીઆ.		લાખ રતલ		લાખ વાર.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબાઇ	૧૯૦	૫૩૧	૧૪૬	૩૪૧	૫૮૬	૧૪૮૮
મદ્રાસ	૨૧	૧૭	૧૫	૧૧	૩૫	૩૬
બંગાલ	૪	૨	૩	૧	૧૯	૯
સંયુક્ત પ્રાંતે ...	૧૦	૧૦	૮	૭	૨૨	૨૫
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૧૨	૨૩	૯	૧૫	૩૬	૫૮
દેશી રાજ્યો ...	૧૦	૧૭	૧૫	૨૨	૫૫	૮૨
કુલ	૨૫૨	૬૦૭	૨૦૨	૪૦૩	૭૬૧	૧૭૦૮

એપ્રીલથી અકટોબર સુધીમાં.

પ્રાંત.	કીંમત લાખ રૂપીઆ.		લાખ રતલ.		લાખ વાર.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબઇ	૨૧૭૫	૨૬૫૧	૧૬૬૭	૧૯૦૫	૭૨૨૧	૮૪૨૪
મદ્રાસ	૧૧૫	૧૨૨	૧૦૫	૮૦	૨૬૧	૨૭૨
બંગાલ... ..	૩૯	૪૭	૩૦	૩૦	૧૫૬	૧૪૮
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૭૦	૮૬	૬૨	૬૩	૧૫૪	૨૧૪
મધ્ય પ્રાંતો ...	૧૧૩	૧૪૮	૮૮	૯૭	૧૫૩	૩૮૮
દેશી રાજ્યો ...	૬૭	૧૧૦	૧૩૫	૧૬૯	૪૬૨	૬૬૭
કુલ ...	૨૬૩૩	૩૪૬૧	૨૧૦૭	૨૩૬૧	૮૬૬૪	૧૦૧૩૨

સુતરની નંબરવાર પેદાશ.

હીંદની મીલોમાં સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છે:—

નંબર પ્રમાણે પેદાશ (લાખ રતલ)

નંબર	અકટોબર માસમા		એપ્રીલથી અકટોબર સુધીમા	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
૧ થી ૧૦	૫૧	૫૨	૩૭૫	૩૬૧
૧૧ થી ૨૦	૧૫૭	૧૮૭	૧૧૭૬	૧૪૧૬
૨૧ થી ૩૦	૧૧૭	૧૨૫	૬૬૦	૮૭૮
૩૧ થી ૪૦	૧૩	૧૧	૧૦૮	૮૪
૪૧ અને ઉપરાંત	૨	૧	૧૬	૧૪
કુલ	૩૪૧	૩૭૮	૨૬૪૨	૨૭૮૧

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ. (લાખ રતલ.)

	અક્ટોબર		એપ્રીલથી અક્ટોબર.	
પ્રાંત.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.
મુંબઇ.	૩૪૧	૩૭૮	૨,૬૪૨	૨,૭૮૧
મદ્રાસ.	૩૬	૩૭	૨૫૮	૨૬૮
બંગાલ.	૨૩	૨૮	૧૮૭	૨૦૧
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૨૬	૨૬	૧૮૯	૨૧૪
અજમેર-મેવાડ	૧	૧૩	૧૨	૧૧
પંજાબ.	૩	૩	૨૪	૧૯
દીલ્હી.	૨	૨	૧૫	૧૭
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૨૮	૨૮	૨૦૧	૨૦૯
દેશી રાજ્યો.	૨૭	૩૦	૨૦૦	૨૧૩
કુલ.	૫૩૮	૫૩૫	૩૭૩૧	૩૯૬૧

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૯ ના નવેંબર મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

નંબર અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ
થે	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ	રતલ.	રતલ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૨૮ ૮૨૦	૧૧૮,૫૨૭	૨,૫૦૦	.....	.....	૧૪૯,૮૪૭
નં. ૪૧ થી ૫૦	૫,૦૦૦	૬૪,૩૪૪	.....	.....	.....	૬૯,૩૪૪
નં. ૫૦ થી ઉપર બીજા રંગોવાળું	૬૨,૬૭૫	૯૨,૬૬૬	.....	.....	.....	૧,૬૨,૬૪૧
નં. ૩૧ થી ૪૦	૨,૦૫,૨૩૦	૬૨,૩૦૦	૪૨,૮૬૦	૭૭,૪૨૦	.....	૩,૮૭,૮૧૦
નં. ૪૧ થી ૫૦	૬૦૦	૧૪,૦૦૦	.....	.....	.....	૧૪,૬૦૦
નં. ૫૦ થી ઉપર.	....	.....	.....	૨,૬૮૫	.....	૨,૬૮૫
ટોટલ.	૩૦૨,૬૨૫	૩૫૨,૧૩૭	૪૫,૪૬૦	૮૭,૧૦૫	.....	૮૮૭,૨૨૭

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૧૯૧૯ ના સપ્ટેંબર માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

આયાત.	નવેમ્બર		એપ્રીલથી	નવેમ્બર
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૧૭૪	૨૭૯	૩૧૦૨	૮૬૬
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે ...	૧૦૪	૩૧૫	૨૩૪૪	૨૭૦૧
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે ...	૨૦૯	૩૬૨	૩૧૫૪	૩૦૪૦
બૉણીન	૨૦૯	૩૬૨	૩૧૫૪	૩૦૪૧
બુટસ અને શુઝ	૧૮૯	૩૦૫	૧૪૫૧	૨૫૩૦
ઘર બાંધવાનો સામાન	૬૩૩	૬૭૦	૬૦૧૫	૭૪૪૭
મીણબત્તી	૧	૪૫	૧૩	૧૦૪
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૩૭	૨૦૪	૫૦૭	૧૭૪૯
રસાયણિક પદાર્થો	૨૨૪૪	૧૦૩૨	૧૬૭૦૫	૧૦૬૬૫
ઘડીયાળો	૧૮	૫૭	૧૧૬૩	૧૦૩૦
કોલસા	૭૭	૧૫૫	૧૭૧૫	૭૧૧
કોફી	...	૪૧૩	૪૬	૭૪૯
કાથો (સીંદરી)	૧૨	૪૪	૫૦	૧૬૨
દોરડાં	૧૭૪	૧૨૮	૧૦૦૭	૧૦૮૮
કટલરી (અપયુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૧૦૩	૨૬૧	૧૨૫૦	૨૦૮૭
સાબુકલો	૮૮	૨૫૭	૧૩૨૫	૧૪૭૮
કપુર	૬૧	૭૫	૧૩૪૭	૭૦૭
બીજી જાતની મળી કુલ દવા ...	૧૦૧૭	૧૪૩૪	૮૭૭૧	૧૧૩૮૦
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૭૪૭	૧૭૦૨	૧૦૪૫૩	૧૧૩૩૫
કટાઠા	૪૨	૬૨	૪૬૦	૬૩૧
કરનીચર	૮૬	૧૧૧	૮૬૩	૭૪૦
ઘરનો સામાન	૭૪૦	૧૮૫૬	૮૪૦૨	૧૧૦૧૫
ચોખા	૪	૩	૪૬	૧૬
ગ્રહ	...	૬૫૪	...	૨૫૮૩૬
ઘઉંનો લોટ	...	૧૩	૧૨૬	૪૦
પથ્થુ	૩૬	૩૭	૬૬	૧૦૪
હાર્ડવેર	૧૮૨૬	૪૪૩૭	૧૮૬૬૨	૨૭૭૭૩
ચામડાં બિન કેળવાયલાં	૧૦૪	૧૩૬	૬૧૪	૧૨૬૩
ઈલેક્ટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો ...	૧૦૩૫	૧૦૩૨	૮૬૮૫	૧૦૬૦૪
Steel માં વિગેરેને મળી કુલ હથીઆરો	૧૨૬૩	૧૬૦૫	૧૨૮૬૬	૧૫૪૧૩
હાથીદાંત	૧૩૪	૫૭૬	૧૬૫૦	૩૭૬૦
જનેરાત	૩૦	૧૨૦	૩૨૬	૭૪૬

ચીજનું નામ.	એપ્રીલથી નવેમ્બર.			
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
કળાવાએલાં ચામડાં...	૨૩૪	૩૯૫	૨૪૯૭	૩૧૭૫
કારૂ	૧૯૦૬	૨૬૩૮	૨૧૧૧૪	૨૧૬૭૨
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૨૬૦૩	૬૬૮૭	૨૬૭૩૧	૬૨૦૧૪
દીવાસળી	૧૨૬૦	૧૩૭૨	૧૨૮૨૨	૧૦૮૭૩
પીત્તળ કાંસુ વગેરે	૫૩૮	૧૪૩૮	૫૭૦૫	૬૩૦૪
તાંબું	૪૭૮	૧૭૧૭	૫૦૬૬	૧૦૩૭૬
જર્મન સીલ્વર	...	૭	૪	૧૧
લોઢું	૨૪૪	૫૪૨	૧૬૨૬	૩૦૧૨
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૫૧૨૫	૬૪૧૩	૫૨૬૦૪	૮૬૫૩૨
સ્ટીલ	૩૮૭૬	૨૦૧૧	૨૦૬૮૬	૧૪૦૧૭
સીસું	૩૬૫	૧૪૦	૨૩૮૧	૧૪૧૨
મોટર ગાડીઓ અને સાથકલો ...	૨૪૫	૨૮૬૬	૧૭૬૫	૧૭૭ ૬
કેરોસીન તેલ	...	૧૦૨૨૬	૧૦૪૬૭	૪૬૭૬૬
અળસીનું તેલ	...	૩૭	૩	૩૬૫
સર્વ જાતનાં તેલો મળી કુલ ..	૭૨૨	૧૩૫૩૧	૨૪૭૦૦	૬૭૩૪૪
રંગ રોગાન વિગેરે...	૬૮૭	૮૦૬	૭૬૩૨	૮૬૦૬
કાગળો	૧૩૬૧	૧૪૪૬	૧૬૭૮૧	૧૪૫૧૨
રેલ્વે ગાડીઓ તથા બીજો સામાન	૬૧૫	૪૨૦૧	૫૮૫૬	૨૭૫૩૮
રબર	૫૧૧	૬૭૦	૭૫૭૦	૧૦૧૨૬
બીડું	૬૬૮	૧૫૬૧	૧૬૦૦૬	૧૩૬૩૧
સાબુ	૫૬૪	૭૭૫	૬૬૩૭	૭૮૨૧
મોબારી	૧૩૧૪	૧૫૫૨	૧૦૪૫૬	૧૦૬૨૦
તોળનો કુલ	૨૫૨૬	૧૮૫૬	૧૩૬૧૦	૧૬૩૫૦
સ્ટેશનરી	૪૨૫	૬૨૬	૪૩૨૮	૫૧૨૪
ખાંડ	૬૦૩૬	૨૦૪૦૧	૮૬૩૬૨	૧૨૧૨૩૦
ચા	૮૦૬	૫૬૨	૧૦૧૪૧	૪૮૧૪
ટર્પેન્ટાઈન અને વાન	૮૬૧૧	૩૧૬૮	૬૨૧૬૬	૨૧૮૬૨
સુતરાઉ હોઝીયરી	૮૬૨	૧૮૬૩	૫૪૬૬	૬૫૧૨
વગર ધોએલાં પીસ ગુડ્ઝ	૧૫૨૧૮	૨૨૦૦૦	૧૫૨૮૪૬	૧૩૦૦૮૮
ધોએલાં પીસ ગુડ્ઝ...	૬૭૭૭	૧૨૪૬	૬,૮૬૬૭	૭૫૦૬૩
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડ્ઝ ...	૬૧૫૧	૬૮૩૦	૬૬૮૭૧	૫૪૪૨૨
શીવવાના દોરા	૨૬૧	૧૧૫	૪૪૧૮	૨૭૩૬
ઉનવર એકંદર	૪૨૫૭૬	૫૧૮૦૬	૪૨૭૫૮૦	૩૦૧૨૭૮
રેશમ કાચું	૪૫૬	૪૦૬	૮૨૫૪	૧૪૪૦૦
રેશમના પીસ ગુડ્ઝ...	૧૭૫૬	૩૬૬૩	૨૧૦૩૮	૩૨૬૨૧
કાચું ઉન	૬૪	૬૮	૮૩૦	૫૬૧
હોઝીયરી	૬૬	૫૮	૭૭૪	૩૩૬
ઉનના પીસ ગુડ્ઝ	૧૪૬૭	૧૧૪૭	૧૪૬૩૩	૮૭૩૦
ઉન અને ઉનના કપડા કુલ ...	૫૬૬૧	૧૨૧૬	૧૫૭૬૩	૮૫૬૨

ચીજનું નામ.	નવેમ્બર મહીનામાં		એપ્રીલથી નવેમ્બર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
તાંબાકુ	૧૭૯૩	૧૭૫૭	૧૨૭૪૭	૧૧૫૫૬
રમઠડા	૩૧૦	૫૦૬	૨૧૯૭	૩૬૧૦
છત્રીઓ.	૫૯	૬૧	૫૬૩	૪૨૬
છત્રીઓનો સામાન	૨૪	૬૯	૭૩૫	૬૪૭
લાકડાં...	૫૦૬	૧૨૬૨	૬૦૨૨	૧૦૬૫૧
કુલ આયાત	૧૧૫૦૩૬	૧૭૫૬૦૫	૧૦૬૭૮૪૫	૧૩૧૬૭૧૮

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૧૮૭	૪૧૫	૧૩૮૫	૨૩૫૯
મીણબત્તી	૨૦૬	૩૪૮	૧૬૮૬	૨૫૫૫
સોલ્ટ પીટર	૨૧૭	૪૨૦	૬૩૮૬	૩૩૪૬
કેરોસીન	૬૮	૧૦૩૨	૪૭૨	૪૩૨૫
કોપ્રી	૧૨૫	.....	.....	.....
કાથી, (સાદરી)	૨૬૭	૧૫૪૭	૧૬૧૭	૫૮૦૬
દોરડાં	૧૦૬	૧૧૬	૮૬૩	૮૨૪
દવાઓ	૩૧૭	૭૧૧	૨૪૧૮	૩૦૬૪
ગળી	૪૩૧	૧૧૫૪	૧૦૦૮૩	૬૪૧૪
દરડાં બેડાં	૨૪૩	૧૦૬૧	૩૬૬૮	૬૪૬૧
લુગડાં, ચામડાંવિગેરે રંગવાની ચીજો કુલ	૮૫૦	૨૫૩૨	૧૬૧૨૫	૧૪૬૩૪
ગસ કરવા માટે રેસા	૬૧	૪૭૭	૬૪૦	૩૨૨૪
ફળ ને શાક	૩૬૬	૪૬૫	૩૩૦૩	૩૮૧૨
હાંગર	૮૩	...	૭૦૭	૧૩૦૮
ઘઉંની	૧૨૮૨	૮૬	૬૪૪૨૧	૧૩૧૫
ઘઉંના લોટ	૮૧૪	૧૦૪૨	૪૬૬૫	૬૧૨૫
ચોખા ઘઉં અને બીજી જાતનો હાથ્યો કુલ	૨૩૭૪૪	૧૨૬૧૪	૩૩૪૩૦	૭૬૫૬૭
વગર ફેળવાયલાં ચામડાં	૧૬૬૦	૧૧૭૩૩	૪૧૭૩૩	૧૬૭૦૬૭
લાખ	૧૩૩૬	૪૦૧૬	૨૨૪૨૪	૪૧૪૦૬
ફેળવાયલાં ચામડાં	૨૬૭	૮૩૧૨	૪૨૦૬૦	૬૮૫૪૮
હાડ	...	...	...	૭
ખાતર	૩૮૬	૧૪૫૫	૩૧૦૧	૭૨૩૬
એરંડીનીલ ઓર	૪૫૫	૬૦૩	૪૭૪૭	૩૭૬૩
ધાતુ કુલ	૨૧૬૮	૨૩૬૬	૨૦૬૩૬	૧૬૧૮૪
અબરખ	૫૬૦	૭૪૪	૬૭૬૨	૬૧૪૧
દીવેલ તેલ	...	૬૦	૩૭૦૬	૬૫૫
પેટ્રોલ તેલ	૨૨૬૪	૨૮૨૭	૧૧૮૫૫	૧૧૭૦૩

ચીજનું નામ.	નવેમ્બર મહીનામાં		એપ્રીલથી નવેમ્બર	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ (૧૦૦૦)	
અળસીનું તેલ	૨૨૧	૨૮૪	૫૪૦૬	૧૫૬૩
બીજી જાતના તેલો મળી કુલ ...	૩૧૭૫	૪૪૫૪	૨૭૪૫૬	૨૨૮૬૮
ખોળ	૫૫૯	૧૧૦૦	૪૮૭૮	૧૨૨૭૬
અફીણ	૨૦૫૫	૬૨૪૪	૧૮૨૩૬	૧૩૯૩૦
રબર	૩૪૫૫	૨૬૯૧	૧૮૯૧૭	૮૪૫૪
દીવેલી	૨૩૩૫	૫૦૪	૧૬૩૪૨	૧૮૬૮
ટોપરાં	૯	૨૬૯	૮૩	૪૯૨૭
કપાસીયા	૮	૨૨૨૧	૧૬૮	૨૬૮૭૭
લોયસીંગ	૮૫૬	૧૭૪૪	૨૬૮૭	૨૦૬૨૬
અળસી	૧૦૬૦૯	૪૩૧૦	૩૦૩૬૪	૯૭૦૯૭
ખસખસ	૬૩૫	૮૩૬	૬૮૭	૩૪૬૮
સરસવ	૨૩૨૦	૨૨૩૭	૧૧૬૭૬	૩૪૧૮૧
તલ	૧૩	૧૫૨૬	૪૨૨	૬૮૬૯
તેજનો	૬૭૭	૧૨૪૫	૬૬૫૧	૧૧૭૦૭
ખાંડ	૫૬૫	૪૪૪	૩૮૦૩	૩૫૭૮
ચા	૧૩૦૫૧	૩૬૧૮૪	૧૩૧૩૧૮	૧૩૪૬૭૮
કાચું રૂ	૫૮૦૦	૪૧૩૪૫	૧૭૮૦૦૨	૨૬૩૮૩૩
ટર્પીન્ટ અને વાર્નિ	૧૦૬૧૨	૨૧૪૮૬	૩૮૦૬૪	૧૧૮૧૫૭
રૂમાલ અને શાલો	૨૮	૧૭૭	૧૭૪	૧૨૫૮
પીંજ ગુટ્ઠ	૫૭૬૨	૬૧૫૬	૩૬૫૪૪	૬૦૪૬૮
શણ	૭૦૨	૧૩૮૪	૫૪૩૭	૧૪૬૦૨
જ્યુટ કાચું	૧૨૮૪૦	૪૦૫૦૫	૭૨૮૬૫	૧૭૬૦૨૦
સ્ટીટ અને યાન	૨૩૫	૬૫	૧૪૩૪	૫૨૬
રેશમ (કાચું)	૧૬૩	૭૦૬	૨૧૮	૩૦૬૫
રેશમ કુલ	૧૬૪	૭૩૫	૪૬૧૦	૩૪૭૭
હેન કાચું	૬૬૬	૩૦૮૭	૩૫૫૭૫	૨૬૬૨૧
ઊનની ધાબળીઓ તે ગાદીયા વગેરે ...	૮૬	૬૩૪	૭૩૫	૪૪૩૦
લત'બાકુ બીડી વિગેરે	૫૧૨	૧૫૫૩	૫૩૬૦	૫૭૧૫
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૫૬૬	૮૦૮	૩૪૭૫	૭૪૮૫
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે નિકાશ	૧૬૦૫૧૪	૨૬૧૮૭૬	૧૫૬૩૧૭૩	૧૬૭૭૧૮૭
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી સરકારી માલની નિકાશ.	૮૭૩	૮૬૪૭	૮૫૪૬	૧૭૪૬૭

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો

એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની હળીમાં ચેક કરેલી મેસર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબજાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પહતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહોળું થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ એાનરેબલ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી એક ઔંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

							રૂ.	આ.
બ્લાઈટ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી ૧૪૪ ટીકડીના				...	...	...	૦	૧૫
ડાયમંડ	,,	,,	,,	,,	...	...	...	૧	૪
(Red) શ્રુતી	,,	,,	,,	,,	..	...	...	૧	૬
ચીપ	,,	,,	,,	,,	...	...	...	૦	૧૦
ગ્રીન (લીલી)	,,	,,	,,	,,	...	...	...	૧	૪
ફેામસીયલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી			,,	,,	...	...	...	૧	૬
બ્લ્યુ બ્લેક	,,	,,	,,	,,	...	...	...	૧	૪
વાયોલેટ	,,	,,	,,	,,	..	...	...	૧	૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હરફો મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી બીલકુલ રેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ વાપર્યા હશે, તો પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશો કે શાહી કઇ સારી ને કેટલી સસ્તી છે?

એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મોકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથ્થાબંધ લેનારને ઘણું સારૂં કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઈ બાતેની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખોઃ—

સ્વરાજ્ય ઘરે.

સર્વના હૃદયમા દેશહીત માટે નવું ચેતન સ્ફુરાવનાર હીંદ નાયકોની છબીઓ દરેક દરેક કુટુંબોમાં સ્વદેશ સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માનુભુતિનો ઉત્કર્ષ સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા ચક્ષને અવકૃત કરનારા આર્ય વીરસ્તોત્રોના ગ્રેવીડર આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર ૩૫ ભાતના પોણ કાર્ડ સાઈઝના જુદી જુદી ભાતના વીરસ્તોત્રોનાં ફોટા તૈયાર છે. જેની કીમત સાધારણ તથા ગરીબસ્થીતિના લોકોપણ ખરીદી શકે તેના ઉચ્ચ આદેશથી કીંમત તદન નજીવ રાખવામાં આવી છે.

પોણકાર્ડ સાઈઝના દરેક ફોટાની કીમત અર્ધો આનો; ૨૪ કાર્ડનાં બાર આના; ૫૦ કાર્ડનાં રૂા. સવા. ૧૦૦ કાર્ડના રૂપીયા સવા બે હજાર ખર્ચ અમો આપીએ છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

સારી કમાણી કરવાનો એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલબા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી ફ્રેમચીંઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઇમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામાં આવે છે. શીખવવાનો વખત સૈાને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. બોરડીંગ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ.

હમારા સીમેંટ હી દુસ્તાનમા બાયાત થતા સારામાં સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને નામીતા બાતાઓમા વપરાય છે. બોધું પોકીંગ બાક એક ઇંદરવેરના મજબુત કોથળાઓમાં આવે છે, જેથી પીપ કરતાં ઘણીજ સહેલાઈથી ઉચકી શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઇન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું

એજન્ટસ,

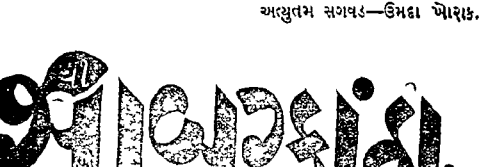
નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ.

(૪૧)

મુંબઇના વાંક શું ?

ઓછા ચાર્જ એજ હલકા ખોરાકની સચોટ સાબીતી, ને હલકો ખોરાક ને શરીરનાં રસા યણીઓ તત્વોને નાશ કરવાનો (આત્મઘાની) ઉપાય.

અત્યુત્તમ સગવડ—ઉમદા ખોરાક.

હે. મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ નં. ૨

(૩૦)

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના બાર પ્રકારા નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ —

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિયોમાંથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જહરાણી સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ ડોબત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમા) રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુક સમય માટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને પોતાનુ કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની બ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન માજીને તાનત આપે છે

નોટ —ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવારોગ લાગુ થઇ શકતો નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે ડિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦

ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓમા અને મગજમા મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે, અને જ્યારે તેનુ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ અશક્તતા અને શક્તિ ઘટતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જાતા જાતા સખ્યાબંધ દરદો ઉત્પન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે મદદ આપે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી પડેલી ખોટ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે લખ્યોને મજબુતો કે અગળણનો ઘસારો વિશેષ જણાતો હોય તેમણે અચુક આ દવા વાપરવી કીમત ૬૦ બાબીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ)

,, ૦-૧૪—૦ નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

(૩૯) પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કુંપની.

ની

અદ્‌ભુત શોધ.

હાયાસ્ટેશ્યમ—ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

હાયાસ્ટેસ્યમ.

"હાયાસ્ટેશ્યમ" દોડતી, પુરી, વગેરે દરેક ખોરાક માટે,
એક શેર "હાયાસ્ટેશ્યમ" નો એક મણ આટા સાથે મેળવી ઉપયોગ કરવાથી ખોરાક એકદમ હલકો અને ઘણોજ સ્વાદીષ્ટ બને છે અને પાચન શક્તિ વધારી લહેજતદાર બનાવે છે, અને ખોરાક ખાટો પડી જવાની અગર બગડી જવાની બીલકુલ ધાસ્તી રહેતી નથી.

કીંમત, રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૦-૧૨-૦.

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" સાત્વિક ખોરાક, એ ઉછરતાં બાળક, વૃદ્ધ અને અશક્ત સ્ત્રી પુરૂષો, બચ્ચાંની ધાતાઓ, કામના બોજાને લીધે કંટાળેલા ધંધાદારીઓ, બીઝનેસીઓ વકીલ, બારીસ્ટરો વગેરે મગજ મારી કરનારાઓ તથા એઓની તબીયત અવાર નવાર કંઈને કંઈક નરમ ગરમ રહે છે, તેઓને માટે અમુલ્ય આશીર્વાદ સમાન છે.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" એ શરીરમાં હાડકાં, માંસ, લોહી વધારનાર અને મગજને પોષક અને જલ્દી પચી શકે તેવો ખોરાક હોવાથી ક્ષય તથા બીજા ભયંકર દરદોમાં એક અમુલ્ય ખોરાક છે. તે શરીરનો બાંધો મજબુત કરે છે, વજન વધારે છે અને કેવત ટકાવી રાખે છે એટલે દરદોની બીલકુલ અસર થઈ શકતી નથી.

સવારના પહોરમાં ચાને બદલે "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા પીવાથી તમોને નુકશાન થવાને બદલે ફાયદો થાય છે, કારણ કે તે સ્ફુરતી લાવી આળસ ઉડાડી સુધા ઘટાડવાને બદલે વધારે છે. તમો ચાથી શું નુકશાન થાય છે તે સુમજો છો છતાં ચા છોડી શકત નથી અને ચાના ગુલામ બની બેઠા છો તો ચાની ગરજ સારનાર સર્વ પ્રકારે ફાયદેજ. કરતા આ "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા તમો શું નહીં પીઓ?

કીંમત રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૧-૪-૦

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ધી બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.

૫. બેલાસીસ રોડ, ભાયખલા,—મુંબઇ.

C. B.

કણ્ડીક બ્રધર્સના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કણ્ડીક	એગ્યુ મીક્ષચર	(તાવમાટે)	...	...	૦—૧૨—૦
કણ્ડીક	એગ્યુ પીલસ્	(તાવ માટે)	...	...	૦—૧૨—૦
કણ્ડીક	ટોનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કણ્ડીક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)..		...	૧—૦—૦
કણ્ડીક	કફ મીક્ષચર	(ખાંસી માટે)	...	...	૧—૦—૦
કણ્ડીક	ડ્રોપ્સ મીક્ષચર	(પેશી માટે)	..	...	૧—૦—૦
કણ્ડીક	ઇન્ડો બામ	(શરીરના દુખાવા માટે)		...	૦—૮—૦

બીજી દવાને માટે લખો.

Tel. "Kadki" Bombay—કણ્ડીક બ્રધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ.

(૪૮)

તહેવારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની
અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કંપની,

મારવાડી બજાર મુંબઈ.

વીલાયતી
કીંમતી મેહરની જાણીતી
૨૨૯ ટાંકી છાપની હેટોનું એજન્ટ
એગ્રેટોર, સાદેલ, મીરલાપુર, વીગેરે
તથા બીજાના ફેન્સી ડરેસો તેમજ સાથે જરીની તથા
નવી તરાહની ઇંદ્ર કેપ તથા વીકટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓનો
જંબલર જ્યાં હશારે ત્યાં ઠાઠમેરા તયાર છે તે લેઇ
જવાને ચુકશો નહીં.

(૩૪) બહારગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.
Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

(૨૨)

IT WILL SAVE YOU A LOT
OF
TIME & MONEY
when you want to buy your
C A R
Telegrams:- "AIRSHIP" Bombay.

& Accessories

To buy from us

MAKE US PROVE IT

BY GIVING A FAIR TRIAL

સત્ય અને જુઠ વચ્ચેનો તફાવત કોઈ કહેશે। કે?

હા કેટલો!

આંખ અને કાન વચ્ચે છે તેટલો; એમ કેમ સાહેબ?

કાને સાંભળેલું સાચુ માની શકાય નહીં માટે નજરે જોઈને ખાત્રી કરવી પડે છે અને વખતો વખત જાતેજ ખાત્રી કરવા જવા કરતા ન કોઇનું માનવું કે ન કોઇનું સભાંળવું પણ સીધાજ સેંડ હર્સ્ટ રોડપર વંદાવન મેનશનમા "ધી ઈસ્ટર્ન મોટર હાઉસ"માંજ જવું જ્યાં મોટરકાર અને તેને લગતા તમામ સામાન ફીક્સાયતે પુરેા પાડવામાં આવે છે. ખાત્રીન કરી હેાય તેા હવે કરી જુએા.

IT IS NOT TOO LATE, SIR,

Can you send us your address? Our's is,

THE EASTERN MOTOR HOUSE,

11, Vrindavan Mansion, Sandhurst Road,

BOMBAY.

C. B. 197.

PLEASE REMEMBER

MANEKLAL GORDHANDAS,

Offices –
Kapasia Bazar
AHMEDABAD

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores.

Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c., Spinning & Weaving accessories, Healds Reeds, Yarn & Hardware.

Dept.,

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require.

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.
Satisfaction Guaranteed.

Telegrams:—
"Pramashaw"
AHMEDABAD.

Code:—A. B. C
5th Edition.

A. B. 217.

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ-ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ખ્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા જાડા કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય-રૂા૦ ૨-૮-૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉત્તમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે અંત પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થયાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવાં છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવો જોઇએ.

સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપકઃ-સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

ફ્રેયેડ્યુલ સ્ટીટ—મુંબઇ નં૦ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શકિત.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

☞ જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શકિત ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઈ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, ચોડી ભહેંનતે પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની ક્રોધપણ જાતની કૂરિયાદ તથા હસ્તની અટકાયત અને પાચન શકિતની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અક્ષયણ રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ નો રૂપિયો ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઈસ લિસ્ટ મંગાવો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

બ્રાંચ એપ્રીસ
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

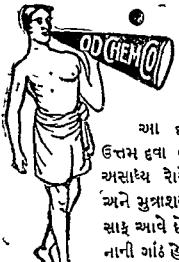
ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઈથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવું, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શક્તિ ઓછી, હાથ પગનું ધુજવું, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુંકી નજર, ચહેરાનું ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનને'દ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્યા મુત્રવ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણુ વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનને'દ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું ઠ ને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિશાબ કરવાનીશંઠા થાય છે; આવી સ્થિતિમા સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાબ ઘણીજ ગરમ, બળત્રા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમાં બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિસાબ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા બી પુરૂષને પિસાબમાં થતી હરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનને'દ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશકત અને વિર્યહિન થયેલી ઇ'દ્રિને તાકાદ આપી બી પુરૂષને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

ઘણાખરા લોકો જનને'દ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી ત'દુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઇ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાંની હીલચાલ વગર થોડા વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનને'દ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઈજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણીજ ઝેરી દ્રવ્યો જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનને'દ્રિયના સવળા અગત્યના કામ કરતાં કળજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઇજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણો વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાંઇ ક્ષરકેાય અથવા ધુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તણખ મારતી હોય કે ઇજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતાં હોય; જો મુત્રાશયની કોથળી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વાર'વાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનને'દ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી થાય તેથી ઇજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતા વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનને'દ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇજાથી બચાની દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે તે જનને'દ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનને'દ્રિયમાં ખરાબ મુત્ર રહેવાથી પીડા કરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફકત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇપણ ઠારથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ત્રીટ, ન્યુ યૉર્ક—અમેરિકા.

 Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, NEW YORK

માયાળુ માતા.

માયાળુ માતા પોતાના સ્તનપાનથી બાળકોને રૂષ્ટ પુષ્ટ અને કાન્તિવાન બનાવે છે. તેમ—

મદનમંજરી ગોળીઓ.

તેનું સેવન કરનારાઓને રૂષ્ટ પુષ્ટ, ધૈર્યવાન, કાન્તિવાન અને બળવાન બનાવે છે તેના સેવનથી રક્તદોષ, સ્વપ્નદોષ, વીર્ય વીકાર, નસોની કમજોરી, શરીર અને મનની નબળાઇ, સ્મરણ શક્તિનું ગુમ થયું, વાંસાના કાટ, હાથ પગની કળતર. તથા દાહ, અરૂચી, અજીર્ણ, હસ્તની કળજીઆત વીગેરે તમામ દરદો દૂર કરી મનને ઉત્સાહી તથા બાંહોશ બનાવે છે.

કીંમત ગોળી ૪૦ દમ્બી ૧ ના રૂા. ૧.

(૮) વધૂદ્ધ વીદ્યા નામનું દળદાર પુસ્તક મફત મળેછે.

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઑફિસ—જામનગર—કાઠીઆવાડ. બ્રેન્ચ નં. ૧૮૭ કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ

સરકયુલર ના. ૪.

ધી ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

જણાવે છે,

દરેક હિંદી રેલ્વે ઉતારૂએ જાણવું.—

૧. કે જ્યારે એક રેલ્વે કુંપનીનો નોકર અથવા રેલ્વે પોલીસનો માણસ ઉતારૂઓના વર્ગમાં બીચારાય મેસાડવાને સખ્તાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરતો અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે

૨ કે આ હકના જ્ઞાનનો અજાણ ઉતારૂઓમા ફેલાવો કરવાની દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૩ કે પોતીકા ને પોતીકા કરતા બીજા નસીબદાર ઉતારૂ-ભાઇના સ્વાર્થને ખાતર આ હકનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૪ કે હિંદ દરેક તેના બેઠા, ને પછી તે પહેલા વર્ગનો કે બીજા વર્ગનો ઉતારૂ હોય, તે બેય કે તેના ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ વાજબી રીતે વર્તવામા નથી આવતુ તો તેની મદદે જવા આશા રાખે છે

૫ કે ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન નામની એક મંડળી છે તે કોઇ પણ ઉતારૂને રેલ્વે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને બધી મંડળીના ઓનરરી સેક્રેટરીને ન ૨૯૧-૨૯૩ બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ લખી જણાવવુ

૬ કે દરેક ઉતારૂએ રેલ્વે કાયદાઓ મુસાફરી કર્યા પહેલા જાણવાની જરૂર છે.

બોરા બજાર સ્ટ્રીટ,
કોટ, મુંબઇ

લી૰ સેવક,
જીવરાજ ગોકલદાસ મહેતા.
ઓ ને, સેક્રેટરી

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બ્રીજ મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યાર પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગોસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ માં ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૪ ને સં. ૧૯૭૨ માં ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ-ચારાને ભય કર દુષ્કાળ પક્ષથી એક રૂપીયાનું નીશ રવલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હું મેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાનો દરવાજો ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંમકુંમના ચાંદલા કરેલી, શીંગડે લીલા કુટકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુકી ગયેલી દશ પંદર ગાયો બેઠલી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઇ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મોશમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે કેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટાકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કઠબ ખરીદ કરવા તથા હાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણુંજ ચાહના ધરાવનારૂં છે. આવા દેશહિતેષી પરમાર્થિક ખાતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદ્વ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશોન્નતિ થશે.

જરા જોશો કે? ક્યાં! અનાથ બાળકો તરફ—શું!

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને?

ધાર્યો—અને બચાવો તેજ બચશે

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભું કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બંધાવી અમર નામના મેળવો.

લખો.
એા. સેક્રેટરીએા,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
વઢવાણ કેમ્પ.

(૪૦)

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગર.—મંજીઠી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ગીલીટ સીમેંટ વીગેરે ૧૪૦૦ હુન્નર. કીમત ૨-૮-૦.

હુન્નર પ્રકાશ ગ્રાહકઃ—દીવાસળી, કાચ સુધી સેટ, અર્કો વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કી. રૂ. ૧-૮-૦

હુન્નર સંગ્રહઃ—છેલ્લામાં છેલ્લી શોધનો, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી એજંસીનો ઉત્તમ અભીપ્રાય મલ્યો છે.) કીંમત રૂ. ૧-૮-૦.

સાબુનો હુન્નરઃ—સરસે નાતના સાબુ; બાર સોપ, ટોઇલેટ સોપ, સેવીંગ સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ. ૦-૬-૦.

હુન્નર માલીકોઃ—૧-૨-૩ ક્લેર ઓઇલ, અત્તર, લવંડર, ગોગેઇ, સોપ, લાઇમજ્યુસ, બામ, એસ્યુમીક્ષચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીંમત રૂ. ૧-૪-૦.

હુન્નર દર્પણ—૨-૩-૪-સુગંધી તેલો, મેટ પેનસીલર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કોસમેટીક, જર્મન સીલ્વર અતરો, રંગ, વારનીસ, સ્લેટ, હેરડાઇ, બાર સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૧-૦-૦

હુન્નર કળા જ્ઞાન—અગરબતી, સાઈ, તોળ ગીલીટ, કાચની આરશી, સોના રૂપાનું પાણી વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૦-૬-૦

ફોટોગ્રાફીક હુન્નરઃ—કીંમત રૂ. ૦-૬-૦

હુન્નરમાળા નવીનઃ—કીંમત રૂ. ૦-૪-૦

પોસ્ટેજ જુદું

લખોઃ—હુન્નરોદય બુક ડીપો.
હુન્નરનાં પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ ધનીઅન રોડ (ડી.) મુંબઈ નાં ૯.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાઇટેલીઆ—નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શકતી વર્ધક ખોરાક.

ક્રેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

ક્રેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણ હેર ઓઈલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ એફ્. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જખ્યાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (પેટંટ મેડીસીન, પ્રોપીએટર તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)
ફીદા બીલ્ડીંગ—ઝુમામસજીદ—મુંબઈ.

વાંચો! મંગાવો!! વાંચો!

આજે આઠ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીકળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમાં દેવન્યુ ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી શાકભાજીનાં વાવેતર કયારે અને કઇ મોસમમાં કરવાં, ખેડુતોએ પોતાનું ખર્ચ કરી ઉપજ કેમ વધારવી વગેરે વિષયોથી ભરપુર આ એકજ માસિક છે. નમુનો નાનો અંક મંગાવવાથી મફત મોકલવામાં આવે છે. વાર્ષિક લવાજમ ફક્ત રૂા. ૨) બે રૂપીઆ રાખવામાં આવેલ છે. લાવજોરીને રૂા. ૧-૮-૦ ટોટ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામાં આવશે, માટે તુરત નમુના માટે લખો—

ઉપર્યાત અમો એ ખેતિવાડીને લગતાં નીચે જણાવેલા પુસ્તકો બહાર પાડયા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ બધા જથાથી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે—

૧	કુણ્ડાઇ હુન્નરાગણું બગીચાનું પુસ્તક.	કીંમત રૂા. ૧-૧૨-૦
૨	હિંદુસ્થાનમાં થતાં વાવેતર કરવાની રીત.	,, રૂા. ૧—૪-૦
૩	ખેતર, બેડ તથા બેડનાં હથીઆર વગેરે.	,, રૂા. ૧—૪-૦
૪	પાણીની શોધ તથા તેનાં ઉપયોગી સાધન.	,, રૂા. ૧—૮-૦
૫	ખેતિના ધંધામાંથી પૈસા કમાવાની કુંચી.	,, રૂા. ૧—૦-૦
	(આ પુસ્તકમાં જુદી જુદી જાતનાં ખાતરોનો સમાવેશ થાય છે)	
૬	રેશમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેતકીનું વાવેતર કરી રેશમ બનાવવાની રીત.	,, રૂા. ૦—૬-૦
૭	કુવામાં પાણી વધારવામાટે બેરીંગ કરવાનો "ખેતિવાડી-વિજ્ઞાન"નો ખાસ અંક	,, રૂા. ૦—૪-૦

સારાં તંદુરસ્ત દેશી શાકભાજીનાં બીયાં પણ વેચાય છે.

કુલેરાય છોટાલાલ અંજારિયા, શાહીબાગ-અમદાવાદ.

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

અંગનું થાકી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં વેદના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવાં, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડીયો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઇ જવું, ઓપર અભાવો ધાતુનું તુરત ક્ષણલીત થવું. શરીરનું તવાઇ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમો:—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે; ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્વરી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઇ વધારે છે અને ઓરાડી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ઇત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે કીં. ગોળી ૩૦ ની ડબીના રૂા. ૨૫) ફાયદો ન થાય તો એક પણ શબ્દ પુછયા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિખાયેલ શરીરનો બાંધો સ્તન વિગેરે અવયવોને ફરી દૃઢ કરે છે, ઘાયણી ધુપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે. ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવાવડ અને તે પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. કીં. ગોળી ૩૨ ની ડબીના રૂા. ૫.

એક ડબી આથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામાં આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,

કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of rulingchiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufactures in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts, interesting account of Native States and Political division of India and up-to date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customery Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or Shillings 15.

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishmentslocated in Japan with notes for tourist's use. Price Rs. 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS:—

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:— Branch:—

RAJKOT, (INDIA.) & BOMBAY. P. O. Box No. 457.

વીલાયત કયાં જ્યો છો ?

જરા પેહલા તમારા ઈંડિયામાં તો નજર કરો, જુઓ વીલાયતના સેન્ટને વીસરાવે તેવું.

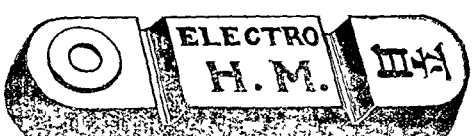
સેન્ટ વીટેલા

અહીંજ મળે છે કે જે ઉંચા ખાનદાને ઈંગ્રેજ કુટુમ્બો પણ હોંસે હોંસે વાપરે છે. તમે એક બાટલી વાપરી જુઓ અને અમો ખાત્રીથી કહીયે છીએ કે વીલાયતી સેંટનો તમારો મોહ ઉતરી જશે.

કી. શીશી ૧ ના રૂ. ૧)

(૬૦) ધી પરસ્તાન પરફ્યુમરી કું.

પાયધુની—મુંબઇ.

ચોખ્ખા ઇલેકટ્રીક ત્રાંબા માટે આજ ટ્રેડ માર્કનો માલ ખરીદો.

ધી કુહારા ટ્રેડીંગ કંપની લીમીટેડ,

(કુહારા શોજી કયશા લીમીટેડ.)

જાપાનમાં રજીસ્ટર્ડ થયલી

થાપણ . .....ચેન ૧,૦૦,૦૦,૦૦૦

હેડ ઑફીસ કોબે, જાપાન.

આયાત તથા નીકાસ કરનારાઓ તથા સ્ટીમરોના માલેકો.

ધી કુહારા માઈનીંગ કંપની લીમીટેડ.

થાપણ.....ચેન, ૭,૫૦,૦૦,૦૦૦

પૂર્વ વિશ્વવૃતમાં ત્રાંબું, સોનું રૂપું, જસત, સીસું વગેરેની મોટામાં મોટી ખાણોના માલેકો અને પીતળ, ઓયુથુ, તેમજ ખાણોને લગતા સાચાઓ અને ઇલેકટ્રીક મશીનરી વગેરે બનાવવાના મોટા કારખાનાના માલેકો.

શાખાઓ.

ઓસાકા	બ્રુએનાઝએર્સ	સીડની	હાર્બરન,
ટોકીઓ	લંડન	વલાડી વૅસ્ટોક	બ્રુકેન,
યોકોહામા	પારીસ	હાર્બીન.	ટીએનસીન
ન્યુયૉર્ક.	બર્લ	સંગાપોર	હાકો.
સાન ફ્રાન્સીસકો	ચેર્ટ સૈયદ	હોગકોગ.	કલકતા.
બ્રિટનીયા	રોમ	રોંગહાઇ	

વગેરે, વગેરે

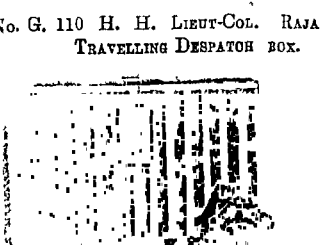
કોઈ પણ વ્યાપારને લગતી પુછપરછ કે તપાસનો સાભાર સત્કાર થશે

તારનું સરનામું
" કુહારા કંપની,"
ટેલીફોન નં. ૩૬

મુંબઇની શાખા.
૧૩૭. એસપ્લેનેડ રોડ, કોટ.
મુંબઈ.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's
Travelling Despatch Box.

TRADE MARK
110

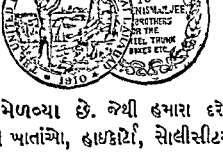
સ્થાપના ઈ૰ સ૰ ૧૮૭૪ માં થઈ.

ખાસ મુંબઇના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ત્રંક અને દરેક જાતના બૉકસ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનનાં દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના

ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉકસ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની આફીસો અને પ્રેહેડીંગોમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉકસની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જમીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કેટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેકટરી કેમ્પ કરાંચી. શો રૂમ ના૰ ૬૭-૬ હોરનબી રોડ, મુંબઇ.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાત હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, સ્ત્રીઉપયોગી લેખો, નવુંક કાવ્યો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—ઓ. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી. ટૅંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઇ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર.	બાર માસ	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦ -૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

An opening to push trade with British Guiana (America.)

We are prepared to import from India, Gunnies, Mustard Oil, Ghee, Udad Dal, Massala, Spices and Piece-good of all sorts. We are prepared to export from British Guiana, Sugar, Rice, Rum, Balata, Gold, Daimonds. Timber, Rubber &c.

We are shipowners, rice millers, general merchants, and commission Agents; Reference:—Royal Bank of Canada, London and British Guiana. Correspondence invited. Write only in English; to

Baboo Ram Sawh & Co.
DEMARARA,
BRITISH GUIANA,
South America.

૧૯૧૩ ના ઇન્ડીઅન કંપનીઝ એક્ટની ૭ મી કાયદાની ૬૮ મી કલમને અનુસરીને મંદેહનજરને બદલે એક ચાદી મુંબઈની લોઈટ સ્ટ્રીક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે.)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનો લીમીટેડ.

(જે ૧૯૧૩ ના ચાલના ઇંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

સતાવાર થાપણ.... .... રૂા. ૫૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ.... .... રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરોમાં વહેંચાઈ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ પગાર કરવાની છે:—

રૂ. ૩) અરજી સાથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂા, ૫) થી વધુ નહીં એવા કોલથી, જે કોલ શેર નામ ઉપર કીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમાં નહી, એવે અંતરે આને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામાં આવશે.

ડીરેકટરેાઃ—

એા૦ મી૦ સાલેભાઈ કે. બરોડાવાલા, ગીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ)
સર હુકમચંદ સરૂપચંદ, નાઈટ, બેંકર અને મીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે સેન-ગુપતા, એમ. એ., બી. એસ. સી. (હલ૦) બી. એસ. સી. (બાણને લગતી) એમ. એસ. સી. (બરમી.) એમ. આઈ. એમ. ઇ, એફ્. જી. એસ. ભુશતરશાસ્ત્રી, હલકતા.
મા૦ રતનલાલ એમ. ગાંધી, બી. એ. એલ. એલ. બી, સોલીસીટર અને નોટરી પબલીક (મેસર્સ માણવી મોદી, રણછોડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ કવીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશોતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ. એચ. એમ. મહેતા, એચેલર એાફ્ કોમર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને મીલમાલેક.
મી૦ શ્રીપુરારી બી. કંપારીઆ.
મી૦ જીનુભાઈ બી મહેતા. બી. એ. એલ એલ. બી. એક્ષ—ઓડ્રોસીએા.

બેંકરેાઃ—
ધી ઇંપ્પર-નેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન.
ધી બેંક એાફ્ ઈંડીઆ લીમીટેડ.
સોલીસીટરેાઃ—
મેસર્સ માલચા, મોદી, રણછોડદાસની કંપની.
ઓડીટરેાઃ—
મેસર્સ બાટલીવાઈ અને પુરોહીત.
ઇનકોરપોરેટેડ એકાઉંટેા (લંડન) હોર્નબીશ, મુંબઈ.
મેનેજીંગ એજંટાઃ—
રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.
રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—
૯૫, મેડાસ સ્ટ્રીટ કોટ મુંબઈ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone Nos:— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, ઘરીઆણું, ગળીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, બોળ, હરડાં, જેઠીમધ, બેરકેચલાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, ગુણપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅલેસ્ટાઇન વગેરે દેશાવરો-ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બજાર કરતાં ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.

કોઇપણ વખત કામ પાડી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.

વધુ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun." ટેલીફોન:— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને

૯૩ ૧૦૭ મસ્જીદ બંદર રોડ, બારભાઇ મહોલા
મુંબઇ નં ૩.

B. B. 988.

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફ્રોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ	બેઝીક અને એસીડ	સલ્ફર રંગ	કેમીકલ્સ
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલ્ફર બ્લેક	બાધફ્રોમ સોડા
રેડ્ડ. રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	,, પોટાશ
ડીરેકટ બ્લેક	મેલેકાઈટ ગ્રીન	,, યલો	બ્રાઉન ગુગર લેડ
ડીરેકટ યલો	ઓરામીન II	,, ખાકી	લીથાજ ફ્લેક
ડીરેકટ ગ્રીન	મેટાનીલયલો	,, બ્લ્યુ	ટેનીક એસીડ
ડીરેકટ પીંક	ઓરેંજ II	,, બ્રાઉન	એન્ટીમની સોલ્ટ
બેંઝો પરપ્યુરીન	રહાડામીન 3 R	વિગેરે વિગેરે.	ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
ડીરેકટ મેજેંટા	સાઈનીંગ બ્લ્યુ		હાઈડ્રો સલ્ફાઈટ સોડા
ડીરેકટ બ્રાઉન	વીકટોરીઆ બ્લ્યુ		રટેનેટ સોડા
ડીરેકટ વાયોલેટ વિગેરે.	રટેંપીંગ રેડ વિગેરે વિગેરે.		સોડીઅમ સલ્ફાઈડ
			ક્રોરટીક સોડા વીગેરે વીગેરે.

(૫૭)

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઈ, લેડી નાથક્રોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ કે. એન. પ્રેસમાં જાદવજી પીતાંબર ઠક્કરે છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઈ આલ્ટ ટેલીફ્રોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંકરટીટ ક્રોટમા પ્રસિદ્ધ કર

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER

દેશી વેપારી એસોસિએશનનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું VOL XII MARCH 1920 માર્ચ ૧૯૨૦ અંક ૯ મો No. 9

There's a reason why—

WEST END WATCHES are BEST.

Sound construction, finished to perfection and above all-PERFECT TIMEKEEPERS

These are the inherent qualities of West End Watches which have for 30 years proved to be the best watches for India

All watches are thoroughly tested before leaving the factory and again readjusted here in India before being sold

Our illustrated catalogue describing and illustrating over 300 varieties of watches will be sent post free to any address

West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

માણેકલાલ ગોરધનદાસ	...	...	૨૬ બી
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહેતા	...	...	૨૭ બી
નાનાલાલ ગોવર્ધનદાસ	...	...	૨૭ બી
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	...	૨૮ બી
સપ્રટ કંપની.	....	...	૨૯ બી
ઓડી. કેમીકલ કું.	...	...	૩૦ બી
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી		...	૩૧ બી
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૧ બી
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૩૨ બી
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા		...	૩૨ બી
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ	...	...	૩૩ બી
આર. જી. કામદાર	...	...	૩૩ બી
અમ્રુતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા		...	૩૪ બી
દુલેરાય છોટાલાલ અંજરીયા		...	૩૪ બી
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	...	૩૫ બી
લક્ષ્મીચંદ દોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૬ બી
ગુજરાતી હીન્દુ શ્રી મંડળ	...	...	૩૬ બી
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૭ બી
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ			૩૮ બી
જગજીવનદાસ નારાયણ	...	...	૩૯ બી
શ્રરજી વલભદાસની કું.	...	...	૪૦ બી

Manekla! Gordhandas	...	...	૬૬
Dahyabhai Ramchandra Mehta.			27
Nanalal Govordhandas...			127
Manishanker Govindji		...	28
Sapat & Co.	...	...	29
Od. Chemical Co.		...	30
Rajvaidya Narayanji Keshavji			31
Jivraj Gocuidas Nenshi		...	31
Godrej Brothers		...	32 B
Mahuva Gaurakak Sabha		...	32 B
Kathiawad Hindu Anathashram.			33 B
R. G. Kamdar ...		...	33 B
Amritlal Manekla! Davavala		...	34 B
Dulerai Chhotalal Anjariya		...	34 B
Vaidya Kalyanji Harikrishna		...	35 B
Laxmichand Dossabhai & Bros.			36 B
Gujarati Hindoo Stri Mandal			36 B
Gulamhussein Esmalji & Brothers.			37 B
The National Siment Manu. Co. L.			38 B
Jagjiwandas Narayan...			39 B
Shoorji Vallabhdas & Co.			40 B

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર ભાગમાં મુકી રખાય છે.

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોના નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(મ. જે. ગજજરની)

ધી કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, ખળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વકી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે, અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

ટૂંકલાગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૨૨-૨૪, ઠાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોગકોગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવામાંથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું ગુમ, ગળાનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઠેસ, ઘા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

દુથ પાઊડર.

કિંમત માત્ર બે આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
(૪૧) ૧૦૯, ફ્રીયર ફોટ—મુંબઈ.

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૉર્મ ભરી આપવામાં આવશે.
વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે.
જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઇ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે કોઇની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજા કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓનાં નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮
એડવર્ડ સીનેમાની બાજુમાં, ઘોબા તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

ABDUL REHMAN ABOOBAKAR

60-62, Abdulrehman Street,

BOMBAY.

—ω—

Import and Export Merchant
and Commission Agent.

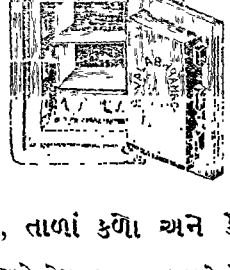
SPECIAL—Always large Stocks of in hands, of Provision and Patent Medicines.

REQUIRE—Buying and Selling Agents all over the world. Orders promptly Executed at lowest Market rate.

Telegraphic Address —
MARGARINE.

Code used
A.B C. 5th Editron

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ત્રીજોરીઓ, તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ઘોબી ગલી.

દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુંબઈ-૩

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	60,000,000.
Paid-up Capital	Yen.	37,500,000.
Reserve Fund	Yen.	7,030,000.

Head Offices:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kinkiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad.

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ તાઈવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જાપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ	યેન	...	...	૬૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કપેલી	,,	...	...	૩૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	...	...	૭,૦૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઈપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન કૂચાંઉ, હેંન્કો, ફ્રીઉફ્રીએંગ સ્વેટો, ટામાન, ટેકાઉ, શેંગાહી, હૉંગકૉંગ, સીંગાપોર, સોરાણાયા, સીમારાંગ, બટેવીઆ, મેક'ગ, ટાઈટોહ, શીન્ચીકુ, ટાઇચુ, ટોકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યોકોહામા, આકો, ગીરાન, કાગી, કારેન્કો, કીલંગ, ટામસુઈ, ટોવન. મોજી, બાંકોક.

તે ઉપરાંત દેશ પરદેશ બેન્કના સંબ્યાબંધ કોરસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકો માટે ચાલુ ખાતાંઓ ઉઘાડવામાં આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામાં આવે છે, જેની શરતો અરજ કીધાથી જણાવવામાં આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ—મુંબઇ,

કે. તાકેમુરા
મેનેજર.

The Indian Cotton Co., Ltd.

7/9 Churchgate St. Fort Bombay.

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tariff.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરઘતુ ખપની

કે

વેપાર વણજને માટે

હગલા અને સુટને માટે વણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને લેથીંગ કાર્ડ સીલ્ક જપાનીસ કેશની કે સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલા માલ અને ઓન્ટીમનીસ, હાયસેંટ, કલોઝની, સર સુમા, લેડીઝ હેન્ડબેગ અને નોટકેસ વગેરે અમારે ત્યાંથી જથાબંધ તથા પરચુરણ દીશાયત ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

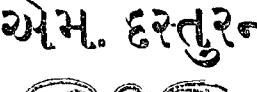
જે. બાલામલ ફુાં૦

દાણા બંદર, મુંબઇ. ૩

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦ ૭ હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમાં ફક્ત અમારૂંજ એક સંપુર્ણ ખાતું છે, જ્યાં ઈંગલીશ ડીગ્રી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની હોસ્પીતાલમાં કામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસના રેતીનાસ્કોપથી તથા ઓફ્થેલમોસ્કોપથી આખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાગુ કરી આપે છે કે જે કામ બાહેર બેઠી કી ખરચતાં પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છ.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લેસ્લેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બેજી, મીસીસ બેઠી, ઓનરેબલ સર એન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસ્ટીસ બેચેલર, કરનલ ફ્રેઝરમેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ બુલ્ક M. D., I. M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S, મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ M. V. O અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની કાબેલીયતપરવાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી તુમો પોતે અમારા બીજાથી ચાલતા યંત્રોમાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધના

"ક્રોપટોક"

બાઇફોકલ ફ્રેમ્સ તથા તોરીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે આધા વગરના) લેન્સીસ તથા ઉંચી ક્વોલાટીના બ્રેઝીલીઅન પેબ્બલમના તેમજ આખને ઠંડક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ફાઉન્ડ ગ્રાઇન્ડના સીંગલનદરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીંગલનદરીકલ પ્રીજઓપ્ટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉત્તમ માલ છતાં ભાવ ઘણાજ કીફાયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આંખ દુખવા આવવી, પાણી જવું, બીલ વગેરે દરદો માટે ૬ડા ખાત્રીપુર્વક ઇલાજ કીંમત આના ૧૨.

આખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા એજ સ્ત્રીના તમામ દરદેાપર અકસીર અને રામબાણ ઈલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદેા દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બાલ્યાવસ્થાના ગરભાશયના તમામ દરદેા જેવાં કે મેનેારીયા, લ્યુકેારીયા, એમનેારીયા અને એવાંજ દરદેા દુર કરવાની તેમાં અદ્‌ભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લેાહી વગરની ફીક્કી છેાકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામાંના દુખાવેા, પેડુમાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હેાય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદ્યે તથા ડાકટરેાને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદેાને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હેાય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હેાય તેા તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કેારડીયલ રીયેા તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયેાગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીતઃ— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એકેક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હેાય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હેાય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ થયેા હેાય, જેને પચતું ન હેાય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હેાય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીતઃ— જમવા બેહેલા અને સુવા જવા એકેક કલાક આગમજ એકેક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષેાને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રીઝ કેારડીયલ રીયેા અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કેાઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદેા દુર કરવાની અચ્યુચ શક્તિને લીધે ઘણાં બેધાડાની એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કેાઇની ઉપલી દવા ન્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયેા કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનેા જેને પણ અજમાયેશ કરવેા હેાય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મેાકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL Co.
79, BARROW STREET,
New York, U. S. A.

રીયેા કેમીકલ કું.
૭૯, બારેા સ્ટ્રીટ,
ન્યુયેાર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા

નવનવીન લેબલો

તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક

ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં

૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
(૧૦) સાંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

BOMBAY.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ ભાયખળા મુંબઈ

THE LAKSHMI ART

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુક્તા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-ફેફરૂં કે વાઈથી આંકડી, તાણ, બેંચ કે ઠાકણી આવતાં બેશુદ્ધિ, દાંતખીલી મારફ રૂંધાવો, ચંડાગાર બનવું, ફીણના ફીસોટા, ચેટના દુખાવા ઈ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલકાને લીધે, રડવું, કુદવું, ધુણવું, નાચવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર બોલવું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા બહિનાબારની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કહતું રૂ. ૨, પો.)ૐ-દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેક્સ બુક કી ૦)ૐ. પો.-)ૐ

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. સંશોધિક હીસ્ટિરિયા-રોક ચેરી-વડોદરા. (૨૬)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

વીજળીના દરેક જાતના સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

બ્લોબ, સેન્ડ, તથા વાયરની દોર, તથા બુશર, તથા બેટરી ટેબલફેન, વગેરે માલ કીફાયત ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલ્ડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૬, મુંબઇ નં. ૨.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની તુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

માન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોનારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે ણીલ્ડીંગસ્ટર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં લેવામાં આવે છે જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એસ્ટેબ્લીશમેન્ટ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૬-૧૧ ૧૯, એસ્પ્લનેડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે કુલ ખરચની (ટેલીગ્રાફ સીવાયની) આ જાહેર ખબરો આર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામાં આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમાં લખાણ પૈસા સાથે નીચેને સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ. અંદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમાં મોકલી આપવાં.

સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓદ્રહ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
બેંક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબઇ.

ચરોતરની તપખીર—ચરોતરની સર્વોત્તમ તમાકુમાંથી શ્રીમંતો માટે ખાસ હાથે ઘુંટો બનાવેલી—કીંમત રતલના રૂપીયા ચાર—નમુનો મફત ચરોતર એજન્સી,
(૬૨) નડીયાદ.

"લગ્નનું પત્રકુ" નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.
ડી. એન. શાહ, ખપાટીયા ચકલા
સુરત.

અદ્યાપિ જાહેર નજર પડેથી એ મુંબઇ ઇલાકાની ભુગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા—ચાર આના બીજા વીશ્વ માટે અકગણીત મનોયતન ચાર આના દરેક ઓપડીનો ડીસ્કેટેશન શિક્ષક તૈયાર છે.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
(૬૩) શાહપોર—સુરત.

"રેલ્વે જુલમમાંથી" પરાણીત મુંગા ક્લાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દુર કરવાને જ તમાર કોઇપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, અથવા સાદાચ્ય લેખેતી હોય અથવા તમારે તમાત હિંદેના હકોમ વધારે કેલાયલી જોવે હોય તે "ઇન્ડીયન ઓર્ડ ઓફ ડાઇરેક્ટરસ" ના ઉપરીયળા નીચે રટ્ટ મેનજમેન્ટ આફ રેલ્વેઓ" ના ઉપરીયળા નીચે રટ્ટ મેનજમેન્ટ આફ રેલ્વેઓ સ્થાપવાનું ઠરાવ્યા ક્લ્યું. આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સરકારી સરનામે મળશે:—

જીવરાજ જી. મેનસી
ધી ઇન્ડીયન પેસેનજરસ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
ઓના બ્લાર રટીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમારા ઘરાકો કોણ છે ?

હીમ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, જી. સી. આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે. સી આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજા ધીરાજ સાહેબ સર, કે. સી આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી. એસ આઇ, અને બીજા રાજા મહારાજાઓ. નવાબ સાહેબો, નામદાર સર રતના ધારા સભાના મેમ્બર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, મુખ્યદંડનાયક કોર્ટના નામદાર જજ સેશન્સ જજો. કર્નલો, કમાન્ડીંગ ઓફીસરો લેફ્ટેનન્ટ કર્નલો. મે જરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઇસરોય સાહેબના આનરરી એ. ડી. સી લેફ્ટેનન્ટ, પ્રાઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના કોમસ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્મેન્ટના આસિસ્ટંટ, પોલીટીકલ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસરો, ઉપયુકત કમીસ નરો; કલેક્ટરો, સુપીન્ટેન્ડીંગ અજીનીયરસ, સુપીન્ટેન્ડેન્ટ વાટરગીલ અસ્ટેટ, (ટ્રીપી) રેલ્વે મેનજરો અકસ્ટ્રાઓર્ડીનરી ઇજીનીયરો તીરાન બદ્રાકુરો, ગ્રેટ બદ્રાકુરો, જનરીમ ઓફ ધી પીસ, બળાનો માજીસ્ટ્રેટોસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોનગ્રેસના રાષ્ટ્રીય ક્રમીટીના પ્રમુખ, બેરીસ્ટરો, ઉપયુકત ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇનર આઇ. ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરન્યાય જનરલ સર ડયુરીસ પાકી કે સી એસ. આઇ, એમ ડી. લટ ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસનાં. પ્રમુખ દાના ને રોયીલ રેડ ક્રોસ વેર ડોકટરો, કે કેમો મેજર જનરલ સર. એચ. કેટેવર્ટ સી આઇ. ઇ. કલકતા તથા મેજર એ ઇ વ હાર્ટ. આઈ એમ એસ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાકટરો વ્યવસ્થાપક હતા તે મેરી સરકારી હોસ્પીટલ. (યુરોપીયન સીવીલ સરજનોને લેફ્ટેનન્ટ, કર્નલો.) (આઇ એમ એસ.) એમ. ડી અને વિલાયતી ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાકટરો, કોલેજના પ્રીન્સીપલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો તથા જુદા જુદા દેશોના મોટી પદવીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે —

આદ્રશાહો ચાકુતી.

જમે તે ઝાકણથી ગુમારેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરપાતન કાયમ રાખે છે આ રાજવંશી ચાકુની વર્ષ વિકાસના તમામ વ્યાધી મટાડે છે અને વીર્ય વદ્ધ બનાવી બહ પુરપાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક જોસવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબી એકના રૂા. ૬૩.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ—રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને આરવચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ " ભારે આવકાર-દાયક પીણું છે. બે "ટીકલીઓ" ભુકો કરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ ટ્યુબના આના ૮.

હમારી શુગર કોટેડ કવીનાઇન ટેંસકેરેસ વેજીટેબલ લેકસેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઈ મધ્યે મારકીટમાં દવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ ખેતવાડી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઈટર એન્ડ કુંપની

(૨૧) "ટીકલી" બ્રાન્ડ ટેબલેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રી

સખીવા અને ગાઉટના દરદો માટે આ એક ઘણેજ અસરકારક રામબાણ અને જાપી ઇલાજ તે દુખતા તાજતું તેલ છે. એ તેલ વા, ચેન માકનો વા, તમામ જાતનો સંધીવા, સાએટીકા, ગાઉટ, ઝડગી, કરતલ, આકરાં નસોનું ખેંચાવું, કમર, છાતી, સાંધા, હાડકા અને ગરદનનું દુખવું, બરડાની ફાટ, બચોચીના નબળા પડેલા પગે ઝુલવુંને સોજો, સુજેલા તથા ગંઠાઇ ગયલા સાંધા અને હાડકા અકરસાત, લખ્મેગો, લકવો, લચક, ચસકા, વગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખારને ઝટપટ સાજા કરી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી દુરસ્ત કરી નવી છંદગી બક્ષવાની એ આ તેલના ખાસ ગુણો છે. કી મત કુત ૨પીઆ એક.

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે. બાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવું.

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.

(૪૫) હેડ ઓફીસઃ—હારડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ ગોળીઓ.

DRIVES AWAY RATS

(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આશ્ચર્ય અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને બાધા પછી હમેશાને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી જ્હાશી જાય છે, ને પાછા તે જગ્યામાં આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ઘણેજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકી । ઉંદરો જ્હાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનું મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરકી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ નાડા પુડા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગત ગણીને મુકવી. ચોથે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહીં.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તેબલેટ મેન્યુફેકચરીંગ કું૦.

ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુબઈ.

જો

તમારે ગીત વર્ગના ઉતારૂઓની હાડમારી અને બહુલમ અટકાવવાં હોય, હીંદી જ્હેાપર ઉદ્યોગને થતી હાની બંધ કરવી હોય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૩,૨૬૭ પૌંડનો હીંદુસ્તાન ઉપર પડતેા બોજારેા અટકાવવેા હોય, હીંદીએ માટે રેલ્વેમાં સારા પગારની નોકરીઓ જોઈતી હોય, હીંદી ઉદ્યોગ હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવેા હોય, બહેર પ્રજાની લગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હોય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવેા અમલ જોઇતેા હોય,

તેા

રેલ્વેનેા સરકારી વહીવટ માંગેા.

ઉપર દર્શાવેલ રેલ્વે સંબંધી લડત ચલાવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ ફ્રેદુન ફરશારૂપ દાદાચાનજી ડરી, હૉર્નબી રેાડ, મુંબઇ, એ સરનામે મેાકલવા વીનંતી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબનાં પત્રકેા (ડી. ફ્રોર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળેા અથવા લખેાઃ—

બી. એલ. થોસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ

બેાગ્બે કેામરશીયલ કેાલેજ,

(૧૪) ૪૨, કાલબાદેવી રેાડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર:

પાટણવાલા બામ,

રૂમીટીઝમનેા કટ્ટા દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનેા દુખાવેા, લકવેા, વાયુરેાગ, માથાનેા દુખાવેા, જખમ, ચચકે કપાળ તથા દમ, છાતીના દુખાવેા, ખાંસી, સરદી, ગળાંને દુઃખાવેા, દાંત તથા કાનનેા દુઃખાવેા માખ, વીછુ, વગેરે ઝહેરી દંખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.
માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરેા કી. બા.-૧) ની રૂ. ૦૫.
વી. પી. ખરચ જુદું તે સીવાય

ઘણી જાતના ખુશબેાદાર મધ મધતા તાજા પુષ્પોમાંથી બનાવેલા હેર ઓઇલેા અત્તરેા તથા ગોટા મલશે, અને દરેક જાતના ઇંગ્લીશ શ્નન્ટેા લવંડર શાખુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.
વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મેાકલવું.
એકલા બનાવનારઃ

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૧૯) ભાજપાલા લેન, પેા. નં. ૩, મુંબઇ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાણવાજોગ કેટલાક ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી માહીતી, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને ખાસ કરીને બ્રેસ્ત્રીનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

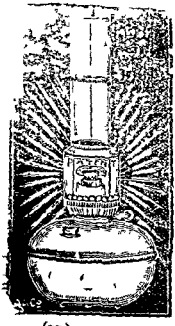
દશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।,
છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, જુની નંબર ૫૩-રંગુન

એમ. એ. મામસા.
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા
"રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" કૃદત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસતીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અભરખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાંગી જાય ત્યા સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કુંઢ,
મંબ્માદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઇ નાં૦ ૩.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અભરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૪૯,૫૯,૯૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેરવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબો અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ઑડીટરની બેંકો માફક આ બેંક પોતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેક્કા તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વહી ઑફીસઃ—એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસોઃ—ઝવેરી બજાર, મુંબઇની બાંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રોજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનવારીથી જુન..... ..	૩	ટકા.
જુલાઇથી ડીસેમ્બર.....	૨॥	ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ.....	૫	ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે...	૫॥	ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતો માટે મેનજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા
મેનેજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. ફોટની ઈવર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ઈવર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ હેવીડે પોતાની હુલરોની કીમતની વેલાતી મોટા જાણીતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંઉંધી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજનીમાં કાગળો સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હુલરો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુન્નરઉદ્યોગને લગતું સૌથી આગેવાન પોપાન્યું નામે સાયનટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

" મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોયાની શેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જે કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોયાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં કારખાનાં અને દુકાનો સરકાર હુમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારખાનુંઃ—

ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ.

તમારા લાભનું.

ઇનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (વાસલેટ) થી તદન રહિત છે વ્હાઇટ ઓઇ લના લાભા વપરાસથી માથાને તથા ભાલને તે નુકસાન કરે છે માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમા વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશુ

બાટલી ૧ ના રૂા ૦-૧૨-૦

દરેક જાતીતા વપારીઓ પાસેથી મળશે

હારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કુ

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી ન્યુ ઇ ગટન્ ફેકટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ,

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબાઇ

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE
Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready for immediate delivery.

Lambeth Cotton Ropes and Bandings,
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands.
Chrome Spring Buffers,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packings,
Canvas Hose, etc , etc., etc.,

If you do not see what you want in tha above List of Materials, Please write to us

Registered No. B. 810.
THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII MARCH 1920. No 9 માર્ચ ૧૯૨૦. અંક ૯ મો.

અનુક્રમણિકા

વિષય	પાનુ
વેપારી વીષયો.	
૧ માણસ બનાવવાનો હથોગ	૩૯૨
૨ લાખ " "	૩૯૪
૩ મોનેગ્રાફટ તથા મોરીયમ	૩૯૬
૨ ચેમ્બર વિભાગ	૩૯૮
૧. ચેમ્બરની કમીટીની સભા	૩૯૮
૨ " સભ-કમીટીની સભા	૪૦૦
૩ ચેમ્બરમા આવેલી ચોપડીઓ	૪૦૧
૩ બીજી ચેમ્બરો	૪૦૩
૪ કાયદો અને કોર્ટના ચુકાદા	૪૦૩
૫ વેપારી આંકડા વગેરે	૪૦૪
૧ નવા પેટંટા ...	૪૦૪
૨ ભોજ ટ સ્ટોક એક્ષચેન્જીઓ	૪૦૬
૩ કાપડની પેદાસ તથા આયાતની સરખામણી	૪૧૪
૪ કાપડની પેદાસ	... ૪૧૪
૮ ખાંડની આયાત "	૪૧૫
૫ સુતર ની નવરાર પેદાસ	... ૪૧૬
૬ સુતરની પ્રાતવાર પેદાસ	... ૪૧૬
૭ સુતરની આયાત	૪૧૭
૬ વેપારી પુછપરછ	૪૧૮
૧૦ હિંદુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	૪૨૧
૬ વેપારી ખબરો	૪૨૫
૭ અધીપતીના લેખ તથા નોંધ ...	... ૪૨૮
૧ ઢીંઢી ચલણ	૪૨૮
૨ ઇમ્પીરીયલ બેંક ઓફ ઇંડીયા	. ૪૩૪
૩ વેપારી કેળવણી	૪૩૬
૪ નોંધ	.. ૪૩૭

આ માસિકમા બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી

આ માસિકનુ લવાજમ મુબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા ૩-૮-૦ તથા બાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધા રાખવામા આવ્યુ છે છુટક નકલ એકના આના ૬ છ નમુનાની કોપી મફત મોકલવામા આવતી નથી આ માસિકમા જે જાહેર ખબરો છે તેમા કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો કાઢી નાખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલા આપવી જોઇએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવુ બની શકશે નહિ.

રીહીંગ મેંટરમા અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેંટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમા રવાના કરવામા આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમા અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જથી જલદી તે વીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલ્લીકભાઇ બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે ઇલાજ કરવો અશક્ય થઇ પડે છે

ઇન્ડીયામા ફ્લોરોંગ ટાઇલનું જાહીતું આર્તુ—ધી ઓગ્એ ટાઇલ માર્ક ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

વેપારી વિષયો.

કાગળ બનાવવાનો ઉદ્યોગ.

કાગળ બનાવવા માટે જે માવો તૈયાર કરવામાં આવે છે તે બે જાતનો હોય છે. એક જાત એવી હોય છે કે તે બનાવવામાં રસાયણ ક્રીયાનું કામ પડતું નથી. એમાં તો ચીંથરાંને ભીંજવી ધુંટવી વગેરે સાદી ક્રીયાઓજ હોય છે તેમાં પણ હેતુ માત્ર એટલોજ હોય છે કે રેસા છુટા પાડવા. તે પછી એ ચીંથરાંનો લુદ્દો કરી પુરકળ પાણી વડે ધોવામાં આવે છે અને પછી પાણીમાં ભળીને લાહી જેવો થઇ ગયેલો એ માવો ઠારીને અને ઠાળીને નીચોવીને એકઠો કરવામાં આવે છે તેને બજારમાં સુકો મીકેનીકલ માવો અને લીલો મીકેનીકલ માવો કહેવામાં આવે છે. ઉન વગેરેમાંથી કેટલુંક કાપડ માત્ર ટીપીને બનાવેલું હોય છે છતાં જેમ સંચામાં વણાયલા કાપડ જેવું ઘટ રહે છે તેમ ઘટ રહેવાને. ચુણ આ મીકેનીકલ માવામા નથી અને તેથી માત્ર હલકી જાતના કાગળ એમાંથી બને છે તેમ છતાં એવા કાગળો માટેની માગણી ઘણી રહે છે.

'રસાયણી ક્રીયા બહુ પ્રકારની અને ગુંચવણ ભરેલી હોય છે. જેમાથી પાણી આરપાર જઇ શકે એવાં ઝીણાંમાં ઝીણાં પણ છીદ્ર પીનાના પદાર્થોને એ ક્રીયાથી જુદા પાડવામા આવે છે અને પછી બાકી રજકણ જેવો લુદ્દો રહે છે જે ભીનો હોય છે ત્યારે માવો કહેવાય છે. એ ક્રીયાને માટે વપરાતી ચીજો ઉપરથી એની જાતના નામ દેવાય છે. જેમ કે, સોડા પદ્ધ, સલ્ફેટ પદ્ધ વગેરે. જુદીજુદી જાતનાં ઘાસ, લાકડાં, ચીથરાં વગેરે ઉપર આવી રીતની રસાયણી ક્રીયા કરી શકાય છે. તે સર્વ માટે શરૂઆતની દીધી એક સરખી હોય છે. લાકડું હોય તો તેના કકડા કરો, છાલ કાઢી નાખો, ગાઠો હોય તેની આરપાર છીદ્રો પાડો અને એ બધાંનો ઉપરથી કચરો દુર કરો. પછી તેને પચાવવાની ક્રીયા કરાશે. તે માટે તેને આલ્કલી અથવા એસીડવાળાં પાણીમાં ભીંજવી રાખવામાં આવે છે જે વેળા કેટલો સમય કેટલી ગરમીમાં અને હવાના તથા બીજા કેટલાક દબાણ હેઠળ એ પદાર્થ એવી રીતે રાખવો તે વીશે સંભાળભર્યું ધ્યાન રાખવું પડે છે કેમકે છેવટે માવો વધારે બળશે કે ઓછો તેનો આધાર આ ઉપર રહે છે.

રસાયણી ક્રિયાથી કેટલાક લાભ મળી શકે છે. એ રીતે મેળવેલો માવો કરે છે ત્યારે ઘટ રહી શકે છે, અને તે કારણથી ઉંચી જાતના કાગળો એ રીતે બનાવાય છે. હીંદમાં જે જે ચીજો કાગળો બનાવવા માટે ઉપયોગમાં લેવાગા આવે છે તે સર્વ ઉપર રસાયણી ક્રિયા કરી શકાય છે જ્યારે કેટલીક જાતના લાકડાં એવી ક્રિયા વગર "મીકેનીકલ" રીતે કામ લેતાં પણ ઝાઝેરો માવો પુરો પાડી શકે છે.

હુમણાં ગોથેન્બર્ગમાં નવી રીતે કામ લેવા કાજે એક કંપની સ્થપાઇ છે. એ રીત એવી છે કે જે માવો "મીકેનીકલ" રીતે મેળવાય તેમાં ચાક ભેળાવીને ઘટ્ટ માવો બનાવવો. ચાકનો એવી રીતનો ઉપયોગ અગાઉ પણ થતો હતો પણ જ્યારે એ મેળવણીમાં કારબોનીક એસીડ ભળતું ત્યારે ચાકની અસર નાબુદ થઇ જતી. આ નવી રીતમા એવું છે કે માવામા ચીકાશ લાવવાને પણ ચાક ઉપયોગી થઇ શકે છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે એ રીતે

બનાવેલા ઢાંગળા વધારે સસ્તા, દેખાવમાં વધારે સારા અને જાતમાં વધારે ઉંચા પ્રકારના હોય છે.

જુદીજુદી જાતનાં ચીથરાંમાંથી બનાવેલા ઢાંગળાની પરીક્ષા લેતાં એમ માલમ પડે છે કે બીજી જે ચીજો સાથે ચીથરાંને ભેળવવામાં આવે છે તે ચીજોની સરખામણીમાં ચીથરાંનું પ્રમાણ વધારવાથી પરીણામ વધારે સારૂં આવે છે. એમાં જે ભેળ વપરાય છે તેમાં પણ સાળથી માવાની જાત હલકી થાય છે. પ્રાણીઓમાંથી નીકળેલી કેટલીક ચીજોની બેમાંથી ઢાંગળા માટેનો માવો વધારે સારો બને છે. માવો બનાવવા માટે હીંદમાં કાગળો બનાવનારી મીલોમાં નકામે જણાયેલી ચીજો હાલ વપરાય છે. (૧) સબાઇ ભાગર (Sbai Bhabar) અથવા બાઇગ (Baib) નામથી ઓળખાતું ઘાસ (Ischaemun gustifoliu) (૨) મંગ ઘાસ (Sceram Arundinacinm) (૩) ચીથરાં રદી કોથળા, જુટ, શણ વગેરેનો રદી માલ વગેરે ; (૪) હીમાલયન સ્પીન્સ વગેરે જાતનાં લાકડાં ; (૫) રૂ તથા અનાજના પાકને અંગે થતાં ઘાસ (૬) એલીફંટ ગ્રાસ (એ નામથી ઓળખાતી જાત) ; (૭) અનનાસના રેસા.

પહેલી ગણાવેલી બાબત જાતનું ઘાસ મોટા જથ્થામાં અમુક સ્થળોએ મળી શકે છે અને તેમાંથી માવો બનાવવાની અનુકુળતા સારી હોય છે. બંગાળા, છોટાનાગપુર, નેપાલ તરાઇ, મધ્યપ્રાંતોમાં કેટલા વીભાગો, મધ્યહીંદુસ્થાન, સંયુકતપ્રાંતો, રજપુતાના, તથા પંજાબમાં ઠેઠ અફગાનીસ્તાન સુધીના પ્રદેશમાં એ ઘાસ મળે છે. ઢાંગળા માટેનાં કારખાનાઓને એ ઘાસ હાલ માત્ર બંગાલ, સંયુકત પ્રાંતો, મધ્ય પ્રાંતો તથા નેપાલ તરફ એટલા ભાગમાંથીજ પુરૂં પાડવામાં આવે છે. અત્યાર સુધીમાં પચાશ હજાર ટન જેટલું એ ઘાસ એવી રીતે ખપ્યું હશે. એની અરેરાસ કીંમત ટન દોઢ નવ રૂપયાની રહે છે.

ભંગ ઘાસ ઝરૂના જેવું હોય છે. એને સીધો લાંબો પીળો થડનો ભાગ થાય છે અને નીચાણવાળી જમીનમાં એ મળી આવે છે. એમાંથી માવો બહુ થોડો ઉતરે છે તેથી એનો બહુ ઉપયોગ થતો નથી.

બાંબુની ચાર જુદી જુદી જાત આ ઉદ્યોગ માટે ઉપયોગમાં લેવાય છે. નામદાર સરકારે એ વીશે વીગતવાર તપાસ ચલાવી હતી. મી. સીન્ડાલ નામના અમલદારને ૧૯૦૬ માં એ માટે હીંદી સરકાર તરફથી બરમા સુધી મોકલવામાં આવ્યો હતો. એ અમલદારે કેટલીક તપાસ કરીને મેળવેલી હકીકત એક લેખમાં રજુ કરી છે તેમાં એ ઉદ્યોગની વેપારની દૃષ્ટીએ પણ તપાસ લીધી છે અને બાંબુની જુદીજુદી જાતો માટે કઇ કઇ જગાઓ અનુકુળ છે, એના પાકની ઉતર કેટલી થાય છે તે વગેરે વીગત પણ એમાં દર્શાવી છે.

સાધારણ રીતે આપણા જોવામાં આવે છે તે બાંબુ કોઇવાર નક્કર અને કોઇવાર પોલા હોય છે. એની લંબાઇ થોડી હોય છે. એ બહુજ ઉપયોગી જાત છે. માત્ર પૂર્વ બંગાળા અને આસામ શીવાય હીંદમાં તથા બરમામાં બધે એ ઉગે છે. એને અંગ્રેજીમાં ડી. સ્ટ્રીકટસ (D. Striatus) નામથી ઓળખાય છે બાંબુમાંથી સારૂ કર્યા વગરનો માવો કેટલો મળે ત વીશે મી. સંન્ડાલે તથા મી. સુમનસ બ્રુવે કહારેલા આંકડા નીચે પ્રમાણે છેઃ-

---

છુટથી આપવામાં આવતાં હતાં પણ એ શરત પાળવાનું બહુ બની શક્યું નહીં ત્યારે પાછળથી સરકારે લાખની ચેતવણીનો અમુક જથ્થો બહાર પાડવાનું ફક્ત કર્યું જેથી એ શરત હવે પાળી શકાય છે. એ શરત એવી છે કે બાનગી વેપારી જેટલો માલ નીકાશ કરે તેના અમુક પ્રમાણમાં સરકારી માલ પણ નીકાશ થવાની જામીનગીરી સરકાર પાસેથી મેળવવામાં આવે તેજ જે બાનગી નીકાશ માટે લાઇસન્સ આપ્યું, જો ચેાજનાથી એંશી હજાર ટુંકેટવેટ જેટલી લાખ મીનીસ્ટ્રીટ ઓફ મ્યુનીશન્સ અર્થાત્ દારૂગોળાને લગતાં પ્રધાન મંડળના ખાતાંને વાર્ષીક માસ દરમ્યાન પુરી પાડવામાં આવી હતી.

હિંદમાંથી નીકાશ થતીલાખમાં મોટો ભાગ ઘેરા નારંગી રંગ બનાવનારી હોય છે. હોય છે. પલાશના ઝાડમાંથી મેળવેલી લાખ સાફ કરીને બનાવેલી એ હોય છે. હીંદમાં બનતી એવી લાખના ઘણા નમુના એકઠા કરીને તે ઉપરથી એક સ્ટીક્રાયલેા નમુનેા બનાવી લંડનમાં રાખવામાં આવે છે અને દર વરસે એવેા નમુનેા નવેા બનાવી જુના નમુનાને ઠેકાણે મુકાય છે. જે ભાવે સેાદા થાય છે તેની સરખામણી માટે માલની જાત તરીકે આ નમુનેા ગણાય છે, લગભગ દેાઢ મણ લાખ માય એવી પેટીઓ અથવા કેાથળા એવડા કરીને તેમાં લાખ ભરી નીકાશ કરવામાં આવે છે.

મેાનેઝાઇટ તથા થેારીયમ નામના પદાર્થો વીશે લંડનની સ્કુલ ઓફ ફીઝીનેાગ્રીકલ્સ માટે કમપીરીયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં ખી. એસ. જે. ઝેન્સ્ટને થેાડા વખત ઉપર આપેલાં ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે ત્રાવણકેારના દરીયાકાઠાં ઉપર મેાનેઝાઇટ બહુ મળી શકે તેમ છે. જેટલા ભાગમાંથી મેાનેઝાઇટનેા અમુક જથેા બ્રાઝીલમાં મળી શકે તેટલાજ ભાગમાંથી હીંદમાં એ સ્થળે અમદેાા જથેા મળી શકે તેમ છે. એ માટે ઈ.સ.૧૯૦૪માં કંપની ઉભી કરવા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યા હતા અને ત્રાવણકેરના રાજય પાસેથી તે માટે જોઇતી પરવાનગી પણ મેળવવામાં આવી હતી, પણ ઈ.સ.૧૯૦૬માં તે માટે જોઇતી થાપણ કહાડનાર મળ્યા નહીં એટલે પરદેશના થાપણ વાળાઓને પુછવામાં આવ્યું અને છેવટે જરમનેાએ જોઇતી થાપણ આપી પણ તેમનાં નામ એ કંપનીના કામકાજને લગતા પત્ર વ્યવહારમાં રાખવામાં આવ્યા ન હતાં. પરીણામે એ સાહસમાં જે માલ મળ્યેા તે બધેા લડાઇ લાગતા સુધી જરમની ગયેા. ગ્રાઝીલમાં એ માલ મેળવનારે ત્યાંની સરકારને જે રેાયલ્ટી આપવી પડે છે તે કરતાં ત્રાવણકેારમાં એ માલ મેળવનાર પાસેથી ત્રાવણકેારનાં દેશી રાજયની સરકાર ઓછેા કર લેતી હેાવાથી માલ વધારે સસ્તેા પડતેા હતેા. લડાઇ જાગ્યા પછી એ વીશે તપાસ કરવામાં આવી અને એ માલનેા લાભ દુશ્મનેા લઇ ન જાય એવા ઉપાયેા લેવાયા. જરમનેાને એ મેાનેઝાઇટ ધાતુ પુરી પાડવા માટેનાં કે ટ્રંકેટેા રદ કરવામાં આવ્યાં અને કંપનીનેા વહીવટ બ્રીટીશના હાથમા રહે એવી રીતની નવી ગેાઠવણ કરવામાં આવી. બ્રીટીશ માલ બનાવનારાઓ જ્યારે મેાનેઝાઇટ ધાતુ માગે ત્યારે તેમને પેાતાની પાસે હેાય તે માલ વાજબી ભાવે આપવાની ફક્ત્રુલાતથી કંપનીના શેર હેાલ્ડરેા બંધાયા. ૧૯૧૦થી ૧૯૧૪ સુધીમાં મેાનેઝાઇટ ધાતુ મેળવવાનું કામ ક્વીલેાનની ઉત્તરે દરીયા કીનારે આવેલી ૧૪૨૭ એકર જેટલી જગામાં થતું હતું. ત્યાંથી મળી શકે એવેા જથેા ખી. આઇ. સી. આફ્રુ નામનેા વિદ્વાન ૧૭૦૬૬ હજાર ટન જેટલેા ધારે છે એ માટેની પરવાનગી ત્રાવણકેાર મીનરલ્સ કંપનીને આપવામાં આવી હતી. તે પછી ઢેાકેા એકર જેટલી બીજી જગા માટેના પટેા મેસર્સ હેાપકીન એંડ વીલ્યમ્સ

બ્રીમીટિડ નામની કંપનીને આપવામાં આવ્યો છે. ૧૯૧૬–૧૭ના વરસમાં ત્રાવણકોરના રાજ્ય માં થયેલી મોનેઝ ધાતુની પેદાશનો મોટો ભાગ યુનાઈટિડ સ્ટેટસ ખાતે નીકાશ કરવામાં આવ્યો છે એ હકીકતમાં યુનાઈટિડ સ્ટેટસમાં તથા હીંદમાં ત્રાવણકોરમાં રાજ્યમાં થતી મોનેઝાઈટની પેદાશની સરખામણી નીચે કરી બતાવી છેઃ—

	પેદાશ—ટન.			કીંમત—પાઉંડ.		
	બ્રાઝીલ.	યુ. સ્ટે.	ત્રાવણકોર.	બ્રાઝીલ.	યુ. સ્ટે.	ત્રા.
૧૯૦૯	૬૩૫૯	૨૪૨	.....	૧૪૧૭૪૨	૧૩૫૪૮	.....
૧૯૧૧	૩૬૨૭	૧૧	૮૧૯	૧૧૧૧૦૪	૮૯	૨૪૦૪૪
૧૯૧૬	.....	૧૯	૧૨૯૨	.....	૧૫૨	૩૭૭૧૪

૧૯૧૫માં દુનીયાની મોને ઝાઈલ ધાતુની પેદાશનો તોંતેર ટકા જેટલો ભાગ હીંદમાં બનેલો હતો.

દુનીયામાં થેરીયમની પેદાશનો નવું ટકા જેટલો ભાગ ૧૯૧૫માં હીંદમાંથી મળ્યો હતો.

લડાઈ જાગી તે અગાઉ ઇન્ડેન્ડેસંટ લેમ્પ માટેના મેંટલ બનાવનારાઓની ઘણી મુશ્કેલ થઇ પડી હતી. કેમકે થોરીયમની નાઈટ્રેટ મેળવવાની મુશ્કેલ વધી પડી હતી. એ વસ્તુ બ્રીટીશ વેપારીઓને આપવાનું જરમનોને હુંથ જઇ પડયું હતું અને તેઓ તેમને એવી શરતે આપતા હતા કે અમુક વરસો માટે એ ખરીદનારાઓ એવી પ્રભુલાલથી બંધાય કે પોતાને મોકલતો સઘળો માલ એ જરમન સ્ટીંડીકેટ પાસેથીજ લે એ ગોઠવણ ચાલુ રહી હોત તો બ્રીટીશ સાહસ વધી શકત નહી અને થોરીયમ નાઈટ્રેટ બનાવવાના રસાયણીક ઉદ્યોગ માટે પણ ઇંગ્લંડમાં પ્રયત્ન થાત નહી પણ કેટલાક બ્રીટીશ વેપારીઓએ માલ ફ્રેંચ પેઢીઓ પાસેથી મેળવી શકયા કેમ કે બ્રઝીલમાંથી એ મ લ મેળવવાનું ફ્રેંચોના હાથમાં જતું હતું. લડાઈ જાગવાથી જરમનીની બાજી ભાંગી પડી અને થોરીયમ નાઈટ્રેટનો ભાવ ઓગણીસ શીલીંગ ઉપરથી વધીને છતું શીલીંગનો થયો તે પછી કેટલોક માલ ફ્રાન્સથી અને કેટલોક યુનાઈટિડ સ્ટેટસથી મેળવી શકાયો. હાલ એ ચીજ બનાવવા માટે ઇંગ્લંડમાં પ્રયત્નો ફતેહ પામ્યા છે.

ચેમ્બરની કમીટીની સભા.

શ્રી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરાની કમીટીની એક્ઝીક્યુટીવ સભા સેક્રેટરી તા. ૬ ઠ્ઠી ફ્રેબ્રુઆરી સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના ૨—૩૦ કલાકે (સ્ટા. ટા.) ભરવામાં આવી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

(૧) શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ.
(૨) ,, સોરાબજી એદલજી વાડીઆ.
(૩) ઑનરેબલ ફાજલભાઇ કરીમભાઇ.
(૪) શેઠ હરકીસનદાસ પ્રાગજી ઠાકરસી.
(૫) ,, વલ્લભદાસ અમૃતજી શીવજી
(૬) ,, મેવીલાલ વલ્લભજી
(૭) ,, કેવીલાલ કાનજી
(૮) ,, ગુલાબચંદ દેવચંદ જવેરી
(૯) ,, દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
(૧૦) શેઠ ફીરોજ જે. બીલીમોરીઆ
(૧૧) ,, જેઠાલાલ નારણદાસ
(૧૨) ,, ફાજલ કબીરભાઇ રહીમ તુલ્લા
(૧૩) ,, મનસુખલાલ એ. માસ્તર
(૧૪) ,, માધવજી ગોવિંદજી
(૧૫) ,, નારણજી હરીભાઇ
(૧૬) ,, દેવશંકર જગજીવન
(૧૭) ,, બી એફ. માદન
(૧૮) ,, એન. એમ ચુમદાર

૧ તારીખ ૧૩ મી જાન્યુઆરી ને ૧૯૨૦ ને રોજ ભરાયેલી કમીટીની સભાની જે મીનીટો સભાસદોમા ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. શ્રી મોરશીઅસ શીપર્સ એસોશીએશન તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજી આવી હતી જેને લગતો મુજબ બેલટ ઉપર મેં કલવાનો ઠરાવ થયો હતો બેલટ માટેના દીવસો તા ૧૬ મી ફ્રેબ્રુઆરીથી તા ૨૩મી ફ્રેબ્રુઆરી ૧૯૨૦ સુધીના મુકરર કરવામા આવ્યા હતા. સ્કુટીનાઅર તરીકે શેઠ હરકીસનદાસ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામા આવ્યા હતા.

૩. ના. હોમ સેક્રેટરીના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી બરમા અને મદ્રાસ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના રેફરન્સ ઉપર જે પત્ર મોકલવામા આવ્યો હતો તેની કેફીયત આ ચેમ્બર પર મોકલવા માં આવી હતી પત્ર બાકીની આવશ્યક જરૂરત જે ધોરણે રાખી કરવામાં આવી છે તે સંબંધમા હતો. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૪. મેસર્સ પદમજી કુવરજી એન્ડ કુ., તરફથી પત્ર આવ્યો હતો જેમાં સ્ટીમર ઉપર રૂ સાફરીને પ્રસ્ત હાડવારી વહુ ચલી હતી. પત્ર કમીટી આગળ જુદા જુદા કેસો હવાલ થયો હતો કે આ સંબંધમા જે ખાસ કમીટી સ્થાપવામા આવી છે તે કમીટી તરફથી શાં પગલાં લેવામાં આવ્યા છે અગર તો આવનાર છે તે લગે પુછાવવું.

૫. કોલસા ઉપરના વેરાવેના દર વખારવાળા સંબંધમા કમીટી તરફથી તા ૧૧ ડીસેમ્બરને રોજ રીપોર્ટ કરવામાં આવેલો, તેના જવાબમા ના. હીંદ સરકારના રેવેન્યુ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે નવા વધારેલા દર અમલમા મુકવાનું કામ મંજુર થયું છે અને તે પ્રમાણે પહેલી એપ્રીલ સને ૧૯૨૦થી અમલમાં મુકાશે. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સફાઇદાર અને મજબુત.

ઇન્ડીઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ કમીશનની ભલામણોને અનુમોદન આપેલું અને લંડન મેમ્બર ઓફ કોમર્સનો દરજ્જો ઇન્ડીઅન સેક્રેટરીને જે ભલામણો હતી તેને નહી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૧૩. કરન્સી કમીટીના રીપોર્ટની એક નકલ આ ચેમ્બર પર મોકલવામાં આવી હતી. રીપોર્ટ ઉપર વધુ વીચાર કરવાને સારૂ નીચેના ગૃહસ્થોની રૂબરૂ કમીટી નીમવામાં આવી હતીઃ—

૧. શેઠ જહાંગીર બી. પીટીટ.
૨. ઑ. સર. ફાલજીભાઇ દેવીભાઇ.
૩. ઑ. બી. પુ શેઠાવદાસ ઠક્કરદાસ
૪. સર વિઠલદાસ દામોદર ઠાકરસી.
૫. શેઠ મનુ સુબેદાર.
૬. એન. બી ચુનીલાલ વી. મહેતા.
૭. શેઠ બી. એફ. માદન.
૮. શેઠ એન. એમ. મજુમદાર
૯. ,, એસ. આર. બમનજી.
૧૦. ,, પ્રો. ટેનન.
૧૧. ,, એલ. ટી. એલ. બમ્બે.
૧૨. ,, સોરાબજી એન પેચખાનાવાળા
૧૩. ,, ભાવજી ગોવિંદજી.

૧૪. શેઠ રતનસી કુબજી જેઓ ચેમ્બરની કમીટીના સભાસદ હતા તેમના મરણની નોંધ લઇ તેમના કુટુંબને દીલસોજી પત્ર લખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ચેમ્બરની સબ કમીટીની સભા.

રંગ તથા રસાયણી પદાર્થોના વેપારીઓએ નીમેલી સબ કમીટીની એક સભા તા. ૨૬-૧-૧૯૨૦ને દીને મળી હતી જે વેળ શેઠ હોરમસજી બાપુજી ગઝદરને પ્રમુખસ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું અને શેઠ સરજી વલભદાસ તથા શેઠ બી. એન. બગેરાં હાજર હતા. નીચે પ્રમાણે હામલાજ કરવામા આવ્યું હતુંઃ—

૧. રંગની આયાત માટે આપવામાં આવતા ટેન્ડરો બાબત તા૦ ૨૭-૧૨-૧૯૧૯નો નં. ૬૯૩૯નો રજીસ્ટ્રેશ કલેક્ટરનો પત્ર રજુ કરવામાં આવતાં એવો ઠરાવ કરવામા આવ્યો કે ચેમ્બરની કમીટીએ કસ્ટમ્સ કલેક્ટરને એક પત્ર લખવો અને તેમાં "ખરેખર ઓછા ભાવ" વીશે જે લખાણ છે તે બહુ અર્થે કસ કે અને આ બાબત પત્રમાં જે વાંધો લેવામાં આવ્યો હ તો તેનો શેથી જવાબ મળતો નથી એમ ધ્યાન એ ચી જણાવવું કે અમને અગર છે ત્યાં સુધી કોટીશ માલવાળાઓ એ પુરો પડેનો માલ લેઇએ તેટલો છે કે નહિ એ સવાલ ઉપર આ સર્વ હામલામાં ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નથી.

૨ શેઠ કરણદાસ ભાવજીનો પત્ર રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો કે એમને જવાબ વાળવો કે એલીઝારીન રંગ મટેના લાઇસન્સ હવે મળી શકે છે અને ડાન્ગો રેડ માટે પણ ટુંકથી વહ મળે તે માટે કર્મ ટી પ્રયત્ન કરે છે.

---

૩ જરમન રંજ આયાત કરવાની બાબતમાં સરકારી જાહેરનામાના સંબંધમાં કમીટીએ નામદાર હીંદી સરકારનાં વેપાર ખાતાંને લખવું કે જરમની સાથે થયેલી સુલેહની શરતોની રૂએ નીચે દર્શાવેલા રંગ જરમનીમાંથી મેળવવા માટે સરકારે પ્રયત્ન કરવોઃ—

ડાઇરેકટ રંગ—(૧) કે ન્ગો; (૨) બેન્ઝો રેડ; (૩) ડેલ્ટા પરપુરાઇન; (૪) ડીરેકટ ફાસ્ટ સ્કાર્લેટ, (૫) ડીરેકટ રેડ ફાસ્ટ ટુ એસીડ; (૬) ડીરેકટ બ્લેક; (૭) ડીરેકટ ફાસ્ટ પીંક ફાસ્ટ ટુ એસીડ; (૮) ડીરેકટ ગ્રીન; (૯) ક્રાયસો ફીનીન; (૧૦) ડીરેકટ વાયોલેટ; (૧૧) ડીરેકટ સ્કાઇ બ્લુ એફ. એફ. કવેાટીટી; (૧૨) ડીરેકટ બ્લુ બ્લેક.

બેસીક રંગ—(૧) સ્કાર્લેટ ક્રાઇ; (૨) વાયોલેટ ક્રાઇ; (૩) મેલેચાઇટ ગ્રીન ક્રિ ઇ; (૪) વીકટેારીયા બ્લુ; (૫) ન્રીથીલ બ્લુ, (૬) એારેમાઇન; (૭) ઇઓઝીન; (૮) ફુટ બ્લેક; (૯) બ્રેન્ડીયા; (૧૦) રેાડામાઇન.

એસીડ રંગેા—(૧) સ્કાર્લેટ આર. આર. (૨) સ્કાર્લેટ આર. આર. આર. (૩) સેાલ્યુબલ બ્લુ પાઉડર, (૪) સેાલ્યુબલ બ્લુ ક્રાઇ, (૫) ફાસ્ટ રેડ એ.

સલફર રંગેા—(૧) સલ્ફર બ્રોલીયંટ ગ્રીન, (૨) સલ્ફર વાયોલેટ બી. બી. (૩) સલ્ફર ઇંડીગેા બ્લુ, (૪) સલ્ફર સ્કાઇ બ્લુ, (૫) સલ્ફર ઓરેંજ, (૬) સલ્ફર બ્રુન, (૭) સલ્ફર બ્લેક નં૦ ૧.

હીચસ્ટફ કલર, બેગ્યુલીન અને એઝેા સ્કાર્લેટ.

૪ એશર્સ એલેક્ઝીક કેમીકલ વર્કસ કંપની લીમીટેડ તરફથી આવેલા પત્રના સંબંધમાં ઠરાવ કરવામાં આવ્યેા કે કંપનીનો માગણીઓને કમીટી ટેકેા આપે છે.

ચેમ્બરમાં આવેલી ચોપડીઓ.

G

1531 Daily Rainfall of India 1917

1532 Annual Statement of the Trade and Navigation of the Bombay Presidency for 1918-19

1533 Record of the Geological Survey of India Volume L part 4 of 1919

1534 Indian Constitutional Reforms-Summaries of Reports The Franchise Committee and the Committee on Division of Functions.

1535 Joint Select Committee on the Government of India Bill Volume I

1536 East India Views of the Government of India upon the Reports of Lord Southborough's Committee Volume III

1537 Government of India Bill Arrangement of clauses

1538 Recommendations of the Government of India Regarding the Demarcation Between Central and Provincial Revenues

1539 Views of the Government of India on the Composition of Grand Committees

1540 Report on the Production of Tea in India in the Calendar year 1918

1541 Proceedings of Controllers with the Indian Munition Board at Simla on October 8th to 11th 1917

1542 Indian Foodstuffs and their Tonnage

1543 Proceeding of a Conference for the Consideration of the Organisation Chemical Research in India held at Lahore January 8th 1918

1544 Glass and Glassware-Note by the Commercial Intelligence Department

1545 Indian Munition Board Chemicals and Minerals

1546 Indian Munition Board Project Tannin Research Factory

1547 Indian Munition Board organization and Staff corrected to June 1918

1548 Report of the Weights and Measures Committee 1913-14

1549 City of Bombay Improvement Trust Administration Report 1919

1550 Report on the Administration of the Excise Department in the Bombay Presidency Sind and Aden Financial year 1919

830 Report of the Mysore Chamber of Commerce for the year 1918-19

831 Report of the Committee Appointed to Enquire into Indian Exchange and Currency 1919

832 Bombay Port Trust Inspection Works 10th February 1920

833 The Bombay Co operative Housing Association of the Working Classes in Bombay

834 The Bombay Co operative Housing Association Miss Octavia Hills work ameliorating the Housing Condition of the Poor

835 Bombay Co operative Housing Associations Housing of Working Classes in the city of Bombay

836 The Bombay co operative Housing Association Investment in two Poor Tenements

837 The Bombay Co-operative Housing Association Cheap Houses for the Middle Classes Improved Type of chawls

838 The Bombay Co operative Housing Association Chawl Houses for the Middle Classes chawls and Flats

839 The Bombay Co operative Housing Association Cheap Houses for Middle Classes Flats and Cottage

840 The Pomfry Co operative Housing Association the Housing Problem How it is being taken in England

841 Bombay Co-operative Housing Association Housing of the Working Classes in Bombay

ખીજી ચેમ્બરો.

ખાંડની આયાત ઉપરની જકાતના સબંધમા મામ્રાજ્યના વ્યાપારીઓને મળતર આપવાનો સવાલ વીચારવા માટે ટેરીફ કમીશન કામ કરી રહ્યું છે. મસલતો ચલાવતી વેળા રજુ કરવાનું બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે ઠરાવ્યું હતું પણ તા. ૯-૧૨-૧૯૧૯ને દીને કલકત્તા ખાતે ૨ બેઠી ટેરીફ બેલ્યુએશન કમીટીની સભામાં એ રજુ થઈ શકયો નહતો. એ ના વેપારમાં હીત ધરાવનારા વેપારીઓની ફેડરેશન્સમાં એ વીષે વીચાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે મોટા ભાગના અભિપ્રાય એવો થયો હતો કે પંદર ટકા જેટલી જકાત પરદેશી ખાંડ ઉપર લેવાય તો સામ્રાજ્યમાં બનેલી ખાંડની આયાત ઉપર દસ ટકા જેટલું જ જકાત લેવાનું રાખવું જોઈએ. હાલમા વેપાર ખાતાના ડીરેક્ટર જનરલે એ વીષે બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો અભિપ્રાય પૂછાવ્યો છે.

દરીયામાર્ગે આયાત થતા માલને લગતા આંકડાનાં સરકારી પુસ્તકોમા તેલની આયાત ગેલનમાં દર્શાવવામાં આવે છે તેને બદલે વજન કે કેડેગેરમાં દર્શાવવા એવા ફેરફાર વીષે બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો અભિપ્રાય માગવામાં આવ્યો હતો. પણ તેલને લગતા વેપારમાં હીત ધરાવનારા એ ચેમ્બરના રહાસદોમાં મતભેદ હોવાથી એ ચેમ્બર એ બાબતમાં કાંઈ અભિપ્રાય આપી શકી નહતી. એ પુસ્તકે માં ચાંમડાના વેપાને લગતા આંકડા માટે નીચે પ્રમાણે વર્ગ પાડવામાં આવેલા છે. (૧) કાચાં; (૨) અર્ધકરેલાં; (૩) કેળેલાં એમાં ફેરફાર કરી હવેથી નીચે પ્રમાણે (ચાર વર્ગ ની ભલામણ નોંધને ઈ હવે ટેનર્સ ફેડરેશને કરી હતી: (૧) કાચાં; (૨) થોડાં સાફ કરેલાં; (૩) કેળવેલાં; (૪) કાપેલા. આ ૯ લામણ બંગાલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે ૨ મદાર રાખવા ઉપર મોકલી આપી છે.

કાયદો અને કોર્ટના ચુકાદા.

મેસર્સ કેથબર્થા બાબાજીરાવ નામની પેઢીએ વંશરામ ધનજી તથા બીજા એક વેપારી સામે રૂપીયા દસ હજાર છસેનો સામે દાવો માંડયો હતો. ફરયાદીને કહેવું હતું કે પહેલા પ્રતીવાદીએ રૂ અરીદવાનો કબાલો પાળ્યો નહીં તેથી નુકશાની માટે ઉપરની રકમ લેવાનો વાદીને હક હતો. પ્રથમ હેતા તા. ૨૫ મી આગસ્ટે થયો હતો. આ તા માલ માટેનો એ સોદો હતો. એ માલ આગસ્ટથી ઓકટોબરમાં આવવા ની વકી હોવાથી સોદાનાં એ મહીના દરમીયાનો હતા. માલ નવેમ્બર મા આવ્યો ત્યારે વાદીએ પહેલા પ્રતીવાદીને પત્ર લખી ખબર આપતાં તેણે એવો જવાબ વાળ્યો કે મને કાંઈ એ સોદાનાં ખબર નથી. સોદાના કોન્ટ્રાકટર ઉપર પહેલા પ્રતીવાદીની વતી બીજા પ્રતીવાદીને પણ આ મુજબના પ્રતીવાદી તરફથી સામેલ કરવામા આવ્યો. પહેલા પ્રતિવાદીએ પોતાના ચોપડા બરોબર તપાસી પ્રમાણે નોંધેલા ન હોવાથી અહીં જબાબેવી હકીકતે માનવાની કોરટે ના પાડી હતી અને બીજા પ્રતીવાદીએ રજુ કરેલી હકીકત ઉપરથી વાદીનો દાવો પુરવાર થયેલો ગણી રૂ. ૯૭૧૨નું ઇનચ કાર્થે હુકમ નામું કરી આપ્યું હતું.

શેઠ ન રબદાસ મનોહરદાસની ઇનાજતી શરાફ પેઢીએ શેઠ આયુબ મહમદ દરબારગવગેરે વેપારીઓ સામે રૂ ૧૦૨૮૬૯ના દાવા માંડીને હતા વાદી સાથે સોદો પોષ શુદ પુનેમ ના વાયદાનો હતો છતાં તે બંધ કરવા માટેને ભાવ પુનેમને દીને હતો તે નાસ્વીકરતા પોષવદ ચોથને દીને જે ભાવ હતો તે ભાવ વાદીએ પ્રતીવાદી પાસે માગતાં વાંધો ખડો થયો હતો. પોષ સુદ પુનમના વાયદા માટે પેશ વદ ચોથને દીને હોવો ભાવ બંધારણનો બંધારણનો રીવાજ કોર્ટે માન્યે રાખી વાદીના લાભમાં રૂા. ૧૦૧૮૭-૧-૯ ની રકમનું છટકોણેણ ચડતે વ્યાજે હુકમનામું કરી આપ્યું હતું.

ધી બોમ્બે ટાઇમ્સ બાટ ૨૧ બેક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટ મેળવવા માટેની અરજીઓમાં કેટલીક જાણવા જોગ નીચે પ્રમાણે છેઃ—

પેટંટ નંબર.	અરજી કરનારનાં નામ.	શા માટે.
૫૦૬૫	એચ. ઇ. વોટસન એંડ જે. જે. સુડબરો	કેરીન નામનો પદાર્થ બનાવવાની નવી રીત.
૫૦૬૮	જી. વેલુગોપાળ.	ઘરમાં વાપરવા લાયક સ્ટીમ કુકર
૫૧૦૧	ડબ્લ્યુ એમ. બર્ક.	માંસ વગેરે કાપવા માટેના સંચામાં સુધારો.
૫૧૦૭	સી. હોન્દા.	રસ્તા ઉપર ડામરની માફક પાથરવાની ચીજ તૈયાર કરવાની રીત.
૫૧૧૧	બ્રીટીશ યુનાઇટેડ શુ મશીનરી કું. લી.	બુટ તથા શુનાં તળીયાંમાં સુધારો.
૫૧૧૬	ડી. એ. ટી. એસાયટી એનોનીમપે ૨ એલ. એકસપ્લેઇટેશન ડીસ. પ્રેવેટસ ડીવેલપ્સ.	તાળાંની બનાવટમાં સુધારો.
૫૧૧૭	જે. એલ. બરડીન.	બાંધુ વગેરે ચીજમાંથી મ વો મેળવવાની કોથાએામાં સુધારો.
૫૧૨૫	નાઝર મહમદ.	ટ્રેનોને અકસ્માત થતાં અટકાવવા માટે ચીનલોમાં સુધારો.
૫૧૬૫	એલ. એ. ડી. બેકર.	આમોફોન વગેરે સાંભળવા માટેની ડેબીનેટમાં સુધારો.
૫૧૬૯	કયુએલ સેર્વીંગ કું.	ફોલસા એ છા બળે એવી નવી જોડવણ.
૫૨૦૦	,, ,,	,, ,, ,,
૫૨૨૩	જી. આર. માંગરૂલકર.	ઘાસની દીવાસળીઓ બનાવવાની રીતમાં સુધારો.
૫૨૨૪	,, ,,	પોતાની મેળે સળગે એવી સીગાર, સીગારેટ, બીડી, અગરબતી તથા ઉદ્‌ભતીની બનાવટ.

પેટંટ નંબર.	અરજી કરનારનાં નામ.	શા માટે.
૫૨૨૫	એ. એ. ભીસે.	સ્ટવ તથા હરીકેનના જેવો સગવડવાળો લેંપ.
૫૨૪૪	હરહામ હુપ્લે રેઝર કું.	સેફ્ટી રેઝરમાં સુધારો.
૫૨૫૭	ઈ. ઈ. દત્ત એંડ પી. સી. દત્ત.	ચોટાડ્ય સેલ્ટ, એમોનીયા તથા એલ્યુમેનીયાં બનાવવાની રીત.
૫૨૫૯	સ્વામી આર. પુરી.	પોતાની મેળે સળગે એવી સીગારેટ.
૫૨૬૦	જે. એમ. બેનરજી.	ઓટોમેટીક ફ્રેનનો સાંચો.
૫૨૬૧	એન. પી. રો.	રેલ્વેના બ્લોક ઈન્ડ્રુમેંટ માટે કંટ્રોલ લૉક એટલે કે એને ઠામુમાં રાખવાની ગોઠવણ.
૫૨૬૪	જી. કલોએટન જી. હેલોકસ એંડ એલ. વોનડર હેડન એ. હોઝર.	તારવાળાં વાજીંત્રની બનાવટમાં સુધારો.
૫૨૬૫	જે. બ્લેર.	બે વસ્તુને સાંધવા માટે વપરાતી હોય એવી ચીક્કી, સરસ વગેરેની બનાવટમાં સુધારો.

જોઇંટ સ્ટોક કંપનીઓ.

બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં તથા માઇસોરના રાજ્યમાં ગયા ડીસેંબર માસમાં સ્થપાયલી નવી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓનાં નામ ઠેકાણાં વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	ભરપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧.	સ્યમ ઇંડસ્ટ્રીયલ બેંક ...	સુરેશચંદ્ર પાકરશી, સ્યમ, બંગાળ.	બેંકનું.	૨૫
૨.	કોઇંબતુર સેંટ્રલ બેંક ...	એસ. એસ. ગણપની આયર, કોઇંબતુર.	,, તથા પીરમાર.	૧૦૦
૩.	સેંટ જોસફ્ ગેનીફીટ ફંડ...	એમ. રથમ મદ્રાસ.	,,	૨૦
૪.	વેંકટપુરમ કાનમ કરૂણાકર નીધી	કે. વેંકટરવામી નાઇકર વેંકટપુરમ મદ્રાસ.	,,	૧૦૦
૫.	ઇંડો બરમા સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની	કૃષ્ણલાલદાસ, ઉમરચંદરાય, ૧૦૨ કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	સ્ટીમરોનું.	૫૦,૦૦૦
૬.	ન્યુ સ્ટીમ નેવીગેશન એંડ ટ્રેડીંગ કું.	મળગામવાલા એંડ કું.	,,	૧૦,૦૦૦
૭.	કલર્ પ્રીન્ટીંગ એંડ હૉલેવેસ	નંદીરાય એંડ કું. ૧૩૩ બાલીબાટ મેન રોડ, કલકત્તા.	રંગનું તથા ફોટરકામ ચીત્ર કામ વગેરે.	૧૦૦૦
૮.	કુસુમીકા પ્રીંટીંગ એંડ પબ્લીશીંગ કું.... ...	ચે-રજી એનરજી એંડ કું. ૨૧૩ બોબબાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	છાપવુ, છપાવવું વગેરે.	૫૦૦
૯.	કરાણા પ્રીંટીંગ એંડ પબ્લીશીંગ કું.	સી. કે દામોદર, ટેલીચરી.	,,	૨૫
૧૦.	દીલ્હી ન્યુસ પેપર કું. ...	દીલ્હી.	,,	૩૦૦
૧૧.	પારમ એંડ કું.... ...	૪૦ કેનીંગ સ્ટ્રીટ કલકત્તા	સામાન્ય વેપાર.	૫,૦૦૦
૧૨.	આલફ્રેડ હરબર્ટ ...	૧૩, બ્રીટીશ ઇંડીયન સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	એન્જીનીયરીંગ અને લેખંડનો માલ બનાવવાનું.	૫૦૦
૧૩.	એ. ઇ. એલેકઝાંડર એંડ કું.	ડબલ્યુ. ઇ. એલ. એલેકઝાંડર, ૨, બીડલ રોડ એંટલી, કલકત્તા.	ગામડાંનો સામાન બનાવવો.	૧,૫૦૦

નં૦	નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૪.	સ્ટુઅર્ટ એંડ કું. ...	એફ ઈ બુશબી, મેંગો લેન કલકત્તા.	કેચ બનાવવા.	૧,૫૦૦
૧૫.	એ. ટી ડીલીસપી ...	૫, હેસ્ટીંગ્સ સ્ત્રીટ કલકત્તા.	સામાન્ય વેપાર.	૨૦૦
૧૬.	જેમ્સ ગોરડન એંડ કું. .	સ્ટ્રેંડ રોડ કલકત્તા.	આર્કીટેક્ટનું અને સામાન્ય વેપાર.	૫૦
૧૭	મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ	મેન એંડ ગુપ્ત કું૨૦ મેંગોલેન, કલકત્તા	મોટર ભારૂને હોકાને લઇ જવા વગેરે.	૧૦૦
૧૮.	બી. બીસ્વાસ એન્ડ પાલ, જવેલર્સ	બી. બીસ્વાસ ૧૬૬, બોબબજાર સ્ત્રીટ, કલકત્તા.	ઘરેણાં બનાવવાં.	૧૦૦
૧૯.	આર્ય આયુર્વેદીક મેડીસીન સપ્લાઈંગ એંડ ટ્રીટમેંટ કું.	શર્મા એંડ કું. ૧૦૫, ખુરટ રોડ હાઉરા.	આયુર્વેદીક દવાઓ બનાવવી.	૧૦૦
૨૦	બજા જોગીની જોઈંટ સ્ટોક કુંપની	સસધર કુમાર ઘોષ, બજા જોગીની, બંગાલ	દવાઓ વગેરે જરૂરની ચીજો પુરી પાડવી.	૨૦
૨૧.	ઈસ્ટ બંગાલ ઈંડસ્ટ્રીયલ એંડ એગ્રીકલ્ચરલ સીન્ડીકેટ	મોહીની કુમાર દત્ત ૧૨ ઓલ્ડ પોસ્ટ ઓફીસ સ્ત્રીટ, કલકત્તા.	ખેતીનું, ડેરી કંપનીનું તથા ઉદ્યોગોને લગતું	૧૦૦
૨૨.	ઈકોનોમીક કુઓ સ્ટોર ...	ઈકોનોમીક એજ સી ૧૪૦ હુગીશ મુકરજી રોડ, ભવાનીપુર, કલકત્તા.	ખોરાકની તથા ઢાંચા ચીજોનો વેપાર.	૧૦૦
૨૩.	આર્થર બટલર એંડ કું. મુઝફરપુર	બાટમર લોરી એંડ કું કલાઈવ સ્ત્રીટ,કલકત્તા	લોખંડની ચીજો, ઈટો વગેરે બનાવવી તથા કંદ્રાકટોનું ઠામકાજ કરવું.	૧,૨૦૦
૨૪.	ઈંડસ્ટ્રીયલ એજંસી ...	કોગીલા બંગાલ.	આસામ સીલ્હત ટી. કું. ની એજંસીનું ઠામકાજ કામકાજ કરવું	૧૦

નં૰	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	ભાપર રૂ. ૧,૦૦
૨૫.	ઇંડીયા લેધર એન્યુફેક્ચરીંગ કુંપની	ચાર્ટર્ડ બેંક બીલ્ડીંગ કલકત્તા.	ચામડાનો માલ બનાવવો તથા તેનો વેપાર	૧,૦૦
૨૬.	ટી. એમ. થાઉન્સ એંડ કુાં.	૧૧, રાધાબજાર લેન, કલકત્તા	જુટ રૂ તથા રેસાવાળી ચીજોનો વેપાર	૫૦
૨૭.	સીવીલ શુટ એંડ લેધર વર્કસ	રાયદત્ત ગુહા એંડ કુાં. બંગાલ.	ચામડાંનો માલ બનાવવો તથા તેનો વેપાર.	૨૦
૨૮.	ઓંગ્લો અમેરીકન મોટરકાર કુંપની	એ. એંડરવુડ, બંગાલ.	મોટરકાર તથા ઑટો મોબાઇલ રાખવી વગેરે.	૧,૦૦
૨૯.	ઓરાયંટ કુાં.	૪, કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	સામાન્ય વેપાર.	૩,૦૦
૩૦.	એન. મીત્ર એંડ કુા. ...	૭, સ્વૅલોલેન કલકત્તા.	સામાન્ય વેપાર.	૧
૩૧.	ઇંડીયા ઓટોમોબાઇલ એંડ ઇલેકટ્રીકલ્સ.	ટી. ફ્રાન્સીસ એંડ કુાં. ૨૮૯ બોબજાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	મોટરકાર, મોટર સાઈકલ વગેરેનો વેપાર.	૧,૫૦૦
૩૨.	ઇંડીયન વુડ પ્રોડકટસ કુાં. ...	ગીલેન્ડર્સ આર્બુથનોટ એંડ કુાં. ૮, કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	રંગ બનાવવા.	૧,૫૦૦
૩૩.	વાડો	જી એલ. વાડો, ૫, ઓર્ડીબી, કલકત્તા.	હૉટેલો રાખવી મીઠાઇ બનાવવી વગેરે.	૧,૦૦૦
૩૪.	બ્રીટીશ ઇંડીયા ઇલેકટ્રીક કન્સ્ટ્રકશન કુાં. ...	બાલમર લોરી એન્ડ કુાં. કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	ઇલેકટ્રીકલ એન્જીનીયર કંટ્રાકટર વગેરે.	૧,૦૦૦
૩૫.	પ્લેંટર્સ એસોસીએશન ...	કોમીલા, બંગાલ.	સામાન્ય વેપાર	૧૦
૩૬.	સેન બ્રધર્સ	સ્વૅલો લેન કલકત્તા.	,, અને કમીશન એજંટ.	૨૦
૩૭.	પીકટોરયા કલબ ...	સંતનીધન રૅય મુખરજી લેન, કલકત્તા.	હૉટેલો કહાવવી વગેરે.	૧૦૦
૩૮.	બંગાલ શેલ્લાક ફેકટરી ...	સેનબ્રધર્સ, સ્વૅલોલેન કલકત્તા.	લાખ બનાવવી વગેરે.	૫૦૦

દીવાલના માટે ફેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો જોયો કે?

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૩૯.	કોઇમ્બટોર ટાઇલ વર્કસ...	સી. એસ. વેનલ નાઇડુ, કોઇમ્બતુર.	ઇંટ નળ વગેરે બનાવવાનું.	૧૫૦
૪૦.	ઇંડીયન કેનીંગ કું. ...	એન. એમ. કાર્ટર મદ્રાસ.	જાનવરોનો તથા માંસનો વેપાર.	૭૫૦
૪૧.	ખાનદેશ શ્રીકૃષ્ણ ટ્રેડીંગ કું.	ગણપતલાલ પરશરામ સરદાર ગૃહ મુંબઇ.	વેપાર તથા આડત	૩૦૦
૪૨.	ખુલ બ્રધર્સ એંડ કું. ...	હેન્રી માર્ટીન ખુલ સેંડહર્સ્ટ બ્રીજ, મુંબઇ.	,,	૫૦૦
૪૩.	ન્યુ ઇલેક્ટ્રીક ટોટલાઇ ઝેરર કુંપની	એચ. એમ. વૉટસન સેંડહર્સ્ટ બ્રીજ, મુંબઇ	ઇજનેરનું.	૧૦૦૦
૪૪.	બોમ્બે ટેનરીઝ	રાઝ સુલતાન સીંગ એંડ કું સેંડહર્સ્ટ બ્રીજ, મુંબઇ.	ચામડાં તથા તેમાંથી બનેલા માલનો વેપાર	૧,૦૦૦
૪૫.	ઇંડીયન ટૉયઝ એંડ ગ્લાસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું. ...	મગનલાલ વીઠલદાસ પાદશાહ એંડ કું. મુંબઇ.	રમકડાં, કાચનો માલ, નળીયાં, ઇંટ વગેરે બનાવવાનું.	૧૦૦૦
૪૬.	તાતા ઇલેક્ટ્રો કેમીકલ્સ ...	તાતા સન્સ નવસારી બીલ્ડીંગ્સ કોટ મુંબઇ	વીજળીક રસાયણી પદાર્થો પુરા પાડવા વગેરે.	૨૫૦૦
૪૭.	રીલાયન્સ મોટર વર્કસ ...	કાપડીયા એંડ કું મુંબઇ.	સાઇકલ મોટરકાર અને સર્વ જાતની ગાડીઓનો વેપાર.	૩૦૦૦
૪૮.	ક્રોડર એન્જીનીરીંગ વર્કસ કુંપની...	ડબલ્યુ ક્રોડર એંડ કું. કરાંચી.	ઓઇલરો તથા લોખંડના અને પીતળનો સામાન બનાવવો તથા ઇજનેરી કામ કરવું.	૧૫૫
૪૯.	ઝંડુ ફાર્માસ્યુટીકલ વર્કસ...	ભુગતરામ એંડ કું. મુંબઇ.	દવાઓ અને રસાયણી પદાર્થો બનાવવા.	૭૫૦
૫૦.	ઇમામશાહ ટ્રાન્સપોર્ટ કું...	કાકા લક્ષ્મણ કરમસી એંડ કું. અમદાવાદ।	ગાડીયોમાં ઉતારૂઓની લાવલક્કડ કરવી.	૧૨૫

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૫૧.	પટેલ	જહાંગીર સોરાબજી પટેલ મુંબઇ.	સુગંધી પદાર્થો વગે. રેનો વેપાર.	૧૦૦
૫૨.	ઓગલે ગ્લાસ વર્કસ ...	એસ. પી. ઓગલે એંડ કું. કરાડ, મુંબઇ.	ઠાચ બનાવવા.	૬૦૦
૫૩.	એલ્યુમીન્યમ એટલ મેન્યુ-ફેકચરીંગ કું.	ડાહ્યાભાઇ હીરાચંદ દલાલ એંડ કું. અમદાવાદ.	ધલિત્રોમેટલ રીફ્રાઇ-નર્સ.	૨૧૮
૫૪.	શ્રી સ્વદેશી ભંડાર ...	માસ્તર એંડ કું. નડીયાદ.	સ્વદેશી ચીજોનો વેપાર	૧૦૦
૫૫.	ડી. કાવસજી એન્ડ કું. ...	ડી. કાવસજી એંડ કું. મુંબઇ.	વેપાર અને આડત.	૧૦૦૦
૫૬.	તાતા ટ્રેડીંગ કું.... ...	બી. એચ. દસ્તુર મુંબઇ.	" "	૧૫૦૦૦
૫૭.	જ્વેલરી કન્સાઇનમેંટસ...	પાનાચંદ માનચંદ એંડ કું. મુંબઇ.	મોતી તથા ઝવેરાતને વેપાર.	૫૦૦૦
૫૮.	કમર્શીયલ એંડ બેંકીંગ સોસાયટી	રૂપર, પંજાબ.	વેપારી નાણાં સંબંધી સંસારીક તથા કેળ વણી સંબંધી ઉન્નતી	૧૦૦
૫૯.	સ્વદેશી કેશ સ્ટોર્સ ...	લાહોર.	સ્વદેશી વસ્તુઓ બના વવી તથા વેચવી.	૨૦
૬૦.	સંચાર ટ્રેડીંગ કું. ...	સીમલા.	હીંદી ચીજોનો વેપાર.	૪૦
૬૧.	બીયાવર ત્રેડીંગ કું. ...	સહુદામલ બીઆવર.	વેપાર અને આડત.	૧૦૦
૬૨.	ભારત ડેરી	પ્રહલાદ ભટીકા ભુજના ગેટ બીરત સીટી.	ઢોરો ઉછેરવાની રીત સુધારવી.	૨૦૦
૬૩.	નયાનગર મીલ્સ કું. ...	નરસીલાલ મુળજી પંડ્યા એંડ કું. ફોર્બસ સ્ટ્રીટ, મુંબઇ	કાપડ સુવરની મીલનું.	૫,૦૦૦
૬૪.	ભાઇચંદભાઇ લખુભાઇ મીલ્સ કું.	હીરાલાલ એ. પારેખ એંડ કું. અમદાવાદ.	,,	૫૦૦

નં॰ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૬૫. બોમ્બે ઈંડસ્ટ્રીયલ મીલ્સ કું.	સી. એચ. જગજીવન એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૨,૫૦૦
૬૬. મીનરવા મીલ્સ... ...	એન. સીરૂર એંડ કું. મુંબઇ.	,,	૩,૦૦૦
૬૭. સીંધ યુનાઇટેડ મીલ્સ કું.	હુંગરસી એંડ કું. મુંબઇ	,,	૮,૦૦૦
૬૮. તીરૂપર રપીનીંગ એંડ વીવીંગ કું.	ટી. સ્ટેન્સ એંડ કું. ફોર્ઇગ્ણટુર ...	રૂ સાફ કરવાની મીલ વગેરે.	૧,૫૦૦
૬૯. ભાગીરથી જુટ મીલ ...	બ'દ્રો એંડ કું. હેર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	જુટ તથા બીજી રેસા-વાળી ચીજોમાંથી માલ બનાવવો.	૫,૦૦૦
૭૦. નંદરણાર જીનીંગ પ્રેસીંગ એંડ ટેકસટાઇલ કું. ...	નાનાલાલ મૃગનલાલ એંડ બ્રધર્સ, વીરમ-ગામ.	રૂ સાફ કરવું ગાંસડી બાંધવી વગેરે.	૧૫૦
૭૧. રૂપનારાયણ રાઇસ મીલ્સ.	ઇસ્ટર્ન એજંસી લાલ બજાર સ્ક્વાટ કલકત્તા	ચોખા સાફ કરવા વગેરે	૫૦૦
૭૨. ઑડર્ન ઓઇલ મીલ્સ ...	બેનરજી એંડ મુકરજી એંડ કું. લાલબજાર સ્ક્વાટ, કલકત્તા	તેલ બનાવવાં.	૧૦૦
૭૩. પટણા ઑઇલ મીલ ...	પંડીત એંડ કુંપની બંડીપુર.	,,	૨૦૦
૭૪. પંચવટી ટી એસ્ટેટ ...	શાંતી નીધનરાય ના-લપઇગુરી.	ચા ઉગાડવી	૨૦૦
૭૫. દાંતમાયા ટી કું. ...	ફીલ્ડર્ન એંડ કુપની ડ્રેસી પ્લેસ કલકત્તા	,, ,,	૧૫૦
૭૬. મણીપુર ટ્રેાઆર્સ ટી એંડ ટ્રેડીંગ કું.	બેન એંડ કું સ્ટ્રેન્ડ રોડ, કલકત્તા	,, ,,	૧૦૦
૭૭. પાયેાનીયર ટી એંડ ટ્રેડીંગ કુંપની	બ ગાલ મર્કંટાઇલ એજંસી બંગાલ.	,, ,,	૩૦૦
૭૮. યુનાઇટેડ બંગાલ ટી એંડ ટ્રેડીંગ કું.	,, ,,	,, ,,	૩૦૦

નં૦ નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	ધંધો.	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦.
૭૯. બાગૈન ટી એંડ ટ્રેડીંગ કું.	એન એંડ કું. સ્ટેંડ રોડ, કલકત્તા.	ચા ઉગાડવી	૧૦૦
૮૦. આસામ સીલ્હત ટી કું. ...	ઇંડસ્ત્રીયલ એજંસી કોર્પોરેશન, બંગાલ.	,, ,,	૪૦૦
૮૧. નંગદલ ટી કું.	જે. એન. રાય ચોધરી લાયન્સ રેંજ કલકત્તા.	,, ,,	૧૨૦૦
૮૨. ભુબંધર ટી કું.	,, ,,	,, ,,	૧૨૦૦
૮૩. મોરઘાટ ટી કું.... ..	,, ,,	,, ,,	૧૨૦૦
૮૪. અંધાર માણીક ટી કું ...	જે એન. રાય ચોધરી લાયન્સ રેંજ કલકત્તા	,, ,,	૩૦૦
૮૫ બેલુટી એસ્ટેટ	એસ. સી. બેરીજ ઉટાકામંદ.	,, ,,	૧૦૦
૮૬ ચીરૂમબડી રબર કું. ...	ફેરબ્રધર પીંડરહંટ, કલીકટ	,, ,,	૩૦૦
૮૭. પાયોનીયર એગ્રીકલ્ચરલ ફાર્મ	આર્યન ટ્રેડીંગ કું. ગ્રા. ગાલર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	રૂ, જુટ તથા બટાટાનો પાક કરવો વગેરે	૨૦૦
૮૮. સોલનપુર કોલ કું. ..	માર્ટીન એંડ કું. કલા ઇવ સ્ત્રીટ, કલકત્તા.	કોલસાની ખાણનું.	૫૦૦
૮૯ આસામ બરમા પેટ્રોલીયમ.	એ. ઇ. ગીચલ રોયલ એકસચેંજ, કલકત્તા.	તેલની ખણેું.	૫૦૦૦
૯૦. લંડન કલકત્તા સીંડીકેટ ..	બંગાલ	ખાણો તથા તેલનો ઝરા સંબંધી શોધ-ખોળ કરવી.	૫૦
૯૧. કોદમાં ભીકા કું	બર્નેટ એંડ કું. ફ્રેન્સી લેન, કલકત્તા.	ખાણોનું કામ તથા અભરખ અને બની જ પદાર્થોનો વેપાર.	૨૦૦
૯૨. બરમા કોરપોરેશન ..	૨૨, મર્ચંટ સ્ત્રીટ, રંગુન	ખાણો માટે તપાસ કરવી વગેરે.	૬૮૦૦૦

નં૦ નામ	અગેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૯૩. ધ્રુવીટેમલ લેંડ એંડ હા-ઉસ પ્રોપર્ટી	બી. દે. ૧, લાલ બજાર ઓટ, કલકતા.	જમીન તથા મકાનો ખરીદવી વેચવી વગેરે.	૧૦૦૦૦
૯૪. સીટી પ્રોપર્ટીઝ... ...	દીલ્હી.	સ્થાવર મીલકતનો વેપાર.	૩૦૦૦
૯૫. જેરીયા આઇસ એસોસી-એશન	સરકાર બ્રધર્સ એંડ કું. લાલ બજાર ઓટ કલકતા.	આઇસ બનાવવું વગેરે.	૧૫૦
૯૬. જૈનપુર શુગર ફેકટરી ...	૧૫, કેનીંગ રોડ અલા હુબાદ.	ખાંડ બનાવવી.	૧૫૦૦
૯૭. ધ્રસ્ટર્ન તુર્સ	૭ લોઅર સ્ટ્રોટ, કલકતા	થીયેટર સર્કસ વગેરેનું.	૧૦૦
૯૮. હેરોલ્ડ કું.	૮, કલાઇવ રો, કલકતા.	શેરો ખરીદવા વેચવા વગેરે.	૧૫૦૦
૯૯. કલર્સ...	૩૨, ડેલહાઉસી સ્કેવર કલકતા.	નાટ્યશાળા ખરીદવી વગેરે.	૨૦૦

કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી.

	નવેમ્બર માસમાં		એપ્રીલથી નવેમ્બર સુધીમાં	
જાત	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮
	હજાર યાર્ડ.	હજાર યાર્ડ.	હજાર યાર્ડ.	હજાર યાર્ડ.
કોરાં તથા ધોયેલાં કાપડની પેદાશ ...	૧૧૨૫૫૧	૪૬૪૬૭	૮૩૬૭૯૯	૬૮૨૮૩૪
,, ,, આયાત...	૭૮૩૯૯	૫૨૫૧૧	૪૬૬૧૪૯	૫૭૮૧૫૨
રંગીન કાપડ પેદાશ...	૫૦૦૮૧	૧૭૫૬૨	૩૩૯૭૪૬	૨૫૦૫૯૮
,, ,, આયાત...	૧૭૫૫૫	૧૮૨૬૮	૯૦૬૦૯	૧૭૮૮૪૫

કાપડની પેદાશ.

નવેમ્બર માસમાં

પ્રાંત.	કીંમત લાખ રૂપીઆ.		લાખ રતલ		લાખ વાર..	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબાઈ	૨૨૩૦	૩૪૪	૧૧૮	૩૨૦	૪૭૬	૧૩૫
મદ્રાસ	૧૨૪	૧૪૪	૬	૧૩	૧૭	૪૨
બંગાલ	૪૩	૫૪	૩	૪	૧૭	૨૧
સંયુક્ત પ્રાંતે ...	૭૬	૬૬	૭	૭	૧૬	૨૪
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૧૨૭	૧૭૧	૧૦	૧૫	૪૩	૫૬
દેશી રાજ્યો ...	૧૦૭	૧૫૮	૧૬	૨૩	૫૬	૮૭
કુલ	૨૮૩૬	૪૦૬૮	૧૬૬	૩૮૭	૬૩૬	૧૬૨૬

એપ્રીલથી નવેમ્બર સુધીમાં.

પ્રાંત.	કીંમત લાખ રૂપીઆ.		લાખ રતલ.		લાખ વાર.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુંબાઈ	૨૩૩૦	૩૪૪૪	૧૭૮૫	૨૨૨૫	૭૬૦૧	૬૮૧૦
મદ્રાસ	૧૨૪	૧૪૪	૧૧૨	૮૪	૨૭૮	૩૧૪
બંગાલ... ..	૪૩	૫૪	૩૩	૩૫	૧૭૪	૧૭૦
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૭૬	૬૬	૬૦	૭૦	૧૭૩	૨૩૮
મધ્ય પ્રાંતો ...	૧૨૭	૧૭૧	૬૮	૧૧૨	૩૬૬	૪૪૪
દેશી રાજ્યો. ...	૧૦૭	૧૫૮	૧૫૧	૧૬૫	૫૪૬	૭૩૧
કુલ ...	૨૮૩૬	૪૦૬૮	૧૬૬	૩૮૭	૬૩૬	૧૬૨૬

ખાંડની આયાત

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં ૧૯૧૯ ના ડીસેંબર મહિનામાં શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઈ હતી:—

	શેરડીના પાક	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	હંદ્રવેટ	હંદ્રવેટ.
બંગાળા	૮૨૪,૪૪૧	૩૦૦,૪૭૩
મુંબઇ	૩૬૭,૮૪૪	૩૮૭,૧૭૨
સિંધ	૨૫૭,૪૫૮	૨૭,૭૮૬
મદ્રાસ	૧,૫૨૨	૭,૨૦૯
બર્મા	૫૧,૬૭૩	૧૮,૬૩૩
કુલ	૧૫૦૩૨૩૮	૭૪૧,૨૭૩

જુદા જુદા દેશોથી શેરડીની ખાંડની આયાત ફેબ્રુલી થઈ હતી તે દર્શાવવા માટે એપ્રીલથી ડીસેંબર સુધીના નવ માસ માટેના આંકડાં નીચે આપ્યા:—

	હંદ્રવેટ.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯
યુનાઇટેડ કીંગડમ	૭૧	૧,૮૫૨
સીલોન	૧૪	૧૭૪
સ્ટ્રેટ સંસ્થાનો	૧,૧૭૫,૨૬૪	૪૩૦,૧૭૦
જાવા	૫,૦૩૪૪૫૩	૪,૫૮૦૯૨
ચીન	૩૨,૭૫૧	૧,૯૧૨૬૨
જાપાન	૬,૩૨૧	૧,૦૦૨૫
ઇજીપ્ત	૩,૭૬૮	૪૪,૮૦૧
મોરીશસ	૧૦૦,૫૬૪૮	૩૫૨,૭૯૪
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૨,૦૦૬	૩,૯૬૩
આસ્ટ્રેલીયા	૫૪૧	૬
બીજા દેશો...	૨૬૦	૨૧
કુલ.	૭,૨૬૧,૪૨૭	૫,૫૨૨,૩૨૩

સુતરની નંબરવાર પેદાશ.

હીંદની મીલોમાં સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

નંબર પ્રમાણે પેદાશ (લાખ રતલ)

નંબર	નવેમ્બર માસમાં		એપ્રીલથી નવેમ્બર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
૧ થી ૧૦	૬૨	૬૮	૫૭૮	૫૭૯
૧૧ થી ૨૦	૧૯૩	૨૮૩	૧૯૦૯	૨૨૯૮
૨૧ થી ૩૦	૧૧૧	૧૪૯	૧૨૫૯	૧૨૨૫
૩૧ થી ૪૦	૧૨	૧૪	૧૩૪	૧૧૪
૪૧ અને ઉપરાંત	૩	૨	૩૧	૨૪
કુલ	૩૮૩	૫૧૯	૩૯૨૪	૪૨૪૩

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ (લાખ રતલ.)

પ્રાંત.	નવેંબર		એપ્રીલથી નવેંબર	
	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.	૧૯૧૮.	૧૯૧૯.
મુંબઇ.	૨૭૬	૩૯૨	૨૬૧૮	૩૧૭૪
મદ્રાસ.	૩૦	૩૫	૨૮૮	૩૦૪
બંગાલ.	૧૮	૨૯	૨૦૫	૨૩૧
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૨૫	૨૬	૨૧૪	૨૪૦
અજમેર-મેવાડ	૧	૧	૧૩	૧૩
પંજાબ.	૨	૨	૨૭	૨૨
દીલ્હી.	૨	૨	૧૯	૨૦
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૨૬	૨૭	૨૨૭	૨૩૬
દેશી રાજ્યો.	૨૩	૩૦	૨૨૪	૨૬૬
કુલ.	૪૦૭	૫૪૯	૪૧૩૯	૪૫૧૦

સુતરની આયાત.

૪. સ. ૧૯૧૯ ના ડીસેંબર મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ	રતલ.	રતલ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૨૯,૭૦૦	૮૯,૬૬૨	૮,૦૦૦	૧૦૦૦	.....	૧૩૮,૩૬૨
નં. ૪૧ થી ૫૦	૨૭,૭૭૦	૧૩૩,૬૭૧	.....	.....	.....	૧૬૧,૪૪૧
નં. ૫૦ થી ઉપર ખીજા રંગેવાળું	૬૪,૫૩૮	૧૪૦,૩૭૩	... ...	.....	.....	૨,૦૪,૯૧૧
નં. ૩૧ થી ૪૦	૧,૩૩,૬૬૪	૭૮,૮૦૦	૪૮,૭૨૪	૨૭૯,૨૩૩	.....	૫,૪૦,૪૨૧
નં. ૪૧ થી ૫૦	.....	૮,૬૦૦	.....	.....	.....	૮,૬૦૦
નં. ૫૦ થી ઉપર.	.....	.....	.....	૧,૬૦૦	.....	૧,૬૦૦
ટોટલ.	૨૬૫,૬૭૨	૪૫૧,૪૦૬	૫૬,૭૨૪	૨૮૧,૮૩૩	.....	૧૦૫૫,૬૩૫

વેપારી પુછપરછ

—:*:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી પુછપરછને લગતી બીગત આપીશું. અત્રેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કોલમમાં દાખલ કરીશું. પુછપરછની ખબર મોકલનારનાં નામ, વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ, તથા વેપારનો વિષય નીચે પ્રમાણે છેઃ—

આઇ. ૧૯૮ માર્સેલ્સની એક પેઢી—ગુંદર, કોથમીર, ધાણા, જીરૂં મેથી વગેરે ચીજો નીકાશ કરનાર સાથે કામ પાડવા માગે છે.

,, ૧૯૯ ન્યુયોર્કની એક પેઢી—જુનાં ચીથરાં, રદ્દી હાડળો, શણનો જુટનો વગેરેનો રદ્દી (વેસ્ટ) માલ તથા એવીજ ચીલે નીકાશ કરનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૦૦ લુધીઆણા ખાતેની એક પેઢી—અનાજ, તેલ, તેલનાં બીયાં, ઓળ, કપાસીઆ તથા ગુણના કોથળાના વેપારનું હાલકાજ કમીશનથી કરવા માંગે છે.

,, ૨૦૨ ન્યુ કોલંડની એક પેઢી—પોશાક બનાવવા માટે યોગ્ય કાપડ નીકાશ કરે એવી પેઢી સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૦૪ આગ્રાની એક પેઢી—મુંજનું ઘાસ ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૦૫ બોસ્ટન (યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ) ખાતેની એક પેઢી જુનાં મનીલા ક્રેજેજ તરીકે ઓળખાતાં દોરડાંના સરા જથ્થા સંઘરે અને જે પ્રમાણે જરૂર પડે તે પ્રમાણે નીયમીત રીતે મોકલે એવી હીંદી પેઢી સાથે સંબંધ બાંધવા માંગે છે.

,, ૨૦૬ મુંબઇની એક પેઢી—નાળીયેરી તથા તાડનાં સાકનાં થડ, રેસા વગેરે, તથા જુટના રેસાનો કચરો (વેસ્ટ) બનાવનાર અથવા નીકાશ કરનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૦૭ કલકત્તાની એક પેઢી—ચીતાગાંગ નામથી ઓલખાતી જાતનું "લુલુલ" ખરીદનાર સાથે સંબંધ બધવા માગે છે.

,, ૨૦૮ સાઇપ્રસની એક પેઢી—હીંદી માલની નીકાશ કરનારી પેઢી તરફથી કમીશનની રીતીએ આડત્યા તરીકે કામ કરવા માગે છે.

,, ૨૦૯ ઇટલીની એક પેઢી—બદામ આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૧૦ કલકત્તાની એક પેઢી—આઇના કલે ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૧૧ કલકત્તાની એક પેઢી—રૂ તથા શણની જાળી અથવા જાળના ખરીદનાર સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૧૨ બહુચરાજીનની એક પેઢી—કૂળો ખરીદનારની સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૧૭ કરાંચી ખાતેની એક પેઢી—હીંદી માલ બનાવનારી પેઢીઓના પ્રતીનીધી તરીકે કરાંચી ખાતે કામ કરવા માગે છે.

" ૨૧૮ બેંગલોર શહેર ખાતેની એક પેઢી—ક્રમીશનથી ઠામ કરે છે અને રૂ, રેશમ, તથા ઉનમાંથી બનાવેલાં કાપડ, હોજીયરી, કાગજ, દીવાશળી, ખાંડ, કૅંફી, વગેરે માલ બનાવનારી અથવા આયાત કરનારી પેઢી સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

" ૨૧૯ કલકત્તાની એક પેઢી—ગાયનાં ચામડાં, મેંઢાનાં ચામડાં અને મીણની નીકાશ કરવાના હેતુથી એના વેપારીઓ સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

" ૨૨૦ વાવ્ય પ્રાંતોમાંથી એક વેપારી—હીમાલયના પ્રદેશોમાંથી મેળવેલા સફેદ મધના ખરીદનારની સાથે કામ પાડવા માગે છે.

" ૨૨૧ મધ્ય પ્રાંતોમાંથી એક વેપારી—ચારપાંચ વરસનાં જુનાં સાગનાં લાંકડાં ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા માગે છે.

" ૨૨૪ લંડનની એક પેઢી—હીંદી માલ ઇંગ્લાંડમાં વેચવા મ ટેની એજન્સી રાખવા માંગેછે.

" ૨૨૬ ઇટલીની એક પેઢી—આરસ પહાણ ખરીદનારા વેપારીઓ સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

" ૨૨૭ વાવ્ય પ્રાંતો માંહેલી એક પેઢી—દક્ષીણ હીંદમાં અનાજ ખરીદનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

" ૨૩૦ ક્રોકેનાડા ખાતેની એક પેઢી—તાડના તથા બીજા રેસા ખરીદનારાઓ સાથે કામ પાડવા માગે છે.

" ૨૩૧ જીનોઆ ખાતેની એક પેઢી—હીંદથી કાચાં ચામડાં તથા તેને કેળવવા માટે કામ લાગે એવી ચંબે નીકાશ કરનારી હીંદી પેઢીઓના અડત્યા તરીકે નીમાવા માગે છે.

" ૨૩૨ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સની એક પેઢી—વાજાંત્ર બનાવવામાં ઉપયોગી થાય એવા વાંસ, બરૂ અથવા એવી બીજી ચીજો પુરી પાડનાર સાથે સંબંધ જોડવા ઇચ્છે છે.

" ૨૩૩ મદ્રાસ ઇલાકા માંહેલી એક પેઢી—કાચા ચોખા, શંધેલા ચોખા તથા મછલીપટમની શેતર જીઓ ખરીદનારાઓ સાથે સંબંધમાં આવવા માગે છે.

" ૨૩૫ કલકત્તાની એક પેઢી—ટંકણખાર, ધુપેલ, છાલ બોગરાનું તેલ, છાલ બોગરાનો ઓળ, ઝેર કેાચલાં તથા બહુડાનાં બીયાંનુ તેલ ખરીદનાર માગે છે.

" ૨૩૬ જાકા (પ્લેસ્ટાઇન) ખાતેની એક પેઢી—હીંદથી ખાનર તરીકે વાપરવા લાયક રસાયણી પદાર્થો. કેાટી, દોરડાં, કાથો, સુતળી, કાપડ, સુતર, ક્લોથગીંગ, વનસ્પતિમાંથી બનેલા તેલ, તલ, રેશમી કાપડ, તથા આ નીકાશ કરનારી અથવા એ ચીજો બનાવનારી હીંદી પેઢીઓ સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

" ૨૩૭ મુંબઇ ઇલાકાના સતારા જીલામાં આવેલ ખાનેની એક પેઢી— 'હીપુરીક એસીડ" ના ખરીદનાર સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.

" ૨૪૧ ઓરીસામાં કટક ખાતેની એક પેઢી—કાચું ઉન તથા જુદી જુદી જાતના જાનવરોનાં શીંગડાં ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

" ૨૪૨ દક્ષીણ હીંદમાંની એક પેઢી—ઢોરનાં હાડકાં ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

" ૨૪૫ રંગુન ખાતેની એક પેઢી—બીમા કંપનીની એજન્સી રાખવા માગે છે, જેમને પોતાનો માલ અપાવવો હોય તેમના પ્રતીનીધી થવા માગે છે. રંગુનથી જતી આવતી સ્ટીમરોને લગતી કંપનીઓના એજંટ તરીકે પણ કામ કરવા તૈયાર છે.

" ૨૪૬ ટયુનીસની એક પેઢી—જુદ, રેશમી તથા સુતરાવ કાપડ ઉકોળા, તથા પાદડીની નોકાશ કરનાર સાથે સંબંધમાં આવવા ઇચ્છે છે.

મેશર્સ ગ્રેગરી એન્ડ કું (૩૬૧, કેસીફોનીયા સ્ટ્રીટ, સેન્ફ્રાન્સીસ્કો યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરીકા) ઇમ્પોર્ટ તથા એક્સપોર્ટનું કામકાજ કરે છે અને હીંદી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે. સી: આઇ. એફ. ભાવો આપશે. મી. જ્ઞાનેંદ્ર કુચ્છુ હેવ એ પેઢીના હીંદ સાથેના વેપાર બીબાણા વગા તરીકે ધ્યાન આપે છે. બાનગી બબર જોઈતી હશે તો તે પણ એમની પાસેથી મળી શકશે સાન્ફ્રાન્સીસ્કો ખાતેની ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સના સભ્યછે.

પોલ આર. રૂબેન એન્ડ કું. (૧૬, કેસીફોર્નીયા ઑફ સેન્ફ્રાન્સીસ્કો, યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરીકા) હીંદી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે. મરીનરી, ચામડાંનો તથ રબરનો માલ, ખેતીના કામમાં લાગે એવું સાંચ કામ તથા ઓલરો ઇલેકટ્રીસીટીનો લગતો મલ, મોટરકારો અને બીજા પણ અમેરીકામાં બનતી ચીજો બનાવનારાઓના પ્રતી ધી તરીકે કામ કરે છે હીંદી ભાષાઓ જાણનારા માણસોને નોકરીમાં રાખ્યા છે. એમનો લંડન પેરીસ નેશનલ બેન્કની શાખા સાન્ફ્રાન્સીસ્કોમાં છે તેનું નામ રેફરન્સ માટે લખ્યું છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં બધે એવો માલ આયાત કરવાની પણ ઇચ્છા રાખે છે.

નોટ. " ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ "ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બે ઠેકરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેની બાતમીઓનો જવાબ આપવામાં આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સંધુ ડાયરેકટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે ઠાગળમાં લખ).

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૮૦ સ૦ ૧૯૧૯ ના ડીસેંબર માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

આયાત.	ડીસેમ્બર		એપ્રીલથી	ડીસેમ્બર
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતા જનાવરો	૧૬૯	૨૩૬	૩૧૭૨	૧૧૪૨
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે ...	૨૬	૯	૧૪૯૬	૮૩૧
છાપેલી ચોપડી નકશા વિગેરે ...	૩૭૯	૨૮૦	૩૪૩૩	૩૩૨૨
બોણીન	૫૦૬	૨૧૧	૨૫૮૦	૨૯૪૨
બુટસ અને શુઝ	૨૬૨	૧૬૯	૧૮૧૪	૨૬૯૯
બર બાંધવાનો સામાન	૪૫૪	૮૮૬	૬૪૧૯	૮૩૩૪
મીણબત્તી	...	૩૪	૧૩	૧૩૯
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૧૫૯	૧૬૨	૬૬૭	૧૯૧૧
રસાયણિક પદાર્થો	૧૬૫૭	૧૦૭૪	૧૮૩૬૨	૧૨૦૪૦
ઘડીયાળો	૩૮૧	૮૯	૧૫૭૫	૧૧૧૯
કોલસા	૧૮૫	૨૫૧	૧૯૦૦	૬૬૩
કૉફી	...	૧૧૬	૪૬	૮૬૫
કાથો (સીંદરી)	...	૨	૫૦	૧૬૪
કોરડા	૧૫૮	૬૨	૧૩૬૬	૧૧૮૦
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૧૦૬	૨૫૧	૧૩૫૯	૨૩૨૯
સાઈકલો	૧૧૧	૩૩૬	૧૪૩૬	૧૮૧૫
કપુર	૭૬	૧૧૭	૧૪૨૪	૮૨૪
બીજી જાતની મળી કુલ દવા ...	૧૩૦૨	૧૩૩૬	૧૦૦૩૪	૧૨૭૧૭
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૩૮૪	૬૪૧	૮૫૦૨	૮૮૫૪
કટાકડા	૬	૧૪	૪૬૬	૬૪૬
ફરનીચર	૧૭૫	૧૨૦	૧૦૩૬	૮૬૧
કાચનો સામાન	૮૩૭	૧૬૨૭	૬૨૩૬	૧૨૬૪૨
ચોખા	૧	૩	૪૭	૨૦
ઘઉં	..	...	...	૨૫૮૩૬
ઘઉંનો લોટ	...	૧	૧૩૦	૪૨
ગુપ	.	૩૬	૬૬	૧૪૩
હાર્ડવેર	૨૬૪૬	૩૨૪૫	૨૧૬૦૮	૩૧૦૨૬
હામડા ગિન કેળવાયલા	૪૫	૧૭૬	૬૬૦	૧૪૭૨
ઈલેકટ્રીસીટીને લગતાં હથીયારો ..	૧૦૦૦	૮૬૭	૬૬૮૫	૧૧૭૭૨
Stet માં વિગેરેને મળી કુલ હથીયારો	૧૭૩૬	૧૩૧૫	૧૪૬૦૬	૧૬૭૨૬
હાથીદાંત	૧૫૦	૩૧૪	૧૮૦૦	૪૧૦૫
ઝવેરાત	૬૩	૧૧૧	૪૨૩	૮૫૭

ધી બોમ્બે ટાઈમ્સ બાટ ૨૧ બેક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ મુંબઇ.

ચીજનું નામ.	ડીસેમ્બર.		એપ્રીલથી ડીસેમ્બર.	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
ઝવાએલાં ચામડાં...	૨૪૪	૩૫૧	૨૭૪૧	૩૫૨૭
।રૂ	૨૫૦૦	૨૧૭૧	૨૩૬૬૪	૨૪૧૪૪
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૩૫૫૪	૫૬૧૭	૩૦૪૮૫	૬૭૬૪૦
વાસળી	૭૬૭	૨૧૪૬	૧૩૫૬૦	૧૩૦૨૨
પીત્તળ કાંસુ વગેરે	૭૨૬	૨૧૦૭	૬૪૪૪	૧૧૪૧૨
ાંબું	૩૧૮	૮૬૪	૩૬૩૬	૬૭૫૦
જર્મન સીલ્વર	૩૪૪	૭૦૮	૧૮૮૫	૨૬૪૦
લોઢું	૩૮૩	૩૬૪	૨૩૧૩	૩૩૭૭
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૧	૪૮૦	૩૨૬	૩૪૫૬
ઘ્રીલ	૮૦૩૨	૮૦૮૧	૬૦૬૩૭	૬૪૫૧૭
સીસું	૧૭૫૨	૨૧૬૬	૨૨૪૪૨	૧૬૨૨૬
મોટર ગાડીઓ અને સાધનો ...	૫૧૮	૩૩૦૭	૨૩૧૪	૨૬૦૭૭
ફ્રેશસીન તેલ	...	૪૬૬૨	૧૦૪૬૭	૪૨૫૨૪
અળસીનું તેલ	...	૪૦	૩	૪૩૬
સર્વ જાતનાં તેલો ભળી કુલ ...	૭૭૦	૭૫૬૦	૨૫૪૭૦	૭૫૦૩૨
રંગ રોગાન વિગેરે...	૬૬૩	૧૦૫૬	૮૫૬૬	૬૬૬૨
ક્રાગળો	૨૫૭૭	૧૪૮૦	૧૬૩૫૬	૧૫૬૬૨
રબ્બે ગાડાંઓ તથા બીજો સામાન	૧૦૩૧	૩૬૪૪	૬૮૮૮	૩૬૧૮૩
રબર	૬૬૫	૧૩૨૦	૮૨૩૬	૧૧૪૫૦
મીકું	૫૬૬	૨૬૦૬	૧૬૫૭૬	૧૬૩૭૭
સાબુ	૬૩૩	૭૭૩	૭૫૭૧	૮૫૬૫
સોપારી	૧૬૬૬	૧૨૬૨	૨૧૫૨	૧૨૧૮૩
તેલનો કુલ	૨૧૫૩	૧૬૩૫	૧૬૦૬૪	૧૭૬૮૫
સ્ટેશનની	૪૭૮	૫૮૨	૪૮૮૭	૫૬૫૬
ખાંડ	૨૨૮૨૮	૨૩૩૬૬	૧૦૬૧૬૦	૧૪૪૬૨૬
રૂ	૨૨૪	૫૩૫	૧૦૮૬૬	૫૩૪૬
ટવીસ્ટ અને યાન	૭૮૮૮	૪૦૦૪	૭૦૦૮૪	૨૫૬૦૩
સુતરાઉ હોઝીયરી	૬૪૬	૧૩૪૨	૬૪૧૩	૧૦૬૦૪
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૧૮૬૪૦	૧૬૮૪૩	૧૭૧૭૬૦	૧૪૬૮૫૨
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ...	૬૧૮૨	૧૮૧૮૪	૧૦૪૮૮૦	૬૭૨૭૭
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૫૮૭૬	૧૨૪૭૩	૬૭૭૫૫૦	૬૫૮૬૬
શીવવાના દોરા	૩૩૮	૫૩૪	૪૭૫૬	૩૨૭૧
સુતર એકંદર	૪૧૭૪૭	૫૮૫૧	૪૭૬૬૬૪	૩૬૪૪૮૮
રેશમ કાચું	૬૭૧	૧૬૨	૮૬૨૬	૧૪૫૬૩
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૧૬૧૬	૩૫૬૪	૨૨૬૫૪	૩૬૨૧૫
કાચું ઉન	૩૧૫	૭૬	૧૧૪૫	૬૩૮
હોઝીયરી	૧૩૭	૪૦	૮૭૧	૩૭૬
ઉનના પીસ ગુડઝ	૧૨૬૮	૧૩૩૨	૧૩૩૭૦	૭૪૦૫
ઉન અને ઉનના કપડા કુલ ...	૧૬૬૦	૧૬૩૮	૧૦૭૩૩	૧૦૨૩૦

ચીજનું નામ.	ડીસેમ્બર મહીનામાં		એપ્રીલથી ડીસેમ્બર સુધીમાં	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
તંબાકુ	૧૭૯૬	૧૫૯૨	૧૪૫૪૪	૧૩૧૪
દમઠડાં	૨૮૫	૩૬૧	૨૪૮૨	૪૦૦૧
છત્રીઓ	૫૬	૩૮	૬૧૯	૪૬૪
છત્રીઓનો સામાન	૬૫	૮૮	૮૦૦	૭૩૫
લાકડાં...	૪૯૩	૬૮૭	૬૫૧૫	૧૧૬૩૯
કુલ આયાત	૧૩૨૦૭૦	૧૭૩૦૬૪	૧૨૨૯૯૧૫	૧૩૯૩૦૧૪

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૨૧૦	૨૬૭	૧૫૯૫	૨૬૨૬
મીષ્ણત્તી	૧૨૧	૧૮૬	૧૮૦૭	૨૭૪૨
સૅાલ્ટ પીટર	...	...	...	...
કેાલસા	૧૩૫	૭૪૦	૬૦૭	૫૦૮૨
કૅાપ્રી	૧૫૩	૧૬૧	૬૦૬૬	૧૪૨૧૭
કાથેા, (સીંદરી)	૨૦૭	૧૬૭૫	૧૮૬૭	૭૭૮૧
કેારડાં	૪૬	૧૩૭	૬૭૬	૬૬૧
કવાએા	૨૮૦	૩૧૭	૨૬૬૮	૩૪૧૨
ગળી	૫૩૧	૧૪૭૮	૧૦૬૧૫	૭૮૬૨
હરડાં બેડાં	૧૦૭	૧૨૨૧	૪૦૭૬	૭૮૮૩
લુગડાં, ચામડાં વિગેરે રંગવાની ચીજો કુલ	૬૫૬	૩૦૦૨	૧૭૦૮૧	૧૭૭૩૬
બ્રસ કરવા માટે રેસા	૧૪૧	૩૬૫	૭૮૧	૩૬૧૬
ફળ ને શાક	૫૦૨	૫૭૩	૩૮૦૬	૪૩૮૫
ડાંગર	૨૭૭	૧૭૦	૬૮૫	૧૪૭૬
ઘઉંની	૫૩૮	૨૧૬	૬૬૬૦	૧૫૩૧
ઘઉંના લેાટ	૧૫૬૬	૧૧૮૭	૭૨૬૮૩	૧૧૬૨૮
બેાખા ઘઉં અને બીજી જાતનેા દાણેા કુલ	૧૮૨૬૬	૧૨૬૦૭	૩૫૨૩૦૦	૮૬૨૧૨
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૧૯૬૩૮	૨૨૫૩૩	૫૨૩૭૧	૧૮૬૬૪૪
લાખ	૧૪૪૬	૭૪૪૨	૨૩૮૭૧	૪૮૮૫૧
કેળવાયલાં ચામડાં	૮૪૩૭	૫૬૧૨	૫૦૫૨૭	૧૦૪૧૬૦
દારૂ	...	...	...	૭
ખાતર	૮૫૨	૧૦૩૮	૩૬૫૩	૮૨૭૫
મેંગેનીઝ ઓર	૩૮૭	૮૨૫	૫૧૩૫	૪૫૮૬
ધાતુ કુલ	૨૦૪૬	૨૪૦૦	૨૨૬૮૬	૧૮૫૫
અભરખ	૨૬૭	૫૬૮	૭૦૮૬	૬૭૩૬
દીવેલ તેલ	૭૬	૫૪	૩૭૮૬	૭૦૨
કેરાપરેલ તેલ	૧૧૪	૨૨૪૭	૧૧૬૭૦	૧૩૬૫૦

ચીજનું નામ.	ડીસેમ્બર મહીનામા		એપ્રીલથી ડીસેમ્બર	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ (૧૦૦૦)	
અળસીનું તેલ	૬૦	૪૨	૫૪૬૬	૧૬૦૫
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ...	૬૦૪	૪૨૬૯	૨૮૦૬૦	૨૭૧૨૯
એાળ	૫૩૯	૧૩૮૦	૫૪૧૮	૧૩૬૪૩
અફ્રીણ	૪૦૭૨	૭૮૬	૨૨૩૦૯	૧૪૭૭૭
રબ્બર	૧૨૪૮	૩૮૦૪	૧૨૦૬૫	૧૨૨૫૭
દીવેલી	૨૪૬૭	૭૨	૨૧૮૩૯	૧૬૩૬
ટોપરા	૧૪	૧૭	૬૮	૪૬૩૬
કપાસીયા	૧૪	૨૨૧૨	૧૩૪	૩૦૦૨૦
લોંયસીંગ	૩	૧૩૭૬	૨૬૬૧	૨૨૦૬૩
અળસી	૧૦૧૬૭	૧૮૫૭	૪૦૫૬૧	૬૮૬૪૬
ખસખસ	૧	૧૬૦	૬૮૬	૩૬૨૮
સરસવ	૬૨૭	૨૦૨૭	૧૨૬૦૩	૩૬૨૦૬
તલ	૨૮	૧૩૫૭	૪૫૦	૮૨૫૬
તેળનો	૬૬૪	૬૬૬	૭૬૧૬	૧૨૭૭૬
ખાડ	૨૭૮	૨૩૬	૪૦૮૨	૨૮૧૮
આ	૭૦૬૪	૨૬૧૭૩	૧૩૮૪૧૨	૧૬૦૮૫૧
કાચું રૂ	૧૩૮ ૬૭	૪૬૫૧૧	૧૬૧૬૬૬	૩૪૦૩૪૪
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૬૧૭૬	૨૧૨૦૦	૪૪૨૪૪	૧૩૬૩૫૮
રૂમાલ અને શાલો	૬૬	૧૮૫	૨૪૦	૭૪૪૪
પીસ ગુડ્સ	૪૨૦૨	૨૭૫૬	૪૩૭૪૬	૬૭૨૨૭
શણ	૪૪૮૭	૬૨૩૭	૬૬૨૫	૧૫૫૨૬
જ્યુટ કાચું	૧૦૬૪૪	૧૮૨૪૬	૮૩૮૩૬	૧૬૫૭૨૭૦
સ્ટીટ અને યાન	૧૭૬	૧૭	૧૬૧૦	૫૪૭
રેશમ (કાચું)	૧૮૩	૩૬૬	૪૪૦૨	૩૪૬૫
રેશમ કુલ	૨૪૬	૪૪૩	૫૧૫૮	૩૬૨૦
ઉન કાચું	૮૩૫૬	૨૮૦૬	૪૩૬૩૨	૨૬૫૩૨
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાલીચા વગેરે ..	૧૫૪	૫૦૮	૧૮૬૦	૪૬૩૬
તંબાકુ બીડી વિગેરે . ..	૪૦૧	૬૫૭	૫૭૬૧	૬૬૭૨
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૪૬૨	૨૫૪૫	૩૬૬૭	૧૦૦૦૭
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલ નિકાશ	૧૫૬૦૩૮	૨૫૭૦૫૨	૧૭૫૨૨૧૨	૨૨૩૪૪૫૫
હિંદુસ્તાનમાથી થયેલી સરકારી માલની નિકાશ.	૬૩૩	૩૭૪૧	૬૧૮૨	૨૧૨૦૮

વેપારી ખબરો.

ઘઉંના પાક વીશેનો બહુલો વર્તારો નામદાર હીંદી સરકારનાં આંકડા ખાતાએ તા. ૩૧-૧-૧૯૨૦ ને દીને બહાર પડયો છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ૧૯૧૯-૨૦ ના વરસ માટેના પાકનો વીસ્તાર કુલ હીંદમાં ૨૭૪૨૯૦૦૦ એકર જેટલો છે જે ગયા વરસ કરતાં ૧૭ ટકા વધારે છે. મુંબઇ ઇલાકામાં એનો વીસ્તાર ૧૬૧૦૦૦૦ હજાર એકર જેટલો હતો. વડોદરા રાજ્યમાં ગયે વરસે ૧૩૬૬૦૦૦ એકર જેટલા વીસ્તારમાં ઘઉંનો પાક કરવામાં આવ્યો હતો તેને બદલે આ વરસે ૭૯૦૦૦ હજાર એકર જેટલા વીસ્તાર માં ઘઉંનો પાક કરવામા આવ્યો છે. સામાન્ય રીતે હીંદમાં પાકની સ્થીતી સારી છે. દુનીયાના બુદ્દાજુદા દેશોમાં ઘઉંના પાકનો વીસ્તાર તથા તેની ઉતર વંશેનો અહસટો ગયા વરસ સાથે સરખામણીને નીચે દર્શાવ્યો છે:—

	વીસ્તાર—(હજાર એકર)		ઉતર(હજાર ટન)	
	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૭૧૪૯૬	૫૬૦૮૫	૨૪૫૫૧	૨૪૫૧૪
કેનેડા	૧૭૨૭૫	૧૭૩૪૬	૫૧૭૭	૫૦૫૪
ઇટલી	૧૦૫૬૭	૧૦૭૮૯	૪૫૩૨	૪૮૯૯
ફ્રાન્સ	૧૧૩૧૧	૧૦૮૪૫	૪૭૫૭	૬૦૩૪
સ્પેન	૧૦૨૬૭	૧૦૨૨૪	૩૬૪૭	૩૬૨૭
રૂમાનીયા	૨૬૬૩	૩૬૬૨	૧૩૫૭	૪૬૩
અલ્જીરીયા	૨૮૨૭	૪૧૮૫	૬૮૩	.....
ઇંગ્લંડ—સ્કોટલંડ	૨૨૬૯	૨૬૩૫	૬૭૮૫	૨૩૩૮

યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં પાકને જીવાંગી નુકસાન થયું છે એવી ખબર બીન સતાવાર સાધનો દ્વારા મળી છે. આરજેન્ટાઇનમાં ઘઉંના પાકની સ્થીતી બહુ સારી છે. આસ્ત્રેલીઆમાં ઘઉંનો પાક સંતોષકારક નથી. ત્યાં તેનો વીસ્તાર માત્ર ૨૬૬૬૦૦ એકર જેટલો છે. ઇટલીમાં મોસમ અનુકુલ ન હોવાથી ઘઉંની વાવણીમાં ઢીલ થઇ છે.

રંગની આયાત કરનારે પરવાનો—(license) મેળવવા માટે અરજી કરવાનું ફોમ નીચે પ્રમાણે છે.

કલેકટર ઓફ કસ્ટમ્સ લેગ,

મુ. મુંબઇ તા.....

સાહેબ,

આ સાથે મોકલેલા નમુના પ્રમાણેનો માલ નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે આયાત કરવાની રજા આપવામાં આવશે કે કેમ તે જણાવવા કૃપા કરશો.

માલનું વર્ણન.	રંગ.	કેટલા ટકા.	કેટલો.	ભાવ સી. આઇ. એફ. મુંબઇ.	કયા દેશથી લાવવો છે.

ધી ઓગ્રો ટાઇલ માર્ટ ૨૧ એક્ષ્ચેંજ બીલ્ડીંગ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઈ મ્યુનીસીપાલીટીએ નીચે જણાવેલી ચીજો માટેનાં ટેન્ડરો નીચે જણાવેલી તારીખ સુધીમાં મગ્યાં છેઃ—

શીર્ષકુલ નંબર	ચીજ	તારીખ
		૮—૩—૧૯૨૦
૪	બાંધવા બારકેટ	,,
૫	નેતરની બાસ્કેટ તથા નેતર	,,
૭	કચરો ભરવા માટે તથા સુખ શાન્તી બાતાંના કામ માટે જોઇતી ટોપલીઓ તથા કોથળા	,,
૯	બોલ્ટ અને નટ	,,
૧૦	બાકુ તથા "ગ્રીઝ ઉ ."	,,
૧૬	કોલસા તથા બાળ .નાં લાકડાં	,,
૧૭	કુંગરી કાપડ	,,
૧૯	પુટે એવી ચીજો, કાચની વસ્તુઓ તથા દીવાઓ	,,
૫૩	સાબુ, સોડા તથા નીમક	,,
૧૧	ઘાસ	૧૧—૩—૧૯૨૦
૧૪	ટોપીઓ તથા કોટ	,,
૨૦	કટલરી	,,
૨૭	ચામડાંનો સામાન	,,
૨૮	સાફ કરેલાં ચામડાં (સ્વદેશી તેમજ યુરોપનાં)	,,
૨૯	કાથી—" લાઇન કોર્ડ "	,,
૩૬	"નોઝ સ્ટ્રીંગ્સ "—નાથ	,,
૩૮	દીવેલ તથા મીઠું તેલ	,,
૩૯	કોપરેલ	,,
૪૯	"રોપ કોર્ડર " કાથીનાં દોરડાં તથા રબરના કાથા	,,
૬	બેલ્ટીંગ	૧૮—૩—૧૯૨૦.
૧૩	કેન્વાસ	,,
૨૪	ગ્લોબ ગ્લાસ પાઇપ	,,
૪૪ એ	—પોલીન કેન્વાસ	,,
૫૦	રોપ કોર્ડન	,,
૫૧	રોપ એનીલા	,,

મેટલીક શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો બોરડોશોલે છે.

૫૪	લાકડાનાં "ગ્રેફૂટ" બારોટીયાં	,,
૬૨	વેસ્ટ કોટન	,,
૬૪	સુતર	,,
૩	બોલ્સ તથા બોલ વાલ્વ	,,
૧૨	બાલ્ટીઓ	,,
૨૪	સ્લોણ એંડ લેંટર્ન બી. એમ. સી.	,,
૩૦	પીતળનાં તથા લોખંડનાં તાળાં	૨૫—૩—૧૯૨૦.
૩૪	Nails Pins, Shoes Washers ખીલા, ટાંચણીઓ, બેડા તથા વોશર	,,
૩૫	Nails and Sorew Iron લોખંડના સ્ક્રુ તથા ખીલા	,,
૪૪	પેઈંગ	,,
૪૭	પીચ અને ટાર	,,
૫૨	રબરનો સામાન	,,
૫૬	સ્ટીલ કાસ્ટ	,,
૫૮	ટેરટસ સ્પોઠ	,,

મુંબઇના મ્યુનીસીપલ સ્ટોર કીપરની આફીસમાં જઇને માગશે તેને ટેન્ડરના તથા ટ્રાકટના ફોર્મ મળી શકશે. ટેન્ડર માટેનાં ડીપોઝીટ ભરવાળા પત્રનાં કવરમા નહીં બીડતાં મ્યુનીસીપાલીટીના ચીફ એકાઉંટંટની આફીસમાં જુદા ભરવાં પડશે.

હીંદી ચલણ.

હીંદી ચલણની બાબતમાં સરકારને સલાહ આપવા માટે નેમાયલી કમીટીનો રીપોર્ટ ગઇ તા. ૨૭ ફેબ્રુઆરીને દીને નામદાર હીંદી સરકારે બહાર પાડયો હતો. તે પછી રીવર્સ કાઉન્સીલ નામે ઓળખાતી, હીંદી પ્રધાન ઉપરની, હુંડીઓ માટે બહુ ભાગણી નીકળવાથી મામલો બદલાયો છે. એવી હુંડીયો માટેનો ભાવ કાઉન્સીલ બીલો કરતાં એટલે કે હીંદી પ્રધાનની હુંડી ઉપરની હુંડીઓના ભાવ કરતાં ઓછોજ રાખવામાં આવતો હોવાથી કામ પડે ત્યારે એવી રીવર્સ અર્થાત લંડન ઉપરની હુંડી બે શીલીંગ કરતાં ઓછા રહેવાની ગણતરી સર્વને હતી અને કરન્સી કમીટીએ એ ગણતરી મુજબ વર્તવા માટે ભલામણ પણ કરી હતી કમીટીએ બે શીલીંગ કરતાં ઓછે એવા શબ્દો વાપર્યા ન હતા છતાં અત્યારે ભાવ બે શીલીંગ દસ પેન્સ સુધી લઇ જવામાં આવેલો છે, તે વેળા જો કમીટીનું કામ અપૂર્ણ હોત તો હાલનો ભાવ સ્વીકારત એમ એકદમ માની શકાય એવી વાત નથી. આટલું છતાં જે સંજોગોને લીધે એ ભાવ વધારવો પડયો છે, તે તપાસવાથી આપણે ચોકકસ અભિપ્રાય બાંધી શકીએ અને તેથી અત્યારે એ સંજોગોની તપાસ લેવી ઠીક થઇ પડશે. એ તપાસમા કેટલા, એ સંજોગો પણ મળી આવે કે જેની અસર અત્યાર અગાઉ ઘણી થઇ હોય. પણ આપણે માત્ર હવે પછી પણ જેની અસર ચાલુ રહેવાનો સંભવ હોય તેનોજ વીચાર કરીશું.

આમાં યાદ રાખવાની વાત એ છે કયાં સુધી દેશમાં એકજ ધાતુના સીકા સીવાય બીજી કોઇ ચીજનું ચલણ ન હોય ત્યા સુધી તે દેશમાં માલના ભાવ એ વસ્તુની કીંમતને અનુસરે છે; પણ જ્યા એક કરતાં વધારે ધાતુના સીક્કા ચલણમાં ચાલુ થયા કે એ વાત ફરતી, ચલણના Alternative bimetallim નીયમને આધીન ભાવો રહે છે. એટલે સાથે બે જાતના સીક્કા ચલણમાં હોય ત્યા પણ બેઉની અસર એક સરખી રહી શકતી નથી. સામાન્ય વસ્તુના ભાવ એ બેમાંથી એકને જ અનુસરે છે. હીંદમાં સરકારે ૧૮૯૩માં રૂપાના સીક્કા પાડવાનું બંધ કર્યું તે અગાઉ હીંદમાં રૂપાના તથા તાંબાના સીકા ચલણમાં હતા. પણ તાંબાના સીક્કાનો "લીગલ ટેન્ડર" તરીકે અમુક હદ કરતા વીશેશ છુટથી ફેલાવો ન હોવાથી સામાન્ય વસ્તુના ભાવ ઉપર તાંબાના ભાવની અસર નહીં જેવીજ રહેતી, જ્યારે રૂપાના રૂપયા છુટથી પાડવામા આવતા હોવાથી તથા હદ વગર ચલણમાં "લીગલ ટેન્ડર" તરીકે ફરતા રહેવાથી રૂપાના ભાવ ઉપર સામાન્ય ચીજોના ભાવનું ધોરણ આધાર રાખતું. રૂપાનાં સીક્કા પાડવાનું બંધ થયા પછી સામાન્ય ચીજોના ભાવનો આધાર ચાંદીના ભાવ ઉપર ન રહેતા રૂપયાની ઉપર આધાર રાખવા લાગ્યો. એ રૂપયા જાણે એક નવી જાતની ધાતુ હોય અને તેની પેદાશ તથા ખપના પ્રમાણમા જેમ એના ભાવ બંધાય તેમ રૂપયાનું

* મેટેલીક શીલીંગથી બાકીની નોંધનો ઓરડો શોધો છે.

કીંમત પણ એની ચેદાશ તથા ખપ ઉપર આધાર રાખવા લાગી. વફાવત માત્ર એટલોજ રહ્યો કે એની ચેદાશ ઉપર હીંદી સરકારનો અંકુશ હોવાથી એની અછત કરીને એની કીંમત વધારવાનું હીંદી સરકારથી બની શકયું, જ્યારે રૂપયાની છત અતીશય થઈ પડે તોપણ ચાંદી તરીકે એની કીંમત જે મળે તે કરતાં રૂપયો ઓછી કીંમતે વેચાય નહીં એવી ખાતરી રાખવાનું ઠારણ લોકોને મળ્યું. જેની કીંમતમાં વધારો થવા માટે અવકાશહદ વગરનો, અને ઘટાડો થવાનો અવકાશ થોડો એવા એ રૂપયા જેવી પોતાના કાબુમાં રહેતી ચીજની શોધ માટે હીંદી સરકાર ઘણાં વરસો સુધી મગરૂર હતી, કારણ કે હીંદી સરકાર તેમજ કોઇનો ધ્યાન એ વાત ઉપર ગઇ ન હતી કે આ રૂપયા જેમાંથી બનાવાય એવું રૂપું હીંદી સરકારના કાબુમાં ન હતું. દુનિયામાં જ્યારે ચાંદીની ચેદાશ ઘટી અને એનો ખપ વધ્યો ત્યારે આ વાત ઉપર સર્વનું લક્ષ ખેંચાયું પણ એ કારણોની અસર થોડા વખતમાં એવી થઈ કે ચાંદીના ભાવ ઉપરનો કાબુ પોતાના હાથમાંથી હીંદી સરકારે ખોયો એટલુંજ નહીં પણ રૂપયા પણ ગળાઇ જવાનો અને એ રીતે હીંદી સરકારના કાબુ બહાર જવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થીત થયો.

જ્યારે જ્યારે આવી રીતે કોઇ પણ દેશના ચલણમાં ફેરફાર થાય ત્યારે મુળ વસ્તુની જગા બીજી વસ્તુ લે એવો વારા ફરતી ચલણનો નીયમ છે. રૂપયાની કીંમતમાં હદ ઉપરાંતનો વધારો ન થાય એવી નામીનગીરી એ વારા ફરતી ચલણના નીયમથી મળી શકે એવા સંજોગો ૧૮૯૩થી ૧૯૧૪ સુધી હતા. એ મુદત દરમ્યાન ઘણાક દેશોમાં સામાન્ય ચીલોના ભાવનું ધોરણ સોનાની કીંમતને અનુસરતું અને વેપારની રૂપે તે દેશોમાં મોકલેલા માલની કીંમત તરીકે તે દેશોમાંથી સોનું મળી શકતું. એની અસર હીંદમાં પણ થાય અને એ રીતે હીંદમાં સામાન્ય ચીલોના ભાવ અમુક હદ ઉપરાંત રૂપયાને અનુસરતા અટકે એવી ગોઠવણ કરવાની જરૂર હતી. એવી ગોઠવણ હિંદી સરકારે વેપારી તરીકે જાહેરનામું બહાર પાડીને ૧૮૯૩ માં શરૂ કરી હતી અને ફાઉંડર કમીશને ૧૮૯૯ માં ઠરેલી ભલામણ પછી ઈંગ્લંડમાં પાડેલા સોનાના સોવરીનને હિંદમાં લીગલ ટેન્ડર તરીકે સ્થાપવાનો કાયદો બાંધ્યા પછી એ ગોઠવણ પાકી થયેલી ગણાઇ હતી. માત્ર થોડા વિદ્વાનો જ આગ્રહ કરતાં રહ્યા હતા કે જ્યાં સુધી હીંદમાં સોનાના સીકા પાડવાનું અને તેને ચલણ માં ફરતા રાખવાનું તથા સોનાની અને એના સીકાની આયાત અને નીકાશ છુટથી થવા દેવાનું બને નહીં ત્યાં સુધી બધી ઇમારત કાચા પાયા ઉપરજ બંધાયલી ગણી શકાય.

હીંદી ચલણમાં રહેલી આ ખોડ વિશે નામદાર સરકારનું ધ્યાન પહેલેથી ખેંચવામાં આવ્યું હતું. એમને સ્પષ્ટ રીતે કેટલાક અનુભવી વિદ્વાનોએ જણાવ્યું હતું કે દુનીયાના બધા દેશો સામાન્ય ચીલ્લેમ ભાવોના આધાર તરીકે અર્થાત રટેંડર્ડ તરીકે સોનાનો સ્વીકાર કરે તો તે માટે જેટલું સોનું જોઇએ તેટલું દુનીયામાં મળી શકશે નહિં. વળી એમ પણ

જાહેરાતમાં આવ્યું હતું કે સોનાના સીક્કા હિંદની પ્રજાને અનુકુળ થઇ પડશે નહિં અને તેથી સામાન્ય ચીજોના ભાવોનો આધાર રૂપિયા ઉપરજ રહેશે. રૂપિયાના સીક્કા લીગલ ટેન્ડર તરીકે કેટલી કીમત સુધી વાપરી શકાય તેની હદ બાંધ્યા વગર સોનાના સીક્કાને પણ હદ વગર લીગલ ટેન્ડર તરીકે સ્વીકાર્યા અને તે બે વચ્ચેનુ પ્રમાણ વખતો વખત બદલાતું રહે એવુ ન રાખવા નકી કર્યું. તેની સાથે હીંદ વારા ફરતી બદલાતા ચલણની અસર નીચે મુકાયું. આ આ વાત ઘણાના સમજવામાં સ્પષ્ટ રીતે ન આવી તેનું કારણ એટલુંજ હતું કે ચાંદીના ધોરણ (સ્ટેંડર્ડ Standrd) થી થોડે ઘણે અંશે પણ સ્વતંત્ર એવું રૂપિયાનુ એક ધોરણ હોઇ શકે એમ તેમણે સ્વીકાર્યું ન હતું; હવે તેમણે આ વાત સ્વીકારવી પડશે. આ સંબંધમા ઘણા એવી દલીલ કરશે કે હિંદમાં સોનાનું ધોરણ ચાલુ થઇ ચુકેલું છે પણ તેનો પ્રતીઉત્તર એ છે કે અત્યારની ઘડી સુધી હીંદમા રૂપિયાનું ધોરણ અમલ ભોગવે છે અને એના ઉપર સરકારનો કાબુ હતો ત્યા સુધીજ એની અસર સોનાના ધોરણના જેવીજ રહી; પણ એ એનું સામ્ય, અને રૂપિયાનું ધોરણ એવું કાયક હોઇ શકે એમ સમજવાની અશકતી એ બેને લીધેજ આ ભ્રાંતી ઉત્પન્ન થઇ છે હીંદી સરકાર પણ કેટલેક અંશે આ ભ્રાંતીમાં સંડોવાઇ હતી. એણે એક રૂપિયાની કીંમત ઇંગલંડમા જે બે નોટો લીગલ ટેન્ડર તરીકે વપરાય છે તેવી બે નોટોના દસ પાઉંડ બરોબર દોઢશો રૂપિયા એમ ઠરાવેલી ન હતી પણ બરા સોનાના સાડા સાત ગ્રેનની બરોબર એક રૂપિયો એમ કાયદાથી ઠરાવીને શુદ્ધ સોનાનું ધોરણજ વારા ફરતી બદલતા બે ધોરણો માહેલા એક તરીકે સ્વીકાર્યું હતું. પણ તે પછી જે નોટોમા સઘળી લેવડ દેવડ થતી તેને બદલે સોનું જ્યારે જોઇએ ત્યારે મળે એવી સ્થીતી ઇંગ્લંડમાં બંધ પડવાથી એ નોટો રૂપી નાણાની અને સોનાના સીક્કાની કીંમતમાં તફાવત પડયો ત્યારે હીંદી સરકાર ભાતીને લીધે ગભરાઇ. ઇંગ્લેંડમા પાડેલો સોવરીન નામથી ઓળખાતો સોનાનો સીક્કો અમેરીકામા ૪.૮૬૬ ડોલરની લગભગ કીંમતે હજી પણ આવકાર પામે. પણ ઇંગલંડની નોટ રૂપી પાઉંડ માટે ત્યાં માત્ર ૩.૪૦ ડોલર મળી શકે છે. ઠરન્સી કમીટીના રીપોર્ટમા પણ ધ્યાન ખેંચવામા આવ્યું છે કે નોટો કીંમતમાં સોનાના સીક્કાની સરખામણીમાં બાવીસ ટકા નીચી ગઇ છે અને નોટોની સરખામણીમા સોનાના સીક્કા કીમતમાં અઠાવીસ ટકા વધારે રહ્યા છે. જ્યા સુધી ઈંગ્લંડમા નોટોને બદલે સીક્કા આપવાનું ચાલુ ન થાય ત્યા સુધી ઇંગલંડમા આવો ભાવફેર પણ ચાલુ રહેશે. હિંદને પણ એ તફાવત ધ્યાનમા લીધા વગર છુટકો નથી અને હીંદના વેપારીઓનું કહેવું માત્ર એટલુંજ છે કે એક રૂપિયાની બરોબર સાડા સાત ગ્રેનનું ધોરણ ઘણાં વરસ અગાઉ સ્વીકારાયલું હજી પણ પ્રચલીત કાયદામાં માન્ય છે તે કાયમ રાખીને ઇંગલંડની નોટો સાથેના હુંડીયામણના ભાવમાં વધઘટ કરવામાં આવે અને તે રીતે કામ લેવાથી હીંદ પ્રધાનની હુંડીના ભાવમાં થતી વધઘટ વારંવાર કે એકદમ અતીશય ન થાય તે માટેની સભા

રીકે સુચવતા ઉપાયો લેવામાં આવે તો તેમાં હીંદી પ્રજા વાંધો ન લેતાં બનતી સહાનુભુતી બતાવશે. આ ઉપાયોમાં એક એ છે કે સોનાની આયાત હીંદમાં થાય તે ઉપરનો સરકારનો અંકુશ દુર કરવો. નામદાર સરકાર એ અંકુશ દુર કરવાની ના પાડતાં એની દલીલ કે એવી છુટ મુકતાંની સાથે દુન્યાનાં સોનાના બજારમાં અને તેને લીધે નાણાં તથા હુંડીના બજારમાં જબરી ઉથલપાથલ થઇ જવાનો સંભવ ઉપરથીત થાય તે થવા દેવો ન જોઇએ અને એવી છુટ આપ્યા પછી સોનું હીંદમાં આયાત કરનારાઓ, તેને વેચીને જે નફો કરી શકે તે નફો એવો વેપાર કરીને હીંદી સરકાર પોતે લે તેજ વધારે યોગ્ય થઇ પડે. ઇન્ડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બરની કમીટીને હીંદી સરકારની આવી રીત વેપારમાં દરમ્યાનગીરી ઘણી અયોગ્ય લાગે છે. એક રૂપયો સાડાસાત ગ્રેનની બરોબર અથવા બીજા શબ્દોમા કહીયે તો એક સોવરીન બરોબર પંદર રૂપીયા એ પ્રમાણ હાલ કાયદામાં છે તેને બદલવાની હીંદી સરકારને કશી જરૂર નથી. જે હીંદી પ્રજા પોતાની લેવડ દેવડનો આધાર એવા વીશ્વાસથી કરતી આવી છે કે આ પ્રમાણ સરકાર બદલશે નહીં તેનો વિશ્વાસઘાત કર્યા વગર એ પ્રમાણે બદલી શકાય નહીં. એ પ્રમાણ નદી કર્યા પછી વારા ફરતી ચલણના ધોરણના નીયમોની રૂચે એની અમર થવાનો વખત લડાઇ પછીજ હાલ પ્રાપ્ત થયો છે અને તે વેળાએ જો તેમાં ફેરફાર કરી હીંદમાં સોનું આવતું અટકાવવાના તથા હીંદને પરતંત્ર રાખવાનો હીંદી સરકાર અ ગ્રહ કરશે તો હીંદી પ્રજાનો દ્રોહ કરેલો ગણાશે, કારણ કે અત્યાર સુધી રૂપીયાની કીંમત ઇંગ્લંડની અંદર ચાલતી નોટોરૂપી ઠાગળ્યામા ગણતાં ગમે તેટલી રહી હોય પણ સોનામા ગણતાં એક આઉસના પોણી પાસઠ રૂપીયાની લગભગમાજ રહી છે તેને હવે બદલીને એક આઉસના તેતાળીસ રૂપીયા કરવાથી આખા હીંદથી સમસ્ત પ્રજા સમજી શકે એવી એ અસર થશે કે કરરૂપે લેવાતા રૂપીયાની સંખ્યા દેખીતી રીતે અગાઉ જેટલીજ રહેવા છતા કરનો બોજો દોઢો થયો ગણાશે. અત્યાર સુધી જેટલું સોનું આપણે પંદર રૂપીયા તરીકે ગણતા હતા તેટલું સોનું હવે દસ રૂપીયાના નામથી ઓળખો અને કર ભરતી વેળા એ પ્રમાણે આપો એમ કહેવાની આ માત્ર રીત છે જ્યારે એ ફેરફાર થાય ત્યારે સરકારને કોઇકે પુછવું જોઇએ કે પંદર રૂપીયાના પાઉંડ લેખે ગણતા જેટલા પાઉંડ ટેકસ તરીકે આપવાના થાય એટલાજ પાઉંડને દરેકના દસ રૂપીયા તરીકે વટાવતા જેટલા રૂપીયા આવે તેટલા રૂપીયા હવેથી ટેકસ તરીકે આપવાને પ્રજા તૈયાર થાય છે. એ ગોઠવણ હીંદી સરકાર સ્વીકારશે કે ? અમારી ખાતરી છે કે હીંદી સરકાર આ દલીલનો એવોજ જવાબ આપશે કે જેને માટે સોનું ખોવું પડે એવી ચીજોના ભાવ કરંસી કમીટીએ જણાવ્યા પ્રમાણે ઇંગ્લંડમાં ૧૯૧૦ ના વરસ સાથે સરખાવતાં ૧૯૧૮માં અઢીગણા થઇ ગયા હતા અને રૂપીયામા જેની કીંમત આપવાની એવા હીંદમાં ચાલતા ભાવ પણ ૧૯૧૦ના વરસ સાથે સરખાવતા ૧૯૧૮ના વરસમાં પોણા બે ગણા થયા હતા. અને પાછળથી બેઉ સ્થળે ભાવો ઘટયા છે. તોપણ હાલ ઇંગ્લંડમાં બમણા અને હીંદમાં દોઢા છે એમ ગણાય છે. તેથી કરની આવક રૂપયામાં ગણતા ઘટે તે

પોસાય એમ નથી. હીંદી પ્રજાનું કહેવું એ છે કે ઇંગ્લંડમાં જે ભાવો વધ્યા છે તે સોનાની સરખામણીમાં નહીં પણ ત્યાંની નોટોનાં ચલણમાં ગણાતા હોવાથી એટલા વધારે લાગે છે અને અત્યારે હીંદમાં જે બીજી ચીજોની થયલી કીંમતમાં સોનાની સાથે સરખાવતાં વધઘટ એવી નથી કે જેને લીધે ઠરમાં આવા આડકતરા ઉપાયોથી વધારો કરવો પડે. જે માલની ખરીદી માટે આપવાની રકમ પછી તે ગમે તે નાણાંમાં હો પણ ખરેખરી આપવાની રકમ (માત્ર ગણવાની નહિ) જો વધી હોય તો સીધી રીતે તે દર્શાવીને ખર્ચ ઘટાડવાના અથવા ઠર વધારવાના ઉપાયો લેવા જોઇએ પણ આમ રૂપીયા અને સોના વચ્ચે બાંધેલું પ્રમાણ બદલીને આડકતરો કર હીંદની પ્રજા ઉપર વધારવો એ કોઇ પણ રીતે યોગ્ય નથી. વળી એવા ફેરફારની અસર માત્ર થોડો વખતજ લાગશે એમ કરન્સી કમીટી જણાવે છે પણ એ વીશે હીંદી પ્રજાની ખાતરી હજી થઇ નથી અને હવે પછી થવાનો સંભવ પણ નથી. કારણ કે અર્થશાસ્ત્રનો એ વીભાગ સૈકાથી વાદગ્રસ્ત ગણાતો આવ્યો છે અને એમાં એક નીશ્ચય ઉપર આવવાને બને તે અર્થે સર્વમાન્ય થાય એવાં સાધન નથી. એવો કોઇપણ ફેરફાર હીંદી સરકાર કરશે તો તેની અસર હીંદના ઉદ્યોગને હાની કરનારી થયા વગર નહીં રહે એટલુંજ નહીં પણ એની અસર ઘણાં વરસો સુધી થશે એમ અમને તો ખાતરી છે.

નામદાર સરકારે એવા સંજોગોમાં હીંદી પ્રધાનની હુંડીનો ભાવ વધતો અટકાવવા કાજે શા ઉપાય લેવા એનો જવાબ એજ છે કે દેશ પરદેશ વચેની લેણદેણની પતાવટના કાર્ય ઉપરથી પોતાનો હાથ ઉઠાવીને વેપારને તેમજ સોના ચાંદીની આયાત નીકાશને નીરંકુશ ચાલવા દેવી. રીવર્સ કાઉન્સીલ અર્થાત લંડન ઉપરની હુંડી ન આપવાથી એવું પરીણામ આવવાનો સરકારને ભય રહેતો હોય કે હીંદમાં જે સોનું મહા મહેનતે લાવવામાં આવ્યું છે તે પાછું ઘસડાઇ જશે. તો તે માટે બીજા કોઇ યોગ્ય ઉપાયો લેવા. જેવા કે બ્યાજનો દર વધારી હીંદમાંથી નાણાં પ્રદેશ લઇ જવાની વૃત્તી અટકાવવી. હીંદનાં પ્રત્યેક શહેરમાં ચલણી નોટો છુટથી ફરતી કરવાની જરૂર છે તે માટે જ્યારે માગીયે ત્યારે નાણાં આપવાની જોગવાઇ હજી સંતોષકારક નથી થઇ. જો બ્યાજનો દર વધારવાથી નામદાર સરકારના હાથમાં રેલમછેલ થાય તો આ કાર્ય માટેની અનામતમાં વધારો કરવાથી દેશનો સારી સેવા એ રીતે બજાવી શકાશે. એક તો લોકોને નોટોનો ઉપયોગ છુટથી કરવાની ટેવને ઉત્તેજન આપવાથી દેશમાં ધીરધારને સારૂં ઉત્તેજન મળશે અને હીંદના ઉદ્યોગોને ખીલવવા માટેની યોગ્ય પરદેશ જતી અટકાવવી શકાશે. ઇંગ્લંડની સરકાર પોતાના દેશમાંથી નાણું પરદેશ ઘસડાઇ જતું અટકાવવા માટે એજ ઉપાય આધાર રાખવા જેવો ગણે છે અને તે એજ કે બ્યાજનો દર વધારવો. એમને પગલે એટલું અનુસરીશું તો તેમાં બ્યાજની રકમ ઠરતાં વધારે ખોટનો જોખમ નથી.

મુંબઇની ઇંડીયન મરચંટ ચેમ્બર એંડ બુરોની કમીટીએ હીંદી સરકાર ઉપર વારનો ચંદ્રેયો મોકલી જણાવ્યું છે કે ઉંચા અને વધઘટ થતા દરોએ સરકાર હીંદી પ્રધાન ઉપરની હુંડીયો વેચે છે અને તેમ કરી બનાવટી અને આપખુદ હુંડીયામણના દરોને ટેકો રાખે છે. નીઠાશ વેપારને મારી નાખે છે, અને હીંદમાંથી બ્રીટીશ થાપણ ખેંચી લેવાનું અને હીંદી થાપણની નીકાશને ચીકું ઉતેજન આપીને નાણાં બજારમાં જે ગંભીર તંગી ઉત્પન્ન કરે છે તે પગલું અમો ભારે ગભરાટ સાથે નીહાળીએ છીએ. આવું પગલું ભરવાની તેમ ખુલી જણાતી નથી અને એવું પગલું ભરવા માટેનો ખુલાસો કરે એવી હીંદી સરકારની રા જનીતી શું છે તે તુરત જાહેર કરવામાં આવે તો વેપારી આલમ આવકારદાયક લેખશે. આ હુંડીઓના વેચાણ અમો સખત રીતે વખોડી કહાડીએ છીએ અને આગ્રહ કરીયે કરીયે છીએ કે એવાં વેચાણો કરવાનુ તરત છોડી દેવું, કારણ કે હાલના બનાવટી સંજોગો હેઠળ અમારા અભીપ્રાય મુજબ એ વેચાણો વાજબી કહાવી શકાય એવાં નથી અને બજારમાંથી નાણાં ખેંચી લેવામાં આવવાને સબબે વેપાર ઉદ્યોગ ઉપર જે ભારે નુકશાન થયું છે તથા થવાની વધી છે તે ઝેતાં અમો આગ્રહ કરયે છીએ કે એવી રીતે ખેંચી લેવામા આવેલા ફંડોને ઇલાકેદાર બે કે મારફતે છુટા કરી જેમ જરૂર જણાય તેમ તુરત રાહત આપવી. સરકારે આ બે કે મારફતે ત્રેજરી બીલો છૂટથી વટાવવાની અને નહિ કે માફી તે ઉપર નાણાં ધીરવાની ગોઠવણ કરવી. ત્રેજરી બીલોની લોકપ્રિયતા અને પ્રતીષ્ઠા ઉપર હાલમાં અસર થવા પામી છે. વળી વેપારી બીલો ઉપર વાજબી દરે છુટથી નાણાં ધીરવાની પણ સરકારે હઠ લેવી જોઇએ છે. અમો વધુ આગ્રહ કરયે છીએ કે ચલણની કમીટી સનમુખ પડેલી મુશ્કેલીઓનો રીપોર્ટ પ્રગટ કરવો.

અમે આશા રાખીએ છીયે કે સરકાર તે માન્ય રાખશે. હીંદી પ્રધાનની હુંડીનો ભાવ વધારવાની જરૂર માની લેવામાં કરંસી કમીટીએ વાપરેલી દલીલો અમને સંતોષકારક લાગતી નથી. સોનાના અડધા સોવરીન તથા નીકલના અરધા રૂપયા અને પરચુરણ, તથા એક રૂપયાની તેમજ અદી રૂપયાની નોટોની મદદથી સાડા સાત ક્રોન બરોબર રૂપયો એક એ પ્રમાણ નવા રૂપયા પાડયા વગર ટકાવી શકાશે એમ અમારો ખાતરી છે.

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

વેપારી કેળવણી.

હીંદી પ્રજાને વેપારી લાઇનની કેળવણી આપનારી યોગ્ય સંસ્થાઓ હીંદમાં એટલી થોડી છે કે તેમાં સુધારો વધારો કરવાની અગત્ય તરફ હીંદી પ્રજા કદી બેદરકાર રહી શકે નહીં. કેળવણી લઇને બહાર પડયા પછી હીંદી યુવાનો જઇ શકે એવા માર્ગ બહુ થોડા છે. ઇંગ્લંડમાં કેળવણી લીધા પછી અને કેટલીક વાર તો તે અગાઉ પણ યુવાન પુરૂષો લશ્કરમાં કે નૌકા ખાતામાં દાખલ થઇ શકે છે, જ્યારે કેળવણી લીધા પછીજ દાખલ થવાનું વધારે સુગમ પડે એવી પણ કેટલીક દીશા સરકારી નોકરીની બહાર તેમને માટે ખુલી રહે છે જેવી કે (૧) વર્તમાનપત્રકાર થવાની; (૨) વેપારી; (૩) ધર્મગુરૂ થવાની. હીંદી યુવાનોને લશ્કરમાં કે નૌકા ખાતામાં સારી જગા મળવાના સંભવ અગાઉની સરખામણીમા હાલમા વધેલા ગણીએ તોપણ એ માર્ગમાં દાખલ થવાની સગવડ જોઇએ તેવી નથી, તેમજ વર્તમાન પત્રકાર થવા માટેની કે ધર્મગુરૂ થવાની કેળવણી મેળવી એ માર્ગમાં જળકી નીકળવાની સગવડ પણ હીંદી યુવાનો માટે થોડીજ છે. વેપાર માટે ભાગે હજી હીંદીઓના હાથમાં છે તેમાં ફાવી શકે એવી કેળવણી હોંશી યુવાનો લઇ શકે તેમ છે અને તેથી તે બાબત દેશ હીતેષીઓ સંભાળ ભર્યું ધ્યાન આપતા આવ્યા છે. મુંબઇમાં સર જગમોહનદાસ તથા ઇડીયન મર્ચંટસ ચેમ્બર તથા અન્ય મંડળોની સહાયતાથી અસ્તીત્વમાં આવેલી સીડનહામ કોલેજ ઓફ કોમર્સમાં હીંદના જુદા જુદા ભાગોમાંથી વીદ્યાર્થીઓ શીખવા આવે છે છતાં ઇંગ્લંડમાં લંડન સ્કુલ ઓફ ઇકોનોમીકસ એંડ પોલીટીકસમાં જેવી કેળવણી અપાય છે તેવી ઉંચા પ્રકારની કે વેપારી થવામાં વધારે ઉપયોગી થઇ પડે એવી કેળવણી મુંબઇમાં અપાતી હોય એવું લાગ્યું નથી. મુંબઇની આ કોલેજ ભાડે રાખેલી જગામા છે. એ બાબતમાં ધારાસભાના સભાસદો તરફથી તેમજ વર્તમાન પત્રોમાં આગ્રહ કરવામાં આવતો રહ્યો છે. પણ વેપારી આલમ તરફથી એને સારો ટેકો મળતો નથી અને લડાઇ દરમ્યાન સરકાર વધારે ખરચી શકે તેમ નથી એવાં બહાનાં કાઢી અત્યાર સુધી એ બાબતમાં સરકાર આગળ વધતાં અટકી છે. હવે એ કોલેજમાથી બહાર પડેલા વીદ્યાર્થીઓને વેપારી આલમે સારે પગારે રોકી લઇને ખરેખરો ટેકો આપ્યો છે અને લડાઇ મટી છે એટલે સરકારે પોતાની ફરજ બજાવવી ઘટે છે. નવાં બજેટ વીશે ચર્ચા ચાલે તે વેળા આ બાબતમાં ધ્યાન આપવાને ધારાસભાના સભાસદોને આપણે હજીપણ આગ્રહ કરીશું.

નોંધ.

દરિયાના કીનારા ઉપર જે રેાપાઓ ઉગે છે તેને ઘણીવાર નકામા ગણવામાં આવે છ પણ તે રેાપાઓને ઉદ્યોગ માટે કામે લગાડી શકાતા હેાવાથી તેની પણ કીંમત ઉપજાવી શકાય એમ છે. એ રેાપાઓમાંથી ઉપયેાગી તત્વ ખેંચવા માટે પ્રથમ તે રેાપાઓને બાળવામાં આવે છે. આજથી બસેા વરસ અગાઉ એ પ્રમાણે સ્કૉટલેંડમા કરવામાં આવતું હતું, પણ પાછળથી સ્પેન દેશમાંથી બેરીલા નામની ચીજની આયાત થવા લાગી અને તેમાં પેાટાશનેા ભાગ વધારે હેાવાથી તથા નીમક ઉપરની જકાત કાઢી નાખવામાં આવી તેથી એ રેાપાઓનેા ઉપયેાગ થતેા બંધ પડયેા. પાછળથી જરમનીથી પેાટાશ અને ચીલી દેશથી નાઈટરની આયાત થવા લાગી એટલે એ રેાપાઓનેા ઉપયેાગ માત્ર સ્થાનીક રહેા, પણ હવે એ રેાપાઓને કામમાં લેવાનું ફરીથી ચાલુ થવાનેા સંભવ લાગે છે. એને ત્રણ રીતે ઉપયેાગમાં લઈ શકાય છે. એક રીત એ છે કે એને બાળીને એની રાખને ખાતર તરીકે વાપરવી. બીજી રીત એ છે કે એને કાર્બોનાઈઝ કરી એમાંથી એસીટેાન, ટાર, પેરેફીન, તથા ઍાક્ઝેાલ મેળવવાં ત્રીજી રીત એ છે કે એમાંથી એલ્જીનીક એસીડ નામનેા પદાર્થ બનાવવેા. આ છેલ્લી રીત માટે એ રેાપાઓને પાણીમાં રાખી મૂકવા પડે છે. ત્યા તે કેાહી ગયા પછી તેનાં તત્વ પાણીમાં ભળી જાય છે અને વરાળ કરીને ગાળવા માટે તૈયાર થાય છે ત્યારે સેાડીયમ કાર્બોનેટ સાથે તેને ઉકાળવામા આવે છે જેથી એલ્જીનીક એસીડ ચૂસાઇ જાય છે અને સેાડીયમ અલ્જીનેટ બને છે. પછી તેમાથી એલ્જીનીક એસીડ છુટું પાડવામાં આવે છે અને તેને હાડકાંની રાખ સાથે ભેળવવાથી એક ખાસ પ્રકારનું સીમીટ બને છે. સ્ટીમરેાના બેાઈલરની સ્ટીમ પાઈપની ઉપર લગાડવાને તથા એવાજ સંચા કામની અંદર સાંધા પુરવા માટે એ વપરાય છે. એની એક બાજુ ગરમી હેાય તેા બીજી બાજુ જતી નથી. એની સાથે બીજી ચીજોની ભેળવણી કરવાથી એવું મીશ્રણ બને છે કે જેમાંથી પાણી જઇ શકે નહી, વળી એને સુઠવવાથી સખત પદાર્થ થાય છે તેમાથી બટન બનાવી શકાય છે. એમાંથી કૃત્રીમ હાથીદાંત પણ ઉત્તમ પ્રકારના બની શકે છે. આ બધાં કારણેાને લીધે ઇંગ્લંડ તથા સ્કૉટલંડના સમુદ્ર કીનારા ઉપર ઉગતા રેાપાઓમાથી એલ્જીનીક એસીડ બનાવવાનું કામ મેાટા પાયા ઉપર હાથ ધરવામાં આવે એવેા હાલ સંભવ છે હીંદના દરીયા કીનારે પણ નકામા ગણાતા રેાપાએ ઉગતા હેાય તેમાં એવાંજ અથવા બીજા કેાઇ પ્રકારનાં પંચ ઉદ્યોગમા ઉપયેાગી થઇ પડે એવાં તત્વેા છે કે કેમ તે તપાસવું ઠીક થઇ પડશે.

મુંબઇ પેાર્ટ ટ્રસ્ટનાં વેર હાઉસમાં ગયા ડીસેમ્બર માસ દરમ્યાન પડેલા માલને લગતા આંકડા ઍન્ગ. આફ્રીકામાંથી અમને ગાંઠ તા. ૪-૨-૨૦ ને દીને મળ્યા છે જે ઉપરથી માલમ પડે છે કે સુતરાઉ રેશમી તેમજ ઉનના કાપડ તથા સુતરનાં પેકેજોનેા ઉઠાવ વધારે હેાવાથી વેરહાઉસમાંથી એ માલનેા જથ્થેા ઘટતેા જાય છે અને ગયા વરસે તા ૩૧-૧૨-૧૯૧૮ ને દીને ૬૭૩૮૦ પેકેજો શીલીકમાં હતાં તેની સરખામણીમા તા. ૩૧-૧૨-૧૯૧૯ ને દીને માત્ર ૩૦૭૫ પેકેજો હતા ત્રાંબા પીત્તળનાં પતરાં વગેરે માલનેા ઉઠાવ મંદેા હેાવાથી ગયા ડીસેમ્બર માસ દરમ્યાન તેનેા જથ્થેા ૧૭૪ ટન પરથી વધી ૨૯૧ ટન થયેા હતેા પણ તા ૩૧-૧૨-૧૯૧૮ને દીને ૭૩૧ ટન હતેા. તેની સરખામણીમાં હાલની સ્થીતિ અસંતેાષકારક નથી.

દરીઆઇ વેપાર અને લોઇડ સ્ટોક કમપનીઓને લગતા માસીક-રીપોર્ટ છેલ્લા ડીસેંબર માસ આદેના મળ્યા છે જે ઉપરથી માલમ પડે છે કે એ માસમાં કરોડ રૂપયાની થાપણવાળી પાંચ કંપનીઓ, સ્થપાઇ હતી જ્યારે બીજી પાંચ કંપનીઓ રૂપિયા પચાસ લાખ કરતાં વધારે થાપણવાળી હતી. એ સર્વના નામ આ અંકમાં બીજીતે આપેલાં છે. ગયા એપ્રીલ માસની શરૂઆતથી ડીસેંબર માસની આખર સુધીમાં સ્થપાયલી કંપનીઓની કુલ થાપણ રૂ. ૨૦૧૫૫૬૭૭ ની હતી. એજ મુદત દરમ્યાન નીકાશ વેપારને પેટે પરદેશો પાસે હવેલી રકમોથી આયાત થયેલા માલની કીંમત કાઉન્સીલ બીલો વગેરે રકમો બાદ કરતાં પણ બાકી રહેલું દેવું ચોસઠ કરોડ બીસ લાખ રૂપીઆ જેટલું છે. ગયા નવેંબર માસની આખરે એવી રીતે લેણી રહેલી રકમ રૂ. ૬૯૫૫ લાખ રૂપયા જેટલી હતી. એ રીતે ડીસેંબર માસ દરમ્યાન પરદેશો સાથેના વેપારમા ૪૬૫ લાખ રૂપયા લેણા પડયા હતા જેના પ્રમાણમા નવી ઓફર સ્ટોક કંપનીઓની થાપણ પાંત્રીસ લાખ જેટલી છે તે અતીશય નહીં કહી શકાય. એ કંપનીઓ હાલ પુરેપુરી થાપણ ઉઘરાવી લેતી નથી તે જ્યારે વસુલ ફરશે ત્યારે શેર ધરાવનારાઓ તે આપી શકશે નહીં એવો જે ભય દર્શાવવામા આવે છે તે અમને આથી ખરો લાગતો નથી. વેપારની તેજ મોસમમાં નાણું ભીડ બહુ થવાની ધારતી દર્શાવવામા આવે છે પણ જે હિંદનું પરદેશો પાસેથી માગતું દેવું બહુ થોડું પણ વસુલ થાય તો નાંણાં ભીડ થવાનો સંભવ રહેવો ન જોઇએ.

ઢોરોની નીકાશનો વેપાર પોતાના કાબુમાં રાખવા માટે ઇગ્લંડે ઘડેલા નીયમો સામે આયર્લંડની ઇગ્લીનની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે વાંધો ઉઠાવ્યો એ બીના ધ્યાન ખેંચવા જેવી છે. જ્યારે એ નીયમો ઘડાયા ત્યારે તે એવા હતા કે જેને પરીણામે આયર્લંડથી ઢોરને પરદેશ ખાતે મોકલવા અગાઉ એકવાર ઇગ્લંડ મોકલવા પડે અને પછી ઇગ્લંડથી એની નીકાશ પરદેશ તરફ થાય. આ ગોઠવણ સામે ડબ્લીનની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે વાંધો લઇને જ્યારે તેના જવાબમાં કારણ એવું દર્શાવવામાં આવ્યું કે ઢોરોને લઇ જનારા બારકસોમા ચોગ્ય વ્યવસ્થા હોતી નથી. જો ચોગ્ય વ્યવસ્થાવાળા બારકસોમાં બાકીનાં પરદેશ ખાતે ઢોરને મોકલવાની ગોઠવણ થઇ શકે તો તે માટે પરવાનગી આપવામાં આવશે. આ જવાબની નોંધ લઇને આપણે વીચારવા જેવું છે કે હીંદથી પરદેશ મોકલવામાં આવતાં ઢોર માટે બાર કસોમા ચોગ્ય ગોઠવણ છે કે નહીં તે તપાસવામાં માટે નામદાર સરકારે સંભાળ રાખી છે કે નહીં. બની વાત એ છે કે છેલાંક દેટલાંક વરસોથી હીંદમાં ઢોરોની સંખ્યા ઓછી થતી આવી છે અને ઘટતી જાય છે એવી માન્યતા સામાન્ય રીતે પ્રજામાં અને ખાસ કરીને ખેડુત વર્ગોમાં ફેલાયલી છે અને એ માન્યતા ખોટી છે એવું માનવાને અમને કાંઇ ઢારણ દેખાતું નથી તો તેવા સંજોગોમાં હીંદથી પરદેશ ખાતે ઢોરોનો નીકાશ બંધ પાડવી એજ ઉત્તમ માર્ગ છે. હીંદમા ઢોરોની સંખ્યા વધે તે હેતુથી જે હરાવ નામદાર મીન આપર્ટએ હીંદી સરકારની ધારાસભામાં રજુ કરવાની ખબર આપી છે તેને અમારી સંપૂર્ણ સહાનુભુતી છે.

A copy of this Prospectus has been filed in the office of the Registrar of the Joint Stock Companies, Bombay.

The Indian Industrial Stores, Limited.

(Registered under the Indian Companies Act of 1913.)

(આ પ્રોસ્પેક્ટસની એક નકલ મુંબઈના જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઝના રજીસ્ટ્રારની ઓફીસમાં ફાઇલ કરવામાં આવી છે.)

ધી ઇન્ડીઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ સ્ટોર્સ, લીમીટેડ.

(સને ૧૯૧૩ ના ધી ઇન્ડીઅન કંપનીઝ એક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર થયેલી છે.)

થાપણ રૂપીયા ૫૦,૦૦,૦૦૦ (પચાસ લાખ.)

જે દરેક રૂપીઆના રપ ના ૨ લાખ શેરોમાં વહેંચાયલી છે.

જેનાં નાણાં નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે વસુલ કરવામાં આવશેઃ—

૬૨ શેર દીઠ રૂપીઆ ૨ અરજી સાથે.

રૂપીઆ ૩ શેરની વહેંચણી કરતી વખતે

અને બાકીનાં નાણા મહીને વધુમાંવધુ રૂપીઆ ૫ પ્રમાણે લેવામા આવશે.

ડીરેકટરો.

૧ રાયબહાદુર મીસોકચંદજી કલ્યાણમલ, (બે કર અને મરચંટ ઇ દોર તથા મુંબઈ)

૨ મી. ગોરધનદાસ પુરુષોતમદાસ, (નારણજી મનોહાદાસની પેઢીવાળા, સોનાના વેપારી અને સરાફ.)

૩ મી. રણછોડદાસ વરજીવનદાસ (બાર એટ લો અને મરચંટ)

૪ મી. જીવુભાઈ ભગવાનદાસ મહેતા, બી. એ , એલ. એલ બી (ડીરેક્ટર એકસ ઓફીશીયો નેશનલ સીમેં૪ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ. ડીરેક્ટર, જનેરલ કનસાઇનમેન્ટ લીમીટેડ.)

૫ મી. નારાયણદાસ જુનલાલ, બી. એ, એલ. એલ. બી (સરાફ અને મરચંટ)

૬ મી ચીમનલાલ રણછોડરાય દેશાઇ, (મરચંટ અને સ્ટેન્ડીલર્ડ)

૭ મી. હરજીવનદાસ કાલીદાસ મહેતા, (મરચંટ અને જનરલીસ્ટ,)

૮ મી. ગોવરધનદાસ વલભદાસ, (ગવર્નમેન્ટ કોન્ટ્રાક્ટર, બે કર, ઝવેરી અને મરચંટ) હોદાની રૂઇએ.

બેંકરોઃ—

ધી તાતા ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ બેંક, લીમીટેડ

ધી સેંટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડીઆ લીમીટેડ.

ધી અલાહાબાદ બેંક લીમીટેડ

સોલીસીટરોઃ—

મેસર્સ ભાદકંટર, કાંગા અને ગીરધરલાલ

ઓડીટરોઃ—

મેસર્સ ભાટલીબોઇ અને પુરોહિત

મેસર્સ એસ. બી. બીલીમોરીઆની કુંપની.

મેનેજીંગ એજન્ટોઃ—

મેસર્સ ગોવરધનદાસ વલભદાસની કુંપની.

૨૮૮૨૮ ઓફીસ.

૨૦ રેમ્પાર્ટ રો, ફોર્ટ, મુંબઈ.

ટુંકે સાર.

યોજનાની કાર્યવ્યવસ્થા અને તેના મુખ્ય મુદ્દાઓ—એ છે કે

પડતર કીંમતેજ માલ વેચવો;—પડતર કીંમતે

સભાસદોનેજ.

વર્ગ ૧ લો:—રાજા રજવાડાઓ, ઠાકોરો, ભાયાતો, મોટા રાજપુરૂષો અને તવંગરવર્ગ.
રૂ. ૧૦૦. વાર્ષિક.
વર્ગ ૨ જો:—વ્યાપારી સમુદાય
રૂ. ૪૦. વાર્ષિક.
વર્ગ ૩ જો:—(પ્રથમ) કુળુંબો અને અન્ય શખ્સો.
રૂ. ૬. વાર્ષિક.
વર્ગ ૩ જો:—(અપર) કામદારવર્ગ યાને મજુરવર્ગ.
રૂ. ૨. વાર્ષિક.

ત્રીજા વર્ગના સભાસદો વાર્ષિક રૂ. ૬૫૦૦ થી વધુ માલ ખરીદી શકશે નહિ.
બીજા વર્ગના સભાસદો ફકત રૂ. ૧૦૦૦ ભરીને આજીવન સભ્ય થઈ શકશે.
મોટાર, બગેરાત, ફરનીચર વિગેરે કીંમતી ચીજોનાં વેચાણના ભાવો હવે પછી નક્કી કરવામાં આવશે.

યોજનાની વિગત.

આજકાલ સ્ટોર્સ સ્થાપવાનો વિચાર નવીન નથી પરંતુ આ સ્ટોર્સની વ્યવસ્થા પદ્ધતિ તો બરોબર તદન નવીજ છે. વાણિજ્યની પ્રવૃત્તિના આધુનિક કાળમાં વિખ્યાત વેપારીઓએ હાથ ધરેલી સ્ટોર્સની સ્થાપનાઓએ સિદ્ધ કર્યું છે કે તે ધંધાની યોજના હજી પણ કસવાળી છે. આવી જાતના ધંધાને ખંત અને પ્રમાણિકપણાથી ખીલવવામાં આવે તો બરોબર તેમાંથી સંગીન પરિણામ પ્રાપ્ત થયા વિના રહેજ નહીં. એટલુંજ નહિ પરંતુ તે પ્રવૃત્તિનો વિકાસ આપણા દેશ બંધુઓ તથા બહેનોમાં સ્વદેશી વસ્તુઓની વપરાશનો પ્રચાર કરવામાં મુખ્ય સાધનભૂત થાય અને તેના પરિણામે આપણા દેશમાં સ્વદેશીભાવનાની વૃદ્ધિ પણ થાય.

હાલમાં આપણે જ્યાં જ્યાં દૃષ્ટિ દોડાવીયું ત્યાં ત્યાં આપણે લોકસમુદાયના મોટા ભાગને મોંઘવારીના જડબાનો ભોગ થતો નીહાળીયું. કારણ કે એક તરફ જીવનની જરૂરીઆતની સર્વે સામગ્રીના ભાવોમા અજબ ઉછાળો ચાલી રહ્યો છે, ત્યારે બીજી તરફ તે સંજોગોમાં જીવન ગુજારવા પુરતી આવકમાં વધારો થતો જણાતો નથી. આનુ અંતિમ પરિણામ એ આવે છે કે મધ્યમ અને ગરીબ વર્ગ કે જે દેશનું મુખ્ય આધારભૂત અંગ છે તેજ વર્ગ આવા કઠીન કાળનો ભોગ થઈ પડે છે સાધનસંપન્ન વર્ગ પણ આ કાળને ભયની નિશાની તરીકે નીહાળી રહ્યા છે. નામદાર સરકાર તરફથી આ સંકટ નિવારણાર્થે અસરકારક પગલાં લેવામાં આવ્યાં છે અને આવે છે પરંતુ તેનું પરિણામ હજુ સુધી સંતોષકારક નીવડ્યું નથી. ઉદ્યોગના વિકાસ અર્થે નામદાર સરકાર તરફથી અખત્યાર કરવામા આવેલી રાજનીતિએ સાધનસંપન્ન સાહસોને જન્મ આપ્યો છે પરંતુ ભાવની વૃદ્ધિના વેગને ઠંડો પાડવાનો નામદાર સરકારની વલણને અનુસરીને એવી એક પણ સંસ્થા બહાર પડી નથી કે જે લોકસમૂહને જેમ બને તેમ ઓછા ભાવે વસ્તુઓ

પુરી પાડે, આવી સંસ્થાના અભાવે વસ્તુઓની આપ લે કરતા વચલા માણસોનો નફો વસ્તુઓની મુળ કીંમતમાં પળે પળે બેહદ વધારો કર્યા કરે છે માટે જો વચલા વર્ગના બેહદ નફાનું સાલ દર કરવામાં આવે તો લોકસમુદાયને આવા બારીક સંજોગોમાં ઘણી રાહત મળે એટલુંજ નહી પરંતુ ભવિષ્યમાં પણ તેઓ તે રાહતનો આશરો ભોગવી શકે એવા આશયથી ઉપરોકત સંસ્થાના સંસ્થાપકો મી ગોવરધનદાસ વલભદાસ, મી૦ છોટાલાલ બકોરદાસ શાહ અને મી. ચીમનલાલ રણછોડરાય દેશાઇએ જરૂરીયાતોની સ્વદેશી તેમજ વિદેશી વસ્તુઓ પુરી પાડવા માટે ધી ઇન્ડીઅન કન્ઝ્યુમર્સ સ્ટોર્સ ની સ્થાપનાની યોજના હાથ ધરી છે. હું કે માં દરેક વસ્તુવિષયિતિનો સંપૂર્ણ વિચાર કરી હીંદવાસીઓ ઉપર આવી પડેલો મોંઘવારીનો બોજો જેમ બને તેમ ત્વરાથી દુર કરી ભવિષ્યમા પણ મોંઘવારીના ત્રાસમાંથી હિંદવાસીનું રક્ષણ કરવાના આશયથી ધી ઇંડીઅન કોઓપરેટીવ સ્ટોર્સની સ્થાપના કરવામા આવે છે. અમેરીકામાં આવી સંસ્થા હસ્તી ધરાવે છે પરંતુ હિંદુસ્થાનમાં તો આ સ્ટોર્સની સ્થાપના તદન પહેલી છે. આવા પ્રકારની સંસ્થાઓ અમેરીકાની પ્રજાની અંદર આશીર્વાદરૂપ નીવડી છે અને તેવી સંસ્થાની થાપણમાંથી બહોળું વ્યાજ પણ ઉપજી શકે છે.

ઉપરોકત સ્ટોર્સ સ્વદેશી તેમજ વિદેશી વસ્તુઓનો ધંધો હાથ ધરશે અને આજકાલ નીકળતા સ્ટોર્સની કાર્યપદ્ધતિ કરતાં તદન જુદા પ્રકારની કાર્યપદ્ધતિ પ્રમાણે કાર્ય કરશે.

આ સ્ટોર્સ દેશી તેમજ વિદેશી વસ્તુઓનું વેચાણ કરશે. અન્ય સ્થળે જે વસ્તુઓ ઘણી વખત ૧૦૦ થી ૨૦૦ ટકાં જેટલા વધારે લાભથી વેચાય છે તે વસ્તુઓ પણ આ સ્ટોર્સ માલની પડતર કીંમતે પુરો પાડવાનો ઇરાદો રાખે છે. મોટરો, એરોપ્લાન, ફરનીચર વિગેરે કીંમતી ચીજોના ભાવ હવે પછી નક્કી કરવામાં આવશે.

આ સ્ટોર્સની કાર્યવ્યવસ્થા નીચે પ્રમાણે કરવામા આવશે:—

" આર્મી અૅન્ડ નેવી સ્ટોર્સ "ની પદ્ધતિ પ્રમાણે સભાસદ પદ્ધતિથી આ સ્ટોર્સની યોજના કરવામાં આવશે. સભાસદો માટે પણ વર્ગ રાખવામાં આવ્યા છે. પહેલા વર્ગમાં હીંદુસ્થાનના દેશી રાજાઓ, રાજકુટુમ્બો, બીજા લાયાતો, ઇનામદારો અને જાગીરદારો તથા તવંગર વર્ગ વિગેરે દર વરસે માથાદીઠ રૂપીઆ ૧૦૦ લવાજમ ભરી સભાસદ તરીકે જોડાઇ શકશે. બીજો વર્ગ હિંદુસ્થાનના નાના મોટા વેપારીઓ માટે ખુલ્લો રહેશે જે વર્ગનું વાર્ષિક લવાજમ રૂપીઆ ૪૦ રાખવામાં આવ્યું છે જે લોકો આ વર્ગમાં જીંદગી પર્યંતના સભાસદ થવા ભાગતા હશે તેઓ અગાઉથી રૂપીઆ ૧૦૦૦ ભરી તેમ કરી શકશે. મધ્યમ વર્ગના લોકો તથા મધ્યમ કુટુંબો ત્રીજા વર્ગનો લાભ લઇ શકશે જેનું વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂપીઆ ૬ રાખવામાં આવ્યું છે, પરંતુ આ વર્ગના સભાસદો દરવર્ષે રૂપીઆ ૧૫૦૦ કરતાં વધારે કીંમતનો માલ ખરીદી શકશે નહી. ગરીબ લોકો એટલે મજુર વર્ગ પણ માત્ર નામનું રૂપીઆ ૨ વાર્ષિક લવાજમ ભરી આ વર્ગના બીજા વિભાગમાં જોડાઇ શકશે.

દેશી રાજાઓ અને અન્ય તવંગર વર્ગ દર વરસે લાખો રૂપીઆના માલની ખરીદી કરે છે એ બીના સર્વ કોઇની જાણમાં છે. આવા ગ્રાહકોને માલ પુરો પાડનારા વેપારીઓ તેઓની રગ સારી રીતે સમજતા હોઇને પુષ્કળ નફો લેતાં છતા પણ જે જાતનો માલ માગવામાં આવ્યો હોય તેવી જાતનો માલ ભાગ્યેજ પુરો પાડી શકે છે. ખરીદનાર પક્ષ આ બીનાથી સંપૂર્ણ વાકેફગાર હોવા છતાં અન્ય સંગીન અને પ્રમાણિક સંસ્થાના અભાવે તેઓને અલુ-૨૮કે તેજ રીતે કામ ચલવી લેવું પડે છે. આ સ્ટોર્સના સંસ્થાપકો અને ડીરેકટરો ચોકસપણે

માને છે કે આ સ્ટેાર્સ લાંબી મુદતથી ચાલી આવેલી અગવડો દૂર કરી શકશે. તે કારણથી બેશક ઉપર જણાવેલા વર્ગ આ સ્ટેાર્સનેા સારેા લાભ લેવાનું ચુકશે નહી, એમ નિઃસંશય માની શકાય.

હિંદુસ્થાન જેવા વિશાળ દેશમાં વેપાર કરતા વણિકેાને ગમે ત્યારે માલની ખરીદી માટે મુંબઇ અથવા કલકત્તા જેવાં વેપારનાં મુખ્ય મથકેાએ આવવું જવું પેાસાય નહી તેથી તેઓ એજંટેા અથવા આઠતીઆ મારફત માલની ખરીદી કરાવે છે જે માટે તેઓ અડધેા ટકેા કે એક ટકેા દલાલી લેતા હેાય છે પરંતુ આ નામની દલાલી ઉપરાંત આડી અવળી રીતે ઘણી વખત તેઓ વિશેષ ગાળેા રાખી લે છે. તે બીના સઘળા વછીઆતેા સારી રીતે સમજે છે પરંતુ સંગીન સાધનેાના અભાવે નિવારણ વિનાનાં આવશ્યક પ્રમાણિકપણું નિભાવી લેવાના ન્યાયે તે સઘળી અગવડ નીભાવી લઇ તેજ પ્રમાણે કામ લેવાને તેઓ તૈયાર રહે છે. સ્ટેાર્સનું પ્રમાણિકપણું ધ્યાનમાં લઇ સંખ્યાબંધ વેપારીઓ સ્વહિતાર્થે તેનેા લાભ લેવા આકર્ષાશે. આ વર્ગમાં પેાતાને સંખ્યાબંધ વેપારીઓ જોહાવાનું કારણ એ છે કે તેમ કરવાથી માલના ઉત્પત્તિ સ્થાનમાંથી માલ મળે તે દરમ્યાન વચલા માણસેા અને એજંટેા જે પુષ્કળ નફેા મેળવી લે છે તે રકમનેા બચાવ થવાનેા લાભ તેઓ સારી રીતે મેળવી શકે.

ઉપરેાકત બીના ધ્યાનમાં લઇ ડીરેકટરેાએ એવેા અંદાજ કાઢયેા છે કે રાજકર્તાઓ, કુંવરેા, અમીર ઉમરાવ અને બીજા ધનાઢય વર્ગમાંથી લગભગ ૧૦૦૦, બીજા વર્ગના ૨૦,૦૦૦ અને ત્રીજા વર્ગના પહેલા વિભાગમાંથી ૧,૦૦,૦૦૦ તથા બીજા વિભાગમાંથી ૧૫૦,૦૦૦ સભાસદેા ચહેલાઇથી સ્ટેાર્સ સંપાદન કરી શકશે એટલે માત્ર સભાસદેાના વાર્ષિક લવાજમ બદલ એકંદર ૧૮,૦૦,૦૦૦ રૂપીઆ શરૂઆતમાં સ્ટેાર્સમાં જમા થશે, કે જે રકમ વ્યવસ્થાને ખર્ચ બાદ કરતાં ચેાજનાની ભરાવેલી થાપણના ૨૫ ટકા જેટલી ગણી શકાય. આ ગણત્રીએ તે રકમ માત્ર શરૂઆતનાં વર્ષ માટેજ ગણી લેવાની છે. કારણ કે જ્યારે કંપનીની પ્રવૃત્તિનેા વિકાસ થશે, દેશ પરદેશની એજંસીઓ મળશે, રાજા રજવાડાઓ અને ધનાઢય વર્ગના સ્ટેાર્સમાં જોહાવાથી જુદા જુદા સ્ટેટેા તરફથી આસ સગવડેા તથા જથાબંધ માલના કોંટ્રાકટેા મળશે, અને કંપનીના ગ્રાહકેાને ઉત્તમ પ્રકારની સગવડેા મળશે એટલે કંપનીની પ્રવૃત્તિનું કાર્યક્ષેત્ર ઘણુંજ વિશાળ થશે અને નફેા પણ સંગીન પ્રાપ્ત થશે.

બીજા વર્ગની બહારના તથા વેપાર માટે નહી પણ પેાતા માટે બાનગી ઉપયેાગની વસ્તુઓની ખરીદી કરનારા સભાસદેા આ સ્ટેાર્સની સરળતા અને સગવડનેા લાભ લેવા માટે મેાટી સંખ્યામાં બહાર પડશે. કારણ ગરીબ તેમજ તવંગર કુટુંબેાને પણ આ બેાંધવારીનેા બેાજો બેાછેા સહન કરવેા પડતેા નથી. વળી સામાન્ય સ્થિતિમાં પણ સભાસદેાની સંખ્યામાં ઘટાડેા થવાનેા સંભવ નથી. કારણ કે માત્ર સભાસદ તરીકેનું લવાજમ તેઓને વધારામાં આપવું પડે છે. આ વર્ગનું વાર્ષિક લવાજમ રૂપીઆ ૬ છે તેટલી રકમ બજારમાં બેાછામાં બેાછા ૨૫ થી ૫૦ ટકાના નફાથી વેચાતી જુજ વસ્તુની સ્ટેાર્સ માંથી ખરીદી કરતાં રહેજે વળી શકે તેમ છે.

છેલ્લા વર્ગમાં પણ સભાસદેાની સંખ્યા વધતી જશે કારણ કે ગરીબ લેાકેાને એકાદ દીવસની ખરીદીમાંજ તેટલેા લાભ થઇ શકશે.

જો કે ડીરેકટરેા માત્ર નામની ફી લેવાનીજ ઇચ્છા દર્શાવે છે પરંતુ શેરહેાલ્ડરેાને સારું વ્યાજ આપી શકે તેવી સ્થિતિ કંપની ચેાડી મુદતમાં સંપાદન કરશે. ઉપર ટપકે જોવાથી આ

બીના સહેલાઇથી ગળે ઉતરશે નહી પરંતુ આંકડા માંડી ગણતરી કરવાથી ઉપરોકત વસ્તુ-સ્થિતિની સત્યતા જણાઇ આવશે.

આ સ્ટોર્સનો મુખ્ય ઉદ્દેશ સભાસદોમાં સ્વદેશી વસ્તુઓનો પ્રચાર કરી સ્વદેશ ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાનો છે. પરંતુ એટલું તો સર્વેની જાણમાં છે કે દરેક ચીજ સ્વદેશી બનાવટની મેળવવી શકય નથી. તેથી શુધ્ધ સ્વદેશી બનાવટની વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવાની હાલની સ્થિતિ સુધારવા આ સ્ટોર્સ પ્રયત્ન કરશે અને ધીમે ધીમે સ્વદેશી માલનો રાજમહેલોમાં પણ પ્રચાર કરશે. જેમ જેમ સ્વદેશી બનાવટનું ક્ષેત્ર સંતોષકારક બનતું જશે તેમ તેમ સ્વદેશી વસ્તુનું વેચાણ આગળ વધારમાં આવશે. આ કાર્યની ખીલવણી માટે, દેશી બનાવટની વસ્તુઓની તેના કારીગરોની તથા તે સઘળાની સંપુર્ણ માહિતી પુરી પાડી શકે તેવો કોષ (ડીરેકટરી) તૈયાર કરવામાં આવનાર છે.

કો-ઓપરેટીવ ક્રેડીટ સોસાયટીની પદ્ધતિ પ્રમાણે આ કંપની દેશી કારીગરોને ઉત્તેજન આપશે અને જરૂર પડે શાળાઓ અને કારખાનાંઓ ખોલશે અને તેથી જેમ બને તેમ વધારે પ્રમાણમાં સ્વદેશી વસ્તુનો પ્રચાર કરશે. ધાર્મિક અને સખાવતી ખાતાંઓને ખાસ સગવડો આપવાનો હાલના ડીરેકટરોને ઇરાદો છે.

મુખ્ય શહેરોના મોટા મોટા વેપારીઓના મજુરો અને કારીગરોને સાધનો પુરાં પાડવા માટે જુજ વ્યાજના દરથી માલીકોની પુરતી ગેરંટી લઇને હુંડીયામણની યોજના સંબંધી તે વેપારી-ઓ સાથે સહકાર તથા ગોઠવણ કરવાનો ઇરાદો રાખવામાં આવ્યો છે.

આ ઉપરથી જણાઇ આવશે કે મજુરવર્ગને ફ્રેટલીક સગવડ પાડવાનો અને આધુનિક સમયની સંગીન સહકારી પ્રવૃત્તિમાં બનતો ફાળો આપવાનો આ સ્ટોર્સનો ઇરાદો છે

હિંદુસ્થાનના જુદા જુદા ભાગોમાં તથા સગવડ પ્રમાણે પરદેશમાં પણ શાખાઓ ખોલ-વાનો સ્ટોર્સનો ઉદ્દેશ છે. જુદા જુદા પ્રાંતમાં પુરતી સંખ્યામાં સભાસદો મળી આવતાં દરેક ઠેકાણે જુદી શાખાઓ ખોલવામાં આવશે. તદુપરાંત અમેરીકાના વેપારીઓ સાથે મોટોરકાર તથા જવેરાતની એજન્સી સંબંધી પત્ર વ્યવહાર ચાલે છે.

આ સ્ટોર્સની કાર્યપદ્ધતિ જોયા બાદ જેમ જેમ સભાસદોની સંખ્યા વધતી જશે તેમ તેમ ઉપરોકત યોજનાના ફાયદાઓ સમજાશે. સામાન્ય સગવડ અને અનિયન્ત્રિત વિકાસને ખાતર કંપની સ્વતંત્ર મકાન ખરીદવાનો વિચાર રાખે છે.

સ્ટોર્સની વ્યવસ્થામાં સરળતા કરવા માટે વિશેષમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે:—

(અ) જુદા જુદા દેશોમાં તેમજ જુદે જુદે માલ તૈયાર કરનારી સંસ્થાઓ પાસેથી એજન્સી મેળવવી.

(બ) દેશી રાજ્યો માટે વેચાણ તેમજ ખરીદના કામમાં એજન્ટ તરીકે કાર્ય કરવું અને સ્ટો-ર્સમાં વેચાણ માટેના માલ ઉપરાંત બીજી વસ્તુઓની બાબતમાં સ્ટેટો પાસેથી ખાસ સગવડો મેળવવી.

(ક) સ્ટોર્સમાં વેચાણ માટે ઠરાવેલા માલ સિવાય માલ માટે વેપારી સભાસદોના એજન્ટો તરીકે કાર્ય કરવું.

(ડ) સગવડ પ્રમાણે સભાસદોની સગવડ માટે ધીરધારનું (Banking) અને વીમાનું (Insurance) કામ કરવું

પહેલાં બે વર્ષ માટે સંસ્થાએ કરેલા નફામાંથી એજંટોનું લંવાજમ ૧૦ ટકા, બીજા, ચોથા અને પાંચમા વર્ષ દરમ્યાન ૧૨॥ ટકા, અને ત્યારપછીના નફા ઉપર ૧૫ ટકા રાખવામાં આવ્યું છે.

એજન્સીના ભાગીદાર સભ્ય મી૰ ગોવર્ધનદાસ વલભદાસ કંપનીના ઓફિસ ઓફીશ્યો એટલે કે હોદ્દાની રૂઇએ ડીરેક્ટર તરીકે કામ કરશે. બીજા ડીરેક્ટરો મી૰ ચીમનલાલ રણછોડરાય દેશાઇ અને મી૰ નારાયણદાસ વૃજલાલ પણ એજંટોની કર્મમાં ભાગીદાર સભ્યો છે.

ઉપર જણાવેલા એક્સ ઓફીશ્યો ડીરેક્ટર શીવાય દરેક ડીરેક્ટરો નીમણુક વખતે તથા ત્યારબાદ હોદ્દા દરમ્યાન પોતાને નામે કંપનીના ૧૦૦ શેર રાખશેજ. ઓર્ડની મીટીંગમા હાજરી આપવા માટે ડીરેક્ટરોને રૂપીયા ૫૦ થી વધારે નહિ એવી જે રકમ તેઓ તરફથી નકકી કરવામા આવે તે પ્રમાણે ફી મળશે અને બરેબરા મુંબઇવાસી ન હોય તેવા ડીરેક્ટરોને રેલ્વે ખર્ચના નાણાં કંપની તરફથી આપવામાં આવશે.

સ્ટાપ ડયુટીસ અથવા ફી, રજીસ્ટ્રેશન ફી, કાયદાને લગતી ફી, છાપામણી, જાહેરાત, વહેંચણી અને એવો બીજો પ્રાથમિક ખચ જે કંપનીનો સ્થાપનાને અંગે કરવામાં આવશે તે પૈકી કંપની તરફથી રૂ. ૩૫૦૦૦ આપવામાં આવશે

શેરો ભરાવી આપનાર બ્રોનાફાઇડ બ્રોકરોને ૨ ટકાની અંદર હવે પછી નકી કરવામા આવે તેટલા પ્રમાણમા કમીશન આપવામાં આવશે.

સાથે જોડવામા આવેલા ફારમ ઉપર શેરો માટેની અરજી ભરીને તે અરજીઓ ઉપરોકત કંપનીની રજીસ્ટર્ડ ઓફીસમા રવાના કરવી અને તે સાથે અરજીના નાણાં પણ મોકલવા.

જો વહેંચણી નહીં કરવામાં આવેલી હોય તો તેવા સંજોગોમા ડીપોઝીટના પુરેપુરા નાણા પાછા આપવામા આવશે અને અરજીમા માગવામાં આવેલા શેરોની સંખ્યા કરતા ઓછા શેરોની વહેંચણી કરવામાં આવશે તો વહેંચણી ~ ને ડોલની રકમ બાદ કરતાં બાકીના નાણાં અરજદારોને ખાતે જમે રાખવામા આવશે.

આપવામા આવેલા શેરોના અનુક્રમ હકૂતનાં નાણાં ભરનાર આસામીઓએ અગાઉ જે રકમ ભરી હશે તે ઉપર તેઓનો કશો હક રહેશે નહી.

પ્રોસ્પેકટસની નકલો તથા શેરો માટેની અરજીના ફારમો કંપનીની રજીસ્ટર્ડ ઓફીસમાથી અથવા કંપનીના બેંકરો પાસેથી મળી શકશે.

કંપનીના મેમોરેન્ડમ અને આરટીકલ્સ ઓફ એસોસીએશનની નકલો કંપનીની રજીસ્ટર્ડ થયેલી ઓફીસમાથી તપાસ માટે મળી શકશે કારણ કે શેરોની અરજી કરનારા ગ્રહસ્થોએ તે તપાસ્યા છે અને તેની અંદરની તમામ હકીકતથી તેઓ વાકેફ છે એવું માની લેવામા આવશે.

ત્રીલોકચંદજી કલ્યાણમલ.
ગોવર્ધનદાસ પુરૂશોત્તમદાસ.
રણછોડદાસ વરજીવનદાસ.
જીવુભાઈ ભગવાનદાસ મહેતા.
શાહ નારાયણદાસ વૃજલાલ.
ચીમનલાલ રણછોડરાય દેશાઈ
હરજીવનદાસ કાળીદાસ મહેતા.
ગોવર્ધનદાસ વલભદાસ.

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો

એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ઠળીમાં પેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબઝાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પડતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ શુદ્ધ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું જલ્દીથી થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ બેાન. બી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી એક ઔંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

								રૂ.	આ.
	બ્રાઇટ બલ્યુ બ્લેક શાહી				૧૪૪	ટીકડીના	... ...	૦	૧૫
	ડાયમંડ	,,	,,	,,	,,	...	... ...	૧	૪
(Red)	રાતી	,,	,,	,,	,,	...	... ...	૧	૬
	ચીપ	,,	,,	,,	,,	...	... ...	૦	૧૦
	ગ્રીન (લીલી)	,,	,,	,,	,,	...	... ...	૧	૪
	કેામર્સીયલ બલ્યુ બ્લેક શાહી			,,	,,	...	... ...	૧	૬
	બલ્યુ ઈન્ક	,,	,,	,,	,,	...	... ...	૧	૪
	વાયેાલેટ	,,	,,	,,	,,	...	... ...	૧	૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હસ્તેા મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી બીલકુલ રેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ વાપર્યા હશે, તેા પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશેા કે શાહી કઇ સારી ને કેટલી સરતી છે?

એક આનાની ટીકીટ મેાકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મેાકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથાબંધ લેનારને ઘણું ઝાઝું કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઇ ખાતેની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખેાઃ—

સ્વરાજ્ય વિરેા.

સર્વના હૃદયમાં દેરાહીત માટે નવું ચેતન સ્ફુરાવનાર હીંદ નાયકોની છબીઓ દરેક દરેક કુટુંબોમાં સ્વદેશ સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માનૃભક્તિનો હૃદયે સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા ગૃહને અલંકૃત કરનાર આર્ય વીરરત્નોના ગ્લેઝડ આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર ૭૫ નંતના પેાસ્ટ કાર્ડ સાઇઝના જુદી જુદી જાતના વીરરત્નોનાં ફેાટા તૈયાર છે. જેની કીંમત સાધારણ તથા ગરીબસ્થીતિના લેાકોપણ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આદેશથી કીંમત તદન જુજ રાખવામાં આવી છે.

પેાસ્ટેજ ખાઈ સાઈઝના દરેક ફેાટાની કીંમત અર્ધી આનેા; ૨૪ કાર્ડનાં બાર આનાઃ ૫૦ કાર્ડનાં ૧ા. સવા. ૧૦૦ કાર્ડના રૂપીયા સવા રૂપિ. ટપાલ ખર્ચ અમો આપીએ છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩,

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

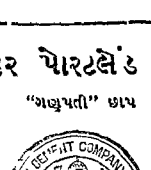
સારી કમાણી કરવાના એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલણા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્સીઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઇમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીનાઅ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું આસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામા આવે છે. શીખવવાનો વખત સૌને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી.રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. ઓરફનેજ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ

હમારા સીમેંટ હી દુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સમેંટની બરોબરી કરે છ, અને જાણીતા ખાતાઓમા વપરાય છે. એનું પેકીંગ એક એક હંદરવેટના મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી પીપ કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી, ઓછા ખરચે હેરફેર થઇ શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું.

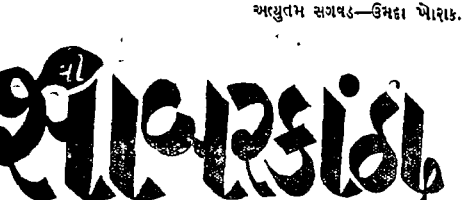
એજન્ટસ,

નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ.

મુંબઇના વાંક શું ?

ઓછા ખર્ચે એજ હલકા ખોરાકની સચોટ સાબીતી, ને હલકા ખોરાક ને શરીરનાં રસા-યણીક તત્વોને નાશ કરવાનો (આત્મઘાની) ઉપાય.

અત્યુતમ સગવડ—ઉમદા ખોરાક.

ઠે. મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

(૩૦)

ધી ઝોલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ :—

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—દેશી ઔષધિયોમાંથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા જઠરાગ્ની સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કેાવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમાં આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુંક સમય માટે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે.)

(૨) લીવરને પેાતાનું કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અશ્મરીની વ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન માર્ગને વાજાત આપે છે.

નોટ—ગર્ભવંતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવાવડ લાયુ થઇ શકતી નથી, અગર લાયુ થયેા હોય તેા મટી જાય છે કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦

ફ્લીસેરેા ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાન-તન્તુઓમાં અને મગજમા મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ફ્લીસેરેા ફોસ્ફેટનાં તત્વો રહેલા હોય છે, અને જ્યારે તેનું પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે. અને અશક્તિને લઈ જુદાં જુદાં સ ખ્યાબંધ દરદો ઉત્પન થાય છે. તેથી શરીરને કુદરતી રીતે માફક આવે તેવા તત્વોમાંથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખેાટ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે ક્રોધને ભગજનો કે અંગળનો ઘસારો નિરોધ જણાતો હોય તેમણે અચુક આ દવા વાપરવી કીંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)

,, ૦—૧૪—૦ નાની સાઇઝ.)

બીજી બનાવટો માટે કેટલેાગ મંગાવેા.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી ઝોલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

(૩૯) પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.ની

અદ્‌ભુત શોધ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ—ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

ડાયાસ્ટેસ્યમ.

"ડાયાસ્ટેસ્યમ" રોટલી, પુરી, વગેરે દરેક ખોરાક માટે,
એક શેર "ડાયાસ્ટેસ્યમ" નો એક મણ આટા સાથે મેળવી ઉપયોગ કરવાથી ખોરાક એકદમ હલકો અને ઘણોજ સ્વાદીષ્ટ બને છે અને પાચન શક્તિ વધારી લહેજતદાર બનાવે છે, અને ખોરાક ખાટો પડી જવાની અગર બગડી જવાની બીલકુલ ધાસ્તી રહેતી નથી. કીંમત, રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૦-૧૨-૦.

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ન્યુટ્રેપ્યુલમ.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" સાત્વિક ખોરાક, એ ઉછરતાં બાળક, વૃદ્ધ અને અશક્ત સ્ત્રી પુરૂષો, અપચાની બીમારીઓ, કામના બોજને લીધે કંટાળેલા ધંધાદારીઓ, વીદ્યાર્થીઓ વકીલ, બારીસ્ટરો વગેરે મગજ મારી કરનારાઓ તથા જેઓની તબીયત અવાર નવાર કંઈને કંઈક નરમ ગરમ રહે છે, તેઓને માટે અમુલ્ય આશીર્વાદ સમાન છે.

"ન્યુટ્રેપ્યુલમ" એ શરીરમાં હાડકાં, માંસ, લોહી વધારનાર અને મગજને પોષક અને જલદી પચી શકે તેવો ખોરાક હોવાથી ક્ષય તથા બીજા ભયંકર દરદોમાં એક અત્યુતમ ખોરાક છે. તે શરીરનો બાંધો મજબુત કરે છે, વજન વધારે છે અને કૈવત ટકાવી રાખે છે એટલે દરદોની બીલકુલ અસર થઈ શકતી નથી.

સવારના પહોરમાં ચાને બદલે "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા પીવાથી તમોને નુકશાન થવાને બદલે ફાયદો થાય છે, કારણ કે તે સ્ફુરતી લાવી આળસ ઉડાડી ઝુધા ઘટાડવાને બદલે વધારે છે. તમો ચાથી શું નુકશાન થાય છે તે સમજો છો? છતાં ચા છોડી શકત નથી અને ચાના ગુલામ બની બેઠા છો તો ચાની ગરજ સારનાર સર્વ પ્રકારે ફાયદાજ કરતા આ "ન્યુટ્રેપ્યુલમ" ની ચા તમો શું નહીં પીઓ?

કીંમત રતલ ૧ ના ટીનની ફકત રૂા. ૧-૪-૦

વધુ વીગત માટે લખોઃ—

ધી બ્રીટીશ એકસપ્રેસ મૉલ્ટસ્ટર્સ કું.

૫. બેલાસીસ રોડ, ભાયખલા,—મુંબઇ.

C. B.

કર્ણાટક ઔષધાલયના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણાટક	એસ્યુ મીક્ષચર	(તાવમાટે)	...	...	...	૦—૧૨—૦
કર્ણાટક	એસ્યુ પીલ્સ્	(તાવ માટે)	..	..	...	૦—૧૨—૦
કર્ણાટક	ટોનીક સીરપ	(શક્તી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણાટક	સારસા પરીલા	(લોહી સુધારવા માટે)...		...	...	૧—૦—૦
કર્ણાટક	કફ મીક્ષચર	(ખાસી માટે)	..	...	..	૧—૦—૦
કર્ણાટક	કોલેરા મીક્ષચર	(પક્ષી માટે)	...	...	...	૧—૦—૦
કર્ણાટક	ઇન્ડો આમ	(શરીરના દુખાવા માટે)		...	...	૦—૮—૦

ખીલ દવાને માટે લખો

Tel. "Kadki" Bombay—કર્ણાટક ઔષધ ગોરગામ—મુંબઈ

૪૮)

તહેવારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો?

મેકુજ ભાવવાણી જુની અને જાણીતી

મારવાડી બજાર મુંબઇ

મહાલે એન્ડ કંપની,

વીલાયતી
ફીસ્તી મેકરની જાણીતી
રચદી હાથી ઇાપની હ ગેરીઅન
ક્રિંગલેાર, સાઈકલ, મીરઝાપુર, વીગેરે
તથા બચ્ચાના ફેન્સી ઠરેરેા તેમજ સાચી જરીની તથા
નવી તરાહની ઇ દ્ર કેપ તથા વાઈટરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓનેા
ઞ નંબર નવ્યેા હમારે ત્યા ઠરેલ મેટા તાર્યાર છે તે લેાઈ

જવાને ચુકશેા નહી

૩૪) બહારગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Soulptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.
Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vascs, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.,

PLEASE REMEMBER

MANEKLAL GORDHANDAS,

Offices —
Kapasia Bazar
AHMEDABAD.

21-25 Rajamheta's Street,
AHMEDABAD.

Mill Stores.

Whenever you require anything in Mill Stores, sizing materials, Leather Goods, Beltings &c., Spinning & Weaving accessories, Healds Reeds, Yarn & Hardware

Dept.,

MOTOR DEPT.

Motor Cars & Accessories, Cycles & Motor Cycles of all well known foreign Makes.

GENERAL IMPORT DEPT.

We have influential connections all over the world and therefore we are in the best position to accept indents for all your require.

GENERAL EXPORT DEPT.

We export everything on our clients account, for sale in any foreign market at a real value and exchange.

OUR MOTTO

Low Commission
Cheaper Rates
Excellent Quality.

Full Value for your Money.

Samples, Estimates, Particulars and Prices &c. free application.

Satisfaction Guaranteed.

Telegrams :—
"Pramsshaw"
AHMEDABAD.

Code :—A. B. C.
5th Edition.

C. B. 217.

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ-ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ખ્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા જાડા કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય-રૂા૦ ૨-૮-૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું
અત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય ઔષધ અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક
ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉતમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામા લખાયું છે.
જન્મ સમયથી તે અંત પર્યંત અનેલા સર્વ અલૈાકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન
થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવા છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ
વાંચવો જોઇએ. સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપક -સરતી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનામાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

ફેથેડ્રલ સ્ટીટ—મુંબઇ નં૦ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનુ સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઇ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, થોડી મહેનતે પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની કોઇપણ જાતની કુરિયાદ તથા દસ્તની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલ્પશ્રમ રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ડર ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયા ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી લેટ એટલે કુલ પાચ ડબ્બી આપવામા આવે છે. લેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

જામનગર—કાઠિયાવાડ.

બ્રાંચ ઓફીસ,
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ,

કા.મ.દિપો.તેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઈથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવું, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવું, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુંકી નજર, ચહેરાનું ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યાર પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ માં ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૪ ને સં. ૧૯૭૨ માં ૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ–ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડવાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હંમેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાને દરવાજે ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંભકુંભના ચાંદલા કરેલી, શીંગડે લીલા કૂટકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુકી ગયેલી દશ પંદર ગાયો બેઠેલી હોય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામા આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મોશમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે કેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટાકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકો પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કડબ ખરીદ કરવા તથા દાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણુંજ ચાહના ધરાવનારૂં છે. આવા દેશહિતૈષી પરમાર્થિક આતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદવ્યય કરશે તો પરમાર્થ થવા સાથે દેશોદય થશે.

જરા જોશો કે! ક્યાં! અનાથ બાળકો તરફ—શું!

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુઃખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને!

બચ્યો—અને બચાવો તોજ બચશે

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભું કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બંધાવી અમર નામના મેળવો.

લખો.
ઓ. સેક્રેટરીઓ,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
(૪૦) વઢવાણ કેમ્પ.

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગરઃ—મેણબત્તી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ગીલીટ સીમેંટ વીગેરે ૧૩૦૦ હુન્નર. કી મત ૨–૮–૦.

હુન્નર પ્રકાશ ચોટોઃ—દીવાસળી, કાચ સુગંધી સેંટ, અર્ક વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કીં રૂ. ૧–૮–૦.

હુન્નર સંગ્રહઃ—છેલ્લામાં છેલ્લી શોધનાં, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર.' (આ બુક માટે દેશી વેપારી ગૃગ્રસને ઉત્તમ અભીપ્રાય મલ્યો છે.) કીંમત રૂ. ૧–૮–૦.

સાબુનો હુન્નરઃ—સરવે જાતના સાબુઃ બાર સોપ, ડાઘવેટ સોપ, સેવીંગ સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ. ૦–૬–૦.

હુન્નર માહીરાઃ—૧–૨–૩ હેર ઓઈલ, અત્તર, લવંડર, ચોમેડ, સોપ, લાઇમજ્યુસ, બામ, એનચુવીક્ષચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીંમત રૂ. ૧–૪–૦.

હુન્નર દર્પણઃ—૨–૩–૪–સુગંધી તેશે, સેંટ, પેનસીલર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કેસમેટીક, જર્મન સીલ્વર અતરો, રંગ, વારનીસ, સ્વેટ, હેરડાઈ, બાર સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ. ૧–૦–૦.

હુન્નર કળા જ્ઞાનઃ—અગરબતી, સાઈ, ઢાળ ગીલીટ, કાચની આરશી, સોના રૂપાનું પાણી વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૦–૬–૦

ફોટોગ્રાફીક હુન્નરઃ—કીંમત રૂ. ૦–૬–૦

હુન્નરમાળા નવીનઃ—કીંમત રૂ. ૦–૪–૦

પોસ્ટેજ જુદું.

લખોઃ—હુન્નરોદય બુક ડીપો.

હુન્નરનાં પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ બનીઅન રોડ (ડી.) મુંબઈ નાં૦ ૯.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of rulingchiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufactures in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts, interesting account of Native States and Political division of India and up-to date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customery Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or Shillings 15.

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishmentslocated in Japan with notes for tourist's use Price Rs 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS:—

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:— RAJKOT, (INDIA.)

&

Branch:— BOMBAY. P. O. Box No. 457.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્ત્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, બીજા ઉપયોગી લેખો, નવીક ઢાળો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખો:—જો. ઑ. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી. ટૅંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઈ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરનાં ભાવ.

પ્રકાર.	બાર માસ.	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦-૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's
Travelling Despatch box.

TRADE MARK

સ્થાપના ઈ૰ સ૰ ૧૮૭૪ માં થઈ.

ખાસ મુંબઈના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ટ્રંક અને દરેક જાતના બૉક્સ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનનાં દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉક્સ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની ઑફીસો અને પઢેડીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉક્સની ઉત્તમ બનાવટની ખરી ખાગીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂ કેટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેક્ટરી કેમ્પ કરાંચી. ઓ. રૂમ નાં૰ ૬૭-૬ હોરનબી રોડ, મુંબઈ.

(૧૯૧૩ ના ઈંડીઅન કંપનીઝ એક્ટની ૭ મી કાયદાની ૬૮ મી કલમને અનુસરીને મરેહનજરને બદલે એક યાદી મુંબઈની ભેઈટ સ્ટોક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડ.

(જે ૧૯૧૩ ના સાલના ઈંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

સતાવાર થાપણ.... .... રૂા. ૫૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ.... .... રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરોમાં વહેંચાઈ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ પગાર કરવાની છે:—

રૂ. ૩) અરજી સાથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂ, ૫) થી વધુ નહીં એવા કોલથી, જે કોલ શેર નામ ઉપર કીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમાં નહી, એવે અંતરે ગાને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામાં આવશે.

ડીરેકટરોઃ—

ઓ૦ મી૦ સાલેભાઈ કે. બરોડાવાલા, મીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ)
સર હુકમચંદ સરૂપચંદ, નાઈટ, બેંકર અને મીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે. સેન-ગુપ્તા, એમ. એ., બી. એસ. સી. (ઠલ૦) બી. એસ. સી. (બાઘને લગતી) એમ. એસ. સી. (બરમી.) એમ. આઈ. એમ. ઈ, એફ્. જી. એસ. ભુશાતરશાસ્ત્રી, કલકતા.
મી૦ રતનલાલ એમ. મોદી, બી. એ. એલ. એલ. બી, સોલીસીટર અને નોટરી પબલીક (મેસર્સ માળવી મોદી, રણછોડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ કવીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશોતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ. એચ. એમ. મહેતા, બેચેલર ઓફ કોમર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને મીલમાલેક.
મી૦ ત્રીપુરારી બી. કંથારીઆ.
મી૦ જનુભાઈ બી. મહેતા. બી. એ. એલ. એલ. બી. એફ્સ—આફ્રોસીઓ.

બેંકરોઃ—

ધી ઈંપર-નેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન.
ધી બેંક ઓફ ઈંડીઆ લીમીટેડ.

સોલીસીટરોઃ—

મેસર્સ માલવી, મોદી, રણછોડદાસની કંપની.

ઓડીટરોઃ—

મેસર્સ બાટલીબોઈ અને પુરોહીત
ઇનકોરપોરેટેડ એકાઉંટંટો (લંડન) હોર્નબીરોડ, મુંબઈ.

મેનેજીંગ એજંટોઃ—

રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.

રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—

૬૫, મેડાસ સ્ત્રીટ કોટ મુંબઈ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No, 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No:— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગળીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ખોળ, હરડાં, બેહેડાં, બેરકોચલાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂ, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, ગુણપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅલેસ્ટાઇન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચઢાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બન્દર કસ્ટમ ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાડી આપવા વીનંતી છે.
વધુ માટે લખો.

તારઃ— "Fairrun."

ટેલીફોનઃ— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩-૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, બારભાઈ મોહલ્લો
મુંબઇ

C. B. 988.

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

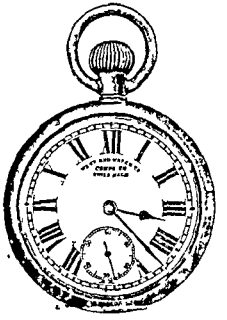
દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું. VOL. XII. APRIL 1920. એપ્રીલ ૧૯૨૦ અંક ૧૦ મો. No. 10.

SERVICE

West End Watches—

give you life-long service because they are made of such excellent materials by skilled labour No other watches in India can approach them in STRENGTH - ACCURACY - DURABILITY Here is one specially recommended.

The "CAMAIGN"

Full jewelled movement with 15 rubies, real compensation balance. SUBSTANTIAL CASES

	NICKEL SILVER.	STERLING SILVER
Open Face	Rs. 34	Rs. 44
Hunting	,, 37	,, 50
Half Hunting ...	,, 40	,, 53

Catalogues free on application.

West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co

31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.

ડ્રૂએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.

નાં૦ ૩૧ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટનો મોટ્ટોલો, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખય સપેશાએલીટી ડકન
સટુઅરટ એંડ કુાં૦ લીમીટેડની
રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હાઇ
પ્રેસ તથા ફીનીશરો તથા
પમપીંગ ઇનજીનો.

ઇ. સી. અને એ. સી.
ઈલેકટ્રીક મોટરોના "મેરલી
મેકર" ના સીલીંગ ફેનસ
(પંખા) અને ઈલેકટ્રીક
લાઇટના ફીટીંગસ.

નવાં ૨૦'×૬×૨૩૦ ના લેન્કેસાયર
બોઈલરો.
સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ બ્રધર્સના ચાર તથા પાંચ બેરીંગના જીનો તથા બોપનર.
ગોડાઉનમાં હંમેશાં પ્રેસો, ફીનીશરો, એન્જીન બાઈલર, લેધ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ.
ગોડાઉન, ફ્રીયર રોડ, પ્રીન્સીસ ડૉક સામે.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ		પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	.. ...	૧ એ
ફરમેટ અવના એન્ડ કું૦	... ...	૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦		૩ એ
હિંદુ અનાશ્રમ—નડીઆદ	... ...	૪ એ
ધી સ્ટેંડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી	...	૪ એ
અમૃતાંજન ડીપો	... ...	૫ એ
ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી	... ...	૫ એ
અબ્દુલ રેહમાન અબુબકર	... ...	૬ એ
એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦	... ...	૬ એ
ધી બેન્ક ઓફ્ તાઇવાન લીમીટેડ	... ...	૭ એ
ધી ઇન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમીટેડ.	...	૮ એ
જે. બાલામલની કું૦	... ...	૮ એ
ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦	... ...	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦	... ...	૧૦ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	.. ...	૧૧ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાંઙ	.. ...	૧૧ એ
પ્રેમચંદ કશનજી	... ...	૧૧ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું૦ લી.	...	૧૨ એ
કુંવરી નર્મદે બળશે	... ...	૧૩ એ
ડા. કાલીદાસ મોતીરામ	... ...	૧૩ એ
ડો. ડી. રાઇટર એન્ડ કું૦	... ...	૧૪ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	... ...	૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦	... ...	૧૪ એ
રેલ્વેનો સરકારી વહીવટ	... ...	૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	... ...	૧૫ એ
ઇ. એસ. પાટણવાલા	... ...	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	... ...	૧૬ એ
દાવડાની કુંપની	... ...	૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડયા લી.	...	૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	... ...	૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું૦	...	૧૯ એ
સી. એન. દાવરની કું૦	... ...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	... ...	૨૧ બી
ગોરધનદાસ કરસનદાસ હાલુ	... ...	૨૨ બી
ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦	... ...	૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ	... ...	૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી.	...	૨૩ બી
ધી હિન્દ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મે. વર્કસ લી	...	૨૪ બી
,, ,, ,, ,,	...	૨૫ બી
કર્ણીક બ્રધર્સ	... ...	૨૬ બી
મહાલે એન્ડ કું૦	... ...	૨૬ બી

Name of Advertiser.	Page.
West End Watch Co.	1 A.
Brewet Chowns and Co. ..	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
The Standard Chemical Laboratory	4 A.
Amrutanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ...	5 A.
Abdul Rehman Aboobakar ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A.
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dustoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
Premchand Kashnaji	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
Short Advertisements	13 A.
Dr Kalidas Motiram ...	13 A.
Dr. D. Writer & Co.	14 A.
M. H. Shastri	14 A.
The Teblet Manufacturing Co.	14 A.
State Management of Railway.	15 A.
B. L. Thosar	15 A.
E. S. Patanvala	15 A.
Rangoon Samachar Press ...	16 A.
Davada & Co.	16 A.
The Central Bank of India Ltd.	17 A.
Godrej Brothers	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	19 A.
C. N. Davar & Co.	20 A.
Vardhaman & Sons	21 B.
Gordhandas Kursandas Hallu.	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
The Hind Button F. & M. W. L.	24 B.
,, ,, ,, ,,	25 B.
Karnik Bros.	26 B.
Mahale & Co	26 B.

મોતીલાલ મુલચંદ એન્ડ કું૦ ...	...	૨૬ બી	Motilal Mulchand & Co. ... 26 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મહેતા ...	...	૨૭ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta. 27 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ ...	...	૨૭ બી	Nanalal Goverdhandas... ... 27 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી ...	...	૨૮ બી	Manishanker Govindji ... 28 B.
સપટ કંપની. ...	...	૨૯ બી	Sapat & Co. ... ... 29 B.
ઓડી. કેમીકલ કું	...	૩૦ બી	Od. Chemical Co. ... ... 30 B.
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી	...	૩૧ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji 31 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી ...	...	૩૧ બી	Jivraj Gokuldas Nenshi ... 31 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	૩૨ બી	Godrej Brothers ... ... 32 B.
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા	...	૩૨ બી	Mahuva Gauraxak Sabha ... 32 B.
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...	...	૩૩ બી	Kathiawad Hindu Anathashram. 33 B.
આર. જી. કામદાર	...	૩૩ બી	R. G. Kamdar ... ... 33 B.
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા	...	૩૪ બી	Amritlal Manekla1 Davavala ... 34 B.
દુલેરાય છોટાલાલ અંજારીયા	...	૩૪ બી	Dulerai Chhotalal Anjariya ... 34 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ...	...	૩૫ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ... 35 B.
લક્ષ્મીચંદ દોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૬ બી	Laxmichand Dosabhai & Bros... 36 B.
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ ...	...	૩૬ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ... 36 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ	...	૩૭ બી	Gulamhussein Esmalji & Brothers. 37 B
ધી નેશનલ સીમે ટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમિટેડ		૩૮ બી	The National Siment Manu. Co. L. 38 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ		૩૯ બી	Jagjiwandas Narayan... ... 39 B.
શ્રરજી વલભદાસની કું		૪૦ બી	Shoorji Vallabhdas & Co. ... 40 B.
ધી યુનીવર્સલ ફા એન્ડ જે ઇ. કું લી. ...			The Universal F. & J. I. Co. Ltd.
ધી પાયોનીયર ઇ પે. એન્ડ ઓ વર્કસ લી....			The Payoneer I. P. & O. W. Ltd.

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—૦૬—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

—— ——

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૮૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે
અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન!!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર ભાગમાં મુકી સ્મારક રખાય છે.

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(પ્રો. મ. જે. ગજ્જરની)

ધી સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, ખળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વધી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

વધારે લોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૨૨-૨૪, હાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ.

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવામાંથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે. એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું શૂળ, ગળાનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઢેસ, ઘા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આશ્રમ થશે.

કિંમત માત્ર આઠ આના.

દુથ પાઉડર.

કિંમત માત્ર બે આના.

દાદરની દવા.

સુકી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
૧૦૯, ફ્રીઅર સ્ટ્રીટ–મુંબઈ.

(૧૨)

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૉર્મ ભરી આપવામાં આવશે.

વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોખ્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે. જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઈન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી

જે કે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે કોઇની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજા કોઈ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓનાં નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ બાકીથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા બ્રાટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮
એડવડ સીનેમાની બાજુમાં. ધોબી તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

(૧)

ABDUL REHMAN ABOOBAKAR

60-62, Abdulrehman Street,

BOMBAY.

Import and Export Merchant
and Commission Agent.

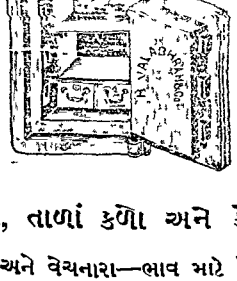
SPECIAL—Always large Stocks of in hands, of Provision and Patent Medicines.

REQUIRE—Buying and Selling Agents all over the world. Orders promptly Excuted at lowest Market rate.

Telegraphic Address — MARGARINE.

Code used. A.B.C. 5th Edition

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ગ્રાજેરીઓ, તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

અનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મંગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ઘોણી ગલી.

દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુંબઇ-૩

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	60,000,000.
Paid-up Capital	Yen.	37,500,000.
Reserve Fund	Yen.	7,030,000.

Head Offices:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kiukiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ ટાઇવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જાપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ	ચેન	... ...	૬૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કીધેલી	,,	... ...	૩૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	... ...	૭,૦૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઇપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન ફુચાંઉ, હેન્કો. કીઉકીએંગ સ્વેટો, ટામાન, ટેકાઉ, શેંગાહી, હોંગકોંગ, સીંગાપોર, સોરાણાયા, સીમારાંગ, બાટેવીઆ, મેકંગ, ટાઇટોહ, શીન્ચીકુ, ટાઇચુ, ટોકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યેકોહામા, આકો, ગીરાન, કાગી, કારેન્કો, કીલંગ, ટામસુઇ, ટોવન. મોજી, બાંકોક.

ને ઉપરાંત દેશ પરદેશ બેન્કના સંબ્યાબંધ કોરસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકો માટે ચાલુ ખાતાંઓ ઉઘાડવામાં આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામાં આવે છે, જેની શરતો અરજ કીધાથી જણાવવામાં આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફોર્ટ—મુંબઇ,

કે. તાકેમુરા
મેનેજર.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બચ્ચાંના ગરભાશયને થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમેનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના કમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામાંનો દુખાવો, પેડુમાં થતું દરદ અને કમરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડૉકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૨ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે.

દવા લેવાની રીતઃ— દહાડામાં ત્રણ વખત
ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને દીલુ થઇ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી.

દવા લેવાની રીતઃ— જમવા પેહેલા અને સુવા જવા એક કલાક
આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શક્તિને માટે જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચમુચ શક્તિને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇપણ ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગારેલું લેબલ જેના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL Co.
79, Barrow Street,
New York, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુયોર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક બીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમાં
વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ જોઈતા

નવનવીન લેબલો

તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક
ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં
૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી રહશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,
સાંકળી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

(૧૦)

BOMBAY.

T H E L A K S H M I A R T

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ ભા ય ખ ળા મું બ ઈ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુક્તા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-ફ્રેક્ચર કે વાધથી આંકડી, તાણ, ખેંચ કે ઠંકણી આવતાં બેશુદ્ધ, દાંતખીલી બાસ રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, ઈશ્વરા ફ્રીસોટા, પેટના દુખાવા ઇ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ઘેલછાને લીધે, રડવું, કુટવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, લિચત્ર જ્ઞેવું, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજહાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કસનું રૂ. ૨, પો.)ક્ર-દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટ્રેકસ બુક કી ૦)ક્રા. પો-)-

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. સંશોધિક હીસ્ટિરિયા-ચેઠ ચેરી-વડોદરા.

(૨૬)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

બીજલીના દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

સ્ટોબ, 'સેન્ડ, તથા વાયરની ડોર, તથા ઝુમર, તથા બેટરી ટેબલફેન, વગેરે માલ કીફાયત ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૬, મુંબઇ નં. ૨.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની ફીમતમાં વટાંડાતું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેક્ટરો.

ઑનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોહનજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેખરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમ ધરવામાં આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એસ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત માટે આ કંપનીની ઓફિસમાં લખતું અથવા જાતે મળવું.

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૬-૧૨ ૧૯, બેન્કશ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટૂંકા અક્ષરની (ટેલીગ્રાફ સ્ટીલની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામા આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા. ૨૦ મી સુધીમા લખાણ પૈસા સાથે નીચેને સરનામે મોકલી આપવાને જણાવ્યું અક્ષર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમા મોકલી આપવા

સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ ઘુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
ઉંચક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબાઈ.

ચરોતરની તપખીર—ચરોતરની સર્વોત્તમ તમાકુમાંથી શ્રીમંતોના માટે ખાસ હાથે ઘુંટા બનાવેલી—કીંમત રતલના રૂપીયા ચાર—નમુનો મફત ચરોતર એજંસી,
(૬૨) નડીયાદ,

" લગ્નનું પત્રલું " નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.
ડી. એન શાહ, અપાટીયા ચકલા
સુરત.

અધાપિ જાહેર નજર પડેલી એવી મુંબઇ ઇલાકાની ભુગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા—ચાર આના ગીજા પોસ્ટેજ માટે અંકગણીતના મનોરંજન ચાર આના દરેક ચોપડીનો ડીકટેશન શિક્ષક તૈયાર છે.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ
(૬૩) શાહપોર—સુરત.

" રેલ્વે જુલમમાંથી " પરાધીન મુંગા ગર્દ કલાસ રેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દુર કરવાને તે તમારે કોઇપણ પ્રકારની મદદ, બાતમી, અથવા સાદાન્ય લેવાની હોય અથવા તમારે તમારા હિતનો હવોગ વધારે ફેલાવીને જોવો હોય તો " ઇન્ડીયન ઓફ ઇન્ડીયન ડાઇરેક્ટરસ " ના ઉપરીપણા નીચે સ્ટેટ મેનેજમેન્ટ આણે રેલ્વેઓ સ્થાપનાનું દુખણ કરવુ આ બાબતના કાયદાઓની કોપીઓ અને તેનો રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદ્‌ગૃહસ્થ પાસેથી મળશે—

જીવરાજ જી. મેનસી
ધી ઇન્ડીયન પેસેનજર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન,
બોરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઇ

અમારાં ધરાકો કોણ છે ?

હીઝ હાઇનેસ ધી નવાબ સાહેબ સર, ઇ સી આઈ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ મેજર નવાબ સાહેબ સર, કે સી આઇ ઇ, હીઝ હાઇનેસ મહારાજ ધીરાજ સાહેબ સર, કે સી આઇ. ઇ, હીઝ હાઇનેસ ઠાકોર સાહેબ, સી એસ આઇ, અને બીજા રાજા મહારાજાઓ, નવાબ સાહેબો, નામદાર સરદારના બાસ સગાના મેનેજર ઓનરેબલ સર, તથા બીજા ઓનરેબલ મેમ્બરો, સુબાઇના હાઇ કોર્ટના નામદાર જજ સેશનસ જજો, કમીશ્નર ઓફીસરો, લેફ્‌ટેનન્ટ કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર વાઇસરોય સાહેબના ઓનરરી એ ડી સી લેફ્‌ટેનન્ટ, માઇમ મીનીસ્ટરો, નામદાર ઇન્ડીયા સરકારના કોમસ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્મેન્ટના આસીસ્ટન્ટ, ચાલીફીલ્ડ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયયન ઓફીસરો, ઉચ્ચેડી કમીશનરો, કલેક્ટરો, સુપીરીન્ટેન્ડીગ એન્જીનીયરસ, એમીનીસ્ટ્રેટર જનરીગલ એકટેટ, (દીલ્હી) રેલ્વે મેનેજરો એકઝીકયુટીવ એન્જીનીયરો ડીવીજન બહાદુરો, ગ્રાન્ડ બહાદુરો, જરીસ્ટ ઓફ ધી પીસ, સુબહાના માજી ચોલીસ કમીશનર, ઇન્ડીયન નેશનલ કોનગ્રેસના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, બેરીસ્ટરો, ઉચ્ચુડી ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ પોસ્ટ ઓફીસ ઇન્ડીયા, ઓનરેબલ સરલક્ષ્મન જનરલ સર ફ્રેડરીક પારી ક સી એસ આઇ, એમ ડી, ટોટ ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસવાલા પ્રમુખ હતા તે સ્પેશીયલ રેડ ક્રોસ વોર કોમ્પીટેટર, કે જેમા મેજર ઓનરેબલ સર, એફ સ્ટેવર્ટ સી આઇ ઇ હસ્તકના તથા મેજર એ ફ વાલ્ટર આઈ એમ એસ જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાક્ટરો વ્યવસ્થાપક હતા તે મોટી સરકારી કોન્ફરન્સ , (યુરોપીયન સીવીલ સરજનો લેફ્‌ટેનન્ટો, કેપ્ટનો) (આઇ એમ એસ.) એમ ડી અને વિલાયતી ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાક્ટરો, કોલેજોના પ્રીન્સીપાલો, યુરોપીયન તથા દેશી અમલદારો અને ગૃહસ્થો તથા જુદા જુદા દેશોના મોટી પત્નીના અમલદારો અને ગૃહસ્થો વગેરે —

બાદશાહો ચાકુતી.

ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરૂષાતન કાયમ રાખે છે આ રાજવશી ચાકુતી વય વિગરના તમામ બાબી મારોને છે અને વીર્ય ધટ બનાવી ખરૂ પુરૂષાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક મજોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા આપની ખાસ ભલામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ જાતની પરેજની જરૂર નથી ૪૦ ગોળાની ડબી એકના રૂા. ૬ર.

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ—રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

" ટીકલી " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની ગુંગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકલીઓ " ભારે આબકાર-દાયક પીણું છે. બે "ટીકલીઓ" બુદ્ધેા ઠરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ રૂપીના આના ૮.

હમારી શુગર કોટેડ ક્રીનાઇન ફેબ્રીફેગા વેજીટેબલ લેક્સેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકલીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઇ મધ્યે મારકીટમાં હવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ એજંટથી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની
(૨૧) "ટીકલી" બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

ગાઉટી રીયુમ શાસ્ત્રો

સાંધાના અને ગાઠકાના દરદો માટે આ એક ખાસજ અકસરાસર, રાનમાણ અને કુદરતી ઇલાજ તે ઉપલા નામનુ તેલ છે. એ તેલ વા, પેન મારતો વા, તમામ જાતનો સાંધાનો, માચેટીકા, ગાઠ, ગઠ્ઠી, કરતલ, આકાં નસેનુ ખેંચાવું, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને ગરદનનુ દુખવુ, બરડાની ફાટ, બાયોના નબળા પડેલા પગો ગુઠણનો સોજો, સુજેલા તથા ગંઠાઇ ગયલા સાંધા અને હાડકા અકસ્માત, ઇજાઓ, વાગેલા, ચચક, ચસકા, વગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખારાને ઉંડાપર સાજા મટી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી ફરવું મટી નવી જીંદગી બક્ષનારી એ આ તેલના ખાસ ગુણો છે. કી મત ફક્ત રૂપીયો એક

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે. બાહારગામવાળાઓએ નવસારી લખવુ

માલેક—એમ. એચ. શાસ્ત્રી.
(૪૫) હેડ ઓફીસ:—હોરડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ. DRIVES AWAY RATS. ગોળીઓ.

(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આઘાત પ્રસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી આરોગ જાય છે, અને બાદા પાછી હરવાને માટે ઘર, દુકાન, ગોડાઉન છોડી જાશી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મારફીને દુર રાખવાને માટે ઘણાજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરદીના ઉંદરો નાશી જાય છે. ઉદરો મારફીનુ મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મનડી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ નાના પુડા ઉપર નણ દીવસ લાગલાગટ ગણીને મુકવી. ચોથે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહીં.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તેમ્બોલ એન્ટુફેક્ચરીંગ કું૦.
ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુંબઇ.

જો

તમારે ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓની હાટમારી અને ભુવન અટકાવવાં હોય, હીંદી જહેાજ હલેારાને થતી હાની બંધ કરવી હેાય, દરવર્ષે લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પૈાંડનેા હીંદુસ્તાન ઉપર પડતેા ઘસારેા અટકાવવેા હેાય, હીંદીએ માટે રેલ્વેમાં સારા પગારની નેાકરીઓ જોઈતી હેાય, હીંદી હલેારાને હીંદનાજ લાભ માટે ખીલવવેા હેાય, લહેર પ્રજાની સગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા જોઈતી હેાય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવેા અમલ જોઈતેા હેાય,

તેા

રેલ્વેનેા સરકારી વહીવટ માંગેા.

ઉપર દર્શાવેલી રેલ્વે સંબંધી લહત ચલાવા માટે નાણાની મેાટી અગત્યના નાની રકમની મદદ ફેરેદુન દુરશાજ દાદાચાનજી ૩૬૧, હૅાર્નબી રેાડ, મુંબઇ, એ સરનામે મેાકલવા વીનવી છે

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચેાપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબનાં પત્રકેા (ડી-ફેામ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળેા અથવા લખેાઃ—

બી. એલ. થેાસર.

પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ

બેામ્બે કેામરશીયલ કેાલેજ,

(૧૪) ૪૧, કાલબાદેવી રેાડ, મુંબઇ.

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર:

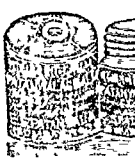
પાટણવાલા બામ,

રૂમીટીઝમનેા ઠઠ્ઠા દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનેા દુખાવેા, લકવેા, વાયુરેાગ, માથાનેા દુખાવેા, જખમ, સ્નાયુક પ્રપાણ તથા દમ, છાતીનેા દુખાવેા, ખાંસી, સરદી, ગળાંનેા દુઃખાવેા, દાંત તથા કાનનેા દુઃખાવેા માથ, વીછુ, વગેરે ઝહેરી દંખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.

માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરેા કી. બા.—૧) ની રૂ. ૦૫.

વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબેાદાર મધ મઘતા તાજા પુડીમાંથી બનાવેલા હેર આઈલ અત્તરેા તથા ઓટેા મલશે, અને દરેક જાતના ઈંગ્લીશ શન્ટેા લવેંડર શાણુ હમારી પેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.

વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મેાકલવું..

એકલા બનાવનાર:

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાજીપાલા લેન, પેા. નં. ૩, મુંબઈ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમા રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, બાબુવાલેજ કોર્ટ ના ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને આસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને આસ કરીને અંગ્રેજોનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત ચર્ચવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬, ખુલ્લુ નકલના રૂા. ૦-૨-૦

શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

એમ. એ. મામસા.

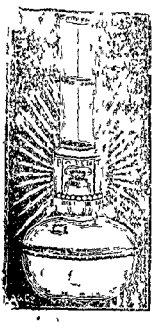
પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.

ગલી નંબર ૨૭, ઘર નંબર ૫૩-રંગુન

હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

દાવડાની પેટંટ અભ્રખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાગી જાય ત્યા સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કુંઠ,
મંગ્માદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઇ નાં૭.

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અભરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૪૯,૯૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૧૪,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગોઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબો અને જમીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

પ્રેસીડંસી બેંકો માફક આ બેંક પોતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે.

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં કુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેક્કા તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસઃ–એલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસોઃ–ઝવેરી બજાર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રોજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જનેવારીથી જુન.....	૩	ટકા.
જુલાઈથી ડીસેમ્બર.....	૨॥	ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ.....	૫	ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે...	૫॥	ટકા.

કુંકી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા

મેનજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ધર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાયડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સબડું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ધર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ કેવીડ પોતાની હુલરોની કીમતની વેલાતી મોટા નામીતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંઉથી ખેંચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને અરબાની સેર્વીંગ બૅંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજ-નીમાં બારણે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુલરઉધોગને લગતું સૌથી આગેવાન પેપાનું નામે સાયન-ટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છે:—

"મોટી હલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જો કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં ડારખાનાં અને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારખાનું:—

તમારા લાભનું.

ઈનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (વાસલેટ) થી તદન રહિત છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાંબા વપરાસથી માથાને તથા બાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમાં વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશું.

બાટલી ૧ ના રૂા. ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વેપારીઓ પાસેથી મળશે.

દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી હિંદ બટન્ ફેકટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ,

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબાઇ.

(૫૩)

ચેમ્બરની કમીટીની સભા.

ધી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૬ ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના ૨-૩૦ કલાકે (સ્ટા. ટા.) ભરવામાં આવી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા.

શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ.
,, સોરાબજી એદલજી વાર્ડન.
ઑ. શેઠ પુરશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ.
,, ,, મનમોહનદાસ રામજી.
શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.
,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ.
,, વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી.
,, મોતીલાલ કાનજી.
,, મનુ સુબેદાર.
શેઠ ફીરોઝ જે. ખીલીમોરીયા.
,, ફાજલ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા.
,, મનસુખલાલ આત્મારામ માસ્તર
,, માધવજી ગોવિંદજી.
,, લાલજી ગોવિંદજી.
,, રેવાશંકર જગજીવન.
,, મથુરાદાસ કાનજી મટાણી.
,, બી. એફ. માદન.
,, એન. એમ. મજુમદાર.
,, એસ. આર. બમનજી.

૧ લા. ૯ મી ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૨૦ ને રોજ ભરાએલી કમીટીની સભાની મીનીટો સહાસદ્રોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨ જી. એન. વી. ડાસા તરફથી ચેમ્બરમાં મેમ્બર તરીકે દાખલ થવાની અરજી આવી હતી જેને રાબેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટેના દીવસો તા. ૧૦ મી માર્ચથી તા. ૧૭ મી માર્ચ સુધીના મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. સ્ક્રુટીનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

૩ ના. હીંદી સરકાર તરફથી અનાજના અંકુશના સંબંધમાં પત્ર આવ્યો હતો અને તે સંબંધમાં શેઠ લાલજી પદમશી તરફથી પણ પત્ર હતો કે અંકુશ દુર કરવાને ના. સરકારને અરજ કરવી. આ બાબત ચેમ્બર કમીટીને લગતી હોવાથી તે કમીટી તરફ રવાના કરવાનો ઠરાવ થયો હતો અને તે કમીટી પુરતો વીચાર કરી શકે તેટલા સારૂ એક માસ સમ કમીટી નીમવામાં આવી હતી.

૪ થી. અલાદીન વીશરામ તરફથી તાર આવ્યો હતો કે પોસ્ટ ઑફીસ અને બેંક મારફત હીંદુસ્તાનમાં મોકલવામાં આવતા નાંણાં ઉપર ૧૮ ટકા કમીશન ભરવું પડે છે. આ સંબંધમાં જીજીથી પણ એક તાર આવ્યો હતો આ બંન્ને બાબતમાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે ના. સરકારને તારથી પ્રોટેસ્ટ મોકલવો.

૫ શેઠ ગોવિંદજી રતનશી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે કમીટીએ તેમના પિતાના મરણ તરફ જે દીલસોજી બતાવી છે તે સારૂ તેઓ કમીટીના આભારી છે આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૬ શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તેઓથી કમીટીની મીટીંગમાં લગભગ ૬ અઠવાડીયાં સુધી હાજર રહી શકાશે નહી માટે તેટલા વખત પુરતી રજા મંજુર કરવી. કમીટીએ માગેલી રજા મંજુર કરવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

દીવાળીના માટે ફેન્સી ડાઇસ્પની છટ્ટી કીંજાઇના ઝોધ્યે કે ?

૭. શેઠ મનુ સુખેહારે કરન્સી કમીટીના રીપોર્ટ ઉપર એક ખરડો તૈયાર કર્યો હતો. તે કમીટી આગળ રજુ થતાં તેમાં સુધારો વધારો કરી મંજુર કરવામાં આવ્યો હતો. અને તેની એક નકલ ના. હીંદી સરકાર ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૮ શેઠ એસ. આર. બમનજી તરફથી જે કોઇ ગ્રહસ્થ કરન્સી અને એક્સ્ચેન્જના વીષય ઉપર સૌથી સારો નિબંધ લખી મોકલે તેને તેઓ તરફથી શેઠ હુન્નર પાઉન્ડનું ઇનામ આપવાની સુચના કમીટી આગળ રજુ કરી હતી. આ સુચના કમીટીએ આભાર સાથે સ્વીકારી હતી. અને તે સંબંધમાં વર્તમાનપત્ર મારફતે વધુ વીગત છપાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

કમીટીનું કામ ઘણો વખત લંબાવાથી બીજાં કામ મુલતવી રાખવાનો ઠરાવ થયો હતો અને ત્યાર બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૯ મી. માર્ચ સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના ૨-૩૦ કલાકે (સ્ટા. ટા.) ભરવામાં આવી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:-

શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ.	શેઠ ફાજલ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા.
,, સોરાબજી એદલજી વાર્ડન.	,, ગીરજાશંકર બી. નીવેદી.
,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.	,, માવજી ગોવિંદજી.
,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ.	,, લાલજી ગોવિંદજી.
,, વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી	,, રેવાશંકર જગજીવન.
,, ગુલાબચંદ દેવચંદ જવેરી.	,, મથુરદાસ કાનજી મટાણી.
,, મનુ સુખેહાર.	,, બી. એફ. માદન.
,, કીશોર જે. બીલીમોરીયા.	,, એન. એમ. મજુમદાર.

૧. તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૨૦ ને રોજ મળેલી કમીટીની સભાની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેલાવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો તથા પેઢીઓ તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજીઓ આવી હતી જેમને રાજેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટેના દિવસો તા. ૧૮ મી માર્ચ સને ૧૯૨૦ થી તા. ૨૫ મી માર્ચ સને ૧૯૨૦ સુધીનાં મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. સ્ક્રુટીનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

૧. મેસર્સ નાસુર માવજી એન્ડ કું.
૨. ધી એડવાન્સ ટ્રેડીંગ કંપની.
૩. શેઠ સોમનાથ રૂપજીદાસ પટેલ.
૪. ,, ગોવિંદજી વસનજી.

૩. ડુંગળીની નીકાશોના સંબંધમાં તૈયાર કરેલો ખરડો કમીટીએ પસાર કર્યો હતો અને તે ના. સરકાર તરફ તારથી મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૪. " ઇમ્પીરીઅલ પ્રેફરન્સ " ના વિષય ઉપર પણ જે ખરડો તૈયાર કર્યો હતો તે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તની એક નકલ ના. સરકાર તરફ રવાના કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૫. કોટન ઓકર્સ એસોસીએશનના ગભાસદોની અસાધારણ સભા તા. ૨૩ મી ફ્રેબ્રુઆરી સને ૧૯૨૦ ને રોજ મળેલી તે પ્રસંગે જે ઠરાવ પસાર થયો હતો તેની એક નકલ તે એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી આ ચેમ્બર પર મોકલવામાં આવી હતી. આ બાબત કોટન સબકમીટીને લગતી હોવાથી તે કમીટી આગળ રજુ કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૬. ઇન્ડીઅન શુગર કમીટીના સેક્રેટરી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો અને તેમાં તે કમીટી રૂબરૂ ચેમ્બરના એક પ્રતીનીધીને જુબાની આપવા તથા ચેમ્બરને જે કાંઇ લેખી અરજ કરવી હોય તો તે કરવા વિનંતી કરેલી હતી. એ વીશે ઠરાવ થયો હતો કે ઓ. શેઠ લલ્લુભાઇ સામળદાસને પ્રતીનીધી તરીકે મોકલવા તથા જે કાંઇ સવાલો કમીટી તરફથી પુછવામાં આવે તેના લેખી જવાબ તૈયાર કરવા તેમને વિનંતી કરવી;

૭. પોસ્ટ અને ટેલીગ્રાફ ખાતાના ડાયરેક્ટર જનરલ તરફથી યુરોપ જતા તારના દરમાં થયેલો ઘટાડો જણાવનારો પત્ર ચેમ્બર ઉપર આવેલો. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૮. રેલવે વેગનના સબંધમાં કમીટી તરફથી જે રેપ્રીઝેન્ટેશન કરવામાં આવ્યું હતું તેના જવાબમાં ના. હીંદી સરકારના રેલવે ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે રેલવેના પ્રતીનીધીઓની એક સભા ટલકત્તા મુકામે મળનાર છે તે પ્રસંગે તે સવાલોના બારીકાઇથી વીચાર થશે. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે આ બાબતમાં વધુ વીગત મંગાવવી અને ચેમ્બરનો અભીપ્રાય કેમ પુછવામાં નથી આવ્યો તે સંબંધમાં ખુલાસો મંગાવવો.

૯. રંગની આયાતના સબંધમાં ના. હીંદી સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે " એલીઝરાઇન " રંગ હીંદુસ્તાનને સારૂ છુટથી આપવાને ઠરાવવામાં આવ્યું છે અને બીજા રંગ પણ ૧૫ ટકા હીંદુસ્તાનને આપવાનું નક્કી કર્યું છે. આ પત્ર હાઇ અને કેમીકલની સબકમીટીને લગતો હોવાથી તે કમીટી આગળ રજુ કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૦. " ઓ ઑડીટ સીસ્ટમ " ના સંબંધમા સુધારો કરવાની ભલામણ દર્શાવનારો પત્ર ના. મુંબાઇ સરકારના નાણાં ખાતાં તરફથી આવેલો હતો. પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતા તે સુધારામાં કમીટીની સંમતી છે એ મતલબનો પત્ર લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૧. પરદેશથી હીંદુસ્તાનમાં આવતાં હથીયાર અને દારૂગોળાના દાગીનામાંથી થતી ચોરી અટકાવવાના સંબંધમા કેટલાક ઠલાસ્સે દર્શાવનારો પત્ર ના. સરકાર તરફથી આવ્યો હતો. આ સંબંધમાં તે માલને લગતા વેપારી વર્ગમાંથી અભીપ્રાય મંગાવવાનો અને ત્યાર બાદ ના. સરકારને અભીપ્રાય લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૨. હીંદુસ્થાનમાંથી પોસ્ટ ઓફીસ મારફત ચાલુ વર્ષની શરૂઆતથી લંડનમાં કેટલું નાણું ગયું તે જાણવાને કમીટી તરફથી જે તાર ગયેલો તેના જવાબમાં ના. હીંદી સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તે હકીકત એકઠી કરતા કેટલોક વખત લાગશે પણ તે સંબંધમાં પોસ્ટ અને ટેલીગ્રાફ ખાતાના ડાયરેક્ટર તરફથી ખબર આવ્યેથી આ ચેમ્બરને લખી જણાવવામાં આવશે. આ પત્ર ફીનેન્સ સબકમીટીને લગતો હોવાથી તે કમીટીમાં રજુ કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૩. ના. સરકાર તરફથી પ્રસિદ્ધ થતા આંકડાનાં પુસ્તકોમાં સુધારો વધારો કરવાના સંબંધમાં આંકડા ખાતાના ડીરેક્ટર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો. આ પત્રની નોંધ લેવામા આવી હતી.

૧૪. પ્રોમીસરી નોટ, બીલ ઓફ એક્ષચેન્જ, વીગેરેને વટાવવામાં કોઇ મામુલની વાર તો તે સંબંધમાં કાયદાનો આશ્રય મળે તેવી કલમ નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટસ એકટમાં દાખલ કરવા બાબત ના. સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો આ સુધારા તરફ કમીટીએ પસંદગી બતાવી હતી અને તે મતલબનો પત્ર ના. સરકાર પર લખી મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૫. ખાપોલી લેન્ડ કુંપનીને ઇજારો આપવાની ના. સરકારની યોજનાના સંબંધમાં કમીટીએ પ્રથમ જે પ્રોટેસ્ટ મોકલેલો તેનો જવાબ આવ્યો હતો કે તે બાબતમાં ના. સરકારે પુરતો વિચાર કરીનેજ કંપનીને હક આપ્યો છે. આ પત્ર ઉપર વિચાર કરી એક ખરડો તૈયાર કરેલ હતો તે કમીટી આગળ રજુ થતાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે મતલબનો ફરીથી પ્રોટેસ્ટ ના. સરકારને મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૬. સધર્ન હાઇડ એન્ડ સ્કીન મર્ચન્ટસ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી કરન્સી બાબતને લગતો તાર આવ્યો હતો. આ બાબત ફીનેન્સ સબ કમીટીને લગતી હોવાથી તે કમીટી તરફ રજુ કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૭. માલ આયત કરવાની સામાન્ય તારીખના સંબંધમાં બોમ્બે પોટ ટ્રસ્ટના સેક્રેટરી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે છ મહિનાની અજમાયશ પછી ટ્રસ્ટીઝ ડોક ચેનેજર તરફથી રીપોર્ટ કરવામાં આવ્યો છે કે માલ આયાત કરવાની સામાન્ય તારીખની પદ્ધતી સંતોષકારક નીવડી છે. આ સંબંધમાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે જે પદ્ધતી અમલમાં મુકવાનો વીચાર ચાલે છે તેમાં કમીટીની સંમતી નથી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

રંગની બનાવટ વીશે ચેમ્બર ઉપર પત્ર લખતાં રા. ચુનીલાલ બાપુજી મોદી જણાવે છે કે "પરદેશી રંગને પાણીચું આપવું તેને માટે આ તક સારી છે. જેમાંથી રંગ થઇ શકે એવી ધાતુઓ જેવી કે ક્રોમીયમ, ટ્રેમેટાઇડ આયર્ન, જેમાંથી સીંદુર બને છે તે સીસું, ઇત્યાદી બનાવવાને હું મદદ આપી શકીશ."

ચેમ્બરમાં આવેલાં પુસ્તકો.

C

842 Fifth Annual Report and Correspondence of The United Provinces Chamber of Commerce For the Year 1918

843 Exhibition of Food and Household Requisites of Indian Production 1917

844 Directory of Marchants and Manufacturers in Yokohama 1919 (5)

845 Report on the Managing Committee of Bombay Presidency Famin Relief Fund 1918-19

846 Report of the Committee of the Punjab Chambers of Commerce For 1919

847 Official Catalogue of the Swiss Exhibition Fair at Bale 1920 (2) in Swiss Language.

848 International Trade Developer July 1919

49 International Conciliation October 1919

ધી યુનીવર્સલ ફાયર એંડ જનરલ ઈન્શ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ.

હેડ ઓફીસ—ફોર્ટ, મુંબઇ.

ભરી કરવા ઠરાવેલી થાપણ—રૂ. ૧,૦૦,૦૦,૦૦૦

વસુલ કરવામાં આવનારી થાપણ—રૂ. ૨૫,૦૦,૦૦૦

બોર્ડ ઓફ ડીરેકટર્સ.

રમેશ્વરદાસ બી. બીરલા, એસ્કવાયર (મેશર્સ શીવનારાયણ બળદેવની કું.વાળા, વેપારી તથા શરાફ.)

ઉમર સોબાની, એસ્કવાયર (હાજીમહમદ હાજીઇસ્માઇલ એંડ કું. વાળા, વેપારી અને મીલ માલેક.)

હુસેનભાઇ અબદુલાભાઇ લાલજી, એસ્કવાયર (અબદુલાભાઇ લાલજી એંડ કું. વાળા, વેપારી તથા મીલ માલેક.)

કરસનદાસ ધરમસી સુંદરદાસ, એસ્કવાયર (કરસનદાસ મુળજી જેઠાવાળા, વેપારી.)

લછમનદાસ હરખચંદ ડાગા, એસ્કવાયર (મુનીમ, રાયબહાદુર બંસીલાલ અબીરચંદ, બેંકર.)

મણીભાઇ દલપતભાઇ, એસ્કવાયર, (જગાભાઇ દલપતભાઇ એંડ કું.વાળા, બેંકર અને મીલ એજંટ.)

મોતીલાલ કાનજી, એસ્કવાયર, (વેપારી અને ડીરેકટર, સેંત્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લીમીટેડ.)

કેશવલાલ એચ. સેટલવડ એસ્કવાયર (એટર્ન્સ એટ્રીશીયો.)

સોલીસીટરો—મેશર્સ દફતરી ફરેરા એંડ દીવાન

બેંકરો—ધી ચાર્ટર્ડ બેંક.
ધી બેંક ઓફ ઇંડીયા.
ધી સેંત્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા.

ઓડીટરો—મેશર્સ એ. એફ. ફર્ગ્યુસન એંડ કું.

મેનેજીંગ એજંટસ—મેશર્સ એમ. કાનજી એંડ કું.
૨૫-૨૯, ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.

આ કંપની ઓમ્બે ફાયર ઇન્શ્યુરન્સ એસોસીએશનમાં સભાસદ થઇ છે અને જીંદગીના વીમા શીવાયનું કામકાજ ૧૭મી જાનેવારી ૧૯૨૦ થી શરૂ કર્યું છે.

વેપારી આંકડાં.

પોર્ટ ટ્રસ્ટની વખારોમાં પડેલો માલ.

મુંબઇના પોર્ટ ટ્રસ્ટની વખારોમા ગયા જાનેવારી માસ દરમ્યાન પડેલા માલની વીગત ગઇ તા. ૪-૩-૨૦ ને દીને બહાર પાડવામાં આવી છે તે નીચે પ્રમાણે છે:—

માલની જાત.	તા. ૧-૧-૨૦ ને દીને સ્ટોક.	૧૯૨૦ ના જાનેવારીમા થયેલી ડીલીવરી.	તા. ૧-૨-૨૦ ને દીને સ્ટોક.	તા. ૧-૨-૧૯ ને દીને સ્ટોક.
રૂના ઠાપડની ગાંસડી	૨૧૨૩૪	૪૧૦૫	૧૬૫૧૯	૪૦૬૯૨
,, ચેટી ...	૩૧૩૮	૨૭૫૦	૪૦૨૯	૮૫૭૭
રેશમ તથા ઉનના પીસ ગુડસ ગાંસડી ..	૭૪૦	૧૪	૭૩૮	૧૪૧૦
,, ,, ,, ચેટી	૮૩૦	૫૬	૮૪૬	૧૩૪૬
સુતરાઉ ટવીસ્ટ તથા યાર્ન પેકેજીસ	૧૮૦૪	૮૨૪	૧૮૨૩	૧૨૪૧૨
રેશમ તથા ઉનના ,, ,,	૨૩૨૯	૧૭૬	૨૨૬૨	૪૪૦૬
ત્રાંબુ—ટન	૫૧	૩૧૮	૧૮૫	૨૬૦
પીતળ—ટન	૨૩૯	૩૩૫	૩૨૯	૪૯૬

ખાંડની આયાત

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં મહિનામા શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતી —

જાનેવારી માસમા	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	હજાર હંદ્રવેટ	
બંગાળા	૫૯૨	૬૯૧
મુંબઇ	૪૨૬	૨૫૨
સિંધ	૬૯	૧૫૮
મદ્રાસ	...	૧
બર્મા	૨૮	૩૦
કુલ	૧૧૪૮	૧૧૩૩

એપ્રીલથી જાનેવારી	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	હજાર હંદ્રવેટ	
યુનાઇટેડ કીંગડમ	...	૨
ફ્રેંચ સંસ્થાનો	૧૨૦૪	૩૩૮
જાવા	૫૯૩૧	૫૬૫૭
ચીન	૪૪	૨૦૦
જાપાન	૭	૧૪
ઇજીપ્ત	૧૨	૫૩
મોરીશ્યસ	૧૨૦૭	૩૮૫
યુનાઇટેડ સ્ટેટ	૨	૩
બીજા દેશો	...	...
કુલ.	૮૪૦૬	૬૬૫૫

ધી બોમ્બે ટાલ્ક માટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૫૦ સ૦ ૧૯૨૦ ના જાન્યુઆરી માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

આયાત.	જાન્યુઆરી		એપ્રીલથી	જાનેવારી
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૧૩૭	૧૮૨	૩૪૦૯	૧૩૨૪
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે ...	૫૪૩	૨૬૮	૩૦૧૯	૩૧૧૯
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે ...	૫૫૦	૩૨૫	૪૦૮૪	૩૬૪૮
ઓીણીન	૪૬૮	૩૭૦	૨૩૧૨	૩૦૭૦
બુટસ અને શુઝ	૪૬૮	૩૭૦	૨૩૧૨	૩૦૭૦
ઘર બાંધવાનો સામાન	૭૩૦	૧૪૨૦	૭૨૦૦	૬૭૫૪
મીણબત્તી	૨	૧૧૧	૧૬	૨૫૧
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૧૨૧	૨૬૭	૭૮૮	૨૧૭૮
રસાયણિક પદાર્થો	૩૧૮૨	૧૬૦૭	૨૧૫૪૪	૧૩૬૪૭
ઘડીયાળો	૩૬૦	૧૨૮	૧૬૩૫	૧૨૪૮
કોલસા	૮૫	૨૦૩	૧૬૮૫	૧૧૬૬
કોફી	...	૨૫૦	૪૬	૧૧૧૫
સુથી (સીંદરી)	૨૪	૫	૭૫	૧૭૦
દોરડાં	૧૦૨	૨૩૪	૧૪૬૮	૧૪૧૪
કપડાની (કાપડુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૨૧૫	૨૮૪	૧૫૭૫	૨૬૧૩
સાઈકલો	૧૨૩	૪૬૪	૧૫૫૯	૨૨૭૯
કપુર	૧૦૧	૩૦૨	૧૫૨૬	૧૧૬૬
બીજી જાતની મળી કુલ દવા ...	૧૫૯૫	૧૮૫૫	૧૧૬૭૦	૧૪૫૭૧
લુગડાં વગેરે રંગવાની ચીજો ...	૨૦૨૧	૨૦૩૦	૧૩૨૫૪	૧૪૫૨૩
કેટલેહા	૨૯	૩૭	૫૨૯	૬૮૪
ફરનીચર	૧૭૫	૧૩૯	૧૨૧૫	૧૦૦૦
કાચનો સામાન	૧૨૩૬	૨૫૪૮	૧૦૪૭૫	૧૫૪૬૧
ઓીણા	૧	૨	૪૯	૨૩
ઘઉં	...	.....	...	૨૫૮૩૯
ઘઉંનો લોટ	....	૧	૧૩૦	૪૩
ધુપ	...	૭૪	૬૯	૨૧૭
હાર્ડવેર	૩૬૩૩	૪૫૦૩	૨૫૫૪૧	૩૫૫૩૩
ચામડાં વિના કેળવાયલાં	૭૧	૨૫૧	૧૦૩૧	૧૭૨૫
ઇલેકટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો ...	૧૪૧૩	૬૪૧	૧૧૦૬૮	૧૨૭૬૬
સંગીતનાં વિગેરેને મળી કુલ હથીઆરો	૨૩૮૩	૧૪૪૪	૧૬૯૮૯	૧૮૨૧૮
હાથીદાંત	૩૩૦	૩૫૧	૨૧૩૧	૪૪૫૬
અવેરાત	૬૪	૧૬૫	૪૧૭૫	૧૦૨૩

બેટેલીફ શીલીંગની સારી ડીઝાઈન ગમશે કે ?

ચીજનું નામ.	જાન્યુઆરી		એપ્રીલથી જાન્યુઓરી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
કેળવાએલાં ચામડાં...	૫૩૭	૬૦૨	૩૨૭૮	૪૧૨૯
ઘાટ	૩૭૩૮	૩૩૪૬	૨૭૪૦૩	૨૭૪૯૧
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૮૩૮૫	૮૮૦૪	૩૮૮૭૧	૭૬૭૪૪
દીવાસળી	૬૧૩	૨૭૩૧	૧૪૫૦૩	૧૫૭૫૩
પીત્તળ તાંબુ વગેરે	૧૫૩૦	૩૪૭૦	૭૬૬૪	૧૪૮૮૨
તાંબું	૪૨૮	૩૬૧૬	૫૮૬૮	૮૨૮૧
જર્મન સીલ્વર	...	૧	૪	૨૧
લોઢું	૫૦૫	૫૪૧	૨૮૧૮	૩૬૧૮
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૧૧૫૭૩	૧૧૭૩૫	૭૨૫૧૧	૧૦૭૨૫૨
સ્ટીલ	૨૪૮૭	૪૩૪૭	૨૪૬૨૯	૨૦૫૬૪
સીસું	૭૨૮	૧૮૮	૩૬૪૩	૧૭૬૪
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૨૬૩	૫૦૪૯	૨૬૦૭	૨૬૦૭૬
કેરોસીન તેલ	...	૨૮૦૩	૧૦૪૬૭	૫૫૩૨૬
અળસીનું તેલ	...	૮૬	૪	૫૨૩
સર્વ જાતનાં તેલો મળી કુલ ...	૩૬૨૬	૪૬૬૩	૨૬૩૬૭	૭૬૬૬૩
રંગ રોગાન વિગેરે...	૧૬૪૪	૧૨૨૬	૧૦૫૪૦	૧૦૮૬૨
કાગળો	૨૩૭૪	૨૪૭૭	૨૧૭૩૩	૧૮૧૫૭૫
રેલ્વે ગાડાંઓ તથા બીજો સામાન	૧૩૮૪	૪૨૩૬	૮૨૭૩	૩૪૪૨૦
રબર	૧૧૧૮	૧૦૧૫	૪૬૨૬	૮૦૬૬
મીણ	૨૫૩૮	૧૬૫૮	૧૬૧૧૪	૧૮૦૩૬
સાબુ	૮૮૬	૧૪૨૭	૮૪૬૦	૬૮૨૨
સોપારી	૧૬૦૮	૧૨૭૫	૧૪૦૬૧	૧૩૪૫૬
તેજાનો કુલ	૨૮૫૮	૧૮૭૩	૧૮૬૨૨	૧૬૮૫૮
સ્ટેશનરી	૮૫૨	૮૨૬	૫૬૫૯	૬૪૮૩
ખાંડ	૧૮૮૭૫	૩૫૮૩૬	૧૨૮૦૩૬	૧૮૦૪૬૬
રૂ	૪૨૪	૪૬૩	૧૧૨૬૧	૫૮૪૩
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૧૦૬૪૩	૫૭૦૬	૮૦૩૮૮	૩૬૬૧૦
સુતરાઉ હોઝીયરી	૬૧૫	૧૫૪૮	૭૩૨૮	૧૨૪૫૩
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૨૫૫૪૬	૨૬૭૬૦	૧૬૭૩૩૬	૧૭૬૬૧૨
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ...	૬૬૩૬	૨૪૭૩૮	૧૧૪૮૧૬	૧૧૮૦૧૬
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૬૪૫૭	૨૪૩૦૨	૧૦૭૨૦૭	૮૮૧૬૬
ગીલવાના દોરા	૮૬૩	૧૦૫૬	૫૦૧૭	૭૬૬૦
સુતરાઉ માલ એકંદર	૫૬૩૫૬	૮૭૫૩૬	૫૩૬૩૫૦	૪૫૨૦૮૭
રેશમ કાચું	૨૮૭	૧૩૫૩	૬૨૫૪	૧૫૬૪૭
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૨૨૦૩	૬૧૮૫	૩૨૬૭૮	૪૭૬૩૩
કાચું ઉન	૧૨૮	૫૧	૧૨૦૭૩	૬૮૬
ઉનની હોઝીયરી	૧૮૬	૭૮	૧૦૬૧	૪૫૮
ઉનના પીસ ગુડઝ....	૨૪૭૧	૨૦૩૭	૧૬૦૬૦	૧૧૬૪૬
ઉન અને ઉનન મિશ્રીત કુલ ...	૨૬૦૦	૨૧૦૮	૨૦૩૪૪	૧૨૩૩૬

નવી જોઇંટ સ્ટોક કંપનીઓ.

ગયા જાનેવારી માસમાં બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં તથા માઇસોરમાં સ્થપાયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓની વીગત નામ ઠેકાણાં વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	ભાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧.	રાયપુર ઇંડસ્ટ્રીયલ જોઇંટ	રામકુટ એંડ કું. ૨, રોયલ એક્સચેંજ પ્લેસ કલકત્તા.	જોંકતું.	૧,૦૦૦
૨.	દીનાજપુર લોન એપ્રીસ ...	આશુતોશ ઘોશ, દીનાજપુર.	નાણાંની ધીરધાર.	૧૦૦
૩.	ઇંડીયન એલાયન્સ કું. ...	૧૨, ડેલ્હાઉઝીસ્કવેર કલકત્તા.	જોંકતું.	૧૫૦
૪.	ગણપતી શ્રી કુમારાસ્વરનીધી.	એમ. પીલાની ઔંડન, ગણપતી, કોઇમ્બતુર	,,	૨૦૦
૫.	મદનપાલે શ્રી વેંકટેશ્વર નીધી.	બી. અનંતરાવ મકપાલે, ચીતુર.	,,	૨૦૦
૬.	પંજાબ જમીનદાર્ઝ જોંક ...	લાયલપુર.	,,	૩૦૦
૭.	એંગ્લો ઇંડીયા એંડ કોલોનીયલ નેવીગેશન કું. ...	ધ્રસ્ટર્ન શીપ બ્રોકર્સ એંડ એજંસી એસ્ટેબ્લીસ્ટન સરકલ, મુંબઇ.	સ્ટીમરોનું.	૧,૦૦,૦૦૦
૮.	ઢાકા પ્રીવરલ સ્ટોર્સ ...	૧૧૬-૧૬ દોયાગંજ રોડ, ઢાકા.	કોઓપરેટીવ સોસાયટીનું.	૨૦
૯.	રેલ્વેઝ	કોલ્વી વ્હાઇટ એંડ કું. વેન્સીટાર્ટ રો, કલકત્તા.	"રેલ્વેઝ" નામનું છાપું કહાડવું.	૧૦૦
૧૦.	પબ્લીસીટી	ટી. એચ. ડ્રેમ્પમેલ હાઉવીચ, ગ્રાંડ હોટેલ, કલકત્તા.	છાપખાનાંનું તથા બ્લબનો. છપાવવી વગેરે.	૧૪,૦૦૦
૧૧.	એસોસીયેટેડ બ્રીટીશ એન્જીનીયર્સ	૪, હેરસ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	વેપાર તથા ઇંજનેરનું	૩૦૦
૧૨.	ઢાર મીલર એંડ કું. ...	૫, ફ્રેસ્લી પ્લેસ કલકત્તા.	વેપાર તથા સ્ટીમરોનું.	૧૦,૦૦૦

નવા પ્લાનોના બીલ્લાગમાં ટાઇમ્સ ઓફ ઇંડીયા પુરી પાડે છે!

નં૦ નામ.	અગેન્સર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	આપણુ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૩. લક્ષ્મી એંડ કું.	૨૪, ગીરીશ મુખરજી રોડ, ભવાનીપુર, કલકત્તા.	વેપાર તથા આડત	૨૦
૧૪. પુહ એંડ ફીશકેનર્સ ...	,,	અનાજ. કુળ, માછલી વગેરેનો વેપાર.	૧૦૦
૧૫. શાઇ એંડ કું.	૫૮, ઇઝરા સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	વેપાર.	૧૦૦
૧૬. રૉય દત્ત ચુહા એંડ કું. ...	૧૨, ઓલ્ડ પોસ્ટ ઓફીસ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	,,	૨૦
૧૭ ઇસ્ટર્ન ફીનાન્સ કું. ..	૧૨, મીશનરો કલકત્તા.	કંટ્રાકટનું નાણાં પુરાં પાડવાનું વગેરે.	૨૦૦
૧૮ ચુનાર સ્ટોન કું.	જી. એન. કપુર એંડ કું. ૭, સ્વોલ્હો લેન, કલકત્તા.	પથરો કાપવા તથા તેનો વેપાર કરવો.	૧૫૦
૧૯. અલાહબાદ ગ્લાસ વર્કસ ...	ઓત્તર મોહનદે એંડ કું. ૭ ક્રીશ્ચીયન ઇંડીયન સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	કાચનું તથા માટીનાં વાસણોનું.	૨૪૦૦
૨૦ મીમન એંડ કું.	બારીસાલ ટાઉન.	આડત.	૨૦
૨૧. બારીસાલ સીન્ડીકેટ ...	૧૨, ઓલ્ડ પોસ્ટ ઓફીસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ડસ સીન્ડીકેટ નામથી ચાલતી પેઢીનું કામકાજ ખરીદી લેવું.	૨૦
૨૨. ઇંડ પ્રોડયુસ કું.	ઇસ્ટ ઇંડીયા ટ્રેડીંગ કું. ૧૨, ઓલ્ડ પોસ્ટ ઓફીસ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	અનાજનો વેપાર.	૨૦૦
૨૩ ખીઝર્હી બર્મા ટાઉકેા લીક્ ...	ખીઝર્હી એંડ કું. ૧૦, ઇડન હોસ્પીટલ કલકત્તા.	તંબાકુનું.	૫૦૦૦
૨૪. ઇંડીયા ટીંબર માર્ચન્સ એંડ પ્રોડકટસ...	ફ્રેલ્વીન એંડ કું. ૫૫૮, ઇઝરા સ્ટ્રીટ કલકલત્તા.	લાકડાંનું.	૨૦૦૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	ધામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૫૦.	જ્યો. ગહાગન એંડ કું. ...	એસ. ગહાગન એંડ કું. એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.	એન્જીનીયરનું.	૧,૦૦૦૦
૫૧.	ફ્રૂર્ણસ પ્રોપર્ટીઝ	ઇવલીન જેમ્સ બનમરી એંડ વીન્સેંટ. એ. ગ્રંથામ, હોમ ઓટ, મુંબઇ.	રૂ, વગેરેનો વેપાર.	૩,૦૦૦
૫૨.	એસ. અબ્દુલ રહીમ એંડ સન્સ	સદર બજાર, મીરત કેન્ટોનમેંટ	વેપાર.	૫૦
૫૩.	અલાહાબાદ ટેનર્સ ...	૧૫, કેનીન સ્ટ્રીટ, અલહાબાદ	ચામડાંનું.	૧,૦૦૦
૫૪.	ઇક્સ મેન્યુફેકચરીંગ કું. ...	૨૮,લાટુશ રોડ, લખનો	શાહીનું.	૨૦
૫૫.	ભર્મા સીલક કું.	૬૦, ૮૪ મી સ્ટ્રીટ કયા ઇકચ્યીડન માંડલે.	રેશમ વગેરેનો વેપાર.	૩૨૫
૫૬.	નૉર્થન ઇંડીયા સોલ્ટ ટ્રેડીંગ કું.	અજમેર-મેરવારા.	મીઠાનું	૫,૦૦૦
૭.	હરીયાના કૉટન મીલ્સ કું. ...	બેવાની ટ્રેડીંગ કું. ૫, રોયલ એકસએંજ પ્લેસ, કલકત્તા.	સુતરની મીલનું.	૧૨૦૦
૫૮.	વીલીંગ્ડન સ્પીનીંગ એંડ વી વીંગ મીલ કું	વૉકર એન્ડ કું. મદ્રાસ	,,	૬,૦૦૦
૫૯.	એપોલો મીલ્સ	હાજીમહમદ હાજીઇબ્રમા ઇલ એન્ડ કું. મુંબઇ.	,,	૫૦૦૦
૬૦.	અમદાવાદ ડાઇંગ બ્લીચીંગ એંડ મેન્યુફેકચરીંગ કું. ...	ચકુછોડદાસ હીરાલાલ એન્ડ કું. અમદાવાદ	સુપર તથા ઠાપડ બનાવવાની તથા રંગવાની મીલ	૬૦૦
૬૧.	ગ્લેન્ડે જુટ મેન્યુફેકચરીંગ કું.	૬૦૦, કલાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	જુટની મીલ.	૩૦૦
૬૨.	મદ્રાસ યુનાઇટેડ પ્રેસ કું. ...	પાઠક સન્સ એન્ડ કું. ૩૭૧, હોર્નબી રોડ મુંબઇ	કોટન જીનીંગ તથા પ્રેસીંગ.	૧૫૦૦

આ ચોકીશી કરેલા ટેબલ ટોય ખરીદ કરવા કયાં જશો ?

નં॰ નામ	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૬૩. લક્ષ્મીપતી રાઇસ મીલ્સ કું॰.	માઇસોર સીટી	ચોખાની મીલ.	૭૫
૬૪. જીવકર્મા મીલ્સ	ટેવધારી સીંહ ઢીલા ઘાટ, પટણા.	આટાની મીલ.	૨૫૦
૬૫. ગ્રીન્ડીલ્હ એહલ મીલ એંડ સાપ વર્કસ	ગ્રીન્ડીલ્હ એન્ડ હુંગરસી, વીકટોરીયા રોડ, કરાંચી.	તેલ કાઢવાની મીલ તથા સાબુનું કારખાનું.	૨૫૦૦
૬૬. અખારા હટી કું॰.	નેશનલ પ્લાટર્સ યુનીયન	ચા ઉગાડવી વગેરે.	૨૫૦
૬૭ લખીમ્પુર ટી કું॰.	ઇન્ડીયન પ્લાંટસ એજન્સી કું॰. ૧૨, કલાઇવ રોડ, કલકત્તા,	ચા કાફી કવીનીન વગેરેની ચેહાડા કરવાનું.	૧,૦૦૦
૬૮ ઇસ્ટર્ન હીંદુસ્તાન ટી કું॰ .	પંડીત એન્ડ કું॰ ૫૪, સંભુનાથ પંડીત સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	,,	૩૦૦
૬૯ જહલાઈ ટી કું॰	શાય, દાસ એન્ડ કું॰ કરીમગંજ, સીલ્હટ	ચાનો બગીચો.	૧૦૦
૭૦. સ્ટેન્ડર્ડ બ્રેક કું॰	ચેટરજી ગુપ્ત એન્ડ કું॰ હેલીડે સ્ટ્રીટ કલકત્તા	લાખ વગેરે બનાવવાનું	૧૦૦
૭૧. કૃષ્ણ કેમીકલ કું॰.	૪, કમરશીયલ બીલ્ડીંગ્સ, કલકત્તા.	કેમીકલ્સનું	૩૦૦
૭૨ વેસ્ટ બર્મબંધ કેમીકલ કું॰ ..	એન. રૂપઆ એન્ડ કું॰ ૭, કલાઇવ રોડ, કલકત્તા.	,,	૧૦૦
૭૩. જેમીદાર કેમીકલ કું॰. ...	આર. એ. ડીટી એન્ડ કું॰. બાણેલું કલાઇવ રોડ કલકત્તા	બાણેલું	૫૦૦
૭૪ નપુર કેમીકલ કું॰.	હોમ્સ વીલસન એન્ડ કું॰. કેન્ની હાઉસ, ૨૧ બા બજાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા	,,	૨૫૦

સુતરની નંબરવાર પેદાશ.

હીંદની મીલોમા સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છે.—

નંબર પ્રમાણે પેદાશ (લાખ રતલ)

નંબર	ડીસેમ્બર માસમાં		એપ્રીલથી ડીસેમ્બર સુધીમા	
	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
૧ થી ૧૦	૮૧	૭૫	૬૭૬	૬૭૬
૧૧ થી ૨૦	૨૭૭	૩૨૧	૩૨૨૮	૨૭૬૫
૨૧ થી ૩૦	૧૫૩	૧૬૨	૧૪૭૪	૧૪૫૨
૩૧ થી ૪૦	૧૫	૧૫	૧૪૫	૧૩૩
૪૧ અને ઉપરાંત	૪	૩	૩૬	૨૭
કુલ	૫૩૨	૫૭૭	૪૬૭૨	૫૦૮૮

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ (લાખ રતલ.)

	ડીસેમ્બર		એપ્રીલથી ડીસેમ્બર	
પ્રાંત.	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮	૧૯૧૯
મુબઇ.	૩૭૯	૪૧૦	૩૨૯૭	૩૫૮૫
મદ્રાસ.	૨૯	૩૭	૩૧૮	૩૪૨
બંગાલ	૨૯	૩૨	૨૩૫	૨૬૩
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૩૦	૩૧	૨૪૪	૨૭૧
અજમેર-મેવાડ	૧	૧	૧૫	૧૪
પંજાબ.	૨	૩	૨૯	૨૫
દીલ્હી.	૨	૩	૨૧	૨૩
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર	૨૯	૨૫	૨૫૭	૨૬૨
દેશી રાજ્યો.	૨૬	૩૨	૨૫૦	૨૯૯
કુલ	૫૩૨	૫૭૭	૪૬૭૨	૫૦૮૮

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૨૦ ના જાન્યુઆરી મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિંધ.	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ
	રતલ.	રતલ.	રતલ.	રતલ	રતલ.	રતલ.
ત્રે ૩૧ થી ૪૦	૫૬૦૦૧	૨૭૧૬૪૧	૩૦૦૦	૬૫૭૬	....	૩૩૭૨૧૮
,, ૪૧ થી ૫૦	૧૫૬૪૬	૧૨૪૭૩૮	.....	૧૬૭૫૦	.....	૧૫૭૧૩૭
,, ૫૦ થી ઉપર	૭૭૩૮૯	૧૩૨૩૮૭	... ..	૩૧૭૫૦	.....	૨૪૧૫૨૬
રંગીન ૩૧ થી ૪૦	૩૧૩૨૭૮	૧૬૯૩૦૦	૧૩૬૯૫	૧૮૫૮૫૩	....	૬૮૨૧૨૬
,, ૪૧ થી ૫૦	૬૮૪	૪૦૦૦	.....	૩૦૦૦	.....	૭૬૮૪
,, ૫૦ થી ઉપર	.....	૨૧૦૦	....	૧૬૨૦૦	.....	૨૧૩૦૦
ટોટલ.	૪૬૩,૩૦૧	૭૦૪૧૬૬	૧૬૬૯૫	૨૬૩૧૨૯	... ..	૧૪૪૭૨૯૧

ખાંડ ઉપરની જકાત નકી કરવા માટે તેના ભાવ મુકરર કરવા સંબંધી નવી ગોઠવણની રૂયે હવે માત્ર બજાની ઉંચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા તે કરતાં વધારે ચારી જાતની ખાંડની કીંમત લેવામાં આવે છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે ગયા જાનેવારી તથા ફેબ્રુઆરી માસમા આયાત થયેલી એવી ખાંડનો જથ્થો તથા તેનો સરેરાશ કીંમત નીચે પ્રમાણે હતી.

	જથ્થો	સરશરા કીંમત
	હંડરવેટ	રા. આ.
જાનેવારી	૮૩૩૫૫૬	૩૦—૧૨
ફેબ્રુઆરી	૬૬૨૩૯૭	૩૧—૮
કુલ	૧૪૯૬૫૩	૩૧—૪

ફ્રાન્સમાં બનતી ચીજોનું પ્રદર્શન પેરીસમાં એસ્પ્લેનેડ ઓફ વન્વેલીડસ નામની જગામાં ૫ મી થી ૨૦ મી મે ૧૯૨૦ સુધી ભરાશે. વધુ માહિતી આ ચેમ્બરમાથી મળશે.

સ્વીટ્ઝરલાંડમાં બાલ (Baste) ખાતે વેપારની ચીજોનું પ્રદર્શન ભરવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે તેને લગતી બીગતો સાથેની ચોપડી આ ચેમ્બરમા મળી છે જેને એ બીગત લેવાની ઇચ્છા હશે તે ચેમ્બરની ઑફીસમાં આવીને લેઇ શકશે. તા. ૧૫ મી થી ૨૦ મી એપ્રીલ ૧ લી ૨૦ સુધીની એને માટે મુદત છે.

વેપારી પુછપરછ.

—:*:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી પુછપરછને લગતી વીગત આપીશું. અત્રેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમા દાખલ કરીશું. પુછપરછની અખર મોકલનારનાં નામ, વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ, તથા વેપારનો વિષય નીચે પ્રમાણે છેઃ—

આઇ. ૨૫૦ ન્યુયોર્કની એક પેઢી—સીગારેટ આયાત કરનાર સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૫૧ માઇસોરમાં સ્થાપાયેલી એક કો-ઓપરેટીવ સોસાયટી—નાળીયેર તથા કોપરાં ખરીદનાર જે પેઢીઓ મુંબઇમાં, કલકત્તામાં તથા પંજાબમાં હોય તેની સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.

,, ૨૫૨ આરજેંટીનાની રાજધાની બ્યુનોસ એરીસ ખાતેનો એક વેપારી—કોપરેલ તેલ પામ ઓઇલ, દીવેલ, કોપરાં વગેરે નીકાશ કરે એવી પેઢી સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે

,, ૨૫૩ ઇજીપ્તની એક પેઢી—ઇજીપ્શ્યન સીગારેટ વેચવા માટે હીંદમાં આહત્યા નેમવા માગે છે.

,, ૨૫૪ આગ્રા ખાતેની એક વેપારી—આગ્રીયામાં બનેલા કાચ (જેનો ઉપયોગ બંગડીમા તથા કાચની બ્રેસલેટ બનાવવામાં થાય છે તે) આયાત કરે એવી પેઢીઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.

,, ૨૫૫ બીહાર તથા ઓરીસામાં ઝેરીયા ખાતેની એક પેઢી—મહુડાનો ખોળ ખરીદનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે

,, ૨૫૬ માઇસોરની એક કો-ઓપરેટીવ સોસાયટી—હીંદમા બનેલું કાપડ તથા સર્વ પ્રકારના કાગળ ખરીદવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૫૮ અલાહાબાદની એક વેપારી—રૂ, દોરડાં, હલકી જાતના કાગળ, કોથળા, જુટ, શણનાં દોરડાં, આમલી તથા દવાના કામની હીંદી વનસ્પતો વગેરે ખરીદનાર સાથે પત્રવ્યહાર કરવા માંગે છે.

,, ૨૫૯ ફ્રાન્સના હેવર બંદર ખાતેની એક પેઢી—ચોખા, ગ્રહ, જવ, રૂ, ચા, કોફી, તેલનો, જુટ, લાખ નીકાશ કરનારી પેઢી સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

,, ૨૬૦ કલકત્તાની એક પેઢી—એસબેસ્ટોસ ગેરૂ, પીળી માટી, Kaoline કેઓલીન નામથી ઓળખાતી માટી ધાપાન, ચીકોળી, (felspar) એલ્યુમીનમ ધાતુ આપનારા પથરા તથા બેરાઇટીસ ખરીદનારના નામ માગે છે.

જે. ડી. ફ્રેસ્ટર એન્ડ કું. (એટવર્પ) કાચ, ધાતુઓ, તથા સાંચાકામ ખરીદનાર સાથે કામ પાડવા માંગે છે.

બેલ્જો કેનેડીયન ટ્રેડીંગ કું. (૨૫, એવન્યુ ડી ફ્રાસ એટવર્પ) હીંદી માલ નીકાશ કરનાર સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

ઓ એસ્ટેન્સ એન્ડ કું. (૭૧, એવન્યુ ડુ રોય બ્રસલ્સ) મીનરલ કલર્સ આયાત કરનારા વેપારીઓ સાથે કામ પાડવા માંગે છે.

અમેરીકાનાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસનો કૅાન્સલ—ફીલાડેલ્ફીયા ક્રેાર્ન . . . દુડાંબ કેારપેારેશન (મીડલ સીટી ખીલ્ડીંગ, ફીલાડેલ્ફીયા)—આથાત ને . . . નીકાશના કામ માટે હીંદી પેઢીઓ . . . સંબંધ બાંધવા માગે છે. . . . કામ, રેશમી ઓઢણાં, લાખમાંથી બનાવેલા માલ અને ઝરીની ટ્રે વગેરેના શેાભા માટે ઉપયેાગી માલ, માટીની ચીજો, ક્ષેાતરકામવાળી ધાતુની ચીજો, અને રેશમી માલ આથાત કરશે અને બંગડીઓ તથા કાચની ચીજો, ગુંથેલી વસ્તુઓ, કન્ટેન્સડ મીલ્ક અને ઇલેક્ટ્રીક રપેશીયાલીટી નીકાશ કરશે. એ માલ ફીલાડેલ્ફીયા ખાતે ચઢાવવેા અથવા ઉતારવેા વધારે અનુકુળ પડશે. નમૂનાઓ માગે છે અને ગહલામાં પેાતે નમુનાઓ મેાકલવાને તૈયાર છે. નમુનેા મફત ન મેાકલાય તેા કીંમતના ચાળીસ ટકા આપવા લેવાને વાંધેા નથી.

ઉદ્યેાગ ખાતાંના વધુ તપાસથી,—મુંબઇ ટી. બી. કંથારીયા (૨૦, મીંટ રેાડ, મુંબઇ)—આરસેનીક અર્થાત સેામલ બેતાળીસ ટકા, લેાખંડ તેટલુંજ અને ગંધક આઠ ટકા એવા મીશ્રણવાળેા કાચેા પદાર્થ પહાડમાંથી મેળવેલ છે અને વેચવા માગે છે. એને અંગ્રેજીમાં ફ્યુકેાપાઈરાઇટીસ કહે છે.

લાઝાર્ડ ગેાડ એન્ડ કંપની (વેાલ્ટર હાઉસ ૪૪ર સ્ટ્રીટ, લંડન) નીચે જણાવેલી ચીજો નીકાશ કરવા માગે છે અને હીંદી વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.—રસાણી પદાર્થો, દવાઓ, એનીલાઇન ડાઇઝ, કલર્સ, ઇંટરમીડીયેટસ, કેાલટાર પ્રેાડકટસ વગેરે કપડાં તથા ચામડાંને લગતાં કામ માટે અથવા મકાન બ્રબર કે બીજી ચીજો ર૮વા માટે, ખાણેાને લગતા કામ માટે તથા બીજા કાંઇ પણ ઉદ્યેાગ માટે જોઇએ તેવેા આ માલ પુરેા પાડશે.

શેઠ મંગળદાસ ભુખણદાસ મહેતા (જેઓ એપેારેાલ સ્ટ્રીટમાં એકસપેાર્ટ ઇમ્પેાર્ટ ઇન્સ્યુરન્સ તથા કમીશનનું બીઝનેસ એમ. બી, મહેતાની કંપનીના નામથી કરતા હતા તેઓ) લંડની, સ્વીટઝરલેંડ, ફ્રાન્સ, બેલ્જીયમ, હેાલેંડ, ઇંગ્લંડ, અમેરીકા તથા જાપાનની મુલકાતે જવા માટે અહીંથી એપ્રીલ માસમાં નીકળનાર છે અને રસ્તામાં બનશે તેા જરમની ની મુલાકાત પણ લેશે. એ મુસાફરી દરમ્યાન જો આ ચેમ્બરના કેાઇ સભાસદનું કામ હશે તેા તે પણ ઘણી ખુશીથી કરશે. કેાઇ કામ જાતે કરવા જેવું હશે અને તે સંબંધી કાંઇ સુચના આપવામાં આવશે નેા બનતા સુધી તેને અનુસરીને કામ લેશે. આ ચેમ્બરનું કાંઇ કામ હશે અને તે માટે એમને કાંઇ ખર્ચ કરવેા પડશે તેા તે ખરચ પેાતે ઉપાડશે. ચેમ્બરના કેાઇ સભાસદને કાંઇ મદદ જોઇતી હેાય તેા તે આપવાની એમની ઇચ્છા છે અને જે કાંઇ કામ હશે તે ઘણી ખુશીથી સ્વીકારશે.

ભગવાનદાસ છગન (ભુતા ખીલ્ડીંગ, ચકલા સ્ટ્રીટ, મુંબઇ) નીચે જણાવેલી ચીજો ખરીદનારા વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે:—કેાપરેલ, સીંગદાણા, એરંડીયું, રેફરન્સ માટે એમણે નંદનરામદાસ મથુરદાસ બેકરનું નામ આપ્યું છે અને લખે છે કે બીજાઓનું પણ રેફરન્સ આપીશું અને નેશનલ બેંક એ કે સાલ્વેજ આફ્રીકા લી. સાથે સંબંધ છે જેમને સંબંધ બાંધવેા હેાય તેમણે રેફરન્સ બાબદ પેાતાની આતર કરી લેવી.

નેાંધ. "ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મેાકલવું પડશે તે સિવાય તેવી બાતમીઓનેા જવાબ આપવામાં આવશે નહિ. ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સીધું ડાયરેકટર જનરલ ઓફ કેામર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછવાની જોવું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે ઠેકાણાં લખવું).

પરદેશમાં વેપાર કરતી પેઢીઓ.

હીંદી સુતર ચીનમાં આવાત કરનારા વેપારીઓના નામની યાદી નામદાર સરકારના વેપારી ખાતામાં ખાતાં પાસેથી મળી છે તે નીચે પ્રમાણે છેઃ—

હૉંગકૉંગ

કાવસજી પાલનજી એંડ—૬, કવીન્સરોડ, સેંટ્રલ.
કરીમભાઈ એંડ કું. લી૦—૪૧, પીન્ડામ સ્ટ્રીટ,
એસ. જે. ડેવીડ એંડ કું. લી.—પ્રીનસીસ બીલ્ડીંગ, ચાર્ટ રોડ.
જેસક્ર બ્રધર્સ—૬, ડેસ વોએક્સ રોડ સેંટ્રલ.
જે. આર. માર્કલ એંડ કું.—૬, પ્રીનસીસ બીલ્ડીંગ્સ
ડી. સાસુન એંડ કું. લી૦—૮ એ, ડેસવોએક્સ રોડ સેંટ્રલ.
ઇ. ડી. સાસુન એંડ કું—૭, કવીન્સ રોડ સેંટ્રલ.

નાનકીંગ

જરહીન મેથેસન એંડ કું. લી૦

શેંઘાઈ

ડી. ઇ. જે. એબ્રહામ—૩૭, ચેકીંગ રોડ.
કાવસજી પાલનજી એંડ કું.,—૧૯, કયુ કયાંગ રોડ.
કરીમભાઈ એંડ કું.,—૮, કયુ કયાંગ રોડ.
એસ. જે. ડેવીડ એંડ કું—૧૦ બી બંડ
ધલભટ એંડ કું. લી૦—૨૨, કયાંગ્સી રોડ.
જેસક્ર બ્રધર્સ—૮, નાનકીંગ રોડ
આર. એમ. જેસક્ર—૭, નાનકીંગ રોડ.
ડેવીડ સાસુન એંડ કું. લી૦—૨૩ બી બંડ.
ઇ. ડી. સાસુન એંડ કું.,—૬, જુદી રોડ.
સીલાસ એંડ કું.—૮૧, ગ્રેન્યુએન રોડ.
સાઇમન હેવી એંડ કું.—૪, છંછ રોડ.
તાતા સન્સ એંડ કું.—૬, રૂડ કેન્સુલેટ.

સ્વારો.

ચીઆયસુન	કવાંગ છત ચાંગ
હીપ હેંગ	લીઆત ચાંગ
હીપ ટાઈ	શેંગ હેંગ
હુ આ હેંગ	સુન ચંગ
છત ચીઆંગ	ટસી ફેટ
છત કવાંગ	ઝુન હીંગ
છત શીંગ	

ઈલાજના માટે કેન્સી ટાંકણ્યની બેસ્સી ઈલાજનો લેશો કે ?

જેંગ શીંગ ચીઆંગ
કયાંગ ગુઆન ચાંગ

ચીએન્ડ સીન.

ફ્રેન્ચીન્સ એંડ કુ. લી૦
જારડીન મેથેસન એંડ કુ. લી૦-૬ પી બંડ,
મેકેન્ઝી એંડ કુ.
પેરીન કુપર એંડ કુ.—૧ ફ્રુ ડી ફ્રાન્સ
રાલ્ફ હારપર એંડ કુ.

સીંગટાઓ.

બટરફીલ્ડ એંડ સ્વાયર.
ફ્રેર્નાબી એકફર્ડ એંડ કુ.
જારડીન મેથેસન એંડ કુ.
એફ. જે. બાર્ડન્સ—૯ ટીએન્ટસીન મેચી

પાક વીશેની બબરો.

અળસી, સરસ, તથા રાઈના પાક વીશે તા. ૧૨ મી માર્ચે હીંદી સરકારનાં આંઠડા આતાએ બહાર પાડેલા બીજા વર્તાના ઉપરથી માલમ પડે છે કે રાઈ તથા સરસીના પાક માટે રોકાયલી જમીનનો વીસ્તાર ગયા વરસ સાથે સરખાવતા નીચે પ્રમાણે હતો —

	૧૯૧૮-૧૯ હજાર એકર	૧૯૧૯-૨૦ હજાર એકર	ઉતરની વધી ટકા
સંયુક્ત પ્રાંતો	૧૨૦	૧૨૧	૯૦
બંગાળ	૧૧૨૫	૧૧૦૮	૭૭
પંજાબ	૫૯૫	૭૬૮	સરેરાશ
બીહાર—ઓરીસા	૬૭૫	૮૨૭	સરેરાશ
આસામ	૨૮૬	૨૬૦	૮૭
મુંબઇ અને સીંધ	૬૭	૩૬૦	ચારગણા
મધ્ય સરહદ	૪૭	૫૮	સરેરાશ
બરોડાનું રાજ્ય	૫	૪૩	સરેરાશ
નીઝામનું રાજ્ય	૫	૪	૧૦૦ ટકા
રજપુતાના (અલવાર)	–	૨૪	૪૦૦૦ ટકા
	૨૪૬૬	૩૫૬૩	

ખાંડનો ઉદ્યોગ.

ખાંડની બાબતમાં હીંદમાંજ યહ છે એમ ન જાણવું. આખી દુનીયામાં ખાંડની અછત યહ છે અને એની અસર ઈંગ્લંડના લોકોને બહુજ ભોગવવી પડે છે. શેરડીના પાક માટે રોકવામાં આવેલી જમીનનો વીસ્તાર બીજા કોઈ પણ દેશ કરતાં હીંદમાં વધારે છે અને તે છતાં પરદેશથી ખાંડની આયાત હિંદમાં કરવી પડે છે તેથી આટલી હેરાનગતી લાગે છે તો ઈંગ્લંડમાં ખાંડની પેદાશ નજીવી છે અને વપરાશ માટે જોઈતી ખાંડનો મોટો ભાગ પરદેશથીજ આયાત કરવાનો હોય છે ત્યાં એ બાબતમાં હેરાનગતી કેટલી ભોગવવી પડતી હશે? ખાંડ એ જીંદગી નીભાવવા માટે જરૂરની ચીજ માહેલી એક છે અને દુનીયામાં બધે એનો ઉપયોગ વધતો જાય છે. હીંદ સીવાયના દુનિયાના દેશોમાં સર્વ પ્રકારની મળી ખાંડની પેદાશ કેટલી છે, તે વીશેની વીગત નીચે આપી છે:—

વરસ	ટન (રતલ ૨૨૪૦)
૧૮૫૯–૬૦	૧૭,૯૨,૫૬૪
૧૮૬૯–૭૦	૨૫,૮૭,૨૧૫
૧૮૮૦–૮૧	૩૮,૪૭,૭૮૬
૧૮૮૯–૯૦	૫૬,૭૪,૭૦૦
૧૮૯૯–૧૯૦૦	૮૨,૬૧,૮૦૦
૧૯૦૯–૧૯૧૦	૧૨૭,૬૫,૦૬૦
૧૯૧૩–૧૪	૧૬૩,૦૨,૮૦૦
૧૯૧૬–૧૭	૧૪૦,૨૮,૬૦૦
૧૯૧૮–૧૬	૧૪૦,૮૧,૬૦૦

વનસ્પતી તરીકે ગણાતા ઘણા છોડવાઓમા ખાંડનુ તત્વ હોય છે, પણ શેરડી અને બીટકુળ એ બેમાંથીજ આજ સુધી ખાડનો મોટો જથ્થો બનાવવામા આવ્યો છે. તાડ, નાળીયેરી, વગેરે ઝાડનાં રસમાંથી ખાંડ બનાવી શકાય છે અને કોઇ કોઇ વાર બનાવવામાં આવેલી છે પણ એવો જથ્થો બહુજ નાનો છે. શેરડી તો ગરમ મુલકોમાંજ થાય છે. એવા મુલકોમા હવાપાણી અને મુખ શાન્તિ સંબધી સ્થીતી અત્યારે એવી છે કે ગોરા લોકો શેરડી ઉગાડવા માટેની મજુરી કરી શકે નહી. શેરડીના પાક માટે જે જમીન ઉપયોગમા લેવાય છે તે કાં તો જંગલ કાપીને મેળવેલી અથવા બીજા કોઇ પાક માટે અગાઉ રોકાયેલી જમીન હોય છે. શેરડીનો પાક કરવાની રીત જુદા જુદા દેશોમાં ભીન્ન ભીન્ન હોય છે. હવાઈના ટાપુઓમાં સાંચાકામનો ઉપયોગ એ પાક કરવા માટે તેમજ એમાંથી ખાડ બનાવવા માટે કરાય છે. જમીનમાં હળ ચલાવવા માટે પણ સ્ટીમની મદદથી ચાલે એવા હળ વપરાય છે. જમીનમાં કોઇવાર ઘણું ઉંડે જોઇએ તે કરવાં વધારે એકકાં થઇ જાય તો તેને વહી જવાનું અને એવી નીકો, અને પાણી નીકળતું હોય તો પુરું પાડી શકે તે માટેની નેહરૂની સગવડ વધારવા માટે ત્યાં બહુજ અંતર

મેટલીક શીલ્પીંગથી બીલ્ડીંગનો બારડો શોલે છે.

ધ્યાન રાખવામાં આવે છે અને શેરડી ઉગાડયા પછી તેમાંથી ખાંડ મેળવવાની બાબતમાં પણ છેલ્લામાં છેલ્લી શોધ પ્રમાણે સાંચાકામનો લાભ લેવામાં આવે છે. કયુબામાં તો શેરડી જાણે જંગલી છોડવાઓની માફક ઉગે છે અને તેને માટે મુદ્દત સંભાળ લેવી પડતી નથી. જાવામાં દર વરસે શેરડીનો પાક કરવામાં આવે છે અને થોડી જમામાંથી વધારે પાક કેવી રીતે મેળવવો તે વીશેની છેલ્લામાં છેલ્લી શાસ્ત્રીય શોધનો લાભ ત્યાં પુરેપુરો લેવાય છે. જાવામાં અનુકૂળ મુલકમાં શેરડીનો પાક કર્યો હોય છે ત્યારે એકર દીઠ ચાળીસ ટન જેટલો એ પાક ઉતરે છે અને તેમાં અગ્યારથી સોળ ટકા જેટલું ખાંડનું તત્વ હોય છે. છેલ્લામાં છેલ્લી શોધો પ્રમાણેનાં સંચાકામવાળાં કારખાનાંઓ, એજ ધંધામાં કામની કુશળતા મેળવી ચુકેલા મજુરો, અને ખાસ આવડતવાળા દેખરેખ રાખનારાઓ હોવાથી ત્યાં એકર દીઠ ૪½ ટન ખાંડ મેળવાય છે. કેટલાક છુટા છવાયા ભાગોમાં વધારે સંભાળને પરીણામે એકર દીઠ સાત ટન જેટલી ખાંડ પણ મેળવાઈ છે અને એ ઉદ્યોગને ખીલવવા માટે વીદ્યા હુન્નર જે કાંઈ સાધનો પુરાં પાડે તે સર્વને ઉપયોગમાં લેવા સાથે તેમાં હમેશાં સુધારા વધારા કરવાનું ચાલુજ હોય છે.

બીટમાંથી પણ ખાંડ બનાવાય છે. એ ઉદ્યોગ માટેના પ્રયત્નની શરૂઆત ૧૭૪૭ માં થઇ ગણી શકાય. એ વરસમાં એક જરમન વિદ્વાને બીટમાંથી ખાંડ મેળવી તેના સાકરની માફક ગાંગડા પાડયા. જરમનીના સાઇલેશ્યા નામના વીભાગમાં એ માટેનું પહેલું કારખાનું ૧૮૦૧ માં રથપાયું. તે પછી એ ઉદ્યોગ ત્યાં બંધતોજ ગયો છે. યુરોપમાં તથા અમેરીકાનાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં પણ એ ઉદ્યોગ ફેલાયો છે. બીટના રોપાની જાત સુધારવા માટે ભારે પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે અને તેને પરીણામે કેટલીક એવી જાત મેળવી શકાઇ છે કે જેમાં ખાડવું તત્વ ઘણું હોય છે. એક મણ શેરડીમાંથી જેટલી ખાંડ મેળવી શકીએ તેના કરતાં એક મણ બીટમાંથી વધારે ખાંડ મળે એવી જાતના બીટના રોપા ઉગાડી શકાય છે પણ એકર દીઠ તેની ઉતર શેરડી જેટલી થતી નથી. યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં એકર દીઠ લા થી ૧૦ા ટન જેટલી બીટની ચેહારા થાય છે જ્યારે જરમનીમાં એકર દીઠ બીટની ચેહારા ૧૨ા થી ૧૪ા ટન જેટલી થાય છે. હવા પાણી વગેરે સર્વ પ્રકારે અનુકૂળતા હોય ત્યાં બીટનો પાક એકર દીઠ બારથી વીસ ટન જેટલો ઉતરે છે પણ તેમાંથી ખાંડ બે ટન કરતાં વધારે મળી શકતી નથી. એ પાકના લાભમાં એક વાત એવી છે કે એને બહુ મહીના લાગતા નથી અને તેથી બીજા પાકો ઉગાડતાં વેળા વચે વચે જે વખત મળે તે દરમ્યાન બીટનો પાક કરવાનું સુગમ અને લાભકારી થઇ પડે છે. એમાંથી બનાવેલી ખાંડની નીકાશને ઉત્તેજન તરીકે ખાસ મદદ આપવાની રૂદીને લીધે એમાં ઘણો વધારો થયો છે. ૧૮૪૦ માં દુનયાની ખાંડની ચેહારા ના ચાર ટકા જેટલી ખાંડ બીટમાંથી બની હતી. ૧૮૭૦માં એ પ્રમાણે ચોત્રીસ ટકા જેટલું થયું હતું. અને ૧૮૮૦ થી ૧૮૯૦ સુધીનાં વરસો દરમ્યાન દુનયાંની ખાંડની ચેહારાના પચાસ ટકા જેટલો ભાગ બીટમાંથી બનેલો હતો. તે પછીનાં દસ વરસમાં એ પ્રમાણ વધીને સાઠ ટકાનું થયું અને ૧૯૯૮-૧૮૯૯નાં વરસ સુધીમાં એવી સ્થીતી થઇ કે શેરડીમાંથી ખાંડ બનાવવાનો ઉદ્યોગ દુનયાંમાં નાશ પામે એવી ધાસ્તી લાગવા માંડી. અને તેને પરીણામે ૧૯૦૩માં દસ પરદેશની સરકારોએ બ્રસેલ્સ ખાતે કૉન્ફરન્સ ભરી એ વીશે વીચાર કર્યો એમાં થયેલા ઠરાવોની રૂયે એ સરકારો તરફથી બીટની ખાંડની નીકાશને મદદ આપવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું જેથી શેરડી અને બીટ વચે વાજબી રીતે હરીફાઇ ચાલી શકે. એ કોલકારારો

થયા પછી દુનયાંમાં શેરડીના પાકનો વીસ્તાર ઘણો વધ્યો છે એમ નીચે આપેલી વીગત ઉપરથી માલમ પડશેઃ—

હીંદ બ્યતીર દુન્યામાં શેરડીમાંથી બનેલી ખાંડ.

વરસ	હજાર ટન
૧૯૦૪-૫	૪૭૭૬
૧૯૦૯-૧૦	૬૧૭૭
૧૯૧૧-૧૨	૬૫૪૮
૧૯૧૪-૧૫	૭૭૦૫
૧૯૧૬-૧૭	૮૫૦૭
૧૯૧૮-૧૯	૬૬૮૭

એ પેદાશ દુન્યાના જુદા જુદા દેશોમાં કેવી રીતે વહેંચાઇ ગઇ છે તે વીશેની વીગત નીચે આપી છેઃ—

દેશ	૧૯૧૩-૧૪ ટન	૧૯૧૮-૧૯ ટન
જુઇશીઆના	૨,૬૧,૩૦૦	૨,૫૦,૮૦૨
ટેકસાસ	૭,૦૦૦	૩,૧૨૫
ચેટોંનીકા	૩,૨૫,૦૦૦	૩,૭૫,૦૦૦
હવાઇના ટાપુઓ	૫,૫૭,૦૦૦	૫,૩૫,૦૦૦
કયુબામાં થતી પેદાશ	૨૫,૬૭,૭૦૦	૩૬,૭૧,૭૬૬
ફીલીપીનાન ટાપુમાંથી નીકાશ	૨,૨૫,૦૦૦	૧,૬૨,૦૦૦
મેકસીકો-પેદાશ	૧,૩૦,૦૦૦	૬૦,૦૦૭
પ્રીરીશ ગાયેના	૧,૦૩,૮૦૦	૬૩,૬૦૦
કવીન્સ લેંડ	૨,૨૫,૦૦૦	૨,૨૬,૦૦૦
ફીજી-નીકાશ	૧,૦૦,૦૦૭	૮૦,૦૦૦
ઇજીપ્ત-સ્થાનીક વપરાશ	૬૬,૪૦૦	૮૨,૦૦૦
મોરીશ્યસ-પેદાશ	૨,૪૬,૮૦૦	૨,૧૮,૫૫૫
નાતાલ-પેદાશ	૮૫,૭૦૦	૧,૪૪,૦૦૦
જાવા	૧૩,૪૫,૨૦૦	૧૭,૪૬,૪૦૦
આરજેન્ટાઇન	૨,૮૦,૦૦૦	૧,૩૦,૨૬૦
ફ્રેંમીઝા તથા જાપાન પેદાશ	૨,૦૪,૦૦૦	૪,૧૫,૬૭૮
હીંદ (સાકર કર્યા વગરની ખાંડ)	૨૨,૬૧,૫૦૦	૨૩,૭૭,૦૦૦
હીંદ સીવાય સર્વ દેશોમાં મળી કુલ	૬૮,૬૪,૨૦૦	૧,૨૦,૨૩,૬૬૦

૧૯૧૯–૨૦ વરસનો પાક જાવામાં તથા ફ્રેમોંઝા ખાતે અનુક્રમે ૧૩,૩૫,૦૦૦ ટન અને ૨,૮૯,૫૦૦ ટન થવાથી એ બેઉ દેશો મળીને આગલે વરસે થયેલી પેદાશમાં પાંચ લાખ ટન જેટલો ઘટાડો થયો એટલે કયુબા ખાતે ખાંડની પેદાશમાં થયેલા વધારાની અસર મટી ગઇ.

હીંદમાં ૧૯૧૮–૧૯માં શેરડીના પાકનો વીસ્તાર ૨૮,૨૦,૦૦૦ એકર જેટલો હતો પણ તેમાંથી કાચી ખાંડ માત્ર ૨૩,૩૭,૦૦૦ ટન જેટલીજ મળવાની વકી હતી. હીંદમાં શેરડીમાંથી મોટે ભાગે ગોળ બનાવાય છે. કાચી ખાંડ સાફ કરતી વેળા એમાંથી સાત ટકા જેટલો ભાગ ઘટે છે. ગોળમાં અને એમાં ફેર છે. ગોળમાંથી ખાંડ બનાવવા જઇએ તો સો ટન ગોળમાંથી માત્ર સુડતાળીસ ટન સાફ કરેલી ખાંડ ભાગ્યે મેળવી શકાય. ગોળની પેદાશના આંકડા ખાંડની પેદાશમાં ગણવાજ ન જોઇએ, કારણ કે તે દેખાય વધારે પણ તેમાથી ખાંડ મળે ઓછી એટલે એને લીધે બધા આંકડા સરખાવવામાં મુંચવણો પડે છે. હીંદમાં લોઢો ગોળ વાપરે છે એટલે તેઓ સાફ કરેલી ખાંડ બહુ વાપરતા નથી અને તેથી ગોળની અછત થાય તો પણ એમને માટેની ખાંડની લેવાલી બહુ વધતી નથી. હીંદમાંથી સાફ કરેલી ખાંડની પેદાશ ૬૨ વરસે ૧,૨૫,૦૦૦ ટન જેટલી હોય છે. તેટલો જથ્થો દુનીયાની ખાંડની પેદાશમાં ગણવો જોઇએ પણ હવે તો હીંદમાં પણ સાફ કરેલી ખાંડ વાપરનારાઓની સંખ્યા વધતી જાય છે અને તેથી ખાંડની આયાતમાં વધારો નજરે પડે છે. લડાઇ અગાઉ હીંદમાં ખાંડની આયાત ૬,૩૩,૫૦૦ ટન જેટલી દર વરસે થતી હતી અને તેની કીમત બાર કરોડ એકાવન લાખ રૂપયા જેટલી હતી. એ ખાંડ મુખ્ય કરીને જાવા, મોરીશ્યસ, તથા આસ્ત્રીયા હુંગરીથી આવેલી હતી. લડાઇ દરમ્યાન આસ્ત્રીયા, હુંગરી, અને જરમનીથી ખાંડ આવતી બંધ થઇ અને ગયે વરસે ૫,૦૬,૭૦૦ ટન ખાંડ આયાત થઇ હતી જેની કીમત રૂા. ૧૫,૩૬,૮૧,૦૦૦ જેટલી હતી. તેમ છતાં ખાંડ માટેની લેવાળી વધતી જાય છે અને આયાત પણ વધે એવાં ચીન્હો જણાય છે. જો ભાવો હાલ બહુ વધેલા છે તેમાં કાંઇ ઘટાડો થાય તો આયાત જરૂર વધ્યા વગર ન રહે.

શેરડીમાંથી ખાંડ બનાવનારા દેશોમાં કયુબા તરફ આપણી નજર પહેલી જાય છે કેમકે ત્યાં ચાળીસ લાખ ટન જેટલી ખાંડ બને છે. બીજે નંબર જાવાની ખાંડનો છે ત્યાં પેદાશ તેર લાખ ટન જેટલી છે. શેરડીના પાકનો વીસ્તાર કયુબામાં હીંદના કરતાં વધારે નથી અને જાવામાં તો એના ચોતમા ભાગ જેટલોજ છે. તેમ છતાં એ બે દેશોમાં ખાંડ વધારે થાય અને ત્યાંથી પરદેશો ખાતે મોટી નીકાશ થાય એ હકીકત માત્ર એમજ સુચવે છે કે પાક ઉગાડવાની અને તેમાંથી ખાંડ બનાવવાની રીતમાંજ તફાવત છે.

બીટમાંથી ખાંડ જુદા જુદા દેશો ખાતે કેટલી થાય છે તે વીશેની હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

દેશ	૧૯૧૩–૧૪ ટન	૧૯૧૮–૧૯ ટન (અડઅટકે)
જરમની	૨૬,૭૬,૦૦૦	૧૪,૪૧,૬૦૦
આસ્ત્રીયા–હુંગરી	૧૬,૬૨,૦૦૦	૭,૦૦,૦૦૦
ફ્રાન્સ	૭,૬૮,૮૦૦	૧,૧૦,૦૦૦
રશીયા	૧૬,૬૨,૦૦૦	૭,૦૦,૦૦૦
બેલ્જીયમ	૨,૨૫,૪૦૦	૭૫,૦૦૦

ફ્રાંસ	૨,૨૭,૮૦૦	૧,૭૩,૪૩૦
સ્પેઇન	૧,૩૫,૧૦૦	૧,૨૭,૪૬૭
ડેન્માર્ક	૧,૪૩,૪૦૦	૧,૪૪,૬૦૦
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૬,૫૫,૩૦૦	૬,૭૪,૮૬૨
કેનેડા	૧૦,૦૦૦	૨૨,૩૦૦
યુરોપના બીજા દેશો	૫,૩૪,૩૦૦	૨,૩૫,૦૦૦
કુલ	૮૭,૦૮,૧૦૦	૪૩,૯૪,૭૦૦

૧૯૧૩-૧૪ ના વરસમાં દુનિયાંમાં બનેલી ખાંડનો ૪૬ ટકા જેટલો ભાગ બીટમાંથી બનેલો હતો. તે પછી હવે શેરડીની ખાંડની પેદાશનું પ્રમાણ વધ્યું છે. ૧૯૧૯માં બીટની ખાંડનું પ્રમાણ માત્ર ૨૭ ટકા જેટલું જ હતું. બીટમાંથી ખાંડ બનાવનારા દેશોને લડાઇને લીધે જેટલું ભમવું પડયું છે તેટલું નુકશાન શેરડીમાંથી ખાંડ બનાવનારા દેશોને થયું નથી. તેને પરીણામે બીટની ખાંડની પેદાશ ઘટી છે. ફ્રેમકે ત્યા ખોરાકની, ઘાસની, મજુરોની, ઓજારોની અને ખાતરની અછત થઇ હતી. એજ કારણને લીધે એકર દીઠ બીટની ઉતર પણ ઘટી હતી. હવે લડાઇ પુરી થયા પછી સંજોગો સુધરતા જાય છે તો પણ અગાઉ જેવી રીતે શેરડીની ખાંડ સાથે બીટની ખાંડ હરીફાઇ કરતી તેવી સ્થીતી થવાને ઘણા વરસો લાગશે. બીટની ખાંડની પેદાશમાં થયેલો એ ઘટાડો પુરવા જેટલો વધારો જ્યાં સુધી શેરડીની ખાંડની પેદાશમાં થશે નહીં ત્યાં સુધી દુનીયાંમાં ખાંડની અછત રહેશે.

લડાઇ અગાઉનાં છેલ્લાં પાંચ વરસો દરમ્યાન ખાંડની આયાત જુદાજુદા દેશોમાં નીચે મુજબ હતી:—

દેશ	ટન
યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ	૧૮,૧૧,૪૫૦
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૨૬,૦૩,૧૦૦
હીંદુસ્તાન	૬,૩૩,૫૦૦

એ માલ પુરો પાડનારા દેશોમાથી નીકાશ નીચે પ્રમાણે હતી:—

દેશ	ટન
કયુબા	૨૩,૯૬,૭૦૦
જાવા	૧૬,૩૪,૫૦૦
જરમની	૬,૬૨,૬૦૦
આસ્ત્રીયા	૭,૩૪,૧૦૦
રશીયા	૨,૦૩,૨૫૦
મોરીશ્યસ	૧,૨૮,૮૦૦*
બેલ્જયમ	૧,૭૧,૭૪૦

લડાઇ પછી ૧૯૧૯માં જરમનીમાં પોતાના બધ જેટલી પણ ખાંડની પેદાશ થઇ ન હતી. ત્યા પેદાશ ૧૨૫૦૦૦૦ ટન જેટલી હતી ત્યારે વપરાશ ૧૬૫૦૦૦૦ ટન જેટલો હતો જેથી ચાર

*માત્ર હીંદુસ્તાન બાને નીકાશ કરેલી

લાખ ટન ખાંડ આયાત કરવી પડી હતી. ખાંડને માટે શેરડી અને બીટના પાકનો વીસ્તાર સોળ હજાર એકર જેટલો વધ્યો હતો. આ વરસે પણ જે માલ ખરીદવાની એનામાં શકતી હશે તો પાંચ લાખ ટન ખાંડ આયાત કરવી પડશે. ઇટલીમાં ૧૯૧૬ નો પાક ૧૯૧૮ ના વરસ કરતાં વધારે હતો જેથી ત્યાં ખાંડની પેદાશમાં પચાસ હજાર ટન જેટલો વધારો થયો હતો પણ એ સાથે ત્યાંની કુલ પેદાશ માત્ર સ્થાનીક ખપ જેટલી થઇ હતી. ૧૯૨૦માં ત્યાં પાકનો વીસ્તાર વધ્યો છે પણ ખાંડનો ઊપયોગ અમુક હદ કરતાં વધારે કરવો નહીં એવી મનાઇ હતી તે દુર કરવામાં આવી છે. તેને લીધે ખાંડનો વપરાશ પણ ત્યાં વધશે. પોલાંડ, સ્વીડન, તથા સ્પેનમાં ખાંડની પેદાશ સ્થાનીક ખપ જેટલી થશે. નોર્વેમાં ખાંડની પેદાશ થતી નથી એટલે પરદેશોથી આયાત થાય તે ઉપરજ એને આધાર રાખવો પડે છે. ૧૯૧૯નાં વરસમાં નોર્વે ખાતે ૬૬૦૦૦ ટન ખાંડ મોકલવા દેવાનું મીત્ર રાજ્યોએ ઠરાવ્યું હતું. લડાઇ અગાઉ તો એ માલ ત્યાં રશીયા, જરમની, આસ્ત્રીયા તથા બલ્વાથી આવતો પણ ૧૯૧૬માં બ્રાઝ અને યુનાઇટેડ સ્ટેટસથી એ માલ મોકલવામાં આવ્યો હતો. આ વરસે ૭૫૦૦૦ ટન ખાંડ ત્યાં મોકલશે. રશીયામાં સ્થીતી કેવી છે તે વીશે કાંઇ ખબર નથી પણ ત્યાંથી નીકાશ થવાની આશા રાખી શકાય એમ તો નથીજ. લડાઇ અગાઉ ત્યાં દર વરસે ૧૧,૮૦,૦૦૦ ટન જેટલો માલ વપરાતો ત્યારે પેદાશ ૧૪,૦૩,૦૦૦ ટન જેટલી હતી. તેથી માત્ર ૨૨૦૦૦૦ ટન ખાંડ નીકાશ કરી શકાતી. ૧૯૧૬માં ત્યાં ખાંડની પેદાશ સાત લાખ ટન જેટલી હતી તેને બદલે આ વરસે માત્ર ૩,૫૦,૦૦૦ ટન જેટલી થવાની વધી છે. આસ્ત્રીયા હંગરી આને લડાઇ અગાઉ ત્રીસ લાખ ટન ખાંડ બનતી જેમાંથી સાત લાખ ટન ખાંડ વપરાતી અને બાકીની સાત લાખ ટન ખાંડ નીકાશ થતી પણ હાલ તો ત્યાંની સ્થીતી છેકજ બરાબર છે. હંગેરીમાં સ્થાનીક વપરાશના ત્રીજા ભાગ જેટલી પણ પેદાશ થવાનો સંભવ નથી. ઝેકોસ્લોવાકીયામાં પેદાશ પાંચ લાખ ટન થશે તો તેમાંથી સાડા ત્રણ લાખ ટન વપરાશે અને દોઢ લાખ ટન નીકાશ માટે ફાજલ પાડી શકાશે. લડાઇ અગાઉ ફ્રાન્સમાં સ્થાનીક ખાંડની વપરાશ ૬,૪૫,૦૦૦ ટન જેટલી હતી ત્યારે પેદાશ ૬,૭૦,૦૦૦ ટન જેટલીજ હતી. ૧૯૧૯માં પેદાશ ઘટીને માત્ર ૧,૧૦,૦૦૦ ટન જેટલીજ થઇ તેથી ૪,૪૪,૦૦૦ ટન જેટલી ખાંડ આયાત કરવી પડી. ૧૯૧૯–૨૦માં ખાંડની પેદાશ ૧,૬૦,૦૦૦ ટન જેટલી થવાની વધી છે અને ત્યાં ખાંડનો ઉદ્યોગ વધતો જાય છે એટલે આ વરસે છ લાખ ટન જેટલો માલ આયાત કરવો પડશે. માત્ર હોલેંડમાંથી પચાસ હજાર ટન ખાંડ નીકાશ કરી શકાશે. ડેન્માર્કમાં ૧૯૧૯–૨૦ના પાકની પેદાશ ૧,૬૦,૦૦૦ ટન જેટલી થવાની વધી છે જેમાંથી ૧,૩૦,૦૦૦ ટન જેટલી ખાંડ સ્થાનીક વપરાશમાં જતાં બાકી ૩૦૦૦૦ ટન ખાંડ નીકાશ થઇ શકશે. ખાંડની નીકાશમાં આગેવાની લેનારા દેશો હવે ઠયુળા, બ્રાઝ અને મોરીશ્યસ છે. ફ્રાન્સ, જરમની, આસ્ત્રીયા, હંગરી તથા રશીયા અગાઉ નીકાશ કરતા તેને બદલે હવે ત્યા આયાત કરવી પડશે. એ આયાત કુલ પંદર લાખ ટન જેટલી થવાની વધી છે.

ક્યુબા ખાતે ૧૯૧૩–૧૪માં ખાંડની પેદાશ ૨૫૯૭૩૦૦ ટન જેટલી થઇ હતી અને વપરાશ બે લાખ ટન જેટલી હતી પણ તે પેદાશ પછી ઘણી વધી છે. ૧૯૧૯–૨૦માં પેદાશ પીસ્તાળીસ લાખ ટન જેટલી થવાની વધી છે. ૧૯૧૮–૧૯ના વરસની પેદાશ કરતાં એ પાંચ લાખ ટનનો વધારો બતાવે છે. પણ એટલો વધારો તો ઇંગ્લંડ ખાતે ખાંડના વપરા-

ચામાં સમાઇ જશે કારણ કે ત્યાં ખાંડની પેદાશ એટલી થોડી છે કે લડાઇ અગાઉ વપરાશ થતી તેટલી હાલ થાય તો પણ સાત લાખ ટન ખાંડ આયાત કરવી પડે. કયુબા ખાતે ખાંડ બને તેના ૬૪ ટકા જેટલો ભાગ લડાઇ અગાઉ અમેરીકા ખાતે જતો હતો પણ ૧૯૧૪ના વરસ પછી એ માલ ઇંગ્લંડ, ફ્રાન્સ તથા કેનેડા ખાતે જવા લાગ્યો છે. ૧૫મી નવેમ્બર ૧૯૧૮ને દીને બંદરોમાં ખાતે નીકાશ માટે આવેલો માલ ૧૮૦૬૨૬ ટન જેટલો હતો. પોર્ટોરીકો તથા હવાઇ ખાતે બનતી બધી ખાંડ અમેરીકાનાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ખાતે જાય છે. ફીલીપીનના ટાપુઓમાં બનતી ખાંડનો મોટો ભાગ લડાઇ અગાઉ અમેરીકા જતો પણ હવે હાંગકાંગ, ચીન, જાપાન તથા ઇંગ્લંડ ખાતે વધારે જાય છે. ૧૯૧૭-૧૮માં યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ખાને ૬૬૪૨૧ ટન અને બીજા દેશો ખાતે ૧,૪૯,૮૩૯ ટન ખાડ મોકલવામાં આવી હતી.

જાવા ખાતેનો ખાડની પેદાશ ૧૯૧૩-૧૪માં ૧૩,૪૫,૦૦૦ ટન જેટલી હતી ત્યાં સ્થાનીક વપરાશ નહી જેવો છે. ૧૯૧૩-૧૪માં ૧૨,૭૨,૪૧૦ ટન ખાંડ નીકાશ થઇ હતી. તેમાં ઘરાક ચીન, જાપાન તથા હીંદ હતા. હવે યુરોપ ખાતે પણ એ જવા લાગી છે. પેદાશ ૧૯૧૭-૧૮માં ૧૭,૭૮,૩૪૫ ટન જેટલી થઇ હતી. ૧૯૧૮-૧૯માં નીકાશ ૧૬,૬૮,૪૦૦ ટન થઇ હતી ને પછીના એટલે કે ૧૯૧૮-૧૯ના વરસમાં પેદાશ ઘટીને ૧૩,૩૫,૦૦૦ ટન થઇ છે. તા. ૧-૪-૧૯૧૯ને દીને સ્ટોક ૩,૧૬,૧૮૭ ટન જેટલો હતો અને તે પછી પેદાયમાંથી આવેલી ખાંડ સાથે કુલ ૧૬ ૫૧,૬૫૦ ટન ખાડ ત્યાં સ્ટોકમાં ગણીયે તો તેમાંથી ૩૧-૧૦-૧૯૧૮ સુધીમાં નીકાશમાં થયેલી ૬,૩૮,૬૧૫ ટન ખાંડ બાદ કરતા તા ૧ લી નવેમ્બર ૧૯૧૯ને દીને સ્ટોકમા ૬ ૩૮,૩૩૬ ટન રહેલી હોવી જોઇએ.

મોરીશ્યસમાં ૧૯૧૪ થી ૧૯૧૮ સુધી સરેરાશ વાર્ષીક પેદાશ ૨૫૨૦૦૦ ટન જેટલી હતી તેમાંથી સ્થાનીક વપરાશમા ૫૬૦૪ ટન જતાં બાકીની નીકાશ થતી હતી. તા. ૧-૮-૧૯૧૮ થી ૪-૭-૧૯૧૯ સુધીમાં થયલી નીકાશ ૨,૬૦,૩૫૨ ટન જેટલી હતી એમાં મોટો ભાગ ઇંગ્લાંડ બાદીનો હતો એમ નીચેની વીગત ઉપરથી જણાય છેઃ—

મોરીશ્યસથી નીકાશ	૧૯૧૮-૧૯ માં ટન
ઇંગ્લાંડ ખાતે	૧૫૪,૧૩૫
ફ્રાન્સ ,,	૧૧,૨૧૬
ઐદ્જયમ ,,	૧૧,૪૩૧
હીંદુસ્તાન ,,	૭૦,૫૨૬
આસ્ટ્રેલીયા ,,	૭,૦૬૪
બીજા દેશો	૫,૬૫૦
કુલ.	૨,૬૦,૩૫૨

બીજા દેશો ખાતે ૫૬૫૦ ટન ખાંડ ગઇ તેમાં મુખ્ય આફ્રીકાના મુલકો હતા. ૧૯૧૬-૧૭ માં પેદાશ ૨,૪૨,૦૦૦ ટન જેટલી થવાની વકી છે તેમાંથી ૧,૭૫,૦૦૦ ટન બાદ કર ટન દીઠ પચાસ પાઉંડને ભાવે મોરીશ્યસના બંદરેથી ચઢાવવાની શરતે ઇંગ્લંડે ખરીદ કરી છે.

યુનાઇટેડ સ્ટેટસમા બાડનો ઉપયોગ ૧૯૦૯ થી ૧૯૧૩ સુધીનાં વરસો દરમ્યાન દર વરસે ૩૩,૬૦,૦૦૦ ટન જેટલો હતો તેમાં લગભગ અરધો ભાગ ક્યુબાથી અને ત્રીજો ભાગ

---

૧ મારસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સફાઇદાર અને મજબુત.

પોર્ટોરીકોથી, ફીલીપીનથી,અને હવાઇના ટાપુઓમાંથી આવેલો હતો. તે સીવાયનો ભાગ સ્થાનીક પેદાશનો હતો જેમા ચેદડીની તેમજ ખીટની એ બેઉ જાતની હતી. એ સીવાયના દેશોથી આવેલો માલ નજીવો હતો. ક્યુબામાંથી આવેલી કાચી ખાંડ અમેરીકામાં સાફ કરવામાં આવે છે. અને પછી તે વપરાય છે અથવા નીકાશ પણ થાય છે. એ રીતની નીકાશ ૪૮૦૦ ટન જેટલી લડાઇ અગાઉ ૬૨ વરસે થતો હતી. પાછળથી વધીને છ ૧૯૧૮-૧૯ માં ૫૪,૦૭,૧૪૦ ટન જેટલી નીકાશ એવી રીતે થઇ હતી નીકાશ વધવા છતાં સ્થાનીક વપરાસમાં તેને લીધે ઘટાડો થયો નથી પણ ઉલટું સ્થાનીક વપરાશ વધ્યો છે. ૧૯૧૯ના જાનેવારીથી ... ... સુધીના નવ માસમાં ૩૨૬૩૦૦૦ ટન ખાંડ સ્થાનીક વપરાશમાં ... ... ગઇ હતી જ્યારે આગલે વરસે એજ નવ માસમા ૨૬,૬૧,૦૦૦ ટન જેટલો ઉઠાવ થયો હતો. એ રીતે વધારો ૨૨ ટકા જેટલો થાય છે. ૧૯૧૮ના વરસમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં સ્થાનીક વપરાસ ૩૪ લાખ ટન જેટલો હતો અને ૧૯૧૯માં ચાળીસ લાખ ટન જેટલો થવાનો સંભવ છે.ત્યાં ઘરની પેદાશ ઉપર અંકુશ મુકવામાં આવ્યો છે તેને લીધે ખાંડવાળી પીવાની ચીજ વગેરેનો વપરાશ વધ્યો છે અને હવે પછી ભાવ વધશે એવી આશાથી વેપારીઓ પોતાની પાસે માલનો સંધરો વધારવા જાય છે તેને લીધે ત્યાં માલનો ઉઠાવ વધારેજ રહેવાનો સંભવ લાગે છે. ૧૯૧૯ ના જાનેવારીથી સપ્ટેંબર સુધીના નવ માસમાં થયેલી નીકાશ જેટલો માલ બે અઠવાડીયામાં વપરાઇ જાય છે.

ઇંગ્લંડને ભોગવતી ખાંડ મોટે ભાગે લડાઇ અગાઉ તો જરમની તથા આસ્ત્રીયથી આવતી હતી ત્યાંથી ખાંડ આવતી બંધ પડવાથી ક્યુબા મોરીશ્યસ તથા ફીલીપીનથી ખાંડ મંગાવવાની ઇંગ્લંડને જરૂર પડી. ૧૯૧૮માં ક્યુબાથી ૮૨૩૦૦૦ ટન ખાંડ આવી તેમ છતાં ઇંગ્લંડમાં ખાંડનો આયાત ઓછી પડી કેમ કે ૧૮,૧૧,૦૦૦ ટનને બદલે માત્ર ૧૩,૧૦,૦૦૦ ટન ખાંડ આયાત થઇ. ઇંગ્લંડની પ્રજાને ૧૯૧૯ના વરસના પહેલા નવ માસ દરમ્યાન છુટથી ખાંડ વાપરવા દેવામાં આવતી ન હતી. ૧૯૨૦ના વરસ માટે પણ ૧૨૬૦૦૦૦ ટન જેટલીજ ખાંડ વાપરવી એમ ઠરાવવામાં આવ્યું છે.

જાવાની ખાંડ માટે સહુથી સારૂ બજાર લડાઇ અગાઉ હીંદુસ્તાનનું હતું પણ હવે બીજા દેશોમાં પણ જાવાની ખાંડ મોકલવામાં આવે છે. ચીન તથા જાપાનમાં પણ તેનો ઉઠાવ થાય છે. ૧૯૧૯માં હીંદ સીવાયની દુનીયામાં ખાંડની પેદાશ એક કરોડ ચાળીસ લાખ ટન જેટલો થવાનો અંદાજ હતો. ૧૯૧૩-૧૪ અને ૧૯૧૪-૧૫નાં વરસો સાથે સરખાવતાં એ પેદાશ વીસ લાખ ટન જેટલી ઓછી છે. મેશર્સ વીલેટ એંડ રો નામની જાણીતી પેઢીની,ગણતરી મુજબ એ પેદાશ ૧૯૧૯ના વરસે કરતાં વધારે નથી. પણ ૧૯૧૮માં એ પેદાશ બહુ ઓછી પડી અને તેથી દુનીયામાં ખાંડના ભાવ વધી ગયા એ વાંત તો જાણીતી છે. એમાં એક કારણ એ પણ હતું કે ખાંડનો ઉપયોગ કરકસરથી કરવાની જે આજ્ઞા અગાઉ અમલમાં હતી તે કરકસર હુર ઠરી કુટથી ખાડ વાપરવા માટે કેટલાક દેશોમાં ત્યાંની સરકારોએ પરવાનગી આપવાથી ત્યાં ખાંડનો વપરાશ વધ્યો હતો તથા કેટલાક દેશોમાં ખાંડના પેદાશ ઓછી થઇ હતી.

૧૯૨૦નાં વરસમાં ખાંડની પેદાશ ૧,૬૩,૮૯,૪૦૦ ટન જેટલી અડસટવામાં આવી છે જેમાં હીંદુસ્તાનમાં ખાંડની પેદાશ અઢારીશ લાખ ટન જેટલી અથવા આગલા વરસ કરતાં બાગણત્રીસ હજાર ટન જેટલી ઓછી છે. એ રીતે દુનીયાંની ખાંડની પેદાશ બપ કરતાં પાંચ લાખ ટન જેટલી ઓછી છે. —ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ (૧૨-૩-૧૯૨૦)

ઘઉંના પાક સુધારવા માટેના સરકારી પ્રયત્નો.

નામદાર સરકારનાં ખેતીવાડી ખાતાં તરફથી હીંદમાં ઘઉંનો પાક સારો થાય તે માટે [illegible] આવતા પ્રયત્નો વીશેની ફેકટલીક વીગત બહાર પાડવામાં આવી છે તે ઉપરથી માલમ પડે છે કે હીંદમાં હાલ જે ઘઉં વવાય છે તેને બદલે "પુસા બાર" તથા "પુસા ચાર" એ પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. હીંદમા સંજ્ઞાથી ઓળખાતી જાતના ઘઉંની વાવણી થાય [illegible] કરવામાં જુદે જુદે ઠેકાણે એ સુધરેલી જાતના ઘઉંના બી વાવવા માટે વેચવાની [illegible] આવી છે એવાં શુદ્ધ બીની સંખ્યા જોઇએ તેટલી પુરી પાડવાનું બની શકયું નહીં તેથી જરીયત્ના ઉપયોગ માટે એવાં શુદ્ધ બી સંધરી રાખવાનો વીચાર અમલમાં મૂકી શકાયો નથી. ૧૯૧૮-૧૯ના વરસમાં એ બે જાતના ઘઉં માટે રોકવામા આવેલી જમીનનો વીસ્તાર પાંચ લાખ એકર જેટલો હશે એનો ભાવ બીજી જાતના ઘઉં કરતાં એટલો વધારે રહે છે કે દરેક એકર દીઠ પંદર રૂપયા જેટલી વધારે આવક થાય છે. સીમલા ખાતે હવાપાણી અનુકુળ ન આવવાથી ઘઉંની બીજી જાતોના પાકને નુકશાન થયું ત્યારે ત્યાંના ખાસતુ પુરૂટ ઓફ-ઓર્ડના માલીક મી. એચ. ઠ. જે. પીક તથા સીરમુર સ્ટેટના ચીફ સેક્રેટરી સરદાર નાશા ચણસી બે "પુસા ૧૨" નામની જાતના ઘઉંનાં બી જ્યા વાવ્યાં હતા ત્યા તેને હવાપાણીની અસાધ અસર માલુમ પડી ન હતી. અગાઉ એ જાતના ઘઉંની વાવણી ત્રણ ગામમાં કરવા હતા તે હવે આઠ ગામમાં થાય છે અને એનો વીસ્તાર સાતગણો થયો છે. એવી ખબરછાથી હાલ ગ્રામ લેવામાં આવે છે કે સીરપુરની આસપાસનો એક મોટો ભાગ એ નવી જાતના ઘઉં ઉગાડતો હીંદમાં થાય તો બીજા ભાગો માટે એ દૃષ્ટાંત રૂપ થઇ પડે. સંયુકત પ્રાતોમાં શાહજહાનપુરમાં ફલાર્ક નામના ગૃહસ્થે "પુસા ૧૨" નામની જાતના ઘઉંનો પાક કરી દર એકર દીઠ સાડા છત્રીસ મણ ઘઉં ઉતાર્યા છે. તે અગાઉ એ જમીનમાં શેરડી ઉગાડવામાં આવેલી હતી અને જ્યારે એ ઘઉંનો પાક કર્યો ત્યારે હવા પાણી પણ કાંઇ જોઇએ તેવાં અનુકુળ ન હતાં તેમ છતા એટલું ચારૂ પરીણામ લાવી શકાયું તે ઘણુંજ ખૂશી થવા જેવું છે. પંજાબ પ્રાંત ઉંચ સપાટીવાળા ભાગમા ૧૩૬ એકર જેટલા વીસ્તારની જમીનમાં તા. ૧૫ ડીસેંબરે "પુસા ૪" નામની જાતના ઘઉંનો પાક કરવામા આવ્યો હતો અને મી. કોર્વેન્ટ્રી જણાવે છે કે તેની ઉતર એકર દીઠ પાત્રીસ મણ જેટલી થઇ હતી. બીહારમાં એક ઠેકાણે દસ વીઘા જમીનમાં "પુસા ૪" નામની જાતના ઘઉંનો પાક કરવામાં આવ્યો. ત્યા મી૰ જસ્ટીન જણાવે છે કે એકર દીઠ ચાળીસ મણ જેટલા ઘઉં ઉતર્યા હતા. પુસા ખાતેથી આ સુધારાવાળી જાતના બી પરદેશો ખાતે વાવેલા પુસા ખાતે પણ મોકલવામા આવે છે અને ત્યા એનો ઉપયોગ થાય છે. ન્યુ સાઉથ વેલ્સ ખાતે વાવેલા પુસા ઘઉંને સીડની ખાતે ભરાયેલા રૉયલ એગ્રીકલ્ચરલ શોમાં ઇનામો અપાયા હતા. વેસ્ટ આસ્ટ્રેલીયામાં "પુસા ૪" ઘઉંનો વાવણી કરવામાં આવતાં એકર દીઠ બત્રીસ બુશલ જેટલો પાક ઉતર્યો હતો. એ પાકને કદી કીટ વળગતી નથી કે પુગ બાઝતી નથી એમ ત્યા મનાય છે. યુગાન્ડામા પુસા ઘઉંનો પાક કરતા તેને ત્યાના હવા પાણી અનુકુળ લાગ્યાં છે અને એ પાક માટેના

થી ત્યાંના સરકારી ખાતાં તરફથી યુરોપીયન ખેડુતોને પુસાં પાડવામા આવે છે. દક્ષીણ આફ્રીકામાં ખેડુતોનું જે યુનીયન ત્યાંના ખેતીવાડી ખાતાના પ્રયત્નથી અસ્તીત્વમાં આવ્યું છે તેણે પુસા ૧૨ અને પુસા ૪ ઘઉંને જુદી જાત તરીકે ગણવાનું ઠરાવ્યું છે. કેનેડા, યુનાઈટેડ સ્ટેટસ, જાવા, સુદાન, આઝીલ વગેરે દેશોથી એ જાતના ઘઉના બી માટે માગણી આવે છે.

એ પાક પાણી ઠેટલું માગે છે તે તપાસી જોવા માટે એ વીસના આરંભ ૧૯૧૨ના વરસથી એકઠા કરવામાં આવતા હતા. તેના સાર કનેટા બુલેટીન નં-૪માં આપવામાં આવ્યો છે. એ બુલેટીનનું નામ (The saving of irrigation water in wheat growing) ધી સેવીંગ ઓફ ઈરીગેશન વૉટર ધ્ન વ્હીટ ગ્રોઇંગ એવું રાખવામાં આવ્યું છે. એ આંઠડાની તપાસ પ્રથમ કનેટાનો ભીનુવાળા ભાગમાંજ લેવામાં આવી હતી. પણ છેલાં ત્રણ વરસ દરમ્યાન હૉદના વાયવ્ય ભાગમાં મુખ્ય મથકે પણ એવી તપાસ લેવામાં આવી હતી. અને તેને પરીણામે કેટલીક ઉપયોગી માહોતી મળી હતી જે આ બુલેટીનમાં આપવામાં આવી છે. એનો સાર ઇંડીયન હેડ જર્નલના તા. ૨-૧-૧૯૨૦ના અંકમાં છપાયો છે. અને ખેડુતોનું તથા ખેતીવાડીનું જ્ઞાન ધરાવનારાઓનું તે તરફ ધ્યાન ખેંચવું યોગ્ય થઈ પડશે. આ પ્રયત્નોમા માત્ર ઘઉંની પેદાશ એકર દીઠ વધારે થાય તે તરફજ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે એમ સમજવાનું નથી. જમીનનો ફસ વધારવા માટેના પ્રયત્નોનો પણ ત્રેમાં સેગેલેગે વીચાર ઠરવામાં આવ્યો છે. એ ઉપરાત ઢોરોના ચારા માટે વપરાય એવા ઘાસની પેદાશ વધારવાના સવાલની પણ સેગી તપાસ લેવામાં આવી છે અને એ પાકને કીટ ન લાગે તથા પુગ ન ચળગે તે માટેના ઉપાયો ઉપર પણ ધ્યાન આપવામા આવ્યું છે.

પુસા ખાતેથી બી પુરા પાડવામાં આવે તે વેળા તેને જુદા જુદા નંબર અપાય છે જે ઉપરથી તે જાત ઓળખાય છે. એ જુદી જુદી જાતનાં ઘઉં માટે પુસા, કાનપુર તથા કલ્યાણપુર ખાતે કરવામા આવેલી વાવણીને પરીણામે એકર દીઠ કેટલા રતલની ઉતર થઇ તે નીચે દર્શાવી છે:—

જાત		પુસા	કાનપુર	કલ્યાણપુર
પુસા	૧૨	...	૨૨૩૦	૨૧૪૩
,,	૩૧	૧૯૭૪	૧૯૧૦	૧૭૦૮
,,	૩૬	૨૧૩૯	૧૯૪૦	૨૦૬૧
,,	૩૭	૨૨૨૧	૨૦૨૦	૨૦૦૯
,,	૪૩	૨૪૯૬	૨૧૫૦	૨૧૭૦
,,	૪૪	૨૪૯૬	૨૨૧૦	૨૦૭૨
,,	૪૫	૨૪૭૩	૨૨૮૦	૨૦૦૧
,,	૪	૨૧૦૨	૨૮૩૦	૨૧૬૮
કાનપુર	૧૩	...	...	૧૬૬૮

આવી હકીકત એકઠી કરવા માટે પ્રયોગો કરવામાં આવે છે અને જ્યારે જ્યારે હવાપાણીના સંબંધમાં અસાધારણ રીતે અનુકુળ કે પ્રતીકુળ સંજોગો લાગે છે ત્યારે તે વીશે ખાતરી કરવા માટે એ પ્રયોગો ફરીથી કરાય એવાય છે.

ધી ઓરમે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક ઓફ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ચસમાંના કાચ.

:o:

ચસ્માં, દૂરબીનો, સુવન્દરાક યંત્રો વગેરેને માટેના કાચ લડાઈ દરમ્યાન એટલા જરૂરના થઈ પડયા હતા કે તેનો જેટલો જથ્થો મળી શકયો તેટલો મેળવવાને પ્રયત્ન કર્યા વગર ચાલેજ નહીં. વાંચનારાઓને યાદ હશે કે લડાઈના કામ માટે દુરબીનો જોઇતી સંખ્યામાં ન મળવાથી નામદાર સરકારે લોકો પાસેથી તે ઉછીના માંગી લીધાં હતાં. ચસ્મા તથા દુરબીનોનો ઉપયોગ લશ્કરમાં તેમજ નૌકાખાતામાં થયા થાય છે. લડાઈ અગાઉ એ માટેના કાચનો માત્ર દસ ટકા જેટલો ભાગ ઈંગ્લાંડમાં બનતો હતો, જ્યારે સાઠ ટકા જેટલો ભાગ જરમનીથી અને બાકીનો ફ્રાન્સથી આવતો હતો. લડાઈ શરૂ થઈ એટલે જરમનીથી કાચની આયાત બંધ પડી અને ફ્રાન્સની સરકારને વધારે કાચ ઉપયોગમાં લેવા પડયા એટલે ત્યાંથી પણ તેની આયાત થઈ શકી નહીં ત્યારે ઈંગ્લંડે પોતાનાંજ સાધનો ખીલવવાં એ સિવાય બીજો માર્ગ રહ્યો નહીં. તે વેળા ઈંગ્લાંડમાં એવા કાચનું કારખાનું માત્ર એકજ હતું. તેને સરકારી મદદથી વધારવામાં આવ્યું અને તેથી તેમાંથી વધારે માલ પેદા થવા લાગ્યો. પરદેશોથી મેળવી શકાયો તેવો માલ મેળવી તેને પણ ઉપયોગમાં લેવાનું શરૂ કર્યું અને એ રીતે અતીશય તાદીદની હાજત પુરી પાડી. ૧૯૧૬ માં એક બીજું કારખાનું કહાડવામાં આવ્યું. પણ માલની પેદાશ ધીમે ધીમેજ વધી શકી અને તેનો ખપ તો જેમ લડાઇ વધી તેમ વધતો ગયો. યુનાઈટેડ સ્ટેટસ લડાઈમાં સામેલ થયું ત્યારે તેને માલ પુરો પાડવો પડયો અને બીમાનો દ્વારા છબીયો પાડી લેવાના કામ માટે પણ એવા કાચની જરૂર વધી. પેદાશમાં વધારો કરવાના પ્રયત્નો તેથી એટલી બધી ચાલુ રાખવામાં આવ્યા કે લડાઇ અગાઉ એવા કાચની પેદાશ આખી દુનીયામાં થતી હશે તે કરતાં બમણી પેદાશ લડાઇ આખરે માત્ર ઈંગ્લંડમાં થતી. દર મહીને ચાર ટન જેટલા એવા કાચ હવે ઈંગ્લંડમાં બને છે. સાધારણ કાચ કરતાં એ કાચની બનાવટ વધારે અઘરી હોય છે. એમાં કોઇ પણ ઠેકાણે સહેજ રંગની છાયા ન જોઇએ; બડાઇ માગ્યા પ્રમાણે હોવી જોઇએ; કોઇ પણ ભાગમાં ચુંચણું વળી ગયા જેવું કે નસ જેવું જ ન જોઇએ. પારદર્શક અને સુર્યનાં કીરણો મેઘ ધનુષના રંગો જેવા દેખાવમાં રબ્બ કરતી વેળા મુદલ મહેનત ન આપે એવા એ કાચ હોવા જોઇએ. થોડા ભાગમાં જાડા અને થોડા ભાગમાં પાતળા કે થોડા ભાગમાં ઉપસેલા અને બીજા ભાગમાં બેસી ગયેલા એવા હોય તે પણ ન ચાલે. જો એવો ખોડ હોય તો ભઠીમાંથી નીકળતી વરાળ માંથી આપણે આરપાર જોઇએ તે વેળા જેવો દેખાવ જોઇ શકાય તેવોજ દેખાવ આવા કાચમાંથી નજરે પડે. અને વસ્તુસ્થીતી હોય તેવુંજ તેનું ચીત્ર લેવું હોય તે ન બને. એટલા માટે એ બધી ખોડ વગરના કાચ બનાવવામાં ખૂબ સંભાળ લેવી પડે છે એને માટેના સામાન એકઠો થયા પછી ત્રણ મહીના જેટલો વખત એ કાચ બનાવવામાં લાગે છે. એમાં કાંઇ ખોડ આવી જાય તો તે દુર કરવા માટે એને ગરમ કરી ધીમે ધીમે ઠંડો પાડવો પડે છે અને તેમાંજ પંદરથી વીસ દીવસ જાય છે. રંગની છાયા દુર રાખવા માટે માલની પરીક્ષા પહેલેથી ઘણી સંભાળથી લેવી પડે છે. વળી એ કાચ બનાવવાનાં સાધનો ઉપર પણ હવા વગેરેથી અસર થાય તો તેને લીધે કાચના બંધારણમાં તફાવત પડી જાય તેથી તે

માટે સંભાળ આસ રાખવી પડે છે. આ બાબદમાં બીજેશ શોધખોળને પરીણામે રસાયણશાસ્ત્રની વધારે મદદ લેવાતી થઇ છે અને હવે એવા કાચ બનાવવાની વીધા એ કારીગરની આસ કુશળતાનો વિષય થઇ પડેલો છે. પહેલાં ઓરડીનરી ક્રાઉન એન્ડ ડેન્સ ફ્લીંટ એ બે જાતના કાચ વપરાતા. ૧૮૮૦ના વરસ સુધી તો એવા કાચ માટે પણ જરમની ઇંગ્લાંડના ઉપર આધાર રાખતું પણ પાછળથી વીધાની શોધખોળ કરીને જરમનીએ નવી નવી જાત બનાવવા માંડી અને તેથી ઘણો સુધારો થયેા. એ કાચ બનાવવાના ઉદ્યોગમાં જરમનીની મોટાઈ તેથીજ શરૂ થઇ. ૧૮૮૦ થી ૧૯૧૪ સુધીમાં ઇંગ્લંડ એ ઉદ્યોગ ની બાબદમાં પાછું હડસું. ૧૮૪૮માં સ્થપાયેલી એક પેઢી પરંપરાથી કામ કરતી આવેલી તે પ્રમાણે કર્યા જતી પણ તેમાં જે નફેા એને મળતેા તે કેાઇ કાર્યની કુશળતાને લીધે નહીં પણ ધંધેા જામી ગયેલેા હતેા તેને લીધેજ થતેા. લડાઇ દરમ્યાન એ સ્થીતી કેટલી સુધરી તે ઉપર જણાવ્યું છે. હજી વધારે સુધારાઓ કરાય અને તે માટેની શોધખોળ ચાલુ રહે તે અર્થે એવા કાચ બનાવવાના ઉદ્યેગોને ઇંગ્લંડની સરકારે દેશના રક્ષણ માટે જરૂરના ઉદ્યોગ તરીકે સ્વીકાર્યો છે અને તેને લીધે જકાત વગેરે બાબદમાં તેને કેટલીક આસ સગવડ મળશે. અત્યારે ઇંગ્લંડથી એ માલ ફ્રાન્સ તથા અમેરીકા બાતે નીકાશ કરવામાં આવે છે અને હજી પણ વધારે સારા પ્રકારનેા માલ બને તે માટેના પ્રયત્નો ઇંગ્લંડમાં હજી ચાલુ છે—(બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ જર્નલ તા. ૧૯-૨-૧૯૨૦)

જાપાનનેા કાપડ સુતરનેા ઉદ્યોગ.

જાપાનમાં કાપડ સુતર બનાવવાનેા ઉદ્યેાગ કેટલી ઝડપથી વધતેા જાય છે તે દેખાડનારા કેટલાક આંકડા થેાડા વખત ઉપર ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલમાં આપવામાં આવ્યા હતા. તે ઉપરથી માલમ પડે છે કે ત્યાં એ માટે ૬૮ કંપનીઓ તા. ૩૦-૬-૧૯ સુધીમાં સ્થપાયલી હતી અને મીલેાના કુલ સંખ્યા ૧૮૪ની હતી તેમાં ભરપાઇ થયેલી થાપણુ ૧૪,૭૧,૫૭,૬૭૦ યેન જેટલી અને રીઝર્વ ફંડ ૧૧,૦૪,૪૭,૭૬૫ યેન જેટલું હતું. રીંગ સ્પીન્ડલની સંખ્યા ૩૨,૮૨,૭૫૪ ની અને રયુલ સ્પીન્ડલની ૫૨,૩૩૦ની હતી જ્યારે ડબલીંગ સ્પીંડલ ૪,૦૦,૩૦૭ જેટલા હતાં. લુમની સંખ્યા ૪૨૪૦૦ની હતી. તા. ૩૦-૬-૧૯ને દીને પુરા થયેલા છ માસમાં સુતરની પેદાશ ચારસેા રતલની એક ગાંસડી એવી ૯,૩૧,૫૯૨ ગાંસડી જેટલી હતી. ૧૯-૧૮ના એ છ માસ દરમ્યાન એની પેદશ ૯૨૪૩૧૦ ગાંસડી જેટલી હતી. આયાત ઠેકજ થેાડી ૬૬૦ ગાંસડી જેટલીજ થઇ હતી. એ પેદાશ તથા આયાતમાંથી નીકાશ ૧,૫૦,૬૧૧ ગાંસડી જેટલી હતી. ૧૯૧૫ના જુનથી ડીસેંમ્બર સુધીના છ માસમાં સુતરની પેદાશ ૮૯૪ ૪૧૦ ગાંસડી અને આયાત ૩૩૧ ગાંસડી થઇ હની તેમાંથી નીકાશ ૩૧૪૬૪૮ ગાંસડી થઇ હતી તે પછી એ નીકાશમાં એક સરખેા ઘટાડેા થતેા રહેા છે અને ૧૯૧૪માં લડાઇ જાગી તે પછી ચડેથી ઓછી નીકાશ ૧૯૧૯ના છેલા છ માસમાં હતી. બાકી રહેલેા માલ સ્થાનીક વપરાશમાં લેવાયેા હતેા, જે ઉપરથી કાપડ બનાવવાનેા ઉદ્યેાગ કેટલેા વધે છે તે જોઇ શકાય છે. ૧૯૧૪ના છેલા છ માસમાં સ્થાનીક વપરાશમાં સુતરની ૫,૪૩,૧૬૪ ગાંસડી લેવાઇ

અબરખ વીશે.

બનીજ પદાર્થો સંબંધી શોધખોળ કરનારાં સરકારી ખાતા તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલા છેલ્લા રીપોર્ટમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે અબરખને માટેની માગણી ચાલુ છે. સંયુકત પ્રાંતો તરફથી આવેલા મોંઘીર જીલ્લામાં અબરખ માટે તપાસ કરવામાં આવી હતી. બીહાર અને ઓરીસા પ્રાંતમાં બે જગાએ અબરખ છે પણ તેની માલીકી માટે પક્ષકારોમાં ચાંધો પડવાથી કોર્ટમાં કેસ ચાલતો હોવાથી નામદાર સરકારે ડીફેન્સ ઓફ ઇંડીયા એકટની રૂએ તેનો કબજો લીધો છે. એ બેમાંથી મોટો ટુકડો એક વેપારી પેઢીને નામદાર સરકારની વતી કામ કરવા માટે આપવામાં આવ્યો છે અને બાણેને લગતું જ્ઞાન ધરાવનારા એન્જીનીયરો મેળવવાની મુશ્કેલીને લીધે એ ભાગમાં થતાં કામ ઉપર દેખરેખ રાખવાનું ભુસ્તર વિદ્યાને લગતાં બાતાંના એક અમલદારને સોંપવામાં આવ્યું હતું. એ પછી વરસાદથી અને કોલેરાથી કામમાં હરકત થવા છતાં સાફ કર્યા વગરનું નેવું મણ અબરખ મેળવાયું હતું જે દરરોજના અરધા ટન ઉપરાંતનો રાશ પડવા જાય છે. બીજી જગા બીહાર અને ઓરીસાના પ્રાંતમાં મનોહીહ બાતે છે અને નાની છે. તેનો વહીવટ પણ ભુસ્તર વિદ્યાને લગતાં બાતાં નેજ સોંપવામાં આવ્યો છે અને ત્યાં પણ સારૂં કામ થતું જણાવવામાં આવે છે. ઉદેપુરના રાજ્યમા પણ અબરખ મળી શકે તેમ છે અને તે માટેનો પટો એક પેઢીને આપવામાં આવ્યો છે. બાવણકોરના રાજ્યમાંથી પણ અબરખ મળી શકયું છે જે નીકાશ કરવામાં

મેંઢાં ઉછેરવાનો ઉદ્યોગ.

હીંદમાં ખેતીવાડીની ઉન્નતી વીશેનો ૧૯૧૮-૧૯ ના વરસ માટેનો રીપોર્ટ બહાર પડયો છે તેમાં નીચે પ્રમાણે વીવેચન કરવામાં આવ્યું છેઃ—

હીંદમાં મેંઢાં ઉછેરવાની રીત સુધારવાના કાર્યમાં ઘણી મુશ્કેલીઓ રહી છે. આ દેશના ઘણા ભાગમાં હવા પાણી એવાં છે કે મેંઢાના શરીરમાં માંસ વધે અને તેની સાથે ઉન પણ વધે એ બેઉ સાથે બને નહીં. છેલ્લાં પંદર વર્ષથી તે સંબંધી અખતરાઓ કરીને પુસા ખાતે તપાસ લેવામાં આવતી હતી. અને તેને પરીણામે ઉપર દર્શાવ્યો છે તે અભિપ્રાય ખરો પડયો છે. સંયુક્ત પ્રાંતોમાં, પંજાબમાં અને નોર્થવેસ્ટ ફ્રન્ટીયર પ્રાંતમાં ઊનની જાત સુધારવાના તથા તેનો જથ્થો વધારવાના પ્રયત્નો વધારે ફતેહમંદ થયા છે પણ એ સુધારાનો લાભ લેવાની રીત હીંદમાં ગરીબ રૈયતને શીખવવાનું બહુ મુશ્કેલ છે. જો એવો સુધારો થવાની આશા વધશે તો એ સવાલનો વધારે સંભાળથી વીચાર કરવો પડશે. સંયુક્ત પ્રાંતોમાં મેંઢાના શરીરમાં આસ્ટ્રેલીયન મેંઢાનું લોહી દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેને પરીણામે ઉનની ચેદાશ વધી અને સુધરી હતી. સાધારણ રીતે હીંદનાં મેંઢાં બે રતલથી વધારે ઉન આપતાં નથી ત્યારે આ મેંઢાં પાંચથી દસ રતલ ઉન આપે છે. એટલુંજ નહિ પણ એની જાત સારી હોવાથી એને માટે રતલ દીઠ રૂ. ૧-૬-૦ જેટલો સારો ભાવ મળી શકે છે. હાલ લખનો, મોરાદાબાદ, ખેરી, બુંદેલ ખંડ, ઈટાવા, અને નેનીતાલ ખાતે મેંઢાં ઉછેરવા માટેના પ્રયોગો કાજે ખેતરો જુદાં કાઢવામાં આવ્યાં છે. પંજાબમાં હીસર ખાતેના ખેતરમાં તા. ૩૧-૩-૧૮ ને દીને ૧૧૪૩ મેંઢાં હતાં જેની કીંમત રૂ. ૯૪૭૦ જેટલી ગણવામાં આવતી હતી. વરસ દરમ્યાન ઉનની પેદાશના રૂ. ૩૩૭૮ ઉપજ્યા હતા. એ શીવાય ૧૯૫ નાનાં મેંઢાં ઉછેરવા માટે ભરવાડ લોકોને વેચવામાં આવ્યાં હતાં. કાંગ્રા જીલામાં " મરીનો " જાતનાં મેંઢાં ઉછેરવાનો પ્રયત્ન નીષ્ફળ થયો હતો. કારણ કે ત્યાંના લોકો બેદરકાર હતા. ત્યાંનાં મેંઢાંને પાલમપૂર ખાતે એકલવત્યમાં આવ્યાં હતાં અને તે ઠેકાણેનાં મેંઢાં સાથે ભળી જઈને તે નવી પ્રજા ઉત્પન્ન કરે એવા પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાં કંઈક મળી હતી. એ પ્રયત્નોથી મળેલા ઉન માટે કાનપુર વુલન મીલ્સ તરફથી ઘણો સારો રીપોર્ટ મળ્યો છે. તેમ છતાં એ સારી જાતનું ઉન મોટા જથ્થામાં મેળવતાં ઘણો વખત લાગશે. નોર્થવેસ્ટ ફ્રન્ટીયર વિભાગમાં એક ભરવાડને કેટલાંક મેંઢાં સોંપવામાં આવ્યાં હતાં. ચર્સદ્દામાં એક હજાર મેંઢાં એ ભરવાડ પાળે છે. કેટલાંક સારી જાતનાં મેંઢાં ત્યાં ખરીદવામાં પણ આવ્યાં હતાં અને એ બધાંને સાથે રાખી ઉછેરવામાં આવે છે તેને પરીણામે ઉનની જાત વધારે સારી ઉતરે છે. ત્યાંના નવાં મેંઢાં શરીર પણ વધારે પુષ્ટ અને ઉન પણ વધારે આપનારાં નીવડે છે. તાઈગ્રીસ નદીના પ્રદેશમાંથી લાવવામાં આવેલાં મેંઢાંની જાત આ દેશનાં મેંઢાંની જાતમાં ભેળાઈ જાય એ માટે પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે અને અત્યાર સુધી તેમાં સારો લાભ થવાનો સંભવ લાગ્યો છે.

ધી બોમ્બે ટાયલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ મુંબઈ.

હુંડીના ભાવ.

જુદા જુદા દેશો વચેના હુંડીના ભાવની વધઘટ વીશેની વીગત જે નીચે આપી છે તે હાલને સમયે આપણે માટે વધારે નોંધ લેવા લાયક છે.

હુંડીનાં મથકો.		ભાવ.	તા. ૧૫-૮-૧૩	તા. ૧૬-૮-૧૮	તા. ૧૫-૮-૧૯
લંડન	અને મુંબઇ	પેન્સ	૧૬	૧૮૧/૮	૨૨૭/૮
,,	,, એલેકઝાંડ્રીઆ પીયાસ્ટર		૯૭૨/૮	૯૭૨/૮	૯૭૨/૮
,,	,, પેરેડાઇમ	પેન્સ	૨૪૧/૮	૨૭૩/૮	૨૭૪૧/૮
,,	,, બ્યુનોસ એરીસ ગોલ્ડ	,,	૪૭૫/૮	૫૦૧૨/૮	૫૩૧/૮
,,	,, પેપર	,,	૨૧૫/૮	૨૨૫/૮	૨૩૭૫/૮
,,	,, જરમની	માર્ક	૨૦-૩૫	.....	૮૧
,,	,, એલ્જયમ	ફ્રાંક	૨૫-૩૪	.....	૩૪-૮૫
,,	,, પેરીસ	,,	૨૫-૨૫	૨૬-૬૩	૩૩-૬૨
,,	,, ઇટલી	લીરા	૨૬-૨૨	૩૫-૬૩	૩૯-૨૫
,,	,, ન્યુયોર્ક	ડોલર	૪-૮૬	૪-૭૬	૪-૨૯
પેરીસ	,, મોંન્ટીલ	,,	૪-૮૬	૪-૮૫	૪-૪૭
,,	,, ન્યુયોર્ક	ફ્રાંક	૫-૧૮	૫-૬૫	૭-૮૮
જીનીવા	,, ઇટલી	,,	૬૭૬/૮	૭૬૨/૮	૮૫/૮
,,	,, બર્લીન	,,	.....	૬૭-૩૫	૨૬-૪૫
,,	,, વીયેના	,,	.....	૩૬-૨૦	૧૨-૧૫
,,	,, લંડન	,,	.....	૧૬-૩૮	૨૪-૩૦

વાંચનાર સહેલાઇથી જોઇ શકશે કે લંડન અને હુનમાંનાં બીજાં વેપારી મથકો વચેની એલ્જયમ, ફ્રાન્સ તથા ઇટલી સાથેની હુંડીમાં વધ્યા છે એનું કારણ એવું હોય કે તે દેશોથી નીકાશ ઓછી થાય છે અને ત્યાં આયાત વધારે થાય છે અને વેપારની બાકી બાકે જેનું લેહેણું પડે તેને આપવા જેટલું નાણું હેવાદાર દેશ પાસે નથી. લંડન અને ન્યુયોર્ક વચેના ભાવ પણ એજ કારણથી ચડ્યા છે. લંડનથી ન્યુયોર્ક બાકે થતી નીકાશ ઓછી છે અને ન્યુયોર્કથી લંડન બાકે થતી આયાત વધારે છે. હજીપ્તનાં એલેકઝાંડ્રીયા અંદર ઉપરની હુંડીમા ફેરફાર નહીં જેવોજ છે અને જાપાનનાં યોકોહામા મંદર ઉપરની હુંડી ૨૪૧/૮ પેન્સથી વધી ૨૭૩/૮ પેન્સ થઇ છે એનું કારણ જાપાનથી નીકાશ વધારે થતી હોવાનું માનીયે તો મુંબઇ અને લંડન વચેની હુંડીનો ભાવ ૧૬ પેન્સ ઉપરથી વધી ૨૨ પેન્સ ઉપર ગયો તેને માટે પણ એજ પ્રમાણે અતીશય નીકાશનું કારણ રજુ કરી શકાય. સહથી અવસ કસોટી હજીપ્ત અને ઇંગ્લંડ વચેની હુંડીના વગર ફેરફારે ટકેલા આવની છે. બ્યુનો એરીસની ચલણી નોટો બાકેની હુંડીનો ભાવ ૨૧૫/૮નો હતો

દીવાળીને માટે ફેન્સી ટાઇલ્સની ડીઝાઇનો જોયો કે ?

તેમાં માત્ર અઢી પેન્સનો વધારો થયો છે જ્યારે ભુતળા ગેરીસના સોનાના સીક્કા માટેની હુંડીના ભાવમાં પણ ૪૭૬૬ પેન્સ પરથી ૫૩૬ પેન્સ સુધીનો વધારો લગભગ એટલોજ છે. અને જીનીવા તથા લંડન વચેની હુંડીનો ભાવ તા. ૧૬-૮-૧૮ ને દીને ૧૯-૩૮ ફ્રાંકનો હતો તે તા. ૧૫-૮-૧૯ સુધીમાં વધીને ૨૪-૩૦ ફ્રાંકનો થયો એટલે કે પેન્સમાં ગણતાં ભાવ એટલો વટયો ત્યારે એજ અરસામાં મુંબઇ અને લંડન ઉપરની હુંડીનો ભાવ, જે હુંમેશા પેન્સમાં બોલાય છે તે એટલોજ વધ્યો છે. આ રીતે વધઘટ થઇ તે સર્વનો ખુલાસો વેપારની બાકી વધારે ઓછી રહેવાનું રજુ કરી શકાય. કોઇ વેળા ભાવની વધઘટ અને વેપારની બાકી એ વચે ગરોગર મેળ ન હોય ત્યાં અદૃશ્ય લેવડ દેવડ એટલે કે દેશ પરદેશ વચેની નાણાંની ધીરધાર, ઉછીની આપેલી સેવા, પરદેશમાં રોકેલી થાપણ ઉપરનું વ્યાજ, પરદેશમાં ગયેલા મુસાફરોને થતો ખર્ચ, સ્ટીમરોનુ નુર, વીમો ઉતારવા માટેનાં પ્રીમીયમ અને એવીજ રકમોને લીધે વેપાર બાકી ઉપર થતી અસરનું રજુ કરી શકાય. બીજી રીત એ પણ છે કે ચલણી નોટો વગેરે રૂપમાં નાણાં દેશમાં વધારી કે ઘટાડી નાંખવામાં આવ્યું હોય તેની પણ અસર હોય. એને લીધે ઇંગ્લંડ જેવા દેશમા સોનાના ભાવ ઉપર પણ અસર થઇ છે. જે સોનું સીતેતેર શીલીંગ સાડાદસ પેન્સે આંહ્સ રહેવું જોઇએ તેનો ભાવ એકસો બાવીસ શીલીંગ સુધી ગયા મહીનામાં વધી ગયો હતો. તેનું કારણ એ સીવાય બીજું હોઇ શકે નહીં. જો ઇંગ્લંડમાં સોનાના સીક્કા છુટથી ફરતા હોય અને નોટને માટે નાણાં આપવાની ના પાડવામાં આવતી હોય તો પ્રત્યેક વસ્તુના બે ભાવ બોલાય. એક ભાવ એ કે આટલા માલ માટે આટલા સોનાના પાઉંડ અને બીજો ભાવ એ કે આટલા માલ માટે ચલણી નોટના આટલા પાઉંડ. એ રીતે બે જાતના ભાવ બોલવાનો કેટલો સંભવ છે અને તે બે વચે કેટલા ટકાનો તફાવત રહે તેનું માપ સોનાના ભાવ ઉપરથી મળે છે. એ સ્થીતી આવતી અટકાવવા માટેજ ઇંગ્લાંડે ૧૮૪૪માં બેન્ક એકટ નામે કાયદો બાંધી ઠરાવ્યું કે અમુક હદ ઉપરાંત જેટલી નોટ કહાડવામાં આવે ને સામે તેટલીજ રકમનુ સોનું અથવા સોનાના સીક્કા અવેજ તરીકે રહેવા જોઇએ. જ્યાં સુધી એ કાયદાનો અમલ થયો ત્યાં સુધી સોનાનો ભાવ આઉંસ દીઠ સીતેતેર શીલીંગ સાડાદસ પેન્સ કરતાં બહુ વધારે થઇ શકયો નહીં પણ લડાઇ દરમ્યાન એ કાયદો બાજુએ મુકવામાં આવ્યો ત્યારથી તેમાં વધારો થવાને ઠારણ પ્રાપ્ત થયુ. તેમ છતાં દેશ પરદેશ વચેના વેપારને અંગે થતી લેવડ દેવડ ઉપર સરકારનો કાબુ હતો ત્યાં સુધી એની અસર જણાઇ નહીં. હુંડીના ભાવમાં વધારે વધઘટ આર્મીસ્ટીસ અગાઉ નહીં પણ એ તારીખ પછી થયલી છે અને તેમાં એ અંકુશ દુર થવા પછી ચલણી નોટ માટે નાણાં આપવાની અશકતી જેજ મુખ્ય ઠારણ નજરે પડે છે, એની સાથે બોલાઇ ગયેલી બીજી બાબત દેશ પરદેશ વચેની લેવડ દેવડની છે. એ લેવડ દેવડ માટેના સોદા કરતાં વાર લાગતી નથી. એમાં તુરત નાણાં ફેરફાર કરવાં પડતાં નથી. મોટે ભાગે એવા સોદાનો હેતુ નાણાંની ફેરફારી તુરત થતી અટકાવવાની હોય છે પણ તેનું પરીણામ એ આવે છે કે દેવાદાર અને લ્હેણદાર વર્ગો વચેની સ્થીતી ફરી જાય છે. જો હીંદથી પરદેશો બાતે મોકલવામાં આવેલા માલનાં નાણાં મેળવવા હક સંભાળી રાખવામાં આવ્યો હત તો હુંડીના ભાવમાં ગમે તેટલો વધારો કરવા

છતાં એટલાં નાણાં હૂંડિને આપવાનું એ પરદેશીને ભારે પડવા વગર રહેત નહીં. પણ એમાંથી પ્રથમ દસ કરોડ પાઉંડ અને પાછળથી સાડા ચાર કરોડ પાઉંડ હૂંડિ ઇંગ્લાંડને લડાઇના ખર્ચ પેટે આપવાના કર્યા તેને પરીણામે હૂંડિનું ભાગતું હૂંડિને આપવાનું ચહેલું થઇ પડ્યો. એ રીતે હૂંડિનું હલેણું લખી વાળવામાં આવ્યું' તે ચોગ્ય થયું એમ કહેવાનો અત્રે મુદ્દલ આશય નથી પણ એવી રીતે વેપાર બાકીની ઉપર લેવડ દેવડની અસર કેટલી છે તે બતાવવા માટેજ એ દાખલો અત્રે રજુ કર્યો છે. આ રીતે (૧) વેપાર બાકી (૨) અદૃશ્ય સોદા, (૩) જાહેર ધીરધાર, (૪) ચલણી નોટો વગેરે દ્વારા ચલણમાં થતો વધારો કે ઘટાડો અને (૫) સોનાના ચાંદીની ઉત્પત્તીમા થતા વધારો કે ઘટાડો આ પાંચ કારણો દેશ પરદેશ વચ્ચેની હુંડીના ભાવ ઉપર ઘણીજ અસર કરે છે અને એ પ્રત્યેક અસર છુટી પાડીને સમજવાનો પ્રયત્ન કરવા ચોગ્ય છે. પણ તે માટેના સાધનો એટલા છુટાં છવાયાં છે કે એ અભ્યાસ સહેલાઇથી આગળ, વધારી શકાય એમ નથી. તેમ છતા એટલું તો હાલ પણ કહી શકાય કે જો વેપાર બાકીની પતાવટ માટે નાણું નીકાશ કરવાની સગવડ હોય તો હુંડીના ભાવ અમુક હદ કરતાં વધી શકે નહીં. એથી જુદી રીતે જો એવી નાણાંની નીકાશ માટે સગવડ ન હોય કે મનાઇ હોય તો દસ રૂપયા લેહેણું વસુલ કરવા માટે બદલા તરીકે કેટલી ઓછી રકમ લેવી તેની હદ રહેજ નહીં. મુખ્ય ઉપરની હૂંડી પ્રધાનની હુંડીના ભાવ વધ્યો તેનો અર્થ અત્યારે એજ થઇ શકે કે હૂંડિનું લેહેણું આપવાને ઇંગ્લંડ તૈયાર નથી અને તેથી એઠ પાઉંડને બદલે પંદર રૂપયાને ઠેકાણે દસ કે આઠ કે ચાર આપવા માગે છે. જો હૂંડિના વેપારીઓને ગરજ હોય તો એ રીતે ઓછા નાણાંથી સંતોષ પામે. એવી ગરજ ન હોય તેવા વેપારીઓ પોતાનું લેહેણું પાઉંડમાં હોય તો બરોબર વેચી તેના ડાલર કરી સોનું મેળવી શકે. તે આયાત કરવાની મનાઇ છે તો ત્યાંથી બીજી કોઇ ચીજ તેને બદલે આયાત કરી તે હૂંડિમા વેચીને પોતાનું લેહેણું વસુલ કરી શકે. ઇંગ્લંડમા બનતી ચીજો તથા ત્યાના વેપારીઓ પાસે પડેલી સરકારી નોટો, ડોન્સલો વગેરે જો હૂંડી વેપારીઓ ખરીદે તો અત્યારને ભાવે ઓછે રૂપયે મેળવી શકે અને તેમ કરવાનું તેમને જણાવનારો હુંડીનો ભાવ છે. નામદાર સરકાર વધારે ભાવ ટકાવી રાખવા માગે છે છતાં બેંકો તેથી ઓછા પેન્સ લેખે એટલે કે પાઉંડ દીઠ વધારે રૂપયા લેખે હુંડીનો લેવેચ કરે છે. તેનો અર્થ એટલોજ છે કે પરદેશમા માલ ખરીદવા માટે હૂંડથી નાણું મોકલવા માટેની સગવડ નહીં હોવાથી હુંડીનો બજાર ભાવ સરકારી ભાવથી જુદી રીતે બધઘટ દર્શાવે છે.

હડતાળનો પવન.

હડતાળનો પવન હવે હીંદમાં આવ્યો છે. એક પણ અઠવાડયું હવે એવું જતું નથી કે જે દરમ્યાન હીંદમાં કોઇપણ સ્થળે હડતાળ ચાલુ ન હોય. એ હડતાળ બે જાતની છે. મજુરોની અને શેઠીયાઓની. ઘણીવાર મજુરોએ જ હડતાળ પાડેલી હોય છે પણ કોઇ કોઇવાર શેઠયાઓ પણ બધા મજુરોને ઠેકાણે લાવવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય તેમ હડતાળ પાડે છે જેને અંગ્રેજીમાં "સ્ટ્રાઇક" નહીં પણ "લોકઆઉટ" કહે છે. એ બેહુના હેતુ પોતાના અને ગ્રાહકોના બળની સરખામણી કરવાનો હોય છે. જો તે કસોટીનો વધારે સહેલો મુલાજ જલી આવે તો આવી કસોટી કરવી ન પડે. એવા સહેલા ઇલાજ છે પણ તે ઉપર ધ્યાન આપવામા આવતું નથી અને તેને લીધે આવી હડતાળો પડે છે. જો કારખાંનામાં કામ કરવા માટે જોઇતી સંખ્યામાં મજુરો મળતા ન હોય તો નવા દાખલ થનારા મજુરોને વધારે પગાર આપવા પડે છે. જો તે કરતી વેળા જુના મજુરોના પગારમાં પણ એટલો વધારો ન થાય તો તેઓ નોકરીમાં શા માટે આલુ રહે? તેમ છતાં તેમણે આખા વરસ દરમ્યાન કરેલી નોકરીને પરીણામે જે બોનસ મેળવવાની આશા રાખી હોય તે મેળવવાનો વખત પાસે આવેલો દેખી નોકરી છોડી જવાનું તેમને પરવડેજ નહીં. આવી સ્થીતીનો લાભ લઇ શેઠયાઓ એ બોનસ આપવામાં વાર લગાડે તો તેટલો વખત જુના નોકરો બીજે સ્થળે જઇ પણ ન શકે અને નોકરીવાળા કારખાનામાં દાખલ થયલા નવા મજુરો જેટલો વધારે પગાર પણ મેળવી ન શકે. આવી સ્થીતી થાય ત્યારે હડતાળનો પવન વાય છે. જો એક સ્થળે સારે પગારે જવામાં સગવડ હોય તો હડતાળ પાડવાને ખાસ લાલચ ન રહે. આ પ્રમાણે બીચાર કરતી વેળા આપણે નવા અને જુના નોકરોની કાર્યકુશળતા એક સરખી ગણી છે પણ વ્યવહારમા જુના નોકરો વધારે કુશળ હોય છે અને તેના પ્રમાણમાં વધારે પગારની સ્વાભાવીક રીતે આશા રાખે છે જ્યારે શેઠયાઓ નવા અને જુના નોકરો વચેનો તફાવત જોઇએ તેટલો ગણી કાઢે છે. આ કુશળતા કેટલી વાર એવી હોય છે કે બીજા નોકરીમાં એ કામ ન લાગે અને તેથી નોકરી છોડી જવાથી એનો લાભ ન મળે. એવે પ્રસંગે પણ એ કુશળતાની કસોટી અગર પુરાવો હડતાળથી મળે પડે છે. જો એ હડતાળ દરમ્યાન અન્ય નોકરોથી કામ ચલાવવાનું શેઠયાઓથી બની શકે તો હડતાલીયાઓ હારે છે. તેથી ઉલટું શેઠયાઓની એવી રીતની જીત ન હોવા છતાં કારખાનાં બંધ રાખી મુકવાની એમની શકતીનો ઉપયોગ થાય છે ત્યાં કસોટી કામ કરી શકતી નથી અને વ્યવહારની એ રમત અધુરી રહી જાય છે. કારણ કે મજુર વર્ગ ગરીબ હોવાથી લાંબા વખત સુધી ટક્કર ઝીલી શકતો નથી. પણ એવી રીતે હડતાળનો અંત લાવવામાં બેહુ પક્ષને નુકશાન છે તે વીશે ધ્યાન ખેંચવું જરૂરનું છે. એક વાત એટલી તો સર્વ કબુલ કરશે કે મજુરોએ હડતાળ પાડી હોય અથવા શેઠયાઓએ "લોક આઉટ" જાહેર કરી હોય પણ તે દરમ્યાન પેદાશ ઓછી થાય છે. જેમ પેદાશ વધારે થાય તેમ વહેચે નહીં તો મોટે પણ દેશની દોલતના વધારાને પરીણામે મજુર વર્ગની સ્થીતી સુધારવાનો સંભવ રહે. કદાચ શેઠયાઓના હાથમાં નફા રૂપે જતી રકમનો દુરૂપયોગ થતો હોવાથી સમાજમાં મજુરોને તેના લાભ ન મળતો હોય તો એ દુરૂપયોગ ઘટાડવાના અન્ય માર્ગો છે. ગોખની ચીજ ખોવી કરો, તેના ઉપયોગ ઉપર અંકુશ મુકો, એ ઉપયોગ કરનારની ઉપર કરનો બેસે નાંખો, અથવા માર્ગોથી દ્રવ્યનો દુરૂપયોગ ઘટાડી સર્વ પ્રજાની ઉન્નતી સાધી શકાય છે. તેમાં હડતાળ મદદ કરતી નથી પણ હડતાળ દરમ્યાન પેદાશ ઓછી થાય એટલે અંશે સમાજની ઉન્નતીનાં સાધનો એટલાં ઓછાં

ચાય છે આ શીવાય એ પણ ધ્યાનમાં રાખવા જેવી વાત એ છે કે ઘણીવાર હડતાળ પાડનાર મજુર વર્ગ ગરીબ હોવાથી પોતાની સેવા કેટલી ઉપયોગી છે તે પુરવાર થાય એટલો વખત હડતાળ ટકાવી રાખી શકતો નથી પણ તેને પરીણામે તેઓ પોતાના કાર્યમાં એવા બે દીલ થઈ જાય છે કે એમની કાર્ય કુશળતા સુધારવા કે વધારવાનું કામ છેકજ મુશ્કેલ થઈ જાય છે. મજુરો હડતાળ પાડીને શેઠયાઓને ઠેકાણે લાવી નહીં શકે. તેઓ કામ બગાડી શકશે દીલને બદલાવ્યે એવી રીતે કામ બગાડીને પોતાની સ્થીતી સુધારવા માટે શેઠને આડકતરી સુચના આપવા જેટલી અધોગતી આપણા મજુર વર્ગની થઈ નથી. પણ તેમ થવાના ચીન્હો ઘણે સ્થળે નજરે પડે છે. ઘણે સ્થળે નોકરો ન છુટકે કામ કરે છે. પોતાના શેઠનું કામ કેમ સારી રીતે કરી શકું અને એમને લાભ કેવી રીતે અપાવી શકું એમ વિચારવાને બદલે આ કામ મારૂં નથી અને એને માટે બીજાને નેમ્યો છે તો તે એ કામ શા માટે ન કરે અને હું શા માટે કરૂં? એવો સવાલ મજુરો પોતાના મનમા પુછતા નજરે પડે છે આ હકીકત કેટલે અંશે સાચી છે તે તપાસવાની તસ્દી જો શેઠયાઓ લેશે અને પરીણામે એવી હકીકત નજરે પડે તો તે મજુરોને કાઢી ન મુકતા વધારે કર્તવ્યનીષ્ઠ બનાવવાના પ્રયત્ન કરશે તો તેઓ દીલની ખરી સેવા સાધી શકશે. જો તેને બદલે એવા મજુરોને શેઠયાઓ કાઢી મુકશે તો પગારમા વધારો થતા સુધી નવા નોકરો પણ વધારે સારી નોકરી આપે એવો સંભવ ઓછોજ રહેશે. દરમ્યાન તેઓની બેદરકારીને લીધે થતુ નુકશાન કેટલું થશે તે કહેવું મુશ્કેલ છે કારણ કે એવુ નુકશાન ક્યારે થાય છે અને કેવી રીતે થાય છે તે પારખવું કે અટકાવવુ એ બને તેમ નથી એવુ નુકશાન કરવાના ઠરાવ ઉપર આવે એટલે સુધી મજુર વર્ગ એવડા નીવડયો નથી પણ જો તેમની સ્થીતી સુધારવાના ઉપાયો વેળાસર નહીં લેવાય તો એ સ્થીતી આવવાનો ભય રહે છે આ ભય આગળ રશીયાનું બોલશેવીઝમ પણ નજીવું છે.

બેટલીક શીલીંગથી બીજીંગનો બારડો ચોળે છે.

સોનું.

-:o:-

સોનું હાલમાં પરદેશથી લાવીને હીંદી સરકાર હીંદમાં વેચે છે. તેને બદલે સીક્કા કેમ નથી આપતી એવો પ્રશ્ન થાય છે. પણ સોનાના દાગીના બનાવવાનો પ્રચાર હીંદમા એટલો જુના કાળથી ચાલુ છે કે એમાં ઘટાડો કરવા માટે પ્રજાને એકદમ લલચાવી કે સમજાવી શકાય નહી અને જ્યાં સુધી હીંદમાં સોનાનું ધોરણ હોય ત્યાં સુધી સોનાના સીક્કા તથા તેટલાજ વજનની સોનાની લગડી વચે કીંમતમા તફાવત રાખી શકાય નહી. એનું પરીણામ એજ આવે કે હીંદની પ્રજાને વરણાં માટે જેઇતું સોનું પુરતા જથામાં મળે તો પછી સોનાના સીક્કા ચલણમાં ફરતા રહે. આમ થવા દેવુ તેનું નામ ગોલ્ડ સ્ટેન્ડર્ડ એટલે કે સોનાનું ધોરણ. એ હોય ત્યારે પરદેશથી સોનું આયાત કરવાની કે પરદેશ સોનું નીકાશ કરવાની છુટ અને સગવડ હોવી જોઇએ જો તેવી છુટ ન હોય તો દેશમા આયાત થતા માલ માટે પરદેશ નાણું વાળવાની અને પરદેશ મોકલેલા માલના નાણા પેટે હીંદમાં સોનું આવે તે લઇ તેને બદલે દેશમા ચાલતું નાણું આપવાની ગોઠવણ નામદાર સરકારે માથે લેવી જોઇએ એવી ગોઠવણવાળી વ્યવસ્થા તેનું નામ ગોલ્ડ એક્સચેંજ સ્ટેન્ડર્ડ, જે હાલ અમલમાં છે. એમા સોનાના સીક્કા દેશમા ફરતા રાખવાનો પ્રયત્ન કે ઉત્તેજન હોઇ શકે નહીં અને પ્રજાને જોઇતું સોનું સરકાર પાસે ખરીદવાનું જ રહે. હાલની વ્યવસ્થા એવી છે અને તે બનતી તાકીદે બદલીને સોનું આયાત કરવા માટે વેપારીઓને છુટ આપવાનો નામદાર સરકારનો હેતુ છે એમ નામદાર સરકાર તરફથી જાહેર પણ કરવામાં આવ્યું છે. ચલણને લગતી કમીટીની ભલામણ પણ એ પ્રમાણેજ છે. એને અનુસરીને કામ લેવામાં આવે તો સોનાના સીક્કા ચલણમાં વધારે જોવામાં આવે અને અભણ ખેડુતોના હાથમાં એ જાય તે વેળા એવી મોટી કીંમતના સીક્કા તેમને રોજના કામકાજ માટે અનુકુળ નહીં થાય એવી ટીકા થતી આપણે સંભાળીયે છીએ પણ સોનાના સીક્કા મોટી કીંમતના હોવાજ જોઇએ એવો કાંઇ નીયમ નથી. બ્રીટીશ ગાયેનામાં સોનાનો ડાલર ચાલે છે તેની કીંમત ૧૯૧૮મા ચાર શીલીંગ બે પેન્સની હતી અને કેનેડા, તથા ઇન્ડયુ રાસમાં ચાલતાં સોનાના ડાલરની પણ એજ કીંમત તે વેળા હતી. એવો ડાલર બે કે ત્રણ રૂપયાની બરોબર થાય. અમેરીકાના સુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં ચાલતો સોનાના ડાલર પણ લગભગ એટલીજ કીંમતનો છે તે ધ્યાનમાં લઇએ તો એવી નાની કીંમતના સોનાના સીક્કા હીંદના ચલણમાં છુટથી ચાલી શકે એ માટે અમને કાંઇપણ મુશ્કેલી જેવું લાગતું નથી. ગામડાનાં લોકોને મુશ્કેલી નડે એમ કહી તકરારને આતર સ્વીકારીયે તો પણ મોટાં શહેરોમાં એવા સીક્કાથી સગવડ વધે એમાં કાંઇજ શક થતો નથી.

ધી પાયોનીયર ઇન્ડીયન પેન્ટ એન્ડ ઓઇલ વર્કસ લીમીટેડ.

અમારા કારખાનામાં દરેક જાતના રંગ રોગાન જેવા કે જેનીવિન, વાઇટલીક, વાઇટલેડ તથા તમામ જાતના કલર પેન્ટ ચઢતી ઉતરતી ક્વૉલેટીના બનાવીએ છીએ.

હમારતી દીવાલને લગાડવાના ડીસ્ટેમ્પર પેન્ટ (પાણીના કલર)

તમામ જાતના બને છે અને જે બીજા રંગો કરતાં સસ્તાં તેમજ ઉત્તમ છે.

અમારા પેકીંગ ડીપાર્ટમેંટમાં ડ્રમ્સ, ટીન્સ તથા ટ્રાવેલીંગ ટ્રંકો નાની તથા મોટી દરેક જાતની જરૂરીયાત બનાવવામાં આવે છે.

વધુ માટે પુછો :

ધી પાયોનીયર ઇન્ડીઅન પેન્ટ એન્ડ ઓઈલ વર્કસ લીમીટેડ.

ધી લેઈટ ઈન્ડોયન વાઇટ પેન્ટ કુંપની.

ભાયખળા મુંબઇ.

ટેલીફોન નંબર ૪૯૫૩. ટેલીગ્રાફ "બ્રાઇટ પેન્ટ.'

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો

એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ઠબીમાં પેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબઝાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પડતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહોળું થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ બ્રાન. બી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી એક બ્રાંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

			રૂ.	આ.
	બ્રાઇટ બલ્યુ બ્લેક શાહી ૧૪૪ ટીકડીના		૦	૧૫
	ડાયમંડ " " " "		૧	૪
(Red)	રતી " " " "		૧	૬
	ગ્રીપ " " " "		૦	૧૦
	ગ્રીન (લીલી) " " "		૧	૪
	કોમર્સીયલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી " "		૧	૬
	બ્લ્યુ ઈન્ક " " " "		૧	૪
	વાર્ધેટાઇટ " " " "		૧	૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હરફો મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી ગીલકુલ રેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના આઠલાઓ વાપર્યા હશે, તો પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશો કે શાહી કઇ સારી ને કેટલી સસ્તી છે?

એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મોકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથ્થાબંધ લેનારને ઘણું ચારૂ કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઇ ખાતેની ઓફ-સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખોઃ—

સ્વરાજ્ય વિશે.

સર્વના હૃદયમાં દેશહીત માટે નવું ચેતન સ્ફુરાવનાર હીંદ નાયકની છબીઓ દરેક દરેક કુટુંબોમાં સ્વદેશ સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માનૃભક્તિનો ઉત્કર્ષ સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા ગૃહન અલંકૃત કરનાર આર્ય વીરત્વોના ગ્રેવ્યોર આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર ૯૫ ભાતના ચૌદ કાર્ડ સાઇઝના જુદી જુદી ભાતના વીરત્વોનાં ફોટા તૈયાર છે. જેની કીંમત સાધારણ તથા ગરીબસ્થીતિના લોકપણ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આશયથી કીંમત તદન ઓછી રાખવામાં આવી છે.

ચૌદકાર્ડ સાઇઝના દરેક ફોટાની કીંમત અહીં આનેઃ ૨૪ કાર્ડનાં બાર આનાઃ ૫૦ કાર્ડનાં રા. સવા. ૧૦૦ કાર્ડના ૩પીયા સવા બે. ટપાલ ખર્ચ અમે આપીશું છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩,

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

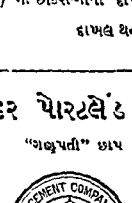
સારી કમાણી કરવાના એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલણા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોવર્ધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્શીયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં દેશી શરાફી પદ્ધતું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઇમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઇપરાઇટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાત્રી ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામા આવે છે. શીખવાનો વખત સૌને અનુકુલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી. રૂા. ૧ રાખવામા આવી છે. ઓફીસ્ટાઇમ (ભાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવું.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ

હમારો સીમેંટ હીંદુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સીમેંટની બરાબરી કરે છે, અને ઘણીવા ખાતાઓમા વપરાય છે. એનું પેકીંગ એક એક ઇંદરવેલના મજબુત કોથળાઓમા આવે છે, જેથી પાપ કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી ઉચકી શકાય છે.

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડોયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું.

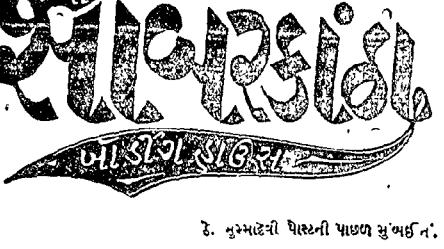
એજન્ટસ,

(૪૧) નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઇ.

મુંબઇનો વાંક શું ?

ખોટા ચાર્જ એજ હલકા ખોરાકની સચોટ સાબીતી, ને હલકો ખોરાક ને શરીરનાં રસા ચણીઠ તત્વોને નાશ કરવાનો (આત્મઘાની) ઉપાય.

આત્મોત્તમ સગવડ—ઉમદા ખોરાક.

(૩૦) ઠે. મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ નં. ૨

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લીં. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના બાવ પ્રકાશ નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ—

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી ઔષધિયોમાંથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી ચકિતની દવા આ દવા જઠરાગ્નિ સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અશુદ્ધ કોઠવ આપે છે. (એ બાસ ધ્યાનમાં) રાખવું કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમાં આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને કૃત્રીમ દવાઓથી કુંક સમય માટે આવતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે.)

(૨) જીવનને પોતાનું કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે.

(૩) અજીર્ણની બ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન બરાબર હજમ થાય છે.

નોટ—ગર્ભવંતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવાવડ બાદ યક્ષ્મ થઇ નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે. કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦.

ગ્લીસેરેક ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને સંકલ્પ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓમાં અને મગજમાં મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ગ્લીસેરેક ફોસ્ફેટનાં તત્વો રહેલાં હોય છે; અને જ્યારે તેનું પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદાં જુદાં અસ્વાભ્ય દર્દો ઉત્પન્ન થાય છે. તેથી શરીરને કુદરતી રીતે માફક આવે તેવા તત્વોમાંથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ઉપરોક્ત બ્યાધી જેવા પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને મગજનો કે અંગળનો બહોળો વિરોધ અનુભવો હોય તેમણે અચુક આ દવા વાપરવી કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)
૦—૧૪—૦ નાની સાઇઝ.)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લીં. લી.

(૩૯) પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—**મુંબઇ.**

(આ ગ્રોસપેક્ટસ જોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીના રજીસ્ટ્રારની ઓફીસમાં નોંધવામાં આવ્યું છે. અને અરજીઓ સ્વીકારવાનું તા. ૧૦-૪-૨૦ ને દીને બંધ કરવામાં આવશે.)

ધી હિન્દ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ લીમીટેડ.

(૧૯૧૩ ના હિન્દી કંપનીઓના કાયદાને આધારે સ્થપાયેલી)

થાપણ. રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે

પ્રત્યેક રૂા. ૨૫ ના ૧,૦૦,૦૦૦ શેરોમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે અને જેનાં નાણાં નીચે પ્રમાણે ભરવાનાં છે:—

અરજી વખતે રૂ. ૩. શેરોની વહેંચણી વખતે રૂ. ૩.

અને બાકીની રકમ જરૂર પડયે વસુલ થશે પણ પ્રત્યેક વખતે શેર દીઠ રૂ. પાંચ કરતાં વધારે રકમનો કોલ નહિ લેવામાં આવે અને ત્રણ માસથી ઓછી મુદતને અંતરે કોલ લેવાશે નહિ.

ડીરેક્ટરોનો ઈરાદો શેરોની વહેંચણી પછીથી નાણાંની ખાસ જરૂર પડયા વિના કોલ ઉઘરાવવાનો નથી. એટલે કે નવાં યંત્રો વગેરેની ખરીદીની મસલત પુરી થતા સુધી અને તેને માટે ઓર્ડરો અપાતાં સુધી કોલ લેવાશે નહિ. એજન્ટો, ડીરેક્ટરો અને તેમના સ્નેહીઓએ રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની કીંમતના ૪૦,૦૦૦ શેરોની અરજી કરી દીધેલી છે. અને હવે શેષ ભાગજ જાહેર પ્રજાને માટે રહ્યો છે.

શેરો અંડરરાઈટ કરવાનું બીલકુલ કમીશન અપાયું નથી.

અરજીઓ મોકલવાનું ઠેકાણું:—મેશર્સ બીલીમોરીયા, ગીલ્ડર એન્ડ કું.
૩૨, એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

ડીરેકટરો:—

રારજી આણંદજી ટના એરકવાયર બી. એ. એલ. બી માણેકીવાન ભાવનગર, ભટવાડી ગીરગામ મુંબઈ. (ડાયરેકટર:-તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ વર્કસ લીમીટેડ, તાતા હાઇડ્રો ઇલેકટ્રીક કંપની લીમીટેડ, બોમ્બે સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ, ગાયકવાડ ઓઇલ એન્ડ કેમીકલ કંપની લીમીટેડ, વેસ્ટર્ન ઇંડીઆ કેમીકલ કંપની લીમીટેડ, અંબાજી તારંગા લાઇટ રેલ્વે કંપની લીમીટેડ, એંગ્લો ઇંડીયા એન્ડ કોલોનીયલ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ.)

મહમદ હાજી અબુ એરકવાયર; વેપારી, ૧૦૧ કટલરી બજાર, મુંબઈ; કટલરી અને સન્ડી ગુડસ મરચન્ટ એસોસીએશનના પ્રમુખ.

ત્રભુજ કરસનદાસ શ્રોફ એરકવાયર; કાપડના વેપારી મુળજી જેઠા માકેટ, ચોક, મુંબઈ.

રમાઈલ જી. અલ્લાના એરકવાયર; વેપારી. (અલ્લાના સન્સની કું.) ૧૫ વોર્ડન રોડ મુંબઈ. અલ્લાના રહીમતુલ્લા એન્ડ કું. ના ભાગીદાર, ઇંડો ચાયના મીલ્સ લીમીટેડના એજન્ટસ તથા બીરલા મીલ્સ લીમીટેડના એજન્ટસ અને ડીરેકટર.

જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા, એરકવાયર; એમ. એ. ૧૬ બેંક સ્ટ્રીટ મુંબઈ; સેક્રેટરી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો મુંબઈ, ઇન્ડીયન ટેાયઝ અને ગ્લાસ મેન્યુફેકચરીંગ કું૦ લીમીટેડના ડીરેકટર, તથા ધી બોમ્બે કોઓપરેટીવ હોલસેલ સોસાયટીના ડીરેકટર.

ત્રલભાઇ ઇચ્છાદીન રહીમતુલ્લા એરકવાયર; વેપારી, ૧ હુમમ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ. મુંબઈ ન્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના સભાસદ, ઇન્ડીયન ચેમ્બર એન્ડ બુરોની કમીટીના મેમ્બર. બોમ્બે સીટી ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ડીરેકટર, ન્યુ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપનીના ડીરેકટર, મુકતાનોગા કોટન મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડના ડીરેકટર.

દ્વારકાદાસ મુળજી ગોરધીઆ એરકવાયર; વેપારી, ૧૪૭ અબદુલ સ્ટ્રીટ, નં. ૩, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ના ભાગીદાર.

મદનલાલ પ્રાગજી મીલ્લો એરકવાયર; (એક્ષઓફીસીઓ) વેપારી, ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ મુંબઈ નં. ૩, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કુ. ના ભાગીદાર.

બેન્કર્સ

ધી સેંત્રલ બેન્ક ઓફ ઇંડીયા લીમીટેડ હોર્નબીરાડ કોટ, મુંબઈ.
તાતા ઇંડસ્ટ્રીઅલ બેન્ક લીમીટેડ કોટ મુંબઈ.

સોલીસીટર્સ

મેસર્સ ધરમશી એંડ કું. ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

ઓડીટર્સ

મેશર્સ એસ. બી. બીલીમોરીઆની કું. એસ્પ્લેનેડ રોડ, કોટ મુંબઈ.

મેનેજીંગ એજન્ટસ

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઈ નં. ૩.

રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ

કર્ણકિ અધર્સ ના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

કર્ણકિ	એગ્યુ મીક્ષચર	(તાવમાટે) ૦-૧૨-૦
કર્ણકિ	એગ્યુ પીલસ્	(તાવ માટે) ૦-૧૨-૦
કર્ણકિ	ટોનીક સીરપ	(શક્તી માટે) ૧-૦-૦
કર્ણકિ	સાર્સા પરીલા	(લોહી સુધારના માટે) ૧-૦-૦
કર્ણકિ	કફ મીક્ષચર	(ખાંસી માટે) ૧-૦-૦
કર્ણકિ	કેલેરા મીક્ષચર	(પાણી માટે) ૧-૦-૦
કર્ણકિ	ઇન્ડો બામ	(શરીરના દુખાવા માટે) ૦-૮-

ઓલ દવાનેમાટે લખો.

(૪૮) Tel. "Kadki" Bombay

કર્ણકિ અધર્સ ગીરગામ—મુંબઈ.

શુદ્ધ રતાલ ભસ્મ.

કોઢ, વાયુ, તાવ, દમ અને રક્ત-વિકારમાં અકસીર. વિગત સાથે આઠ પડીકાંની રૂ.૧-૪-૦, પારસલ અર્ધ જુદો.

પંડિત વિષ્ણુજી વૈદ્ય.
૨૦૧ વીરાસાની ચાળ, વડોદરા.

ગ્રેફ્ટન, સીડસ, કોટન, ઘી, કરીઆણું, તલનું તેલ, અરસીળી તેલ, એરંડીયું, મંધુ પાકું તેલ, તથા તેના ગોળ, વીગેરે ખરીદવું હોય તો વધુ વીગત માટે લખો Bhimsen Co., વડનગર (ગુજરાત.)

તહેવારને માટે ટોપી કયાંથી લેશો?

એકજ ભાવવાણી જુની અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કંપની,

મારવાડી બજાર મુંબઈ.

ચીલા ની કીરતી મેકરની જાણીતી ઓરીજી હાથી છાપની હજેરીઝ ગોગલોર, આર્કલ, મીરજાપુર, વીગેરે તથા બચ્ચાંના ફેન્સી ડ્રેસો તેમજ સાથી જરીની તથા નવી તરાહની ડ્રેપ તથા વીક્ટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓ

*જરૂર જરૂર જરૂર

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂ દેવ–ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમ હંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ક્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.)

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા જાડા કાગળ, પાંકું પૂ હું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય–રૂા૦ ૨–૮ ૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું અત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉતમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે અંત પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવાં છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવો જોઇએ.

સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપક –સરતી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફ્રેશનબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

ક્રેયેડૂલ સ્ટીટ—મુંબઇ નં૦ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

☞ જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં પંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઈ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, ચોડી મહેનતે પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની ક્રોધપણ જાતની કૃત્રિયાદ તથા હસ્તની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અનાયસ રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ નો રૂપિયો ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઈસ લિસ્ટ મંગાવો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

બ્રાંચ ઓફીસ,
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઈ,

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઇથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનુ દુખવું, પીશાળ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવુ, કામ કરતા કટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુકી નજર, ચહેરાનુ ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

શેાડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસેામાં તીજોરીઓ તેાડી ચેારી થવા લાગવાથી સરકારે ગેાદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ દેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગેાદરેજે નમુના મેાકલાવ્યા અને પેાતાની તેમજ બીજા મેકરેાની બનાવટ કેવી હેાય છે તેની સમજ પાડી અને ગેાદરેજને ત્યાર પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસેા માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનેા ઓર્ડર મળ્યેા છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનેા હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામાં સં. ૧૯૫૬ માં ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૪ ને સં. ૧૯૭૨ માં ૨૩૭૭ ગાયેાનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ-ચારાનેા ભયંકર દુષ્કાળ પડવાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામેાની હુંમેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયેાની આવક થાય છે; અને પ્રાતઃકાળે ગેાચાળાનેા ઘરવાળે ઉઘાડવામાં આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંભકુંભના ચાંદલા કરેલી, શીંગડે લીલા કુંદકા બાંધેલી ગામડાની પ્રજા મુકી ગયેલી દશ પંદર ગાયેા બેઠેલી હેાય છે તે સર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયેા એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મેાસમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે કેપીટલ નહીં હેાવાથી હાલના કટાકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકેા પૂરું ગમગીનીને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કડબ ખરીદ કરવા તથા કાનેશ્વરીની મદદ મેળવવા સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ શરૂ રાખ્યેા છે તે ઘણુંજ વાહવા ખરાવનારૂં છે. આવા દેશહિતૈષી પરમાર્થિક આતાને લક્ષ્મીવાનેા પેાતાની લક્ષ્મી મદદમાં મેાકલવાનેા સદ્વ્યય કરશે તેા પરમાર્થ થવા સાથે દેશેાદય થશે.

જરા જોશો કે ? ક્યાં ! અનાથ બાળકો તરફ—શું !

દુષ્કાળ સમયે ભૂખ, દુખ અને અજ્ઞાનથી પીડાતા અને માબાપથી વિખૂટાં પડેલાં અનાથ, બાળકોને?

બાચ્યો—અને બચાવો તેજ બચશે :

સુપાત્રે દાન—ઉમદા તક

કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ માટે જમીન લેવાણી છે. મકાન ઉભું કરવામાં રૂપીયા ૩૦,૦૦૦) ત્રીસ હજારની જરૂર છે.

રૂા. ૨૫૦) ભરી બંધાવી અમર નામના મેળવો.

લખો.
ઓ. સેક્રેટરીઓ,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ,
વઢવાણ કેમ્પ.

(૪૦)

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગર —મીણબત્તી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ગીલોટ સીમેંટ વીગેરે ૧૩૦૦ હુન્નર. કીંમત ૨-૮-૦.

હુન્નર પ્રકાશ મોટો:—દીવાસળી, કાચ સુધી સેંટ, અર્કો વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કી ૩ ૧-૮-૦

હુન્નર સંગ્રહ—ઉપલાંમાં ઉમેરી રોચનાં, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી એજન્સીને ઉત્તમ ભલામણ મલ્યે છે)
કીંમત રૂ. ૧-૮-૦.

સાબુનો હુન્નર—સરવે જાતના સાબુ, બાર સોપ, ટોયલેટ સોપ, સેનીંગ સોપ, વીગેરે હુન્નર કીંમત ૩ ૦-૧-૦.

હુન્નર મારીકાર—૧-૨-૩ હેર ઓઈલ, અત્તર, સેવ ડર, પોમેડ, સોપ, લાઇમજ્યુસ, બામ, એમ્બ્રુમીકુચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીંમત રૂ ૧-૪-૦

હુન્નર દર્પણ—૨-૩-૪-સુધી રોચો, સેંટ પેનસીલર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કાસમેટીક, જર્જીનસ્ટીરમ અત્તરો, રંગ, વારનીસ, સ્ટોન, ઢેરાઈ, બાર સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૧-૦-૦.

હુન્નર કળા જ્ઞાન.—અત્તરની, સાઈ, ઢોળ ગીલોટ, કાચની આશ્રી, સોનાના રૂપાનું પાણી વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ. ૦-૬-૦

ફોટોગ્રાફીક હુન્નર:—કીંમત રૂ. ૦-૧-૦

હુન્નરખાના નવીનઃ—કીંમત રૂ. ૦-૪-૦

પોસ્ટેજ જુદું.

લખોઃ—હુન્નરોદય બુક ડીપો.

હુન્નરનાં પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

(૪૨) ૧૬—૨૨ બનીઅન રોડ (ફી.) મુંબઈ નાં ૩.

(LIFE TONIC FOOD.)

વાઇટલીઆ—નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શકતી વર્ધક ખોરાક.

કેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

કેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણ હેર ઓઈલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ એફ. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જખ્યાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (પેટંટ મેડીસીન, પ્રોવીઝન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)

દરીઆ બીલ્ડીંગ—ભુમામસ્જીદ—મુંબઇ.

મંગાવો ! ! વાંચો !

આજે આઠ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીકળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમા વેપન્નુ ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી શાકભાજીનાં વાવેતર ક્યારે અને કઇ મોસમમા કરવા, એટલ્લે શેાડુ ખર્ચ કરી ઉપજ કેમ વધારવી વગેરે વિગેરે વિષયેાથી ભરપુર આ એકજ માસિક છે. નમુનાનેા અંક મંગાવવાથી મફત મેાકલવામાં આવે છે. વાર્ષિક લવાજમ ફક્ત રા ૨) બે રૂપીઆ રાખવામાં આવેલ છે. લાયબ્રેરીને રા. ૧-૮-૦ દોઢ રૂપીઆના લવાજમથી મેાકલવામાં આવશે, માટે તુરત નમુના માટે લખેા—

ઉપરાંત અમેા એ ખેતિવાડીને લગતાં નીચે જણાવેલા પુસ્તકેા બહાર પાડયા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ બધી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે.—

૧	કૃષ્ણરાવ કુલબાનનું બગીચાનું પુસ્તક.	કીંમત રા ૧-૧૨-૦
૨	ફ્રિ ડ્રેયાનમાં થતા વાવેતર કરવાની રીત	,, રા. ૧—૪—૦
૩	ખેતર, ખેડ તથા ખેતરનાં ઓઝારેા વગેરે.	,, રા. ૧—૪—૦
૪	પાણીની શેાધ તથા તેનાં ઉપયેાગી સાધન.	,, રા. ૧—૮—૦
૫	ખેતિના ધંધામાંથી પૈસા કમાવાની કુંચી.	,, રા. ૧—૦—૦
	(આ પુસ્તકમાં જુદી જુદી જાતના બાતમેાના સમાવેશ થાય છે)	
૬	રેશમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેતકીનું વાવેતર કરી રેશમ બનાવવાની રીત.	,, રા. ૦—૬—૦
૭	ક્યારામાં પાણી વધારવાના ઓઝીંગ કરવાનેા "ખેતિવાડી-વિજ્ઞાન"નેા ખાસ અંક	,, રા. ૦—૪—૦

સારાં તંદુરસ્ત દેશી શાકભાજીનાં બીયાં પણ વેચીએ છીએ.

ઇશ્વરરાય છેાટાલાલ અંજારિયા, શાહીબાગ—અમદાવાદ.

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

અંગનું થાકી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં વેદના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવાં, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઈ જવું, સ્ત્રીપર અભાવો ધાતુનું તુરત સ્પ્રલીત થવું. શરીરનું તવાઈ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમો:—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે; ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્વરી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઈ વધારે છે અને ઓશાકી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે ક્ષય સંગ્રહણી ઇત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે ડૉ. ગોળી ૩૦ ની ડબીના રૂા. ૨૫) ફાયદો ન થાય તો એક પણ રાબ્દ પુછ્યા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જમીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિખાયેલ શરીરનો બાંધો સ્તન વિગેરે અવયવોને ફરી દૃઢ કરે છે, ધાતુણી ધુપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે. ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવાવેગ અને તે પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. ડૉ. ગોળી ૩૨ ની ડબીના રૂા. ૫.

એક ડબી સાથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામાં આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,
કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

(૧૯૧૩ ના ઇંડીઅન કંપનીઝ એકટની ૭ મી કાયદાની ૬૮ મી કલમને અનુસરીને મર્યાદાનજરને બદલે એક ચાદી મુબઇના જોઈટ સ્ટોક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનો લીમીટેડ.

(જે ૧૯૧૩ ના સાલના ઇંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

મતાવાર થાપણ....	..	રૂા. ૫૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ....	..	રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરોમા વહેંચાઇ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ વગાર કરવાની છેઃ—

રૂ. ૩) અરજી માથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂા, ૫) થી વધુ નહીં એવા કોલથી, જે કોલ શેર નામ ઉપર કીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમા નહી, એવે અંતરે અને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામા આવશે.

ડીરેકટરોઃ—

ઓ૦ મી૦ સાલેભાઈ કે. બરોડાવાલા, મીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ)
સર હુકમચંદ સરૂપચંદ, નાઈટ, બેંકર અને મીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે સેન-ગુપતા, એમ. એ., બી એસ. સી (ઠલ૦) બી. એસ. સી. (ખાણને લગતી) એમ. એસ. સી (બરમી.) એમ. આઈ. એમ. ઈ, એફ. જી. એસ. ભુશાસ્ત્રશાસ્ત્રી, ઠલકવા.
મા૦ રતનલાલ એમ. મોદી, બી. એ. એલ. એલ. બી, સોલીસીટર અને નોટરી પબલીક (મેસર્સ માળવી મોદી, રણછોડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ કવીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશોતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ એચ. એમ. મહેતા, બેચેલર ઓફ કોમર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને મીલમાલેક.
મી૦ ત્રીપુરારી બી. કંથારીઆ.
મી૦ જનુભાઈ બી. મહેતા બી. એ. એલ એલ. બી, એફ્રેક્ષ—ઓફ્રોસીએા.

બેંકરોઃ—

ધી ઇંટર-નેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન
ધી બેંક ઓફ ઇંડીઆ લીમીટેડ

સોલીસીટરોઃ—

મેસર્સ માલવી, મોદી, રણછોડદાસની કંપની.

ઓડીટરોઃ—

મેસર્સ બાટલીબોઈ અને પુરોહીત

ઇનકોરપોરેટેડ એકાંઉંટંટો (લંડન) હોર્ન બીલડ, મુંબઇ.

મેનેજીંગ એજંટોઃ—

રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.

રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hessian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Larbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN"

Telephone No:— Office 3563, Residence 3112

Codes: *4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's.*

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનુ કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગળીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ખોળ, હરડાં, બેહેડાં, બેરડોચકાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, ગુણપાટ, ગુણી, ગુણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીશ, આફ્રીકા, મેલેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચઢાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ ભભર કસી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આઢત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાડી આગી કરવા વીનંતી છે.
વધુ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun." ટેલીફોન.— ઑફીસ ૩૫૬૩, ૩૧૧૨ જગજીવનદાસ નારાયણને ૯૩-૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, બારભાઈ મુંબઈ

C. B. 988.

શ્રીજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનાર અને વેચનારા.

પાકાં રંગ	બેઝીક અને એસીડ	સલફર રંગ	કે
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલફર બ્લેક	બ્લાં
ડેલ્ટ. રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	
ડીરેકટ બ્લેક	મેલેકાઇટ ગ્રીન	,, યલો	બ્રાઉ
ડીરેકટ યલો	બ્રાઝામીન II	,, ખાકી	લીય
ડીરેકટ ગ્રીન	મેટાનીલયલો	,, બ્લ્યુ	ટેની
ડીરેકટ પીંક	બ્રાઝ જ II	,, કચ્છ	ઓર્ન્ટ
બેંઝો પરપ્યુરીન	રહાડલેટ 3 R	વિગેરે વિગેરે.	ટીન ફ
ડીરેકટ બ્લેજેંટા	સાઇબ્રીંગ બ્લ્યુ		હાઇડ્રો
ડીરેકટ ફ્રુણીન	વીકટોરીઆ બ્લ્યુ		રટેનેટ
ડીરેકટ વાયોલેટ વિગેરે.	સ્ટ્રેપ્ટોંગ રેડ વિગેરે વિગેરે.		સોડીય
			ક્રોસ્ટીક
			વી

(૫૭)

આ માસિક નં. ૬૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબઇ, લેડી નાથ કોટ બિલ્ડીંગ ઓફ ઇનેજ પ્રેસમાં જાદવજી પીતાંબર ઠક્કરે છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબઇ ઓલ્ડ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટીટ કોટમા પ્રસિદ્ધ કર્યું છે

સલ
બુરો માટે

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું. VOL. XII. MAY 1920. મે ૧૯૨૦ અંક ૧૧ મો. No. 11.

An opening to pus
British Guiana on why—

We are prepared to import from
Oil, Ghee, Udad Dal, Massala, Spice
sorts. We are prepared to export
Sugar, Rice, Rum, Balata, Gol
Rubber &c.

We are shipowners, rice-millers,
commission Agents; Referenc:—Roy
London and British Guiana. Corresp
only in English; to

are BEST.
to perfection
EKLEPERS.
of West End
rs proved to
l before leav-
sted here in

Baboo Ra
D

strating over
free to any

address.

West End Watch Co
BOMBAY - CALCUTTA

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.
ડ્રૂએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.
નાં૦ ૩૧ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટનો ઓહોલો, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખ્ય સપેશાલેટી ૨
સટ્ટઅરટ એંડ કુંન લીમાટર
રૂની ગાંસડીઓ દાબવાના હા-
પ્રેસ તથા ફ્રીનીશરો તથા
પમપીંગ ઇનજીનો.

દી. સી. અને એ. સી
ઈલેકટ્રીક મોટરોના "મેરલ
મેકર" ના સીલીંગ ફેનર
(પંખા) અને ઈલેકટ્રી
લાઇટના ફીટીંગસ.

નવાં ૨૯"×૬×૩૩૦ ના લેધર-કેસાયર
ઓઈલરો.
સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ બ્રધર્સના ચાર તથા પાંચ બેરીંગના જીનો તથા ઓપનર.
ગોડાઉનમાં હુંમેશાં પ્રેસો, ફ્રીનીશરો, એન્જીન બાઈલર, લેધ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ
૨ ગોડાઉન, ક્રીયર રોડ, પ્રીન્સીસ ડોક સામે.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણિકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કંપની	... ... ૧ એ
ડ્રેવેટ ચવનાં એન્ડ કું૦	... ... ૨ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું૦	... ૩ એ
હિંદુ અનાશ્રમ—નડિઆદ	... ... ૪ એ
સ્ટાંડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી	... ૪ એ
અમરતંજન ડીપો	... ... ૫ એ
ધ ઇંડિયન ક્લેમ એજન્સી	... ... ૫ એ
અબદુલ રહેમાન અબુબકર	... ... ૬ એ
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું.	... ૬ એ
ધ બેંક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ	... ૭ એ
ધ ઇંડિયન કોટન કું૦ લીમીટેડ	... ૮ એ
જે. બાલમલ એન્ડ કું.	... ૮ એ
ફિરોઝ એમ. દસ્તુરની કું.	... ૯ એ
ધી કેમીકલ કું૦	... ૯ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	... ૧૦ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	... ૧૧ એ
પ્રેમચંદ કશનાજી	... ૧૧ એ
ધી ઇન્ડિયન મર્કન્ટાઇલ એન્શ્યુરન્સ કું. લી.	... ૧૨ એ
કાલીદાસ મોતીરામ	... ૧૩ એ
ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	... ૧૩ એ
એમ. એચ. શાસ્ત્રી	... ૧૪ એ
ધી ટેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	... ૧૪ એ
સ્ટેટમેનેજમેન્ટ ઓફ રેલ્વેનો સરવારી વહીવટ	... ૧૫ એ
બી. એલ. થોસર	... ૧૫ એ
ઇ. એસ. પાલમવાલા	... ૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	... ૧૬ એ
દાવડાની કંપની	... ૧૬ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડિયા લી.	... ૧૭ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	... ૧૮ એ
દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.	૧૮ એ
સી. એન. દાવરની કું.	... ૧૯ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	... ૨૦ બી
ગોરધનદાસ કસ્તુરદાસ હાલુ	... ૨૧ બી
ધી ઇન્ડિયન સીમેંટ કું૦ લી૦	... ૨૨ બી
ધી સાબરકાંઠા બોર્ડિંગ હાઉસ	... ૨૩ બી
ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી.	... ૨૩ બી
ધી હિંદ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મે વર્કસ લી.	... ૨૪ બી
,, ,, ,, ,,	... ૨૫ બી
કર્ણિક બ્રધર્સ	... ... ૨૫ બી
મહાલે એન્ડ કું.	... ૨૬ બી

INDEX.

Name of Advertiser.	Page.
West End Watch Co.	1 A.
Drewet Chowns and Co. ...	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anasthashram—Nadiad	4 A.
The Standard Chemical Laboratory	4 A.
Amratsanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ...	5 A.
Abdul Rehman Aboobakar ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A.
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dastoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
Premchand Kashnaji	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
Short Advertisements	13 A.
Dr. Kalidas Motiram ...	13 A.
Dr. D. Writer & Co.	14 A.
M. H. Shastri	14 A.
The Tablet Manufacturing Co.	14 A.
State Management of Railway.	15 A.
B. L. Thosar	15 A.
E. S. Patsanvala	15 A.
Rangoon Samachar Press ...	16 A.
Davada & Co.	16 A.
The Central Bank of India Ltd.	17 A.
Godrej Brothers	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	19 A.
C. N. Davar & Co.	20 A.
Vardhaman & Sons	21 B.
Gordhandas Kursandas Hallu.	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
The Hind Button F. & M. W. L.	24 B.
,, ,, ,, ,,	25 B.
Karnik Bros.	25 B.
Mahale & Co	26 B.

મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું॰	...	...	૨૬ બી	Motilal Mulchand & Co.	...	...	26 B.
દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મહેતા	.	..	૨૭ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta.			27 B.
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	..	.	૨૭ બી	Nanalal Goverdhandas...	...		27 B.
માણેકશંકર ગોવિંદજી	..	...	૨૮ બી	Manishanker Govindji	...		28 B.
સપટ & કંપની.	..	...	... ૨૯ બી	Sapat & Co.	...	...	... 29 B
ઓડ. કેમીકલ કું	.	...	૩૦ બી	Od. Chemical Co.	...	...	30 B
રાજ્વૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી		..	૩૧ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji			31 B.
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૧ બી	Jivraj Goculdas Nenshi	...		31 B
ગોદરેજ બ્રધર્સ	..	...	.. ૩૨ બી	Godrej Brothers	...	...	32 B
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા		...	૩૨ બી	Mahuva Gaurakak Sabha	...		32 B
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાથાશ્રમ...		...	૩૩ બી	Kathiawad Hindu Anathashram.			33 B
આર જી કામદાર ...	.	.	૩૩ બી	R. G. Kamdar ...	...	...	33 B
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા		...	૩૪ બી	Amritlal Maneklal Davavala	...		34 B
દુલેરાય છોટાલાલ અંજરીયા		...	૩૪ બી	Duleral Chhotalal Anjariya	...		34 B.
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...		૩૫ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna...			35 B.
લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઈ એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૬ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros...			36 B
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	...	...	૩૬ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ...			36 B
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ			૩૭ બી	Gulambussein Esmalji & Brothers.			37 B.
ધી નેશનલ સ્ટીમ ટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ			૩૮ બી	The National Stment Manu. Co. L.			38 B.
જગજીવનદાસ નારાયણ		...	૩૯ બી	Jagjiwandas Narayan...	...	...	39 B.
શરજી વલ્લભદાસની કું.	.		૪૦ બી	Shoorji Vallabhdas & Co	..	40	B.
ધી યુનીવર્સલ ફા એન્ડ જે ઇ કું લી		...		The Universal F. & J. I. Co. Ltd.			
ધી પાયોનીયર ઇ પે એન્ડ ઓ વર્કસ લી		.		The Payoneer I. P & O W. Ltd.			
ઠા. ખટાઇ લધાની કું.	.	.	.. ૫૧૦	Thakar Khatan Ladha & Co.	...		510
ઇન્ડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ અને કમર્શીયલ કોન્ગ્રેસ			૫૨૯	Indian Industrial & C. Congress.			529

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—*o*—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગંજાવર કારખાનું.

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચા બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબ્દુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આશ્રમની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગોદાન!!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગોદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામા આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર બાગમા મુકી રમારક રખાય છે.

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(પ્રો. મ. જે. ગજ્જરની)

ધી સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથ્થકરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, ખળતણો, અનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

નીલામાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હેંદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહી છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વકી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

દરેક્ષોગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૧૫) ૧૨-૨૪, કાપડીઆ પટેલ સ્ટ્રીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, મુંબઇ

અમૃતાંજન.

અમૃતાંજન એ દેશી દવાઓથી હિંદુસ્તાનમાં તૈયાર કરવામાં આવેલું છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર શરીરમાં જ્યાં દુખાવો હોય ત્યાં લગાડવામાંજ કરવાનો છે એમ કરવાથી દરદ જલદીથી મટી જશે.

માથાનો દુખાવો, માથાનું ચુંથ, ગળાનો સર્વ જાતનો દુખાવો, લચક, છાતીની ઠંડીનો વિકાર, સંધીવા, કમરનો દુખાવો, ઉંસ, વા, વગેરેનો દુખાવો એ સર્વ રોગ ઉપર આ ઔષધનો લેપ ચોપડવાથી તરત આરામ થશે

કિંમત માત્ર આઠ આના.

દુથ પાઉડર.

કિંમત માત્ર બે આના.

દાદરની દવા.

સુદ્ધી ખરજ, દાદર વગેરે ચામડીનાં દરદો આ મલમથી સારાં થાય છે.

કિંમત માત્ર છ આના.

અમૃતાંજન ડીપો.
૧૦૯, ફ્રીઅર સ્ટ્રાટ—મુંબાઈ.

(૪૧)

સુપરટેક્ષ તથા ઈનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફૂર્મ ભરી આપવામાં આવશે.

વ્યાપારીઓની ચિન્તા દૂર થાય એવી ચોક્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે. જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઈ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી

જે ટે

ઈનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે ડોકની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેલ્વે, સ્ટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો વિગેરે બીજા કોર્ટ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓનાં નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો અર્થ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ઠેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલે માળે નં. ૧૮
એડવર્ડ સીનેમાની બાજુમાં. ઘોળા તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઈ.

(૩૬)

ABDUL REHMAN ABOOBAKAR

60-62, Abdulrehman Street,

BOMBAY.

Import and Export Merchant
and Commission Agent.

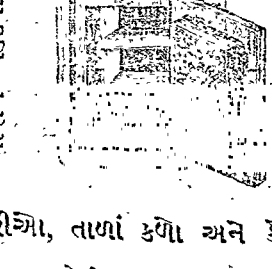
SPECIAL—Always large Stocks of in hands, of Provision and *Patent Medicines*.

REQUIRE—Buying and Selling Agents all over the world. Orders promptly Executed at lowest Market rate.

Telegraphic Address:—
MARGARINE.

Code used.
A.B.C. 5th Edition.

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ત્રાજવીઓ, તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મંગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ધોબી ગલી.

દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી ભાગ, મુંબઈ-૩

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT, 1899.

Subscribed Capital	Yen.	60,000,000
Paid-up Capital	Yen.	37,500,000.
Reserve Fund	Yen.	7,030,000

Head Office:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES:

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Tantoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kinkiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ ટાઇવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જાપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઇનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ	યેન	... ...	૬૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કરેલી	,,	... ..	૩૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,,	... ...	૭,૦૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઇપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, ઍમોય, કેન્ટન ફુચાઉ, હૅન્કો, મેકડીએ'ગ સ્વેટો, ટામાન, ટેકાઉ, શે'ગાહી, હૉંગકૉંગ, સીંગાપોર, સેરાબાયા, સેમારાંગ, બટેવીઆ, એક'ગ, ટાઇટોહુ, શીનચીકુ, ટાયચુ, ટેાકીઓ, ઓસાકા, કોબી, યેકેાહામા, આકેા, ગીરન, કાગી, કારેન્કેા, કીલ'ગ, ટામસુઇ, ટેવન. મેાજી, બાકેાક.

તે ઉપરાંત દેશ પરદેશ બેન્કના સંખ્યાબંધ કેારસપોન્ડન્ટો છે.

ગ્રાહકેા માટે ચાલુ ખાતાઓ ઉઘાડવામાં આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપોઝીટો એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામા આવે છે, જેની શરતો અરજ કીધાથી જણાવવામા આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામા આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રોડ, ફેાર્ટ—મુંબઇ,

કે. તાકેમુરા
મેનેજર.

The Indian Cotton Co., Ltd

7/9 *Churchgate St. Fort Bombay.*

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tarif.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરવતુ ખપની

ને

વેપાર વણજને માટે

ડગલા અને સુટને માટે વણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને લેભીંગ કાર્ડ સીલ્ક પાનીસ રેશમી ને સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલા માલ અને એન્ટીમનીવેર, ગામેન્ટ્સ, કલોઝની, સર સુમા, લેડીઝ હેન્ડબેગ અને નોવેલ્ટીસ વગેરે અમારે ત્યાંથી તથા પરચુરણ કીફાયત ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. B. Jamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

જે. બાલામલ કું૦

દાણા બંદર, મુંબઈ. ૩.

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦ ૭ હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમાં ફકત અમારૂંજ એક સ્પેશ્યલ ખાતું છે, જ્યાં ઈંગ્લીશ ટીબી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની હોસ્પીતાલમાં ડામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

ઘણી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસના રેટીનોસ્કોપથી તથા ઓફથેલમોસ્કોપથી આંખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસમા લાવુ કરી આપે છે કે જે ડામ બાહેર મોટી ફી ખરચતાં પણ જવલેજ સંતોષકારક દીતે અની શકે છ.

મી૦ ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લેદરેન્સ જેનકીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેટી, બીસીસ બેટી, ઓનરેબલ સર એન. મંડાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેચેલર, કરનલ ફોરમેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ ગ્રુહ્ય M. D., I. M. S., કરનલ બીવરસ, M. B., I. M. S., મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની ફાઇલીયતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

ઘણી હમો પોતે અમારા બીજાથી ચાલતા યંત્રોમાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધના

"ક્રીપટોક"

બાઇફોકલ ફુલેત તથા તારીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે સાંધા વગરનાં) લેન્સીસ તથા ઉંચી કવોલીટીના પ્રોટલીઅન પેબલસના તેમજ આંખને ઠંઢક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ક્રાઉન ગલાસના સીલીનદરીકલ તથા કમપાઉન્ડ સીલીનદરીકલ પ્રીજમેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉતમ માલ છતાં ભાવ ઘણોજ કીફાયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આંખ દુઃખવા આવવી, પાણી જવું, ખીલ વગેરે દરદો માટે ઘડી ખાત્રીપુર્વક હલાજ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. ગર્ભાશયના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગર્ભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામોના દુખોવો, ચેડું માં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાંને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડોકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે. દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ થયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હોય તેઓએ પહેલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક અગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પુરૂષોને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલબ્રીઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચળુચ શક્તિને લીધે ઘણાં બંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇની ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જોના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL CO.
79, BARROW STREET,
New York, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુયોર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ

T H E L A K S H M I A R T

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીનો માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ મોંઘી થઈ છે
તેવા વખતમા
વેપારીઓને પોતાના માલ ઝાઝ જોઈતા

નવનવીન લેબલો

તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક

ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં

૫૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે,
જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે.

એકવાર આવો અને ખાત્રી કરો.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્ક્સ,
(૨૦) સાંકળી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

B O M B A Y.

ધી લ ક્ષ્મી આ ર્ટ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુકતા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-ફેફરૂં કે વાઇથી આકડી, તાણ, ખેંચ કે ઠાકણી આવતાં બેભાન, દાંતખીલી શ્વાસ રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, ઈંજીના ફીસોટા, પેટના દુખાવા ઈ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલછાને લીધે, રડલુ, કુટલુ, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, ભિંચાત્ર ઝોલુ, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી આત્રી. દવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પો.)ક્રેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક કી ૦)ત્રા. પો-)-

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનાભાવાળા. સંશોધિક હીસ્ટિરિયા-ચેઠ શેરી-વડોદરા.
(૨૬)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

બીજલીના દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા વીધરીંગ અને વીંડીંગ કામ કરનાર.

ગ્રોબ, સેન્ડ, તથા વાયરની ફેર, તથા ઝુમર, તથા ગેટરી ડેબલફેન, વગેરે માલ કીફાયત ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી ખાત્રી કરશો.

૬૦ ગુળજી જેહા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક નં. ૬, મુંબઇ નં. ૨.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરશી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોનારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે ડીલ્હીઝ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં ધરવામાં આવે છે જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું

પેસ્તનજી ઓદલજી ધાલા.
સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઈન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૬-૧૧ ૧૯, ન્યુ-સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ૬૬ ખરચ્યની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના રોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામાં આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમાં લખાણ પૈસા સાથે નીચલે સરનામે મોકલી આપવા જોઇએ અઢર લખાણ અને પૈસા આવે પેજરમાં મોકલી આપવા

સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરો,
ઓલ્ડ ટેલીફોન બિલ્ડીંગ્સ ૧૯,
ઉંચક સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ—મુંબઇ.

ચરોતરની તપખીર—ચરોતરની સર્વોત્તમ તમાકુમાંથી શ્રીમંતો માટે ખાસ હાથે ઘુંટા બનાવેલી—કીંમત રતલના રૂપીયા ચાર—નમુનો મફત ચરોતર એજંસી,
(૬૨) નડીયાદ,

"લગ્નનું પદલું" નામની ચોપડી એક આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવો.
ડી. એન. શાહ, ખપાટીયા ચકલા
સુરત.

"રેલ્વે ગુલમમાંથી" પરાધીન મુંબા યર કલાસ મેલ્વે મુસાફરોની મુશ્કેલીઓ દુર કરવાને તે તમારે કોઇપણ પ્રકારની મદદ, આતમી, અથવા સાહાય્ય જોઇતી હોય અથવા તમારે તમારા ઢિંઢનો હક્કોગ વધારે કેલાયલો લેવા હોય તો "ઇન્ડીયન ઓફ ઓફ ડાઇરેક્ટરસ" ના ઉપરીપણા નીચે સ્ટેટ મેનેજમેન્ટ ઓફ રેલ્વેઓ સ્થાપવાનું દબાણ કરવું આ બાબતના કાયદાઓની ટોપીઓ અને તેના રીપોર્ટ નીચે જણાવેલ સદ્‌ગૃહસ્થ પાસેથી મળશે:—

જીવણજ જી. નેનસી
ધી ઇન્ડીયન ચેસેનજરસ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન,
ઓરા બજાર સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબાઇ.

રાજા મહારાજાઓ

નવાબ સાહેબો, નામદાર સરકારના ખાસાસબાના ઓનરેબલ મેમ્બરો, સેશન્સ જજો, જજીયો, મેજરો, કેપ્ટનો, નામદાર લેટ વોઇસરાયના લેટ ઓનરરી એ ડી સી. પોલીટીકલ એજંટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસરો, યુરોપીયન સીવીલ સરજનો, એમ ડી ની ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાક્ટરો તથા દેશી અને યુરોપીયન અમલદારો અને ગૃહસ્થોના **બાદશાહી ચાકુતી** નામની જનાડેર દવા બહુ વપરાય છે એજ તેની ઉપયોગીતાની નીશાની છે—ગવર્નમેન્ટ લેબોરેટરીમાં આ જનાડી દવા એનાલાઇઝ થયેલ છે

બાદશાહી ચાકુતી

એમે તે કાચણી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરૂશાતન કાયમ રાખે છે આ રાજવશી ચાકુતી વીર્ય વીકારના તમામ ન્યાની મહાડે છે અને વીર્ય બહુ બનાવી ખરૂ પુરૂષાતન આપે છે બની મરદાઈ આપનાર અને નબલા માણસને પણ જુવાનની માફક લોહાનર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઇ પણ જાતની પરેજની જરૂર નથી ૪૦ ગોળાની કીમ એકના રૂપિયા દશ

બાદશાહી યુનાની લેપ

ઉમરા દવાઓમાથી આ લેપ બનાવેલ છે ખરૂ પુરૂષાતન લાવવા માટે આ લેપ ફ્રેહમદ ઇલાજ છે. આઠ ન ઓનસ કીમત રૂપીયા આઠ

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ રાજકોટ–કાઠીયાવાડ.

" ટીકડો " બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ ઉનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકડીઓ" ખારે આલ્કલાઇન પીણું છે. બે "ટીકડીઓ" ભુકકે કરી એક ટમબલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત ફવાર્દિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ ટયુબના આના ૮.

હમારી શુગર કોટેડ કવીનાઇન કેસકેરા વેજીટેબલ લેકઝેટીવ પરગેટીવ વગેરે "ટીકડીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટ૦ મુંબઇ મધ્યે મારકીટમાં હવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ એજન્ટો મધ્યેના કારણાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

"ટીકડી" બ્રાન્ડ ટેબલેટ બનાવનારા મુંબઇ ન. ૪

(૨૧)

ગાઉટી રીયુમ શાન્તી

સ ધીયા અને ગાઉટના દરદો માટે આ એક ઘણોજ અસરકારક રામબાણ અને જડપી ઇલાજ તે હયના નામનુ તેલ છે એ તેલ વા, પેન મારતો વા, તમામ જાતનો સ ધીયા, સાએટીકા, ગાઉટ, ઝડની, કરતલ, આકરાં નસોનુ એચાણું, કમર, છાતી, સાથા, હાડકા અને ગરદનનું દુખણ, બરડાની ફાટ, બચાંઓના નબળા પડેલા પગો શુકલનો સોજો, સુજેલા તથા ગઠ્ઠ ગયલા સાધા અને ઢાકા અકરસાત, લખમેગો, લકવો, લચક, ચસકે, વીગેરે તમામ જાતના શરીરના જુના દુખાવાને ઝટપટ સાલ કરી નબળા પડેલા અવયવોને તાકાત બક્ષી લોહી કરતું કરી ન ખી જ ફી બખસી એ આ તેલના ખાસ ગુણો છે, કી મત ફકત રૂપીયો એક

સર્વે જાણીતા દવાના વેપારીઓ વેચે છે બાદારગામવાળાઓએ નવસારી લખવુ

માલેક—એમ. એચ. શાન્તી.

(૪૫) હેડ ઓફીસઃ—હોરડી સ્ટ્રીટ, નવસારી.

રેટોલ ગોળીઓ.

DRIVES AWAY RATS.

(રજીસ્ટર્ડ)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હમેશને માટે ઘર, દુકાન, ગોદામ છોડી જ્હાશી જાય છે, ને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ઘણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકીના ઉંદરો નહાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનુ મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખ્યાથી મરકી પણ દુર રહે છે

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની આસરે ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ જાડા પુઠા ઉપર નવુ દીવસ લાગલાગત ગણીને મુકવી. બીજે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના બાકસના ૮ આના. મોટા જથામા મ ગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તબરેટ મેન્યુફેકચરીંગ કાં૦.

ના૦ ૧૮૨-૪, રીપન રોડ,—મુંબઇ.

(૬૯)

રેલ્વેના કંપની વહીવટના આપમાંથી હીંદુસ્તાનને છોડવો.!!!

પહેલી હીંદી રેલ્વે કોનફરનસના પ્રમુખ મી. બી. જી હોની મેન કહે છે કેઃ—"આપણે જે ચીને મેળવવી જોઇયે ચેહેલી એ કે, રેલ્વેમો સરકારી માલકીની અને સરકારી વહીવટ નીચે મુકવી જોઇયે, બીજી એ કે, હીંદી સરકારમાં રેલ્વેનો પ્રધાન નીમવો, તેને (કમીટીએ કાઢનસીલના) પ્રજાના પ્રતીની ટીકાને જવાબદાર બનાવવો, અને તે પ્રધાનને મદદ કરવા માટે એક એવો રેલવે બોર્ડ નીમવી કે જેમાં પ્રજાના પ્રતીની પણ્ઓ સરકારી નોકરો કરતાં વધુ સંખ્યામાં હોય"

હીંદુસ્તાનને દરેક દીશામા સરવેથી વધુમાં વધુ લાભ કરનારી ઉપયી લડત ચલાવા માટે નાણાની મોટી અથવા નાની રકમની મદદ જલદીથી મેકલી આપવા દરેક સાચા હીંદીને અરજ કરવામા આવે છે.

ફરેદુન કે દાદાચાનજી સોલીસીટર
હોમરબી રોડ, મુંબઇ

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા કાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબના પત્રકો (ડી. ક્લેમ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. થૌસર.

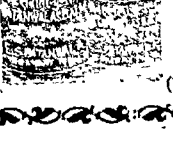
પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ
બોમ્બે કોમરશીયલ કોલેજ,
૪૨, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ.
(૧૪)

દુશ્મન સામે હરીફાઇ કરનાર

પાટણવાલા બામ,

કમરીટીઝમનો કટ્ટો દુશ્મન, તથા સંધીવા, કમરનો દુખાવો, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચક કપાળ તથા દમ, છાતીનો દુખાવો, ખાંસી, સરદી, ગળાનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો માખ, વીછુ, વગેરે ઝેરી દુખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે. માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેતા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની ઓર્ડર બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરો કી. બા.–૧) ની રૂ. ૦॥.
વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાજા ફુલોમાંથી બનાવેલા ઉંદર બોકલો, અત્તરો તથા ઓટો મલશે, અને દરેક જાતના ઇંગ્લીશ શ્નટો લવંડર શાણુ હમારી ચેટ્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.

વી. પી. થી મંગાવનારને અમારૂ ઓડવાન્સ મોકલવું.
એકેલા બનાવનારઃ

ઇ. એસ. પાટણવાલા.

(૧૬) ભાઝપાલા લેન, પો. નં. ૩, મુંબઇ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની ખબરો, જાહેરાતોના ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની ખબરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને ખાસ કરીને ઝવેરાતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

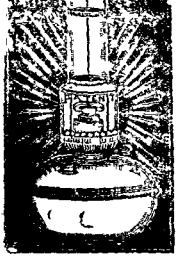
વાર્ષિક લવાજમ

ફેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬।, ગ્રાહકવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.
છુટક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

એમ. એ. મામસા.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ. પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા
નવી નંબર ૨૭, બર નંબર ૫૩-રંગુન "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ નવી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર ખબરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે બાંધતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ બાંગી જાય ત્યાં સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કાં૦,
મંબાદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઇ નાં૦ ૩.

કાચુ સોનુ વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટંટ (માલીકની બીજી શોધોની રોકાણોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભરપુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ ..... રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ ..... રૂ. ૪૬,૯૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફંડ ..... રૂ. ૧૪,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચારટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જમીનગીરીઓ દર અડવાડીએ તપાસે છે.

પ્રેસીડંસી બેંકેા માફક આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

બેંકેા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વધી ઑફીસઃ–એલાઇસ બીલડીંગ, કેાટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસેાઃ–ઝવેરી બજાર, મુંબઇની નાંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રેાજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.
જુલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨॥ ટકા.
૧૨ માસની ડીપૉઝીટ..... ૫ ટકા.
રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫॥ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવેા અરજ કરવાથી માલમ પડશે.
વધુ વીગતેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેારાબજી ન. પેાચખાનાવાલા
મેનેજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમાં કેની ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ઇવર્ટ લેધમની આફીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની અબર મેળવવા પછી ઇવર્ટ લેધરવાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જે૦ હેવીડે પોતાની હુન્નરોની કીમતની વેલાતી મોટા જાણીતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંહોથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી જોઇતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજનીમાં ઢાગલે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજોરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતાં અમેરીકાનું હુન્નરઉદ્યોગને લગતું સૌથી આગેવાન પાપાન્યું નામે સાયનટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

"મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી આપ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જે કે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં કારખાનાં અને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારખાનું:—

(૪) ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ.

તમારા લાભનું.

ઈનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (વાસલેટ) થી વદન રહિત છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાંબા વપરાસથી માથાને તથા ગાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમાં વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશું.

બાટલી ૧ ના રૂા. ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વેપારીઓ પાસેથી મળશે.

દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી ન્યુ ઇંડિયન ફેક્ટરી ઓન વેટલ વર્કસ.

ધી કેશવ પરફ્યુમરી વર્કસ, ૧૪૭, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબાઇ.

TELEPHONE No 1211. *Telegrams*—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE

Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready for immediate delivery.

Lambeth Cotton Ropes and Bandings,
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands.
Chrome Spring Buffers,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packings,
Canvas Hose, etc , etc , etc ,

If you do not see what you want in the above List of Materials, Please write to us

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી એમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. MAY 1920. No. 11. મે ૧૯૨૦. અંક ૧૧ મો.

અનુક્રમણિકા

ચેમ્બરની કમીટીની સભા	...	...	૪૯૭
ચેમ્બરની ત્રિમાસિક સભા	...	...	૪૯૪
હિંદી ખલાસી હિંદી વેપારી ચેમ્બરની મુલાકાતે ...	...	...	૪૯૫
ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમા આવેલાં પુસ્તકો	...	...	૪૯૬
વેપારી ડેલવણી	...	...	૪૯૮
પરદેશો સાથેના વેપાર ઉપર હુંડીના ભાવની અસર ...	...	...	૫૦૦
હિસાબ રાખવાની રીત...	...	...	૫૦૨
અભિપ્રતિની નોંધ	...	...	૫૦૪
નવાં પેટન્ટો ...	...	...	૫૦૬
વેપારી પુછપરછ	...	...	૫૧૧
ધડેના પાક વિષે વર્તારો	...	...	૫૧૩
પરદેશમાં વેપાર કરતો પેઢીઓ ...	...	...	૫૧૪
નવી લોર્ડ સ્ટોક કંપનીઓ ..	...	...	૫૧૫
વેપારી આંકડા	...	..	૫૨૨
હિ દુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	...	...	૫૨૩
કાપડની પેદારા તથા આયાતની સરખામણી			૫૨૭
કાપડની પેદારા	...	...	૫૨૭
સુતરની નજરદાર પેદાશ	...	...	૫૨૮
„ પ્રાતવાર પેદારા...	..	...	૫૨૮
„ આયાત	...	...	૫૨૯
કાપડની પેદાશ તથા વેપાર ઉપર સરકારનો અકુશ	...	..	૫૩૦
હિંદના લોખંડની ચીજોનું બજાર...		...	૫૩૫

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૮-૦ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકેના આના ૬ છ. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી. આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો ઢાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

રીડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી. આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આમની તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જોયે જલદી તે વીશે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીઘ્રોકમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય. પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે ઇલાજ કરવો અશકય થઇ પડેછે.

ઇન્ડીયામાં ફ્લોરોંગ ટાઇલનું જાણીતું ખાતું—ધી એગ્લો ટાઇલ માર્ટ ૨૨ એક આર્ટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

TELEPHONE No 1211. *Telegrams* :—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE
Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready for immediate delivery.

Lambeth Cotton Ropes and Bandings,
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands.
Chrome Spring Buffers,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packing,
Canvas Hose, etc , etc , etc.,

If you do not see what you want in the above List of Materials, Please write to us.

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. MAY 1920. No. 11. મે ૧૯૨૦. અંક ૧૧ મો.

અનુક્રમણિકા

ચેમ્બરની કમીટીની સભા ૪૯૭
ચેમ્બરની ત્રિમાસિક સભા ૪૯૪
હિંદી બજારથી હિંદી વેપારી ચેમ્બરની મુલાકાતે ૪૯૫
ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં આવેલાં પુસ્તકો ... ૪૯૬
વેપારી ટેબવાળી ૪૯૮
પરદેશી સાથેના વેપાર ઉપર હુંડીના ભાવની અસર ૫૦૦
ત્રિમાણ રાખવાની રીત... ... ... ૫૦૨
અધિપતિની નોંધ ૫૦૪
નવાં પેટ ટો. ૫૦૯
વેપારી પુસ્તકપરછ ૫૧૧
ધર્ંના પાક વિષે વર્તારો ૫૧૩
પરદેશમાં વેપાર કરતી પેઢીઓ ૫૧૪
નવી તેજંદ સ્ટોક કંપનીઓ ૫૧૫
વેપારી આંકડા ૫૨૨
હિંદુસ્તાનનો કરીયાણ વેપાર ... ૫૨૪
કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી ૫૨૭
કાપડની પેદાશ ૫૨૭
સુતરની નંબરવાર પેદાશ ૫૨૮
" ભાતવાર પેદાશ... ... ... ૫૨૮
" આયાત ૫૨૯
કાપડની પેદાશ તથા વેપાર ઉપર સરકારનો અકુશ ૫૩૦
હિંદના ઢોરઢાંની ગીનતી અન્વય... ... ૫૩૫

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩–૮–૦ તથા બ્રાહ્મ ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૮—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટકે નકલ એકના આના ૬ છ. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી. આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો ઠાઠી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

રીડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેઓની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી. આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જેથી જલદી તે બીજે તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલીકોમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય. પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ફરીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે ધ્યાન કરવો અશક્ય થઇ પડે છે.

-દીયામાં ફ્રોલોરીંગ ટાઇલનું જાણીતું આર્ટ—પી ઓમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૨ એક સાર્ટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ચેમ્બરનો કમીટીની સભા.

શ્રી બ્રન્ડીઅન, મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને ખુરેાની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૨૩ મી માર્ચ સને ૧૯૨૦ ને રેાજ સાંજના ૨ કલાકે (રા. રા.) મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થેા હાજર હતા.

શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ.
,, સેારાબજી એદલજી વાર્ડન.
ઑ. શેઠ પુરૂષેાત્તમદાસ હાકેારદાસ
,, ,, ચુનીલાલ વી. મહેતા.
શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.
,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ.
,, લખ્મીદાસ રવજી તેરસી
,, વલભદાસ ચત્રભુજ શીવજી
,, વિઠ્ઠલદાસ હાર્મોદર ગેાવિંદજી
,, એન. એમ. મજમુદાર.

શેઠ મેાતીલાલ ઠાનજી
,, જુલાબચંદ દેવચંદ જવેરી.
,, દીરાજ જે. બીલીમેારીયા.
,, ફાજલ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા.
,, ગીરધારદાસ બી. ત્રીવેદી.
,, મનસુખલાલ આત્મારામ માસ્તર
,, માવજી ગેાવિંદજી
,, લાલજી ગેાવિંદજી
,, બી. એફ. માદન.

૧. તા ૬ ઠી માર્ચ સને ૧૯૨૦ને રેાજ મળેલી કમીટીની મીટીંગનો મીનીટેા જે સભાસદેામાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. મેસર્સ પદમસી કુંવરજી એન્ડ કું. તરફથી સ્ટીમર ઉપર મુસાફરેાને પડતી હાડમારીના સબંધમાં પત્ર આવ્યેા હતેા. આ બાબતમાં એસ. એસ. ચકલા શ્રીવન્સીલ રીલીફ કમીટીના સેક્રેટરી તરફથી પણ પત્ર આવ્યેા હતેા કે ઓ. બી. રેાલીફ દેવજી ઠાનજીના પ્રમુખપણા હેઠળ એક વર્કીંગ બેાર્ડ, ઇન્ક્વાયરી કમીટી અને કલેક્શન્સ કમીટી નીમવામાં આવી છે. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયેા હતેા કે તેઓ તરફથી જે ખંતથી કામ કરવામાં આવે છે તે તરફ કમીટી સંતેાષ અને આનંદની નજરે જુવે છે: તે ઉપરાન્ત તેઓને એમ પણ લખી જણાવવાનેા ઠરાવ થયેા હતેા કે ભાવીષ્યમાં તેઓના પ્રયાસથી જો કાંઇ સંતેાષકારક પરીણામ આવે તેા તેની કમીટીને માહીતી આપવી.

૩. જાપાનના ફ્રેાનસલ તરફથી પત્ર આવ્યેા હતેા અને તેમાં આ ચેમ્બરને વીનંતી કરેલી હતી કે જાપાનથી જે માલ હાંડુરથાનમાં આયાત થાય છે તે માલની જાત તથા તેને સ્ટીમર મારફત ચઢાવવાની પદ્ધતી અને તે માલનું પેકીંગ વીગેરે બાબતેામાં જે કાંઇ ખામી લાગે તે વર્ષ બાબતે ઉપર ખુલ્લી રીતે અભીપ્રાય મેાકલી આપવેા. આ પત્રની નકલ ચેમ્બરના સભાસદેામાં ફેરવવાનેા તથા તેઓ તરફથી જે અભીપ્રાય આવે તે અભીપ્રાય જાપાનીઝ ફ્રેાનસલને લખી જણાવવાનેા ઠરાવ થયેા હતેા.

૪ ઑ. બી. પુરૂષેાત્તમદાસ ઠાકેારદાસ તરફથી પત્ર આવ્યેા હતેા અને તેમાં યુગાન્ડા રેલ્વે ૬૩ (તા. ૧૬મી જાન્યુઆરી) નો એક નકલ બીડેલી હતી. તેમાં જણાવેલા ક્લેમ રેઝ્યુલેશન તર

કમીટીનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. પ્લેગ રેગ્યુલેશનના સબંધમાં ત્યાં વસતા હીંદીઓ અને યુરોપીઅનો વચ્ચે ભેદ રાખેલો હોવાથી ના. હીંદી સરકારને એક રેપ્રીઝેન્ટેશન મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૫ ના. મુંબાઇ સરકારના જ્યુડીસીઅલ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે હુનર ઉદ્યોગ જે છલ્લાઓમાં વીશેષ છે તેવાં સ્થળોમાં ચણા, ઢાંગર, ભીંડુ ખાંડ, કોલસા વીગેરેની થતી નજીવી ચોરી અટકાવવાને કાયદાની યોજના અમલમાં મુકવાનો ના. સરકારનો વીચાર છે. જો બારેલી યોજના અમલમાં મુકવામાં આવે તો પુરાવાનો બોજો કરીયાદીને બદલે તહોમતદાર ઉપર આવે એમ હોવાથી તે યોજના સામે બાસ કરીને મુંબાઇ હલકાઓ પુરતો વાંધો લેવાનો ઠરાવ થયો હતો

૬ મેશર્સ ખરસેદજી બમનજી એન્ડ કું. તરફથી ટેલીગ્રાફ સરવીસના અનીયમીત પગા તરફ ધ્યાન ખેંચનારો પત્ર આવ્યો હતો, વધારામાં જણાવ્યું હતું કે હાલમાં જે હીંદુસ્થાનથી પરદેશ તાર મોકલવા સારૂ બેજ સરવીસ છે (ઓરડીનરી અને ડીફર્ડ) તે વધારીને ત્રીજી એકસ્પ્રેસ સરવીસ પણ દાખલ કરવાની યોજનાની ભલામણ કરવી. આ પત્રના સંબંધમાં એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે ના. સરકારને લખી પુછાવવું કે તે ત્રીજી એકસ્પ્રેસ સરવીસ દાખલ કરવામાં આવે તો વેપારી કોમને હાલ જે તારના બીલ પાછી હાડમારી થાય છે તેમાંથી કાંઈક ઓછી થાય ખરી કે નહીં ?

૭. હથીયાર અને દારૂગોળાના દાગીનામાંથી થતી ચોરીના સબંધમાં ના. સરકારનો પત્ર આવ્યો હતો. કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે તેને લગતા વેપારીઓમાંથી તે બાબત ઉપર બબર મંગાવવી. તે પ્રમાણે બબર મંગાવતાં તેઓ તરફથી જણાવવામાં આવ્યું હતું કે નવી પદ્ધતીનું પેકીંગ કરવાની ના. સરકારની યોજના છે તેનાં પુરતાં કારણ જણાતાં નથી. કારણ કે હાલ સુધી ચાલુ પધ્ધતી પ્રમાણે પેકીંગ થવાથી જવલ્લેજ ચોરી થયાનું સંભળાય છે. આ મત દર્શાવનારો એક પત્ર ના. સરકારપર લખી મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૮. રંગના સબંધમાં ના. સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે એલીઝરાઇન રંગ હીંદુસ્થાનને સારૂ છુટથી આપવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે અને બીજા રંગ પણ પંદર ટકા સુધી હીંદુસ્થાનને આપવાનું નક્કી કર્યું છે. આ પત્ર ડાઇંગ અને કેમીકલ્સ સબકમીટી આગળ રજુ કરતાં તેઓનો મત એવો થયો હતો કે એ પત્ર અચોક્કસ હોવાથી તે સબંધમાં વધુ બીગત મંગાવવી. સબકમીટીના આ બાબીપ્રાય ઉપરથી કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે રંગની વહેંચણી શા ધોરણે થવાની છે તે સબંધમાં ના. મુંબાઇ સરકાર પર પત્ર લખવો અને તે શીવાય વધુ ખુલાસા સારૂ જેવા કે " બીજા રંગ " તે કયા; તેનો વહેંચણી કરવાની સત્તા કોના હાથમાં આપવાની છે વીગેરે વીગેરે) ના. હીંદી સરકારને પત્ર લખવો. આ બાબતનો વીચાર કરતી વખતે એવો પણ ઠરાવ થયો હતો કે શેઠ સુરજી વલ્લભદાસ જેઓ કસ્ટોકટર ઓફ કસ્ટમ્સની કમીટીમાં એમ્બરના પ્રતીનીધી તરીકે હવા તેમને આસાર દર્શાવનારા પત્ર લખવો, કારણ કે તેઓએ તે કમીટીમાં રહીને વેપારી કોમને રંગના લાઇસન્સ પુરા પાડવામાં ઘણીજ કીંમતી મદત કરી હતી.

૯. સુપરટેક્સનો સવાલ ફીનેન્સ સબકમીટી આગળ રજુ થતા તેઓનો અભીપ્રાય એવો થયો હતો કે તે બાબતમાં ના. સરકારને રેપ્રીઝેન્ટેશન કરવાની જરૂર નથી. આ અભીપ્રાય કમીટી આગળ રજુ થતાં ફીનેન્સ સબકમીટીનો ઠરાવ કાયમ થયો હતો.

૧૦. ના. હીંદી સરકારની ફરન્સી અને એક્સચેન્જને લગતી રાજનીતીના સબંધમાં પ્રોટેસ્ટ કરવા સારૂ એક જાહેર સભા ચેમ્બર તરફથી એક્સેલસીઅર થીએટરમાં મળી હતી અને તેના અર્થ સારૂ તથા તે સબંધમાં જાહેરાત વીગેરેના ખર્ચ સારૂ કમીટીની મંજુરી મંગાવાને એક સરકયુલર ફેરવવામા આવ્યો હતો. જાહેર સભાને સારૂ કુલ ખર્ચના રૂ. ૬૦૦ મંજુર થયા હતા.

૧૧. શેઠ સોરાબજી એદલજી વોરડનને ફીનેન્સ સબકમીટીના સભાસદ તરીકે ચુંટવામાં આવ્યા હતા.

૧૨. ચેમ્બરની કમીટીની પખવાડીક સભા દર મહીનાના બીજા તથા ચોથા મંગળવારે હાલ મળે છે તેને બદલે દર મહીનાના બીજા અને ચોથા શુક્રવારે મળે તો વધારે સારૂં આ મતલબની દલીલ કમીટી આગળ રજુ કરવામાં આવી હતી. વધુ મતે એવો ઠરાવ થયો હતો કે શુક્રવારે વીલાયતના મેલની ટપાલ લખવામાં ઘણો વેપારી વર્ગ રોકાયેલો હોવાથી તે દીવસ અનુકુળ થશે નહીં, તેથી હાલ જેમ કમીટીની સભાઓ મળે છે તે પ્રમાણે મેળવવાનું તથમ રાખવું.

૧૩. કમીટીની બીજી ત્રીમાસીક સભા મંગળવાર તા. ૧૩ એપ્રીલે ૨-૨૦ (મું. ટા.) લાકે ભરવાનો ઠરાવ થયો હતો

૧૪. ચેમ્બરના સભાસદ થવામાટે નીચે જણાવેલી અરજીઓ આવેલી હતી જેમને રાખેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવા ઠરાવ થયો હતો બેલટ માટે તા. ૧૮મી માર્ચ ૧૯૨૦ થી તા. ૨૫ મી માર્ચ ૧૯૨૦ ના દીવસો મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. સ્કુટીનીયર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નેમવામાં આવ્યા હતા.

૧. શેઠ અમરચંદ માધવજી. ૨. શેઠ નારણદાસ આસનમલ.

ધી ઇન્ડીઅન મચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરાની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૧૩ મી એપ્રીલ સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના ૨ કલાકે (સ્ટા. ટા.) મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

શેઠ જહાંગીર નમનજી પીટીટ.
,, સોરાબજી એદલજી વાર્દન.
ઓન. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહેતા.
,, ,, મનમોહનદાસ રામજી.
શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી.
,, સુરજમલ લલ્લુભાઈ.
,, લખમીદાસ રવજી તેરશી.
શેઠ વલ્લભદાસ ચતુરભુજ શીવજી.
,, મોતીલાલ કાનજી.
,, મનુ સુબેદાર.
,, પ્રીરોજ જે. બીલીમોરીયા.
,, માવજી ગોવિંદજી.
,, લાલજી ગોવિંદજી.
,, રેવાશંકર જગજીવન.

૧ તા. ૨૩ મી માર્ચ સને ૧૯૨૦ ને રોજ મળેલી મીટીંગની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી, તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨ નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો તથા પેઢીઓ તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજીઓ આવેલી હતી, જેમને રાખેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટે તા. ૨૨ મી એપ્રીલ થી તા. ૨૯ એપ્રીલ સને ૧૯૨૦ ના દીવસો મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. સ્કુટીનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા.

ધી ન્યુ ઇંગ્લીશ પ્રેસ.
,, સેન્ટ્રલ પ્રેસીંગ એન્ડ મેન્યુફેકચરીંગ કું.
મેસર્સ દાદાભાઇ પેસ્તનજી એન્ડ કું.
,, પેસ્તનજી જહાંગીર એન્ડ કું.
મેસર્સ એમ. પી. ગોકુળદાસની કું.
શેઠ એ. અલ્લાદીનો વિશ્રામ
,, મુરારજી આનંદજી તન્ના.
,, બહેરામ એન. કરંજીયા

મેસર્સ વીરાજ એ. વસીની કું.
,, શેકઆદમ હુસેનઅલી વસીની કું.
શેઠ સારાભાઇ પ્રતાપરાય.
,, લક્ષ્મીદાસ જી. તેજપાલ.
,, એમ. એન. ગોભાઇ.
,, માધવદાસ ગોકુળદાસ પારતા
,, એચ. સુલેમાન અબદુલ વહિદ.
,, જમનાદાસ મુરારજી.

૩ ઉત્તર આફ્રીકાના ટયુનીસ શહેરમાંથી ઓલ્ફાર્ટ ડોઇન એન્ડ કું. તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે સુરતની સોરાબજી હોરમશા જોશી એન્ડ કું ઉપર તેઓએ એક ૨૦ પાઉન્ડનો અને બીજો ૨૫ પાઉન્ડનો એમ મળી બે ચેક ડીપોઝીટ તરીકે મોકલેલા પણ તેની તેઓ તરફથી બીલકુલ પહોંચ મળી નથી.

આ સંબંધમાં વધુ ખુલાસો મંગાવવાને સારૂ ફ્રાન્સના કોનસલને પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો અને તેઓ તરફથી તથા મેસર્સ સોરાબજી હોરમશા જોશી તરફથી ખુલાસાના પત્રો આવ્યા હતા. આ પત્રો કમીટી આગળ રજુ કરતાં તેમની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૪ ઓ. ગી. લલ્લુભાઇ સામળદાસ જેઓ આ ચેમ્બર તરફથી ઇન્ડીઅન શુગર કમીટી આગળ જુબાની આપવા સારૂ પ્રતીનીધી તરીકે ચુંટાએલા હતા તેમણે જે લેખી જુબાની આપેલી તે જુબાનીની નોંધ લેવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૫. શેઠ મનુ સુબેદાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તેઓ ચેમ્બર તરફથી બોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટમાં પ્રતીનીધી તરીકે હોવાથી આ ચેમ્બરની કમીટીના એકસ ઓફીસીઓ મેમ્બર તરીકે રહી શકે તેમ હોવાથી તેમની જગ્યાએ ખી. ઠીકાભાઇ પ્રેમચંદ રાયચંદને આ ચેમ્બરની કમીટીના સભાસદ તરીકે ચુંટવાની દરખાસ્ત તેઓ કમીટી સમક્ષ રજુ કરશે. આ બાબત કમીટી આગળ રજુ કરવામાં આવતાં શેઠ મનુ સુબેદારે કમીટીના ચુંટાએલા સભાસદ તરીકેનું રાજીનામું આપ્યું હતું અને તેઓની જગ્યાએ શેઠ ઠીકાભાઇ પ્રેમચંદ રાયચંદને કમીટીના સભાસદ નીમવામાં આવ્યા હતા. શેઠ મનુ સુબેદાર હવેથી ચેમ્બર તરફથી બોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટમાં પ્રતીનીધી તરીકે કમીટીના એકસ ઓફીસીઓ સભાસદ ગણાશે.

ધી બોમ્બે ટાયર્ડ માર્ટ ૨૧ બેક બે, ફોર્ટ, મુંબઇ.

૬. મેસર્સ કાસવજી દીનશા એન્ડ બ્રધર્સ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે હીંદુસ્થાનથી "યુનાઇટેડ કીંગડમ"માં જતા તારના દરમાં ઘટાડો થયો છે પણ તેજ પ્રમાણે મુંબઇથી એડન જતા તારના દરમાં ઘટાડો થયો નથી તો તે વાત ઉપર ના. સરકારનું લક્ષ્ય ખેંચી ત્યાં જતા તારના દરમાં પણ ઘટાડો કરવાની અરજ કરવી. આ બાબત ઉપર પુરતી માહીતી મેળવવા સારૂ કમીટીની આવતી મીટીંગ સુધી કામ મુલતવી રાખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૭. મેસર્સ કે. જી. એ. રહીમતુલ્લા મુળજી એન્ડ કું. તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે ના. સરકાર તરફથી જે હાલ " ટેન્ડર " ધોરણે સોનું વેચવામાં આવે છે અને જેઓનાં ટેન્ડર પાસ થઇને મુંબઇની ટંકશાળમાંથી સોનું લઇ જવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે તે ધોરણે ટંકશાળમાંથી સોનું મળતાં ઘણોજ વીલંબ થાય છે. આ સંબંધમાં તેઓએ કમીટીની દાદ માગી હતી. પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં ઠરાવ થયો હતો કે, પત્રની એક નકલ ના. હીંદી સરકારના નાણાં ખાતા ઉપર બીડીને ખુલાસો મંગાવવો કે એ બાબત વીશે કાંઇ ચેગ્ય પગલાં લેવામાં આવ્યાં છે કે નહી.

ત્યાર બાદ કમીટીને વખત પુરતો નહી હોવાથી બીજાં કામો મુલતવી રાખવાનો ઠરાવ થયો હતો અને સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ચેમ્બરની ત્રીમાસીક સભા.

શ્રી ઇન્ડીઅન મચ ન્ટસ ચેમ્બર અને બુરાની બીજી ત્રીમાસીક જનરલ સભા મંગળવાર તા૦ ૧૩ મી એપ્રીલ સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના ૨-૨૦ કલાકે (મુ૦ ટા૦) શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટના પ્રમુખપણા હેઠળ ભરવામાં આવી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો હાજર હતા.

ઓન. શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ.
શેઠ સોરાબજી એદલજી વાદીન.
,, હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસી
,, સુરજમલ લલ્લુભાઇ.
,, વલ્લભદાસ ચતુરભુજ શીવજી.
,, મોતીલાલ કાનજી.
,, પ્રીરાજ જે. બીલીમોરીયા.
,, કાજલભાઇ ધરાહીમ રહીમતુલ્લા.
,, રણછોડદાસ વલ્લભદાસ કાનજી.
શેઠ માવજી ગોવિંદજી.
,, લાલજી ગોવિંદજી.
,, રેવાશંકર જગજીવન.
,, બી. એફ. માદન.
,, એન. એમ. મજુમદાર.
,, તુળસીદાસ મોહનજી વોરા.
,, ગોકળદાસ જીવરાજ.
,, લખમીદાસ હરીદાસ ઠકર.

શરૂઆતમાં ચેમ્બરના સેક્રેટરીએ સભા બોલાવનારો સરકયુલર વાંચી સંભળાવ્યો હતો. ત્યારબાદ કમીટીએ છેલ્લા ચણ મહીનામાં કરેલા કામકાજનો રીપોર્ટ જેની નકલો સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે રીપોર્ટ ચે. પ્રમુખે સભા સમક્ષ રજુ કર્યો હતો અને તે પસાર કરવાની દરખાસ્ત મુકી હતી તેને શેઠ સોરાબજી એદલજી વાદીને ટેકો આપ્યો હતો. એ દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઇ હતી.

ત્યારબાદ શેઠ માવજી ગોવીંદજીએ પ્રમુખનો ઉપકાર માનવાની દરખાસ્ત રજુ કરી હતી જેને શેઠ મોરારજી મુળરાજ ખટાઉએ ટેકો આપ્યો હતો. અને દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઇ હતી.

ત્યારબાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ઉંચી ચોલીસ કરેલા ટેબલ ટોપ ખરીદ કરવા કયાં જશો ?

૦

હીંદી ખજાનચી હીંદી વેપારી ચેમ્બરની મુલાકાતે.

મી૦ જેહાંગીર પીટીટે ચલણ અને હુંડીયામણ સંબંધી કરેલું વીવેચન.

હીંદી ખજાનચી એાનરેબલ મી૦ હેલીની મુલાકાત લેવા માટે હીંદી વેપારી ચેમ્બરની કમીટીની સભા બુધવાર તા. ૩૧-૩-૨૦ ને દીને પાછલે પહોરે એાલાવામાં આવી હતી તે વેળા હીંદી સરકારનાં નાણાં ખાતાના સેક્રેટરી મી૦ એડલર અને ચલણને લગતા ડેપ્યુટી કંટ્રોલર મી૦ કારસન પણ હાજર હતા.

ચેમ્બરના પ્રમુખ મી૦ જેહાંગીર બહમનજી પીટીટે કમીટી તરફથી મી૦ હેલીનો ઉપકાર માનતાં જણાવ્યું કે તમે આ ઉંચા એાદ્ધાપર આવ્યા પછી તમને આવકાર આપવાની મારી કમીટીને આ પહેલી તક મળી છે. આ વખતે હું તમને અગાઉના ઘણા સવાલોની ચર્ચા કરી તસ્દી આપીશ નહીં પણ હું માત્ર ચલણ અને હુંડીયામણની રાજનીતીને લગતા સવાલોજ હાથ ધરીશ. ઘણા તાજીકના સવાલોપર મારી કમીટીએ અત્યાર અગાઉ પોતાના અભીપ્રાય દર્શાવ્યા છે અને તે બીગતવાર તમારી સમક્ષ છે. હું ખાસ કરીને તમારૂં લક્ષ એ બીનાપર ખેંચવા માગું છું કે મારી કમીટીના અભીપ્રાય પ્રમાણે હવે એવો વખત આવ્યો છે કે જ્યારે હીંદી સરકારની ચલણ અને હુંડીયામણની રાજનીતી ૬૦૦૦ માઇલ દુરથી નીઋીત થવી જોઇયે નહીં પણ હીંદી પ્રજામત અને હીંદી કાઉનસીલની બહાલી મેળવી હીંદી સરકાર તે ઠરાવે એવું થવું જોઇયે. ચલણની કમીટીનો બહુમતીનો રીપોર્ટ મારી કમીટીને એકપક્ષીય માલુમ પડ્યો છે. અને કમીટીની ભલામણો પ્રત્યે દેશને પોતાના અભીપ્રાય દર્શાવવાની તક આપ્યા વીના સરકાર તેની ભલામણો અમલમાં મુકશે એવું કમીટીએ ધાર્યું ન હતું એ કમીટીની બહુમતી અને ઓછી સંખ્યામાંના સભ્યસહ બધા કબુલ કરે છે કે હીંદમાં આયાત થતા સોનાપરનો ચાંકુરા કહાડી નાખવો જોઇયે. દેશે તે સબંધી સરવાનુમતે માગણી કરવા છતાં સરકારે તે ભલામણ અમલમાં મુકી નથી અને સોનાની આયાતને લગતો ઝરડો વહી ધારાસભામાં થોડા વખતપર રજુ થયો તે પરથી એ અંકુરા સ્થાયી રહેવાનો હોય એમ લાગે છે

મી૦ પીટીટે ને પછી હીંદી પ્રધાન પરની હુંડીના વેચાણ સામે વાંધો ઉઠાની જણાવ્યું કે મારી કમીટીએ આ સંબંધી સરકારને પોતાના અભીપ્રાય જણાવ્યા છે. સરકાર અત્યાર સુધી અમારી અરજીનો જવાબ આપતી હતી પણ થોડો વખત થયાં સરકારે તે વીવેક છોડયો છે તે દલગીરી ભર્યું છે. જ્યારે દરેક બાબત હીંદની તરફેણમાં છે ત્યારે સરકારે હીંદી પ્રધાન પરની હુંડીઓના વેચાણની રાજનીતી શા માટે એળવત્યાર કરી હશે તે મારી કમીટી સમજી શકતી નથી. વળી એ હુંડીઓ પક્ષપાત રીતે ઘડેલી અને પરદેશી બેંકરો અને વેપારીઓને વેચવામા આવે છે અને હીંદીઓને વેચવામાં આવતી નથી તેથી દેશમાં દીલગીરી અને તીરસ્કારની લાગણી ઉત્પન થઇ છે હીંદી પ્રધાન પરના હુંડીના વેચાણ સામે અમારો વાંધો છે તેને નુકશાન નહીં પહોંચે તેવી રીતે હું જણાવીશ કે હુંડી માટેની અરજીની હદ ઘટાડીને ૬૦૦૦ પાઉંડની રાખવી અને દરેક વખતને વેચાણ પછી કોની કેટલી રકમની માંગણી સ્વીકારવામાં આવી છે તેની યાદી પ્રગટ કરવી.

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ મુંબઇ.

સરકાર હૂંડામાં સોનું ટેનડરથી વધુ ભાવ આપનારને વેચે છે. જ્યારે હૂંડી પ્રધાન પરની હુંડીથી તે ઇંગ્લંડમાં હૂંડીના પૈસાઓનું સોનું ઓછામાં ઓછા દરવાળાને આપે છે. આથી કમીટી ધારે છે કે આ હુંડીઓ પણ વધુ ભાવ આપનારને આપવી.

મી૦ પીટીટે તે પછી હુંડી વેચવાને બદલે શું કરવું તે વીશે કેટલીક સુચનાઓ રજુ કરી હતી. તેમણે તે પછી હુંડીના વેચાણ સંબંધી મુંબઇની પ્રજાએ જાહેર સભા ભરી કરેલા ઠરાવ તરફ નેમનું લક્ષ ખેંચી તે પર ધ્યાન આપવાની અરજ કરી હતી.

મી૦ હેલીએ તે પછી જવાબ આપ્યા બાદ કેટલીક ચર્ચા ચાલી હતી તેમાં મેશર્સ મુબેદાર, માદન અને મજુમદારે ભાગ લીધો હતો.

મી૦ પીટીટે તે પછી મી૦ હેલીનો ઉપકાર માન્યા બાદ સભા વીસરજન થઇ હતી.

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં આવેલાં પુસ્તકો.

G.I

1551 The Nineteenth Financial and Economic Annual of Japan 1919.

1552 Proceedings of the Board of Agriculture in India held at Pusa on the 1st December 1919.

1553 Report on the Progress of Agriculture in India for 1918-19.

1554 Resolution on the Report of the Indian Industrial Commission regarding the creation of a Chemical Service and of an Indian Store Department 1919.

1555 Report on the Administration of the Bombay Presidency for the year 1918-19.

1556 Season and Crop Report of the Bombay Presidency for the year 1918-19.

1557 Paper regarding to the Second Revision Settlement Chikodi and Hukeri Talukas of the Belgaum Collectorate

1558 Report of the Director of Public Instruction in the Bombay Presidency 1918-19.

1559 The Production of Coal and Coke in Canada During the Calendar year 1918.

1560 Annual Statement of the Sea Borne Trade of British India with the British Empire and Foreign countries for the fiscal year ending 31st March 1919 Volume I.

1561 Revised Financial Statement 1920-21.

1562 The Bihar and Orisa Local Statutory Rules and Orders 1919.

1563 " " " " " " " " 1917.

1564 " " " " " " " " 1917.

1565 Report on the Operation of the Department of Land Records, Punjab, for the year ending 30th September 1919.

1566 Legislative Council 13th March 1920 List of Questions and Answers.
1567 Bulletin No 81 D Government of India Department Commerce and Industry.
1568 Papers regarding to the Second Revision Settlement of the Bagalkot Taluka Including Bilgi Peta of the Bijapur Collectorate.
1569 Paper regarding to the Second Revision Settlement of the Gokak Taluka of the Belgaum Collectorate.
1570 Paper regarding to the Second Revision Settlement of the Sangameshwar Taluka of Ratnagiri Collectorate.
1571 Paper regarding to the Second Revision Settlement of the Maval Taluka of the Poona Collectorate.
1572 Paper regarding to the Second Revision Settlement of the Yawal Taluka of the East Khandesh District.
1573 Paper regarding to the Second Revision Settlement of the Badami Taluka of the Bijapur Collectorate.
1574 Report on the Rail-Borne Trade of the Bombay Presidency 1918-19.
1575 Annual Report of the Department of Commerce & Industry Baroda State for 1917-18.
1576 Statistical Tables regarding to Banks in India. (Fifth Issue)
1577 Annual Administration Report of the Bombay Veterinary College and Civil Veterinary Department in the Bombay Presidency 1918-19.
1578 Income Tax Statistical Return of the Bombay Presidency 1918-19.
1579 Estimates of Area and Yield of Principal Crops in India 1918-19.
1580 Indian cascin Part I Preparation of Sulphuric cascin.
1581 Brazilian Report.
1582 Administration Report of the North West Frontier Province 1918-19.

C.

850 The Times of India Directory 1920.
851 International Conciliation November 1919.
852 Report of the Commissioners appointed by the Punjab Sub-Committee of the Indian National Congress Vol. II.
853 Report of the Commissioners appointed by the Punjab Sub-Committee of the Indian National Congress Vol. I.
854 International Conciliation December 1919.

વેપારી કેળવણી.

જન સમાજની અંદર જે જુદા જુદા પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓ ચાલી રહી હોય તેને અંગે જુદો જુદો અનુભવ ધરાવનારાઓને એકઠા કરી તેમની સલાહ લઈને ઉછરતા યુવાનોને કેળવણી આપવા માટેની ગોઠવણો કરનારી અથવા તે ઉપર દેખરેખ રાખનારી સંસ્થાને આપણે અંગ્રેજી શબ્દ "યુનીવર્સીટી" થી ઓળખીયે છીએ. માત્ર અમુક વીષયના ઉસ્તાદો પોતાના માનીતા વીષયો શીખવે અને એ રીતે વિદ્યાનાં સર્વ અંગો શીખવવા માટેની છુટી છુટી ગોઠવણો હોય તેને એકત્ર કાળુ દેઠળ મુકવાથી યુનીવર્સીટીની સ્થાપનાનો ખરો હેતુ સંભાળાતો નથી. કારણ કે એકજ વિષયનું જ્ઞાન ધરાવનારાઓ બીજા વિષયોના ઉસ્તાદોની સાથે હળી મળીને કામ કરે એવી વ્યવસ્થા એથી થઇ શકતી નથી વિદ્યાના દરેક અંગને બાકીના પ્રત્યેક અંગ સાથે થોડો વધ્યો પણ સંબંધ રહેલો હોય છે તે ખ્યાનમાં રાખવામાં આવે તોજ એવી ગોઠવણ થઇ શકે અને તેટલા માટે યુનીવર્સીટી એવે સ્થળે હોવી જોઇએ કે જ્યાં એ બધાં સાધનો હોય. વેપારી કેળવણી માટેની કોલેજ મદરાસમાં સ્થાપવાની હીલચાલ હમણાં ચાલી રહી છે અને મુંબઈની સીડનહામ કોલેજ ઓફ કોમર્સના પ્રીન્સીપાલ મી. પર્સી એનેસ્ટી સાથે મદ્રાસ ખાતે એ વીશે મસલત કરવામાં આવી હતી તા. ૧૫-૧-૧૯૨૦ને દીને એમણે એ બાબતમાં એક ભાષણ આપ્યું હતું અને તે પછી એ વીશે ચર્ચા પણ ચલાવવામાં આવી હતી જે દરમ્યાન એમને પુછવામાં આવ્યું હતું કે આશરે પાંચ કરોડ મનુષ્યોની વસ્તીવાળો દેશ એક વેપારી કોલેજ નીભાવવા માટે પુરતો થઇ પડે કે નહીં? મી. પર્સી એનેસ્ટીએ એના ઉત્તરમાં હા પાડી હતી પણ અમને ભય છે કે જે સંજોગોમાં એ હા પાડવામાં આવી છે તે વીશે ત્યાંના અધિકારીનું ધ્યાન બરોબર ખેંચાયું નહીં હોય. મી. પર્સીએ વેપારી કેળવણી માટે ઈંગ્લાંડ વગેરે દેશોમા જે પ્રચલિત હાલ સ્વીકારવામાં આવે છે તે વીશે ખાસ ધ્યાન ખેંચ્યું છે અને એ કેળવણી માટેની ગોઠવણોમાં સરકારનાં કરતાં વેપારી વર્ગનો વધારે હાથ રહે છે તે બતાવ્યું છે. હાલ મુંબઈમાં એ બાબતમાં જે ગોઠવણો છે તેમાં વેપારી વર્ગનો અવાજ ઓછો ચોટો છે કે એ શિક્ષણ ઉપર દેખરેખ રાખનારી સંસ્થાને યુનીવર્સીટી નામ શોભે છે કે કેમ તે વીશે શંકા રહે. મી. પર્સી જણાવે છે કે:—

"It is the absence of control by the business world that makes the management of our only Indian University College of Commerce defective. It is run directly by Government; conditions in India perhaps make this inevitable, but undiluted Government control is undesirable because of its aloofness and inelasticity. It should therefore be modified. To make the organisation of such a college a success we need control through a committee on which Government, the University, and the business community are all represented. These three controlling influences should be brought into contact."

એટલે કે વેપારી કેળવણી આપનારી જે એક કૉલેજ હાંદમાં છે, તે આ સીડનહેમ કૉલેજ ઑફ કૉમર્સ છે. પણ તેમાં વેપારી વર્ગનો કાણુ નથી તે એક ખોડ છે. એને હાલ માત્ર સરકાર ચલાવે છે. હાંદના હાલના સંજોગોમાં કદાચ એમ કર્યા વગર છુટકો નહીં હોય પણ સરકારના હાથમાં સંપૂર્ણ કાણુ રહે એ ઇષ્ટ નથી કારણ કે તે આથી રહે અને વ્યવસ્થામાં વખતો વખત જરૂર પડે તે પ્રમાણે ફેરફાર થઈ શકે નહીં, તેટલા માટે હાલની વ્યવસ્થા સુધારવી ઘટે છે. સરકાર, યુનીવરસીટી તથા વેપારી વર્ગ એ ત્રણેના પ્રતીનીધીઓની બનેલી કમીટીના હાથમાં એનો કાણુ મુકાય તોજ એ કૉલેજ કૃતેહવંત થાય. એ ત્રણેને એ કાર્યમાં ભેળવવા જોઇએ. મી. પર્સી એનેસ્ટી જેવા સરકારો અને જોખમદાર અમલદારની આ ટીકા પ્રથી આપણે આશા રાખીશું કે હાંદી વેપારી કેામને યુનીવરસીટીની કૉમર્સ ફેકલ્ટીમાં પ્રતીનીધી મોકલવાનો હક જલદી આપવામાં આવશે અને એ રીતે યુનીવરસીટીના બંધારણમાં હાલ રહેલી ખોડ દુર કરી એનું નામ સાર્થક કરવામાં આવશે. ભદ્રાસમાં વેપારી કૉલેજ કહાડવામાં આવે તો તેની ઉપર દેશના વેપારી વર્ગનો પણ કાણુ એજ પ્રમાણે રાખવો જોઇએ.

વેપારી કેળવણી કેવા પ્રકારની હોવી જોઇએ એ બીજો પ્રશ્ન છે. બીજા હુન્નરોની માફક વેપાર કેમ કરવો એ શીખવવાનો પ્રયત્ન ગમે તેટલો યોગ્ય હોય તો પણ તેટલા શીક્ષણથીજ એ લેનાર વીદ્યાર્થી કૃતેહવંત વેપારી બની શકે એ આશા રાખી શકાય નહીં આ રીતની ટીકાએ કેળવણીની કીંમત ઉતારી પાડવ. માટે કરવામાં આવે છે પણ તે વેળા એ વાત ભુલી જવાય છે કે શાળામાં અથવા શાળા બહાર પણ એ કેળવણી લીધા વગર કોઇ પણ વ્યકતી વેપારી કૃતેહવંત કારદીર્દ ભોગવી શકતો નથી અને તેથી યોગ્ય સમયે, યોગ્ય સંજોગે,માં એ કેળવણી આપવાની ગોઠવણ કરવી સાનો અને દેશની પ્રગતી ઘાટે જરૂરની ગણુ વો જોઇએ. મી. પર્સી એ વિભાગ પાડે છે. પત્રવ્યહાર, નાણુંકામું, વેપારો હીસાબ, ટાઇપ રાઇટીંગ વગેરે જે વિષયોનું જ્ઞાન નોકર વર્ગમાં હોવાની ઇચ્છા રાખી શકાય તે સર્વ વિષયોને વેપારી કેળવણીના નીચલા બીજાગમાં મુકી, અર્થશાસ્ત્ર, વેપારો ભૂગોળ, આંકડા શાસ્ત્ર, શરાફી ધંધો વગેરેને ઉપલા વિભાગમાં મુંકયા છે. આ વર્ગીકરણ વીશે ચર્ચા અહીં નહીં કરીયે કેમ કે તે માત્ર ઝીણી બીગતની બાબત છે. એ નીચલા વિભાગનું શીક્ષણ દેશી ભાષામાં અપાય તેમાં મી. પર્સી એનેસ્ટી કશું વાંધો લેવા જેવું ગણતા નથી. ઉપલા વિભાગનું શીક્ષણ અંગ્રેજી ભાષા મારફતે કૉલેજમાં અપાય તે માટે એમને આગ્રહ હોય એમ લાગે છે અમને લાગે છે કે એ વિષયો સમજી શકાય એટલું સામાન્ય જ્ઞાન વિદ્યાર્થીઓમાં કોઇ પણ અમુક ધોરણમાં કે અમુક ઉમરે એટલમ આવી જાય એ માનવું ભુલ ભરેલું છે અને એ વિષય શોખવતી વેળા અંગ્રેજી ભાષાનો તથા તેમાં લખાયલાં પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવા સામે પ્રતીબંધ ન મુકતાં દેશી ભાષામાં એ શીક્ષણ આપવાની છુટ રાખવામાં આવે તો વધારે હાલ યત્નનો સંભવ રહે. બરી વાત એ છે કે પાઠશાળાઓમાં દાખલ કરી શકીયે એવા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યાની અમુક હદ બંધાયા રાખવી પડે છે તેજ વેળા પોતાની મેળે. અથવા ખાનગી શીક્ષકની મદદથી વરમાં એવો અભ્યાસ વધારનારાઓની સંખ્યા જેમ વધે તેમ દેશની પ્રગતી વધારે સહેલી થઇ પડે અને તેટલા માટે એ વિષયનું જ્ઞાન આપનારાં પુસ્તકો એવા હોવાં જોઇએ કે જે એવા પ્રૌઢ વિદ્યાર્થીઓ ઘરે વાંચી શકે અને જો તે દેશી ભાષામાં હોય તો આ રીતે એનો વીશેષ ઉપયોગ થાય. એ કારણથી અમે ઉંચું વેપારી શીક્ષણ પણ દેશી ભાષા મારફતે અપાય તે વીશેષ પસંદ કરીએ છીએ.

આવા શીક્ષણને યુનીવર્સીટીએ પદવી આપવી યોગ્ય થઈ પડે કે કેમ તે મોટો પ્રશ્ન છે. અમે દલગીર છીએ કે એવી પદવી આપવાની જરૂર કલકત્તા યુનીવર્સીટી કમીશને સ્પષ્ટ રીતે સ્વીકારી નથી. દેશની ઉન્નતીને માટે જે પ્રકારની કેળવણીનો લાભ લેનારની સંખ્યા વધારવાના પ્રયત્નો કરવા ઈષ્ટ હોય તે સર્વને માટે પદવી દાન જરૂરનું ગણવું જોઇએ. વળી જે કેળવણી લીધેલી હોવાનો પુરાવો બીજી રીતે સહેલાઇથી રજુ કરી શકાય એમ ન હોય તેવી કેળવણી લીધા બાદ વિદ્યાર્થીને એ લીધેલી હોવા બાબતનું પ્રમાણ પત્ર મેળવવાનો હક ગણવો જોઇએ. એને પદવી ગણો કે સર્ટીફીકેટ ગણો પણ એની ખરી યોગ્યતા તો એ શીક્ષણમાં છે. લંડન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ તરફથી નામુંમાત્ર વગેરે વીષયમાં લેવાતી પરીક્ષાઓમાં હીંદના વિદ્યાર્થીઓની ઘણી સંખ્યા બેસે છે અને તેમને મળતાં સર્ટીફીકેટ પદવીની ગરજ સારે છે. અમે ધ્રુજીએ કે હીંદમાં વેપારી ડીગ્રેલેજમાં અપાતી કેળવણી ઉચ્ચ પ્રકારની રહે અને તેને પદવી આપવાનું હીંદની દરેક યુનીવર્સીટી યોગ્ય ગણે. પદવી આપવાથી એવા અભ્યાસને ઉતેજન મળશે એ વાત ભુલવા જેવી નથી. મુંબઇમાં વેપારી ડીગ્રી મેળવી બહાર પડેલા ગ્રેજ્યુએટોને વેપારી આલમે પોતાના ધંધામાં નોકરીએ રાખતી બેળા સારા પગારથી શરૂઆત કરી ઉત્સાહજન આપ્યું છે તે બતાવે છે કે વેપારી વર્ગ એ કેળવણી માટે સારી કદર બતાવે છે. એવા સંગીન પુરાવા પછી એ કેળવણી યુનીવર્સીટી તરફની પદવીને યોગ્ય નથી એમ માનવામાં ભૂલજ થશે.

પરદેશો સાથેના વેપાર ઉપર હુંડીના ભાવની અસર

લડાઇને લીધે કેટલાક દેશોનો વેપાર ચુંથાઈ ગયો હતો તે હજી આગલી સ્થીતીએ આવ્યો નથી અને લડાઈ પછી દેશ પરદેશ વચેની હુંડીના ભાવોમાં થયેલી ઉથલ પાથલને લીધે પણ વેપાર ઉદ્યોગને ઘણી હાની પહોંચવાની બ્હીક ગણવામાં આવે છે. તેમ છતાં ખરી વાત એ છે કે લડાઇ થઇ ન હોત તો પણ દરેક દેશે પોતાની આયાત તથા નીકાશનાં પાસાં લગભગ સરખાં કરવાં પડતજ. લડાઇને લીધે ઉદ્યોગને થયેલું નુકશાન જેમ બહું છે તેમ જે ચીજો અગાઉ બનતી ન હતી તે ચીજો બનાવવાનું ઘણા દેશોમાં શરૂ થયું છે તે ભુલી જવા જેવી બીના નથી. તે ઉપરાંત યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ઓફ અમેરીકા જેવા જે દેશોમાંથી ચલણ માટે જોઇતું સોનું રૂપું મળી શકે એમ છે ત્યાં પોતાનાથી બને તેટલો માલ ઓકલવાને સર્વ દેશો તૈયાર થયા છે. ત્યાં ૧૯૧૮માં યુરોપના દેશોમાંથી આયાત થયેલો માલ લગભગ બનાંશ કરોડ ડોલર જેટલો હતો તેમાં વધારો થયાથી ૧૯૧૯માં એ આયાત પંચોતર કરોડ ડોલર જેટલી થઇ હતી. માલના ભાવમાં વધારો થવાને પરીણામે એ આયાત થયેલા માલની કીંમત વધારે મોટી દેખાતી હોય એ કેટલેક અંશે સંભવીત છે પણ તે છતાં માલની આયાતનો જથ્થો પણ વધ્યો છે એમાં શક નથી. આ જથ્થો જ્યારે એટલો વધી જશે કે લડાઇ દરમ્યાન અમેરીકા પાસેથી ઉછીનાં લીધેલાં નાણું તથા ત્યાંથી મેળવેલાં માલનાં નાણાં પાછાં અપાઇ જાય ત્યાં સુધી હુંડીના ભાવો લડાઇ અગાઉની હદે આવી પહોંચવાનો સંભવ નથી. એ સ્થિતિ આવવા અગાઉ કદાચ દસ વરસ નીકળી જશે એમ ધારવામાં આવતું હતું પણ વેપાર ઉપર હુંડીના ભાવની અસર એવી સચોટ છે કે એ સ્થીતી જલ્દી આવે તો આશ્ચર્ય

પામવાનું નથી. રૂ અને એવો જે માલ ફ્રેટલાઇ વખત અગાઉ અમેરીકા પાસેથી યુરોપનાં વેપારીઓએ ખરીદ્યો હતો તે માત અત્યારે પાછો અમેરીકા ખાતે મોકલી આપવાનું પોસાય છે. એમ કરવામાં એ લાવ લઈજા માટે થયેલો તુરનો વીમા માટેનો તથા એવેજ બીજો બધો ખરચ હુંડીના ભાવમાં થયેલા તફાવતને લીધે નજીવો થઇ પડે છે. ન્યુયોર્ક ખાતે પ્રગટ થતાં ક્રોમસ એ ડ ફીનન્સ પત્રના તા. ૧૮-૨-૧૯૨૦ના અંકમા એપ્રેલ સુધી જણાવવમાં આવ્યું છે કે રૂની ત્રણ હજાર ગાંસડી લીવરપુલથી અમેરીકાના ગાલ્વેસ્ટન બંદર ખાતે હમણાં પાછી મોકલવામા આવી છે. એ આ પ્રમાણે યુનાઇટેડ સ્ટેટમથી માલ આયાત કરવાનું ઘટે અને ત્યાં માલ મોકલવાનું વધે તો હુંડીનો ભાવ લડાઇ અગાઉની સ્થીતી પર આવી જવાને બહુ વાર નજ લાગે. હૉંદની ઇંગ્લાંડ સાથેની હુંડીનો વ્યવહાર અત્યારે ઘણો અસ્થીર લાગે છે. તેમાં પણ એ પછી ક્રાંઇક સ્થીતી આવશે. હાલ તો હૉંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવ સોળ પેન્સ જેટલા ઓછા રહે તો હૉંદમાં બનતી ચીજો માટે હુનીયામાં એટલી માગણી છે કે તેના ભાવમાં અતીશય વધારો થયા વગર રહે નહીં અને એવો વધારો થતાં પ્રજતમાં શાંતિ જળવાય નહીં એવો ભય માની લઈને નાગદ્દર સરકાર એવી રાજનીતી પાળે છે કે જેને લીધે હુંડીના ભાવ ઉંચા રહે અને હિંદમાં બનતી ચીજોના ભાવ નીચા રહે. આ રાજનીતીની દૃષ્ટિએ જોઇએ તો એને સોનાના કે ચાંદીના ભાર સાથે જાણે કાંઇ પણ સંબંધ ન હોય એવી એ વાત થઇ પડે છે. બીજી રીતે જોઇએ તો જેમ ચાંદીનો ભાવ વધે તેમ હૉંદી પ્રધાનની હુંડીનો ભાવ પણ વધારવો અને અને એ ઘટે તેમ આ પણ તેજ પ્રમાણે ઘટાડવો એ રાજનીતી પાળવામાં આવે તો હૉંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવો કે ઈ પણ વેળા સ્થીર રહેવાનો સંભવ પણ ન રહે. હૉંદમાં સોદ્યાનું ધોરણ છે એ કહેવું તો તદ્દન મીથ્યા છે. હૉંદમાં બનતી ચીજોના ભાવો કે હૉંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવો સોનાની કીંમતના પ્રમાણમા વધે ઘટે એવું છેલ્લાં ફ્રેટલાઇ વરસમાં સરકાર વચે પડવાથી અત્યાર સુધી બન્યુ નથી અને જ્યાં સુધી ઇંગ્લાંડ પાસે ત્યાની ચલણી નોટો વટાવવા માટે જોઇતું સોનું એકદું થાય ત્યાં સુધી હૉંદની હુંડીને સ્વાભાવીક ગતીએચ લાવવા દેવામાં આવનાર નથી એટલે સોનાનું ધોરણ હૉંદમાં પ્રવર્તે છે એ ખ્યાલ બાજુએ મુકવોજ ઠીક થઇ પડશે. ચાંદીનો ભાવ વધે તેમ હૉંદી પ્રધાની હુંડીના ભાવ વધારવા એ રાજનીતી નામદાર સરકારે અખત્યાર કરી છે અને તે ચાલુ રાખવામાં આવે એવો સંભવ માની લેવો પડે છે. તાત્પર્ય કે ચાંદીનો ભાવ ગમેતેર ચેન્જથી નીચા જાય તે વેળા હૉંદી પ્રધાનની હુંડીનો ભાવ બે શીલીંગ કરતાં નીચા જવા ન દેવાનો રાજનીતિ સરકાર પાળશે એવી ખાતરી રાખવાને આપણને કારણ છે. એ પ્રયત્નમા કેટલે અંશે કતેહ મળશે એ એક સવાલ છે અને તેનો જવાબ આપવા માટે વીગત વાર તપાસ લેવી જોઇએ તે અત્રે લઇ શકાય તેમ નથી. અત્રે માત્ર એક વાત ઉપર ધ્યાન ખેંચવું યે ગ્ય થઇ પડશે કે હિંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવો ગમે તેવા હોય તો પણ માલ બનાવનાની જે શક્તી યુરોપના દેશોમા અત્યારે છે તે એટલી થોડી છે અને તેમાં હવે પછી ગોટો વધારે ઝડપથી થવાનો સંભવ એટલો થોડો છે કે પરદેશી માલની આયાતથી હૉંદમા ભાવો ઝગડી જવાનો ભય નહીં જેવોજ ગણવો જોઇએ. બીજી રીતે જોતાં એ સર્વ પરદેશોમાં માલની હાજત એટલી છે કે હૉંદી માલની નીકાશ ઘટવાના સંભવ કરતાં વધવાનો સંભવ વધારે ગણવો જોઇએ. હૉંદના વેપારની આ સ્થીતીનો લાભ લઇ તેના ઉદ્યોગોને વધારે સારા પાયા ઉપર મુકવાને જેટલી ખતથી અને હુર અદેશીથી પ્રયત્ન કરવામાં આવશે તેટલાં પ્રમાણમાં હૉંદનું ઉત્પાદન સાધી શકાશે.

હીસાબ રાખવાની રીત.

માલ વેચતી વેળાના ભાવ કેટલા નફાકારક છે તે નકી કરી અતીશય નફો કરતા હોય તેમનો દંડ કરવાનુ ઇંગ્લંડના કાયદામાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે. એ નફો નકી કરતી વેળા માલની પડત કીંમત કઇ ગણવી તે વીશે લંડનની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની ડાઉન્સીલે ઠરેલો એક ઠરાવ ઇંગ્લંડની સરકારે કબુલ રાખેલો જણાવવામાં આવે છે. એ ઠરાવ એવો હતો કે માલ બનાવતાં થયેલો ખરચ પડત કીંમત તરીકે ન ગણવો પણ હમણાં એવો માલ બનાવવામાં આવે તો કેટલો ખરચ થાય તે ગણવો. દાખલા તરીકે ચોપડી છપાવવા માટે અગાઉ ખરીદેલા કાગળ વાપરવામાં આવ્યા હોય તો ખરચ થયેલી રકમ ઓછી દેખાય પણ એને બદલે એ કાગળ હાલ ખરીદ કરતી વેળા જે ખરચ થાય તે ગણવામાં આવે અને તે પ્રમાણે ચોપડીની કીંમત રાખવામાં આવે તો તેમાં થતો નફો અયોગ્ય રીતે થયેલો ગણાવો ન જોઇએ કેમકે વાપરેલા કાગળને બદલે કાગળનો નવો જથ્થો લેવો પડે તે વેળા હાલના ભાવ ખરચવા પડે. આ ઠરાવની યોગ્યતા વીશે વીવેચન કરવાનો અત્રે ઉપયોગ નથી. આપણે માત્ર એટલુંજ જોવું યોગ્ય થઇ પડશે કે લડાઇને લીધે થયેલા નફા ઉપરનો જે કર હીંદમાં એક્સેસ પ્રોફીટ ટેકસ નામથી અંમાયો. તેમાં ઉપર દર્શાવેલો નીયમ ધ્યાનમાં લેવાયો લાગતો નથી. કેમ કે જેમ જેમ જુનો માલ વપરાય તેમ તેની મુળ કીંમત પડત ખરચ આતે ઉધારાય અને નવો લેવાય તેમાં વધારે ખરચ થાય તો કંપની પાસે શીલીકમા પડેલો એ નવો માલ નવી અર્થાત વધારે કીંમતે ખરવાયામાં આવે એવી રીતે હીસાબ રાખવાનું ધોરણ નામદાર સરકારે એ કાયદાની રૂયે બહાલ રાખ્યું છે. અમને નથી લાગતું કે લંડનની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે કરેલા ઠરાવને અમલમાં મુકતા હોય એવી રીતે કોઇ કંપની પોતાના હીસાબ તૈયાર કરે તો સરકાર તેને એ કાયદાની રૂયે કર નકકી કરતી વેળા સ્વીકારે. આ ઉપરથી એક વાત નકકી કરવાની જરૂર વીશે વેપારી વર્ગે ધ્યાન આપવાની અગત્ય દીસે છે. તે એજ છે કે હીસાબ રાખવાની રીત બધે એક સરખી રખાવવી જોઇએ. જુદા જુદા વેપારીઓ જુદી જુદી રીતે રાખે તો તેમાં ઉપર દર્શાવ્યું તેમ જુદા જુદા નીયમોને અનુસરવાનું બની શકે અને તેને પરીણામે નફો વધારે ઓછો દર્શાવી કંપનીના શેરોના ભાવો બજારમાં વધારી કે ઘટાડી દેવામા આવે એ અશકય નથી. કેટલીક મીલના શેરોના ભાવમાં થોડાકે વખત અગાઉ જે મોટી વધઘટ અહીંના બજારમાં થઇ છે તેનું મુળ તપાસતાં આવાં હીસાબી ધોરણની હેર ફેર માલમ પડી આવશે. કેટલીક કંપનીઓ રૂ અગર સુતર ખરીદે અને તેને અનુસરતા ભાવે લાંબી મુદતની ડીલીવરીનું સુતર કે કાપડ વેચે તો એ બે વચેના ગાળામાંથી મજુરી વગેરેનો અર્થ જતા જે રહે તે રકમ કંપનીની નફાની રકમ ગણાય. પણ તેને બદલે એ ડીલીવરીની મુદત આવવા અગાઉ માલના ભાવ વધે કે ઘટે તો તે બનેલા માલના અથવા કાચા માલનો બજારભાવે થતી કીમત પ્રમાણે ટોક ગણી હીસાબ બંધ કરવાનુ ધોરણ રખાવ ત્યારે તેમાં ઓટી રીતે નફો કે નુકશાન દેખાય. આવી રીતે હીસાબમાં ગરબડ કરવામાં આવે છે અને તે હીસાબો ઓડીટરો પસાર કરે છે. એટલે શેર હોલ્ડરોનો ઓટો

આગ વિશ્વાસથી એ હીસાબ મંજુર રાખે છે અને તેને પરીણામે બજારમાં બોવી કંપનીઓના શેરોમાં ઉથલપાથલ થાય છે. અમને ખાતરી છે કે એવી ઉથલપાથલ કરી તે દ્વારા સટો ખેલનારને ઉત્તેજન આપવાની સરકારની ઇચ્છા નથી અને એવી રીતે સટો ચાલે તેનો લાભ લેવાની વૃત્તી જ્યાં જ્યાં હોય ત્યાં ત્યાં તેને અંકુશમાં રાખવા માટે નામદાર સરકાર ના પાડશે નહિં; પણ એ કાર્ય કાયદામાં સુધારો કર્યાથી જ બની શકે અને એવો સુધારો કરવાનું હાથ ધરવા અગાઉ એવા દાખલા એકઠા થવા જોઇએ કે જેમાં આવી રીતે ઉથલપાથલને ઉત્તેજન આપવામાં આવ્યું હોય. એવા દાખલા પકડાય તે માટેનો ઇલાજ તેટલા માટે પહેલેથીજ લેવો જોઇએ અને તે એ છે કે હિસાબ રાખવાની પદ્ધતી દરેક ધંધા માટે બીગતવાર રીતે કાયદા દ્વારાનથી નકી કરવી. એક બીજું દૃષ્ટાંત અત્રે આપવું યોગ્ય પહશે. એક બેંક કોઇ કંપનીના શેરો માટે બરાક મેળવી આપવાનું માથે લે તો તે માટેની જોખમદારી તેના સરવાયામાં બેઉ બાજુ એક સરખી રકમની દેખાડાય છે અને તેમ કરતી વેળા એમ માની લેવામાં આવે છે કે એ પ્રમાણે બરાક મેળવી આપવા માટે ઠરાવેલો દીવસ આવી લાગશે ત્યારે તે કામ પાર પાડતી વેળા બેંકને ખોટ જશે નહીં. આથી એ કાર્યમાં દલાલી તરીકે મળવાની રકમ જો કે કમાણી તરીકે તુરત ગણવાની છુટ ન કરાય તો પણ એ શેરોના બરાક એને સરસર ભાવે રાખશે એમ ગણી સરવાયામાં થાપણ બાજુ ઉપર એ શેરો સરસર ભાવે દેખાડાય છે. કાયદાની દૃષ્ટે એવું ઠરાવવામાં પણ આવ્યું છે કે જે જે રકમ ધીરવામાં આવી હોય તે બધી સધર છે કે કેમ તે સ્પષ્ટ રીતે સરવાયામાં બતાવવું. આ કલમ આવા શેરોની જોખમદારીને લાગુ પડતી નથી. તેમ જો એ શેરોના બજાર ભાવ સરસર હોય તો બેંકની પાસે તેની મોટી સંખ્યા હોવાને લીધેજ નુકશાન જશે એમ પુરવાર કરવું પણ મુશ્કેલજ થઇ પડે. વેપારીઓ તેમ છતાં સમજી શકશે કે રોજ બપતા હોય તે કરતાં પાંચ કે દસ ગણી સંખ્યામાં એકજ જાતના શેરો બજારમાં વેચાવા આવે તો તેના ભાવ ટકી ન રહે. એવા સંજોગોમાં કેટલા શેરો પાસે હોય તો બજાર ભાવે ગણવા યોગ્ય થઇ પડે અને કેટલા હોય તો સામટા વેચવામાં જનારો ખોટનો સંભવ ધ્યાનમાં લેવો જોઇએ તે નક્કી કરવું જરૂરનું ગણાવું જોઇએ. આ મુદ્દો હિસાબ રાખવાની રીતના પેટામાં સમાઇ જાય છે. ઉપર દર્શાવેલા તથા એવા બીજા જે જે મુદ્દા નીકળે તે બીજે ઓડીટરોનું જે મંડળ મુંબઇમાં છે તેણે તપાસ કરી પોતાની તરફથી યોગ્ય લાગે તેવી ભલામણો ખાત્ર પાસે તેમજ સરકાર પાસે રજુ કરવી ઘટે છે.

ઇંગ્લંડની નેશનલ ફીઝીકલ લેબોરેટરીએ ઠરાવ કર્યો છે કે જે માલ એણે નકી કરેલા નમુના પ્રમાણે હશે તેની ઉપર 'Z' અને 'Ko' એવી નીશાની કરવા દેવામાં આવશે.

અધિપતીની નોંધ.

દુનીયામાં જે હીરા આજ સુધીમાં ખાણોમાંથી કાઢવામાં આવેલા છે તેને લગતા આંકડા અમેરીકામાં આવેલાં ચીકાગો ખાતેના એક આંકડા શાસ્ત્રીએ એકઠા કર્યા છે જે ઉપરથી જણાય છે કે એ સર્વ હીરાઓને એક જગ્યાએ એકઠા કર્યા હોય તો એક ગાડું ભરાય. એ સઘળા મળી ૪,૬૩,૫૫,૪૭૪ કેરેટ થાય અને તેનું વજન આડાદસ ટન જેટલું થાય. જો દરેક કેરેટ દીઠ ત્રણસો ડાલરની કીમત ગણીયે તો એની કીમત લગભગ ચઉદ અબજ ડાલર થાય. એમાં મોટો ભાગ આફ્રીકાની પેદાશનો છે જે ૧૭,૦૫,૭૪,૦૦૦ કેરેટ જેટલો છે, જ્યારે હીંદમાં થયેલી હીરાની પેદાશ પાંચ કરોડ કેરેટ જેટલી છે.

નોકરવર્ગને વણાટ કામનું શીક્ષણ આપવા માટે મારકીટની કાપડ બજાર હીત વર્ધક સમાજે કહાડેલી ઉદ્યોગશાળા પ્રત્યે વાંચકોનું ધ્યાન ખેચતાં અમને આનંદ થાય છે. એવી શાળાઓ દ્વારા જો થોડાક નોકરો પણ એ ઉદ્યોગ શીખી હાલતા કરતાં વધારે નફાકારક કામ મેળવી શકશે તો તેઓ પોતાનેજ નહીં પણ એ નોકર વર્ગને સર્વને ઘણો લાભ કરી શકશે. કેમકે એ નોકરોની છેલ્લી હડતાળ વેળા આપણે એવું હતું તેમ હાલ એ વર્ગની સંખ્યામાં જે નવો વધારો થતો રહે છે તે એવા પ્રકારનો હોય છે કે એ આખો વર્ગ તેમના રોજના કાર્યમાં અમુક હદ કરતાં વધારે સારી સ્થીતી પ્રાપ્ત કરે એવી આશા રખાયજ નહીં. જો એવા દુખદાયક સંજોગોમા પોતાનું ભરણપોશણ મેળવવા માટેજ એ નોકરીમાં દાખલ થયલા થોડાક યુવાનો પણ આ ઉદ્યોગદ્વારા સ્વતંત્ર રીતે પોતાનું ગુજરાન મેળવી શકે તો એ વર્ગ ઉપરથી એટલી સંખ્યાના નીભાવ જેટલો ફરીફ્રાઈનો ભય ઓછો થાય એટલુંજ નહીં પણ જો બાકીના નોકરો પણ તેમના ચાલુ કામકાજ માટે તેમના શેઠ પાસેથી નીભાવ પુરતી આવક પણ મેળવી ન શકે તો તેઓ પણ હીંદના આ પુરાણા ઉદ્યોગમાં જોડાય. ગીતના ઉદ્યોગની સાથે હાથે કાપડ બનાવવાના ઉદ્યોગની હરીફાઈ એવા પ્રકારની છે કે એ બેમાં કોણ જીતશે તે બીશે ખાતરીપુર્વક અભિપ્રાય આપી શકાય તેમ નથી પણ ગમે તેવી સખત હરીફાઈ છતાં હાથે કાપડ વણવાનો ઉદ્યોગ નીભાવ માટેનાં સાધન પુરાં પાડવા જેટલો ઉપયોગી છે એ બીશે શંકાને સ્થાન નથી અને તેથી હાથે કાપડ વણવાના ઉદ્યોગ માટે વાજીબ આપનારી આવી શાળાઓ આવશ્યકજ ગણાશે.

સંચા કામને લગતા ઓજારોનો વેપાર હીંદમાં કેટલો છે તે બીશે ૧૯૧૭-૧૮ ના વરસને લગતા આંકડા ઉપરથી માલમ પડે છે કે લડાઈ અગાઉ હીંદમાં આયાત થતા સંચા કારખાં મોટો ભાગ બ્રીટીશ હતો. તે પછી જુનાઈટેડ સ્ટેટસ તથા જાપાનથી વધારે પ્રમાણમાં એ માલ હીંદમાં આવવા લાગ્યો છે. સંચા કામને લગતાં ઓજારો, બીજાંને લગતું સંચા કામ, અને બાકીને લગતું સંચા કામ એ બાબદોમાં અમેરીકાએ એવો પગદંડો જમાવ્યો છે કે એને પાછા હઠાવવાનું મુશ્કેલ થઇ પડશે. હવે હીંદમાં ઉદ્યોગો વધતા જશે ત્યારે સંચા કામને લગતાં ઓજારો મંગાવવા માટે સારી ગોઠવણ કરી શકાય તો તેથી લાભ થયા વગર રહે નહીં. આગળ જતાં જરમની.

પણ હરીફાઇ કરવા લાગશે. હવે ઇંગ્લંડમા માલ ખરીદવાનું કમી થશે અને તેને બદલે એ માટેના ટેન્ડરો હીંદમા માગવામાં આવશે તે વેળા ઇંગ્લંડના કે અમેરીકાના જે જે માલ બનાવનારાઓ પોતાની શાખા કે આડત હીંદમા રાખી બેઠા હશે તેઓ તેનો વધારે લાભ લઇ શકશે.

રેલ્વે મારફતે માલ જ્યા મોકલવાનો હોય ત્યાં પહોંચે તે પછી માલ ઉતારી લેવામા ઢીલ થાય તે માટે નુકશાનીની રકમ રેલ્વેવાળાઓ વેપારી પાસેથી ભરી લે છે તે માટેના દરમા વધારો કરવામા આવતા ઇંગ્લંડમા બમુરી ખાતેની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે ઠરાવ કર્યો કે રેલ્વેવાળાઓ માલની હાલચાલ કરવામા બેદરકારીથી ઢીલ કરે તો તે માટેની નુકશાની રેલ્વેવાળાઓ પાસેથી વેપારીઓ ભરી લઇ શકે એવી ગોઠવણ પણ કાયદામા થવી જોઇએ એવી રીતની ઢીલથી વેપારીઓને ઘણું નુકશાન થયેલું હોય એવા દાખલાઓ એકઠા કરવામા આવ્યા હતા અને તે વીશે ગીજી ચેમ્બરોને વાકેફ કરવાનો પણ ઠરાવ કરવામા આવ્યો હતો હીંદમાં પણ આવા દાખલાની નવાઇ નથી. એવા દાખલાઓ વીશેની ખબરો મેળી કરી અત્રે પણ વેપારી વર્ગ ઐજીત માગણી કરે તો અયોગ્ય કે આશ્ચર્યકારક નથી.

પરદેશમાં કોઇ પણ ચીજ ખરીદવાની કે વેચવાની જે સત્તા નામદાર સરકાર અત્યારે ધરાવતી હોય તેનો ઉપયોગ હવે પછી પાર્લામેંટની રજા પહેલેથી મેળવ્યા વગર કરવો નહીં જોઇએ અને દેશ-પરદેશ વચેના વેપારને અંગે થતી લેવડદેવડમાં સરકારે પાર્લામેંટની પહેલેથી મંજુરી લીધા વગર ભાગ લેવો ન જોઇએ એવી ભલામણ લંડન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પ્રીવાન્શીયલ વીભાગે કરી છે. હીંદના વેપારીઓનો અભિપ્રાય માગવામા આવે તો અમારી ખાતરી છે કે એવોજ અભીપ્રાય આપવામાં આવ્યા વગર રહે નહી હીંદી સરકાર જ્યા સુધી વેપારના છુટાપણાનો સીદ્ધાંત વડી સરકારની આજ્ઞાને અનુસરીને પાળતી હતી ત્યાં સુધી હીંદને હીસાબે ઇંગ્લંડમાં ખરીદી કરવા કે લોન ઉભી કરવા કે પરદેશથી ચાંદી ખરીદવા શીવાય વેપારમાં ભાગ લેતી નહીં પણ લડાઇ દરમ્યાન ઘણ હીંદમાંથી ખરીદ કરી મીત્રરાજ્યોને પુરા પાડવાનુ કામ હાથ ધર્યું ત્યાર પછી તેની વેપારી રાજનીતી પણ બદલાઇ છે અને હવે કે નવી રાજનીતીને સામ્રાજ્યની ઓદ્યોગીક ઉન્નતીની રાજનીતી તરીકે ઓળખાવવાનો પ્રયત્ન કરવામા આવે છે તોપણ નવી રાજનીતીમાં વેપારના છુટાપણાના સીદ્ધાંત કેટલે અંશે પળાશે અને ઉદ્યોગને રક્ષણ આપની વેળા એક દેશનો બીચાર કરવામાં આવશે કે સામ્રાજ્યના બધાં અંગો સાથે મેળીને કામ લેશે તે અત્યારે જાહેર થયું નથી અને અમને ભય છે કે સોનાના વેપારમા મળતો નફો સરકારી તીજોરીમા નાખવા માટે હીંદમા સોનાનો આયાત માટે અટકાવ કરવામા આવ્યો છે તે એ નવી રાજનીતીનેજ આભારી છે. આપણે આશા રાખીશું કે લંડનની ચેમ્બરે ઉઠાવેલો અવાજ સભળાય અને એમા દર્શાવેલા નીયમ દુનીયામાં બધે ન સ્વીકારાય તોપણ બ્રીટીશ સામ્રાજ્યના બધા વિભાગોમા તેને ખાસ કરીને ઇંગ્લંડમા તથા હીંદમાં સ્વીકારાય

દુશ્મન ગણ્યોની પ્રજા સાથે લડાઇ ચાલુ થયેથી લેવડ દેવડને અંગે વ્યાજ ચાલુ કે નહીં તે વીશે કર્નલ ન્યુમેન બ્રીટીશ પાર્લામેંટમા સવાલ પુછ્યો હતો. સર એડવર્ડ ગ્રાસને જવાબ આપ્યું કે એ નાણા બ્રીટીશ પ્રજા પાસેથી દુશ્મન ની પ્રજા માગતી હોય તો તેને તે આપવાનું

લડાઈ દરમ્યાન સરકારી મનાઈથી 'અટકયું હતું' એટલે દેવાદાર બ્રીટીશ વેપારી એ દેવું ચુકવવાને તૈયાર હોય તો પણ તેમ કરવાની તેને છુટ ન હતી તે જોતાં એવા દેવા ઉપર વ્યાજ આપવા માટે એને બંધાયલો ગણવો યોગ્ય નથી. સર એ. ગાડીસે જણાવ્યું કે એવું દેવું દુશ્મનની પ્રજાને હીસાબે વસુલ કરવા માટે સરકારે અમલદાર નીમ્યો હતો તેને જો એ રકમ ભરવામાં આવી હોય તો તે તારીખથી એની ઉપરનું વ્યાજ કમી થાય, પણ જો તેને ન આપવામાં આવી હોય તો તેની ઉપર વ્યાજ લેવાનો દુશ્મન પ્રજાનો હક લડાઈ અગાઉ હતો તે સુલેહ થયા પછી જતો રહ્યો નથી. દુશ્મનની પ્રજા પાસેથી વસુલ કરવાની રકમને પણ એજ સીદ્ધાંત લાગુ પડે છે. આ સીધ્ધાંત હીંદના વેપારીઓએ પણ ધ્યાનમાં લેવાનો છે.

શ્રી ચુનીલાલ લક્ષ્મીદાસ એંડ જનરલ ઈન્સ્યુરન્સ કંપની એ નામથી જે સાહસ ગયા એપ્રીલ માસમાં કાનજીની કુંવરજી નામના પ્રયત્નથી હાલ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે તેને આવકાર આપતાં અમને આનંદ થાય છે વીમા કંપનીના કામકાજમાં અનુભવની જરૂર રહે છે અને એવો અનુભવ ધરાવનારાઓ આ કંપનીમાં આગેવાન હોવાથી અમે એને માટે સારી આશા રાખીએ છીએ. જાહેર બાબતોના વાતાવરણમાં એમની જે જાહેર ખબર અમે છાપી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે "દેશનો પૈસો દેશમાં રહેશે તો તેનો લાભ પણ તમને મળવા સંભવ છે." આ શબ્દો વાંચતા કોઇકને આશ્ચર્ય પણ લાગે. પરંતુ ખરી વાત એ છે કે જે દેશો અને વીમા કંપનીઓ એ બે સાહસો બધા વેપારને ઉપયોગી છે જો દેશમા દરેક ગામમાં એક નાની સ્વતંત્ર બેંક અને એક વીમા કંપનીની શાખા હોય તો તે ગામના લોકોની સ્થિતીને લગતી પ્રત્યેક હકીકત ઉપર પ્રજા ધ્યાન આપવા લાગે. આપણા દેશભક્ત લાલા હરકીશન લાલે એક વાર વાતચીતમા જણાવ્યું હતું કે દેશમા કયા કયા ઉદ્યોગો વધારે શક્ય એમ છે તે વીશેની "ઇંડસ્ત્રીયલ સર્વે" કરશો તો તેને પરીણામે જે અનુમાન ઉપર આવશો તે અમલમા મુકતી વેળા ઘણી અગવડ પડશે. બજારની સ્થીતી ઉપર એ ઉદ્યાગોની ખીલવણીનો આધાર હોવાથી એક વેળા ખીલવી શકાય એવા જે ઉદ્યોગ લાગતા હોય તે બીજી વેળા તેવા ન પણ લાગે અને એવી તપાસ માટે લીધેલી મહેનત બરબાદ પણ જાય પણ વીમા કંપની અને બેંકો એ બે સાહસો જે જે ગામમાં હશે તે તે ગામના લોકોની સ્થીતી શા કારણથી કેટલી સુધરી અથવા બગડી તે ની નોંધ લેતા રહી એ લોકોને ઉન્નતીમાં મદદ આપવા અને આકૃતમાથી બચાવવા માટે ચેતાવવાનું કામ એ બે કરે અને વીમા કંપની એ કરશે. જે નાણું થોડા વખત માટે જોઇતું હશે તે બેંક આપશે. નાણું ઘણા વખત માટે જોઇતું હશે તેવી રેલવેઓ, સ્ટીમરો, નહેરો, ખેતીવાડી વગેરેને જોઇતી મદદ વીમા કંપની સહેલાઇથી આપી શકે. આ પ્રમાણે ઉદ્યોગીક ઉન્નતીના કાર્યમા એ બે સાહસ એવો મહાન ભાગ ભજવે છે કે એવા સાહસો જેમ સ્વદેશી ઢાબુમા હોય તેમ વીશેશ લાભકારી થઈ પડયા વગર રહે નહીં. અમે આશા રાખીએ છીએ કે આ દેશમા એ બે પ્રકારના સાહસો યોગ્ય અનુભવીઓની આગેવાની દોરવણ વધે અને તેને પ્રજા યોગ્ય ઉત્તેજન આપે.

બ્રીટીશ કાપડ મુતરજીમાંથી અમુક માલ માટે હીંદમાં એક સરખી માગણી રહે છે. વગર ધોયેલાં ધોતીયાં અને સાડી એવી ચીજોના દ્રષ્ટાંત રૂપે છે મુતરની આયાત હીંદમાં લડાઈ દરમ્યાન ઘણીજ ઘટી ગઈ હતી અને હીંદની સ્થાનીક પેદાશ પણ વધી નહીં એટલે જાપાનથી

એની આયાત વધી હતી. ૩૦ થી ઓછા નંબરનું સુતર બંધુ હીંદ પોતેજ બનાવી લે છે. ૩૧ થી ૪૦ સુધીના નંબરના સુતરમાં અરધો ભાગ પોતે બનાવે છે. ૪૦ નંબરના સુતરની આયાતમાં જાપાનનો ભાગ વધારે છે. એથી વધારે ઉંચા નંબરના સુતરની સ્થાનીક પેદાયશ હીંદમાં ૪૦ ટકા જેટલી છે જ્યારે બાકીનો માલ આયાત થાય છે અને તેમાં મોટો ભાગ જાપાનનો હોય છે. ધ્યાન્લંડથી માત્ર રંગીન સુતર આવે છે પણ તેમાં પણ જાપાનની હરીફાઈ ઘણી છે. હીંદમાં કાપડની આયાતમાં લડાઈ દરમ્યાન ૭૦ ટકા જેટલો ઘટાડો થયો હતો. એ દરમ્યાન હીંદમાં કાપડની પેદાશ માત્ર વીસ ટકા જેટલી વધી હતી. હીંદમાં રંગીન કાપડની પેદાશ ૧૯૧૩-૧૪ માં સાડી ઓગીસ કરોડ વાર હતી તે ૧૯૧૮-૧૯ માં વધીને ૨૭૮૦ લાખ વાર જેટલી થઇ હતી. વચ્ચીચ કરવાનો ઉદ્યોગ હીંદમાં હજી બચપણમાં છે, ને અત્યારે તો તે નજીવો છે. ડ્રેકશાયરથી જે માલ આવે છે તેવો માલ બનાવવાને હીંદની મીલોમાં હજી સગવડ નથી. મીલોએ બની શકે તેટલો સર્વ પ્રયત્ન કર્યા છતાં માલની પેદાશમાં ૨૧ ટકા જેટલોજ વધારો થઇ શકી હતી. શર્ટીંગ અને શીર્ટીંગ (ચાદરો)માં જાપાનની હરીફાઈ ઘણીજ છે. ટોરાં ઓઢી કીનારીવાળાં જાપાનીઝ પોતીયાં ઠલકત્તાના બજારમાં વેચાતાં નજરે પડયાં છે પણ રંગીન કીનારીવાળો માલ જાપાન હીંદને પુરો પાડી શક્યું નથી. પોયેલા માલમા સફેદ ડોલ અને શર્ટીંગ જાપાન નથી હીંદમાં આવે છે તે હીંદને અનુકુળ જણાયાં છે અને એ વેપાર વધવાની વધી શક્યતામાં આવે છે. સફેદ બારીક મલમલ તથા નેનસુખની બનાવટમા હજી બ્રીટીશ માલ પોતાનું પદ ટકાવી રહ્યા છે. રંગીન માલ તો બાજારમા જાપ નથી રંગીન કુલાલીન હીંદમાં આવે છે અને રંગીન કાપડની આયાત પણ વધતી જાય છે. લાલ શર્ટીંગ તથા રંગેયાં ડ્રોલનો વેપાર પણ વધે છે.

હીંદની મીલોનાં રપીંડલોની સંખ્યા ૧૯૧૭ ની આખરે ૬૭,૩૮,૬૯૭ જેટલી હતી જ્યારે ધ્યાન્લંડમાં તેનો સંખ્યા ૬,૦૯,૭૩,૦૦૦ નો હતી. લુમની સંખ્યા હીંદમાં ૧,૧૪,૬૨૧ ની હતી ત્યારે ધ્યાન્લંડમાં ૮,૦૩,૫૪૩ ની હતી હવે હીંદની હરીફાઈ વધતી જશે અને એ હરીફાઈ એક બે જાતની ચીજમા નહીં પણ ઘણી જાતના માલમા થશે. હીંદીની મીલોનો નાણાં બંબધી સ્થીતી સારો છે અને સંચા કામમાં વધારો કરવાની યોજનાઓ ઉપર વીચાર ચાલે છે. હલકા પ્રકારનો પુતરો માલ તથા રંગીન કાપડ એ બેમાં ધ્યાન્લંડને હીંદની મીલોની હરીફાઈ નડશે અને પોયેલાં કાપડના બજારમાં હીંદો મીલો તેમજ જાપાની મીલો બેઉનાં સાથેની હરીફાઈ નડશે. ૬૦ કરતા વધારે નંબરના સુતરનો વધા તેમાંથી બનતા માલનો બજાર હજી બ્રીટીશ મીલોના હાથમા રહેશે. મલમલ, નેનસુખ, બારીક શર્ટીંગ, ચાદરો અને એવો ઉંચા માલ એ વર્ગમા છે અને તે હીંદમા કે જરમનીમાં બનતો નથી. જાડા પોતીયાંના બજારમા હીંદ હરીફાઈ કરે છે પણ બારીક માલને માટે તે બ્રીટીશ માલવાળાઓ ટકી શકશે. છાપેલાં અને ફેન્સી માલના બજારમાં પણ બ્રીટીશ માલ ખપવાનું ચાલુ રહેશે. એ બધી બ્રીટીશ માલ વેચવા માટે હાલના કરતા વધારે સારો ગોઠવણ કરવી પડશે અને એ માલની લાવલક્ષ્મ માટે સ્ટીમરોએ પણ હરીફાઈ ભોગવવી પડશે.

બ્રીટીશ સામ્રાજ્યનો વેપાર—આસ્ટ્રેલીયાની સરકારે તા. ૧૪-૧-૧૯૨૦ ને દીને જાહેર કર્યું હતું કે જે માલની બનાવટમાં પાંચ ટકા કરતા વધારે ભાગ જર્મની, આસ્ટ્રીયા, હંગરી, ટર્કી, અને બલ્ગેરીયામાં બનેલો હોય તેની આયાત માટે મનાઇ કરવામાં આવી છે અને એ દેશો ખાતે

માલ નીકાશ કરવાની મનાઇ કરવામાં આવી છે. ઝેકોસ્લોવાકીયા વગેરે જે દેશો અગાઉ આસ્ટ્રીયા હુંગરીના તાબામાં હતા અને હવે તેનાથી છુટા થયા છે ત્યાંથી માલ આયાત કરી શકાશે અને ત્યાં માલ મોકલી શકાશે. ટર્કીના રાજ્યમાંથી છુટા પડનારા રાજ્યો સાથે વેપાર કરવાની પણ એજ પ્રમાણે છુટ આપવામાં આવશે. ટર્કીના રાજ્યમાંથી કયા ભાગ મીત્ર રાજ્યોના કાબુમાં અત્યારે છે, કયા ભાગ મીત્ર રાજ્યોના કાબુ હેઠલ મેલવામાં આવનાર છે અને કયા ભાગો ટર્કીના કાબુ હેઠલ ચાલુ રહેશે, તે વીશે બીજગતવાર ખુબર ઇંગ્લંડના સરકાર પાસેથી તા.૩-૨-૧૯૨૦ ને દીને મગાવવા માટેનો તારને સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો હતો.

ખાંડ ઉપરની જકાત નકી કરવા માટે તેના ભાવ મુકરર કરવા સંબંધી નવી ગોઠવણની રૂયે હવે માત્ર જાવાની ઉચ્ચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા તે કરતા વધારે ચારી જાતની ખાંડની કીંમત જોવામા આવે છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે ગયા જાનેવારી તથા ફ્રેબ્રુઆરી માસમા આયાત થયેલી એવી ખાંડનો જથો તથા તેની સરેરાશ કીંમત નીચે પ્રમાણે હતી.

	જથો હંડરવેટ	સરરાશ કીંમત રા. આ.
જાનેવારી	૮૩૩૫૫૬	૩૦—૧૨
ફ્રેબ્રુઆરી	૬૬૨૩૬૭	૩૧—૮
માર્ચ	૫૦૩૦૦૪	૩૦—૪
કુલ	૧૬૯૮૬૫૭	૩૦—૮

ગયા જાનેવારી માસમાં આયાત તથા નીકાશ થયેલી ચીજોના ભાવની સરેરાશ આગલાં વરસો સાથે સરખાવીને નીચે આપી છે.

આયાતની ચીજો	વજન અથવા માપ	ભાવ ૧૯૧૪ રા. આ. પા.	૧૯૧૯ રૂ. આ. પા.	૧૯૨૦ રૂ. આ. પા.
ડોલસો	ટન	૧૬-૧૩-૪	૨૩-૦-૦	૩૩-૧૩-૪
ખાંડ	હંડ્રેવેટ	૮—૧૦—૬	૧૫-૧૪—૮	૩૦-૩—૫
ટવીસ્ટ એંડ યાર્ન	પાઉંડ	૦—૧૫—૮	૨—૪—૬	૨-૧૨—૭
કાપડ ડોરૂ	વાર	૬—૨—૭	૦—૬—૩	૦—૬—૬
,, સફેદ	,,	૦—૨—૧૧	૦—૭—૬	૦—૮—૧
,, રંગીન	,,	૦—૩—૬	૦—૮—૨	૦—૬—૭
નીકાશની ચીજો				
ડોલસો	ટન	૮—૪-૧૧	૧૦-૭—૧	૧૨-૮—૨
ખાંડ	હંડ્રેવેટ	૫૮—૦-૦	૫૩-૧૩-૪	૬૬-૬—૧
ગુણી	,,	૨૧૫-૦-૦	૪૦૪-૧૫-૭	૩૬૮-૧૩-૦
ચામા	,,	૬—૬—૨	૬—૪—૪	૮—૧૨—૬
વહુ	,,	૫—૮—૩	૧૧-૨—૬	૧૦-૧૦-૪
મે ગેનીઝ	ટન	૧૬-૬—૧	૧૮-૮—૬	૧૬—૫-૫
ચા- ઠાળી	રતલ	૦—૮—૧	૦—૭-૧૧	૦—૮—૬
રૂ	હંડ્રેવેટ	૩૬-૧૫-૫	૮૧-૬—૧	૭૦-૫—૬
જુટ કાચુ	ગુણ	૭૪-૫—૭	૭૩-૧૪-૬	૬૭-૧૩-૨
,, ડોથળા	ન ગ	૦—૫-૧૦	૦—૮—૫	૦—૬—૬
,, ગુજુલુ કાપડુ	વાર	૦—૨—૫	૦—૪—૧	૦—૩-૧૧

નવાં પેટંટો.

નવી શોધ માટે પેટંટ મેળવવા કાજે કલકત્તાની પેટંટ ઓફીસને કરવામાં આવેલી અરજીઓમાંથી કેટલીકનાં નંબર અરજદારનું નામ તથા શોધને લગતી વીગત નીચે દર્શાવી છેઃ—

૫૩૧૧ એ. જે. મેરેટ—ચામડાં જળવી રાખવાની રીત.
૫૩૧૩ એન. કે. આયંગર—પત્ર તથા શીરનામું સાથે રાખવાની રીત.
૫૩૧૪ આર. જી. ગ્રીફીન—સંડાસની એક નવી ગોઠવણ.
૫૩૧૬ સી. એચ. સ્ટીલ—કોલસા વગેરેની ઇંટો બનાવવાની રીતમાં સુધારો.
૫૩૧૭ ઇ. પી. સેંટ એસ. બ્રેગેન્દા—નવી જાતની સાહડી.
૫૩૨૧ જે. ડબલ્યુ હુસ્ત—રેદવેનાં ગાડાં, ગાડીયો તથા બારીયો બાંધવાનાં તાળાં.
૫૩૨૨ સી. સી. ઓબાયન—ચીજળીનાં દીવા રાખવાની સુધારેલી રીત.
૫૩૨૩ પી. એચ. પદમજી—વીજળીક સીગનલ (નીશાની) આપવાની સુધારેલી રીત.
૫૩૨૪ એચ. ફ્રેંચ—મકાને બાંધવાની રીતમાં સુધારો.
૫૩૨૭ ડી. થોંટ—બાંડ તથા સાઠર બનવવાની રીતમાં સુધારો.
૫૩૩૯ એસ. અલી—૧૯૨૦-૧૯૭૦ સુધીના ૫૧ વરસનું કેલેન્ડર.
૫૩૪૦ ટી. શેશાચેલરાવ નાયડુ—પાણીની હીટ્રમાં સુધારો.
૫૩૪૨ એફ. સી. ગ્રીફીન—સંડાસ નીયમીત રીને સાફ થાય એવી ગોઠવણમાં સુધારો.
૫૩૪૪ આર ડી. કુલર—તાળાં ચાવીમાં સુધારો.
૫૩૪૬ કે. એન. ચેટરજી—નાઈટ્રીક તથા હાઇડ્રોક્લોરીક એસીડ બનાવવાની રીતમાં સુધારો.
૫૩૪૫ " એલ્યુમીના તથા તેના ક્ષાર બનાવવાની રીત
૫૩૪૭ ઇ. એફ. ટ્રેવેલ—લહેર ખબર માટેની નવી રીત.
૫૩૫૦ બાંધુ પેપર કંપની લીમીટેડ—બાંધુમાંથી કાગળો બનાવવા માટેનો માવો મેળવવા વપરાતા એપેરેટસમાં સુધારો.
૫૩૫૧ બી. એફ. વ્હાઇલ, ટી સુલીવાન, અને જી. સાઈઝર—પાણી કાઢવાના રેંટમાં સુધારો.
૫૩૫૨ જેસોપ એંડ કું. લીમીટેડ—પ્રવાહી વસ્તુ ગાળવા માટેની રીતમાં સુધારો.
૫૩૫૪ બાઇ પ્રોડક્ટસ રીકવરી કંપની—કેલ્શ્યમ ભીલક પ્રોડક્ટ બનાવવાની રીતમાં સુધારો.
૫૩૫૦ જે. સીમીંગટન—એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જઈ શકાય એવી અને સંડાસ તરીકે કામ લાગે એવી ઓરડામાં સુધારો.
૫૩૮૬ એચ જે. ટ્રેન તથા જે. ડબલ્યુ. બેઠર—જનવરો માટેનો ખોરાક બનાવવાની રીત.
૫૦૧૮ મેકેન્ઝી, હોલેંડ, એન્ડ વેસ્ટીંગ હાઉસ પાવર સીગનલ કંપની લીમીટેડ, અને એલ. એચ. પીટર—ગાડીઓની આંખ જ ઠામાં રાખવાની રીતમાં સુધારો.
૫૪૨૨ પી. એલ. ચારલીયર એંડ જે. વોલેસ—સન લેંટર્નમાં સુધારો.
૫૪૨૩ જી. આર. માંગરૂલેકર—જનવરોને માટે કામ લાગે એવું મીઠું.
૫૪૫૬ એ. બ્રાન્વર્સ—ચામડાં કેળવવા માટેની રીતમાં તથા એપેરેટસમાં સુધારો.
૫૪૬૦ ટેકનાકેમીકલ કેમીકેટરી—વસ્તુ સુકવવા માટેની રીત તથા એપેરેટસમાં સુધારો.

બી મોરો ટાઇલ માટ ૨૧ એંક ફોર્ટ મુંબઇ.

૫૪૬૨ એચ ટીન્ડેલ-ફેાલટાર તથા તેમાંથી બનાવેલી ચીજોને ભઠીમા ગાળવાની રીતમાં સુધારેા.
૫૪૬૩ એચ. પી. ગુપ્ત-ગામડામાં વાપરવા લાયક સંડાસ.
૫૪૬૫ એચ. વેાટસન-અસ્ત્રા વગેરે કાપવાનાં હથીયારની ધાર તીણી કરવાની રીત.
૫૪૬૯ જે. ડી. રૂટસ ઘરમા ચુલા કે ચગડીમાથી રાખ ઢાહવાની રીતમા સુધારેા
૫૪૭૦ એન. એકકે એરન-રેતીમાથી પાણી ગાળવાની રીતમાં સુધારેા
૫૪૭૪ એન્ડ્રાઇડ્રસ પુડ પ્રેાડકટસ ક્રાં૦ કેમ, શાક, માસ તથા એરાકની ચીજો સુકવવા માટેની રીત તથા એપેરેટસમા સુધારેા

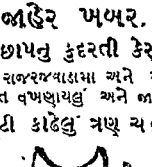
આ બાબતનેા સઘળેા પત્રવ્યવહાર "કટ્રોલર ઑફ પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧ કાઉન્સીલ હાઉસ, કલકત્તા" એ પ્રમાણે કરવેા. દરેક અરજી કરનાર ઉભેહવારે પેટન્ટ ઑફીસ હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન ઍકટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડીઅન પેટન્ટસ એન્ડ ડીસાઇન્સ, ૧૯૧૫ આપેલાં છે) વાંચીને પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના સુપ્રીન્ટેડ રૂપેસીફીકેશન્સ તેમજ પેટન્ટ ઑફીસનાં બીજાં પુસ્તકેા વિના મૂલ્યે જોવા દેવામાં આવે એવા ઠેકાણાની યાદી અમારા છેલ્લા અંકમા ૨૮૦ મે પાને આપવામા આવી છે:—

જાહેર ખબર.

ત્રણ ચંદ્ર છાપનુ કુદરતી કેસર વાપરેા.

મુંબઇ તથા દેશાવરેામાં તથા રાજરજવાડામા અને મંદીરેામાં લગભગ ચાળીસ વર્ષ ઉપરાત વખણાયલું અને જાણીતું

તદ્દન ચેાખું અને ચૂંટી કાઢેલું ત્રણ ચંદ્ર છાપનું પવિત્ર કેસર.

ટ્રેડ માર્ક.

ઉપર લખેલી છાપમા કેાઇ પણ જાતની અપવિત્ર ચીજની મીલાવટ બીલકુલ નથી. તેના માટે સારા સર્ટીફીકેટેા અને ઉંચા અભિપ્રાયેા મળ્યા છે એક વખત વાપરવાથી ખાત્રી થશે.

બજારમાથી ખરીદ કરતી વખતે ઉપ્પાની કેાર તથા પેકીંગ બરાબર તપાસી લેવી. નકલી માલથી સાવધ રહેવું.

બીજી પણ દરેક જાતની કેસર જથાબંધ તથા છુટક અમારી દુકાનેથી મળશે.

બહાર ગામના ઓર્ડરેા ફીકાયત ભાવે જથાબંધ તથા છુટક વી. પી. થી મેાકલવામા આવે છે.

એક વખત ટ્રાયલ આપવા મહેરબાની કરવી.

ઠા. ખટાઉ લધાનો કુાં૦.

કેસરના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ, માંડવી વડગાદી—મુંબઇ

વેપારી પુછપરછ.

—:*:—

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી પુછપરછને લગતી બીનત આપીશું. અમેના કોઇપણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇપણ જાતના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું. પુછપરછની ખબર મોકલનારનાં નામ, વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ, તથા વેપારનો વિષય નીચે પ્રમાણે છેઃ—

આઇ. ૨૯૫ એલેકઝાંડ્રીયા ખાતેની એક પેઢી—ઇજીપ્તમાં એજંસી સ્થપવા માગતી હોય એવી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

" ૨૯૭ લંડન ખાતેની એક પેઢી—હીંદથી માલ નીકાશ કરે એવી તથા રસાયણી ચીજો અને સાબુ આયાત કરે એવી હીંદી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

" ૨૯૮ મારસેલ્સની એક પેઢી—કોપરાં, તલ, ભોંયશીંગ તથા બીયાં નીકાશ કરનારી હીંદી પેઢીઓ સાથે સંબંધ જોડવા માગે છે.

" ૩૦૧ મીલન ખાતેની એક પેઢી—હીંદમા વગર કેળવાયલાં ચામડાં ખરીદવા માટે આડત્યા તરીકે કામ કરે એવી પેઢી સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

" ૩૦૨ એલેકઝાંડ્રીયા—ગુણી અને બીજી હીંદનો પેદાશની નીકાશ કરનારાઓ સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ધારે છે.

" ૩૦૫ એક ફ્રેંચ પેઢી—મોટરો બનાવનારી બે ત્રણ પેઢીઓ તરફથી પરદેશીમાં માલ વેચવા માટે સોલ એજંટ તરીકે નેમાયતી છે અને હીંદુસ્તાનમાં બે પેઢીઓનો માલ તથા બીજી કેટલીક નાનેવેલીઓ વેચવા માટે સોલ એજંટ નેમવા માગે છે અને એ કામ કરવાની ઇચ્છા હોય એવી પેઢીઓ સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા માગે છે.

" ૩૦૭ ન્યુ યૉર્કની એક પેઢી—હીંદથી મોકલેલા હરકાં વગેરે ચીજો અમેરીકામાં વેચનાર આડત્યા તરીકે નેમાવા માગે છે.

" ૩૦૯ જાપાનની એક પેઢી—લોખંડ, જ્યુટ, ગુણી, ગુણો, તથા જોનમીલ વગેરે ચીજો નીકાશ કરનારાઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

" ૩૧૦ ઇટલીમાં એક પેઢી—કવીક સીલ્વર આયાત કરનાર સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.

" ૩૧૧ આસ્ત્રીયા ખાતેની એક પેઢી—તલ, ઘીવેલી, ડાઇવુડ, રેઝીન વગેરે હીંદની પેદાશની નીકાશ કરનાર પેઢીઓ સાથે કામ પાડવા ઇચ્છે છે.

" ૩૧૨ બારસીલોના ખાતેની એક પેઢી—ટ્રેમર તથા સ્પેનની બીજી પેદાશ નીકાશ કરવા ઇચ્છે છે અને સ્પેનના બજારમાં વેચવા માટે હીંદી માલ આયાત કરવા ઇચ્છે છે.

" ૩૧૩ ગંદુર ખાતે આડત્યાનું કામ કરનારો એક પેઢી—વંબાકુના વેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.

ને ૧ ઇટલીની એક પેઢી—આલુ, સુકાં અંજીર, ગંધક, ઓલાઇવ ઓઇલ અને ઇટલીની બીજી પેદાશ ખરીદનારાઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

જે ૨ મુંબઈની એક પેઢી—આરસેનીક આર્યનં આર જેને હ્યુકેાપાઈરાઈટીસ કહેવામાં આવે છે તે ખરીદનારનાં નામ ઠામ માગે છે.

,, ૩ જેપાનમાં ઓસાકા ખાતેની એક પેઢી એન્ડગમીલ નીકાશ કરનારાઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

,, ૫ એટવર્પની એક પેઢી—હાથી ધાતુઓ તથા મશીનરી હીદમાં આવાત કરનારી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.

,, ૭ જીનેવા ખાતેની એક પેઢી—જુટ, ચોખા, તેલ, તેલનાં બીયાં, ફ્રોપરાં તથા આમલી નીકાશ કરનાર સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.

,, ૮ બ્રાઝીલની એક પેઢી—હીદમાં ચામડાંનેા માલ બનાવતેા હેાય અને બ્રાઝીલમાં પ્રતીનીધી નેમવા માગતી હેાય એવી પેઢી સાથે કામ પાડવા માગે છે.

,, ૯ માઇસેારની એક પેઢી—એસબેસ્ટેાસ પાકડર, રૂસા અને બેાઇલર કવરીંગ ફ્રેાન્પેાઝીશનના વેચાણ માટે એજંટ નેમવા માગે છે.

,, ૧૦ એક ખબર પત્રી—હીંદમાં કલકત્તા તરફ લીથી નટ નામથી ઓળખાતાં જે ફળ થાય છે તે ઉગાડે એવા ખેડુતેાનાં નામ માગે છે.

,, ૧૧ પેરીસથી પુછનાર—હીંદથી ચીથરાં નીકાશ કરનારની સાથે કામ પાડવા માગે છે.

,, ૧૨ પલાબની એક પેઢી—પીળી માટી જથ્થાંબંધ ખરીદનારનાં નામ માગે છે.

ધી ટેકનેાકેમીકલ રીસર્ચ લેબેારેટરી (સરન, દેહરાદુન) ખાતે કેટલીક એવી ચીજો બનાવવામાં આવી છે કે જે બનાવી બજારને પુરી પાડવાનું સાહસ કેાઇ ઉઠાવે તેા તેને લાભ થાય. એ ચીજોનું લીસ્ટ એમને લખવાથી મળશે. એવા કામમાં થાપણ રોકી શકે એવી પેઢીઓના નામ મળેથી તેમની ઉપર વધારે ખબર લખી મેકલવામાં આવશે તથા નમુના ઘીડવામાં આવશે. તેઓ કેટલી થાપણ રોકવાને તૈયાર છે તે પણ જલદી જણાવવું.

કે. સી. સેાન્ધી એન્ડ કું. (વાછેવાલી બીલ્ડીંગ, લાહેાર) ક પડ સુતરની મીલવાળા સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે. પંજાબ નેશનલ બેંક લીમીટેડ, (અનારકલી, લેાહેાર)નું રેફરન્સ આપે છે.

મુંબઈની ઇન્સીપાલીટીએ, "રબર વાલ્વ ફ્રેસીસ" પુરા પાડનારાઓ પાસેથી ટેન્ડરેા માંગ્યા છે. ફ્રોર્મ તથા વીગત એની સ્ટેારકીપરની આફીસ (લાયખલા) માંથી મળી શકશે. ટેન્ડરેા તા. ૨૧-૬-૧૯૨૦ ના બપેાર એક વાગ્યા અંદર મળવા જોઇશે.

મી. ચુનીલાલ બાપુજી મેાદી (૦/૦ વેણીલાલ ચુનીલાલ એન્ડ કું. બપાટીયા ચકલા, સુરત) જણાવે છે કે જેમાંથી રંગ બનાવી શકાય એવી ચીજોની ટીપ મરહુમ લેાર્ડ એલ્ગીન્સ્ટને હીંદના ઇતીહાસ વીશેના પેાતાના પુસ્તકમાં આપી છે જેમાં ગુળી, હરડાં, હળદર, હીરાકણી, બુલગણુ, મેારથુથુ, વગેરે ચીજો ગણાવેલી છે.

લેાખંડ તથા સ્ટીલની ચીજો પુરી પાડવા માટેના ટેન્ડરેા મુંબઈની મ્યુનીસીપાલીટી તા. ૩૦-૬-૧૯૨૦ના રેાજ બપેારના મું. ટા. એક વાગ્યા સુધીમા લેશે.

ઘઉંના પાક વિશે બીજો વર્તારો.

હીંદી સરકારનાં આંકડાખાતાંએ આ વર્તારો ગઇ તા. ૧૬-૩-૧૯૨૦ને દીને બહાર પાડેલો હતો, તે અમને તા. ૨૨-૩-૨૦ને દીને મળ્યો છે તે ઉપરથી જણાય છે કે હીંદના જુદાજુદા ભાગોમાં મળી એનો કુલ વીસ્તાર ગયે વરસે ૨૩૭૨૬૦૦૦ એકર જેટલો હતો તે વધીને આ વરસે ૨૮૫૫૩૦૦૦ એકર જેટલો થયો છે. મુખ્ય વધારો પંજાબમાં ૧૬૯૫૦૦૦ એકર જેટલો અને મુંબઇ ઇલાકામાં ૧૦૨૦૦૦૦ એકર જેટલો હતો જ્યારે સંયુક્ત પ્રાંતોમાં વધારો સાત લાખ એકર જેટલો હતો. રજપુતાનાના નહીના મુલકમાં એ વીસ્તાર ૫૬૦૦૦૦ એકર ઉપરથી વધી ૬૭૪૦૦૦ એકર જેટલો થયો હતો. વડોદરાનાં તેમજ માઇસોરનાં રાજ્યોમાં પાકનો વીસ્તાર બમણો થયો હતો. સંયુક્ત પ્રાંતોમાં ઉતર ૮૦થી ૧૦૦ ટકા જેટલી થવાની વકી છે. પંજાબમાં નેહરોવાળા ભાગમાં પાકની સ્થીતી સારી છે જ્યારે બીજા ભાગોમાં સરેરાશ છે. મધ્યપ્રાંતોમાં ગ્રોટીશ જીલ્લાઓમાં ઉતર ૮૬૧૦૦૦ ટન જેટલી થવાની વકી છે. ગયે વરસે કે ૭૨૭૦૦૦ ટન જેટલી હતી મુંબઇ ઇલાકામાં પાકની સ્થીતી એકંદર સારી છે. બીહાર અને ઓરીસામા પાકની ઉતર સરેરાશ જેટલી થશે. બાકી મરહદના પ્રાતમાં પાકની સ્થીતી સારી છે. બંગાળમા પાકનો વીસ્તાર ગયા વરસ કરતાં ચાર ટકા વધારે છે પણ ઉત્તર ૭૮ ટકા જેટલી થવાની વકી છે. મધ્ય હીંદુસ્તાનમાં પાકની સ્થીતી ઠીક છે. ઘઉંની નીકાશને લગતા આંકડા નીચે પ્રમાણે છેઃ-

વરસ.	ટન
૧૯૧૬-૧૭	૭૪૮૯૦૦
૧૯૧૭-૧૮	૧૪૫૪૪૦૦
૧૯૧૮-૧૯	૪૭૬૧૦૦
૧૯૧૯-૨૦ (દસ મહીના)	૭૧૦૦

પરદેશોમાં ઘઉંના પાકની સ્થીતી કેવી છે તે વીશેની વીગત રોમ ખાતે એકઠી કરવામાં આવે છે તે ઉપરથી માલમ પડે છે કે આર્જેંટીયામાં આ વરસે ઘઉંના પાકની ઉતર ૧૧૭૬૦૦૦ ટન જેટલી થવાની વકી છે જ્યારે ગયે વરસે તે ૨૧૬૧૦૦૦ ટન જેટલી થઇ હતી. આ વરસે નીકાશ માટે ૧૬૬૪૦૦૦ ટન ત્યાંથી ફાજલ પાડી શકાશે એમ ધારવામાં આવે છે. ઓસ્ટ્રાલ્યની અગાઉનાં વરસો સાથે સરખાવતાં એ જથ્થો ઘણો વધારે છે. આરજેન્ટીનમાં પાકનો વીસ્તાર ગયા વરસ કરતાં બાર ટકા જેટલો વધારે છે. તે શીવાયના દેશોની સ્થીતી નીચે પ્રમાણે છેઃ—

દેશ	પાકનો વીસ્તાર (હજાર એકર)		ઉતર (હજાર ટન)	
	૧૯૧૮	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૧૮
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૭૩૨૧૩	૫૬૦૮૫	૨૫૧૫૩	૨૪૫૧૪
કેનેડા	૧૬૧૩૨	૧૭૩૪૬	૫૨૪૯	૫૮૫૪
ફ્રાન્સ	૧૧૩૧૧	૧૦૮૪૫	૪૭૫૭	૬૦૩૪
ઇટલી	૧૦૫૬૭	૧૦૭૮૬	૪૫૩૨	૪૮૬૬
સ્પેન	૧૦૩૭૪	૧૦૨૨૪	૩૪૫૫	૩૬૨૭
અલ્જીરીયા	૨૭૬૯	૩૧૮૫	૫૬૦	૧૩૧૬
ઇંગ્લંડ-વેઇલ્સ	૨૨૬૯	૨૬૩૫	૧૭૮૮	૨૩૩૮

પરદેશમાં વેપાર કરતી પેઢીઓ.

જુદા જુદા દેશમાં જુદી જુદી ચીજો આયાત કરનારી પેઢીઓના નામોની યાદીઓ નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે આ ચેમ્બરને મળી છે અને આ ચેમ્બરમાંથી એ વીશેની વધુ માહિતી મળી શકશે

જાપાન—બુટ, શુઝ, બ્રશ બનાવવા માટેના વાળ, કાથાની સાદડીઓ, મીઠાઈ, મુરબ્બા, ટોરડા, ટોરા, ફ્રેાટનીટ્રયુઝ, સુતર, દવાઓ, રંગ (બુબીના), અત્તર, સધળી જાતનાં તેલ સરસ, અનાજ, દાળ, ચોખા, ઘઉં, બુંદર, રેાગાન, શણ, ચામડાં, હાથીદાંત, ઝવેરાત, બુટના ફ્રેાથળા, કાચું બુટ, લેસ, બ્રાતર, બનીજ તેલ, બોળ, તેહનાં બીયાં, મીણ. પુઠાં, સુગ ધી પદાર્થો, છાપવાના કાગળ, માખણ, ૂ, રબર, રબરની ચીજો, લાખ, સાબુ, ચરબી, ચા, રેશમી તથા ફ્રેન્સી કાપડ, તંબાકુ, રમકડા તથા ઉન.

બેલ્જયમ—લેસ અને ભરત ગામ, ગ્રાફી, મુરબ્બા, અચાર, મીઠાઈ, બુટ વગેરે રેમા, રૂવાં (ફર), અનાજ, દાળ, ગુણે, શણ, બોળ, રેશમ, ચા, તબાકુ, ઉન.

ન્યુફીલાડ—મીણબત્તી, ગ્રાફી, કાથો (સીંદરી) આદુ, બ્રાતર, મીણ, લાખ, મશાલા, તબાકુ, તેલ તથા દીવેલ,

ડેનેડા અને ન્યુફાઉંડલે ડ—કઠોળ, સેતરંજી, બાબળીયો, ગ્રાફી, કાથો (સીંદરી,) મુરબ્બા, અચાર, મીઠાઈ, મશાલા, દોરડા, દવા, સુગ ધી પદાર્થો, કાપડ તથા ચામડા રંગના માટેના રંગ, બુર્ણા, બુ દર, જબુટના ફ્રેાથળા, બુટનુ કાપડ, બ્રાતર, મીણ, ચામડાં, લાખ, ચ , તંબાકુ, તેલ, દીવેલ, ફ્રેાપરેલ, અળસીનું તેલ.

ફીજી તથા સીયામ—સાબુનો વેપાર કરે એવી પેઢીઓ

નવી જોઇંટ સ્ટોક કંપનીઓ.

ગયા ફેબ્રુઆરી માસમાં બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં તથા માઇસોરના રાજ્યમા સ્થપાયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓની વીગત નામ ઠેકાણા વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

નં૦	નામ	અગ્રેસર અને ઠેકાણું	કામકાજ	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧.	ખુલના બેંકીંગ કોરપોરેશન ...	એસ. સી. બીસ્વાસ, ખુલના	ધીરધાર અને શરાફી	૧૦૦
૨.	સીટી બેંક ...	જી. કે. મીત્ર નુરમહમદ સરકાર લેન કલકત્તા	,, ,,	૧૦૦
૩.	હરીપુર લોન ઑફીસ ...	જી. સી. સરકાર, હરીપુર (જીલા રંગપુર)	,, ,,	૩૦
૪.	ચંદ્રપુરમ શ્રી શ્રીનીવાસ કરૂણા નીધી	વેંકટપથી નાઇડુ, કોઇમ્બતુર.	,, ,,	૧૦૦
૫	પુશીયારા બેંક	એમ. કુમારન, કલીકટ.	,, ,,	૫૦
૬.	હપીલી પલૈયમ વામન બીલાસ નીધી	આર. વી. લક્ષ્મીઆ નાઇડુ, કોઇમ્બતુર	,, ,,	૧૦૦
૭.	ચેનાઇ ચીના કડાઇ આમાન બેંક	સી. બી. રામસ્વામી ચેટી મદ્રાસ.	,, ,,	૧૦
૮.	૬ ડો ગ્રીટીશ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની	આર. પ્રતાપગીરી એંડ કું. મુંબઇ.	સ્ટીમરો ફેરવવાનું.	૨૫૦૦૦
૯	એસોસીએટેડ પ્રીટીંગ એંડ પબ્લીશીંગ	સરકાર એંડ કું.	બુકસેલર પબ્લીશર વગેરે.	૨૦૦
૧૦.	સર્વંટ પબ્લીશીંગ કું.	એસ. કે. બોઝ ૪૫, એમહર્સ્ટ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	છાપાં વગેરે છપાવવાં પ્રત્યાદી.	૩૦૦
૧૧.	કોઇંબતુર સ્ટાર પ્રેસ. ...	બી. કેમ્પાણ ગૌડન, કોઇમ્બતુર	છાપવાનું.	૨૦
૧૨.	જી. કલેક્રીજ એંડ કું ...	ડબલ્યુ એચ. બ્રોડી એંડ કુંપની, મુંબઇ.	,,	૧૦૦
૧૩.	દીક્ષીત એંડ કું.	ચટાઇ મોહલ, કાનપુર	,,	૨૯

નં૦ નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧૪. સાહીત્ય ભવન	૭૨, જેન્સ્ટન ગંજ અલાહબાદ.	છાપવાનું	૫૦
૧૫. જેમ્સ મેકડોનાલ્ડ એંડ કું. ...	જેમ્સ મેકડોનાલ્ડ કલાઈવ બાલ્ડીંગ કલકત્તા.	બીમાના કારકાજ માટે એજંટ.	૨૦૬
૧૬. ધકાનોમીક સોપ ફેકટરી ...	બી. એલ. દાસ એંડ સન્સ, પોર્ટુગીઝ ચર્ચ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	સાબુ બનાવવાનો ફેરોગ પીલવવો.	૨૫૦
૧૭ કલકત્તા બીલ્ડીંગ એંડ કન્સ્ટ્રકશન કું.... ...	હીલ્જર્સ બ્રધર્સ કલકત્તા.	મકાનો બાંધવાનાં કંટ્રાકટનું.	૨૭૦૦
૧૮. કુરતીયા આકર્ષક શીલ્પ સમીતી.	આર. એ. પાલ એંડ કું.	ગરમ તૈયાર કપડા બનાવવાં.	૧૫૬
૧૯ ફ્રેરમર્ન લોસન ફ્રોમ્બી બારબર	બર્ડ એંડ કું. ચારટર્ડ એંકાઉંટીંગ કલકત્તા.	સ્પીનીંગ મીલના સંચા બનાવવા.	૫,૦૦૦
૨૦. ઈસ્ટ ઈંડીયા વાયર કલોથ મેન્યુફેકચરીંગ કું	ડોપવેલ એંડ કું. ૫, કલાર્કવાટ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	વાયર ક્લોથ વગેરે બનાવવાં.	૨૫૦
૨૧. ઈંડીયા એન્ડીલ્ડ ક્રુબલ કું....	ફીલ્મર્ન એંડ કુંપની, ૪ ફેરલીપ્લેસ, કલકત્તા.	વાયર, ક્રુબલ વગે રેના વેપાર તથા એન્જીનીયરીંગ કામકાજ.	૨૫,૦૦
૨૨. ઈસ્ટ એન્ડ ટ્રેડીંગ કું. ...	ગુડહીલ એંડ કું ચીતાગોંગ.	વેપાર.	૧૦૦
૨૩. ડોલ ફીલ્ડસ વાયર કું. ...	ફીલ્મર્ન એંડ કું ૪ ફેરલીપ્લેસ કલકત્તા	ઇલેકટ્રીક વાયર રોપ્યુની તથા એન્જીનીયરીંગનું.	૧૫,૦૦૦
૨૪. કુરતીયા ફ્રાકીયરી	ઈંડસ્ટ્રીયલ એજન્સી એંડ કું. કુરતીયા	બટીયાન શર્ટ વગેરે પહેરવાનાં કપડા બનાવવાં.	૧૦૦
૨૫. ફ્રેશ્રોમા	ડી. જી. રીચમંડ, ૩૦ બલર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ફ્રેશ્રોમા તથા બીજી દવાઓ બનાવવી.	૨૬

નવા પ્લાનોના બીલ્ડીંગમાં ટાઈલ્સ કેમ પુરી પાડે છે?

નં૦ નામ.	અશેસર અને ઠેકાણું	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૨૬. પાલી ટ્રેડીંગ એસોસીએશન ...	કે સી. બેનરજી પાલેાન્ગ.	ખાવાની ચીજોનેા વેપાર.	૫૦
૨૭. કલકત્તા મોડેલ ડેરી કું. ...	જી. પી મીશ્ર, ૧૮ એાલ્ડ પોસ્ટ એાફીસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ડેરી ફાર્મ તથા બા ગમાં બનતી ચી જોની પેદાશ કરવા તથા વેપાર.	૫૦૦
૨૮ ઇસ્ટ ૫ ડીયા મોટર ...	અસ. બે. વેલી એંડ કું. ૯૫, કલાઈવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	આયાત તથા નીકાશ	૫૦૦
૨૯. બેંગાલ સપ્લાઇઝ	પી સી રૉય, એાલ્ડ ચીના બજાર સ્ટ્રીટ,- કલકત્તા	વેપાર તથા આડત.	૧૦૦
૩૦ એારીએંટલ સેાપ ફેક્ટરી ...	લેાલીપીન એંડ કું. ૮. કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	સાબુ બનાવવેા	૫૦૦
૩૧. બ્રીટીશ નેવીસીગારેટ કું. ...	સી બુશ એંડ કું. કલાઇવ રેા, કલકત્તા	તમાકુ, સીગારેટ વગેરે બનાવવી તથા વેપાર.	૧૦૦૦
૩૨ નબેા .	૮. સ્ટ્રેંડ રેાડ કલકત્તા	વેપાર.	૫૦
૩૩. બીસ્વાસ બ્રધર્સ ..	ખુલના	વેપાર તથા આડત	૨૦
૩૪ બેનર્જી બ્રધર્સ ...	જે. કે બેનરજી ૧૬૨ બેા બજાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	દરજીનું તથા કપડા બનાવવાનું.	૧૦૦
૩૫ કેમલ લેર્ડ એંડ કું. ..	૫, ફેરલી પ્લેસ, કલકત્તા	રેટવેના એન્જીને ગાડાં વગેરે બના વવા બ્રીદવા ભાડે લેવા વગેરે	૧,૦૦૦
૩૬ હેન્લી પેજ કું૦ બરમીઝ ટ્રાન્સપોર્ટ	૧૬, ચેારીંઘી રેાડ, કલકત્તા	ટપાલ, ઉતારૂઓ તથા જનાવરેાની હવા તથા પાણી માગે લાવલઇજા કરવી.	૨૦૦૦

નં૦	નામ.	ઓફિસ અને ઠેકાણું.	ધામધંધા.	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦.
૩૭.	હેમિલ્ટન એંડ કું. ...	૮, ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ, સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	ઝવેરાત.	૧૨૮૧
૩૮.	નેશનલ ઑરગેનાઇઝર્સ ...	૮૧, કલાઇવ સ્ટ્રીટ. કલકત્તા.	કલકત્તા હાઉસીંગ એંડલૅંડ કૉવેલ્પીંગ ઇસ્ટેટોરેશનના એજંટ.	૨૦
૩૯.	જેરીયા સલ્ફ પુરીફ એસીડ કું.	૬, લાયન્સ રેંજ કલકત્તા.	ખનીજ એસીડ પદાર્થોના પેદાશ અને વેપાર.	૪૦૦
૪૦.	એસ. ઇ. સાલ્મોસ્યોની (હાઇ એસ)	બંગાલ	ચામડાંનો વેપાર.	૩૦૦
૪૧.	પાયોનીયર એજન્સી ...	બરહામપુર	રશમી તથા ચોળા તેમ, રેશમ વગેરે ચીજો બનાવવી.	૨૦
૪૨.	ઓરીએન્ટલ પ્રોડકટસ ...	૨૨, સ્ટેન્ડ રોડ, કલકત્તા.	કોપરાંનો વેપાર.	૫૦૦
૪૩.	ઇસ્ટ ઇન્ડીઅન કોરપોરેશન ...	દીલ્હી	વેપાર તથા ઉદ્યોગની ખીલવણી.	૨૦૦૦
૪૪.	ઇલેકટ્રીક સ્ટોર્સ ...	,,	ઇલેકટ્રીક એન્જીનીયર અને ફીટર નગીયાં, ઇટો વગેરે બનાવવાં તથા કુલ કદનું ધામધોજ કરવું	૩૦
૪૫.	પુનીયા ટ્રેડીંગ કું. ..	પી. કે. સેન પુનીંયા.		૧૦૦
૪૬	કેનેરા એન્ટપ્રાઇઝ ..	એચ. અનંથ કામટ પુકુર, દક્ષીણ કેનેરા.	વેપાર	૭૦૦
૪૭	મોરીસન્સ	ટી. મોરીસન્સ/મદ્રાસ	દરજીનું તથા લશ્કરને કપડાં પુરાં પાડવાનું	૩૦૦
૪૮	પાવારાથી ટ્રેડીંગ કું	વી. વી. એસટ્ટ એંડ એ. પી. મીયાંજ પોનાની, મલબાર.	કોપરેલ તેલ બનાવવાનું તથા કોપરાં અને નાળીયેરીનાં રેસાનો વેપાર.	૫૦
૪૯.	શોરાબુર ટાઇલ વર્કસ એંડ ... ટ્રેડીંગ કું.	આર. કોલમેન એંડ કું. મદ્રાસ.	નળીયાં બનાવવાં તથા વેપાર	૧૦૦૦

નં૦	નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.
૫૦	શ્રી કોઠાંડા રામ વીલાસ .. વીવીંગ કું.	કે એન. રાજગોપલ ચેટ્ટી. વલંગીમન તાંજોર.	વીવીંગ અર્થાત વણાટ કામને લગતી ચીજોનો વેપાર
૫૧	સુબ્રહ્મન્યમ મોટર કંપની ..	ટી. એમ. સુબ્રમની આયર ટીનાવેલી	મોટરકાર તથા મોટર સાઇકલનો વેપાર
૫૨	જનરલ એજન્સીઝ	સાઉથ ઇંડીયન એજંસપોર્ટ કું. મદ્રાસ	વેપાર
૫૩	ખ્રીટીશ ઇંડીયા કોરપોરેશન ..	ગ્રીવીલ લાઇન્સ કાનપુર	,,
૫૪	કૃષ્ણ સ્ટોર્સ ...	કુલતીખ્નાર, આગ્રા.	,,
૫૫	એમ. એચ. માહન એંડ કું. ..	મહમુદ હાશમ એંડ કું. ગોવલજી પટેલ સ્ટ્રીટ કોટ મુંબઇ	,,
૫૬	ગુજરાત બ્રીક્સ, ટાઇલ્સ, ... લાઇમ, સીમેંટ, મેન્યુફેક્ચય ... રીંગ કું.	બાપાલાલ એંડ કું. નડીયાદ	ઇંટો, નળીયાં, ચુનો સીમેંટ બનાવવાં
૫૭	ઇંડીયન ઇંડસ્ત્રીયલ સ્ટોર્સ ...	ગોવર્ધનદાસ વલભદાસ એંડ કું મુંબઇ	શોપ કીપર એંડ વેર હાઉસ કીપ્પીંગ
૫૮	ઇસ્ટન કમર્શીયલ કોરપોરેશન ...	ફાજલભાઇ જુમાભાઇ એંડ કું. મુંબઇ	વેપાર અને આહત
૫૯	ઇંડીયન સ્ટાર્ચ એંડ ઇન્ડ .. ઓયલ્સ	ધાબાવાળા મહેતા એંડ કું મુંબઇ	સ્ટાર્ચ બનાવવી તથા વેચવી
૬૦	રટેન્ડર્ડ એલ્યુમીન્યમ એંડ ... બ્રાસ વર્કસ	અબદુલા આલારખ્યા એંડ કું. મુંબઇ	એલ્યુમીન્યુમ પીતળ વગેરે ધાતુ વગેરે તેમાંથી બનતી ચીજોનો વેપાર
૬૧	કુબી એંડ કું.	મુંબઇ	વેપાર
૬૨.	એરકેરૂટ ટ્રાન્સપોર્ટ એંડ ટ્રાવેલ કું ઓફ ઇંડીયા ...	જયોર્જ હોલ્ટ થોમસ મુંબઇ	વીમાનને લગતું.
૬૩.	ઇસ્ટર્ન શીપ બ્રોકર્સ એંડ એજન્સી...	એફ એચ. રપોલ, મુંબઇ	એજંટ

નં૦	નામ.	એજેન્સર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	આપલુ રૂ. ૧,૦૦૦
૬૪.	જે. બી. પીયરસન એંડ કું....	બરમા	વેપાર	૨૦૦
૬૫.	હરપરીંક રમીથ એંડ કું. ...	૨૨, મર્ચંટ સ્ટ્રીટ રંગુન	વેપાર તથા આઢત	૧,૫૦૦
૬૬.	રતલામ ઓઈલ યુનાઈટેડ ... સ્પીનીંગ એંડ વીવીંગ કું. ...	જમુજી હેમંદ સન્સ, મું બઈ.	સ્પીનીંગ એંડ વીવીં- ગ મીલનું	૫૦૦૦
૬૭	તુલસીદાસ તેજપાલ મીલ્સ ...	તુલસીદાસ તેજપાલ એંડ કું. ૧૨૬ સેક્યુ- અલ સ્ટ્રીટ, ચંદગાદી મુંબઈ	,,	૪૦૦૦
૬૮.	સર રાશણીહાની મીલ્સ ...	છબીલદાસ કે સાંકળી- યા એંડ કું. મુંબઈ	,,	૨૫૦૦
૬૯.	ઈ. ડી. સાસુન યુનાઈટેડ મીલ્સ	ઇ. ડી. સાસુન એંડ કું. મુંબઈ	,,	૧૦૦૦૦૦
૭૦	નીવેદીતા મીલ્સ ..	હીરાલાલ ગુલ્લ એંડ કું. અમદાવાદ	કાપડ સુવરની મીલ નું પ્રેસનું જીનીંગ વગેરે	૨૦૦૦
૭૧.	એંગલોર સ્પીનીંગ એંડ વીવીંગ મીલ્સ	આદમજી પીલગ્રીમ એંગલોર સીટી	,,	૨૫૦૦
૭૨.	નદીયા મીલ્સ કું. ...	એરી એંડ કું પ લાય- ન્સ ડેન્ઝ કલકત્તા.	જુટની મીલનું	૧૫૦૦૦
૭૩.	ગન્નપતી જુટ મીલ્સ કું. ...	આંદ્રા એન્જીનીયરીંગ કું. કોકીનાડા.	જુટનો માલ બના- વવો	૧૦૦૮
૭૪.	એકેનોમીક હોઝીયરી મીલ્સ	ડી. એન. બેનર્જી એંડ કું ૫૦, ધરમતુલા સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	ઉન તથા રેશમ નો માલ બનાવ વાની મીલ	૧૦૦૦
૭૫.	બેંગાલ વુલન મીલ્સ ...	બીરલા બધર્સ ૧૩૭, કેની ગ સ્ટ્રીટ કલકત્તા	ઉનની મીલ	૭૫૦૦
૭૬.	ભાગીરથી ફ્લોર મીલ	આર. રોય એંડ કું. ઉત્તરપરા (હુગલા જીલ્લા)	આટાની મીલ	૨૦૦
૭૭.	ફસ્ટ બંગાલ ઓઈલ મીલ ...	ચીમન એંડ કું. ભાટીયા બજાર હાવડા	કેપરેલ તેલ બના વવું વગેરે	૧૦૦

નં૰	નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૭૮.	એહરામપુર ઑઇલ મીલ્સ ...	પાયોનીયર એજંસી એહરામપુર	તેલની મીલ	૨૦૦
૭૯.	ન્યુ ઓઇલ મીલ્સ... ...	બાલાભાઇ એંડ કું મુંબઇ	કપાસીયા, અળસી વગેરેમાંથી તેલ કાઢવું	૧૨૦૦
૮૦.	ગ્રેન્ડીલ્ડ ટી કું.	બીડ સન એંડ કું. ૬૦, મેટકાફસ્ટ્રીટ કલકતા	ચાનો પાક તથા વેપાર કરવો	૨૫૦
૮૧	બોરપની ટી કું.	હીલજર્સ બ્રધર્સ કલાઇવ થીલ્ડીંગ કલકતા	,,	૨૫૦
૮૨.	ચીંકુરી ટી કું.	,, ,,	,,	૩૫૦
૮૩	ચપાતોલી ટી કું	ઈંડીયન પ્લેટર્સ એજન્સી બંગાલ	ચા કોફ્ટી વગેરેનં પેદાશ કરવી.	૨૫૦
૮૪.	માધુટીંગ ટી કું.	,, ,,	,,	૨૫૦
૮૫.	બ્રીટીશ બેંગોલ ટી કું. ...	જલપઇગુરી ટાઉન	,,	૫૦૦
૮૬.	ધંડીયન ફાર્મગર કું. ...	એમ. એલ. ગોધરી એંડ કું. મુંબઇ	શણ, રૂ, જુટ, વગેરેના પાક કરવા	૨૫૦૦
૮૭	બેંગાલ કોક એંડ કોલ પ્રોડક્ટસ	મોહરા બ્રધર્સ ૨૮, સ્ટ્રેંડ રોડ, કલકતા	કોલસાની ખાણોનું	૨૫૦૦
૮૮	મધુસૂદન કોલ સીન્ડીકેટ ...	૫, કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	ખાણોનું ,, તથા લોખંડનો માલ બનાવવાનું	૧૬૦
૮૯	ડીસ્ટીલંદ આયર્ન એંડ સ્ટીલ વર્કસ	પંડિત એંડ કું. બાઠરગજ, પટણા	,,	૫૦૦૦
૯૦.	મદ્રાસ બીલ્ડીંગ્સ સીનડીકેટ ...	સી. રંગનાયમ નાઈડુ તથા એમ. કોલન્થ ધંવેલુ મુદલીયર મદ્રાસ	જમીન મેળવવી મકાનો બાંધવા વગેરે	૩૦૦
૯૧.	જુન્યર કું.	૨૧, રૂપચંદ રોય સ્ટ્રીટ કલકતા.	શેરો વગેરેનું	૧૫૦૦
૯૨.	સીન્યર કું.	,, ,,	,,	૯૦૦
૯૩	જેટીયા પ્રોપ્ર યટરી કું. ...	,, ,,	,,	૯૦૦
૯૪.	ટ્રસ્ટીઝ કોરપોરેશન (ઇડયા)...	એ. એલ ડબ્યુ પેન મુંબઇ	,,	૭૦૦૦૦
				૪૧૭૬૪૩

વેપારી આંકડા.

પોર્ટ ટ્રસ્ટની વખારોમાં પડેલો માલ.

મુંબઇનાં પોર્ટ ટ્રસ્ટની વખારોમાં ગયા ફ્રેબ્રુવારી માસ દરમ્યાન પડેલા માલની વીગત ગઇ તા. ૨૩-૩-૨૦ ને દીને બહાર પાડવામાં આવી છે તે નીચે પ્રમાણે છેઃ—

માલની જાત.	તા. ૧-૨-૨૦ ને દીને સ્ટોક.	૧૯૨૦ ના ફ્રેબ્રુ- વારીમા થયેલી ડીલીવરી.	તા. ૧-૩-૨૦ ને દીને સ્ટોક.	તા. ૧-૩-૧૯ ને દીને સ્ટોક.
રૂના ગાંસડી ...	૧૯૫૧૯	૨૫૮૭	૨૦૨૦૭	૪૦૬૯૬
,, ચેટી ...	૪૦૨૯	૧૪૦૭	૫૦૩૪	૮૦૫૫
રેશમ તથા ઉનના પીસ ગુડસ ગાંસડી ...	૭૩૮	૨૬	૭૭૪	૧૪૨૨
,, ,, ,, ચેટી	૮૪૬	૩૩	૯૦૫	૧૩૩૯
સુતરાઉ ટવીસ્ટ તથા યાર્ન પેકેજીસ	૧૮૨૩	૭૮૪	૨૨૫૦	૧૨૮૨૪
રેશમ તથા ઉનના ,, ,,	૨૨૬૨	૨૩૦	૨૦૩૨	૪૩૧૨
ત્રાંબુ—ટન	૧૮૫	૧૪૫	૪૬	૧૬૪
પીતળ—ટન	૩૨૯	૧૭૩	૫૪૧	૫૨૮

ખાંડની આયાત

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા-પ્રાંતોમાં મહિનાઓમાં શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતીઃ—

	ફ્રેબ્રુવારી માસમાં		એપ્રીલથી ફ્રેબ્રુવારી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
	હુંદર હંદ્રવેટ		હુંદર હંદ્રવેટ	
બંગાળા	૭૦૬	૨૪૩	યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ ...	...
મુંબઇ	૧૬૬	૪૫૩	સ્ટેટ સંસ્થાનો ૧૨૧૪	૩૫૩
સિંધ	...	૬૩	જાવા ૬૭૦૬	૬૪૨૮
મદ્રાસ	...	૨	ચીન ૪૫	૨૧૫
બર્મા	૮	૧૧	જાપાન ૮	૧૫
			ઇજીપ્ત ૧૨	૫૬
કુલ	૯૧૭	૮૦૩	મોરીશસ ૧૩૩૬	૩૮૫
			યુનાઇટેડ સ્ટેટ ૨	૩
			બીજા દેશો ...	...
			કુલ. ૯૩૨૭	૭૪૫૬

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૧૯૨૦ સ૦ સ૦ ૧૯૨૦ ના ફેબ્રુઆરી માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાસ નીચે પ્રમાણે હતીઃ-

આયાત.	ફેબ્રુઆરી		એપ્રીલથી	ફેબ્રુઆરી
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦૦)	
જીવતાં જનાવરો	૫	૧૮	૩૪૬	૧૪૦
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે ...	૫૨	૩૯	૩૫૪	૩૫૬
ઑખીન	૪૮	૨૬	૩૩૬	૩૬૨
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે ...	૬૫	૨૧	૪૭૩	૩૮૬
બુટસ અને શુઝ	૪૬	૨૯	૨૭૭	૩૩૭
વર આંખવાનો સામાન	૪૮	૧૪૫	૭૬૮	૧૧૨૧
મીણબત્તી	૧	૫	૨	૩૧
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૧૭	૪૦	૬૬	૨૫૮
રસાયણિક પદાર્થો	૧૭૬	૧૦૬	૨૩૩૦	૧૪૭૩
ઘડીયાળો	૧૭	૮	૨૧૧	૧૩૩
કેરોસીન	૨૮	૫	૨૨૬	૧૨૨
કોફી	...	૪૧	૪	૧૫૩
કોયો (સીંદરી)	...	...	૭	૧૭
કોરસો	૧૪	૧૦	૧૬૬	૧૫૧
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૧૬	૩૩	૧૭૭	૨૬૫
સાઈકલો	૧૬	૩૬	૧૭૪	૨૬૭
ડ્રુપર	૧૩	૭૨	૧૬૫	૧૬૧
બીજી જાતની મળી કુલ દવા ...	૧૫૭	૧૮૪	૧૩૨૪	૧૬૪૧
લુગડાં વગેરે રંગવાની ચીજો ...	૧૪૦	૨૧૨	૧૪૬૫	૧૬૬૪
માટીની ચીજો તથા ચીની કામ ...	૫૭	૬૬૪	૫૦૩	૬૫૬
કટાઇ	૧	૨	૫૪	૭૧
ફરનીચર	૮	૧૮	૧૩૦	૧૧૮
ગાડાનો સામાન	૧૦૭	૧૬૪	૧૧૫૪	૧૭૦૮
ગોળા	...	...	૫	૨
ઘઉં	...	...	...	૨૫૮૩
ઘઉંનો લોટ	...	...	૧૩	૪
ગ્રુપ	૨	૫	૧૨	૨૭
હાર્ડવેર	૨૫૫	૩૫૪	૨૮૬૬	૩૬૦૭
ચામડાં ગિન કેળવાયલાં	૬	૧૨	૧૧૨	૧૮૫
ઇલેકટ્રીસીટીને લગતાં હથીઓરો ...	૧૩૨	૧૩૮	૧૨૪૨	૧૪૧૫
સંગીતનાં વિગેરેને મળી કુલ હથીઓરો	૧૬૮	૧૬૫	૧૮૬૮	૨૦૧૬
હાથીદાંત	૧૦	૫૬	૨૨૪	૫૦૫
જવરાત	૭	૬	૫૫	૧૧૨

ચીજનું નામ.	ફેબ્રુઆરી		એપ્રીલથી ફેબ્રુઆરી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦૦)	
કેળવાચેલાં ચામડાં...	૩૮	૪૨	૩૬૬	૪૫૫
ઢાર	૩૦૬	૨૮૫	૩૦૫૦	૩૦૩૪
મશીનરી અને ગીલ સ્ટોર્સ	૪૪૬	૫૮૫	૪૩૩૬	૮૨૬૦
દીવાસળી	૧૦૦	૨૪૬	૧૫૫૦	૧૮૨૪
પીત્તળ કાંસુ વગેરે	૧૧૬	૩૬૪	૬૧૫	૧૮૧૨
ત્રાંબુ	૨૨	૧૫૨	૬૧૨	૧૮૦૧
લોઢું	૫૪	૩૨	૩૩૬	૪૨૪
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૬૬૪	૮૭૨	૮૨૧૫	૧૧૫૬૮
સ્ટીલ	૧૧૩	૨૭૨	૨૬૦૬	૨૩૨૮
સીસું	૫૬	૨૦	૪૨૧	૧૬૬
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૪૫	૪૩૬	૩૦૬	૩૦૪૪
કેરોસીન તેલ	...	૫૭૮	૧૦૪૬	૬૧૧૦
અળસીનું તેલ	...	૩	...	૫૫
સર્વ જાતનાં તેલો મળી કુલ ...	૧૭૫	૬૮૩	૩૧૧૪	૮૬૫૨
રંગ રોગાન વિગેરે...	૬૩	૧૦૦	૧૧૪૮	૧૧૮૬
કાગળો	૩૩૧	૨૨૧	૨૫૦૪	૨૦૩૮
રેલ્વે ગાડીઓ તથા બીજા સામાન	૧૦૬	૫૬૬	૬૩૪	૪૧૦૮
રબ્બર	૧૧૨	૧૪૭	૧૧૨૫	૧૪૫૫
મીઠું	૨૨૩	૧૪૬	૨૧૩૪	૧૬૫૩
સાબુ	૭૮	૮૨	૬૨૪	૧૦૬૪
સોપારી	૧૨૩	૬૬	૧૫૨૬	૧૪૪૧
તેલનો કુલ	૧૭૧	૧૩૫	૨૦૬૩	૨૧૨૧
સ્ટેશનરી	૭૬	૫૦	૬૪૫	૬૬૮
આંડ	૧૪૧૧	૨૬૨૬	૧૪૨૧૫	૨૦૬૭૬
રૂ	૧૬	૫૫	૧૧૪૬	૬૪૦
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૪૦૪	૪૮૬	૮૪૭૭	૩૬૫૦
સુતરાઉ હોઝીયરી	૬૬	૮૭	૮૨૨	૧૬૮૫૬
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૧૮૧૩	૧૮૮૭	૨૧૫૪૭	૧૩૭૧૫
ધોએલાં પીસ ગુડઝ...	૮૬૧	૧૬૧૩	૧૨૩૭૩	૧૦૬૬૬
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૫૬૮	૧૮૭૬	૧૧૩૧૬	૪૫૧
શીવવાના દોરા	૪૦	૪૫	૫૭૭	૫૧૭૦૩
સુતરાઉ માલ એકંદર	૩૬૪૫	૬૪૮૮	૬૩૧	૧૬૬૩
રેશમ કાચું	૧૦	૬૬	૬૩૧	૫૩૧૦
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૨૧૧	૫૭૬	૩૪૧૬	૭૧
કાચું ઉન	૩	૨	૧૩૦	૫૩
ઉનની હોઝીયરી	૧૩	૭	૧૧૬	૧૩૩૫
ઉનના પીસ ગુડઝ	૧૫૬	૧૭૦	૨૦૬૫	

ચીજનું નામ.	ફેબ્રુઆરી		એપ્રીલથી ફેબ્રુઆરી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
તંબાકુ	૧૫૭	૧૮૯	૧૮૮૩	૧૭૩૫
રમકડાં	૧૮	૩૧	૩૨૩	૪૮૪
છત્રીઓ	૫	૯	૭૪	૯૩
છત્રીઓનો સામાન	૫	૧૯	૮૮	૧૧૫
લાકડાં	૯૩	૧૨૫	૮૪૮	૧૪૬૬
કુલ આયાત	૧૨૮૪૪	૧૯૪૫૮	૧૫૩૭૭૪	૧૮૩૮૧૫

નિકાશ.

ચીજનું નામ.

જીવતાં જનાવરો	૧૮	૩૩	૨૧૨	૩૨૪
મીણબત્તી	૩૫	૩૨	૨૬૧	૩૩૦
સોડા પીટર	૭૬	૩૬	૮૭	૪૩૮
કેરોસા	૪૪	૧૨૪	૧૩૧	૭૫૩
કૉફી	૧૭૭	૮૬૨	૮૨૫	૧૫૪૪
કાથો, (સીંદરી)	૭૬	૧૩૧	૩૧૯	૧૦૧૦
કોરડાં	૫	૧૪	૧૧૦	૧૧૬
દવાઓ	૧૮	૪૨	૩૨૦	૪૧૭
ગળી	૫૭	૨૦૨	૧૧૬૬	૧૧૬૭
હરડાં બેહેડાં	૩૪	૬૪	૪૭૫	૬૨૬
લુગડાં, ચામડાં વિગેરે રંગવાની ચીજો કુલ	૧૦૬	૩૧૩	૧૬૬૨	૨૪૦૬
ગ્રસ કરવા માટે રેસા	૭	૫	૬૮	૩૬૨
ફળ ને શાક	૬૮	૫૦	૫૧૬	૫૫૩
ઠાંગર	૨૩	૪૫	૧૩૭	૧૬૮
ઘોબા	૭૬૬	૧૪૪૭	૨૨૦૭૫	૮૪૮૬
ઘઉં	૧૨	૧૭	૬૭૩૮	૧૮૭
ઘઉંનો લોટ	૪૫	૧૩૫	૭૩૩	૧૩૬૮
ઘોબા ઘઉં અને બીજી જાતનો દાણો કુલ	૧૧૧૧	૨૦૩૮	૩૮૬૫૮	૧૩૨૮૨
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૧૪૩૩	૧૪૧૭	૭૭૦૧	૨૧૪૬૮
લાખ	૨૪૩	૮૦૨	૨૮૦૫	૬૩૧૪
કેળવાયલાં ચામડાં	૧૨૪૨	૭૪૦	૮૫૫૭	૧૧૭૭૮
અાતર	૭૦	૨૧૬	૫૩૮	૧૧૬૨
મેગેનીઝ ઓર	૬૦	૭૧	૬૭૬	૬૩૮
માતુ કુલ	૨૬૮	૨૫૦	૨૬૨૧	૨૩૪૫
ગળખરખ	૪૫	૩૮	૮૭૪	૭૬૦
દીવેલ તેલ	૩	૧	૩૮૬	૮૭
કેરોસેલ તેલ	૬૬	૧૦	૧૩૭૬	૧૪૨૦

	ફેબ્રુઆરી		એપ્રીલથી ફેબ્રુઆરી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦૦)	
અળસીનું તેલ	૫૫	૨	૬૦૯	૧૬૧
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ...	૨૨૪	૧૪૮	૩૨૭૮	૩૦૬૪
ઓળ	૧૧૫	૧૮૨	૭૨૫	૧૬૮૨
અફીણ	૧૩૩	૧૦૪	૨૭૫૭	૧૮૧૬
રબ્બર	૧૧૫	૩૪૨	૧૬૦૨	૧૮૮૦
ઘીવેલી	૪૧	૧૫	૨૨૪૫	૨૩૧
ટોપરા	૨	૩	૧૮	૫૦૦
કપાસીયા	૧	૧૬૦	૧૫	૩૪૫૩
લોયસીંગ	૬૬	૭૧૨	૩૬૬	૩૫૬૦
અળસી	૬૬૭	૧૬૫	૬૩૭૫	૧૦૩૦૧
અરાબસ	...	૪	૭૫	૩૬૮
સરસવ	૧૩૮	૧	૧૪૫૨	૩૭૨૪
તલ	૩	૫૬૩	૫૧	૨૧૨૮
તેલનો	૮૦	૬૦	૬૬૭	૧૪૬૫
ખાંડ	૧૬	૨૨	૪૫૮	૩૫૬
ચા	૧૨૭૬	૧૫૦૪	૧૬૬૨૭	૧૬૪૧૬
કાચું રૂ	૨૬૧૨	૭૩૪૬	૨૬૪૩૨	૪૬૬૪૭
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૩૭૨	૬૨૮	૫૭૨૬	૧૬૭૩૮
રૂમાલ અને ગાલો	૧૬	૧૬	૬૨	૧૮૮
પીસ ગુડસ	૬૦૪	૫૫૦	૫૪૭૪	૮૨૦૬
શણ	૩૩૨	૮૬	૧૪૦૪	૧૭૨૦
કાચું કાચું	૧૬૮૨	૧૨૮૬	૧૧૬૧૮	૨૨૮૨૦
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૧૧	૧૪	૧૬૧	૭૭
જુટની બનાવટ	૪૬૬૦	૪૦૬૧	૪૬૮૭૧	૪૫૨૧૬
રેશમ (કાચું)	૭૧	૧૧	૬૨૬	૩૬૪
રેશમ કુલ	૮૨	૧૪	૭૨૨	૪૪૬
ઉન કાચું	૨૧૩	૧૬૮	૪૬૭૧	૩૫૧૪
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાદીયા વગેરે ...	૪૦	૩૮	૧૫૫	૫૬૧
ત'બાકુ બીડી વિગેરે	૨૫૬	૧૦૪	૬૦૫	૮૬૬
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૧૩૫	૨૪૭	૬૨૨	૧૩૪૫
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલ નિકાશ	૨૦૫૩૮	૨૬૧૪૮	૨૧૬૦૬૮	૨૭૬૨૩૨
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી સરકારી માલની નિકાશ.	૧૦૧	૪૩૬	૧૧૪૮	૨૬૫૪

કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી.

જાત	જાન્યુઆરી માસમા ૧૯૨૦	૧૯૧૯	એપ્રીલથી જાન્યુઆરી સુધીમા ૧૯૧૯-૨૦	૧૯૧૮-૧૯
	લાખ યાર્ડ.	લાખ યાર્ડ.	લાખ યાર્ડ.	યાર્ડ.
કોરા તથા ધોયેલાં કાપડનો પેદાશ ...	૬૫૫	૮૯૯	૧૦૦૮૨	૮૯૭૦
,, ,, આયાત...	૧૧૯૫	૮૬૧	૬૭૧૩	૭૩૭૦
રંગીન કાપડ પેદાશ .	૮૮૪	૨૫૭	૪૦૯૧	૩૧૫૦
,, ,, આયાત .	૩૭૦	૧૮૫	૧૪૮૩	૨૯૦૧

કાપડની પેદાશ.

જાન્યુઆરી માસમા

પ્રાંત	કીંમત લાખ રૂપીઆ. ૧૯૧૯	૧૯૨૦	લાખ રતલ ૧૯૧૯	૧૯૨૦	લાખ વાર. ૧૯૧૯	૧૯૨૦
મુંબાઇ	૨૪૩	૨૧૬	૨૧૨	૧૩૬	૬૩૭	૬૦૪
મદ્રાસ	૧૪	૧૭	૧૦	૧૧	૩૧	૩૪
બંગાલ	૬	૮	૪	૫	૨૨	૨૫
સંયુકત પ્રાંતો ...	૧૩	૧૪	૧૧	૧૦	૩૫	૩૩
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૧૫	૧૯	૧૨	૧૨	૪૫	૪૯
દેશી રાજ્યો ...	૧૪	૧૯	૨૦	૨૩	૭૭	૮૫
કુલ	૩૫૧	૨૯૮	૨૭૪	૨૦૧	૧૧૫૭	૮૩૯

એપ્રીલથી જાન્યુઆરી સુધીમા

પ્રાંત.	કીંમત લાખ રૂપીઆ. ૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦	લાખ રતલ. ૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦	લાખ વાર. ૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
મુંબઇ	૩૦૩૬	૪૧૧૫	૨૩૨૧	૨૬૫૭	૧૦૦૪૭	૧૧૭૦૭
મદ્રાસ	૧૫૬	૧૮૬	૧૩૫	૧૨૦	૩૪૨	૩૯૫
બંગાલ... ..	૫૫	૭૬	૪૩	૪૮	૨૨૧	૨૩૩
સંયુકત પ્રાંતો ...	૧૦૪	૧૨૮	૬૧	૬૧	૨૩૬	૩૦૬
મધ્ય પ્રાંતો ...	૧૬૧	૨૧૨	૧૨૪	૧૩૬	૪૬૭	૫૫૧
દેશી રાજ્યો ...	૧૩૭	૧૬૬	૧૬૨	૨૪૩	૭૦૦	૬૦૭
કુલ ...	૩૬૮૦	૪૬૫૧	૨૬૩૪	૩૩૨૩	૧૨૧૨૧	૧૪૧૭૩

સુતરની નંબરવાર પેદાશ.

હીંદની મીલોમાં સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

નંબર પ્રમાણે પેદાશ (લાખ રતલ)

નંબર	જાન્યુઆરી માસમાં		એપ્રીલથી જાન્યુઆરી સુધીમા	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
૧ થી ૧૦	૫૩	૩૧	૭૨૯	૭૦૮
૧૧ થી ૨૦	૨૨૪	૧૬૨	૨૫૫૨	૨૯૫૮
૨૧ થી ૩૦	૧૨૨	૯૫	૧૫૯૭	૧૫૪૮
૩૧ થી ૪૦	૧૧	૧૧	૧૬૬	૧૪૫
૪૧ અને ઉપરાંત	૩	૨	૩૯	૨૯
કુલ	૪૧૫	૩૦૩	૫૦૮૭	૫૩૯૨

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ (લાખ રતલ.)

પ્રાંત.	જાન્યુઆરી		એપ્રીલથી જાન્યુઆરી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
મુંબઇ.	૨૫૦	૧૩૮	૩૫૪૮	૩૭૨૪
મદ્રાસ.	૩૫	૩૫	૩૫૩	૩૭૭
બંગાલ.	૨૮	૩૧	૨૬૪	૨૯૫
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૩૫	૩૧	૨૮૦	૩૦૨
અજમેર-મેવાડ	૧	૧	૧૬	૧૬
પંજાબ.	૩	૨	૩૨	૨૮
દીલ્હી.	૨	૩	૨૪	૨૭
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૨૮	૨૯	૨૮૬	૨૯૧
દેશી રાજ્યો.	૨૯	૩૦	૨૮૦	૩૨૯
કુલ.	૪૧૫	૩૦૩	૫૦૮૭	૫૩૯૨

સુંતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૨૦ ના ફ્રેબ્રુઆરી મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત નંબર.	બંગાળા. હજાર રતલ.	મુંબઇ. હજાર રતલ.	સિંધ. હજાર રતલ.	મદ્રાસ. હજાર રતલ.	બર્મા. હજાર રતલ.	ટોટલ. હજાર રતલ.
૩૧ થી ૪૦	૫૪	૭૯	૪	૭૩	.....	૨૧૦
,, ૪૧ થી ૫૦	૬	૭૨	.....	૩૬	.....	૧૧૦
,, ૫૦ થી ઉપર	૩૮	૧૫૧	.....	૬૧	.....	૨૫૧
રંગીન ૩૧ થી ૪૦	૧૦૩	૮૨	૮૬	૨૮૭	.....	૫૫૯
,, ૪૧ થી ૫૦	.....	૧૬	.....	.....	.....	૧૬
,, ૫૦ થી ઉપર	.....	.....	.....	૩	.....	૩
ટોટલ.	૨૦૩	૪૦૨	૯૦	૪૫૬	.....	૧૧૫૨

INDIAN INDUSTRIAL AND COMMERCIAL CONGRESS.

Publications *19, Bank Street, Bombay.*

REPORTS (Valuable to merchants, industrialists and commercial institutions) from 1st to the 14th Session of the Indian Industrial Conference containing articles on Industrial and Economic subjects by distinguished writers together with the detailed history of the Institution.

Price Rs. 2/8—from 1st to the 12th Report) Exclusive of
,, ,, 2/12—for the 13th Report.) Postage
,, ,, 1/8!—for the 14th Report.) etc. charges.

DIRECTORY OF INDIAN GOODS AND INDUSTRIES. (Worthy of being stocked by every individual interested in the Industrial and Commercial concerns.)

Contains names and addresses of nearly all the well-know Industrialists of the country and their agents. Price Rs. 3/- postage extra.

Other Important publications such as the Directory of Technical Institutions in India & Guide to Machinery will be revised soon

N. B.:—The publications are available at Messrs. D. B. Taraporwala Sons & Co., Meadows Street, Fort, Bombay & The Bombay Swadeshi Co-Operative Stores, Bori Bunder, Bombay.

કાપડનો પેદાશ તથા વેપાર ઉપર સરકારનો અંકુશ.

કાપડની પેદાશ તથા વેપાર ઉપર નામદાર સરકારે જે અંકુશ રાખ્યો હતો તે વીશેનો અહેવાલ તે અંકુશ ખાતાંના વડાએ તા. ૨૮-૧૧-૧૯૧૯ ને દીને લખી મોકલ્યો હતો અને નામદાર હીંદી સરકારનાં વેપાર તથા ઉદ્યોગ ખાતાં તરફથી ગયા જાનેવારી માસમાં તે બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. તે ઉપરથી જણાય છે કે જ્યારે મોલના સોદા માટેના ભાવની ચઢ ઉતર જાણવા માટે નમુના તરીકે મુંબઈની સેન્ચરી મીલનો માલ પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. જો કે મુંબઈની બીજી મીલોના એવાજ માલની સરખામણીમાં સેન્ચરી મીલના માલનો ભાવ એક કે બે આના વધારે રહે છે, કોરા શર્ટીંગ માટે કોરી ગ્રેશર્ટીંગ માલના ભાવ નમુના તરીકે લેવામાં આવ્યા હતા. ભરચ રૂના ભાવ જાણવા માટે નમુના તરીકે પુલીગુડ જાત પસંદ કરવામાં આવી હતી. આ શીવાય હીંદી પ્રધાનની હુંડીના ભાવ તથા લંડનમાં તૈયાર ચાંદીના ભાવ પણ ધ્યાનમાં રાખવામાં આવતા હતા. એ અંકુશ કેવા સંજોગોમાં મેલવામાં આવ્યો તે વીશે વીવેચનની જરૂર નથી. ૧૯૧૮ના આગસ્ટ માસમાં કાપડનો ભાવ મુંબઇમાં ૬૨ રતલ દીઠ રૂા. ૨-૧૪ થઇ ગયો તેથી હીંદમાં બધે અને ખાસ કરીને બંગાળમાં લોકો બહુ દુખી થવા લાગ્યા અને બીહાર તથા ઓરીસામાં એને લીધે રમખાણ થયાં. તે પછી તા. ૨૬-૮-૧૯૧૮ને દીને મી. એફ્ નોઈસને ખાસ અમલદાર તરીકે આ અંકુશને લગતા કામ ઉપર મેલવામાં આવ્યો અને કાપડ માટે સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ કહેવડાવવાની ગોઠવણ કરવાનું કામ એને સોંપાયું. તા. ૧૮-૯-૧૯૧૮ ને દીને એણે એક કોન્ફરન્સ મુંબઇમાં મેળવ્યું જેમાં ૧૫ અમલદારો અને ૧૨ વેપારીઓ હાજર થયા હતા. એઓ હીંદના જુદા જુદા પ્રાંતોમાંથી આવેલા હતા. મુંબઈ, કલકતા, અમદાવાદ, કાનપુર તથા ઈંદોરથી પણ વેપારીઓ અને મીલવાળાઓના પ્રતીનીધીઓ આવ્યા હતા. કાપડ માટે સ્ટેન્ડર્ડનો નમુનો તે વેળા રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. એમ્બે હાઈંગ એન્ડ એન્યુફેક્ચરીંગ કંપનીએ ટેકસ્ટાઈલ મીલમાં એ બનાવેલો હતો એમાં વાણો તથા તાણો વીસ નંબરના સુતરનો હતો, અને ૩૨ રીડ અને ૩૨ પીક હતા. તે દીને રૂનો ભાવ ખાંડી દીઠ રૂ. ૮૦૦ નો હતો તે તથા બીજે ખર્ચ ગણતાં એ કાપડ ૬૨ ચોરસ વાર દીઠ સાડાપાંચ આને અથવા રતલ દીઠ રૂ. ૧-૧૨-૬ ની કીંમતે પડે. આ નમુના માટેના માલની જાનમાં રીડ અને પીક બજારમાં વેચાતા બીજા માલ કરતાં ઓછા હતા. એનો અર્થ એ કે એ માલ ઘટ ઓછો હતો. એથી દેખાવમાં તે ચારો ન લાગે પણ ગરીબવર્ગ માટે ઓછા ખરચ માટે એવો બનાવેલો હતો. એ નમુનો ફોન્ફરન્સમાં બધાને પસંદ પડયો પણ કાનપુરની મીલે એ બનાવી શકે એમ ન હતું. તે મીલોમાં બને એવું સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ પણ બનાવવામાં આવ્યું અને આ વીશેનો કાયદો પસાર કરતી વેળા ધારાસભામાં એનો નમુનો રજુ કરવામાં આવ્યો હતો જેને માટે બંગાળ તરફના બીનસરકારી સભાસદોએ પસંદગી દર્શાવી હતી. તે પછી એ કાયદાની રૂએ મી. નોઇસને કંટ્રોલર નેમવામાં આવ્યો અને તેને સલાહ આપવા માટેની કમીટીમાં નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોને રાખવામાં આવ્યા—મી. આર. એચ. બ્રુક, મી. એન. જી. ચકલાતવાલા, મી. અંબાલાલ સારાભાઇ, સર કલેમેંટ સીમ્પસન, એ. મી. ટી. સ્મીથ, મી. એફ્. સ્ટોન્સ, એ. મી. પુરૂષોતમદાસ ઠાકોરદાસ, મી. હેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી, સર વીઠલદાસ દામોદર ઠાકરસી, મી. સી. એન. વાડીયા, તથા મી. જી. વાઇલ્સ.

કમીટીની પહેલી સભા તા. ૧૫ મી અકટોબરે થઇ તે વેળા રજુ કરવામાં આવેલી માંગણી નીચે પ્રમાણે હતી:—બીહાર અને ઓરીસા દરમહીને ૧૯૦ લાખ, આસામ ૨૨૫

લાખ, સંયુકત પ્રાંતો ૪૦ લાખ અને બંગાળા ૪૦ લાખ મળી કુલ ૨૯૦ લાખ વાર. તેમ છતાં એ તારીખ સુધીમાં ભાવમાં રહેજ ઘટાડો થયો હતો તે ધ્યાનમાં લઈને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે તા. ૧ લી નવેંબરથી આવું સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ કહાડવાનું શરૂ કરવું અને શરૂઆતમાં મીલોમાં જેટલી લુમ હોય તેમાંથી સેંકડે પાંચ ટકા જેટલી આ આસ કામે લગાડવી અને સ્ટેન્ડર્ડ કલોથના નમુના ફેક્ટરન્સ પાસે મંજુર ઠરાવવા તથા શર્ટીંગ તેમજ ધોતીયાં અને સાડી માટે પણ નમુના ઠરાવવા. પંજાબ, બલુચીસ્તાન, સીંધ તથા વાવ્ય સરહદના પ્રાંતો માટેનો નમુનો વધારે જાડા માલનો રાખવો. "એ ૧૨" સંજ્ઞાથી એ નમુનો પાછળથી ઓળખાવા લાગ્યો. તેમાં ૧૬ નંબરના વાર્પ, ૧૪ નંબરના વેફ્ટ, ૪૮ રીડ, અને ૪૪ પીક રાખવાનું ઠરાવવામાં આવ્યા હતું. એ નમુનો પસંદ કર્યાથી ઘણું સારૂં પરીણામ લાવી શકાયું હતું.

તેમ છતાં એ નમુના પ્રમાણેનો માલ તૈયાર કરવાની શરૂઆત માટેની તારીખ બહલવી પડી. અગાઉ જ્યારે ભાવ ઘટયો હતો ત્યારે એકસેસ પ્રોફીટ ટેક્સ પડવાની ધાસ્તી હતી; મુલેહ થવાનો સંભવ હતો; લોકોમાં એન્ક્ષુએન્ઝા બીમારી ચાલતી હતી અને ખેતીની સ્થીતી પણ અનુકુળ ન હતી. મુલેહ માટેની ગેરંટીસ તા. ૧૧ મી નવેંબરે થઈ અને પછી થોડા દીવસમાં કાપડના ભાવ એટલા ઘટી ગયા કે એ હદે તે પાછા ૧૯૧૯ ના ચકટોબરની આખર સુધી આવ્યા ન હતા.

મેન્ચરી મીલના માલના ભાવ રતલ દીઠ ૧-૬-૦ નો હતો. આ સંજોગોમાં સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ બનાવવાનું મુલતવી રાખવા ઠરાવ થયો. પણ લખનો તથા બ કીપુર ખાતેના વેપારીઓનું એમ માનવું હતું કે એ કરતાં વધારે નીચી હદે ભાવ જવાના નથી. કલકત્તા બાજે પરદેશથી આયાત થયેલા કાપડનો મોટો જથ્થો ગરીબી જેવા બાબદ બીહાર તથા ઓરીસાની સરકાર મી૦ નોઇન્સની સલાહ માગતાં તેણે એ મુલ્યાનની તરફેણમાં અભિપ્રાય આપ્યો હતો. તે પ્રાંતમાં ૪૮ જીલ્લા-ઓમાંથી દરેકને માટે પાંચ ગાંસડી જેટલું કાપડ સંયુકત પ્રાંત માટે ખરીદ કરવામાં આવ્યું હતું તેમાંથી ૧૬૫ ગાંસડી બેંગ્લે બાદંગ એંડ મેન્ચુફેક્ચરીંગ કંપનીની મીલમાં, ૪૫ સ્ટેન્ડર્ડ મીલમાં, અને ૩૦ ગાંસડી વેસ્ટર્ન ઈંડીયા અને ક્રાંગ્રેસ મીલમાં બનાવવામાં આવી હતી. એ કામ-માટેના જશ સર વીકલદાસ ડી. ઠાકરસી, તથા મેશર્સ એન. એન. વાડીયા એંડ સન્સ તથા મી૦ સકલતવાળાને ઘટે છે.

નવેંબરમાં એ ભાવ ઉતર્યા તે પછી થોડા વખતમાં પાછા ચઢવા માંડયા એટલે બીહાર તથા ઓરીસાના કંટ્રોલરે મેન્ચેસ્ટરનું કાપડ ખરીદવા ઉપરાંત સ્ટેન્ડર્ડ કલોથની છસો ગાંસડી માગી તે માટે એંગ્લોઇંડીયન મીલ્સ (પોંડીચરી) પાસેથી ત્રણસો, બટ્લરની ધી મોકુચીલ મીલ્સમાંથી એંસી, શોલાપુરની લક્ષ્મી તથા વીક્ટ્રી મીલ્સમાંથી પચાસ, મુંબાઇની ક્રેસંટ, ફાજલભાઇ તથા પર્લ મીલમાંથી પચાસ, અમદાવાદની જુબીલી મીલ્સમાંથી ચાળીસ, જલગામની ખાનદેશ મીલ્સમાંથી પચીસ, સ્ટેન્ડર્ડ મીલ્સમાંથી પંદર, અને ઠેકસટાઇલ મીલમાંથી પાંચ ગાંસડી ખરીદવામાં આવી હતી. એ માલ પુરો પાડવાનું બેાલવનારાઓમાં એા. મીનપુરૂશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ, મી૦ અંબાલાલ સારાભાઇ, વગેરે સદ્દગૃહસ્થોની મહદથી બની શકયું હતું. એ માલ માટે શર્ટીંગ માટે રતલ દીઠ રૂ. ૧-૭-૦, ધોતી માટે રૂ. ૧-૭-૬ અને સાડી માટે રૂ. ૧-૮-૦ નો ભાવ આપવામાં આવ્યો હતો. એ ઉપરાંત સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ બનાવવાની ગેાઠવણ થયા અગાઉ નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે માલ ખરીદવામાં આવ્યો હતો:—

મીલ	ગાંસડી.
કરીમભાઇ તથા ફાજલભાઇ મીલ્સ	૫૩
હીંદુસ્તાન મીલ્સ	૫૩
અમદાવાદ મેન્યુફેક્ચરીંગ એંડ ટેલીકો પ્રીંટીંગ કંપની	૨૦
મોકુલીલ મીલ્સ	૭૭
સેન્ચરી	૧૦
ઓગ્રે યુનાઇટેડ મીલ્સ	૧૬
ગંગાલ નાગપુર કોટન મીલ્સ	૬૦

સેન્ચરી મીલમાં બનાવેલી નમુનાઓની પાંચ ગાંસડી બલુચીસ્તાન ખાતે મોકલી હતી અને ટેકસ્ટાઇલ મીલની નમુનાની પાંચ ગાંસડી બીહાર તથા ઓરીસામાં અને ચાર મુંબઇ તથા પંજાબ ખાતે મોકલી હતી એ રીતે કુલ સ્ટેન્ડર્ડ કલોથની ૮૨૮ અને બીલ કાપડની ૨૮૯ ગાંસડીઓ માટે ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી.

ડીસેમ્બર મહીનાના બીલ અઠવાડીયામાં કાપડનો ભાવ રતલ દીઠ રૂ. ૧-૧૫-૦ થયો હતો. જે કે રૂના ભાવમાં એટલો વધારો થયો ન હતો. એથી બીહાર અને ઓરીસાના કંટ્રોલરે ત્રણ માસ સુધી ૬૮ મહીને સેળસો ગાંસડી સ્ટેન્ડર્ડ કલોથની માગી. સંયુકત પ્રાંતોમાંથી એજ પ્રમાણે ૨૫૦૦ ગાંસડી, પંજાબમાંથી "એટર"ની ૨૨૦૦ ગાંસડીની માગણી કરવામાં આવી. એટલે તુરતજ સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ બનાવવાનું શરૂ કરવામાં આવ્યું. મીલોમાં લુમની સંખ્યાના પાંચ ટકા એટલી આ કામે લગાડવામાં આવી. એ રીતે ૫૨૪૪ ગાંસડી મળે તેમાંથી ૧૬૦૦ બીહાર તથા ઓરીસાને, ૨૪૦૮ સંયુકત પ્રાંતને અને ૧૨૩૬ પંજાબને પુરી પાડવા ઠરાવ હતો. જે દીને મીલને ઓરડર મળે તે દીને જે ભાવ રૂનો હોય તેના પ્રમાણમાં કાપડનો ભાવ મીલવાળાને ફાવીનેજ આરડર આપવો એમ નકી કરવામાં આવ્યું હતું. સ્ટેન્ડર્ડ કલોથ માટે જુદી જુદી જાતના રૂને ભેળવવામાં આવે તેનું પ્રમાણ ધ્યાનમાં લઈ તા૦ ૩૦ મી જાનેવારીને દીને મળેલા ૫૦ ટીંગમાં ૬૮૪ રતલના બાંડીનો એ મીકસ રૂનો ભાવ રૂ. ૬૩૦ નો ગણવા ઠરાવ્યું. એ રીતે ગણતાં શર્ટીંગનો ૬૨ રતલે રૂ. ૧-૭-૬, ધોતીનો રૂ. ૧-૮-૦ અને સાડીના રૂ. ૧-૧-૬ પડે. "એ ૧૨" કાપડનો ભાવ રતલ દીઠ રૂ. ૧-૫-૬ નો ઠરાવ્યો. એ ભાવ બધી મીલોને તેજ દીને આરડરો અપાયા. આ રીતે ભાવ નકી કરતી વેળા જુદા જુદા અનુભવીઓએ જુદી જુદી રીતે ગણતરી ગણી હતી અને તે છતાં એ સર્વ ના પરીણામે ઉપર મુજબ ઠરાવ થયો હતો. એમાં નફાનું પ્રમાણ દસ ટકાનું ગણવામાં આવ્યું હતું ખરી રીતે ઠરાવ એમાં વધારે નફો મળે એમ હશે પણ બધી મીલોને માટે એક સરખો નીયમ પળાયો હતો એકકે કોઇ મીલને વધારે કે ઓછો નફો થાય તેનો વીચાર કરી શકાય નહીં તેથી જે મીલો મારી રીતે કામ કરની ન હોય તેમને પણ દસ ટકા કરતાં ઓછો નફો ન મળે એવો ભાવ રાખવો પડયો. વળી નીકાવાળાઓ પાસે એવી આશા રાખવામાં આવતી હતી કે રેલ્વે સ્ટેશન ઉપર માલ પહોંચાડયો, નજીવા પુરા પાડવા, રટાંપનો ખર્ચ કરવો તથા નાણાં મેળવવા માટે ત્રણ અઠવાડયાં રાહ જોવી બધી બાર તો એ કરતાં પણ વધારે રાહ જોવી પડતી હતી

૦ તે પછીનાં ૪૬ટો મેળવવામાં ટેટલીક મુશ્કેલી હતી ગઇ. સંયુકત પ્રાંતમાંથી પહેલા ૬૮૬ જેવું જ બીજું દુરસ્ત મળ્યું પણ પંજાબમાંથી બીજું ૬૮૬ મોકલવા અગાઉ પહેલા ૬૮૬નો માલ કેવો મળે છે તે જોવા માટે વાર લગાડવામા આવી અને તેથી ત્યાંથી

ઇ'ડેંટ આવ્યું તે માત્ર ૩૦૦ ગાંસડી "એ ૧૨" નું આવ્યું. તે વેળા એક હજાર ગાંસડીની ત્યાં જરૂર હતી. જો તેટલી ત્યાં મોકલવામાં આવી હોત તો કાંઈ મુશ્કેલી ઉભી થાત નહીં પણ એ ઇ'ડેંટ ઓછું આવવાથી વધેલો માલ સંયુક્ત પ્રાંતો તથા બીહાર ઓરીસાને ઓપવામાં આવ્યો. સદભાગ્યે આસામ તથા મધ્યપ્રાંતોમાંથી પણ સારી માગણી આવી. તેમ છતાં બીહારમાં માગ્યો તેટલો માલ પુરો પાડી શકાયો નહીં. તે પછી તા. ૩-૩-૧૯૧૯ ને દીને મીટીંગ થઇ ત્યારે ભાવ નીચે પ્રમાણે ઠરાવવામાં આવ્યા:—શર્ટીંગ રૂ ૧-૫-૬, ધોતી રૂ. ૧-૬, ચાદી રૂ. ૧-૬-૬, "એ ૧૨" રૂ. ૧-૩-૬ રૂનો ભાવ ખાંડી દીઠ રૂ. ૫૩૦ નો ગણી કાપડના આ ભાવ નકી કરવામાં આવ્યા હતા. મીલોને આરડર તરતજ આપવામાં આવ્યા. તે પછી ડીસેમ્બર આખરથી તે એપ્રીલના ત્રીજા અઠવાડયા સુધી કાપડના ભાવ ઘટતા રહ્યા તેમાં મુખ્ય કારણ બે હતાં:—એક તો રૂનો ભાવ ઘટતા જતો હતો અને બીજું આ સ્ટેન્ડર્ડ કલોથની હરીફાઇ હતી. રૂના ભાવ તથા કાપડના ભાવ વચેનો ગાળો એક સરખો રહ્યા હતો તેમાં મુખ્ય કારણ સ્ટેન્ડર્ડ કલોથનું હતું. એપ્રીલમાં ભાવ બહુજ નીચા ગયા હતા. સેન્ચ્યરી મીલના કાપડનો ભાવ રતલ દીઠ રૂ. ૧-૮-૦ નો થઇ ગયો હતો અને મુંબઇની બીજી મીલોના ભાવ એ કરતાં પણ એકથી બે આના વધારે નીચા હતા. સ્ટેન્ડર્ડ કલોથના જે ભાવ પહેલા નકી કરેલા હતા તે કરતાં પણ ઓછે ભાવે બજારનો બીલ્લ માલ એ રીતે જથામંધ વેચાવા લાગ્યો. તેમ છતાં સ્ટેન્ડર્ડ કલાથ બીજા કાપડ કરતાં ઘણું સસ્તું હતું. આ બધા સંજોગોને લીધે જે પછી સંયુક્ત પ્રાંતોમાથી તથા બીહાર અને ઓરીસામાંથી ઇ'ડેંટ ન આવ્યાં અને છેલ્લા ઇ'ડેંટને લીધે મળેલા માલમાંથી કેટલીક વધ્યેા હતા તે બદલવા માટે પાછો આપવાની માગણી બીહાર ઓરીસાથી આવી. પંજાબમાં "એ ૧૨" કાપડ લોકોને પસદ થઇ ગયું હતું અને ત્યાંથી માગણી આવતી હતી પણ એકજ પ્રાંતને માટે માલ બનાવવાનું ચાલુ રાખવું એ ઠીક ન લાગ્યું અને તેથી તા૦ ૧૬ મી એપ્રીલે મળેલી મીટીંગમાં એમ ઠરાવ્યું કે હવે પછી મીલોને નવા આરડર આપવા નહી. અગાઉ આપેલા આરડરને પેટે કેટલેાક માલ મીલોએ બનાવ્યો હતો તેનો વીચાર કરવાને હવે રહ્યો. એ માલ બનાવે એવી ૧૪૫ મીલો બ્રીટીશ મુલકમાં હતી. તેમાંથી બે મીલો ચાલતી ન હતી અને બીજી ચારમાં સ્પીન્ડલ ન હતાં તથા બુગોની સંખ્યા પણ સોથી ઓછી હતી એટલે તેમને આ ઠાયદાના અમલમાંથી મુકત રાખવામાં આવી હતી. દસ મીલોએ પોતાને જે આરડર મળે તે માટેનો માલ બનાવવાનું બીજી મીલોને સોંપ્યું હતું. ચોદીયરીમાં આવેલી એંગ્લો ફ્રેંચ ટેકસ્ટાઇલ મીલના એજંટો મેશર્સ એસ્ટ એંડ કંપનીએ પોતાની મીલ જાણે બ્રીટીશ મુલકમાં આવી હોય તેવી રીતે ઠામ આપવાની માગણી કરી હતી. એ રીતે કુલ ૧૨૯ મીલો સ્ટાન્ડર્ડ કલોથ બનાવતી હતી જેમાંથી મુંબઇમાં ૫૫, અમદાવાદમાં ૩૫ અને તે સીવાયનાં સ્થળોએ ૩૯ હતી. એમણે પહેલા આરડર માટે બનાવેલી ગાંસડીઓની સંખ્યા કુલ ૫૦૫૩ હતી જેમાંથી ૨૨૭૦ સંયુકત પ્રાતોમાં, ૧૫૩૪ બીહાર તથા ઓરીસામાં, ૧૧૭૮ પંજાબમાં, ૩૭ મુંબઇમાં, ૨૯ મધ્યપ્રાંતોમા,અને ૫ વાયવ્ય સરહદ તરફનાં પ્રાંતમાં મોકલવામાં આવી હતી. હુબલી મીલે એમને કાળે આપેલી ગાંસડીઓ કરતાં ૨૫ વધારે બનાવી હતી છ મીલોમાં બનેલી ૧૦૬ ગાંસડીઓ તદન નપાસ કરવામાં આવી હતી. બીજા આરડર માટે ૪૫૬૮ ગાંસડીઓ સ્વીકારવામાં આવી હતી જેમાંથી સંયુક્ત પ્રાતોમાં ૧૭૬૦, બીહાર ઓરીસામાં ૧૫૭૨, પંજાબમાં ૪૭૬, આસામમાં ૪૦૭, મધ્યપ્રાંતોમાં ૬૫૬, મુંબઇમાં ૨૫, બંગાલમાં ૩૭, વાયવ્ય સરહદના પ્રાંતમાં ૨૯, બલુચીસ્તાનમાં ૩૬,

ડીફ્હીમાં ૧ અને મદ્રાસમાં એક મોકલવામાં આવી હતી. ૧૮ મીલોના માલમાંથી ૫૨૨ ગાંસડીઓ તદ્દન નપાસ કરવામાં આવી હતી એને બદલે બીજો સંતોષકારક માલ પુરો પાડવાની મીલોને ફરજ પાડવાની સરકારને સત્તા હતી પણ તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો નહોતો.

એપ્રીલ પછી કાપડના ભાવ પાછા વધવા લાગ્યા તે આગસ્ટ સુધી વધ્યા પછી તેમાં ઘટવાની શરૂઆત થઇ. એ વધારાને લીધે "એ ૧૨" માલની લેવાલી જાગી. બજારભાવ ઘટ્યા ત્યારે પણ એ નવો માલ બનાવવાનો આરડર ન આપતાં જ્યાં માલ બનેલો હતો ત્યાંથી સ્ટેન્ડર્ડ ક્લોથ લઇને તેમજ બજારમાં વેચાતો બીજો સસ્તે ભાવે ખરીદ કરીને પંજાબ વગેરે પ્રાંતોમાં જોઇતો માલ પુરો પાડ્યો હતો "એ ૧૨" ની ૧૩૫ ગાંસડી રતલ દીઠ રૂ. ૧-૧-૬ ને ભાવે જણાવેલી મીલો પાસેથી મળી હતી:—

મીલવાળા.	ગાંસડી.
સેન્ચરી	૨૫
કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ	૧૨
તાતા સન્સ	૧૭
બોમ્બે ડાઇંગ	૧૨
ગ્રીન્લે	૧૧
ડીલીક નીક્સન	૧૧
ઇ. ડી. સાસુન યુનાઇટેડ	૧૨
ફોલાણા લેંડ એંડ મીલ કું.	૧૦
કુલ ...	૧૩૫

એમાંથી ૭૨ પંજાબમાં, ૭૩૫ સીંધમાં, ૧૫ બલુચીસ્તાનમાં અને ૧૩ વાયવ્ય સરહદવાળા પ્રાંતમાં મોકલવામાં આવી હતી. એ ઉપરાંત રતલ દીઠ રૂ. ૧-૬-૬ ને ભાવે ૧૫ ગાંસડી ડીલીક નીક્સન પાસથી મેળવવામાં આવી હતી અને તેમાંથી ૫ બલુચીસ્તાનમાં અને ૧૦ પંજાબમાં મોકલી હતી. સોલાપુર મીલે ૩૬ ઇંચ બદલે ૩૬ ઇંચ પહોળાઇનો "એ૧૨" માલ ૬૨ રતલ દીઠ રૂ. ૧-૬-૬ ને ભાવે ૩૦ ગાંસડી જેટલો પુરો પાડ્યો હતો તેમાંથી ૧૮ ગાંસડી પંજાબમાં, ૧૦ ગાંસડી વાયવ્ય સરહદના પ્રાંતમાં, અને ૨ ગાંસડી સીંધમાં મોકલી હવી. એ ઉપરાંત "એ ૧૨" ની ૫૦ ગાંસડી સેન્ચરી મીલ પાસેથી અનુકુળ ભાવે લેવામાં આવી હતી જેમાંથી ૪૧ પંજાબમાં અને ૯ સીંધમાં મોકલી હતી. એ ઉપરાંત રૂ. ૧—૬—૦ ને ભાવે ૬૫ ગાંસડી પંજાબના ડીસ્ટ્રીક્ટર સીવીલ સપ્લાઇઅર્સને અને રૂ. ૧—૮—૦ ને ભાવે ૧૨ ગાંસડી રેજીસ્ટ્રાર, કો-ઓપરેટીવ સોસાયટીઝ, પંજાબ, ને પુરી પાડવાનું સેન્ચરી માલને સોંપવામાં આવ્યું હતું અને રૂ. ૧-૬ ને ભાવે ૧૦૦ ગાંસડી રેજીસ્ટ્રાર કો-ઓપરેટીવ સોસાયટીઝ, પંજાબને પુરી પડવાનું મેશર્સ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ એંડ સન્સને સોંપ્યું હતું. "એ ૧૨" માલ પંજાબમાં એવો લોકપ્રીય થઇ પડ્યો છે કે એવો માલ હંમેશાં ત્યાં પુરો પાડવામાં આવે એવી ગોઠવણ કરવાની તેમની કો-ઓપરેટીવ સોસાયટીઝનો રેજીસ્ટ્રારની ઇચ્છા છે. તે માટે તેણે

મુંબઇની મુલાકાત લીધી છે અને ઘણું કરીને એવી ગોઠવણ થઇ ગઇ હશે રૂ. ૧-૮ ને ભાવે ૨૧૦ ગાંસડી આપવાની માગણી કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ સન્સે કરી હતી. બજારની સ્થીતી જોતાં એ ભાવ સસ્તો હતો તેથી એમાંથી સો ગાંસડી કબુલ કરવામાં આવી હતી અને બાકીની પણ બધી લેવાઇ જાય એવો વદી હતી. નવરાત્રીના દીવસોમાં માલની લેવાળી વધે અને બજારમાં માલ ન હોય તો ભાવ વધી જાય એવી બીક હલકતા ખાતે રહેતી હતી તેથી માવચેતી માટે મુંબઇમાં બોમ્બે હાઇંગ કુંપની પાસેથી ૪૮, કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ એંડ સન્સ પાસેથી ૪૮, અને દીલીપ નીકસન પાસેથી ૨૨ મળી કુલ ૧૧૯ ગાંસડી અનુકુલ ભાવે ખરીદવામાં આવી હતી. એ ઉપરાંત ૩૦૦ ગાંસડી સેન્ચરી મીલમાંથી સાધારણ ભાવે મેળવી હતી.

એ રીતે કેંદ્રોના દરમ્યાન કુલ ૧૧૭૦૮ ગાંસડી મેળવવામાં આવી તેમાંથી જુદા જુદા પ્રાંતોમાં કેટલી મોકલી તે નીચે બતાવ્યું છેઃ—

સંયુકત પ્રાંતો	૪૨૭૪	મુંબઇ	૧૧૨
બીહાર ઓરીસા	૩૯૦૫	બલુચીસ્તાન	૬૬
પંજાબ	૨૦૭૯	વાયવ્ય સરહદ	૫૭
બંગાલ	૪૬૧	દીલ્હી	૧
આસામ	૪૧૭	મદ્રાસ	૧
મધ્યપ્રાંતો	૩૪૦		
		કુલ ...	૧૧૭૦૮

આ બધી ગાંસડી મળી કુલ ૨૨૨૧ લાખવાર ઠાપડ થયું હતું.

હિંદમાં લોખંડની ચીજોનું બજાર.

હીંદના બજારોમાં પોતાનો માલ કેમ વધારે ખપાવવો તે વીશે હાર્ડવેર ટ્રેડ જર્નલના તા. ૨૬-૨-૧૯૨૦ના અંકમાં એવી શીખામણ આપવામાં આવી છે કે હીંદમાં માલનો બહારનો દેખાવ તથા સસ્તી કીંમત ઉપર જેટલું ધ્યાન અપાય છે તેટલું એ માલ કેટલી મુદત ચાલે એવો છે તે ઉપર આપવામાં આવતું નથી તેનું કારણ એ છે કે લોકોની ચરેરાશ આવક ઓછી હોવાથી ઘણી નાની રકમ આવી ચીજો ખરીદી કરવામાં ખરચી શકે એમને તમે બોંધી ચીજો બહુજ સારી જાતની આપો તો શા કામની? દાખલા તરીકે એકતુનો એક નેઇલ રોજ છ આના મેળવતો હોય તેને એક તાળુ જોઇતું હોય તો તદ્દન આનામાં હલકી જાતનું જરમન તાળુ મળી શકે તો તે ઇંગ્લીશ બનાવટનું બહુ સારું તાળુ એક રૂપીયો ખરચીને તે એવી આશા રાખવી કેટલી વાજબી ગણાય? જરમનો અને આસ્ત્રીયનો આવી બાબતોનો બરોબર વીચાર કરીને વતે છે વળી હીંદમાં પોતાનો માલ વેચવા માટે પેઢીની શાખાઓ કે આડતો જુદાં

જુદાં મુખ્ય શહેરોમાં સ્થાપવી જોઈએ. જ્યાંથી માલના નમુના તથા ભાવ વગેરે માહીતી ઘરાકને મળી શકે અને તાપીક હોય તો માલ પણ મેળવી શકાય. મોટી વસ્તુઓની સાથે નાની ચીજો માટેના આરડરો પણ ત્યાં સ્વીકારાય એવી ગોઠવણ હોવી જોઈએ. ત્યાંની શાખાના વડાએ કે આડત્યાએ જાતે ફરીને ઓરડરો મેળવવા માટે પ્રયત્ન કરવો પડશે અને તે વેળા બીજા દેશોથી આવતા હરીફોના માલ વીશે પુરતું જ્ઞાન હોવાની ઘણી જરૂર પડશે.

એ માલ મંગાવનારાઓએ તે માટેનાં નાણા ક્યારે આપવાં તે બાબતમાં જરૂરનો ઘણી સગવડ આપે છે. સાધારણ રીતે એ માલનાં ઓરથી આપતી વેળા હુંડીના નાણાં લેવામાં આવે છે અથવા એ હુંડી સ્વીકારવામાં આવે છે. તેની મુદત પાકેથી તુરત નાણાં ભરવાને બદલે ઘોડા દીવસ વાર લગાડીને એટલા દીવસ માટેનાં બારે બ્યાજ સાથે એ રકમ આપવી એ આ વેપારીઓને વધારે અનુકુળ પડે છે અને એમ થવા દેવા માટે વધારે દીવસ સાહુ લેવાની સગવડ જરમન વેપારીઓ ઘણી આપે છે. દેખાડ થયા પછી દસ મહીને નાણાં ભરવાનાં હોય એવી હુંડી પણ લેવામાં આવી છે. તેમ છતાં આવી રીતે લાંબી મુદતની સગવડ આપવી એ રીતે ઉત્તેજન આપવા લાયક નથી. લડાઈ દરમ્યાન જરમની તથા આસ્ટ્રીયાને બદલે યુનાઈટેડ સ્ટેટસથી લોખંડનો માલ હીંદ આવતો અને વીજળીક કામકાજમાં જરૂર પડે એવો માલ, તાંબુ, કાગળ, કાચ, કાપડ વગેરે ચીજો જાપાનથી આવતી. એ ચીજોમા જાપાનની સાથે હરીફાઈમાં યૂરોપના માલ બનાવનારાઓ ટકશે કે કેમ તે કહેવું મુશ્કેલ છે.

જુદી જુદી ચીજોના જે માલ લડાઇ દરમ્યાન જરમની તથા આસ્ત્રીયાથી આવતો તે માલનો વેપાર જાપાને તથા યુનાઈટેડ સ્ટેટસે કેટલો હાથ કર્યો છે તે નીચે દર્શાવ્યું છે.

હજાર પાઉંડ

	જરમનીથી.	આસ્ત્રીયા હંગરીથી	જાપાન.		યુનાઈટેડ સ્ટેટસ.	
માલ.	૧૯૧૩-૧૪	૧૯૧૩-૧૪	૧૯૧૩-૧૪	૧૯૧૭-૧૮	૧૯૧૩-૧૪	૧૭-૧૮
કાપડ.	૧૦૪	૫૫	૬૮	૧૪૩	૩	૯
મકાન બાંધવાનો સામાન.	૧૦૧	૪		૮૨	૧૩	૩૧
રંગવાનો સામાન	૬૨૨	૧	...	૧૯	...	૨૫૬
કાચ	૧૦૧	૫૮૩	૧૦૫	૭૬૯	૧૨	૧૨
લોખંડનો માલ	૪૮૨	૨૨૩	૪૧	૪૫૫	૨૫૫	૫૦૭
ઓજારો	૧૦૨	૨૫	૭	૩૦૯	૯૭	૨૨૦
દારૂ	૧૫૮	૪	૨	૧૪૬	૪૧	૬૮
મશીનરી	૨૮૮	૧૩	૧૦	૧૩૪	૧૬૮	૬૫૬
ધાતુઓ.	૨૫૭૩	૧૧૫	૨૭૬	૧૧૪૪	૩૦૨	૨૩૧૬
અગળો	૧૮૩	૮૮	૧૧	૩૬૨	૬	૧૩૫
સુતરાઉકાપડ રંગીન	૨૪૪	૬૬	૨૩	૪૪૪	...	૧૦

દીવાલના માટે કેન્સી ટાઇલ્સની છેટલી ડીઝાઇનો જોશો કે

ધી પાયોનીયર ઇન્ડીયન પેન્ટ એન્ડ ઓઇલ વર્કસ લીમીટેડ.

અમારા કારખાનામા દરેક જાતના ૨૧ રોગાન જેવા કે જેનીવિન, વાઇટસ્ટીક, ઇટલેડ તથા તમામ જાતના કલર પેન્ટ ચડતી ઉતરતી કવૉલેટીના બનાવીએ છીએ

ઇમારતી ડીવાઇને લગાડવાના ડીરેક્સ્પર પેન્ટ (પાણીના કલર)

તમામ જાતના અને છે અને જે બીજા રંગો કરતાં સસ્તાં તેમજ ઉત્તમ છે.

અમારા પેકીંગ ડીપાર્ટમેન્ટમાં ટ્રમ્સ, ટીન્સ તથા ટ્રાવેલીંગ ટ્રંક નાની યા મોટી દરેક જાતની જથાબંધ બનાવવામા આવે છે.

વધુ માટે પુછો

ધી પાયોનીયર ઇન્ડીઅન પેન્ટ એન્ડ ઓઈલ વર્કસ લીમીટેડ.

ધી લેઇટ ઇન્ડીયન વાઇટ પેન્ટ કુંપની.

ભાયખળા મુંબઇ.

દર વર્ષે ક્રોડો રૂપીયા

પરદેશ જતા અટકાવવા હોય

તો તમારા માલ મીલકત અને ગોડાઉનનો

આગનો વીમો

ધી યુનીવર્સલ ફાયર એંડ જનરલ

ઈન્સ્યુરન્સ કંપનીમાં ઉતરાવો.

એમ. કાનજીની કું.

મેનજીંગ એજન્ટસ.

૨૫ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ કોટ મુંબઈ.

ટા. ક.—(જે દેશના પૈસા દેશમાં રહેશે તો તેનો લાભ પણ તમને મળવા સંભવ છે.)

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ડબીમાં પેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કું. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબઝાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ પહતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહોળું થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ એાનરેબલ મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઈ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી એક ચાંસ જેટલી શાહી તૈયાર થાય છે

							રૂ.	આ.
	બ્રાઇટ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી			૧૪૪	ટીકડીના	... ...	૦	૧૫—૦
	ડાયમંડ	,,	,,	,,	,,	... ...	૧	૪—૦
(Red)	રાતી	,,	,,	,,	,,	... ...	૧	૬—૦
	ચીપ	,,	,,	,,	,,	... ...	૦	૧૦—૦
	ગ્રીન (લીલી)	,,	,,	,,	,,	... ...	૧	૪—૦
	કેામર્સીયલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી			,,	,,	... ...	૧	૬—૦
	બ્લ્યુ બ્લેક	,,	,,	,,	,,	... ...	૧	૪—૦
	વાયોલેટ	,,	,,	,,	,,	... ...	૧	૦—૦

દરેક શાહીની ટીકડીઓ એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હરફો મોતીના દાણાની પેઠે શોભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી ગીલફુલ રેલાતી નથી.

વિદેશી શાહીના બાટલાઓ વાપર્યા હશે, તો પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશો કે શાહી કઇ સારી ને ટ્રેટલી સસ્તી છે?

એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મોકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથાબંધ લેનારને ઘણું સારૂં કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઇ બાતની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. પૈસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખોઃ—

સ્વરાજ્ય વિરો.

"સર્વના હૃદયમા દેશહીત માટે નવું ચેતન સ્ફુરાવનાર હીંદ નાયકોની છબીઓ દરેક દરેક કુટુંબોમા સ્વદેશ સેવાની પ્રબળ ભાવના અને ભ્રાતૃપ્રતિતિનો ઉલ્કર્ષ સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા મુદ્રણને અલંકૃત કરનારા આર્ય વીરરત્નોના સ્ટેન્ડર્ડ આર્ટ કાર્ડ પેપર ઉપર બ્લ્યુ ભ્લવના પેન્સ કાર્ડ સાઇઝના જાડી જાતના વીરરત્નોનાં ફોટા તૈયાર છે. જેની કીંમત સામાન્યતા તથા ગરીબપ્રીતિના લોકોપણ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આદેશથી કીંમત તદ્દન નજીવ રાખવામા આવી છે.

પેકેટમાંની આકૃતિના દરેક ફોટાની કીંમત અર્ધો આનો; ૧૪ કાર્ડનાં બાર આનાઃ ૫૦ કાર્ડનાં ૩ રૂા. ૧૦૦ કાર્ડના રૂપીઆ સવા બે. ટપાલ ખર્ચ અમો આપીએ છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩.

દેશી નામું શીખવવાની સ્કુલ.

સારી કમાણી કરવાનો એક સહેલો, સોંઘો અને ઉમદા રસ્તો.

કાલણા દેવી રસ્તાપર ભાટીયા મહાજનવાડીમાં ગોરધનદાસ કરસનદાસ હલ્લુ ગુજરાતી કોમર્શીઅલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ નામે દેશી ચાલતી પાકું નામું, સર્વ પ્રકારનાં વ્યાજ, મુંબઈમાં ચાલતા તોલ માપની સંપૂર્ણ સમજ સાથે સર્વ પ્રકારના હીસાબ હુંડી પત્રી વેપાર કળા ગુજરાતી ટાઈપરાઈટીંગ વગેરે વેપારને લગતી તમામ બાબતોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન એ વિષયનું ખાસ ઉંચું જ્ઞાન ધરાવનાર શિક્ષકોની મારફતે આપવામા આવે છે. શીખવવાનો વખત સૈને અનુકૂલ પડે તેવો રાખવામાં આવ્યો છે. દાખલ ફી રૂ. ૧ અને માસિક ફી રૂા. ૧ રાખવામાં આવી છે. બોરડીંગનેજ (બાલાશ્રમ) ના છોકરાઓની દાખલ ફી માફ છે.

(૬૨) દાખલ થનારે પ્રિન્સિપાલને રૂબરૂમાં મળવુ

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગજપતી" છાપ

હમારા સીમેંટ હી દુસ્તાનમા યથાર્થ બતા સારામા સારી સીમેંટની બનાવટી કરે છે, અને બાકીતા બાતાએલ વપરાય છે. એતુ રોકીંગ એક એક હ દરમેટના મજબુત બંધાએલા આવે છે, એથી પાપ કરતા વજનજ સહેલાઈથી ઉચકી શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું.

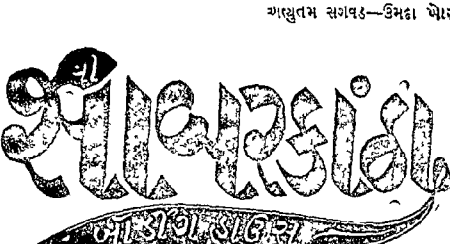
એજન્ટસ.

નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ મુંબઈ.

મુંબઇના વાંકે શું ?

ઓછા વાજબી એજ હલકા ખોરાકનો સચોટ ખાણીતી, ને હલકો ખોરાક ને શરીરના રસાયણીક તત્વોને નાશ કરવાનો (આત્મઘાતી) ઉપાય.

ગણ્યુતમ સગવડ—ઉમદા ખોરાક.

ઠે મુમ્બાદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ ન. ૨

ધી ઓલમ્પીક કેમીકલ વર્કસ લીં. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રંથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ—

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—દેશી ઔષધિઓની શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિવાળી દવા આ દવા જરાસારી સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અધુરૂ કીમત આપે છે (જે નાસ્યાન્નમો) વાપરવાથી ઉપરોક્ત વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ હસ્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી હુક તત્કાલ મળે જણાતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને ચેતાતુ કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની વ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ત માર્ગને તાજાત આપે છે

નોટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે તેથી સુવાવડ લાયુ થઇ શકતી નથી, અગર લાયુ થયો હોય તો મટી જાય છે કિંમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૨—૦

ટ્રાંકીયેરો ફોસ્ફેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અકસીર દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓમા અને મગજના મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ટ્રાંકીયેરા ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે અને જ્યારે તેનુ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આળસપણા અને શક્તિ ઘટી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સન્યાધિય દરદો ઉત્પન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે મદદ આવે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખોવેલી ઓજ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને મગજનો કે અગળનો ઘસારો વિશેષ જણાતો હોય તેમણે અચુક આ દવા વાપરવી કીમત દર બાટલીના રૂા. ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ.)

૦—૧૪—૦ નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી ઓલમ્પીક કેમીકલ વર્કસ લીં. લી.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

(આ પ્રોસ્પેક્ટસ જોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીના રજીસ્ટારની ઓફીસમાં નોંધવામાં આવ્યું છે. અને અરજીઓ સ્વીકારવાનું તા. ૧૦-૪-૨૦ ને દીને બંધ કરવામાં આવશે.)

ધી હિન્દ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ લીમીટેડ.

(૧૯૧૩ ના હિન્દી કંપનીઓના કાયદાને આધારે સ્થપાયેલી)

થાપણ. રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે

પ્રત્યેક રૂા. ૨૫ ના ૧,૦૦,૦૦૦ શેરોમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે અને જેનાં નાણાં નીચે પ્રમાણે ભરવાનાં છે:—

અરજી વખતે રૂ. ૩. શેરોની વહેંચણી વખતે રૂ. ૩.

અને બાકીની રકમ જરૂર પડયે વસુલ થશે પણ પ્રત્યેક વખતે શેર દીઠ રૂ. પાંચ કરતાં વધારે રકમનો કોલ નહિ લેવામાં આવે અને ત્રણ માસથી ઓછી મુદતને અંતરે કોલ લેવાશે નહિ.

ડીરેક્ટરોનો ઈરાદો શેરોની વહેંચણી પછીથી નાણાંની ખાસ જરૂર પડયા વિના કોલ ઉઘરાવવાનો નથી. એટલે કે નવાં યંત્રો વગેરેની ખરીદીની મસલત પુરી થતા સુધી અને તેને માટે ઓર્ડરો અપાતાં સુધી કોલ લેવાશે નહિ. એજન્ટો, ડીરેક્ટરો અને તેમના સ્નેહીઓએ રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની કીંમતના ૪૦,૦૦૦ શેરોની અરજી કરી દીધેલી છે. અને હવે શેષ ભાગજ જાહેર પ્રજાને માટે રહ્યો છે.

શેરો અંડરરાઈટ કરવાનું બીલકુલ કમીશન અપાયું નથી.

અરજીઓ મોકલવાનું ઠેકાણું:—મેશર્સ ભીલાભોરોયા, ગીલ્ડર એન્ડ કું.

૩૨, એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

ડીરેકટરોઃ—

ગોરધનજી આણંદજી ટન્ના એસ્કવાયર બી. એ. એલ. એલ. બી માજી દીવાન ભાવનગર, ભટવાડી ગીરગામ મુંબઇ. (ડાયરેકટરઃ-તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ વર્કસ લીમીટેડ, તાતા હાઇડ્રો ઇલેકટ્રીક કંપની લીમીટેડ, ઓખે સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ, ગાયકવાડ ઓઇલ એન્ડ કેમીકલ કંપની લીમીટેડ, વેસ્ટર્ન ઇંડીયા કેમીકલ કંપની લીમીટેડ, અંબાજી તારંગા લાઇટ રેલ્વે કંપની લીમીટેડ, એંગ્લો ઇંડીયા એન્ડ કોલાનીયલ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ.)

મહમદ હાજી અબુ એસ્કવાયર; વેપારી, ૧૦૧ કટલરી બજાર, મુંબઇ; કટલરી અને સન્ડ્રી ગુડસ મરચન્ટ એસોસીએશનના પ્રમુખ.

ત્રભુજ કરસનદાસ બ્રોક એસ્કવાયર; કાપડના વેપારી મુળજી જેઠા માકેટ, ચોક, મુંબઇ.

ઇસ્માઇલ જી. અલ્લાના એસ્કવાયર; વેપારી. (અલ્લાના સન્સની કું.ા) ૧૫ વોર્ડન રોડ મુંબઇ. અલ્લાના રહીમતુલ્લા એન્ડ કું. ના ભાગીદાર, ઇંડો ચાયના મીલ્સ લીમીટેડના એજન્ટસ તથા બીરલા મીલ્સ લીમીટેડના એજન્ટસ અને ડીરેકટર.

જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા, એસ્કવાયર; એમ. એ. ૧૯ બેંક સીટ મુંબઇ; સેક્રેટરી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો મુંબઇ, ઇન્ડીયન ટોયઝ અને ગ્લાસ મેન્યુફેકચરીંગ કું.ા લીમીટેડના ડીરેકટર, તથા બી ઓખે ફ્રેઓપરેટીવ હોલસેલ સોસાયટીના ડીરેકટર.

મોહનલાલ ઇચ્છારામ રહીમતુલા એસ્કવાયર; વેપારી, ૧ હુમમ સીટ, મુંબઇ. મુંબઇ ન્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના સભાસદ, ઇન્ડીયન ચેમ્બર એન્ડ બુરોની કમીટીના મેમ્બર. ઓખે સીટી ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ડીરેકટર, ન્યુ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપનીના ડીરેકટર, ચુલતાનીઆ કોટન મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડના ડીરેકટર.

દ્વારકાદાસ મુળજી ગોરધીઆ એસ્કવાયર; વેપારી, ૧૪૭ અબદુલ સ્ટ્રીટ, નં. ૩, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ના ભાગીદાર.

મહનલાલ પ્રાગજી મીસ્ત્રી એસ્કવાયર; (એક્સ્ઓ.ડી.સી.ઓ.) વેપારી, ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ મુંબઇ નં. ૩, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ના ભાગીદાર.

બેન્કર્સ

ધી સેંત્રલ બેન્ક ઓફ ઇંડીયા લીમીટેડ હોર્નબીરોડ કોટ, મુંબઇ.
તાતા ઇંડસ્ટ્રીઅલ બેન્ક લીમીટેડ કોટ મુંબઇ.

સોલીસીટર્સ

મેસર્સ ધરમશી એંડ કું. ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

ઓડીટર્સ

મેસર્સ એસ. બી. બીલીમોરીઆની કું. એસ્પ્લેનેડ રોડ, કોટ મુંબઇ.

મેનેજીંગ એજન્ટસ

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૩.

રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ

૩૦૩ હોર્નબીરોડ કોટ, મુંબઇ.

કણી ક અથરસ ના કારખાનામાં બનતી દવાઓ.

ક્ષી ઠ એગ્રુ મીક્ષચર (તાવમાટે) ૦-૧૨-૦
ક્ષણી ક ,, (તાવ માટે) ૦ ૧૨-૦
ક્ષણી ક ટ્રાનીક મીક્ષ (રાક્તી માટે) ૧-૦-૦
ક્ષણી ક સાકી પરીલા (લોહી સુધારવા માટે) ૧-૦-૦
ક્ષણી ક ક્ર મીક્ષચર (ખારી માટે) ૧-૦-૦
ક્ષણી ક ક્રોલેરા મીક્ષચર (પક્ષી માટે) ૧-૦-૦
ક્ષણી ક બન્ને બામ (સરીરના દુખાવા માટે) ૦-૮-

બીજા દવાનેમાટે લખો

Tel "Kadki" Bombay

(૪૮) કણી ક અથરસ ગીરગામ—મુંબઈ

શુદ્ધ હરતાલ ભસ્મ.

ક્રોઢ, વાયુ, તાવ, દમ અને રક્તવિકારમા અકસીર. વિગત સાથે આઠ પડીકીનો રૂ ૧-૪-૦, પારગલ બાય જુદો

પંડિત વિશ્વનુજી વૈદ્ય
૧૦૧ વીરચાનાની ચોળી, વડોદરા.

ગ્રેઇન્, ગ્રીઝ, કાટન, ઘી, કરીઆણું, તલનું તેલ, ગરમીળ તેલ, ઓર ટીયુ કાચુ પાકુ તેલ, તથા તેનો ખોળ, વીગેરે ખરીદવુ હોય તો વધુ વીગત માટેલખો Bhimsen Co, વડનગર (ગુજરાત)

તહેવારને માટે ટોપી કયાવી લેશો?

ઓકજ ભાવવાણી જુની અને જાણીતી

મહાલે એન્ડ કંપની.

મારવાડી બજાર મુંબઇ

વીલાયતી કીસ્તી ગોકરની જાણીતી ટ્રયલી હાથી બ્રાન્ડની ઇ ગ્રીજીઅન એગલોર, સાદકલ, ગીરગાવપુર, વીગેરે તથા ૦૦ગાના ટેન્સી ટ્રેસ્રો તેમજ સાચી જરીની તથા ન્યુ ત્રાડની ઇ ટ્રેપ તથા વીક્ટોરીયા ટ્રેપ, સાદી ટોપીઓનો જંગાવર બનેલો હમારે ત્યા હરહ ગેર્ડ વરાયાર છે તે ગેર્ડ જવાને ચુકેલો નહી.

(૩૪) બહારગામના ઓહર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Soulptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.
Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement, etc.

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનદના ગુરૂ દેવ–ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ક્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રથ.)

ગોમતુ વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
શિક્ષણ જાડા ગળા, પાકુ પૂઠુ પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય–રૂા૦ ૨–૮ ૦ પોષ્ટેજ વી પી જુદુ

ઈશ્વરાવતર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેવા સ્વામી વિવેકાનદના ગુરૂદેવ હતા તેમનુ પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૃતમય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવુ, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક બનાવે એવી બનાવે એવું, ઉત્તમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામા લખાણું છે જન્મ સમયથી તે અત પર્યત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનદને ઈશ્વર દર્શન વગેરે વાચ્યાય અવશ્ય વાચવા જેવા છે દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાચવો જોઇએ

સર્વ પત્ર વ્યવહાર

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મહેતા.

વ્યવસ્થાપક–સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ફેશનેબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અલભ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ પડવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાંક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામાં ધંકાવા માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનું સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઈ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી માટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, ચોરી મરેલ પણ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની ક્રોધપણ જાતની કૃરિયાદ તથા દસ્તની અટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળું આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલ્પપ્રયત્ન રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ૩૨ ની ડબ્બી ૧ ના રૂપિયો ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી બેટ એટલે કુલ પાંચ ડબ્બી આપવામાં આવે છે. બેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

જામનગર—કાઠિયાવાડ.

પ્રાંચ ચોપ્રીસ
કાલબાદેવી રોડ. મુંબઇ.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

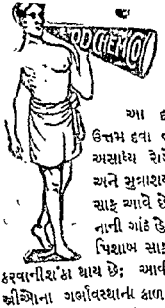
ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઈથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવુ, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધુજવુ, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં ટુકી નજર, ચહેરાનુ ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઈ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧. ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવનશક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાકતરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધિના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાણ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મેં આગળના ભાગ ઉપર "પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ" નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર-દિવસ ઘડી ઘડી પિશાબ કરવાનીશંકા થાય છે; આવી સ્થિતિમાં સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિસાણ ઘણીજ ગરમ, બળતા થતી અને ઘણી વખત થાય છે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમાં બહુ ફળદાયક છે. વળી નાનાં બચ્ચાંઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિસાબ કરી નાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા બી પુરૂષને પિસાબમાં થતી હરેક પ્રકારની અડચણ તથા બળતરા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિલતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયી છે તથા અશક્ત અને નિર્બળ થયેલી ઇંદ્રિને તાકાત આપી સ્ત્રી પુરૂષને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે.

ઘણાખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પરસેવા અથવા તો આંતરડાંની હીલચાલ વગર થોડા વખત રહેવાથી જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઇંજા થઇ આવે છે કારણ કે ઘણીજ ઝેરી ક્યરેા જે મુત્ર વાટે નીકળી જવા જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અંગત્યના કામ કરવાં કબજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઇંજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે. જો કદીક મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણા વખત અથવા જોઇએ તે કરતાં ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાંઇ ક્યરેા હોય અથવા ભુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તબુમ મારતી હોય કે ઇંજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતાં હોય; જો મુત્રાશયની કોથલી આગળનો ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નહિ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વાર વાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇંજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતા વખત મળી ત્રણવાર વાર સાનમેટો લેવા ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇંજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે ત જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં બરાબ મુત્ર રહેવાથી ધીમી ફરી સિસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફક્ત બાર ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કિંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આઠ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇપણ કારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરો સ્ટ્રીટ, ન્યુ યૉર્ક–અમેરિકા.

ભવિષ્યની ભાગ્યદેવી.

મનુષ્ય જાતિએ પોતાનું ભવિષ્ય સુધારવા માટે મજબૂત શરીર અને દૃઢ મન કરવાની બહુ જરૂર છે. અમારી પ્રબળ મ્રતાપી

મદનમંજરી ગોળીઓ

સાતે ધાતુઓને પોષણ આપી શરીરને મજબૂત બનાવે છે, અને 'ઓજ' નામના ધાતુને વધારી મનોબળ પ્રાપ્ત કરાવે છે, અને તેથીજ તેને 'ભવિષ્યની ભાગ્યદેવી' એવી ઉપમા આપવામા આવી છે તે લોહીને સુધારી તેમા પુરતા વધારો કરે છે, વિર્યને વધારી તેને ધટ્ટ બનાવે છે, પેશાબ અને સ્વપ્નમા થતા વિર્યસ્ત્રાવને અટકાવી, સ્તંભન શક્તિ તથા સ્મરણ શક્તિને વધારે છે, પાચન શક્તિને સુધારી, સ્ફૂર્તને સાફ લાવે છે, જ્ઞાન તંતુઓને મજબૂત કરી, શરીરને કદાવર બનાવે છે, એટલુ જ નહિ પણ દરેક પ્રકારના રોગોનો નાશ કરી, બાકી રહેલ કાયમનુ પુરૂષત્વ બક્ષે છે કિ ગોળી ૪૦ ની ડબ્બી ૧ નો ફુલ્લ રૂ ૧) એક ડબ્બી ૬ ના રૂ ૫) પાચ્ય તથા ડબ્બી ૧૨ ના ૯) નવ

વધારે હકીકત જાણવા માટે અમારૂ ૨૦૦ દવાઓનુ મોટુ કેટલોગ 'તદન મફત' મલે છે જે મંગાવી વાચો તથા દરેક રોગ માટે સલાહ પણ 'મફત' મળે છે લખો —

રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી.

હેડ ઓફીસ—જામનગર—કાઠીઆવાડ બ્રાન્ચ ન ૧૮૭ કાલબાદેવી રોડ—મુ બાઈ

સરક્યુલર ના. ૪.

શ્રી ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન.

હિંદી પ્રજાને અપીલ.

ભાઇઓ છે,

૬રેક હિંદી રેલ્વે ઉતારૂઓ જાણવુ —

૧ કે ન્યારે આ રલ્વે કુ પનીના નોકર અથવા રલ્વે પોલીસનો માણસ ઉતારૂઓના વ ખાંચાખાંચ બેસાડવાને સખ્તાઇ વાપરે ત્યારે તેને તેમ કરવા અટકાવવાને કાયદા પૂર્વક હક્ક છે.

૨ કે આ હકના જ્ઞાનનો અભાવ ઉતારૂઓમા ફેલાવો કરવા ની દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૩ કે પોતાના ને પોતાકા કરતા ઓછા નસીબવાન ઉતારૂ ભાઇના સ્વાર્થને ખાતર આ હકનો ઉપયોગ કરવાનો દરેક ભણેલા ઉતારૂની ફરજ છે

૪ કે હિંદ દરેક તેના બેટા, ૫ પછી તે ગદેલા વર્ગનો કે બીજા વર્ગનો ઉતારૂ હોય તે બેય કે તેના નીચલા વર્ગના ઉતારૂઓ તરફ વાજબી રીતે વર્તવામા નથી આવતુ તો તેની મદદે જવા આશા રાખે છે

૫ કે ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન નામની એક મંડળી છે તે કેટલ પણ ઉતારૂને રેલ્વે સામે ફરિયાદ કરવી હોય તો તેને ઉપરની મંડળીના ઓનરરી સેક્રેટરીને ન ૨૮૧-૨૮૩ બોર બ્રાન્ચ ઓફ, કોટ, મુબાઇ લખી જણાવવુ

૬ કે દરેક ઉતારૂએ રેલ્વે કાયદાઓ મુસાફરી કર્યા પહેલા જાણવાની જરૂર છે

ઓનરરી સેક્રેટરી,
ઇન્ડિયન પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશન,
બોર બ્રાન્ચ ઓફીસ,
કોટ, મુબાઇ

જીવરાજ ગોકલદાસ મેહતા.
ઓ ન, સેક્રેટરી

તીજોરીની મજબુતાઈની તપાસ.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઓફીસોમાં તીજોરીઓ તોડી ચોરી થવા લાગવાથી સરકારે ગોદરેજની તીજોરીની મજબુતાઇ કેવી છે તે જાણવા નમુના મંગાવ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવ્યા અને પોતાની તેમજ બીજા મેકરોની બનાવટ કેવી હોય છે તેની સમજ પાડી અને ગોદરેજને ત્યાર પછી જુદી જુદી સરકારી ઓફીસો માટે લગભગ ૪૦૦ તીજોરીનો ઓર્ડર મળ્યો છે.

(૪) કારખાનું—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભાનો હેવાલ અને તેને મદદની જરૂર.

આ જીવદયાની સંસ્થામા સં. ૧૯૫૬ મા ૧૨૩૮, સં. ૧૯૬૮ માં ૨૧૭૧ ને સં. ૧૯૭૨ મા ૨૩૭૭ ગાયોનું સંરક્ષણ થયું છે ને આ વરસે પણ ઘાસ-ચારાનો ભયંકર દુષ્કાળ પડવાથી એક રૂપીયાનું ત્રીશ રતલ ઘાસ મળવાથી આસપાસના ગામોની હુંમેશાં દિવસે પાંચ સાત ગાયોની આવક શરૂ છે; અને પ્રાતઃકાળે ગોશાળાનો દરવાજો ઉઘાડવામા આવે છે ત્યાં નજીકમાં કુંમકુંમના ચાંદલા કરેલી, શીંગડે લીલા કુટકા બાંધેલી ગાભડાની પ્રસુતી થયેલી દશ પંદર ગાયો જોઇલી હોય છે તે ચર્વે સંભાળી લેવામાં આવે છે તેને લીધે અત્યારે ત્રણ હજાર ગાયો એકઠી થઈ છે ને હજુ ઉનાળાની ખરી મોશમ બાકી છે તે મુદતના દરમીયાન કેટલી સંખ્યા વધશે તેનું પ્રમાણ બાંધી શકાતું નથી. તેના સંરક્ષણાર્થે કાયમી ઉપજ કે ફેપીટલ નહીં હોવાથી હાલના કટોકટીના વખતમાં તેના કાર્યવાહકોને પૂર્ણ ગમગીની ને મુશ્કેલીમાં આવ્યા છતાં જાહેર હિંમત રાખી કમર કસી જુવાર બાજરાની પુષ્કળ કરણ ખરીદ કરવા તથા ઢાંકેશ્વરીની મદદ મેળવવા રજુતિપાત પ્રયાસ શરૂ રાખ્યો છે તે ઘણુંજ ચાહના ઘસવાનું છે. આવા દેશહિતેષી પરમાર્થિક ખાતાને લક્ષ્મીવાનો પોતાની લક્ષ્મી મદદમાં મોકલવાનો સદુવ્યય કરશે તો પરમાર્થ બન્ને સાથે દેશોન્નય થશે.

હુન્નરનાં નવાં પુસ્તકો.

હુન્નર સાગર.—ભંજુબતી, સાબુ, રંગ, વારનીસ, ગીલીટ સીમેંટ વીગેરે ૧૩૦૦ હુન્નર કીમત ૨-૮-૦

હુન્નર પ્રકાશ મોટો.—દીવાસળી, કાચ સુગંધી સેઠ, અર્કો વીગેરે ૨૦૦૦ હુન્નર કીં રૂ. ૧-૮-૦.

હુન્નર સંગ્રહ.—ઉલ્લામાં ઉલ્લી શોધનાં, અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર. (આ બુક માટે દેશી વેપારી ચોબરનો ઉત્તમ અભીપ્રાય મળ્યો છે) કીમત રૂ. ૧-૮-૦

સાબુનો હુન્નર—સરવે જાતના સાબુ, બાર સોપ, ટોયલેટ સોપ, સેવીંગ સોપ, વીગેરે હુન્નર કીમત રૂ ૦-૬-૦.

હુન્નર માલીકા—૧-૨-૩ હેર ઓઈલ, અત્તર, લવ ડર, પોમેડ, સોપ, લાઇમજ્યુસ, બામ, એગ્યુમીક્ષચર વીગેરે અનુભવિક અને ખરા હુન્નરોથી ભરપુર કીમત રૂ. ૧-૪-૦

હુન્નર દર્પણ.—૨-૩-૪-સુમધી તેલો, સેટ પેનકીવર, વાળ કાઢવાનો સાબુ, કાસમેટીક, જર્મન સીલ્વર અતરો, રંગ, વારનીસ, સ્વેટ, હેરડાઈ, બાર સોપ, વીગેરે હુન્નર. કીંમત રૂ ૧-૦-૦

હુન્નર કળા જ્ઞાન.—અગરબતી, સાઈ, ટોળ ગીલીટ, કાચની આરસી, સોના રૂપાનુ પાણી વીગેરે હુન્નર કીંમત રૂ ૦-૬-૦

ફોટોગ્રાફીક હુન્નર —કીંમત રૂ ૦-૬-૦

હુન્નરમાળા નવીન.—કીંમત રૂ ૦-૪-૦

પોસ્ટેજ જુદુ

લખોઃ—હુન્નરોદય બુક ડીપો.

હુન્નરનાં પુસ્તકો વેચનાર, પ્રગટ કરનાર, કમીશનથી વેચનાર.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાઇટેલીઆ—નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અખુટ શકતી વર્ધક ખોરાક.

ફ્રેમ્પ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

ફ્રેમ્પ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણ હેર ઓઇલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ ઓફ. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સુવાસણ હેર ઓઇલ" તથા "ઝમઝમ" જખ્મોમાંધ તથા ધુડક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (ચેટર્ટ મેડીસીન, પ્રેવીઝન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)

ફ્રીંડા બીલ્ડીંગ—ઝવેરી બજાર—મુંબઈ.

વાંચો ! ભંગાવો ! ! વાંચો !

આજે આઠ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીકળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમા રેવન્યુ ફ્રુપ્પા કેવી રીતે વધારવી, નવા અખતરા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી ગ્રાહકાજના વાવેતર ક્યારે અને કેવ મોસમમા કરવા, એકુતાએ ચોકુ ખર્ચ કરી કેવ વધારવી વગેરે વિગેરે વિષયોથી ભરપુર આ એકજ માસિક છે. નમુનાનો અક મંગાવવાથી મફત મોકલવામાં આવે છે. વાર્ષિક લવાજમ ફકત રૂા ૨) બે રૂપીઆ રામવામાં આવેલ છે. લાયદેરીને રૂા ૧-૮-૦ દોઢ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામા આવશે, માટે તુરત નમુના માટે લખો—

ઉપરાત અમો બે ખેતિવાડીને લગતા નીચે જણાવેલા પુસ્તકમ જદાર વાચ્યા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ અપી જવાથી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ગયેલ છે —

૧	કપાસ કુસકાનું બનાવવાનું પુસ્તક	કીંમત રૂા	૧-૧૨-૦
૨	હિંદુસ્થાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત	,, રૂા	૧—૪—૦
૩	ખેતર, ખેડ તથા ખેતાં હાર્યિાર વગેરે.	,, રૂા.	૧—૪—૦
૪	પાણીની શોધ તથા તેનાં સપ્યોગી સાધન.	,, રૂા	૧—૮—૦
૫	ખેતિના ધધામાંથી પૈસા કમાવાની કુંચી	,, રૂા	૧—૦—૦
	(આ પુસ્તકમાં નાની નાની જાતનાં ખાતરોનો સમાવેશ થાય છે)		
૬	રેશમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેતકીનું વાવેતર કરી દેશ બનાવવાની રીત.	,, રૂા.	૦—૧—૦
૭	કુવામા પાણી વધારવા માટે ગેરીંગ કરવાનો "ખેતિવાડી-વિજ્ઞાન"નો ખાસ અંક	,, રૂા	૦—૪—૦

સામાં તંદુરસ્ત દેશી ગ્રાહકાજનાં બીયાં પણ વેચીએ છીએ.

દુલેરાય છોટાલાલ અંજરિયા, શાહીબાગ—અમદાવાદ.

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

આંગનું થાકી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામા વેદના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવા, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડીયો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઇ જવું, શ્રીપર અભાવો ધાતુનું તુરત સ્ખલીત થવું. શરીરનુ તવાઇ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવસ્તુ તરફ અણગમો:—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઇ ગઇ છે. અથવા થાય છે, ત્યારે નિરાશ ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્રી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઇ વધારે છે અને ઓશાડી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ધ્યત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઇ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે કીં. ગોળી ૩૦ ની ડબીના રૂા. ૨પ્રા ફાયદો ન થાય તો એક પણ શબ્દ પુછયા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિખાયેલ શરીરનો બાધો સ્તન વિગેરે અવયવોને ફરી દૃઢ કરે છે, શ્વાસણી ધુંપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે ગર્ભાશયને સુધારે છે અને ગર્ભધારણ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. સુવાદોગ અને તે પછીની નબળાઇ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, બાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. કીં. ગોળી ૩૨ ની ડબીના રૂા. ૫.

એક ડબી સાથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામા આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,
કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE
—WITH—
ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of ruling chiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufactures in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful [illegible] Indian trade and industry with patent and design acts, [illegible] Political division of India and up-to date [illegible] Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customery Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or Shillings 15.

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishments located in Japan with notes for tourist's use. Price Rs. 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS:—
LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:—
RAJKOT, (INDIA)

Branch:—
BOMBAY. P. O. Box No. 457.

ફક્ત ગ્રાહકોને માટેજ
સરળ ગુજરાતિમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.
શ્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, સ્ત્રીઉપયોગી લેખો, બોધક કાવ્યો આપે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

દરેક માહીતિ માટે લખોઃ—ઓનરરી સેક્રેટરી
ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.
સી. પી. ટેંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઈ.

કાપડ વેચનાર, સોની, ઝવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર.	બાર માસ.	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦-૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's
Travelling Despatch box.

TRADE MARK
G 110
A B

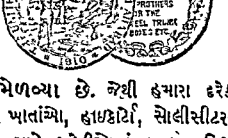
સ્થાપના ઇ૰ સ૰ ૧૮૭૪ માં થઈ.

ખાસ મુંબઇના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ત્રંક અને દરેક જાતના બૉક્સ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનનાં દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના

ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉક્સ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની ઑફીસો અને પ્રેહેલીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉક્સની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જમીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કેટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ,

ફેક્ટરી કેમ્પ કરાંચી, શો રૂમ ના૰ ૬૭-૬૯ હોરનબી રોડ, મુંબઇ.

(૧૯૧૩ ના ઈંડીઅન કંપનીઝ એકટની ૭ મી કાયદાની ૯૮ મી કલમને અનુસરીને મદદનજરને બદલે એક ચાદી મુબઈની જોઈટ સ્ટોક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડ.

(એ ૧૯૧૩ ના સાલના ઈંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

સતાવાર થાપણ.... .... રૂા. ૫૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ.... .... રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરોમાં વહેંચાઈ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ પગાર કરવાની છેઃ—

રૂ. ૩) અરજી સાથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂા, ૫) થી વધુ નહીં એવા કોલથી, જે કોલ શેર નામ ઉપર કીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમાં નહી, એવે અંતરે અને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામાં આવશે.

ડીરેકટરોઃ—

ઓ૦ મી૦ સાલેભાઈ કે. બરોડાવાલા, બીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ)
સર હુકમચંદ સરૂપચંદ, નાઈટ, બે કર અને બીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે. સેન—ગુપતા, એમ. એ., બી. એસ. સી. (કલ૦) બી. એસ. સી. (ભાષાને લગતી) એમ. એસ. સી (બરમી.) એમ. આઈ. એમ. ઈ, એફ્. જી. એસ. ભુશતરશાસ્ત્રી, કલકતા
મી૦ રતનલાલ એમ. મોદી, બી. એ. એલ એલ. બી, સોલીસીટર અને નોટરી પબલીક (મેસર્સ માળવી મોદી, રણછોડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ કવીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશોતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ. એચ. એમ. મહેતા, એચેલ્સર ઓફ્ ફેમર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને બીલમાલેક.
મી૦ ત્રીપુરારી બી. કંધારીયા.
મી૦ જીવુભાઈ બી. મહેતા બી. એ. એલ એલ. બી. એફ્ક્ષ—ઓડીસીઆ.

બેંકરોઃ—

ધી ઈંટર—નેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન.
ધી બેંક ઓફ્ ઈંડીઆ લીમીટેડ
સોલીસીટરોઃ—
મેસર્સ માલવી, મોદી, રણછોડદાસની કંપની.
ઓડીટરોઃ—
મેસર્સ આલીબોઈ અને પુરોહીત.
ઈનકોરપોરેટેડ એકાઉંટંટો (લંડન) હોર્ન બીરાઉ, મુંબઈ.
મેનેજીંગ એજંટોઃ—
રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.
રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—
૬૫, મેડાસ સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઈ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3.

Telegrams: "FAIRRUN" *Telephone No:*— Office 3563, Residence 3112

Coder 4th & 5th Editions A B C Private & Bentley's.

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, ઠરીઆણું, ગળીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ખોળ, હરડાં, જેઠીમધ, જેરફેાડાયલાં, મરી, એલચી, ધાણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આળદી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકેા મેવેા, ગુણપાટ, ગુણી, શણ, સુતર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅસેસ્ટાઈન વગેરે દેશાવરે ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરેથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનેા માલ બજાર કરી ખરીદીને હીંદનાં જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત ઠામ પાકી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.
વધુ માટે લખેા.

તાર:— "Fairrun." ટેલીફોન.— ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૬૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩-૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, બારભાઈ મુંબઈ

C. B. 988.

ટેલીફોન નં. ૧૯૭૦.

તારનું સરનામું રવગીયા (Ravasia.)

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

નં. ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ. મુંબાઈ.

અને

વડગાદી—મુંબઈ.

રંગ અને રંગને લગતા મસાલા (કેમીકલ) સીધા મંગાવનારા અને વેચનારા.

પાકા રંગ	બાઈક અને બ્રોસીક	સલ્ફર રંગ	ક્રેશીટ ૧
ક્રોગોરેડ	મેથીલ વાયોલેટ	સલ્ફર બ્લેક	બાઇક્રોમ બ્રોઝ
ડાયરેક્ટ રેડ	મેથીલીન બ્લ્યુ	,, ગ્રીન	,, બ્રોટાશ
ડીરેક્ટ બ્લેક	મેથેક્રાઇટ ગ્રીન	,, બ્લેક	બ્રાઉન શુગર લેડ
ડીરેક્ટ બ્લ્યુ	બ્રોરામીન II	,, બ્રાઉન	લીથાજ ફ્લેક
ડીરેક્ટ વાયો	બ્રોટાનીલબ્લ્યુ	,, બ્લ્યુ	ટેનીક બ્રેસીડ
ડીરેક્ટ ગ્રીન	બ્રોરે જ II	,, બ્લેક	બ્રેન્ટીમની સોલ્ટ
ડીરેક્ટ પીંક	રમારલેટ 3 R	લિગેર લિગેર.	ટીન ક્રીસ્ટલ્સ
બેઝો પરપ્યુરીન	સાઇક્રી ગ બ્લ્યુ		હાઇડ્રો સલ્ફાઇટ સોડા
ડીરેક્ટ મેજેન્ટા	વીકટોરીઆ બ્લ્યુ		સ્ટેનેટ સોડા
ડીરેક્ટ ગ્રીન	સ્ટે પીંગ રેડ લિગેર લિગેર		સોડીયમ સલ્ફાઇડ
ડીરેક્ટ વાયોલેટ લિગેર.			ફ્રાસ્ટીક સોડા લીગેર લીગેર.

(૫૭)

આ માસિક નં. ૯૩, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબાઇ, રોહી નોર્થકોટ હિંદુ ઑફિનેજ કું. એન સોલા પ્રેસમાં જાદવજી પીતાંબર ઠક્કરે છાપ્યું છે અને ધી ઇન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને જુશ્ર્ય ગોપાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબાઇ આદ્ય ટેલીફોન ઓટર્ડીગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોટમા પ્રસિદ્ધ કર્યું છે

Registered No. B. 810.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી એસોસીએશનનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨ મું. VOL. XII. JUNE 1920. સુદ ૧૪૭૦ અંક ૧૨ મો. No. 12.

SERVICE ... Watches

ing to push trade with
Guiana (America.)

ared to import from India, Gunnies, Mustard
Dal, Massala, Spices and Piece good of all
prepared to export from British Guinna,
um, Balata, Gold, Daimonds. Timber,

wners, rice-millers, general merchants, and
: Reference:—Royal Bank of Canada,
Guiana. Correspondence invited. Write.

Baboo Ram Sawh & Co.
DEMARARA,
British Guiana,
South America.

consequ they are made
is by skilled labour
can approach them in
CY – DURABILITY
ommended.

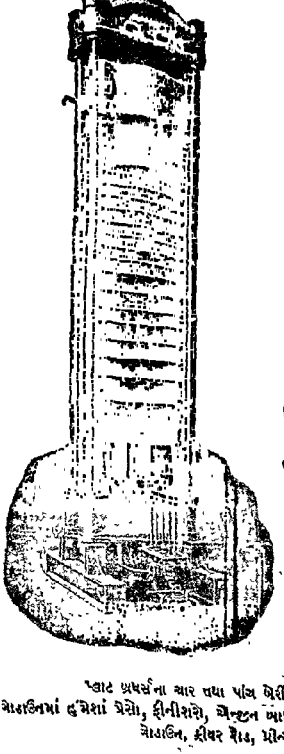
MAIGN"
it with 15 rubies, real
SUBSTANTIAL CASES

NICKEL SILVER.	STERLING SILVER
Rs 34	Rs. 44
,, 37	,, 50
,, 40	,, 53

free on application.

tch Co.
ITTA

DREWET CHOWNA & Co
31 CHURCH GATE STREET, FORT, BOMBAY.
ડ્રૂએટ ચવના ઍન્ડ કંપની, મશીનરી મરચંટો.
નાં૦ ૩૧ ચર્ચગેટ મોહોલો, કોટ, મુંબઇ.

અમારી મુખ્ય સ્પેશીએલીટી ઇ સટ્ટઅરટ ઍંડ કુાં૦ લીમીટેડ ની ગાંસડીઓ દાબવાના હા પ્રેસ તથા ફ્રીનીશરો તથા પમપીંગ ઇનજીનો.

દી. સી. અને એ. સી ઈલેકટ્રીક મોટરોના "મેરલ મેકર" ના સીલીંગ ફેનસ (પંખા) અને ઈલેકટ્રી લાઇટના ફીટીંગસ.

નવાં ૨૦"×૬×૧૬૦ ના લેન્ડેસાયર ઓઈલરો.

સ્ટોકમાં છે.

પ્લાટ પ્રથમના ચાર તથા પાંચ બેરીંગના જીનો તથા ઓપનર.
ગોડાઉનમાં દુમેશાં પ્રેસો, ફીનીશરો, ચેન્જીંગ બાઈલર, લેપ વગેરે તૈયાર રાખીએ છીએ
ગોડાઉન, ક્રીવર રોડ, પ્રીન્સીસ ડોક સામે.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણિકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.
રટ એન્ડ વૉચ કુંપની ..	૧ એ
રએટ ચવના એન્ડ કું૦	૨ એ
દાસ જગમોહનદાસની કું૦ ...	૩ એ
હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ ...	૪ એ
ી સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી	૪ એ
અમૃતાંજન દીપો	૫ એ
ી ઇન્ડીયન ક્લેમ એજન્સી ..	૫ એ
નબહુલ રેહમાન અબુબકર ...	૬ એ
એચ. વલ્લભરામ એન્ડ કું ...	૬ એ
ી બેન્ક ઓફ તાઇવાન લીમીટેડ... ..	૭ એ
ઇન્ડીયન કૉટન કું૦ લીમિટેડ ...	૮ એ
બાલામલની કું	૮ એ
રોઝ એમ. દસ્તુરની કું.	૯ એ
રીયો કેમીકલ કું૦	૧૦ એ
ી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ... ..	૧૧ એ
ગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ	૧૧ એ
પ્રેમચંદ કશનાજી	૧૧ એ
ી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુરન્સ કું. લી. ..	૧૨ એ
કું કી. ગણેશ ખગરો...	૧૩ એ
ઠા કાલીદાસ મોતીરામ	૧૩ એ
ી. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	૧૪ એ
ી ટેબલેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું	૧૪ એ
્ટેનો સરકારી વકીલ	૧૫ એ
ી. એલ. બોસર	૧૫ એ
ી. એસ. પટણવાલા	૧૫ એ
રંગુન સમાચાર પ્રેસ ...	૧૬ એ
દાવડાની કું૦ની	૧૬ એ
ી. સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી.	૧૭ એ
ોદરેજ બ્રધર્સ	૧૮ એ
ારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું	૧૯ એ
સી. એન. દાવરની કું.... ...	૨૦ એ
વર્ધમાન એન્ડ સન્સ	૨૧ બી
વમન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ રીસર્ચ લેબોરેટરીઝ ...	૨૨ બી
ી ઇન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦ ...	૨૨ બી
ી સાબરકાંઠા બોર્ડીંગ હાઉસ ...	૨૩ બી
ી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું૦ લી ...	૨૩ બી
ી હિન્દ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મે વર્કસ લી..	૨૪ બી
,, ,, ,, ,, ...	૨૫ બી
ર્ણિક બ્રધર્સ	૨૬ બી
ાહાલે એન્ડ કું	૨૬ બી
ોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કું૦	૨૬ બી

INDEX.

Name of Adverliser.	Page.
West End Watch Co.	1 A.
Drewet Chowna and Co. ...	2 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	3 A.
Hindu Anathashram—Nadiad	4 A.
The Standard Chemical Laboratory	4 A.
Amrutanjan Depot	5 A.
The Indian Claim Agency ...	5 A.
Abdul Rehman Aboobakar ...	6 A.
H. Vallabhram & Co.	6 A.
The Bank of Taiwan Limited ...	7 A.
The Indian Cotton Co. Ltd. ...	8 A.
J. Balamal & Co.	8 A.
Phiroze M. Dustoor & Co. ...	9 A.
The Rio Chemical Co. ...	10 A.
The Lakshmi Art Printing Works	11 A.
Chhaganlal Lallubhai Shah ...	11 A.
Premchand Kashnaji	11 A.
The Indian Mercantile I. Co. Ltd.	12 A.
Short Advertisements	13 A.
Dr Kolidas Motiram ...	13 A.
Dr. D. Writer & Co.	14 A.
The Tablet Manufacturing Co	14 A.
State Management of Railway.	15 A.
B. L. Thosar	15 A.
E. S. Patanvala	15 A.
Rangoon Samachar Press ...	16 A.
Davada & Co.	16 A.
The Central Bank of India Ltd.	17 A.
Godrej Brothers	18 A.
Dwarkadas Jagmohandas & Co.	19 A.
C, N. Davar & Co.	20 A.
Vardhaman & Sons	21 B.
The Yaman Industrial R. L. ...	22 B.
The Indian Cement Co. Ltd ...	22 B.
The Sabarkantha Boarding House	23 B.
The Alembic Chemical W. Co. Ltd.	23 B.
The Hind Button F. & M. W. L.	24 B.
,, ,, ,, ,,	25 B.
Karnik Bros.	26 B.
Mahale & Co	26 B.
Motilal Mulchand & Co. ...	26 B.

દાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મેહતા	...	...	૨૭ બી	Dahyabhai Ramchandra Mehta.	27
નાનાલાલ ગોવરધનદાસ	...	...	૨૭ બી	Nanalal Goverdhandas... ...	27
મણીશંકર ગોવિંદજી	...	...	૨૮ બી	Manishanker Govindji ...	28
સપટ & કંપની.	...	...	૨૯ બી	Sapat & Co.	29
ઓડી. કેમીકલ કું	...	...	૩૦ બી	Od. Chemical Co.	30
રાજવૈદ્ય નારાયણજી કેશવજી		...	૩૧ બી	Rajvaidya Narayanji Keshavji	31
જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી	...	...	૩૧ બી	Jivraj Gokuldas Nenshi ...	31
ગોદરેજ બ્રધર્સ	...	...	૩૨ બી	Godrej Brothers	32
મહુવા (કાઠિયાવાડ) ગૌરક્ષક સભા		...	૩૨ બી	Mahuva Gaurakak Sabha ...	32
કાઠિયાવાડ હિન્દુ અનાશ્રમ...		...	૩૩ બી	Kathiawad Hindu Anathashram.	33
આર. જી. કામદાર ...	...	...	૩૩ બી	R. G. Kamdar	33
અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા		...	૩૪ બી	Amritlal Manoklal Davavala ...	34
દુલેરાય ચ્હોટાલાલ અંજારીયા		...	૩૪ બી	Dulerai Chhotalal Anjarlya ...	34
વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ	...	...	૩૫ બી	Vaidya Kalyanji Harikrishna ...	35
લક્ષ્મીચંદ દોસાભાઇ એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૬ બી	Laxmichand Dossabhai & Bros...	36
ગુજરાતી હીન્દુ સ્ત્રી મંડળ	...	...	૩૬ બી	Gujarati Hindoo Stri Mandal ...	36
ગુલામહુસેન ઇસ્માલજી એન્ડ બ્રધર્સ		...	૩૭ બી	Gulamhussein Esmalji & Brothers.	37
ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ			૩૮ બી	The National Siment Manu. Co. L.	38
જગજીવનદાસ નારાયણ	...	...	૩૯ બી	Jagjiwandas Narayan... ...	39
શ્રોફ વલભદાસની કું.	...	...	૪૦ બી	Shoorji Vallabhdas & Co. ...	40
ધી યુનીવર્સલ ફા. એન્ડ જે ઇ. કું. લી.		...		The Universal F. & J. I. Co. Ltd.	
ધી પાયોનીયર ઇ. પે. એન્ડ ઓ. વર્કસ લી....				The Payoneer I. P. & O. W. Ltd.	
ઇન્ડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ અને કમર્શીયલ કોન્ગ્રેસ			૫૬૨	Indian Industrial & C Congress.	562
ઠા. ખટાઉ લધાની કું. ...	...	..	૫૭૧	Thakar Khatau Ladha & Co ...	571

ઈસ્ટર્ન હોઝયરી વર્કસ

—:o:—

સ્વદેશી મોજાં બનાવતું

ગાંજવર કારખાનું.

ઉપલા કારખાનામાં બનતાં મોજાં
ઘણાજ ઉચ્ચાં બનાવટના છે તે
તમામ બ્હારના દેશોની હરી-
ફાઇમાં ટકી શકે તેવા છે.

દરેક સ્ટોરમાં વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસઃ—

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું.

૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૨.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે
અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાનાં નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોંટાડવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામા આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન!!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામા આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ બોર્ડપર લખી જાહેર બાગમા મુકી સ્મારક રખાય છે

એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમા પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

(૨૩) મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(પ્રો. મ. જે. ગજ્જરની)

ધી સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથ્થકરણ કરવાનું કામ આ લેબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે. તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એની ઘણી વકી છે.

આ લેબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે

કંટલાગો તથા વધારે વિગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, સ્ટેન્ડર્ડ કેમીકલ લેબોરેટરી.

(૨૫) ૨૨-૨૪, કાપસલ્ડ પટેલ સ્ટીટ, હોંગકોંગ બેંકની પાસે ફોર્ટ, બૉ

બીમારોને માટે એક આશાનું કીરણ.

જેઓ શરીરની વેદનાઓ જેવી કે માથાનો દુખાવો, તચક, આંકડી વાયુ, અકડી ગયલા સાંધાઓ નજલો, સંધીવા વીગેરેથી ત્રાળ થવાથી નીરાશ થઇ બેઠા હોય તેઓને માટે

અમૃતાંજન. (રજીસ્ટર્ડ)

એક રામબાણ ઇલાજ છે અને સઘળા પ્રકારના દુઃખારા અને દરદોપર ચમત્કારીક અસર કરે છે. એકવાર અજમાવી જુઓ.

કીંમત ડબ્બી દીઠ આના દશ.

અઢસીર દવા દાદરની દબ્બી બેઠના આના છ.

અમૃતાંજન ડીપો

૧૦૯ ક્રીઅર રોડ,
મુંબઇમાંથી મળે છે.
Thumboochety-Street.
MADRAS.

સુપરટેક્ષ તથા ઇનકમટેક્ષના નવા ફૉર્મ માટે.

તાકીદે મળો ચોખી સલાહ સાથે કાયદેસર ફોર્મ ભરી આપવામાં આવશે.

વ્યાપારીઓની ચિન્તા દુર થાય એવી ચોક્ખી સલાહ આપનારી એકજ શાખા છે.
જેની ખાત્રી એકજ વખત ઓફીસમાં પધારવાથી થઇ જશે માટે જલદી મળો.

ધી ઇન્ડીયન કુલેમ એજન્સી

જે કે

ઇનકમટેક્ષના કામ માટે એકજ વખતે જે સલાહ હીસાબના અને લખાપટી કરવા માટે આપવામાં આવશે તે બાબત શીખવાથી તમોને બીજી વખતે કોઇની પાસે જવાની જરૂર પડશે નહીં અને દરેક વરસે તમો પોતે કામ કરી શકશો. આ બાબતમાં ગેરંટી સાથે સંતોષ આપવાને એજન્સી બંધાએલી છે.

રેવ્લ્વે, રટીમર કંપની, પાસેથી નાણાં વસુલ કરવાનું અથવા નોટીસો ત્રિગેરે બીજાં કોઇ પણ જાતની કાયદેસર લખાપટી કરવાનું અને કોર્ટોને લગતાં કામ તથા અહીંયાં અથવા બહાર ગામની ડીક્રીઓનાં નાણાં વસુલ કરી આપીએ છીએ અને તેનું કમીશન પણ પાછળથી લેવામાં આવશે.

જે કે કોર્ટોનું તથા ખટપટી કરવાનો ખર્ચ થશે તે અગાઉથી લેવામાં આવશે, માટે

આપ તાકીદથી મળો નીચેના સરનામે.

ટેકાણું:—મુસ બીલ્ડીંગ પહેલ માળે નં. ૧૮

 એલ્ફ સીનેમાની બાજુમાં. ઘોબા તળાવની પાસે કાલબાદેવી રોડ—મુંબઇ.

ABDUL REHMAN ABOOBAKAR

60-62, Abdulrehman Street,

BOMBAY.

Import and Export Merchant
and Commission Agent

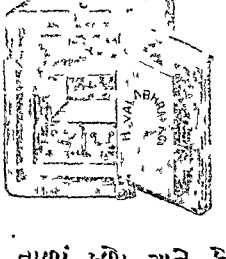
SPECIAL—Always large Stocks of in hands, of Provision and Patent Medicines.

REQUIRE—Buying and Selling Agents all over the world. Orders promptly Executed at lowest Market rate

Telegraphic Address
MARGARINE

Code used
A B C 5th Edition

એચ. વલભરામ એન્ડ કું૦

ચાબ્બીનીઓ, તાળાં કળો અને કેસ બોકસો

બનાવનારા અને વેચનારા—ભાવ માટે કેટલોગ મગાવો.

કારખાનું—ચકલા સ્ટ્રીટ, ઘોબી ગલી.

(૩૫) દુકાન—અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, અલાહી બાગ, મુબઇ–૩.

THE BANK OF TAIWAN, LTD.

INCORPORATED BY SPECIAL CHARTER OF THE IMPERIAL JAPANESE GOVERNMENT 1899.

Subscribed Capital	Yen.	60,000,000.
Paid-up Capital	Yen.	37,500,000.
Reserve Fund	Yen	7,030,000

Head Office:—Taipeh, Formosa.

BRANCHES.

London	Taman	Makung	Ako
New York	Takow	Taitoh	Giran
Amoy	Shanghai	Shinchiku	Kagi
Canton	Hongkong	Taichu	Karenko
Foochow	Singapore	Tokyo	Keelung
Hankow	Soerabaya	Osaka	Tamsui
Kiukiang	Semarang	Kobe	Towen
Swatow	Batavia	Yokohama	Moji
			Bangkok

The Bank has also a large number of Correspondents at Home and abroad

Current Deposit Accounts are opened and *Fixed Deposits* are received for one year and shorter periods on terms which may be ascertained on application.

Every description of BANKING and EXCHANGE business transacted.

K. TAKEMURA,
Manager.

56, *Esplanade Road, Fort, Bombay.*

ધી બેન્ક ઑફ ટાઈવાન લીમીટેડ.

૧૮૯૯ માં જપાનની વડી સરકારના ખાસ ચાર્ટરથી ઈનકોરપોરેટ થયેલી.

ભરાયલી થાપણ	ચેત ...	...	૬૦,૦૦૦,૦૦૦
પગાર કરેલી	,, ...	...	૩૭,૫૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફન્ડ	,, ...	...	૭,૦૩૦,૦૦૦

વડી ઓફીસ—તાઈપેહ, ફારમોસા.

શાખાઓ.

લંડન, ન્યુયોર્ક, એમોય, કેન્ટન ફુચાઉ, હેન્કો, કીકલીઅંગ સ્વેટો, તામાન, ટેકાઉ, શેંગાડી, હાગકૉંગ, સીંગાપોર, સેારણબાયા, સીમારાંગ, બટેવીઆ, મેકંગ, તાઈટીહ, શીનચીકુ, તાઈચુ, ટોકીએા, એાસાકા, કેાબી, યેકેાહામા, આકેા, ગીરાન, કાગી, કારેન્કેા, કીલંગ, તામસુઈ, ટોવન. મેાજી, બાંકેાક.

તે ઉપરાત દેશ પરદેશ બેન્કના સંબ્યાબંધ કેારસ્પેાન્ડન્ટેા છે.

ગ્રાહકેા માટે ચાલુ ખાતાએા ઉઘાડવામાં આવે છે અને બાંધી મુદતની ડીપેાઝીટેા એક વરસ અને તેથી ઓછી મુદત માટે લેવામા આવે છે, જેની શરતેા અરજ કીધાથી જણાવવામા આવશે.

દરેક જાતનું શરાફી અને હુંડીનું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૫૬, એસ્પ્લેનેડ રેાડ, ફેાર્ટ—મુંબઇ,

કે. તાકેમુરા
મેનેજર.

The Indian Cotton Co., Ltd.

7/9 Churchgate St. Fort Bombay.

Represent the following companies for fire, marine and Life Insurance *Rates Tarif.*

(1) Royal Exchange Assurance Corporation.

(2) Hongkong Fire Insurance Co. Ltd.

(3) Union Insurance Society of Canton Ltd.

(4) Canton Insurance Office Ltd.

(5) Triton Insurance Co. Ltd.

(6) Imperial Marine Transport & Fire Insurance Co. Ltd.

(૫૨)

તમારા ઘરઘતુ ખપની

કે

વેપાર વણજને માટે

ડગલા અને સુટને માટે ઘણીજ સરસ ચાઇના સીલ્ક, અને લેધીંગ કાર્ડ સીલ્ક જપાનીસ રેશમી ૬ સુતરાઉ કાપડ અને તૈયાર સીવેલો માલ અને એન્ટીમનીવેર, હાર્મોસેંટ, ક્લોઝની, સર સુમા, લેડીઝ હેન્ડબેગ અને નોટફેશ વગેરે અમારે ત્યાંથી જથાબંધ તથા પરચુરણ, કીફાયત ભાવે મલશે.—લખી મોકલો.

J. Balamal & Co.
Dana Bunder
Bombay. 3.

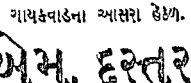
જે. બાલામલ કું૦

દાણા બંદર, મુંબઈ. ૩.

(૫૨)

નામદાર મુંબઇના ગવરનર સાહેબ તથા નામદાર મહારાજા
ગાયકવાડના આસરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું૦

ગવર્નમેંટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે, નં૦ ૭ હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

મુંબઇમાં ફકત અમારૂંજ એક સંપુરણ ખાતું છે, જયાં ઈંગ્લીશ ડીગ્રી ધરાવનારા અને વીલાયતની તથા વીયેનાની આંખની ઇસ્પીતાલમાં કામ કરી આવેલા ૨૬ વરસના અનુભવી ડાકટરની આંખના દરદો માટે સલાહ મફત મલે છે.

વળી અમારે ત્યાં ૨૬ વરસના રેતીનાકટેપથી તથા ઓફ્ટલમોસ્કોપથી આખ તપાસવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવનાર મી૦ ફીરોઝ પોતે આંખ તપાસી ચસ્મા લાવુ કરી આપે છે કે જે કામ બાહેર મોટી ફી ખરચતા પણ જવલેજ સંતોષકારક રીતે બની શકે છે.

મી૦ ફીરોઝને બગદાદીઅરના મહારાજા સીંધીયા, ઓનરેબલ સર લેદેન્સ બેનર્જીન્સ, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેટી, મીસીસ બેટી, ઓનરેબલ મર ગ્રેન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેચેલર, કરનલ ફ્રેઝમેન, P. M. O., R. A. M. C., કરનલ જુદ્ધ M. D., I. M. S., કરનલ પીટરસ, M. B., I. M. S., મુંબઇના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ M. V. O. અને બીજા કેટલાક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી ઓમની કાબેલીયતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી હુમો પોતે અમારા બીજાઓથી ચાલતા યંત્રોમાં ફેરફાર કરવામાં ખેલ્લામાં ખેલ્લી શોધના

"ફીપટોફ"

બાઇફોકલ ફુલેત તથા તેમરીક (દુર તથા નજીક જોવા માટે આમા વગરના) લન્સીસ તથા ઉંચી કવોલીટીના ક્રિઝ્ટલીઅન પેબલસના તેમજ આખને ઠંઠક આપનારા સફેદ તથા રંગીન ફ્રાઉન ગલાસના સીલીનડરીકલ તથા કમ્પાઉન્ડ સીલીનડરીકલ ફ્રીજ્યેટીક વગેરે દરેક જાતના લેનસીસ બનાવી આપીએ છીએ. ઉત્તમ માલ છતાં ભાવ વાજબીજ રાખીયત.

"વી વી"

આંખનાં ટીપાં

આખ દુખવા આવવી, પાણી જવું, ખીલ વગેરે દરદો માટે ઠંડા આત્રીપુવ ૪ સલાજ કીંમત આના ૧૨.

આંખની સંભાળને લગતી કીંમતી બુસબાએ આપની ચોપડી મુફત મળશે.

નબળાં બૈરાં માટે.

—:o:—

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. અઠસંતા ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, ઓમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શક્તિ છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયને ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીડામોના દુખાવો, પેડુમાં થતું દરદ અને ક્રમરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડોકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર મીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે. દવા લેવાની રીત:— દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

—:o:—

શક્તિની દવા.

સેલેરીન જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પાયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. દવા લેવાની રીત:— જમવા પહેલા અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પુરૂષોને માટે શક્તિને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇ પણ આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલા દરદો દુર કરવાની અચુક શક્તિને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇપણ ઉપલી દવા જ્યારે પણ લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયો કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને પણ અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે

THE RIO CHEMICAL Co.
79, BARROW STREET,
New York, U. S. A.
(૫)

રીયો કેમીકલ કું.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
ન્યુયોર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અમેરિકા.

વાંચો—

ધી લક્ષ્મી આર્ટ

T H E L A K S H M I A R T

વેપારીઓ તથા સાહિત્યના શોખીના માટે

ઉત્તમ સાધન.

આ ભયંકર લડાઈના વખતમાં દરેક ચીજ બેહદ શાંઘી થઈ છે તેવા વખતમા

વેપારીઓને પોતાના માલ સારૂ બ્લેઈતા

નવનવીન લેબલો

તથા વાર્તાઓ તથા સાહિત્યના પુસ્તકોમાં નાંખવા લાયક

ત્રણ રંગમાં તથા એક રંગમાં

૧૦૦ ઉપર ચિત્રોના બ્લોક અમારી પાસે તૈયાર છે, જેમાંથી તમોને મનપસંદ જરૂર મળી શકશે

એકવાર આવો અને ખાની કરો

ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ,

(૧૦) સાંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

B O M B A Y.

ધી લક્ષ્મી આર્ટ

હીસ્ટિરિયા-વાયુ મુકતા—

કીં. રૂ. ૫-૦-૦ પો. જુદું.

મૃગી-ફેફરૂં કે વાઈથી આંકડી, તાણ, ખેંચ કે ઠાકણી આવતાં બેશુદ્ધ, હાતબીવી શ્વાસ રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, ફીણના ફીસોટા, ચેટના દુખાવા ઈ૦ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણ છે

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ઘેલછાને લીધે, રડવું, કુટવું, મુંઝાવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર ઝેલુ, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ૩૫૦ કદનું રૂ. ૨, પો.)—દેશીનામું—નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેકસ બુક કી ૦)રૂા. પો-)—

ડગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા સશોધિક હીસ્ટિરિયા-ચોક ગેરી-વડોદરા.

(૨૬)

પ્રેમચંદ કશનાજી સુરતવાલા.

વીજળીના દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તથા રીપેરીંગ અને ફીટીંગ કામ કરનાર.

ગ્લોબ, સેન્ડ, તથા વાયરની ઢાલ, તથા ઝુમર, તથા ગેટરી ટેબલફેન, વગેરે માલ ફીકાયત ભાવે મળશે. એક વખત પધારી કામ પાડી યાત્રી કરશો.

ઠે૦ મુળજી જેઠા બીલડીંગ, બીજે માલે, બ્લોક ન. ૬, મુ બઇ નં. ૨.

સ્વદેશી આગની વીમા કું.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠ્ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની રૂએ રજીસ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂા૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે. દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો,
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦,
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૨,૦૮,૦૦૦
મીલકતની કીંમતમાં ઘટાડાનું રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૫૦,૦૦૦
આગની નુકશાનીના દાવાની ભરેલી કુલ રકમ આશરે રૂા. ૨,૮૦,૦૦૦.

ડીરેકટરો.

ઑનરેબલ શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન.)
શેઠ માધવજી દામોદરદાસ ઠાકરસી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ પરશોત્તમ કાનજી.
શેઠ જગજીવન શેષકરણ.

દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં ધરવામાં આવે છે બાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એસ્ટેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત ઝાડ આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું અથવા જાતે મળવું.

પેસ્તનજી એદલજી ધાલા.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઈન્શ્યુરન્સ કું૦ લી૦
૬-૧૧ ૧૬, એસ્પ્લનેડ, કોટ, મુંબઇ.

"ટીકડો" બ્રાન્ડ લેમોનેડ.

જે હિંદુ ભાઇઓને અસ્વચ્છ બાટલીના પાણીની સુગ હોય તેઓને તથા મુસાફરી વેળા આ હિનાળાના ઉકળાટથી જીવને રાહત આપવા, હમારી લેમોનેડ "ટીકડીઓ" ભારે આવકારદાયક પીણું છે. બે "ટીકડીઓ" બુકો ભરી એક ટમ્બલર ઠંડા પાણીમાં નાખી તુરત સ્વાદિષ્ટ પીણું થાય છે. કી. ૧ રૂપીઆના આના ૮.

હમારી શુગર ક્રોટેડ કચીનાઇન ઇસ્કેરા વેળ્ઝટેબલ લેકસેટીવ વગેરે "ટીકડીઓ" તાજી અને ગુણકારક, બનાવટો મુંબઇ મધ્યે મારકીટમાં દવા વેચનારાઓને ત્યાંથી તથા હમારા ૧૧ બેતવાડી મધ્યેના કારખાનાં મધ્યેથી મળશે.

ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુંપની

"ટીકડી" બ્રાન્ડ ટેબ્લેટ બનાવનારા મુંબઇ. નં. ૪

(૨૬)

રેટોલ

ગોળીઓ.

(રજીસ્ટર્ડ.)

આ ગોળીઓ ઉંદરની બુદ્ધી ઉપર આબાદ અસર કરે છે. તેઓ આ ગોળીઓ એકદમ ઘણી ખુશીથી ખાઇ જાય છે, અને ખાધા પછી હમેશને માટે ઘર, દુકાન, ગોદામ છોડી જાદી જાય છે, અને પાછા તે જગ્યાએ આવતા નથી.

રેટોલ મરકીને દુર રાખવાને માટે ઘણોજ અકસીર ઉપાય નીવડયો છે કારણ કે તે વાપરવાથી મરકીના ઉંદરો નાશી જાય છે. ઉંદરો મરકીનું મુળ કારણ માટે તેમને દુર રાખવાથી મરકી પણ દુર રહે છે.

વાપરવાની રીત.

જે જગ્યાએ ઉંદરો માલમ પડતા હોય તે જગ્યાએ રેટોલની બારસર ૨૦ ગોળીઓ જુદી જુદી જગ્યાએ જાડા પુઠા ઉપર ત્રણ દીવસ લાગલાગત ગણીને મુકવી. ચોથે દીવસે એક પણ ઉંદર માલમ પડશે નહી.

કીંમત ૧૫૦ ગોળીના બાક્સનાં ૮ આના. મોટા જથ્થામાં મંગાવનારને માટે ખાસ ભાવ આપીશું.

ધી તેબ્લેટ મેન્યુફેક્ચરીંગ કાંપ.

નં૦ ૧૮૨-૪, દીપન રોડ,—મુંબઇ.

(૨૬)

રેલ્વેના કંપની વહીવટના આપમાંથી હીંદુસ્તાનને ઉગારો. ???

પહેલી હીરો રેલ્વે કોનફરન્સના પ્રમુખ મી. એ. જી. રેનાલ્ડ્સ કહે છે કે.—"આપણે જે કીમ મેલવવા જોઈએ. પહેલી એ કે, રેલ્વેનો સારી માફકની અને સસ્તી વહીવટ નીમ મુજબ જોઈએ. બીજી એ કે, હીંદી સરકારમાં રેલ્વેનો પ્રધાન નીમવો, રેલ્વે (બમ્બઈ પ્રેસીડન્સીના) પ્રજાના પ્રતીનીધી તેમને જવાબદાર બનાવવો, અને તે પ્રધાનને મદદ કરવા માટે બે- બેથી વધારે બેરીસ્ટર નીમવી કે જેમાં પ્રજાના પ્રતીનીધી હીંદીઓ સરકારે નેમવા. કયાં વધુ સંખ્યામાં હોય"

હીંદુસ્તાનને દરેક હીસામાં સસ્તેથી વધુમાં વધુ લાભ કરનારી ઉપરની લાઇન ચલાવા માટે નાણાની ખોટી અથવા તાની રકમની મદદ જલદીથી મેળવી આપવા દરેક સાચા હીંદીને આજ કરવામાં આવે છે.

ફરેદુન કે. દાદાચાનજી સોલીસીટર
દોરાબજી રોડ, મુંબઇ

"ઇનકમટેક્ષ."

અને

સુપર ટેક્ષ

નવા ટાયદા પ્રમાણે ચોપડાઓમાંથી આવક વેરા માટે હીસાબના પત્રકો (ડી. ફોર્મ) તૈયાર કરી આપીએ છીએ. વધારે માહિતી માટે મળો અથવા લખોઃ—

બી. એલ. બોસર.

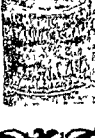
પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ
બોમ્બે કોમરશીયલ કોલેજ,
૪૨, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઇ,
(૧૪)

દુશ્મન સામે હરીફાઈ કરનાર

પાટણવાલા બામ,

ફ્રમીટીઝમનો દુઃખ દુશ્મન, તથા સંધીવા, ઠમરનો દુખાવો, લકવો, વાયુરોગ, માથાનો દુખાવો, જખમ, લચક કપાળ તથા ઘમ, છાતીનો દુખાવો, ખાંસી, સરદી, ગળાનો દુઃખાવો, દાંત તથા કાનનો દુઃખાવો માર, વીષ્ટુ, વગેરે બહેરી દુખના ઉપર આ પાટણવાલા બામ વાપરવાથી તુરત આરામ થાય છે.
માટે એકજ વખત વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

આ કીમતી તક જવા દેવા ના. જરૂર એક વખત પાટણવાલા બામની એક -બાટલી મંગાવી ખાત્રા કરેા ટી. બા.-૬) ની રૂ. બા.
વી. પી. ખરચ જુદું તે શીવાય

ઘણી જાતના ખુશબોદાર મધ મધતા તાજા પુદીનાંથી બનાવેલા ઉર ઓડકો અત્તરો તથા ઓટો મલશે, અને દરેક જાતના ઇંગ્લીશ શ-ટો લવંડર બાબુ હમારી ચેટન્ટ બનાવેલી દવાઓ પણ મલશે.
વી. પી. થી મંગાવનારને અગાઉ એડવાન્સ મોકલવું.

એકલા બનાવનારઃ

ઈ. એસ. પાટણવાલા.

(૫૯) ભાટીયાવાલા હાઉસ, પો. નં. ૩, મુંબઈ.

રંગુન સમાચાર પ્રેસમાંથી દર બુધવારે અને શનીવારે

પ્રગટ થતું શુદ્ધ ગુજરાતી વર્તમાનપત્ર

રંગુન સમાચાર

જેમાં રંગુન શહેરની તથા બર્મા ઇલાકાની બધી અગત્યની અખરો, જાહેરાતો ફોર્મ ચુકાદાઓ, તથા સ્થાનીક વેપાર-ઉદ્યોગને લગતી બાબતો, દુનિયાની અને ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનની અખરો ઉપરાંત ઉદ્યોગ, ધાર્મીક, સામાજીક, નૈતીક વગેરે ઉન્નતિના માર્ગોનું અવલોકન અને કરીને અવેરાતનાં ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતા વિષયો વખતો વખત આપવામાં આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ

દેશાવરવાળાઓ પાસે પોસ્ટ સાથે રૂ. ૬, જુદુક નકલના રૂા. ૦-૨-૦

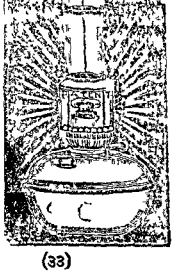
શહેરવાળાઓ પાસે રૂ. ૪.

એમ. એ. મામસા.

રંગુન સમાચાર પ્રેસ.
નવી નંબર ૨૭, થર નંબર ૫૩-રંગુન

પ્રોપ્રાઇટર "રંગુન સમાચાર" પત્ર તથા "રંગુન સમાચાર" પ્રેસ.
હેડ ઓફીસ-નાં૦ ૪૨ ગલી નાં૦ ૨૭-રંગુન.

નોટ—આખા બર્મા ઇલાકામાં "રંગુન સમાચાર" ફક્ત એકલું એકજ ગુજરાતી પત્ર છે એટલે બર્માની વસ્તીના મોટા ભાગની ગુજરાતી ભાષા બોલતી વેપારી પ્રજામાં જાહેર અખરો ફેલાવવા માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ ઉપયોગી સાધન છે.

(૩૩)

દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમની.

દરેક ઘરમાં તેનો ફેલાવો થયો છે. એટલે તે ભાંગતી નથી, ફાટતી નથી, કાંચની ચીમની પચીશ ભાંગી જાય ત્યાં સુધી આ ચીમની ચાલે છે.

ચીત્રો સાથનું કેટલોક મફત. વેપારીઓને ભરપુર કમીશન.

ઠે૦ દાવડાની કુંઠ,
મંબ્માદેવીના કુવારા પાસે,
મુંબઈ નાં૦ ૩

કાચુ સોનું વેચવાનું છે.

અગીયાર વરસથી ચાલુ દાવડાનું અબરખની ચીમનીનું પેટં (માટીકની બીજી શોધોની રાકોડોને લીધે) વેચવાનું છે. જેમાં ભા પુર નફો છે. ઉપરને ઠેકાણે અરજી કરો અથવા જાતે મળો.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણ	.....	રૂ. ૧૦૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	.....	રૂ. ૪૯,૯૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફંડ	.....	રૂ. ૧૪,૦૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપૉઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગેાહવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચાર્ટરડ એકાઉન્ટંટસ આ બેંકના હીસાબેા અને જમીનગીરીએા દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીડની બેંકેા બાદ આ બેંક પેાતાના હીસાબનાં પખવાડીક સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરેા માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકેા તથા બેંકને લગતેા પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઇ શકે છે.

વડી ઑફીસઃ—એેલાઇસ બીલ્ડીંગ, ફેાર્ટ, મુંબઇ.

શાખા ઑફીસેાઃ—ઝવેરી બજાર, મુંબઇની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાંમાં રેાજની બાકી ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.

જુલાઇથી ડીસેમ્બર... ૨॥ ટકા.

૧૨ માસની ડીપૉઝીટ..... ૫ ટકા.

રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫॥ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવેા અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતેા માટે મેનજરને મળવું.

સેારાબજી ન. પેાચખાનાવાલા

મેનજર.

ઘણીક અમેરીકન તીજોરીઓ કચરાં જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

—:o:—

વેલાતી બનાવટની તીજોરીઓ આગમા કેવી ટક છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રજાને આપ્યો છે. કોટની ધવર્ટ લેધમની આઈસની આગમા અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજોરીઓમાં સઘળું બળી ગયું તેની ખબર મેળવવા પછી ધવર્ટ લેધમવાળાઓએ તેમજ સર સાસન જે૦ હેવીટ પોતાની હુનરોની કીમતની વેલાતી મોટા જાણીતા મેકરોની તીજોરીઓ લીલાંડથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની તીજોરીઓ ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજોરી લેવી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓ આગમા નાખી તપાસ કરી અને ફકત ગોદરેજનીમા ક્રાગળે સલામત રહેવાથી આખા ૩૭૨ તીજોરીનો ઓર્ડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફ્રાનસીસકોમા થોડા વરસ ઉપર મોટી આગ થઇ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતા. તે આગમા અમેરીકન તીજોરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વિષે લખતા અમેરીકાનું ડુન-બ્રેડસ્ટ્રીટ નામનું સૌથી આગેવાન પેપાનું નામે સાયન ટીફીક અમેરીકન તા૦ ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છેઃ—

" મોટી દલગીરી સાથે કહેવુ પડે છે કે, સાન ફ્રાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપ્રુફ હોવાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજોરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઇ છે. અમારી જાણમા એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયલી તીજોરીઓ જે કે લાકડાંની પેટી કરતા વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપ્રુફ હોવાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજોરીનુ નામ આપી વેચનારાઓના ઠારણાના આને દુકાનો સરકાર હમેશ માટે બંધ કરાવે તોવું અમે ઇચ્છીએ છીએ."

ગોદરેજનું કારખાનું:—

તમારા લાભનું

ઇનામ રૂ. ૧૦૦૦

મેળવાની તમે કોશેશ કરો.

કેશવકાન્ત—હેર ઓઇલ વ્હાઇટ ઓઇલ (વાસલેટ) થી વહન રહિતં છે. વ્હાઇટ ઓઇલના લાંબા ચપરાસથી માથાને તથા ભાલને તે નુકસાન કરે છે. માટે જો કોઇ તેમ પુરવાર કરશે કે કેશવકાન્ત હેર ઓઇલમાં વ્હાઇટ ઓઇલ છે તેને ઉપર જણાવેલું ઇનામ અમે આપશું.

બાટલી ૧ ના રૂા. ૦-૧૨-૦.

દરેક જાણીતા વેપારીઓ પાસેથી મળશે.

હારકાદાસ જગમોહનદાસ એન્ડ કું.

પ્રોપરાઇટર્સ

ધી ક્રિંક બાટન ફેક્ટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ.

TELEPHONE No. 1211, *Telegrams* :—"TREMENDOUS" BOMBAY.

THE
Bombay Mill Stores Supply Agency.

PROPRIETORS

MESSRS. C. N. DAVAR & Co.

19, Bank Sreet, Fort, BOMBAY.

All kinds of Mill and Factory Stores always kept ready *for immediate delivery.*

Lambeth Cotton Ropes and Bandings,
Leather, Hair and Balata Beltings,
Hairy and Plain Ox Chrome Picking Bands.
Chrome Spring Buffers,
Leather T. Buffers,
Welsh Roller Skins,
Buffalo Pickers, raw hide & lime,
Leather Laces,
Egyptian Healds,
Best Steel Reeds,
Shuttles,
Picking Sticks,
Slubbing and Roving Bobbins,
Roller Cloth,
Clearer Cloth,
Sizing Flannel,
Ring Travellers,
Rubber Valves and Sheets,
Asbestes Millboards & Packings,
Canvas Hose, etc , etc., etc.,

If you do not see what you want in the above List of Materials, Please write to us.

Registered No. B. 510.
THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૨મું. VOL. XII. JUNE 1920. No. 12. જુન ૧૯૨૦. અંક ૧૨ મા.

અનુક્રમણિકા

ચેમ્બરનો વિભાગ ૫૩૮
ચેમ્બરની કમીટીની સભા ૫૩૮
ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં આવેલાં પુસ્તકો ... ૫૪૨
ચેમ્બરનો પત્રવ્યવહાર ૫૪૩
હીંદી પ્રધાન તરફથી નીમવામાં આવેલી કેમીકલ સરવીસ કમીટી ૫૪૬
નવી જોઈંટ સ્ટોક કંપનીઓ ૫૪૯
કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી ૫૬૦
કાપડની પેદાશ ૫૬૦
સુતરની નંબરવાર પેદાશ ૫૬૧
સુતરની પ્રાતવાર પેદાશ ૫૬૧
„ આયાત ૫૬૨
પોર્ટ વરસની વખારોમાં પડેલો માલ ... ૫૬૩
ખાંડની આયાત ૫૬૩
હિંદુસ્તાનનો દરીયાઈ વેપાર ૫૬૪
વેપારી પુછપરછ ૫૬૮
જપાનનો હીંદુસ્થાન સાથેનો વહેપાર ... ૫૬૨
હિંદમાં ઉદયોગોને કેટલો ખીલવી શકાય ... ૫૭૬
હીન્દુસ્થાનમાં આવતાં વીસ વ સમાં ખેતીવાડીની આબાદીનો સંભર ૫૭૮
અધિપતિની નોંધ ૫૮૨

આ માસિકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસિકનું લવાજમ મુંબઇના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૮-૦ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૪—૦—૦ પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૬ છે. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી. આ માસિકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય યા તો ઠાકી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ નહિ તો તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

રીડીંગ મેટરમાં અમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ યા પાછળ કપાવવા માટે આપવી. આ માસીક દર મહીને પહેલી પાંચ તારીખોની અંદર પોસ્ટમાં રવાના કરવામાં આવે છે માટે જે ગ્રાહકોને આઠમી તારીખ સુધીમાં અંક ન મળે તેમણે અમને તુરત ખબર આપવી જોઈ જલદી તે બીજો તપાસ પણ કરી શકાય અને જરૂર હોય તો શીલીકમાંથી બીજી પ્રત પણ રવાના કરી શકાય. પાછળથી બધી પ્રતો ખપી જાય છે એટલે તે પછી કોઇની ત્રીયાદ ખરી હોય તો પણ તે માટે ઇલાજ કરવો અશક્ય થઈ પડે છે.

ટેપેરીયામાં ફ્લોરીંગ ટાઇલનું જાણીતું ખાતું-ધી ગ્રેઝ ટાઈલ માર્ટ ૨૨ ગ્રેઝ આર્ટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ચેમ્બર વીભાગ.

ચેમ્બરની કમીટીની સભા.

ધી ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરોની કમીટીની બેઠક સભા મંગળવાર તા. ૨૭ મી એપ્રીલ સને ૧૯૨૦ ને રોજ સાંજના બે કલાકે (૨ટા. ટા.) મળી હતી જે વેળા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા.

શેઠ જહાંગીર બમનજી પીટીટ.
,, મોરારજી બેદલજી વાડીઆ.
ઑ. શેઠ ચુનીલાલ વી. મેહતા.
શેઠ હંસરાજ આગજી ઠાકરસી.
,, સુરજમલ તલ્લુભાઇ
,, વલ્લભદાસ ચતુરભુજ શીવજી.
,, વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી.
,, હીરાજ જે. બીલ્લીમોરીયા.
શેઠ ફાજલ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા.
,, ગીરધરદાસ બી. ત્રિવેદી.
,, ભાવજી ગોવિંદજી.
,, લાલજી ગોવિંદજી.
,, રેવાશંકર જગજીવન.
બી. એફ. માદન.
ડીકાબાઇ પ્રેમચંદ.

૧. તા. ૧૩ મી માર્ચ સને ૧૯૨૦ ને રોજ મળેલી કમીટીની મીટીંગની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. નીચેના ગૃહસ્થો તથા પેઢીઓ તરફથી ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવાની અરજીઓ આવેલી હતી જેમને રાજેતા મુજબ બેલટ ઉપર મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બેલટ માટેના દીવસો તા૦ ૮ મી મે સને ૧૯૨૦ થી તા. ૧૫ મી મે સને ૧૯૨૦ સુધીના મુકર કરવામાં આવ્યા હતા. સ્ક્રુટીનીઅર તરીકે શેઠ હંસરાજ પ્રાગજી ઠાકરસીને નીમવામાં આવ્યા હતા

સર દીનશાહ મા. પીટીટ.
શેઠ રહીમતુલ્લા કરીમભાઇ.
,, પાનાચંદ માનચંદ
ધી ઓરીએ ટોક એકસચેંજ લી.
શેઠ જુહારમલ મદનલાલ.
,, અમરતલાલ કામદાસ.
,, માણેકલાલ જેઠાલાઇ.
મેસર્સ લાભચંદ મોતીચંદ
શેઠ મનસુખલાલ છગનલાલ.
,, કરમચંદ ચુનીલાલ
,, બાલકીસનદાસ રામકીસનદાસ.
,, કે. આર. પી. કોંટ્રે.
,, પેસી. આર. પી. કોંટ્રે.
,, નારણદાસ મનોરદાસ.

૩. જાપાનના કોનસલ તરફથી જે પત્ર આવ્યો હતો (વધુ વીગત સારૂ જુઓ કમીટીની મીટીંગની મીનીટ મંગળવાર તા. ૧૩ એપ્રીલ બાબત છઠ્ઠી) તે સંબંધમાં મેશર્સ ભુખણદાસ ગોવીંદજીની કું. તથા મેશર્સ કાનજી ધરમસીની કું. તરફથી તેઓના અભીપ્રાય જણાવનારા પત્રો આવેલા હતા. આ બધો કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે તેમાંથી જે હકીકત વ્યાજબી જણાય તે હકીકતના રૂપમાં એક પત્ર જાપાનના કોનસલને લખવો.

૪. મેશર્સ ડાવસજી દીનશા એન્ડ બ્રધર્સ તરફથી એકના તારના દરમા ઘટાડો કરવાને ના. સરકારને અરજી કરવાના સંબંધમાં જે પત્ર આવ્યો હતો. તે ઉપર વધુ વીચાર કરતાં કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે તે બાબતમા ના. સરકારને પત્ર લખી ખુલાસો મંગાવવો.

માસેલ્સની રંગીન લાદીઓ સહાઇદાર અને મજબુત.

૫. સુલેહની શરતો પ્રમાણે જર્મની તરફથી જે રંજ લેવામાં આવનાર છે તેની બહેચણીના સંબંધમાં ના. મુંબાઇ સરકારે બહાર પાડેલી "પ્રેસનોટ" ની એક નકલ ના. મુંબાઇ સરકારના રેવન્યુ ખાતા તરફથી મોકલવામાં આવી હતી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૬. રંગના સંબંધમાં કમીટી તરફથી જે પત્ર તા. ૩૦ મી માર્ચ સને ૧૯૨૦ ને રોજ ના. હીંદી સરકાર પર મોકલવામાં આવ્યો હતો તેના જવાબમાં ના. હીંદી સરકારના વેપાર ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે એલીઝરાઇન શીવાય બીજા રંગને જથાબંધ મોકલવાનું કામ બોર્ડ ઓફ ટ્રેડે શરૂ કર્યું છે. વધારામાં જણાવ્યું હતું કે દરેક રંગના ૧૫ ટકા અને ખાસ કરીને જે રંગની હીંદુસ્થાનને જરૂર હશે તેના ૧૫ ટકા હીંદુસ્થાનને ચાલુ જરૂર અલગ રાખવામાં આવશે. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૭. ક્રોટન સબ કમીટીનો રીપોર્ટ કમીટી આગળ રજુ થતાં તે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૮. કમીટી તરફથી રેલ્વે વેગનના સંબંધમાં જે પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો તેના જવાબમાં ના. હીંદી સરકારના રેલ્વે બાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે રેલ્વેના પ્રતીનીધીઓની જે સભા કલકત્તા મુકામે મળી હતી અને તેમાં જે રેલ્વે વેગનનો વીષય ચર્ચાવવાનો હતો તે બાસ કરીને રેલ્વે ચલાવાળાઓને લગતો હોવાથી વહેપારી વર્ગમાંથી પ્રતીનીધીઓ બોલાવવામાં આવ્યા ન હતા. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૯. ઇન્ડીઅન કંપની એકટની કલમ ૯૧ બી રદ કરવા અગર તો સુધારવા બાબત ના. મુંબાઇ સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો. આ બાબત કમીટી બાજળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે જે મતલબનો સુધારો કરવાની ના. સરકાર ભલામણ કરે છે તે સુધારો અમલમાં મુકવાની કમીટી પસંદગી બતાવે છે.

૧૦. યુગાન્ડા રેલ્વે રેગ્યુલેશનના સબંધમાં કમીટી તરફથી જે રેપ્રીજેન્ટેશન કરવામાં આવ્યું હતું તેના જવાબમાં ના. હીંદી સરકાર જણાવે છે કે કમીટીનો પત્ર ઇન્ડીઆ ઓફીસમાં રવાના કર્યો છે.

૧૧. ઇન્ડીઅન કંપની એકટની રૂઇએ રજીસ્ટર થયેલી કંપનીની થાપણ ઉપર સેંકડે ૨ ટકાની "એડવેલેા રમ" ડયુટી નાંખવા બાબત ના. મુંબાઇ સરકાર તરફથી પત્ર આવ્યો હતો. કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો કે જે ડયુટી નાંખવાની ના. સરકાર ભલામણ કરે છે તેથી સારી કંપનીઓ સ્થપાતા મુશ્કેલી પડવાનો સંભવ હોવાથી, ના. સરકારની તે ભલામણને કમીટી ટેકો આપી શકતી નથી.

૧૨. ના. મુંબાઇ સરકારના રેવન્યુ ખાતા તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે બ્રહ્મપેલી લેન્ડ કંપનીના સંબંધમાં કમીટી તરફથી જે દલીલો કરવામાં આવી હતી તે સબબી દલીલો ઉપર ના. સરકારે પુરતો વીચાર કરેલો છે અને તેમ છતાં પણ તેઓનો મત એવો છે કે જે પગલાં લેવામાં આવ્યાં છે તે વ્યાજબી છે. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૧૩. બહેરીનના જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકાના સંબંધમાં ના. સરકાર તરફથી બપર ઇન્ડીઅન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સને જે ત્રણ સવાલ પુછવામાં આવ્યા હતા તે સબંધમાં કમીટીનું લક્ષ

ખેંચવામાં આવ્યું હતું. કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો કે તે સવાલો ના. મુંબાઈ સરકારને પુછાવવામાં આવ્યા હતા કે નહી. અને જો પુછવામાં આવ્યા હોય તો તે કોના અને તે સવાલો સબંધમાં તેઓ તરફથી વેપારી પેઢીઓનો અભીપ્રાય મંગાવવામાં આવ્યો હતો કે નહી? આ સઘળી વીગત જાણવા સારૂ ના. મુંબાઈ સરકારને પત્ર લખવો.

૧૪. કમીટી તરફથી રીવર્સ ડાઉન્સીલના સબંધમાં જે પત્ર મોકલવામાં આવ્યો હતો તેના જવાબમાં વીગતવાર ના. હીંદી સરકારના નાણા ખાતાં તરફથી પત્ર આવ્યો હતો. આ પત્ર ડીનેન્સ સબ-કમીટી આગળ રજુ કરતાં જે ખરડો સબ કમીટીએ તૈયાર કર્યો હતો તે કમીટી આગળ રજુ થતાં તેમા કેટલોક સુધારો વધારો કરી ના. સરકાર તરફ રવાના કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૫. ઓ. મી૦ હડીની ચેમ્બરની કમીટી સાથે જે મુલાકાત તા૦ ૩૧ માચ સને ૧૯૨૭ ને રોજ થઇ હતી તે સબંધમાં શેઠ મનુ સુબેદારે તૈયાર કરેલો ખરડો કમીટી આગળ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. આ ખરડાના સંબંધમાં ઓ. મી. પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસને મત એવો થયો હતો કે તે ખરડો ના. સરકારને હાલ મોકલવો વ્યાજબી નથી. કમીટીનો પણ અભીપ્રાય તેવોજ થવાથી તે કામ મુલતવી રાખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૬. મેસર્સ મણીભાઇ ગોકળભાઇ એન્ડ કું. તરફથી ચેમ્બરની કમીટીનું હાલ જે બંધારણ છે તેમાં સુધારો દર્શાવનારો પત્ર આવ્યો હતો. પત્રમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું કે કમીટીના ૧૫ સભાસદોની ચુંટણી સામાન્ય રીતે હાલ જે પ્રમાણે થાય છે તે પ્રમાણે કરવી અને બાકીના ૧૦ સભાસદો ચેમ્બરમાં જે સંસ્થાઓ સભાસદ તરીકે રજીસ્ટર થયેલી છે તે સંસ્થાઓના સભાસદો પૈ ત પોતાની સંસ્થામાંથી એક એક સભાસદ ચુંટી કહાડે. કમીટીએ ઠરાવ કર્યો હતો કે જે ચેાજનાની તેઓ ભલામણ કરે છે તે અમલમાં મુકતી વખતે તેમાં ઘણી મુશ્કેલીઓ નડવાનો સંભવ હોવાથી તે ચેાજના અમલમાં મુકી શકાય તેમ નથી.

૧૭. ખપોલી સ્ટેન્ડ કંપનીના સંબંધમાં કમીટી તરફથી ના. હીંદી સરકારને જે રેપ્રીઝેન્ટેશન કરવામાં આવ્યું હતું તેના જવાબમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું કે કમીટીનો પત્ર ઇન્ડસ્ટ્રી અને ત્યુનીશનના બોર્ડ તરફ નીકાલને સારૂ રવાના કર્યો છે. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે, કમીટીનો જે પત્ર રવાના કર્યો છે તે ઉપર ધ્યાન ખેંચી એક વાર ઇન્ડસ્ટ્રી અને ત્યુનીશનના બોર્ડ ઉપર કરવો અને જવાબ મંગાવવો.

૧૮. ચેમ્બરની ઓફીસ બદલવા બાબત કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે હાલ તુરત બીજુ વધારે સગવડવાળું મકાન મળતા સુધી હાલ જે મકાનમાં ચેમ્બર ઓફીસ છે તેને તાજે માળે ખાલી થએલી જગા રૂ. ૨૦૦ ના માસીક ભાડાથી ભાડે લેવી.

૧૯. નીચેની નવ જણાવેલી કમીટીના સભાસદોમાં એક સરકયુલર તેઓના અભીપ્રાય

૩. જાપાનના ફ્રેનસલ તરફથી

મીટીંગની મીનીટ મંગાવવાર તા. ૧૩ ગી ટેબ્રુઆરી ઓકટોબર માસ સુધી ઇન્ડીયામાં રહેનાર છે. ગોવીંદજીની કું. વધા મેસર્સ કાનજી ધરમશ્રત પત્ર.

પત્રો આવેલા હતા. આ પત્રો કમીટી આગળ તરફથી જે રંગ ભળનાર છે તેની વર્ષે ચણીના હુંડીકત વ્યાજબી જણાય તે હુંડીકતના રૂપમાં રે

૪. મેસર્સ ભાવજી દીનશા એન્ડ વધરજીની પ્રીને-સ સબ કમીટીના સભાસદ નીમવા ના. સરકારને અરજી કરવાના સંબંધમાં જે પ

ટીએ એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે તે બાબતમાં ના રંગનો ઓરડો થાશે છે.

૧. પહેલી બાબત ઉપર તેઓનો અભીપ્રાય એવો થયો હતો કે મી. મજુમદાર ઈગ્લાંડથી આવશે તે પહેલાં બીજી કમીટી ચુંટાઇ હશે તેથી તેઓની રજા મંજુર કરવાની કાંઈ ખાસ જરૂર જણાતી નથી. તેઓની જગાએ શેઠ એસ. આર. બમનજીને કમીટીના સભ્યપદ તરીકે નીમવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૨. બીજી બાબત ઉપર એવો ઠરાવ થયો હતો કે ડાયરેક્ટર ઑફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ઉપર જે પત્ર પુછવા મંગાવવાની સલાહ કરે છે તે પ્રમાણે બીજત મંગાવવી. અને ના. મુંબાઇ સરકારને પત્ર લખવો કે રંગની વહેચણીનું કામ ડાયરેક્ટર ઑફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ નીચે જણાવેલી ચાર ઓનરરી અને એસોસીએશનના પ્રતીનીધીઓની એક કમીટીની સલાહથી કરવું.

૧. બે ઓનરરી મેજીસ્ટ્રેટસ.

૨. ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો.

૩. બોમ્બે મીલ ઓનર્સ એસોસીએશન.

૪. અમદાવાદ મીલ ઓનર્સ એસોસીએશન.

૫. ત્રીજી બાબત ઉપર ઠરાવ થયો કે ઑ શેઠ મનમોહનદાસને ફીનેન્સ સબ કમીટીના સભ્યપદ નીમવા.—

૨૦. શેઠ. મોનીલાલ વલ્લભજી તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તેઓ લાચારે ગયેલા છે તો તે દરમીયાન કમીટી ની મીટીંગમાંથી ગેરહાજર રહેવા ની રજા તેઓને મળી જોઇએ. તેઓની રજા મંજુર કરવામાં આવી હતી.

૨૧. શેઠ. નારણજી કરીભાઇ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે તેઓની તબીયત આરી નહિ હોવાથી કમીટી ની મીટીંગમાંથી ગેરહાજર રહેવાની રજા મળવી જોઇએ. તેઓની પણ રજા મંજુર કરવામાં આવી હતી.

૨૨. મર ગોકુલદાસ દામોદર તરફથી ઑપોલો લેન્ડ કુંપનીના સંબંધમાં પત્ર આવ્યો હતો કે ના૦ સરકારનો જવાબ સંતોષકારક નથી અને તે સંબંધમા વધુ લખાણ કરવું. આ પત્ર કમીટી આગળ રજુ થતા એવો ઠરાવ થયો હતો કે, તે સંબંધમા ના૦ હીંદી સરકારના ઇન્ડસ્ટ્રી અને ન્યુનીશન્સના બોર્ડ ઉપર જે તાર મોકલવાનો ઠરાવ થયો છે તેનો જવાબ આવતાં સુધી તે કામ હાલ મુલતવી રાખવું અને તે દરમીઆન ના૦ મુંબાઇ સરકારે કંપની સાથે કરેલો કોન્ટ્રાક્ટ રદ થઇ શકે કે નહીં તે સંબંધમાં મેસર્સ તાતા કંપની સાથે મસલત ચલાવી સોલીસીટરની સલાહ મંગાવવી.

૨૩ ના૦ હીંદી સરકારની નાણાં સંબંધી ૨ જનીતીના સંબંધમાં શાં પગલાં કમીટીએ ભરવાં તે બાબત ઉપર વીચાર કરતાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે, તે સબંધમાં ઇગ્લાંડની ગાર્લીમેન્ટમાં એક રેપ્રેસેન્ટેશન મોકલાવવું' અને તેનો કાચો બરડો શેઠ મનુ સુબેદાર મારફત તૈયાર કરાવવો, ત્યારબાદ શેઠ મનુ સુબેદાર જેઓ હાલમાં થોડા વખતમાં ઇગ્લાન્ડ જવાના છે તેમને તે બરડો ઇગ્લાંડના કોઇક પાર્લીમેન્ટના ધારાશાસ્ત્રી પાસે રજુ કરવાનું તથા તે પછી એક પાકો બરડો તૈયાર કરી, કમીટીની સમતી તથા સહી લેવા સારૂ અહીં રવાના કરવાનુ કામ સોંપવું.

ત્યાર બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ચેમ્બરની લાયબ્રેરીમાં આવેલાં પુસ્તકો.

G.

1583 Chemical Services Committee Report 1920.

1584 Annual Statement of the Trade and Navigation of the Province of Sind for 1918-19.

1585 Large Industrial Establishments in India (Forth Issue.)

1586 Audit and Appropriation Report on the Accounts of the Government of India for 1918-19.

1587 Patent Office Journal 1919.

1588 Government of India Act 1919.

1589 The Commercial Museum and Commercial Library April 1920.

1590 Annual Report on the Punjab Colonies for the year Ending 30th September 1919.

1591 Agricultural Statistics of India 1917-18 Volume I

1592 Conclusions and Reccomandation of the Empire Cotton Graving Committee on the Indian Cotton Committees Report.

1593 Papers relating to the First Revision Settlement in 7 Government Village Second Revision Settlement in 56 Government Villages and First Revision Settlement in 1 and account Revision in 13 Inam Villages of the Sirur Taluka of the Poona Collectorate.

1594 Papers relating to the Second Revision Settlement of the Junnar Taluka of the Poona Collectorate.

1595 Papers relating to the Second Revision Settlement of the Hungund Taluka of the Bijapur Collectorate.

1596 Papers relating to the Second Revision Settlement of the Tasgaum Taluka of the Satara District.

1597 Statistics of Gwalior State for 1910-11 to 1914-15.

C.

355 The Indian year Book 1920.

356 The West Coast Directory 1920.

357 Notes on Sampling and Testing.

358 Report on the Bombay Grass Merchants Association for 1918-19.

359 Indian Companies Act 1913.

ચેમ્બરનો પત્રવ્યવહાર.

સ્ટીમર ઉપર મુસાફરોને પડતી હાડમારીના સબંધમા મી. ગુલાબચંદ ફુલચંદ બાવીશી દારેસલામથી નીચે પ્રમાણે પત્ર લખી જણાવે છેઃ—

ચુડા, કાઠીયાવાડ, તા. ૮–૫–૧૯૨૦.

સદા મહેરબાન ઑનરરી સેક્રેટરી સાહેબ,

ધી ઈન્ડીઅન મરચન્ટસ ચેમ્બર ઍન્ડ બુરો, મુંબઈ.

માનવંતા સાહેબ,

વિ. વિ. સાથ નમ્રતાપૂર્વક લખવાનું કે, આ સાથે લેખના સ્વરૂપમાં, ચેમ્બરની માનવંતી વ્યવસ્થાપક કમીટી ઉપર, એક પત્ર, અત્યન્ત, માનપૂર્વક પાઠવું છું જે વ્યવસ્થાપક સભામાં કૃપા રાહે રજુ કરી, યોગ્ય જણાયે મારફતે પ્રકટ કરશો તો ઉપકાર થશે. હું હુમણાજ દારેસલામથી આવી પહોંચ્યો છું, અને કેટલીક બાબતો મેં દારેસલામમાંજ નોંધી રાખી હતી, અને આપ સાહેબ તરફ મોકલી યોગ્ય કરવા વિચાર્યું હતું, પરન્તુ કાર્યના ગોળાને લઈને બની શક્યું ન હતું, પણ મુસાફરી કર્યા પછી, તેવુ સ્વરૂપ વધી ગયું, અને અહિથી તે મુદ્દાસર લખી મોકલવું છું, તો કૃપા રહે મનવંતી કમીટીમા રજુ કરી, નવ ગેશન કુપનીને, યોગ્ય જણાયે પત્ર લખી આભારી કરશોજી આ બાબતમા આપ સાહેબ શું કરો છો તે લખી જણાવશો તો હું આપનો આભારી થઈશ. મેં ચર્ચેલા મુદ્દા, યોગ્ય લાગે, તેટલાજ લેશોજી. અન્યને પડતા મૂકવા હોય તો ખુશીથી તેમ કરશોજી કામ સેવા ફરમાવશોજી. વન્દિ માફ કરશોજી.

લી. આપનો સદાનો આજ્ઞાધિન સેવક,

ગુલાબચંદ મુલચંદ બાવિશી.

દારેસલામવાળા હેડમારવરના

અવિનય નમસ્કાર કરશોજી.

Address.
Gulabchand M Bawishi
Chuda, (Kathiawar.)

આફ્રીકાનો સ્ટીમરોમાં, નીગ્રો વર્ગના ઉતારૂઓ માટે, કરવી જોઈતી આવશ્યક સગવડો અને નમ્ર વિજ્ઞાપ્તિ.

આર. એમ. એસ. કારાગોવા, ધી. ઈ. સ્ટીમ નેવીગેશન કુંપનીની સ્ટીમરમા તા. ૨૦–૩–૨૦ ના રોજ દારેસલામ પુર્વ આફ્રીકાના શહેરથી રવાના થઇ હિન્દુસ્થાન આવવા માટે રવાના થયો. સૌભાગ્યની બીના એ હતી કે, તેજ સ્ટીમરમાં મહાત્મા એન્ડ્રુસ તેમજ એન. બેરજી અબ્દુલ રસુલ અલિબ્હિન વિગ્રામ પણ હતા. નીગ્રો વર્ગના ઉતારૂઓને કઈ કઈ આવશ્યક વસ્તુઓની જરૂર છે, તે હકીકત, ઉપર્યોક્તના સ્વરૂપમાં મહાત્મા એન્ડ્રુસ પાસે જાણવે રજુ કરી, અને બધુંજ બતાવ્યું, તેમજ ઑનરેબલ અબ્દુલ રસુલસાહેબને પણ, સઘળું બતાવવા ઉપરાંત, અગત્યની જરૂરીઆતોનું લખાણ કરી, આમરૂદર મહરબાનીની સહિયો કરાવી મજકુર લખાણ માનપૂર્વક તેઓશ્રીને સુપ્રત કર્યું, અને તે બાબતમા તેઓ કાંઈક વધતું કરશે તેમ કરવા

લાગણીભર્યું મને વચન પણ આપ્યું. હવે આ બાબતોમાં આપ સાહેબો પણ કૃપાવંત થઈને યોગ્ય કરવા વિચારો તો અવશ્ય કાંઈક પણ ઠરી શકે, અને ઉતારૂ બનુઓની મીઠી દુવા પ્રાપ્ત કરી શકે, તો આશા છે કે જરૂર પત્ર વ્યવહાર કરી યથ સ્થિત કરવા કહેવાની કરશો જી.

(૬) ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓ માટે કૂવાકાની જરૂર નથી, છતાં, રાખવામાં આવે તો અંક વધારે પ્રમાણ માટે બારીઓ મૂકવા સાથ લાદ હવા આપવાની જરૂર છે, અને આ માટે બીજા જીના પંખા મૂકવાની જરૂર છે.

(૨) ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓને બકરાઓની માફક ગુંચવામાંજ આવે છે, અને ગમે તે સ્થિતિમાં પડયા રહે છે, તો આ અસહ્ય સ્થિતિ દૂર કરવવા મટે, કુદુંબીજનો રહી શકે તેવા માટે નાની ઓરડીઓ, અને બાકી છુટક છુટક ઓરડીઓ કરી નાખવાની જરૂર છે, અને જેથી માણસો બધ્યે કુદના ઉંચે રહી શકે તેમ પાટીઓ જડી તેની ગોઠવણ કરવાની જરૂર છે.

ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓના બારણા નાના છે, અને હિયાલી બન્ને બાજુની બહુ નાની છે, તો બારણની પોહોલાઈ બે ટી કરવાની જરૂર છે, અને બારણમાં આડેકો નળ રાખવાની જરૂર છે. સ્ત્રીઓના એરજ બ જુએ, અને પુરૂષોના પંકજ બાજુએ, જુદા જુદા બારણ આ વીસમી સદીમાં હોવાની બાસ જરૂર છે

(૪) જનાવરો અને કુકડા ત્રિગેરે રાખવા માટે એક એવા બંદીબાર ઓરડાની જરૂર છે, કે જેથી ધાર્મિક લાગણી કેઇની દુખાય નહિં

(૫) હિન્દુના વીશી આગે બરાબર, કુકડાએ રાખવામાં આવે છે, અને કપાયેલું માંડ્ય સામે ટાંગવામાં આવે છે, જે દેખાવ અત્યન્ત ભયંકર અને કરૂણાજનક છે, તો વ્યવમાં પંડદાની બાસ ગોઠવણ કરવાની આવશ્યકતા છે.

(૬) સ્ટીમરો બંદર કરવાના અને ઉપડવાના સમાચાર અંગ્રેજીમાં સીઢી ઉપર ટાંગવામાં આવે છે, તેવાજ સમાચાર ગુજરાતીમાં ટાંગવાના બા ગ્ય જરૂર છે

(૭) કૂવાકા, ઉપરનો ભાગ, જરૂર વિગેરેમાં ગંદકી થવા ઉપરાંત જરૂરમાં પાણી ભરાઇ રહે છે, તે માટે માર્ગ કરવાની જરૂર છે.

(૮) Wash House–એકજ જાવા ધોવાનો ઓરડો છે તો એક બીજા ઓરડાની જરૂર છે. અને તેમા એક મીડા નળની બાસ જરૂર છે.

(૯) ડોકટર સાહેબે હમેશા તપાસ કરવાની જરૂર છે, અને હવા લેવા કયારે આવવું તે વખત મુકરર કરી ગુજરાતીમાં નોટીસ મૂકવાની જરૂર છે.

(૧૦) પહેલા બીજા વર્ગમા હિન્દી ગૃહસ્થો પણ સારી રીતે મુસાફરી કરે છે અને તે વર્ગના લોકોને આનન્દ કરવા માટે બાના મુકેલા હોય છે, જે ઉપર વિદેશી ગૃહસ્થોજ મોજ ભોગવી શકે, જેથી મોટી બતના હમોને ચ્યો પહેલા બીજા વર્ગમાં રાખવાની જરૂર જણાય છે. ઉપરની બાબતોમાંથી બની શકે તેટલી બાબતો ઉપર વિચાર ચલાવી યોગ્ય કરવા કૃપા કરશો તો અત્યન્ત આભાર થશે. એજ અરજ.

લી. આપ સર્વેના તાબેદાર સેવક,

ગુલાબચંદ મુલચંદ બાવિશી.

ડારેસલામ.

હેડમાસ્તર.

ખપોલીના પાણીના સ્વતંત્ર ઇજારા સામે ચેમબરનો પ્રોટેસ્ટ.

ચેમબરની કમીટીએ ખપોલીના પાણીના આપવામાં આવેલા સ્વતંત્ર ઇજારા સામે જે પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવ્યો હતો તેના સંબંધમાં ના. હીંદી સરકારના બોર્ડ ઓફ ટ્રેડસ્ટી અને મ્યુનીશ્યન્સ ઉપર એક તારનો સંદેશો મોકલીને એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ગઇ તા૦ ૬ ઠી એપ્રીલને દીને કમીટી તરફથી જે પત્ર મોકલવામાં આવ્યો હતો તે વેપારી ખાતા તરફથી તમારા ખાતામાં તેના કંડચા માટે હીંદી સરકાર તરફથી મોકલવામાં આવ્યો છે. આ બાબતમાં વધુ અગત્યના સવાલો સમ યલા હોવાથી અને તેમાં જે નીયમ સમાયેલો છે તે લોતાં અમારી કમીટી આશા રાખે છે કે ખપોલીના પાણી માટે સ્વતંત્ર ઇજારો આપવાના સવાલ ઉપર પુરતું ધ્યાન આપીને તેનો સંતોષકારક કહેવો કરવામાં આવશે.

પુર્વ આફ્રીકાના હીંદીઓનો સવાલ.

ઇ ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમબરે હીંદી સરકાર ઉપર મોકલેલો સંદેશો.

મુંબઇની ઇડીયન મર્ચન્ટસ ચેમબર એન્ડ બુરો તરફથી હીંદી સરકારના વેપાર ખાતાના વડા ઉપર તારનો નીચેનો સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો છે.—

પુર્વ આફ્રીકાના હીંદી ડેલીગેટો તરફ ઇંગ્લંડની સંસ્થાનો ખાતાની ઓફીસે જે વળણ અખત્યર કીધી છે અને આમ કરીને સંસ્થાનો ખાતાના પ્રધાન લોર્ડ મીલનરે સરકાર કોઇ રીતે બંધાઇ નહી જાય તેવા જે જવાબ વાળ્યો છે તે તરફ બેદની નજરે જોય છે. પુર્વ આફ્રીકાનો મામલો ઘણો કટોકટ બનતો જાય છે અને હીંદીઓના હલો ગંભીર જોખમમા છે. અમો આગ્રહ મનપુર્વક રીતે પણ મકકપણે નામદાર હીંદી સરકારને આગ્રહ કરીયે છીએ કે કોઇ પણ છેવટના ચુકાદા પર આવવામા આવે તે આગમચ મામલો કહેવો ગંભીર છે તે ઉપર સસ્થાનો ખાતાના ઓફીસનું ધ્યાન ખેંચવુ.

નીઝામના રાજ્યમાં રૂની જગાતમાં વધારો.

ફરમાન બહાર પડયા આગમચ ખરીદેલા માલના સંબંધમાં મુકાયેલી છુટ.

હૈદ્રાબાદના રાજ્યમા રૂની નીકાશ ઉપરની જગાત નામદાર નીઝામે એક ફરમાન બહાર પાડી બેવડી કીધી હતી. આના સંબંધમાં ચેમબર તરફથી તથા મુંબઇના મીલ માલેકોની મંડળી તરફથી નામદાર સરકારને એવી અરજ કીધી હતી કે જે દીવસે એ ફરમાન બહાર પાડવામાં આવ્યું તે આગમચ ખરીદવામા આવેલા માલ ઉપર આગલીજ જગાત લેવાને નામદાર નીઝામ સરકારને સમજાવવી. એ બાબે પત્ર વડોવાર ચાલ્યા પછી નામદાર નીઝામની સરકારે જાહેર કીધું છે કે તા૦ ૧૨ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૦ના દીવસની આગમચ જે માલ ખરીદવામાં આવેલો પુરવાર કરવામાં આવશે તે ઉપર લેવામા આવેલી વધારાની જગાત પાછી વળતર આપવામા આવશે.

ચેમબરના ગેહ મીસના અંકમાં ૪૯૦ મા પાન પર રટીમર ઉપર મુસાફરોને પડતી હાડમારીના સંબંધમાં મેસર્સ પદમજી કુંવરજી એન્ડ કું. તરફથી પત્ર જે વેટો એમ લખવામાં આવ્યું છે. પણ તે સંબંધમાં શ્રી. જીવરાજ મનસી લોદાયાનો પત્ર આવ્યો હતો કે તે પત્ર ચેટી તરફથી મોકલવામાં આવ્યો ન હતો પણ તેઓ તરફથી અાલ્ત મોકલવામાં આવ્યો હતો.

હીંદી પ્રધાન તરફથી નીમવામાં આવેલી કેમીકલ સરવીસ કમીટી.

તેનો બહાર પાડવામાં આવેલો રીપોર્ટ.

નામદાર હીંદી પ્રધાન તરફથી હીંદમાં કેમીકલ સરવીસ નામની રસાયણશાસ્ત્રની ખાતું વણી કરવા માટેના ખાતાની તોકરીનું ખાતું સ્થાપવા અને શોધખોળ કરવા માટેની લેબોરેટરીઓ સ્થાપવા સારૂ તપાસ ચલવવાને પ્રોફેસર ડાઃ જે. એફ. થોરપના પ્રમુખપણા હેઠળ જે કમીશન નીમવામા આવ્યું હતું, તેનો રીપોર્ટ હાલમા બહાર પડયો છે જે ઉપરથી જણાય છે કે આ કમીટીએ કેમીકલ સરવીસ સ્થાપવાની સાથે નીચે મુજબની કેટલીક બાબતો ભલામણો કીધી છે.—

કેમીકલ સરવીસ નામના ખાતાની સ્થાપના કરવી.

દેહરાદુન ખાતે રસાયણ બાબતની શોધખોળ કરવા માટે એક વડું મથક અથવા ઇનસ્ટીટ્યુટ કેમીકલ સરવીસના ડીરેકટર જેનરલ હુકરતક રાખવું અને એ ડીરેકટરના હાથ નીચે કેટલાક ડેપ્યુટી ડીરેકટરો રાખવા.

દરેક ડેપ્યુટી ડીરેકટર એક ખાસ જુદા ખાતા માટે નીમાયો ગણાએ, અને એ જુદા જુદા ખાતા નીચે મુજબની ૪ બાબતના નામ૧:—(૧) ઈનઓરગેનીક અને ફીઝીકલ કેમીસ્ત્રી, (૨) ઓરગેનીક કેમીસ્ત્રી, (૩) મેટલરજીકલ કેમીસ્ત્રી (૪) એનેલીટીકલ કેમીસ્ત્રી

દરેક પ્રાતમા શોધખોળ કરવા માટે સ્થાનીક સરકારના ક્રાણુ હેઠળ એક ઇનસ્ટીટ્યુટ મુખ્ય દરેક ગના મથક ઉભું કરીને તે ડીરેકટર ઓફ રીસર્ચ નામના એક અમલદારના હાથ હેઠળ સોપવુ.

શોધખોળ કરનાર વડા ઇનસ્ટીટ્યુટે નીચે મુજબ કામકાજ બજાવવું:—

(૧) નવા નવા ઉદ્યોગો ઉભા કરવા અને નવી રૂઢીઓની ખીલવણી કરવા માટે સારા પાયા ઉપર તેનો સ્થાપના કરવી.

(૨) પ્રાંતીક ઇનસ્ટીટ્યુટમા કઇ બાબત આગત્યની જણાય તો તેની તપાસ ડીરેકટર જેનરલની મંજુરી લઇને તે બાબે તપાસ ચલાવવી. એવી તપાસ જો ડીરેકટર જેનરલ કે ડીરેકટર ઓફ રીસર્ચ ને જો પ્રાત માટે કઇ આગત્યની નહીંબી લાગે પણ તેથી કઇ શોધખોળો બાબે અજવાળું પડતુ હોય તો તેવા તપાસ ચલાવવી.

(૩) વડા મથક અને પ્રાંતીક મથકોના અમલદારો વચ્ચે વાદવીવાદ અને કોનફરનસો ભરીને અકેકના વીચારો અને અનુભવથી વાકેફ રાખવા.

(૪) જરૂર લેગુ પ્રકારનું કામ બજાવવું અને તેને લગતી બીજતોથી બીજા પ્રાંતોને વાકેફ કરવા

(૫) જરૂર પડે તો એ માટેનાં ચોપાનીઆં બહાર પાડવાં

ચોધખોળ માટેના પ્રાંતીક ઈનસ્ટીટયુટે નીચે મુજબ કામકાજ બજાવવું:—

૧ રસાયણીઓ અને તેઓને લગતા કામકાજ બાબે વાકેફ રેહવું; અને જો કંઈ તપાસ કરવાનું સોંપવામાં આવે તો તેવી તપાસ કરવી.

૨. વડા મથક તરફથી કોઈ નવા ઉદ્યોગ બાબે તપાસ થવા પછી તેવા ઉદ્યોગની ખીલવણી કરવા અને તેને પગભર કરવાનાં પગલાં ભેરવાં.

૩ પ્રાંતને લગતા ચોકકસ ઉદ્યોગોની ખીલવણી કરવા માટે તેની તપાસ હાથ ધરવી

૪. પ્રાંતમા જેટલી જરૂર પડે એટલું રસાયણી પ્રથકકરણનું કામ બજાવવું

૫. પ્રાંતના ઉદ્યોગોની જરૂરીઆત મુજબ પ્રાંતમાં બે માટેનાં નાના પેટા ખાતાઓ ઉભા કરવા.

પ્રથકરણ માટે એવી ગોઠવણ હોવી જોઈએ કે એક પહેડી તરકથી તપાસ માટે કંઈ બાબતો રજુ થાય તો આવી તપાસનો લાભ તે પહેડીને ચોકકસ મુદત સુધી આપીને તે જાહેર લાભને માટે જણાવવી.

આ નોકરીને લગતા સભાસદોની સેવા કોઈ મેળવવા માગે તો તે માટેનો ઠરાવેલો ખર્ચાબજ આપવામાં આવે તો તેવી સેવા તેઓને ઉછીડી આપવી.

બાનગી આસ્નામીઓ સાથે કોઇ ચીજ બનાવવા બાબત વડા ઇનસ્ટીટયુટે હરીફાઈ ચલાવવી નહી, પણ રસાયણને લગતા હુનરોની ખીલવણી થતાં તેની બીગતો બાનગી પહેડી ઓને બની શકે ત્યારે જણાવી દેવી.

રસાયણી ઉદ્યોગોની બાબતની જાણીની વૃદ્ધીઓ બાબે જરૂર પડે ત્યારે એકસપૉટ મારફતે તેનાં રથાપના ઠરવો માટે તપાસ ચલાવવી.

સેકટ્રલ ઇનસ્ટીટયુટનું કામ એક બોર્ડ મારફત ચલાવવું જેના ડીરેકટર જેનરલ પ્રમુખ બનાશે અને બીજા ડેપ્યુટી ડીરેકટરો સભાસદો બનાશે

વડા ઇનસ્ટીટયુટના પ્રાંતીક ઇનસ્ટીટયુટ ઉપર કંઈપણ કાબોબારી કાબુ રહેશે નહી પણ ડીરેકટર ઑફ રીસર્ચની નેમણુંક માટે ડીરેકટર જેનરલની બહાલી જોઇશે

ડીરેકટર અને ડેપ્યુટીઓએ પ્રાંતીક ઇનસ્ટીટયુટોની વારંવાર મુલાકાત લઇને તેઓના કામમા મદદ કરી સલાહ આપવી

પ્રાંતિક સરકારે પ્રાંતીક ઇનસ્ટીટયુટોમા કામ બજાવવા રસાયણીઓની નેમણુક ડીરેકટર જેનરલ અને ડીરેકટર ઓફ રીસર્ચની મંજુરી લઇને કરવી.

આ રસાયણીઓ કેમીકલ સરવીસના સભાસદો હોવા જોઇએ

ખેતીવાડી બાતાના રસાયણીઓને આ સરવીસમા હાલતુરત ગણવા નહી

જંગલ બાતાની, લડાઇ બાતાની, રેલ્વે ગારતરની, તબીબી સ્ટોર્સ બાતાની, જીઓલોજીકલ સરવે અને બીજા સરકારી બાતાના રસાયણીઓની નોકરી અને કેમીકલ સરવીસ વચેનો

મય રીપોર્ટના પાચમા પ્રકરણમાં જણાવ્યો છે તેવો રાખવો.

જેમ બને તેમ જલદી સાયન્સના ખાતા માટે એક પ્રધાનપદ ઉભું કરવું.

કેમીકલ સરવીસ માટેના ઉમેદવારો ૧૫ મા પ્રકરણમાં જણાવવા મુજબ મેળવવા.

એનેલીટીકલ કેમીસ્ટ્રી ખાતાના ડીરેક્ટર જેવાને પ્રાંતીક સરકારના પ્રયકરણીઓને હીંદના ચાવળી પ્રયકરણી શોધીથી વાકેફ કરવા.

પ્રાંતીક સરકારના પ્રયકરણીઓ ડીરેક્ટર ઓફ રીસર્ચના હાથ હેઠળ કામ બજાવે, અને તેઓએ હાલમાં કેમીકલ એક્ઝામીનર જે કામ બજાવે છે તે ઉપાડી લેવું.

બેંગલોરની સાયનસ ઇનસ્ટીટ્યુટનો કેમીકલ સરવીસ સાથેનો સંબંધ એ ઇનસ્ટીટ્યુટની ગ્રહણશીલની સુચનાઓ જાણવા પછી નકકી કરવો.

રસાયણી શોધખોળ કરવાનું બધું સેંત્રલ ઇનસ્ટીટ્યુટ ૧૬ મા પ્રકરણમાં જણાવ્યા મુજબ સ્થાપવું.

સેંત્રલ ઇનસ્ટીટ્યુટ અને દરેક પ્રાંતીક ઇનસ્ટીટ્યુટ સાથે પુછપરછનું ખાતું, રેકોર્ડ ઓફીસ, એક લાઇબ્રેરી અને એક મ્યુઝીયમ સ્થાપવાં.

સેંત્રલ ઇનસ્ટીટ્યુટે પોતાની શોધખોળો વગેરે એક ચોપાનીયું બહાર પાડીને જાહેર કરવી.

હીંદના રસાયણોની એક સરવે જેમ બને તેમ જલદી થવી જોઈએ છે.

કેમીકલ સરવીસ માટેના ઉમેદવારોને ૬ ઠા પ્રકરણમાં જણાવવા મુજબની તાલીમ આપવી.

કેમીકલ સરવીસ માટે જરૂર પડે તો કેમરલી ખાતા અને યુનીવરસીટીના ખાતાઓની ડીગ્રો પામેલા ઉમેદવારો મેળવવા.

હીંદી સરકારે આ સરવીસ માટે યોગ્ય નીવડવાની તાલીમ લેવા માટે વિદ્યાર્થીઓને ગ્રાંટ આપવી.

આ ઉપરાંત કેટલીક વધારે લંબાણમાં સુચનાઓ છે કે જે બીનત અત્રે જણાવવાની જરૂર નથી.

રીપોર્ટનું નિષ્પક્ષપાતપણે જો અવલોકન કરીએ તો એમ જણાવવું જોઇએ કે તે ઘણીજ બુધ્ધીપુરઃકર રચવામાં આવ્યો છે. પણ હમારે ઘણીજ દીલગીરીથી લખવાની ફરજ પડે છે કે જે પથ્થ ઉપર એ રીપોર્ટની તમામ રચના કરવામાં આવી છે તે પાયો બીલકુલ માળીત નથી. રીપોર્ટનું બંધારણ એક એવા સીદ્ધાન્ત ઉપર રચવામાં આવ્યું છે કે હીંદુસ્થાનની હુનર ઉદ્યોગની કેળવણીને સારૂ એક "ઇન્ડસ્ટ્રીયલ સરવીસ" જરૂરની છે. આ સીદ્ધાન્ત, જાણે કે સ્વયંસીદ્ધ હોય તેમ ના. સરકારે તેનો સ્વીકાર કરીને તે યોજનાના ઉપાયો અને બંધારણ નક્કી કરવાને સારૂ એક કમીટી નીમી હતી કે જે કમીટી તરફની આ રીપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

હાલની વેપાર ઉદ્યોગની દેશની ચળવળ જોતાં પણ એજ અનુમાન ઉપર આપણે આવ્યા વીના ચાલે તેમ નથી.

હમે આશા રાખીએ છીએ કે, ના. સરકાર એ રીપોર્ટ ઉપર હાલ તુરત કાંઇપણ પગલાં નહી લેતાં તે ચવાલ હવે પછી સુધારાની રૂપેરે જે નવી ધારાસભાએ સ્થપાશે તેને એ કામ સોંપશે.

આંકડા વગેરે.

નવી જોઇંટ સ્ટોક કંપનીઓ.

ગયા માર્ચ માસમાં બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં તથા માઇસોરના રાજ્યમાં રથપાયેલી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓની વીગત નામ ઠેકાણા વીગેરે હકીકત નીચે પ્રમાણે છેઃ—

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૧. બૅંકીંગ લેન અને ઇન્સ્યુરન્સ.			
(અ) બૅંકીંગ અને લોન.			
બંગાલ.			
૧. કુટુમપુર લોન કું.... ...	ડાયરેક્ટર, એન. કે ચૌધરી રંગપુર.	ધીરધાર	૨૦,૦૦૦
મદ્રાસ.			
૨. ચેરી ઇટીસ બૅંક	ડાયરેક્ટર, કે. વેલા-ચ્છલા ચેટ્ટીઅર, મદ્રાસ.	ધીરધાર અને શરાફી.	૨૦,૦૦૦
મુંબાઇ.			
૩. નેશનલ બૅંક ઓફ ઇન્દોર ...	મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર વી આઇ. પારેખ મુંબાઇ.	શરાફી ધંધો	૫,૦૦,૦૦૦
૪. સુરત ઇન્ડસ્ટ્રીયલ બૅંક ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, એચ. આઇ. પારેખ એન્ડ કું. સુરત.	,,	૧૫,૦૦,૦૦૦
૫. બૅંક ઓફ નેનુમલ નારાનદાસ એન્ડ કું.	મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર, એન. ગરણી, મુકુર.	,,	૫,૦૦,૦૦૦
મુંબાઇ કુલ ...	... ...	... ...	૨૫,૦૦,૦૦૦
બીહાર અને ઓરીસા.			
૬. મોગીર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ બૅંક ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ચેટરજી બ્રધર્સ, મોનગીર.	ધીરધાર અને શરાફી ધંધો.	૧,૦૦,૦૦૦
		કુલ બૅંકીંગ અને લોન ..	૨૬,૪૦,૦૦૦
(બ) વીમા કંપની.			
૭. ન્યુ એશિયા ઇન્સ્યુરન્સ કુંપની ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, કી. જી. વીન એન્ડ કું મુંબાઇ.	જીંદગીનો વીમા.	૫૦,૦૦,૦૦૦
		બૅંકીંગ, લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ કુલ ...	૭૬,૪૦,૦૦૦

નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	ઠામઠાજ.	ચાપલુ રૂ. ૧,૦૦૦
૨. પ્રીંટીંગ (અ) કે ઓપરેટીવ એસોશી-એશન. અજમેર એરવાશ. નસીરાબાદ કો-ઓપરેટીવ સ્ટોર્સ	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, આર. સી. મીસરા, નસીરાબાદ.	પરચુરણના વેપારી, કમીશન એજન્ટો અને બનાવનાર વગેરે.	૫૦,૦૦
(બ) પ્રીન્ટીંગ પબ્લીસીંગ અને સ્ટેમનરી			
૬. ઈન્ડીયા પ્રીન્ટીંગ અને પબ્લીશીંગ કુંપની	મેનેજર, એસ. મીત્ર.	પ્રોપરાઈટરસ. એડીટરો, છાપનાર, પ્રગટ કરનાર વગેરે	૨,૦૦,૦૦૦
૭. ઈન્ડીયન નેશનલ પબ્લીશર્સ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, મેસર્સ વાજપે એન્ડ કું. ૧૬૬, હેરીસન રોડ, કલકત્તા	છાપે પ્રગટ કરનાર અને છાપનાર વગેરે.	૨,૦૦,૦૦૦
મધ્ય પ્રાંતે. ૧૧. હિન્દુ જર્નલસ	૫૬-૨ એલ્ગીન રોડ, કાનપુર.	અંગાલ કુલ. છાપણી વગેરે.	૪,૦૦,૦૦૦ ૫૦,૦૦૦
માઈસોર સ્ટેટ ૧૨. અબ્બાવાપ્પા મદ્રાના સભા ...	૪૫, આરકોટ શ્રીનીવાસા આયીસ સ્ટીટ, બેંગલોર સીટી.	ચોપડીઓ મેગેઝનો છાપવાનું અને પ્રગટ કરવાનું વગેરે.	૨,૦૦,૦૦૦
(૬) બીલ્લાઓ. બંગાલ.		કુલ પ્રીન્ટીંગ, પબ્લીશીંગ અને સ્ટેશનરી.	૬,૫૦,૦૦૦
૧૩. ઓરીએન્ટલ ઈનશ્યોરન્સ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, સેન અને ગુપ્તા ૨૦ બેંગો લેન કલકત્તા.	બોમડાં બનાવનાર.	૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૪. સેન્ટ્રલ ઈનવેસ્ટમેન્ટસ ...	૨ હેર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	પરચુરણ વેપારી.	૫૦,૦૦૦
૧૫. હેરીસન એન્ડ કું.	૩ ડેલહાઉસી સ્કવેર કલકત્તા.	દરેક જાતના વાંજીંત્રો બનાવનાર અને વેચનાર વગેરે.	૧,૫૦,૦૦૦
૧૬. ફોર્ડ મોટરસ (કલકત્તા) ...	૪ કેરસી પ્લેસ, કલકત્તા.	મોટરકારનો વેપાર કરનાર વગેરે.	૨૦૦,૦૦૦

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	હેતુ.
૧૭. ફ્રેંચ મોટરકાર કંપની ...	૨૬૪-૩ લોઅર સરકયુલર રોડ કલકત્તા.	મોટરકાર, સમીકરન ૨, બનાવનાર અને વેચનાર વગેરે.
૧૮, ગોએંનકા એન્ડ કું. ...	૪, મંગોમોહન મુલીક લેન કલકત્તા.	બનાવનાર અને વેપાર કરનાર.
૧૯. હિન્દુસ્તાન કેટ ગ્રીઝરવીંગ કું.	એજન્ટો, સીરકાર એન્ડ કું. ૭, સ્વેલો લેન, કલકત્તા.	ઓરાકને માટે પત રાના ડબ્બા બનાવનાર.
૨૦. સ્ટાન્ડર્ડ ડ્રગ એન્ડ કેમીકલ કું.	ડાયરેકટર, પી. દાસ ૧૬, રાધા બઝાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	રસાયણો, ,દારી રીક અને બીજી ઓરસ, તેલો અને દવ ઓ વગેરેની તપાસ.
૨૧. એન. રજબઅલી એન્ડ કું. ...	૫ મીશનરો, કલકત્તા.	પચ્યુટણના વેપારીઓ, કમીશન એજન્ટો, દલાલો વગેરે.
૨૨. મેસર્સ સન્યાશ અગરવાળા ...	૮ ઓલ્ડ કોર્ટ હાઉસ કોરનર કલકત્તા.	કોલસાની ખાણો તપાસ રાખનાર અથવા તેનું એજંટ તરીકે કામ કરનાર.
૨૩. કલકત્તા ગ્લાસ એન્ડ સીલીકેટ વર્કસ	મેનેજીંગ એજન્ટો શો પ્રધર્સ એન્ડ કું. ૨૩ ટ્રેન્ડ રોડ કલકત્તા.	પચ્યુટણ વેપાર અને શીશીઓ અને નળીઓ વગેરે બનાવનાર.
૨૪. કલકત્તા ફરનીચર વર્કસ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો કે. એમ. મોઘેન એન્ડ કું. ૧૨, ડલહાઉસી સ્કવેર કલકત્તા.	ફરનીચર વગેરે બનાવનાર, દેશાવર ચલાવનાર અને વેપાર કરનાર.
૨૫ યુનાઈટેડ એજન્સી કું. ...	૭ સ્વેલોલેન કલકત્તા.	પચ્યુટણના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ.

નં૦ નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ	થાપણ રૂ. ૧૦૦૦.
૨૬. પટના ટ્રેનેરીઝ	મેનેજીંગ એજન્ટ, મીત્ર અને સન્સ.	ચામડાઓ રંગનાર અને ચામડાનો સામાન બનાવનાર	૧૦,૦૦,૦૦૦
૨૭. એસીયાટીક કેમીકલ વર્કસ ...	મેનેજીંગ એજન્ટસ, સેન મજુમદાર એંડ કુંપની.	રસાયણો, દવાવાળાઓ, અને એવી બીજી પરચુરણ દવાનું કામકાજ કરનાર.	૫,૦૦,૦૦૦
૨૮. વેલટર લોઇ એન્ડ કુાં. ...	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, ડબલ્યુ. જે ગ્રેડશ્રી, ૪ અસપ્લેનેડ ઇસ્ટ કલકત્તા.	બંદુકો દેશાવર મોકલનાર અને વેચનાર વગેરે.	૧૫,૦૦,૦૦૦
૨૯. નેશનલ લોઇ અને ઈનજી નીયરીંગ	મેનેજીંગ એજન્ટો, ભીમજી પારપીઆ એંડ કુાં. ૧૪, કેલા સ્ટ્રાક રોડ, કીડરપોર.	લોઢાને લગતું દરેક કામકાજ કરનાર	૫,૦૦,૦૦૦
		બંગાલ કુલ ..	૩,૫૨,૦૦,૦૦૦
મદ્રાસ.			
૩૦. આન્ધ્રા આયુર્વેદીક ફારમસી..	ડાયરેકટર, ડી. એ. લક્ષ્મીપથી, મદ્રાસ.	આયુર્વેદીક દવાઓ બનાવનાર.	૩,૦૦,૦૦૦
૩૧. બીની એન્ડ કુંપની (મદ્રાસ)	ચેરમેન એ. પી. સીમો ન્ડસ મદ્રાસ.	પરચુરણ વેપારી.	૫૦,૦૦,૦૦૦
૩૨. મદુરા ડાઇંગ કુંપની ..	સેક્રેટરી, કે. એલ. વેન કટરામ મદુરા.	સુતર અને કાપડ રંગનાર તથા ડાઇ ટેનાર વગેરે.	૨,૦૦,૦૦૦
૩૩. ફીઓનીક્સ મેન્યુફેકચરીંગ કુાં.	ડાયરેકટર એન. એમ. કારવર મદ્રાસ	જોખમ કારખાનું અને ચામડાઓ.	૧૦,૦૦,૦૦૦
		મદ્રાસ કુલ...	૭૫,૦૦,૦૦૦
મુંબઇ.			
૩૪. લક્ષ્મીનારાયણ રામગોપાલ એન્ડ સન્સ	ડાયરેકટર એમ. રામ ગોપાલ મુંબાઇ.	પરચુરણ ધંધો અને કમીશન એજંટ,	૧,૦૦,૦૦૦
૩૫. નઝરથ બીસ્કીટ મેન્યુફેકચરીંગ	સેક્રેટરીઓ અને એજન્ટો, એલ. સી ડી નઝરથ અને કુંપની પુના.	પાંઉ, બીસ્કીટ અને કેક બનાવનાર વગેરે.	૬,૦૦,૦૦૦

નં૰ નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	૨ રૂ.
૩૬. સીંધ ટ્રેકર્સી અને મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ કું૰પની	મેનેજીંગ એજન્ટો, જી. નારણદાસ એંડ કું૰પની ઠરાંચી, સીંધ.	મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ સરવીસનું કામકાજ કરનાર.	૫,૦
૩૭. હિંદ બટન ફેકટરી અને મેટલ વર્કસ	મેનેજીંગ ડાયરેકટર, દ્વારકાદાસ જગમોહન દાસ એંડ કું૰પની મુંબાઇ.	લોઢાં અને પીતળના સામાન બનાવનાર અને સોના આંટીના બટન બનાવનાર.	૨૫,૦૦,
૩૮. બોમ્બે એનજીનીયરીંગ કું૰. ...	એજંટો મોહમદ અબી તની કું૰પની મુંબાઇ.	સીવીલ અને મીકે નીકલ એનજીનીયર વગેરે.	૧૦,૦૦,૦
૩૯. બેલજીયમ મોટર ટ્રાન્સપોર્ટ ટ્રેડીંગ કું૰.	એજંટ એસ ભગવાન દાસ એંડ કું૰ ૭-૯ કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ મુંબાઇ.	મોટરઠાર વગેરેનું જાણીતું કામ કરનાર.	૫,૦૦,૦૦
૪૦. ઇનટેગલીઓ રીગ્રેાડકશન કું૰. ઓફ ઇન્ડીઆ	સેક્રેટરીઓ, ટ્રેઝરરો અને એજંટો, બ્રેડશો અને કાવડે અમદા વાદ.	ટેાટો પાડનાર.	૫,૦૦,૦૦
૪૧. શીકારપુર ઈલેકટ્રીક સપલાઇ કું૰.	મેનેજીંગ એજંટો; એમ. જે. પંજાબી એંડ કું૰. સીકારપુર, સીંધ.	વીજળીને લગતો સામાન પુરો પાડ નાર.	૧૦,૦૦,૦૦૦
૪૨. વેસ્ટર્ન ઇન્ડીઆ ટેનેરીઝ ...	એજંટસ, પંડીત કાળી એન્ડ કું૰. મુંબાઇ.	કેળવાયલા અને બીન કેળવાયલા ચામડાં વગેરે.	૨૦,૦૦,૦૦૦
૪૩. જનરલ કમીશન કંપની ...	સેક્રેટરીઝ, ગેઝરસ અને એજંટો, બી. પટેલ એંડ કું૰પની મુંબાઇ.	જનરલ મરચન્ટ અને કમીશન એજન્ટ.	૫૬,૨૫૦
૪૪. મેસોપોટેમીઆ મોટરસ ...	ડાયરેકટર એ. એચ. હયુસીંગ હયુજસ રોડ ફોર્ટ, મુંબાઇ.	મોટર સાઇકલ વગેરે વેચનાર બનાવનાર	૫,૦૦,૦૦૦
૪૫. સમાલભાઇ નથુભાઇ કું૰પની...	બી. સી. ત્રીવેદી નડીઆદ.	રંગ, ડાઇન સુતર કાપડાંમાં કામ કર નાર	૪,૮૦૦

નં૦	નામ.	એજેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૪૬.	આરગસ ઓટોમોબાઇલસ ટ્રાન્સપોર્ટ કુંપની	એજ૦ ટો, સી. ટી. કાપ-ડીઆ અને કંપની મુંબાઇ.	મોટરકારો અને સાઇકલો વગેરેમાં વેપાર કરનાર.	૨૦,૦૦,૦૦૦
૪૭.	વેસ્ટર્ન ઇન્ડીઆ બીલ્ડીંગ એનજીનીયરીંગ કુંપની ...	એજ૦ ટો મોહમદ અમાત અને કુંપની.	,,	
૪૮.	ન્યુ બોમ્બે બ્રશ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંપની	એજંટ પ્રાણજીવનદાસ ગાંધી અને કુંપના મુંબાઇ	બ્રશ બનાવનાર.	૩,૦૦,૦૦૦
	યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સ.		મુંબાઇ કુલ....	૧,૨૫,૧૬,૦૫૦
૪૯.	બનારસ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ... ...	પોનીઠચા ચોક, બનારસ સીટી.	સામાન્ય ધધો.	૫,૦૦,૦૦૦
૫૦.	અલાહાબાદ સોપ કંપની ...	૧૫, કેનીંગ રોડ, અલાહબાદ.	સાબુ બનાવવા વગેરે.	૫,૦૦,૦૦૦
૫૧.	ફોરેસ્ટ પ્રોડકટસ	મોલ એમપાયર એનજીનીયરીંગ કુંપની મોનપુર.	રોગાન અને જંગ લને લગતી ચીજોમાં કામ કરનાર.	૫,૦૦,૦૦૦
૫૨.	યમા સ્વદેશી સ્ટોર્સ ...	૨૬, હોલી ગેટ ચોક્ક હોલી કરવાજંગ, મમા.	સ્વદેશી માલમાં કામ કરનાર.	૧,૦૦,૦૦૦
			કુલ યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સ ...	૧૬,૦૦,૦૦૦
	દીલ્હી.			
૫૩.	દીલ્હી સ્પોર્ટસ વર્કસ ...	દીલ્હી.	રમકડામાં કામ કરનાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૫૪.	સ્ટેવરાઇટસ	,,	શેતરંજી બનાવનાર	૧૦,૦૦,૦૦૦
૫૫.	પંજાબ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એજન્સી.	,,	ઔદ્યોગીક અને વેપારી ચળવળ ખીલાવવા માટે.	૨,૦૦,૦૦૦
			દીલ્હી કુલ...	૧૩,૦૦,૦૦૦
	આસામ.			
૫૬.	ચક્રવર્તી સરમા એન્ડ કું. ...	મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર બી એમ. ચક્રવર્તી સાઇ લહેટ.	જનરલ મરચંટ અને કમીશ એજન્ટ.	૨૦,૦૦૦
			બીજાઓ કુલ...	૩,૮૧,૭૬,૦૫૦
			ટ્રેડીંગ... કુલ	૩,૮૮,૭૬,૦૫૦

નં૦	નામ.	એજેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
	૭ મીલો અને પ્રેસો.			
	(અ) કોટન મીલો.			
	બંગાલ.			
૧૭.	ણીરલા કોટન અને સ્પીનીંગ અને વીવીંગ મીલો ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ણીરલા બ્રધર્સ, ૧૩૭ ક્રેનીંગ સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	કાંતવાનું વણાટ, કાપડા તૈયાર કરવાં રૂની ગાંસડી છુટ્ટી નમાં તૈયાર કરવી. શણ, જ્યુટ વગેરે	૧૫,૦૦,૦૦૦
૧૮.	બેલેનીઅન ડાવર મીલો ...	સેક્રેટરીઝ, અને એજન્ટો, પી સીવાસ મુદ્દારામ ચેટી અને બીજાઓ, કેાર્ય મળદુર.	રૂ. ઉન અને રેશમ કાંતવાનું અને વણવાનું વગેરે	૧૫,૦૦,૦૦૦
	મુંબાઈ.			
૯.	ભારત સ્પીનીંગ અને વીવીંગ કુંપની	એજન્ટો, પુરૂષોત્તમ ગોવિંદજીની કુંપની મુંબઈ.	રૂ કાંતવાનું અને વણવાનું કામ કરનાર વગેરે.	૫૦,૦૦,૦૦૦
૦	શ્રી બીનાડી મીલ્સ	એજન્ટો, જલભાઈ હાજાભાઈ ડારાસ્વામી એન્ડ કું. અમદાવાદ.	,, ,,	૮,૦૦,૦૦૦
			મુંબાઈ કુલ ...	૫૮,૦૦,૦૦૦
			કોટન મીલો કુલ ...	૮૮,૦૦,૦૦૦
	(બ) શણની મીલો.			
	બંગાલ			
	કલકત્તા જ્યુટ મીલો. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, હાલગરસ બ્રધર્સ, કલાર્ધ બાર્કીંગસ કલકત્તા.	શણને વણવાનું, કાંતવાનું, કપડા બનાવવાનું ગાંસડી કાપડ બતાવવાનું વગેરે કામકાજ કરનાર.	૫૦,૦૦,૦૦૦
	(ક) ઉન, રેશમ, શણ વગેરેની મીલો.			
	યુનાઈટેડ પ્રેવીન્સ.			
	ભારત સીલ્ક મેન્યુ ફેક્ચરીંગ કુંપની	કાલીઆ તોલા શહામનપુર.	સુતર ને રેશમનું રંગવાનું વણવાનું કામ કરનાર.	૨,૦૦,૦૦૦
	(ડ) કોટન અને જ્યુટ સ્કુલ અને પ્રેસો.			
	મદ્રાસ			
	કલ્યાણજી સ્પીનીંગ અને પ્રેસીંગ કુંપની	મેનેજીંગ એજન્ટો, કલ્યાણજી અને સન્સ મદ્રાસ.	રૂની ગાંસડી બાંધવાનું કામ કરનાર.	૫,૦૦,૦૦૦

નં૦ નામ.	એજેન્સર અને ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
(૪) રાઈસ મીલો. બંગાલ.			
૬૪. ખુલનારાઈસ મીલ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, મીસ્સવાસ બ્રધર્સ ખુલના.	મીલવાળાઓ, અનાજના વેપારીઓ અને લેટ અને ચોખાના વેપારીઓ વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૬૫ અન્નપુરણા રાઈસ મીલો ..	બલમ્સા, બદવાન.	ચોખાના વેપારીઓ એજન્ટો વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૬૬ ધન્ટર નેશનલ રાઈસ મીલો ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ચેટરજી ગુપ્તા એંડ કું. ૨-૧, હોલીડે સ્ક્વીટ, કલકત્તા.	મીલવાળાઓ અનાજના વેપારીઓ અને લોટના વેપારીઓ વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૬૭ બલો ગોંગ રાઈસ મીલો ...	મેનેજીંગ હાયરેકટર, ચાલર્સ એ. ગ્રેગરી, ૩, કલાઈવ રૂ, કલકત્તા	જનાવરના ખોરાક અને ચોખાની મીલ વગેરેનો ધંધો કરનાર.	૬,૦૦,૦૦૦
		બંગાલ કુલ ...	૯,૦૦,૦૦૦
ચુનાકટેડ પ્રોવીન્સીસ ૬૮ અપર ધન્ડીમા રાઈસ મીલ ...	૧૫ કેનીંગ રોડ, અલાહાબાદ.	બરફ બનાવવાનું કારખાનું વગેરે.	૫,૦૦,૦૦૦
		ચોખાની મલો કુલ...	૧૪,૦૦,૦૦૦
(એફ) વેહરવાનો સાંચો અને લાકડાના મીલ બંગાલ ૬૯ ટ્રીમ્બર ઈમ્પોર્ટ અને એક્સપોર્ટ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, ધવર્ણ એન્ડ કું, ૨, રાયલ એક્સચેન્જ પ્લેસ કલકત્તા.	લાકડાંના વેપારીઓ, વેહરવાની મીલના માલીક, લાકડા ઉગાડવાનું ક્ષેમ વગેરે.	૨૫,૦૦,૦૦૦
(જી) ઓલ મીલો અને પ્રેસો બંગાલ. ૭૦ કર્સાંચી ઓઈલ મીલો. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, સેન અને ગુપ્તા, ૨૦, બેંએલેન, કલકત્તા.	તેલ કાઢવાનું યંત્ર.	૫,૦૦,૦૦૦

નામ.	અગ્રેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦
૭૧ બીમાસપુર ઓઇલ મીલો ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઓરીયન્ટલ ટ્રેડીંગ અને એનજીનીયરીંગ કું. ૧૭૨ બાઉ બઝાર સ્ટ્રીટ કલકત્તા.	જમીનો, ઓઇલ મીલો, ચોખાની મીલો, બાણુનો ધંધો વગેરેનું ખરીદીનું કામ કરનાર ના વગેરે.	૪,૦૦,૦૦૦
		બંગાલ કુલ ...	૯,૦૦,૦૦૦
મુંબાઇ.			
૭૨ હેટરસલી મીલ કુંપની ...	એજન્ટસ ચેલન બ્રધર્સ અને કુંપની(ધંડીઆ) મુંબાઇ.	રીબન લેસ, વગેરેનો વેપાર કરનાર.	૧૫,૦૦,૦૦૦
૭૩ સામલભાઇ હાર્ધ્ગ ગ્લીચીંગ અને મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંપની	સેક્રેટરીઝ અને એજન્ટો સામલભાઇ નથુભાઇ કું., નડીઆદ.	સુતર, કાપડ, ધોનાર તથા રંગનાર વગેરે.	૨૫,૦૦,૦૦૦
		મુંબાઇ કુલ ...	૪૦,૦૦,૦૦૦
		બીજી મીલો અને પ્રેસો કુલ ...	૪૯,૦૦,૦૦૦
		કુલ મીલો અને પ્રેસો.	૨,૩૩,૦૦,૦૦૦
૪. ચા અને બીજી વાવેતર કુંપનીઓ. (અ) ચા. બંગાલ.			
૭૪. કુતુરીટી કુંપની (૧૯૨૦) ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, હુલગરસ બ્રધર્સ, કલાઇવ બીલ્ડીંગ્સ, કલકત્તા.	ચાની વાવેતર વીગેરે.	૩,૦૦,૦૦૦
૭૫. મકુન્દાપુર ટી. કુંપની ...	મેનેજીંગ એજન્ટો ઓરીયન્ટલ પ્લેન્ટરસ એજન્સી, ૨૮૫,-૧ બાઉબઝાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	,,	૫,૦૦,૦૦૦
૭૬. રન્ટજુ ટી એસ્ટેટ	મેનેજીંગ એજન્ટો, રીનબાઇ એન્ડ કુંપની ૧૦ મેટકાફ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ચાનું વાવેતર ચા ચા અને ચાના બીજાંનાં વેપાર કરનાર.	૨,૫૦,૦૦૦

નં૦	નામ.	એજેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.	થાપણ રૂ. ૧,૦૦૦
૭૭.	ટેનીલાન ટી કુંપની ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, પીલયમ સન્સ મેનોર એન્ડ કું. ૪, સે ગેલેન હલકત્તા.	,, ,,	૭,૫૦,૦૦૦
૭૮.	સોનાચેરા ટી કુંપની ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, મરકન્ટાઈલ એજન્સી કુંપની, ઠાપીલા.	ખેતીવાડી વધારનાર, ચા અને ઠેા પ્રી ઉગાડનાર વ ગેરે.	૩,૦૦,૦૦૦
૭૯.	રાહાગાદ ટી કુંપની ...	સેક્રેટરી, બી એન. સહા, અમલા સદરપુર પોસ્ટ ઓફીસ.	ચા ની વાવણી અને ચા અને ચાનાં બીઆં વેચનાર વ ગેરે.	૨,૦૦,૦૦૦
૮૦	જાલપેગુરી ડારસ ટી કુંપની...	ડાયરેકટર, આર. સી. મુકરજી જાલપેગુરી.	ચા, ઠેાફી, ગળી, ઠાપુસ વેચનાર, વાવેતર વગેરેનું કામકાજ કરનાર.	૨,૦૦,૦૦૦
૮૧.	ઠલાકુવ ટી અને પ્રોપીઝન કું.	,,	ચા અને ઠેાફીની શેપેા ઉગાડનાર.	૫૦,૦૦૦
			બંગાલ કુલ ..	૨૫,૦૦,૦૦૦
	આસામ.			
૮૨.	આલમબાગ ટી અને ટ્રેડીંગ કું.	મેનેજીંગ એજન્ટો, ચોધરી એન્ડ કુંપની સીલચાર.	ચાની વાવણી અને વેપાર ઉદ્યોગને વધારનાર.	૨,૦૦,૦૦૦
૮૩.	આનન્દાબાગ ટી. કુંપની ...	ડાયરેકટર એસ. એલ. સીંગ.	ચાની એસ્ટેટ અને વાવણીનું કામકાજ કરનાર.	૨,૦૦,૦૦૦
			આસામ કુલ ...	૪૦,૦૦,૦૦૦
	(બ બીજાઓ બંગાલ.		ચા કુલ ..	૧૯,૫૦,૦૦૦
૮૪.	અગ્રોઠલયરલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, ઓરીયન્ટલ ફાર્મીંગ એજન્સી ૨૦૭, બાઉ બજાર સ્ટ્રીટ, કલકત્તા	શેરડી, ડાંગર વગે રેની ખેતી કરનાર.	૧,૦૦,૦૦૦
			ચા અને બીજી બાબે વર કુંપનીઓ મળી કુલ. ...	૩૦,૫૦,૦૦૦

નં૦	નામ.	અગેસર અને ઠેકાણું.	કામકાજ.
૫. ખોદવાની અને પથ્થરની ખાણો.			
(અ) કોલસા.			
બંગાલ.			
૮૫.	ઝહારીબાંજ કોલ કું. ...	મેનેજીંગ એજન્ટો, શીવરાજ એન્ડ કું૫ની, ૨૩, સ્ટ્રેન્ડ રોડ, કલકત્તા.	ખાણ અને કોલસાની ખાણના માલીકો.
૮૬.	વેસ્ટ ડેવલી કોલ કું૫ની ...	મેનેજીંગ એજંટો, જગોદમ્બા લોન કું૫ની ૭ સ્વેલોલેન કલકત્તા.	,,
૮૭	ઈસ્ટર્ન આયર્ન	મેનેજીંગ એજન્ટો, હેલીબરસ બ્રધર્સ, એકૃ ૧, કલાઈવ બીલ્ડીંગસ ૮ કલાઈવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	,,
			બંગાલ કુલ. ...
(બ) બીજાઓ			
બંગાલ.			
૮૮.	બંગાલ સ્ટોન કું૫ની ...	૧૦૦, કલાઈવ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.	ખાણની દેખરેખ રાખનાર અને પથ્થરના વેપારી
૮૯.	બંગાલ બોરીંગ અને પ્રોસપેકટીંગ કું૫ની	મેનેજીંગ એજંટો, શીવરાજ એન્ડ કું૫ની ૨૩ સ્ટ્રેન્ડ રોડ કલકત્તા.	દરેક જાતનો સુરંગ મારવાનુ કામ કરનાર.
			બંગાલ કુલ ..
બરમા.			
૯૦	ગોમા ઓઈલ કું૫ની (૧૯૨૦).	૪૭-૫૦ ચાઈના સ્ટ્રીટ, રંગુન.	પેટ્રોલ, બીજી ખનીજ પદાર્થો વેળાટે બલ ઓઈલીબા વેપાર કરનાર અને ઓર. ધાતુ અને બનીજ પદાર્થો તૈયાર કરનાર.
			બીજાઓ કુલ ..
			ખોદવાનું અને પથ્થરની ખાણો કુલ..
૬. બીજાઓ.			
યુનાઈટેડ પ્રોવીન્સો.			
૯૧.	કેકરસ થીએટર અને સીનેમા.	૨૬, હયુટ રોડ, અલાહાબાદ.	થીએટર તૈયાર કર્યું.
			ગ્રાન્ટ ટોટલ..

કાપડની પેદાશ તથા આયાતની સરખામણી.

જાત		ફેબ્રુઆરી માસમાં		એપ્રીલથી ફેબ્રુઆરી સુધીમાં	
		૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૧૯–૨૦	૧૯૧૮–૧૯
		લાખ યાર્ડ.	લાખ યાર્ડ.	લાખ યાર્ડ.	યાર્ડ.
ગ્રેસું તથા ધોયેલાં	કાપડની પેદાશ ...	૬૪૯૯૯	૮૯૧૧૧	૧૦૭૩૨૦૧	૯૮૬૧ ૬
,, ,,	આયાત...	૮૦૧૬૨	૬૪૨૦૬	૭૫૧૫૩૩	૮૦૧૩૧૪
રંગીન કાપડ	પેદાશ ..	૩૦૭૬૬	૩૦૫૮૨	૪૩૬૮૬૬	૩૪૫૬૩૬
,, ,,	આયાત...	૨૮૮૦૮	૬૬૮૬	૧૭૭૧૨૦	૨૧૬૦૮૬

કાપડની પેદાશ.

ફેબ્રુઆરી માસમાં

પ્રાંત	કીંમત લાખ રૂપીઆ.		લાખ રતલ		લાખ વાર.	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
મુંબાઇ ... ,,	૨૯૩	૨૩૧	૨૨૦	૧૭૩	૬૭૦	૭૩૮
મદ્રાસ	૧૬	૧૮	૧૧	૧૧	૩૪	૩૪
બંગાલ	૬	૭	૪	૫	૨૩	૨૭
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૧૧	૧૦	૯	૮	૨૯	૩૧
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૧૪	૧૬	૧૧	૧૦	૪૬	૪૧
દેશી રાજ્યો ...	૧૨	૧૫	૨૨	૧૨	૮૨	૪૬
કુલ	૩૫૮	૪૪૩	૨૮૩	૨૨૪	૧૧૯૬	૯૫૬

એપ્રીલથી ફેબ્રુઆરી સુધીમાં.

પ્રાંત.	કીંમત લાખ રૂપીઆ.		લાખ રતલ.		લાખ વાર.	
	૧૯૧૮–૧૯	૧૯૧૯–૨૦	૧૯૧૮–૧૯	૧૯૧૯–૨૦	૧૯૧૮–૧૯	૧૯૧૯–૨૦
મુંબાઇ	૩૩૨૯	૪૩૮૭	૨૫૪૨	૨૮૩૧	૧૧૦૧૮	૧૨૪૭૮
મદ્રાસ	૧૭૨	૨૦૪	૧૪૭	૧૩૧	૩૭૭	૪૩૦
બંગાલ... ..	૬૧	૮૩	૪૭	૫૩	૨૪૪	૨૫૭
સંયુક્ત પ્રાંતો ...	૧૧૫	૧૩૮	૧૦૦	૧૦૦	૨૬૬	૩૩૭
મધ્ય પ્રાંતો ...	૧૭૬	૨૩૯	૧૩૫	૧૫૦	૫૪૩	૫૯૩
દેશી રાજ્યો ...	૧૪૬	૨૧૪	૨૧૪	૨૫૫	૭૮૩	૯૫૪
કુલ ...	૪૦૩૮	૫૨૯૪	૩૨૧૭	૩૫૪૮	૧૩૩૧૮	૧૫૧૩૯

સુતરની નંબરવાર પેદાશ.

હાંદની મીલોમાં સુતરની પેદાશ કેટલી થાય છે તે દર્શાવનારા આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

નંબર પ્રમાણે પેદાશ (લાખ રતલ)

નંબર	ફ્રેબ્રુઆરી માસમાં		એપ્રીલથી ફ્રેબ્રુઆરી સુધીમાં	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
૧ થી ૧૦	૬૯	૬૪	૭૬૮	૭૭૨
૧૧ થી ૨૦	૨૭૫	૨૪૪	૨૮૨૮	૩૨૦૪
૨૧ થી ૩૦	૧૪૦	૧૩૭	૧૭૩૮	૧૬૮૬
૩૧ થી ૪૦	૧૨	૧૨	૧૭૮	૧૫૮
૪૧ અને ઉપરાંત	૨	૩	૪૨	૩૨
કુલ	૫૦૧	૪૬૨	૫૫૮૮	૫૮૫૬

સુતરની પ્રાંતવાર પેદાશ (લાખ રતલ.)

પ્રાંત.	ફ્રેબ્રુઆરી		એપ્રીલથી ફ્રેબ્રુઆરી	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
મુંબઇ.	૩૩૭	૩૨૧	૩૮૮૬	૪૦૪૫
મદ્રાસ.	૩૫	૩૨	૩૮૬	૪૧૦
બંગાલ.	૨૬	૨૮	૨૬૩	૩૨૩
સંયુક્ત પ્રાંતો.	૩૨	૨૭	૩૧૨	૩૩૦
અજમેર-મેવાડ	૧	૧	૧૮	૧૭
પંજાબ.	૩	૨	૩૬	૩૧
દીલ્હી.	૨	૨	૨૭	૨૬
મધ્ય પ્રાંતો તથા બીરાર.	૨૭	૨૩	૩૧૩	૩૧૫
દેશી રાજ્યો.	૩૧	૨૦	૩૧૬	૩૫૧
કુલ.	૫૦૧	૪૬૨	૫૫૮૮	૫૮૫૬

ધી એગ્રસ ટાઇલ્સ માટે ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

સુતરની આયાત.

૬. સ. ૧૯૨૦ ના માર્ચ મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૨ તથા ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું:—

જાત નંબર.	બંગાળ. હુન્નર રતલ.	મુંબઇ. હુન્નર રતલ.	સિંધ. હુન્નર રતલ.	મદ્રાસ. હુન્નર રતલ.	બર્મા. હુન્નર રતલ.	ટોટલ. હુન્નર રતલ.
૩૨ થી ૪૦	૧૫૫	૨૩૨	.....	૫૩	.....	૪૪૧
„ ૪૧ થી ૫૦	૮૨	૬૯	.....	૧૪	.....	૧૬૬
„ ૫૦ થી ઉપર	૭૫	૨૪૮	.....	૩૭	.....	૩૬૧
રંગીન ૩૧ થી ૪૦	૧૭૭	૮૨	૮	૧૦૮	.....	૩૭૭
„ ૪૧ થી ૫૦	૧	૧૮	.....	.....	.....	૧૯
„ ૫૦ થી ઉપર	.....	૨	.....	૮	.....	૧૦
ટોટલ.	૪૯૨	૬૫૩	૮	૨૨૨	.....	૧૩૭૯

INDIAN INDUSTRIAL AND COMMERCIAL CONGRESS.

Publications *19, Bank Street, Bombay.*

REPORTS (Valuable to merchants, industrialists and commercial institutions) from 1st to the 14th Session of the Indian Industrial Conference containing articles on Industrial and Economic subjects by distinguished writers together with the detailed history of the Institution.

Price Rs. 2/8—from 1st to the 12th Report) Exclusive of
„ „ 2/12—for the 13th Report.) Postage
„ „ 1/81—for the 14th Report.) etc. charges.

DIRECTORY OF INDIAN GOODS AND INDUSTRIES. (Worthy of being stocked by every individual interested in the Industrial and Commercial concerns.)

Contains names and addresses of nearly all the well-know Industrialists of the country and their agents. Price Rs. 3/- postage extra.

Other Important publications such as the Directory of Technical Institutions in India & Guide to Machinery will be revised soon.

N. B.:—The publications are available at Messrs. D. B. Taraporwala Sons & Co., Meadows Srteet, Fort, Bombay. & The Bombay Swadeshi Co-Operative Stores, Bori Bunder, Bombay.

પોર્ટ ટ્રસ્ટની વખારોમાં પડેલો માલ.

મુંબઇના પોર્ટ ટ્રસ્ટની વખારોમાં ગયા એપ્રીલ માસ દરમ્યાન પડેલા માલની વીગત ગ
તા. ૩-૫-૨૦ ને દીને બહાર પાડવામાં આવી છે તે નીચે પ્રમાણે છેઃ—

માલની જાત.	તા. ૧-૩-૨૦ ને દીને સ્ટોક.	૧૯૨૦ ના માર્ચ માં થયેલી ડીલીવરી.	તા. ૧-૪-૨૦ ને દીને સ્ટોક.	તા. ૧-૪-૧ ને દીને સ્ટોક.
રૂના કાપડની ગાંસડી ...	૨૦૨૦૭	૨૬૯૭	૨૦૬૮૨	૩૬૭૩૮
,, ચેટ્ટી ...	૫૦૩૪	૧૬૬૧	૬૬૧૩	૭૨૨૬
રેશમ તથા ઉનના પીસ ગુડસ ગાંસડી ...	૭૭૪	૨૫	૭૭૬	૧૪૦૧
,, ,, ,, ચેટ્ટી	૯૦૫	૮૭	૯૬૨	૧૪૨૫
સુતરાઉ ટવીસ્ટ તથા યાર્ન ચેકેજીસ	૨૨૫૦	૯૨૩	૩૦૦૪	૧૧૩૦૩
રેશમ તથા ઉનના ,, ,,	૨૦૩૨	૨૦૩	૧૯૦૧૧	૪૦૧૮
ત્રાંબુ—ટન	૪૬	૨૧૦	૩૭૩	૬૬
પીતળ—ટન	૫૪૧	૧૧૨	૭૬૮	૫૪૦

ખાંડની આયાત

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં મહિનામાં શેરડીની ખાંડની નીચે પ્રમાણે આયાત થઇ હતીઃ—

	માર્ચ માસમા		એપ્રીલથી માર્ચ	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૯	૧૯૨૦
	હુંદર હંદ્રવેટ		હુંદર હંદ્રવેટ	
બંગાળ	૩૪૨	૧૯૯	યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ ...	૧
મુંબઇ	૩૪૭	૪૮૭	ગ્રેટ સંસ્થાનો ૧૨૪૨	૩૬૨
સિંધ	૭૭	૨૧	જાવા ૭૨૨૧	૬૯૬૨
મદ્રાસ	...	...	ચીન ૫૭	૨૪૧
બર્મા	૨૯	૬	જાપાન ૮	૨૭
			ઇજીપ્ત ૧૭	૬૬
કુલ	૮૦૬	૭૧૪	મોરીશસ ૧૫૪૩	૪૬૯
			યુનાઇટેડ સ્ટેટ ૨	૩
			બીજા દેશો ...	...
			કુલ. ૧૦૧૩૩	૮૧૭૪

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૬૦ સ૦ ૧૯૨૦ ના માર્ચ માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાસ નીચે પ્રમાણે હતી:-

આયાત.	માર્ચ		એપ્રીલથી માચ	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
જીવતા જનાવરો	૮	૨૧	૩૪૮	૧૫૩
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે ...	૩૦	૨૦	૩૮૫	૩૭૧
ઍાણીન	૩૬૯	૨૫૫	૩૮૫૪	૩૭૧૫
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે ...	૩૪૫	૩૬૮	૫૦૮૦	૪૨૩૫
જીપ્સ અને ચુના	૪૩૧	૪૦૭	૩૨૦૫	૩૭૭૮
ઘર બાંધવાનો સામાન	૪૭૦	૧૧૬૨	૮૧૫૩	૧૨૪૦૪
મીણબત્તી	૧૭	૮૦	૪૪	૩૬૧
રેલ્વે ગાડા સિવાયની ગાડીઓ ...	૮૬	૮૫	૧૬૦૮	૮૬૫
રસાયણિક પદાર્થો	૧૬૧૬	૧૩૬૬	૨૪૬૨૫	૧૬૧૦૫
ઘડીયાળો	૮૫	૧૨૮	૨૨૦૦	૧૪૬૨
ઢોલસા	૮૩	૫૬	૨૨૫૬	૧૧૬૬
કૉફી	...	૨૬૭	૪૬	૧૮૩૦
કોથી (સીંદરી)	૨	૭	૭૮	૧૮૬
દોરડા	૧૨૭	૮૨	૧૭૪૩	૧૫૬૮
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૧૪૭	૪૩૭	૧૬૧૬	૩૩૬૦
સાઈકલો	૧૫૬	૫૪૦	૧૬૦૬	૩૨૧૫
કપુર	૬૭	૫૪૭	૧૭૨૫	૨૪૬૫
બીજી જાતની મળી કુલ દવા ...	૧૪૧૬	૧૮૩૩	૧૪૬૬૬	૧૮૨૪૬
લુગડા વગેરે રંગવાની ચીજો ...	૮૨૫	૧૭૬૩	૧૧૬૬૩	૧૩૮૫૩
માટીની ચીજો તથા ચીની કામ ...	૩૨૩	૬૫૧	૫૩૫૪	૭૨૪૬
ફટાકડા	૧૮	૧૭	૫૬૧	૭૨૭
ફરનીચર	૬૭	૧૫૦	૧૩૬૭	૧૩૩૧
ઢાંચનો સામાન	૬૧૨	૨૮૬૧	૧૨૪૬૦	૧૬૬૮૦
ગોળા	૨	૫	૫૭	૩૧
ઘઉં	...	૧૦૦૬૨	૧૦૦૬૩	૨૫૮૩૬
ઘઉંનો લોટ	૧	૨૮	૧૩૨	૭૨
ગુપ	૪૩	૬૬	૧૬૩	૩૪૦
હાર્ડવેર	૩૬૬૦	૪૭૧૦	૩૨૦૮૩	૪૩૭૮૬
ચામડાં બિન કેળવાયલાં	૧૬૧	૧૪૪	૧૨૮૬	૧૬૬૬
ઈલેક્ટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો ...	૧૮૬૬	૧૩૪૪	૧૪૩૨૨	૧૫૪૬૭
સંગીતનાં વિગેરેને મળી કુલ હથીઆરો	૨૬૬૬	૨૦૨૬	૨૧૬૭૬	૨૨૬૫
હાથીદાંત	૧૬૨	૨૩૨	૨૪૩૩	૫૨૮૨
જવરાત	૪૦	૧૦૪	૫૬૮	૧૨૨૫

ચીજનું નામ.	માર્ચ		એપ્રીલથી માર્ચ	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮–૧૯	૧૯૧૯–૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
કેળવાએલાં ચામડાં...	૨૬૫	૮૧૭	૩૯૫૫	૫૩૭૩
કાર્	૨૫૧૮	૩૩૬૧	૩૩૦૨૰	૩૩૦૪૧
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૬૬૬૭	૭૫૮૭	૫૰૦૩૩	૬૰૧૮૧
દીવાસળી	૬૬૮	૨૨૩૪	૧૬૪૭૫	૨૰૪૮૩
પીત્તળ કાંસું વગેરે	૭૫૫	૪૬૨૫	૬૬૧૧	૨૮૰૫૪
ત્રાંબું	૭૩૬	૨૬૮૬	૬૮૬૩	૨૧૰૰૬
લોઢું	૬૪૨	૭૪૬	૪૰૦૩	૪૬૬૩
લોઢું અથવા સ્ટીલ...	૧૧૰૮૬	૧૩૨૪૨	૬૩૨૩૬	૧૨૬૨૨૨
સ્ટીલ	૧૧૬૩	૫૭૭૩	૨૭૨૫૬	૨૬૰૫૭
સીસું	૩૧૮	૨૫૨	૪૫૩૧	૨૨૧૮
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૮૨૪	૮૮૧	૩૮૮૮	૩૬૨૮૪
કેરોસીન તેલ	૧૨૩	૫૧૨૫	૧૰૬૨૧	૬૬૨૩૪
અળસીનું તેલ	...	૮૬	૪	૬૪૩
સર્વ જાતનાં તેલો મળી કુલ ...	૬૰૩૬	૭૮૫૧	૩૭૧૮૭	૬૪૩૭૬
રંગ રોગાન વિગેરે...	૧૨૰૧	૧૧૭૬	૧૨૬૮૧	૧૩૰૭૧
કાગળો	૨૧૫૭	૩૰૫૭	૨૭૨૰૬	૨૩૪૪૫
રેલ્વે ગાર્ડાઓ તથા બીજો સામાન	૧૰૬૪	૪૭૮૪	૧૰૪૩૪	૪૫૮૭૨
જ્વર	૧૧૧૪	૨૧૰૮	૧૨૩૬૮	૧૬૬૫૬
મીઠું	૧૬૬૩	૧૪૨૰	૨૩૩૧૰	૨૰૬૫૨
સાબુ	૭૬૩	૧૫૭૬	૧૰૰૧૧	૧૨૨૨૩
સોપારી	૧૮૨૰	૧૧૧૨	૧૭૧૧૬	૧૫૫૩૨
તેજાનો કુલ	૩૪૫૪	૧૪૩૫	૨૪૰૬૧	૨૨૬૫૨
ટપેશનરી	૫૪૩	૮૩૭	૬૬૬૬	૭૮૨૫
ખાંડ	૧૩૬૧૩	૨૨૰૦૧	૧૫૩૬૮૰	૨૧૮૨૬૧
રૂ	૫૭૭	૩૭૬	૧૨૰૩૮	૬૭૭૬
ગ્રોસરી અને યાર્ન	૩૮૬૧	૭૧૧૭	૮૮૬૬૩	૪૩૫૬૪
મુલરાઉ હોળીયરી	૫૰૪	૧૧૭૩	૮૭૨૭	૧૪૫૰૪
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૨૰૪૬૭	૨૬૬૧૫	૨૩૫૮૪૧	૨૨૫૧૭૭
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ	૭૫૭૩	૨૨૪૭૭	૧૩૧૩૰૪	૧૫૬૬૩૩
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૫૰૰૪	૨૰૫૪૩	૧૧૮૧૬૪	૧૨૭૫૰૩
ગીલવાના દોરા	૧૧૮	૪૧૩	૫૮૩૬	૪૬૫૫
મુલરાઉ માલ એકંદર	૧૩૮૮૰૨	૮૰૫૫૰	૬૧૭૬૧૧	૫૬૭૫૮૧
રેશમ કાચું	૬૪૮	૭૮૰	૧૰૨૬૬	૧૭૭૧૮
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૧૬૮૧	૫૪૧૪	૨૭૪૬૫	૫૨૩૬૬
ઉનનું ઉન	૮૨	૩૩	૧૩૬૧	૭૪૮
ઉનનું ઉન	૨૰૬	૬૪	૧૪૰૮	૬૨૭
ઉનની હોઝીયરી	૧૰૮૨	૨૬૩૫	૨૧૭૪૨	૧૫૬૮૫

ચીજનું નામ.	માર્ચ		એપ્રીલથી માર્ચ	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
ચંબાકુ	૨૬૨૪	૨૮૩૩	૨૧૪૬૧	૨૦૧૮૬
રમકડા	૨૮૩	૪૦૪	૩૫૧૪	૫૨૪૮
છત્રીઓ	૩૦	૭૭	૭૭૧	૭૦૭
છત્રીઓનો સામાન	૫૪	૧૭૩	૬૪૩	૧૩૩૧
ઝાકડાં	૨૧	૨૭	૪૨૮	૨૪૧
કુલ આયાત	૧૪૨૫૬૯	૨૩૮૮૫૭	૧૬૯૦૩૪૧	૨૦૭૬૬૬૫
નીકાશ.				
ચીજનું નામ.				
જીવતાં જનાવરો	૧૮૬	૩૦૪	૨૩૦૭	૩૫૫૦
મીણબત્તી	૪૪૦	૨૫૩	૩૦૫૭	૩૫૫૫
સોલ્ટ પીટર	૫૫૩	૧૧૩૪	૬૩૨૫	૫૫૧૫
કેલસા	૨૪૯	૭૨૬	૧૫૬૪	૮૨૬૭
કોંડી	૩૬૮૧	૧૬૬૪	૧૧૬૩૭	૧૭૧૩૬
કાથો, (સીંદરી)	૩૫૭	૨૬૧	૩૫૫૦	૧૦૩૬૩
દોરડાં	૭૫	૧૨૫	૧૧૭૮	૧૩૧૭
દવાઓ	૧૬૪	૩૭૧	૩૩૭૧	૪૫૪૬
ગળી	૫૧૭	૧૩૪	૧૨૪૮૫	૧૩૨૭૬
દરજાં બેડાં	૧૭૬	૮૩૧	૪૬૩૪	૧૦૧૩૧
ઢુગળાં, ચામડાં સિવાય રંગવાની ચીજો કુલ	૮૭૪	૨૪૦૧	૨૦૪૬૮	૨૬૫૦૧
બ્રસ કરવા માટે રેસા	૨૩૬	૧૫૧	૧૨૨૨	૪૦૭૩
કૂણ ને ઝાડ	૮૨૬	૭૩૬	૮૦૨૧	૬૨૭૩
કાંગર	૭૨૨	૮૪૭	૨૦૬૬	૨૮૩૪
ચોખા	૮૮૬૬	૧૪૨૧૬	૨૨૬૬૫૦	૬૬૧૭
ઘઉં	૧૪૨	૧૬૪	૬૭૫૩૦	૨૦૩૬
ઘઉંનો લોટ	૮૧૧	૧૧૧૩	૮૧૪૫	૧૪૮૦૧
ચોખા ઘઉં અને બીજા જાતનો દાણો કુલ	૧૧૧૨૫	૧૮૬૩૩	૪૦૦૭૧૩	૧૫૧૪૫૭
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૧૬૪૦૩	૧૬૦૮૧	૬૩૪૨૩	૨૩૪૦૬૨
લાખ	૧૪૨૫	૬૪૬૫	૨૬૪૮૪	૭૨૬૪૭
કેળવાયલાં ચામડાં	૧૧૪૧૬	૬૩૬૪	૬૬૬૬૧	૧૨૦૧૪૮
અાતર	૭૬૩	૨૮૪૭	૬૧૬૩	૧૪૭૬૬
મેંગેનીઝ ઓર	૭૫૬	૮૦૦	૭૫૨૨	૭૧૮૫
ધાતુ કુલ	૨૩૩૬	૨૦૬૮	૩૧૫૬૨	૨૫૫૨૦
અબરખ	૨૪૦	૧૦૧૦	૮૬૮૪	૮૧૬
તીવેલ તેલ	૫૭૫	૧૧૫	૪૪૭૧	૬૬૧
કેરોપરેલ તેલ	૮૫૬	૨૬	૧૪૬૫૪	૧૪૨૩૦

રેટેલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઈન ગમશે કે ?

	માર્ચ		એપ્રીલથી માર્ચ	
	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦
	રૂ. (૧૦૦૦)		રૂ. (૧૦૦૦)	
અળસીનું તેલ	૩૭૨	૭૯	૬૪૬૫	૧૯૯૧
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ...	૨૩૬૧	૧૨૮૩	૩૫૧૪૩	૩૨૨૨૪
બોળ	૧૧૮૭	૧૫૨૯	૮૪૪૪	૧૮૩૫૦
મગફળી	૩૭૧૬	૧૪૦૫	૩૧૪૬૨	૧૬૬૦૨
રળર	૬૦૧૦	૬૯૫	૨૫૦૪૫	૧૬૮૦૩
દીવેલી	૫૫૮	...	૨૩૦૧૩	૨૩૧૩
ટોપરાં	૨૯	૧૧	૨૦૬	૫૦૧૮
કપાસીયા	૧૯	૨૦૨૨	૧૭૭	૩૬૫૫૬
ત્રિચરસીંગ	૫૫	૬૭૦૪	૩૭૪૮	૪૨૩૦૬
અળસી	૨૧૧૯	૧૬૫૯	૬૫૮૭૧	૧૦૪૬૬૯
અસબસ	૧	૧	૭૫૫	૩૬૮૨
સરસવ	૩	૨૪૫૨	૧૪૫૩૨	૩૬૭૦૦
તલ	૧૬૨	૨૦૬૧	૭૦૬	૨૩૩૪૫
તેજનો	૬૫૮	૧૦૬૬	૧૦૬૩૩	૧૫૭૧૭
ખાંડ	૨૬૩	૧૮૩૧	૪૮૫૦	૫૩૬૧
ચા	૧૧૪૮૧	૧૧૪૫૬	૧૭૭૭૫૭	૨૦૫૬૫૦
કાચું રૂ	૪૫૫૧૧	૮૬૫૬૧	૩૦૬૮૩૫	૫૮૬૦૪૦
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૧૪૬૩૪	૧૫૨૧૦	૭૨૨૩૩	૧૮૨૫૬૨
રૂમાલ અને શાલો	૧૩૪	૧૬૬	૭૫૮	૨૦૮૧
પીસ ગુડઝ	૬૭૮૨	૫૩૦૧	૬૪૫૨૫	૮૭૩૬૧
ગ્રાણુ	૬૫૬	૧૭૪૪	૧૪૭૦૬	૧૮૬૪૮
જ્યુટ કાચું	૧૧૦૨૦	૧૮૭૬૩	૧૨૬૨૦૦	૨૪૬૬૬૪
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૧૦૫	૪૨૭	૨૦૬૮	૧૨૦૧
જુટની બનાવટ	૨૭૮૦૭	૪૭૬૬૧	૫૨૬૫૨૨	૫૦૦૧૫૪
રેશમ (કાચું)	૨૩૮	૧૬૧	૬૫૦૦	૪૧૩૧
રેશમ કુલ	૬૪૮	૨૨૫	૭૮૬૬	૪૬૬૩
ઉન કાચું	૪૨૨૨	૪૬૭૬	૫૩૬૨૪	૪૦૧૨૬
ઉનની બાબતોમાંથી બનેલી કુલે નિકાશ ...	૧૬૬	૮૧૬	૧૭૫૫	૬૭૩૮
તંબાકુ ગોળ વિગેરે	૫૭૮	૫૬૨	૬૬૩૫	૬૨૬૨
લાકડાં પાટીયાં વિગેરે	૮૭૭	૧૧૭૦	૭૧૦૪	૧૪૬૨૫
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે નિકાશ	૨૦૨૦૬૫	૩૦૦૧૭૦	૨૬૬૩૨૫૦	૩૦૬૨૪૬૫
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી સરકારી માલની નિકાશ.	૬૩૬	૨૮૨૩	૧૨૧૨૬	૩૨૩૬૮

ફેપટાઉનના એક અદ્રશ્ય મી૦ એ. ઇ. રથરફોર્ડ હૉટ્રસ્થાનમાંથી જે પેઢીઓ સી. એફ. ડીમ્બ લખી જણાવીને "વ્હાઇટ ફેાટન વેસ્ટ" "રોબર્ટ કલોથ" અને "ર યાર્ન"ના નમુના મોકલવાને તૈયાર હોય તેની પેઢીઓ સાથે સબંધ બાંધવા માગે છે. વીગત સારૂ મુંબાઇના ડાયરેકટર ઓફ ઇન્ડસ્ત્રીઝને લખી જણાવો.

હાલ (ફ્રાન્સ) ની એક પેઢી નીચેની ચીજો જે પેઢીઓ નીકાસ કરવાને તૈયાર હોય તેવી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માંગે છે. ચીજોના નામ—ફેાટન; લેધર; રીબ્બન્સ, લેકસ; વુ, ફેાઈલ; ગ્રેઇન; હોર્ન; વેકસ; રબર વધુ વીગત સારૂ ફ્રાન્સના કેાનસલને પત્ર લખો.

બેંગલોરથી મી૦ રાજારાવ માઇનીંગ જીઓલોજીસ્ટ હૉટ્રસ્થાન અગરતો પરદેશના કોઇપણ પેઢી "તલક" ખરીદવા તૈયાર હોય તેવી પેઢી સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે. તેઓ વધારામા જણાવે છે કે "તલક" ટેાઇલેટ પાઉડરમાં તથા ફ્રેન્ચ ચેાકમાં ઘણે ભાગે વપરાય છે. જે કોઇ પેઢીને આ સબંધમાં વધુ વીગત જાણવાની ઇચ્છા હોય તેમણે ડાયરેકટર ઓફ઼ ઇન્ડસ્ત્રી મુંબાઇને લખી જણાવવું.

ક્રીસ્ટલ વર્કસ કું. કલકત્તા ૬૭ દુરગાચરણ મીતર સ્ટ્રીટ કલકતા) જણાવે છે કે તેએ ફ્રેટલીક કેમીકલ બનાવટ ઘણીજ સારી રીતે બનાવે છે. જેમાંથી કેટલી ખાસ જાણવા લાયક નીચે પ્રમાણે છે.

"ડેકસ્ટ્રાઇન" આ બનાવટને વીશે ગવરમેન્ટ ટેસ્ટ હાઉસ સુપરીનટેન્ડંટનો એવો અભીપ્રાય છે કે તે પરદેશી બનાવટના હરીફાઇમાં ઉતરી શકે તેવું છે.

વળી તેઓ નીચેની પણ ચીજો બનાવે છે.

૧ પેાટેશ કારબોનેટ, કલોરાઇડ; સલફ્રેટ; કેારટીક.
૨ સેાડા ક્રીસ્ટલ, સેાડીયમ સલફ્રેટ; સેાડીઆઇ સલફ્રેક્સ.
૩ રાઇસ સ્ટાર્ચ, ડેકસ્ત્રાઇન.
૪ થાયમલ.
૫ જુદી જુદી જાતના સેાફ્ટ સેાપ.
૬ પેાટેશ મેન્યુર એશ, "સાઇનાઇટ મેન્યુર.
૭ ઇનસેકટી સાઇડ; જરમીસાઇડ.
૮ બીજી સબળી બનાવટો

ગ્લાગ્ગે ચેમ્બર વરસના એકટીંગ મેનેજર તરફથી જણાવવામાં આવે છે કે, પેાટ વરસ એકટની કલમ ૪૪ ની રૂઇએ જે માલ ડોકમાં બે મહીનાથી વધુ પડી રહેલેા હોય છે તેનું લીલાવ કરવામાં આવે છે એ મતલબની "સેલ"ની નેાટીસ મુંબાઇ ગવરમેંટ ગેઝેટ મે. ૧૯૨૦ ભાગ ૨. પાન. ૬૦૮-૧૩ ઉપર છાપેલી છે. આ નેાટીસ તરફ ધ્યાન ખેંચીને જણાવે છે કે જે માલ તા૦ ૭ થી જુન ૧૯૨૦ સુધીમા "ડોક"માંથી લઇ જવા નહી આવે તે માલ જાહેર હરાજીથી વેચવામાં આવશે.

"હીલર્સ ઇન ઇન્ડીઅન પ્રેાડયુસ ઇન સાઉથ વેસ્ટ એશીઆ" એ નામનું એક લીસ્ટ, તથા ગ્રીસ અને ઇટાલી દેશમા વહેપાર કરતી પેઢીઓનું લીસ્ટ ડાયરેકટર ઓફ઼ ઇન્ડસ્ત્રી તરફથી મોકલવામા આવેલું છે જેમા જુદી જુદી ચીજના વહેપારીઓનાં નામ લખેલા છે.

આ લીસ્ટ જે કોઇ વહેપારીને જોવાની ઇચ્છા હોય તેણે ચેમ્બરની ઓફીસમા આવી તપાસી જવાં.

ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રી તરફથી જણાવવામાં આવે છે કે મદ્રાસની એક મેસર્સ ગોમ્બટ એન્ડ કું. ચાર્કના કૂલે ખરીદનારી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માંગે છે.

બારસીલોનાની એક પેઢી હીંદુસ્થાનથી નીચેની કોઇ પણ ચીજ નીકાસ કરનારી પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માંગે છે—સીનેમન, કોકા; કોફી, કોપરા, કોટન, ડરામ, હાઇડ, ઇન્ડીગો, પીપર, શુગર, જ્યુટ, વુલ.

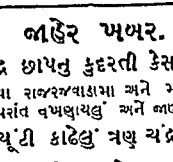
આ બાબતનો સઘળો પત્રવ્યવહાર "કંટ્રોલર ઑફ પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ, ૧ કાઉન્સીલ હાઉસ, કલકત્તા" એ પ્રમાણે કરવો. દરેક અરજી કરનાર ઉમેદવારે પેટન્ટ ઓફીસ હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન ઍક્ટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડીયન પેટન્ટસ એન્ડ ડીઝાઇન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડીઅન પેટન્ટસ એન્ડ ડીસાઇન્સ, ૧૯૧૫ આપેલાં છે) વાંચીને પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના સુમીન્ટેડ સ્પેસીફીકેશન્સ તેમજ પેટન્ટ ઑફીસનાં બીજાં પુસ્તકો વિના મૂલ્યે જોવા દેવામાં આવે એવા ઠેકાણાની યાદી અમારા છેલ્લા અંકમાં ૨૮૦ મે પાને આપવામાં આવી છે:—

જાહેર ખબર.

ત્રણ ચંદ્ર છાપનુ કુદરતી કેસર વાપરો.

મુંબઇ તથા દેશાવરોમાં તથા રાજરજવાડામા અને મંદીરોમાં લગભગ ચાળીસ વર્ષ ઉપરાંત વખણાયેલું અને જાણીતું

તદ્દન ચોખ્ખું અને ચૂંટી કાઢેલું ત્રણ ચંદ્ર છાપનું પવિત્ર કેસર.

ટ્રેડ માર્ક.

ઉપર લખેલી છાપમાં કોઇ પણ જાતની અપવિત્ર ચીજની મીલાવટ બીલકુલ નથી. તેના માટે સારાં સર્ટીફીકેટો અને ઉંચા અભિપ્રાયો મળ્યા છે એક વખત વાપરવાથી ખાત્રી થશે.

બજારમાંથી ખરીદ કરતી વખતે લક્ષ્યનો કેસર તથા વેરીંગ બરાબર તપાસી લેવી. નકલી માલથી સાવધ રહેવું.

બીજી પણ દરેક જાતની કેસર જથાબંધ તથા છુટક અમારી દુકાનેથી મળશે.

બહાર ગામના ઓર્ડરો કોકીયત બાબે જથાબંધ તથા છુટક વી. પી. થી મોકલવામાં આવે છે.

એક વખત ટ્રાયલ આપવા મહેરબાની કરવી.

ઠા. ખટાઉ લધ્ધાનો કું૦.

કેસરના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ, માંડવી પડગાદી—મુંબઇ.

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ

જાપાનનો હીંદુસ્થાન સાથેનો વહેપાર.

ઇમ્પીરીઅલ પ્રેફરન્સના વીષય ઉપર જે કમીટી નીમવામાં આવી હતી તેના રીપોર્ટની એપેન્ડીકસના ૯૦ મા પાનાપર નીચે પ્રમાણે જણાવવામાં આવે છેઃ—

લઢાઇના ચમત્કમાં હીંદુસ્થાનના આયાત વહેપારના ધ્યાનમાં લેવા લાયક લક્ષણોનો બે આપણે ખ્યાલ કરીએ તો તે જાપાન સાથેના આયાત વહેપારનો વીસ્તાર છે. સને ૧૯૧૪-૧૫ થી ૬ વર્ષે જાપાન સાથેના આયાત વહેપારના આંકડામાં ભમણો વધારો થયો,છે અને સને ૧૯૧૮-૧૯-માં કુલ જાપાન સાથેનો વહેપાર સને ૧૯૧૪-૧૫ થી આઠ ઘણો છે.

હીંદુસ્થાનના નીકાશ આયાત વહેપારમાં જાપાન બીજું સ્થાન ભોગવે છે સને ૧૯૧૮-૧૯મા જાપાનથી કુલ ૨૨, ૦૦, ૦૦૦ પાઉંડનો માલ આયાત થયો હતો અને યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી તેજ સાલમાં ૫,૧૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડનો માલ આયાત થયો હતો. સને ૧૯૧૪-૧૫ માં અનુક્રમે ૩૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ અને ૭,૮૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડનો માલ હીંદુસ્થાનમાં આયાત થયો હતો. મુખ્ય માલની આયાત નીચે પ્રમાણે હતી.

કોટન યાર્ન અને પીસ ગુડસ ૪૬ ટકા; સીલ્ક મેન્યુફેકચર ૬ ટકા; મેચીઝ ૪ ટકા; આયર્ન અને સ્ટીલ, હાર્ડવેર, કોટન હોઝીયરી, બ્રાસ ઓર્ન્ઝ વીગેરે; કેમીકલ્સ; પેપર; ઇન્ડર્યુમેન્ટ અને એપ્લાયન્સીસ; ટી ચેસ્ટસ; પેઇન્ટસ; ગ્લાસ; એપેરલ; વુલન મેન્યુફેકચર; ગ્લાસવેર, મશીનરી; સીમેન્ટ; અરથનવેર; હોસરડેશરી; મેન્યુફેકચર ઓફ વુડ ટોય, સ્ટેશનરી, ટોયલેટનો સામાન વીગેરે વીગેરે.

લઢાઇ પહેલાં હીંદુસ્થાનના આયાત અને નીકાસ વહેપારમાં જાપાનનો ભાગ અનુક્રમે ફકત ૨½ ટકા અને ૭½ ટકા જેટલો હતો અને તેનો માલ યુનાઇટેડ કીંગડમના માલની હરીફાઇમાં ઉતરી શકતો નહોતો. લઢાઇની શરૂઆતમાં સને ૧૯૧૩-૧૪ માં જાપાને હીંદુસ્થાનમાંથી ૧,૩૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડનું રૂ ખરીદ્યું હતું અને તેથી કરીને તે દેવાદાર દેશ થઇ ગયો હતો અને તે દેવું લંડન મારફત ચુકવવાનું હતું. સને ૧૦૦૪-૫ માં " રૂસો જપાનીસ વોર " વખતે જાપાનના માલ બનાવનારાઓ ફકત કેરીઆ, મંચુરીઆ, અને ચીનમાં પોતાનો માલ વેચવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા અને તે સીવાય બીજા સ્થળોમાં વીસ્તાર કરવાનો ઇરાદો રાખતા નહોતા. પણ હાલની લઢાઇને પ્રસંગે તેઓએ એક અમુલ્ય તકનો લાભ લીધો અને હીંદુસ્થાન; સ્ટ્રેઇટ સેટલમેન્ટ; ડચ ઇસ્ટ ઇન્ડીઝ; ફ્રીંચ હુમીનીઅન્સ; યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અને યુરોપ સાથે તેઓએ વહેપારી સંબંધ બાંધ્યો જાપાનની દેશાવરની બેંકોએ (જેવી કે યોકોહામા, સ્પીશી, બેંક, બેંક ઓફ તાઇવાન, મુસીટોમો બેંક) કલકત્તા અને મુંબાઇમા શાખાઓ ખોલી. જાપાને હીંદુસ્થાનમાં અને દુનીયાના દરેક ભાગમા પોતાની સ્ટીમર મોકલવાની શરુ કરી. હીંદુસ્થાનના બંદરો ઉપર જાપાને શીપીંગ કંપનીઓ સ્થાપી. અને જાણીતાં એકસ્ટ્રા ઇમ્પોર્ટ હાઉસ જેવા કે મીતસુઇ બુશન કેંપા, જાપાન કોટ્ટોનકંપનીએ કલકત્તામાં અને મુંબાઇમા શાખાઓ ખોલી અને ત્યારબાદ કેટલીક નવી નાની પેઢીઓ સ્થપાઇ. જાપાનથી ઘણા વહેપારી મંડળો હીંદુસ્થાનથી અહીં આવ્યા અને અહીંનું બજાર શી પધ્ધતીપર ચાલે છે, જાપાનીસ માલની હરીફાઇનો શો સંભવ છે, વીલાયતી માલની સામે કેવી રીતે હરીફાઇમાં ઉતરી શકાય વીગેરે

સપાટોની બારીકાઈથી તપાસ કરવા લાગ્યા. તે દરમીયાન હીંદુસ્થાનના દરેક આયાત વહેપારીની ચેઢીમાં ફોબે, ચોકેહામા, ઓસાકા, અને ટોકીઓના નીકાસ વહેપારીઓનાં "પ્રાઈસલીસ્ટ" નજરે પડવા લાગ્યાં. જાપાનની આ પ્રકારની વહેપારી ચળવળને સારૂ ફકત એકજ સાખીતી પુરતી છે કે સને ૧૯૧૧ ના વરસી પતરક પ્રમાણે હીંદુસ્થાનમાં ફકત ૩૨ જાપાનીસ પુરૂષો હતા જ્યારે હાલમાં તેમની સંખ્યા આશરે બે હજારથી પણ વધારે છે. હાલમાં જાપાનનો ઓફીશીઅલ કોમર્શીઅલ એજન્ટ અથવા તો "કોન્સુલ" નથી પણ સરકારી વહેપારી કામ જાપાનના કોનસલ મારફત કરવામાં આવેછે.

જાપાનનો માલ દેશમાં ઘણા મોટા જથ્થામાં આયાત થાય છે તેટલુંજ નહી પણ જાપાનની મોટી વેપારી પેઢીઓ દુનીયાના દરેક દેશમાંથી હીંદુસ્થાનમાં આયાત થયેલા માલની વહેચણીમાં પણ આગળ પડતો ભાગ લે છે દાખલા તરીકે કલકત્તામાં કોટન પીસગુડસ આયાત કરનારી જાણીતી પેઢીઓમાંથી બે પેઢીઓ જાપાનીજ પેઢીઓ છે કે જેમાંથી એક પેઢીએ મેનચેસ્ટરનો માલ મોટા જથ્થામા આયાત કર્યો હતો. હીંદુસ્થાનના નીકાસ વહેપારમાં પણ જાપાનીજ પેઢીઓ આગળ પડતો ભાગ લે છે અને દુનીયાના દરેક દેશમાં હીંદુસ્થાનનો માલ નીકાસ કરે છે. આ પ્રમાણે જાપાનની ફકત વહેપારી ચળવળ છે તેટલુંજ નહી પણ હુન્નર ઉદ્યોગમાં પણ જાપાન ઉત્સાહ બતાવે છે. કપાસના મુલકોમાં તેઓ હુન સ્થાપવાને સારૂ જમીન ખરીદે છે અને હુગલીની જ્યુટ મીલસ ખરીદવાની પણ ચળવળ તેઓ તરફથી ચાલે છે આ સઘળી તેઓની પ્રવૃત્તી બતાવી આપે છે કે તેઓ દેશની વેપાર ઉદ્યોગ સબંધી આબાદીને સારૂ કેટલા આતુર છે.

લડાઇ પહેલાં તેઓ ફકત હીંદુસ્થાનથી જાપાન સુધી માલ લાવતા લઇ જતા હતા. પણ લડાઇ પછીથી જ્યારે દરીયા મારફત માલ ચઢાવવાના નુરમાં ઘણોજ વધારો થતો ગયો અને સ્ટીમરોની ઘણીજ તંગાશ માલુમ પડવા લાગી તે વખતે તેઓએ તે તકનો લાભ લઇ સ્ટીમરો ચલાવવાનો ધંધો પણ શરૂ કર્યો અને લડાઇની શરૂઆતથી તે હાલ સુધી હીંદુસ્થાનથી અને સીલોનથી નીચે જણાવેલા દુર દેશોમાં જાપાનીઝ સ્ટીમર કંપનીઓની સ્ટીમરો મુસાફરી કરે છે.

૧. નીપન શોશન કેશા તરફથી—કલકત્તાથી ન્યુયોર્ક, બોસ્ટન અને ફીલાડેલફીયા.

૨. ઓસાકા શોશન કેશા તરફથી—કલકત્તાથી જાવા.

૩. યમાશીના કીશન કેશા તરફથી—કોલ બોથી પેસીફીક કોસ્ટ ઉપર સ્ટીમરો મુસાફરી કરે છે.

હીંદુસ્થાન અને પરશીઅન ગલ્ફનાં બંદરો વચ્ચેનો વહેવાર પણ હાથપર લેવાને જાપાન ઘણોજ પ્રયત્ન કરે છે પણ હાલ સુધી તે પ્રયાસ સફળ થયો નથી.

લડાઇના સમયમાં પણ ઓસાકા શોશન કેશા કંપનીની સ્ટીમરોના અપવાદ સીવાય બીજી કોઇ પણ જાપાનીઝ સ્ટીમરોએ બોમ્બમ ભરેલી મુસાફરી કરી નથી. કહેવાની મતલબ કે જાપાન પોતાના વહેપારી સ્વાર્થ પુરેપુરી રીતે સાધીને સબગેરીનના બોમ્બથી તદન દુર રહેલું છે. આ પ્રમાણે જ્યારે બીજા રાજ્યોનો સ્ટીમરોનો જથ્થો હુથમને કરેલા નાશને લીધે કમી થતો હતો ત્યારે જાપાન પોતાની સ્ટીમરો વધારતું જતું હતું.

દીવાલના માટે ફ્રેન્સી ટાઇલ્સની છેલ્લી ડીઝાઇનો બોલો કે

જાપાનની વહેપારી બુદ્ધીનું ખાસ વખાણવાલાયક લક્ષણ એ છે કે તે દેશની જુદી જુદી ચેઢીઓના સ્વાર્થ ગમે તેટલા ભીન્ન હોય પણ જ્યાં આખા દેશના સ્વાર્થને હાની પહોંચવાનો સંભવ હોય ત્યાં તે સઘળા એકત્ર થઈ જાય છે અને પરદેશની ચેઢીઓ સમક્ષ પોતાના દેશની ચેઢીઓને સ્વાર્થની નજરથી જુવે છે અને 'આશ્રય આપે છે. કુકવ એક ગ્રન્થમાં જણાવીએ તો તે દેશની પરદેશ સાથેના વહેપારની નીતી એવી છે કે એકના સ્વાર્થ બીજાના સ્વાર્થથી વીરૂદ્ધ હોય તોપણ સાધવા પણ જ્યાં આખા દેશના સ્વાર્થનો સવાલ હોય ત્યાં દરેકે પોતાના સ્વાર્થનો ભોગ આપવો. તેઓનો આ પ્રમાણેનો સંપ તો બીજા કોઈ પણ દેશમાં જોવામાં આવતો નથી. લડાઈ પહેલાં જરમનીમાં પણ તે પ્રકારનો સંપ નહોતો. જાપાનની હરીફાઈનું વીવેચન કરીએ તો બે ભાગ પાડી શકાય. ૧ જાપાનમાં બનેલા માલની બીજા દેશોમાં બનેલા માલ સાથે હરીફાઈ અને ૨-જાપાનની આયાત અને નીકાસની ચેઢીયોની જે હીંદુસ્થાનમાં માલ આયાત તથા હીંદુસ્થાનમાંથી માલ નીકાસ કરવાની પધ્ધતી તેની બીજી ચેઢીઓ સાથેની હરીફાઈ.

૧. જાપાનને લડાઇને લીધે જે પોતાનો મૉલ દુર દેશોમાં નીકાસ કરવાની તક મળી છે તેવી તક હજી સુધી બીજા કોઇ દેશને મળી હોય તેવો ઇતીહાસમાં દાખલો નથી. તેઓને એક મીત્રરાજ્ય જેટલી સગવડો ભોગવી શકે તેટલી પુરતી સગવડો મળી છે પણ બીજા મીત્ર રાજ્યોની અસગવડો જાપાનને સુમાર્ગે વેડવી પડી નથી. એટલું તો નહી પણ વીશેશમાં પ્રસંગ એવો હતો કે, યુરોપના દરેક દેશમાંથી પુર્વમાં માલ આવતો બંધ થવાથી જાપાનને આખા પુર્વનો વહેપાર એક હાથ કરવાની તક મળી હતી. કેટલીક ચીજોમાં હરીફાઇ જેવું તત્વજ રહ્યું નહોતું અને આસ કરીને હીંદુસ્થાનમાં રોકાક કમી હોવાથી કેટલીક ચીજો જેવી કે કે ટન ટેક્સ્ટાઇલ્સ; મેટલ્સ; મશનરી વીગેરેની આયતને ઉતેજન મળ્યું હતું. આ પ્રમાણે જોકે હીંદુસ્થાનનો દરેક દરેક બજારમાં જાપાનની ચીજો જોવામાં આવેછે તેમ છતાં પણ માન્યતા એવી છે કે જાપાને લડાઇનો જેટલો લાભ લેવો જોઇએ તેટલો લીધો નથી. ઘણી દીશાઓમાંથી એમ કહેવામાં આવેછે કે જાપાનથી પ્રથમ જે માલ સ્ટીમરપર ચઢીને આવેછે તે બરાબર હોયછે પણ પછીથી તેવોજ માલ આવતો નથી પણ ઘણોજ ઉતરતા દરજ્જાનો આવેછે.

જાપાનીઝ માલ આયાત કરનારી ચેઢીઓ તરફથી એમ કહેવામાં આવેછે કે માલ મોડો ચઢાવવાથી ઘણીજ મુશ્કેલીઓ પડેછે, પેકીંગ, માકીંગ અને શીપીંગના સંબંધમાં જે સુચનાઓ આપેલી હોય છે તે પર બરાબર લક્ષ અપાતું નથી. માલનાં ભરતીમાં ઘણાંજ મોડાં આવે છે, વેપરી પનત્યવહાર પુરતી ઉતાવળથી થતો નથી. ટુંકામાં કહીએ તો તેઓની વહેપરી 'નીતી બીલકુલ શુદ્ધ નથી. લડાઇ દરમીયાન માલની અછતને લીધે અને માલ આયાત કરવાની અસગવડોને લીધે જાપાનના માલની જાત સંબંધી વધારે તકરાર થતી નહોતી અને વેપારીઓને બીજા સારા માલના અભાવે જાપાનીઝ માલ ખરીદવાની ફરજ પડતી હતી. પણ જ્યારે સ્થીતી સામાન્ય થશે અને બીજા બધા દેશોથી માલ આવતો થશે ત્યારે જાપાનને પોતાનો માલ વેચવાને ઘણીજ મુશ્કેલીઓ પડશે. સને ૧૯૧૮-૧૯ માં, જાપાનથી જેટલો માલ હીંદુસ્થાનમાં આયાત થયો છે તેટલો માલ હવે ભવીષ્યમાં બીજા કોઇ વર્ષમાં થવાનો સંભવ નથી એમ કહીએ તો ગેરવ્યાજબીથી નહી ગણાય.

જાપાનીઝ માલની આયાતની મુખ્ય ચીજો તરફ. ૧ રમકડાં જેવી હલકી ચીજો, ૨ ટીવાસળી. ૩ દેશમી કાપડ. યુરોપના મધ્ય દેશોમાં હજી પુરેપુરી સુખશાન્તી નહી

થાડા વર્ષ સુધી આ ચીજો જપાનમાંથી આયાત થતી રહેશે. વળી ક્રોયર, સલ્ફર, આસ વીગેરે પણ આયત થશે પણ કેટલીક ચીજો જેવી કે કેમલ વાયર; પેપર હાંડવેર; આયર્ન અને સ્ટીલ; મશીનરી; કટલરી; ચેઈન્ટસ; એપેરલ ટેગરેહશરી; બીર; ટીયેસ્ટ; સીમેન્ટ; અને કેમીકલ વીગેરે ચીજોની આયતમાં ઘણોજ ઘટાડો થવાનો સંભવ છે.

ગ્રેટબ્રીટનનો હીંદુસ્થાન સાથેના વ્હેપારની મુખ્ય ચીજો કોટન યાર્ન અને પીસગુડ્સ છે અને તે બન્ને ચીજોનાં જપાનની હરીફાઈનો સંભવ છે. આ બે ચીજોની આયાતમાં જપાન ઘણુંજ આગળ વધે છે.

હિંદુસ્થાનમાં જપાનીઝ માલ આયાત કરનારી પેઢીઓ તરફથી પીસગુડ્સના સંબંધમાં બીજી બધી ચીજોના પ્રમાણમાં ઘણીજ ઓછી ફરીયાદ આવે છે. પીસગુડ્સ નમુનાના માલ જેવાજ આવે છે અને તે સ્પષ્ટ બતાવી આપે છે કે. "કોટન ઇન્ડસ્ટ્રી"માં સુધારો થયો છે.

૨. હીંદુસ્તાનમાં આયાત નીકાસ કરનારી જપાનીઝ પેઢીઓ હાલ છે તેની અને બીજી પેઢીઓની હરીફાઈ થવાનો ભવીષ્યમાં ઘણોજ સંભવ છે તે પેઢીઓને સૌથી મોટો ફાયદો એ છે કે તેઓને ઘણોજ ઓછા પગારમાં માણસો મળી આવે છે. જાપાનથી આસીસ્ટંટો અને કલાર્કો યુરોપીઅન કલાર્કના કરતાં અડધે પગારે મળી શકે છે. વળી તે લોકોની રહેવાની શૈલી પણ ઇંગ્રેજના કરતાં ઉતરતા દરજ્જાની છે. તેઓ ઘણે ભાગે મળતાવડા નથી તેથી કરીને કુલણમાં અગર તો બીજી એવી આનંદની જગાએ ઇંગ્રેજને જે પૈસા ખરચવાની ફરજ પડે છે તેવી ફરજ જપાનીઝ લોકોને પડતી નથી. તેઓનું જીવન સાદુ હોવાથી દેશના ગમે તે દૂર ભાગમાં તેઓ જવા રાજી હોય છે કે જે ક્રમ ઇંગ્રેજ તેવો બમણા પગારમાં પણ કરવા ખુશી હોતા નથી. દેશી લોકો સાથે પણ તેઓ જેવી સહેલાઇથી મળી જાય છે તેટલી સહેલાઇથી ઇંગ્રેજો મળી શકતા નથી.

મુંબાઇની મીલોનો સવાલ બાજુ ઉપર રાખીએ તો જપાનીઝ પેઢીઓ હીંદુસ્થાનમાં સૌથી મોટા જથ્થામાં રૂ ખરીદનારી છે. ભવીષ્યમાં એ એક ઘણીજ બનવા જોગ વાત છે કે જપાનીઝ પેઢીઓ જે રૂના મુલકમાંથી રૂ ખરીદે છે તે મુલકોમાં બીજે તે પેઢીઓએ આવાત કરેલો માલ લોકોને વેચશે. અને આથી કરીને બ્રોકરો, તથા એજન્સીઓ જેવી ખરચાળ સંસ્થામાંથી તેઓ બચી જશે.

જપાનીઝ પેઢીઓએ હીંદુસ્થાનનો નીકાસ વહેપાર કબજાનો પણ હાથપર લેવા માંડયો છે. તેઓ હીંદુસ્થાનમાંથી જ્યુટ; જ્યુટગુડઝ, વ્હીટ; ઓઇલસીડઝ; વીગેરે મોટા જથ્થામાં નીકાસ કરેછે. હીંદુસ્થાનમાં જપાનીઝ મોટી પેઢીઓ છે તેની થાપણ ઘણીજ વધારે છે અને તેઓના વહેપારી સંબંધ દુનીયાનાં બધા દેશો સાથે છે. હીંદુસ્થાનમાં ભીતસુઇ બુસન કેશ જેવી સરકારી મદદવાળી, અને થાપણવાળી ઇંગ્રેજી પેઢી બીજી કોઈ નથી. એ પેઢીની થાપણ ૮૦,૦૦,૦૦૦, પાઉંડની છે અને તેની શાખાઓ દુનીયાના દરેક દેશમાં છે બીજી પણ કેટલીક ઉતરતા દરજ્જાની જપાનીઝ પેઢીઓ હીંદુસ્થાનમાં છે.. પણ તેની હીંદુસ્થાનમાં પુરતી નોંધ લેવામાં આવી નથી કારણ કે તે થોડા વખતથીજ સ્થપાએલી છે. હીંદુસ્થાનમાં વસતા ઇંગ્રેજ વહેપારીઓને જપાન તરફથી જે હરીફાઇનો સંભવ છે તેનો પુરતો ખ્યાલ આવ્યો નથી. પણ હું આત્રોથી કહું છું કે ભવીષ્યમાં તે હરીફાઇ આથી પણ વધારે સબળ થવાનો સંભવ છે.

દીવાળીના માટે ફેન્સી ટાઇલ્સના છલ્લા ડીઝાઇનો આપ્યા છે !

હિંદમાં ઉદ્યોગોને કેટલા બીલવી શકાય ?

આ વીશે ઈંડીયન બીલ્ડ ઓફ સાયન્સ એંડ ટેકનોલોજી નામના મંડળના હેવાલમાં પ્રોફેસર એન. એ. યાગ્નીક તરફથી નીચે પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું છે :—

હીંદમાં ઉદ્યોગો ઘણા બીલવી શકાય એમ છે પણ તે માટે લોકમાં સાહસ નથી એમ જણાવવામાં આવે છે તે કેટલું ખરૂં છે તપાસીએ. જે વેળા બીજા દેશો સુધરેલી સ્થીતીમાં ન હતા ત્યારે હીંદમાં ઘણો સુધારો હતો કે જેને માટે હજી આપણે મગરૂર થઇએ છીયે. અઢાર સોથી ભલભલ હીંદથી દુનીયાના જુદાજુદા દેશોમાં જતું હતું. લેંકેંડ બાળવાનું હીંદમાં શરૂ થયું હતું. હવે માત્ર કોઇ કોઇ ઠેકાણે મીલો અને જીનીંગ ફેકટરીઓ છે તે તથા તાતાની સ્ટીલ એંડ આર્યન વર્કસ શીવાય હિંદમાં મોટા અગત્યના ઉદ્યોગો જેવું કાંઇ નથી. ખેતીવાડી ઉપરજ દેશનો મોટે ભાગે આધાર છે અને તેની સ્થીતી પણ દયા આવા જેવી છે. એ અવનતીમાં દોષ આપણોજ છે. આપણે બધા બીજાની નક્કલ કરનારા અથવા જુનને ચીલે ચાલ્યા જનારા છીયે. કાંઇક નવું કરવું એ જુસ્સો આપણામાં નથી. એ દુર્ગુણ જતાં હજી ઘણો વખત લાગશે. પરદેશ સાથે હરીફાઇમાં આપણે ફાવતા નથી તેનું કારણ એજ છે. યુરોપમાં રસાયણી ક્રીયાઓ માટે પ્રયોગશાળાઓ છે તેવી હીંદમાં નથી. ત્યાં તેઓ નવાં શોધો કરે છે અને અહીં તે માટેનો ખર્ચ આપણને નકામો લાગે છે પણ જો ઘ્યાનથી વીચાર કરીયે તો માલમ પડે કે એ પ્રયોગશાળાઓ ખર્ચ કહાડતાં નફો આપે છે હીંદનાં દરેક મુખ્ય શહેરમાં એવી પ્રયોગશાળાઓ સ્થાપવી ઘટેછે. આપણી બીજી ખોડ એ છે કે આપણે ધંધાની કરામત છુપી રાખવા માટે એટલો પ્રયત્ન કરીયે છીયે કે તેને લીધે કેટલીકવાર એ કરામત જાણનારનું એકાએક મરણ થતાં એ ધંધો પાયમાલ થઇ જાય છે. હીંદના ઘણા ધંધા એવી રીતે પાયમાલ થયા છે. આ વારે પણ કોઇ શાસ્ત્રજ્ઞ વિદ્વાન કોઇ શોધ કરે તો તેનો લાભ દેશને ન આપતાં પોતાને એકલાને મળે એવું કરવા જશે અને તેથી તેને લાભ થશે. પણ એ કેની પાસેથી લેશે? દેશ પાસેથી. હીંદના ઉદ્યોગો બીલવવા હોય તો એ સ્થીતી બદલવી જોઇએ.

વળી હીંદના ધનવાન શેઠીયાઓ અને કેળવણી પામેલા વિદ્વાનો એકમેકને વધે એકાએકને મદદ કરવાનો જુસ્સો ધરાવતા નથી. હિંદમાં કેટલાક વિદ્વાનો એવા છે કે જેમણે અમુક ધંધાને લગતી યુરોકેલીઓ જાણવ અભ્યાસ કર્યો છે અને જો તેના જે ધંધાજ તેમને જડયા છે તે કેટલા કારગત છે તે તપાસાય એટલી સગવડ તેમને આપવામાં આવે તો હીંદના ઉદ્યોગોની ઘણી ઉન્નતી થાય. પણ નવા ઉદ્યોગો ચાલુ કરવા માટે જે ધન જોઇએ તે તેમની પાસે નથી. ધનવાન શેઠીયાઓ કારણાનાંઓ કહાડે છે પણ ઉદ્યોગોની શાસ્ત્રીય બાજુ વીશે કાંઇ જાણતા નથી. તેઓ કેળવણી પામેલા વિદ્વાનો સાથે ભળતા નથી અને એ વિદ્વાનો સાહસ ઉપાડે તો તેમા સામેલ થતા નથી. તેને પરીણામે એવું થાય છે કે એ સાહસો નાણાની મદદ વગર ભાંગી પડે ત્યાંસુધી નાણાંનાં પુરતાં ચાહનારાઓ અને સારી રીતે જામી ગયેલાં પરદેશી સાહસો સાથે તેમને હરીફાઇ કરવી પડે છે. એ હરીફાઇમાં જીતવું હોય તો તેમણે મોટા પાયા ઉપર કારણાનાં કહાડવાં જોઇએ તે માટે એટલી મોટી થાપણ જોઇએ કે એકજ ધનવાન ગૃહસ્થ તે કહાડે એવી આશા રાખી શકાય નહીં. તેથી તે માટે સીન્ડીકેટ કે જોઇંટ સ્ટોક કંપની કાઢવી જોઇએ અને તેમાં ઘણા ધનવાન ગૃહસ્થોને સામેલ કરવા જોઇએ. તેમાં કેટલું વ્યાજ મળશે તેનો વિચાર કરતી વેળા દુર

દૃષ્ટિ રાખવી જોઇએ અને દેશને લાભ થતો હોય તથા નવા ઉદ્યોગો ચાલુ થતા હોય તો ઓછા વ્યાજથી પણ સંતોષ માનવો જોઇએ. શરૂઆતમાં તો કદાચ ખોટ પણ જાય; તેમ છતાં તે લોભવીને પણ જો દુનીયાનાં દેશોમાં આપણો માલ ખપતો કરી શકાય તો પાછળથી તેમાંથી એવો સારો લાભ મેળવી શકીએ કે આગલી બધી ખોટનો બદલો વળી જાય. જરૂર હોય તો "પીસાફંડ" જેવી યોજનાથી નાણા ઉભાં કરો પણ તે માટે નિસ્વાર્થી ઠામ કરનારાઓની મદદ જોઇશે. તેમણે એવાં સાહસ એ રીતે શરૂ કરીને તેમને કૃતકૃત્ય બનાવવા સુધી તેની ઉપર ધ્યાન આપવું પડશે. ત્રીજી ખોડ આપણામાં એ છે કે જે વેળા બજારમાં માલની તંગી હોય તે વખતે જો આપણે આપણો માલ સાધારણ ભાવે વેચીયે તો આપણા ઘરાકોની સંખ્યા ઘણી વધારી શકીયે એવી સ્થિતી હોય છે તે વેળા એ લાભ લેવાને બદલે આપણા માલના ભાવ વધારવામાં આવે છે જેથી ઘરાકોની સંખ્યા વધની નથી. જો ભાવ વધારવાનો લોભ નહી રાખ્યો હોત તો લહાઈ દરમ્યાન આપણો વેપાર ઉદ્યોગ કેટલો વધી ગયો હોત પણ તે લાભ લેવાને બદલે કેટલાક વેપારીઓએ તો માલ પુરો પાડની વેળા તેમાં પણ દગો કરી તાત્કાળીક નફો વધારવા તરફજ ધ્યાન આપ્યું. એવો નફો કાયમનો થાયજ નહી. તેમ છતાં આપણાં બધાં કારખાનાંઓ ચેવાં નથી. એમાં જે સારાં છે તેને લોકોએ ઉત્તેજન આપવું જોઇએ અને તે અર્થે પરદેશી માલ જરા વધારે સસ્તો કે વધારે સારો મળતો હોય તો પણ સ્વદેશી માલ લેવાનો આગ્રહ રાખવો જોઇએ.

ધંધાને લગતું જ્ઞાન આપનારી શાળાઓ દેશમાં બહુ થોડી છે એ પણ એક ખોટ છે. હીંદની યુનીવર્સીટીઓમાંથી દર વરસે સેંકડો ગ્રેજ્યુએટો બહાર પડે છે પણ તેમાંથી ઘણા થોડાજ શરૂઆતમાં પોતાના નીભાવ પુરતી કમાઇ કરી શકે છે. તેમ છતા ધંધાને લગતું શીક્ષણ લેવાની તેમને માટે સગવડ કરી આપવા માટેની મંદી પણ તજવીજ બેંગલોર ખાતેના રીસર્ચ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, પંજાબ યુનીવર્સીટી તથા હીંદુ યુનીવર્સીટી શીવાય કોઇએ કરી નથી. પંજાબમાં રસાયણશાસ્ત્રનું ઉદ્યોગોમાં ઉપયે ગી થઇ પડે એવું શીક્ષણ બી. એસ સીના અભ્યાસક્રમમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે અને ટેક્નોકલ કેમીસ્ટ્રીનો ક્લાસ કહાવવામાં પ્રથમ ઘનારનું માન ફોરમેન ક્રીશ્ચીયન કોલેજે મેળવ્યું છે. તે માટે પ્રોફેસર શીવર્સને આભારી છે. બેંગલોર ખાનેનો તાતા રીસર્ચ ઇન્સ્ટીટ્યુટનું કામ ઘણું અગત્યનું છે પણ હીંદની હાજત માટે એવું એક આતું પુરતું નથી. કેળવણી માટેનો ખર્ચ બહુ થાય છે અને તે ઉપરાંત એ કેળવણી માટે દુર જવાનો ખર્ચ કરવો પડે તો તે આપવા જેટલી શક્તી એ લાભ લેવાની ઇચ્છા ધરાવનાર વિદ્યર્થીઓમાં નથી. માટે એવાં ખાતાં દરેક પ્રાંતમાં હોવા જોઇએ કે જ્યાં ઉછરતા યુવાન વર્ગને એવો કેળવણી મળી શકે. પંજાબમાં જે રીતે શરૂઆત થઇ છે તે રીતે બીજા પ્રાંતમાં પણ શરૂઆત કરવી જોઇએ.

એ સીવાય એક ખોટ આપણામાં એ છે કે આપણને આપણા લોકો ઉપર વીશ્વાસ ઓછો છે આપણાં ઔદ્યોગીક ખાતાં ઉપરનો સંપૂર્ણ કાબુ આપણે પરદેશી ,અનુભવીઓને સોંપવા તૈયાર થઇએ છીએ પણ પરદેશ જઇને ત્યાંનો યુનીવર્સીટીમાં તાલીમ પામી આવેલા આપણા દેશી બંધુઓને એવો કાબુ સોંપતાં આપણે ડરીએ છીએ. પરદેશ જઇને એવી કેળવણી લઇ આવનારાઓ અત્રે આવ્યા પછી જે સ્થીતીમાં હેરાન થાય છે તે બરોબર ધ્યાનગીર થવા જોગ છે. એ બાબતમાં આપણો અણવિશ્વાસ અને બેદરકારી આપણે દુર કરવાની જરૂર છે. યોગ્ય તાલીમ પામેલા દેશીને આપણે ઉત્તેજન આપવું જોઇએ.

આપણામાં જે આટલી ખોડો છે તે બે દુર કરીયે તો હીંદના ઉદ્યોગોની ઉન્નતી જલદી થાય.

હોન્દુસ્થાનમાં આવતાં વીસ વર્ષમાં ખેતીવાડીની આબાદીનો સંભવ.*

ઇન્ડીઅન સાયન્સ કોંગ્રેસના ખેતીવાડી અને એપ્લાઇડ બોટની'ના વીભાગના મંડળને ચત્કાર આપતાં મને ઘણોજ આનંદ થાય છે. આ વીભાગનું પ્રમુખપદ મને બક્ષવામાં આવ્યું છે તેની હું ઘણીજ કદર કરું છું. આજ જે વીશય ઉપર હું આપને લાશબ્ત કરવા ઇચ્છું છું તે વીશય આપનામાંથી ઘણાને પ્રીય થઇ પડશે કારણ કે હીંદુસ્થાનનો સૌથી મોટો ઉદ્યોગ—ખેતી તેનો મુખ્ય આધાર રસાયણ શાસ્ત્ર ઉપર કેટલે દરજ્જે રહેલો છે એ વાત હવે આપણામાંથી ઘણા સમજવા લાગ્યા છે.

એમ કહેવામાં આવેલું છે કે મનુષ્યની જીંદગીમાં તેમજ કોઇ આતાની ઝારદીર્દીમાં કેટલાક પ્રસંગો એવા આવે છે કે જે વખતે એક ક્ષણ સ્થીર રહીને ભુતકાળ તરફ નજર ફેંકવાની અને ભવીષ્યનું અનુમાન કરવાની ફરજ પડે છે. ભવીષ્યવાણીએ "સાયન્સ"ને મુખ્ય પાઠ ભજવવાનો હોવાથી હું આજ એક ભવીષ્યવેત્તાનો પાઠ ભજવવા માગું છું કારણ કે ભુતકાળમાં ખેતીવાડીમા શા શા સુધારા થયા તે સર્વનું બારીક રીતે અવલોકન કરીને ભવીષ્યમાં શા શા સુધારા થવાનો સંભવ છે, તેના ટુંક ચીતાર આપની સમક્ષ રજુ કરવા માગું છું.

હાલ આપણે ખેતીવાડીમાં સુધારો કરેલો છે તે પ્રસંગે એક ક્ષણ વિચાર કરીને ઇંગ્લાંડની ખેતીવાડીના ઇતીહાસ તરફ નજર ફેંકીશું તો ઘણુંજ ઉપયોગી થશે. અઢારમા સૈકાના છેલ્લા ભાગ સુધી ઇંગ્લાંડમાં ખેતીવાડીનો ઉદ્યોગ ફક્ત ગામડામાજ હતો. અને સાધન રૂપે ફક્ત ઘોડા નાના નાના જમીનના કટકા અને થોડાં ભુખે મરવાં ઢોર હતાં અને તેથી કરીને પાક સ્વાભાવીક રીતે નબળો ઉતરતો. ઇંગ્લાંડમા જે સ્થીતી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે અઢારમાં સૈકામાં હતી તે સ્થીતી હીંદુસ્થાનમાં હાલ છે.

નેપોલીયનની લડાઇઓ અને ઇંગ્લાંડમા બીજી સર્વ જાતના ઉદ્યોગોની ખીલવણીને લઇને અઢારમા સૈકાની આખરે અને ઓગણીસમા સૈકાની શરૂઆતમા ઇંગ્લાંડમાં પાકની કીંમત ઘણીજ ચઢી જવાથી ખેતીવાડીને ઘણુંજ ઉત્તેજન મળ્યું. ઉંચા ભાવ અને મજુરીની ઘણીજ મોઘવારી આ બન્ને કારણોને લઇને બેહદ વગને મજુરની જરૂર ઓછી પડે તેવાં યંત્રો વાપરવામાં આવવાથી નાના નાના જમીનના કટકા ઉપર દોડોડે પાક ઉગાડવા બંધ કર્યા અને મોટા જથ્થા ઉપર ખેતીનું કામ શરૂ કરવા લાગ્યા. આ પ્રમાણે યંત્રનો ઉપયોગ કરવામા આવતો હતો તેમ છતાં પણ ખેતીવાડીમાં કાંઇ ઘણો સુધારો માલુમ પડવા માંડ્યો નહીં.

* નાગપુર મુકામે મળેલી સાતમી ઇન્ડીઅન સાયન્સ કોંગ્રેસના ખેતીવાડીના વીભાગ સમક્ષ મી૦ ડી. કલ્યાણસુન્દર સેન્ત્રલ પ્રોવીન્સ અને બીરારના ડાયરેક્ટર ઑફ એગ્રીકલ્ચરે પ્રમુખ સ્થાનેથી આપેલા ભાશણનું ભાશાન્તર.

કારણ કે ખેતીવાડીની પદ્ધતીમાં ઠાંઇ ફેરફાર થતો નહોતો અને તેઓના બાપદાદાથી ચાલતી આવેલી જુની પદ્ધતી પ્રમાણેજ ખેતી કરતા અને "સાયન્સ"ની બીલકુલ મદદ લેવા નહોતા.

ઓગણીસમા સૈકાના મધ્ય ભાગમા ઇંગલાંડમાં ખેતીવાડીમાં "સાયન્સ"ની મદદ પ્રથમ લેવામા આવી અને તેનું પરીણામ પણ ઘણુંજ સંતોષકારક નીવડ્યું. ઢોર, ઘેટાં, ઘોડા વીગેરેની એટલી તો ઉંચા પ્રકારની માવજત લેવાની શરૂ થઇ કે ઘોડા વખતમા ઇંગલંડ એ આખા જગતનું "સ્ટડ ફાર્મ" મનાવવા લાગ્યું ઘોડા વખતમા મહેનત ઓછી તેવાં યંત્રોથી તથા ખેતીની વધારે સારી પદ્ધતીથી તથા સારી નતના બીથી ખેતી ઘણીજ આબાદીની દશામાં આવી. પાણી અને ખાતરની બરાબર સંભાળ રાખીને જમીનનો કસ ખેડુતે એ વધાર્યો અને ઢોરની પણ વધારે સારી સંભાળ રાખવા લાગ્યા. આ બધા સુધારાના એકત્ર બળે કરીને મુખ્ય પાકના વજનમાં ઘણોજ વધારો થયો અને ઢોરની સારી સંભાળ રાખવાથી તેઓના વજનમાં પણ બમણો સુધારો થયો. આ સુધારાને લીધે ઇંગ્લંડના ખેડુત વર્ગની આબાદી થઇ.

મહાન યુધ્ધ કે જે હવે સુમારે બંધ થયું છે તે યુધ્ધને લીધે ૧૯૧૪ની સાલથી ઇંગલાંડની ખેતીવાડીના ક્ષેત્રમાં "સાયન્સ"ની નવી શોધખોળ તરફ ઘણીજ પ્રવૃત્તી શરૂ થઇ છે ઇંગલાંડના રાજ્યકારભારીઓ તથા એકત્ર પ્રજા હવે એમ સમજે છે કે તેઓના મહ રાજ્યને પોસે તેવી રીતે ખેતીવાડીની ખીલવણીનાં પ્રયાસો કરવાની જરૂર છે. સને ૧૮૨૩ ની સાલમાં જરમનીએ ડેનમાર્કને હરાવ્યું ત્યાર પછી ડેનમાર્કને પણ એ પ્રમાણે ભાન થવા માડ્યું છે અને તેથી કરીને ૫૦ વર્ષની ટુંક મુદતમાં તેના પાકમા સેકડે ૨૪ ટકા જેટલો વધારો થયો છે જરમની પણ યુધ્ધ વખતે સર્વ દુશ્મન રાજ્યો તેની સામે ફરીયાદ વેપાર બંધ કરશે અને તેથી કરીને અનાજની ઘણી તંગી પડશે એ સઘળી મુશ્કેલીઓનો પીઢાર પ્રથમથીજ કરીને આજથી ૪૦ વર્ષ પહેલાં ખેતીવાડીની આબાદી સારૂ શોધખોળ તથા "સાયન્સ"ના પ્રયોગો કર્યાજ કરતું હતું અને તેને પરીણામે જ્યારે યુધ્ધ શરૂ થયું, અને દરીયા મારફત ખોરાક ન મળી શકયો તેમ છતાં પણ એણે એ સંકટ સામે એવો તો ટકાવ રાખ્યો કે દુશ્મનનો સઘળા ચક્રીત થઇ ગયા

હવે આપણે હીંદુસ્થાનની ખેતવાડી સબંધી શું સ્થીતી છે તેનો તપ ઇંગ્લંડે જે અનુભવ મેળવ્યો તે અનુભવનો ઉપયોગ કરીને હાલની ચાલુ સ્થિતિ સુધરે કે ફેમ એ બંને બાબતનો વીચાર કરીયું. હીંદુસ્થાનની હાલની સ્થીતીનો જો આપણે વીચાર કરીએ તો તે લગભગ ઇંગલાંડની ૧૬ મા સકાની શરૂઆતમાં જે સ્થીતી હતી તેને મળતી છે જેવી રીતે તે વખતે "નેપોલીઓનીક વોર્સ"નો અંત આવ્યો હતો તે પ્રમાણે હાલ પણ મહાન યુધ્ધનો અંત આવ્યો છે. ઉદ્યોગની હાલ દેશમા કેટલી જાગતી છે તેનો ખ્યાલ આપવે પડે તેમ નથી તે સમયે જેમ ખેતવારી હતી તે પ્રમાણે હાલ પણ છે. આ બધા સંજોગોમાંથી જેવી રીતે ઇંગલાંડ એ તીવાડીમાં આગળ વધ્યું તેજ પ્રમાણે હીંદુસ્થાનને પણ આગળ વધવાની આ અમુલ્ય તક છે એ તકનો લાભ લેવો એ જમીનદાર તથા ખેડુત વર્ગના હુથમા છે. જો તેઓ તન મન અને ધનથી અંત લે તો લાભ થવાનો ઘણોજ સંભવ છે." આ પ્રસંગે ખેતીવાડીના ખાતાની પણ મોટી ફરજ છે. અને તે એ કે, ખાતા તરફથી ઘણાજ બુદ્ધીશાળી અને અનુભવી રસાયણશાસ્ત્રીઓની મદદ

નીઅર નીમવામાં આવ્યો નથી અને તેને પરીણામે તેનું કામ ઉપ્યુટી ડાયરેક્ટરને સોંપવામાં આવે છે કે જેને ભીકેનીકલ એનજીનીઅરીંગનું બીલકુલ જ્ઞાન હોતું નથી.

હીંદુસ્થાનની બેડાણુ જમીનમાંથી લગભગ તમામ હ્યુસ જતી રહયો છે. બધી જમીન ખવરાયા વગરની છે અને તેથી તેમાં જે ખાતર પુરતું નાખવામાં આવે તેા ઘણાજ સારા પાકનેા સંભવ છે. ગવરમેન્ટ ફાર્મ ઉપર ઘણોજ સારો પાક જોવામા આવે છે તેનું કારણ એજ કે તે જમીન ઉપર પાણી અને ખાતરની ઘણીજ સંભાળ લેવામાં આવે છે.

હીંદુસ્થાનના મુખ્ય પાકને રોગ ઉધાઈ વીગેરે લાગવાથી થતું નુકશાન પણ ધ્યાનમાં લેવા જેવું છે. આ બાબતમાં અનુભવી રસાયણશાસ્ત્રીઓની જરૂર છે. જો કે આ ક્ષેત્રમાં ઘણું જ કરવામાં આવ્યું છે અને કેટલાક રોગ જડમુળથી નાશ થઇ શકે છે તેમ છતાં પણ હજી ઘણું કરવું જરૂરનુ છે.

ફળ ઉછેરવામાં પણ હીંદુસ્થાનમાં ઘણીજ સારી સગવડો છે. આ વીશય ઉપર ખાતા તરફથી હાલમાં વ્યાજબી ધ્યાન અપાવવા લાગ્યું છે. પણ આ બાબતમાં પણ ઘણા અનુભવી આદમી ઓની જરૂર છે. હાલ તે કામ તદન બીનઅનુભવી માણસેાને સોંપવામાં આવ્યું છે. આ સર્વ વાત ઉપરથી સમજાશે કે ખેતીવાડીમાં ઘણું કરવાનું રહેલું છે અને તે જેટલું જલદીથી થાય તેટલેા વધારે લાભ થવાનેા સંભવ છે.

જો આપણે નવા અને સારા કેળવાએલા માણસેાની ખાતામાં ભરવી કરીશું નહી તેા આપ ણે બેહુત વર્ગને કાંઇ શીખવી શકીશું નહીં.

છેવટે હું એટલુંજ કહેવા ઇચ્છું છું કે આવતા વીસ વર્ષમાં અનુભવી રસાયણશાસ્ત્રીઓની મદદથી જો આપણે અમુલ્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની આશા રાખીએ તેા તે ગૈરવ્યાજબી ગણાય ? ખેતીવાડીની ઉન્નતિ થાય તેવુ કામ હજી ઘણું કરવાનું છે અને તે સારૂ તન મન અને ધનથી પ્રયાસ કરવાની જરૂર છે કારણ કે ખેતીની આબાદી ઉપર સઘળા બેહુત વર્ગનેા આધાર રહેલેા છે એટલુંજ નહીં પણ તે ઉપર આધાર રાખતા સઘળા ઉદ્યોગની ઉન્નતીનેા પણ આધાર ખેતી ઉપર રહેલેા છે. પાકમાં વધારેા થવાથી દેશમાંથી દુકાળ અને દરીદ્રતાનેા નાશ થશે અને જે આપણી બરા અંતઃકરણની ઉમેદ છે કે હીંદુસ્થાન એક સુશોભીત ફળ ફુલથી ખીલી રહેલેા બગીચેા થાય તે ઉમેદ પાર પડે.

અધીપતીનો નાંધ.

વધતાં ભાડાં—તા. ૧૭ મી. એપ્રીલ સને ૧૯૨૦ના લંડનના ઇકોનોમીસ્ટમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે ફ્રેબ્રુઆરી માસમાં ભાડા ઉપર અંકુશને લગતા કામ ઉપર વીચાર કરવાને સારૂ જે કમીટી નીમવામાં આવી હતી તે કમીટીએ નીચે પ્રમાણેનો રીપોર્ટ રજુ કર્યો છે. કમીટીની મુખ્ય બાબતો.

૧. બસુ વર્ષ સુધી કાયદાની મદદ લંબાવવી.

૨. ભાડાના લડાઇ પહેલાંના દરમાં ૪૦ ટકા વધ રો કરવો. ૩૦ ટકા હાલ તુરત અને ૧૦ ટકા બાર માસ પછી. જે ગરીબ ભાડુતોની કમોણીમાં કાંઇ વધારો થયો નથી તેમને ખાસ રહેમીયત બતાવવી.

૩. ગરિબ હક ઉપર ૨ ટકા વધારો હાલ તુરત અને ત્યાર બાદ વર્ષ પછી બીજો ૨ ટકા વધારો કરવો.

૪. ભાડામાં ઉપર જણાવેલો વધારો કરી આપવો તે એવી શરતે કે બ્યાજની સમારકામ અમુક મુદતમાં કરી આપવું.

૫. લડાઇ પહેલાંની ૧૦૫ પાઉન્ડવાળી ભાડાની ઇમારત. લંડનમાં ૯૦ પાઉન્ડવાળી સ્કોટલંડમાં અને ૭૮ પાઉન્ડવાળા બીજી જગાએ હોય તેને કાયદામાં જે રહેમીયત બતાવનારી કલમ હોય તેનો લાભ આપવો. વળી કમીટી વરકૃથી એમ પણ ભલામણ કરવામાં આવી છે કે કરનીયર સાથે ભાડે અપાતાં ઘર ઉપર નફો લેવામાં આવે છે તે તથા કલમને આપતી વખતે જે ભાડુત તરફથી પૈસા લેવામાં આવે છે તે બંન્ને રીવાજ અટકાવવા. ભાડા સબંધી કાયદા વેપારી ચેટીઓ જે જગાએ બેસતી હોય તેવી જગાને લગુ પાડવાનો ઇરાદો નથી. કમીટી તરફથી સૌથી અગત્યની ભલામણ એ કરવામાં આવેલી છે કે જે કોઇ માણસ ફ્રોર્ટને સંતોષકારક રીતે એમ બતાવી શકે કે તેની કમાણી ૧૯૧૪ની સાલથી વધી નથી તો તે માણસનું ભાડું વધારી ન શકાય.

એમ્પાયરમાં કપાસનો પાક—મેનચેસ્ટર કોરસપોન્ડંટ લખી જણાવે છે કે બ્રીટીશ એમપાયરમાં કપાસના પાક ઉપર ગવરમેન્ટ કમીટીનો રીપોર્ટ બહાર પડયો ત્યારથી આ બાબતમાં લેંકેશાયરમાં વધુ કાળજી લેવામાં આવે છે. પાછલાં બેાંત્રણ અઠવાડીઆમાં ત્યાંના વગુકરો તથા જોડપારીઓ કપાસનો પાક બ્રીટીશ એમપાયરમાં બેાટા જથ્થામાં કેવી રીતે ઉગાડી શકાય તે વીશેષ ઉપર કમીટીઓ ભરી બેાટી ચર્ચા ચલાવી રહયા છે. મીટીંગો મેનચેસ્ટર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સમાં મી. ઇ. એફ. સ્ટોકટનના પ્રમુખપણા હેઠળ ભરાય છે. આશા છે કે આ પ્રકારની ચળવળને લગભગ સઘળા વીભાગોમાથી વધ.વો લેવામાં આવશે. લગભગ છ મહીના પહેલાં બ્રીટીશ કોટન ગ્રોઇંગ એસેાસીએશન તરફથી મેસેાપોટેમીઆમાં કપાસ ઉગાડવાના શાં સાધનો છે તથા કૃતેહુમ હીનો શેા સંભવ છે તે સઘળું નકકી કરવાને એક ડેપ્યુટેશન મોકલવામાં આવ્યું હતુ અને હાલમાંતેના રીપોર્ટ બહાર પડયો છે. જેમાં જણાવે છે કે મેસેાપોટેમીઆની જમીન તથા હવા કપાસને સારૂ વદન અનુકુળ છે અને જીવીધમાં બેાંત વર્ષમા ઘણોજ સારો કપાસનો પાક થવાનો સંભવ છે. ફકત નાકેાદ થવાનાં એટલાંજ ઠારણો છે કે ત્યાંનો વસ્તી ઘણીજ ઠુંઠી છે. નહેર મારફત પણી લઇ જવાની સગવડોની ખામી છે અને દેશાવર માલ ચઢાવવાની સગવડો પણ જોઇએ તેવી સંતોષકારક નથી—.

મેટેલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઇન ગમશે કે ?

માર્ચ મહીનામાં જાપાનની નાણા સંબંધી સ્થીતી—શેઠાઓ નાણાંને સારૂ બ્યાજનો દર સેંકડે ૧૨ ટકાનો હતો. ડીસકાઉન્ટ રેટ ૬૬ ટકા જેટલો હતો આખા માર્ચ મહીનામાં નાણા બજાર ઘણુંજ મજબુત હતું. માર્ચની અધવચ્ચ શેર બજાર બે દિવસ સુધી બંધ રહ્યું હતું કે જેથી બજાર નમતું પડવાથી ઘણીજ ઉથલપાથલ થયેલી તે વ્યવસ્થાસર સુકી શકાય. ખુલતે બજારે કેટલીક કંપનીના શેર નીચા ગયા હતા અને કેટલીક કંપનીઓ નાહાર થઇ હતી. સઘળા માલની પણ કીમત ઘટતી જતી હતી. કોટન યાર્નની નીકાસ ઉપર અંકુશ હોવાથી અને દેશમાં તેનો ઉઠાવ વધારે નહી હોવાથી તેનું પણ બજાર નરમ હતું. ચોકકસ બજાર મહીનાની શરૂઆતમા નમતું હતું પણ મહીનાની આખરે કેટલીક નીકાશ કરનારી પેઢીઓ તરફથી ખરીદી થવાથી બજાર મજબુત થયું હતું.

વીઝાગપટ્ટમમાં બંદર ખોલવાની યોજના:—સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ જણાવે છે કે ના. હીંદી સરકાર નાણાંની સગવડ થાય એટલે તુરત વીઝાગપટ્ટમમાં એક બંદર ખોલવાની યોજના અમલમાં મુકશે તે કામને સારૂ રૂા. ૬૦ લાખનું ફંડ એકઠું કરવામાં આવશે એવી આશા રખાય છે. બંદરની રચના દરબાન હારબરને અનુસરીને કરવાની છે અને કામ બેત્રા વખતમાં હાથપર લેવામાં આવશે અને આશરે પાંચ વર્ષે પુરૂં થશે.

પેટ્રોલનો દુકાળ—એપ્રીલની તા ૨૨ મી દરમીયાન ૭૨૯૦ મોટરકાર રજીસ્ટર થઇ હતી. અને મોટરકારની આયાતના આંકડા જોતાં હજી પણ વધારે મોટરકાર હીંદુસ્તાનમાં આવવાનો સંભવ છે. જો આ પ્રમાણે મોટરો આવ્યા કરે અને તેને ચાલતી રાખવાનું મુખ્ય સાધન (પેટ્રોલ) તે સંતોષકારક રીતે પુરૂં પાડવાની યોજના તરફ બેદરકારી રહે તો સ્વાભાવીક રીતે હાલમાં મુંબાઇમા જે પેટ્રોલનો દુકાળ છે તે પ્રમાણે દુકાળ વેહેલો પડે. મુંબાઇમાં આમ કરીને આ પ્રકારનો દુકાળ વારંવાર પડે છે તેનું કારણ એ છે કે મુંબાઇમાં પેટ્રોલનો આધાર ખાસ કરીને બ્રદાસ અને કલકત્તા ઉપર છે. આ વખતે વખત પડતા દુકાળમાંથી બચવાનો ઇલાજ એકજ છે કે "બલ્ક પેટ્રોલ સ્ટોરેજ સીસ્ટમ" દાખલ કરવી. અને મુંબઇ જેવા શહેરમા આ પ્રકારની યોજનાની આશા રાખવી એ ગેરવ્યાજબી ન ગણાય કારણ. કે મુંબઇ એ બ્રીટીશ એમાયરમાં બીજા શહેરના ઉચ્ચ પદવી ભોગવવાનો દાવો ધરાવે છે.

મુંબાઇમાં સીવરી અને કોમ્બે વચ્ચે નવો ડોક ખોલવાની યોજના—બોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટના સેક્રેટરી તરફથી નવો ડોક ખોલવા વીશે મુંબાઇની જાહોતી વેપારી સંસ્થાઓનો અભીપ્રાય માગ્યો છે. ની મેસર્સ પોર્ટ ટ્રસ્ટના સેક્રેટરીએ તે સ્કીમ ઉપર રીપોર્ટ તૈયાર કરેલો છે તેમા માગ્યો છે. ની મેસર્સ પોર્ટ ટ્રસ્ટના સેક્રેટરીએ તે સ્કીમ ઉપર રીપોર્ટ તૈયાર કરેલો છે તેમા નવો ડોક ખોલવાનો તરફેણમાં અનેક કારણો બતાવેલાં છે. આશા રાખીએ છીએ કે એ યોજના અમલમાં મુકાશે.

હીંદુસ્થાનમાં આયર્ન અને સ્ટીલની બનાવટ વીશે એક અમેરીકન ગૃહસ્થનો અભીપ્રાય—અમેરીકાની યંગસ્ટાઉન શીટ્સ એન્ડ ટ્યુબ કંપનીના જનરલ મેનેજર મી. આર. જે. વીલ્સ હીંદુસ્થાનની મુલાકાતે ગયા હતા. તેમણે ત્યાંની આયર્ન અને સ્ટીલની બનાવટના હીંદુસ્થાનના હરીફાઇ શોગર જણાવ્યું હતું કે, અમેરીકાને આયર્ન અને સ્ટીલની બનાવટના કારખાનામાં કામ કરતા મજુરોને દર થી કાર્યપણ ભય રાખવા જેવું નથી. ચોકકસ બનાવવાના કારખાનામાં કામ કરતા મજુરોને દર અઠવાડીયે ૧ ડોલર અને પાંચ સેન્ટ છે અને હીંદુસ્થાનમાં રોજના નવ સેન્ટ છે અને અમેરીકામાં રોજના ૧ ડોલર અને પાંચ સેન્ટ છે અને તેમ છતાં પણ હીંદુસ્થાનના મજુરો પોતાના મજુરીના દર સંબંધી અસંતોષ બતાવતા નથી.

મી૰ શોવર જણાવે છે કે, હીંદુસ્થાનના મજુરો તેમ ધારવામાં કાંઇ ગેરવ્યાજબી કરવા નથી. કારણ કે તે મજુર પાસેથી એ કામ લેવાની ઇચ્છા હોય તો તેનાપર બરાબર નજર રાખવાની જરૂર છે. એ તેઓ પર બરાબર નજર નથી રાખવામાં આવતી તો તેઓ કર્યા કરે છે અને એ નજર રાખવામાં આવે તો તેઓ ખરા અંતઃકરણ વગર કામે બેસે છે અને કામ ઉંચું આવતું નથી. ઉદાહરણ રૂપે તેઓ જણાવે છે કે અમેરીકા-અમેરીકાના કારનેજી સ્ટીલ કંપનીના કારખાનામાં ત્રણ હજાર મજુરો રોજનું ત્રણ હજાર ટન પોલાદ બનાવે છે. અર્થાત્ દરરોજનું એક મજુર એક ટન પોલાદ બનાવી શકે છે. હીંદુસ્થાનમાં તેઓના કારખાનામાં ત્રણ હજાર મજુરો મહિનાનું ત્રણ હજાર ટન પોલાદ બનાવે છે, અર્થાત હીંદુસ્થાનમાં જે કામ એક મજુર એક મહિનામાં કરે છે તેજ કામ અમેરીકામાં એક મજુર એક દિવસમાં કરે છે. હીંદુસ્થાનમાં મજુર વર્ગ તરફથી વધારે પગારની અરજીઓ સંપુર્ણ રીતે સ્વીકારતી વખતે ઉપર જણાવેલી બીના લક્ષમાં લેવા જેવી છે.

કાગળ બનાવવાના માવામાં વાપરવામાં આવતી નવી ચીજ-હીંદુસ્થાનમાં કાગળની વપરાશ ઘણી છે અને તેને બનાવવાના ઇલાજો તરફ પુરતું લક્ષ અપાતું નથી તેથી કરીને કાગળની ખોંવવારો ખમવી પડે છે. આ પ્રમાણે હોવા છતાં પણ કાગળ બનાવવાના કારખાનાં ઘણા જથામાં સ્થાપવામાં આવતાં નથી અને કાગળ બનાવવાના માવામાં વપરાય તેવી ચીજોની શોધખોળ પણ થતી નથી. આ દીશામાં જાપાનની પ્રવૃત્તી ઘણીજ સંતોષકારક છે. વીશ લાખ મેનની થાપણથી એક કાગળ બનાવવાનું કારખાનું જાપાનમાં સ્થાપવામાં આવ્યું છે અને હરીયાના છોડમાંથી માવો બનાવવામાં આવનાર છે. હરીયાના છોડ સ્વાભાવીક રીતે ઘણા જથામાં મળી શકે તેમ છે અને તેમાથી બનાવેલા માવાના કાગળ બનાવતી વખતે ઘણાજ ઓછા રસાયણોની જરૂર પડે છે એમ સીદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે. આ પ્રકારના કારખાનાની હીંદુસ્થાનમાં જરૂર છે.

નવી જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ સંગીન પાયા ઉપર સ્થાપવા સારૂ અને શેર બજારમાં કૃસાતા કેટલાક બીન અનુભવીઓના રક્ષણ સારૂ ના૰ સરકારની યોજના—હાલમાં બોંધવારીને લીધે દરેક માણસની દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા એટલી તો તીવ્ર થતી જાય છે કે એક રાતમાં પોતાની જાતને પસાદાર જોવા ઇચ્છે છે. જે માણસમાં એક શેર ખરીદવાની પણ પ્રાપ્તી હોતી નથી તેવા માણસ અનેક શેર ખરીદવાની હીમત કરે છે અને ફકત એવાજ હેતુથી કે રાખેલા શેરનું મીનીયમ બજારમા બોલાય એટલે વેચી દેવા અને તફાવત લઇ ખસી જવું. આ પ્રમાણે આજકાલ શેરની ખરીદી એ એક વગર મુડીનો વહેપાર થઇ પડયો છે, આપણામાં કહેવત છે. કે "લોભીઆ વસે ત્યાં ધુતારા ભુખે૰ ન મરે." તે ન્યાયે લાભીઆઓના ભક્ષણને સારૂ અનેક નવી કંપનીઓ સ્થપાય છે કે જેની સલાહમતી સંબંધી ઘણીજ શંકા રાખી શકાય. આ પ્રકારની કંપનીઓને અટકાવવા સારૂ અને બીન અનુભવીઓના રક્ષણને સારૂ ના૰ સરકારની એવી યોજના છે કે દરેક નવી સ્થપાતી કંપનીની સત્તાવાર થાપણ ઉપર ૬ ટકાની ડયુટી નાંખવી. ના૰ સરકારની આ યોજના અમલમાં મુકવાનો ગમે તેટલો ઉંચ આશય હોય પણ તેને અમે ટેકો આપી શકતા નથી. કારણ કે તેથી કરીને હલકી કંપનીઓ જડમુળમાંથી નાબુદ થવાની નથી અને સારી કંપનીઓને બીના કારણ નુકશાન થવાનો સંભવ છે. વળી એક તરફથી સ્વતંત્રતાના પોકાર કરવા અને બીજી તરફથી આ પ્રમાણે ના૰ સરકારના અંકુશને આધીન થવું એટલું તો નહી પણ તેને આભ ત્રણ દેવું એ એક વીરોધાભાસ જેવું છે.

ધી પાયોનીયર ઇન્ડીયન પેન્ટ એન્ડ ઓઇલ વર્કસ લીમીટેડ.

અમારા કારખાનામાં દરેક જાતના ૨૧ રોગાન જેવા કે જેનીવેન, વાઇટઝીંક, વાઇટલેડ તથા તમામ જાતના કલર પેન્ટ ચડતી ઉતરતી ક્વૉલેટીના બનાવીએ છીએ.

ઇમારતી દીવાલને લગાડવાના ડીસ્ટેમ્પર પેન્ટ (પાણીના કલર)

તમામ જાતના બને છે અને જે બીજા રંગો કરતાં સસ્તાં તેમજ ઉત્તમ છે.

અમારા પેકીંગ ડીપાર્ટમેંટમાં ડ્રમ્સ, ટીન્સ તથા ટ્રાવેલીંગ ટ્રંકો નાની તથા મોટી દરેક જાતની જરૂરીયાત બનાવવામાં આવે છે.

વધુ માટે પુછો :

ધી પાયોનીયર ઈન્ડોઅન પેન્ટ એન્ડ ઓઈલ વર્કસ લીમીટેડ.

ધી લેઇટ ઈન્ડોયન વાઇટ પેન્ટ કુંપની.

ભાયખળા મુંબઇ.

ધી ન નંબર ૪૯૫૩. ટેલીગ્રાફ "વ્હાઇટ પેન્ટ."

દર વર્ષે ક્રોડો રૂપીયા

પરદેશ જતા અટકાવવા હોય

તો તમારા માલ મીલકત અને ગોડાઉનનો

આગનો વીમો

ધી યુનીવર્સલ ફાયર એંડ જનરલ

ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીમાં ઉતરાવો.

એમ. કાનજીની કું.

મેનેજીંગ એજન્ટસ.

૨૫ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઈ.

તા. ક.—(જે દેશના પૈસા દેશમાં રહેશે તો તેનો લાભ પણ તમને મળવા સંભવ છે.)

હિંદના લોક નાયકો.

બાબુ મોતીલાલ ઘોસ અને સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો એક મત.

દેશી હુન્નરનો નાદર નમુનો.

ટીનની ઠણીમાં ચેક કરેલી મેશર્સ યુ. સી. ચક્રવર્તી એન્ડ કાં. ની મશીનથી બનાવેલી ચળકતી શાહીની ટીકડીઓ.

"અમૃતબજાર" પત્રિકાના અધિપતિ બાબુ મોતીલાલ ઘોસ લખે છે કે, યુ. સી. ચક્રવર્તીની શાહી લખવામાં ઘણી ચળકતી હોવાથી આંખ થકતી નથી. આ શાહીના ઉત્તમ ગુણ ધ્યાનમાં લેતાં અમને ખાત્રી છે કે તેનું વેચાણ ઘણું બહોળું થશે.

"બંગાલી" પત્રના અધિપતિ બેાન. મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી કહે છે કે:—આ શાહી ગુણોમાં અત્યુત્તમ હોવાથી બીજી સારી વિદેશી શાહીની સાથે હરીફાઇ કરી શકે છે. એક ટીકડીમાંથી એક ચૌદ ન્હેટલી શાહી તૈયાર થાય છે.

		રૂ.	આ.	
બ્રાઇટ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી	૧૨૪ ટીકડીના	૦	૧૫	૦
કાયમ'ડ " " " "	... ...	૧	૪	૦
(Red) રાતી " " " "	... ...	૧	૬	૦
ચીપ " " " "	... ...	૦	૧૦	૦
ગ્રીન (લીલી) " " " "	... ...	૧	૪	૦
કેાર્ન્મીયલ બ્લ્યુ બ્લેક શાહી " "	... ...	૧	૬	૦
બ્લ્યુ ઇન્ક " " " "	... ...	૧	૪	૦
વાયેાલેટ " " " "	... ...	૧	૦	૦

દરેક શાહીની ટીકડીએા એટલી બધી પ્રકાશિત અને સુંદર છે કે તમારા લખેલા હરફેા મેાતીના દાણાની પેઠે શેાભી નીકળે છે. લખવામાં ઘણીજ ઉત્તમ છે. શાહી બીલકુલ રેલાતી નથી

વિદેશી શાહીના બાટલાએા વાપર્યા હશે, તેા પછી હવે તમારા દેશના માલની પરિક્ષા કરી શકશેા કે શાહી કઇ સારી ને કેટલી સરતી છે?

એક આનાની ટીકીટ મેાકલવાથી દરેક શાહિની ટીકડી મેાકલી આપશું વેપારીઓને તથા જથાબંધ લેનારને ઘણું સારૂં કમીશન મલે છે.

દેશમાં બનતી દરેક ચીજની મુંબઇ ખાતેની એજન્સી રાખવા માંગીએ છીએ. જેસા ધીરી (લોન) નવા ધંધાને મદદ પણ આપીશું. સેમ્પલ સાથે લખેાઃ—

સ્વરાજ્ય વિશે.

સર્વના હૃદયમા દેશહીત માટે નવુ ચેતન સ્ફુરાવનાર હીંદ નાયકોની બ્રમીઓ દરેક દરેક કુટુંબેામા સ્થપેા સેવાની પ્રબળ ભાવના અને માતૃભક્તિનેા ઝરણાં સાધવા નવીન ચેતન સ્ફુરાવે તેવા હૃદય તથા ચહેરે અલંકૃત કરવાને આર્ય વીરસેનાના ગ્રેવેડ આર્ય કાર્ડ પેપર ઉપર ઉપ લાલના પેાપ કાર્ડ સાઇઝના સુંદી સુંદી ભાલના વીરસેનાનાં ફેાટા તૈયાર છે. જેની કીંમત સાધારણ તથા ગરીબસ્થીતિના લેાકેાપણ ખરીદી શકે તેવા ઉચ્ચ આદેશથી કીંમત તદ્દન જુજ રાખવામાં આવી છે.

પેાસ્ટખાર્ચ સાઇઝના દરેક ફેાટાની કીંમત અર્ધી આનેા; ૨૪ કાર્ડનાં બાર આનાઃ ૫૦ કાર્ડનાં રૂ. ૧૦૦ રૂપીયા સુધી બે. ટપાલ ખર્ચ અમેા આપીએ છીએ.

વર્ધમાન એન્ડ સન્સ.—પાયધુની, મુંબઇ નં. ૩,

THE YAMAN INDUSTRIAL RESEARCH LABORATORIES.

SPECIALISTS

IN

DYEING, BLEACHING

FINISHING, PRINTING,

OIL, FATS

AND

SOAPS

Please refer you problems & difficulties to.

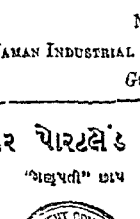
Managing Director,

THE YAMAN INDUSTRIAL RESEARCH LABORATORIES.

Grant Road Kennedy Bridge.

પોરબંદર પોરટલેંડ સીમેંટ

"ગણપતી" છાપ

હમારો સીમેંટ હી દુસ્તાનમા આયાત થતા સારામા સારી સીમેંટની બરોબરી કરે છે, અને નામીતા ખાતા એમા વપરાય છે. એનું પેકીંગ એક એક ઇંદરેકના મજબુત કોથળાઓમાં આવે છે, એથી પીપ કરતાં વધારે સહેલાઈથી હમણે સાકામ છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડીયન સીમેંટ કું૦ લી૦

તાતા સન્સ એન્ડ કું.

એજન્ટસ,

નવસારી બીલ્ડીંગ કોટ, મુંબઈ

મુંબઇના વાંક શું ?

ઓછા ચાર્જ એજ હલકા ખોરાકની સચોટ સાબીતી, ને હલકો ખોરાક ને શરીરના રસાયણીક તત્વોને નાશ કરવાનો (આત્મઘાતી) ઉપાય.

અસુલત્તમ સગવડ—ઉમદા ખોરાક

ધી એલેક્ટ્રીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

મુંબઇ અને વડોદરા.

આયુર્વેદના ભાવ પ્રકાશ નામના ગ્રથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ —

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—દેશી ઔષધિશોમાથી શાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી સ્પીરીટ દવા આ દવા જઠરાગ્ની સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને શરીરને અખુટ કેવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક દવાઓથી કુક સમય માટે આવતી કૃત્રીમ શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની ટકનારી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને પોતાનુ કામ બજાવવાને નિયમીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અજીર્ણની બ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અન્ન પાચને તાકાત આપે છે

નોટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી શકાય છે, તેથી સુવારોગ લાગુ થવા સંભવ નથી, અગર લાગુ થયો હોય તો મટી જાય છે કિંમત કર બાટલીના રૂા ૧—૨—૦

ટ્રીપીકેરો ફ્રેક્ટ્રેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્તુને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાનતન્તુઓના અને મગજના મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ટ્રીપીકેરો ફ્રેક્ટ્રેટના તત્વો રહેલા હોય છે અને જ્યારે તેનુ પ્રમાણ ઘટી જાય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સંખ્યાબંધ દરદો ઉત્પન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે માફક આવે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખેડેલી ઓજ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને મગજનો કે અજીરણનો ઘસારો વિશેષ જણાતો હોય તેમણે અકુક આ દવા વાપરવી કિંમત કર બાટલીના રૂા ૧—૬—૦ (મોટી સાઇઝ)
" ૦—૧૪—૦ નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠેકાણું—ધી એલેક્ટ્રીક કેમીકલ વર્કસ કું. લી.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઇ.

(આ પ્રોસ્પેક્ટસ જોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીના રજીસ્ટ્રારની ઓફીસમાં નોંધવામાં આવ્યું છે. અને અરજીઓ સ્વીકારવાનું તા. ૧૦-૪-૨૦ ને દીને બંધ કરવામાં આવશે.)

ધી હિન્દ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ લીમીટેડ.

(૧૯૧૩ ના હિન્દી કંપનીઓના કાયદાને આધારે સ્થપાયેલી)

થાપણ. રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે

પ્રત્યેક રૂા. ૨૫ ના ૧,૦૦,૦૦૦ શેરોમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે અને જેનાં નાણાં નીચે પ્રમાણે ભરવાનાં છે:—

અરજી વખતે રૂ. ૩. શેરોની વહેંચણી વખતે રૂ. ૩.

અને બાકીની રકમ જરૂર પડયે વસુલ થશે પણ પ્રત્યેક વખતે શેર દીઠ રૂ. પાંચ કરતાં વધારે રકમનો કોલ નહિ લેવામાં આવે અને ત્રણ માસથી ઓછી મુદતને અંતરે કોલ લેવાશે નહિ.

ડીરેક્ટરોનો ઈરાદો શેરોની વહેંચણી પછીથી નાણાંની ખાસ જરૂર પડયા વિના કોલ ઉઘરાવવાનો નથી. એટલે કે નવાં યંત્રો વગેરેની ખરીદીની મસલત પુરી થતા સુધી અને તેને માટે ઓર્ડરો અપાતાં સુધી કોલ લેવાશે નહિ. એજન્ટો, ડીરેક્ટરો અને તેમના રમેહીઓએ રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની કીંમતના ૪૦,૦૦૦ શેરોની અરજી કરી દીધેલી છે. અને હવે શેષ ભાગજ જાહેર પ્રજાને માટે રહ્યો છે.

શેરો અંડરરાઈટ કરવાનું બીલકુલ કમીશન અપાયું નથી.

અરજીઓ મોકલવાનું ઠેકાણું.—મેસર્સ બીલીમોરીયા, ગીલ્ડર એન્ડ કાં.
૩૨, એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

ડીરેકટરોઃ—

મોરારજી આણંદજી ટન્ના એસ્કવાયર બી. એ. એલ. એલ. બી. માજી દીવાન ભાવનગર, ભટવાડી ગીરગામ મુંબઈ. (ડાયરેકટરઃ-તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ વર્કસ લીમીટેડ, તાતા હાઈડ્રો ઇલેક્ટ્રીક કંપની લીમીટેડ, ઓમે સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ, ગાયકવાડ ઓઇલ એન્ડ કેમીકલ કંપની લીમીટેડ, વેસ્ટર્ન ઈંડીઆ કેમીકલ કંપની લીમીટેડ, અંબાજી તારંગા લાઇટ રેલ્વે કંપની લીમીટેડ, ઓગ્સો ઇંડીયા એન્ડ કોલાનીયલ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ.)

મહમદ હાજી આબુ એસ્કવાયર; વેપારી, ૧૦૧ કટલરી બજાર, મુંબઈ; કટલરી અને સન્ડ્રી ગુડસ મરચન્ટ એસોસીએશનના પ્રમુખ.

ચત્રભુજ કરસનદાસ શ્રોફ એસ્કવાયર; કાપડના વેપારી મુળજી જેઠા મારકીટ, ચોક, મુંબઈ.

કરમાઈલ જી. અલ્લાના એસ્કવાયર; વેપારી. (અલાના સન્સની કું૦) ૧૫ વોર્ડન રોડ મુંબઈ. અલાના રહીમતુલ્લા એન્ડ કું૦ ના ભાગીદાર, ઈંડો ચાયના મીલ્સ લીમીટેડના એજન્ટસ તથા બીરલા મીલ્સ લીમીટેડના એજન્ટસ અને ડીરેકટર.

જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા, એસ્કવાયર; એમ. એ. ૧૯ બેંક સીટ મુંબઈ; સેક્રેટરી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બુરો મુંબઈ, ઇન્ડીયન ટોયઝ અને ગ્લાસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦ લીમીટેડના ડીરેકટર, તથા ધી ઓગે ફ્રેઓ પરેટીવ હોલસેલ સોસાયટીના ડીરેકટર.

ફાઝલભાઇ ઇબ્રાહીમ રહીમતુલા એસ્કવાયર; વેપારી, ૧ હુમમ સીટ, મુંબઈ. મુંબઈ ન્યુનીસીપલ ડોરપોરેશનના સભાસદ, ઇન્ડીયન ચેમ્બર એન્ડ બુરોની કમીટીના મેમ્બર. ઓગે સીટી ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ડીરેકટર, ન્યુ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપનીના ડીરેકટર, મુલતાનીઆ કોટન મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડના ડીરેકટર.

દ્વારકાદાસ મુળજી ગોરડીઆ એસ્કવાયર; વેપારી, ૧૪૭ અબદુલ સ્ટીટ, નં. ૩, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ના ભાગીદાર.

મદનલાલ બાગજી મીલ્સો એસ્કવાયર; (એક્ષઓફીસીઓ) વેપારી, ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટીટ મુંબઈ નં. ૩, દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ના ભાગીદાર.

બેન્કર્સ

ધી સેંટ્રલ બેન્ક ઓફ ઇંડીયા લીમીટેડ હોર્નબીરોડ કોટ, મુંબઈ.
તાતા ઇંડસ્ટ્રીઅલ બેન્ક લીમીટેડ કોટ મુંબઈ.

સોલીસીટર્સ

મેસર્સ ધરમશી એંડ કો. ચર્ચગેટ સ્ટીટ, કોટ, મુંબઈ.

ઓડીટર્સ

મેશર્સ એસ. બી. બીલીમોરીઆની કું. એસ્પ્લેનેડ રોડ, કોટ મુંબઈ.

મેનેજીંગ એજન્ટસ

મેસર્સ દ્વારકાદાસ જગમોહનદાસની કું. ૧૪૭ અબદુલ રહેમાન સ્ટીટ, મુંબઈ નં. ૩.

રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ

૩૦૩ હોર્નબીરોડ કોટ, મુંબઈ.

આ પ્રોસ્પેક્ટસ કંપનીના રજીસ્ટ્રારની ઓફીસમાં નોંધવામાં આવ્યું છે. અને અરજીઓ સ્વીકારવાનું તા. ૧૦-૪-૨૦ ને દીને બંધ કરવામાં આવશે.)

ધી હિન્દ બટન ફેક્ટરી એન્ડ મેટલ વર્કસ લીમીટેડ.

(૧૯૧૩ ના હિન્દી કંપનીઓના કાયદાને આધારે સ્થપાયેલી)

થાપણ રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે

પ્રત્યેક રૂા. ૨૫ ના ૧,૦૦,૦૦૦ શેરોમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે અને જેનાં નાણાં નીચે પ્રમાણે ભરવાનાં છે:—

અરજી વખતે રૂ. ૩. શેરોની વહેંચણી વખતે રૂ. ૩.

અને બાકીની રકમ જરૂર પડયે વસુલ થશે પણ પ્રત્યેકી વખતે શેર દીઠ રૂ પાંચ કરતા વધારે રકમનો કોલ નહિ લેવામાં આવે અને ત્રણ માસથી ઓછી મુદતને અંતરે કોલ લેવાશે નહિ.

ડીરેક્ટરોનો ઈરાદો શેરોની વહેંચણી પછીથી નાણાંની ખાસ જરૂર પડયા વિના કોલ ઉઘરાવવાનો નથી. એટલે કે નવાં યંત્રો વગેરેની ખરીદીની મસલત પુરી થતા સુધી અને તેને માટે ઓર્ડરો અપાતાં સુધી કોલ લેવાશે નહિ. એજન્ટો, ડીરેક્ટરો અને તેમના સ્નેહીઓએ રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની કીમતના ૪૦,૦૦૦ શેરોની અરજી કરી દીધેલી છે. અને હવે શેષ ભાગજ જાહેર પ્રજાને માટે રહ્યો છે.

શેરો અંડરરાઈટ કરવાનું બીલકુલ કમીશન અપાયું નથી.

અરજીઓ મોકલવાનું ઠેકાણું —મેસર્સ મીલીમોરીયા, ગીલ્ડર એન્ડ કું. —
૩૨, એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

જગત્ વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનન્દના ગુરૂ દેવ–ભગવાન

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસ.

હિંદુ, પારસી જૈન ક્રીસ્તી, વગેરે દરેક ધર્મના મનુષ્યોને
અતિ ઉપયોગી ધાર્મીક ગ્રંથ.)

એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત, જીવન ચરિત્ર ૭૫૦ ઉપદેશામૃત સાથે
ચિકણા બ્રાહ્મ કાગળ, પાકું પૂઠું પૃ૦ ૮૦૦ તુર્ત ગ્રાહક
મૂલ્ય–રૂા૦ ૨–૮–૦ પોષ્ટેજ વી. પી. જુદું.

ઈશ્વરાવતાર શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ જેઓ સ્વામી વિવેકાનંદના ગુરૂદેવ હતા તેમનું પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઇ પડે એવું, ગમે તેવા નાસ્તિકને આસ્તિક ઈશ્વર પ્રેમી બનાવે એવું, ઉત્તમ જીવન ચરિત્ર સરલ અને રસીલી ભાષામાં લખાયું છે. જન્મ સમયથી તે અંત પર્યંત બનેલા સર્વ અલૌકિક ચમત્કારો, વિવેકાનંદને ઈશ્વર દર્શન થવાં, વગેરે અધ્યાય ખાસ વાંચવા જેવાં છે. દરેક સજ્જનોએ આ અમૂલ્ય ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવો જોઇએ.

સર્વ પત્ર વ્યવહાર.

ડાહ્યાભાઈ રામચન્દ્ર મ્હેતા.

વ્યવસ્થાપક –સરતી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

ક્રેશનબલ સેંકડો ડીઝાઇનોમાં મશીનોથી

આરીનું ભરતકામ

ચોવીસ કલાકમાં બનાવી આપનાર

પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ, ભુલેશ્વર કબુતરખાના પાસે

ક્રેયેડ્રલ રોડ–મુંબઇ નં૦ ૨

૧ ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ.
૨ શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિ.
૩ દીર્ઘ જીવિત સુખ.
૪ અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ.

ચાર અમૂલ્ય લાભ

અને

એક અત્યુત્તમ સાધન.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

જો તમો વિદ્યાની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ સ્મરણ શક્તિ ચાહતા હો, જો તમો ઉદ્યોગમાં આગળ વધવાને શ્રેષ્ઠ શરીર સંપત્તિને ઇચ્છતા હો, જો તમો ધર્મ વગેરેના સાધન માટે દીર્ઘ જીવિત સુખની આકાક્ષા રાખતા હો, અને જો તમે દુનિયામા યકાંઇ માટે અખૂટ ઉત્સાહ વૃત્તિ મેળવવા ધારતા હો તો આતંકનિગ્રહ ગોળીઓનુ સેવન કરો.

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના સેવનથી દરેક જાતની નબળાઇ દૂર થાય છે. રૂધિર તથા વીર્યની અશુદ્ધિ અને ખામી મટે છે. માથાનો તથા છાતીનો દુખાવો, કેડની અને પગની કળતર, થોડી મહેનતે થયુ લાગી જતો થાક, સ્ત્રીઓના ગર્ભાશયના દોષ, સ્ત્રીઓની દૂર બેસવાની ફોઇપણ જાતની મુશ્કિલાદ તથા કસ્તની ચટકાયત અને પાચન શક્તિની અવ્યવસ્થા એ સઘળુ આતંકનિગ્રહ ગોળીઓના ઉપયોગથી અલબત્ત રીતે દૂર થાય છે.

કિંમત—ગોળી ડબ્બી ૧ ના રૂપિયા ૧ એક.

સામટી ચાર રૂપિયાની ખરીદનારને એક ડબ્બી ભેટ એટલે કુલ પાચ ડબ્બી આપવામા આવે છે ભેટ વીગેરેની વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

આર્ય ઓફીસ,
કાલબાદેવી રોડ મુંબઇ,

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

કામદિપોતેજક ચૂર્ણ.

(ચમત્કારી દેશી ઔષધ)

ધાતુપુષ્ટિ માટે એક અકસીર દવા.

આ ચુરણ ધાતુપુષ્ટી માટે એક અતી ઉત્તમ ઉપાય છે. પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી તેઓના શરીરમાંથી નબળાઇથી ઉત્પન્ન થયેલા દરદોનો નાશ કરી શરીરના દરેક અવયવ પુષ્ટ બનાવે છે. આંખે આવતાં અંધારાં, માથાનું દુખવુ, પીશાબ માર્ગે ધાતુ જવી, યાદદાસ્ત શકિત ઓછી, હાથ પગનું ધ્રુજવુ, કામ કરતા કંટાળો આવવો, જુવાનીમાં બુઢાપા જેવી હાલત, જુવાનીમાં દુબ્રી નજર, ચહેરાનુ ફીકાપણું, સાંધાનો દુખારો, ખાંસી, દમ, હાંફણ, જુની ગરમી વગેરે દરદો જે ધાતુની નબળાઇથી થાય છે તે આ દવા વાપરવાથી શરીરમાંના બધાં દરદો દુર થઇ શરીર બહુજ પુષ્ટ થાય છે. પાચનશક્તિ સુધારે છે. આ ચુરણ દેશી વનસ્પતીમાંથી બનાવવામાં આવે છે. પુરૂષ વર્ગેજ આ દવા વાપરવી. સ્ત્રીઓએ એ દવા વાપરવી નહી.

કીંમત તોલા ૧૨ નો શીશી ૧ ના રૂ. ૧॥

ઠે. સપટ કંપની

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઇ.

Vitalia (LIFE TONIC FOOD.)

વાઈટેલીઆ—નબળા સ્ત્રી પુરૂષો માટે અપુર્ટ શક્તી વર્ધક ખોરાક.

ફેરપ કું૦ ની ઘરગતુ દવાઓ.

ફેરપ કું૦ ની દરેક જાતની પ્રખ્યાત દવાઓ અમારે ત્યાં મળે છે. વેપારીઓ માટે ખાસ સગવડ રાખેલી છે. સુચીપત્ર મફત મોકલવામાં આવશે.

સુવાસણુ હેર ઓઈલ તથા ઝમઝમ.

મે૦ એફ. એસ. માદન કું૦ ની બનાવટનું ઉમદા "સવાસણુ હેર ઓઈલ" તથા "ઝમઝમ" જખ્યાબંધ તથા છુટક અમારે ત્યાં મળશે.

સોલ એજન્ટ—

ઠા. અમૃતલાલ માણેકલાલ દવાવાળા,

(૪૬) (પેટંટ મેડીસીન, પ્રોવીઝન તથા પરફ્યુમરીના વેપારી)
રીટા બીલ્ડીંગ—ઝુમામસજીદ—મુંબઈ.

વાંચો ! મંગાવો ! ! વાંચો !

આજે આઠ વરસ થયાં

આખા ગુજરાત, કચ્છ કાઠીઆવાડમાં નીડળતું એકજ માસિક

ખેતિવાડી વિજ્ઞાન.

જેમા રેવન્યુ ઉપજ કેવી રીતે વધારવી, નવા બગીચા કેવી રીતે બનાવવા, જુદી જુદી ગામઠાઓના વાવેતર ક્યારે અને કઇ મોસમમા કરવા, જેતુતાજે ચોડ ખર્ચ કરી ઉપજ કેમ વધારવી વગેરે વિગેરે વિષયોથી ભરપુર આ એકજ માસિક છે નમુનાની એક ન ગ્રાહકથી મફત મોકલવામા આવે છે વાર્ષિક લવાજમ ફકત રૂા ૨) બે રૂપીઆ રાખવામા આવેલ છે લવાજમરીને રૂા ૧-૮-૦ હોટ રૂપીઆના લવાજમથી મોકલવામા આવશે, માટે દુરસ્ત નમુના માટે લખો—

ઉપરાંત અમો એ ખેતિવાડીને લગતા નીચે જણાવેલા પુસ્તકો બહાર પાડયા છે જેની પહેલી આવૃત્તિ ખપી જવાથી બીજી આવૃત્તિ છપાઇ ચુકેલ છે —

૧	કુલ્યાઇ કુલ્લાજીનુ બગીચાનુ પુસ્તક	કિંમત રૂા ૧-૧૨-૦
૨	હિંદુસ્થાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત	,, રૂા ૧—૪-૦
૩	ખેતર, બેડ વગા ખેડના હુથીઆર વગેરે	,, રૂા ૧—૪-૦
૪	બાજીની શોધ તથા તેના ઉપયોગી સાધન	,, રૂા ૧—૮-૦
૫	ખેતિના ધ પામાથી જેવા કરવાની કુચી.	,, રૂા ૧—૦-૦
	(આ પુસ્તકમા જુદી જુદી જાતના ખાતરોનો સમાવેશ થાય છે)	
૬	રેશમના કીડા ઉછેરવાની તથા કેતકીનુ વાવેતર કરી રેશમ બનાવવાની રીત	,, રૂા. ૦—૬-૦
૭	ફ્રવામા બાજી વધારવા માટે ખેતરીક કરવાનો "ખેતિવાડી-વિજ્ઞાન"નો ખાસ અ. ક	,, રૂા. ૦—૪-૦

આવા દુરસ્ત દેશી ગામઠાઓના બીજા પણ વેચાએ છીએ.

ડુંગરાય છોટાલાલ અંબાલિયા, શાહીબાગ-અમદાવા

ધાતુ ક્ષિણતાના રોગનાં લક્ષણ તથા તેની દવા.

અંગનુ થાકી જવું, મનનું ઉદાસ રહેવું, છાતીમાં ધબકારા થવા ઉંઘ ન આવવી માથામાં ના થવી, ચક્કરી તથા આંખે અંધારાં આવવાં, કંટાળો આવવો, વિચાર શક્તિનું ગુમ થવું સ્વભાવ ચીડો થવો, જરા જરામાં ઉશ્કેરાઈ જવું, ઓપર અભાવો ધાતુનું તુરત સ્ખલીત થવું. શરીરનું તવાઈ જવું તથા હમેશ ગરમ રહેવું, પ્રિયવરતુ તરફ અણગમોઃ—આમ જ્યારે થાય ત્યારે સમજવું કે ધાતુ ઓછી થઈ ગઇ છે. અથવા થાય છે; ત્યારે નિશ્ચય ન થતાં અમારી બનાવેલ ગેરેન્ટીવાળી

રાજ રાજેશ્રી ગોળીઓ

નું સેવન કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. આ ગોળીઓ તમામ દર્દો મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવી લોહી તથા વિર્યને સુધારી વધારી શરીર તેજસ્વી બનાવે છે, મર્દાઈ વધારે છે અને ઓશાદી વધારી દુધ પચાવી વિર્ય સ્તંભન કરે છે. ક્ષય સંગ્રહણી ઈત્યાદિ રોગ મટાડી તવાઈ ગયેલ શરીરને હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે કીં. ગોળી ૩૦ ની ડબ્બીના રૂા. ૨પ્ર ફાયદો ન થાય તો એક પણ શબ્દ પુછ્યા શિવાય પૈસા પાછા આપવાની લેખીત જામીનગીરી મળે છે.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ગેરેન્ટીવાળી

કાન્તામૃત ગોળીઓ.

આ ગોળીઓનું સેવન કરવાથી સ્ત્રીઓને સ્વરૂપવાન બનાવે છે. વિખાયેલ શરીરનો બાંધો સ્તન વિગેરે અવયવોને કુરી દઢ કરે છે, ધાતુની ધુપણી અને ઋતુદોષથી થતા રોગ મટાડે છે. ગર્ભાશયને સુધારો છે અને ગર્ભધારણ કરવા ચોગ્ય બનાવે છે. સુવાવેગ અને તે પછીની નબળાઈ પાચન શક્તિનો નાશ થવો, ઝાડા વિગેરે રોગને મટાડી શરીર હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. કીં. ગોળી ૩૨ ની ડબ્બીના રૂા. ૫.

એક ડબ્બી સાથે ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા આપવાની લેખીત ગેરેન્ટી આપવામાં આવે છે.

વૈદ્ય કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર,

જુની હનુમાન ગલીને નાકે, કાલકાદેવીનાં મંદીર સામે,
કાલબાદેવી રોડ—મુબઇ.

NOW IS THE TIME TO INCREASE YOUR TRADE

—WITH—

ASIA.

THE INDIAN DIRECTORY AND YEAR BOOK containing a mass of very useful information regarding the Government, Native States, trades and industries of India. Illustrated with photos of rulingchiefs and gentry. Price Rs. 25 or £ 2/.

THE DIRECTORY OF MERCHANTS AND MANUFACTURERS IN INDIA. This edition contains not only the addresses of Merchants and Manufactures in India, dealing in each class of goods, classified in alphabetical order, but it also includes various useful facts and figures concerning Indian trade and industry with patent and design acts, interesting account of Native States and Political division of India and up-to date list of Societies, Hospitals, Colleges, Schools, News-papers, Clubs Physicians, Libraries and other information not accessible in customery Directories. Price Rs. 10 or 15 Shillings.

THE INDIAN MERCANTILE DIRECTORY, containing carefully selected lists of Leading Business Houses located in various commercial and manufacturing centres throughout India, Burmah, China, Straits Settlement etc. Price Rs. 10 or Shillings 15.

THE MERCANTILE DIRECTORY OF JAPAN, giving the names of the Merchants, Manufacturers, Exporters Importers, Agents & Industrial Establishmentslocated in Japan with notes for tourist's use. Price Rs. 10 or Shillings 15.

PROPRIETORS—

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

Head Office:— RAJKOT, (INDIA.) & Branch:— BOMBAY. P. O. Box No. 457.

ફક્ત સ્ત્રીઓને માટેજ

સરળ ગુજરાતીમાં પ્રસિદ્ધ થતું ત્રિમાસિક.

સ્ત્રીહિતોપદેશ.

દરેક અંકમાં આશરે બે વાર્તાઓ, ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળનો રીપોર્ટ, સ્ત્રીઉપયોગી લેખો, નોકે ઠાવ્યો આવે છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૨-૦-૦

પોસ્ટેજ સાથે.

વિશેષ માહીતિ માટે લખોઃ—ને. ઑા. સેક્રેટરી

ગુજરાતિ હિન્દુ સ્ત્રીમંડળ.

સી. પી. ટૅંક પાસે, ગીરગામ, મુંબઈ.

કોપડ વેચનાર, સોની, ગવેરીઓ, વગેરે માટે જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન.

જાહેરખબરના ભાવ.

પ્રકાર.	બાર માસ.	છ માસ.
૧. આખું પેજ.	૨૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨. અડધું ,,	૧૨-૦-૦	૭-૦-૦
૩. પા ,,	૬-૦-૦	૪-૦-૦

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No. G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's
Travelling Despatch Box.

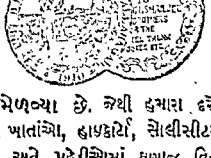
સ્થાપના ઈ૦ સ૦ ૧૮૭૪ માં થઈ.

ખાસ મુંબઇના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વિખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ટ્રંક અને દરેક જાતના બૉક્સ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનનાં દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીશનોમાંથી

૧૩

સોનાના

ચાંદ

મેળવ્યા છે. જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બૉક્સ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાંઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઑફીસો, બૅન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની ઑફીસો અને પઢેડીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બૉક્સની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જામીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કેટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેક્ટરી કેમ્પ કરાંચી. શો રૂમ ના૦ ૬૭-૬ હોરનબી રોડ, મુંબઇ.

(૧૯૧૩ ના ઈંડીઅન કંપનીઝ એક્ટની ૭ મી કાયદાની ૬૮ મી કલમને અનુસરીને મરેહનજારને બદલે એક થાણી મુબઈની જોઈંટ સ્ટોક કંપનીનાં રેજીસ્ટ્રાર હજુર દાખલ કરવામાં આવી છે)

ધી નેશનલ સીમેંટ મેન્યુફેકચરીંગ કંપની લીમીટેડ.

(જે ૧૯૧૩ ના માલના ઈંડીઅન કંપનીઝના ૭ મા કાયદા મુજબ ઉભી કરવામાં આવી છે)

સતાવાર થાપણ....	..	રૂા. ૫૦,૦૦,૦૦૦.
કાહાડેલી થાપણ....	...	રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦

જે રૂ. ૨૫ ના ૧૦૦૦૦૦ ઓરડીનરી શેરોમા વહેંચાઈ ગઇ છે, અને જે નીચે મુજબ ચગાર કરવાની છે:—

રૂ. ૩) અરજી માથે, રૂ. ૫) શેર નામ ઉપર કરતી વેળાએ, અને બાકીના જેમ જરૂર પડે તેમ દરેક શેર પાછળ રૂા, ૫) થી વધુ નહીં એવા ડોલથી, જે ડોલ શેર નામ ઉપર દીધા પછી, બે મહીનાથી ઓછી મુદતમા નહી, એવે અંતરે અને બે મહીનાથી ઓછી મુદત નહી એવા ગાલાથી કહાડવામા આવશે.

ડીરેકટરોઃ—

ઓ૦ મી૦ સાલેભાઈ કે. ગરોડાવાલા, મીલકતદાર અને વેપારી (પ્રમુખ)
મર હુકમચંદ નરૂપચંદ, નાઈટ, બેંકર અને મીલમાલેક.
રાય બહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદ, બેંકર અને વેપારી.
મી૦ કીરન કે સેન-ગુપતા, એમ. એ., બી. એસ. સી. (કલ૦) બી. એસ. સી. (ખાણને લગતી) એમ. એસ. સી. (બરમી.) એમ. આઈ. એમ. ઈ, એફ. જી. એસ. લુશવરશાઓ, કલકતા.
મી૦ રતનલાલ એમ. મોદી, બી. એ. એલ. એલ. બી, સોલીસીટર અને નોટરી પબલીક (મેસર્સ માળવી મોદી, રણછોડદાસની કંપનીવાળા).
મી૦ રવીદાસ નારણદાસ, (મેસર્સ નારણદાસ પરશોતમદાસ એંડ સન્સવાલા) વેપારી
મી૦ એમ. એચ. એમ. મહેતા, બેચેલર ઓફ કોમર્સ (મેસર્સ એચ એમ. મહેતાની કંપનીવાલા) વેપારી અને મીલમાલક.
મી૦ ત્રીપુરારી બી. કેથારીઆ
મી૦ જીવાભાઈ બી. મહેતા. બી. એ. એલ એલ. બી. બેરીસ્ટર—એટલો.

બેંકરોઃ—

ધી ઈંપર્ર—નેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન.
ધી બેંક ઓફ ઈંડીઆ લીમીટેડ

સોલીસીટરોઃ—

મેસર્સ માળવી, મોદી, રણછોડદાસની કંપની.

ઓડીટરોઃ—

મેસર્સ બાટલીબોઈ અને પુરોહીત
ઇનકોરપોરેટેડ એકાઉંટંટો (લંડન) હોર્નબીલડ, મુંબઈ.

મેનેજીંગ એજંટોઃ—

રાયબહાદુર ઓંકારજી કસ્તુરચંદની કંપની.

રેજીસ્ટર્ડ ઓફીસઃ—

૬૫, મેડાસ સ્ટ્રીટ ફોટ મુંબઈ.

If you are Interested in any of these

Write to

EXPORT

Food stuffs, Flour, Groceries, Indian Roots, Drugs, Tea, Coffee, Spices, Dry Fruits, Oil seeds, Oils, Cakes, Pepper, Ginger, Myrabollams, Nuxvomica, Turmeric, Indian Manufactured Piece Goods, Hesian Cloth, Sacks, Jute, Yarn, Hemp & Sundries.

IMPORT

Stationery, Cutlery, Hosiery Piece Goods, Chemicals, Mill Stores & Sundries.

Correspondence Solicited for Sole Agencies.

Jagjivandas Narayan.

93/107 Masjid Bunder Road, Barbhai Mohla,
BOMBAY. No. 3

Telegrams
"FAIRRUN"

Telephone No — Office 3563, Residence 3112

Codes:
4th & 5th Editions A B C
Private & Bentley's.

વેપારીઓ માટે ઉત્તમ તક.

આયાત નીકાસનું કામ કરતી અનુભવી પેઢી.

નીકાસ—અમો દરેક જાતનું અનાજ, કરીઆણું, ગંધીઆણું, તેલના બીયાં, તેલ, ટોપરાં, ખોળ, હરડાં, જેઠીમધ, જેરકોચાંતાં, મરી, એલચી, ધણા, જીરૂં, રાઈ, મેથી, હળદર, આંબલી, લવીંગ, તજ, સુવા, સુકો મેવો, શુધપાટ, ચુણી, શણ, સુવર, દેશી કાપડ વગેરે હીંદની પેદાશની વસ્તુઓ મોટા પ્રમાણમાં સારા ભાવે, વેચાવી આપીએ છીએ, અને વીલાયત અમેરીકા, મોરીસ, આફ્રીકા, પૅસેસ્ટાઇન વગેરે દેશાવરો ખાતે ચડાવીએ છીએ.

આયાત—યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, વગેરે દેશાવરોથી કાપડ, સ્ટેશનરી, કટલરી, હોઝીયરી, કેમીકલ્સ, મીલ સ્ટોર્સ, વગેરે મંગાવી આપીએ છીએ.

અમો દરેક જાતનો માલ બજાર કસી ખરીદીને હીંદના જુદા જુદા ભાગમાં કમીશનથી મોકલીએ છીએ.

એકલા આડત્યા તરીકે પણ કામ કરીએ છીએ.
એકજ વખત કામ પાડી ખાત્રી કરવા વીનંતી છે.

વધુ માટે લખો.

તાર:— "Fairrun." ટેલીફોન — ઑફીસ ૩૫૬૩, ઘર ૩૧૧૨

જગજીવનદાસ નારાયણને
૯૩-૧૦૭ મસીદ બંદર રોડ, ભાત્રા ભુમલ

કનસાઇન્મેન્ટ આવે છે

તેલના ઉંચા રંગો અને વારનિશીઝ

TOWER VARNISH & DRYER Co.

of America ના

થોડા વખતમાં આવી પહોંચશે.

Genuine White Zinc Paint

" " Lead "

હિંદુસ્થાનના એકલા આરતિયા

શૂરજી વલ્લભદાસની કું૦

મુખ્ય ઓફિસ ૫૦ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—ફોર્ટ, મુંબાઈ.

ટેલીફોન ન ૦૨૨
૧૯૭૦.

તારનું સરનામું
"Ravasia."

આ માસિક નં. ૬૭, ચીંચપોકલી પરેલ રોડ મુંબાઇ, લેડી નાથકોર હિંદુ ગર્લ્સ નેશનલ કે. એન. ત્રિમ્બ્રા ભાડવજી પીતાંબર હસ્તે છાપ્યું છે અને ધી ઈન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને યુરો જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતાએ, મુંબાઇ ગોલ્ડ ટેલીફોન બીલ્ડીંગ્સ ૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટમા પ્રસિદ્ધ કર્યું